Hen alen Apudyus

Balangao New Testament

Contents

Mateo 1
Marcos 59
Lucas 95
Juan 152
Apos. 192
eRoma 247
1 eCorinto 274
2 eCorinto 299
iGalacia 315
iyEfeso 324
iFilipos 333
eColosas 339
1 eTesalonica 345
2 eTesalonica 350
1 Timoteo 353
2 Timoteo 360
Tito 365
Filemon 368
eHebreo 370
Jaime 390
1 Pedro 397
2 Pedro 404
1 Juan 409
2 Juan 415
3 Juan 416
Juda 417
Hen nepaka-ammu 419

Hen alen Apudyus

New Testament in Balangao

copyright © 1982 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 1982, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

Language: Balangao

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 1982, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Balangao

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

ISBN 978-1-5313-0091-3

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 20 Sep 2016

a1cbff2a-e206-5c0d-b103-e2b24c337585

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

Hen anchi ammayay chamagway ensorat Mateo

Hen tempon Jesusat hen anchichay eRoma hen chan toray hen aminay fabréy hen anchichay Judio, wat anchag lonay hen sorchachun hen eRoma ah kafabréfabréy hen anchichay Judio. Yag hen hiyachi agé, pararo hen enkaman hen anchi toray ad Roma way mampafuror hen anchichay Judio ya hen iha agé, hen anchichay paat kapachongcha way Judio hen cha nangam-among hen yachiy furor. Yag chicha agéat anchag sorokan hen chacha amongon. Wat anchag cha ma-aggangarat way térén hen anchichay cha mangam-among ah furor.

Hen iha hen anchichay cha nangam-among ah furor wat ah Mateo way ah Levi hen agwan ngachanna. Ngém angkay ommafurot, penelen Jesus hiya ah ihay pasorotna yag hiyaat agé hen nensorat hen yatoy libnu hen anchi tawén way 67 ménat. Yag hen nensoratana, wat ah manot-owaan hen kacharaana way Judio way ah Jesus tot-owa hen anchi Cristu way empopostan Apudyus way umale way hiya hen anchi Are way na-ale hen anchi nesosorat way alen Apudyus.

Hen nangingganà an Jesu Cristu
Luc. 3:23-38

1 Chichato hen natontonan hen nangingganà an Jesu Cristu way ganà Arey David way
narpon Abraham.
2 Ummanà ah Abraham wat ah Isaac way nangen-anà an Jacob. Yag anat umanà ah Jacob
wat cha Juda way masosnod. 3 Ah Juda, enahawana ah Tamar wat inyanàcha cha Fares
an Zara. Ah Fares, inyanàna ah Esrom way nangen-anà an Ram. 4 Ah Ram, inyanàna ah
Aminadab. Ah Aminadab, inyanàna ah Naason, yag ah Naason, inyanàna ah Salmon. 5 Cha
Salmon way hen-ahawa an Rahab, inyanàcha ah Boaz. Yag cha Boaz way hen-ahawa an
Ruth, inyanàcha agé ah Obed way nangen-anà an Jesse. 6 Yag ah Jesse, inyanàna ah David
way nan-are.
Ah David way annag enahawa hen ahawan Urias, chicha hen nangen-anà an Solomon.
7 Yag ah Solomon, inyanàna ah Roboam, yah Roboam, inyanàna ah Abias, yah Abias,
inyanàna ah Asa. 8 Ah Asa, inyanàna ah Josafat. Ah Josafat, inyanàna ah Joram way
nangen-anà an Ozias. 9 Ah Ozias, inyanàna ah Jotam way nangen-anà an Ahaz, ya ah
Ahaz, inyanàna ah Ezekias. 10 Ah Ezekias, inyanàna ah Manasse way nangen-anà an Amon,
yah Amon, inyanàna ah Josias. 11 Ah Josias, inyanàna cha Jeconias way masosonod. Yag
hen hiyachiy tempo, yachi hen niyéyan hen anchichay ganà Israel ad Babilonia way nan-
alepan.
12 Angkay hiyachi way wachacha ad Babilonia, ummanà ah Jeconias wat ah Sealtiel way
nangen-anà an Zorobabel. 13 Ah Zorobabel, inyanàna ah Abiud way nangen-anà an Eliakim,
yah Eliakim, inyanàna ah Azor. 14 Ah Azor, inyanàna ah Sadoc way nangen-anà an Akim,
yah Akim, inyanàna ah Eliud. 15 Angkay ummanà ah Eliud wat ah Eleazar way nangen-
anà an Matan, ya ah Matan, inyanàna ah Jacob. 16 Ah Jacob, hiyan nangen-anà an Jose
way ahawan Maria way inan Jesus. Ya ah Jesus, hiya hen anchi Cristu way empopostan
Apudyus way epalena hen antoy lota way mantoray.
17 Wat hiyachi, nanepod an Abraham ingganan David wat ma-ahemporo ya opat way
apo. Yag nanepod agé an David inggana hen anchi niyéyan hen anchichay ganà Israel ad
Babilonia, wat na-ahemporo ya opat agé way apo. Yag nanepod hen anchi niyéyancha ad
Babilonia inggana hen anchi niyana-an Cristu way empopostan Apudyusat na-ahemporo
ya opat way apo agé.

Hen niyana-an Jesu Cristu
Luc. 2:1-7

18 Yato hen nekaman hen niyana-an Jesu Cristu. Ah Maria way inana, netotorag way
man-ahawacha an Jose, ngém cha-ancha mantepon yag fin-énat Maria way nafugi peet

way gapo hen kafaelan hen Espiritun Apudyus. [19] Ngém ah Jose way katoragna, na-
ammuwana way nafugi ah Maria ngém maid innilana hen nekaman, wat gapo ta annag
sosolloton yanggay hen orchincha, ekatnéén masapor achina etoroy. Ngém gapo agé
ta achina laychén way maustan ah Maria wat ekatnéén iyanapna hen ekamanna way
achi mangentoroy way achi ma-am-ammuwan. [20] Ngém angkay hiyachi way chana ham-
éham-én hen ekamanna, nampàilaat agé hen ihay anghel Apudyus hen nan-in-inpana
way mangaliyén, "Heay Jose way ganà David, achia cha mafiinan way mangen-ahawa
an Maria, te hen anchi finuginaat maid kasen narpowana no faén yanggay hen kafaelan
hen Espiritun Apudyus. [21] Wat iyanàna hen larae way ngadnanyu ah Jesus te hiya hen
mangenharà an chàyu way ahentaguna hen machusaanyu gapo hen fasoryu."

[22] Na-ammaan amin chato ah tommot-owaan hen anchi imfagan Apudyus ad nameng-
han way ensorat hen profetana, ekatnéén,

[23] "Ammag an mafugi hen ihay fafarasang way cha-an matmatchà, yag iyanàna hen larae
way mangadnan ah Emmanuel way hen laychén nadchiy aryénat i netape ah
Apudyus an chitaaw ad uwan."

[24] Angkay hiyachi way fummangon ah Jose, enafurotna hen imfagan hen anchi anghel
wat enteponna ah Maria. [25] Ngém iggayna paat tadtad-én hiya ingganah ummanà. Yag
angkay ummanà, ngenadnan Jose hen anchi utteng ah Jesus.

2

Hen anchichay narpoh achawwéyway i nangila an Jesus

[1] Angkay hiyachi way tempon hen ka-aren Herod, niyanà tot-owa ah Jesus ad Bethlehem
way ihay fabréy hen anchi provinsiyan hen Judea. Angkay hiyachi yag wachacha hen
naligwat hen achawwéy way fabréy way nan-apet hen cha fùnagan hen init way chicha
hen anchichay nan-araeng way cha mangachar hen cha isinyar hen taraw.

Angkay inumchahcha ad Jerusalem, henanhanancha way mangaliyén, [2] "Chuud hen
anchi onga way niyanà way man-are an chàyu way Judio, te innilani hen anchi taraw way
sinyar hen miyana-ana way fummùnag hen nan-apetan hen cha fùnagan hen init. Wat
yachi hen ummaliyannihto ta ini chayawén hiya."

[3] Angkay hiyachi way chengngar are way Herodchi, ammag naguru way térén hen
hamhamàna ya umat agé hen tapen anchichay eJerusalem. [4] Wat hen enkaman Are Herod,
empa-ayagna hen amin anchichay anap-apon hen papachin hen Judio ya hen anchichay
siguchay cha mintudtuchu hen orchin, yag inimohna an chicha no chuud hen nesosorat
way miyana-an hen anchi Cristu way hahadchén hen Judio way umale way mantoray. [5] Yag
anchaat ifaga an hiya way mangaliyén, "Ad Bethlehem way sakop hen provinsiyan hen
Judea hen miyana-an Cristu te yaha chillu hen ensorat hen anchi profeta ad namenghan
way ekatnéén,

[6] 'Hen anchi akettoyay fabréy way Bethlehem way fabréy hen provinsiyan hen Judea,
mamfalin peetchi ah kangatowan way fabréy hen aminay fabréy ad Judea, te ahchi
hen miyana-an hen anchi man-ap-apo way hiya hen manalimun hen tatagù way
ganà Israel.'

Yaha hen nesosorat."

[7] Wat angkay chengngar Herodchi, entat-allingébna way nempa-ayag hen anchichay
nangachar hen taraw, yag inimohna an chicha no kamana paat hen ustoy fummùnagan
hen anchi taraw. [8] Angkay imfagacha an hiya yag annaat paligwatén chicha way éméy ad
Bethlehem, yag imfagana way mangaliyén, "No éméy-ayuhchi, emamadyu way manganap
hen anchi onga ta no ichahanyu, masapor umaleayu way mangimfaga an haén ta éméyà
agé way manayaw an hiya."

[9-10] Angkay hiyachi yag naligwatcha way éméy ad Bethlehem. Yag angkay chacha
éméy, ammag amchan hen laylayadcha te kasencha innila hen anchi tarawanchi way
innilacha hen anchi pés-éy naligwatancha. Wat hen anchi taraw, chana epangpango ah

umunuchancha, yag iggayna etàtàchég ingganah nemamang hen ininggawan hen anchi
onga.
[11] Angkay hiyachi way inumchahcha hen hiyachiy faréy, hinénggépcha yag innilacha
hen anchi onga way ah Jesus yah inana way Maria, yag chachaat mampalentomang way
manayaw an hiya. Yag anchaat agé epafùnag hen idchatcha an hiya way pahig nan-angina
way faletò ya fangfangru way incienso ya mira.
[12] Angkay hiyachi yag empahelap Apudyus an chicha way achicha engwa ah faréy Herod
no mamfangadcha, wat safali hen chinarancha way namfangad ah fabréycha.

Hen nangimfakwitancha an Jesus ad Egipto

[13] Angkay hiyachi way lommayaw hen anchichay nangachar hen taraw, kasen nam-
pàila hen anghel Apudyus an Jose hen nan-in-inpana, yag imfagana way mangaliyén,
"Fumangon-ayu ta elayawnowat hen annay onga yah inana te anapén angkay Are Herod
hen annay onga ta pédténa. Wat mamfakwit-ayu ad Egipto yag ahchin i-inggawanyu
ingganah ifagà hen lomayawanyu." [14] Yag yachi, fummangon ah Jose yag inligwatna
chicha way hen-ina hen hiyachiy lafi way émféy ad Egipto, [15] yag anchag ini-inggaw ahchi
ingganah natéy hen anchi are way Herod.
Na-ammaanchi ah tommot-owaan hen anchi imfafaggan Apudyus ad namenghan way
ensorat hen anchi profeta way ekatnéén, "Ayagà hen anào way maligwat ad Egipto."

Hen nangempapchitan Herod hen anchichay ungunga

[16] Angkay hiyachi way enlasin Are Herod way lenepat peet hen anchichay nangachar hen
taraw hiya te safali hen enengwacha, wat ammag ommaningarngar way térén, wat annag
inyurchin way mepapchit amin hen ungunga way larae ad Bethlehem ya hen senakopna
way fafabréy way hen mepapchitat amin hen anchichay anat niyanà ingganah mantawén
ah chuwa, te yachi hen tawnén hen onga nanepod hen nail-an hen taraw way henaphapet
hen anchichay nangachar hen taraw.
[17] Wat yaha hen tommot-owaan hen enalen hen anchi profetay Jeremias ad namenghan
hen nangaryanéén,
[18] "Mamagngar hen usengar ad Rama way ammag pararo hen ifil ya kela. Chichachi hen
ganà Raquel way chacha ifilan hen anchichay a-anàcha way natéy. Ya ammag maid
maka-à-arò an chicha te nan-atéycha hen anchichay a-anàcha."

Hen lommayawancha ad Egipto

[19] Angkay hiyachi way émmé-émméy hen tawén, natéy ah Are Herod yag kasen
nampàila hen anchi anghel Apudyus an Jose ad Egipto hen nan-in-inpana way ekatnéén,
[20] "Fumangon-ayu agé ta ifangadno chillu cha Maria way hen-ina hen anchi lotayu way
Israel, te nan-atéycha hen anchichay manlayad way mamchit hen annay onga." [21] Angkay
hiyachi, enlayaw tot-owa Jose hen anchi onga yah inana wat namfangadcha chillu ad
Israel.
[22] Ngém angkay chengngar Jose way ah Arkelao peet hen neparég an amana way
Herod way mantoray hen provinsiyan hen Judea, ammag émmégyat way fumabréy
ahchi. Wat anat kasen epahelap Apudyus an hiya way hen provinsiyan hen Galilea hen
minyapetancha. [23] Wat hiyachi, incha fummabréy hen ihay fabréy ahchi way ekatchéén
Nazaret. Yato hen nekaman ah tommot-owaan hen ensorat hen anchichay profeta ad
namenghan way ekatchéén, "Ah hamhamà hen tatagu, anchag ekatén hiya hen ihay
eNazaret."

3

Hen intudtuchun Juan way chan funfunyag
Mar. 1:1-8; Luc. 3:1-18; Juan 1:19-28

[1] Angkay hiyachi way émméy hen kamanay tawén, wacha hen ihay tagu way hen
ngachannaat ah Juan way nangadnan ah chan funfunyag. Émméy hen anchi chanak
yag inlugina way mangintudtuchu hen anchichay tatagu way cha ummunud an hiya,
ekatnéén, [2] "Masapor manchùganyu hen aminay laweng way chayu ammaan, te tég-angay

angkay milugi hen mantorayan Apudyus an chitaaw." [3] Ah Juananto, hiya hen cha aryén
hen anchi profeta way Isaias ad namenghan hen nangaryanéén,
"Wacha hen anchi ini-inggaw hen anchi chanak way chana èngaèngaw hen anchichay
tatagu way mangaliyén, 'Naway hen Ap-apo, wat iyam-ammayu hen chayu am-
ammaan ya manggadngényu hen hamhamàyu.' "
[4] Hen lumfong Juananchi way chan funfunyag, wat an lawa ammag enafar way chotchot
chi animar way kemér, ya nansesentoron agé ah gadchang. Yag hen chana agé iyatagu
wat chuchun ya chilu. [5] Wat ancha ammag cha émé-éméy hen tatagu way mangngar hen
chana itudtuchu way narpocha ad Jerusalem ya hen aminay sakopon hen provinsiyan hen
Judea, ya anat agé hen amin anchichay fafabréy way nehag-én hen anchi wangwang way
ekatchéén Jordan. [6] Yag chacha tot-owa epudnu hen fasorcha ya anat funyagan Juan chicha
hen hiyachiy wangwang way Jordan.
[7] Ngém hen émméyan hen anchichay nan-angato way Fariseo ya Saduceo an Juan way
mampafunyag koma, wachan narasenna yag annaat ifaga an chicha way mangaliyén,
"Chàyu way ammag nan-asilib, ay ammoh ekatyuwén hen mafunyaganyu hen mangin-
lisiyanyu hen chusan Apudyus an chàyu. [8] Te masapor angkay atofunyu paat hen a-
ammayu ah mempàil-anyu way imfafawiyu tot-owa hen fasoryu. [9] Yag achiyu agé ekatén
gapo ta ganà chàyu an Abraham wat achi chàyu chuséén an Apudyus, te hen ifagà an
chàyu, uray hen antochay fatowat mafalin mamfalinén Apudyus chicha ah ganà Abraham
no laychéna. [10] Ya hen anchi miyaligan hen manusaan Apudyus hen tatagu wat kaman
hen na-a-awid way potaw. Wat aminay away way achi mamunga ah ammayay funga wat
marngoh ta ma-apoyan."
[11] Entoroy Juan way mangaliyén, "Haén, chanum yanggay hen chà ifunyag an chàyu ah
mepàil-an hen namfafawiyanyu. Ngém wacha hen meparég an haén way nangatngato
way térén no haén te uray lawa anà an man-alepan an hiyéén achì karébféngan. Yag hiya,
ifunyagna an chàyu hen Espiritun Apudyus ya hen apoy. [12] Yag no umale, henhenéna
hen anchichay ammayay tatagu hen anchichay laweng way kaman hen anchi mantéép
way henhenéna hen anchi nafégahan hen anchi maid fégahna. Yag hen anchi nafégahan,
tarpénéna ah arangna. Waman hen anchi maid fégahna, etongona hen anchi apoy way
ammag achi madmachép."

Hen nafunyagan Jesus
Mar. 1:9-11; Luc. 3:21-22

[13] Angkay hiyachi yag lummigwat ah Jesus ad Galilea way émé hen anchi wangwang
way Jordan way mampafunyag an Juan. [14] Ngém ah Juan, ommachi te ekatnéén, "Ammoh
mafalin way haén hen mamunyag an hea way hea koma hen mamunyag an haén." [15] Ngém
senongfatan Jesus way mangaliyén, "Tàén wat hea chillu hen mamunyag an haén, te yato
hen mangammaanta hen aminay laychén Apudyus." Yachi yag ommafun ah Juan wat
finunyagana ah Jesus.
[16] Angkay hiyachi way nafunyagan ah Jesus, tommàchangat yag ammag namfuat ad
uchu yag innilana hen Espiritun Apudyus way cha émhép an hiya way kaman karopate.
[17] Yag hen hiyachi agé, wacha hen nan-ale ad uchu way mangaliyén, "Yaton anào way
laylaychê paat ya chana agé eparaylayad haén."

4

Hen namachasan Chumunyu an Jesus way fumasor
Mar. 1:12-13; Luc. 4:1-13

[1] Angkay hiyachi yag enetnod hen Espiritun Apudyus ah Jesus hen anchi chanak ta ahchi
hen mamachasan Chumunyu way mangawis an hiya. [2] Wat angkay ini-inggaw ahchi ah
opatporoy ag-agaw way ammag iggay nangnangan, wat ammag hommenaang way térén.
[3] Yag yachi way ammag amchan hen henaangna, émméy ah Chumunyu way i mangawis
an hiya way mangaliyén, "No hea hen tot-oway anà Apudyus paat wat mamfaliném hen

antoy fato ah aném.” [4] Yag senongfatan Jesus hiya way mangaliyén, “Nesosorat hen alen
Apudyus way ekatnéén,
‘Achi ummat hen ma-an ah iyatagun hen tatagu, te masaporcha agé chillu hen aminay
enalen Apudyus ah mataguwancha ah ing-inggana.’ ”
[5] Angkay hiyachi yag inyéy Chumunyu hiya ad Jerusalem way i nangempatùchu hen
tabfongan hen anchi faréy Apudyus way ekatchéén Templo. [6] Yag annaat agé ifaga an
hiya way mangaliyén, “No tot-owa way anàcha-a an Apudyusat mampêchag-a udpay, te
nesosorat met hen anchi alena way ekatnéén,
‘Ifagan Apudyus hen anchichay anghelna ta halimunancha-a wat ancha-ag hèmatén way
ammag uray hen he-emat achi mepetag hen anchi fato.’ ”
[7] Yag sommongfat agé ah Jesus way mangaliyén, “Oo a, ngém wacha chillu hen nesosorat
way alen Apudyus way ekatnéén,
‘Achiyu cha padpachasén hen kafaelan Apudyus way Apoyu.’ ”
[8] Angkay hiyachi way narpas agéchi, inyéy Chumunyu hiya hen ammag akayyang
way filig, yag empàilana hen aminay namfinafinab-én way toray hen antoy lota ya hen
kaenammaycha. [9] Yag annaat ifaga way mangaliyén, “Idchat-o aminto an hea no an-a
mampalentomang way manayaw an haén.” [10] Yag senongfatan Jesus way mangaliyén,
“Lomayaw-aat Chumunyu te hen nesosorat chillu hen alen Apudyus way ekatnéén,
‘Ammag maid kasen chayawényu no faén yanggay hen apoyu way ah Apudyus, ya maid
agé kasen afurotonyu no faén yanggay hiya.’ ”
[11] Hiyachi yag lommayaw tot-owa ah Chumunyu, yag émméycha hen anchichay anghel
way i manorong an Jesus.

Hen nanginlugiyan Jesus way mantudtuchu
Mar. 1:14-15; Luc. 4:14-15

[12] Angkay hiyachi way chengngar Jesus way nifarud ah Juan way chan funfunyag,
lommayaw way namfangad hen anchi provinsiyan hen Galilea. [13] Ngém iggay inggaw ad
Nazaret te nanchakpos ad Capernaum way nehag-én hen anchi fayfay way ekatchéén
Galilea way nan-apet hen sakopon hen Zabulon ya Neftali.
[14] Yachi hen nekaman ah tommot-owaan hen enalen hen anchi profeta way Isaias ad
namenghan hen nangaryanéén,
[15] “Matorongancha hen anchichay tatagu ad Zabulon yad Neftali way fafabréy hen
chumang hen anchi wangwang way Jordan way nan-apet hen anchi fayfay way
chicha hen anchichay faén Judio way ini-inggaw hen anchi provinsiyan hen
Galilea. [16] Hen cha nadchiy tatagu, kamancha ini-inggaw hen helang te ammag
nahehellangan hen hamhamàcha gapon fasorcha, yag yachi agé hen nesenaancha
an Apudyus. Ngém ammay ad uwan te cha mahelawan hen hamhamàcha te
inumchah hen anchi napegsay Helaw an chicha.”
[17] Yag nanepod hen hiyachi, inlugin Jesus way manginwarawag hen itudtuchuna, ekat-
néén, “Masapor etagayyu hen annay laweng way a-ammayu te tég-angay hen milugiyan
hen mantorayan Apudyus an chàyu.”

Hen nangayagan Jesus hen anchichay mangagadchiw ah mampasorotna
Mar. 1:16-20; Luc. 5:1-11

[18] Angkay hiyachi way cha manaran ah Jesus hen penget hen anchi fayfay way Galilea,
innilana hen chuway hen-agi way cha Simon way mamPedro yah Andres way chacha
manafukor te mangagadchiwcha chillu. [19] Yachi yag imfagan Jesus an chicha way
mangaliyén, “Ehàfayu chaha ta metnod-ayu an haén ta falewà hen hiyahay chunuyu ta
hen tatagu hen atenglényu ah omafurotancha an haén.” [20] Wat enhàfacha tot-owa hen
anchi tafukorcha yag netnodcha an Jesus.
[21] Angkay nànàéycha yag innilan Jesus hen kasen hen-agi way cha Jaime an Juan way
nìtutùchucha an amacha way Zebedeo hen anchi fangkacha way chacha taramanén hen
tafukorcha. Yachi yag enayagan Jesus chicha agé. [22] Wat anchag tenaynan ah amacha ya
hen anchi fangkacha way netnod an cha Jesus.

Hen nantudtuchuwan Jesus ya hen nanga-anana hen saket
Luc. 6:17-19

23 Angkay hiyachi, cha émé-éméy ah Jesus hen kafabréfabréy hen provinsiyan hen
Galilea way cha i mantudtutudtuchu hen anchichay chacha ma-am-amongan way Judio
way ekatchéén sinagoga way yachi hen chana minwarawagan hen anchi ammayay chamag
mepanggép hen mantorayan Apudyus. Ya chana agé etape way manga-an hen anchichay
namfinafinab-én way saket ya ligat hen tatagu. 24 Yachi yag ammag nanhemamag hen
mepanggép an hiya hen aminay fabréy hen anchi lota ad Siria, wat hen anchichay tatagu,
inyéycha an hiya amin hen anchichay chan saket way namfinafinab-én hen ligatcha, te
wachacha hen anchichay nahurugan ya hen chan orchah ya umat agé hen anchichay
napàroy hen acharna. Yag cha natto way ligatat ammag kena-an Jesus amin. 25 Wat hiyachi,
chuarcha hen anchichay tatagu way cha umunu-unud an hiya way narpon provinsiyan
hen Galilea ya Judea ya anat ad Decapolis ya ad Jerusalem ya umat agé hen anchichay
fabréy way chumang hen anchi wangwang way Jordan.

5

Hen intudtuchun Jesus
Luc. 6:20-23

1 Angkay hiyachi way innilan Jesus hen anchi ammag chuar way tatagu, émméy hen
anchi tagéytéy yag tummùchu wat enamongan hen anchichay pasorotna hiya. 2 Yag
annaat tudtuchuwan chicha way mangaliyén,
3 "Lomaylayad-ayu, chàyu way maka-awat way maid kafaelanyu way mangamma
hen ammayén Apudyus no achi chàyu torongan an hiya, te chàyu hen metape hen
mantorayana."
4 "Lomaylayad-ayu agé, chàyu way chan totokar gapon anchi cha ma-ammaan way
laweng, te ah Apudyus hen mangemparaylayad an chàyu."
5 "Lomaylayad-ayu, chàyu way cha mangempafafa hen acharna, te idchat Apudyus an
chàyu hen anchichay empopostana."
6 "Lomaylayad-ayu agé, chàyu way maid kasen laychéna no faén yanggay hen laychén
Apudyus, te totollongan Apudyus chàyu way mangamma an cha nahha ah kapnekanyu."
7 "Lomaylayad-ayu agé, chàyu way cha manég-aség-ang ah ifana, te séség-angan chàyu
agé an Apudyus."
8 "An-ayu agég lomaylayad, chàyu way cha mangamma hen laychén Apudyus way
nacharos chi pontosna, te ilanyu ah Apudyus ah pegwana."
9 "Lomaylayad-ayu agé, chàyu way cha manginyornos hen katornosan hen tatagu, te
ifilang Apudyus chàyu ah anàna."
10 "Lomaylayad-ayu agé, chàyu way cha mapap-aligatan gapon chayu mangammaan hen
laychén Apudyus, te etapena chàyu hen mantorayana ad uchu."
11 "An-ayu ammag lomaylayad yanggay no insortuwén chàyu ya paligatén chàyu ya
ustan chàyu hen anchichay tatagu gapon sommorotanyu an haén. 12 Uray no yaha
hen ammaancha an chàyu, an-ayu yanggay ammag lomaylayad chillu, te chakar hen
gunggunayu ad uchu. Yag yaha agé chillu hen nekaman hen anchichay profetan Apudyus
ad namenghan."

Hen ninyaligan Jesus hen cha omafurot ah ahin ya helaw
Mar. 9:50; Luc. 14:34-35

13 Yachi yag entoroy Jesus hen chana itudtuchu, ekatnéén, "Hen ahin hen mangempa-
ammay hen missa. Wat chàyu, kaman-ayu agé ahin te chàyu hen cha mangintudtuchu
hen omammayan hen tatagu hen antoy lota. Ngém non an umat way maka-an hen anchi
paket hen ahin, ay ammoh mafalin way papaketém kasen. Achi met, te ammag metap-ar
yanggay way gategatenan hen tatagu te maid chillu sérfina."
14 "Yag chàyu agé hen kaman helaw way manelaw hen hamhamà hen aminay tatagu
hen antoy lota. Hen miyaligana, kaman-ayu hen ihay fabréy way ininggaw hen tagéytéy

way mamàila way achi mafalin way malenglengfan. [15] Ya maid agé tatagu ah mamasgéd
ah helaw yag henàufana, te no pasgéchana, anna an epatang ta mahelawan hen aminay
wachah faréy. [16] Wat kaman agéhchi koma hen homelawanyu ah mangil-an hen tatagu, te
hen mangil-ancha hen anchi ammay way chayu ammaan, yachi hen manayawancha an
Apudyus way Amataaw ad uchu."

Hen mepanggép hen anchi orchin Apudyus way ensorat Moses
Mat. 24:34-35; Mar. 13:30-31; Luc. 21:32-33

[17] Yachi yag entoroy Jesus agé way mangaliyén, "Achiyu ekatén anà ummale way an
mamakas hen anchichay orchin way ensorat Moses ya hen intudtuchun hen anchichay
profeta, te hen ganchat-o paat way ummaliyat ah tomot-owaan hen imfagan hen amin
anchichay nesosorat way orchin. [18] Yag tot-owa hen antoy ifagà way achi mafalin
miyat-atob hen anchi orchin Apudyus. Te uray mamaid hen antoy lota yad uchu, achi
chillu mamaid hen uray anchi ka-ak-akettoyan way orchin ingganah ma-ammaan amin.
[19] Wat hiyachi, heno way manlabseng hen anchi uray kafafaan way lentég yag yachi
agé hen itudtuchuna hen tapena, wat hiya hen mifilang ah kafafaan hen mantorayan
Apudyus. Ngém heno way mangafurot amin hen anchi orchin Apudyus yag yachi agé
hen itudtuchuna hen tapena, wat hiya hen mifilang ah nangato hen anchi mantorayana.
[20] Ngém hen ifagà an chàyu, achiayu angkay metape hen mantorayan Apudyus no achiyu
ammaan hen laychéna, te achi ummat hen cha ekaman hen anchichay Fafariseo ya hen
anchichay siguchay cha mintudtuchu hen anchi orchinanchi. Wat masapor wadwadcha
hen ekamanyu no hen chacha ekamkaman."

Hen nangempa-am-amchan Jesus hen anchi orchin
Mar. 11:25; Luc. 12:57-59

[21] "Innilayu way nanepod ad namenghan, nitudtuchu an chitaaw hen anchi orchin way
ekatnéén, 'Achiayu cha pomatéy te hen anchi pomatéy, mauwis yag nachusa.' [22] Ngém hen
ifagà an chàyu ad uwan, uray hen anchi ammag an omaningarngar ah ifana wat mauwis
angkay agé. Ya hen anchi mameloh ah ifana, ammag michérém hen anchichay nan-angato
way konsel. Ya hen anchi tagu way mangaleh ifanéén, 'Heaat ammag maid sérsérfim,' hen
anchi nangalehchi wat lébféngna way metap-ar hen anchi apoy ad imférno. [23] Wat hiyachi,
no wachay cham iyéy hen Templon Apudyus ah ekatnowén ichatonno an hiya, yag
hemhemmàno way wacha uwa hen lawengén hen anchi ifam an hea, [24] annog man-ehàfa
unna hen anchi ekatnowén ichatonno ta émey-aat way i mètagépfar hen ifamanchi ta
manchinnaros-ayu unna. Yag no narpaschi, yachin mangentoroyam way manginchaton
hen anchi ekatnowén ichatonno an Apudyus."

[25] "Yag mag-ay ta wachay manginchérém an hea, émey-a an hiya unna way mètagépfar
ta no mafalin, achia koma mepasango hen uwis. Te no loohcha-a epasango hen uwis, awni
yag idchatna hea hen anchi poles yag imfarudcha-a. [26] Wat maid angkay meparufusam hen
pagfaruchan ingganah fayacham amin hen anchi mortam."

Hen intudtuchun Jesus mepanggép hen chagchagas
Mat. 18:8-9; Mar. 9:43-47

[27] "Innilayu agé hen anchi nitudtuchu way ekatnéén 'Achiayu cha chumagchagas.'
[28] Ngém hen ifagà an chàyu ad uwan, heno way tagu way mangila ah fufae yag hemhem-
màna way manòyong, chummagchagaschi ah hamhamàna. [29] Wat hiyachi, no oma-annig
hen ilan hen matayu ah chayu fumasoran, un-unnina no okatényu yag entap-aryu. Te
un-unnina angkay hen makorangan hen achar no hen wacha amin yag ad imférno hen
metap-aranyu. [30] Yag no oma-annig agé hen cha ammaan hen limayu ah chayu fumasoran,
un-unnina no porhanyu yag entap-aryu. Te un-unnina angkay way an makorangan hen
lima no hen anchi wacha amin yag ad imférno hen iggawanyu."

Hen intudtuchun Jesus mepanggép hen manhiyanan hen hen-ahawa
Mat. 19:3-12; Mar. 10:2-12; Luc. 16:18

31 "Siguchay nitudtuchu an chitaaw way no ihiyan hen larae hen ahawana, masapor
idchatna an hiya hen papel way mangempàila hen manhiyanancha. 32 Ngém hen ifagà an
chàyu ad uwan, heno way larae way manginhiyan an ahawana, fasornachi, manongad no
an chummagchagas hen anchi ahawana. Fumasor te chana ammaan hen chumagchagasan
hen anchi inhiyanna no kasen mangahawa, te faén chillu ahawana hen anchi kasenna
ahaw-én te chagchagasnachi. Ya umat agé hen anchi nangahawa an hiyaat anna agé an
chinagchagas."

Hen intudtuchun Jesus mepanggép hen sapata

33 "Innilayu agé way nanepod ad namenghan, intudtuchun hen anchichay anap-otaaw
way ekatchéén, 'Achiyu cha labsengén hen empostayu te masapor ammaanyu way
ammaan hen heno way ensapatayu an Apudyus.' 34-35 Ngém hen antoy ifagà an chàyu
ad uwan, achiayu chan sapsapata ah uray heno way epostayu. Achiyu ammag ekatén
meorob ad uchu ya hen antoy lota no faén tot-owa hen enaleyu, te ad uchu, yachi hen
tummutùchuwan Apudyus, ya hen antoy lota, yato hen kaman pommapattangana. Ya
achiyu agé esapata hen anchi fabréy way Jerusalem way machachael agé no faén tot-
owa hen enaleyu, te hen hiyachiy fabréy hen fumaryan hen anchi kangatowanay Are.
36 Ya achiyu agé cha esapata way pomokaw hen fuùyu no faén tot-owa hen enaleyu, te ay
ammoh kafaelanyu way mangempapokaw ya mangempangétég hen uray himféras way
fuùyu. 37 Wat hen ekamanyu, anyu yanggay ammag ekatén, 'Oo' no oo, ya 'achi' no achi.
Te no taptapyanyuchi, ah Chumunyu angkay hen narpowan hen anchi entaptapeyu."

Hen intudtuchun Jesus mepanggép hen farés
Luc. 6:29-30

38 "Innilayu agé hen anchi nitudtuchu an chitaaw way ekatnéén, 'Heno way tagu way
manachael hen matan hen ahentaguna, masapor machachael agé hen matana. Yag heno
way tagu agé way manachael hen fub-an hen ahentaguna, masapor machachael agé
hen fub-ana.' 39 Ngém hen ifagà an chàyu ad uwan, achiayu cha fumab-arés ah uray
heno way ma-ammaan an chàyu. Wat no wachay manappet hen apengyu, uray etayayu
hen anchi chumangna ta tappeténa agé. 40 Yag no wachay manginchérém an chàyu yag
menortana chàyu ah ihay lumfong, uray iyuyayu agé hen anchi agwana. 41 Yag no wacha
agé hen mangempapelet way mempachén hen kargana ah ihay lometor, uray icharanyu
ah chuway lometor. 42 Adchanyu hen anchichay chan ochaw an chàyu, ya pafuruchanyu
agé hen anchichay cha fumurud an chàyu."

Hen intudtuchun Jesus way masapor na-anohta hen anchi mangura an chita
Luc. 6:27-28, 32-36

43 "Innilayu hen anchi nitudtuchu way ekatnéén, 'Masapor laylaychényu hen ifayu yag
hen anchi gumura an chàyu, guréényu agé.' 44 Ngém hen ifagà an chàyu ad uwan, masapor
epàilayu hen layadyu hen anchi uray gumura an chàyu, ya masapor agé iluwaruwanyu
hen anchi cha mamaligat an chàyu. 45 Te no yahan ammaanyu, cha-ayu komaman an
Amataaw way Apudyus ad uchu. Te hiya, eparufusna hen uminitan hen init ah pagsaya-
atan hen aminay tatagu way uray hen anchichay laweng ya hen anchichay ammay. Yag
umat agé hen uchan, idchatna ah pagsaya-atan agé hen aminay tatagu way uray hen
anchichay mangamma hen laweng ya hen anchichay mangamma hen ammay. 46 Te ay
ammoh gunggunaan chàyu an Apudyus no ammag hen anchi yanggay manlayad an chàyu
hen laylaychényu. Achi angkay, te uray hen anchichay cha mangam-among hen furor
way chan lokop wat chacha met ammaan chaha. 47 Ya maid agé manlahyanyu no anggay
hen anchichay ifayu yanggay hen chayu tagépfarén, te uray hen anchichay achi omafurot
wat chacha met ammaan chaha. 48 Masapor usto paat hen ekamanyu way kaman hen
kenauston hen cha ekaman Amataaw way Apudyus ad uchu."

6

Ar-arwachan hen pàpàila

[1] Entoroy Jesus way mantudtuchu, ekatnéén, “Ar-arwachanyu ta faén ah mangil-an hen
tatagu hen chayu mangammaan ah ammay. Te no hen machayawanyu yanggay hen
mangammaanyu hen ammay, maid angkay idchat Amataaw way Apudyus ah gunggunayu
ad uchu. [2] Wat no wachay idchatyu ah etorongyu hen anchi makasapor ah torong, achiyu
koma ammag eparangchi hen kachùran hen tatagu way kaman hen cha ekaman hen
anchichay senang a-afurot way éméycha hen anchi sinagoga way chacha ma-am-amongan
ya hen korsa way mangempadpadcha hen chacha ammaan ah machayawancha. Tot-owa
hen antoy ifagà an chàyu way ammag nanarpas angkay hen aminay gunggunacha. [3] Ngém
chàyu, hen ekamanyu koma, no wachay idchatyu ah etorongyu, ilanyu ta uray hen anchi
gayyémyu paatén achina koma changchangrén way wachan inidchatyu, [4] ta anyu an etat-
allo way mangidchat. Wat ah Amataaw way Apudyus way mangi-ila hen egachay achi
maila, idchatna hen gunggunayu.”

Hen ekaman way manluwaru
Luc. 11:2-4

[5] “No manluwaruayu, achiyu torachén hen cha ekaman hen anchichay senang a-afurot
way incha tomatàchég way manluwaru hen anchi chacha ma-am-amongan ya hen penget
hen korsa ah an yanggay mangil-an hen tatagu an chicha. Tot-owa hen antoy ifagà
an chàyu way ammag nanarpas angkay hen aminay gunggunacha. [6] Ngém chàyu, no
manluwaruayu, yato hen ekamanyu, éméy-ayu ah faréy yag nan-énéb-ayu ta achiayu
maila way manluwaru an Amataaw way Apudyus way achi agé maila. Yag ah Apudyus
way makaila hen egachay achi maila, idchatna hen gunggunayu ah pegwana.”
[7] “Ya no manluwaruayu agé, achiyu ammag ar-arkosan way mangempa-anchu hen
luwaruyu way kaman hen cha ekaman hen anchichay maid afurotna te chicha, ekatchéén
changrén ano Apudyus chicha gapon kena-anchun hen luwarucha. [8] Achiyu torachén
hen chacha ekaman way manluwaru, te ah Amataaway Apudyus, inni-ilana chillu hen
masaporyu uray hen cha-anyu mangimfag-an. [9] Wat yato hen ekamanyu way manluwaru.
“ ‘Àmani ad uchu, ta machachayaw hen ngachanno. [10] Ya ta umchah koma hen
mantorayam. Ya ta ma-ammaan agé hen laychém hen antoy lota way kaman agé ad
uchu. [11] Idchatno hen man-érégnah anénni ah ka-ag-a-ag-agaw. [12] Ya pakawaném agé chàni
hen anchi laweng way enammaanni way kaman hen chani mamakawanan hen anchichay
nangamma hen laweng an chàni. [13] Ya achim koma eparufus hen ma-awisanni way achini
makaya ya torongam agé chàni ta achi chàni lokopon an Chumunyu.’ ”
[14] Entoroy Jesus way mangaliyén, “No pakawanényu hen anchi nangamma ah laweng
an chàyu, pakawanén agé chàyu an Amataaway Apudyus ad uchu. [15] Ngém no achiyu
pakawanén chicha, achi chàyu agé pakawanén an Apudyus.”

Hen intudtuchun Jesus mepanggép hen manlanganan way mangan

[16] “No manlangan-ayu way mangan gapo hen manluwaruwanyu an Apudyus, achiyu
ammag epàpàila way cha-ayu manhenaang way kaman hen cha ekaman hen anchichay
senang a-afurot. Te chicha, iyanggayancha hen acharcha ah mangil-an hen tatagu
way chachan langan. Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way ammag nanarpas angkay
hen aminay gunggunacha. [17] Ngém chàyu, no manlangan-ayu, manchar-op-ayu ya
mansasaggaysay-ayu [18] ta maid makelasin ah tatagu way cha-ayu manlangan, ta anggay
ah Amataaw way Apudyus ah mangammu. Wat ah Apudyus way achi maila, i-illana chillu
hen aminay netataro way na-ammaan, wat idchatna hen gunggunayu ah pegwana.”

Hen ma-amongan hen kafinaknang ad uchu
Luc. 12:33-34

[19] “Achiyu ammag patpatigén hen fumaknanganyu hen antoy lota way cha mangamoa-
mong hen egad, te amin cha nahha wat machachaelcha chillu te ancha yanggay ammag
maropà ya mabfufù ya mafalin amin akawén hen mangakaw. [20] Ta hen ekamanyu komaat
patpatigényu paat hen anchi laychén Apudyus ta hiya hen mangentarpén hen tot-oway
kafinaknangyu ad uchu. Te ahchi, ammag maid makachachael ya maid agé maka-akaw.

21 Ya ah kenatot-owana agé, heno way patpatigényu, kapeletan way yachi hen haham-ényu."

Hen helaw hen achar
Luc. 11:34-36

22 Yachi yag nampani ah Jesus way mangaliyén, "Hen mata, hiya hen helaw hen achar.
Wat no iggay nakorafuwan hen mata, nahehellawan hen aminay achar. 23 Ngém no
nakorafuwan hen anchi mata, ammag helang hen achar. Hiyachi, no helang hen anchi
karpowan koma hen omenpapaway, ammag pararo tot-owa hen ngéngét hen achar. Hen
miyaligana, no usto hen patigén paat hen hamhamà, achita mèfat. Ngém no nat-én hen
patigén hen hamhamà, ammag pararo hen mèfatan."

Hen ekat Jesus mepanggép hen kok-owa
Luc. 12:22-31; 16:13

24 "Maid tatagu ah mafalin chuwa hen omapowana te kapeletan way laylaychéna hen iha
yag achina laychén hen iha. Ya pelet way afurotona agé hen iha ya achina agé hen anchi
iha. Pachongna agé an Apudyus ya hen pelak, te no ammag hen pelak hen napatpateg an
hea, achi mafalin way patigém hen laychén Apudyus."
25 "Wat yato hen ifagà an chàyu. Achiayu machanagan hen mepanggép hen iyataguyu
way anényu ya ilumfongyu, te ay ammoh faén wadwadcha hen ataguwanyu no hen
anényu, ya hen acharyu no hen ilumfongyu. 26 Ilanyu ngén hen anchichay kasole way
ancha lawag chan tat-ayap way achichan mura ya mamfatà ya maid agé chacha etarpén
ah usaréncha. Yag pakay chacha chillu matagu nò. Oo, te ah Amataaw ad uchu hen cha
manalimun an chicha. Wat ay ammoh achi kaskasen hen hamhamàna an chàyu no hen
kasole. 27 Ya maid chillu etorong hen chanag te tàén machachannagan-ayu, ay ammoh
pa-anchuwén lawa hen anchi chanagyu hen ataguwanyu ah uray ihay uras."
28 "Ya pakay agé cha-ayu machanagan ah ilumfongyu. Te ilanyu ngén hen anchi charoh
way cha lomtà. Achicha met chan amma ya man-afar 29 ngém hen ifagà an chàyu, anam-
ammay chillu hen sabsafongcha no hen anchi ka-a-ammayan way cha inlumfong hen
anchi kafafaknangan way are way Solomon. 30 Wat no yaha hen ekaman Apudyus way
mangempa-ammay hen charoh way uray wacha ad uwan, ammag màrong ah wakas yag
nahèlan, ay ammoh achi kaskasen hen hamhamàna ah ilumfongyu way tatagu. Ammag
korang peet hen pammateyu."
31 "Wat hiyachi, achiayu koma machanagan mepanggép hen anényu ya hen ilumfongyu,
32 te chichachi hen ammag cha ham-éham-én hen anchichay pagano. Ngém chàyu, inni-
ilan chillu Amataaw ad uchu way masaporyu amin chaha. 33 Isonga hen haham-ényu koma,
wat mepanggép hen mantorayan Apudyus ya anat hen ekamanyu way mangamma hen
laychéna. Te no hiyachi hen patpatigényu, egad hiya way manmanmà hen masapor hen
acharyu."
34 "Ya achiayu agé machanagan mepanggép hen mepasamak ah wakas te para agé ah
wakas ya anat ma-ammaan cha nadchi. Te pakay inyu héphépén hen anchi ligatyu ad
uwan ta inyu etape hen ligat para ah wakas."

7

Achi arkorowén hen kenaraweng hen tapena
Luc. 6:37-38, 41-42

1 Entoroy Jesus way mantudtuchu, ekatnéén, "Achiyu ammag pafasoron hen tapena wat
achi chàyu agé pafasoron an Apudyus. 2 Te hen chayu ekaman hen tapena, kaman agéhchi
hen ekaman Apudyus an chàyu. Wat amin way ekamanyu hen ahentaguyu, yachi agé hen
ekaman Apudyus an chàyu. 3 Hen miyaligana, narawag hen mangil-anyu hen uray aginnà
way finutan hen ifayu yag achiyuwat agé elasin way wachan liniéy way nampopoggar ah
matayu. Te pakay paat chayu aryéaryén hen akettoy way fasor hen tapena yag anyug
achi cha elasin hen chakar way fasoryu. 4 Ay ammoh mafalin ekatnowén, 'Ayé ta ka-anê

hen annay aginnà way finutam' yag wà-achaat peet hen liniéy ah matam. [5] Anyug cha pap-
arangén hen kaenammayyu. Wat masapor ka-anényu unna hen annay liniéy ah matayu
ta lomawag hen mangil-anyu way manga-an hen finutan hen ifayu."
[6] "Achiyu ammag cha epagngapagngar hen alen Apudyus hen anchichay tatagu way
ammag térénay achi manlayad way mangngar. Hen miyaligana, kaman hen aho, te uray
adchan hiya hen anchi ka-ammayan, fangtén chàyu chillu. Ya achiyu agé cha idchat hen
anammay way haleppon hen fafuy, te anchag iwa-at yag inchayachayahchahcha."

Achi iyanggayan way manchawat an Apudyus
Luc. 11:9-13

[7] "No wachay masaporyu, chawatényu an Apudyus wat idchatna. Ana-anapényu
hen anchi chayu anapén wat ichahanyu. Mankogkokogkog-ayu hen anchi hawang wat
mafùtan an chàyu. [8] Te aminay manchawat an Apudyusat wacha hen midchat an hiya, ya
hen anchi cha manganap ah anapéna, wat wachan ichahana. Ya umat agé hen anchi chan
kogkokogkog, mafùtan hen anchi hawang an hiya. [9] Hamham-ényu ngén te uray chàyu
way anam-ama, no mamfaga hen anàyu ah ma-an, ay ammoh fatowat agé hen idchatyu.
[10] Yag no mamfaga agé ah gachiw, ay ammoh farakkan agé hen idchatyu. [11] Isonga, chàyu
way menangfasor way tatagu, no innilayu way mangidchat hen ammay hen a-anàyu, ay
ammoh achi kaskasen hen ekaman Amataaw ad uchu way mangidchat hen ammay hen
anchichay chan chawat an hiya."
[12] "Hen heno way laychényu way ammaan koma hen tatagu an chàyu, yachi agé
hen ammaanyu an chicha, te yaha chillu hen pontos hen aminay inyurchin Moses ad
namenghan ya hen intudtuchun hen anchichay profeta."

Hen anchi akettoy way hawang
Luc. 13:24

[13] "Engwayu paat hen anchi nalepet way hawang ta faén hen anchi narawa, te hen ayan
hen anchi naraway hawang wat ad imférno. Yag gapo ta naraka hen hiyachiy charan, wat
chuarcha hen mangéy. [14] Ngém gapo ta nalepet hen anchi hawang way éméy ad uchu ya
naligat agé hen hiyachiy charan, wat aketcha yanggay hen mangéy."

Hen a-amman hen ihay tagu hen mangimfaga hen kenatataguna
Luc. 6:43-44

[15] "Ar-arwachanyu hen anchichay tatagu way ah kenasilibcha, ekatchéén alen Apudyus
ano hen chacha itudtuchu yag faénat agé. Te ah kail-ana, na-anohcha, ngém ah katot-
owana, ancha i chachaelén hen afurotyu. [16] Maelasinyu chicha te hen anchi chacha
ekamkaman wat yachi hen mangimfaga hen kenatatagucha way hen kepaniyana, kaman
hen pagat way achi mafalin mamunga ah pagéy. Ya hen tùfu, achi agé mamunga ah ma-
an. [17] Ya hen iha, amin hen ammayay away wat ammay agé hen ifungana. Waman hen
anchi laweng way away, laweng hen ifungana. [18] Te maid ammay ah marpo hen laweng,
yag maid agé laweng ah marpo hen ammay. [19] Yag hen anchi away way achi mamunga ah
ammayay funga, ammag marngoh ta metongo. [20] Yachi, hen mangenlasinanyu hen anchi
ustoy mangintudtuchu ya hen faén, wat hen anchi a-ammacha."

Hen anchichay achi metape hen mantorayan Apudyus
Luc. 13:25-27

[21] Entoroy Jesus way mantudtuchu, ekatnéén, "Chuarcha hen tatagu way mìya-apo
an haén, ngém achicha angkay amin makaghép hen mantorayan Apudyus, te hen
metape yanggay wat hen anchichay cha mangamma hen laychén Amataaw ad uchu.
[22] Wat no umchah hen anchi ag-agaw way manguwisan Apudyus hen tatagu, lonaycha
hen mampaségség-ang an haén way mangaliyén, 'Apo, Apo, paghépém chàni te gapon
kafaelam wat chani intudtuchu hen mepanggép an Apudyus, ya chani amin emparyaw
hen anchichay nihurug way ongtan, ya enammaanni agé hen chuar way kaskascha-aw,
wat paghépém paat chàni.' [23] Ngém hen esongfat-o an chicha, ekat-owén, 'Chàyu way
nangéttém, maid angkay chillu innilà an chàyu wat lomayaw-ayuwat te laweng-ayu.' "

Hen anchi naham-an way manà-ad ah faréyna ya hen anchi nawéngwéng
Luc. 6:47-49

24 "Heno way tagu way cha mangngar hen antochay chà ifaga yag chana ammaan, wat
kaman hen anchi naham-an way tagu way senà-adna hen faréyna hen fato. 25 Wat uray
no cha umuchauchan ya chan churuchurun hen wangwang ya cha fumalifali, achi chillu
meorob hen anchi faréyna te kénég hen anchi fato way nanà-achana. 26 Waman hen anchi
tagu agé way cha mangngar hen antochay chà ifaga yag achina chillu ammaan, wat kaman
hen anchi nawéngwéng way tagu way ammag hen anchi paginahar hen nanà-achana hen
faréyna. 27 Yag angkay hiyachi way cha umuchauchan yag nanchurun hen wangwang ya
cha fumalifali, ammag neorob hen anchi faréyna way ammag maid poros nehàfa."
28 Angkay hiyachi way narpas hen nangaryan Jesus amin an cha natto, ancha ammag
nahahaang way térén hen anchichay na-a-among way tatagu gapon enkamanna way
nantudtuchu. 29 Te hen enkamanna, faén hen cha ekaman hen anchichay siguchay cha
mintudtuchu hen orchin te maila way wachan karébféngana way mantudtuchu.

8

Hen nanga-anan Jesus hen konet way saket
Mar. 1:40-45; Luc. 5:12-16

1 Angkay hiyachi way nan-éhég ah Jesus hen anchi tagéytéy way nantudtuchuwana,
chuarcha hen tatagu way cha umunud an hiya. 2 Yag hen hiyachi, wachan ihay tagu way
nakkonet hen acharna, yag émméy an Jesus way nampalentomang hen henagongna way
mangaliyén, "Apo, afurotò way kafaelam way manga-an hen antoy saket-o wat ka-asiyam
koma haén." 3 Yachi yag tenchà Jesus hiya way mangaliyén, "Oo, ka-asiyà hea, wat maka-
an hen annay saketno." Yag hen hiyachi naka-anat tot-owa hen anchi aggarémha way
saketna. 4 Yag anat téngténgén Jesus hiya way mangaliyén, "Masapor achim paat cha
haphapetén ah uray heno way tagu hen antoy enammaà an hea, ngém éméy-aat ta in-a
mampàila hen anchi pachi ta ilana way naka-an hen anchi saketno yag an-aat manchaton
an Apudyus hen anchi inyurchin Moses way michaton ah manot-owaan hen tatagu way
naka-an hen hiyahay saket."

Hen naka-anan hen saket hen anchi alepan hen kapetan hen sorchachu
Luc. 7:1-10

5 Angkay narpaschi, émméy ah Jesus ad Capernaum yag hen anchi échahna, wachan ihay
faén Judio way eRoma way kapetan hen sorchachu, yag ina hinib-at ah Jesus way chan
pangpanga-ase way mangaliyén, 6 "Apo, wachan anchi alepan-o ah faréyni way ammag
amchan hen saketna way achi amin makaì-iwi, wat ammag napàgangay térén." 7 Yag anat
ekat Jesus an hiyéén, "Wat no yaha, umaliyà ah faréyyu way i manga-an hen saketna."
8 "Apo," way ekat hen anchi kapetan, "achi ménat masapor umalea ah faréyni te chaà
mafiinan way manmangili an hea. Wat uray ud-ay annog iyale wat maka-an hen saketna.
9 Te kaman an haén way masapor afurotò hen aryén hen apò. Yag hen anchichay sorchachu
way chà etorayan, afurotoncha agé hen aryê, te no ekat-o hen ihéén 'in-a' wat éméy, yag
no ekat-owén 'umalea' wat umale agé. Ya umat agé hen anchi alepan-o, no ekatowén
'ammaamto' wat ammaana agé. Wat kaskasen a, way ma-ammaan hen aryém te wachan
kafaelam."
10 Ammag nahaang ah Jesus hen nangngaranan nadchi, yag annaat ekat hen anchichay
tatagu way cha umunud way mangaliyén, "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way maid
inchahà ah afurot an chitaaw way ganà Israel ah kaman hen afurot nahhay tagu. 11 Wat
tot-owa hen ifagà an chàyu way chuarcha angkay hen anchichay faén Judio way marpo
hen karotarota way i mèlagsak an cha Abraham an Isaac yah Jacob hen anchi mantorayan
Apudyus. 12 Waman hen anchichay Judio paat way penelen Apudyus way mètape koma hen
mantorayana, kachùran an chicha hen metap-ar hen anchi iggaw hen pararoy helang way
ahchi, magénén mankelacha ya manngangalitféncha hen fub-acha ah kaligatna." 13 Yachi
yag, anat ifagan Jesus hen anchi kapetan way mangaliyén, "Wat no hiyaha, homàyat-a te

hen anchi afurotom way ma-ammaan an chàyu wat na-ammaanat ad uwan." Yag tot-owa,
te hen hiyachi, naka-anat hen saket hen anchi alepanna.

Hen nanga-anan Jesus hen saket hen chuaray tatagu
Mar. 1:29-34; Luc. 4:38-41

14 Angkay hiyachi yag émméy ah Jesus ah faréy cha Pedro yag innilana hen anchi
atogangan Pedro way iné-émfég te chan saket. 15 Wat ina tenchà hen limana yag naka-
anat hen saketna, wat fummangon way hiyaat agé hen i nan-alekatto way mamangan an
cha Jesus.
16 Yag hen hiyachi agéy lafi, inyéy hen tatagu an Jesus hen chuaray nan-ahurugan ah
ongtan. Wat anggay hen man-aryanéén lommayawcha hen anchichay nihuhurug way
ongtan, yag kena-an Jesus agé hen saket amin hen anchichay chan sasaket. 17 Enammaana
amin chachi ah tomot-owaan hen enalen hen anchi profeta way Isaias ad namenghan hen
nangaryanéén, "Hiyaat kena-anna hen aminay sakettaaw yag finnéhna hen ligattaaw."

Hen kenaligat hen somorotan an Jesus
Luc. 9:57-62

18 Angkay hiyachi way innilan Jesus hen anchichay chuaray tatagu way cha mangamoa-
mong an hiya, imfagana hen anchichay pasorotna ta éméycha amin hen chumang hen
anchi fayfay. 19 Yag hen hiyachi, ummaliyat agé hen ihay siguchay cha mintudtuchu hen
orchin, yag imfagana an Jesus way mangaliyén, "Apo, umu-unnuchà angkay an hea hen
uray heno way ayam." 20 Senongfatan Jesus way mangaliyén, "Hen motet, wacha hen
orobna ah omanamotana ya hen kasole, wacha agé hen hòfotna ah omanamotana. Ngém
haén way Pangorowan hen Tatagu, maid angkay faréy-o ah omanamotà. Wat ay umunud-
a chillu."
21 Yachi yag wacha agé hen ihay pasorot Jesus way mangalen hiyéén, "Apo, awni kayya ah
hen-aketan ta ana-at somorot an hea, ta iyà koma mìlufù an Ama unna." 22 Yag ekat Jesus
an hiyéén, "Umunud-aat an haén ta hen anchichay maid afurotna way kaman nanattéy
an Apudyus, egadcha way i manginlufù hen anchi kapachongcha way natéy."

Hen nangempaginangan Jesus hen fali
Mar. 4:35-41; Luc. 8:22-25

23 Angkay hiyachi yag hinénggép cha Jesus ya hen anchichay pasorotna hen anchi fangka
ta gumchangcha hen anchi fayfay. 24 Yag angkay cha éméy hen anchi fangka, inluginaat
agé way fumali way ammag séréd. Wat cha hàfongan hen chanum hen anchi fangka yag
tég-angay malihéd. Ngém ah Jesus, ammag nanasséy. 25 Wat i finangon hen anchichay
pasorotna hiya way mangaliyén, "Apo, homarà-a te antoy maofortaaw." 26 Nanlèna ah
Jesus yag ekatnéén, "Pakay ammag pararo hen égyatyu. Ay ammoh achiyu peet chillu
manchinlan haén." Yachi, fummangon yag menancharna hen anchi fali ya hen anchi
chanum ta guminangcha, wat nafég-as hen anchi fali yag ommalenanà hen anchi fayfay.
27 Yag anchichay pasorotna, ancha ammag nahahaang way mangaliyén, "Heno ay paat hen
katatagun nattowa, way magénén uray hen fali ya chanumén enafurotcha hiya."

Hen nemparyawan Jesus hen chuaray nihurug way ongtan
Mar. 5:1-20; Luc. 8:26-39

28 Angkay hiyachi way inumchahcha hen chumang hen anchi fayfay way sakopon
hen Gadareno, wachan i nihib-at way chuway tatagu an Jesus way narpochah palinufù.
Nahuhullugancha ah ongtan wat anchag aggaégyat way térén, wat maid makatorod way
mangéy hen hiyachiy charan. 29 Yag angkay hen nangil-ancha an Jesus, anchaat agég nan-
ongaw way mangaliyén, "Heay anà Apudyus, nokay hen ammaam an chàni. Ay ad uwanat
hen mamàgangam an chàni way cha-an umchah hen ustoy tempona."
30 Yachi yag netongpo way wachacha hen ê-éyna hen ammag chuaray fafuy way chan
garab. 31 Wat anchaat mampangpanga-ase hen anchichay ongtan way mangale an Jesusén,
"No eparyawno chillu chàni, eparufusno koma ta hen anchichay fafuy hen ayanni."
32 "Wat in-ayu," way ekat Jesus, yag tenaynancha hen anchi tatagu way nihurugancha yag
émméycha hen anchichay fafuy. Yachiyat agé yag amin hen anchichay fafuy, anchag

hetatagtag wat napoligcha amin hen anchi chéprah yag nepesokcha hen fayfay wat anchag naofor amin.

33 Yag hen anchichay nanginya-achug hen fafuy, ancha agé ammag ommawid way
émméy ah fabréy, yag henaphapetcha amin hen na-ammaan hen anchichay fafuy ya
umat agé hen anchichay nahurugan way tatagu. 34 Hen hiyachi, lummigwatcha amin hen
anchichay tataguh fabréy way i manib-at an Jesus. Yag angkay inchahancha hiya, anchag
nampangpanga-ase way lomayaw koma hen hiyachiy fabréycha.

9

Hen nanga-anan Jesus hen saket hen anchi napàroy way tagu
Mar. 2:1-12; Luc. 5:17-26

1 Angkay hiyachi yag kasen nanlugan cha Jesus hen anchi fangka way kasen gumchang
hen anchi fayfay way mamfangad ah fabréycha. 2 Angkay hiyachi way hommàyatcha,
ummalecha hen anchichay tatagu way ninya-atang hen ihay tagu way ammag napàroy
hen acharna yag inyéycha an Jesus. Angkay enlasin Jesus way anchag manchinlan amin
hiya, wat imfagana hen anchi napàroy way mangaliyén, "Heay sonod, pas-émém hen
hamhamàno te napakawan hen fasorno."

3 Hen yachiy tempo, wachacha agéhchi hen tapen anchichay siguchay cha mintudtuchu
hen orchin Moses, yag hen nangngarancha hen anchi enalen Jesus, ekatchah
hamhamàchéén, "Apay annag cha pérhén hen kena-Apudyus Apudyus a, way annag cha
epachong hen kafaelana hen kafaelan Apudyus." 4 Ngém ah Jesus, a-ammuna hen anchi
chacha hamham-én yag annaat ekatén, "Pakay kaman ahnay hamhamàyu way ammag
laweng. 5 Ah hamhamàyu, ay narakraka hen mangaryaén napakawan hen fasorno no hen
mangaryaén tomàchég-a ta manaran-a. 6 Ngém haén way Pangorowan hen Tatagu, ah
manot-owaanyu way wachan lébféng-o hen antoy lota way mamakawan hen fasor, wat
ka-anê hen saket hen taguwanna." Yag annaat ekat hen anchi napàroyén, "Fumangon-a
yag innaram hen annay allakwangno ta omanamot-a. 7 Yag fummangonat tot-owa hen
anchi tagu yag ommanamot." 8 Yag hen anchichay chuaray tatagu, hen nangil-ancha an
nadchi, anchag nahaang way amchanat agé hen égyatcha. Wat chinayawcha ah Apudyus
gapon nangidchatana hen kafaelan hen tatagu way mangamma hen kaman an nadchi.

Hen nangayagan Jesus an Mateo ah mampasorotna
Mar. 2:13-17; Luc. 5:27-32

9 Angkay cha lomayaw ah Jesus an nadchi, innilana hen ihay cha mangam-among ah
furor way tummutùchu ah opesenana way ah Mateo hen ngachanna. Yag anat ifagan Jesus
an hiya way mangaliyén, "Umaleaat ta somorot-a an haén." Yag naranigwat tot-owa ah
Mateo way somorot an hiya.

10 Angkay na-awni way cha mangan cha Jesus ya hen anchichay pasorotna ah faréy
cha Mateo, émméy mèan agé hen chuar way ifan Mateo way cha mangam-among ah
furor ya anat agé hen anchichay tapenay tatagu way menangfasor amin. 11 Yachi way
innilan hen tapen anchichay Fariseo chicha, ekatcha hen anchichay pasorot Jesusén, "Ay
ammoh ammag cha mèan peet hen annay Apoyu hen annachay tatagu way kaman an cha
nahha." 12 Yachi way chengngar Jesus hen anchi chacha aryén, yag annaat songfatan ah
pani way mangaliyén, "Hen anchichay tatagu way maid saketna, achicha masapor hen
choktor. Waman hen anchichay wacha hen saketna, chicha hen mansapor ah choktor.
13 Wat hamham-ényu ngén no nokay hen laychén hen anchi nesosorat way alen Apudyus
way aryén hen nangaryanéén, 'Faén hen chayu ichatochaton an haén hen chà patigén,
te hen chà patigénat hen manga-asiyanyu paat hen ifayu.' " Yag anat ekat Jesus agéén,
"Iggayà ummale hen antoy lota way manudtuchu hen anchichay ammay way tatagu, te
hen ummaliyà, ta iyà tudtuchuwan hen anchichay menangfasor."

Hen mepanggép hen manlanganan way mangan
Mar. 2:18-22; Luc. 5:33-39

[14] Angkay hiyachi yag émméycha an Jesus hen anchichay pasorot Juan way chan
funfunyag, yag senarudsudcha way mangaliyén, “Pakay chàni ya hen anchichay Fariseo
wat chani met amin soroton hen gagangaytaaw way Judio mepanggép hen chan langanan
way mangan. Ngém hen anchichay pasorotno wat achicha.” [15] Yag nampani ah Jesus way
sommongfat, ekatnéén, “Ay ammoh ekatyuwén mantotokarcha hen anchichay tatagu way
i mèkasar no mawawà-acha hen komasar. Achi met. Ngém umchah chillu hen ag-agaw
way melayaw hen anchi komasar, wat yachi hen umchahan hen manlanganancha way
achicha manganan.”
[16] Entoroy Jesus agé way mangaliyén, “Maid tagu ah ammag mangid-op hen anchi faru
way lopot hen anchi naropà way lumfong. Te no yachi hen ma-ammaan, émhén hen
anchi faru way lopot yag enagamidna hen anchi nid-opana, wat ammag kaskasenat hen
magissayana. [17] Yag umat agé hen anchi fayah way finanar, achi mafalin way ifongofongchi
hen anchi nausar way gadchang way amoto, te achi matantan hen anchi nausar way
gadchang, wat fumtà yag ayyua amin hen anchi finanar ya hen anchi gadchang agé. Wat
hen ekaman métat ifongofong hen finanar hen anchi gadchang hen anat naparte way
karnero wat maid masayang.”

Hen nanga-anan Jesus hen saket hen anà Jairo ya hen anchi in-ina way nanchà hen lumfongna
Mar. 5:21-43; Luc. 8:40-56

[18] Yachi way étég Jesus way cha mangale hen chana ifaga, yag ummaliyat agé hen ihay
okom hen Judio way nampalentomang hen henagongna way mangaliyén, “Apo, anat
naumpoh hen fùfuoh hen anchi anào way fafarasang, wat ay achi mafalin ta umalea ta
tad-ém ta kasen matagu.” [19] Yachi yag lummigwatat cha Jesus ya hen anchichay pasorotna
way umunud hen anchi okom way éméy ah faréycha.
[20-21] Hen hiyachi, niyaphor way wacha agé hen ihay in-ina way ammag hemporo ya
chuway tawén hen chana chumar-achar-an. Yag ekatna ah hamhamànéén, “No an-o koma
paat an tad-én hen uray anchi lumfongnaat maka-an hen antoy saket-o.” Yachi yag anat i
mehnop hen échég Jesus way inna tenchà hen pongton hen lumfongna. [22] Yag namfiliwit
ah Jesus way nangila an hiya yag annaat ekatén, “Heay sonod, pas-émém hen hamhamàno,
te gapo hen pammatem an haénat naka-an hen annay saketno.” Yag hen hiyachi, naka-
anat tot-owa hen anchi saketna.
[23] Angkay inumchah cha Jesus hen faréy hen anchi okom way hinénggépcha, yag ammag
amchan hen hometang hen anchichay chan i-ifil ya cha mamarachong. [24] Yag annaat
ifaga an chicha way mangaliyén, “Gumhad-ayu amin te cha-an angkay matéy hen annay
ongaanna te an yanggay nanasséy.” Yag ammag enam-amrang hen anchichay tatagu hiya.
[25] Angkay ginumhadcha hen anchichay tatagu, émméy ah Jesus hen kowarton hen anchi
natéy, yag inégnanana hen limana yag ammag fummangonat agé. [26] Wat hen hiyatoy
enammaan Jesusat ammag nanhemamag hen kafabréfabréy hen hiyachiy lugar.

Hen nanga-anan Jesus hen finurag hen chuway tagu

[27] Angkay hiyachi way lommayaw ah Jesus an nadchi, cha manadchad-aran yag chaat agé
umunud hen chuway nabfurag way chan o-ongaw way mangaliyén, “Heay ganà David,
pangpanga-asem paat ta ka-asiyam chàni.” [28] Yachi way hinénggép ah Jesus ah faréy,
yag nì-ighépcha agé hen anchi chuway nabfurag. Yag anat ekat Jesus an chichéén, “Ay
afurotonyu way makaka-anà tot-owa hen annay finuragyu.” Yag sommongfatcha way
mangaliyén, “Oo Apo, afurotonni.” [29] Wat anat tad-én Jesus hen matacha way mangaliyén,
“Ma-ammaan an chàyu hen annay chayu afuroton way ma-ammaan.” [30] Wat hen hiyachi,
makailachaat tot-owa. Yachi yag anat téngtéténgténgén Jesus chicha way mangaliyén,
“Ilanyu ta achiyu paat cha haphapeténto ah uray heno way tagu.” [31] Ngém angkay
ginumhadcha, chachaat agé iwarawarawag hen anchi enammaan Jesus an chicha hen
amin anchi sakop hen hiyachiy lugar.

Hen nanga-anan Jesus hen tenongong hen ihay tagu

32 Angkay hiyachi way cha lomayaw hen anchi chuway nabfurag, chachaat agé iyéy an
Jesus hen ihay tagu way ammag tenongong hen anchi nihuhurug way ongtan. 33 Yachi
way emparyaw Jesus hen anchi ongtan, yag ammag naka-aleyat agé hen hiyachiy tagu.
Wat anchag nahahaang hen anchichay na-a-among way tatagu yag ekatchéén, "Ay ammoh
wachay nangil-antaaw way ganà Israel ah kaman an natto." 34 Ngém anchag sommongfat
hen anchichay Fariseo an nadchi way mangaliyén, "Kafaelana kagé way mangemparyaw
hen ongtan te hen ap-apon hen ongtan hen nangidchat hen kafaelana."

Hen nanég-angan Jesus hen nangil-ana hen anchichay tatagu
Luc. 10:2

35 Angkay hiyachi yag ginégga-ay Jesus hen kafabréfabréy ahchi way i mantudtuchu
hen anchichay sinagoga way chacha ma-am-amongan te chana iwarawag hen anchi
ammayay chamag mepanggép hen mantorayan Apudyus. Ya chana agé ka-anén hen
saket hen anchichay heno way cha masaket. 36 Yag yachi way innilana hen anchichay
ammag chuar way tatagu, ammag naség-angan way térén, te anchag kaségség-ang, ya
maid agé innilacha ah manginyapetancha ah tomorong an chicha, te ancha yanggay
ammag kaman karnero way maid manalimun an chicha. 37 Yachi yag inyalig Jesus
hen anchichay chuaray tatagu ah naggahan way pagéy way mabtà koma, te maila
way omafurotcha non an wachay i mangintudtuchu hen omafurotancha. Wat ekatnan
anchichay pasorotnéén, "Ammag chuar hen mabtà ngém achi ummat hen anchichay i
mamfatà." 38 Wat chawatényu an Apudyus way nangen-awa hen antoy fatà ta hénagéna
hen tapena way i mamfatà.

10

Hen impiyar Jesus hen anchichay pasorotna
Mar. 3:13-19; 6:7-13; Luc. 6:12-16; 9:1-6; 10:1-2

1 Angkay hiyachi yag enamong Jesus hen anchichay hemporo ya chuway pasorotna
yag inidchatna hen kafaelancha way mangemparyaw hen nihuhurug way ongtan ya anat
hen kafaelancha way manga-an hen aminay karasey saket. 2 Chichato hen ngachan hen
anchichay hemporo ya chuway aposelna. Ah Simon way nangadnan ah Pedro ya ah
Andres way enawchina, cha Jaime an Juan way hen-agi way anà Zebedeo, 3 cha Felipe an
Bartolome, ah Tomas, ah Mateo way cha nangam-among hen furor, ah Jaime way anà
Alfeo, ah Tadeo, 4 ya anat ah Simon way ekatchéén "Selot", ya anat agéh Judas Iscariote
way hiyan anchi nangenlao an Jesus hen ummawni.

5-7 Yachi yag hennag Jesus amin chicha way mangaliyén, "Éméy-ayu ta iyu iwarawag
hen anchichay ahentaguyu way ganà Israel way tég-angay milugi hen anchi mantorayan
Apudyus way hahadchéncha. Yag ilanyu agé ta achiayu cha ém-éméy hen heno way fabréy
hen anchichay faén Judio way uray ad Samaria ta hen kacharaanyu yanggay hen ayanyu,
te chicha, anchag kaman nattafaw way karnero. 8 Inidchat-o hen kafaelanyu wat ka-
anényu hen sasaketcha way uray hen anchi ka-aggarémhaan way saket way konet. Man-
uchiyényu hen natéy ya eparyawyu agé hen anchichay nihurug way ongtan. Maid finab-
ayachanyu ah aminay nidchat an chàyu wat achiyu agé epafayad hen heno way etorongyu.
9 Achiayu mamfaron ah pelak 10 ya achiayu agé mampah-eng. Achiayu amin omentatàen ah
mansokatanyu way lumfong ya sapatos, ya achiyu agé aran hen uray hor-od, ta egad hen
tatagu an chàyu, te karébféngan yu way ma-adchan ah aminay masaporyu gapon chayu
ammaan."

11 Entoroy Jesus way mangaliyén, "No umchah-ayu hen ihay fabréy, anapényu hen
anchi tagu way manlayad way manginfisita an chàyu ta hiya hen mì-iggawanyu inggana
hen lomayawanyu. 12 Yag no hénggép-ayu hen faréycha, ifagayu way bibindisyunan
Apudyus chicha. 13 Yag no laychén chàyu way mì-iggaw an chicha, bindisyunan tot-owa
Apudyus chicha. Ngém non an umat way achi chàyu laychén, man-awayu chillu hen
anchi bindisyun Apudyus. 14 Yag mag-ay ta maid mangempaghép an chàyu ya ancha agég
achi changrén hen ifagayu, anyug pòpoan hen tapok ah he-eyu hen lomayawanyu ah

mangenlasinancha way egadcha hen machusaancha. [15] Yag tot-owa hen antoy ifagà an
chàyu way no umchah hen anchi ag-agaw way manguwisan Apudyus hen katagutagu, wat
am-améd angkay hen kachusaan cha nadchi no hen manusaana hen anchichay lawengay
tatagu ad Sodoma yad Gomora."

Hen ligat way umchah
Mar. 13:9-13; Luc. 12:11-12, 15-17; 21:12-17

[16] Entoroy Jesus hen imfagana hen anchichay pasorotna, ekatnéén, "Changrényu hen
antoy ifagà an chàyu, te hénagê chàyu hen anchichay laweng way tatagu way kaman-
ayu yanggay karnero way émèy hen iggaw hen anchichay aggaégyat way tanan way aho.
Wat masapor ar-arwachanyu paat hen chacha ekaman an chàyu, ngém anyu chillug iyam-
amma paat hen ekamanyu an chicha. [17] Ar-arwachanyu te awni yag wachacha hen tapenay
tatagu way manelew an chàyu yag inchérém chàyu, yag awni agé yag anchag epapagoh
chàyu hen iggaw hen chacha ma-am-amongan. [18] Yag gapo agé hen afurotyu an haénat an
chàyug epasango hen anchichay nan-angato way chan totoray. Ngém hiyachi hen wayayu
way mangimfaga an chicha ya uray hen anchichay faén Judio hen anchi ammayay chamag
mepanggép an haén. [19] Yag no nepasangoayu, achiayu cha machanagan mepanggép hen
aryényu ya hen ekamanyu way somongfat, te hen hiyachiy urasat midchat an chàyu hen
ustoy aryényu. [20] Te faén chillu chàyu hen marpowan hen anchi iyaleyu te hen anchi
Espiritun Amataaway Apudyus hen mangempahpahmà an chàyu."

[21] "Yag hen hiyachiy tempo agé wat uray hen masosnochén man-ahetennocharcha ah
mapchitan hen ifacha. Yag umat agé hen ekaman hen ama hen a-anàna, ya kaman
agé hen a-anà hen chinàcha-arna, wat man-ahepennochitcha. [22] Yag chàyu agé, an
chàyug agorgoran hen aminay tatagu gapo hen afurotyu an haén. Ngém heno way
mangempapate hen afurotna chillu ingganah anongohna, mahara-an way mì-iggaw an
Apudyus ah ing-inggana. [23] Wat no paligatén chàyu hen ihay fabréy, omawid-ayu way
man-aton ah safali. Yag tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way achiayu angkay makarpas
hen antoy chà epa-amma an chàyu way manginggégga-ay hen aminay fabréy hen ganà
Israel yag inumchahat hen mamfangchà way Pangorowan hen Tatagu."

[24] Yachi yag penanin Jesus mepanggép hen mepasamak an chicha, ekatnéén, "Maid cha
matudtuchuwan ah nangatngato no hen anchi cha manudtuchu an hiya, ya maid agé
alepan ah nangatngato no hen apona. [25] Wat kapeletan way heno way ma-ammaan hen
anchi mantudtuchu, ma-ammaan agéchi hen anchi chana tudtuchuwan. Umat agé hen
alepan, te heno way ma-ammaan hen apona, sigurachu way ma-ammaan agéchi an hiya.
Wat haén way apoyu, no ustanà hen tatagu way ekatchéén haén ah Beelzebub ano way ap-
apon hen chumunyu, ay ammoh achi kaskasen hen mangsotancha an chàyu way pasorot-
o."

Hen ustoy émégyatan hen tatagu
Luc. 12:2-7

[26] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Achiayu cha émégyat koma hen an yanggay an tatagu.
Te amin way achi maila ad uwan, mepàila chillu ah awni. Ya amin agé way netataro
ad uwan, mepagngar chillu no umchah hen tempona. [27] Wat amin hen anchichay chà
intudtuchu an chàyu hen ka-anggayyu ya hen chà inyut-utiyam, masapor epagngaryu
hen aminay katagutagu way uray èngawyu. [28] Ya achiayu agé cha émég-égyat hen
anchichay makapchit yanggay hen achar te achicha chillu makapchit hen lennawa. Ta
hen émégyatanyu yanggay komaat ah Apudyus, te hiya, kafaelana way mangentap-ar
hen achar ad imférno way nelarammong hen lennawa. [29] Ilanyu ngén hen hamhamà
Apudyus an chàyu, te uray hen anchichay tolen way ammag an tanso yanggay hen laon
hen chuwaat maid chillu matéy ah uray ihà-an an chicha no achi parufusun Amataaway
Apudyus. [30] Yag kaskasen chàyu, te uray hen kabras hen fuùyuwén finifilang Apudyus.
[31] Wat yaha, achiayu koma émég-égyat ah uray heno te kaskasen hen mamatigan Apudyus
an chàyu no hen kasole."

Faén naraka hen omafurotan an Jesus Cristu
Mar. 8:38; Luc. 9:26; 12:8-9, 51-53; 14:26-27

32 Entoroy Jesus way mangaliyén, "Heno way tagu way mangentàchég hen sangwanan
hen tatagu way haén hen apona, tàchégà agé hiya an Amay Apudyus ad uchu. 33 Waman
hen anchi tagu way mangenhoot an haén hen sangwanan hen ahentaguna, ehoot-o agé
hiya an Amay Apudyus ad uchu."
34 "Awni yag ekatyuwén ummaliyà hen antoy lota way mangempatornos hen tatagu,
ngém faén angkay tornos hen inyalè te guru. 35 Te inyalè hen mansosongelan hen hen-
anamma ya hen-ininna ya umat agé hen ma-at-atoganga. 36 Yag hen térén way kafusor
hen ihay tagu wat maid kasen no faén hen ahimfafaryanna."
37 "Heno way tagu way pawadwad-éna hen layadna hen chinàcha-arna no hen layadna
an haén, wat maid karébféngana way mifilang ah pasorot-o. Ya umat agé hen anchi
tagu way pawadwad-éna hen layadna hen a-anàna no hen layadna an haén, wat maid
agé karébféngana way mifilang ah pasorot-o. 38 Ya heno agé way tagu way ekatnéén
somorot an haén, ngém annag achi anohan hen ligatna way uray iyatéyna, wat maid
angkay agé karébféngana way mifilang ah pasorot-o. 39 Te hen anchi tagu way ammag
mangempapangég hen ataguwana hen antoy lota wat matéy chillu. Ngém hen anchi
tagu way achina epangég hen matéyana gapon afurotna an haén, midchat an hiya hen
mannanayun way ataguwana an Apudyus."

Hen ekaman Apudyus way mangungguna hen tatagu
Mar. 9:41

40 Entoroy Jesus way mangaliyén, "Heno way tagu way mangimfilang an chàyu, chana
angkay agé ifilang haén. Yag hen anchi cha mangimfilang an haén, chana agé ifilang hen
anchi nannag an haén. 41 Ya heno agé way mangimfilang hen anchi cha mangintudtuchu
hen alen Apudyus gapo ta yachin chununa, midchat an hiya hen gunggunana way kaman
agé hen gunggunan hen anchi cha mangintudtuchuwanchi. Yag umat agé hen heno way
mangimfilang hen anchi tot-oway ammayay tagu gapon kena-ammayna, wat midchat an
hiya agé hen gunggunana way kaman hen gunggunan hen anchi ammayay taguwanchi.
42 Yag umat agé hen heno way tagu way an lawag an mangempainum hen ténéng way
chanum hen uray anchi kafafaan way cha omafurot an haén ah gapon ommafurotana,
wat idchat agé Apudyus way idchat hen gunggunana."

11

Hen nannagan Juan hen pasorotna an Jesus
Luc. 7:18-35

1 Angkay hiyachi way lempas Jesus way manugun hen anchichay hemporo ya chuway
pasorotna, lommayaw ahchi way émméy hen anchichay nehag-énay fabréy way i manud-
tuchu an chicha.
2 Hen hiyachiy tempo, nifafarud ah Juan way chan funfunyag. Angkay chengngarna ah
pagfaruchan hen cha enamma-ammaan Jesus, yag annaat hénagén hen tapenay pasorotna
way i mangimoh an Jesus way mangaliyén, 3 "Ay hea tot-owa hen anchi mamahhéd way
imfagan Apudyus way umale, ono manhééd-ani ah safali." 4 Yag anat ekat Jesus an
chichéén, "Mamfangad-ayu an Juan ta haphapetényu hen chayu chengngar ya hen chayu
innila way chà enammaan 5 way hen anchichay nabfuragén, makailacha, ya hen anchichay
nattorangén, makagngarcha, ya hen anchichay nakkonetén, ommammay hen acharcha,
ya hen anchichay nappelayén, makacharancha. Ya uray hen natéyén nepauchicha, ya hen
anchichay maid mafalinna way tatagu, cha miwarawag an chicha hen anchi ammayay
chamag. 6 Ya ifagayu an hiya agé way ammag lomaylayad hen anchi tagu way achin
chuwachuwa hen afurotna way haén hen anchi hennag Apudyus."
7 Angkay hiyachi way chacha lomayaw hen anchichay pasorot Juan, inlugin Jesus way
mangimfaga hen anchichay tatagu hen mepanggép an Juan, ekatnéén, "Hen anchi iyu
nangil-an an Juan ah chanak, nokay hen ekatyuwén inyu ilan. Ay ammoh ekatyuwén hiya

hen kaman gurun way ammag maid achina omadyugan no hapochén hen yawyaw. [8] No
faénchi, pakay émméy-ayu nò way nokay hen inyu innila. Ay ammoh anyu an i innila no
nanlumfong ah ammayay lumfong. Iggay a, te ah faréy hen Are hen iggaw cha nadchi way
faén ah chanak. [9] Wat nokay ngarud hen tot-owa way pontosyu way i nangila nò. Ah katot-
owana, anyu chillu an i innila hen profetan Apudyus. Wat hen ifagà an chàyu, wadwadcha
angkay ah Juananchi no hen profetan Apudyus [10] te hiya paat hen anchi tagu way ena-allen
hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén, 'Wacha hen ihay tagu way faarê
way mamangpango no hea, ta ina esasaggana hen anchichay tatagu ta changréncha-a.'
[11] Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu," way ekat Jesus, "way maid kasen tagu ah niyanà
hen antoy lota ah nangatngato no ah Juan way chan funfunyag. Ngém nangatngato chillu
hen anchi uray kafafaan way tagu way metape hen mantorayan Apudyus. [12] Nanepod hen
laprapon hen nantudtuchuwan Juananchi ingganad uwan, chuar hen cha mangempapelet
way metape hen mantorayan Apudyus, ya kaskasen agé hen cha ekaman hen tapena way
mangempapelet way metape. [13] Hen anchi mantorayan Apudyus chillu hen pontos hen cha
aryén hen amin anchichay profeta way nanepod ad namenghan inggana hen ummaliyan
Juananchi. Ya yachi agé hen pontos hen anchi orchin way ensorat Moses. [14] Wat non anyu
an afuroton hen chacha amin imfaga wat ma-awatanyu way ah Juananchi, hiya angkay ah
Elias way nifafagga way mamfangad."
[15] "Chengngaryu hen antoy chà ifaga te naingaan-ayu wat ma-awatanyu koma hen
laychénay aryén."
[16] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Nokay lawa hen mangempaniyà an chàyu way
tatagu ad uwan way ammag maid ma-ara an chàyu. Iyalig-o chàyu ah kaman ungunga
way omachi way man-ay-ayam uray no cha chàyu ongawén ah tapena ta mèay-ayam-
ayu. [17] Te hen namattopattongancha ah mèhalepanyu koma, anyug iggay lenyad way
mètape. Yag yachi way emparégcha way nan-ib-ifil ah metapyanyu koma, an-ayu chillug
achi mètape. [18] Yaha hen cha mekaman an chàyu way ammag maid ma-ara. Te hen
ummaliyan Juananchi way chan langrangan way mangan ya achi amin uminum ah fayah,
wat penelohyu hiya way mangaliyén an nahurugan ah ongtan. [19] Wat angkay ummaliyà
agé way Pangorowan hen Tatagu way achiyà manlangrangan way mangan ya chaà amin
mì-inum, wat anyu agég cha pelohon haén way mangaliyén anà ammag fukatot ya
amfutangén, ya chayu amin ekatén chà gayyémén hen anchichay cha mangam-among
hen furor ya hen anchichay tapenay menangfasor. Ngém tàén yaha, mepàila chillu
hen kenaraeng Apudyus te hen halenonot hen ekamanna, yachi hen manot-owaan hen
kenaustona."

Hen anchichay ammag achi omafurot
Luc. 10:13-15

[20] Angkay hiyachi yag anat agé ilugin Jesus way mangingar hen tatagu hen anchichay
fabréy way nangempàil-ana hen kachùran way kaskascha-aw te uray innilacha, anchag
achi chillu manchùgan hen anchi laweng way chacha am-ammaan. [21] Ekatnéén, "An-ayu
ammag kàka-ase, chàyu way eCorazin ya iBetsaida. Ka-as-aseayu no hen anchichay faén
Judio way eTiro ya eSidon, te non an umat yag ahchi hen nangammaà hen kaskascha-
aw way kaman hen enammaà ah fabréyyu, wat ancha angkay ammag nanchapchapor ya
nanlumfong ah sako ah mamfafawiyancha. [22] Wat tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way
mangmanghan angkay hen machusaan hen eTiro ya eSidon no chàyu hen anchi ag-agaw
way manguwisan Apudyus hen aminay katagutagu."
[23] "Ya chàyu agé way eCapernaum, magénén ekatyuwén machachayaw-ayu ingganad
uchu. Ngém achiayu angkay te an-ayu ammag mepesok ad imférno gapon achiyu
mamfafawiyan. Te non an umat yag ad Sodoma hen nangammaà hen kaskascha-aw way
kaman hen enammaà ah fabréyyu wat namfafawicha angkay way é-éttégcha ad uwan way
cha-an nèopoh. [24] Wat tot-owa antoy ifagà agé an chàyu way mangmanghan angkay hen
machusaan hen eSodoma no chàyu hen umchahan hen anchi ag-agaw way manguwisan
Apudyus hen katagutagu."

Hen katornosan hen anchichay maka-awat mepanggép an Jesu Cristu
Luc. 10:21-22

25 Angkay hiyachi yag nanluwaru ah Jesus way mangaliyén, "Manyamanà an hea Amay
Apudyus way Ap-apo ad uchu ya hen antoy lota, te annog empaka-ammu hen katot-owaan
mepanggép an haén hen antochay cha-an na-achar way achi ma-awatan hen anchichay
nan-araeng ya naka-achar. 26 Wat saramat paat Ama te yaha hen enammaam way yaha
chillu hen laychém."
27 Yachi yag anat agé ifagan Jesus hen anchichay pasorotna way mangaliyén, "Impiyar
Amay Apudyus hen egachay wacha an haén way haén, maid nangila hen kenatatagù ya
hen kena-apudyus-o no faén yanggay ah Amay Apudyus. Ya maid agé nangila an Amay
Apudyus no faén yanggay haén way anàna ya anat hen anchichay tatagu way piliyê ah
mangempaka-ammuwà hen mepanggép an hiya."
28 "Amin-ayu way napoproblemaan ya nau-ungar gapon ligat, umaleayu an haén, wat
man-inungarê chàyu. 29 Yag changrényu hen tugun-o ta acharényu paat hen wachan haén,
wat matornos-ayu ya yumagpaw hen hamhamàyu. Te haén, na-anohà ya achì èmehan
hen tatagu. 30 Ya achiayu agé maligatan way mangamma hen epa-ammà an chàyu te faén
naligat."

12

Hen mepanggép hen ngilin way Senafachu
Mar. 2:23-28; Luc. 6:1-5

1 Angkay hen-argawan way Safachu way ngilin chillu hen Judio, cha manaran cha Jesus
ya hen anchichay pasorotna hen ihay chacha murmur-an ah pagéy. Yag angkay gapo
ta chachan henaang hen anchichay pasorotna, wat ancha lawag ummara an nadchi ah
chacha ot-ottemén. 2 Angkay innilan hen anchichay Fariseo chicha way chan ottem,
chinumsekcha way mangalen Jesusén, "Ilam ngén hen annay cha ammaan hen pasorotno,
chacha angkay labsengén hen orchintaaw way mangempawa hen mamfat-an hen ngilin
way Safachu." 3 Senongfatan Jesus chicha way mangaliyén, "Pakay. Ay ammoh maid
finasayu hen anchi enammaan hen anchi apotaaw way David ad namenghan ya hen
anchichay ifana hen hommenaangancha. 4 An met ammag hinénggép hen anchi faréy
Apudyus yag innarana hen anchi tenapay way nichachaton an Apudyus way ekat hen
orchintaawén anggay hen papachi hen mangan an nadchi. Ngém enan David chillu
ya ummidchat agé hen anchichay ifana. Wat gapoh kena-arena, maid met ekattaawén
fasornachi. 5 Yag ay ammoh iggayyu agé faséén hen anchi orchin way ensorat Moses
mepanggép hen anchichay papachi agé way chan chunu ah Templo, wat Senafachu met
way chacha agé labsengén hen anchi ngilin way man-inungaran te uray Safachu way
ngilinén, chacha chillu manchunu ahchi. Ngém achi met mifilangchi ah fasor gapo hen
kenapateg hen anchi Templo way chacha manchunuwan. 6 Yag tot-owa hen antoy ifagà
an chàyu way ad uwananto, wacha hen inumchah an chàyu way napatpateg no hen
anchi Templo. 7 Hen anchi nesosorat way alen Apudyus, ekatnéén, 'Faén hen anchi chayu
ichaton an haén hen patpatigê te hen patpatigê paatat hen manég-anganyu hen ifayu.'
" Yachi yag ekat Jesusén, "Non anyu an na-awatan koma hen laychén nadchi way aryén,
wat iggayyu koma pafasoron hen antochay cha-an fummasor. 8 Te haén way Pangorowan
hen Tatagu, haén hen nangimfiyang way mangimfaga hen ma-ammaan hen ngilin."

Hen nangempagadngan Jesus hen anchi nàis-is way lima
Mar. 3:1-6; Luc. 6:6-11

9 Angkay lommayaw ah Jesus an nadchi yag émméy hen ihay sinagoga way chacha ma-
am-amongan way Judio. 10 Yag niyaphor way wacha agéhchi hen ihay tagu way ammag
nàis-is hen ihay limana. Yag wachacha agé hen anchichay tapena way cha manganap ah
manginchérémancha an Jesus, wat incha imfaga an hiya way mangaliyén, "Ay marabseng
ngén hen anchi orchintaaw no tàén Safachu way ngilin yag kena-an hen saket hen tagu."
11 Senongfatan Jesus chicha ah pani way mangaliyén, "Chàyu ngay, no wachay nag-ah

ah karneroyu hen fito hen tempon hen ngilin, ay ammoh achiyu chillu i aran. [12] Wat
ay ammoh faén napatpateg hen tatagu no hen karnero. Isonga achi an cha labsengén
hen orchintaaw no torongan hen tatagu uray Safachu way ngilin." [13] Yachi way enalen
Jesuschi yag annaat ifaga hen anchi taguwanchi way mangaliyén, "Uyachém hen annay
limam." Inuyadna yag ammag ommammayat agé way nepachong hen anchi iha. [14] Wat
hen anchichay Fariseo, ancha ammag lommayaw way incha man-a-atopàpà ah ekamancha
way mamchit an Jesus.

Hen anchi nesosorat way mepanggép an Jesus

[15] Angkay hiyachi way chengngar Jesus hen anchi chachan a-atopàpa-an, ammag
lommayaw an nadchi. Ngém chachaat ma-atiguyguy chillu hen anchichay chuaray tatagu
way umunud an hiya yag kena-anna hen aminay sasaketcha, [16] yag annaat téngténgén
chicha ta achicha koma cha haphapetén ah tapena hen mepanggép an hiya. [17] Hiyaha
hen enkamkaman Jesus ah tomot-owaan hen anchi alen Apudyus way ensorat hen anchi
profeta way Isaias ad namenghan way ekatnéén,

[18] "Hiyato hen anchi penepelè ah chà fabfaarén way hiya hen anchi laylaychê paat ya
hiya agé hen cha mangemparaylayad an haén. Idchat-o hen Espiritù an hiya
ta hiya hen manginwarawag hen anchi ammayê hen anchichay faén Judio ah
karotarota. [19] Achi me-esngel ya achina agé an èngaw hen ifagana. Ya achi agé
ammag an manchischiskorso hen iggaw hen tatagu. [20] Ya achina agé ammag
héphépén hen anchichay nakapsot hen pammatena, ya ammag na-anoh agé hen
ekamanna hen anchichay aggarayos, ya achina agé iyanggayan hen chana amma-
ammaan ingganah mangafà hen anchi usto way afaéna hen aminay laweng. [21] Yag
hiya yanggay hen manchinlan hen aminay tatagu ah kahara-ancha."

Yaha hen ensorat Isaias ad namenghan.

Hen nangempachonganchan Jesus an Chumunyu way Beelzebub
Mar. 3:20-30; Luc. 11:14-23

[22] Angkay hiyachi yag inyéycha an Jesus hen ihay tagu way nabfurag ya nattongong
te naruyawan. Yag angkay emparyaw Jesus hen anchi ongtan, nan-aleyat agé hen
taguwanchi yag mafalin makaila. [23] Wat amin hen anchichay lonay way tatagu, ancha
ammag nahahaang way mangaliyén, "Ay hiyato ngata hen anchi ganà David way
hahadchéntaaw."

[24] Angkay chengngar hen anchichay Fariseo hen enalen hen anchichay tatagu, senong-
fatancha way mangaliyén, "Ayong-ang, ah Beelzebub angkay way ap-apon hen ongtan
way Chumunyu hen nangidchat hen kafaelan nattoy tagu way mangemparyaw hen
nihuhurug way ongtan." [25] Ngém ah Jesus, inni-ilana chillu hen chacha hamham-én
wat senongfatana chicha ah pani way mangaliyén, "Uray heno way toray, no maid
tetempoyug hen anchichay tataguna way anchag chan sososongel, ammag naraka hen
ma-afa-ancha. Ya umat agé hen himfafaryan ono hen umili, no maid tetempoyugcha ta
anchag chan sososongel, wat anchag mahihiyan amin yag na-afàcha. [26] Wat pachongna
agé no ekatyuwén hen anchi ap-apon hen ongtan hen nangidchat hen kafaelà way
mangemparyaw hen ongtan, te anna agé cha gufatén hen anchichay kapachongnay
ongtan. Yag no yahaat ay ammoh faén ag-aggah hen machachaelan hen mantorayana.
[27] Yag no ekatyu chilluwén ah Beelzebub way ap-apon hen ongtan hen nangidchat hen
kafaelà way mangemparyaw hen anchi nihurug way ongtan, achi pay ongtan agé hen
nangidchat hen kafaelan hen annachay pasorotyu way cha mangemparyaw agé hen
cha mihurug way ongtan. Wat hen cha ammaan hen annachay pasorotyu, yachi hen
mangempàila way enomfat hen annay chayu aryén an haén. [28] Wat faén ah Beelzebub
hen nangidchat hen kafaelà way mangemparyaw hen anchichay ongtan te hen Espiritun
Apudyus. Wat yachi hen manot-owaanyu way looh niluruggi peet hen mantorayan
Apudyus hen antoy lota."

[29] "Ah katot-owana, ammag maid makaghép hen faréy hen orhe way tagu way i mangara
hen kok-owana no achina unna faruchun hen orheyanchi yag annaat mafalin aran hen

kok-owana. Orhe tot-owa ah Chumunyu, ngém ena-afàò chillu hiya yag a-allà agé hen
kok-owana."
30 "Heno way tagu way achi mangifa an haén wat chana angkay fusoron haén. Ya heno
agé way achi cha manorong an haén hen chà ammaan, annaat angkay cha kontaréén
haén. 31 Wat hiyachi, tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way uray heno way fasor way
ammaan hen tatagu ya uray agé hen mangsotancha an Apudyus wat mafalin mapakawan.
Ngém hen anchi ammag achi mapakawan way fasor wat hen anchi mangsot hen Espiritun
Apudyus. 32 Wat hiyaha, heno way mangsot an haén way Pangorowan hen Tatagu, mafalin
chillu mapakawan. Ngém hen anchi mangsot paat hen anchi Espiritun Apudyus, achi
poros mafalin mapakawan way uray ad uwan yah pegwana."

Hen cha aryén hen tatagu hen mangenlasinan hen kenatatagucha
Mat. 7:16-20; Luc. 6:43-45

33 Yachi yag kasen nampani ah Jesus way mangaliyén, "No ammay hen away, ammay
agé hen anchi ifungana. Ngém no laweng hen anchi away, kapeletan way laweng agé hen
anchi ifungana, te hen fungana hen mangimfaga hen kena-away hen away. 34 Yachi hen
manot-owaan way an-ayug kaman farakkan, te ay ammoh mafalin laway aryényu hen
ammay no an-ayu chillug laweng. Te tot-owa angkay way hen anchi wacha ah hamhamà,
yachi agé hen iyalen hen tapà. 35 Wat hen anchi tagu way ammay ya usto hen hamhamàna,
ammay agé hen a-ammana. Waman hen anchi tagu way ammag laweng chillu hen chana
hamham-én, laweng agé hen a-ammana."
36 "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way no umchah hen anchi ag-agaw way mauwisan
hen egachay katagutagu, wéhchiyén songfatana an Apudyus hen aminay enammaana way
uray hen anchichay enalena way maid gutokna. 37 Te hen aminay chayu aryén, yachi hen
mangchat ah machusaanyu ah pegwana ono achiayu."

Hen nempapeletancha way epàilan Jesus hen kaskascha-aw
Mar. 8:11-12; Luc. 11:29-32

38 Angkay hiyachi yag nan-ale hen anchichay tapen hen siguchay cha mintudtuchu
hen orchin Moses ya hen anchichay Fariseo, yag ekatchan Jesusén, "Apo, omenpàila-
a kaya ah kaskascha-aw ah manot-owaanni no henoa." 39 Yag senongfatan Jesus chicha
way mangaliyén, "Chàyu way tatagu ad uwan, an-ayug laweng way anyug nanchùgan ah
Apudyus. Yag pakay paat hen kaskascha-aw hen epapeletyu way ammaà. Maid angkay
kaskascha-aw ah epàilà an chàyu no faén yanggay hen anchi sinyar way na-ammaan hen
anchi profeta way Jonas ad namenghan. 40 Te ah Jonas, ini-inggaw hen poton hen anchi
chakaray gachiw ah toroy ag-agaw. Yag umat agé haén way Pangorowan hen Tatagu wat
milufuà hen lota ah toroy ag-agaw. 41 Wat no umchah hen anchi ag-agaw way mauwisan
hen aminay katagutagu, an chàyug pafasoron hen anchichay tinudtuchuwan Jonas way
eNineve te chichaat namfafawicha way térén hen nangngarancha hen imfagan Jonas.
Ngém chàyu, nat-én-ayu te tàén antoyanà ad uwan way nangatngato no ah Jonas, anyug
achi chillu changrén hen chà itudtuchu an chàyu. 42 Ya hen hiyachi agéy tempo way
kauwisan hen tatagu, fùnag hen anchi arey fufae way narpod Seba way mangempafasor an
chàyu agé, te hiyaat ammag acha-achawwéy hen namfiyahiyana way i paat mangngar hen
anchi kenaraeng way itudtuchun Arey Solomon. Ngém chàyu, tàén antoyanà ad uwan way
nangatngato no ah Solomon, anyug achi chillu changrén hen chà itudtuchu an chàyu."

Hen ma-ammaan hen anchi mangentagay hen laweng no maid ustoh sorotona
Luc. 11:24-26

43 Entoroy Jesus way nampani, ekatnéén, "No lomayaw hen nihuhurug way ongtan hen
tagu, ina gégga-ayén hen anchi lugar way maid fummabréy way i man-anap ah fumaryana.
Ngém mag-ay ta maid ichahana, 44 mamfangad chillu hen anchi tagu way narpowana.
Yag angkay no mamfangad yag innilana way ammag maid peet ininggaw ya nacharos ya
niyam-amma amin hen egad, 45 wat i man-ayag ah pitu ah ifana way mas kaskasen hen
kenarawengcha no hiya, yag fummaréycha amin an hiya. Wat hen na-ammaan hen anchi
taguwanchi hen anongohna, ammag kaskasen way kàka-ase no hen anchi pés-éyna."

Yachi yag inyanongoh Jesus way mangaliyén, “Kaman an nadchi hen mekaman an chàyu way tatagu ad uwan way ammag laweng.”

Hen mifilang ah chinàcha-ar Jesus ya sosnodna
Mar. 3:31-35; Luc. 8:19-21

46 Étég Jesus way chan tudtuchu hen anchichay tatagu yag inumchahchaat agé cha inana
ya hen anchichay enawchina way chacha epa-ayag hiya te wachan ifagacha. 47 Yag anat i
ifagan hen ihay tagu an Jesus way mangaliyén, “Anchiyan cha inam ya hen e-enawchim
ah chara way chacha-a epa-ayag te wacha anon ifagacha.” 48 Yag senongfatan Jesus way
mangaliyén, “Oo a, ngém faén yanggay chicha hen ifilang-oh chàcha-ar-o ya sosnod-o.”
49 Yag annaat tuchuwén hen anchichay pasorotna way mangaliyén, “Chichato agé hen
ifilang-o ah sosnod-o ya chinàcha-ar-o, 50 te heno way tagu way mangamma hen laychén
Ama ad uchu, chichachi agé hen sosnod-o ya chinàcha-ar-o.”

13

Hen nangempaniyan Jesus hen anchi lota way nawalehan ah fukar
Mar. 4:1-9; Luc. 8:4-8

1 Angkay hen hiyachiy ag-agaw chillu, ginumhad ah Jesus yag i tummùchu hen anchi
penget hen fayfay way i mantudtuchu hen tatagu. 2 Yag gapo ta anchag chuar hen
anchichay nangamong an hiya, i tummùchu hen anchi fangka yag atàtàchégcha hen
anchichay tatagu hen anchi tarantag. 3 Yachi yag inlugina way mampani way chuar hen
intudtuchuna an chicha hen nampaniyana. Ekatnéén,
“Wacha anon ihay tagu way i nanmura hen anchi lotana. 4 Yag hen anchi chana
minwalehan hen fukar, ammag nemamang hen tapena hen anchi charan. Yag anchaat
éméy hen anchichay kasole yag enancha amin hen anchi ininggaw hen charan. 5 Yag hen
tapen hen anchi fukar way niwaleh, nemamangcha agé hen anchi pafinatto way yapet
hen lotana, yag cha-an nahen-awniyan yag hommangawcha gapo hen anchi aketay lotana.
6 Ngém yachi way ummini-init, anchaat agég nàrong te akettoy hen anchi lota wat maid
lomamotancha, wat anchag narango amin. 7 Yag hen tapen anchi fukar agé, nemamangcha
hen anchi papenagat yag lenomtàcha. Ngém angkay lommafang hen anchichay charoh
way napagatan, anchag henyong hen anchi mura. 8 Ngém hen anchichay tapen hen
fukar, nemamangcha hen anchi ammayay lota yag tummufucha wat penémhéd. Wat
namungacha amin way magénén hinggagsot hen fungan hen tapena, ya hen-én-ém
poporo hen tapena, ya hentotlon poporo hen tapena.”
9 Yachi yag anat ekat Jesus hen anchichay tataguwén, “Chengngaryu hen antoy penanì
te naingaan-ayu, wat hamham-ényu koma hen laychéna way aryén.”

Hen pontos Jesus way mangusar hen pani way mantudtuchu
Mar. 4:10-12; Luc. 8:9-10

10 Angkay hiyachi yag émméycha hen anchichay pasorot Jesus an hiya way mangaliyén,
“Pakay ammag pahig pani hen cham ekaman way manudtuchu hen anchichay tatagu.”
11 Ya annaat esoplekar way mangaliyén, “Amin hen anchichay cha-an ma-ammuwan way
mepanggép hen mantorayan Apudyusat chàyu yanggay hen mepaka-ammuwana way achi
mepaka-ammu hen tapena. 12 Te ilanyu ngén, hen anchichay tatagu way cha omafurot
yag wacha tot-owa hen ma-awatancha, tapyatapyan Apudyuschi ta chumùchùar. Waman
hen anchi tagu way ammag achi omafurot, ammag maonghor hen uray anchi aket way
na-awatana. 13 Wat hen pontos-o way mangempani hen itudtuchù an chicha wat yato, te
chicha, uray féféttégéncha, anchag achi chillu emamad. Ya uray agé no chachangréncha,
ancha chillug cha linglingégén wat achicha ma-awatan. 14 Wat chicha hen tommot-owaan
hen anchi enalen Apudyus way ensorat hen anchi profeta way Isaias way ekatnéén,
‘Tàén anchag cha changréchangrén, achicha chillu ma-awatan. Yag tàén anchag féfét-
tégén hen chà epàila, achicha chillu elasin no henochi. 15 Te cha nattoy tatagu,
ammag looh chinumgat hen anchi laweng ah hamhamàcha yag kamancha agé
henohorat hen ingacha ya kenekemetcha hen matacha. Te non faén koma umat

hena, wat makagngarcha hen chà ifaga, ya makailacha hen chà epàila, yag ma-
awatancha agé hen usto, wat kapeletan way yahan manhagongancha an haén ah
manga-anà hen fasorcha.'

Yahan enalen Apudyus way ensorat Isaias." [16] Yachi yag entoroy Jesus hen anchichay
chana aryén hen anchichay pasorotna way mangaliyén, "Ngém chàyu, nagasat-ayu te
makaila-ayu ya makagngar-ayu te chayu ma-awatan hen tot-owa. [17] Yag tot-owa hen
antoy ifagà an chàyu way chuarcha hen anchichay profeta ad namenghan ya anat hen
anchichay na-apudyusan way tataguna way anchag laychénay térén way mangila hen
antoy chayu ilan ya mangngar koma hen antoy chayu changrén ad uwan, ngém iggaycha
eman maparufusan."

Hen laychén anchi penanin Jesus way aryén
Mar. 4:13-20; Luc. 8:11-15

[18] "Wat changrényuto," way ekat Jesus, "te yato hen laychén hen anchi penanì way
aryén mepanggép hen anchi i nanwaleh. [19] Hen anchi charan way nemamangan hen tapen
anchi fukar, chichachi hen anchichay tatagu way nangngar mepanggép hen mantorayan
Apudyus ngém anchag achi pagan-ano way manmanmà ta ma-awatancha, wat émméy
ah Chumunyu yag ina menaid hen anchi chengngarcha. [20] Yag hen anchi pafinatto
way nemamangan hen tapen hen anchi fukar agé, chichachi hen anchichay tatagu
way layyalayyad way nangafun hen alen Apudyus hen anchaat nangngaran. [21] Ngém
ammag iggay inggaw ah hamhamàcha, te an yanggay hen-aketan hen nannanma-ancha
an nadchi. Te angkay inumchah hen naproblemaancha ya hen napaligatancha gapon
ommafurotancha, wat anchag entagay, te iggay peet lommamot hen anchi alen Apudyus
ah hamhamàcha. [22] Ya hen anchi papenagat way nemamangan hen anchi tapen hen
fukar, chichachi hen anchichay tatagu way nangngar hen alen Apudyus ngém ammag
nahyong hen chengngarcha. Te gapoh pangégcha ah mangar-ancha hen masaporcha
hen antoy ataguwan ad uwan ya gapo agéh layadcha way fumaknang, wat yachi hen
kaman nanyong hen hamhamàcha an Apudyus, wat ammag maid nafalinan hen afurotcha.
[23] Ngém hen anchi ammayay lota way nemamangan hen tapen hen anchi fukar, chichachi
hen anchichay tatagu way nangngar hen alen Apudyus yag enafurotcha, wat wachan
imfungacha way magénén hinggagsot hen tapena ya hen-én-ém poporo hen tapena ya
hentotlon poporo hen tapena."

Hen miyaligan hen anchi faén usto hen afurotna ah haphapog

[24] Kasen agé nampani ah Jesus way mangaliyén, "Hen mepaniyan hen anchi mantorayan
Apudyus wat kaman hen ihay tagu way i nangenhamar hen anchi ammayay pagéy hen
lotana. [25] Ngém angkay henlafiyan way nanasséycha amin hen tatagu, émméy agé hen
anchi kafusorna yag annag i winalehan ah haphapog hen anchi nahamar ah pagéy yag
lommayaw. [26] Yachi way chachan fugi hen anchi pagéy, yag maelasinat agé hen anchichay
haphapog way nè-eltà. [27] Wat hen anchichay alepan hen anchi nangenlota, incha imfaga
an hiya way mangaliyén, 'Apo, ay ammoh faén ustoy pagéy hen enhamartaaw hen
anchi lotam, te pakay ammag chuar chi haphapogna nò no nokay hen narpowan cha
nadchi.' [28] Wat anat ifagan hen anchi ap-apo way mangaliyén, 'Wacha ngatay kafusor
ah i nanginwaleh hen anchi haphapog.' Yachi yag ekat hen anchichay alepannéén, 'Wat
ay laychém ta ini hònoton hen anchi haphapog.' [29] Ngém sommongfat hen anchi ap-
apo way mangaliyén, 'Aẁ, achiyu te awni yag wachay mehlam hen anchi pagéy way
mahònot. [30] Wat yasa ta metatappecha hen anchi haphapog hen pagéy ingganah ahebtà.
Yag no ahebtà, an-owat ifaga hen anchichay i mamfatà ta incha unna ka-anén hen anchi
haphapog yag finédféfédfédcha way mangapoy yag anchaat i fat-én hen anchi pagéy way
mangentarpén ah arang-o.' "

Hen mepaniyan hen chumakran hen mantorayan Apudyus way ak-akettoy hen pés-éyna
Mar. 4:30-32; Luc. 13:18-19

31 Yachi yag kasen nampani ah Jesus way mangaliyén, “Hen mepaniyan hen mantorayan
Apudyus wat kaman hen chumakran hen anchi ka-akettoyan way fukar way i inmuran hen
ihay tagu ah garchinna. 32 Yag tàén no ka-ak-akettoyanchi no hen aminay fukarat ammag
an chummakar way yachiyat agé hen kachakkaran way mura way ammag ommaway yag
i hommòfotan hen anchichay kasole hen pangapangana.”

Maid lugar ah achi mepagngaran hen mantorayan Apudyus
Luc. 13:20-21

33 Narpaschi yag kasen agé nampani ah Jesus way mangaliyén, “Hen iha agé way
mempaniyan hen mantorayan Apudyus wat kaman hen anchi tenòtò way mangempabnar
hen tenapay. Angkay inyipon hen anchi fufae hen tenòtò hen ihay awit way arina, annag
empabnar hen amin anchi arina.”

Hen pontos Jesus way nangusar hen pani hen aminay intudtuchuna
Mar. 4:33-34

34 Ammag pahig pani hen inyusar Jesus way nangintudtuchu hen aminay intudtuchuna
hen tatagu, te maid intudtuchuna an chicha ah iggayna an epani. 35 Yahan enkamanna ah
tomot-owaan hen anchi imfagan hen profeta ad namenghan way ekatnéén,
“No wachan ifagà an chichéén anà an mampani way mangimfaga way yachi hen ekaman-o
way mangintudtuchu hen anchichay cha-an ma-am-ammuwan nanepod hen na-
ammaan hen antoy lota ingganad uwan.”

Hen nensoplekaran Jesus hen laychén anchi haphapog way aryén

36 Angkay hiyachi way tenaynan Jesus hen anchichay tatagu, hinénggép ah faréy yag
ummunudcha agé hen anchichay pasorotna way mananhan an hiya way mangaliyén,
“Heno man hen laychén hen anchi penanim way aryén mepanggép hen anchi haphapog
way niwaleh hen anchi lota.” 37 Yag anat esoplekar Jesus an chicha way mangaliyén, “Hen
miyaligan hen anchi i nanhamar hen anchi ustoy pagéyat haénchi way Pangorowan hen
Tatagu. 38 Yag hen anchi minur-ana, yachi hen antoy lota. Ya hen anchi ustoy pagéy
agé, chichachi hen anchichay ustoy metape hen mantorayan Apudyus. Waman hen
anchi haphapog, chichachi hen anchichay tatagu way metape an Chumunyu. 39 Yag hen
anchi kafusor way nanginwaleh hen anchi haphapog, wat yachi ah Chumunyu. Yag hen
miyaligan agé hen anchi ahebtà wat yachi hen kaman anongoh hen ag-agaw hen antoy
lota. Ya anat agé hen anchichay mamfatà, chichachi hen anchichay anghel Apudyus.
40 Yag hen anchi nekaman hen anchi haphapog way ammag na-among yag netap-ar hen
iggaw apoy, wat kaman agéhchi hen ma-ammaan hen tatagu hen anchi anongoh hen ag-
agaw. 41 Te haén way Pangorowan hen Tatagu, hénagê hen anchichay a-anghel-o way i
mangamong amin hen anchichay tatagu way cha mangamma hen fumasoran hen tapena
ya hen anchichay cha mangam-amma hen laweng ta mat-éncha 42 way incha metap-
ar hen anchi ammag cha gumilagilab way apoy, ta ahchi hen mapàpàgangancha way
magénén mankelakelacha ya manngangalitféncha hen fub-acha ah kaligatna. 43 Waman
hen anchichay tatagun Apudyus, anchag kaman init way cha humili hen mì-iggawancha
hen mantorayan Amacha way Apudyus.”

“Chengngaryu hen antoy chà ifaga te naingaan-ayu wat papannaagényu koma.”

Napatpateg hen metapyan hen mantorayan Apudyus no heno way fumaknangan

44 Kasen agé nampani ah Jesus way mangaliyén, “Hen miyaligan hen anchi mantorayan
Apudyusat kaman hen anchi faletò way netataro hen ihay lota. Angkay inchahan hen ihay
taguchi, annag inép-épan way ammag lommaylayad yag ina enlao hen aminay kok-owana
yag annaat i làwan hen hiyachi paat way lota.”

45 “Ya hen ihay mepaniyan hen anchi mantorayan Apudyus agéat, kaman hen anchi chan
ah-ahente ah haleppon way chan ana-anap ah làwana ah am-ammay way perlas. 46 Yag
yachi way inchahana hen ihay perlas way ammag napateg way térén, annag i enlao amin
hen anchi kok-owana yag ina lenàwan hen hiyachi paat way perlas.”

Achi ammag metape hen mantorayan Apudyus hen aminay mangaliyén metape

47 Entoroy Jesus way mangaliyén, “Hen mepaniyan hen anchichay metape hen man-
torayan Apudyus agéat kaman hen mangempetla-ancha hen tafukor hen fayfay yag
ammag maid achi wachah gachiw ah nàna. 48 Angkay hiyachi way napno, finugwahcha
way nanginyéy hen anchi tarantag yag intùchucha way mamele hen anchichay anammay
way gachiw yag iniggacha ah awit. Waman hen anchichay laweng, anchag entap-ar.
49 Wat kaman agéhchi hen ma-ammaan hen anchi anongoh chi ag-agaw, te umalecha hen
anchichay a-anghel way mangamong hen anchichay laweng way tatagu ta mat-éncha hen
anchichay ammayén Apudyus, 50 yag entap-archa chicha hen iggaw hen anchi ammag cha
gumilagilab way apoy way yachi hen mapàpàgangancha way magénén mankelakelacha
ya manngangalitféncha hen fub-acha ah kaligatna.”

Hen anchi intudtuchun hen orchin Moses ya hen anchi kabfùnag way mepanggép an Apudyus

51 Angkay hiyachi yag anat ekat Jesus hen anchichay pasorotnéén, “Ay na-awatanyu
amin cha nadchi.” “Oo,” way ekatcha, “na-awatanni.” 52 Yag annaat ekat agéén, “Hen
anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses, non paat ancha afuroton hen
chà itudtuchu mepanggép hen mantorayan Apudyus wat anchag kaman hen anchi tagu
way kompleto hen kok-owana way nangila hen ekamanna way mangusar hen anchichay
chacha-an way tenawidna, yag innilana agé way mangusar hen anchichay kà-ara.”

Achi mangiggéén hen kailiyan Jesus hiya
Mar. 6:1-6; Luc. 4:16-30

53 Angkay hiyachi way narpas hen anchichay penanin Jesus, lommayaw an nadchi 54 yag
hommàyat ah fabréycha ad Nazaret. Yag angkay ahchi, émméy nantudtuchu hen anchi
sinagoga way chacha ma-am-amongan. Yag hen anchichay na-among way tatagu, anchag
nahahaang hen nangngarancha an hiya, yag ekatchéén, “Heno ay hen i nangacharan
nahha ah kenaraengna, ya pakay agé amin maka-amma ah kaskascha-aw. 55 Te ay ammoh
faén anà hen an lawag karapenteroha way ah Maria agé hen inana ya cha Jaime an cha
Jose an Simon yah Judas hen sosnodna. 56 Ya antochayan kay agé yà hen aminay sosnodna
way finufae. Wat nokay lawa hen ina nangar-an an cha nahha nò.” 57 Wat ancha ammag
achi mangiggéén hiya.

Yachi yag anat ekat Jesus an chichéén, “Tot-owa way uray heno way fabréy way
ayan hen profetan Apudyus wat ririspituwén hen tatagu hiya way manongad yanggay
hen anchichay kakailiyana ya hen ahimfafaryanna paat ah achi manrispitu an hiya.”
58 Wat hiyachi, ammag an aket yanggay hen enammaan Jesus way kaskascha-aw ahchih
fabréycha te anchag achi chillu omafurot.

14

Hen namchitancha an Juan way chan funfunyag
Mar. 6:14-29; Luc. 9:7-9

1 Angkay hen hiyachiy tempo, chengngar Herod way toray hen Galilea hen mepanggép
hen anchi cha ammaan Jesus, 2 yag annaat ifaga hen anchichay opisyarna way mangaliyén,
“Ah Jesusanna, hiyaha angkay ah Juananchi way chan funfunyag way an nan-uchi, te
pakay magénén makafael way mangamma hen annachay kaskascha-aw nò.” 3-4 Hen
nangaryan Herod an nadchi, te hiya hen nangan-a an Juan way hen nekaman, enamhew
Juan ah Are Herod way mangaliyén, “Maid karébféngam way ammag mamréh an
Herodiasanna te hiyan ipagno way ahawan enawchim way Felipe.” Ngém ah Arey Herod,
gapo ta laychéna chillu way mangahawa an Herodias, annag empatelew ah Juan yag
imfarudna. 5 Yag annag laychén paat way mangempapchit an hiya hen hiyachi, ngém
cha-anna gapoh pangégna hen anchichay Judio, te hen kachùran hen anchichay Judio,
ekatchéén profetan Apudyus ah Juananchi.

6 Ngém angkay hiyachi way inumchah hen anchi ag-agaw way manayawancha hen
niyana-an Are Herod, émméy hen anchi anà Herodias way fafarasang way i nansas-ara
hen sangwanan cha Herod ya hen anchichay ifana way nan-angato. Ammag naragsakan
way térén ah Herod, 7 wat annag emposta hen anchi fafarasang way mangaliyén, “Esapatà

an hea way uray heno way chawatém an haénat idchat-o way idchat." [8] Wat hen anchi
fafarasang, gapon anchi intugun inana, yag annaat ekat an Areyén, "Idchatno an haén
ad uwananto paat hen fat-ag Juan way chan funfunyag way mepapattang hen hachang."
[9] Ammag ngommehpéy ah Are Herod, ngém gapo ta loohna ensapata yag chana agé ifiin
hen amin anchichay mangilina, wat annag imfaga way midchat hen anchi cha chawatén
hen anchi fafarasang. [10] Yag annaat epahiwat ah Juananchi ah pagfaruchan, [11] yag inyéycha
hen anchi fat-agna way nahahadchang way i nangidchat hen anchi fafarasang. Yag hen
anchi fafarasang agé, inyéyna an inana.
[12] Yachi yag émméy hen anchichay pasorot Juan way i nangara hen anchi acharna yag
incha inlufù yag anchaat i haphapetén an Jesus hen anchi na-ammaan.

Hen namanganan Jesus hen nasorok ah lemanlifu way tatagu
Mar. 6:30-44; Luc. 9:10-17; Juan 6:1-15

[13] Angkay hiyachi way chengngar cha Jesus hen anchi nekaman an Juan, lommayawcha
an nadchi way incha nanlugan hen fangka way gumchang hen fayfay ta icha koma
omanggay hen anchi lugar way maid tatagu. Ngém hiyachi, nanhemamag chillu ah
kafabréfabréy hen émméyancha, wat anchag ummunud hen anchichay tatagu way ancha
an chinaran way nangwa hen tarantag.
[14] Angkay cha tomàchang cha Jesus hen anchi fangka yag innilanaat agé hen anchichay
ammag chuar way tatagu, yag ammag naség-angan way térén an chicha, wat annaat ka-
anén hen sasaket hen amin anchichay cha masaket. [15] Angkay hiyachi way cha madhém,
imfagan hen anchichay pasorotna an hiya way mangaliyén, "Aẁ, ammag cha madhém
yag maid fabréy ahto, wat ammay ménat no ifagam hen annachay tatagu ta homàyatcha
hen annachay fafabréy ta inchan ilah manganancha." [16] Ngém hen ekat Jesus, ekatnéén,
"Achi koma masapor chicha hen i man-anap, ta uray chàyu koma hen mamangan an
chicha." [17] "Oo a," way chacha ekat, "ngém an yanggay lemay tenapay hen antoyan ya
anat hen antoy chuway files." [18] Yag ekat Jesusén, "Wat iyaliyuhto hen annay wacha."
[19] Yag annaat ifaga hen anchichay tatagu ta tumùchucha hen anchi ngudngud. Yachi yag
innarana hen anchi lemay tenapay ya anat hen anchi chuway files yag nantangad ad
uchu way manyaman an Apudyus, yag annaat petpet-angén amin way mangidchat hen
anchichay pasorotna ta iwarascha hen anchichay tatagu. [20] Yachi yag nangancha amin
hen anchichay tatagu ingganah nagipohcha amin. Yag angkay nagipohcha, enamong hen
anchichay pasorotna hen fay-ancha yag ammag napnowat agé hen hemporo ya chuway
awit. [21] Yag hen anchichay tatagu way nangan, émméy ah lemanlifu way anggay yanggay
hen anchichay larae ah nafilang te iggaycha netape hen anchichay finufae ya ungunga
way nafilang.

Hen nanaranan Jesus hen uhun chanum
Mar. 6:45-52; Juan 6:15-21

[22] Angkay narpas hen namanganan Jesus hen anchichay tatagu, imfagana hen anchichay
pasorotna ta manlugancha hen anchi fangka ta uray epangpangocha way gumchang ta
an umunud no epaligwatna hen anchichay tatagu. [23] Angkay hiyachi way lommayawcha
hen anchichay tatagu wat ommanggay ah Jesus way i manluwaru hen anchi tagéytéy.
Yag yachi way cha homelang, é-éttég Jesus hen anchi tagéytéy. [24] Waman hen anchichay
pasorotna way nanlugan hen anchi fangka, ommachawwéycha te nan-agginawacha
hen anchi fayfay. Yachi yag hinib-atcha hen anchi séréchay fali, wat ammag cha
mihibyahibyat hen anchi fangkacha.
[25] Angkay hiyachi way chan penen-et, cha umunud ah Jesus an chicha way annag cha
charanén hen uhun hen chanum. [26] Yag hen nangil-an hen anchichay pasorotna hen chana
manaranan hen anchi uhun hen chanum, anchag émmégyatay térén te ekatchéén fanig,
wat nan-ongawcha. [27] Yag nan-aleyat ah Jesus way mangaliyén, "Achiayu cha émégyat te
haénto, wat papegséényu hen hamhamàyu."
[28] Sommongfatat agéh Pedro way mangaliyén, "Apo, no hea tot-owaha, wat idchatno
hen kafaelà ta charanê agé hen antoy chanum way umale an hea." [29] "Umalea kaỳ," way

ekat Jesus. Yag nampangagéhad tot-owa ah Pedro yag nanaran hen anchi uhun hen
chanum way éméy an Jesus. 30 Ngém yachi way nalènana hen kaséréd hen anchi fali,
ammag narmuwat agé hen égyatna yag chanaat agé ilugi way malihéd, wat ammag nan-
ongaw way mangaliyén, "Apo, aranà!" 31 Yachi yag lenapchuat Jesus hiya yag ekatnéén,
"Ay korang peet hen pammatem an haén te pakay cha-an chuwachuwa." 32 Yachi way
hinénggépcha way chuwa hen anchi fangka yag nafég-asat hen anchi fali. 33 Yag amin
hen anchichay pasorotna way wachah fangka, hen nangil-ancha an nadchi, ancha amin
ammag chinayaw ah Jesus way mangaliyén, "Hea tot-owa hen anchi hahadchénni way anà
peet Apudyus."

Hen nanga-anan Jesus hen sasaket hen anchichay iGenesaret
Mar. 6:53-56

34 Angkay hiyachi way ginumchangcha hen anchi fayfay way inumchahcha ad Gene-
saret, 35 wat enlasin hen anchichay tataguhchi way yachi ah Jesus yag anchaat i tarontonon
hen egachay fabréy ahchi ta iyéycha hen anchichay chan sasaket an hiya. 36 Yag chachan
pangpanga-ase an Jesus agé ta no mafalin, eparufusna koma ta uray lawa hen anchi penget
hen lumfongnéén epatchàna hen anchichay chan saket. Wat amin hen anchichay cha
tenomchà naka-an hen saketcha.

15

Hen nanginwalinan hen gagangay hen anchi orchin Apudyus
Mar. 7:1-13

1 Yachi yag wachacha hen anchichay narpod Jerusalem way tapenay Fariseo ya hen
siguchay cha mintudtuchu hen orchin, yag incha imfaga an Jesus way mangaliyén, 2 "Apay
nga cha labsengén hen annachay pasorotno hen anchi gagangaytaaw way intudtuchun
hen anap-otaaw ad namenghan, te anchag an achi unuchun hen liglamenton hen
mamfuruwan yag chachaat mangan." 3 Yag senongfatan Jesus chicha way mangaliyén,
"Yag pakay agé chàyu nò wat chayu labsengén hen anchi orchin Apudyus ta hen anchi
gagangay hen anyug é-égnanan. 4 Kaman hen anchi inyurchin Apudyus way ekatnéén,
'Masapor ririspituwén hen chinàcha-ar,' yag 'Hen anchi manlaweng hen chinàcha-arna,
masapor mepapchit.' 5 Yachin niyurchin ngém chàyu, chayu iwalinchi te chayu itudtuchu
way uray no wachan anchi etorongna koma hen chinàcha-arna, no annag an ekatén
loohna ini-idchatchi an Apudyus, 6 wat mapasinsiya way uray ud-ay achina rispituwén
hen chinàcha-arna way tomorong an chicha. Hen hiyaha way ma-ammaanat anyug cha
iwalin hen orchin Apudyus ta hen gagangayyu paat hen é-égnananyu. 7 Wat an-ayu peet
ammag senang a-afurot. Yag ammag tot-owa hen anchi enalen Apudyus ad namenghan
mepanggép an chàyu way ensorat hen anchi profetay Isaias way ekatnéén,
8 'Chichatoy tatagu, ammag ah tapàcha yanggay hen iggaw hen manayawancha an haén
ngém ammag maid awanwani ah hamhamàcha. 9 Wat ammag maid sérfina hen
chacha manayawan an haén, te chacha itudtuchu hen anchi narpo yanggay ah
hamhamà hen tatagu way anchag penarang way ekatchéén narpochi an haén.' "

Hen mangidchat hen manlawengan Apudyus hen tatagu
Mar. 7:14-23

10 Yachi way enalen Jesuschi yag annaat ayagan hen anchichay chuaray tatagu yag
ekatnéén, "Papannaagényu hen antoy ifagà ta ma-awatanyu koma. 11 Faén angkay hen
anchi éméy ah tapà hen tatagu way maùmun hen mangemparaweng an hiya an Apudyus,
te hen mangemparaweng hen tatagu an Apudyusat hen anchi marpoh tapàna way
miyale."

12 Angkay na-awni yag émméy hen anchichay pasorot Jesus an hiya way mangaliyén,
"Anchag nasugatan angkay hen anchichay Fariseo hen nangngarancha hen annay
enalem." 13 Yag senongfatan Jesus ah pani way mangaliyén, "Hen heno way mura way
faén ah Ama ad uchu hen nanginmura wat mahònot chachi chillu. 14 Wat hiyachi,
achiayu machanagan an chicha te ancha chillug kaman nabfurag way cha pachangén hen

nabfurag agé. Yag kapeletan no tudtuchuwan hen anchi maid innilana hen anchi maid
agé innilanaat anchag omfat amin way yachi hen mekobfangancha."
15 Yachi yag nan-ale agéh Pedro way mangaliyén, "Nokay uwa hen laychénay aryén hen
anchi penanim mepanggép hen mangemparaweng hen tatagu an Apudyus." 16 Yag anat
ekat Jesusén, "Ay kaman-ayu peet hen annachay tapena way iggayyu agé ma-awatan.
17 Ilanyu ngén, hen aminay éméy ah tapà yag inùmun hen tagu, éméy ah poto yag ah awni,
fùnag chillu. 18 Waman hen anchi iyalen hen tatagu, narpochi ah hamhamàna yag yachi
hen mangemparaweng an hiya an Apudyus. 19 Te hen hamhamà, yachi hen marpowan hen
aminay laweng way kaman hen pomatéy ya chumagchagas ya hen mangammah lenoroko.
Ya umat agé hen mangakaw ya mankétém ya anat agé hen man-usot. 20 Chichato hen
mangemparaweng hen tatagu an Apudyus way faén agé hen anchi achi manorachan hen
liglamenton hen mamfuruwan, te achi lawengén Apudyuschi."

Hen nanorongan Jesus hen ihay faén Judio
Mar. 7:24-30

21 Angkay hiyachi way lommayaw ah Jesus an nadchi, émméy hen anchi lugar way
sakopon hen Tiro ya Sidon. 22 Yag wachan ihay in-ina way eCanaan way faén Judio
way fummabréy ahchi, yag émméy an Jesus way chan pangpanga-ase way mangaliyén,
"Apo way ganà Arey David, ség-anganà koma te wachan anchi anào way fafarasang way
nahurugan ah ongtan wat cha maligatan." 23 Ngém iggay senongsongfatan Jesus hiya.
Yachi yag i enà-arò hen anchichay pasorot Jesus hiya way mangaliyén, "Uray ud-ay
ammaam hen chana chawatén ta lomayaw te ammag hometang way cha umunu-unud
an chitaaw." 24 Yag anat somongfat ah Jesus way mangaliyén, "Oo a, ngém hen pontos
hen nahnagà hen antoy lota, wat hen anchichay ganà Israel yanggay te anchag kaman
nattafaw way karnero, yag faén hen anchichay safaliy tatagu way faén Judio." 25 Ngém
inlurud chillu hen anchi in-ina wat ammag i nampalentomang hen henagong Jesus way
mangaliyén, "Apo, toronganà paat." 26 Senongfatan Jesus ah pani way mangaliyén, "Ay
ammoh mafalin way ammag aran hen anén hen a-anà yag inidchat hen anchichay aho
ta chicha hen pés-éy mangan." 27 Yachi yag na-awatan hen anchi in-ina way achi koma
matorongan hen anchichay faén Judio unna, te hen Judio paat hen pés-éy matorongan
koma. Yag annaat ekatén, "Oo, tot-owa Apo hen annay enalem, ngém mafalin ménat
chillu anén hen aho hen anchi lawa fugtan hen a-anà." 28 Yag anat ekat Jesusén, "Ammag
chakar tot-owa hen pammatem an haén, wat ma-ammaan hen annay cham chawatén."
Yag hen hiyachiyat agé lommayaw tot-owa hen anchi nihuhurug hen anchi anàna wat
ommammay.

Hen nanorongan Jesus hen chuaray tatagu

29 Angkay lommayaw ah Jesus an nadchi, enengwana hen anchi penget hen fayfay
way Galilea, yag nane-ed hen ihay tagéytéy way i tummùchu. 30 Yachi yag ummunud-
cha hen anchichay ammag chuaray tatagu way manginyéy hen anchichay ifacha way
namfinafinab-én hen saketcha, te wacha ay nappelay ya wacha ay nabfurag ya wacha
ay nattongong ya wacha ay nappèlod. Wat amin cha natto, empasangocha an Jesus yag
kena-anna amin hen anchichay sasaketcha. 31 Wat ancha ammag nahahaang amin hen
anchichay na-a-among way tatagu, te innilacha way hen anchichay nan-attongongén
maka-alecha, ya hen anchichay nan-appelay ya nan-appèlochén makacharancha, ya hen
anchichay nabfuragén makailacha. Wat amincha, anchag chinayaw ah Apudyus way hiya
chillu hen ommapowan hen anchichay ganà Israel.

Hen namanganan Jesus hen nasorok ah opatlifu way tatagu
Mar. 8:1-10

32 Yachi yag enayagan Jesus hen anchichay pasorotna way mangaliyén, "Chaà maség-
angan way mangi-ila hen antochay tatagu te ammag petlona ad uwan way ag-agaw ah nì-
i-iggawancha an chitaaw, yag na-amin hen faroncha wat maid anéncha. Yag achì laychén
way ammag mangempaligwat an chicha way homàyat no achicha mangan unna, te magat

lawa mahigngéncha hen charan." [33] "Oo tot-owa Apo," way ekat hen anchichay pasorotna,
"ngém nokay lawa hen intaaw umar-an ah érégnah epangantaaw hen antochay ammag
chuar way tatagu, te maid met fabréy hen antoy ini-inggawantaaw." [34] Yachi yag
senarudsud Jesus an chicha way mangaliyén, "Kamana hen tenapay way wachan chàyu."
"An yanggay pitu ya anat hen aketay files way a-anakettoy," way ekat hen anchichay
pasorotna. [35] Yachi yag imfagan Jesus hen anchichay tatagu ta tumùchucha, [36] yag annaat
aran hen anchi pituy tenapay ya hen anchi files yag nanyaman an Apudyus. Yachi yag
penetpet-angna yag inidchatna hen anchichay pasorotna ta iwarascha hen anchichay
tatagu. [37] Yag nanganangan amin hen anchichay tataguingganah nagipohcha. Yachi yag
enamong hen anchichay pasorot Jesus hen anchi fay-ancha, yag ammag napnowat agé
hen pituy awit. [38] Ya hen anchichay nangan, émméy ah opatlifu hen anchichay lenarae
yanggay way cha-an mafilang hen anchichay finufae ya ungunga.

[39] Angkay hiyachi yag empaligwat Jesus hen anchichay tatagu, yag anchaat manlugan
cha Jesus hen anchi fangka way émméy hen sakopon hen Magadan.

16

Hen nangempapeletancha hen sinyar
Mar. 8:11-13; Luc. 12:54-56

[1] Angkay hiyachi yag wachacha hen émméy an Jesus way Fariseo ya Saduceo way
hen gagaracha, icha pachasén way manlokop an hiya. Wat imfagacha ta omenpàila
ah kaskascha-aw ah manot-owaancha no ah Apudyus hen nannag an hiya. [2] Ngém
senongfatan Jesus chicha ah pani way mangaliyén, "No cha madhém yag nanlidlidchaga,
elasinyu hen laychénay aryén way ammay hen ag-agaw ah wakas, yag ammay tot-owa.
[3] Yag no pomaway agé, no cha manlidlidchaga yag chan lomot, wat elasinyu agé hen chana
isinyar way umuchan, yag umuchan tot-owa. Wat pakay makelasin-ayu hen sinyar hen ka-
ammay hen ag-agaw yag an-ayug achi makelasin hen cha isinyar Apudyus hen antoy cha
mepasamak ad uwan. [4] Chàyu way tatagu ad uwan, an-ayug térén way laweng te anyug
nanchùgan ah Apudyus, yag chàyuwat agé hen cha manganap hen kaskascha-aw way
manginsinyar hen kasasa-ad-o. Ngém maid angkay mepàila an chàyu ah sinyar no faén
yanggay hen anchi kaman hen na-ammaan an Jonas ad namenghan." Enalen Jesuschi yag
anat lomayaw way nanaynan an chicha.

Hen ninyaligan Jesus hen anchi lawengay mitudtuchu ah tenòtò way miyipo hen ammay
Mar. 8:14-21

[5] Angkay hiyachi way ginumchang cha Jesus hen chumang hen anchi fayfayanchi,
hemhemmà hen anchichay pasorotna way naliw-ancha uwa way ummara ah faroncha.
[6] Yachi yag ekat Jesus an chichéén, "Ar-arwachanyu hen tenòtò hen anchichay Fariseo ya
Saduceo ta achiayu maipowan." [7] Yag hen anchichay pasorotna, hemhemmàcha hen anchi
tenòtò way mausar ah tenapay wat chachan a-atopàpà way mangaliyén, "Aẁ enalena
ménatha te naliw-antaaw way umarah farontaaw." [8] Ngém ammun chillu Jesus hen
anchi chachan a-atopàpa-an yag annaat ekatén, "Pakay lawa anggay hen maid anéntaaw
yag in-ayu machanagan ta anggay haén chayun atopàpa-an. Ay anyug achi peet chillu
manchinlan haén. [9] Ay ammoh achiyu peet chillu ma-awatan hen kafaelà. Ay naliw-
anyu hen anchi lemay tenapay way empangan-o hen anchichay nasorok ah lemanlifu way
tatagu. Yag kamanay awit hen enamongyu way nahawar. [10] Ya umat agé hen anchi pituy
tenapay way empangan-o hen anchichay nasorok ah opatlifu way tatagu, yag kamana agé
chillu hen enamongyu way nahawar. [11] Wat pakay anyug achi chillu ma-awatan way faén
ma-an hen chà aryén. Te hen laychê way aryén an chàyu wat hen mangarwachanyu hen
anchi kaman tenòtò way cha iyipon hen anchichay Fariseo ya Saduceo hen anchi ustoy
mitudtuchu."

12 Yag hen hiyachi, na-awatan hen anchichay pasorot Jesus way faén peet hen anchi
tenòtò way miyipo ah ma-an hen cha aryén Jesus, te hen laychénay aryénat ar-
arwachancha hen anchi nat-én way cha itudtuchun hen anchichay Fariseo ya Saduceo
way chacha ahrangan hen anchi ustoy cha mitudtuchu.

Hen nangimfag-an Pedro no heno paat ah Jesus
Mar. 8:27-30; Luc. 9:18-21

13 Angkay hiyachi way inumchah cha Jesus hen sakopon hen anchi chakaray fabréy ad
Cesarea Filipos, yag annaat hanhanan hen anchichay pasorotna way mangaliyén, "Nokay
hen hamhamà hen tatagu an haén way Pangorowan hen Tatagu no henowà ngata." 14 Yag
anchaat ekatén, "Hen ekat hen tapena, hea ano ah Juananchi way chan funfunyag way
an nan-uchi. Waman hen tapena, ekatchéén hea ano ah Elias way kasen ummale. Ya
ekat hen tapenéén hea ano ah Jeremias no faén hea hen ihay safaliy profeta way an
kasen natagu." 15 Yag anat ekat Jesus an chichéén, "Ngém chàyu kaỳ, nokayà agé nò ah
manmanmàyu." 16 Yag sommongfat ah Simon Pedro way mangaliyén, "Hea hen anchi
Cristu way empopostan Apudyus way umaley mantoray, te hea hen anà paat hen anchi
natattagu way Apudyus." 17 Yag sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Heay Simon way
anà Juan, lomaylayad-a te faén tatagu hen nangempaka-ammun nahha an hea, te ah Amay
Apudyus way wacha ad uchu hen nangempahpahmà. 18 Yag heay Pedro, kaman-a fato. Te
hen annay inyalem way mepanggép an haénat, yachi hen kaman pégnad te yachi hen
masapor afuroton hen aminay tatagu. Wat yachi hen manà-achà hen egachay omafurot
an haén. Yag gapon kenakénég hen nasà-achancha, wat ammag maid maka-afà an chicha
way uray hen matéyan. 19 Yag piyarê agé hea way mangchén hen torfek way mam-at hen
anchi mantorayan Apudyus ad uchu. Wat hen anchi epawam hen antoy lota, mepawa agé
ad uchu. Yag hen anchi eparufusno hen antoy lota, meparufus agéchi ad uchu."
20 Yachi hen imfagan Jesus yag annaat téngténgén hen anchichay pasorotna ta achicha
ifagfaga way hiya hen anchi Cristu way empopostan Apudyus way umale.

Hen nangimfag-an Jesus hen mapàgangana ya hen matéyana
Mar. 8:31–9:1; Luc. 9:22-27

21 Nanepod hen hiyachiy tempo, inlugin Jesus way mangimfaga hen anchichay pa-
sorotna hen ma-ammaan an hiya. Ekatnéén, "Masapor éméyà ad Jerusalem yag mapàpà-
gangà ahchi, te pàpàgangénà hen anchichay anam-ama way ponò hen Judio ya anap-apon
hen pachi ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses, yag ana-at agé
epapchit. Ngém hen anchi ma-atlo way ag-agaw wat man-uchiyà chillu."
22 Yachi yag nan-iyéyat Pedro hiya hen ê-éyna yag annag enamhew way mangaliyén,
"Apo, achi paat koma mafalin parufusun Apudyus way ma-ammaanha an hea." 23 Yachi
yag nanhagong ah Jesus an Pedro way mangaliyén, "Lomayaw-aat Chumunyu, te annog
cha awisén haén way achì mangamma hen laychén Apudyus. Te hen hiyahay hamhamàno,
faén hamhamà Apudyus te ammag hamhamà yanggay hen tatagu."

Hen ekaman way somorot an Jesus

24 Yachi yag anat ifagan Jesus hen anchichay pasorotna way mangaliyén, "Heno way
tagu way manlayad way somorot an haén, masapor faén hen ataguwana hen antoy lota
hen epapangégna, te masapor ammaana paat hen laychê way uray yachin iyatéyna. 25 Te
heno way tagu way mangempapangég hen ataguwana hen antoy lotaat matéy chillu.
Waman hen anchi tagu way ammag achi mangempangég hen matéyana gapon afurotna
an haén, wat uray matéy, midchat an hiya hen kasen ataguwan way mannanayun. 26 Te
nokay lawa hen sérfina no ammag kok-owéén hen ihay tagu hen aminay ininggaw hen
antoy lota no ah awni yag etatap-ar chillu Apudyus hiya. Te maid angkay narégna ah
uray heno way kafinaknang hen tatagu ah ifayadna hen mètaguwana an Apudyus. 27 Te
haén way Pangorowan hen Tatagu, kasenà mamfangad ah pegwana way etnochà hen
anchichay a-anghel-o ya humiliyà agé hen kaenammay Amay Apudyus. Yag hiyachi hen
mangidchatà hen assong hen aminay enammaan hen katagutagu. 28 Yag tot-owa hen antoy

ifagà way wachacha hen tapena an chàyu ad uwananto way achi matéy ingganah ilancha hen manginlugiyà way mantoray, haén way Pangorowan hen Tatagu.”

17

Hen sommafaliyan hen achar Jesus hen nangil-an hen tapen pasorotna
Mar. 9:2-13; Luc. 9:28-36

1 Angkay hiyachi way nanlooh hen énémay ag-agaw, enayagan Jesus cha Pedro an cha
Jaime an Juan way hen-agi, yag incha ommanggay hen anchi akayyang way filig. 2 Angkay
hen ininggawancha ahchi, ammag sommafali hen achar Jesus hen nangil-ancha an hiya
way ammag cha humili hen féharna way kaman init, ya hen anchi lumfongna agé wat
ammag pommokaw way térén way cha humili way kaman helaw. 3 Yag hen hiyachi,
innilacha way ammag niya-ahachat agé cha Moses an Elias way chacha mètagépfar
an hiya. 4 Yag ammag nan-ale agé ah Pedro way mangalen Jesusén, “Apo, ammay ta
wachataaw ahto, wat no laychém, omamma-ani ah toroy fawi ta màmàchang-ayu an cha
Moses yah Elias.” 5 É-éttég Pedro way chan ale yag anchag nanépnépan ah cha humili way
funat. Yag chengngarcha hen anchi chan ale way narpon anchi funat way ekatnéén, “Yato
hen anchi laylaychê way Anào way cha mangemparaylayad an haén, wat changrényu
hiya.” 6 Hen nangngaran hen anchichay pasorot Jesus hen anchi nan-ale, anchag nanlùfub
gapoh amchan hen égyatcha. 7 Yachi yag émméy ah Jesus way i nanchà an chicha way
mangaliyén, “Fumangon-ayu ta achiayu cha émégyat.” 8 Yag anchaat mammuhwat yag
ammag anggayat agéh Jesus ah wà-acha.
9 Angkay hiyachi way chachan éhég, cha tugunun Jesus chicha way mangaliyén,
“Achiyu kay paat cha ifagfaga ah tapena hen anchi innilayu ingganah man-uchiyà way
Pangorowan hen Tatagu.”
10 Yachi yag anat agé hanhanan hen anchichay pasorot Jesus an hiya way mangaliyén,
“Pakay uwa ekat hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchinén, ‘Masapor
kasen umale ano unna ah Elias way profeta yag an-aat agé umale way Cristu way
empopostan Apudyus.’ ” 11 Yag ekat Jesusén, “Oo, tot-owa way mamangpango ah Elias way
mangensagana hen hamhamà hen tatagu ta elasincha ah Cristu. 12 Ngém ah katot-owana
looh angkay namangpango ah Elias way ummale, ngém iggay ematonan chillu hen tatagu
hiya, wat anchag enammaan hen laylaychéncha an hiya. Yag yachi agé hen ekamancha
an haén way Pangorowan hen Tatagu.” 13 Yachi way enalen Jesuschi yag anat ma-awatan
hen anchichay pasorotna way ah Juan peet way chan funfunyag hen chana aryén.

Hen nemparyawan Jesus hen anchi cha omenpa-adhar way ongtan
Mar. 9:14-29; Luc. 9:37-43

14 Angkay hiyachi way inumchah cha Jesus hen iggaw hen anchichay na-a-among way
tatagu, wacha hen ihay am-ama way émméy an hiya yag nampalentomang hen anchi
henagongna way mangaliyén, 15 “Apo, ség-angam koma hen anchi anào te cha màorchah
ya cha mapaligatanay térén, te kankanayén way mantap-ar hen apoy ya hen chanum
no gìnéénachi. 16 Inyéy-o hiya hen anchichay pasorotno ngém anchag achi makaka-an
hen saketna.” 17 Sommongfat ah Jesus way mangaliyén, “Chàyu way tatagu ad uwan,
ammag pararo hen enomfatanyu. Te pasagchi ah nì-i-iggawà an chàyu ya an chillug maid
afurotyu. Kamana kay ah anoh-o an chàyu yag an-ayu chillug achi omafurot. Iyaliyuhto
hen annay onga.” 18 Yachi yag menanchar Jesus hen anchi nihuhurug way ongtan wat
lommayaw yag naka-anat tot-owa hen saket hen anchi onga.
19 Angkay na-awni way anggay ah Jesus, i henanhanan hen anchichay pasorotna an hiya
way mangaliyén, “Pakay iggay-ani nakeparyaw hen anchi nihuhurug.” 20 Yag anat ekat
Jesusén, “Oo, te korang hen pammateyu. Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way no wachay
pammateyu ah uray lawa akettoy way kaman hen ka-akettoy hen anchi fukar hen mostasa
wat ammag maid achi mafalin an chàyu te uray anyug ekat hen antoy filigén màéy-a wat
màéy tot-owa. 21 Ngém hen nihuhurug way kaman an nadchi, maid chillu makeparyaw
ingganah manlangan way mangan ya manchawachawat an Apudyus.”

Hen kasen nangimfag-an Jesus hen matéyana
Mar. 9:30-32; Luc. 9:43-45

22 Angkay na-amongcha hen amin anchichay pasorot Jesus hen provinsiyan hen Galilea,
imfagana an chicha way mangaliyén, "Haén way Pangorowan hen Tatagu, tég-angay
umchah hen midchatà hen anchichay tatagu 23 way mamchit an haén. Ngém uray no
pédténà, man-uchiyà chillu hen anchi ma-atloy ag-agaw." Yag anchag tenomkar way
térén hen anchichay pasorotna hen nangngaranchan yachi.

Hen namayachan Jesus hen furor

24 Angkay hiyachi way émméy cha Jesus ya hen anchichay pasorotna ad Capernaum,
wachan ihay cha mangam-among ah furor hen Templo way émméy an Pedro way
mangaliyén, "Hen annay apoyu, ay achina cha fayachan hen furor hen antoy Templo way
faréy Apudyus." 25 "Aẁ chana met fayachan," way ekat Pedro. Yag angkay ommanamot
ah Pedro, yag nan-aleyat ah Jesus way mangaliyén, "Simon, nokay hen hamhamàno
way mekaman. Heno hen mansengelan hen a-are hen antoy lota ah furor. Ay hen
anchichay siguchay tataguna ono hen anchichay tatagu way funag." 26 Ekat Pedrowén,
"Hen anchichay tatagu way funag hen mansengelana." "Oo tot-owa," way ekat Jesus, "wat
hen laychénay aryén, maid koma fab-ayachan hen anchichay siguchay tataguna. 27 Ngém
tàén no faénta funag, achi fali, fayachanta chillu ta achi lomaweng hen hamhamà hen
annachay tatagu. Wat éméy-a ta in-a mamangwit hen anchi fayfay. Yag hen anchi pés-éy
éném, ta-angém hen tapàna wat wacha hen ilam way pelak way érégna ah mamayadno
hen furorta way chuwa. Wat aramchi yag ino finayachan."

18

No heno hen nangatngato ad uchu
Mat. 5:29-30; Mar. 9:33-37; Luc. 9:46-48

1 Angkay hen hiyachi, émméycha hen anchichay pasorot Jesus an hiya way mananhan
no henokay hen anchi kangatngatowan hen anchichay tatagu way etorayan Apudyus.
2 Yachi yag enayagan Jesus hen ihay onga yag annaat epasango an chicha way mangaliyén,
3 "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way masapor falewanyu hen hamhamàyu ta
komaman hen hamhamà hen antoy onga way maid hamham-éna ah ngomatowana. Te
no achiyu, wat achi angkay mafalin metapeayu hen mantorayan Apudyus. 4 Te hen anchi
kangatowan way tagu hen mantorayan Apudyus wat hiya hen anchi mangempafafa hen
acharna way kaman hen antoy onga. 5 Yag heno way tagu agé way gapon afurotna
an haén yag chana ifilang hen anchichay nafafa way tatagu way kaman hen antoy
onga, wat chanaat angkay agé ifilang haén. 6 Ngém heno way tagu way mangamma ah
fumasoran hen kaman antoy onga ta manchùgana haén, wat ammag wadwadcha angkay
hen machusaana ah pegwana no hen metàchan hen fato ah fagangna yag nepetlà hen
fayfay ta maofor."

7 "Anchag kàka-ase hen tatagun antoy lota way ma-awis yag nanchùgancha ah Apudyus,
ngém cha chillu ma-ammaan chaha. Ngém ammag kaskasen way ka-as-ase hen anchi
tagu way ommawis ah manùgan hen pachongnay tagu an Apudyus. 8 Wat hiyachi, mag-ay
ta hen laychén hen limayu way aran ono he-eyu way ayan, yag yachi hen mangammah
manùganyu an Apudyus, anyug porhan yag entap-aryu. Te un-unnina angkay hen uray
ud-ay an ihà-an hen lima ono he-e no antaat an mètagu an Apudyus no hen anchi wachan
chuway lima ya he-e yag anta chillug metap-ar hen anchi apoy way achi madmachép ah
ing-inggana. 9 Yag no mag-ay hen i-illanyu hen mangammah manùganyu an Apudyus,
anyug okatén hen matayu yag entap-aryu. Te un-unnina angkay hen uray ud-ay maid
hen ihay mata no antaat an mètagu an Apudyus no hen anchi wachan chuway mata yag
antag metap-ar hen anchi apoy ad imférno."

10 "Wat ar-arwachanyu paat ta achiyu cha pelohon hen uray heno way nafafa way
tatagu way kaman hen antochay ungunga, te tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way
hen anchichay anghel way manginya-achug an chicha, chacha mèsangosango an Amay

Apudyus ad uchu. [11] Te haén way Pangorowan hen Tatagu, hen ummaliyà hen antoy lotaat
ta hara-à hen menangfasor ta achicha metap-ar hen apoy."

Hen nempaniyan Jesus hen anchi natarà way karnero
Luc. 15:3-7

[12] Angkay enalen Jesus amin chachi, yag anat mampani way mangaliyén, "Nokay hen
hamhamàyu non an umat yag wachan ihay tagu way hinggasot hen karnerona yag natarà
hen iha. Ay ammoh achina taynan hen anchi siyamporo ya siyam way cha mangan ta ina
anapén hen anchi ihà-an way natarà. [13] Yag no ichahana hen anchi ihà-an way natarà,
yachi paat hen memparaylayad an hiya way faén hen anchichay siyamporo ya siyam way
cha-an matarà. [14] Yag pachongna agé an Amataaw way Apudyus ad uchu te achina paat
laychén way wachan uray ihà-an ah metap-ar way uray hen anchi kafafaan way tatagu."

Hen ekamantaaw hen ifa way fummasor an chitaaw

[15] Entoroy Jesus way mangaliyén, "No wachay ifayu ah fummasor an chàyu, omanggay-
a way éméy an hiya way i mètagépfar way mangimfaga hen anchi enammaana. Ngém
ilam ta chàyu yanggay way chuwa way maid kasen. Yag no mag-ay changréna, ammay te
namfangchém hen ustoy hamhamàna. [16] Ngém mag-ay ta achina changrén hea, man-ayag-
a ah chuwa ono iha ah man-ifam ta kasen-ayu éméy ta ma-ammaan hen anchi nesosorat
way masapor wachay toro ono chuwa ah manàchég hen tot-owa. [17] Yag no mag-ay annag
achi chillu changrén chàyu, ifagayu hen amin anchichay tapenay cha omafurot hen anchi
chayu ma-am-amongan ta tomorongcha agé. Ngém no mag-ay annag achi chillu changrén
hen amin anchichay ifayu, anyug ifilang hiya ah ihay achi omafurot ono kaman hen ihay
nangakkaw way cha mangam-among hen furor. [18] Te tot-owa hen antoy ifagà an chàyu
way heno way epawayu hen antoy lota, mepawa agé ad uchu. Yag hen anchi eparufusyu
hen antoy lota, meparufus agéchi ad uchu."

[19] "Yag hen ihay ifagà an chàyu agé, no wachan chawatényu an Apudyus way uray
an-ayug chud-uwa, no mantempoyuganyu hen hamhamàyu way manawat, wat ammaan
Amataaw ad uchu hen anchi laychényu way chawatén. [20] Te uray no an yanggay toro
ono chuwa hen ma-among gapoh afurotcha an haén, wat wachaà agé way nìya-among
an chicha."

Hen mekaman hen anchi achi mamakawan hen ifana

[21] Angkay hiyachi yag henanhanan Pedro an Jesus way mangaliyén, "Apo, kamana
kay hen masapor an-og cha mamakapakawanan hen fummasoran hen ifà an haén. Ay
ingganah mangappitu." [22] "Achì ekatén an yanggay ammag mangappitu," way ekat Jesus,
"te mangappiappitu hen mamakawanam an hiya. [23] Te yato hen ekaman hen anchi
mantorayan Apudyus ad uchu way hen mepaniyana, kaman hen ihay Are way nannanmà
way manotar hen utang hen anchichay o-opisyarna."

[24] "Angkay hiyachi way chana ilugi way mantotar, inyéycha an hiya hen ihay opisyar
way nan-utang an hiya ah kalifulifuna. [25] Yag gapo ta achi makafayad hen anchi utangna,
imfagan hen anchi are way masapor melaocha amin way himfafaryan ah alepan, ya
melao agé hen aminay kok-owacha ta yachi hen manobfotna hen utangna. [26] Wat ammag
nampalentomang hen anchi opisyaranchi hen henagong Are way mampangpanga-ase
way mangaliyén, 'Apo, pangpanga-asem paat ta wayanà way man-anap ah mamayad-o,
wat fayachà amin hen utang-owanchi.' [27] Ngém ammag gapoh ség-ang Are an hiya, annag
penakawan amin hen anchi utangna way ammag nilibli."

[28] "Ngém angkay hiyachi way lommayaw hen anchi opisyaranchi ah faréy Are, hinib-
atnaat agé hen ihay ifana way opisyar way nakautang an hiya ah hinggasot yanggay.
Yag annaat agég lenapchù hiya way mankar way mangaliyén, Masapor fayachamat amin
hen anchi inutangno an haén. [29] Ammag nampalentomang agé hen anchi ifana way
mampangpanga-ase way mangaliyén, 'Panga-asem paat ta wayanà way man-anap ah
mamayad-o wat fayachà tot-owa.' [30] Ngém annag achi ség-angan hiya te hen enkamanna,
empafarudna ta inggana anoh fayachana amin hen anchi utangna."

31 "Angkay innilan hen anchichay ifana way o-opisyar hen enkamanna hen anchi ihay
ifana, ammag lommaweng hen hamhamàcha yag anchaat i elepot an Are hen aminay
enkamanna. 32 Yag anat epa-ayag Are hiya way mangaliyén, 'An-ag laweng way tagu way
ammag maid sérfin hen kenasérfisyum. Te haén, penakawan-o amin hen anchi chakaray
utangno gapo yanggay hen chawatno, 33 wat pakay annog iggay ség-angan hen ifamanto
way kaman hen enkaman-o an hea.' 34 Ammag amchan hen aningarngar hen anchi are wat
empafarudna hiya ta mapap-aligatan ingganah fayachana amin hen anchi utangna."
35 Yachi yag anat ekat Jesusén, "Kaman agéhchi hen ekaman Ama ad uchu an chàyu no
achiyu pakawanén hen fummasoran hen ifayu an chàyu way masapor ammag maid un-
unongonyu."

19

Hen intudtuchun Jesus mepanggép hen manhiyanan hen hen-ahawa
Mat. 5:31-32; Mar. 10:1-12; Luc. 16:18

1 Angkay narpas way intudtuchun Jesus amin cha nadchi, lommayaw hen hiyachiy
provinsiyan hen Galilea yag ginumchangcha hen anchi wangwang way Jordan way éméy
hen anchi provinsiyan hen Judea. 2 Yag anchag chuar agé hen tatagu way ummunud an
hiya, wat kena-anna hen saket hen anchichay cha masaket.
3 Angkay hiyachi, émméycha agé hen tapenay Fariseo way i mamachas way manlokop
an hiya. Wat henanhanancha way mangaliyén, "Ay marabseng ngata hen orchintaaw
no ihiyan hen larae hen ahawana way uray farangna hen gapona." 4 Yag senongfatan
Jesus chicha way mangaliyén, "Ay iggayyu peet faséén hen anchi nesosorat way alen
Apudyus ad namenghan way ekatnéén, 'Hen laprapona way hen nangammaan hen anchi
namayang hen tatagu, enammaana hen larae ya anat hen fufae,' 5 yag annaat ekatén,
'Gapon hiyaha, wat taynan hen larae hen chinàcha-arna ta i metepon an ahawana way
yachin mamfalinancha ah ihà-an way achar. 6 Yag nanepod hen hiyachi, faén chuwa
hen acharcha te nanteponcha ah ihà-anay achar.' Wat hiyaha, maid karébféngan hen
tatagu way ammag manginhiyan hen anchi looh nanteponon Apudyus." 7 "Oo a," way
ekat hen anchichay Fariseo, "ngém pakay emparufus Moses nò, te inyurchinna met way
hen larae, no ammag omensorat ah papel ah manginhiyanana an ahawana wat mafalin
ihiyanna." 8 Yag anat ekat Jesusén, "Hen pés-éyna, maid kaman an nadchi, ngém gapoh
kenasongelyu wat ammag emparufus Moses hen manginhiyananyu hen ahawayu. 9 Ngém
hen ifagà an chàyu, heno way larae way ammag manginhiyan hen ahawana way faén
gapoh chummagchagasan hen anchi fufae, fummasor chillu te no kasen mangahawa hen
anchi laraeyanchi, kaman chagchagasnachi te ahawana chillu hen anchi pés-éy ahawana."
10 Yachi yag anat ekat hen anchichay pasorot Jesusén, "Wat no yaha peet hen mekaman
hen hen-ahawa, un-unninaat no achita ud-ay mangah-ahawa." 11 "Oo tot-owa," way ekat
Jesus, "ngém achi maka-ara hen aminay tatagun nadchi, te anggay yanggay hen anchichay
mangidchatan Apudyus. 12 Te nankarakarase hen lason hen anchi achi mangahaw-an hen
larae. Te hen tapena, nisissigud an chicha, yag hen tapena agé, gapo ta nabraancha. Yag
hen tapena, anchag anohan way achi mangah-ahawa gapo ta anchag pa-annongan way
manginwarawag hen mepanggép hen mantorayan Apudyus. Wat heno way maka-anoh
an nadchi, ammaana koma."

Hen mamindisyunan Jesus hen ungunga
Mar. 10:13-16; Luc. 18:15-17

13 Angkay hiyachi yag wachacha hen anchichay nanginyéy hen a-anàcha an Jesus ta
ichàépna koma hen limana an chicha yag inluwaruwana, ngém ammag iningar hen
anchichay pasorotna chicha. 14 Ngém ekat Jesusén, "Masapor eparufusyu hen miyaliyan
hen annachay ungunga an haén ta achiyu an epawa, te chacha manchinlan haén, ya hen
kaman an cha nadchi yanggay hen mètape hen mantorayan Apudyus ad uchu." 15 Wat
inchàépna hen limana hen anchichay ungunga yag anat lomayaw.

Hen anchi faknang way patpatigéna hen kenafaknangna
Mar. 10:17-31; Luc. 18:18-30

16 Angkay hen-argawan, wacha hen ihay larae way émméy an Jesus way mangaliyén,
"Apo, nokay ngata hen ammay way ammaà ta midchat an haén agé hen mannanayun way
mètaguwà an Apudyus." 17 Yag ekat Jesusén, "Pakay hanhanam an haén hen mepanggép
hen ammay, te an met ihà-an hen ammay way hiyah Apudyus yanggay. Wat no laychém
tot-owa way mètagu an hiya ah ing-inggana, ammaam amin hen anchichay inyurchinna."
18 "Henochi hen anchi inyurchinna way masapor ammaà," way ekat hen anchi laraeyanchi.
Yag anat ekat Jesusén, "Masapor achita cha pomatéy, achita cha chumagchagas, achita
cha mangakaw ya achita cha istiguwan hen faén tot-owa. 19 Ya masapor agé rispituwénta
hen chinàcha-ar, ya masapor epadchata agé hen layadta hen ahentaguta way kaman hen
manlaychanta hen acharta." 20 Yag sommongfat agé hen anchi larae way mangaliyén,
"Tenongpar-o met amin cha nadchi, wat nokay ngata hen kenakorang-o chillu." 21 Yag
anat ekat Jesusén, "No laychém way mangamma hen ustousto paat, im elao amin hen
kok-owam yag inidchatno hen laona hen anchichay maid mafalinna, yag an-aat umale way
somorot an haén. Wat ad uchu hen marmuwan hen tot-oway kafinaknangno." 22 Ngém hen
nangngaran hen anchi larae an nadchi, ammag lommayaw way chan totokar te ammag
faknang way térén.

23 Yachi yag anat ekat Jesus hen anchichay pasorotnéén, "Tot-owa hen antoy ifagà an
chàyu way ammag naligatay térén hen metapyan hen anchichay faknang hen mantorayan
Apudyus. 24 Ammag narakrakaat agé hen homroan hen kafayu hen abfot hen chagum
no hen metapyan hen faknang hen mantorayan Apudyus." 25 Yag anchag nahaang hen
anchichay pasorotna hen nangngarancha an nadchi yag anchaat ekatén, "Wat no yaha,
ay nanggila ah wachay tatagu ah mahara-an." 26 Finéfétég Jesus chicha way mangaliyén,
"No an yanggay tatagu hen mangamma hen mètaguwancha an Apudyus wat ammag achi
tot-owa mafalin. Ngém no ah Apudyus hen mangamma, wat mafalin te maid achi mafalin
an hiya."

27 Yachi yag nan-aleyat ah Pedro way mangaliyén, "Apo chàni kaỳ way anni met ammag
tenaynan hen aminay wachan chàni ah sommorotanni an hea, wat ay magunggunaan-
ani ngata." 28 Yag anat ekat Jesusén, "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way haén way
Pangorowan hen Tatagu, no umchah hen anchi kachachayyawan way tumùchuwà way
mantoray ah pegwana, wat chàyu way pasorot-o, tumùchuayu agé hen anchi hemporo
ya chuway tùchu way mètoray an haén. Yag chàyu agé hen manguwis hen aminay ganà
hen anchichay hemporo ya chuway anà Israel. 29 Yag amin agé way tatagu way ammag
manaynan hen fabréycha ya sosnodcha, chinàcha-archa, hen a-anàcha ya hen lorotacha
gapo hen sommorotancha an haén, wat ammag chùchùar hen midchat an chicha no
hen anchi tenaynancha. Yag faén agé yanggaychi te mètagucha agé an Apudyus ah ing-
inggana. 30 Ngém chuarcha hen anchichay kaman nan-angato ad uwan way anchag nafafa
ah pegwana. Yag chuarcha agé hen anchichay kaman nafafa ad uwan way anchag ngomato
ah pegwana."

20

Hen ekaman Apudyus way manlabfu hen tatagu

1 Kasen nampani ah Jesus way mangaliyén, "Hen mantorayan Apudyus wat kaman hen
anchi ihay tagu way ammag chuar chi murana. Wat fummigat way i man-anap ah mèlabfu
an hiya. 2 Angkay hiyachi way wachacha hen inchahana, nètorag an chicha way idchatna
hen anchi larabfuwan hen ihay ag-agaw yag annaat epééy chicha way i man-amma."

3 "Angkay nà-argaw yag kasen agé émméy hen anchi cha um-umfunan hen tatagu yag
innilana hen anchichay tapenay atàtàchég way maid chacha am-ammaan. 4 Yag annaat
ifaga an chicha way mangaliyén, 'In-ayu agé mìyamma hen anchi murà wat idchat-o hen
ustoy labfuyu.' Yag émméycha tot-owa."

5 "Angkay nanggawa, i kasen nan-ila ah tapen chi manlabfuwéna, yag umat agé hen
fummatangan."
6 "Yag angkay hen fummatangan ah attè, kasen agé émméy hen anchi cha um-umfunan
hen tatagu yag inchahana agé hen anchichay tapena way maid chacha am-ammaan. Yag
annaat ekat an chichéén, 'Pakay an-ayug omen-enargaw way ammag chan ufu-ufun way
maid chayu am-ammaan.' 7 Yag sommongfatcha way mangaliyén, 'Oo kagé te maid umpay
mèlabfuwanni.' 'Wat in-ayu kagé mìyamma hen anchichay chà epa-amma,' way ekat hen
anchi chan anap ah man-amma."
8 "Angkay hiyachi way nadhém yag anat ifagan hen anchi nanginmura hen anchi
kapatasna way mangaliyén, 'Ayagam hen anchichay nan-amma ta idchatno hen labfucha,
yag ilugim way mangidchat hen labfun hen anchichay uchi inggana hen anchichay pés-
éy ummale hen figfigat.' 9 Wat yachi, hen anchichay nanginlugi way nan-amma hen
fummatangan ah attè, anchag narabfuwan ah kaman hen labfun hen ihay ag-agaw.
10 Yag angkay hiyachi way inumchah hen marabfuwan hen anchichay pés-éy nan-amma
hen figfigat, ekatcha ah hamhamàchéén awniyat chùchùar ménat hen labfucha. Ngém
faénat agé peet te ammag napapchong amin. 11 Wat chachan ngangayutongot hen
nangawatancha hen labfucha yag anchaat manlili hen anchi namparabfu way mangaliyén,
12 'Ammag ihay uras yanggay hen nan-ammaan hen antochay anongoh way ummale, yag
pakay ammag nepachong hen labfucha an chàni way ammag nififillag ah ihay ag-agaw
way nan-amma-amma.' 13 Yachi yag sommongfat hen anchi nanginmura yag ekatnan
anchi ihéén, 'Sonod-o, cha-an-o met lugiyén chàyu te yaha met chillu hen enafunanyu
ah labfuyu way larabfuwan chillu hen ihay ag-agaw. 14 Wat aranyu hen annay ustoy
labfuyu ta homàyat-ayu, te ammag ah layad-o yanggay yag an-owat papchongon amin
hen labfuyu hen uray antochay anongoh way ummale. 15 Ay ammoh epawayu lawa no
yaha hen ekaman-o way mangastos hen pelak-o. Ono cha-ayu omapar gapon nanga-asiyà
an chicha.' "
16 Yachi yag inyanongoh Jesus way mangaliyén, "Wat hen anchichay kaman nafafa ad
uwan, awni yag chicha hen nangato ah pegwana. Yag hen anchichay kaman nangato ad
uwan, awni yag chicha agé hen nafafa ah pegwana."

Hen kasen nangimfag-an Jesus hen matéyana
Mar. 10:32-34; Luc. 18:31-34

17 Angkay hiyachi way cha mane-ed cha Jesus way émméy ad Jerusalem, enayangana hen
anchichay hemporo ya chuway pasorotna ta omanggaycha. Yag hen chacha manaranan,
imfagana an chicha way mangaliyén, 18 "Changrényu ngén hen antoy ifagà te hen antoy
ayantaaw ad Jerusalem ad uwanat yato hen manpapancha an haén way Pangorowan hen
Tatagu. Yag meporangà hen anchichay anap-apon hen papachi ya hen anchichay siguchay
cha mintudtuchu hen orchin way chicha hen mangimfaga hen matéyà. 19 Yag ana-at
eporang hen anchichay faén Judio way manénséna ya manaphaprat an haén, yag ana-at
agé elansa hen koros ta matéyà. Ngém hen anchi petlon hen ag-agaw, man-uchiyà chillu."

Hen chawat hen inan cha Jaime an Juan an Jesus
Mar. 10:35-45

20 Angkay hiyachi yag émméycha an Jesus hen anchichay hen-ininna way ahawan
Zebedeo ya hen anchi chuway a-anàna way pasorot Jesus. Yag nampalentomang ah inacha
hen henagong Jesus way mangimfaga hen anchi laychéna way chawatén. 21 Yachi yag
ekat Jesus an hiyéén, "Nokay hen ifagam." Yag annaat ifaga way mangaliyén, "Ay achi
mafalin ta no umchah hen mantorayam wat ilam paat ta hen antoy chuway a-anào hen
mìtùchu an hea way epatùchum hen iha hen pachawananno ya hen iha ah pachawigim."
22 "Aẁ," way ekat Jesus, "achiyu angkay ma-awatan hen annay chayu chawatén." Yag
annaat ifaga hen anchi chuway hen-agi way mangaliyén, "Ay mafalin way ma-anohanyu
hen anchi ligat way kaman hen anchi ligat way mepachah an haén." Yag ekatchéén, "Oo,
ma-anohanni." 23 Yag anat ekat Jesus agéén, "Tot-owa way ma-anohanyu cha nadchi te
umchah agé hen mapap-aligatanyu. Ngém faén chillu haén hen mampele no heno hen

tumùchu ah pachawanan-o ya ah pachawigì, te ah Amay Apudyus hen nangensasagga
hen hiyachiy tùchuwan ah para hen anchichay mangidchatana."
[24] Hen nangngaran hen anchichay hemporo way tapen hen pasorot Jesus hen anchi cha
chawatén hen anchi chuway hen-agi, ammag lommaweng hen hamhamàcha an chicha.
[25] Wat enamong Jesus chicha amin yag annaat tugunun way mangaliyén, "Innilataaw met
hen ekaman hen anchichay anap-apo hen antoy lota, wat anchag cha manchamancharén
hen anchichay chacha etorayan. Ya umat agé hen anchichay o-okom, chacha agé
mancharén hen anchichay ahentagucha. [26] Ngém chàyu, achi mafalinha ah ekamanyu te
no wachay manlayad an chàyu way man-ap-apo, masapor mamfalinéna hen acharna ah
katorongan hen anchichay tapena. [27] Yag no wacha agéy manlayad way ngomato an chàyu,
masapor angkay mamfalinéna hen acharna ah kafafaan way kaman alepan hen anchichay
tapena. [28] Te kaman an haén way Pangorowan hen Tatagu, iggayà ummale hen antoy lota
way i mampatorong hen tatagu, te ummaliyà way anà i tomorong an chicha. Ya ummaliyà
agé way i matéy ah sobfot hen fasor hen chuar way tatagu."

Hen nanga-anan Jesus hen finurag hen anchi chuway tagu
Mar. 10:46-52; Luc. 18:35-43

[29] Angkay hiyachi way cha lomayaw cha Jesus hen anchi fabréy ad Jerico, anchag
chuar hen anchichay tatagu way cha metnod. [30] Yag niyaphor agé way wachacha hen
chuway nabfurag way tummutùchu hen penget hen anchi korsa way chacha engwa. Yag
angkay chengngarcha way ah Jesus peet hen manlooh, anchaat ilugi way man-ongaw
way mangaliyén, "Heay ganà Are David, panga-asem paat ta ség-angam chàni." [31] Yag
hen anchichay tatagu, anchag hi-i-ingar an chicha way mangempaginang koma, ngém
chachaat ekaskasen way mangèngaw way mangaliyén, "Heay ganà Are David, panga-asem
paat ta ség-angam chàni." [32] Yachi yag entàchég Jesus yag ekatnan chichéén, "Nokay hen
laychényu way ammaà an chàyu." [33] Yag anchaat ekatén, "Apo, ta makaila-ani koma."
[34] Wat sinég-angan Jesus chicha yag tenchàna hen matacha wat naka-anat tot-owa hen
finuragcha yag netnodcha an hiya.

21

Hen anongoh way ayan Jesus ad Jerusalem
Mar. 11:1-11; Luc. 19:28-40; Juan 12:12-19

[1] Angkay hiyachi way cha homag-én cha Jesus ad Jerusalem way tég-angaycha umchah
hen anchi fabréy way Betfage wat entàchégcha hen pénad hen anchi filig ad Olivo, yag
hennag Jesus hen chuway pasorotna way mangaliyén, [2] "Epangpangoyu hen annay fabréy
way chuchummangéntaaw wat ichahanyu hen ihay kafayu way netatàéd way wacha hen
ubfuna. Ùfachényu yag inyaliyu chichahto. [3] Yag mag-ay ta wachay mangaliyén pakay
ùfachényuha, ifagayu way masapor hen ap-apo wat man-eparufusna hen mangar-anyu."
[4] Hen hiyachiy na-ammaan, na-ammaan ah tommot-owaan hen anchi imfafaggan hen
anchi profeta ad namenghan hen nangaryanéén,
[5] "Ifagayu hen anchichay tatagu ad Jerusalem way manSion way naway hen Arecha way
empafafana hen acharna way ammag ubfun laway kafayu hen nansakayana."
[6] Angkay hiyachi yag émméycha hen anchichay pasorot Jesus yag enammaancha amin
hen imfagana an chicha. [7] Wat innaracha hen anchi hen-ina way kafayu yag anchaat iyap-
ap hen agwan hen lumfongcha hen échégna yag nansakay ah Jesus. [8] Yag ammag chuar
hen anchichay tatagu way nenhaprà hen lumfongcha hen anchi korsa way engwana ah
manayawancha an hiya. Yag hen anchichay tapena, incha sommongpat ah arumfanga
ah ehapràcha hen korsa agé. [9] Wat amin hen anchichay cha mamangpango ya cha
umunud, anchag heo-ongaw way mangaliyén, "Chayawéntaaw hen antoy ganà Are David.
Chayawéntaaw hen antoy ummale way narpon Apudyus. Ya chayawéntaaw hen anchi
kangatowan way Apudyus."
[10] Angkay hiyachi way inumchah cha Jesus ad Jerusalem, anchag na-ateb-ar hen amin
anchichay tatagu yag ekatchéén, "Heno man paat ah naha." [11] Yag sommongfat hen

anchichay nenetnod way mangaliyén, "Hiyato ah Jesus way profetan Apudyus way narpod
Nazaret way ihay fabréy hen provinsiyan hen Galilea."

Hen nangemparyawan Jesus hen anchichay chan elao ah Templo
Mar. 11:15-19; Luc. 19:45-48; Juan 2:13-22

12 Angkay hiyachi yag émméy ah Jesus hen fatawan hen anchi Templo way faréy Apudyus
yag annag emparyaw amin hen anchichay chan elàrao ya cha lomao ah michaton an hiya.
Yag anna agég tenokang hen anchichay lamesa-an hen anchichay chan soksokat ah pelak
ya umat agé hen tùchun hen anchichay chan elaoh karopate. 13 Yag annaat ekat an chicha
way mangaliyén, "Nesosorat hen alen Apudyus way ekatnéén, 'Hen faréy-o wat mausar
ah manluwaruwan hen tatagu an haén.' Yaha hen imfagan Apudyus ngém chàyu, anyug
namfalinén hen antoy faréyna ah chayu i manlokkowan hen ahentaguyu."
14 Angkay hiyachi yag émméy hen anchichay nan-abfurag ya nan-appelay ah Templo
way i mampàila an Jesus, wat kena-anna hen sasaketcha. 15 Ngém hen anchichay anap-
apon hen papachi ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin, anchag
ommaningarngar hen nangil-ancha hen anchi chana ammaan way kaskascha-aw, ya
kaskasen hen nangngarancha hen cha èngaw hen anchichay ungunga ahchih Templo
way mangaliyén, "Chayawéntaaw hen antoy ganà David." 16 Wat anchaat ifaga an Jesus
way mangaliyén, "Ay ammoh achim cha changrén hen annay cha èngaw hen annachay
ungunga." "Chachangrê met," way ekat Jesus. Yag annaat ekat agéén, "Ay ammoh iggayyu
faséén hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén, 'Tinudtuchuwan Apudyus
hen anchichay ungunga way manginchayaw an hiya hen anchi nènong paat.' "
17 Yachi way enalen Jesuschi yag annag tenaynan chicha way lommayaw ad Jerusalem
yag émméy ad Betania way i ummiyan ahchi.

Hen nàrongan hen anchi away way maid fungana
Mar. 11:12-14, 20-24

18 Angkay nafigat way chachan fangad ad Jerusalem, chan henaang ah Jesus. 19 Yag yachi
way innilana hen ihay away way ekatchéén fig hen penget hen charan yag inna innila no
wachay fungana. Yag ammag maid te an yanggay tangréb chi tufuna. Yag annaat iyaryan
hen anchi away way mangaliyén, "Achia kasen mamub-unga ah ing-inggana, yag ammag
nàrongat agé hen anchi away."
20 Hen anchichay pasorotna, anchag nahahaang hen nangil-ancha hen anchi na-
ammaan yag anchaat ekatén, "Ané, pakay ammag pegachi yag nàrongat hen annay away."
21 Yag ekat Jesusén, "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way no ah Apudyus yanggay hen
manokchunyu way achiayu chan chuwachuwa, wat mafalin ammaanyu agé hen changan
antoy enammaà hen antoy awayanto. Ya faén yanggay agéha te uray agé anyug ifaga
hen anchi filig way marabten yag nepetlà ah fayfay, wat ma-ammaan tot-owa. 22 Te
no anyu yanggay ammag manokchun ah Apudyusat, idchatna an chàyu hen amin way
chawatényu."

Hen namistigarancha hen karébféngan Jesus
Mar. 11:27-33; Luc. 20:1-8

23 Angkay hiyachi way namfangad ah Jesus ah Templo yag inlugina way mantudtuchu.
Yag hen chana mantudtuchuwan, hinénggépcha agé hen anchichay anap-apon hen
pachi ya hen anchichay anam-ama way ponò hen Judio, yag émméycha an Jesus way i
mamistigar an hiya way mangaliyén, "Henon pam i ammaan hen annay cham ammaan.
Yag heno ay paat hen nangidchat hen karébféngam way mangammahna." 24 Yag
senongfatan Jesus chicha way mangaliyén, "Wacha unna hen hanhanà an chàyu yag no
masongfatanyu wat ifagà agé an chàyu no heno hen nangidchat hen antoy karébféngà
way mangamma hen antochay chà ammaan." 25 Yag annaat ekatén, "Heno ngarud hen
nangidchat hen karébféngan Juan way mamfunyag. Ay ah Apudyus ono tatagu." Yag
chacha mahalifunuwan hen tapena way man-ahetennopà te ekatchéén, "No ekattaawén
ah Apudyus hen nangidchat hen karébféngan Juan, awniyat ifagan Jesus agé an chitaaw
no pakay iggaytaaw agé afuroton hen imfagan Juan. 26 Waman no ekattaaw agéén an

yanggay tatagu hen nangidchat hen karébféngan Juan, aggaégyat agé ah wachay ammaan
hen antochay tatagu an chitaaw, te afurotoncha amin way tot-oway profetan Apudyus
ah Juananchi." [27] Wat anchag senongfatan ah Jesus way mangaliyén, "Tawwan te maid
innilani." "Wat no yaha," way ekat Jesus, "achì agé ifaga an chàyu no heno hen nangidchat
hen karébféngà way mangamma hen antochay chà ammaan."

Maid sérfin hen mangafunan no achi ammaan

[28] Yachi yag anat mampani ah Jesus an chicha way mangaliyén, "Nokay hen manmàyu
an natto. Wachan ihay am-ama way chuwa hen anàna way lenarae. Yag yachi, imfagana
hen anchi pango way mangaliyén, 'Anào, in-a ta homepot-a ad uwan.' [29] Gapo ah achi
ma-aryan, ekatnéén, 'Innà angkay émméy.' Ngém angkay na-awni way nanhamahamà,
namfafawi yag émméy chillu. [30] Yachi yag émméy agé hen anchi am-ama way i nangimfaga
hen anchi enawchina ta émméy agé homepot. Yag ekat hen anchi enawchiyén, 'Oo kay Ama,
éméyà.' Ngém ammag iggay émméy." [31] Yachi yag anat ekat Jesusén, "Henokay an cha
nadchi way chuwa hen nangamma hen laychén hen anchi amacha." Yag sommongfatcha
way mangaliyén, "Hen anchi pango kagé." Yag anat lawrawagén Jesus an chicha way
mangaliyén, "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way hen anchichay lawengay tatagu
way kaman hen anchichay cha mangam-among hen furor ya hen anchichay fufae way
cha menlao ah acharna, wat mamangpangocha no chàyu way mètape hen mantorayan
Apudyus. [32] Te chàyu, ummale ah Juan way chan funfunyag way mangintudtuchu hen
ustoy ekamanyu ta mifilang-ayu ah ammayay tatagu, ngém anyug iggay enafurot hiya.
Waman hen anchichay manga-akaw way cha mangam-among hen furor ya hen anchichay
fufae way cha menlao hen acharcha, wat enafurotcha hiya. Yag kaskasen agé te uray
no enlasinyu hen namfalewancha, anyug iggay chillu fab-alewan hen hamhamàyu ah
omafurotanyu."

Hen nempaniyan Jesus hen anchichay anap-apo ah chan afang hen lota
Mar. 12:1-12; Luc. 20:9-18; 1 Ped. 2:6-8

[33] "Changrényu ngén hen antoy kasen paniyê," way ekat Jesus. "Wachan ihay tagu way
minur-ana hen lotana ah greps way mafayah hen fungana. Yachi yag enaradna hen anchi
minurana yag anat agé mampatoktok ah fato ah manlechehana hen fungana. Yag annaat
agé epa-amma hen akayyang way paranha ah iggawan hen anchichay mangguwarcha.
Yachi yag annaat epa-afang ah safaliy tatagu yag lommayaw way i namfiyahi ah safaliy
lota."

[34] "Angkay inumchah hen tempon hen mamungaan hen anchi inmurana, hennagna
hen tapen hen alepanna ta icha aran hen penakafingayna. [35] Ngém hen anchichay
cha mangafang, anchag chinpap hen anchichay alepan yag penagohcha hen iha, yag
pinchitcha agé hen iha, yag anchaat agé funfunto-on hen anchi iha. [36] Ngém uray, kasen
chillu hennag hen anchi nangenlota hen chùchùar way alepanna no hen anchi pés-éyna.
Yag ammag pachongna chillu hen enkamancha an chicha. [37] Angkay hen anongohna,
annaat hénagén hen anchi mismoy anàna te ekatnah hamhamànéén, 'Ta éhéd yag ifiincha
hiya te anào paat tot-owa.' [38] Ngém angkay innilan hen anchichay cha mangafang way
hen anchi anànaaat hen naway, anchaat mantatagépfar way mangaliyén, 'Ayé, annayan
hen anchi ustoy mangentawid hen antoy lotaanto wat antaawat pédtén ta chitaaw hen
mangen-awa.' [39] Wat chinpapcha tot-owa hen anchi anàna yag inilhincha hen anchi arad
way i mamchit."

[40] "Wat ad uwan," way ekat Jesus an chicha, "nokay hen hamhamàyu way ammaan hen
anchi nangenlota hen anchichay cha mangafang no homàyat." [41] Yag sommongfatcha
way mangaliyén, "Anna yanggay ammag pédtén hen anchichay cha mangafang te anchag
lawengay térén, yag annaat epa-afang hen nalimpiyu way tatagu way mangidchat hen
ustoy penakafingayna." [42] Yag anat ekat Jesus an chicha agéén, "Wat ay ammoh iggayyu
faséén hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén,

‘Hen anchi fato way enachin hen anchichay chan sà-ad ah faréy way ekatchéén maid sérfina, wat ammag yachiyat agé hen anchi kapatpatigan way mepégnad. Ah Apudyus hen nangamman natto, yag ammag kahahaang tot-owa.’ ”
43 Entoroy Jesus way mangaliyén, “Wat tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way faén angkay
chàyu way Judio hen etorayan Apudyus te eh-atna chàyu hen anchichay safaliy tatagu
way cha mangafurot hen laychéna. 44 Yag hen anchi fatowanchi agé, no wachay màchég
an hiyaat ammag mapmaptén. Ngém no hen anchi fato agé hen meposet hen ihay tagu,
wat ammag matampò way kaman chapor.”
45 Yachi way chengngar hen anchichay anap-apon hen papachi ya hen anchichay Fariseo
hen anchichay empanin Jesus, wat na-awatancha way chicha hen chana paniyén. 46 Yag
anchag laychén paat way manelew an hiya hen hiyachi, ngém iggaycha chillu gapo ta
iyégyatcha hen anchichay chuaray tatagu, te hen anchichay tatagu, afurotoncha way
profetan Apudyus ah Jesus.

22

Hen anchichay maid namnamana way metape hen mantorayan Apudyus
Luc. 14:15-24

1 Kasen nampanih Jesus hen nanudtuchuwana hen anchichay tatagu, ekatnéén, 2 “Hen
mepaniyan hen mantorayan Apudyus wat kaman hen anchi ihay Are way nangensasag-
gana hen anchi lagsak way mankasaran hen anàna. 3 Angkay hiyachi way nesagana hen
egad, hennagna hen anchichay alepanna way i mangayag hen anchichay tatagu way
loohna ini-imfitar. Ngém hen anchichay naimfitar, anchag achi peet émé y. 4 Wat annaat
kasen hénagén hen anchichay tapen hen alepanna way mangaliyén, ‘Inyu kasen ifaga hen
anchichay looh-o ini-imfitar way napaparte hen anchichay faka ya hen tatanabfa way
ubfu, yag nesasaggana amin hen egad wat umalechaat koma way mèkasar.’ 5 Ngém hen
anchichay naimfitar way tatagu, anchag hentot-orangén hen cha ifagan hen anchichay
alepan. Yag chachaat émé y ah ay-ayancha way hen tapena, icha homepot, ya hen tapena,
éméycha agé man-amma hen chacha am-ammaan. 6 Yag anat hen tapena agé, anchaat
agég chinpap hen anchichay alepan way maid achicha enammaan an chicha yag anchaat
pédtén.”
7 “Angkay hiyachi way chengngar Are hen anchi nekaman, ammag ommaningarngar
way térén yag annaat hénagén hen anchichay sorchachuna way incha pinchit hen
anchichay pommatéy yag anchaat po-oran hen anchi fabréycha. 8 Yachi yag anat ifagan
Are hen anchichay tapenay alepanna way mangaliyén, ‘Nesasaggana hen aminay egad hen
antoy lagsak, ngém hen annachay looh-o inimfitar, achicha karébféngan way mèlagsak.
9 Wat émé y-ayu hen anchichay korsa yag aminay tatagu way ilanyu, ayaganyu chicha
amin way umaley mèlagsak.’ 10 Yachi yag émméycha tot-owa hen anchichay alepanna
hen kakorsakorsa, yag aminay tatagu way inchahancha, enayagancha amin way uray hen
anchichay laweng ya ammay, wat napno hen faréy Are ah i mèkasar.”
11 “Angkay hiyachi way émmé y ah Are way i mangila hen anchichay tatagu way na-
among, yag nanmatanaat agé hen ihay tagu way annag iggay inlumfong hen ustoy
lumfong way para hen kasar. 12 Yag anat émé y an hiya way mangaliyén, ‘Ayong hea, henon
pa-a umalehto way mèkasar yag an-ag iggay nanlumfong ah lumfong para hen kasar.’ Yag
ammag chan tomtomaà hen taguwanchi way maid elasonna. 13 Yag anat ifagan Are hen
anchichay alepanna way mangaliyén, ‘Faruchunyu hen antoy taguwanto yag sértényu hen
farud hen limana ya he-ena yag entap-aryu ah chara way ammag ngéngét, ta ahchi hen
mankelaana way magénén manngangalitféna hen fub-ana ah kaligatna.’ ”
14 Yachi yag henalenonot Jesus way mangaliyén, “Anchag chuar tot-owa hen naimfitar
ngém otonna hen mapele.”

Hen mangil-ancha no mèfat ah Jesus mepanggép hen furor
Mar. 12:13-17; Luc. 20:20-26

15 Angkay hiyachi yag anchag lommayaw hen anchichay Fariseo way incha man-
tetennopà ah ekamancha way manlokop koma an Jesus ta wachay manginchérémancha
an hiya. 16 Wat hen enkamancha, hennagcha hen tapen hen pasorotcha ya tapen hen
anchichay ifan Are Herod ta incha ifaga an Jesus way mangaliyén, "Apo, innilani way
maid tot-owa kétkétémno way tagu, ya cham agé itudtuchu hen anchi tot-owa way
laychén paat Apudyus way ma-ammaan, ya annog achi agé iyég-égyat hen uray heno
way aryén hen tagu an hea te ammag maid wahigém way uray hen nan-asa-achan. 17 Wat
ifagam kaỳ no heno hen manmanmàno an natto, no ay achitaaw ngata cha labsengén hen
orchintaaw way Judio no fayachantaaw hen furor hen anchi Are ad Roma." 18 Ngém ah
Jesus, enlasinna chillu hen kenasilibcha yag annaat ekatén, "Chàyu way senang a-afurot,
pakay pachasényu way manlokop an haén. 19 Ilà kayya hen annay pelak way mifayad ah
furor." Yag empàilacha hen ihay pelak. 20 Yag ekat Jesusén, "Nokay hen antoy nepepetchor
an natto yag nokay agé hen nangenngachan hen antoy nesosorat." 21 "Hen anchi Are ad
Roma," way ekatcha. Yag anat ekat Jesus agéén, "Wat no yaha way hen Are hen nangen-
awa, idchatyu kagé an hiya hen para an hiya. Ngém ilanyu agé ta idchatyu an Apudyus
amin hen para agé an hiya." 22 Hen nangngarancha an nadchi, anchag naleletag yag
lommayawcha way nanaynan hiya.

Hen mepanggép hen man-uchiyan hen natéy
Mar. 12:18-27; Luc. 20:27-40

23 Angkay hen hiyachi agé way ag-agaw, émméycha hen anchichay Judio way Saduceo
an Jesus way chicha hen achi mangafurot way kasen man-uchi hen natéy. Yag imfagacha
way mangaliyén, 24 "Apo, hen intudtuchun Moses ad namenghan, ekatnéén no ommahawa
hen ihay larae yag natéy way maid anàna, masapor ahaw-én hen sonodna hen anchi
nafaro ta umanàcha koma ah kaman penaka-anà hen anchi natéyanchi way sonodna.
25 Wat hanhanannito an hea, te ad namenghan, wachacha anohto hen pituy larae way
masosnod. Yag angkay nangahawa hen anchi pango, cha-ancha umanà yag natéy. Yag
gapo ta maid anàcha, enahawan hen anchi metéb hen anchi nafarowanchi. 26 Ngém yachi
agé hen nepasamak an hiya. Yag umat agé hen anchi ma-atlo inggana hen anchi enawchi
way ma-apitu way maid ummanà an chicha yag natéycha amin. 27 Yag hen ommanongoh,
natéy agé hen fufaeyanchi. 28 Wat hen man-uchiyan hen tatagu ah pegwana te ekatyuwén
man-uchicha, nokay ngarud hen ustoy mangen-ahawa hen fufaeyanchi nò, te amincha
met way pitu wat enahawacha amin hiya."
29 Senongfatan Jesus chicha way mangaliyén, "Oo a, ngém an-ayug nèfat way térén ya
korang hen innilayu mepanggép hen anchi nesosorat way alen Apudyus ya achiyu agé
ma-awatan hen mannakafalinna. 30 Te hen man-uchiyan hen nan-atéy, maid angkay man-
ah-ahawa te kamancha hen anchichay anghel Apudyus ad uchu. 31 Yag hen mepanggép hen
man-uchiyan hen natéy, ay ammoh iggayyu faséén hen anchi nesosorat way alen Apudyus
an chàyu way ekatnéén, 32 'Haén ah Apudyus way cha chayawén cha Abraham an cha Isaac
yah Jacob,' way hen laychén nahhay aryénat uray nan-atéycha cha Abraham hen hiyachiy
tempo, é-éttégcha chillu way natattagu ad uchu, te pakay wachacha ad uwan way cha
manayaw an Apudyus nò." 33 Hen nangngaran hen anchichay chuaray na-a-among way
tatagu an nadchi, anchag nahahaang way manmanmà hen chana itudtuchu.

Hen anchi kapatpatigan way orchin Apudyus
Mar. 12:28-34; Luc. 10:27

34 Angkay hiyachi way chengngar hen anchichay Fariseo way ancha peet ammag
nasokok hen anchichay Saduceo wat anchaat ammag mantetepon way émméy an Jesus.
35 Yag hen iha an chicha way ihay cha mintudtuchu hen orchin Moses, penachasna way
manlokop an Jesus way mangaliyén, 36 "Apo, nokay ngata hen anchi kapatpatigan paat
way orchintaaw." 37 Senongfatan Jesus hiya way mangaliyén, "Masapor laychényu ah
Apudyus ah patinggan hen aminay hamhamàyu ya ah aminay a-ammayu ya ah aminay
kenaraengyu. 38 Yato hen anchi kangatowanay orchin Apudyus way kapatpatigan. 39 Ya
hen metéb, kaman agé te ekatnéén masapor laychényu hen ahentaguyu kaman hen

manlaychanyu hen acharyu. [40] Chichato way chuway orchin Apudyus, enahapna amin hen
anchichay orchin way ensorat Moses ya hen intudtuchun hen anchichay profeta."

Heno hen anchi empalen Apudyus way mantoray
Mar. 12:35-37; Luc. 20:41-44

[41] Angkay hiyachi way na-a-amongcha chillu hen anchichay Fariseo, nansarudsud
ah Jesus an chicha way mangaliyén, [42] "Nokay hen manmàyu mepanggép hen anchi
empopostan Apudyus way epalena way Cristu no nokay hen nangingganà an hiya." Yag
ekatcha way sommongfatén, "Ah Cristu wat hiya hen ganà Are David." [43] "Oo a, ngém no
yaha," way ekat agé Jesus, "pakay agé imfagan Are David way ah Cristuwat hiya agé hen
Ap-apona nò. Te hen enalen David way empahmà hen Espiritun Apudyus, ekatnéén,
[44] 'Ah Apudyus way Ap-apo, imfagana hen anchi ap-apò way mangaliyén, Tumùchua hen
antoy pachawanan-o ingganah epa-afào an hea hen anchichay aminay kafusorno.'
"
[45] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Wat no yaha way uray ah Are Davichén enawagana
hen anchi umale way mantoray ah ap-apona, wat nokay agé hen ekamanna way hiya hen
mangingganà hen anchi ap-apo nò." [46] Yag ammag maid poros makasongfat an Jesus. Wat
nanepod hen hiyachi, maid makatorod way kasen mamachas way manlokop an hiya.

23

Ar-arwachan hen anchichay cha mangempàpàila hen afurotna
Mar. 12:38-39; Luc. 11:43-46; 20:45-46

[1] Angkay hiyachi yag imfagan Jesus hen anchichay chuaray tatagu ya hen anchichay
pasorotna way mangaliyén, [2] "Hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin
Moses ya hen anchichay Fariseo, chicha hen napiyar way mangintudtuchu hen anchichay
orchin Apudyus way ensorat Moses. [3] Wat masapor afurotonyu way mangamma hen
aminay chacha itudtuchu, ngém achiyu paat cha torachén hen a-ammacha te anchag
achi ammaan hen anchi chacha itudtuchu. [4] Yag ancha agég cha sorsorfatan hen orchin
yag anchaat epapelet hen tatagu way somorot an cha nadchi. Ngém ammag maid agé
etorongcha hen anchichay tatagu way cha manorot. Te kaman paat chacha epakarga
hen ammag chinaghén way karga hen tatagu, ngém anchag achi paat fumnéh. [5] Yag
aminay chacha ammaanat, ammaancha yanggay ah mangempàpàil-ancha hen tatagu ah
machayawancha, te ancha agég cha pachakarén hen anchi mangi-iggaancha hen anchi
nesosorat way alen Apudyus way chacha ifédféd ah etongcha ya hen tàraycha. Ya chacha
agé pa-anchuwén hen paraypay hen panchilengcha. [6] Ya ancha agég laylaychén way
chicha paat hen machayaw hen heno way lagsak, ya chicha agé paat hen i tumùchu hen
anchichay am-ammay way tùchu hen chacha ma-am-amongan. [7] Yag no ay éméycha agé
hen cha um-umfunan hen tatagu, ammay no rispituwén paat agé hen tatagu chicha, ya
ammay agé paat no ma-awagancha ah Apo. [8] Yaha hen wachan chicha. Ngém chàyu,
achiyu parufusun way ma-awagan-ayu ah Apo, te napapchong-ayu way masosnod ya
an ihà-an yanggay chillu hen apoyu te anggayà. [9] Ya achiyu agég cha awagan hen an
lawag tatagu hen antoy lota ah amayu, te an ihà-an yanggay chillu hen amataaw way
hiyah Apudyus ad uchu. [10] Ya achiyu agé parufusun way ma-awagan-ayu ah ap-apo, te
haén yanggay hen Ap-apoyu way haén hen anchi empopostan Apudyus way ummaley
mantoray. [11] Ya hen anchi kangatowan an chàyu, masapor hiya agé hen katorongan hen
tapena. [12] Ya heno way tagu agé way mangempangato hen acharnaat epafafan Apudyus
hiya. Waman hen anchi tagu way mangempafafa hen acharna wat pangatowén Apudyus
hiya."

Hen nangenlawagan Jesus hen kenaraweng hen anchichay senang a-afurot
Mar. 12:40; Luc. 11:39-51; 20:47

[13] "An-ayug ka-ase, chàyu way siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses ya chàyu
agé way Fariseo, te an-ayug senang a-afurot way anyug cha sellaan peet hen metapyan

hen tatagu hen mantorayan Apudyus, yag gapo hen anchi achiyu ketapyan yag chayuwat
agé lengalengén hen anchichay chan anap ah ketapyana."
14 "An-ayu lawag ka-ase, chàyu way siguchay cha mintudtuchu hen orchin ya chàyu agé
way Fariseo way an-ayug senang a-afurot. Te pakay chayu saoron hen anchichay faro
way anyug cha aran hen kok-owacha, yag ah mangempàpàil-anyu ah kena-ammayyu,
chayu anchuanchuwén hen manluwaruwanyu. Wat gapon yaha, ammag kaskasen hen
manusaan Apudyus an chàyu."
15 "An-ayug ka-ase, chàyu way siguchay cha mintudtuchu hen orchin ya chàyu agé
way Fariseo way an-ayug senang a-afurot. Te magénén ginchangyu hen chakaray fayfay
yag ginégga-ayyu hen chakaray lota ah mangawisanyu ah uray ihà-anay pasorotyu.
Yag angkay enawisyu, enammaanyu hiya ah am-améd no chàyu ta kaskasen agé hen
kachusaana no hen kachusaanyu."
16 "An-ayu ammag ka-ase, te kaman-ayu nabfurag way maid innilayu yag chayuwat agé
tudtuchuwan hen anchichay maid agé innilana. Kaman hen anchi chayu itudtuchu way
no mag-ay hen anchi Templo hen esapatan hen anchi mansapata, wat yasa no achina
ammaan hen imfagana te achi ano chillu makafasor. Ngém ekatyuwén no mag-ay hen
anchi faletò paat way ininggaw hen anchi Templo hen esapatana, masapor yanggay
ammaana way ammaan te fasorna ano no achina. 17 An-ayu tot-owa ammag nawéngwéng
way nabfurag, te nokay hen napatpateg, hen anchi faletò ono hen anchi Templo way
nanaém hen anchi faletò ta ma-apudyusan."
18 "Ya chayu itudtuchu agé way no mag-ay hen anchi cha mepatpatngan hen michaton
an Apudyus hen esapatan hen anchi mansapata, wat yasa no achina ammaan hen
empostana te achi ano chillu makafasor. Ngém mag-ay ta hen anchi cha michaton
paat hen esapatana, masapor yanggay ammaana way ammaan te fasorna ano agé no
achina. 19 Wat an-ayu tot-owa ammag nabfurag way maid innilayu, te ay ammoh
napatpateg hen anchi cha michaton no hen anchi chana mepatpatngan way nanaém hen
na-apudyusan nadchi. 20 Wat hen ifagà an chàyu, henoy tagu way mangensapata hen
anchi cha mepatpatngan hen michaton an Apudyusat ma-awatanyu way faén yanggaychi
hen ensapatana, te henaémna agé hen aminay nepapattang an nadchi. 21 Ya umat agé
hen anchi Templo way farèy Apudyus, no yachi hen esapatan hen tatagu, wat ma-
awatanyu agé way faén yanggay hen anchi Templo hen chana esapata te henaémna agé ah
Apudyus paat way ini-inggaw an nadchi. 22 Pachongna agé hen uray heno way tagu way
mangensapata ad uchu, te annag henaém agé hen mantorayan Apudyus ya anat agé ah
Apudyus paat way chan toray ahchi."
23 "An-ayug ka-ase, chàyu way siguchay cha mintudtuchu hen orchin ya chàyu agé
way Fariseo way an-ayug senang a-afurot. Te ammag maid lawrawhanyu hen anchichay
faén napateg way liglamenton hen orchin, kaman hen anchi chayu mangidchatan hen
pagkaporon hen uray lawa hen anchichay charoh way omenparamnaw hen missa. Achiyu
lawrawhan chachi, ngém chayuwat agé iwalin hen anchichay napateg paat way inyurchin
Apudyus way masapor malilimpiyu hen a-ammayu ya masapor ség-anganyu hen ifayu ya
masapor agé matalek-ayu way tatagu. Chichato hen masapor ammaanyu koma way uray
achiyu agé lawhan hen annachay tapena."
24 "An-ayu tot-owa ammag kaman nabfurag yag chayuwat agé iwichén hen tapena.
Anyug cha iyam-amma paat way mangamma hen anchichay kafafaan way orchin ngém
an-ayug natorod way manmaid hen anchichay napatpateg paat."
25 "An-ayu ammag ka-ase, chàyu way siguchay cha mintudtuchu hen orchin ya chàyu
agé way Fariseo way an-ayug senang a-afurot. Te hen miyaligana, anyug chachallosan
hen mamàila way achar hen tasayu ya hen pengganyu, ngém ad char-ém way achi maila,
ammag aggarémha way kaman yachi hen chayu manlugiyan hen tapena ya hen chayu
mangamgaman hen egad. 26 An-ayu tot-owag kaman nabfurag, chàyu way Fariseo. Wat
masapor charosanyu unna hen annay aggarémha way achi maila wat kapeletan way ma-
ahap agé hen anchi mamàila way nacharos."

[27] "An-ayu ammag ka-ase, chàyu way siguchay cha mintudtuchu hen orchin ya chàyu
agé way Fariseo way an-ayug senang a-afurot. Te hen ihay miyaliganyu, an-ayug kaman
napepentoran way lufù way ah mangilan hen tataguwat fub-urùan. Ngém ah katot-
owana, ammag nanapno ad char-ém ah aggarémha way tongar ya chérang chi natéy.
[28] Wat yachi hen pachongyu, te ah sangwanan hen tataguwat am-ammay-ayu, ngém ah
hehemmàyuwat ammag pahig kétém ya laweng."
[29] "An-ayug ka-ase, chàyu way siguchay cha mintudtuchu hen orchin ya chàyu agé way
Fariseo way an-ayug senang a-afurot. Te a-anammay tot-owa eman hen anchichay lufù
way enammaanyu para hen anchichay tongar hen profeta way napchit ad namenghan,
ya enar-arkosanyu agé hen lufù hen anchichay anammay way tatagu. [30] Yag ekatyu agé
way mangaliyén, 'Non an-ayu wà-acha hen natatagguwan hen anchichay profetaat iggay-
ayu nì-ipchit hen namchitan hen anap-oyu an chicha.' [31] Wat chayu peet tot-owa epudnu
way ganà chàyu hen anchichay namchit hen anchichay profeta ad namenghan. [32] Wat
ayéat kaỳ lopasényuwat hen anchi looh inlugin hen anchichay anap-oyu. [33] An-ayug
kaman tot-owa farakkan way kaman tenatawidyu hen ammag pahig laweng. Wat ay
ammoh ekatyuwén mailisiyanyu hen ketap-aranyu ad imférno. [34] Ifafaggà an chàyu hen
ammaanyu, te wachacha hen epalè an chàyu way profeta ya nan-araeng way tatagu ya
anat agé hen anchichay manudtuchu an chàyu. Ngém awniyat anyug pédtén angkay hen
tapena ya ekorosyu hen tapena, yag pagohonyu hen tapena hen chayu ma-am-amongan,
yag unu-unuchunyu chicha agé ah heno way fabréy way omawichancha. [35] Wat hen
halenonot hen hiyatoy ammaanyu, chuséén Apudyus chàyu ta chàyu hen mangara hen
chusan hen napchitan amin hen anchichay tatagu way maid karébféngana way mapchit
way manepod hen namchitancha hen anchi ustoy tagu way Abel inggana hen anchi
profeta way Zacarias way anà Barakias way napchit hen namfattanan hen Templo ya hen
anchi cha mepatpatngan hen michaton an Apudyus. [36] Tot-owa hen antoy ifagà way chàyu
way tatagu way cha matagu ad uwan, chàyu angkay hen mangenkaro hen chusan hen
amin cha nadchi way na-ammaan."

Hen hamhamà Jesus hen anchichay iJerusalem
Luc. 11:34-35

[37] Angkay hiyachi way hemhemmà Jesus hen a-amman hen anchichay iJerusalem,
annaat ekatén, "Ani lawa chàyu way iJerusalem, ammag sigab hen hamhamào an chàyu,
chàyu hen namchit hen anchichay profeta ya chàyu hen namuntofuntò hen anchichay
hennag Apudyus way manudtuchu an chàyu. Hen laychê koma, an-og hahallimunan
yanggay chàyu way kaman hen anchi cha ekaman hen manò way manaufu hen a-anàna,
ngém anyug a-adchiyén. [38] Wat ad uwan, an-ayug egad way ammag maid manalimun
an chàyu. [39] Yag manepod ad uwan, maid kasen mangil-il-anyu an haén ingganah
pegwana way yachi hen mangaryanyuwén, 'Chayawéntaaw hen annay ummale way
narpon Apudyus.' "

24

Hen machachaelan hen anchi Templo
Mar. 13:1-2; Luc. 21:5-6

[1] Angkay hiyachi way ginumhad ah Jesus hen anchi Templo, hinib-at hen anchichay
pasorotna hiya yag inlugicha way mangale hen ka-ammay hen anchi Templo ya hen
anchichay hengehengena. [2] "Oo, mamàila tot-owa hen ka-ammay hen annay Templo,"
way ekat Jesus. "Ngém tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way umchah hen anchi ag-agaw
way ammag meorob amin chaha, wat maid mehàhàfa ah uray anchi natentenor-og way
fato te ammag miwakas amin."

Hen ligat way mepasamak ah tapen chi ag-agaw
Mar. 13:3-13; Luc. 21:7-19

[3] Angkay hiyachi way tummutùchu ah Jesus hen anchi filig way Olivo, ommanggaycha
hen anchichay pasorotna way émméy an hiya, yag anchaat hanhanan way mangaliyén,

"Ay achi mafalin ta ifagam man paat an chàni no kamana hen umchahan hen anchi
imfagam ad annad, yag heno agé hen sinyar hen kasenno umaliyan ya hen sinyar agé
hen anongoh chi ag-agaw." [4] Sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "An-ayu yanggay
ammag man-ar-arwad ta achiayu marokop, [5] te fùnagcha angkay hen chuaray tatagu way
ammag mangaliyén chicha ano agé hen hennag Apudyus way mantoray, wat ammag
chuar tot-owa hen lokoponcha. [6] Yag awniyat changrényu agé hen a-anihéb hen gufat,
ya chamagényu agé hen anchichay chan aheginnufat hen anachawwéy way lota. Ngém
achiayu kay cha émégyat te masapor chillu ma-ammaan chachi, ngém cha-an chillu hen
anongoh chi ag-agaw. [7] Te hen mekaman wat man-aheginnufatcha hen chan totoray
hen antoy lota. Ya hen ihay lota, gufaténa agé hen henlomota. Yag maid agé achina
manlunigan ya umchah hen pararo way fitel. [8] Ngém an yanggay lugrugin hen ligat amin
cha natto way kaman hen anchi pés-éy émtéfan hen anchi cha umanà."

[9] "Ya ammag agorgoran chàyu hen tatagu hen antoy lota gapon afurotyu an haén,
wat telewén chàyu ya pap-aligatén chàyu way tapena ya pédtén chàyu agé way tapena.
[10] Wat gapo hen hiyachi, chuarcha tot-owa hen mangentagay hen afurotcha. Wat
man-ahetennocharcha hen tatagu yag man-aheginnuracha. [11] Yag fùnagcha agé hen
chuaray senang poprofeta way manlokop hen chuar way tatagu. [12] Yag gapo ta omam-
améd hen laweng way ma-ammaan hen antoy lota wat kachùran hen tatagu, ammag
matarà hen layadcha hen ifacha. [13] Ngém hen anchi mangempapate hen afurotna
ingganah anongohnaat mahara-an yag nì-iggaw an Apudyus. [14] Yag hen anchi ammayay
chamag mepanggép hen mantorayan Apudyus, wat mepagngar hen aminay karotarota ah
mangammuwan hen egachay katagutagu yag anat umchah hen anchi anongoh chi egad."

Hen fùnagan hen anchi aggaégyatay térén
Mar. 13:14-23; Luc. 21:20-24

[15] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Wacha agé hen imfagan hen anchi profeta way Daniel
ad namenghan way fùnag hen ammag aggaégyatay térén. Chàyu way mamasan natto,
ma-awatanyu koma hen laychénay aryén. Yag no ilanyu hiya way inggaw hen anchi
maid poros karébféngan hen tatagu way inggaw te ah Apudyus yanggay koma, [16] no
ilanyuchi, an-ayug omawid way i mantaro ah filig, chàyu way iJudea. [17] Ya hen anchichay
niyaphor way wachah chara hen yachiy uras, achicha koma hamham-én way hénggép way
i mangara ah uray heno way alekaméncha, te masapor anchag omawid yanggay. [18] Yag
umat agé hen anchichay niyaphor way hommepot, ammag maid agé hamham-éncha ah
homàyat way i mangara ah uray lawa lumfongcha, te anchag an omawid amin. [19] Wat
ammag ka-as-ase lawa hen anchichay nafufugi ya hen anchichay chan pasoso hen hiyachiy
tempo. [20] Wat anyu yanggay ammag chawatén an Apudyus ta achi koma metongpochi hen
agiléd ya hen anchi ngilin way Safachu. [21] Te ammag pararo angkay tot-owa hen ligat hen
yachiy tempo way ammag maid mepaniyana nanepod hen lugrugin hen egad ingganad
uwan. Ya ah ing-inggana, maid agé kasen mepachah hen antoy lota ah kaman an nadchiy
ligat. [22] Yag no an iggay looh finifilang Apudyus hen ag-agaw way ma-ammaan cha nadchi,
anchag matéy hen egachay katagutagu. Ngém gapoh ség-angna hen anchichay tatagu way
penepelena, annag empa-aket chillu hen ag-agaw way ma-ammaan cha nadchi."

[23] "Yag mag-ay agé ta wachay tagu ah mangalen chàyuwén, 'Ilanyu ngén, antoyan
hen anchi hennag Apudyus way mantoray,' ono ekatchéén, 'Ayé, anchayan ahchi,' wat
achiyu ammag cha afuroton. [24] Te fùnagcha angkay hen senang Cicristu ya senang
poprofeta way mangaliyén chicha ano hen piniyar Apudyus. Yag chicha, kafaelancha
way ammag mangamma hen chuar way kaskascha-aw ya sinyar way omempahaang ah
manlokopancha hen tatagu ta non an mafalin, lokoponcha hen uray anchichay penepelen
Apudyus. [25] Wat hamham-ényu ngén, te hen nangimfagaà amin an cha natto an chàyu ya
anat ma-ammaan, ta achiayu koma marokop."

[26] "Yag mag-ay ta wachay mangalen chàyuwén, Wacha ano ah tanap hen anchi penelen
Apudyus way mantoray, achiayuwat ammag cha éméy way i mangila. Ya no ekatchéén
wacha ano ah fabréy way cha-an mampàila, achiyuwat ammag cha afuroton. [27] Te hen

miyaligan hen umaliyà way Pangorowan hen Tatagu, wat kaman hen anchi koliyapyap
way no sumgid, maid achi mangila te helawana hen fùnagan hen init inggana hen
malihnugana."
28 "Ya uray heno way iggaw hen natéy, amongan way amongan hen anchichay kasole
way cha manginyatagu hen natéy."

Hen sinyar hen mamfangchan Jesus
Mar. 13:24-27; Luc. 21:25-28

29 Entoroy Jesus way mangaliyén, "No marpas chachiy ligat, ammag makorkor hen
aminay maila ad uchu ya ammag machép hen init ya ammag achi homelaw agé hen hérag.
Yag umat agé hen anchichay tarawat anchag maya-ayà. 30 Ya anat agé hen hiyachi, fùnag
ad uchu hen sinyar hen umaliyà way Pangorowan hen Tatagu. Wat anchag mankela hen
aminay tatagu gapoh pararo way égyatcha hen mangil-ancha an haén way haén, iyaliyà
hen funat way marpod uchu yag maila agé hen mannakafalin-o way anà ammag humili
way térén ah kena-Apudyus-o. 31 Yag hen hiyachi agé, mepa-ale hen anchi tangguyub way
ammag chakar hen alena, yag an-owat hénagén hen anchichay a-anghel-o way éméy hen
egachay karotarota ta incha amongon amin hen anchichay penepelen Apudyus way maid
lawrawhancha ah uray heno way penget chi lota."

Hen na-ar-an hen anchi fig ah pani
Mar. 13:28-31; Luc. 21:29-33

32 "Ilanyu hen annay away way fig te wachan acharényun nadchi koma ah mangar-anyu
ah hamhamàyu. Te inni-ilayu met way mag-ay no chana ilugi way umutar ya pomenge,
tég-angay hen tiyargaw. 33 Wat pachongna agé, no ilanyu way cha ma-ammaan amin hen
anchichay enalè, maelasinyu koma agé way tég-angay hen mamfangchà hen antoy lota.
34 Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way achicha matéy amin hen antochay tatagu way cha
matagu ad uwan ya anat ma-ammaan amin hen imfagà. Ma-ammaan amin chachi way ma-
ammaan, 35 te uray maumah hen antoy lota ya hen aminay maila ad uchu, wat ammag achi
chillu ma-at-atob hen antochay chà enale ah ing-inggana te masapor ma-ammaan amin."

Maid nangila hen mamfangchan Jesus
Mar. 13:32-37; Luc. 17:26-30, 34-36

36 Entoroy Jesus way mangaliyén, "Maid nangila hen anchi ag-agaw ya uras paat hen
ka-ammaan amin hen anchichay imfagà. Te uray hen anchichay a-anghel ad uchu ya
haén way anà Apudyus wat maid agé nangila te ah Ama yanggay hen nangila. 37 Ya hen
mekaman hen antoy lota hen mamfangchà way Pangorowan hen Tatagu, wat kaman hen
nekaman hen anchi tempon Noe ad namenghan, 38 way hen hiyachiy tempo, maid ekat
hen anchichay tataguwén wachan mepasamak, te anchag cha mangmangan ya umin-
inum ya ma-ah-ahawa inggana hen anchi hinénggépan paat cha Noe hen anchi papor.
39 Yag ammag maid enlasincha ah ma-ammaan yag chaat map-ong hen antoy lota wat
naoforcha amin. Wat kaman agéhchi hen mekaman hen mamfangchà way Pangorowan
hen Tatagu. 40 Te hen hiyachiy tempo, no chuway larae hen hommepot, ammag aran
hen anchichay anghel-o hen iha yag nehàfa hen iha. 41 Yag umat agé no chuway fufae
hen chan fayu, ammag ma-ara hen iha yag nehàfa agé hen iha. 42 Wat ar-arwachanyu
ta an-ayug mansasaggana te maid innilayu hen ag-agaw way mamfangchà way apoyu.
43 Hen miyaligana, no innilan hen anchi nanginfaréy hen ustoy uras hen aliyan hen
anchi i mangakaw ah faréyna, kapeletan way ammag achi masmasséy te hihimnéna hen
umchahana ta maid ma-akaw ah faréyna. 44 Wat yachi agé hen ekamanyu koma way
mansasaggana te haén way Pangorowan hen Tatagu, ekatyuwén cha-acha-an hen ustoy
uras way mamfangchà yag inumchaha-at."

Hen nekaman hen anchi natalek ya hen anchi achi
Luc. 12:41-48

45 Entoroy Jesus way mampani, ekatnéén, "Heno hen mangenlasinanyu hen anchi
natalek ya naham-an way alepan. Hiya hen anchi piniyar hen ap-apona way mangemponò

hen anchichay ifana way alepan ya mamangan an chicha hen tempon hen manganan-
cha. [46] Yag ammag laylayad hen hiyachiy alepan no aphoran hen apona hiya way cha
mangamma amin hen anchi nipiyar an hiya. [47] Te tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way ah
kenataleknaat ammag piyarén hen anchi ap-apo hiyah mangi-ila amin hen anchichay kok-
owana. [48] Ngém non an umat yag ammag achi matalek hen anchi alepan way annag ekat
ah hamhamànéén maid ménat awanwani ah homàyatan hen anchi apona, [49] yag inluginaat
way mamàpàgang hen anchichay ifana way alepan ya ammag cha i mèmèan ya cha i mì-in-
inum hen anchichay amfutangén. [50] Ngém ammagat agég hen-argawan yag hommàyatat
hen anchi apona way iggay pòpo-otan hen anchi alepananchi hen uras way hàyatana,
[51] wat kapeletan way annag chuséén hiya ah pararo way chusa way annag etape hiya
hen manusaana hen anchichay senang a-afurot. Yag ahchi, ammag pararo hen ligat te
mankelakela ya magénén manngangalitféna hen fub-ana ah kaligatna."

25

Hen anchichay fafarasang way iggay nansagana hen tapena

[1] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Hen mepaniyan hen mantorayan Apudyus no mam-
fangachà, wat kaman hen anchichay hemporoy finafallasang way wéhchiyén ummara ah
helawna way i manib-at hen anchi omahawa way larae. [2] Hen anchichay lema, anchag
kaman nàong-ong. Waman hen anchichay ifacha way lema, naham-ancha. [3] Te hen
anchichay kaman nàong-ong, anchag inligwat hen helawcha way maid innaracha ah
risérfacha ah petoryu. [4] Waman hen anchichay naham-an, umma-aracha ah risérfan hen
helawcha. [5] Yag gapo ta nataktak hen anchi icha hib-atén, nahéyamancha way mamannéd
yag nasséycha."

[6] "Angkay hiyachi way gawan chi lafi, wachan cha mangèngaw way mangaliyén, 'Naway
hen anchi omahawa way larae wat inyu hib-atén hiya.' [7] Wat fummangon hen anchichay
finafallasang yag inyam-ammacha hen helawcha. [8] Yag hen anchi lema way kaman
nàong-ong, chachan ochaw hen anchichay ifacha way mangaliyén, 'Aẁ adchan chàni paat
hen tapen annay petoryuyu te antoy cha ma-amin an chàni.' [9] Ngém sommongfat agé
hen anchichay lema way mangaliyén, 'Aẁ kaman paat achi ummatto an chitaaw amin,
wat émèy-ayuwat ah tencha-an ta in-ayu lomaoh usarényu.' [10] Wat lummigwatcha hen
anchichay kaman nàong-ong way i lomao ah usaréncha."

"Ngém hiyachi way chacha éméy, inumchahat agé hen anchi hahadchéncha. Wat hen
anchichay lema way nansasaggana, nì-ighépcha an hiya way i mèlagsak yag naumfanat
hen anchi hawang."

[11] "Angkay na-awni way namfangadcha hen anchichay i lommao yag chachan harahag
way mangaliyén, 'Apo, apo fùtamto te antoyan-ani.' [12] Ngém ammag sommongfat hen
anchi ommahawa way mangaliyén, 'Oo a, ngém maid met innilà an chàyu.' "

[13] Yachi yag inyanongoh Jesus way mangaliyén, "Wat yaha, masapor an-ayug mansasag-
gana te maid innilayu hen uras ya hen ag-agaw way mamfangchà."

Hen nekaman hen anchichay wachan nipiyar an chicha
Luc. 19:11-27

[14] Entoroy Jesus agé way mangaliyén, "Hen mepaniyan agé hen anchi mantorayan
Apudyus no mamfangachà, wat kaman hen anchi ihay ap-apo way i mamfiyahi ah
achawwéy. Angkay hen lummigwatana, enayagana hen anchichay alepanna yag pini-
yarna chicha way mangchén hen kok-owana [15] way empàchangna an chicha hen kafaelan
hen ihaiha way égnan. Wat hen anchi iha, impiyarna hen lemanlifu te yachi hen kafaelana.
Ya hen anchi iha, impiyarna agé hen chuwanlifu te yachi agé hen kafaelana. Yag hen anchi
miyatlo, impiyarna an hiya hen henlifu te yachi agé hen kafaelana. Yag yachi way narpas
yag anat lumigwat."

[16] "Angkay hen anchi alepan way nipiyaran hen anchi lemanlifu, inyéynaat way i
mangentencha wat émméy ah lemanlifu agé hen garansiyana. [17] Yag umat agé hen
anchi nipiyaran hen anchi chuwanlifu, wat yachi agé hen enkamanna, wat émméy agéh

chuwanlifu hen garansiyana. [18] Waman hen anchi nipiyaran hen anchi henlifu, annag i
enkaub way nangentaro hen anchi nipiyar an hiya."
[19] "Angkay nafayafayag yag namfangad hen anchi nangimpiyar an chicha yag annaat
epa-ayag hen anchichay alepanna ta ilana hen enkamancha hen anchi impiyarna an
chicha. [20] Yachi yag émméy hen anchi nipiyaran hen lemanlifu yag ina emporang hen
anchi iné-égnana way mangaliyén, 'Apo, antoyan hen anchi lemanlifu way impiyarno an
haén, yag antoyan agé hen anchi kasen lemanlifu way inyanàna.' [21] Yag anat ekat hen anchi
apochéén, 'Aỳ, usto paat hen annay enkamanno. Wat ammay-a tot-owa way alepan te
natalek-a. Yag gapo hen kenatalekno way nangchén hen uray akettoy, wat an-og talekén
hea way mangchén ah chakchakkar. Wat umalea ta mèlam-a hen antoy laylayad-o.' "
[22] "Angkay hiyachi yag émméy agé hen anchi nipiyaran hen chuwanlifu, yag ina agé
emporang hen anchi iné-égnana way mangaliyén, 'Apo, antoyan hen anchi impiyarno an
haén way chuwanlifu, ya antoyan agé hen kasen chuwanlifu way inyanàna.' [23] Yag anat
ekat hen anchi apocha agéén, 'Aỳ usto paat agé hen annay enkamanno, wat ammay-a agé
way alepan te natalek-a. Yag gapo hen kenatalekno way nangchén hen uray akettoy, wat
an-og talekén hea way mangchén ah chakchakkar. Wat umalea agé way metape an haén
ta mèlam-a agé hen antoy laylayad-o.' "
[24] "Yachi yag émméy agé hen anchi nipiyaran hen henlifu yag ekatna way manlasonén,
'Apo, innilà way an-ag térén way tagu, te an-ag cha mèawa hen enlengatan hen tapena
way kaman paat annog cha fat-én hen iggayno enhamar. [25] Wat yaha hen émmégyatà an
hea wat an-og i enkaub way nangentaro hen anchi impiyarno an haén ta achi matarà.
Wat antoyan kagé chillu hen anchi ustoy pelakno.' [26] Yag ammag sommongfat hen anchi
apocha way mangaliyén, 'An-ag laweng way alepan way ammag nasachot, te no innilam
mampay way anà ammag cha mèawa hen enlengatan hen tapena way an-og cha fat-én
peet hen iggay-o enhamar, [27] wat pakay iggayno lawa i imfangko hen antoy pelak-o ta
wacha laway aket ah anàna ah arà hen antoy mamfangchà.' [28] Yag annaat ifaga hen ihay
alepanna way mangaliyén, 'Aram hen anchi impiyar-o an hiya yag inidchatno hen anchi
nangchén hen anchi hemporoy lifu. [29] Te hen anchi natalek way tagu, an mataptapyan
hen midchat an hiya ingganah homawahawar. Waman hen anchi achi matalek, ammag
maonghor hen anchi uray aket way wachan hiya. [30] Wat hen ekamanyu hen annay
maid sérfina way alepan, anyug etap-ar hiya hen anchi lugar way ngéngét ta ahchi hen
mankelakelaana way magénén manngangalitféna hen fub-ana ah kaligatna.' "

Hen anongoh way mauwisan hen tatagu

[31] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Haén way Pangorowan hen Tatagu, hen mamfangchà
hen antoy lota, etnochà hen amin anchichay a-anghel way mamàila hen kenachayaw-o.
Yag yachi, tumùchuwà way mantoray ya manguwis hen amin, [32] wat mepasangocha an
haén hen egachay katagutagu hen antoy lota. Yachi yag an-og henhenén chicha amin
way kaman hen cha manenhenan hen chan pastor hen karnero ya hen gancheng. [33] Wat
hen anchichay ammay way tatagu way kaman karnero, têné chicha ah pachawanan-o.
Waman hen anchichay laweng way kaman gancheng, têné chicha ah pachawigì."
[34] "Angkay hiyachi, haén way Are, ifagà hen anchichay tatagu ah pachawanan-o way
mangaliyén, 'Umaleayu, chàyu way binindisyunan Amay Apudyus ta mètapeayu hen
antoy mantorayà way nesasaggana chillu para an chàyu nanepod hen na-ammaan hen
antoy lota. [35] Te hen enkamanyu an haén, hen hommenaangà wat penanganà an chàyu.
Ya hen nàwawà, penainumanà agé an chàyu. Yag tàén anà funag ah fabréyyu, menangiliyà
an chàyu. [36] Yag angkay maid agé lumfong-o yag linumfonganà an chàyu. Yag hen
nansaketà, henalimunanà an chàyu. Yag hen nifaruchà, finisitaà an chàyu.' [37] Yachi yag
hen anchichay tatagu way ammayén Apudyus, manhanhancha way mangaliyén, 'Apo,
maid met innilani ah hommenaangam yag penanganni hea. Yag maid agé innilani ah
nàwawam yag penainumanni hea. [38] Yag nokay agé hen nangil-anni hen kenafunagno yag
menangilini hea ono ah maid lumfongno yag wachan inidchatni way lumfongno. [39] Ya

maid met agé nangil-anni ah nansaketam yag henalimunanni hea, ya ah nifarucham yag
finisitani hea.' "
40 "Wat haén way man-are, somongfatà an chicha way mangaliyén, 'Tot-owa hen antoy
ifagà an chàyu way uray heno way enammaanyu hen anchi uray lawa ka-arohaehan way
cha omafurot an haénat, kaman haén chillu hen nangammaanyu an cha nadchi.' "
41 "Angkay hen anchichay ten-én-o ah pachawigì, ifagà agé an chicha way mangaliyén,
'Lomayaw-ayuwat, chàyu way machudchusa, te an-ayug metap-ar hen anchi mannanayun
way apoy way nesasaggana ah metap-aran Chumunyu ya hen anchichay a-anghelna.
42 Te tàén chaà manhenaang, iggayà penangan an chàyu, yag hen nàwawà, iggayà agé
penainuman an chàyu. 43 Yag angkay hen kenafunag-o ah fabréyyu, iggayà agé menangili
an chàyu. Yag ah kommorangan hen lumfong-o, iggayà adchan ah lumfong. Yag iggayyu
agé halimunan haén hen nansaketà ya iggayyu agé fisitéén haén hen nifaruchà.' 44 Yachi
yag anchaat somongfat way mangaliyén, 'Apo, maid ay innilani ah hommenaangam ono
ah nàwawam. Ya maid ay agé amin innilani ah kenafunagno ono ah nansaketam ono ah
nifarucham ah iggayni mangasekasowan an hea. Ya maid agé innilani ah kommorangan
hen lumfongno yag iggayni adchan hea.' "
45 "Yag songfatà chicha way mangliyén, 'Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way hen
anchi nangachiyanyu way tomorong hen uray anchi ka-arohaehan way cha mangafurot
an haén, yachi angkay agé hen nanga-adchiyanyu way tomorong an haén.' 46 Wat hiyachi,
mepééy amin cha nadchi hen anchi mannanayun way ligat ah machusaancha ah ing-
inggana. Ngém hen anchichay ammayén Apudyus, mètagucha an hiya ah ing-inggana."

26

Hen chacha manginyanapan ah ekamancha way mamchit an Jesus
Mar. 14:1-2; Luc. 22:1-2; Juan 11:45-53

1 Angkay lempas Jesus way nangintudtuchu amin an cha nadchi, imfagana hen an-
chichay pasorotna way mangaliyén, 2 "Innilayu way ah hin-uchumat milugi hen anchi
lagsak way manmanma-an hen iggay namchitan hen anghel hen a-anà hen anap-otaaw
ad Egipto. Wat hen tempon hen hiyachiy lagsak, haén way Pangorowan hen Tatagu,
midchatà hen anchichay tatagu way mangenlansa an haén hen koros."
3 Yag hen anchichay ap-apon hen papachi ya anam-ama way ponò hen Judio, na-
amongcha tot-owa ah faréy hen anchi kangatowanay pachi way ah Caifas 4 ta man-a-
atopàpàcha no heno hen ekamancha way manelew an Jesus ah achi ma-am-ammuwan
yag pinchitcha. 5 Ngém hen ekatcha, achi koma paat metongpo hen anchi lagsak te awni
yag magurucha hen tatagu.

Hen nempàil-an hen ihay in-ina hen layadna an Jesus
Mar. 14:3-9; Juan 12:1-8

6 Angkay hiyachi yag wacha cha Jesus ad Betania ah faréy cha Simon way nakkonet hen
anchi ar-argaw. 7 Yag hen chacha manganan, ammag hinénggép hen ihay in-ina way nan-
é-édchan ah pichuru way na-ammaan ah fato way alebastér way natatarwan ah ammag
nanginay lana, yag annag inhiyat ah urun Jesus. 8 Angkay hen nangil-an hen anchichay
pasorotna an nadchi, ammag lommaweng hen hamhamàcha yag anchaat mangngorongor
way mangaliyén, "Pakay lawa annag lamraménha, 9 ta annaat koma an enlao ah pelak
ta wacha laway midchat hen anchichay maid mafalinna." 10 Ngém ah Jesus, ammuna
chillu hen anchi chacha aryén yag annaat ekatén, "Pakay iyu chumsekén hen antoy in-
inaanto, te usto met ya ammay hen antoy enammaana an haén. 11 Ya no mepanggép hen
manoronganyu hen anchichay maid mafalinna, anchag mawawà-acha met. Ngém haén,
achi mafayag hen mì-iggawà an chàyu hen antoy lota. 12 Te hen annay nanginhiyatana
hen anchi lana hen achar-o, yaha angkay hen nangensaganaana hen milufuà. 13 Yag
tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way amin hen antoy lota way mitudtuchuwan hen
anchi ammayay chamag wat mahaphapet agé hen enammaan hen antoy in-inaanto ah
manamham-an hen tatagu an hiya."

Hen nangenlàwan Judas an Jesus
Mar. 14:10-11; Luc. 22:3-6

14 Angkay hiyachi agé yag ah Judas Iscariote way ihay pasorot Jesus, émméy hen
anchichay anap-apon hen papachi way mangaliyén, 15 "Kamana kay paat hen mamayadyu
an haén no etochar-o ah Jesus an chàyu." Yag finilangcha hen toronporo way pelak yag
imfayadcha an hiya. 16 Yag nanepod hen hiyachi, inluginat Judas way manginyanap hen
wayana way mangentochar an Jesus.

Hen anongoh way mèanan Jesus hen anchichay pasorotna
Mar. 14:12-21; Luc. 22:7-14, 21-23; Juan 13:21-30

17 Angkay hiyachi way inumchah hen anchi pés-éy ag-agaw hen anchi lagsak way man-
ganan hen Judio hen anchi tenapay way achi mepabnar, yag i henanhanan hen anchichay
pasorot Jesus an hiya way mangaliyén, "Chuud hen laychém way mangensaganaanni hen
manganantaaw hen anchi lagsak way manmanma-an hen iggay napchitan hen a-anà hen
anap-otaaw." 18 Yag anat ifagan Jesus an chicha way homàyatcha ah fabréy ta icha ifaga hen
anchi ihay tagu way mangaliyén, "Imfagan hen anchi aponi way tég-angay umchah hen
matéyana, wat antoy faréyyu ano hen mangananni hen antoy lagsak way Manmanma-
an." 19 Yachi yag lummigwatcha tot-owa hen anchichay pasorot Jesus way icha enammaan
hen aminay chana imfaga yag ensaganacha hen manganancha hen hiyachiy lagsak.
20 Angkay hiyachiy nadhém, naliliub cha Jesus ya hen anchichay pasorotna way mangan.
21 Yag hen chacha manganan, imfagan Jesus an chicha way mangaliyén, "Tot-owa hen
antoy ifagà an chàyu way wacha angkay hen iha an chàyu way mangentochar an haén."
22 Wat ammag ngommehpéy hen hamhamàcha amin yag wéhchiyén chana hanhanan way
mangaliyén, "Ay haén ngata, Apo." 23 Yag anat ekat Jesusén, "Hen anchi migsan an haén
way mangensawsaw hen anchi anéna wat hiya hen mangentochar an haén. 24 Haén way
Pangorowan hen Tatagu, pédténà chillu te yachi hen looh nesosorat way mekaman an
haén. Ngém kàka-ase hen anchi ammag mangentorod way mangentochar an haén, te un-
unninaat non an iggay koma niyanàchi way tagu." 25 Yachi yag nan-ale ah Judas way hiya
chillu hen mangentochar yag ekatnéén, "Ay ammoh haén, Apo." Yag ekat Jesusén, "Oo,
enalem kayyà."

Hen lugrugin hen Manmanma-an an Jesus
Mar. 14:22-26; Luc. 22:15-20; 1 Cor. 11:23-25

26 Angkay hiyachi way chacha mangan, innaran Jesus hen ihay tenapay yag anat
manyaman an Apudyus yag penetpet-angna, yag annaat iwaras hen anchichay pasorotna
way mangaliyén, "Anto, aranyu ta anényu te yato hen achar-o." 27 Yachi yag annaat agé
aran hen hentasa way fayah yag kasen nanyaman an Apudyus, yag annaat agé idchat an
chicha way mangaliyén, "Mì-inum-ayu amin an natto 28 te yato hen charà way mifùfù ah
macharosan hen fasor hen chuaray tatagu way yato agé hen manot-owaan hen anchi kà-
amma way torag Apudyus. 29 Yag tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way achiyà kasen umin-
inum ah fayah ingganah umchah hen anchi ag-agaw way mantorayan Apudyus way yachi
hen mì-inumà an chàyu hen anchi faru way fayah."
30 Angkay hiyachi way nankankantacha yag ginumhadcha way éméy hen anchi tagéytéy
ad Olivo.

Hen nangimfag-an Jesus hen mangenhootan Pedro an hiya
Mar. 14:27-31; Luc. 22:31-34; Juan 13:36-38

31 Angkay na-awni yag imfagan Jesus hen anchichay pasorotna way mangaliyén,
"Awniyat anà ammag taynan an chàyu amin hen yatoy lafi, te an-ayug omawid amin
gapon ma-ammaan an haén. Te yaha chillu hen laychén hen anchi nesosorat way alen
Apudyus way aryén way ekatnéén, 'Pédtén Apudyus hen anchi minya-achug wat anchag
miwa-at amin hen anchichay karnerona.' 32 Ngém no man-uchiyà, mamangpangowà hen
provinsiyan hen Galilea ta ahchi hen man-aheil-antaaw."
33 Yachi yag nan-aleyat ah Pedro way mangaliyén, "Aẁ, uray angkay taynancha-a hen
antochay tapenaat achi angkay mafalin way taynà hea." 34 Ngém ekat Jesus an hiyéén,

"Tot-owa angkay hen antoy ifagà an hea way achi manollaò hen manò hen yato paatay
lafi yag mametluwémat way mangenhoot an haén." [35] Ngém ammag tenlén Pedro way
mangaliyén, "Aẁ achì chillu ehoot hea, tàén yachi hen mìyatéyà an hea." Yag yachi agé
hen enalen amin hen anchichay tapena.

Hen nanluwaruwan Jesus ad Getsemani
Mar. 14:32-42; Luc. 22:39-46

[36] Angkay hiyachi yag émméy cha Jesus ya hen anchichay pasorotna hen anchi lugar
way ekatchéén "Getsemani," yag annaat ifaga an chicha way mangaliyén, "Itùchuyu an
natto ta iyà manluwaru hen anchi ê-éyna." [37] Yag entàtaenna cha Pedro ya hen anchi
chuway a-anà Zebedeo way cha Jaime an Juan, yag inlugina way tomkar way ammag
chémméghénay térén hen hamhamàna. [38] Yag annaat ekat an chichéén, "Ammag amchan
hen antoy hamhamào way kaman paat ammag narégna ah iyatéy-o, wat inggaw-ayu an
natto ta i-illanà." [39] Yag anat kasen éméy hen ê-éyna way ammag nanlùfub way manluwaru
way mangaliyén, "Amay Apudyus, no mafalin koma, achi meparufus hen antoy ligat way
tég-angay mepachah an haén. Ngém uray no yahan chawat-o, laychê chillu way ma-
ammaan yanggay hen laychém way faén hen laychê."
[40] Yachi yag namfangad ah Jesus hen iggaw hen anchi toroy ifana yag inchahana chicha
way nanasséy. Yag annaat ekat an Pedro way mangaliyén, "Ay achi mafalin ta i-illanà
ah uray lawa ihay uras. [41] Achiayu koma cha masséy ta an-ayuwat an manluwaru agé
ta achiayu ma-awis way fumasor. Tot-owa way wachan layadyu ah hamhamàyu way
mangamma hen usto, ngém an-ayu cha ma-afà ah kenakapsot hen acharyu."
[42] Yachi yag kasen émméy chillu way i manluwaru way mangaliyén, "Amay Apudyus,
no achi mafalin way mafalewan hen antoy mepasamak an haén way an-o yanggay ammag
harémén, wat ta ma-ammaan chillu hen laychém." [43] Yachi yag anat kasen agé mamfangad
yag inchahana agé chillu hen anchichay toro way nanasséy te ammag amchan hen
héyépcha.
[44] Yachi yag annaat kasen taynan chicha way émméyna epetlo way manluwaru ah ina
nangimfag-an an Amana hen anchichay chana chillu imfaga. [45] Yag angkay namfangad
kasen hen iggaw hen anchichay ifana yag ekatnan chichéén, "Ay étégyu chillu way
nanasséy way chan inungar. Ilanyu ngénat inumchah angkay hen anchi uras way haénay
Pangorowan hen Tatagu wat midchatà hen anchichay lawengay tatagu. [46] Wat fangon-
ayuwat ta intaaw te ilanyu ngén, nawayat hen anchi mangentochar an haén."

Hen nanelewancha an Jesus
Mar. 14:43-50; Luc. 22:47-53; Juan 18:3-12

[47] Ammag étég Jesus way chan ale yag inumchahat ah Judas way iha hen anchichay
hemporo ya chuway pasorotna yag wachacha agé hen anchichay ene-etnodna way
ammag chuaray tatagu way namfafangngidcha amin ya nampapang-orcha way chicha
hen anchichay hennag hen anap-apon hen papachi ya hen anam-ama way ponò hen
Judio. [48] Yag imfafaggan chillu Judas an chicha way mangaliyén, "Hen anchi tagu way
mangentomoà hen tapào hen apengna ah mangempàil-à hen rispitù, hiya hen chayu
anapén wat telewényu." [49] Yachi yag émméyat ah Judas an Jesus way mangaliyén, "Apo, ay
hea peetha." Yag entomònaat hen tapàna hen apeng Jesus. [50] Yag ekatat Jesusén, "Ayéat
sonod, ammaamat hen anchi ganchatno." Yachiyat yag émméy hen anchichay tatagu way
i namchéng an Jesus.
[51] Yag hen hiyachi agé, ammag nan-ohfùat hen anchi ihay ifan Jesus hen fangidna way
fuma-ag yag fina-agnaat hen ihay alepan hen anchi kangatowan way pachi, yag naporhan
hen ingana. [52] Yag enamhewat Jesus hiya way mangaliyén, "Ichùchùnowat man hen annay
fangidno, te no fangid hen eharà wat fangid agé hen iyatéy. [53] Yag ammoh maid peet
innilam way non an-o an chawatén an Ama wat man-epalena hen kalifulifu way anghel
way manarà an haén. [54] Ngém non an yaha hen ammaà, achi ma-ammaan hen anchi
nesosorat ad namenghan way ekatnéén masapor ma-ammaanto."

[55] Angkay hiyachi yag imfagan Jesus agé hen anchichay chuaray tatagu way mangaliyén,
"Ammoh futangelowà ta masapor mamfafangngid-ayu ya mampapang-or-ayu way i
manelew an haén. Ammag enag-agaw met way nìtutùchuwà an chàyu ahchih Templo way
mantudtuchu yag pakay iggayà telewén hen hiyachi nò. [56] Ngém yato chillu hen mekaman
ah tomot-owaan hen ensosorat hen anchichay profeta ad namenghan." Yachi yag anchag
ommawid amin hen anchichay pasorot Jesus way anchag tenaynan hiya.

Hen nepasangowan Jesus hen anchi konsel
Mar. 14:53-65; Luc. 22:54-55, 63-71; Juan 18:13-14, 19-24

[57] Angkay hen anchichay nanelew an Jesus, inyéycha hiyah faréy cha Caifas way
kangatowan way pachi, te ahchi hen na-a-ammongan hen anchichay siguchay cha
mintudtuchu hen orchin Moses ya hen anchichay anam-ama way ponò hen Judio. [58] Ngém
ah Pedro, chinumchum-ang way cha umunud inggana hen anchi fatawan hen faréy hen
pachiyanchi, yag anat i mìtùchu hen anchichay chan guwarcha ta ilana no nokay hen
mekaman an Jesus.
[59] Yag angkay ah faréy, cha iyanap hen anchichay anap-apon hen papachi ya amin hen
anchichay o-okom way konsel hen mangempafasorancha an Jesus ta wachay lasoncha way
mangempapchit an hiya. [60] Ngém ammag maid chillu inchahancha, tàén anchag chuar hen
cha manginchérém an hiya ah kétém. Ngém angkay hiyachi yag tommàchég hen chuway
tatagu way mangaliyén, [61] "Hen yahay tagu wat ekatnéén kafaelana ano way mamakas hen
anchi Templon Apudyus yag annaat kasen sà-achén hen unig hen ma-atloy ag-agaw."
[62] Hiyachi yag tommàchégat hen anchi kangatowan way pachi way mangalen Jesusén,
"Ayé, pakay achim songfatanha. Ay tot-owa hen anchi enalecha." [63] Ngém ammag
gummiginnang chillu ah Jesus. Yag anat kasen man-ale hen anchi kangatowanay pachi
way mangaliyén, "Ah kenasa-ad-o, an-o yanggay ammag mancharén hea way manongfat
an natto ah mangngaran hen anchi natattagu way Apudyus, wat ay hea tot-owa hen
anàna paat way Cristu way hahadchénni way umale." [64] Yag anat somongfat ah Jesus
way mangaliyén, "Tot-owaha hen annay enalem. Ngém hen ifagà an chàyu amin, no
marpas hen antoy mekaman an haén, wat ilanyu haén way Pangorowan hen Tatagu way
tumutùchu hen pachawanan hen anchi mannakafalin way Apudyus. Yag ilanyu agé hen
kasen-o umaliyan way marpod uchu way iyaliyà hen funat."
[65] Hen nangngaran hen anchi kangatowan way pachi hen nangaryan Jesus an nadchi,
annag entanong way nangissay hen lumfongna gapoh pararo way aningarngarna way cha
mangaliyén, "Ammag mampachinarto way mamréh hen kena-apudyus Apudyus, wat ay
ammoh masapor wachay kasen anapén ah man-istigu hen fasorna. Te chengngartaaw
met amin hen anchi aggaégyat way enalena. [66] Wat nokay hen hamhamàyu ah ekaman
an hiya nò." Yag ekatchéén, "Narégnaha ah iyatéyna." [67] Yag chachaat toptoppaan hen
féharna yag chacha lopropagén. Yag hen tapena agé, finongotcha hen matana ya anchaat
tappetén way mangaliyén, [68] "Ayé ang, ifagam no heno hen nanappet an hea no hea tot-
owa hen hennag Apudyus."

Hen nangenhootan Pedro an Jesus
Mar. 14:66-72; Luc. 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27

[69] Angkay ah Pedro, étégna way nìtutùchu ah fatawa yag émméy an hiya hen ihay fufae
way katorong hen anchi kangatowan way pachi yag ekatnéén, "Uray met agé heaat, hea
hen iha way cha netnetnod an Jesusanchi way narpod Galilea." [70] Ngém ammag enhoot
Pedro hen sangwanancha amin way mangaliyén, "Maid angkay innilà hen annay cham
aryénanna." [71] Yag lommayaw way émméy hen liwangan hen anchi fatawa. Ngém hiyachi,
innilan agé hen ihay katorong way fufae hiya, yag annaat ifaga hen anchichay tatagu way
atàtàchég way mangaliyén, "Annayan angkay agé hen ihay cha netnetnod an Jesusanchi
way eNazaret." [72] Yag kasen agé enhoot Pedro way annag ensapata way mangaliyén, "Maid
angkay tot-owa innilà hen annay taguwanna." [73] Angkay na-awni agé, émméycha an hiya
hen tapen anchichay lenarae way atàtàchég way mangaliyén, "Aẁ hea kayyà hen ihay
ifana te mamab-én met hen ayug hen alem." [74] Yag ammag kaskasen hen nangenhootan

Pedro te annag ensapata way mangaliyén, “Uray anà ammag chuséén an Apudyus no
faén tot-owa hen antoy chà ifaga way maid poros innilà hen annay taguwanna.” Yag hen
hiyachi, nanollaoat tot-owa hen anchi manò. 75 Yag hemhemma-at agé Pedro hen anchi
imfagan Jesus an hiya hen nangaryanéén, “Achi manollaò hen manò yag penetlomat way
mangenhoot an haén.” Yag lommayawat ah Pedro way ammag paket hen kelana.

27

Hen nepasangowan Jesus an Pilato
Mar. 15:1; Luc. 23:1-2; Juan 18:28-32

1 Angkay hiyachi way cha pomaway, na-amongcha amin hen anchichay anap-apon hen
papachi ya anam-ama way ponò hen Judio way mantotopà no nokay hen ekamancha way
mangempapchit an Jesus. 2 Wat hen enkamancha, kenanselancha hiya yag inyéycha way i
mangemporang an Pilato way gubérnador.

Hen natéyan Judas
Apos. 1:18-19

3 Angkay hiyachi yag ah Judas way hiya hen anchi nangentochar an Jesus, hen
nangammuwana way ancha peet epapchit ah Jesus, ammag lommaweng hen hamhamàna
yag nan-a-amuyu hen enammaana, wat ina imfangad hen anchi toronporo way pelak hen
anchichay anap-apon hen papachi ya anam-ama way ponò hen Judio way mangaliyén,
4 “Aẁ, fummasorà peet te an-og empatelew hen anchi tagu way ammag maid fasorna.”
Ngém anchag senongfatan hiya way mangaliyén, “Maid ay fiyangnihna wat egad-a.” 5 Wat
ammag enhapowà Judas hen anchi pelak ah Templo yag lommayaw way ammag i namfit-
ar.
6 Yag hen anchichay anap-apon hen papachi, incha tenomtoman hen anchi pelak yag
ekatchéén, “Marabseng met hen orchin Apudyus no elamongtaawto hen anchi pelak
ah Templo, te hen hiyato wat laon hen fiyag chi tagu.” 7 Wat hen nahalenonotan hen
nantatagépfarancha, ancha i enlao ah lota way lotan hen anchi chan chid-iwin ah fanga
ta wachay chacha manginlufuan hen funag way tatagu way faén Judio. 8 Wat ingganad
uwan, nangadnan hen anchi lotaanchi ah nachar-an way lota gapo hen anchi narpowan
hen laona. 9 Wat yachi hen tommot-owaan hen ena-allen hen anchi profeta way Jeremias
ad namenghan hen nangaryanéén,
“Hen anchi toronporo way pelak way yachi hen enafunan hen anchichay ganà Israel ah
ustoy laona, innarachachi 10 yag imfayadcha hen anchi lotan hen anchi chan chid-
iwin ah fanga way yaha chillu hen imfafaggan Apudyus an haén way ma-ammaan.”

Hen namistigaran Pilato an Jesus
Mar. 15:2-5; Luc. 23:3-5; Juan 18:33-38

11 Angkay hiyachi yag empasangocha ah Jesus an gubérnador way Pilato, yag anat
hanhanan Gubérnador way mangaliyén, “Ay hea ano hen Aren hen Judio.” Yag ekat
Jesusén, “Oo, tot-owa hen annay enalem.” 12 Ngém ammag achi songsongfatan Jesus
hen anchichay ap-apon hen papachi ya anam-ama way ponò hen Judio hen chacha
mangempafasoran an hiya. 13 Yag anat ekat Pilatowén, “Pakay achim songfatan hen
annay chacha epafasor an hea.” 14 Ngém ammag gummiginnang chillu ah Jesus way
maid senongsongfatana ah uray ihà-an hen anchi chacha epafasor an hiya, wat yachi hen
ammag nahahaangan Gubérnador.

Hen nangimfag-ancha hen matéyan Jesus
Mar. 15:6-15; Luc. 23:13-25; Juan 18:39–19:16

15 Tenawén way no tempon hen anchi lagsak way Manmanma-an, ammag nigangay an
Gubérnador way mangemparufus hen ihay farud way chawatén hen anchichay tatagu.
16 Yag hen hiyachiy tempo, netongpo way wacha hen ihay farud way ammag nanhemamag
hen kenarawengna way ah Jesus Barabas hen ngachanna. 17 Angkay na-amongcha hen
anchichay chuaray tatagu, imfagan Gubérnador an chicha way mangaliyén, “Heno hen
laychényu way eparufus-o, ay ah Jesus way ekatchéén Barabas ono ah Jesusanto way

ekatchéén Cristu." [18] Yahan imfagan Gubérnador te nadlawna way oma-annig hen apés
yag inchérémcha ah Jesus. [19] Ya hen iha agé, hen anchi tummutùchuwana hen anchi tùchu
way chana mangu-uwwisan hen tatagu, ammag enawatnaat agé hen sorat ahawana way
ekatnéén, "Achim paat cha fib-iyangan hen yahay tagu way maid poros fasfasorna, te anà
ammag émmégyat hen anchi in-inép-o ad arubyan mepanggép an hiya."
[20] Ngém hen anchichay anap-apon hen papachi ya anam-amma way ponò hen Judio,
ancha peet ammag sinubsufan hen anchichay na-a-among way tatagu ta ifagacha way ah
Barabas hen meparufus ta ah Jesus hen mepapchit. [21] Wat hen nangimohan Gubérnador
no heno hen laychéncha way eparufusna an chicha way chuwa, anchag ekat aminén ah
Barabas. [22] Yag ekat agé hen anchi Gubérnadorén, "Oo a, ngém nokay hen ekaman-o an
Jesus nò way ekatchéén hennag Apudyus." Yag anchaat agé ekat aminén, "Anyug elansa
hiya hen koros." [23] Yag anat ekat Gubérnador agéén, "Pakay, nokay paat hen enammaana
way laweng ah ina melansaan hen koros." Yag ammag kaskasen way anchag heo-ongaw
amin hen anchichay tatagu way mangaliyén, "Elansayu man hiya hen koros."
[24] Angkay hiyachi way mailan Gubérnador Pilato way maid sérfin hen chana ifaga te awni
yag magurucha hen tatagu, wat ammag nampa-arah chanum yag namfuru hen sangwanan
amin hen anchichay tatagu way mangaliyén, "Yato hen mangil-anyu way maid angkay
fib-iyang-o hen mangempapchitanyu hen hiyatoy tagu wat an-ayug egad." [25] Yag anchaat
ammag hesosongfat hen anchichay tatagu way mangaliyén, "Yasa ta an-anig egad ya hen
ganàni no hen mepapchitana hen kachusaanni." [26] Wat hiyachi yag emparufus Gubérnador
Pilato ah Barabas yag empahapratna ah Jesus ya annaat eporang hiya hen anchichay
mangenlansa hen koros.

Hen nanénsénaancha an Jesus
Mar. 15:16-20; Juan 19:2-3

[27] Angkay hiyachi yag inyéy hen anchichay sorchachun Gubérnador Pilato ah Jesus ah
faréy Gubérnador yag enamongan amiamin hen anchichay sorchachu hiya. [28] Yag anchaat
farchan yag emparumfongcha hen anchi chittakan ah manging-inghancha hen lumfong
chi are. [29] Yag anchaat agé fumallengawngaw ah pagat ah kaman koronan chi are yag
inhùrubcha ah uruna, ya anchaat agé epachén hen lunu ah awanna way yachi ano hen hor-
od hen are. Yag anchaat sénsén-én hiya way magénén namparpalentomangcha lawa hen
henagongna way mangaliyén, "Ta matattagua ah ing-inggana, heay aren hen Judio." [30] Ya
anchaat agé toppatoppaan hiya ya ancha agég lenapchù hen anchi lunu way inégnanana
yag enhapratcha hen uruna. [31] Angkay narpas way sensennacha, kasencha senokatan hen
anchi emparumfongcha yag iniggacha hen anchi siguchay lumfongna yag anchaat iyéy
way i mangenkoros.

Hen nelansaan Jesus hen anchi koros
Mar. 15:21-32; Luc. 23:26-43; Juan 19:17-27

[32] Angkay hiyachi way chacha iyéy ah Jesus, hinib-atcha hen ihay tagu way eCirene way
ah Simon hen ngachanna, yag anat ammag peletén hen anchichay sorchachu hiya way
mamu-ud hen anchi koros Jesus.
[33] Angkay inumchahcha hen anchi lugar way ekatchéén "Golgota" way hen laychénay
aryénat alentutugun chi uru, [34] yag anchaat idchat an Jesus hen fayah way na-ahrangan ah
apgu. Yag angkay henemhemana, annag iggay inumun. [35] Yachi yag anchaat elansa hiya
hen koros yag anchaat mamfunfunnot way manginyàchang hen anchichay lumfongna,
[36] yag anchaat itùchu way manguwarcha an hiya. [37] Yag empòatcha agé hen petchayan
hen uruna hen anchi ekatchéén fasorna way hen ensoratcha, ekatnéén, "Yato ah Jesus
way Aren hen Judio." [38] Yag hen hiyachi agé, enkoroscha hen chuway futangelo way
nanggagaw-éncha ah Jesus te ah pachawananna hen iha ya ah pachawigina hen iha.
[39] Yag hen anchichay chan looh way tatagu, chachan wigwigiwig way mangensorto an
Jesus way mangaliyén, [40] "Ayé kay umpaya, anggayhaat ekatnowén fakasém hen Templo
yag senà-adno hen petlon hen ag-agaw, wat hara-am kay mampay hen annay acharno. Yag
no hea tot-owa hen anà Apudyusat gumhad-a umpay hen annay korosanna." [41] Yag umat

agé hen anchichay anap-apon hen papachi ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu
hen orchin Moses ya hen anchichay anam-ama way ponò hen Judio, chacha amin agé
sénsén-én hiya way mangaliyén, 42 "Annag tenorongan hen tapena yag achi makatorong
hen acharna. Yag hiya met ano agé hen Aren hen ganà Israel. Non an gumhad paat hen
annay koros wat afurotontaaw kaỳ way ah Apudyus hen narpowana. 43 Chana agé ano
manokchun ah Apudyus, yag ah Apudyus agé ano hen nangen-anà paat an hiya. Wat
ilantaaw kaya no laychén Apudyus way mangenharà an hiya ad uwan." 44 Yag uray agé hen
anchi chuway futangelo way nekokollosén yachi agé hen enkamancha way cha manénséna
an hiya.

Hen natéyan Jesus
Mar. 15:33-41; Luc. 23:44-49; Juan 19:28-30

45 Angkay hiyachi way ustoy nanggawa, ammag hommelangat agé amin hen lota
ingganah fummatangan. 46 Yag yachi way fummatangan, nan-ongaw ah Jesus way
mangaliyén, "Eli eli lama sabaktani," way hen laychénay aryénat, "Amay Apudyus, pakay
manchùganà." 47 Ngém hen nangngar hen tapen anchichay atàtàchég, kaman ah Elias hen
enalena yag anchaat ekatén, "Chana peet fagaan ah Elias." 48 Yag anat managtag hen iha
way inna ensawsaw hen lopot hen anchi ommelém way fayah yag annaat epa-at hen lunu
way manginchawchaw an Jesus ta sosopona. 49 Ngém enamhew hen anchichay tapena way
mangaliyén, "Awni ta hahadchéntaaw kaya ta ilantaaw no umale tot-owa ah Elias way
mangenharà an hiya." 50 Hiyachi yag kasen nan-ongaw ah Jesus yag anongohnachi hen
fùfuohna.

51 Yag hen hiyachi, ammag nan-agwa hen anchi ammag séchar way kortena way horchà
hen iggaw Apudyus paat ah Templo way ammag nanlugi ad uchu yag nanadnad ad char-
ém. Yag nanlunig agé ya ammag natémtémang hen uray anchichay chéprah. 52 Yag
umat agé hen anchichay lufù wat anchag nafùtan yag chuarcha hen anchichay tatagun
Apudyus way nan-atéy way anchag nan-uchi, 53 wat lommayawcha hen anchi lurufùcha.
Yag hen karpasan hen nan-uchiyan Jesus, émméycha ad Jerusalem way chuar hen nangila
an chicha ahchi. 54 Yag hen anchi kapetan ya hen anchichay sorchachuna way cha
manguwarcha an Jesus, hen nangil-ancha hen aminay nekaman ya hen nangìnaancha
amin hen anchi lunig, anchag émmégyat way térén yag ekatchéén, "Tot-owa peet way
hiya hen anà Apudyus."

55 Yag hen hiyachi agé, wachacha hen ê-éyna hen chuar way finufae way nangi-ila hen
cha mekaman way chichachi hen nenetnod way tommorong an Jesus hen narpowancha
ad Galilea. 56 Hen wachan nadchi wat ah Maria way eMagdalena yah Maria way inan cha
Jaime an Jose ya anat agé hen anchi ahawan Zebedeo.

Hen nilufuan Jesus
Mar. 15:42-47; Luc. 23:50-56; Juan 19:38-42

57 Angkay cha madhém, ummale hen ihay faknang way iyArematea way ah Jose hen
ngachanna way hiya agé hen ihay sommorot an Jesus. 58 Yachi yag émméy an Pilato way i
manawat hen achar Jesus, yag imfagan Pilato way mafalin arana. 59 Yachi yag namfangad
ah Jose yag ina lenaharah hen achar Jesus ya annaat funifunan ah am-ammayay uroh,
60 yag ina enehlò way nangempabfég hen anchi anat na-ammaan way lufù way yachiy
lufù, chéprah way anna an empatoktok way manlufùna koma. Yag yachi way iniggana
hen anchi natéy yag annaat allinén hen chakaray fato way tépà ah entangébna yag anat
lomayaw. 61 Yag cha Maria way eMagdalena ya anat hen anchi ihay Maria, wachacha way
tummutùchu hen ê-éyna way nanahagang hen anchi lufù.

Hen nanguwarchaancha hen lufù Jesus

62 Angkay hiyachi way nafigat way ngilin te Safachu, incha na-among ah faréy Gubér-
nador Pilato hen anchichay anap-apon hen papachi ya hen anchichay Fariseo, yag
imfagacha an hiya way mangaliyén, 63 "Apo, hemhemmàni uwa hen enalen hen anchi
nangéttémanchi hen cha-anna matéyan way ekatnéén man-uchi ano hen petlon hen

ag-agaw. [64] Wat ammay ménat no homnag-a koma ah éméy manginyam-amma paat
way manguwarcha hen anchi lufù inggana hen miyatloy ag-agaw, te awni yag anchag
éméy hen anchichay pasorotna way ammag mangenlayaw hen acharna yag anchaat lawa
ammag ekatén an nan-uchi. Yag no yachi wat ammag kaskasen, a, way chùchùar hen
marokop way tatagu no hen anchi pés-éyna." [65] Wat emparufus Pilato way mangaliyén,
"Okaỳ, annachayan hen sorchachu wat iyéyyu chicha ta incha guwarchaan ah péppég chi
kafaelancha." [66] Yachi yag inyéycha tot-owa hen anchichay sorchachu yag lenetaletacha
hen tangéb hen anchi lufù yag anchaat lomayaw way enhàfacha hen anchichay sorchachu
way mangguwarcha an nadchi.

28

Hen nan-uchiyan Jesus
Mar. 16:1-10; Luc. 24:1-12; Juan 20:1-10

[1] Angkay narpas hen anchi ngilin way Safachu yag cha pomaway hen Chuminggu,
lummigwat cha Maria way eMagdalena ya hen anchi ihay Maria way éméy ah lufù.
[2] Yag hen hiyachiyat ammag nanlunig ah napegsa yag ammag enémhép hen ihay anghel
Apudyus way narpod uchu yag inna enallin hen tangéb hen anchi lufù yag tinùchuwana.
[3] Yag hen itchurana, ammag cha humiliy térén way kaman koliyapyap, yag hen lumfongna
agé, ammag pokkawan way térén. [4] Wat hen nangil-an hen anchichay guwarcha an hiya,
anchag chan papayagpag ah égyatcha yag ancha ammag narangad way kamancha natéy.
[5] Ngém hen anchichay finufae, tenagépfar hen anchi anghel chicha way mangaliyén,
"Achiayu cha émégyat te innilà chillu hen inyu ilan way hiya ah Jesus way nelansa hen
koros. [6] Ngém maid angkay hiyahto te nan-uchi met way yachi chillu hen imfafaggana
an chàyu. Wat umaleayu ngén ta inyu ilan hen anchi nepabfégana. [7] Wat in-ayuwat
ta inyu ifaga hen anchichay pasorotna way nan-uchi tot-owa hiya wat epangpangona
agé ad Galilea way ahchi hen mangil-ancha an hiya. Ilanyuwat ta achiyu aliw-an hen
antoy imfagà an chàyu." [8] Yachi yag tenaynanchaat hen anchi lufù way chacha émég-
égyatén lommaylayadcha. Yag chacha managtag way i mangimfaga hen ifagacha hen
anchichay pasorot Jesus. [9] Ngém hen chacha lomayawan, anchag hinib-atat agéh Jesus yag
annaat ekat an chichéén, "Nokay hen ayanyu." Yag anchaat ammag mampalentomang
hen henagongna way inégnanancha hen he-ena way manayaw an hiya. [10] "Achiayu cha
émégyat," way ekat Jesus, "in-ayuwat ta inyu ifaga hen anchichay sosnod-o ta éméycha
ad Galilea way ahchi hen mangil-ancha an haén."

Hen lason hen anchichay nangguwarcha an Jesus

[11] Angkay hiyachi way chacha éméy hen anchichay finufae, hommàyatchaat ah fabréy
hen tapen anchichay chan guwarcha yag henaphapetcha hen aminay na-ammaan ah lufù
hen anchichay anap-apon hen papachi. [12] Wat hen anchichay papachi, enayagancha hen
anchichay anam-ama way ponò hen Judio yag nantatagépfarcha no heno hen ekamancha.
Yachi yag anchag penasoksokan hen anchichay sorchachu way nangguwarcha ah ammag
chakaray pelak way mangaliyén, [13] "Hiyato hen haphapetényu hen tatagu. Ifagayu way
ummalecha hen anchichay pasorotna hen lafi yag incha enakaw hen anchi acharna hen
nanasséyanyu. [14] Yag achiayu agé machanagan no changrén Gubérnador chato te egad-
ani way mangensoplekar hen amin an hiya wat achi chàyu chillu pafasoron." [15] Yachi yag
enawat hen anchichay sorchachu hen anchi pelak yag enafurotcha paat tot-owa hen anchi
nifaga an chicha. Yag ingganad uwan, yachi hen cha iwarawarawag hen anchichay Judio.

Hen nampàil-an Jesus hen anchichay pasorotna
Mar. 16:14-18; Luc. 24:36-49; Juan 20:19-23
Apos. 1:6-8

[16] Angkay hen anchichay hemporo ya ihay pasorot Jesus, émméycha hen anchi tagéytéy
hen provinsiyan hen Galilea way ekat Jesusén manib-atana an chicha. [17] Yag yachi
way innilacha hiya, chachaat chayawén. Ngém wachacha chillu hen tapena way chan
chuwachuwa hen hamhamàna no tot-owa way ah Jesuschi. [18] Yachi yag hommag-én ah

Jesus an chicha way mangaliyén, “Nipiyar an haén hen fiyang hen egachay wacha ad uchu
ya hen antoy lota [19] wat hénagà chàyu way éméy hen aminay kafabréfabréy hen antoy lota
ta tudtuchuwanyu hen aminay tatagu ta omafurotcha an haén ah mampasorot-o. Yag
funyaganyu chicha ah mangempàila way nètetempoyugcha an Amay Apudyus ya an haén
way anàna ya hen Espirituna. [20] Ya tudtututudtuchuwanyu agé chicha ta afurotoncha hen
aminay imfagà an chàyu. Yag achiyu agé cha ar-aliw-an way anà ammag mawawà-acha
an chàyu ah ing-inggana.”

Hen anchi ammayay chamag way ensorat Marcos

Ah Juan Marcos way amonaén Bernabe hen péspés-éy tagu way nangensorat mepanggép an Jesu Cristu, wat ensoratnato hen kawad-ana ad Roma hen anchi tawén way 60 ono 65 ta ma-awatan koma hen anchichay faén Judio ad Roma mepanggép hen mannakafalin Jesu Cristu, kaskasen hen kafaelana way memparayaw hen ongtan ya manga-an hen fasor. Yag ah Juan Marcos, ommafurot an Jesus gapon nantudtuchuwan Pedro. Yachi yag netnetnod an Pablo ya anat an Bernabe way i mangintudtuchu hen alen Apudyus. (Aposel 13:4-13; 15:36-39)

Hen intudtuchun Juan way chan funfunyag
Mat. 3:1-12; Luc. 3:1-18; Juan 1:19-28

1 Yato hen anchi ammayay chamag way mepanggép an Jesu Cristu way anà Apudyus.
2 Hen nilugiyana wat hen tommot-owaan hen anchi ensorat hen anchi profeta way Isaias
way yachi hen ena-allen Apudyus an anàna, ekatnéén,
"Wacha hen ihay tagu way faarê way mamangpango no hea ta ina esasaggana hen
anchichay tatagu ta changréncha-a. 3 Hiya hen anchi ini-inggaw hen anchi chanak
way chana èngaèngaw hen anchichay tatagu way mangaliyén, 'Naway hen ap-apo,
wat iyam-ammayu hen chayu am-ammaan ya manggadngényu hen hamhamàyu.'
"

4 Yag angkay hiyachi yag fummùnag tot-owa ah Juan hen anchi chanak ah tommot-owaan hen anchi nesosorat, yag chana funyagan hen tatagu ya chana epagngar an chicha way mangaliyén, "Masapor ifafawiyu hen fasoryu ya mafunyagan-ayu ah mangempàil-anyu way nanchùganyu tot-owa hen anchi laweng way a-ammayu, wat pakawanén Apudyus chàyu."

5 Yachi yag anchag chuar hen anchichay tatagu way narpod Jerusalem ya hen kafabré-fabréy way provinsiyan hen Judea way cha ummunud an Juan way i mamangngar hen anchi chana itudtuchu. Ya anchaat agé epudnu hen fasorcha yag anat funyagan Juan chicha hen anchi wangwang way ekatchéén Jordan.

6 Hen lumfong Juananto way chan funfunyag, ammag na-afar way chotchot hen anchi animar way kemér ya gadchang agé hen sentoronna. Yag hen chana agé iyatagu wat chuchun ya chilu. 7 Yag imfagana agé hen anchichay tatagu way mangaliyén, "Wacha hen anchi meparég an haén way ammag nangatngato no haén te uray lawa hen anà man-alepan an hiyéén achì karébféngan. 8 Te haén, chanum yanggay hen infunyag-o an chàyu. Waman hiyaat hen Espiritun paat Apudyus hen ifunyagna an chàyu."

Hen nafunyagan Jesus ya hen namachasan Chumunyu way mangawis an hiya
Mat. 3:13–4:11; Luc. 3:21-22–4:1-13

9 Angkay hiyachi way chan funyag ah Juan, ummale tot-owa ah Jesus way narpod Nazaret way fabréyna way provinsiyan hen Galilea, yag émméy an Juan way i mampa-funyag hen anchi wangwang way Jordan. 10 Yag angkay tommàchang ah Jesus, innilana way ammag nanfuatat agé ad uchu yag cha émhép hen anchi Espiritun Apudyus an hiya way kaman karopate. 11 Yag wachaat agé hen nan-ale ad uchu way mangaliyén, "Hea hen anchi laylaychê way anào, yag hea agé hen mangemparaylayad an haén."

12 Hen hiyachi, hennagat hen anchi Espiritun Apudyus ah Jesus way éméy hen ihay lugar way maid fummabréy. 13 Yag yachi way émméy, ini-inggaw ahchi ah opatporo way ag-agaw, yag cha awiawisén Chumunyu way ap-apon hen ongtan ta fumasor. Yag wachacha agé hen hiyachiy lugar hen ammag aggaégyat way nanka-atap way animar. Ngém wachacha chillu agé hen anchichay anghel way émméy mangi-ila an hiya.

Enayagan Jesus hen anchichay mangagadchiw ah man-ifana
Mat. 4:12-22; Luc. 4:14-15; 5:1-11

14 Angkay hiyachi way nifarud ah Juan way chan funfunyag, namfangad ah Jesus
hen provinsiyan hen Galilea yag inlugina way mangintudtuchu hen anchi ammayay
chamag way narpon Apudyus. 15 Intudtuchuna way mangaliyén, “Inumchah ad uwan
hen manot-owaan Apudyus hen imfafaggana, wat tég-angay hen manorayana hen amin.
Wat manchùganyu hen aminay laweng way a-ammayu ya afurotonyu paat hen antoy
ammayay chamag.”
16 Angkay hiyachi way cha manaran ah Jesus hen penget hen anchi fayfay way Galilea,
innilana hen hen-agi way mangagadchiw way cha Simon an Andres hen ngachancha
way chacha eporwak hen tafukorcha hen anchi fayfay. 17 Yachi way innilan Jesus chicha,
imfagana way mangaliyén, “Ehàfayu chaha ta metnod-ayu an haén, wat sokatà hen annay
chunuyu ta hen tatagu hen ateglényu ah omafurotancha an haén.” 18 Yag hen hiyachi,
anchag enhàfa hen anchi tafukorcha yag netnodchaat an Jesus.
19 Angkay hiyachi way nànàéycha, innilan agé Jesus hen kasen hen-agi way cha Jaime an
Juan way anà Zebedeo way tummutùchucha hen anchi fangkacha way chacha taramanén
hen tafukorcha. 20 Yag hen nangil-an Jesus an chicha, enayagana wat netnodcha agé an
hiya way tenaynancha ah amacha hen anchi fangka ya hen anchichay tatagu way cha
mèlabfu an hiya.

Hen nemparyawan Jesus hen anchi nihuhurug way ongtan
Luc. 4:31-37

21 Angkay hiyachi, émméy cha Jesus ya hen anchichay pasorotna ad Capernaum. Yag
angkay yachi way Safachu way ngilincha chillu way Judio, hinénggépcha hen anchi chacha
ma-am-amongan way sinagoga yag inlugin Jesus way mantudtuchu. 22 Yag anchaat agég
nahaang amin hen anchichay tatagu te hen anchi enkamanna way nantudtuchu, faén
kaman hen cha ekaman hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses, te
maila way wachan karébféngana way mantudtuchu.
23 Yag hen hiyachi, wachaat agén hinénggép way ihay am-ama way nahurugan ah
ongtan way ammag nan-ongaw way mangaliyén, 24 “Heay Jesus way eNazaret, heno hen
ammaam an chàni. Ay an-a an ummale way i manachael an chàni, te inni-ilà angkay hea
way hea hen anchi nepoposta way na-apudyusan way empalena.” 25 Yag menancharat
Jesus hen anchi ongtan way mangaliyén, “Guminang-aat man ta lomayaw-a hen annay
nihuhullugam.” 26 Yag ammag empa-adhar hen anchi ongtan hen anchi am-ama yag
nan-ongaw way lommayaw. 27 Yag hen nangil-an hen anchichay tatagun nadchi, ancha
ammag nahaang way térén. Yag chachan pepennoot way mangaliyén, “Apay henoto, ay
kadchachatoto way tudtuchu, te pakay wachan kafaelana nò way manmanchar way uray
ongtanén afurotonchaat hen ifagana.”
28 Yachi yag ammag nanhemamagat hen mepanggép an Jesus hen anchichay kafabré-
fabréy hen anchi provinsiyan hen Galilea.

Hen nanga-anan Jesus hen saket hen chuaray tatagu
Mat. 8:14-17; Luc. 4:38-41

29 Angkay hiyachi way lommayaw cha Jesus hen anchi sinagoga way cha ma-am-
amongan hen Judio yag émméycha ah faréy cha Simon an Andres yag nàyéy agé cha Jaime
an Juan way hen-agi. 30 Angkay inumchahcha, imfagachaat an Jesus way ammag chan saket
hen anchi atogangan Simon way ammag amchan hen pochotna. 31 Wat émméy ah Jesus an
hiya yag inégnanana hen limana way namangon ya ammag naka-anat hen saketna, yag
ammag hiyaat agé hen nan-alekatto hen nanganan cha Jesus.
32 Angkay nalihnug hen init, inyéy hen anchichay tatagu an Jesus hen aminay masaket ya
hen anchichay nahurugan ah ongtan. 33 Wat aminay tatagu hen hiyachiy fabréy, anchag
na-among amin hen anchi fatawan cha Simon, 34 yag kena-an Jesus hen nankarakarase
way saket hen anchichay ammag chuar way tatagu ya emparyawna agé hen anchichay
nihuhurug way ongtan, yag empawana agé hen mangaryancha mepanggép an hiya te
chicha, innilacha no henoh Jesus.

Hen nantudtuchuwan Jesus hen kafabréfabréy ad Galilea
Luc. 4:42-44

35 Angkay nawakas, fummangon ah Jesus hen na-apeh yag ginumhad way i manluwaru
hen ihay lugar way maid tatagu. 36 Angkay pommaway way fummangon cha Simon ya
hen anchichay ifana, émméycha way i manganap an hiya. 37 Yag angkay inchahancha,
ekatchéén, "Lonaycha angkay hen tatagu way cha mangimoh an hea." 38 Ngém ekat
Jesus an chichéén, "Uray te masapor éméytaaw chillu hen tapen hen fabréy ta iyà agé
tudtuchuwan chicha, te yaha chillu hen ganchat-o way ummale hen antoy lota." 39 Wat
yachi yag ginéggégga-aycha amin hen anchichay kafabréfabréy hen provinsiyan hen
Galilea. Yag aminay fabréy way émméyancha wat nantudtuchu ah Jesus hen anchi cha
ma-am-amongan hen Judio, yag emparyawna agé hen anchichay nihuhurug way ongtan.

Hen nanga-anan Jesus hen anchi saket way konet
Mat. 8:1-4; Luc. 5:12-16

40 Angkay hiyachi, wachan ihay tagu way chan saket hen anchi aggaégyatay saket
way konet, wat émméy an Jesus yag nampalentomang way mampangpanga-ase way
mangaliyén, "Afurotò way wachan kafaelam way manga-an hen antoy saket-o no anno
an ka-asiyan haén." 41 Wat ammag naség-angan ah Jesus yag annaat tad-én hiya way
mangaliyén, "Ka-asiyà tot-owa hea, ta maka-an hen annay saketno." 42 Yag hen hiyachi
ammag naka-anat tot-owa hen anchi saketna way ommammay hen acharna. 43-44 Yag anat
téngtéténgténgén Jesus hiya way mangaliyén, "Achim paat cha haphapetén ah uray heno
way tatagu hen antoy enammaà an hea. Yag manidchiwéh-aat way i mamparang hen
anchi pachi ta ilana way naka-an hen saketno. Yag an-aat manchaton an Apudyus hen
anchi inyurchin Moses way michaton ah manot-owaan hen tatagu way naka-an hen anchi
saketno."
45 Yachiyat agéy lommayaw hen anchi tagu, annaat agég an inwarawarawag way
manaphapet hen anchi enkaman Jesus an hiya. Wat gapon yachi, achi mafalin eparang
Jesus hen acharna way hénggép hen anchichay fabréy. Wat annag cha iyapet way éméy
hen lugar way maid fummabréy, yag yachin cha mangunuchan hen tatagun hiya way maid
achicha narpowan.

2

Hen nanga-anan Jesus hen penelay hen ihay tagu
Mat. 9:1-8; Luc. 5:17-26

1 Angkay hiyachi way nanlooh hen kamanay ag-agaw, namfangad ah Jesus ad Caper-
naum yag nanchinngar way hommàyat. 2 Wat ammag enamongan hen chuar way tatagu
hiya ingganah anchag hommortot hen tatagu ah faréy yah hawang. Yag cha itudtuchun
Jesus an chicha hen anchi chamag mepanggép an Apudyus. 3 Yachi way chan tudtuchu,
inumchahcha hen opatay tatagu way nangimfufulig hen ihay am-ama way napàroy hen
acharna. Ichidchiwéhcha koma an Jesus, 4 ngém maid én-énnéncha way hénggép gapoh
kachuar hen tatagu, wat anchag inyéy ah tabfongan yag tenòwapcha hen anchi atép way
nemamangan Jesus, yag inuy-uycha hen anchi pelay ah faréy way iné-émfég hen anchi
allakwangna. 5 Yag angkay enlasin Jesus way anchag nanchinlan amin hiya, imfagana
hen anchi napàroy way mangaliyén, "Heay sonod, napakawan hen fasorno." 6 Niyaphor
way wachacha agé hen nìya-among way tapen hen anchichay siguchay cha mintudtuchu
hen orchin Moses. Yag yachi way chengngarcha hen yachi, chinumsekcha ah Jesus
ah hamhamàcha way mangaliyén, 7 "Nokay paat ano hen lébféng nahha way annag
cha pérhén hen kena-apudyus Apudyus, te ah Apudyus met paat yanggay hen mafalin
mamakawan hen fasor." 8 Ngém hen hiyachi enlasinat chillu Jesus hen anchi wachah
hamhamàcha yag annaat ekatén, "Pakay peet kaman henay hamhamàyu. 9 Ay ammoh
wachay ekatyuwén narakraka. Te ammoh wachay kafaelan hen tagu way mamakawan hen
fasor. Yag ay ammoh wacha agéy kafaelan hen tagu way manga-an hen penàroy hen tagu.
10 Ngém ah manot-owaanyu way haén way Pangorowan hen Tatagu, wachan lébféng-o hen

antoy lota way mamakawan hen fasor wat ka-anê hen penàroyna." Yag annaat ifaga hen
anchi napàroy way mangaliyén, [11] "Hen ifagà an hea, fumangon-a yag inaram hen annay
allakwangno yag ommanamot-a." [12] Yag yachi way cha ilan amin hen anchichay tatagu
hiya, ammag tommàchégat agé hen anchi napàroy yag innarana hen anchi allakwangna
yag chaat manaran way lomayaw. Wat anchag nahaang way térén hen anchichay tatagu
yag chinayawcha ah Apudyus way mangaliyén, "Nanepod hen natatagguwanni, maid paat
innilani ah kaman an cha natto."

Hen nangayagan Jesus an Levi way somorot an hiya
Mat. 9:9-13; Luc. 5:27-32

[13] Angkay hiyachi way lommayaw cha Jesus ad Capernaum, kasen émméy ah Jesus hen
penget hen anchi fayfay way Galilea, yag enamongan hen ammag chuar way tatagu hiya,
wat tinudtuchuwana chicha. [14] Yag angkay na-awni way cha manadchad-aran, innilana
hen ihay cha mangam-among ah furor way tummutùchu hen opesenana way ah Levi hen
ngachanna way anà Alfeo. Yag anat ifagan Jesus an hiya way mangaliyén, "Umaleaat ta
somorot-an haén." Yag naranigwat tot-owa ah Levi way somorot an Jesus.
[15] Angkay na-awni way cha mangan cha Jesus ya hen anchichay pasorotna ah faréy cha
Levi, ummunudcha an hiya hen anchichay chuaray cha mangam-among hen furor ya anat
agé hen anchichay tapenay menangfasor, wat chuarcha way nèofong an chicha. [16] Yag
angkay hen tapen anchichay Fariseo way siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses,
hen nangil-ancha hen nèofongan Jesus hen anchichay cha mangam-among hen furor ya
hen tapenay menangfasor, chinumsekcha hen anchichay pasorotna way mangaliyén, "Ay
ammoh mèofong peet hen annay apoyu hen tatagu way kaman an cha nahha way laweng."
[17] Yachi way chengngar Jesuschi yag anat mampani way mangaliyén, "Hen anchichay
wachan saketna, yachi hen kasaporan hen choktor way hen miyaligana, haén, iggayà
ummale way manudtuchu hen anchichay ammayay tatagu te ummaliyà way manudtuchu
hen anchichay menangfasor."

Mepanggép hen manlanganan way mangan
Mat. 9:14-15; Luc. 5:33-35

[18] Angkay hen-argawan, chacha amin manlangan way mangan hen amin anchichay
pasorot Juan way chan funfunyag ya anat agé hen anchichay Fafariseo. Ngém hen
anchichay pasorot Jesus, achicha chan langan. Wat émméycha hen tapenay tatagu
an Jesus way mangaliyén, "Pakay amin hen anchichay pasorot Juan ya umat agé hen
anchichay pasorot hen Fariseo wat chacha amin manlangan, ngém pakay hen annachay
pasorotno way anchag achin langan nò." [19] Senongfatan Jesus ah pani way mangaliyén,
"Ay ammoh manlangancha hen anchichay tatagu way i mèkasar hen anchi ifacha way
komasar. Achi met. Yag kaskasen no mawawà-acha agé hen anchi komasar wat sigurachu
way mamangngancha. [20] Ngém umchah chillu hen ag-agaw way melayaw hen anchi
komasar, wat yachi hen umchahan hen manlanganancha way achicha manganan."

Safali hen anchi siguchay nitudtuchu no hen cha itudtuchun Jesus ad uwan
Mat. 9:16-17; Luc. 5:36-39

[21] Yachi yag kasen nampanih Jesus way mangaliyén, "Maid tagu ah ammag mangid-op
hen anchi faru way lopot hen anchi naropà way lumfong. Te no yachin ammaana, émhén
hen anchi faru way lopot yag enagamidna hen anchi nid-opana yag kaskasenat agé hen
kagissayana. [22] Yag umat agé hen anchi faru way fayah way finanar, wat achi mafalin
way ifongofongchi hen anchi nausar way gadchang way amoto, te achi matantan hen
anchi nausar way gadchang wat ammag fumtà yag ayyua a hen finanaranchi ya hen anchi
gadchang agé. Wat hen anchi faru way fayah, masapor agé hen anchi faru way gadchang
hen mifongofongana."

Hen ekat Jesus mepanggép hen Senafachu way ngilin
Mat. 12:1-8; Luc. 6:1-5

23 Angkay hen-argawan way Safachu way ngilin chillu hen Judio, cha manaran cha
Jesus ya hen anchichay pasorotna hen ihay chacha murmur-an ah pagéycha. Yag hen
anchichay pasorotna, chacha umarah otteméncha. 24 Yag anat fistigarén hen anchichay
Fariseo ah Jesus way mangaliyén, "Ilam ngén hen annay cha ammaan hen pasorotno,
chacha labsengén hen anchi orchintaaw way epawana hen mamfat-an hen ngilin." 25 Yag
anat somongfat ah Jesus way mangaliyén, "Ay ammoh maid finasayu hen enkaman
hen anchi apotaaw way David ad namenghan hen tempon hen hommenaangana ya
hommenaangan agé hen anchichay ifana. 26 Te anna met ammag hinggép hen anchi
faréy Apudyus hen tempon Abiatar way kangatowan way pachi yag innarana hen anchi
tenapay way nichachaton an Apudyus way ekat hen orchintaawén anggay hen pachi hen
mangan. Ngém enan chillu David ya ummidchat agé hen anchichay ifana. Wat maid met
ekattaawén fasornachi."
27 Wat henalenonot Jesus way mangaliyén, "Masapor ma-awatanyu way wadwadcha
hen tatagu no hen ngilin, te enammaan Apudyus hen ngilin ah pagsaya-atan hen tatagu
way iggayna an enammaan hen tatagu ah pagsaya-atan hen ngilin. 28 Yag haén way
Pangorowan hen Tatagu, haén hen nangimfiyang way mangimfaga hen ma-ammaan hen
ngilin."

3

Hen nempagachangan Jesus hen nàis-is way lima, tàén ngilin
Mat. 12:9-14; Luc. 6:6-11

1 Angkay hen-argawan way Safachu way ngilin chillu, nì-ighép ah Jesus hen anchi
cha ma-am-amongan hen Judio yag niyaphor way wacha agéhchi hen ihay tagu way
nàis-is hen limana. 2 Ngém wachacha agé hen tapenay tatagu way ancha paat ammag
seseppotan ah Jesus no ka-anéna hen inis-is hen anchi taguwanchi way tàén ngilin ta
wachay minchérémancha koma an hiya. 3 Yachi yag enayagan Jesus hen anchi nàis-is
hen limana way mangaliyén, "Umaleahto ah sangwanan." 4 Yag annaat agé hanhanan
hen anchichay tatagu way mangaliyén, "Nokay hen eparufus hen orchintaaw way ma-
ammaan hen tempon hen ngilin. Ay ammaantaaw hen ammay ono hen laweng. Ay
taguwéntaaw hen ifa ono pédténtaaw." Ngém anchag achi somongsongfat. 5 Yachi yag
ommaningarngar ah Jesus way nangila an chicha ngém chaat agé chillu maség-ang an
chicha, te anchag térén way achi matudtuchuwan. Yachi yag annaat ifaga hen anchi
nàis-is hen limana way mangaliyén, "Uyachém hen annay limam." Inuyadna yag ammag
ommammayat agé hen anchi limana. 6 Wat ginumhadcha hen anchichay Fariseo way
inchaat man-a-atopàpà hen anchichay ifan Are Herod ta anapéncha hen ekamancha way
mamchit an Jesus.

Hen émméyan hen chuar way tatagu way i nangila an Jesus

7 Angkay hiyachi yag émméy cha Jesus ya hen anchichay pasorotna hen penget hen
anchi fayfay way Galilea, yag ammag chuar hen anchichay tatagu way cha mangunu-unud
an hiya way maid achicha narpowan. Te wachacha hen narpon anchichay provinsiyan
hen Galilea ya Judea. 8 Ya narpocha hen tapena ad Jerusalem ya anat hen tapena hen
sakopon hen Idumea ya hen sakopon agé hen fafabréy way Tiro ya Sidon. Ya wachacha
agé hen anchichay narpo hen fafabréy way lahin hen anchi wangwang way Jordan. Amin
cha natto way tatagu, chengngarcha hen anchichay enammaan Jesus wat yachi hen
ummunuchancha way mangila an hiya. 9 Yag gapo hen karonay hen anchichay tatagu,
imfagan Jesus hen pasorotna ta esaganacha hen fangka ah iggawana ta achicha ammag
ipetén hiya. 10 Te gapon nanga-anana hen sasaket hen chuar way tatagu wat chachan
ep-eporyoh amin hen anchichay tapena ah homag-énancha paat an hiya ta tad-éncha
koma agé. 11 Yag hen anchichay nahurugan agé ah ongtan, no mag-ay ilancha ah Jesus
wat anchag manlùfub hen henagongna way man-ongaw way mangaliyén, Hea hen anà
Apudyus. 12 Ngém menanchar Jesus hen anchichay nihuhurug way ongtan ta achicha paat
ifagfaga ah uray heno way tagu way hiya hen anà Apudyus.

Hen nameleyan Jesus hen hemporo ya chuwa way man-aposelna
Mat. 10:1-4; Luc. 6:12-16

13 Angkay hiyachi, enayagan Jesus hen anchichay tatagu way laychénay ayagan yag
inyéyna chicha hen anchi ihay tagéytéy. Yag angkay enamongancha hiya ahchi,
14 penelena hen hemporo ya chuwa ta man-ifana paat ya ta wacha agéy chana hénagén
way i manudtuchu hen tatagu. Yag ngenadnana chicha ah aposel 15 yag inidchatna agé an
chicha hen kafaelancha way mangemparyaw hen nihuhurug way ongtan.
16 Hen anchichay hemporo ya chuwa way penelena, wat ah Simon hen iha way
ngenadnana ah Pedro, 17 ya anat cha Jaime an Juan way anà Zebedeo way ngenadnana
chicha ah Boanerges way hen laychén nadchiy ngachan way aryénat kaman hen echor.
18 Ya hen anchichay tapena wat cha Andres an Felipe, ah Bartolome ya ah Mateo, ah Tomas
ya ah Jaime way anà Alfeo, ah Tadeo ya anat ah Simon way ekatchéén "Selot," 19 ya anat
agé ah Judas Iscariote way hiyan anchi nangenlao an Jesus hen ommawni.

Hen nangempachongancha an Jesus an Chumunyu way Beelzebub
Mat. 12:22-32; Luc. 11:14-23; 12:10

20 Angkay hiyachi way hommàyat cha Jesus, ammag kasen agé enamongan hen chuaray
tatagu hiya wat ammag maid én-énnéncha way mangan. 21 Yag angkay chengngar hen
anchichay ahimfafaryan Jesus hen nekaman, émméycha ta icha koma ehàyat, te hen ekat
hen anchichay tatagu wat an nattagar ano ah Jesus.
22 Yag hen tapen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin agé way narpod
Jerusalem, chacha agé ekatén, "An nahurugan ah Jesus hen anchi ap-apon hen chumunyu
way ah Beelzebub, wat hiya ano hen cha mangidchat hen kafaelana way mangemparyaw
hen tapen hen nihuhurug way ongtan." 23 Yachi yag anat amongon Jesus hen anchichay
tatagu yag nampani way mangaliyén, "Ay ammoh mafalin eparyaw chumunyu ah
chumunyu. 24 Hamham-ényu ngén, te no maid tetempoyug hen tatagu hen ihay lota way
anchag chan sososongel, ay ammoh achi afaén hen henlomota chicha. 25 Yag no maid
agé tetempoyug hen ihay himfafaryan way anchag chan sososongel, ay ammoh achicha
mahihiyan. 26 Yag umat agé ah chumunyu, no maid tetempoyugcha way ekatyuwén ah
chumunyu hen cha mangemparyaw hen ahenchumunyuna, kapeletan way anchag ma-
afà amin yag mapéppég hen kafaelancha."
27 "Ah katot-owana, maid makaghép hen faréy hen anchi orheorhe way i mangara hen
ginaona no achina unna tawichén hen anchi orheyanchi yag annaat mafalin aran hen
anchichay kok-owana. Orhe tot-owa ah Chumunyu ngém ena-afàо chillu hiya, yag a-allà
agé hen kok-owana."
28 "Tot-owa way tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way aminay karasen hen fasor
way ammaan hen tatagu wat mafalin mapakawan way uray hen mangsotancha an
Apudyus. 29 Ngém heno way mangaliyén Chumunyu hen nangidchat hen kafaelan way
ah katot-owanaat Espiritun Apudyus hen nangidchat, yachi hen fasor way ammag achi
mapakpakawan ah ing-inggana." 30 Yachi hen imfagan Jesus te wachacha hen mangaliyén
ah Chumunyu ano hen nìyachar an hiya way cha mangidchat hen kafaelana yag faénat
agé te hen Espiritun Apudyus.

Nokay hen inan Jesus ya hen sosnodna
Mat. 12:46-50; Luc. 8:19-21

31 Angkay hiyachi way inumchah ah inan Jesus ya hen anchichay sosnodna, tom-
matàchégcha ah chara way cha mangempa-ayag an Jesus. 32 Yag hen anchichay chuar way
tatagu way niya-among an Jesus, ekatchéén, "Anchichayan cha inam ya hen sosnodno
ah chara way chacha-a epa-ayag." 33 Yag sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Faén
yanggay chicha hen ifilang-o ah inà ya sosnod-o." 34 Yag lenangranganat hen anchichay
tatagu way nanliliub an hiya way mangaliyén, "Cha natto agé hen chàcha-ar-o ya sosnod-
o, 35 te heno way tagu way mangamma hen laychén Apudyus wat chichachi hen chàcha-
ar-o ya sosnod-o."

4

Hen nempaniyan Jesus hen anchi lota way nawalehan ah fukar
Mat. 13:1-9; Luc. 8:4-8

1 Angkay hiyachi, kasen agé émméy cha Jesus hen penget hen anchi fayfay way Galilea
ta i mantudtuchu. Yag gapon kachuar hen anchichay tatagu way na-among, ammag
hinénggép ah Jesus hen ihay fangka yag yachin tummùchuwana way chinumchum-ang
ah aket. Yag hen anchichay tatagu, anchag ahetàtàchég hen anchi tarantag. 2 Yachi yag
anat mampani way chuar hen intudtuchuna an chicha hen chana nampaniyan. Ekatnéén,
3 "Changrényu ngén hen antoy ifagà way hen-argawan ano, wacha hen ihay tagu way i
nanmura hen lotana. 4 Yag hen chana minwalehan hen fukar, ammag nemamang hen
tapena hen anchi charan. Yag émméychaat hen anchichay kasole way i nangan amin.
5 Yag hen tapena, anchag nemamang hen anchi pafinatto way ammag aket hen lotana.
Yag cha-an mahen-awniyan yag hommangawcha tot-owa te wachan aket way lotana.
6 Ngém angkay yachi way ummini-init, anchaat agég nàrong te akettoy hen anchi lota
wat maid lommamotancha yag anchag narango amin. 7 Yag hen tapen agé hen anchi
fukar way niwaleh, nemamangcha hen anchi papenagat. Manowat te lenomtàcha ngém
angkay lommafang hen anchi pagat, anchag henyong hen anchi mura. Wat anchag iggay
mamunga. 8 Ngém hen tapen hen anchi niwaleh, nemamangcha hen anchi ammayay lota
yag penémhéd hen tummufuwancha. Wat namungacha amin way magénén hinggagsot
hen fungan hen tapena ya hen-én-ém poporo hen tapena ya hentotlon poporo agé hen
tapena."
9 Yahan penanin Jesus yag annaat ekatén, "Chengngaryu hen antoy penanì te naingaan-
ayu, wat hamham-ényu koma hen laychénay aryén."

Hen nensoplekaran Jesus hen niyaligan hen anchi penanina
Mat. 13:10-23; Luc. 8:9-15

10 Angkay na-awni way anggay ah Jesus, émméycha hen anchichay hemporo ya chuway
pasorotna ya anat agé hen anchichay tapena way nangngar hen anchi penanina, yag
henanhanancha no henon laychén nadchiy aryén. 11 Yag anat ekat Jesus an chichéén,
"Chàyu way cha somorot an haén wat mifaga an chàyu yanggay hen anchichay cha-
an mepaka-ammu mepanggép hen anchi mantorayan Apudyus. Waman hen anchichay
tapena way achi omafurot, an lawag pahig panpani hen ifagà an chicha. 12 Te ilanyu ngén,
'Uray ta i-illancha, ancha chillug achi elasin. Yag uray agé ta chachangréncha, ancha
chillug achi ma-awatan. Te non an paat ancha anapén ta ma-awatancha, man-
hagongcha an Apudyus yag penakawanna agé chicha.' "
13 Yachi yag anat ekat Jesus an chicha way mangaliyén, "Ay iggayyu peet agé ma-awatan
hen anchi penanì mepanggép hen anchi i nanwaleh ah fukar. Wat no yahaat ay nanggilah
ma-awatanyu hen tapenay paniyê." 14 Yag annaat esoplekar an chicha way mangaliyén,
"Hen miyaligan hen anchi fukar, yachi hen alen Apudyus. Ya hen anchi chan waleh, hiya
hen anchi cha manginwarawag. 15 Yag hen niyaligan hen anchi charan way émméyan hen
anchi tapen hen fukar, chichachi hen anchichay tatagu way nangngar hen alen Apudyus,
yag émméyat ah Chumunyu yag ina menaid hen chengngarcha. 16 Yag hen anchi pafinatto
agé way émméyan hen tapena, wat chichachi hen anchichay tatagu way nangngar
hen alen Apudyus way layyalayyadcha hen pés-éyna. 17 Ngém ammag achi lomamot
ah hamhamàcha te an hen-aketan yanggay hen ommafunancha. Te no umchah hen
problemacha ya mapaligatancha gapon ommafurotancha, anchag iyanggayan. 18 Yag umat
agé hen anchi papenagat way émméyan hen tapen anchi fukar, wat yachin anchichay
tatagu way nangngar agé hen alen Apudyus, 19 ngém ammag nahyong hen chengngarcha.
Te gapon pangégcha ah mangar-ancha hen masapor hen antoy ataguwan ad uwan ya
gapo agé hen layadcha way fumaknang ya anat hen chuar agé way laychéncha way
mangamoamong hen antoy lota, wat chichachi hen kaman nanyong hen chengngarcha
way alen Apudyus, wat ammag maid nantongparan hen chengngarcha. 20 Ngém hen anchi
ammay way lota way émméyan hen tapen hen fukar, chichachi hen anchichay tatagu way

nangngar hen alen Apudyus yag enafurotcha. Wat wachan imfungacha way magénén hinggagsot hen tapena ya hen-én-ém poporo hen tapena ya hentotlon poporo agé hen tapena."

Achi mahàufan hen helaw
Luc. 8:16-18

21 Entoroy Jesus way mampani, ekatnéén, "No wachay mamasgéd ah helaw, ay ammoh
hàufana ono anna i igga ah selok hen kama. Achina met, te anna an epatang hen
anchi ustoy mepatngana ta mahelawan amin. 22 Hamham-ényu ngén te aminay netataro,
umchah hen meparangana. Ya umat agé hen amin way achi ma-ammuwan ad uwan,
umchah hen mepaka-ammuwana chillu."
23 "Chengngaryu hen antoy penanì te naingaan-ayu, wat hamham-ényu koma hen
laychénay aryén."
24 Yachi yag anat ekat Jesus agéén, "Masapor papannaagényu hen antoy chà aryén,
way heno way ekamanyu hen tapena, kaman agéhchi hen ekaman Apudyus an chàyu
yag am-améd chillu hen ekamanna an chàyu. 25 Yag hen anchi tagu way mangamma hen
chana changrén, wat mataptapyan hen ma-awatana. Waman hen anchi tagu way annag
achi ammaan hen chana changrén, wat uray hen anchi aket way na-awatana wat ammag
maonghor."

Hen nempaniyan Jesus hen mantorayan Apudyus ah lomta-an hen fukar

26 Kasen agé nampani ah Jesus way mangaliyén, "Hen miyaligan hen mantorayan
Apudyus wat kaman hen ihay tagu way inna minur-an hen lotana. 27 Yachiy narpas, yag
no madhémén nasséy. No ag-agawén i hommepot. Yachiyat agé, lenomtà hen anchi
minura yag chacha lomafang. Ngém achina ma-awatan no nokay hen enkamancha way
lenomtà ya hen chacha ekaman way lomafang. 28 Te hen anchi lota hen nangempatufu hen
anchi mura ah mamungaana way hen pés-éy fùnagat hen anchi tufuna yag inlugina way
mamfugi, yag kasen agé yag hen mafégahana. 29 Yag angkay naggahan, émméy hen anchi
nanginmura yag ina fintà te inumchah hen mabta-ana."

Hen nempaniyan Jesus hen mantorayan Apudyus ah akettoy way fukar
Mat. 13:31-32, 34; Luc. 13:18-19

30 Entoroy Jesus way mantudtuchu yag ekatna way manarudsuchén, "Nokay ngata hen
mempachongantaaw hen mantorayan Apudyus ya nokay agé hen kasentaaw manginyali-
gan. 31 Hen ihay miyaligana, wat kaman hen anchi ka-ak-akettoyan way fukar hen antoy
lota way i inmuran hen ihay tagu hen garchinna. 32 Yag angkay lenomtà, ammag hiyaat
agé hen kachachakkaran way mura ah garchin. Wat ah kachanakkar hen pangana, incha
hommòfot hen anchichay kasole."
33 Intudtutudtuchun Jesus hen alen Apudyus hen anchichay tatagu way chuar hen
empanina way kaman an cha nadchiy pani. Yag intudtuchuna an chicha hen patinggan
hen mafalin ma-awatancha. 34 Maid intudtuchuna an chicha ah iggayna penani. Ngém no
omanggaycha hen anchichay pasorotna, anna paat an esoplekar an chicha hen amin way
laychén hen anchichay penanina way aryén.

Hen nempaginangan Jesus hen fali
Mat. 8:23-27; Luc. 8:22-25

35 Angkay cha madhém hen hiyachiy ag-agaw, imfagan Jesus hen anchichay pasorotna
way mangaliyén, "Gumchangtaaw hen antoy fayfay ta intaaw ad chumang." 36 Yachi
yag hinénggépcha hen anchi fangka way tummutùchuwan chillu Jesus, yag inligwatcha
way tenaynancha hen anchichay ammag chuar way tatagu. Yag wachacha agé chillu
hen tapena way namfangka way nàyéy. 37 Yag angkay hen nanlurugganancha, inluginaat
agé way fumali yag ammag séréd. Wat ammag napegsa hen anchi challuyun wat cha
mahàchuwan hen anchi fangka way tég-angay malihéd. 38 Ngém ah Jesus, namopongngan
way nanasséy ah chugun hen anchi fangka. Yag anchaat fangonon hiya way mangaliyén,
"Ayong Apo, ay ammoh yasa ud-ay ta maofortaaw." 39 Fangofangon ah Jesus yag

menancharna hen anchi fali way mangaliyén, "Ginang-aat." Yag annaat agé ifaga hen
anchi fayfay way mangaliyén, "Anggay, omalenanà-a." Wat ammag nafég-as hen anchi
fali yag ommalenanà hen anchi fayfay. 40 Yachi yag anat ekat Jesus hen anchichay
pasorotnéén, "Pakay amchan hen égyatyu. Ay anyu chillug achi peet manchinlan haén."
41 Wat anchag nahaang amin hen anchichay pasorotna way chacha man-ahetennopà way
mangaliyén, "Heno ay paat hen kenatatagun nattowa way magénén uray hen fali ya
chanumén afurotoncha hiya."

5

Hen nemparyawan Jesus hen anchichay nihurug way ongtan hen anchi ihay tagu
Mat. 8:28-34; Luc. 8:26-39

1 Angkay hiyachi way ginumchang cha Jesus ya hen anchichay pasorotna hen anchi
fayfay way Galilea, tommàchangcha yag sakoponat hen Geraseno. 2 Angkay ginumhad ah
Jesus, i nihib-at hen ihay tagu way nahuhullugan ah ongtan. Hen hiyachiy tagu, narpo
hen anchi palinufù 3 te yachin i-iggawana. Yag hiya agéat ammag orhe way térén way ah
kenaorhena, maid makafarud an hiya, tàén kawad hen usaréncha. 4 Te namen-ano way
penachascha way mamarud ngém anna chillug cha géhgéhtén hen kawad hen limana ya
gumugum-un agé hen farud hen he-ena. Wat ammag maid makafael way mangafà an
hiya. 5 Ammag enag-agaw ya lenafi way chan fangngafangngad hen anchi palinufù ya hen
anchichay fib-ilig way chan ongaongaw, ya chana amin tégtégén hen acharna ah fato.

6 Ngém angkay hen nangil-ana an Jesus hen achawwéy, ammag nanagtag way i
nampalentomang hen henagongna way manayaw an hiya. 7-8 Yachi yag menanchar Jesus
hen anchi nihuhurug way ongtan way mangaliyén, "Lomayaw-aat hen annay tagu." Yag
nan-ongaw hen anchi ongtan way mangaliyén, "Heay Jesus way anà hen kangatowan way
Apudyus, nokay hen ammaam an haén. Panga-asem paat gapon Apudyus ta achiyà koma
pap-aligatén." 9 Yachi yag anat hanhanan Jesus way mangaliyén, "Nokay hen ngachanno."
Yag sommongfat hen anchi nihuhurug way mangaliyén, "Ah Kachuaran hen ngachan-o
te an-anig chuar." 10 Yag chan pangpanga-ase hen anchi tagu an Jesus ta achina koma
eparyaw chicha hen hiyachiy lugar.

11 Hen hiyachi, netongpo agé way wachacha hen chuar way fafuy way nehahag-én way
chan garab hen anchi tagéytéy. 12 Wat nampangpanga-ase hen anchichay ongtan an Jesus
way mangaliyén, "Panga-asem ta parufusum chàni way émé hen anchichay fafuy ta
wachay iggawanni." 13 Yag emparufus Jesus chicha. Wat tenaynancha hen anchi tagu way
nihuhullugancha yag incha nihurug hen anchichay fafuy way éméychah chuwan lifu. Wat
amin hen anchichay fafuy, hen hiyachi way nahurugancha, anchag hetatagtag way maid
pootoncha ah ayancha, yag nichawangcha amin hen anchi chéprah wat nepesokcha hen
anchi fayfay yag naoforcha amin.

14 Angkay hen nangil-an hen anchichay nanginya-achug hen fafuy hen nepasamak,
anchag ommawid amin. Ya chacha hapehapetén hen aminay chacha hib-ahib-atén hen
charan ingganah fabréycha. Yachi yag émméycha agé hen anchichay tatagu way i mangila
hen anchi na-ammaan. 15 Angkay inumchahcha hen kawad Jesus, inchahancha agé hen
anchi tagu way tenaynan hen anchichay chuaray ongtan way ammag tummutùchu ya
nanlurumfong yag ustousto agé hen hamhamàna, yag chachaat agé émégyat. 16 Yachi
yag henaphapet hen anchichay ustoy nangila hen anchi aminay innilacha way na-
ammaan hen anchi nahurugan way tagu ya hen anchichay fafuy. 17 Wat chacha amin
mampangpanga-ase an Jesus ta lomayaw koma hen hiyachiy fabréycha.

18 Angkay hiyachi way cha hénggép cha Jesus hen anchi fangka way lomayaw, émméy
hen nahurugananchi way i mampanga-ase an hiya ta metnod koma. 19 Ngém empawan
Jesus way mangaliyén, "Un-unnina no homàyat-a ah fabréyyu ta im haphapetén hen
anchichay ahimfafaryanno hen enkaman Apudyus way nanorong an hea ya hen nanég-
angana an hea." 20 Wat lummigwat hen anchi tagu way cha émé-éméy hen anchichay

kafabréfabréy ad Decapolis way i manaphapet hen enkaman Jesus an hiya. Yag hen anchichay tatagu way nangngar, anchag nascha-aw amin.

Hen nanga-anan Jesus hen saket hen anà Jairo ya hen anchi in-ina way nanchà hen lumfongna
Mat. 9:18-26; Luc. 8:40-56

21 Angkay hiyachi way kasen ginumchang cha Jesus hen anchi fayfay way namfangad
ad chumang, enamongan agé hen ammag chuar way tatagu hiya hen anchi tarantag.
22 Yag anat umchah hen ihay am-ama way ap-apon hen anchi cha ma-am-amongan
hen Judio ahchi way ah Jairo hen ngachanna. Yachi way innilanah Jesus yag émméy
nampalentomang hen henagongna, 23 yag chan pangpanga-ase way mangaliyén, "Anchi
tég-angay matéy hen anào way fufae, wat panga-asem paat ta umalea way manchà ta
maka-an hen anchi saketna ta matagu koma." 24 Wat nìligwat cha Jesus an hiya. Yag anchag
chuar agé hen anchichay nàyéy wat anchag chan in-inippet.
25 Yag hen hiyachi agé, wacha hen ihay in-ina way nansaket ah hemporo ya chuway
tawén way ammag cha chumarachara. 26 Yag chuar agé way choktor hen chana nampa-aga-
agahan yag annag imfayad amin hen kok-owana, ngém anna chillug cha iyam-améd hen
saketna. 27 Ngém gapo ta chengngarna hen mepanggép an Jesus, i nìfurug hen anchichay
tatagu. Wat i nehnop ah échég Jesus 28 te ah hamhamàna, ekatnéén, "No an-o koma paat
tad-én hen uray lumfongnaat maka-an hen antoy saket-o."
29 Yachi way tenchàna tot-owa hen anchi lumfong Jesus, yag ginsan hen anchi chara
way natchù, ya nalènana agé way naka-an hen saketna. 30 Yag ah Jesus agé, nalènanaat
way nausar hen kafaelana, wat nan-ehagongna ah échégna way mangaliyén, "Heno hen
nanchà hen lumfong-o." 31 Yag sommongfat hen anchichay pasorotna way mangaliyén,
"Innilam way anchag chuar hen antochay tatagu way chan sensenettak gapon hea, yag
in-a anapén hen nanchà an hea." 32 Yag chaat chillu langrang-én Jesus no heno hen
nanchà an hiya. 33 Wat hen anchi in-ina, gapo ta enlasinna hen nekaman an hiya, émméy
nampalentomang hen henagong Jesus way chan papayagpag ah égyatna yag annaat
haphapetén hen kenatot-owan hen na-ammaan. 34 Wat ekat Jesus an hiyéén, "Heay sonod,
gapo hen pammatem an haénat naka-an tot-owa hen annay saketno. Wat ta sém-ém hen
hamhamàno te achi kasen fùfùnag hen saketno."
35 Étég Jesus way chan ale yag inumchahchaat hen anchichay i mamfêang way narpoh
faréy cha Jairo, yag imfagacha an hiya way mangaliyén, "Uray achitaaw ud-ay haliw-én
hen annay ap-apowanna te looh angkay narpas hen fiyag hen anchi onga." 36 Ngém iggay
pagan-anon Jesus hen imfagacha an Jairo, te annag ekatén, "Achiaat an machanagan ta
annowat an manokchun haén." 37 Yachi yag annaat epawa hen metnochan hen anchichay
tatagu ta anggay yanggay cha Pedro an cha Jaime an Juan way hen-agi ah emparufusna.
38 Yag yachi way inumchahcha ah faréy cha Jairo, innilan Jesus hen nakorkoran hen
tatagu, yag ammag maid achangchangrana hen ifilcha ya hen kekelacha. 39 Yachi yag
hinénggépcha ah faréy yag ekat Jesus hen anchichay tataguwén, "Pakay an-ayug nakorkor
ya an-ayug an hi-i-ifil amin, te cha-an angkay natéy hen annay ongaanna te an yanggay
nanasséy." 40 Yag anat agég cha am-amrangén hen anchichay tatagu hiya. Wat imfagana
ta gumhadcha amin yag annaat ayagan hen aman ya inan hen anchi natéy ya anat agé
hen anchichay pasorotna yag émméycha hen anchi iné-émfégan hen anchi natéy. 41 Yachi
yag inégnanana hen limana yag ekatnéén, "Talita koum," way hen aletaawat "Anào, hen
ifagà an hea wat fumangon-a." 42 Yachi yag fummangonat tot-owa hen anchi natéy way
fafarasang yag nanaran te hemporo ya chuwa hen tawénna. Yag hen anchichay nangila,
anchag nahaang way térén. 43 Ngém tenéngténg Jesus chicha amin way mangaliyén,
"Ilanyu ta achiyu paat cha haphapeténto ah uray heno way tatagu." Yag annaat ifaga
ta panganéncha hen anchi onga.

6

Achi mangiggéén hen anchichay atògong Jesus hiya ad Nazaret
Mat. 13:53-58; Luc. 4:16-30

[1] Angkay hiyachi way lommayaw ah Jesus an nadchi, namfangad ah fabréyna way
nàyéycha agé hen anchichay pasorotna. [2] Yag angkay Safachu way ngilin, émméy ah Jesus
way i mantudtuchu hen anchi chacha ma-am-amongan way Judio. Yag hen anchichay
chuar way na-among, anchag nahaang amin hen nangngarancha hen anchi chana ekaman
way mantudtuchu. Yag anchaat ekatén, "Heno ay hen nangacharan nahha ah chana
itudtuchu. Yag heno ay agé hen nangar-an nahha ah kenaraengna ya hen kafaelana way
mangammah kaskascha-aw. [3] Ay ammoh faénha hen anchi karapentero tà way anà cha
Maria way pangorowan cha Jaime, Joses, Judas yah Simon. Yag ammoh faén agé sosnodna
hen antochay tapen hen finufae way niya-ahrang an chitaaw tà." Yaha hen ekat hen
anchichay tatagu yag anchag achi mangiggéén ah Jesus. [4] Wat ekat Jesus an chichéén,
"Uray heno way fabréy way ayan hen profetan Apudyus wat ririspituwén hen tatagu
hiya way manongad yanggay hen anchichay tatagu ah fabréyna paat ya hen anchichay
totorangna ya hen ahimfafaryanna." [5] Wat gapoh achicha mangiggéén hiya, maid én-
énnéna way mangamma hen kaskascha-aw ahchi, te an yanggay aket hen chana tenchà
yag naka-an hen saketcha. [6] Ammag nascha-aw ah Jesus way mangi-ilan cha nadchi way
tatagu te ammag maid pammatecha.

Hen nannagan Jesus hen anchichay pasorotna way i mantudtuchu
Mat. 10:5-15; Luc. 9:1-6

Angkay hiyachi yag émméy cha Jesus hen aminay fabréy way panigib Nazaret way
i mantudtuchu. [7] Yag enamongna hen anchichay hemporo ya chuway pasorotna yag
inidchatna hen kafaelancha way mangemparyaw hen nihuhurug way ongtan, yag annaat
hinchudwéén chicha way mangempééy hen anchichay kafabréfabréy. [8] Imfagana agé way
maid etàtaencha ah uray heno way masaporcha hen anchi mamfiyahiyancha ta ancha
yanggay ammag manhorhor-od, ya achichan pahpah-eng ya umarah anéncha, ya achicha
agé omentàtaen ah pelak, [9] ta ancha yanggay an mansasappatos way achicha agé umara
ah mansokatancha ah lumfong. [10] Yag imfagana agé an chicha way mangaliyén, "Heno
way fabréy way ayanyu, epahigyu way i-inggaw hen faréy hen anchi mangempaghép an
chàyu ingganah lomayawanyu hen hiyachiy fabréy. [11] Ya mag-ay ta wachay fabréy ah
ayanyu yag achi chàyu epaghép hen anchichay tatagu ya ancha agég achi changrén hen
itudtuchuyu, taynanyu hen hiyachiy fabréy yag penòpoanyu hen tapok hen he-eyu ah
mangenlasinancha way egadcha hen machusaancha."
[12] Angkay narpas way imfagan Jesuschi yag lummigwatcha tot-owa hen anchichay pa-
sorotna way i mangintudtuchu hen tatagu way masapor manchùgancha hen a-ammacha
way laweng. [13] Yag hen chacha mantudtuchuwan, chacha agé emparyaw hen chuar way
nihurug way ongtan, ya chacha agé lenana hen anchichay chuar way chan saket wat naka-
an hen saketcha.

Hen nepapchitan Juan way chan funfunyag
Mat. 14:1-12; Luc. 9:7-9

[14] Angkay hiyachi yag uray ah Are way Herochén chengngarna hen mepanggép an Jesus
te ammag hiya hen cha hapehapetén hen tatagu. Yag hen ekat agé hen tapen anchichay
tatagu, ekatchéén, "Ah Jesusanto wat hiya ah Juan way chan funfunyag way an nan-
uchi, wat yachi hen wachan kafaelana way mangamma hen kaskascha-aw." [15] Waman hen
tapena, ekatchéén hiya ah Elias. Yag hen tapena agé, ekatchéén hiya hen ihay profeta way
kaman chillu hen anchichay tapen hen profeta ad namenghan. [16] Ngém hen nangngaran
Are Herod, anna yanggay ammag ekatén, "Hiya tot-owa ah Juananchi way chan funfunyag
way empahiwat-o way an peet nan-uchi."
[17] Yaha hen ekat Are te hen enkamanna, empadpapna ah Juananchi way chan funfunyag
way nangempatelew yag empafarudna, te yachi hen lenyad Herodias way ah Herodi-
asanto, hiya hen ahawan Felipe way sonod Are Herod, ngém penléh Herod hiya yag
enahawana. [18] Yag hen nempafaruchan Herod an Juan, te ammag cha enamheamhew
Juan hiya way mangaliyén, "Maid karébféngam way mamréh hen ahawan sonodno."
[19] Yag gapon hiyachi, ammag achi poros laychén Herodias ah Juan, te hen laychénaat

epapchitna koma. Ngém gapon Are, ammag maid én-énnéna, [20] te ah Are Herod, ammag
cha émégyat an Juan te enlasinna way na-apudyusan ya ammag ammay way tagu, wat
annag hahallimunan. Yag uray agé ta cha makorkor hen hamhamàna no changréna hen
cha itudtuchun Juan, annag laychén chillu way mamangngar hen chana itudtuchu.
[21] Ngém angkay hen-argawan, inchahanat agé Herodias hen wayana way mangempa-
pchit an Juan. Te hen hiyachiy ag-agaw wat yachin manayawancha hen anchi niyana-
an Are Herod. Wat empasaganan Herod hen chakar way lagsak yag inimfitarna hen
amin anchichay ifana way anap-apon hen o-okom ya hen anchichay anap-apon hen
sorchachu ya anat agé hen anchichay nan-angato way tatagu ad Galilea. [22] Yag yachi way
chachan pop-orogram, émméy hen anchi anà Herodias way fafarasang yag nansas-ara hen
sangwanancha amin, yag ammag naragsakan ah Are Herod ya umat agé hen anchichay
fisitana. Wat anat ekat Are an hiyéén, "Ifagam hen uray heno way laychém wat idchat-o
an hea." [23] Yag annag ensapata an hiya way mangaliyén, "Uray heno way laychém wat
idchat-o an hea way ichat way uray hen kagudwan hen kena-arè wat idchat-o no yachi
hen laychém." [24] Yachi yag ginumhad hen anchi fafarasang way i mangimoh an inana way
Herodias way mangaliyén, "Nokay ngata hen ifagà way idchat Are an haén." Yag ekat
inanéén, "Ifagam way hen anchi fat-ag Juan way chan funfunyag hen idchatna an hea."
[25] Yachi yag enag-aggag hen anchi fafarasang way namfangad an Are yag imfagana way
mangaliyén, "Hen laychê way idchatno an haén ad uwananto paat wat hen anchi fat-ag
Juan way chan funfunyag way mepatang hen hachang." [26] Yag ammag ngommehpéy way
térén hen hamhamà Are, ngém gapo ta looh nansapata hen sangwanan hen anchichay
mangilina, achi mafalin way iyachina. [27] Wat hennagna hen ihay sorchachuna way
guwarcha way i mangara hen fat-ag Juan. Wat ginumhad hen anchi sorchachu yag ina
hiniwat hen urun Juan ah pagfaruchan, [28] yag annaat epatang hen anchi hachang ya annaat
idchat hen anchi fafarasang. Yag hen anchi fafarasang agé, inyéyna an inana.
[29] Angkay hiyachi way chengngar hen anchichay pasorot Juan hen nekaman an hiya,
émméycha way i nangara hen acharna yag incha inlufù.

Hen namanganan Jesus hen nasorok ah lemanlifu way tatagu.
Mat. 14:13-21; Luc. 9:10-17; Juan 6:1-15

[30] Angkay hiyachi way namfangad hen anchichay aposel hen anchi namfiyahiyancha,
émméycha an Jesus way nanaphapet amin hen enammaancha ya hen intudtuchucha.
[31] Yag gapo ta anchag chuar hen anchichay tatagu way chan penpenarég way i mangila
an Jesus, ammag maid wayacha way mangan. Yag anat ekat Jesus hen anchichay
pasorotnéén, "Intaaw ta intaaw omanggay ta wachay man-inungaranyu." [32] Wat anchaat
manlugan hen fangka way gumchang hen anchi fayfay way éméy hen anchi lugar way
maid tatagu. [33] Ngém chuarcha chillu hen nangi-ila hen lummigwatancha yag enlasincha
way cha Jesuschi. Wat hen enkaman hen anchichay tatagu way narpoh kafabréfabréy,
nanagtagcha way enengwacha hen tarantag yag namangpangocha way éméy hen anchi
lugar way cha ayan cha Jesus. [34] Yag angkay tommàchang cha Jesus, inu-umchahchaat hen
anchichay chuar way tatagu. Yag ammag naség-angan ah Jesus way nangi-ila an chicha
te anchag kaman karnero way maid manalimun an chicha. Yachi yag inlugina agé way
mangintudtuchu hen chuar an chicha. [35] Angkay yachiy cha madhém, ekat hen anchichay
pasorotna an hiya way mangaliyén, "Annay cha madhém yag maid met fabréy ahto, [36] wat
ammay ménat no hénagém hen antochay tatagu ta éméycha hen anchichay fafabréy ta
icha lomao ah anéncha." [37] Ngém tenomfar ah Jesus yag ekatnéén, "Chàyu koma hen
mamangan an chicha." Yag ekatcha agéén, "Ay lasoy pangan cha nahha, te uray ay non an
umat yag wachay labfu ah makatawénat achina chillu narég ah elaoh anéncha." [38] Yag anat
ekat Jesus an chichéén, "Umpayat inyu ilan no kamanay hangat hen wacha an chàyu." Yag
yachi way incha innila, yag ekatchéén, "An yanggay lemay tenapay ya anat hen chuway
files." [39] Yachi yag anat ifagan Jesus hen anchichay pasorotna ta ifagacha hen anchichay
tatagu ta matpomatponcha way tumùchu hen anchi pachinaroh. [40] Wat tummùchucha
tot-owa way natponatpon way hinggagsot hen topon hen tapena ya hen lelman poporo

hen tapena. [41] Yachi yag innaran Jesus hen anchi lemay tenapay ya hen anchi chuway
files yag nantangad ad uchu way manyaman an Apudyus, yag annaat petpet-angén hen
anchi tenapay yag empayàchangna hen anchichay pasorotna ta iwarascha hen tatagu. Yag
annaat agé aran hen anchi chuway files yag penpenhetna yag empawarasna agé. [42] Wat
nanganangancha hen anchichay tatagu ingganah nagipohcha amin.
[43] Angkay nagipohcha, enamong hen anchichay pasorotna hen anchi nafay-anan way
tenapay ya files, yag napno hen hemporo ya chuway awit. [44] Yag hen filang hen anchichay
larae yanggay way nangan wat lemanlifu.

Hen nanaranan Jesus hen uhun hen chanum
Mat. 14:22-33; Juan 6:16-21

[45] Angkay hiyachi way narpas hen namanganan Jesus hen anchichay tatagu, yag
emparuganna hen anchichay pasorotna hen anchi fangka ta mamangpangocha way
gumchang way émey ad Betsaida. Yag ah Jesus, nantaynan way mangempaligwat hen
anchichay tatagu. [46] Angkay empaligwatna chicha, émméy hen ihay tagéytéy way i
manluwaru.
[47] Angkay hiyachiy nadhém way é-éttég Jesus hen anchi tagéytéy, neppégcha hen
anchichay pasorotna hen agginawan hen anchi fayfay way chacha gumchangan. [48] Yag
innilan Jesus way chacha maligatan way manginchurun hen anchi fangka te napegsa hen
anchi fali way cha manib-at an chicha. Angkay na-apeh, ummunud ah Jesus way ammag
nanaran hen uhun hen chanum way hen ekatna, ammag manidchiwéh ad chumang.
[49] Ngém hen nangil-ancha an hiya way cha manaran hen uhun hen chanum, anchag
nan-ongaw ah égyatcha te ekatchéén fanig [50] te ammag pararo hen égyatcha amin. Yag
anat man-ale ah Jesus way mangaliyén, "Achiayu cha émégyat te haénto." [51] Yachi yag
hinénggép ah Jesus hen anchi fangka way nìlugan an chicha, yag nafég-asat agé hen
anchi fali. Wat anchag nahahaang amin hen anchichay pasorotna, [52] te tàén innilacha
hen namanganana hen anchichay chuaray tatagu ah an yanggay lemay tenapay, iggaycha
chillu ma-awatan no heno hiya, yag kaman paat achi éméy ah hamhamàcha hen anchichay
chacha innila.

Hen nanga-anan Jesus hen saket hen tatagu ad Genesaret
Mat. 14:34-36

[53] Angkay hiyachi way ginumchang cha Jesus hen anchi fayfay yag inumchahcha ad
Genesaret. Yachi yag entaédcha hen anchi fangka [54] yag tommàchangcha, yag enlasinat
hen anchichay tatagu way cha Jesus peetchi. [55] Wat chachaat managtag way i mantaronton
hen anchichay fafabréy way manaphapet way wachah Jesus. Wat hen anchichay tatagu,
no changréncha hen cha ayan Jesusén chachaat iyunud hen anchichay chan sasaket way
nangimfufulig. [56] Ya uray heno way lugar way ayan Jesus way chakar man way fabréy
ono akettoy, anchag amongon hen aminay masaket hen anchi cha um-umfunan hen
tatagu yag chachaat mampangpanga-ase an Jesus ta epatchàna hen uray lawan penget
hen lumfongna. Yag aminay tenomchà wat naka-an hen saketcha.

7

Hen nanginwalinan hen gagangay hen anchi orchin Apudyus.
Mat. 15:1-9

[1] Angkay hen-argawan, ummalecha hen anchichay narpod Jerusalem way Fafariseo ya
hen tapen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses way i nangila an Jesus.
[2] Yag namatmatanchaat agé hen anchichay pasorot Jesus way anchag achi cha tongparén
hen anchi gagangaycha way Judio mepanggép hen ekamancha way mamfuru yag chachaat
mangan. [3] Te hen anchichay Fariseo ya uray amin hen anchichay Judio wat chacha
tongparén hen anchi gagangaycha way intudtuchun hen anap-ocha ad namenghan way
masapor paat u-unnuchuncha hen liglamenton hen mamfuruwancha ya anchaat mangan.
[4] Ya achicha agég anén hen uray heno way maràwan ingganah ammaancha hen anchi
gagangaycha unna ah kacharosan nadchi. Yag chuar agé hen tapen hen liglamenton hen

gagangaycha way chacha tongparén, te wacha amin hen masapor way ekamancha way
mangurah ah uray tasa ya fanga ya hen gamfang way ganchilucha.
[5] Angkay hiyachi, hen anchichay Fariseo ya hen siguchay cha mintudtuchu hen orchin,
imfagacha an Jesus way mangaliyén, "Pakay ammag achi tongparén hen annachay
pasorotno hen liglamenton hen gagangaytaaw way intudtuchun hen anap-otaaw ad
namenghan mepanggép hen ekaman way mamfuru yag chachaat mangan." [6] Senongfatan
Jesus chicha way mangaliyén, "Usto paat tot-owa hen anchi ensorat hen profeta way Isaias
ad namenghan mepanggép an chàyu way an-ayug senang a-afurot. Te ensoratna hen
enalen Apudyus way ekatnéén,
'Hen antochay tatagu, ammag ah tapàcha yanggay hen manayawancha an haén, ngém
ammag maid awanwani ah hamhamàcha. [7] Wat ammag maid sérfina hen anchi
chacha manayawan an haén te hen chacha itudtuchu wat hen anchi narpoh
hamhamà hen tatagu way anchag penarang yag ekatchéén narpon haén.' "
[8] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Anyu peet ammag cha iwalin hen anchi inyurchin
Apudyus ta hen anchi paat gagangayyu way narpoh hamhamà hen tatagu hen chayu
tongparén. [9] An-ayug naraeng tot-owa way manginwalin hen orchin Apudyus ta hen
anchi paat gagangayyu hen é-égnananyu. [10] Te ilanyu ngénat, kaman hen ihay orchin
way ensorat Moses way ekatnéén, 'Masapor ririspituwén hen chinàcha-ar, ya hen
anchi ammag mangsot hen chinàcha-arna wat masapor mepapchit.' [11] Ngém chàyuwat
agé, chayu maichénchi te chayu itudtuchu hen gagangayyu ah manlasonyu ah achiyu
manorotan hen inyurchin Apudyus, te ekatyuwén, 'Henoy tagu way makatorong koma
hen chinàcha-arna, no loohna ekatén para an Apudyusto, [12] wat mafalin mapasinsiya way
achi ano masapor torongana hen chinàcha-arna.' [13] Wat hen annay chayu itudtuchu, chana
huligén hen enalen Apudyus. Yag chuarcha agé hen tapena way kaman an cha nahha way
chayu amma-ammaan."

Faén hen ma-an hen mangemparaweng hen tatagu an Apudyus
Mat. 15:10-20

[14] Angkay hiyachi yag kasen enayagan Jesus hen anchichay chuaray tatagu yag ekatnéén,
"Papannaagényu amin hen antoy ifagà ta ma-awatanyu. [15] Faén angkay hen anchi éméy
ah lenoang hen tatagu hen mangemparaweng an hiya an Apudyus, te hen anchi marpo
hen tagu, yachi hen mangemparaweng an hiya."
[16] "Changrényu koma hen antoy chà ifaga te naingaan-ayu."
[17] Angkay na-awni way tenaynan Jesus hen anchichay tatagu yag hinénggép ah faréy,
émméy hen anchichay pasorotna way i mananhan no heno hen laychén hen anchi
penanina way aryén. [18] Yag annaat ekat an chichéén, "Ay ammoh uray peet agé chàyuwén
cha-anyu ma-awatan. Ilanyu ngén, heno way ma-an way éméy ah tapà yag inùmun
hen tagu, achi mafalin way chichachi hen mangemparaweng an hiya an Apudyus. [19] Te
achina met engwa ah hamhamàna te ah potona hen ayana yag an fumùnag ah awni."
(Hen yatoy enalen Jesus wat empaka-awatna way aminay ma-an wat maid lawengna an
Apudyus.) [20] Yag annaat etoroy way mangaliyén, "Hen anchi mangemparaweng hen tatagu
an Apudyus wat hen anchi marpo paat ah hamhamàna. [21] Te hen anchi hamhamà, yachi
hen marpowan hen egachay laweng way achi laychén Apudyus, te yachi hen karmuwan
hen mangakaw ya hen pomatéy [22] ya hen chumagchagas. Ya hen hamhamà agé hen
manligwatan hen gamgam ya hen laweng way a-amma ya hen lokop. Ya hen hamhamà
agé hen karpowan hen layos ya hen apés, hen usot ya pasekat ya aminay lenoroko way
a-amma. [23] Amin chato wat ah hamhamà hen tatagu hen marpowana, yag chichato hen
mangemparaweng hen tatagu an Apudyus."

Hen nanorongan Jesus hen ihay faén Judio
Mat. 15:21-28

[24] Angkay hiyachi way lommayaw ah Jesus an nadchi, émméy hen anchi sakopon hen
Tiro yag hinénggép hen ihay faréy way hen gagarana, ta man-inungar way achi koma
ma-am-ammuwan. Ngém maid chillu mafalin te chengngar hen tatagu. [25-26] Ya hen ihay

nangngar wat ihay in-ina way faén Judio way niyanà ad Sirofenicia way sakopon hen Siria.
Ammag nahurugan ah ongtan hen anchi anàna way fafarasang. Wat angkay chengngarna
way wachah Jesus, émméyat nampalentomang hen henagongna way chan pangpanga-ase
ta eparyawna koma hen anchi nihuhurug hen anàna. [27] Ngém senongfatan Jesus hiya ah
pani way mangaliyén, "Masapor panganén unna hen anchichay a-anà ya anat hen aho, te
faén usto no aran hen anén hen a-anà yag inidchat hen aho." Yachi yag na-awatan hen
anchi in-ina hen anchi penanin Jesus way hen anchichay Judio hen matorongan unna ya
anat hen anchichay faén Judio. [28] Wat sommongfat way mangaliyén, "Tot-owa hen annay
enalem Apo, ngém ammoh faén usto no anén hen aho hen anchi laway fugtan hen a-
anà." [29] Yag anat ekat Jesus an hiyéén, "Nènong paat tot-owa hen annay songfatno, wat
omanamot-aat te lommayaw hen anchi nihuhurug way ongtan hen anchi anàno." [30] Yag
angkay ommanamot hen anchi in-ina, inchahana hen anchi anàna way iné-émfég way
maid tot-owa hen anchi nihuhurug an hiya.

Hen nanga-anan Jesus hen tenorang ya tenongong hen ihay tagu

[31] Angkay hiyachi way lommayaw cha Jesus hen sakopon hen Tiro, enengwacha ad Sidon
ya hen sakopon hen anchi ekatchéén Decapolis yag anchaat manakpos way éméy hen
anchi penget hen fayfay way Galilea. [32] Yag angkay ahchi, wacha hen ihay tagu way
nattorang ya nattongong, yag inyéy hen anchichay tatagu hiya an Jesus yag chachan
pangpanga-ase ta tad-éna koma ta maka-an hen anchi saketna. [33] Yachi yag inyéy Jesus
hiya hen ê-éyna ta ommanggaycha, yag annaat epahrò hen gammatna hen nanchumang
way ingan hen anchi nattorang, yag annaat agé toppaan hen limana yag enetchàna hen
chilan hen taguwanchi. [34] Yag anat mantangad ad uchu yag ommaghéy way mangaliyén,
"Eppata," way hen laychénay aryén, metogwang-ayu. [35] Yachi yag naka-anat hen
tenorangna ya hen tenongongna wat makagngar ya warahwah chi man-aryana. [36] Yachi
yag tenéngténg Jesus hen anchichay tatagu ta achicha paat cha haphapetén hen anchi
enammaana. Yag anchaat agég henhorhoryachén way cha manapehapet. [37] Wat amin
hen anchichay nangngar, anchag nahaang way térén yag ekatchéén, "Ammag ammay hen
aminay chana ammaan te uray hen nattorangén makagngar ya hen nattongongén maka-
ale."

8

Hen namanganan Jesus hen opatlifu way tatagu
Mat. 15:32-39

[1] Angkay hen-argawan way cha-an unay paat mafayag, kasen enamongan hen chuar
way tatagu ah Jesus. Angkay na-amin hen faroncha, enayagan Jesus hen anchichay
pasorotna yag imfagana way mangaliyén, [2] "Maség-angà hen antochay chuar way tatagu
te ma-atlo ad uwan ah ag-agaw ah anchag nì-i-iggawan an chitaaw yag na-amin hen
faroncha. [3] Yag no epaligwat-o chicha way hommehennaang, magat anchag mahigngén
hen charan, kaskasen te anachawwéy hen ayan hen tapena." [4] "Oo a," way ekat hen
anchichay pasorotna, "ngém nokay lawa hen omar-antaaw ah epangantaaw an chicha
way maid met nehag-én ah fabréy hen antoy ini-inggawantaaw." [5] Yag anat hanhanan
Jesus an chicha way mangaliyén, "Wat kamana hen faron way wachan chàyu." Yag
ekatchéén, "An yanggay pituy tenapay." [6] Yachi yag imfagan Jesus hen anchichay tatagu
ta tumùchucha hen anchi pachinaroh yag annaat aran hen anchi pituy tenapay yag
nanyaman an Apudyus yag annaat petpet-angén yag inidchatna hen anchichay pasorotna
ta iwarascha hen anchichay tatagu, yag inwarascha tot-owa. [7] Yag wacha agé hen anchi
aketay files wat inyaman Jesuschi an Apudyus yag imfagana hen anchichay pasorotna ta
iwarascha agé. [8] Wat nanganangancha hen anchichay tatagu ingganah nagipohcha amin.
Angkay narpascha way nangan, enamong hen anchichay pasorotna hen finay-anancha
yag napno hen pituy awit. [9] Ya hen filang hen anchichay tatagu way nangan wat émméy
ah opatlifu. [10] Yachi yag anat epaligwat Jesus chicha yag anat mì-ighép hen anchichay
pasorotna hen anchi fangka ta manlugancha way éméy hen sakopon Dalmanuta.

Hen nanarcharan hen anchichay Fariseo an Jesus ta omenpàila ah sinyar
Mat. 12:38-39; 16:1-4; Luc. 11:29-32

11 Angkay hiyachi yag émméycha hen tapen anchichay Fariseo an Jesus way i mamachas
way manlokop an hiya. Wat inlugicha way manarchar ta omenpàila ah kaskascha-aw ah
manot-owaancha way ah Apudyus tot-owa hen nannag an hiya. 12 Yag ammag ommaghéy
ah Jesus way mangaliyén, "Pakay hen tatagu way cha matagu ad uwan, ammag hen
kaskascha-aw paat hen laychéncha way ilan. Achi a, te hen ifagà an chàyu wat ammag
maid angkay mepàila an chàyu ah kaskascha-aw way sinyar ah manot-owaanyu an haén."
13 Yachin imfagana yag tenaynanaat chicha way kasen nanlugan hen anchi fangka way
gumchang ad chumang.

Hen nempaniyan Jesus hen anchi laweng ah kaman tenòtò
Mat. 16:5-12

14 Angkay hiyachi way chacha gumchang, ammag naliw-an hen anchichay pasorot Jesus
way ummara ah faroncha te an ihà-an yanggay hen anchi tenapay way wacha an chicha
hen anchi fangka. 15 Yag anat ekat Jesus an chicha way mangaliyén, "Ar-arwachanyu
ta achiayu maipowan hen anchi tenòtò Herod ya hen anchichay Fariseo." 16 Yachi yag
hemhemmàcha hen tenòtò way mausar ah tenapay yag chachaat agén ahetotopà way
mangaliyén, "Hen nangaryana ngata hen tenòtò te naliw-antaaw way omentàtaen ah
farontaaw." 17 Enlasin Jesus hen anchi chacha tatagépfarén yag annaat ekatén, "Pakay
inyu man-a-atopàpa-an mepanggép hen kamaichan hen anéntaaw. Ammoh ammag
kenémnég hen hamhamàyu ta maid chillu ma-awatanyu ya maelasinyu hen mepanggép
hen kafaelà. 18 Annachayan hen matayu yag an-ayug achi makaila hen chà enammaan.
Ya hen ingayu, ay achiayu agé makagngar hen chà enale. Ay ammoh naliw-anyuwat 19 hen
anchi nametpet-angà hen an lemay tenapay way namangan hen anchichay lemanlifu, wat
kamana kay hen anchi nahawar way enamongyu." Yag ekat hen anchichay pasorotnéén,
"Hemporo ya chuway awit." 20 "Yag hen anchi ngay nametpet-angà hen anchi an pituy
tenapay way namangan hen anchi opatlifu way tatagu, kamana agéy awit hen nahawar
way enamongyu." Yag ekatcha agéén, "Pitu." 21 "Wat no yaha," way ekat Jesus, "ay ammoh
achiyu peet chillu ma-awatan way achiayu koma machanagan mepanggép ah anén."

Hen nanga-anan Jesus hen finurag hen ihay tagu ad Betsaida

22 Angkay hiyachi way inumchah cha Jesus ad Betsaida, wachacha hen nanginyéy an
hiya hen ihay nabfurag. Yag chachan pangpanga-ase ta tad-éna koma ta maka-an hen
anchi finuragna. 23 Yachi yag pinchén Jesus hen anchi nabfurag yag inyéyna ah fùnagan
hen anchi fabréy, yag annaat toppaan hen matana yag tenchàna. Yag annaat hanhanan
way mangaliyén, "Ay wachay ilam." 24 Nanmuhwat hen anchi nabfurag yag ekatnéén,
"Oo, mailà hen anchichay tatagu, ngém anchag kaman away way cha manaran." 25 Wat
kasen tenchà Jesus hen matana, yag yachi way nan-ifétégna way nangila yag lommawagat
agé hen mangil-ana hen angamin te naka-an way térén hen finuragna. 26 Yachi yag
tenéngténg Jesus hiya ta manchakpos way homàyat ah fabréycha way achina engwa hen
anchi fabréyanchi way anchaat narpowan.

Hen enalen Pedro no henoh Jesus
Mat. 16:13-20; Luc. 9:18-21

27 Angkay hiyachi way cha manaran cha Jesus ya hen anchichay pasorotna way éméy
hen anchichay fafabréy way sakopon hen Cesarea Filipos, henanhanana an chicha way
mangaliyén, "Nokayà ngata ah hamhamà hen tatagu." 28 Yag ekatchéén, "Hen ekat hen
tapena, hea ah Juananchi way chan funfunyag way an nan-uchi. Ya hen tapena, ekatcha
agéén hea ano hen anchi profeta ad namenghan way Elias way kasen ummale. Yag hen
tapena agé, ekatchéén hea hen iha hen anchichay profeta ad namenghan way kasen
natagu." 29 Yag anat ekat Jesus an chichéén, "Chàyu kay, nokay agé hen ekatyu an
haén." Yag nan-aleyat ah Pedro way mangaliyén, "Hea hen anchi Cristu way empopostan
Apudyus way umale way mantoray." 30 Yag anat téngténgén Jesus chicha way mangaliyén,
"Ilanyu ta achiyu paat cha haphapeténha hen tatagu."

Hen nimfag-an Jesus mepanggép hen matéyana
Mat. 16:21-23; Luc. 9:22

31 Angkay hiyachi yag inlugin Jesus way mangimfaga hen anchichay pasorotna hen
mekaman an hiya, ekatnéén, "Haén way Pangorowan hen Tatagu, wat masapor mapap-
aligatanà way térén. Yag achiyà mangiggéén hen anchichay anam-ama way ponò hen
Judio ya hen anchichay anap-apon hen papachi ya umat agé hen anchichay siguchay cha
mintudtuchu hen orchin Moses. Yag ana-at agé epapchit, ngém hen petlon hen ag-agaw,
man-uchiyà chillu." 32 Enlawarawagna way nangensoplekar amin an cha nadchi an chicha.
Wat ah Pedro, annag enayagan ah Jesus hen anchi ê-éyna yag chanaat agé amhiwén
hiya way achi koma mafalin ma-ammaan hen enalena. 33 Yag nanhagong ah Jesus hen
anchichay pasorotna yag iningarna ah Pedro way mangaliyén, "Lomayaw-aat Chumunyu,
te hen annay hamhamàno, narpoha hen tagu way faén narpon Apudyus."

Hen ekaman way somorot an Jesus
Mat. 16:24-28; Luc. 9:23-27

34 Angkay hiyachi yag enayagan Jesus hen anchichay chuar way tatagu ya hen anchichay
pasorotna, yag imfagana an chicha way mangaliyén, "Heno way tagu way manlayad
way somorot an haén, masapor faén hen antoy ataguwana ad uwan hen haham-éna te
masapor sorotona hen ifagà, tàén yachi hen iyatéyna. 35 Te hen anchi tagu way ammag
mangempapangég hen ataguwana hen antoy lotaat matéy chillu. Waman hen anchi tagu
way achi mangempangég hen matéyana gapon afurotna an haén ya hen anchi ammay
way chamag, wat uray ta matéy, midchat chillu an hiya hen kasenna ataguwan way maid
péppégna. 36 Yag ay ammoh wachay sérfina no ammag awéén hen ihay tagu hen egachay
ininggaw hen antoy lota no ah awni yag entap-ar chillu Apudyus hiya. 37 Te maid chillu
kafinaknang ah uray heno ah érégna way ifayad ta mètagu an Apudyus. 38 Amchan hen
kenaraweng hen tatagu ad uwan way ammag maid afurot hen kachùran an chicha. Wat
heno way tagu way miyahrang an chicha ya ammag mafiinan way manàchég an haén
ya hen intudtuchù, wat mafiinanà agé way manàchég an hiya ah tapen chi ag-agaw
hen anchi mamfangchà. Te haén way Pangorowan hen Tatagu, etnochà hen anchichay
anghel Apudyus hen mamfangchà way humiliyà ah kenangaton Ama way yachi chillu hen
kenangatò."

9

1 Yag entoroy Jesus way mangaliyén, "Tot-owa hen antoy ifagà way wachacha hen
tapena an chàyu ahto ad uwan way achi matéy ingganah ilancha hen mantorayan Apudyus
way chakar hen mannakafalinna."

Hen sommafaliyan hen achar Jesus
Mat. 17:1-13; Luc. 9:28-36

2 Angkay hiyachi way narooh hen énémay ag-agaw, enayagan Jesus cha Pedro an Jaime
yah Juan yag inyéyna chicha hen ihay akayyang way filig way ommanggay ahchi. Yag
hen nangi-il-ancha an Jesus, ammag nafalewan hen acharna 3 way ammag cha humili
hen lumfongna ah pommokawana way maid mepachongan hen kenapokawna hen amin
antoy lota. 4 Yag hen hiyachi, innilachaat agé cha Elias an Moses way niya-ahad way cha
mètagépfar an Jesus. 5 Yag ammag nan-aleyat ah Pedro way ekatnan Jesusén, "Apo, ammag
ammayat ta wachataaw ahto wat ayé, ta omamma-ani ah toroy fawi ta para an hea hen iha,
ya para an Moses hen iha, ya para agé an Elias hen iha." 6 Ammag yachi lawan inyalen Pedro
te maid innilanah aryéna gapo hen anchi pararoy égyatcha. 7 Yag hen hiyachi, anchag
nanépnépan ah funat yag wachan nan-ale way narpon anchi funat way ekatnéén, "Yato
hen laylaychê way anào wat changrényu hiya." 8 Yag hiyachiyat agé way langrangéén cha
Pedro yag anggayat agé ah Jesus ah wacha.

9 Angkay hiyachi way chachan éhég hen anchi filig way lomayaw, tenéngténg Jesus
chicha way mangaliyén, "Ilanyu ta achiyu paat cha haphapetén hen anchi innilayu
ingganah marpas way matéyà ya man-uchiyà, haén way Pangorowan hen Tatagu." 10 Wat

enafurotcha tot-owa way iggaycha haphapeténchi, ngém chacha chillu man-ahetennopà
no heno hen laychén Jesus way aryén hen anchi enalena way matéy ya man-uchi. [11] Yag
anchaat imohon an hiya way mangaliyén, "Pakay ekat hen anchichay siguchay cha
mintudtuchu hen orchinén, 'Masapor umale unna ah Elias way profeta ad namenghan
ya anat umale hen anchi empopostan Apudyus way Cristu nò.' " [12-13] Yag ekat Jesusén,
"Oo, tot-owa way umale unna ah Elias way mangensagana hen hamhamà hen tatagu ta
elasincha koma ah Cristu. Ngém ah katot-owana, looh angkay umma-ale ah Elias way
ammag maid amsédna ah enammaan hen tatagu an hiya, te yaha chillu hen nesosorat
way ma-ammaan an hiya. Yag wacha agé hen anchi nesosorat way imfafaggana agé way
haénay Pangorowan hen Tatagu, wat masapor mapap-aligatanà agé way achiyà amin
mangiggéén hen tatagu."

Hen nemparyawan Jesus hen anchi cha omenpa-adhar way ongtan
Mat. 17:14-21; Luc. 9:37-43

[14] Angkay hiyachi way inumchah cha Jesus hen iggaw hen anchichay tapen hen
pasorotna, innilacha way ena-ammongan hen chuar way tatagu chicha. Yag wachacha agé
hen tapen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses way cha mè-esngel hen
anchichay tapen hen pasorot Jesus. [15] Yag hen nangil-an hen anchichay tatagu an Jesus,
anchag lommaylayad wat nanagtagcha way i manib-at an hiya. [16] Yag anat hanhanan Jesus
hen anchichay pasorotna way mangaliyén, "Pakay, nokay hen chayu mansosongelan."
[17] Yag ammag sommongfat hen iha hen anchichay tatagu way ekatnéén, "Apo, hea koma
hen manginyaliyà hen antoy anào way fummafaru te nahurugan ah ongtan way yachi
hen nattongongana. [18] Yag mag-ay ta umchah hen man-ancharan hen anchi nihuhurugén
ammag mantap-ar ya cha tomarfutab hen tapàna way chana manngalitfén amin hen
fub-ana yag cha amin omadhar. Imfagà hen antochay pasorotno ta eparyawcha koma,
ngém anchag achi peet kafaelan." [19] Yag anat ekat Jesus hen anchichay tataguwén,
"Ammag pasagchi ah nì-i-iggawà an chàyu way tatagu ad uwan yag ammag maid chillu
afurotyu. Ammoh kamana hen ekaman-o way manganoh an chàyu way ammag naligat
hen omafurotanyu. Iyaleyuhto hen annay onga." [20] Wat inyéycha hen anchi onga, yag
hen nangil-an hen anchi nihuhurug an Jesus, annag empa-adhar hen anchi onga wat
nantap-ar way cha omalepodpod ya cha tomarfutab agé hen tapàna. [21] Henanhanan
Jesus hen anchi aman hen onga way mangaliyén, "Kamana hen nanginlugiyan hen yatoy
chana gìnéén." Yag ekatnéén, "Nanepod hen anchi kaong-ongana chillu. [22] Yag ammag
kankanayén way cha pachasén hen anchi ongtan way mamchit an hiya way annag cha
etap-ar hiya hen anchi apoy ya hen chanum. Wat no kafaelam way mangemparyaw hen
annay nihuhurug, panga-asem paat ta torongam chàni." [23] Yag ekat Jesus an hiyéén,
"Pakay ekatnowén no kafaelà. Ay achim peet afuroton way kafaelà, te maid achi mafalin
ah ma-ammaan hen tatagu nonat an omafurot. Wat ay omafurot-a." [24] Yag ammag
tenomfar hen anchi am-ama way mangaliyén, "Oo, wachan afurot-o ngém toronganà te
ammag korang chillu." [25] Ngém angkay hiyachi way innilan Jesus way chacha chumuar
hen anchichay tatagu way cha ma-amoamong, menancharna hen anchi nihuhurug way
mangaliyén, "Heay tommongong ya tommorang way ongtan, lomayaw-aat hen annay
onga ya achia kasen cha mihuh-urug an hiya." [26] Yag ammag nan-ongaw hen anchi ongtan
yag empa-adharna way térén hen anchi onga yag anat lomayaw. Yag ammag kaman natéy
hen anchi onga. Yag ekat hen anchichay tataguwén, "Anggay a, te natéy hen annay onga."
[27] Ngém inégnanan Jesus hen limana way namuhwat yag tommàchég hen anchi onga.

[28] Yag yachi way hinénggép cha Jesus ya hen anchichay pasorotna hen ihay faréy way
anggaycha, henanhanancha way mangaliyén, "Pakay ngata iggay-ani nakeparyaw hen
anchi nihuhurug." [29] Yag ekat Jesusén, "Hen kaman an cha nadchi, egad angkay epapate
way manluwaru ya anat mafalin meparyaw."

Hen kasen nangimfag-an Jesus hen mepanggép hen matéyana
Mat. 17:22-23; Luc. 9:43-45

[30] Angkay hiyachi way lommayaw cha Jesus an nadchi, nanchakposcha way nangéy
hen provinsiyan hen Galilea te achi laychén Jesus way ma-ammuwan hen iggawana, [31] te
wacha hen chana itudtuchu hen anchichay pasorotna way hen chana itudtuchu, ekatnéén,
"Haén way Pangorowan hen Tatagu wat midchatà hen anchichay tatagu way mamchit
an haén, ngém hen anchi petlon hen ag-agaw wat man-uchiyà chillu." [32] Chechengngar
hen anchichay pasorotna hen anchi enalena, ngém anchag iggay ma-awatan no heno hen
laychénay aryén, ya chacha agé émégyat way kasen mangimoh.

Hen ekaman hen anchi manlayad way ngomato
Mat. 18:1-5; Luc. 9:46-48

[33] Angkay hiyachi way inumchah cha Jesus ya hen anchichay pasorotna ad Capernaum,
hinénggépcha hen ihay faréy yag anat hanhanan Jesus an chicha way mangaliyén, "Nokay
hen anchi chayun sosongelan hen charan." [34] Ngém iggaycha somongfat, te hen chachan
sosongelan wat mepanggép hen ngomatowan no heno hen nangatngato an chicha. [35] Yachi
way tummùchu ah Jesus yag imfagana way tumùchucha agé hen anchichay hemporo
ya chuway pasorotna, yag annaat ekat an chichéén, "Henoy tagu way manlayad way
ngomato, masapor epafafana hen acharna way kaman annag ifilang hen acharna ah
alepan ah katorongan hen ifana." [36] Yachi yag anat ayagan Jesus hen ihay onga hen
sangwanancha amin yag annaat hàliyén way mangimfaga hen anchichay pasorotna,
ekatnéén, [37] "Hen onga, kaman maid filangna. Ngém henoy tagu way gapon afurotna an
haén yag chana chillu ifilang hen anchichay kaman hen antoy onga, wat chana agé ifilang
haén. Yag heno agéy mangimfilang an haén, wat chana agé ifilang hen anchi nannag an
haén."

Hen anchi achi komontara wat hiya hen ifa
Luc. 9:49-50

[38] Yachi yag nan-aleh Juan yag ekatnéén, "Apo, wachan innilani way tagu way chana
eparyaw hen anchi nihurug way ongtan way hea ano hen nangidchat hen kafaelana. Yag
empawani te faén met tapetaaw hiya." [39] Ngém ekat Jesusén, "Aẁ, achiyu cha epawa
hen kaman an cha nadchi, te henoy tagu way haén hen narpowan hen kafaelana way
mangamma ah kaskascha-aw, wat faén naraka ah mangaryana hen laweng an haén. [40] Te
heno way achi mangontara an chitaaw, wat ifataaw chilluchi. [41] Yag tot-owa hen antoy
ifagà way uray henoy tagu way tomorong an chàyu way an lawa umidchat ah chanum
gapon chayu omafurotan an haén way Cristu, wat sigurachu way magunggunaan."

Hen émégyatan way omawis ah fumasor
Mat. 18:6-9; Luc. 17:1-2

[42] "Heno way tagu ah ammag mangintudtuchu ah fumasoran hen anchi cha omafurot
an haén way kaman hen antoy onga, wat wadwadcha hen machusana ah pegwana no hen
metàchan hen fatoh fagangna yag netap-ar hen fayfay."

[43] "Wat mag-ay no hen a-amman hen limayu ah mangamma hen manùganyu an
Apudyus, un-unnina no porhanyu. Te un-unnina angkay hen uray ud-ay an ihà-an hen
lima hen antoy ataguwan no hen anchi kompeleto hen lima yag ad imférno hen ayan way
ahchi, ammag achi madmachép hen anchi apoy ah ing-inggana. [45] Yag mag-ay agé ta hen
laychényu way ayan hen mangammah manùganyu an Apudyus, un-unnina no porhanyu
hen he-eyu. Te un-unnina angkay hen uray ud-ay an ihà-an hen he-e hen antoy ataguwan
no hen anchi kompeleto hen he-e yag ad imférno hen metap-aran. [47] Yag mag-ay ta hen i-
illanyu hen mangamma ah manùganyu an Apudyus, un-unnina no okatényu hen matayu.
Te un-unnina angkay hen uray ud-ay korang hen mata hen antoy ataguwan no hen anchi
kompeleto hen mata yag ad imférno chillu hen metap-aran. [48] Te ahchi, ammag achi
matmatéy hen anchichay figis way cha mangissaissa hen achar ya maid agé makachép
hen anchi apoy way cha manangchachangchang hen achar."

[49] "Hen aminay michaton an Apudyus wat ma-ahinan ah mangammayan Apudyus. Ya
kaman agéhchi hen ma-ahinan hen aminay tatagu ah apoy. [50] Ammay hen ahin te epawana
hen kabruan. Ngém no maka-an hen kenapaketna, ammag maid poros sérfina te maid

én-énnén way kasen mangempapaket. Wat ilanyu ta man-anchar hen anchi kaman kena-
ahinyu wat matotornos-ayu."

10

Hen intudtuchun Jesus mepanggép hen hen-ahawa
Mat. 5:31-32; 19:1-12; Luc. 16:18

1 Angkay hiyachi way lomayaw cha Jesus ad Capernaum, enengwacha hen anchichay
fafabréy hen provinsiyan hen Judea yag anchaat gumchang hen anchi wangwang way
ekatchéén Jordan. Yag ahchi, cha amoamongan hen anchichay tatagu hiya, yag chana
tudtuchuwan chicha te yachi chillu hen chana ekamkaman.
2 Angkay hiyachi yag émméycha agé hen tapen hen anchichay Fariseo way icha
pachasén way manlokop an Jesus. Yag hen henarudhudcha, ekatchéén, "Nokay hen
ma-awatam hen orchintaaw, ay wachay karébféngan hen larae way manginhiyan hen
ahawana." 3 Yag senongfatan Jesus ah harudhud agé, ekatnéén, "Nokay hen inyurchin
Moses way ma-ammaan nò." 4 Yag ekatchéén, "Emparufusna met te hen ekatna, 'No
ammag omensorat hen larae ah papel ah mangimfaga hen manhiyanancha wat mafalin
ihiyanna hen ahawana.' " 5 "Oo a," way ekat Jesus, "ngém hen nanginyurchinan Moses an
nahha, te gapon kenatérén hen uruyu way an-ayug achi matudtuchuwan. 6 Te hen anchi
lugrugin hen egad way hen pés-éy nangammaan Apudyus hen angamin, enammaana
hen larae ya fufae. 7 Yag gapon hiyaha wat taynan hen larae hen chinàcha-arna ta
metepon an ahawana. 8 Wat yachi hen mamfalinéncha ah ihà-anay achar way manepod
hen hiyachi, faéncha chuwa te anchag émméhà-an ah matan Apudyus. 9 Ah Apudyus
hen nangamman nadchi, wat maid karébféngan hen tatagu way mangempahiyan hen
anchi looh nanteponon Apudyus." 10 Angkay hiyachi way hinénggép cha Jesus ah faréy,
henanhanan hen anchichay pasorotna no henon laychén hen anchi enalena way aryén.
11 Yag annaat ekat an chichéén, "Henoy larae way manginhiyan hen ahawana yag kasen
nangahawa, fummasor hiya hen anchi pés-éy ahawana te chagchagasna hen anchi
inyatobna. 12 Yag maid agé nat-énana hen fufae way manginhiyan hen ahawana yag kasen
nangahawa, te ancha chumagchagas agé."

Hen namindisyunan Jesus hen anchichay ungunga
Mat. 19:13-15; Luc. 18:15-17

13 Angkay hen-argawan, wachacha hen anchichay cha manginyéy hen ungunga an
Jesus ta tad-éna way mamindisyun, ngém chaat agé amhiwén hen anchichay pasorotna
chicha. 14 Yachi way innilan Jesuschi, iningarna hen anchichay pasorotna way mangaliyén,
"Masapor eparufusyu hen umaliyan hen ungunga an haén way achiyu cha epawa, te hen
anchichay kaman an chicha, wat chichachi hen metape hen mantorayan Apudyus. 15 Te
tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way henoy tagu way achi mangempafafa hen acharna
ah omafurotana an Apudyus way kaman hen cha ekaman hen antochay ungunga, wat
achi angkay mafalin way metape hen mantorayan Apudyus." 16 Yachi yag henàlena hen
anchichay ungunga yag inchàépna hen limana an chicha way mamindisyun.

Hen anchi tagu way mamatpateg hen kenafaknangna
Mat. 19:16-30; Luc. 18:18-30

17 Angkay hiyachi way cha lumigwat agé cha Jesus, nanagtag hen ihay tagu way i
nampalentomang hen henagongna way mangaliyén, "Heay ammay way Apo, nokay hen
ammaà ta ma-adchanà ah mannanayun way ataguwan an Apudyus." 18 Yag ekat Jesus
an hiyéén, "Pakay ekatnowén ammayà, te maid met safalih ammay no faén yanggay ah
Apudyus. 19 Yag innilam chillu hen anchichay orchin Apudyus way achita cha pomatéy
ya achita cha chumagchagas, achita cha mangakaw ya achita cha istiguwan hen faén
tot-owa, achita lomokop, ya masapor rispituwén hen chinàcha-ar." 20 Yag anat ekat hen
anchi taguwén, "Oo Apo, tenongpar-o amin chaha nanepod ah kaong-ongà." 21 Yag ammag
nasékét hen matan Jesus ah layadna an hiya yag ekatnéén, "An ihà-an yanggay hen korang
an hea, wat hen ammaam, im elao amin hen anchichay kok-owam yag inidchatno hen

laona hen anchichay publi, wat marmu hen tot-oway kafinaknangno ad uchu, yag yachi,
an-aat umale way somorot an haén." [22] Ngém hen nangngarana hen anchi imfagan Jesus,
ammag ngommehpéy hen hamhamàna yag cha lomayaw way chan totokar te ammag
faknang way térén.
[23] Angkay lommayaw hen taguwanchi, henagong Jesus hen anchichay pasorotna yag
ekatnéén, "Ammag naligat way térén hen metapyan hen faknang hen mantorayan
Apudyus." [24] Yag anchag nahaang way térén hen anchichay pasorotna hen nangngarancha
hen anchi enalena. Ngém entoroy Jesus chillu way mangaliyén, "Sosnod, ammag naligat
tot-owa hen ketapyan hen tatagu hen mantorayan Apudyus. [25] Ngém kaskasen hen
anchichay faknang, te ammag narakrakaat hen homroan hen kafayu hen matan hen
chagum no hen metapyancha an Apudyus." [26] Yag ammag kaskasen hen nahaangan hen
anchichay pasorotna, yag anchaat man-ahetoptopà way mangaliyén, "Wat no yaha, ay
nanggilah wachay ihà-an lawah mahara-an." [27] Finéfétég Jesus chicha way mangaliyén,
"No hen tatagu hen mangamma ah kahara-ancha, achi tot-owa mafalin. Ngém no ah
Apudyus hen mangamma, wat mafalin te maid achi mafalin an hiya."
[28] Hiyachi yag anat man-ale ah Pedro way mangaliyén, "Ilam ngén chàni, wat annig
tenaynan hen aminay wacha an chàni ah sommorotanni an hea." [29] "Tot-owaha," way
ekat Jesus, "yag hen ifagà an chàyu, henoy tagu way manaynan hen fabréyna ya sosnodna
ya chinàcha-arna ya hen a-anàna ya hen lotana gapon haén ya hen minwarawagana
hen anchi ammayay chamag, [30] wat midchat agé an hiya hen antoy matatagguwana hen
chùchùar no hen tenaynana. Te midchat an hiya hen chùchùar way fumaryana ya hen
mansosnodna ya hen manchinàcha-arna ya hen man-a-anàna ya uray agé hen manlotana,
ngém yanggay te wacha chillu hen mapap-aligatana. Ngém ah pegwana, mètagu an
Apudyus ah ing-inggana. [31] Ngém hen ihay ifagà agé," way ekat Jesus, "wat hen anchichay
kaman nangato ad uwan, anchag nafafa ah pegwana. Waman hen anchichay kaman nafafa
ad uwan, wat chicha agé hen ngomato ah pegwana."

Hen kasen nangimfag-an Jesus hen matéyana
Mat. 20:17-19; Luc. 18:31-34

[32] Angkay hiyachi yag lummigwat cha Jesus way mane-ed hen anchi charan way éméy ad
Jerusalem. Cha mamangpango ah Jesus way cha umunud hen anchichay pasorotna way
ancha amin ammag nahaang. Yag chacha agé émégyat hen anchichay tapenay tatagu way
cha umunud.
Yag angkay hiyachi, kasen enet-én Jesus hen anchichay hemporo ya chuway pa-
sorotna, yag kasenna agé imfaga an chicha hen anchi mepasamak an hiya. [33] Ekatnéén,
"Changrényu ngén hen antoy ifagà. Hen antoy ayantaaw ad Jerusalem ad uwan wat haén
way Pangorowan hen Tatagu, yato hen kadpapà yag ana-at meporang hen anchichay
kangatowan way pachi ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses.
Yag uwisénà an chicha ah mamchitanà ya ana-at midchat hen anchichay faén Judio.
[34] Yag ana-at agé sénsén-én an chicha ya magénén tenoppaanà ya henapratanà yag ana-at
pédtén. Ngém man-uchiyà chillu hen anchi petlon hen ag-agaw."

Hen chawat cha Jaime an Juan an Jesus
Mat. 20:20-28

[35] Angkay hiyachi yag hommag-én an Jesus hen anchi chuway a-anà Zebedeo way cha
Jaime an Juan way mangaliyén, "Apo, wacha koma hen laychénni way ifaga an hea no
mafalin." [36] Yag anat ekat Jesusén, "Nokaychi hen laychényu." [37] Yag anchaat ekatén, "No
umchah hen anchi machachayaw way mantorayam, parufusum koma chàni way mìtùchu
an hea way hen iha, ah pachawananno ya hen iha agé, ah pachawigim." [38] Ngém ekat
Jesus an chichéén, "Maid angkay innilayu hen annay chayu chawatén. Te ay mafalin
ma-anohanyu hen ligat way kaman hen anchi ligat way mepachah an haén. Yag ay
maetorodyu hen anchi miyatéy way kaman hen anchi iyatéy-o." [39] Yag ekatchéén, "Oo,
mafalin maetorodni chaha." Yag ekat Jesusén, "Oo, tot-owa way ma-anohanyu hen ligat
way kaman agé hen mepachah an haén, ya etorodyu agé hen miyatéy way kaman hen

iyatéy-o. [40] Ngém hen tumùchu ah pachawanan-o ya ah pachawigì wat faén haén hen
mamele, te ah Apudyus hen nangensasagganan cha nadchi way tumùchuwan ah para hen
anchichay mangidchatana."
[41] Angkay hiyachi way chengngar hen anchichay tapenay pasorot Jesus hen anchi cha
chawatén hen ifacha way cha Jaime an Juan, ammag lommaweng hen hamhamàcha. [42] Wat
enamong Jesus amin chicha yag ekatna way manugunén, "Innilayu hen cha ekaman hen
anchichay chan toray hen antoy lota, te anchag cha manchamancharén hen anchichay
chacha etorayan. Ya umat agé hen anchichay o-okom, ancha agég cha manchamancharén
hen anchichay ahentagucha. [43] Ngém achi mafalinha ah ekamanyu. Te chàyu, no heno
hen manlayad way man-ap-apo, masapor epafafana hen acharna ah katorongan hen
anchichay tapena. [44] Yag heno agé hen manlayad way ngomato an chàyu, masapor
mamfalinéna hen acharna ah kaman alepan hen aminay ifana. [45] Te uray haén way
Pangorowan hen Tatagu wat iggayà ummale hen antoy lota ta mamfalinê hen tatagu ah
alepan-o. Te ummaliyà ta an-og mamfalinén hen achar-o ah kaman alepan ah katorongan
hen tatagu, ya ta idchat-o agé hen ataguwà ah sobfot hen chuaray tatagu."

Hen nanga-anan Jesus hen finurag Bartimeo
Mat. 20:29-34; Luc. 18:35-43

[46] Angkay hiyachi, inumchah cha Jesus ya hen anchichay pasorotna ad Jerico, yag hen
chacha lomayawan, anchag chuar hen anchichay tatagu way cha metnod. Yag wacha hen
ihay furag way tummutùchu way chan pap-alemmos hen penget hen chacha charanén.
Ah Bartimeo hen ngachanna way anà Timeo. [47] Yag angkay chengngarna way ah Jesus
peet way eNazaret hen naway, inlugina way man-ongaw way mangaliyén, "Jesus way ganà
David, panga-asem paat ta ség-anganà." [48] Yag chuar hen anchichay cha mangingar an
hiya ta guminang koma. Ngém annag inyam-améd way mangèngaw way mangaliyén,
"Heay ganà David, panga-asem paat ta ség-anganà." [49] Yachi yag entàchég Jesus yag
ekatnéén, "Ayaganyu hiyahto." Wat enayagancha hen anchi furag way mangaliyén, "Wat
lomaylayad-a yag tomàchég-a te anchi chacha-a epa-ayag." [50] Yag ammag nan-eparàwin
Bartimeo hen anchi funnafunna hen tommàchégana way éméy an Jesus. [51] Yag ekat Jesus
an hiyéén, "Nokay hen laychém way ammaà an hea." Yag ekat anchi nabfuragén, "Apo, ta
makailaà koma." [52] Yag ekat Jesusén, "Wat in-a ah ayam te gapo hen annay pammatem
an haén wat naka-an hen finuragno." Yag hen hiyachi, naka-anat tot-owa hen anchi
finuragna yag netnod an cha Jesus hen anchi chacha ayan.

11

Hen inumchahan Jesus ad Jerusalem
Mat. 21:1-11; Luc. 19:28-40; Juan 12:12-19

[1] Angkay cha homag-én cha Jesus ad Jerusalem way tég-angaycha umchah hen anchi
fabréy ad Betfage ya ad Betania yag entàchégcha hen pénad hen anchi tagéytéy ad Olivo
yag anat hénagén Jesus hen chuway pasorotna way mangaliyén, [2] "Epangpangoyu hen
fabréyanchi way chuchummangéntaaw, yag no umchah-ayu wat wacha hen ilanyu way
netatàéd way ubfun chi kafayu way cha-an masaksakayan. Ùfachényu yag inyaleyuhto.
[3] Yag mag-ay ta wachay mangaliyén, 'Pakay aranyuha,' ifagayu way masapor hen anchi
ap-apo wat man-ifangadna no marpas."
[4] Angkay hiyachi way émméycha hen anchi chuwa, wacha tot-owa hen inchahancha
way ubfu hen anchi korsa way netatàéd hen mamang hen hawang hen ihay faréy yag
émméycha way mangùfad. [5] Yag hen chacha mangùfachan, ekat hen anchichay tatagu
way tommatàchég an nadchiyén, "Payu ùfachén hen annay ubfuwanna." [6] Yag anchaat
ifaga hen anchi imfagan Jesus an chicha yag emparufuscha. [7] Yachi yag inyéycha hen
anchi ubfu an Jesus yag anchaat iyap-ap hen anchi agwan lumfongcha hen échég hen
ubfuwanchi yag nansakay ah Jesus. [8] Yag umat agé hen anchichay chuar way tapen
hen tatagu wat enhapràcha hen anchi agwan lumfongcha hen anchi korsa. Ya hen
tapena, enhapràcha hen anchichay tufu way incha senongpat. [9] Yag hen anchichay

tatagu way cha mangempangpango ya cha umunud an Jesus, chacha amin èngaw way
mangaliyén, “Machachayaw hen antoy Aretaaw, chayawéntaaw hen antoy ummale way
narpon Apudyus. [10] Chayawéntaaw hiya te hiya hen anchi mangentoroy hen penaka-aren
hen Apotaaw way David, wat chayawéntaaw hen anchi kangatowan way Apudyus.”
[11] Angkay hiyachi way inumchahcha ad Jerusalem, émméy ah Jesus ah Templo. Yag
angkay lenangrangana hen amin, lommayaw te cha madhém, yag netnodcha hen
anchichay hemporo ya chuway pasorotna way i ummiyan ad Betania.

Hen nekaman hen anchi away way ammag maid fungana
Mat. 21:18-19

[12] Angkay nafigat way chachan fangad ad Jerusalem way narpod Betania, hommenaang
cha Jesus. [13] Yag gapo ta innilan Jesus hen ihay away way fig hen anchi ê-éyna way ammag
tangréb chi tufuna, émméy way i nangila no wachay fungana. Ngém ammag maid te an
yanggay tangréb chi tufuna, te faén chillu tempon hen mamungaana. [14] Yag anat iyaryan
Jesus hen anchi away way mangaliyén, “Manepod ad uwan, maid kasen mangmangan hen
fungan nattoy away.” Yag chengngar hen anchichay pasorotna hen anchi enalena.

Hen nangadchugan Jesus hen anchichay chan elao ah Templo
Mat. 21:12-17; Luc. 19:45-48; Juan 2:13-22

[15] Angkay hiyachi way inumchah cha Jesus ad Jerusalem, émméy hen fatawan hen
anchi Templo yag inlugina way mangadchug amin hen anchichay tatagu way chan elao
ya cha lomao ah michaton an Apudyus. Yag tenokangna agé amin hen lamesa-an hen
anchichay chan soksokat ah pelak, ya umat agé hen tùchun hen anchichay chan elao
ah karopate. [16] Yag empawana agé hen anchichay nankakarga way cha manginyarawah
hen charancha ah Templo. [17] Yag annaat ifaga hen anchichay tatagu way mangaliyén,
“Nesosorat ad namenghan hen enalen Apudyus way ekatnéén, ‘Hen faréy-o wat mausar
ah manluwaruwan hen egachay katagutagu an haén.’ Yaha hen imfagan Apudyus ngém
chàyu, anyug namfalinén hen antoy faréyna ah manlugiyanyu hen ahentaguyu.”
[18] Angkay hiyachi, hen anchichay anap-apon hen pachi ya hen anchichay siguchay cha
mintudtuchu hen orchin Moses, chengngarcha hen anchi enkaman Jesus yag chachaat
agé émégyat an hiya. Wat nantatagépfarcha no heno hen ekamancha way mamchit an
hiya. Ngém pomangégcha chillu hen anchichay chuaray tatagu te laylaychéncha way
mamangngar hen anchi chana itudtuchu.
[19] Angkay hiyachi way cha madhém, kasen lommayaw cha Jesus ya hen anchichay
pasorotna ad Jerusalem.

Hen ma-achar mepanggép hen anchi away way inyaryan Jesus
Mat. 21:20-22

[20] Angkay nafigat way cha manaran cha Jesus, innilan hen anchichay pasorotna hen
anchi away way fig way ammag nàrong manepod ah guwisna ingganah pongarna. [21] Yachi
yag hemhemmà Pedro hen anchi enalen Jesus hen anchi away yag annaat ekat an hiyéén,
“Apo, ilam ngén hen anchi away way inyaryam, wat ammag narango.” [22] Yag ekat Jesusén,
“Anyu yanggay ammag a-abfuroton ah Apudyus. [23] Te tot-owa hen antoy ifagà an chàyu
way henoy tagu way ammag mangimfaga hen anchi filig way marabten yag nepetlà ah
fayfay, no annag afuroton way ma-ammaanchi way maid chuwachuwan hen hamhamàna,
wat ammag ma-ammaan tot-owa. [24] Wat hen ifagà an chàyu, henoy chawatényu hen
manluwaruwanyu, anyug afuroton way ninidchatchi an chàyu wat midchat tot-owa.
[25] Ngém no manluwaruayu, masapor pakawanényu hen henoy tagu way nangamma ah
laweng an chàyu ta pakawanén agé Apudyus way Amayu ad uchu hen enammaanyu way
laweng. [26] Te no achiyu pakawanén hen anchichay nangamma ah laweng an chàyu, wat
achi agé pakawanén Apudyus chàyu.”

Hen namistigarancha hen karébféngan Jesus
Mat. 21:23-27; Luc. 20:1-8

[27] Angkay kasen namfangad cha Jesus ad Jerusalem, chacha manadchad-aran hen
fatawan hen Templo yag émméycha an Jesus hen anchichay anap-apon hen papachi
ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin ya anat agé hen anchichay
anam-ama way ponò hen Judio. [28] Yag finistigarcha hiya way mangaliyén, "Henon pam
ammaan hen anchi enammaam. Yag heno ay paat agé hen nangidchat hen karébféngam
way mangammahna." [29] Yag sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Wacha unna hen
sarudsuchù an chàyu, yag no masongfatanyu wat ifagà agé no heno hen nangidchat hen
karébféngà way mangamma hen anchichay chà ammaan. [30] Wat ifagayu ngén no heno hen
nangidchat an Juan hen karébféngana way mamfunyag. Ay ah Apudyus ono tatagu." [31] Yag
chacha mahalifunuwan hen anchichay tapena way man-ahetennopà te ekatchéén, "No
ekattaawén ah Apudyus hen nangidchat hen karébféngan Juan, awniyat ifagana no pakay
iggaytaaw agé afurot hiya. [32] Yag no ekattaaw agéén tatagu hen nangidchat, aggaégyat
hen annachay tatagu te aminchaat afurotoncha way narpon Apudyus paat hen anchi
kenaprofetan Juan." [33] Wat anchaat songfatan ah Jesus way mangaliyén, "Tawwan te maid
innilani." Yag anat ekat Jesus agéén, "Wat no yaha, achì agé ifaga an chàyu no heno hen
nangidchat hen karébféngà way mangamma hen anchichay chà ammaan."

12

Hen nempaniyan Jesus hen anchichay nan-angatoy tatagu
Mat. 21:33-46; Luc. 20:9-19

[1] Angkay hiyachi yag empanin Jesus hen anchichay cha mamistigar an hiya way
mangaliyén, "Wacha hen ihay tagu way i nanmura hen lotana ah greps yag annaat arachén
yag ommenpatoktok ah mamaliwésan hen greps no fayahéncha. Yachi yag empa-ammana
agé hen akayyang way paranha ah iggawan hen anchi mangguwarcha. Angkay narpas
aminchi yag annaat epa-afang ah tapena yag lommayaw way émméy ah achawwéyay
lota."
[2] "Yachi way inumchah hen tempon hen namungaan hen anchichay nimura, yag
hennagna hen ihay alepanna way i mangara hen penakafingayna. [3] Angkay hiyachi way
inumchah hen anchi alepanna, ammag lenapchù hen anchichay cha mangafang hen
lota yag penagopagohcha yag anchaat eparyaw way maid inidchatcha ah penakafingay
hen anchi nangenlota. [4] Yachi yag kasen agé hennag hen anchi nangenlota hen ihay
alepanna. Wat hen enkamancha agé, anchag chinunor hen uruna yag enammaancha hen
aminay afifiin an hiya. [5] Ngém uray ta yachi, kasen chillu hennag hen anchi nangenlota
hen ihay alepanna, yag anchag pinchit. Wat yachiyachi hen chacha enkamkaman hen
amin anchichay nahnag way alepan way penagopagohcha hen tapena ya pinchitcha hen
tapena. [6] Wat hen anchi anongohna, an yanggay ihà-an hen nehàfa ah hénagén hen
anchi nangenlota way yachin anchi laylaychéna paat way anàna. Yag annaat ekat ah
hamhamànéén, 'Awni yag ifiincha hiya te anào paat.' Yag annaat hénagén hen anchi
anàna way émméy. [7] Ngém hen nangil-an hen anchichay cha mangafang hen lota way
naway hen anchi anàna, nan-ahetennopàcha way mangaliyén, 'Annayan hen anchi ustoy
mangentawid hen antoy lota, wat ayéat ta pédténtaaw ta chitaaw hen mangen-awa hen
antoy lota.' [8] Wat anchaat chupapén yag pinchitcha ya anchaat etap-ar hen acharna hen
lahin hen anchi arad."
[9] Narpas way penanin Jesuschi yag annaat hanhanan an chicha way mangaliyén, "Nokay
ngata hen ekaman hen anchi nangenlota hen anchichay chan afang. Kapeletan a way
mamfangad way i mamchit an chicha yag empa-afangna ah safali. [10] Pachongna hen anchi
nesosorat way alen Apudyus, yag ay ammoh iggayyu faséénchi way ekatnéén,
'Hen anchi fato way enachin hen anchichay chan sà-ad ah faréy way ekatchéén maid
sérfina, wat ammag yachiyat agé hen kapatigan ah mepégnad. [11] Ah Apudyus hen
nangamman natto, yag ammag kahahaang tot-owa.' "
[12] Hen nangngaran hen anchichay ponò hen Judio hen anchi penanin Jesus, na-
awatancha way chicha hen chana paniyén, wat anchag laychén way manelew an hiya hen

hiyachi, ngém an gapo yanggay ta iyégyatcha hen anchichay tatagu, anchag lommayaw way cha-an mangentoroy.

Hen mepanggép hen mamayachan hen furor
Mat. 22:15-22; Luc. 20:20-26

13 Angkay hiyachi, wachacha hen nahnag an Jesus way tapen hen anchichay Fariseo ya
hen tapen hen anchichay ifan Are Herod way icha pachasén way manlokop an hiya ta
no mèfat hen aryéna yag yachin mempafasorancha. 14 Yachiy émméycha, imfagacha way
mangaliyén, "Apo, innilani way pahig tot-owa hen cham itudtuchu way maid ég-égyatno
hen tatagu. Te uray nangato ya nafafa wat ammag napapchong chillu hen ekamanno way
mintudtuchu an chicha hen laychén Apudyus, te maid epohowam ah tatagu. Wat hen
laychénni paat way changrén an hea wat yato, ay ammoh achitaaw labsengén hen anchi
orchintaaw way Judio no fayachantaaw hen furor an Are ad Roma. Wat ay fayachantaaw
ono achitaaw." 15 Ngém enlasin Jesus hen kenasilibcha, wat ekatnéén, "Pakay chayu
pachasén way manlokop an haén. Uminyaleayu ah pelak ta ilà." 16 Yachi way inidchatcha
hen anchi pelak, innilana yag annaat ekatén, "Nokay hen antoy nepepetchor an natto,
yag nokay agé hen nangenngachan hen antoy nesosorat." Yag ekatchéén, "Ah Are ad
Roma." 17 Yag ekat Jesusén, "Umpayat no yaha way hiya hen nangen-awa, idchatyu kagé
an hiya. Yag ilanyu agé ta idchatyu an Apudyus hen anchichay para an hiya." Wat anchag
nahahaang amin hen anchichay nanangngar hen anchi ensongfat Jesus.

Hen mepanggép hen man-uchiyan hen natéy
Mat. 22:23-33; Luc. 20:27-40

18 Angkay hiyachi, wachacha hen anchichay tapen hen Judio way ekatchéén Saduceo
way chicha hen anchichay achi mangafurot way man-uchi hen natéy ah pegwana. Yachi
yag émméycha an Jesus yag imfagacha way mangaliyén, 19 "Apo, hen anchi ensorat Moses
ad namenghan way orchintaaw, ekatnéén, 'No wachay larae ah ommahawa yag natéy way
maid anàcha, masapor ahaw-én hen anchi sonod hen natéy hen anchi fufae way nafaro,
ta no wachay anàcha yag yachin kaman penaka-anà hen anchi natéy ah metoroyan hen
ganàna.' 20 Angkay hen-argawan ano, wachacha hen pituy lenarae way masosnod, yag hen
anchi pango, ommahawa ngém cha-ancha ummanà yag natéy. 21 Wat hen anchi metéb
an hiya, enahawana hen anchi nafaro. Ngém cha-ancha agé umanà yag natéy agé hen
anchi larae. Yachi yag neparég agé hen anchi miyatlo yag natéy chillu way maid agé
anàcha. 22 Yag nansasarunucha hen anchichay pituy masosnod way nangahawa amin hen
anchi ihay fufae, ngém natéycha amin way maid anàcha. Yachiy ommanongoh yag natéy
agé hen anchi fufae. 23 Wat non an umat way man-uchicha hen natéy, nokay hen ustoy
mangen-ahawa hen anchi fufae nò, te amincha met way pitu wat enahawacha hiya."

24 Yachi yag senongfatan Jesus chicha way mangaliyén, "Ammag yaha tot-owa hen
mepàil-an hen nèfatanyu way térén. Te ammag korang hen innilayu mepanggép hen alen
Apudyus, ya korang agé hen innilayu mepanggép hen kafaelana. 25 Te hen man-uchiyan
hen natéy, anchag kaman hen anchichay anghel ad uchu way maid man-ah-ahawa. 26 Yag
mepanggép hen man-uchiyan hen natéy, ay ammoh iggayyu faséén hen anchi ensorat
Moses hen nekaman hen anchi cha gumilafan hen away way iggay maghéb. Te ensoratna
hen enalen Apudyus an hiya way ekatnéén, 'Haén ah Apudyus way cha chayawén cha
Abraham an Isaac ya ah Jacob.' 27 Wat hen laychén natto way aryénat, uray nan-atéycha
cha Abraham hen hiyachiy tempo, é-éttégcha chillu way natattagu ad uchu, te pakay
wachacha ad uwan way cha manayaw an Apudyus nò. Wat nèfat-ayu angkay way térén."

Hen napatpateg way orchin Apudyus
Mat. 22:34-40; Luc. 10:25-28

28 Hen hiyachi, wacha agé hen ihay tagu way siguchay cha mintudtuchu hen orchin
way nanangngar hen cha mìchiskasan hen anchichay Saduceo. Yag angkay chengngarna
hen anchi usto way ensongfat Jesus an chicha, wat émméy agé an hiya way manarudsud,
ekatnéén, "Hen amin anchichay orchin Apudyusat nokay ngata hen anchi kapatpatigan
paat." 29 Yag ekat Jesusén, "Hen anchi kapatigan way orchin, ekatnéén, 'Changrényuto

way ganà Israel, te ah Apudyus way ap-apoyu wat anggay yanggay hiya ah Apudyus way
man-ap-apoyu. [30] Masapor laylaychényu hiya ah patinggan hen aminay hamhamàyu ya ah
aminay a-ammayu ya ah aminay kenaraengyu ya ah aminay kafaelanyu.' [31] Yag hen anchi
miyagwa way napateg way orchinnaat, 'masapor agé laylaychényu hen ahentaguyu way
kaman hen manlaychanyu hen acharyu.' Maid kasen napatpateg way orchin Apudyus no
faén cha natto."

[32] Yachi yag anat ekat hen anchi cha mintudtuchu hen orchinén, "Apo, tot-owa hen
annay enalem, te tot-owa way hen anchi Apotaaw yanggay wat ah Apudyus yag maid
kasen Apudyus no faén yanggay hiya. [33] Yag tot-owa way masapor laylaychéntaaw hiya
ah aminay hamhamàtaaw ya ah aminay kenaraengtaaw ya ah aminay kafaelantaaw. Yag
masapor agé laychén hen ahentagu kaman hen manlaychan hen achar. Tot-owa way
wadwadcha paat hen mangafurotan hen annachay orchin no hen minchatonan hen amin
way michaton an Apudyus."

[34] Yachi yag enlasin Jesus way naham-anchi way tagu gapon kenauston hen songfatna,
yag annaat ekat an hiyéén, "Maila way faén naligat hen mantorayan Apudyus an hea."

Yag nanepod hen hiyachi, maid makatorod way kasen mansarudsud an Jesus.

No henochi hen anchi empalen Apudyus way mantoray
Mat. 22:41-46; Luc. 20:41-44

[35] Angkay hiyachi way kasen chan tudtuchu ah Jesus ahchih Templo, senarudsudna way
mangaliyén, "Pakay cha itudtuchun hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin
Moses way hen anchi epalen Apudyus way mantoray way Cristu, wat an yanggay ganà
Are David. [36] Te uray ah Are David, hen nempahpahma-an hen Espiritun Apudyus an hiya,
ekatnéén,

'Ah Apudyus way Ap-apo, imfagana hen anchi Ap-apò way mangaliyén, tumùchua hen
antoy pachawanan-o ingganah epa-afào an hea hen anchichay aminay kafusorno.'
"

[37] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Wat no yaha way uray ah Davichén enawagana hen
anchi Cristu ah Ap-apona, wat nokay agé hen ekamanna way hiya agé hen mangingganà
hen anchi Ap-apo nò."

Hen nempacha-anan Jesus mepanggép hen anchichay siguchay chan tudtuchu
Mat. 23:6-7, 14; Luc. 20:45-47

Hen anchichay chuaray way tatagu, anchag laylayad way mamangngar hen anchichay
cha itudtuchun Jesus. [38] Yag hen anchi chana manudtuchuwan an chicha, ekatnéén,
"Ar-arwachanyu ta achiayu komaman hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen
orchin Moses. Te chicha, anchag laylaychén way mangingégga-ay hen anchichay a-
anammay way lumfongcha. Yag laylaychéncha agé way maririspitu paat wat anchag chan
paraparamanu hen u-umfunan hen tatagu. [39] Yag no éméycha agé hen anchi chacha ma-
am-amongan, icha tumùchu hen anchi ammay paat way tùchuwan. Yag kaman agé no
incha mèlagsak, hen anchi tùchun agé paat hen nan-angato hen tumùchuwancha. [40] Ngém
chachaat angkay agé pérhén hen kok-owan hen anchichay nà-amfaro. Yag chachaat pa-
anchuanchuwén hen luwarucha ah manlengébcha hen anchi kenarawengcha. Wat ammag
chuséén Apudyus chicha ah chakchakkar way chusa."

Hen anchi ak-akettoy way napatpateg peet no hen anchi chakar
Luc. 21:1-4

[41] Angkay hiyachi way tummutùchu ah Jesus hen chumang hen anchi chacha mangen-
tentennagan hen pelak way midchat an Apudyus, innilana hen anchichay tatagu way
cha omentennag. Yag enlasin Jesus way chuarcha hen anchichay fafaknang way ammag
chachanakkar hen pelak way chacha etennag. [42] Yag hen hiyachi, hinénggép agé hen ihay
publi way nà-amfaro yag an yanggay chuway sentemos hen entennagna. [43] Yachi yag anat
ayagan Jesus hen anchichay pasorotna yag ekatna an chichéén, "Tot-owa hen antoy ifagà
an chàyu way hen anchi publi way nà-amfaro wat hiyan kachachakkaran hen entennagna
no hen anchichay amin way nantennag. [44] Te hen anchichay tapena wat inidchatcha

yanggay hen anchi hommawar an chicha. Waman hen anchi nà-amfaro, ammag anggay paatchi ah pelakna yag enonghorna way nangidchat an Apudyus."

13

Hen nimfag-an Jesus way machachael hen anchi Templo
Mat. 24:1-2; Luc. 21:5-6

1 Angkay hen-argawan way cha gumhad cha Jesus hen anchi Templo, ekat hen ihay pa-
sorotnéén, "Apo, ilam ngén hen ka-ammay hen antoy Templo ya hen hengehengena. Yag
ammag kaskascha-aw agé hen annachay fato way nausar te ancha ammag chachanakkar
ya a-anammay." 2 Yag ekat Jesusén, "Oo, anammaycha tot-owa ya chachanakkar, ngém tot-
owa hen antoy ifagà an chàyu way umchah hen ag-agaw way anchag machachael aminto
way ammag maid maila ah mantentenor-og ah fato, te ammag meorob amin."

Hen ligat way mepasamak ah tapen chi ag-agaw
Mat. 10:17-22; 24:3-14; Luc. 21:7-19

3 Angkay hiyachi yag émméy ah Jesus hen anchi tagéytéy ad Olivo yag tummutùchu way
nangu-ughong hen anchi Templo. Yachi yag tommanig cha Pedro an Jaime yah Juan ya
ah Andres way émméy an hiya yag henanhanancha way mangaliyén, 4 "Ay achi mafalin
ta ifagam no kamana hen umchahan hen anchi imfagam ad annad way mepasamak.
Yag nokay ngata agé hen sinyar way ma-ammaan ah mangenlasinan way tég-angay hen
umchahan cha nadchi." 5 Yag sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Anyu yanggay
ammag ar-arwachan ta achiayu marokop. 6 Te chuarcha angkay hen tatagu way fùnag way
ancha ammag ekatén chicha ano hen hennag Apudyus way mantoray. Wat ammag chuar
agé hen lokoponcha. 7 Ya achiayu agé cha émégyat no changrényu hen a-anihéb hen gufat
ya chamagényu agé hen gufat hen anchichay anachawwéy way lota. Te masapor chillu
ma-ammaan cha natto. Ngém cha-an chillu hen umchahan hen anchi péppégan hen ag-
agaw. 8 Te hen mekaman wat man-ahegugufatcha hen chan totoray hen antoy lota. Ya
hen ihay lota agé, gufaténa hen henlomota. Yag maid agé achina manlunigan ya umchah
hen pararo way fitel. Ngém amin cha nadchi wat an yanggay an lugrugin hen ligat way
kaman hen anchi pés-éy sumigfan hen poton hen anchi chan pànot."

9 "Yag chàyu, masapor man-ar-arwad-ayu te telewén chàyu way manginchérém ya
pangpang-oron agé chàyu hen kawad hen anchichay cha ma-am-amongan hen tatagu.
Yag mepasangoayu agé hen anchichay chan totoray kaman hen anchichay gubérnador ya
Are. Ma-ammaan amin cha nadchi an chàyu gapon afurotyu an haén, ngém yachiyat agé
hen wayayu way mangempaka-ammu an haén. 10 Te masapor chillu mepagngar hen antoy
ammayay chamag hen katagutagu ah karotarota ya anat umchah hen péppég hen ag-agaw.
11 Ngém mag-ay ta matelew-ayu ya michérém-ayu, achiayu machanagan ah esongfatyu,
te no umchahchi wat midchat an chàyu hen ustoy iyaleyu. Te faén chillu chàyu hen
marpowana te an epahmà hen Espiritun Apudyus."

12 "Yag hen tapen agé hen mekaman, wat man-ahetennocharcha hen ma-an-anag-i
way mangempapchit hen iha ya iha. Ya uray agé hen hen-anamma ya hen-ininna wat
man-ahetennocharcha way mangempapchit hen iha ya iha. 13 Yag aminay tatagu wat
agorgorancha chàyu gapo hen afurotyu an haén. Ngém hen anchichay mangempapate
chillu hen afurotna ingganah anongohna wat mahara-an."

Hen fùnagan hen anchi aggaégyat way térén
Mat. 24:15-28; Luc. 21:20-24

14 Entoroy Jesus way mangaliyén, "Awniyat ammag hen-argawan ilanyu hen anchi
aggaégyatay térén way ammag tumùchu hen anchi achi koma mafalin tumùchuwana.
(Chàyu way mamasa an natto, ma-awatanyu koma hen laychénay aryén.) No ilanyuchi,
chàyu way wacha hen provinsiyan hen Judea, omawid-ayuwat way i mantaro ah filig. 15 Yag
uray agé hen anchichay wachah chara, wat achicha hénggép ah fafaréycha way i mangara
hen kok-owacha te anchaat an omawid. 16 Yag umat agé hen anchichay hommepot, wat
achicha homàyat way mangalekam hen lumfongcha, te anchag manlapon nadchi yag

ommawidchaat. [17] Yag anchag kàka-ase lawa hen anchichay nafufugi ya hen anchichay
chan pasoso hen hiyachiy tempo. [18] Wat chawatényu an Apudyus ta achi koma ma-
ammaanchi hen tempon hen agiléd. [19] Te hen ligat way fùnag hen hiyachiy tempo
wat ammag maid mepaniyan hen kenaligatna nanepod hen lugrugin hen nangammaan
Apudyus hen angamin ingganad uwan, ya uray agé ah ing-inggana wat maid kasen
mepachah hen antoy lota ah kaman an nadchiy ligat. [20] Te no achi aketén Apudyus hen ag-
agaw way ka-ammaan hen hiyachiy ligat, wat sigurachu way anchag matéy hen aminay
tatagu. Ngém gapo ta ka-asiyana hen anchichay tatagu way penepelena, annag imfafagga
way aket hen ag-agaw way ka-ammaan hen yachiy ligat."
[21] "Yag mag-ay ta wachay mangalen chàyuwén, 'Antoyan hen anchi hennag Apudyus
way mantoray,' ono ekatchéén, 'Anchayan way wachahchi,' achiyuwat ammag cha
afurotonchi. [22] Te fùnagcha angkay hen chuar way tatagu way senang Cicristu way ammag
mangaliyén chicha ano hen hennag Apudyus. Ya chuar agé hen senang poprofeta way
mangaliyén chicha ano agé hen profetan Apudyus. Yag kafaelancha agé way mangamma
hen kaskascha-aw ya hen anchichay sinyar way omenpahaang, ta no an mafalin wat uray
hen anchichay tatagu way penepelen Apudyusat lokoponcha. [23] Wat ar-arwachanyu te hen
nangimfag-à amin an cha natto an chàyu ya anat ma-ammaan, ta ah mansasagganaanyu."

Hen mamfangchan hen Pangorowan hen Tatagu
Mat. 24:29-31; Luc. 21:25-28

[24-25] Entoroy Jesus agé way mangaliyén, "Yag no marpas hen hiyachiy ligat wat ammag
makorkor hen egad ad uchu ya ammag machép hen init, yag achi agé homelaw hen hérag
ya anchag maya-ayà hen anchichay taraw. [26] Yag hen hiyachi, mampàilaà way Pangorowan
hen Tatagu te umaliyà way marpo ad uchu way iyaleyà hen funat yag humiliyà ah
kaenammay-o yag maila agé hen mannakafalin-o. [27] Yag hen hiyachi agé, hénagê hen
anchichay a-anghel-o ta éméycha hen péppég hen karotarota way i mangamong hen
anchichay aminay tatagu way penepelen Apudyus."

Hen mepaniyan hen anchi away way fig
Mat. 24:32-35; Luc. 21:29-33

[28] Yachi yag anat ekat Jesus agéén, "Ilanyu hen annay away way fig te wachan
acharényun nadchi koma ah mangar-anyu ah hamhamàyu. Te inni-ilayu met way no
chana ilugi way umutar ya pomenge, tég-angay hen tiyargaw. [29] Wat pachongna agé, no
ilanyu way cha ma-ammaan hen annachay imfagà, ma-awatanyu agé koma way tég-angay
hen mamfangchà. [30] Yag tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way achi matéy hen tapen
hen tatagu way cha matagu ad uwan yag na-ammaanat amin hen anchichay imfagà. [31] Te
uray maumah amin hen maila ad uchu ya hen antoy lota wat achi chillu miyat-atob hen
antochay chà enale te masapor ma-ammaan amin."

Maid nangila hen mamfangchan Jesus
Mat. 24:36-44

[32] Ekat Jesus agéén, "Maid tagu ah nangila hen anchi ag-agaw ya uras way ma-ammaan
hen anchichay imfagà. Yag uray haénay anà Apudyus ya umat agé hen anchichay a-
anghel wat maid nangila, te hen nangila yanggayat ah Ama ad uchu. [33] Wat hiyachi, an-ayu
yanggay ammag mansasaggana way kaman mamah-ag, te maid innilayu hen umchahan
cha nadchi. [34] Hen mepaniyanaat kaman hen anchi ihay tagu way i namfiyahi. Yag hen
anchi lommayawana, impiyarna hen egad hen anchichay alepanna way wéhchiyén na-
adchan ah fiyang way ammaana. Yag tinugutugunna agé hen anchi guwarcha ta an
yanggay ammag mamah-ag way manguwarcha hen chana guwarchaan. [35] Wat kaman agé
an chàyu, an-ayu yanggay ammag kaman mamah-ag way kaman agé guwarcha. Te hen
anchi guwarcha, maid innilana no henoy uras hen mamfangchan hen anchi ap-apona, no
cha madhém ono gawan chi lafi ono cha ma-apeh ono cha pomaway. [36] Wat mansasaggana-
ayu agé ta no umaliyà, achì koma aphoran chàyu way ammag kaman nanasséy hen
afurotyu. [37] Chà ifagato an chàyu ta masapor sasagganéényu hen mamfangchà. Yag faén
agé yanggay chàyu hen chà mangimfag-an te uray agé hen aminay tatagu."

14

Hen manginyanapan hen anchichay anap-apo hen ekamancha way mamchit an Jesus
Mat. 26:1-5; Luc. 22:1-2; Juan 11:45-53

1 Yachi way chuway ag-agaw yanggay wat umchah hen anchi lagsak way manmanma-
an hen anchi iggay namchitan hen anghel hen a-anà hen ganà Israel ad Egipto way hen
yachiy lagsak agé hen manganancha hen anchi tenapay way cha-an fumnar. Yag hen
hiyachi agé way tempo, chachan totopà hen anchichay anap-apon hen papachi ya hen
anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin no heno hen ekamancha way menlepot
way manelew an Jesus ah mangempapchitancha. 2 Yag hen ekatcha, achicha telewén hiya
hen anchi tempon hen yachiy lagsak te awni yag anchag gumabfor hen anchichay tatagu.

Hen naranaan Jesus
Mat. 26:6-13; Juan 12:1-11

3 Hen hiyachi, wacha cha Jesus ad Betania ah faréy cha Simon way hiyan anchi nakkonet
hen ar-argaw. Angkay hen chacha manganan ahchi, hinénggép hen ihay in-ina way nan-
é-édchén ah am-ammay way futilya way na-ammaan ah fato way ekatchéén alebastér way
natatarwan ah kanginaan way fangfangru way ekatchéén nardo. Yachi yag penténna hen
fagang hen anchi futilya yag inhiyatna ah urun Jesus. 4 Ngém hen tapen hen anchichay
nìtutùchu an Jesus, ammag lommaweng hen hamhamàcha, wat chachan tetennopà way
manumsek hen anchi in-ina, ekatchéén, "Pakay ammag lamramén nahha hen annay lana.
5 Ammoh achi un-unnina no anna enlao ta midchat koma hen laona hen anchichay maid
mafalinna. Te non an umat yag nelaohaat narégnah elabfu ah nasorok ah ihay tawén." Yag
chacha ingarén hen anchi in-ina. 6 Ngém ekat Jesusén, "Pakay ingarényu. Yasa ta egad
hiya hen antoy chana ammaan, te usto met ya ammay hen antoy enammaana an haén.
7 Yag no mepanggép hen anchichay maid mafalinna, farangna hen tomoronganyu an
chicha no ekatyuwén tomorong-ayu te ancha met ammag mawawà-acha. Ngém haén, achi
mafayag hen mì-i-iggawà an chàyu. 8 Yag hen antoy in-ina, enammaana hen patinggan
hen kafaelana ya layadna, te penangpangona way nanlana hen achar-o ah mesaganaan
hen milufuà. 9 Yag tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way henoy lugar hen amin antoy lota
way mitudtuchuwan hen antoy ammayay chamag, wat mahaphapet agé hen enammaan
hen antoy in-ina ah manamham-an an hiya."

Hen nangenlàwan Judas an Jesus
Mat. 26:14-16; Luc. 22:3-6

10 Angkay hiyachi, ah Judas Iscariote way iha hen anchichay hemporo ya chuway
pasorot Jesus, émméy hen anchichay anap-apon hen papachi way i mangentorag ah
manelewancha an Jesus. 11 Wat anchag laylayad way térén hen nangngarancha hen anchi
imfagan Judas, yag empostacha way fayachancha hiya. Wat nanepod hen hiyachi, inlugin
Judas way manginyanap hen ekamanna way mangempadpap an Jesus.

Hen anchi anongoh way mèanan Jesus hen anchichay pasorotna
Mat. 26:17-25; Luc. 22:7-14, 21-23; Juan 13:21-30

12 Angkay hiyachi, inumchah hen anchi pés-éy hen ag-agaw hen anchi lagsak way
manganancha hen anchi tenapay way cha-an fumnar. Yag yachi agé hen mamartiyancha
hen anchi karnero way issacha hen anchi lagsak way manmanma-ancha hen anchi
iggay namchitan hen anghel hen a-anà hen anchichay ganà Israel. Angkay hiyachi,
henanhanan hen anchichay pasorot Jesus an hiya way mangaliyén, "Chuud hen laychém
way mangensaganaanni hen anchi manganantaaw hen antoy lagsak way Manmanma-
an." 13 Yachi yag hennag Jesus hen chuway pasorotna way mangaliyén, "In-ayu hen
hiyachiy fabréy wat hib-atényu hen ihay am-ama way namfufu-ud ah nahahàchuwan
way fanga yag inunudyu hiya 14 hen anchi faréy way hénggépana. Wat ifagayu hen
anchi nangimfaréy way mangaliyén, 'Hen imfagan hen anchi aponi, chuud anohto hen
anchi kowarto way mèanana an chàni way pasorotna hen antoy lagsak way Manmanma-
an.' 15 Yag no ifagayuha, wat itudtuchuna an chàyu hen anchi chakar way kowarto hen

pegwan hen garachu way wacha amin hen masapor. Yag yachi hen mangensaganaanyu
hen manganantaaw." [16] Hiyachi yag lummigwat tot-owa hen anchi chuwa way émméy
hen anchi fabréy yag inchahancha amin hen imfagan Jesus, wat ensaganacha hen
manganancha hen hiyachiy lagsak.
[17] Angkay hiyachi way cha madhém, ommanamot cha Jesus ya hen anchichay hemporo
ya chuway pasorotna hen hiyachiy faréy. [18] Yag hen chacha manganan, ekat Jesus an
chichéén, "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way wacha angkay hen iha way cha mèan
ad uwan way mangentochar an haén." [19] Wat anchag ngommehpéy amin way wéhchiyén
chana ifaga an Jesus way mangaliyén, "Ay haén ngata." [20] Yag ekat Jesusén, "Hiyan iha
an chàyuwanna way hemporo ya chuwa way cha paat mèofong an haén. [21] Haén way
Pangorowan hen Tatagu, pédténà chillu te yachi hen nesosorat ad namenghan ah ma-
ammaan an haén. Ngém ammag kàka-ase lawa hen anchi tagu way ammag mangentorod
way mangentochar hen atéyà. Ammag un-unnina non an iggay koma niyanà hen hiyahay
tagu."

Hen anchi pés-éy Manmanma-an an Jesus
Mat. 26:26-30; Luc. 22:14-20; 1 Cor. 11:23-26

[22] Hen hiyachi way chacha mangan, innaran Jesus hen ihay tenapay yag nanyaman
an Apudyus yag annaat petpet-angén yag inwarasna hen anchichay pasorotna way
mangaliyén, "Anényuto te yato hen achar-o." [23] Yachi yag annaat agé aran hen ihay
tasa way fayah, yag kasen nanyaman an Apudyus yag annaat idchat an chicha ta
mantebtebyanancha amin. [24] Yag annaat ekat way mangaliyén, "Yato hen charà way
miwàwà ah macharosan hen fasor hen chuaray tatagu. Yag hen antoy charà agé hen
manot-owaan hen anchi kà-amma way torag Apudyus hen tatagu. [25] Yag tot-owa hen antoy
ifagà an chàyu way achiyà kasen umin-inum hen kaman annatto way fayah ingganah
umchah hen anchi mantorayan Apudyus ya ana-at uminum hen anchi faru way fayah."
[26] Angkay hiyachi yag nankankantacha yag anchaat gumhad way éméy hen anchi
tagéytéy ad Olivo.

Hen nangimfag-an Jesus hen mangenhootan Pedro an hiya
Mat. 26:31-35; Luc. 22:31-34; Juan 13:36-38

[27] Imfagan Jesus hen anchichay pasorotna way mangaliyén, "No aw-awniyat anà ammag
taynan an chàyu te an-ayug omawid amin, te yaha chillu hen imfagan hen anchi
nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén, 'No pédtê hen anchi minya-achug hen
karnero wat anchag omawid amin hen anchichay karnero.' [28] Ngém no man-uchiyà wat
mamangpangowà no chàyu hen anchi provinsiyan hen Galilea ta ahchi hen man-aheil-
antaaw." [29] Yachi yag nan-ale ah Pedro way mangaliyén, "Uray no taynancha-a hen
antochay ifà wat achì chillu taytaynan hea." [30] Ngém ekat Jesus an hiyéén, "Tot-owa hen
antoy ifagà an heay Pedro way achi epegwan hen manò way manollaò hen hiyatoy lafi wat
mametluwémat way mangenhoot an haén." [31] Yag tenlén chillu Pedro way mangaliyén,
"Achi mafalin way ehoot-o hea, uray yachi hen mìyatéyà an hea." Yag nètemfuruycha
agé amin hen anchichay pasorotna way yachi agé hen enalecha.

Hen nanluwaruwan Jesus ad Getsemani
Mat. 26:36-46; Luc. 22:39-46

[32] Angkay hiyachi yag émméy cha Jesus hen anchi lugar way ekatchéén Getsemani
yag imfagana hen anchichay pasorotna way mangaliyén, "Itùchuyu an natto ta iyà
manluwaru." [33] Yag annaat etàtaen cha Pedro an Jaime yah Juan. Yag yachi, inlugina way
tomkar way ammag pararo way térén hen hamhamàna. [34] Yag annaat ifaga hen anchichay
ifana way mangaliyén, "Ammag pararo hen antoy hamhamào way kaman paat yatowat
agé hen iyatéy-o. Wat inggaw-ayu an natto way achiayu cha masséy ta i-illanà koma."
[35] Yachi yag émméy hen anchi ê-éyna yag ammag nanlùfub way manluwaru. Yag chana
chawatén an Apudyus ta no mafalin, achi koma metoroy hen anchi ligat way tég-angay
mepachah an hiya. [36] Yag ekatna way manluwaruwén, "Ama, maid achi mafalin an hea,
wat achim koma parufusun hen antoy ligat way tég-angay mepachah an haén. Ngém

uray no yaha hen chawatê, laychê chillu way ma-ammaan yanggay hen laychém." [37] Yachi
yag namfangad ah Jesus hen iggaw hen anchichay ifana yag inchahanaat agé chicha way
nanasséy. Yag annaat ekat an Pedrowén, "Simon, ay nanasséy-ayuwat. Ay achi lawa
mafalin ta i-illanà ah uray ihay uras. [38] Achiayu cha masséy ta an-ayuwat manluwaru agé ta
achiayu koma ma-afà gapon anchi mepasamak. Innilà way ah hamhamàyu wat laychényu
way mangamma hen usto, ngém an-ayu yanggay ammag cha ma-afà ah kenakapsot hen
acharyu." [39] Yachi yag kasen agé émméy ah Jesus way i nanluwaru way nangempegwa way
mangimfaga an Apudyus hen anchi chinawatna chillu. [40] Yag anat kasen mamfangad yag
innilana agé cha Pedro way nanasséy chillu te ammag pararo hen héyépcha. Finangon
Jesus chicha yag ammag maid innilacha ah esongfatcha an hiya.
[41] Angkay na-awni agé way petlon hen namfangchana way manluwaru, ekat Jesus an
chichéén, "Ay étégyu chillu way nanasséy way man-inungar. Nonghamchi te antoy
inumchahat hen tempo way haén way Pangorowan hen Tatagu wat midchatà hen
anchichay lawengay tatagu. [42] Wat fumangon-ayuwat ta intaaw te ilanyu ngén, nawayat
hen anchi mangentochar an haén."

Hen natelewan Jesus
Mat. 26:47-56; Luc. 22:47-53; Juan 18:1-14

[43] Angkay hiyachi way étég Jesus way chan ale yag inumchahat ah Judas way iha hen
anchichay hemporo ya chuway pasorotna. Yag wachacha agé hen anchichay chuar way
tatagu way enetnodna way namfafangngid hen tapena ya nampapang-or hen tapena.
Cha nadchiy tatagu hen hennag hen anchichay anap-apon hen papachi ya hen anchichay
siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses ya anat hen anchichay anam-ama way ponò
hen Judio. [44] Hen imfafaggan Judas hen anchichay enetnodna, ekatnéén, "Hen anchi tagu
way mangempàil-à hen rispitù an hiya hen mentomoà hen tapào hen apengna, yachi hen
telewényu ya elayawyu way masapor maguguwwarchaan." [45] Yachi yag émméy ah Judas
an Jesus yag ekatnéén, "Apo," yag annaat etomò hen tapàna hen apengna. [46] Yag hen
hiyachi, ammag finchéngat hen anchichay tatagu ah Jesus. [47] Ngém hen ihay ifana way
nètatàchég an nadchi, annag inuhfù hen fangidna yag fina-agna hen alepan hen anchi
kangatowan way pachi yag naporhan hen ingana. [48] Yachi yag imfagan Jesus hen anchichay
namchéng an hiya way mangaliyén, "Pakay, ay futangelowà ta masapor mamfafangngid-
ayu ya mampapang-or-ayu way i manelew an haén. [49] Ammag enag-agaw met way
nìyamoamongà an chàyu ah Templo hen anchi chà nantudtuchuwan, yag pakay faén ahchi
hen nanelewanyu an haén nò. Ngém yato chillu hen masapor mekaman ah tomot-owaan
hen anchi nesosorat way alen Apudyus." [50] Yag hen hiyachi, anchag ommawid amin hen
anchichay pasorotna yag tenaynancha hiya. [51] Yag wacha agé hen hiyachi hen ihay fafaru
way ammag iggay nanlumfong hen nangunuchana an Jesus, te an yanggay nan-a-akrang
ah yapet way lopot. Wat entakorong hen anchichay tatagu way mampap an hiya. [52] Ngém
an yanggay hen anchi akrangna hen empagudcha te pommorhapoh way ommawid way
ammag namfafallad.

Hen nepasangowan Jesus hen anchi konsel
Mat. 26:57-68; Luc. 22:63-71; Juan 18:13-14, 19-24

[53] Angkay hiyachi yag inyéycha ah Jesus hen faréy hen anchi kangatowan way pachi te
ahchi hen na-amongan amin hen anchichay anap-apon hen papachi ya hen anchichay
anam-ama way ponò hen Judio ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin
Moses. [54] Wat ah Pedro, chinuchum-ang way cha umunud yag nanlahin hen anchi fatawan
hen faréy hen anchi kangatowan way pachi yag nìtùchu hen anchichay guwarcha way
mèanichu.
[55] Angkay hen anchichay na-a-among ah faréy way anap-apon hen papachi ya amin
hen anchichay anam-ama way ponò way ekatchéén konsel, chacha amin anapén hen
epafasorcha an Jesus ah érégnah mempapchitancha, ngém ammag maid inchahancha.
[56] Anchag chuar hen anchichay i man-istigu way mangenlémrém an hiya, ngém ammag
nanhinafà-ar hen chacha enale.

57 Hiyachi yag anat tomàchég hen anchichay tapen hen anam-ama way mangenlémrém
an hiya way mangaliyén, 58 "Chengngarni angkay hen enalen hen antoy tagu way
chachaeléna ano hen antoy Templotaaw way tatagu hen nangamma yag anna agég sà-
achén hen iha hen anchi ma-atloy ag-agaw way faén anoh tagu hen mangamma." 59 Ngém
uray agé chichaat ammag achi chillu agé mètemfuruy hen chacha aryén.
60 Angkay hiyachi yag tommàchég hen anchi kangatowan way pachi hen sangwanancha
amin way mamistigar an Jesus yag ekatnéén, "Ay achia makasongfat hen antochay chacha
epafasor an hea. Ay tot-owa hen chacha aryén." 61 Ngém ammag gummiginnang chillu
ah Jesus way achin ar-ale. Wat entoroy hen anchi chan fistigar way mangaliyén, "Ay
hea hen anchi Cristu way anà hen anchi machachayaw way Apudyus ta hea hen anchi
empopostana way umale way mantoray." 62 "Oo haén," way ekat Jesus, "yag awniyat ilanyu
amin haén way Pangorowan hen Tatagu way tumutùchu hen pachawanan Apudyus way
mannakafalin. Yag ilanyu agé haén hen anchi mamfangchà way marpod uchu way iyalen
hen funat." 63 Yag hen hiyachi, ammag entanong hen anchi kangatowan way pachi way
nangissay hen lumfongna gapon anchi enalen Jesus, yag ekatnéén, "Ay ammoh kasentaaw
anapén hen man-istigu ah fasorna. 64 Chengngartaaw met amin hen anchi enalena way
annag cha pérhén hen kena-apudyus Apudyus. Wat nokay hen ekamantaaw an hiya nò."
Yag tenomfarcha amin hen anchichay na-a-among way mangaliyén, "Karébféngana way
mepapchit."
65 Yachi yag inluginat hen tapena way manoppatoppa an hiya. Yag hen tapena, ancha an
finongot hen uruna ta maid ilana yag anchaat loproppagén way mangaliyén, "Ayé, ifagam
man no heno hen nanlopag an hea." Ya uray agé hen anchichay guwarcha, anchag lapchù-
un hiyéén tenappetappetcha.

Hen nangenhootan Pedro an Jesus
Mat. 26:69-75; Luc. 22:54-62; Juan 18:15-18, 25-27

66 Ah Pedro agé, étégna ah fatawa, yag émméy hen ihay fafarasang way alepan hen anchi
kangatowan way pachi. 67 Yachi way innilana ah Pedro way cha mèanichu, enméschagana
hiya yag annaat ekatén, "Hean samet hen ihay ifan Jesusanchi way eNazaret." 68 Ngém
enhoot Pedro way mangaliyén, "Tawwan hen annay cham aryén te maid innilà." Yag chaat
lomayaw ah Pedro way émméy hen anchi penget hen fatawa way nanag-én hen charan.
Yachi yag nanollaò hen manò te pés-éy tollaòchi. 69 Yachi yag kasen agé innilan hen anchi
fafarasang hiya yag imfagana hen anchichay ahetàtàchég way tatagu way mangaliyén,
"Yaha angkay agé hen ihay ifana." 70 Ngém kasen agé enhoot chillu Pedro. Yag yachi agé
way iggay nahen-awniyan yag ekat agé hen anchichay ahetàtàchégén, "Aẇ, hea eman
hen ihay ifana, a, te afab-én way iGalilea, a, met." 71 Yag ammag nansapata ah Pedro
way mangaliyén, "Uray ud-ay pédténà an Apudyus no faén tot-owa hen antoy chà ifaga
an chàyu te tot-owa angkay way maid poros innilà hen annay taguwanna way chayu
aryén." 72 Yag hen hiyachi, kasenat agé nanollaò hen manò way yachin pegwan hen tollaò,
yag hemhemma-at Pedro hen anchi imfafaggan Jesus an hiya way achi manollaò hen
pegwan tollaò yag nametluwénaat way mangenhoot an hiya. Yag chaat mankela gapoh
hamhamàna.

15

Hen nepasangowan Jesus an gubérnador way Pilato
Mat. 27:1-2, 11-14; Luc. 23:1-5; Juan 18:28-38

1 Angkay hiyachi way cha pomaway, kasencha na-among hen anchichay anap-apon hen
papachi ya anam-ama way ponò ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin
Moses ya amin agé hen anchichay konsel, yag nantatagépfarcha way mamanoh no henon
ekamancha an Jesus. Wat tenawidcha hen limana yag inyéycha way i mangemporang an
Gubérnador Pilato.
2 Yachi way inumchahcha yag finistigar Pilato ah Jesus way mangaliyén, "Ay hea ano hen
Aren hen Judio." Yag ekat Jesusén, "Oo, tot-owa hen annay enalem." 3 Yachi yag ammag

chuar hen cha epafasor hen anchichay anap-apon hen papachi an Jesus. [4] Yag anat ekat
Pilato an hiyéén, "Ay achia makasongfat hen annachay chacha epafasor an hea way an
peet ammag chuar." [5] Ngém ammag gummiginnang chillu ah Jesus. Wat ammag nahaang
ah Pilato.

Hen nimfag-ancha hen matéyan Jesus ya hen milufusan Barabas
Mat. 27:15-26; Luc. 23:13-25; Juan 18:39–19:16

[6] Hen nigagangay an Gubérnador Pilato, no umchah hen hiyatoy lagsak hen Judio way
Manmanma-an, wat wachay wacha hen ilufusna way ihay farud way egad hen piliyén
hen anchichay Judio. [7] Angkay hen hiyachiy tempo, wachacha hen nifafarud way tot-
oway pommatéy way nangabfor hen gubérno, yag hen ihan chicha wat ah Barabas hen
ngachanna. [8] Angkay hiyachi yag na-among hen anchichay tatagu way i nangimfaga an
Pilato way ammaana koma hen anchi chana ekamkaman chillu way mangemparufus hen
ihay farud. [9] Wat ekat Pilato an chichéén, "Ay laychényu ta hen antoy Areyu way Judio
hen ilufus-o." [10] Yahan imfagana te nadlawna way ammag gapo yanggay hen apés hen
anchichay anap-apon hen papachi yag anchaat epafarud ah Jesus. [11] Ngém hen enkaman
peet agé hen anchichay anap-apon hen papachi, ancha ammag senubsufan hen anchichay
na-a-among way tatagu te ammag ah Barabasat agé hen imfagacha way ilufusna. [12] "Oo
a," way ekat Pilato an chicha, "ngém nokay hen mangammaà hen antoy ekatyuwén
Areyu way Judio nò." [13] Yag anchag aheo-ongaw amin way mangaliyén, "Anyuwat an
ekoros hiya." [14] Yag ekat Pilato agéén, "Oo a, ngém chuud chi laweng ah enammaana ah
narégna ah mekorosana." Ngém chachaat ehorhoryad way mangèngaw way mangaliyén,
"Ekorosyuwat hiya." [15] Yag gapo ta patigén Pilato hen kapnekan hen anchichay tatagu, wat
annag inlufus ah Barabas ah pagfaruchan. Waman ah Jesus, empahapratna yag annaat
eporang way melansa hen koros.

Hen nanénsénaan hen anchichay sorchachu an Jesus
Mat. 27:27-31; Juan 19:1-5

[16] Angkay hiyachi yag inighad hen anchichay sorchachu ah Jesus hen anchi fatawa hen
faréy Gubérnador Pilato yag enayagancha hen anchichay aminay ifacha way sorchachu.
[17] Yag anchaat lumfongan ah Jesus ah kaman hen lumfong chi are ah manénsénaancha. Yag
anchaat agé falengawngawén hen pagat ah kaman koronana yag inhùrubcha ah uruna.
[18] Yag anchag cha sén-ésén-én way magénén senaruchucha hiya way mangaliyén, "Ta
mataguah ing-inggana, heay Aren hen Judio." [19] Yachi yag anchaat agé pagpaggohon
hen uruna yag tenoppatoppaancha hiya, yag magén aminén nampap-alentomangcha way
manad-ayaw an hiya.

[20] Angkay hiyachiy narpas way sensennacha, kasencha senokatan hen anchi emparum-
fongcha yag iniggacha hen anchi siguchay lumfongna yag anchaat iyéy hiya hen anchi
mekorosana.

Hen nelansaan Jesus hen koros
Mat. 27:32-44; Luc. 23:26-43; Juan 19:17-27

[21] Angkay hen chacha manginyéyan an Jesus, hinib-atcha hen ihay tagu way iCerene
way cha homàyat way i hommepot. Ah Simon hen ngachanna way aman cha Alejandro
an Rufo. Yag ammag penelet hen anchichay sorchachu ta fu-uchuna hen anchi koros Jesus.
[22] Yachi yag inyéycha ah Jesus ad Golgota way hen laychénay aryénat, "Hen alentutugun
chi uru." [23] Yag enadchancha hiyah fayah way na-ahrangan ah agah way mira ngém achina
chillu inumun. [24] Yachi yag enlansan hen anchichay sorchachu hiya hen anchi koros,
yag anchaat mamfub-unnot way manginyàchang hen lumfongna. [25] Nà-argaw hen anchi
nangenlansaancha an hiya. [26] Yag wacha agé hen empòatcha hen uhun hen uruna way
nesoratan hen anchi ekatchéén fasorna way ekatnéén, "Yato hen Aren hen Judio." [27] Hen
hiyachi, wachacha agé hen chuway futangelo way nigsan way nekoros way hen iha, ah
pachawananna ya hen iha, ah pachawigina.

[28] Hen na-ammaan cha nadchi wat ah tomot-owaan hen anchi nesosorat ad namenghan
way ekatnéén, "Metakorong hiya hen anchichay futangelo."

[29] Yag aminay tatagu way manloohén chacha amin manwigwigiwig way manmanna
an Jesus, yag chacha agé insortuwén way mangaliyén, “Ayé kay umpaya, ammag
anggayhaat ekatnowén fakasém hen anchi Templo yag kasenno senà-ad hen petlon hen
ag-agaw. [30] Yag ayé kay umpay, gumhad-a ta hara-am hen acharno.” [31] Yag uray agé
hen anchichay anap-apon hen papachi ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen
orchin Mosesat chachan tatagépfar way manmanna an hiya way mangaliyén, “Ammag
anggayhaat tenorongana hen tapena yag ammag achiyat agé peet makatorong hen
acharna. [32] Ilantaaw kay anga hen Aretaawanna way ganà Israel non an gumhad ta mangil-
antaaw ah mangafurotantaaw way hiya tot-owa hen empalen Apudyus way Cristu.”
Yag uray agé hen anchi chuway ifana way nelaransa wat chacha agé metaptape way
mangmangsot an hiya.

Hen natéyan Jesus
Mat. 27:45-56; Luc. 23:44-49; Juan 19:28-30

[33] Angkay hiyachi way ustoy nanggawa, ammag hommelangat agé hen aminay lota
ingganah fummatangan. [34] Yag yachi way fummatangan, enèngaw Jesus way mangaliyén,
“Eli, Eli, lama sabaktani,” way hen laychénay aryénat, “Amay Apudyus, pakay manchù-
ganà.” [35] Chengngar hen tapen hen anchichay tatagu hen anchi enalena yag ekatchéén,
“Changréntaaw ngén, te kaman paat chana ayagan ah Elias.” [36] Yag nanagtagat hen iha
an chicha way i mangempainum, wat ensawsawna hen anchi lopot hen ommelém way
fayah yag annaat pa-atén way minchawchaw an Jesus ta sosopona. Yag chana ekatén,
“Hahadchéntaaw éggaya ta ilantaaw no umale tot-owa ah Elias way tomorong an hiya.”
[37] Yag kasen nan-ongaw ah Jesus yag natéyat.
[38] Wat hen hiyachi, ammag nan-agwaat agé way nagissay hen anchi séchar way kortena
way horchà hen iggaw Apudyus paat ah Templo way ammag nanlugi ad uchu inggana ad
char-ém.
[39] Yag hen anchi kapetan hen sorchachu way nanahagang an Jesus, hen nangil-ana hen
enkamanna way natéy, ekatnéén, “Aẁ, yato peet tot-owa hen anà Apudyus, a.”
[40] Yag hen anchi ê-éyna agé, wachacha hen anchichay inin-ina way nangi-ila hen
nekaman. Hen tapena an chichaat ah Maria way eMagdalena ya anat ah Salome, ya ah
Maria agé way inan anchi ihay Jaime way ong-onga yah Joses. [41] Chichachi hen anchichay
cha netnonetnod an Jesus way tommorong an hiya hen kawad-ana ad Galilea. Yag
wachacha agé an nadchi hen anchichay chuar way tapenay finufae way netnod an Jesus
hen émméyana ad Jerusalem.

Hen nilufuan Jesus
Mat. 27:57-61; Luc. 23:50-56; Juan 19:38-42

[42-43] Hen hiyachiy ag-agaw wat yachi hen mangensaganaan hen Judio hen aminay
masaporcha para hen Safachu way ngilin. Wat hiyachi way tég-angay malihnug hen
init ah milugiyan hen anchi ngilin hen Senafachu, wachan ihay iyArimatea way ammag
nangentorod way émméy an Gubérnador Pilato way mangimfaga hen anchi achar Jesus
no mafalin. Ah Jose hen ngachanna way hiyan ihay maririspitu way membron hen
anchi konsel hen Judio, ya hiya agé hen ihay mamannéd hen milugiyan hen mantorayan
Apudyus. [44] Angkay émméy ah Jose an Gubérnador way i mangimfaga hen achar hen anchi
natéy, yag ammag nahaang ah Gubérnador hen nangngarana te pegachi yag natéyat.
Wat empa-ayagna hen anchi kapetan hen sorchachu ah manot-owaana way natéy ah
Jesus. [45] Yag imfagan hen anchi kapetan way natéy tot-owa. Yachi yag anat parufusun
Gubérnador ah Jose way i mangara hen achar Jesus. [46] Wat i lommao ah Jose ah am-
ammay ya pokkawan way uroh yag annaat i upahén hen achar Jesus yag infunifunna
hen anchi lenàwana, yag annaat iyéy way manginlufù hen anchi lufù way an napasorag
way natoktokan hen chéprah. Yachi yag annaat agé allinén hen anchi chakaray tépà way
etangébna hen anchi lufù.
[47] Yag cha Maria way eMagdalena ya ah Maria way inan cha Joses, ini-ilacha hen
nekaman hen nilufuan Jesus.

16

Hen nan-uchiyan Jesus
Mat. 28:1-10; Luc. 24:1-12; Juan 20:1-10

1 Angkay hiyachi way cha madhém way narpas hen anchi Safachu way ngilin, émméy
cha Maria way eMagdalena yah Salome ya ah Maria way inan cha Jaime way icha lomao
ah fangfangru way melana hen natéy ta incha koma lanéén hen anchi achar Jesus ah lufù.
2 Angkay nafigat way Chuminggu, fummigatcha way émméy hen anchi nilufuan Jesus.
3 Yag hen anchi chacha manaranan, chachan tatagépfar way mangaliyén, "Nokay ngata
hen mangallin hen tangéb hen anchi lufù 4 te ammag chakar way térén hen anchi tépà
way tangébna." Angkay hiyachi way chacha homag-én yag innilacha hen anchi lufù way
ammag na-a-allinat agé hen anchi tépà way nafufùtan hen anchi lufù. 5 Wat henomròcha
hen anchi lufù yag innilachaat agé hen ihay kaman fafaru way tummutùchu hen ommapet
ah pachawanancha way ammag pokkawan hen lumfongna. Wat anchag émmégyat way
nangila an hiya. 6 Yag nan-ale hen anchi tagu way mangaliyén, "Achiayu cha émégyat
te innilà way ah Jesus way eNazaret hen inyu ilan way enlansacha hen koros. Ngém
maid angkay ahto te nan-uchi. Ilanyu ngén hen annay nepabfégana wat maid hiya.
7 Wat homàyat-ayuwat ta inyu ifaga hen amin anchichay pasorotna ya ah Pedro paat way
ah Jesus, mamangpango ad Galilea ta ahchi hen mangil-ancha an hiya, te yaha chillu
hen imfafaggana an chicha." 8 Yachi yag anchag hetatagtag hen anchichay inin-ina way
lomayaw hen anchi lufù way chacha amin mampapayagpag ah égyatcha. Yag maid agé
henaphapetcha gapon égyatcha.

Hen ihay anongoh way ensorat Marcos

[[9] Angkay émméy hen anchichay inin-ina an cha Pedro ya hen anchichay ifana, [10]
Angkay hiyachi yag hennag Jesus hen anchichay pasorotna way éméy ah karotarota way
i mangempagngar hen anchi chamag way narpon Apudyus way yachin mepanggép hen
mì-iggawan an hiya ah ing-inggana.]

Hen nampàil-an Jesus an Maria way eMagdalena
Mat. 28:9-10; Juan 20:11-18

[9 Angkay hiyachi way nan-uchi ah Jesus hen cha pomaway hen Chuminggu, hen anchi
pés-éy nampàil-ana wat an Maria way eMagdalena way hiya hen anchi nemparyawana
hen anchi pitu way nihuhurug way ongtan. 10 Yag yachi way innilan Maria ah Jesus, innaat
henaphapet hen anchichay ifan Jesus way chachan totokar ya chachan kela amin. 11 Ngém
chicha, uray chengngarcha hen anchi henaphapetna way nan-uchi ah Jesus yag innilana
paat agé hiya, ancha chillug achi afuroton.

Hen nampàil-an Jesus hen anchi chuway tatagu
Luc. 24:13-35

12 Angkay hiyachi yag kasen agé nampàila ah Jesus hen chuway ifana hen chacha
manaranan way éméy hen ihay fabréy, ngém safali hen enkamanna way nampàila an
chicha. 13 Yachi yag namfangadcha way i nanaphapet hen anchichay ifacha agé, ngém
tàén, anchag achi chillu afuroton.

Hen nampàil-an Jesus hen anchichay pasorotna
Mat. 28:16-20; Luc. 24:36-49; Juan 20:19-23; Apos. 1:6-8

14 Angkay hiyachi way ommanongoh yag nampàila agé ah Jesus hen anchichay hemporo
ya ihay pasorotna hen chacha manganan. Yag enamolichana chicha te anchag song-
songellan way achi mangafurot hen henaphapet hen anchichay nangila an hiya hen anchi
annaat nan-uchiyan. 15 Yachi yag annaat ifaga an chicha way mangaliyén, "Éméy-ayu
hen aminay lota ta inyu epagngar hen egachay katagutagu hen anchi ammayay chamag
mepanggép an haén. 16 Yag heno way omafurot ya anat mafunyagan wat mètagu an
Apudyus ah ing-inggana. Ngém heno way achi mangafurot wat etap-ar Apudyus hiya
hen anchi machusaana ah ing-inggana. 17 Yag hen anchichay tot-oway omafurot wat
midchat an chicha hen kafaelancha way mangamma hen kaskascha-aw, te gapon kafaelà,

makeparyawcha hen nihurug way ongtan ya mafalin agé man-ale ah safaliy ale. [18] Ya uray
agé égnanancha hen farakkan ono inumuncha hen gamot wat ammag maid ekatna an
chicha. Yag no ichàépcha hen limacha hen anchichay chan saket wat maka-an agé hen
saketcha."

Hen émméyan Jesus ad uchu
Luc. 24:50-53; Apos. 1:9-11

[19] Angkay hiyachi way narpas hen anchi imfagan Jesus an chicha, ammag cha matarok
way éméy ad uchu, yag i tummùchu hen anchi pachawanan Apudyus. [20] Yag hen anchichay
pasorotna, émméycha agé hen kafabréfabréy way i mangintudtuchu hen anchi ammayay
chamag. Yag mawawà-acha agé ah Apo Jesus way cha manorong an chicha way chana agé
idchat hen kafaelancha way mangamma hen kaskascha-aw ah manot-owaan hen tatagu
hen kenatot-owan hen chacha itudtuchu.]

Hen anchi ammayay chamag way ensorat Lucas

Ah Lucasanto, ihay choktor way nangensorat an natto hen anchi tawén way 65 ménat no faén 68. Yag hiya, faén agé Judio ngém ommafurot gapon intudtuchun Pablo, wat netnonetnod agé an Pablo. Yag senoratana hen kapachongna way na-achar way faén agé Judio way hiya, okom hen gubérno. Yag hen pontosnaat ah kail-an hen kenatatagun Jesus way tomotorong way hiya agé hen Pangorowan hen Tatagu way mangenharà an chicha.

1 Antoyan hen sorat-o an hea Apo Teofilo.

Chuarcha hen tatagu way namachas way nangensorat hen anchichay aminay nekaman hen antoy iggawtaaw. 2 Yag hen anchi ensoratcha wat hen anchichay nahaphapet an chàni way henaphapet hen anchichay nangi-ila paat way chicha, innilacha hen anchichay nekaman nanepod hen anchi laprapona yag anchaat epagngar. 3 Wat yaha, Apo Teofilo, gapo ta inyam-ammà paat way nangachar amin hen anchichay na-ammaan nanepod hen ninlugiyancha ingganad uwan, ekat-owén ammay ménat no haén hen mangensorat an cha nadchi an hea ta mafafatéy hen ma-ale. 4 Yato hen ekaman-o ta ma-awa-awatam hen katot-owan hen anchichay nitudtuchu an hea.

Hen nifag-an hen miyana-an Juan way chan funfunyag

5 Hen anchi lugrugina, yachi hen tempon hen ka-aren Herod ad Judea. Yag wacha agéhchi hen ihay pachi way ah Zacarias hen ngachanna way hiyan ihay ganà hen anchi pachi way ah Abias hen ngachanna. Ya ah ahawana agé, ah Elisabet hen ngachanna way hiyan ihay ganà Aaron way ap-apon chi pachi. 6 Chicha way hen-ahawa, ammaycha an Apudyus te totongparéncha amin hen orchinna ya hen tugunna wat maid mepafasorancha. 7 Ngém maid anàcha te lopat ah Elisabet yag loohcha narakay way térén way hen-ahawa.

8 Angkay hen-argawan yag wachah Zacarias ah Templo te inumchah hen tempon hen mangammaana hen a-amman hen pachi. 9 Yag hen gangaycha way pachi, chachan funfunnot ta maila no heno hen mangamma hen ma-ammaan. Yag ah Zacarias hen namunot way éméy hen anchi kowarton Apudyus way i manginyapoy hen anchi fangfangru. 10 Angkay hiyachi way hinénggép ah Zacarias ah Templo yag wachacha agé hen chuaray tataguh chara way chan luwaru hen hiyachiy uras way manginyapoyana hen anchi fangfangru. 11 Yag hen chana manginyapoyan, ammag niyahad an hiya hen ihay anghel Apudyus yag tommàchég ah pachawanan hen anchi chacha mempatpatngan hen anchi chacha manginyapoyan hen anchi fangfangru. 12 Wat ammag naégyay ah Zacarias hen nangilana yag émmégyat. 13 Yachi yag nan-ale hen anchi anghel way mangaliyén, "Achia cha émégyat, Zacarias, te chengngar Apudyus hen chawatyu wat mafugi angkay ah ahawam wat wacha hen iyanàna way larae, wat ngadnanyu hiya ah Juan. 14 An-ayug lomaylayad gapon hiya ya lomaylayadcha agé hen chuaray tatagu. 15 Wat ah Apudyus, ifilangna hiya ah nangato way tagu. Ngém masapor achi umin-inum hiyah fayah ya uray heno way fumutang. Yag manepod hen miyana-ana, machachà-an hen mamangchénan hen Espiritun Apudyus hen hamhamàna. 16 Yag gapon hiyaat mepahagong hen hamhamà hen chuar way kacharaana way ganà Israel an Apudyus ta omapocha an hiya. 17 Ya hen anchi iyanàyu agé, hiya hen anchi mamangpango no hen anchi nepoposta way Cristu way hen ekamanna, kaman hen anchi profeta way Elias ad namenghan way pachong agé hen kafaelana. Te mantempoyuguna hen hamhamà hen himfafaryan, ya manggédngéna agé hen hamhamà hen anchichay achi omafurot ta komaman hen hamhamàcha hen anchichay ammayay tatagu. Yachi hen mangensaganaana hen anchichay tatagu ah mangngarancha hen anchi ap-apocha no umale." Yaha hen imfagan hen anchi anghel an Zacarias.

18 Yachi yag anat ekat Zacarias hen anchi anghelén, "Oo a, ngém ay nanggilah mafalinha, te narakay-ani met way térén way hen-ahawa, wat nokay hen manot-owaà nò." 19 Yachi

yag sommongfat hen anchi anghel way mangaliyén, “Haén ah Gabriel way nì-i-iggaw
hen sangwanan Apudyus, way hiya hen namaar an haén way i mangimfaga hen antoy
karaylayad way chamag an hea. [20] Ngém gapo ta achim afuroton hen enalè, an-ag
mattongong way achi maka-ale ingganah ma-ammaan hen antoy imfagà, te tot-oway
umchah way umchah hen anchi ustoy tempona wat ma-ammaan chillu.”
[21] Angkay hen anchichay tatagu ah chara, anchag nahédchan hen gumhachan Zacarias,
yag chacha anapén no pakay ammag nafayag ah faréy. [22] Angkay na-awni way ginumhad
ah Zacarias, anat agég achin ale te ammag nattongong, wat na-awatan hen tatagu way
wachan empàilan Apudyus an hiya ah Templo. Yag gapo ta achi maka-ale, annag cha
sinyaran chicha.
[23] Angkay narpas hen anchi fiyang Zacarias ah Templo, hommàyat ah fabréycha. [24] Yag
yachi agé way cha-an mafayag, nafugi tot-owa ah ahawana way Elisabet, wat iggay
gumgumhad ah chara hen unig hen lemay furan. [25] Yag ekatnéén, “Inumchah tot-owa
hen nanorongan paat Apudyus an haén, wat naka-an hen fiin-o hen ahentagù te antoyan
hen narmu way anào.”

Hen nifag-an hen miyana-an Jesu Cristu

[26] Angkay hen anchi maénémay furan hen nafugiyan Elisabet, kasen hennag Apudyus
hen anchi anghel way ah Gabriel ta éméy ad Nazaret way ihay fabréy hen provinsiyan
hen Galilea, [27] te wachan ina ifaga hen ihay fafarasang ahchi way hen fafarasanganchi,
netotorag way mangahawa an Jose way ganà Are David. Ah Maria hen ngachanna. [28] Yachi
yag émméy hen anchi anghel an Maria way mangaliyén, “Antoyanà way ummale way
mangimfaga way nabindisyunan-a paat te wacha ah Apudyus an hea.” [29] Yag ammag
nahaang ah Maria hen nangngaranan nadchi, yag chana anapén no heno hen laychénay
aryén. [30] Yag anat ekat hen anchi anghelén, “Achia cha émégyat Maria, te enlaychancha-
a an Apudyus. [31] Wat hen ifagà an hea, mafugia wat iyanàno hen larae way ngadnanyu
ah Jesus. [32] Ammag nangato way térén hen annay iyanàno ya awagan hen tatagu hiya ah
anà hen kangatowanay Apudyus ya epatawid Apudyus an hiya hen kena-aren David way
apona ad namenghan. [33] Wat hiya hen man-aren hen amin anchichay Judio way ganà Jacob
ah ing-inggana way ammag maid péppég hen kena-arena.” Yachi hen imfagan hen anchi
anghel an Maria.
[34] Yag anat ekat Maria hen anchi anghelén, “Oo a, ngém nokay hen énnê way mafugi
way ammag poros met chi nanchà an haén.” [35] Yag ekat hen anchi anghelén, “Umale
hen Espiritun Apudyus an hea, ya umchah hen kafaelana way ancha-ag lichuman yag
nafugia. Yag gapo ta hiyachi hen mekaman, wat ma-ammuwan way na-apudyusan hen
anchi iyanàno, yag ma-awagan ah anà paat Apudyus.” [36] Entoroy hen anchi anghel agé
way mangaliyén, “Ya ah agim way Elisabet way ekatchéén lopat, wat nafugi agé hen antoy
narakayana, wat énémay furan ad uwan hen anchi finugina way larae. [37] Wat yachin kail-
ana way ammag maid achi mafalin an Apudyus.” [38] Yachi yag anat ekat Mariéén, “Haén,
wat anà lawa an alepan Apudyus, wat ma-ammaan amin hen annay enalem an haén.”
Yachi yag lommayaw hen anchi anghel.

Hen i nangil-an Maria an Elisabet

[39] Angkay narhawan yag nansagana ah Maria way lumigwat way mane-ed way éméy
ah fabréy cha Zacarias way ini-inggaw hen anchi pafinilig hen provinsiyan hen Judea.
[40] Yachi way inumchah ah faréy cha Zacarias, nan-ale ah Maria an Elisabet. [41] Yag hen
nangngaran Elisabet hen alena, ammag namfalihhochong hen finugina. Yag empahmà
hen Espiritun Apudyus an Elisabet, [42] yag chinakarna way mangaliyén, “Hea hen anchi
térén way nabindisyunan hen aminay fufae, ya nabibindisyunan paat agé hen anchi
iyanàno. [43] Wat pakay paat enlaychanà ta umalea way mamisita an haén, hea way man-
inan hen Ap-apò. [44] Te hen nangngarà hen alemat ammag namfalihhochong hen finugì ah
laylayadna. [45] Kapeletan laylayad-a te enafurotno way tomot-owa amin hen anchi imfagan
Apudyus an hea.”

Hen nanayawan Maria an Apudyus

46 Yachi yag ekat Mariéén,
"An-og chayawén ah Apotaaw way Apudyus, 47 ya anà agég laylayad gapon hiya way
nangenharà an haén, 48 ya inna paat hemhemmà haén way nafafa way alepanna.
Wat manepod ad uwan, ekat amin hen tataguwén, enlaychanà 49 gapo hen anchi
kahahaang way enammaan hen anchi mannakafalin way Apudyus an haén. Am-
mag ka-ammayan tot-owa ah Apudyus. 50 Ya chana ség-angan hen amin way tatagu
way cha manginyafiin an hiya way manepod hen anchi pés-éy tatagu inggana
hen amin anchichay chan paréparég way miyanà. 51 Empàilana hen kafaelana
way mangamma hen ammaana yag kenorkorna hen planon hen anchichay chan
pahih-iya. 52 Annag empafafa hen anchichay nan-angato way toray yag anna agég
empangato hen anchichay nafafa. 53 Ya hen anchichay cha mamfaga ah torong,
chuar hen inidchatna an chicha way ammay. Waman hen anchichay nanapnek ah
kaenammaycha, emparyawna chicha way maid inidchatna. 54 Yag enammaana hen
anchi empopostana hen anchichay anap-otaaw ad namenghan ya totollongana
chitaaw way ganà Israel. 55 Iggayna tot-owa aliw-an ah Abraham ya chitaaw way
ganàna te séség-angana chitaaw ah ing-inggana."
Yachi hen enalen Maria hen nanayawana an Apudyus.
56 Angkay hiyachi yag nì-iggaw ah Maria an cha Elisabet ah unig hen toroy furan yag
anat lomayaw.

Hen niyana-an Juan way chan funfunyag

57 Angkay hiyachi way inumchah hen umana-an Elisabet, inyanàna tot-owa hen larae.
58 Wat amin hen anchichay atògongna ya hen totorangna, anchag laylayad amin hen
nangngarancha hen anchi chakar way ség-ang Apudyus an hiya.
59 Angkay hen anchi ma-awaru way ag-agaw hen anchi utteng, incha empasinyar ah
manongparancha hen orchin way yachi agé hen manngadnancha. Ya ah gagangaycha
agé, ammay no an manZacarias te yachi hen ngachan amana. 60 Ngém ammag ommachi
ah inana way mangaliyén, "Faénha hen engachantaaw ta ah Juan hen manngachanna."
61 "Oo a," way ekat hen anchichay tatagu, "ngém maid met nangenngachan ah Juan an
chàyu." 62 Yag anchaat sinyaran ah amana way mangimoh no heno hen laychéna way
epangachan hen anchi onga. 63 Yag anat isinyar Zacarias hen papel yag ensoratna way
hen manngachannaat ah Juan. Yag anchag nascha-aw hen anchichay tatagu. 64 Yag hen
hiyachi, naka-anat hen tenongong Zacarias yag nan-aleyat way manayaw an Apudyus.
65 Wat anchag nascha-aw amin hen anchichay atògongna. Yachi yag nanhemamag hen
anchi nekaman hen amin hen hiyachiy lugar ad Judea. 66 Yag amin hen anchichay
nangngar, chacha ham-éham-én no heno ngata hen mamfalinan nahha way onga te
narawag way wacha tot-owa hen kafaelan Apudyus an hiya.

Hen nangimfag-an Zacarias hen empahpahmà Apudyus

67 Angkay hiyachi, ah Zacarias way aman hen anchi onga, na-adchan ah Espiritun
Apudyus yag annaat aryén hen empaka-ammun Apudyus, ekatnéén,
68 "Antaaw yanggay ammag chayawén ah Apudyus way Apotaaw, chitaaw way ganà Israel,
te ummale way manorong an chitaaw way tataguna ya manobfot an chitaaw. 69 Te
ensasagganana hen anchi mannakafael way mangenharà an chitaaw way hiyan
ganà hen anchi omma-abfurot way Are David. 70 Yag empaka-ammun agé hen
anchichay na-apudyusan way profetana ad namenghan hen empostan Apudyus,
71 ekatnéén hara-ana chitaaw hen anchichay kafusortaaw ya anat agé hen kafaelan
hen anchichay achi manlayad an chitaaw. 72 Yag hen empostan Apudyus agé,
ekatnéén séség-angana chitaaw nanepod hen anchichay anap-otaaw ad nameng-
han, ya achina agé aliw-an hen anchi entotoragna an chicha. 73 Yag nansapata ah
Apudyus way nangemposta hen empostana an apotaaw way Abraham 74 way hen
empostana, hara-ana chitaaw amin hen kafusortaaw ta wachay én-énnéntaaw way

mangamma hen laychéna way achitaaw cha émég-égyat way mangamma. [75] Ya ta
ma-apudyusantaaw hen antoy matatagguwantaaw way achi agé ma-ahrangan ah
laweng hen chataaw ekamkaman."
[76] Entoroy Zacarias way mangale agéén,
"Ya heay anào, ma-awagan-a ah ihay profetan hen anchi kangatowan way Apudyus.
Ya hea hen mamangpango no hen anchi apotaaw ta esaganam hen tatagu hen
umaliyana. [77] Wat hea hen mangimfaga hen anchichay tataguna way mafalin
mètagucha an Apudyus ah ing-inggana no mapakawan hen fasorcha. [78] Te ah
Apotaaw way Apudyus, ammag menangség-ang ya na-anoh way térén, ya hen
anchi mangenhara-ana an chitaaw, wat kaman yanggay hen cha fùnagan hen init
hen karpasan hen lafi. [79] Te no umale, helawan chitaaw way ininggaw hen helang
way cha émégyat way matéy, ya tudtuchuwana chitaaw agé hen ekamantaaw way
mètempoyug an Apudyus."
Yachi hen empahpahmà hen Espiritun Apudyus an Zacarias.
[80] Angkay hiyachi yag hommeéheén hen anchi anà cha Zacarias ya chummuar hen
hamhamàna an Apudyus. Yag ammag ini-inggaw hen anchi chanak way iggay fùfùnag
ingganah inumchah hen anchi tempon hen manginlugiyana way manudtuchu hen
anchichay ganà Israel.

2

Hen niyana-an Jesus
Mat. 1:18-25

[1] Angkay hen hiyachiy tempo, inyurchin hen anchi Are ad Roma way Augusto way
masapor mampalestacha amin hen egachay tatagu hen yachiy lota way chana etorayan.
[2] Yag ah Kirenio hen gubérnador ad Siria hen anchi pés-éy mepalestaan hen tatagu. [3] Wat
hen nekaman, émméycha amin hen tatagu anchi fabréy way nangingganà an chicha way
i mempalesta hen ngachancha.
[4] Wat ah Jose, gapo ta hiya hen ihay ganà Are David ad namenghan, wat ad Betlehem
hen ayana. Wat lummigwat ad Nazaret way fabréycha way sakopon hen provinsiyan
hen Galilea yag nane-ed way émméy hen anchi fabréy apona way David ad Betlehem
way provinsiyan hen Judea. [5] Yag nàyéy agé ah Maria way netorag way man-ahawana
way nafufugi ta i mampalesta agé. [6] Angkay hen kawad-ancha ad Betlehem, yachi
hen netongpowan hen umana-ana, [7] wat inyanàna hen féhég chi anàna way larae.
Yag finunnafunana ah uroh yag empabfégna hen cha manganan hen animar te maid
iggawancha hen anchi faréy way chachag-ohan.

Hen nampàil-an hen anghel hen anchichay chan pastor

[8] Hen hiyachiy lafi, wachacha agé hen anchichay chan pastor hen anchi nehahag-
énay péchag way anchag lommabrafi way minya-achug hen karnerocha. [9] Yachi yag
ammag niyahad hen ihay anghel Apudyus an chicha, wat nachilangancha ah ka-ammay
Apudyus yag anchag émmégyat way térén. [10] "Achiayu cha émégyat," way ekat anchi
anghel, "te ummaliyà way mangempagngar an chàyu hen ammag ammayay chamag way
mangemparaylayad hen aminay tatagu. [11] Te hen hiyato paat way lafi, wacha hen niyanà
ah fabréy Are David way mangenharà an chàyu, way hiya hen anchi Ap-apo way Cristu way
empopostan Apudyus way epalena way mantoray. [12] Yag hen manot-owaanyu, ichahanyu
hen anchi onga way nafunnafunan ah uroh way nepapabfég hen cha manganan hen
animar."
[13] Hiyachi yag ammag napnowat ad uchu ah chuaray anghel yag chachaat amin
chayawén ah Apudyus way mangaliyén,
[14] "Ta machachayaw ah Apudyus ad uchu ya hen antoy lota, ta matornoscha hen tatagu
way mangemparaylayad an hiya."
[15] Angkay hiyachi way lommayaw hen anchichay anghel way namfangad ad uchu,
nantatagépfar hen anchichay chan pastor way mangaliyén, "Intaaw ad Betlehem ta

intaaw ilan hen anchi na-ammaan way empagngar Apotaaw way Apudyus an chitaaw.”
[16] Wat enag-aggagcha way émméy yag inchahancha cha Maria an Jose ya hen anchi utteng
way empapabfégcha hen anchi cha mangmanganan hen animar. [17] Angkay innilacha hen
anchi utteng, henaphapetcha amin hen imfagan hen anchi anghel mepanggép an hiya.
[18] Yag anchag nahaang amin hen anchichay nangngar hen henaphapet hen anchichay chan
pastor. [19] Ngém ah Maria, annag inliméd ah hamhamàna hen aminay nekamkaman way
cha manmamanmà. [20] Yachi yag namfangadcha hen anchichay chan pastor way chacha
chayachayawén ah Apudyus gapo hen anchi innilacha ya chengngarcha, te na-ammaan
tot-owa amin hen imfagan hen anchi anghel an chicha.

Hen nanngadnancha an Jesus

[21] Angkay hen anchi ma-awaru way ag-agaw way inumchah hen tempon hen masinyaran
hen anchi utteng, yag ngenadnancha agé hiya ah Jesus way yachi chillu hen imfafaggan
hen anchi anghel hen cha-anna marmuwan.

Hen nanginyéyancha an Jesus ah Templo

[22] Angkay hiyachi way inumchah hen ag-agaw way ekat hen orchin Mosesén wachan ma-
ammaan ah macharosan hen anchichay umanà, lummigwat cha Maria an Jose way éméy
ad Jerusalem. Yag inyéycha agé hen anchi onga ta icha agé eparang hiya an Apudyus,
[23] te nesosorat chillu hen orchin way amin way pés-éy chi anà way larae, wat masapor
midchat an Apudyus. [24] Wat cha Maria an Jose, incha inchaton an Apudyus hen ekat hen
anchi orchin way masapor gébhéncha hen chuway karopate no faén chuway ginapachay
tuggu.
[25] Hen hiyachi yag wacha agé ahchid Jerusalem hen ihay makorang way ah Simeon hen
ngachanna. Ammayay tagu ah Simeon ya amchan hen layadna an Apudyus, ya hiya agé
hen ihay mamannéd hen kahara-an hen anchichay kacharaana way ganà Israel. Wawà-
acha hen Espiritun Apudyus an hiya [26] way nangempaka-awat way achi matéy ingganah
ilana hen anchi Cristu way empopostan Apudyus way umale. [27] Hen hiyachiy tempo,
empahpahmà hen Espiritun Apudyus an Simeon way éméy ah Templo. Yag hen hiyachi
agéy ag-agaw, yachi hen nanginyéyan hen chinàcha-ar Jesus an hiya ah Templo agé way
mangamma hen niyurchin mepanggép hen anat niyanà. [28] Yachi way innilan Simeon hen
anchi onga, yag annaat fénhén yag nanyaman an Apudyus way mangaliyén,
[29] “Apo way Apudyus, uray eparufusno ad uwan hen atéyà way alepanno te ammay hen
atéyà te na-ammaan tot-owa hen anchi empostam an haén. [30] Te innilan paat hen
matà hen antoy mangenharà hen tatagu hen kachusaancha [31] way ensaganam para
hen aminay tatagu. [32] Yato pe-et hen anchi manelaw hen hamhamà hen anchichay
safaliy tatagu way faén ganà Israel, way hiya hen mangintudtuchu an chicha hen
laychém. Yag hiya agé hen mangempachayaw an chàni way tatagum way ganà
Israel.”
[33] Yachi yag anchag nahahaang hen chinàcha-ar Jesus hen nangngarancha hen enalen
Simeon mepanggép an Jesus. [34] Yag anat bindisyunan Simeon chicha yag ekatna an Maria
way inanéén, “Hen antoy anàno, chinuchuttokan Apudyus hiya, wat gapon hiya, chuarcha
an chitaaw way ganà Israel hen machachael ya metap-ar ya chuar agé hen mahara-an.
Wat hiya hen sinyar Apudyus way ammag kontaréén hen chuaray tatagu [35] way yachi agé
hen mepàil-an hen anchi netataro way lawengay hamhamàcha. Ya heay inana, ammag
mapàgang way térén hen hamhamàno gapo hen ma-ammaan an hiya.” Yaha hen imfagan
Simeon.
[36] Wacha agéhchi hen ihay profeta way mad-an way narakay way térén way ah
Ana hen ngachanna way anà Fanuel way ganà Aser. An yanggay pituy tawén hen
nan-a-ahhaw-ancha [37] yag natéy ah ahawana, yag émméy ah warunporo ya opat hen
tawénna. An agég achi lomaylayaw ah Ana hen anchi Templo te enag-agaw ya lenafi
way chana chayachayawén ah Apudyus way chan luwaluwaru way magénén achi mangan
no hen-argawan. [38] Hen hiyachiy uras, inchahan agé Ana cha Jesus wat kaskasen hen
nanyamanana an Apudyus. Yag nanepod hen hiyachi, henaphapetna mepanggép an Jesus

hen amin anchichay tatagu way mamannéd hen anchi mangenharà an chicha way ganà Israel.

Hen namfangchancha ad Nazaret

39 Angkay hiyachi way lempas cha Jose an Maria hen aminay ekat hen orchin Apudyus,
namfangadcha ah fabréycha ad Nazaret way provinsiyan hen Galilea. 40 Yag hommeéheén
hen anchi onga ahchi way cha pomegsapegsa hen acharna ya cha chumuachuar hen
hamhamàna, yag enlaychan paat Apudyus hiya.

Hen nantaynanan hen anchi onga way Jesus ah Templo

41 Tenawén way cha émé-éméy hen chinàcha-ar Jesus ad Jerusalem way i mèlagsak hen
anchi lagsak way ekatchéén Manmanma-an ah manmanma-ancha hen anchi nanlawhan
hen anghel hen ganà Israel way mamchit. 42 Yachi way hemporo ya chuway tawén
Jesus, nàyéy way i mèlagsak te yachi chillu hen chacha amma-ammaan ah tenawén.
43 Angkay narpas hen anchi lagsak, inligwatcha way mamfangad ad Nazaret, ngém hen
anchi onga way ah Jesus, nantaynan ad Jerusalem. Ngém hen chinàcha-arna, achicha
ammu way nantaynan 44 te hen ekatchaat an netnod ah Jesus hen anchichay tapena.
Wat enar-argawcha way nanaran yag anchaat imohon hiya hen anchichay atògongcha ya
totorangcha way narpohchi. 45 Ngém ammag maid inchahancha. Wat anchaat mamfangad
ad Jerusalem way icha taratéén. 46 Yag hen ma-atloy ag-agaw, inchahancha hen anchi
onga ah Templo way nìtutùchu hen anchichay anap-apo way cha mangintudtuchu
mepanggép an Apudyus way hiya, anna peet cha changrén hen chacha aryén ya anna
agé cha im-imohon hen tapena. 47 Yag nascha-awcha amin hen anchichay nìya-among ah
kenaraengna agé way somongfat hen aminay imohoncha an hiya. 48 Yag anchag nahaang
hen chinàcha-arna hen nangil-ancha an hiya, yag anat ekat inanéén, "Anào, pakay yato
hen enammaan an chàni. Te an-anig nachanagan way térén an amam way cha manganap
an hea." 49 "Oo," way ekat Jesus, "ngém pakay masapor anapénà, te no maichà kapeletan
way wachaà ahtoh faréy Ama." 50 Yaha hen enalen hen anchi onga way Jesus ngém
iggaycha ma-awatan hen laychénay aryén.
51 Angkay hiyachi yag nìfangad ah Jesus hen chinàcha-arna ah fabréycha ad Nazaret yag
enafurotna amin hen laychéncha. Yag ah inana, annag inliméd way cha manmamanmà
hen amin anchichay cha mekamakaman. 52 Ya ah Jesus, cha homeéheén way cha
chumuachuar agé hen hamhamàna. Ya cha omam-améd hen layad hen tatagu an hiya,
ya umat agé hen layad Apudyus an hiya.

3

Hen nangempagngaran Juan hen epagngarna
Mat. 3:1-12; Mar. 1:1-8; Juan 1:19-28

1 Angkay hiyachi way émmé-émméy hen tawén yag nan-are ah Tiberio ad Roma way ma-
ahemporo ya lemay tawén hen nan-areyana. Ya hen gubérnador ad Judea hen hiyachi, wat
ah Poncio Pilato way eRoma, ya ah Herod way ihay Judio hen nantoray ad Galilea, ya ah
Felipe way sonodna hen nantoray ad Iturea ya ad Traconite. Ya ah Lisanias way Judio agé
hen nantoray ad Abilene. 2 Ya hen anchichay kangatowan way pachi hen hiyachiy tempo,
wat cha Anas an Caifas.
Angkay hiyachi, wacha hen imfagan Apudyus an Juan way anà Zacarias way ini-inggaw
hen anchi chanak, 3 yag yachi hen nanginlugiyana way mantudtuchu. Wat émméy hen
aminay sakopon hen anchi wangwang way Jordan way cha mangimfaga hen tatagu way
mangaliyén, "Masapor ifafawiyu ya manchùganyu hen anchi laweng way a-ammayu,
ya mampafunyag-ayu ah mangempàil-anyu way nanchùganyu tot-owa, wat pakawanén
Apudyus chàyu." 4 Yaha hen intudtuchuna te yaha chillu hen imfagan hen anchi profeta
way Isaias ad namenghan hen nangensoratana way ekatnéén,
"Wacha hen anchi ini-inggaw hen anchi chanak way mangèngaw hen anchichay tatagu
way mangaliyén,

‘Naway hen Ap-apo wat iyam-ammayu hen hamhamàyu ya manggadngényu hen ekamanyu, kaman hen anchi manginyam-ammaan hen charan non an umat yag naway hen Are. [5] Hen ammaanyu, kaman afafényu amin hen tappo, ya tòyapanyu amin hen tagéytéy ya filig ta mantanapcha. Manggadngényu hen anchichay nanteko way charan ya iyam-ammayu hen anchichay na-ag-agitortor, [6] ta aminay katagutagu hen antoy lotaat ilancha amin hen anchi homarà way marpon Apudyus.’ ”

Yachi hen ensorat Isaias mepanggép hen ammaan Juan.

[7] Angkay hiyachi, anchag chuar hen anchichay tatagu way émméy an Juan way mampafunyag. Yag ah nangenlasinana hen hamhamàcha, ekatnéén, “Pakay chàyu way ammag nan-asilib, ay ammoh ekatyuwén anggay hen mampafunyaganyu yag ilisiyanyu hen chusan Apudyus way tég-angay mepachah. [8] Achi, te masapor angkay atofunyu paat hen a-ammayu ah mangempàil-anyu way nanchùganyu tot-owa hen chayu fumasoran. Yag achiyu agé ekatén gapo ta ganà chàyu an Abraham wat achi chàyu chuséén an Apudyus, te hen ifagà an chàyu, uray hen antochay fato wat mamfalinén Apudyus ah ganà Abraham no laychéna. [9] Yag hen miyaligan hen manusaan Apudyus hen tatagu, wat kaman hen na-a-awid way potaw way aminay away way achi mamunga ah ammayay funga, annag longhon yag enapoyana.”

[10] Yachi yag senarudsud hen anchichay tatagu an Juan way mangaliyén, “Wat nokay hen ammaanni nò.” [11] Yag imfagana way mangaliyén, “Hen anchi tagu way chuwa hen lumfongna, idchatna hen iha hen anchi maid lumfongna. Ya umat agé hen anchi wachay anéna, umidchat agé hen anchi maid anéna.”

[12] Yachi yag wachacha agé hen émméy an Juan way i mampafunyag way chicha hen anchi cha mangam-among ah furor, yag ekatchéén, “Apo, chàni kaỳ, nokay agé hen ammaanni nò.” [13] Yag ekatnéén, “Achiyu ammag cha sorokan way mangamong hen ustoy furor hen tatagu.” [14] Ya hen anchichay tapen hen sorchachu way i mampafunyag, ekatchéén, “Chàni kay agé, nokay hen ammaanni agé nò.” Yag ekat Juan an chichéén, “Achiyu ammag cha ilémrém hen tatagu ah maid katot-owana, ya achiyu agé ilémrém chicha ah mangar-anyu ah laylaychényu, ta nongham hen labfuyu yag napnek-ayu.”

[15] Angkay hiyachi, gapo ta hahahadchén hen anchichay tatagu hen umaliyan hen anchi empopostan Apudyus way umale way mantoray, chacha ekat ah hamhamàchéén, “Ay hiyato ngata hen anchi hahadchéntaaw way Cristu.” [16] Ngém senongfatan Juan chicha way mangaliyén, “Haén, chanum yanggay hen ifunyag-o an chàyu, ngém wacha hen meparég an haén way nangatngato way térén no haén way uray lawa anta man-alepan an hiyéén achì karébféngan. Te hiya, ifunyagna an chàyu hen Espiritun Apudyus ya hen apoy. [17] Yag no umale, henhenéna hen anchichay ammay way tatagu hen anchichay laweng way kaman hen anchi mantéép way manenhen hen anchi nafégahan hen anchi maid fégahna. Yag hen anchi nafégahan, tarpénéna ah arangna. Waman hen anchi maid fégahna, etongona hen anchi apoy way ammag achi madmachép.”

[18] Maid achi enkaman Juan way nangintudtuchu hen anchi ammayay chamag mepanggép an Apudyus hen tatagu ah mangafurotancha koma. [19] Yag anna agég enamhew ah Gubérnador Herod gapon namréhana an Herodias way ahawan hen sonodna ya gapo agé hen anchichay tapenay enammaana way laweng. [20] Yachi yag ammag henéphép Herod hen fasorna te annaat agég imfarud ah Juan.

Hen nafunyagan Jesus
Mat. 3:13-17; Mar. 1:9-11

[21] Angkay hiyachi way nafunyagancha amin hen anchichay tatagu yag nafunyagan agé ah Jesus. Yag hen chana manluwaruwan, ammag namfuat ad uchu [22] yag inémhép hen Espiritun Apudyus an hiya way kaman karopate. Yag wacha agé hen nan-ale ad uchu way mangaliyén, “Hea hen anchi laylaychê paat way anào ya hea hen cha mangemparaylayad an haén.”

Hen nangingganà an Jesus
Mat. 1:1-17

23 Hen nanginlugiyan Jesus way mantudtuchu, nantoronporo hen tawénna. Ya ah
hamhamà hen tatagu, anchag ekatén hiya ano hen anà Jose. Ya ah Jose, hiyan anà Eli
24 way anà Matat. Ya ah Matat, hiyan anà Levi. Ya ah Levi, hiyan anà Melki way anà agé
Jane way hiya agé hen anà Jose. 25 Ya ah Jose, hiyan anà Matatias way anà Amos. Ya ah
Amos, hiyan anà Nahum way anà Esli way hiya agé hen anà Nage. 26 Ah Nage, hiyan anà
Maat way anà Matatias. Ya ah Matatias, hiyan anà Semei way anà Jose ya ah Jose, hiyan
anà Juda. 27 Ya ah Juda, hiyan anà Joana way anà Resa. Ya ah Resa, hiyan anà Zorobabel
way anà Sealtiel way hiya agé hen anà Neri. 28 Ya ah Neri, hiyan anà Melki way anà Addi.
Ya ah Addi, hiyan anà Cosam way anà Elmodam way hiya agé hen anà Er. 29 Ya ah Er, hiyan
anà Josue way anà Eliezer way anà agé Jorim. Ya ah Jorim, hiyan anà Matat way anà Levi.
30 Ah Levi, hiyan anà Simeon way anà Juda ya ah Juda, hiya agé hen anà Jose. Ya ah Jose,
hiyan anà Jonan way anà Eliakim. 31 Ah Eliakim, hiyan anà Melea way anà Mena way hiya
agé hen anà Matata. Ya ah Matata, hiyan anà Natan way anà David. 32 Ya ah David, hiyan
anà Jesse way anà Obed. Ya ah Obed, hiyan anà Boaz way anà Salmon way hiya agé hen
anà Naason. 33 Ah Naason, hiyan anà Aminadab way anà Admin way anà Arni. Ya ah Arni,
hiyan anà Esrom way hiyan anà Fares way hiya agé hen anà Juda. 34 Ah Juda, hiyan anà
Jacob way anà Isaac ya ah Isaac, hiyan anà Abraham. Ya ah Abraham, hiyan anà Tare way
anà Nacor. 35 Ah Nacor, hiyan anà Serug way anà Ragau way hiya agé hen anà Peleg. Ya
ah Peleg, hiyan anà Heber way anà Sara. 36 Ah Sara, hiyan anà Cainan way anà Arfaxad
way hiya agé hen anà Sem. Ya ah Sem, hiyan anà Noe way anà Lamec. 37 Ah Lamec, hiyan
anà Metusela way hiyan anà Enoc way hiya agé hen anà Jared. Ya ah Jared, hiyan anà
Mahalaleel way anà Cainan. 38 Ya ah Cainan, hiyan anà Enos way anà Set. Ya ah Set, hiya
agé hen anà Adam way anà Apudyus.

4

Hen namachasan Chumunyu way mangawis an Jesus
Mat. 4:1-11; Mar. 1:12-13

1 Angkay hiyachi way nafunyagan ah Jesus, lommayaw hen anchi wangwang ad Jordan
way ammag iné-égnanan hen Espiritun Apudyus hen hamhamàna. Yachi yag enetnod hen
Espiritu hiya hen anchi lugar way maid fummabréy 2 yag hen unig hen opatporo way ag-
agaw, cha pachapachasén Chumunyu way mangawis an hiya. Wat iggay mangmangan
ah Jesus hen ini-inggawana ahchi. Angkay ommanongoh yag ammag amchan hen
henaangna.

3 Yachi yag anat ekat hen anchi ap-apon hen ongtan way Chumunyu an Jesusén, "No
hea tot-owa hen anà paat Apudyus, wat mamfaliném hen antochay fato ah aném." 4 Ngém
senongfatan Jesus way mangaliyén, "Nesosorat hen alen Apudyus way ekatnéén, 'Achi
ummat hen ma-an ah iyatagun hen tatagu.' "

5 Angkay hiyachi yag anat ete-ed Chumunyu ah Jesus hen anchi akayyang way filig yag
yachi way iggay nahen-emad, empàilanaat an hiya hen egachay toray hen katagutagu hen
antoy lota, 6 yag annaat ekatén, "Mafalin man-ap-apowê hea hen annachay aminay tatagu
ya idchat-o agé an hea hen kenafaknangcha, te ilamat, lébféng-o way mangidchat an cha
nahha hen heno way laychê te looh ninidchat chillu an haén. 7 Wat ayé, ta man-awam amin
cha nahha no annowat an chayawén haén." 8 Ngém senongfatan Jesus way mangaliyén,
"Hen nesosorat way alen Apudyus, ekatnéén, 'Ammag maid chillu kasen chayawényu no
faén yanggay ah Apudyus way Apoyu, ya hiya yanggay agé hen afurotonyu.' "

9 Yachi yag anat iyéy Chumunyu ah Jesus ad Jerusalem yag empatùchuna hen anchi
tabfongan hen Templo yag annaat ekatén, "No hea tot-owa hen anà Apudyus wat
mampêchag-a, 10 te nesosorat hen alen Apudyus way ekatnéén, 'Ifagan Apudyus hen
anchichay a-anghelna ta ayuwanan cha-a,' 11 yag ekatna agéén, 'Ancha-ag hèmatén way
uray hen he-emén achi mepetag hen fato.' " 12 Ngém senongfatan Jesus way mangaliyén,

"Oo a, ngém ekat agé hen alen Apudyusén, 'Achiyu cha padpachasén hen kafaelan
Apudyus way Apoyu.' "
13 Angkay hiyachi way maid achi empachas Chumunyu way mangawis an Jesus, yag
ammag lommayaw way i agé nanhéód ah kasen tempona.

Hen nanginlugiyan Jesus way mantudtuchu
Mat. 4:12-17; Mar. 1:14-15

14 Angkay hiyachi way namfangad ah Jesus hen provinsiyan hen Galilea, ammag
nawawà-acha hen kafaelan hen Espiritun Apudyus an hiya. Ya nanhemamag hen chamag
mepanggép an hiya hen amin hen yachiy lugar. 15 Yag chan tudtuchu hen anchichay
sinagoga way cha ma-am-amongan hen Judio, wat aminay tatagu, chacha chayawén hiya.

Achi mangiggéén hen kailiyan Jesus hiya
Mat. 13:53-58; Mar. 6:1-6

16 Angkay hiyachi, émméy ah Jesus ad Nazaret way yachin fabréy way chummakrana, yag
hen anchi ngilin way Safachu, i nìyamong hen anchi chacha ma-am-amongan way Judio te
yachi chillu hen gagangaycha. Yag tommàchég ah Jesus way mamasa hen alen Apudyus.
17 Wat inidchatcha an hiya hen anchi libnu way ensorat profetay Isaias yag annaat fùyagén
way manganap hen anchi fasééna yag annaat ifasa way ekatnéén,
18 "Wà-acha hen Espiritun Apudyus an haén te penelena haén way i mangimfaga hen
anchi ammayay chamag hen anchichay tatagu way maid mafalinna. Hennagà
way i mangempagngar hen anchichay kaman nifafarud way mahara-ancha, ya
hen anchichay kaman nabfurag way maka-an hen finuragcha, ya hen anchichay
nèmehan agé, wat matàchégancha. 19 Yag hen ifagà agé, inumchah hen tempon
hen manorongan Apudyus hen tataguna."
20 Narpaschi way finasan Jesus yag inumfana hen anchi libnu yag imfangadna hen anchi
nangidchat an hiya yag anat tumùchu way ammag finéfétég amin hen tatagu hiya. 21 Yachi
yag annaat ekat an chicha way mangaliyén, "Hen yahay enalen Apudyus ad namenghan
way an-owat finasa, cha angkay tomot-owa ad uwananto hen antoy nangngaranyu."
22 Yag amin hen anchichay tatagu way nangngar, enafunancha hen kenaham-an Jesus yag
nahaangcha agé hen kena-ammay hen anchi enalena. "Oo a," way chacha ekat, "ngém ay
ammoh faénto hen anchi anà Jose tà."
23 Yachi yag anat ekat Jesus an chichéén, "Oo a, kapeletan way aryényu hen anchi ma-
aleyu mepanggép an haén way no choktorà, agahà unna hen achar-o ta an-owat agahan
hen tapena. Yag ifagayu agé ta ammaà ahtoh fabréy-o hen kaskascha-aw way kaman hen
anchichay chengngaryu way enammaà ad Capernaum. 24 Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu
way achi tot-owa mangiggéén hen kailiyan hen profeta hiya. 25 Wat chàyu, an-ayug kaman
hen anchichay anap-otaaw ad namenghan hen kawad Elias. Te iggay umud-uchan ahtod
Israel hen unig hen toroy tawén ya kagudwa, wat anchag nabtel amin hen tatagu hen
antoy lota. Wat kapeletan chuarcha hen anchichay ka-as-ase way nà-amfaro hen hiyachiy
tempo, 26 ngém faén chicha hen imfagan Apudyus way matorongan, te hennagna ah Elias
hen safali way lota ta ina torongan hen anchi nà-amfaro way faén Judio ad Serepta way
sakop hen Sidon. 27 Ya hen iha, hen kawad-an hen anchi profeta way Eliseo agé, chuarcha
hen Judio way nakkonet ahtod Israel, ngém maid naka-an ah saketcha, te naka-an yanggay
hen saket hen anchi faén Judio way ah Naaman way iSiria."
28 Hen nangngaran hen anchichay tatagu hen anchi penanin Jesus, anchag ommaningar-
ngar way térén te na-awatancha way chicha hen chana aryén. 29 Wat hililigwatcha way
i manlàéy an Jesus way mangenlayaw hen hiyachiy fabréy. Wat lenakrakcha hiya way
manginyéy hen anchi napoayan hen chéprah way penget hen fabréy ta epég-ahcha koma.
30 Ngém ammag namfiliwit ah Jesus yag chaat lomaylayaw way nanwa-awà an chicha.

Hen nemparyawan Jesus hen anchi nihuhurug way ongtan
Mar. 1:21-28

31 Angkay hiyachi yag nan-éhég ah Jesus way éméy ad Capernaum way fabréy hen
provinsiyan hen Galilea. Yag hen anchi ngilin way Senafachu, hinénggép hen anchi

chacha ma-am-amongan way i manudtuchu hen tatagu. [32] Yag hen anchichay tatagu,
nascha-awcha way nangngar hen enkamanna way mangintudtuchu te naelasin hen
katot-owaan hen chana aryén. [33] Yachi agé yag wacha an nadchi hen ihay am-ama
way nahurugan ah ongtan. Yag ammag nan-ongaw way mangaliyén, [34] "Aw, nokay hen
ammaam an chàni, heay Jesus way eNazaret. Ay ummalea way i manachael an chàni.
Te inni-ilà angkay hea way hea hen anchi na-apudyusan way empopostan Apudyus way
umale." [35] Yag menancharat Jesus hiya way mangaliyén, "Iginangno man ta lomayaw-aat
ta taynam hen annay nihurugam." Yachi yag empa-adhar hen ongtan anchi am-ama
way nempafàtad hen sangwanan hen tatagu, yag anat lomayaw way maid sinugatana.
[36] Wat anchag nahahaang amin hen anchichay nangila yag chachan ahetennopà way
mangaliyén, "Nokay lawatoh chan tudtuchu way kafaelana amin, te tàén ongtanén
menancharna way mangemparyaw yag lommayaw tot-owa." [37] Wat nanhemamag hen
mepanggép an Jesus hen amin hen hiyachiy lugar.

Hen nanga-anan Jesus hen saket hen chuaray tatagu
Mat. 8:14-17; Mar. 1:29-34

[38] Angkay hiyachi way lommayaw ah Jesus hen anchi chacha ma-am-amongan way Judio
yag émméy ah faréy cha Simon way mamPedro. Yachi yag imfagacha way chan saket
ah atogangan Simon way amchan hen pochotna. [39] Wat i inughongan Jesus hiya hen
anchi ébfégna yag imfagana way maka-an hen anchi pochotna, yag naka-an tot-owa. Wat
fummangon yag hiyaat agé hen i nan-alekatto ah anéncha.
[40] Angkay hiyachi way nalihnug hen init, aminay tatagu way wacha hen masaket an
chicha way uray heno way saket, inyéycha amin an Jesus. Wat tenchàna amin chicha
wat naka-an hen aminay saketcha. [41] Yag emparyawna agé hen anchichay nihuhurug way
ongtan hen chuaray tatagu, yag hen anchichay cha lomayawan hen anchichay nihuhurug,
chacha èngaw way mangaliyén, "Hea hen anchi anà paat Apudyus." Ngém menanchar
Jesus chicha way mangempawa hen manginhugchayancha te chicha, inni-ilacha way hiya
tot-owa hen Cristu way empopostan Apudyus way umale.

Hen nantudtuchuwan Jesus hen kafabréfabréy ad Galilea
Mar. 1:35-39

[42] Angkay na-apeh, fummangon ah Jesus yag lommayaw ad Capernaum way i ommanig
way émméy hen anchi lugar way maid tatagu. Yag na-awni, anchag chuar hen tatagu
way i manganap an hiya. Yag hen nangchahancha, peneletcha way achi koma lomayaw
ah fabréycha. [43] Ngém imfagan Jesus an chicha way mangaliyén, "Achiyà koma lomayaw
ah fabréyyu, ngém masapor éméyà chillu hen anchichay tapenay fabréy agé way i
mangempagngar hen anchi ammayay chamag mepanggép hen mantorayan Apudyus, te
yachi chillu hen ganchat Apudyus way nannag an haén hen antoy lota." [44] Wat hiyachi,
cha tarontonon Jesus hen anchichay cha ka-am-amongan hen tatagu hen hiyachiy
provinsiyan hen Galilea way i mangintudtuchu hen chana itudtuchu.

5

Hen nangayagan Jesus hen anchichay mangagadchiw ah mampasorotna
Mat. 4:18-22; Mar. 1:16-20

[1] Angkay hen-argawan, tommatàchég ah Jesus hen penget hen anchi fayfay way
ekatchéén Genesaret way chana itudtuchu hen alen Apudyus, yag hen anchichay lonay
way tatagu, chacha yémyémén hiya ah mangngarancha koma hen chana itudtuchu. [2] Yachi
yag innilan Jesus hen chuway fangka way nepapattàchang hen tarantag way ginugumhad
hen anchichay nangimfangka te incha inurahan hen tafukorcha. [3] Wat hinénggép ah Jesus
hen anchi iha way awan Simon yag imfagana ta iturturchunna koma ah aket. Yag anat
tumùchu way manudtuchu hen anchichay tatagu.
[4] Angkay narpas hen nantudtuchuwana yag annaat ifaga an Simon way mangaliyén,
"Epàpàéyyu hen antoy fangka hen anchi iggaw hen anchi ka-adcharéman hen chanum
yag emporwakyu hen anchi tafukor wat wachay aranyu ah gachiw." [5] "Oo a, Apo," way

ekat Simon, “ngém enlabrafini met ad arubyan way nanafukor yag maid paat ennani ah
ihà-an, ngém no hea hen mangale wat tàén yag emporwakni.” 6 Wat emporwakcha yag
ammag pommeltangat agé hen anchi tafukorcha wat ammag tég-angay magissay. 7 Wat
enayagancha hen ifacha way ininggaw hen anchi ihay fangka ta umalecha way tomorong
way manlapchù. Yachi way tommorongcha yag ammag napno hen anchi chuway fangka
way tég-angaycha lémnéd ah kachaghén hen anchichay gachiw. 8 Yachi yag na-awatan
Simon Pedro hen nekaman, yag anat ammag nampalentomang hen henagong Jesus way
mangaliyén, “Apo, achia cha homag-én an haén te anà ammag menangfasor way tagu.”
9 Te cha Pedro ya hen anchichay ifana, anchag nahahaang amin ah kachuar hen anchichay
gachiw way tenafukorancha. 10 Yag umat agé hen anchichay ifana way cha Jaime an
Juan way anà Zebedeo, nahahaangcha agé. Yachi yag ekat Jesus an Simonén, “Achia
cha émégyat, Simon, te manepod ad uwan, falewà hen yahay chunum ta hen tatagu hen
atenglém ah omafurotancha an haén.” 11 Yachi way entàchangcha hen fangkacha yag
anchag tenaynan hen angamin yag netnodchaat an Jesus.

Hen nanga-anan Jesus hen anchi saket way konet
Mat. 8:1-4; Mar. 1:40-45

12 Angkay hen-argawan, wachah Jesus hen ihay fabréy way kawad-an agé hen ihay tagu
way nakkonet. Yag hen nangil-ana an Jesus, ammag nampalentomang hen henagongna
way nampangpanga-ase way mangaliyén, “Apo, afurotò way wachan kafaelam way
manga-an hen antoy saket-o no anno paat an ka-asiyan haén.” 13 Yachi yag tenchà Jesus
hiya way mangaliyén, “Oo, ka-asiyà hea ta maka-an hen annay saketno.” Yag hen hiyachi,
ammag naka-anat tot-owa. 14 Yag anat téngténgén Jesus hiya way mangaliyén, “Achim
kay paat cha haphapeténto ah uray heno way tagu ta in-aat mampàila hen anchi pachi
ta ilana way naka-an tot-owa hen annay saketno. Yag an-aat i manchaton hen anchi
inyurchin Moses way michaton ah manot-owaan hen tatagu way naka-an tot-owa hen
annay saketno.” 15 Ngém ammag kaskasenat hen niwarawagan hen chamag mepanggép
an Jesus, wat chummùchùarcha hen anchichay cha ma-amoamong way i mangngar hen
aryéna ya hen cha i mangempaka-an hen sasaketcha. 16 Ngém hen aw-awniyanén émméy
ah Jesus way i omanggay way manluwaru.

Hen nanga-anan Jesus hen penelay hen ihay tagu
Mat. 9:1-8; Mar. 2:1-12

17 Angkay hen-argawan way chan tudtuchu ah Jesus, wachacha agé way nìtutùchu
hen tapen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin ya anat hen anchichay na-
achar way ekatchéén Fariseo way anchag nahibhib-at way narpod Jerusalem ya anat hen
kafabréfabréy hen provinsiyan hen Galilea ya Judea. Ya hen hiyachi agé, wacha hen
kafaelan Apudyus an Jesus way manga-an hen saket.
18 Yachi yag inumchahcha hen anchichay nanginya-atang hen ihay tagu way napàroy
hen acharna. Yag chacha pachasén way mangempaghép ta epasangocha koma an Jesus,
19 ngém ammag maid én-énnéncha te naposekcha hen tatagu. Wat incha tenòwap hen
atép hen anchi faréy yag inuy-uycha hiya hen henagong Jesus way ginagawan hen tatagu.
20 Yag hen nangil-an Jesus way anchag nanchinlan amin hiya, imfagana hen anchi napàroy
hen acharna way mangaliyén, “Heay sonod, napakawan hen fasorno.” 21 Ngém hen
anchichay Fariseo ya siguchay cha mintudtuchu hen orchin, ekatcha ah hamhamàchéén,
“Heno ay paat hen katatagun nahha way annag cha pérhén hen kena-apudyus Apudyus,
te ah Apudyus met yanggay hen mafalin way mamakawan ah fasor.” 22 Yag yachi way
enlasin Jesus hen anchi chacha hamham-én, yag annaat ekatén, “Pakay kaman ahnay
hamhamàyu. 23 Ay ammoh ekatyuwén narakraka hen maka-anan hen fasor no hen kaka-
anan hen saket. 24 Ngém ta wachay manot-owaanyu way haén way Pangorowan hen
Tatagu, wacha hen lébféng-o hen antoy lota way mamakawan hen fasor hen tatagu, wat
ka-anê agé hen antoy saketna.” Yachi yag annaat ifaga hen anchi napàroy hen acharna
way mangaliyén, “Hen ifagà an hea, fumangon-a yag inaram hen annay allakwangno
yag ommanamot-a.” 25 Yag hen hiyachi, ginsannaat way tommàchég hen sangwanancha

amin yag innarana hen anchi allakwangna yag ommanamot way cha manayachayaw ah
Apudyus. [26] Yag amin hen anchichay na-a-among way tatagu, anchag nahahaang way
térén ya chachaat agé émégyat. Yag chacha agé chayawén ah Apudyus way mangaliyén,
"Maid mempaniyan hen innilataaw ad uwananto way ag-agaw."

Hen nangayagan Jesus an Levi way somorot an hiya
Mat. 9:9-13; Mar. 2:13-17

[27] Angkay narpaschi way lommayaw ah Jesus yag innilana hen ihay cha mangam-among
ah furor way tummutùchu ah opisinana way ah Levi hen ngachanna. Yag anat ifagan Jesus
an hiya way mangaliyén, "Waynowat ta somorot-a an haén." [28] Yag ammag nallanigwat ah
Levi way inyanggayana hen egad yag sommorot an Jesus.
[29] Yachi yag namparte cha Levi ah faréycha ah chakaray lagsak ah mangempàil-ana ah
layadna an Jesus, yag nìyamongcha agé hen chuaray ifana way cha mangam-among hen
furor ya hen anchichay tapenay tatagu.
[30] Angkay hiyachi, hen anchichay tapen hen Fariseo ya hen anchichay tapen hen ifacha
way siguchay cha mintudtuchu hen orchin, chachan ngangayutongot way mangimfaga
hen anchichay pasorot Jesus way mangaliyén, "Henon pa-ayu mèan hen annachay cha
mangam-among ah furor ya hen annachay tapena way menangfasor." [31] Yachi yag
senongfatan Jesus chicha ah pani way mangaliyén, "Hen anchichay tatagu way maid
saketna, achicha masapor hen choktor. Waman hen anchichay chan saket, chichachi
hen makasapor ah choktor ah ka-agahan hen saketcha. [32] Yag hen miyaligana, haén,
iggayà ummale hen antoy lota way manudtuchu hen anchichay ammay way tatagu te
hen ummaliyà, ta iyà tudtuchuwan hen anchichay menangfasor ah mangentagayancha
hen anchi lawengay a-ammacha."

Hen nampaniyan Jesus way hiya hen anchi nahééd way komasar
Mat. 9:14-15; Mar. 2:18-20

[33] Wachacha hen anchichay tapenay tatagu way émméy an Jesus way mangaliyén,
"Pakay hen anchichay pasorotno wat achichan langan way mangan hen chachan
luwaluwaruwan. Waman hen anchichay pasorot Juanat kankanayén way chachan langan
ya umatcha agé hen anchichay pasorot hen Fariseo." [34] Yachi yag nampani ah Jesus way
mangaliyén, "Ay ammoh achicha mangan hen anchichay tatagu way i mèkasar no wà-acha
hen anchi komasar. Mamangngancha met. [35] Ngém umchah chillu hen anchi tempo way
melayaw hen anchi komasar, wat yachi hen manlanganancha way mangan."

Achi miyahrang hen anchi nisissigud way tudtuchu hen anchi itudtuchun Jesus
Mat. 9:16-17; Mar. 2:21-22

[36] Kasen nampani ah Jesus agé way mangaliyén, "Maid tagu ah ammag mangissay hen
kà-amma way lumfong ta wachay id-opna hen anchi nagigissay. Te no yachi, ayyua hen
anchi ammay yag achina agé chillu epaknég hen anchi nagigissay. [37] Ya hen iha, maid
agé mangimfongofong ah finénar hen anchi nausar way gadchang way amoto te achi met
kasen matantan hen anchi nausar, wat ammag fumtà yag ayyua hen anchi finénar ya hen
anchi gadchang agé. [38] Te hen finénar, masapor mifongofong yanggay hen anchi gadchang
hen kappaparte way mafalin matantan. [39] Ya hen anchi nangempaengha hen anchi chacha-
an way fayah, achina agé laychén hen anchi kà-amma, te ekatnéén am-ammay ano hen
anchi nafayag."

6

Hen mepanggép hen ngilin way Senafachu
Mat. 12:1-8; Mar. 2:23-28

[1] Angkay hen-argawan way Safachu way ngilin chillu hen Judio, cha manaran cha Jesus
hen ihay chacha murmur-an ah pagéycha way terigo, yag hen anchichay pasorotna,
chacha umarah otteméncha. [2] Yag anat ekat hen tapenay Fariseo an chichéén, "Pakay
chayu labsengén hen anchi orchintaaw way Judio way mangempawa hen mamfat-an
hen tempon hen ngilin." [3] Yag senongfatan Jesus way mangaliyén, "Ay ammoh iggayyu

faséén hen enammaan Are David way apotaaw ad namenghan hen hommenaangana ya
hen anchichay sorchachuna. [4] Anna met ammag hinggép hen anchi faréy Apudyus yag
innarana hen anchi tenapay way nichachaton an Apudyus way anggay koma hen pachi ah
mangan an nadchi, yag annag entàén yag enanna, yag enadchana agé hen anchichay ifana.
Wat maid met ekattaawén fasornachi." [5] Yachi yag inyanongoh Jesus way mangaliyén,
"Haén way Pangorowan hen Tatagu, haén hen nangimfiyang way mangimfaga hen ma-
ammaan hen ngilin way Senafachu."

Hen nangempagachangan Jesus hen anchi nàis-is way lima, tàén ngilin
Mat. 12:9-14; Mar. 3:1-6

[6] Angkay kasen Safachu agé way ngilin chillu, hinénggép ah Jesus hen anchi chacha
ma-am-amongan way Judio way i mantudtuchu. Yag niyaphor way wacha agéhchi hen
ihay larae way nàis-is hen anchi awanay limana. [7] Yag wachacha agé an nadchi hen
tapen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin ya hen anchichay Fariseo agé way
chacha amin iyanap hen ekamancha way mangempafasor an Jesus ta wachay lasoncha
way manginchérém an hiya, wat chacha sepsepotan no tàén ngilin yag kena-anna hen
anchi inis-is hen anchi taguwanchi. [8] Ngém ah Jesus, inni-ilana hen hamhamàcha ngém
ekatna chillu hen anchi nàis-isén, "Tomàchég-a yag ummaleahtoh sangwanà." Wat
émméy hen anchi tagu. [9] Yag anat ekat Jesus hen anchichay mangi-ila an hiyéén, "Wacha
hen sarudsuchù an chàyu no heno hen eparufus hen orchintaaw way ma-ammaan hen
tempon hen ngilin. Ay ammaantaaw hen ammay ono hen laweng. Ay tomagutaaw ono
antaaw pomchit." [10] Yachi way finéfétég Jesus chicha yag annaat ekat hen anchi nàis-isén,
"Uyachém hen annay limam." Yag inuyadna tot-owa yag ammag ommammayat agé. [11] Wat
hen anchichay Fariseo ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin, anchag
pommelang ah aningarngarcha an Jesus yag inlugicha way man-a-atopàpà no heno hen
ekamancha an hiya.

Hen nameleyan Jesus hen anchi hemporo ya chuway aposelna
Mat. 10:1-4; Mar. 3:13-19

[12] Angkay hiyachi yag émméy ah Jesus hen ihay tagéytéy way lommabrafi way man-
luwaru an Apudyus. [13] Angkay pommaway, enayagana hen anchichay cha somorot an
hiya yag annaat piliyén hen hemporo ya chuwa way ngenadnana ah aposel, [14] way hen
ngachancha, ah Simon way ngenadnana ah Pedro ya hen anchi sonodna way Andres ya
anat cha Jaime an Juan, ah Felipe ya ah Bartolome, [15] ah Mateo, ah Tomas ya ah Jaime way
anà Alfeo, ah Simon way ekatchéén natorod, [16] ah Judas way anà Jaime ya anat ah Judas
Iscariote way nangenlao an Jesus hen na-awni.

Hen nantudtuchuwan Jesus ya hen nanga-anana hen saket
Mat. 4:23-25

[17] Angkay hiyachi way nan-éhég cha Jesus ya hen anchichay penelena way aposel, yag
entàchégcha hen anchi tanap way na-amongan hen anchichay chuar way cha somorot an
hiya way narpocha ad Jerusalem ya hen provinsiyan hen Judea ya anat hen anchichay
fabréy way ahag-én hen fayfay ad Tiro ya ad Sidon. [18] Wat hen ganchatcha amin way
ummale, ta incha changrén hen aryén Jesus ya incha epaka-an hen saketcha. Ya umat agé
hen anchichay nahurugan ah ongtan, wat neparyaw hen anchichay nihuhurug an chicha.
[19] Yag amin hen anchichay tataguwén chacha esellasel hen acharcha way i manchà koma
an Jesus te wachan kafaelana way uray anchag tad-énén naka-an hen saketcha. Wat naka-
an amin hen sasaket hen anchichay tatagu.

Hen tot-owa way lommaylayad ya hen anchi ka-ase
Mat. 5:1-12

[20] Angkay hiyachi yag nanhagong ah Jesus hen anchichay pasorotna yag ekatna way
mangintudtuchuwén,
"Lomaylayad-ayu, chàyu way kaman maid mafalinna, te ma-awatanyu way maid kafae-
lanyu way mangamma hen ammayén Apudyus no achi chàyu torongan an hiya.

Wat chàyu hen metape hen mantorayana. [21] Lomaylayad-ayu agé, chàyu way
kaman chan henaang way mangamma hen laychén Apudyus te totollongan
Apudyus chàyu way mangamma an cha nadchi ah kapnekanyu. Ya lomaylayad-ayu
agé, chàyu way chan lulluruwa ad uwan gapon anchi laweng way cha mekaman te
hêtan Apudyus hen luwayu ah laylayad ah pegwana. [22] An-ayu yanggay ammag
lomaylayad no agorgoran chàyu hen tatagu ya no achi chàyu ifilang ya no
insortuwén chàyu agé ya uray no ekatchéén laweng-ayu, te no yaha hen ma-
ammaan an chàyu gapon afurotyu an haén way Pangorowan hen Tatagu, [23] wat an-
ayug lomaylayad way uray pay an-ayug manalep ah layadyu te ammag chakar hen
gunggunayu ad uchu. Yag hen anchichay chacha ekaman an chàyu, yachi chillu
hen enkaman hen anchichay anap-ocha ad namenghan hen anchichay profetan
Apudyus.
[24] Ngém chàyu way faknang ad uwan, an-ayug ka-as-ase te hen antoy lota ad uwan
hen péppég hen manlamram-ayanyu. [25] Ya ka-as-aseayu agé, chàyu way kaman
mamabhug ad uwan, te gìnéényu hen amchan way henaangyu ah pegwana. Yag
an-ayug ka-as-ase agé, chàyu way ammag layyalayyad ad uwan, te ah pegwanaat
pahigényu hen kela ya tokar.
[26] "An-ayu tot-owa ammag ka-as-ase no an chàyug chayawén hen aminay tatagu ad
uwan, te hen anchichay cha manayaw an chàyu ad uwan, ganà hen anchichay nanayaw
hen anchichay senang poprofeta ad namenghan."

Hen ekamantaaw hen anchi mangura an chitaaw
Mat. 5:38-48; 7:12

[27] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Hen ifagà an chàyu, masapor epàilayu hen layadyu,
uray hen anchi gumura an chàyu. Ya ammaanyu agé hen ammay hen anchi achi manlayad
an chàyu. [28] Masapor chawatényu hen torong Apudyus para hen anchi mangechot an
chàyu, ya iluwaruwanyu hen anchichay mamaligat an chàyu. [29] No tappeténcha hen
apengyu, etayayu hen anchi chumangna. Yag no arancha hen ihay lumfongyu, iyuyayu
agé hen anchi agwana. [30] Adchanyu hen anchi man-ochaw an chàyu, ya no wachay mamréh
hen kok-owayu, achiyu cha ifaga way ifangadna. [31] Hen laychényu way ma-ammaan koma
an chàyu, yachi hen ammaanyu hen tapena."
[32] "Non an umat yag chayu epàila hen layadyu hen anchichay manlayad yanggay an
chàyu, ay ammoh magunggunaan-ayu. Te uray met hen anchichay lawengay tatagu,
laychéncha agé hen anchichay manlayad an chicha. [33] Ya no ammaanyu hen ammay
hen anchichay cha mangamma yanggay hen ammay an chàyu, ay ammoh ekatyuwén
magunggunaan-ayu. Te uray hen anchichay menangfasorén chacha met agé ammaan
chaha. [34] Yag no chayu pafuruchan yanggay hen anchichay sigurachuwényu way mangem-
pafangad hen anchi chacha furuchun, maid angkay gunggunayu te uray hen anchichay
menangfasor, wat chacha agé pafuruchan hen ifacha way menangfasor no sigurachu way
mifangad amin an chicha. [35] Ngém chàyu, masapor epàilayu hen layadyu hen anchichay
achi manlayad an chàyu, ya ammaanyu hen ammay an chicha. Pafuruchanyu hen anchi
fumurud an chàyu way uray maid namnama ah ifangadna. Te no yaha hen ekamanyu wat
ammag chakar hen gunggunayu, wat an-ayu yanggay ammag mifilang ah anà hen anchi
Kangatowan way Apudyus. Te ah Apudyus, ammaana hen ammay hen uray anchichay
laweng way tatagu ya hen anchichay achi manyaman an hiya. [36] Masapor suméség-ang-
ayu te menangség-ang ah Apudyus way amataaw."

Achi arkorowén hen kenaraweng hen tapena
Mat. 7:1-5

[37] "Achiyu cha uwisén hen karaweng hen tapena wat achi agé uwisén Apudyus hen
karawengyu. Achiyu cha pafasoron hen tapena, wat achi chàyu pafasoron agé an Apudyus.
Pakawanényu hen ahentaguyu wat pakawanén agé Apudyus chàyu. [38] Adchanyu hen
tapena wat adchan chàyu an Apudyus agé way ammag chùchùar hen idchatna an chàyu

no hen inidchatyu, te homawar way ingganah achiayu makachén. Te hen ekamanyu way
mangidchat ah tapena, yachi hen ekaman agé Apudyus way mangidchat an chàyu."
39 Yag nampani ah Jesus an chicha way mangaliyén, "Achi mafalin way pachangén hen
nabfurag hen ihay nabfurag te kapeletan way anchag mekobfang way chuwa. 40 Ya maid
agé matudtuchuwan ah nangatngato no hen anchi cha manudtuchu an hiya. Ngém no
acharéna amin hen mitudtuchu an hiya, komaman hen anchi nanudtuchu an hiya."
41 Kasen nampani ah Jesus agé mepanggép hen mangarkorowan hen karaweng hen ifa,
ekatnéén, "Pakay narawag hen mangil-anyu hen uray aginnà way finutan hen ifayu yag
achiyuwat agé elasin way wacha hen liniéy way nampopoggar ah matayu. 42 Wat an-ayug
natorod way mangaliyén, 'Ayé ta ka-anê hen annay aginnà way finutam yag wà-achaat
peet hen liniéy ah matam.' Paspasekatnoha te masapor ka-aném unna hen annay liniéy
ah matam ta lomawag hen mangil-am way manga-an hen finutan hen ifam."

Hen a-amman hen ihay tagu hen mimfaga hen kenatataguna
Mat. 7:16-20; 12:33-35

43 Kasen nampani ah Jesus way mangaliyén, "Hen anchi ammay way away, achi
mamunga ah laweng ya hen anchi laweng way away, achi mamunga ah ammay. 44 Te
hen fungan hen away, yachi hen mangimfaga hen kena-awayna. Te ay ammoh mafalin
pogahém hen fungan hen sanggis hen tata. Ya ay ammoh pogahém hen fungan hen agit
hen chawar. 45 Hen miyaligana, hen anchi ammayay tagu, ammaana chillu hen ammay te
yachi hen tenatarpénna ah hamhamàna. Waman hen anchi lawengay tagu, ammaana hen
laweng te yachi agé hen tenatarpénna ah hamhamàna. Te kapeletan way hen tagu, aryéna
hen anchi tenatarpénna ah hamhamàna."

Hen anchi naham-an way nanà-ad ah faréyna ya hen anchi faén
Mat. 7:24-27

46 Entoroy Jesus way mangaliyén, "Pakay ekatyuwén haén hen ap-apoyu yag achiyu
chillu ammaan hen chà ifaga. 47 Heno way somorot an haén ta changréna hen aryê yag
enafurotna, yato hen miyaligana. 48 Hiya hen kaman anchi tagu way i nansà-ad ah faréyna,
yag finùana hen lota ingganah inchahana hen fato yag yachi hen nanà-achana. Wat yachi,
uray chan churuchurun hen wangwang ya henènap hen chanum hen anchi faréy, ammag
achi chillu manyuhyuhaw te ammag kénég hen tùchuna. 49 Waman hen anchi tagu way
annag cha changchangrén hen aryê yag achina chillu afuroton, hiya hen kaman anchi
tagu way i nanà-ad ah faréyna hen iggaw hen lapok. Yag angkay chummuar hen chanum
way nahènap, ammag neorob wat ammag sayang hen anchi faréyanchi te permi hen
nachachaelana."

7

Hen naka-anan hen saket anchi alepan hen kapetan hen sorchachu
Mat. 8:5-13

1 Angkay hiyachi way narpas hen nanudtuchuwan Jesus hen anchichay tatagu, émméy
ad Capernaum. 2 Yag wachahchi hen ihay faén Judio way kapetan hen sorchachun hen
Roma way amchan hen saket hen ihay alepanna way laylaychéna way tég-angay matéy.
3 Yag yachi way chengngarna way wacha ah Jesus, henomnag hen anchichay anam-ama
way ponò hen Judio ta incha ayagan ah Jesus ta umale koma way manga-an hen saket
hen anchi alepanna. 4 Angkay inchahancha ah Jesus, chachan pangpanga-ase paat way
mangaliyén, "Ammayay tagu hen anchi kapetan ya karébféngana way matorongan 5 te
laylaychéna chitaaw way Judio. Ya ah kenamafalinna, empa-ammana hen ihay chataaw
ka-am-amongan."
6 Angkay hiyachi yag netnod ah Jesus an chicha. Yag hen tég-angaycha umchahan hen
anchi faréy Kapetan, hinib-atcha hen kasenna hennag way incha ifaga hen enalena way
ekatnéén, "Apo, achì koma taktakén hea te achì karébféngan way manmangili an hea, 7 ya
achì agé karébféngan way mèsango an hea. Wat uray anno yanggay ammag iyale wat
maka-an hen saket hen alepan-o. 8 Te haén, ma-awatà mepanggép hen lébféng, te haén

way Kapetan, masapor afurotò hen aryén hen apò. Ya hen anchichay sorchachu way chà
etorayan, afurotoncha agé hen aryê, te no ekat-owén in-a, wat éméy, yag no ekat-owén
umalea, wat umale agé. Yag umat agé hen anchi alepan-o, no ekat-owén ammaamto, wat
ammaana met. Wat kaskasen way masapor ma-ammaan hen aryém te wachan kafaelam."
9 Yachi yag ammag nahaang ah Jesus hen nangngaranan nadchi. Wat imfiliwitna hen
anchichay chuar way tatagu way cha umunud an hiya way mangaliyén, "Tot-owa hen
antoy ifagà an chàyu way uray an chitaaw way Judiowén, maid inchahà ah afurot ah kaman
an nahha."
10 Angkay hiyachi yag hommàyat hen anchichay nahnag yag inchahancha hen anchi
alepan Kapetan way naka-an tot-owa hen saketna.

Hen nempauchiyan Jesus hen anchi natéy

11 Angkay na-awni hen hiyachiy ag-agaw, émméy cha Jesus ya hen anchichay pasorotna
ad Nain yag nàyéycha agé hen chuar way tatagu. 12 Yag hen anchi chacha umchahan
hen fùnagan hen anchi fabréy, hinib-atcha hen chuar way nafufurug way tatagu way
chacha iyéy hen natéy way nenetnod agé ah inana way faro. Fafaru hen anchi natéy
way anggay agéchi ah anà inana wat naunghor. 13 Naség-angan ah Jesus way nangila an
inana yag annaat ekat an hiyéén, "Achia chan kela, Ina." 14 Yachi yag anat homag-én
ah Jesus hen anchi lungun yag tenchàna yag entàchég hen anchichay nanginya-atang.
Yag annaat ekatén, "Fafaru, hen ifagà an hea, fumangon-aat." 15 Yag hen hiyachi, ammag
tummùchuwat agé hen anchi natéy yag inlugina way man-ale, yag emporang Jesus hiya
an inana. 16 Wat anchag émmégyat way térén hen anchichay tatagu way nangi-ila yag
chinayawcha ah Apudyus way mangaliyén, "Fummùnag peet an chitaaw hen nangato
way profeta, wat ummale peet tot-owa ah Apudyus way manorong hen tataguna." 17 Yag
nanhemamag hen mepanggép an Jesus hen aminay fabréy hen sakopon nadchi ya hen
anchichay tapenay fabréy agé.

Hen nannagan Juan hen pasorotna an Jesus
Mat. 11:2-19

18 Angkay hiyachi yag émméy hen anchichay pasorot Juan way chan funfunyag an
hiya ah pagfaruchan way i manaphapet hen amin way mepanggép an Jesus. 19 Yachi
yag anat hénagén Juan hen chuwa an chicha way i mangimoh an Apo Jesus no hiya
hen anchi empopostan Apudyus way umale ono manhéédcha chillu ah safali. 20 Angkay
émméycha an Jesus, imfagacha way mangaliyén, "Hennag Juan way chan funfunyag chàni
ta ini ifaga an hea no hea ano hen anchi chana aryén way umale ono hahadchénni
chillu hen safali." 21 Yag hen hiyachi paat way tempo, kena-an Jesus hen nankarakarasey
saket hen chuaray tatagu, yag emparyawna agé hen anchichay nihuhurug way ongtan,
ya kena-anna agé hen finurag hen chuaray nabfurag. 22 Yag annaat songfatan hen
anchi chuway nahnag way mangaliyén, "Mamfangad-ayu an Juan yag haphapetényu hen
aminay innilayu ya hen chengngaryu way chà enammaan way hen anchichay nabfuragén
makailacha, ya hen anchichay nappelayén makacharancha, ya hen anchichay nakkonetén
ommammay hen acharcha, ya hen anchichay nattorangén makagngarcha, ya uray hen
natéyén nepauchicha, ya hen anchichay maid mafalinnéén cha mepagngar hen anchi
ammayay chamag an chicha. 23 Yag ifagayu an hiya agé way ammag lomaylayad hen anchi
tagu way achi manchuwachuwa hen afurotna way haén hen anchi hennag Apudyus."
24 Angkay hiyachi way lommayaw hen anchichay hennag Juan, inlugin Jesus way
mangimfaga hen anchichay tatagu mepanggép an hiya, ekatnéén, "Hen anchi iyu nangil-
an an Juan ah chanak, nokay hen ekatyuwén inyu ilan. Ay ammoh ekatyuwén hiya hen
kaman gurun way maid achina manyongyongan no hapochén hen yawyaw. 25 No faénchi,
nokay hen payu i ilan nò. Te ay ammoh anyu an i innila no nanlurumfong ah am-
ammayay lumfong. Iggay a, te hen anchichay am-ammay hen lumfongna way naram-ay
hen ataguwancha, faén chanak hen iggawancha te ah faréy hen are. 26 Wat nokay hen tot-
oway ganchatyu way i nangila nò. Ay anyu i innila hen profetan Apudyus. Oo yachi, ya

ah katot-owana, faén ammag profeta yanggay ah Juananchi, [27] te hiya paat hen anchi tagu
way ena-allen hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén,
'Wacha hen ihay tagu way faarê way mamangpango no hea ta ina esasaggana hen
anchichay tatagu ta changréncha-a.' "
[28] Yachi yag entoroy Jesus way mangaliyén, "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way maid
kasen tagu ah niyanà hen antoy lota ah nangatngato no ah Juan. Ngém tàén hiyachi,
nangatngato chillu hen anchi kafafaan way tagu way netape hen mantorayan Apudyus."
[29] Ammag laylayad hen anchichay kachùran way tatagu way nangngar hen imfagan
Juan way uray agé hen anchichay cha mangam-among ah furor. Te chicha hen nangafun
hen imfagan Apudyus wat nampafunyagcha an Juan. [30] Waman hen anchichay Fariseo ya
siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses, anchag enachi hen laychén Apudyus an
chicha wat iggaycha mampafunyag an Juan.
[31] Entoroy Jesus agé way mangaliyén, "Nokay lawa hen mangempaniyà hen tatagu way
cha matagu ad uwan way ammag maid ma-ara an chicha way nokay hen mepachongancha.
[32] Iyalig-o chicha ah kaman hen anchichay ammag ommachi way ungunga way chan
ay-ayam ah fatawa. Hen tapena, imfagacha hen anchichay ifacha way mangaliyén,
'Namattopattong-ani ah metapyanyu way manalep koma yag an-ayug achi. Wat em-
parégni way man-ib-ifil ah metapyanyu koma, yag an-ayu agég achi chillu.' [33] Hen
laychénay aryén, ummale ah Juananchi way chan funfunyag way chan langarangan way
mangan ya achina amin hemheman hen fayah yag chayu pelohon hiya way mangaliyén,
nahurugan ah ongtan. [34] Yag angkay ad uwan way ummaliyà way Pangorowan hen Tatagu
way achi manlangrangan way mangan ya chaà amin mì-inum, yag ekatyuwat agéén anà
ammag fukatot ya amfutangén, ya nì-i-ibfaà hen anchichay cha mangam-among ah furor
ya hen anchichay tapenay menangfasor. [35] Ngém tàén yaha, te hen anchichay tatagu way
cha omafurot an Apudyus, elasincha chillu hen kenaraeng Apudyus, te hen halenonot hen
ekamanna, yachi hen mangimfaga hen kenaustona."

Hen nangayagan Simon way Fariseo an Jesus

[36] Angkay hen-argawan, wacha hen ihay Fariseo way ah Simon hen ngachanna, yag
enayagana ah Jesus way i mèan ah faréycha. Wat émméy ah Jesus yag hinénggép way
i tumùchu way mangan. [37] Yag wacha agé hen hiyachiy fabréy hen ihay in-ina way ammag
pota hen anchi ar-argaw. Yag hen nangngarana way wachah Jesus ah faréy hen anchi
Fariseo, lummigwat way entàtaenna hen pichuru way na-ammaan ah fato way ekatchéén
alebastér way natatarwan ah ammag nangina way fangfangru. [38] Yachi way hinénggép hen
anchi fufae yag i tommàchég hen échég Jesus way chan kela ya cha tomedted hen luwana
hen he-en Jesus, yag penonahana ah fuùna ya chaat omafaya hen he-ena ah layadna,
yag annaat ihiyat hen anchi fangfangru hen he-ena. [39] Ngém hen nangil-an hen anchi
nangayag an Jesus hen cha mekaman, ekatna ah hamhamànéén, "Até, faén peet profeta ah
Jesusanto te non an profeta komaat innilana koma hen kenatatagun hen annay fufaeyanna
way cha manchà an hiya yag empawana." [40] Yachi yag senongfatan Jesus hen hamhamà
hen anchi Fariseo way mangaliyén, "Simon, wacha hen ifagà an hea." "Oo, nokaychi
Apo," way ekat hen anchi Fariseo. [41] Yag nampani ah Jesus way mangaliyén, "Wachan
ihay tagu way nan-utang hen chuway tatagu an hiya way lemanporo hen inutang hen iha
ya lemanggasot hen inutang hen anchi iha. [42] Yag gapo ta achicha makafayad way chuwa,
ammag empasinsiyan hen anchi nampautang an chicha way uray achicha sokatan." Yag
anat ekat Jesusén, "Nokay an chicha way chuwa hen ekatnowén chakchakar hen layadna
hen anchi nampautang nò." [43] Yag ekat Simonén, "Awniyat hen anchi chakchakar hen
nepasinsiya an hiya." "Oo," way ekat Jesus, "yachi." [44] Yag anat manhagong ah Jesus hen
anchi fufae yag ekatna an Simon chilluwén, "Yachi hen miyaligan hen antoy fufae, te ilam
ngén, hen hinénggépà hen antoy faréyyu, maid empa-aram ah chanum ah mangurah-o
hen he-è ah gagangaytaaw. Waman hiya, inyurahna hen luwana ah he-è yag emponahna
hen fuùna. [45] Yag hea, iggayno agé fàwarén haén hen hinénggépà. Waman hiya, ingganad
uwan, é-éttégna way omma-abfaya hen he-è. [46] Yag hea agé, iggayno amin lanéén hen urù

way nigagangay an chitaaw. Waman hiya, lenanana hen he-è ah nangina way fangfangru.
47 Wat hen ifagà an hea, hen anchi chakar way layad hen antoy fufaeyanto an haén, yachi
hen manot-owaan way napakawan hen anchichay chuaray fasorna. Ngém hen anchi tagu
way an yanggay aket hen napakawan way fasorna, aket agé hen epàilana way layadna an
haén." 48 Yachi yag anat ekat Jesus hen anchi fufaeyén, "Wat naka-an tot-owa hen fasorno."
49 Ngém hen anchichay tapena way cha mèan, ekatcha ah hamhamàchéén, "Heno ay paat
ah nahhay tagu way ammag mampachinar way mamakawan ah fasor." 50 Yag chaat ekat
Jesus hen anchi fufaeyén, "Gapo ta manokchum haén wat naka-an tot-owa hen fasorno
ah kahara-am wat mapanoh hen hamhamàno."

8

Hen anchichay fufae way nangetnod an Jesus

1 Angkay hen-argawan yag kasen émèy ah Jesus ya hen anchichay hemporo ya chuway
pasorotna ah kafabréfabréy way i mangintudtuchu hen anchi chamag mepanggép hen
mantorayan Apudyus. 2 Yag netnod agé hen anchichay inin-ina way nangemparyawan
Jesus hen ongtan ya nanga-anana hen sasaket. Ah Maria way eMagdalena hen iha way
hiya hen anchi nangemparyawan Jesus hen pituy ongtan. 3 Ya wacha agé ah Juana way
ahawan Cusa way ah Cusaanchi, hiya hen anchi mamfafantay hen kok-owan Are Herod.
Ya wacha agé ah Susana ya anat hen chuar way tapenay finufae way chacha amin torongan
cha Jesus ah heno way kafalinancha.

Hen nempaniyan Jesus hen anchi lota way mawalehan ah fukar
Mat. 13:1-9; Mar. 4:1-9

4 Angkay hiyachi yag émméycha an Jesus hen ammag chuaray tatagu way narpo ah
kafabréfabréy. Yag yachi way enamongancha hiya, nampani way mangaliyén, 5 "Hen-
argawan ano wacha hen ihay tagu way i nanmura hen anchi lotana. Yag hen anchi chana
manwalehan hen fukar, nemamang hen tapena hen charan yag anchag nagategatenan
yag enan hen kasole. 6 Yag hen tapen hen anchi fukar way niwaleh, nemamangcha hen
pafinatto. Manowat te hommangawcha ngém anchag nàrong te maid chanum. 7 Yag
hen tapena agé, nemamangcha hen anchi papenagat yag lenomtàcha. Ngém angkay
lommafang hen anchi charoh way napagatan, anchag henyong hen anchi mura. 8 Yag
hen tapen anchi niwaleh, nemamangcha hen anchi ammayay lota yag tummufu wat
penémhéd yag namunga ah chuar." Narpaschi way enalen Jesus yag annaat ekatén,
"Chengngaryu hen antoy penanì te naingaan-ayu, wat hamham-ényu koma hen laychén-
nay aryén."

No pakay inyusar Jesus hen pani
Mat. 13:10-17; Mar. 4:10-12

9 Angkay hiyachi yag inimoh hen anchichay pasorot Jesus no heno hen laychén
hen anchi penanina way aryén. 10 Yag annaat ekatén, "Amin hen anchichay cha-an
ma-ammuwan mepanggép hen mantorayan Apudyusat chàyu yanggay hen mepaka-
ammuwana way achi mepaka-ammu hen tapena, te pani yanggay hen mifaga an chicha.
Te uray féféttégéncha, anchag achi chillu emamad. Yag uray chachangréncha, achicha
chillu pachasén way manganap ta ma-awatancha."

Hen nensoplekaran Jesus hen niyaligan hen anchi penanina
Mat. 13:18-23; Mar. 4:13-20

11 Entoroy Jesus way mangaliyén, "Yato hen laychén hen anchi penanì way aryén. Hen
miyaligan hen anchi fukar, yachi hen alen Apudyus. 12 Yag hen miyaligan hen anchi charan
way nemamangan hen tapena, chichachi hen anchichay tatagu way chengngarcha hen
alen Apudyus, ngém émméy ah Chumunyu way ina menaid amin hen anchi chengngarcha
ta achicha afuroton hen kahara-ancha an Apudyus. 13 Ya hen anchi pafinatto way
nemamangan hen tapen hen fukar, chichachi hen anchichay tatagu way layyalayyadcha
way nangafun hen alen Apudyus hen anchaat nangngaran. Ngém ammag achi inggaw
ah hamhamàcha te an yanggay hen-aketan hen ommafurotancha, te no mapaligatancha,

anchag iyanggayan. [14] Yag hen miyaligan agé hen anchi papenagat way nemamangan hen
tapena, chichachi hen anchichay tatagu way nangngar hen alen Apudyus ngém nahyong
hen chengngarcha, te ammag gapoh pangégcha ah mataguwan hen antoy lota ya hen
hamhamàcha ah mangar-ancha ah pelak ya hen manlamram-ayancha koma hen antoy
ataguwan ad uwan, wat ammag achi fumgah an chicha hen anchi chengngarcha. [15] Yag
hen miyaligan agé hen anchi ammayay lota way nemamangan hen tapen anchi fukar,
chichachi hen anchichay tatagu way nanangngar hen alen Apudyus yag empapatecha
way mangafurot, te tàén chacha maligatan, ancha chillug inyahà-an hen hamhamàcha
an Apudyus, wat finumgah hen alen Apudyus an chicha."

Achi mahàufan hen helaw
Mar. 4:21-25

[16] Kasen nampani ah Jesus way mangaliyén, "Maid tagu ah mamasgéd hen helaw yag
annaat hàufan ono anna an igga hen selok hen kama, te anna an epatang hen ustoy
mepatngana ta mahelawancha hen anchichay hénggép." [17] Ekat Jesus agéén, "Hamham-
ényu ngén te amin way netataro ad uwan, umchah chillu hen meparangana. Ya umat
agé hen aminay nalelengfan ad uwan, wat umchah chillu hen mepafùnagana. [18] Wat
papannaagényu paat way mamangngar hen aryê, te hen anchi tagu way mangamma hen
chana changrén, mataptapyan hen ma-awatana. Waman hen anchi tagu way annag achi
ammaan hen chengngarna, uray hen anchi aket way na-awatana wat ammag maonghor."

Hen imfilang Jesus ah inana ya sosnodna
Mat. 12:46-50; Mar. 3:31-35

[19] Angkay hiyachi yag inumchah ah inan Jesus ya hen anchichay sosnodna, ngém achicha
makahag-én an Jesus gapon anchichay chuaray tatagu. [20] Wat wacha hen ihay nangimfaga
an Jesus way mangaliyén, "Wacha cha inam ya hen sosnodno ah chara way chacha-a
epa-ayag." [21] Yachi yag anat ekat Jesus an chicha aminén, "Hen anchichay tatagu way
mamangngar hen alen Apudyus yag enammaancha, chichachi agé hen ifilang-o ah inà
ya sosnod-o."

Hen nempaginangan Jesus hen fali
Mat. 8:23-27; Mar. 4:35-41

[22] Angkay hen-argawan, ekat Jesus hen anchichay pasorotnéén, "Intaaw ta intaaw
hen chumang antoy fayfay." Wat hinénggépcha hen anchi fangka yag lummigwatcha.
[23] Yag hen nanlurugganancha, nasséy ah Jesus. Angkay na-awni yag annag empàrat way
fummali way ammag séréd. Wat cha mihibyat hen chanum yag cha map-ong hen anchi
fangka wat ammag aggaégyat ah anchag malihéd. [24] Yag i finangon hen anchichay pasorot
Jesus hiya way mangaliyén, "Ayong Apo, antoy maofortaaw." Yachi yag fummangon ah
Jesus yag menancharna hen anchi fali ya hen chanum way cha makérékéréd, wat nafég-as
hen anchi fali ya ammag ommalenanà hen anchi fayfay. [25] Yag annaat ekat hen anchichay
pasorotnéén, "Pakay chan finfinafang hen pammateyu way achiyu manokchun haén."
Ngém chicha, anchag nahahaang ya chacha agé émégyat wat nan-ahetennopàcha way
mangaliyén, "Heno ay paatha ah tagu way uray hen fali ya chanumén enafurotcha hiya
no mancharéna."

Hen nemparyawan Jesus hen chuar way nihuhurug hen ihay tagu
Mat. 8:28-34; Mar. 5:1-20

[26] Angkay hiyachi yag entoroy cha Jesus ya hen anchichay pasorotna way namfangka
way émèy hen anchi sakopon hen Gerasa way ninidmang ad Galilea. [27] Yag hen chacha
tomàchangan, i nihib-atat an Jesus hen ihay larae way iGerasa way nahuhullugan ah
ongtan way nafayag way ammag namfafallad ya ammag achi oman-anamot te ah palinufù
yanggay hen i-inggawana. [28-29] Te hen anchi taguwanchi, namen-ano way cha um-umchah
hen anchi ongtan an hiya, yag uray no faruchuncha way magénén kenakawwachancha
hen limana ya hen he-ena, anna chillug cha géhténén empatagtag hen anchi ongtan
hiya ah chanak. Yag hen nangil-ana an Jesus, ammag nan-ongaw yag nanlùfub hen

henagongna ah égyatna way mangaliyén, “Heay Jesus way anà hen Kangatowan way
Apudyus, nokay hen ammaam an haén. Pangpanga-asem paat ta achiyà koma chuséén.”
Yaha hen enalena te menanchar Jesus hen anchi ongtan way lomayaw. [30] Yachi yag
anat hanhanan Jesus way mangaliyén, “Nokay hen ngachanno.” Yag sommongfat hen
anchi nihuhurug way mangaliyén, “Ah Kachuaran hen ngachan-o.” Yaha hen imfagana
te anchag chuar way nihuhurug. [31] Yachi yag anchaat mampangpanga-ase ta achicha
koma mepéey hen anchi fito way maid péppég hen ka-adcharémna ah machusaancha.
[32] Hen hiyachi, netongpo way wachacha hen chuaray fafuy way chan garab hen anchi
nehahag-én way tagéytéy. Wat nampangpanga-ase hen anchichay ongtan ta icha koma
mihurug lawa hen anchichay fafuy. Wat emparufus Jesus. [33] Yachi yag lommayaw hen
anchichay ongtan hen anchi tagu yag incha nihurug hen anchichay fafuy. Yag anchaat
agég hetatagtag hen anchichay fafuy yag nichawangcha amin hen anchi chéprah yag
omàfawcha hen fayfay wat anchag naofor amin.

[34] Angkay hen anchichay nanginya-achug hen fafuy, hen nangil-ancha hen anchi
nepasamak, anchag ommawid amin way hehahapet hen nekaman hen aminay chacha hib-
atén hen charan ingganah fabréycha. [35] Yachi yag émméy amin hen anchichay nangngar
way i mangila hen anchi na-ammaan, yag hen inumchahancha an Jesus, inchahancha hen
anchi tagu way lommayawan hen anchichay ongtan way ammag tummutùchu hen chapat
Jesus way nanlurumfong ya ommammay hen hamhamàna. Yag anchaat agég émmégyat
hen anchichay tatagu. [36] Yachi yag anat kasen haphapetén hen anchichay ustoy nangi-ila
hen aminay nekaman hen nemparyawana hen anchichay ongtan hen anchi tagu. [37] Wat
amin hen anchichay iGerasa, anchag chinawat ta lomayaw ah Jesus hen fabréycha te
ammag amchan hen égyatcha. Wat hinénggép cha Jesus hen anchi fangka way lomayaw.
[38] Yag hen anchi tagu way lommayawan hen anchichay nihuhurug, chan pangpanga-ase ta
màyéy koma. Ngém empawan Jesus way mangaliyén, [39] “Uray yag homàyat-a ah fabréyyu
ta im haphapetén hen tatagu amin hen enkaman Apudyus way nanorong an hea.” Hiyachi
yag hommàyat tot-owa hen anchi tagu way ammag maid iggayna ayan hen anchi fabréyna
way manaphapet amin hen enammaan Jesus an hiya.

Hen nanga-anan Jesus hen saket hen anà Jairo ya hen anchi in-ina way nanchà hen lumfongna
Mat. 9:18-26; Mar. 5:21-43

[40] Angkay hiyachi way namfangad cha Jesus hen anchi chumang hen fayfay, laylayadcha
hen anchichay chuar way tatagu te nahédchancha an hiya. [41] Yag hen hiyachi, inumchah
agé hen ihay ap-apon hen anchi chacha ma-am-amongan way Judio way ah Jairo hen
ngachanna. Yag i nampalentomang hen henagong Jesus way mampangpanga-ase ta éméy
ah faréycha, [42] te tég-angay matéy hen anchi ih-ihà-anay anàna way fufae way hemporo
ya chuwa hen tawénna.

Angkay hiyachi way lummigwatcha, ammag chuar agé hen anchichay tatagu way nàyéy
wat chachan sensenettak. [43] Yag hen iha an chicha, ihay in-ina way émméy ah hemporo
ya chuway tawén hen chana chumar-achar-an, yag annag imfayad amin hen kok-owana
hen kamanay choktor, ngém maid chillu nakafael way manga-an hen saketna. [44] Yachi
yag i nehnop hen échég Jesus way inna tenchà hen pongton hen lumfongna yag ginsanat
hen charana way natchù. [45] Wat ekat Jesusén, “Henochi hen nanchà an haén.” Ngém
ammag maid nangimfaga. Yag anat ekat Pedrowén, “Apo, hen kachuar hen tatagu, yachi
hen chacha michillichilan an hea.” [46] Ngém ekat Jesusén, “Oo a, ngém wacha chillu hen
iha way i nanginggagtà paat way nanchà an haén, te lenènà way nausar hen kafaelà.”
[47] Yachi yag na-awatan hen anchi in-ina way na-ammuwan peet hen anchi enammaana,
wat i nampalentomang hen henagong Jesus way chan papayagpag ah égyatna. Yag uray
chachangrén hen aminay tatagu, imfagana hen lasonna way nanchà an hiya ya hen naka-
anan hen saketna. [48] Yachi yag anat ekat Jesus an hiyéén, “Heay sonod, gapo ta annog
nanokchun haén wat naka-an tot-owa hen saketno, wat ta mapanoh hen hamhamàno.”

[49] Étég Jesus way chan ale yag inumchahat agé hen anchi i nangimfêang way narpoh
faréy cha Jairo, yag imfagacha an Jairo way mangaliyén, “Uray achitaaw ud-ay haliw-én

hen annay ap-apowanna te looh angkay narpas hen fiyag hen anchi onga." 50 Ngém yachi
way chengngar Jesuschi, ekatnan Jairowén, "Achia cha émégyat ta annog manokchun
haén wat matagu chillu hen anchi anàno."
51-52 Angkay hiyachi way inumchahcha ah faréy hen anchi natéy, anchag an hi-i-ifil amin
hen anchichay tatagu. Yag anat ekat Jesus an chichéén, "Anggay, achiayu ammag chan
kelakela te cha-an angkay natéy hen annay ongaanna te an yanggay nanasséy." Yachi yag
hinénggép ah Jesus yag empawana hen mì-ighépan hen tatagu te anggay yanggay cha
Pedro an Jaime yah Juan ya anat hen chinàcha-ar hen anchi natéy ah emparufusna way
mì-ighép. 53 Yag hen anchichay tatagu, anchag cha am-amrangén ah Jesus te innilacha way
natéy tot-owa. 54 Yachi way émméy ah Jesus hen anchi natéy yag inégnanana hen limana
yag annaat ekatén, "Anà ta fumangon-a." 55 Wat ammag namfangachat hen fùfuohna
yag fummangon, yag anat ifagan Jesus ta panganéncha. 56 Yag anchag nahahaang way
térén hen anchichay chinàcha-arna, ngém tenéngténg Jesus chicha ta achicha paat cha
haphapetén hen nekaman.

9

Hen nannagan Jesus hen anchichay pasorotna way i mantudtuchu
Mat. 10:5-15; Mar. 6:7-13

1 Angkay hiyachi yag enayagan Jesus hen anchichay hemporo ya chuway pasorotna yag
inidchatna an chicha hen kafaelancha way mangemparyaw hen nihuhurug way ongtan ya
manga-an hen heno way saket hen tatagu. 2 Yag annaat hénagén chicha ta icha itudtuchu
hen mepanggép hen mantorayan Apudyus ya ta incha ka-anén hen saket hen tatagu.
3 Yag intugunna an chicha way mangaliyén, "Achiayu chan tàtaen ah uray heno hen
mamfiyahiyanyu. Achiayu chan pah-eng, achiayu chan hor-od, achiayu omentàtaen ah
pelak ya uray anényu ya agwan hen lumfongyu. 4 Yag no epaghép chàyu hen ihay faréy,
epahigyu way i-inggaw hen hiyachiy faréy ingganah lomayawanyu hen hiyachiy fabréy.
5 Yag mag-ay ta wachay fabréy ah achi mangempaghép an chàyu, an-ayug lomayaw yag
penòpoanyu hen tapok hen he-eyu ah mangil-ancha way egadcha hen machusaancha."
6 Angkay hiyachi yag lummigwatcha tot-owa yag émméycha ah kafabréfabréy way i
nangintudtuchu hen anchi ammayay chamag ya cha i agé manga-an hen saket hen tatagu.

Hen nakorkoran hen hamhamà Herod
Mat. 14:1-12; Mar. 6:14-29

7 Angkay hiyachi, ah Herod way chan toray ad Galilea, chengngarna amin hen enam-
maan cha Jesus yag ammag nakorkor hen hamhamàna te hen ekat hen tapenay tatagu,
nan-uchi ano ah Juan way chan funfunyag. 8 Yag hen tapena, ekatcha agéén an namfangad
peet hen anchi profeta way Elias. Yag wacha agé hen tapena way mangaliyén magat
wachay kasen natagu way profeta ad namenamenghan. 9 Ngém ah Herod, ekatnéén,
"Empahiwat-o met ah Juan, wat heno ay paat ah nahhay tagu way chacha hapehapetén
nò." Yag chana iyana-anap hen ekamanna way mangila an Jesus.

Hen namanganan Jesus hen nasorok ah lemanlifu way tatagu
Mat. 14:13-21; Mar. 6:30-44; Juan 6:1-14

10 Angkay hiyachi way namfangad hen anchichay aposel way hennag Jesus,
henaphapetcha amin hen enammaancha. Yachi yag enayagan Jesus chicha ta icha
koma omanggay ad Betsaida way i man-inungar. Wat lummigwatcha. 11 Ngém chengngar
chillu hen anchichay chuaray tatagun nadchi, wat anchaat umunud yag lenyad agé Jesus
chicha chillu. Wat tinudtuchuwana chicha mepanggép hen mantorayan Apudyus, yag
annaat agé ka-anén hen sasaket hen anchichay aminay cha masaket.
12 Angkay cha malihnug hen init, i imfagan hen anchichay pasorot Jesus an hiya way
mangaliyén, "Ammay ménat no ifagam hen annachay chuaray tatagu ta incha man-ila
ah anéncha ya umiyanancha hen anchichay nehag-én way fabréy te maid met ma-an
ahto." 13 Ngém ekat Jesus an chichéén, "Chàyu koma hen mamangan an chicha." "Oo
a," way chacha ekat, "ngém maid met epanganni, te an yanggay lemay tenapay ya anat

hen antoy chuway files hen wacha, yag ay ammoh in-ani lomao ah anén hen annachay
ammag chuaray tatagu." [14] Te hen filang hen anchichay larae yanggay way wachahchi
wat émméy ah lemanlifu. Yachi yag anat ifagan Jesus hen anchichay pasorotna ta
tumùchucha hen anchichay tatagu way matpomatpon ah henlelman poporo. [15] Yag yachi
way tummùchucha amin, [16] innaran Jesus hen anchi lemay tenapay ya chuway files yag
entangadna ad uchu way manyaman an Apudyus, yag annaat petpet-angén yag inidchatna
hen anchichay pasorotna ta iwarascha hen tatagu. [17] Wat nangancha amin hen anchichay
chuaray tatagu, yag yachi way nagipohcha, enamong hen anchichay pasorot Jesus hen
fay-ancha yag ammag napnowat agé hen hemporo ya chuway awit.

Hen nenlasinan Pedro no heno paat ah Jesus
Mat. 16:13-20; Mar. 8:27-30

[18] Angkay hen-argawan way ommanggay ah Jesus way chan luwaru, émméy hen
anchichay pasorotna an hiya, yag ah Jesus, henanhanana an chicha way mangaliyén,
"Nokayà ngata ah hamhamà hen tatagu." [19] Yag ekatchéén, "Hen tapena, ekatchéén hea
ano ah Juan way chan funfunyag way an nan-uchi. Ya hen tapena, ekatchéén hea hen
anchi profeta way Elias way kasen ummale. Yag hen tapena agé, ekatchéén hea hen ihay
profeta ad namenghan way kasen natagu." [20] "Ngém chàyu kaỳ," way ekat Jesus, "nokay
agé hen mangaleyu an haén nò." Yachi yag tenomfar ah Pedro way mangaliyén, "Hea
hen anchi Cristu way empopostan Apudyus way umale way mantoray." [21] Hiyachi yag
tenéngténg Jesus chicha way mangempawa hen manaphapetancha an nadchi ah tapena.

Hen nangimfag-an Jesus hen matéyana
Mat. 16:21-23; Mar. 8:31-33

[22] Angkay hiyachi yag imfagan Jesus agé way mangaliyén, "Haén way Pangorowan
hen Tatagu, masapor mapap-aligatanà way térén ya achiyà mangiggéén hen anchichay
anam-ama way ponò ya hen anchichay anap-apon hen pachi ya umat agé hen anchichay
siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses. Yag ana-at agé epapchit, ngém hen anchi
ma-atloy ag-agaw, man-uchiyà chillu."

Hen ekaman way somorot an Jesus
Mat. 16:24-28; Mar. 8:34–9:1

[23] Yachi yag imfagan Jesus an chicha amin way mangaliyén, "Heno way tagu way
manlayad way somorot an haén, masapor faén hen antoy ataguwana ad uwan hen
epapangégna te masapor ammaana hen imfagà, tàén yachi hen iyatéyna. [24] Te hen
anchi tagu way annag epapangég hen ataguwana hen antoy lotaat matéy chillu. Waman
hen anchi tagu way achina epangég hen matéyana gapon afurotna an haén, wat uray
matéy, midchat chillu an hiya hen kasenna ataguwan way mannanayun. [25] Te nokay
paat chillu hen sérfina no ammag kok-owéén hen ihay tagu hen uray aminay ininggaw
hen antoy lota yag ah awni yag entap-ar chillu Apudyus hiya way ammag sayang amin.
[26] Yag heno agé way tagu way mafiinan way mangempàila hen layadna an haén ya hen
chà itudtuchu, mafiinanà agé way mempàila hen layad-o an hiya no mamfangachà. Te
haén way Pangorowan hen Tatagu, no mamfangachà, humiliyà ah kaenammay-o ya hen
kaenammay Amay Apudyus, ya metape agé hen anchichay chana fabfaarén way anghel.
[27] Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way wachacha hen tapena an chàyuwanto ad uwan
way ilancha hen mantorayan Apudyus yag anchaat matéy."

Hen sommafaliyan hen achar Jesus hen nangil-an hen tapena
Mat. 17:1-8; Mar. 9:2-8

[28] Angkay émméy ménat ah ihay chuminggu nanepod hen nangaryan Jesus an nadchi
yag enayagana cha Pedro an Juan yah Jaime yag émméycha ah filig way manluwaru.
[29] Yag hen cha manluwaruwan Jesus, ammag sommafali hen féharna yag pommokaw way
térén hen lumfongna ingganah cha humili. [30] Yag hen hiyachi, ammag niyahachat agé
hen chuway larae way chicha cha Moses an Elias way apocha ad namenghan, yag chacha
mètagépfar an Jesus [31] way chacha agé humili amin. Yag hen chacha aryénat mepanggép

hen anchi matéyan Jesus ad Jerusalem ah ma-ammaan hen aminay laychén Apudyus.
32 Ngém ah Pedro ya hen anchi chuway ifana, anchag nasséy te amchan hen héyépcha.
Ngém angkay na-awni way fummangoncha, innilacha agé hen anchi cha humiliyan Jesus
ya anat agé hen anchi chuway tatagu way nètatàchég an hiya. 33 Yachi way cha lomayaw
hen anchi chuwa, yag ekat Pedro an Jesus way mangaliyén, "Apo, ammay te wacha-anihto,
wat ta omamma-ani ah toroy fawi ta màmàchang-ayu an cha Moses an Elias." Yachin
enalena te ammag maid pootona ah ustoy aryéna. 34 Yag hen chanan aryan, anchaat agég
nanépnépan ah funat yag chacha émégyat way térén hen nannafunafan hen anchi funat
an chicha. 35 Yachi yag wacha hen nan-ale way narpon anchi funat way ekatnéén, "Yaton
anào way penepelè way mantoray wat changrényu paat hiya." 36 Yag yachi way narpas
hen anchi nan-ale, yag ammag anggayat agé ah Jesus ah wà-acha. Wat hen anchichay
pasorotna, anchag enetmég way maid nanaphapetancha mepanggép hen innilacha.

Hen nemparyawan Jesus hen anchi cha omenpa-adhar way ongtan
Mat. 17:14-18; Mar. 9:14-27

37 Angkay nawakas way nan-éhég ah Jesus ya hen anchi toroy ifana hen anchi filig,
hinib-atat agé hen chuaray tatagu chicha. 38 Yachi yag nan-ongaw hen ihay am-ama
way niyahrang an chicha way mangaliyén, "Apo, pangpanga-asem paat ta ilam hen
antoy fugtong way anào, 39 te cha mahuh-urugan ah ongtan. Yag no umchah ayén, nan-
ongaw ya ommadhar ya nantatarafutab hen tapàna, yag annag cha chunuchunoron hen
acharna way ammag naligat hen lomayawana. 40 Yag nampangpanga-asiyà hen annachay
pasorotno ta eparyawcha koma ngém achicha kafaelan." 41 Yachi yag ekat Jesusén, "Chàyu
way tatagu ad uwan, ammag pararo hen enomfatanyu, te pasag chi ah nì-i-iggawà an
chàyu ya ngotoh anoh-o an chàyu yag ammag maid chillu pammateyu an haén." Yachi
yag ekat Jesus hen anchi am-améén, "Iyalem hen annay anànohto." 42 Ngém hen anchi
chana minyaliyan, ammag entap-ar hen anchi ongtan hiya yag annaat epa-adhar. Wat
menancharat Jesus hen anchi nihuhurug ta lomayaw yag ommammayat hen anchi onga,
yag anat eparang Jesus hiya an amana. 43 Wat amin hen anchichay tatagu, anchag
nahahaang hen nangil-ancha hen anchi kafaelan Apudyus way maid mepaniyana.

Hen kasen nangimfag-an Jesus hen matéyana
Mat. 17:22-23; Mar. 9:30-32

Angkay hiyachi way é-éttég hen anchichay tatagu way nahahaang gapon innilacha,
yag cha agé ifagan Jesus hen anchichay pasorotna way mangaliyén, 44 "Achiyu cha aliw-an
hen antoy ifagà an chàyu way haén way Pangorowan hen Tatagu, tég-angay umchah hen
midchatà hen anchichay tatagu way mangamma an haén hen heno way laylaychéncha."
45 Ngém hen anchichay pasorotna, ammag maid pootoncha no heno hen laychénay aryén
te iggaycha ma-awatan way térén, yag chacha agé émégyat way mananhan.

Hen mifilang ah nangato
Mat. 18:1-5; Mar. 9:33-37

46 Hen-argawan, nansosongelcha hen anchichay pasorot Jesus no heno hen nangatngato
an chicha. 47 Yag yachi way enlasin Jesus hen chacha hamham-én, enayagana hen ihay
onga way i michapat an hiya, 48 yag annaat ekat an chichéén, "Ilanyu ngén hen antoy onga
way kaman maid filangna. Ngém heno way tagu way gapon afurotna an haén yag chana
chillu ifilang hen anchi kaman hen antoy onga, wat chana agé ifilang haén. Yag heno agéy
mangimfilang an haén, wat chana agé ifilang hen anchi nannag an haén. Wat hen anchi
kafafaan an chàyu, hiyaat agé angkay hen nangato."

Hen anchi achi komontara wat hiya hen ifa
Mar. 9:38-40

49 Hiyachi yag ekat Juan an Jesusén, "Apo, innilani hen ihay tagu way chana eparyaw hen
anchi nihuhurug way ongtan yag hea ano hen cha karpowan hen kafaelana, wat empawani
te faén met iha an chitaaw." 50 Ngém ekat Jesus an chicha aminén, "Achiyu cha epawa hen
kaman an cha nadchi, te heno way achi mangontara an chitaaw wat ifataaw chillu."

Achi peletén Jesus hen anchichay achi manlayad an hiya

51 Angkay tég-angay hen tempon hen mamfangchan Jesus ad uchu, annag epapate
way émèy ad Jerusalem, 52 wat nanhénag ah mamangpango way i mangensagana hen
ayana. Wat lummigwat hen anchichay nahnag yag émméycha hen ihay fabréy way
provinsiyan hen Samaria ta icha saganéén hen tatagu ah umchahan Jesus. 53 Ngém hen
anchichay tataguhchi, ancha ammag achi laychén way paghépén ah Jesus te narawag way
ad Jerusalem hen ayana way fabréy hen Judio. 54 Angkay chengngar cha Jaime an Juan
hen nekaman, ekatcha an Jesusén, "Apo, ay achitaaw ifaga an Apudyus ta annag epêchég
hen apoy ta maghébcha amin." 55 Ngém nanhagong ah Jesus yag iningarna chicha. 56 Yag
anchaat émèy hen safaliy fabréy.

Hen kenaligat hen somorotan an Jesus
Mat. 8:19-22

57 Angkay hiyachi way chacha manaran way émèy, wachan ihay tagu way nangale an
Jesusén, "Apo, umu-unnuchà angkay an hea hen uray heno way ayam." 58 Yag senongfatan
Jesus hiya way mangaliyén, "Hen motet, wacha hen orobna ah omanamotana, ya hen
kasole, wacha agé hen hòfotna ah omanamotana. Ngém haén way Pangorowan hen
Tatagu, maid angkay faréy-o ah omanamotà wat ay umunud-a chillu."
59 Yachi yag ekat Jesus hen ihay tagu agéén, "Somorot-a an haén." Ngém ekat hen anchi
taguwén, "Apo, awni ta iyà ilufù ah Ama unna ta ana-at somorot an hea." 60 Ngém ekat Jesus
an hiyéén, "Egadcha hen anchichay kaman nanattéy way maid afurotna ah i manginlufù
hen anchi kapachongna way natéy. Waman hea, in-a ta im epagngar hen mepanggép hen
mantorayan Apudyus."
61 Yachi yag wacha agén iha way mangaliyén, "Apo, sorotò hea, ngém iyà koma
mampakacha unna hen ahimfafaryan-o." 62 Yag ekat agé Jesus an hiyéén, "Heno way
tagu way manginlugi way somorot an haén yag chan chuwachuwa hen hamhamàna, maid
angkay misérfiyana hen anchi mantorayan Apudyus."

10

Hen nannagan Jesus hen anchichay pitunporo ya chuwa

1 Angkay hiyachi, penelen Jesus hen pitunporo ya chuwa way larae yag annaat
hinchudchudwéén chicha way mangempangpango hen egachay fabréy way ekatnéén
ayana. 2 Yag anat mampani an chicha hen nangimfag-ana way chuarcha hen tatagu
way omafurot koma non an wachay i manudtuchu an chicha. Ekatna way mampaniyén,
"Ammag chuar hen mabtà ngém ancha aket hen anchichay i mamfatà, wat chawatényu an
Apudyus way nangen-awa hen antoy fatà ta homnag ah tapena way i mamfatà." 3 Yachi yag
empaligwat Jesus chicha way mangaliyén, "Masapor man-ar-arwad-ayu te chà hénagén
chàyu hen anchichay nan-araweng way tatagu, way an ayug kaman karnero way cha émèy
hen iggaw hen tanan way aho. 4 Achiayu omentàtaen ah pelak ya uray hen mansoktanyu
ah sapatosyu. Achiayu mampah-eng ya achiayu amin cha mì-ib-ifun hen charan. 5 Wat no
hénggép-ayu hen ihay faréy, ifagayu hen anchichay ininggaw way bindisyunan Apudyus
chicha. 6 Yag no laylayadcha way mangempaghép an chàyu, wat mabindisyunancha tot-
owa. Ngém mag-ay ta achicha laychén, mamfangad chillu an chàyu hen anchi enaleyu.
7 Yag no epaghép chàyu, epahigyu way i-inggaw hen hiyachiy faréy way achiayun at-
aton, ya anyu agég akseptarén hen heno way ipissacha ya epainumcha an chàyu te
yachi hen kaman labfuyu. Te hen anchi man-amma, karébféngana way midchat hen
masaporna. 8 Wat hiyachi, uray heno way fabréy way homàyatanyu yag empaghép chàyu,
issayu hen heno way epasangocha an chàyu. 9 Ya ka-anényu hen saket hen aminay
masaket hen hiyachiy fabréy, ya ifagayu hen aminay tatagu way tég-angay umchah hen
mantorayan Apudyus an chicha. 10 Ngém mag-ay ta homàyat-ayu hen ihay fabréy yag achi
chàyu laychén way mempaghép, émèy-ayu hen charancha yag imfagayu an chicha way
mangaliyén, 11 Uray hen anchi tapokyu way penom-at hen he-eni wat pòpoanni ah mangil-
anyu way an-ayug egad ah machusaanyu. Ngém ma-awatanyu koma chillu way tég-angay

tot-owa umchah hen mantorayan Apudyus an chàyu yag an-ayug omachi." [12] Entoroy
Jesus way manugun an chicha, ekatnéén, "Tot-owa hen antoy ifagà way sigurachu way
no umchah hen manguwisan Apudyus hen aminay tatagu, chakchakkar hen ség-angna
hen anchichay iSodoma way ammag neopoh gapoh fasorcha no hen anchi fabréy way
mangachi an chàyu."

Hen anchichay térén way achi omafurot
Mat. 11:20-24

[13] Entoroy Jesus way mangaliyén, "An-ayug ka-as-ase, chàyu way iCorazin ya iBetsaida.
Kaségség-ang-ayu no hen anchichay faén Judio way iTiro ya iSidon, te non an umat
yag ahchi hen nangammaà hen kaskascha-aw way kaman hen enammaà ah fabréyyu,
wat ancha angkay ammag nanlumfong ah sako ya intùchucha way manchapchapor ah
mangempàil-ancha hen namfafawiyancha. [14] Wat mangmanghan angkay hen machusaan
hen anchichay iTiro ya iSidon no chàyu no umchah hen anchi ag-agaw way manguwisan
Apudyus hen aminay tatagu. [15] Ya chàyu agé way eCapernaum, magénén ekatyuwén
machachayaw-ayu ingganad uchu. Ngém achiayu te an-ayug mepesok ad imférno gapon
achiyu mamfafawiyan."

[16] Yachi yag anat ekat Jesus hen anchichay sommorot an hiya agéén, "Heno way
mangafurot hen aryényu, chana agé afuroton haén. Waman hen anchi annag achi pagan-
ano chàyu, achina agé pagan-ano haén. Ya hen anchi achina pagan-ano haén, achina agé
pagan-ano hen anchi nannag an haén."

Hen namfangchan hen anchi pitunporo ya chuwa

[17] Angkay hiyachi yag namfangad hen anchichay pitunporo ya chuwa way hennag Jesus,
yag amchan hen laylayadcha. Yag ekatchéén, "Apo, tàén ongtanén emparyawni hen
nanginyusaranni hen ngachanno." [18] Yag ekat Jesus an chichéén, "Oo, tot-owa te inni-
ilà hen na-afa-an Chumunyu way ap-apon chi ongtan way kaman koliyapyap way narpod
uchu hen nàchégana. [19] Manowat te inidchat-o an chàyu hen kafaelanyu ta uray igatenyu
hen farakkan ya gayyamanén maid ekatna, ya afaényu agé hen kafaelan Chumunyu, wat
maid mangafà an chàyu. [20] Ngém faén koma chillu hen kafaelanyu way mangafà hen
ongtan hen mangemparayad an chàyu, te hen mangemparayad an chàyu koma, hen anchi
nelelestaan hen ngachanyu ad uchu."

Hen lommaylaychan Jesus
Mat. 11:25-27; 13:16-17

[21] Hen hiyachi, emparaylayad hen Espiritun Apudyus ah Jesus yag anat ekat Jesusén,
"Amay Apudyus way ap-apo ad uchu ya hen antoy lota, anà ammag manyaman an hea
te annog empaka-ammu hen katot-owaan mepanggép an haén hen antochay tatagu way
iggay ma-achar yag entat-allingébnoto hen hamhamà hen anchichay naraeng ya na-
achar. Enammaamha Ama, te yaha chillu hen laychém."

[22] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Impiyar Amay Apudyus amin hen egad an haén.
Ngém maid nangammu hen kena-apudyus-o no faén yanggay ah Ama way Apudyus. Ya
maid agé nangammu an Amay Apudyus no faén yanggay haén way anàna ya anat hen
anchichay tatagu way piliyê ah mangempaka-ammuwà hen mepanggép an hiya."

[23] Yachi yag nanhagong ah Jesus hen anchichay pasorotna way chicha yanggay hen
nangempagngarana yag ekatnéén, "Nagasat-ayu gapo hen chayu mangil-an hen antochay
chayu ilan, [24] te tot-owa way chuarcha hen anchichay profeta ya are ad namenghan way
anchag laylaychén paat koma way mangila ya mangngar hen antochay chayu ilan ya chayu
changrén, ngém iggaycha te cha-an hen tempona."

Hen anchi tot-owa way manlayad hen atògongna
Mat. 22:34-38; Mar. 12:28-30; Rom. 13:8-14

[25] Angkay hen-argawan, émméy an Jesus hen ihay siguchay cha mintudtuchu hen
orchin Apudyus way ina pachasén way manlokop an Jesus, ekatnéén, "Apo, nokay hen
ammaà ta ma-adchanà koma hen anchi mannanayun way ataguwan an Apudyus." [26] Yag

ekat Jesusén, "Nokay hen ekat hen anchi nesosorat way orchintaaw no nokay hen na-
awatam hen cham namasaan." [27] Yag sommongfat hen anchi tagu way mangaliyén,
"Masapor laylaychéntaaw paat ah Apudyus inggana ah patinggan hen aminay hamhamà
ya ah aminay a-amma, ah aminay kafaelan ya ah aminay kenaraeng. Yag masapor agé
laychéntaaw hen ifataaw kaman hen manlaychantaaw hen achartaaw." [28] "Usto met
hen songfatno," way ekat Jesus, "wat yachi hen cham amma-ammaan wat mètagua an
Apudyus ah ing-inggana."

[29] Ngém hen anchi taguwanchi, laychéna way manàchég hen chana ekamkaman, wat
ekatnéén, "Oo a, ngém nokay paat hen anchi ekatchéén man-ifà nò." [30] Yachi yag anat
mampani ah Jesus way mangaliyén, "Hen-argawan ano, wacha hen ihay tagu way Judio
way narpod Jerusalem way chan éhég way émèy ad Jerico. Yag hen chana manaranan,
annag hinib-atat agé hen anchichay futangelo yag anchag penang-or hiya yag innaracha
hen aminay wacha an hiya way uray hen lumfongna, yag anchaat lomayaw way manaynan
way tég-angay matéy."

[31] "Angkay hiyachi yag niyaphor way wacha agé hen chan éhég hen hiyachiy charan
way ihay pachin hen Judio. Ngém hen nangil-ana hen anchi napang-oranchi, ammag
hommagigi. [32] Yag angkay na-awni wacha hen kasen nanlooh way ihay Judio agé way ganà
Levi way hiya hen ihay cha tomot-orong ah Templo. Yag annag cha wingwingiyén yag
hommagigi agé. [33] Yachi way na-awni agé, nanlooh hen ihay eSamaria way pepellohon
hen Judio. Yag hen nangil-ana hen anchi napang-or, ammag naség-angan. [34] Wat émméy
way i nangagah hen sugatna ah lana ya fayah yag enoppeopana ya annaat aran hiya way
nangempasakay hen kafayuna way manginyéy hen ihay faréy way chachag-ohan hen
tatagu, wat henalimunana hiya ahchi hen hiyachiy lafi. [35] Angkay nafigat, inidchatna
hen pelak hen anchi nangimfaréy way mangaliyén, 'Anto ta halimunam hiya yag no
mamfangachà, fayachà agé no wachay entaptapem hen gastosna.' "

[36] Angkay hiyachi yag ekat Jesus hen anchi tagu way chana mempaniyanén, "Ah
hamhamàno hen anchichay torowanchi way nanlooh, nokay hen mangalem ah ustoy ifan
hen anchi napang-or." [37] Yag sommongfat hen anchi tagu way mangaliyén, "Hen anchi
nanég-ang an hiya." "Oo," way ekat Jesus, "wat in-aat ta yaha agé hen ekamanno."

Hen namisitaan Jesus an cha Marta an Maria

[38] Angkay hiyachi way cha émé-émèy ah Jesus ya hen anchichay pasorotna, inum-
chahcha hen ihay fabréy yag enayagan hen ihay in-ina chicha way ah Marta hen
ngachanna. [39] Ya wacha agé hen ihay sonod Marta way ah Maria hen ngachanna way
ammag nìtutùchu an Jesus way mamangngar hen chana itudtuchu. [40] Yachi yag ammag
lommaweng hen hamhamà Marta te an ihà-an hiya way chan alekatto amin hen ma-
ammaan. Wat émméy an Jesus way mangaliyén, "Apo, ay enlasinno way chaà pa-
anggayén hen annay ifà way man-alekatto. Wat ay achi mafalin ta ifagam ta toronganà."
[41] Ngém ekat Apo Jesus an hiyéén, "Marta, narafus hen chanagno mepanggép hen
annachay chuar way ma-ammaan. [42] Ngém faén komaha, te an ihà-an hen masapor paat
way yachi hen penelen Maria, wat achi tot-owa maka-anchi an hiya."

11

Hen nintudtuchuwan Jesus hen ekaman way manluwaru
Mat. 6:9-13; 7:7-11

[1] Hen-argawan, chan luwaru ah Jesus hen ihay lugar. Angkay narpas hen nan-
luwaruwana, ekat hen ihay pasorotna an hiyéén, "Apo, ay mafalin ta tudtuchuwam chàni
hen ekamanni way manluwaru way kaman hen nanudtuchuwan Juan hen anchichay
pasorotna." [2] Yag anat ekat Jesus an chichéén, "No manluwaruayu, yaton ekamanyu,
ekatyuwén,

'Ama, ta machachayaw koma hen ngachanno, ya ta umchah koma hen mantorayam
hen antoy lota. [3] Idchatno hen man-érégna ah anénni ah ka-ag-a-ag-agaw. [4] Ya
pakawaném agé hen fasorni way kaman hen chani mamakawanan amin hen

anchichay cha fumasor an chàni. Ya hahallimunam chàni ta achiani ma-awis way
mangamma hen laweng.' "

5-6 Yachi yag nampani ah Jesus way mangintudtuchu mepanggép hen luwaru, ekatnéén,
"An chàyu ngay, non an umat yag wachay anat inumchah ah faréyyu way ifayu way
namfiyahi, yag niyaphor way maid senor-atyu, wat uray ngata gawan chi lafi wat éméy-
ayu ah faréy hen atògongyu way i mamfaga ah epanganyu. 7 Yag non an umat yag ammag
omachi hen anchi atògongyu way mangaliyén, 'Achi chàni koma faragéén te nan-é-
énnéb-ani ya nanasséy-ani amin way himfafaryan, wat chaà matokar way fumangon way
umidchat an hea.' 8 Hen ifagà an chàyu," way ekat Jesus, "tàén atògongyu wat achi chillu
fumangon, ngém gapo ta achiayu mafiinan way ammag chan fagafaga, ammag maslat yag
ummidchat hen aminay masaporyu. 9 Wat hen miyaligana, kaman hen manchawatanyu an
Apudyus, te hen ifagà an chàyu, no manchawat-ayu an Apudyus, anyug cha ifagafaga hen
ifagayu wat idchatna an chàyu, ya ana-anapényu hen anchi chayu anapén wat ichahanyu
way an-ayug mankogkokogkog hen hawang ta mafùtan an chàyu. 10 Te heno way chan
fagafagaat, arana hen anchi chana ifaga. Ya hen anchi cha mangana-anap, ichahana hen
chana anapén. Ya hen anchi chan kogkokogkog, mafùtan hen hawang an hiya. 11 Kaman
an chàyu way chinàcha-ar, te no mamfaga hen anàyu ah gachiw, achiyu met adchan ah
farakkan. 12 Yag no mamfaga ah etlog, ay ammoh gayyaman hen idchatyu. 13 Wat chàyu
way nisissigud way menangfasor, no innilayu way mangidchat hen ammay hen a-anàyu,
ay ammoh achi kaskasen hen ekaman Amataaw ad uchu way mangidchat hen Espirituna
hen anchichay mangimfaga."

Hen nempachongancha an Jesus an Beelzebub way Chumunyu
Mat. 12:22-30; Mar. 3:20-27

14 Angkay hen-argawan, emparyaw Jesus hen anchi nihuhurug way ongtan way nangem-
patongong hen ihay tagu. Yag yachi way lommayaw hen anchi ongtan, wat inluginat agé
hen anchi nattongong way man-ale, wat anchag nahahaang amin hen anchichay tatagu.
15 Ngém ekat hen tapenéén, "Ah Beelzebub way ap-apon hen ongtan, hiya angkay hen
nangidchat hen kafaelana way nangemparyaw hen ongtan."

16 Angkay hiyachi agé yag wachacha hen tapena way manlayad way manlokop an Jesus,
wat imfagacha way omamma ah kaskascha-aw ah manot-owaancha way hiya hen narpon
Apudyus. 17 Ngém ah Jesus, inni-ilana chillu hen chacha hamham-én wat senongfatana
chicha ah pani way mangaliyén, "Uray heno way toray, no maid tempoyugcha way anchag
chan sosósongel, ammag naraka hen ma-afa-ancha. Ya umat agé hen himfafaryan, no
maid péhédcha wat anchag mahihiyan. 18 Yag pachongna agé, no gufatén Chumunyu hen
kapachongna way chumunyu, ay ammoh achi machachael hen mantorayancha. Yag hen
iha, chayu agé ekatén ah Beelzebub way ap-apon hen chumunyu hen nangidchat hen
kafaelà way mangemparyaw hen ongtan. 19 Wat no hiya hen nangidchat hen kafaelà way
mangemparyaw hen anchichay nihuhurug, wat achi pay hiya agé hen nangidchat hen
kafaelan hen anchichay pasorotyu agé way cha mangemparyaw. Wat hen cha ammaan
hen pasorotyu, yachi hen cha mangempàila way enomfat hen annay chayu aryén an
haén. 20 Te ah katot-owana, ah Apudyus hen nangidchat hen kafaelà way mangemparyaw
hen ongtan, wat ay ammoh achi ommanayha ah manot-owaanyu way inu-umchah hen
mantorayana hen antoy lota."

21 "Ah Chumunyu hen miyaligan hen anchi ammag orhe way nan-a-armas way cha
minyachug amin hen faréyna, yag ammag maid makafael way i mangara hen kok-
owana. 22 Ngém no umale hen or-orhe no hiya way mangufat yag enafàna, annag elayaw
amin hen armasna way ekatnéén iyafàna yag annaat epayàchang hen ifana hen egachay
henamhamna."

23 Yag ekat Jesus agéén, "Heno way tagu way achi mangifa an haén, wat chana angkay
tot-owa fusoron haén. Ya heno agé way achi cha tomorong an haén hen chà ammaan,
chana angkay agé kontaréén haén."

Hen ma-ammaan hen anchi mangentagay hen laweng no maid ustoh sorotona
Mat. 12:43-45

[24] Entoroy Jesus way mampani, ekatnéén, "No lommayaw hen anchi nihuhurug way
ongtan hen ihay tagu, ina gégga-ayén hen papenotaw way i man-anap ah fumaryana. Yag
mag-ay ta maid ichahana, ekatnéén, 'Aẁ mamfangachà hen anchi tagu way narpowà.'
[25] Yag yachi way namfangad, inchahana way ammag nacharosat agé peet ya am-ammay
no hen anchi nanaynana, [26] wat anat i man-ayag ah pitu way ifana way wadwadcha hen
kenarawengcha no hiya, yag fummaréycha amin hen anchi taguwanchi. Wat ammag
kaskasen way ka-as-ase hen yachiy tagu hen anchi anongohna no hen anchi pés-éyna."

Hen tot-oway layad

[27] Hen nangaryan Jesus an nadchi, wacha hen ihay in-ina way nangngar way niya-
ahrang hen anchichay chuaray tatagu. Yag hen nangngarana ekatnéén, "Laylayad paat
hen anchi nanginyanà an hea ya nampasoso an hea." [28] Yag sommongfat ah Jesus way
mangaliyén, "Achi a, te kaskasen hen layad hen anchichay nangngar hen alen Apudyus
yag enammaancha."

Hen nempapeletancha way epàilan Jesus hen kaskascha-aw
Mat. 12:38-42; Mar. 8:11-12

[29] Angkay hiyachi way chacha chumuar hen anchichay tatagu way mangamong an Jesus,
entoroyna way mantudtuchu, ekatnéén, "Anchag laweng hen tatagu way cha matagu ad
uwan, yag chachaat epapelet way mampa-amma ah sinyar way kaskascha-aw ah manot-
owaancha way narpowà an Apudyus, ngém ammag maid epàilà an chicha no faén yanggay
hen kaman hen anchi sinyar way na-ammaan an Jonas ad namenghan. [30] Te hen anchi
nekaman an Jonas, yachi hen nanot-owaan hen anchichay iNineve way ah Apudyus tot-
owa hen nannag an hiya. Yag kaman agéhchi hen mekaman an haén ah manot-owaan
hen tatagu ad uwan way ah Apudyus agé hen nannag an haén. [31] Yag no umchah hen
kauwisan hen egachay tatagu, fùnag hen anchi fufae way Are ad namenghan ad Seba, yag
annag pafasoron chàyu way tatagu ad uwan, te hiyaat acha-achawwéy yag inggagtàna way
i paat mangngar hen anchi kenaraeng way intudtuchun Are Solomon. Wat hen ifagà an
chàyu, wà-acha angkay ad uwananto hen nangatngato no ah Solomon, ngém anyu chillug
anchi changrén. [32] Ya hen anchi ag-agaw agé way kauwisan hen tatagu, wat fùnagcha agé
hen anchichay iNineve way mangempafasor an chàyu way tatagu ad uwan, te chichaat,
namfafawicha hen nangngarancha hen intudtuchun Jonas. Wat hen ifagà an chàyu, wà-
acha angkay agé ahto ad uwananto hen nangatngato no ah Jonas, ngém anyu chillug achi
changrén."

Hen anchi helaw hen achar
Mat. 5:15; 6:22-23

[33] Entoroy Jesus way mampani, ekatnéén, "Maid mamasgéd ah helaw yag annag etaro
ono hàufan, te anna an epatang hen ustoy mepatngana ta mahelawan amin hen anchichay
hénggép. [34] Ya hen mata agé, yachi hen helaw hen achar. Wat no iggay nakorafuwan hen
mata, kaman mahehellawan hen aminay achar. Ngém no nakorafuwan hen mata, ammag
helang hen achar. [35] Wat ar-arwachanyu, te awni yag ekatyuwén nahelawan hen acharyu
yag helangat agé peet. [36] Ngém no mahelawan tot-owa amin hen achar way maid paat
akettoy ah helangna, narawag hen manhamham-anyu way kaman paat nahelawan-ayu
ah ammayay helaw."

Hen nempàil-an Jesus hen kenaraweng hen anchichay mangaliyén ammaycha
Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40

[37] Angkay hiyachi way narpas hen anchi intudtuchun Jesus, enayagan hen ihay Fariseo
hiya way i mèan, wat émméy ah Jesus ah faréyna yag hinénggép way i tummùchu way
mangan. [38] Ngém nascha-aw hen anchi Fariseo hen nangil-ana an Jesus way iggayna
tongparén hen liglamenton hen orchincha mepanggép hen mamfuruwan yag chaat
mangan. [39] Wat nampani ah Apo Jesus an hiya way mangaliyén, "Chàyu way Fariseo, anyug

chachallosan hen anchi mamàila way achar hen tasayu ya pengganyu, ngém ad char-
ém way achi maila, ammag aggarémha te nanapno ah gamgam ya laweng. [40] An-ayug
nawéngwéng, te ah Apudyus way nangamma hen tatagu, ay ammoh anggay hen anchi
mamaila way achar hen ilana yag achina agé ilan hen anchi netataro. Ilana met amin.
[41] Wat iyam-ammayu unna hen hamhamàyu ta toronganyu hen anchichay ahentaguyu, te
no omammay hen anchi achi maila, kapeletan way omammay agé hen anchi mamàila."

[42] "An-ayug ka-as-ase, chàyu way Fariseo te tàén chayu tongparén amin hen anchichay
faén napateg way liglamenton hen orchin, chayu peet iwalin hen anchichay napatpateg.
Te pakay paat epapateyu way mangidchat hen pagkaporon hen uray lawa anchichay
charoh way omenparamnaw hen missa yag chayuwat agé chillu iyanggayan hen ekat
Apudyus way masapor malilimpiyutaaw ya laylaychéntaaw hiya. Ammayha ah ammaan
ngém achiyu koma cha iwalin hen anchichay tapena."

[43] "An-ayug ka-as-ase tot-owa, chàyu way Fariseo, te hen laychényu paat wat chàyu hen
i tumutùchu hen anchichay am-ammay way tùchu hen anchi chayu ma-am-amongan,
yag an-ayu agég chan paraparamano ah chayu mampàpàil-an hen cha um-umfunan hen
tatagu. [44] An-ayug ka-as-ase, te kaman-ayu lufù way maid markana wat achi melasin yag
ginatenan hen tatagu way achicha am-ammu yag nehagémcha."

[45] Angkay hiyachi yag wacha hen ihay siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses,
ekatna an Jesusén, "Apo, hen cham mangaryan ahna wat cham angkay agé etape chàni way
manginsorto." [46] Yag senongfatan Jesus way mangaliyén, "An-ayug ka-as-ase agé, chàyu
way cha mintudtuchu hen orchin, te chayu sabsab-atan hen orchin way mamap-aligat
hen tatagu hen chayu mempapeletan ah somorotancha, ngém achiyu met paat cha tot-
orongan chicha way manorot. Kaman paat chayu epakarga hen ammag chinaghén way
karga hen tatagu, ngém an-ayug achi paat fumfumnéh."

[47] "An-ayu tot-owa ammag ka-as-ase te ilanyu ngén, chayu epa-amma hen a-anam-
ammay way kelufuan hen tongar hen anchichay profeta ad namenghan way pinchit hen
anap-oyu. [48] Yag yaha agé hen kail-ana way chayu afunan hen enammaan hen anchichay
anap-oyu ad namenghan, te chicha hen namchit hen anchichay profeta ya chàyu agé hen
cha mangempa-amma hen kelufuancha. [49] Wat yachi hen tommot-owaan hen imfagan
Apudyus ah kenaraengna way ekatnéén, 'Hénagê hen anchichay profeta an chicha ya
umat agé hen anchichay i mangimfaga hen laychê.' Ngém awniyat pédténcha hen tapena
ya paligaténcha hen tapena. [50] Wat hiyaha, chàyu way tatagu way cha matagu ad uwan,
chàyu hen mangamong way mangenkaro hen chusan hen napchitan hen egachay napchit
way profeta nanepod hen na-ammaan hen antoy lota ingganad uwan, [51] way nanepod
hen napchitan Abel way pés-éy napchit inggana hen napchitan Zacarias way anongoh
hen profeta way pinchitcha hen fattan hen Templo ya hen anchi cha mepatpatngan hen
michaton an Apudyus. Oo, tot-owa hen antoy ifagà way chàyu way tatagu ad uwan hen
machusa mepanggép hen napchitan hen egachay profeta nanepod ad namenghan."

[52] "An-ayug ka-as-ase, chàyu way cha mintudtuchu hen orchin, te chayu sellaan hen
hamhamà hen tatagu way manganap hen tot-owa mepanggép an Apudyus te uray
chàyu, achiyu cha epaghép hen kenatot-owaan mepanggép an hiya ah hamhamàyu, yag
chayuwat agé epawa hen mangempaghépan hen tapena."

[53] Angkay hiyachi way narpas hen enalen Jesus yag ginumhad hen anchi faréy hen
anchi Fariseo, wat hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin ya hen anchichay
Fariseo, anchag achi mahlin way manumsek an hiya. Wat maid achicha sarudsuchun
[54] ah manlokopancha koma ta wacha paat chi aket ah meh-awan hen alena ta wachay
mempafasorancha an hiya.

12

Hen mepafùnagan chillu hen netataro way hamhamà
Mat. 10:26-27

[1] Angkay hiyachi way anchag cha makabkabfuraw hen anchichay kalifulifu way tatagu
way chachan in-inippet, tenagépfar Jesus hen anchichay pasorotna paat way mangaliyén,
"Ar-arwachanyu hen anchi cha iyipon hen anchichay Fariseo ta achiayu ma-alesan hen
yachiy senang a-afurot. [2] Te tot-owa way amin way achi maila ad uwan, mepadlaw chillu
ah pegwana. Ya amin way netataro ad uwan, mepafùnag chillu ah pegwana. [3] Wat amin
hen entataroyu way uray anyug inyut-utiyam hen ka-anggayyu, mepagngar chillu hen
sangwanan hen aminay tatagu ah pegwana way magénén nèngaw way mepagngar."

Hen ustoy émégyatan hen tatagu
Mat. 10:28-31

[4] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Hen ifagà an chàyu way inib-à, achiayu cha émég-
égyat hen anchichay mamchit hen achar way yachi yanggay hen péppég hen kafaelancha.
[5] Ta hen émégyatanyu koma, émégyat-ayu an Apudyus way no pédténa hen achar, wacha
chillu hen kafaelana way omentap-ar ad imférno. Wat hiya paat hen iyégyatyu. [6-7] Ngém
achiayu machanagan no ah Apudyus tot-owa hen émmégyatanyu te ilanyu ngén hen
hamhamàna. Uray hen tolen way kafafaan way kasole way mafalin melao hen lema ah an
chuway sentemos, wat achi chillu matarà hen uray ihà-an an Apudyus te innilana amin.
Wat achiayu machanagan te am-améd hen hamhamàna an chàyu no hen tolen, te chàyu,
uray hen kabras hen fuùyuwén finifilang Apudyus."

Hen anchi manàchég an Jesus ya hen anchi achi
Mat. 10:19-20, 32-33; 12:31-32; Mar. 3:28-29; 8:38

[8] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Yato agé hen ifagà an chàyu. Heno way tagu way
manàchég an haén way Pangorowan hen Tatagu hen sangwanan hen anchichay tatagu,
tàchégê agé hiya hen sangwanan hen anchichay anghel Apudyus. [9] Yag heno agé hen
mangenhoot an haén way Pangorowan hen Tatagu hen sangwanan hen tatagu, ehoot-o
agé hiya hen sangwanan hen anchichay anghel Apudyus."
[10] "Heno way tagu way mangsot an haén way Pangorowan hen Tatagu, mafalin chillu
mapakawan. Waman hen anchi mangsot hen Espiritun Apudyus, ammag achi poros
mafalin mapakawan."
[11] "Mag-ay ta ichérém chàyu hen anchichay chacha ma-am-amongan yag empasango
chàyu hen anchichay gubérnador ya nan-angato way chan toray, achiayu machanagan
mepanggép hen esongfatyu ya hen ekamanyu way man-ale, [12] te hen hiyachiy urasat
itudtuchun hen Espiritun Apudyus hen ustoy iyaleyu."

Hen anchi naong-ong way nanapnek ah kafinaknangna

[13] Angkay hiyachi yag nan-ale hen iha hen anchichay tatagu way nanga-among an Jesus
way mangaliyén, "Apo, ay mafalin ta ifagam hen anchi sonod-o ta igudwanà paat hen
anchi tawidni." [14] Ngém sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Heay tagu, maid met
fiyang-o way manguwis an chàyu ya mangimfanag ah fingfingayyu." [15] Yachi yag entoroy
Jesus way mangintudtuchu hen anchichay tatagu, ekatnéén, "Masapor man-arwad-ayu
ta achiayu ma-awis way man-am-ameam, te uray no hommawar hen kafaknang hen ihay
tagu, achi angkay ummatchi ah omammayan hen ataguwana."
[16] Yachi yag anat mampani ah Jesus way mangaliyén, "Hen-argawan ano, wacha hen
ihay faknang way tagu way ammag péhpéhéd chi mura hen lotana. [17] Yachi yag ekat hen
anchi faknang ah hamhamànéén, 'Nokay lawa hen én-énnê henaỳ te achi ummat hen
antochay a-arang-o ah mangempénpénà hen anchi chuar way fintào. [18] Wat yato peet
uwa hen ammaà. Fakasê hen anchichay arang-o yag pachinakkarê chicha ta yachi hen
mangempénpénà hen aminay fintào ya hen kok-owà. [19] Wat anà ammag manlamram-ay
te hommawar amin chi egad ah uray kamanay tawén, wat achiyà kasen man-am-amma ta
anà ammag cha mangmangan ya cha umin-inum ya chan lagragsak.' [20] Ngém hen hiyachi,
ammag ekat Apudyus hen taguwanchi way mangaliyén, 'An-a ammag naong-ong way
tagu, te hen hiyato paat way lafi hen matéyam wat heno ngén hen mangen-awa amin
hen annachay entarpénno nò way ekatnowén man-awam.' "

[21] Yachi yag inyanongoh Jesus way mangaliyén, “Yaha agé hen mekaman hen anchi
tagu way ammag cha manarpétarpén hen egad hen antoy lota yag maid hamhamàna an
Apudyus.”

Hen ekaman Apudyus hen anchichay mantalek an hiya
Mat. 6:25-34

[22] Angkay hiyachi yag imfagan Jesus hen anchichay pasorotna way mangaliyén, “Wat
hiyachi, achiayu machachannagan hen mepanggép hen iyataguyu hen antoy lota way
anényu ya ilumfongyu. [23] Te ay ammoh faén wadwadcha hen ataguwanyu no hen anényu,
ya hen acharyu no hen ilumfongyu. [24] Ilanyu ngén hen gayang way achichan mura ya
achichan fatà, ya maid amin mangentarpénancha ah masaporcha, te ah Apudyus hen
cha mamangan an chicha. Yag ay ammoh achi kaskasen hen hamhamà Apudyus an
chàyu no hen kasole. [25] Ya maid chillu etorong hen chanag te uray machachannagan-
ayu, ay ammoh pa-anchuwén lawa hen anchi chanagyu hen ataguwanyu ah uray ihay
uras. [26] Wat no achiayu maka-amma hen kaman an cha nadchi way akettoy, ammag
maid sérfina hen machanaganyu ah uray heno. [27] Ilanyu ngén hen anchi charoh way
ammag cha lomtà, wat achicha met chan amma ya chan afar, ngém hen ifagà an chàyu,
anam-ammay hen sabsafongcha chillu no hen anchi ka-a-ammayan way cha inlumfong
hen anchi kafafaknangan way Are Solomon. [28] Yag hen anchi charoh, ammag hen-emad
yanggay hen kawad-ancha, te tàén wacha ad uwan, ah wakas ammag narango yag nahèlan.
Wat no yachi way cha epa-ammay Apudyus hen an lawag charoh, ay ammoh achi kaskasen
hen hamhamàna ah ilumfongyu way tatagu. Wat pakay achiyu manchinlan ah Apudyus
nò.”

[29] “Wat hiyaha, achiyu koma ammag cha ham-éham-én hen masaporyu ah iyataguyu, ya
achiayu amin machanagan an cha nadchi, [30] te chichachi hen cha ham-éham-én hen tatagu
hen antoy lota way maid afurotcha an Apudyus. Ngém chàyu, inni-ilan chillu Amataaw ad
uchu way masaporyu amin cha nadchi. [31] Wat hen hamham-ényu koma, hen mepanggép
hen mantorayana, te no yachi, egad hiya way manmanmà hen egachay masaporyu.”

Hen ma-amongan hen kafinaknang ad uchu
Mat. 6:19-21

[32] Entoroy Jesus way mangintudtuchu hen anchichay pasorotna, ekatnéén, “Achiayu
cha émégyat uray no an-ayu aket, te laylayad ah Apudyus way mangentape an chàyu
hen mantorayana. [33] Wat elaoyu hen wachan chàyu ta idchatyu hen laona hen anchichay
maid mafalinna te yachi hen mangentarpénanyu hen kafinaknangyu ad uchu, ya ahchi,
achi makàka-anan hen kafinaknangyu te maid makapréh ya maid makachachael. [34] Te ah
katot-owana, heno way papattigényu, kapeletan way yachi agé hen haham-ényu.”

Hen mepaniyan hen mansasagganaan hen tatagu way mannéd an Jesus

[35-36] Entoroy Jesus way mangaliyén, “Masapor an-ayug mansasaggana ah uray heno way
mepasamak way hen miyaligana, kaman-ayu hen anchichay alepan way mamannéd hen
apocha way i nèkasar way é-éttég hen lumfongcha ya uray hen helawcha, ta no homàyat
hen apocha yag nankogkog, finùtanchaat hen hawang. [37] Wat amchan hen laylayad hen
anchichay alepan no ichahan hen apocha chicha way nansasaggana way iggaycha masséy.
Yag tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way no homàyat hen anchi apocha, ka-anéna hen
anchi ammayay lumfongna yag empatùchuna hen anchichay alepanna yag penanganna
chicha. [38] Wat anchag laylayad tot-owa no nansasagganacha paat hen umaliyan anchi
apocha way uray gawan chi lafi hen umaliyana ono hen tég-angay ma-apeh.”

[39] Kasen nampani ah Jesus agé way mangaliyén, “Hamham-ényu ngénto agé te no
innilan hen anchi nangimfaréy hen anchi ustoy uras hen aliyan hen anchi i mangakaw ah
faréyna, kapeletan way annag hihimnén ta achi makaghép hen anchi mangakaw. [40] Wat
kaman agé an chàyu, masapor mansasaggana-ayu te haén way Pangorowan hen Tatagu,
ekatyuwén cha-acha-an hen mamfangchà yag inumchaha-at agé.”

Hen nekaman hen anchi natalek ya hen anchi achi
Mat. 24:45-51

41 Yachi yag ekat Pedro an Jesusén, "Apo, hen anchi penanim, ay chàni yanggay way
pasorotno hen mangaryam an nadchi ono amin hen tatagu." 42 Yag senongfatan Apo Jesus
hiya ah pani way mangaliyén, "Hen anchi natalek ya naham-an way alepan, hiya hen anchi
piniyar hen apona way mangemponò hen anchichay ifana way alepan ya mamangan an
chicha hen tempon hen manganancha. 43 Wat ammag laylayad hen hiyachiy alepan no
enaphoran hen anchi apona hiya way cha mangamma amin hen nipiyar an hiya. 44 Yag
tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way ah kenataleknaat ammag piyarén hen anchi ap-
apo hiya ah mangi-ila hen aminay kok-owana. 45 Ngém non an umat yag ammag ekat hen
anchi alepan ah hamhamànéén, maid ménat awanwani ah homàyatan hen anchi ap-apo,
yag annaat agég ilugi way mamàpàgang hen anchichay ifana way alepan, yag an yanggay
ammag cha mangmangan ya cha umin-inum ya chan futfutang. 46 Yachi way hen-argawan,
ammagat agég hommàyat hen anchi apona way iggay napòpo-otan hen anchi alepan hen
uras way hommàyatana. Wat kapeletan way annag chuséén hiya ah pararo way chusa way
annag etape hiya hen manusaana hen anchichay achi matalek."

47 "Hen anchi tagu way inni-ilana hen laychén hen anchi apona yag achina chillu
ammaan way achi amin mansagana, ammag amchan hen kahapratana. 48 Waman hen
anchi tagu way maid innilana hen laychén hen anchi apona, yag nan-amma agé ah laweng,
mangmanghan hen kahapratana. Te tot-owa way heno way tagu way wacha hen nipiyar
an hiya, kapeletan way wachan songfatana. Ya hen anchi tagu way chuar hen nipiyar an
hiya, chùchùar agé hen songfatana."

Hen achi man-ahekenna-awatan hen tatagu gapon Jesus
Mat. 10:34-36

49 Angkay hiyachi yag kasen nampani ah Jesus way mangaliyén, "Hen ummaliyà hen
antoy lota, ta iyà iyapoy hen egad. Yag non an mafalin, loohat koma gummigilab
ta marpas. 50 Ya umchah agé hen pararo way kapàgangà, wat an-og ahoopan hen
karpasana te amchan hen antoy hamhamào way manmanmà hen hiyachi. 51 Awni yag
ekatyuwén gapo hen ummaliyà hen antoy lota wat mamaid hen probleman hen tatagu ya
matornoscha. Ngém faénat angkay, te gapon ummaliyà wat anchag mansesena hen tatagu
way achicha mankenna-awatan. 52 Wat manepod ad uwan, mankekennontaracha way tàén
hen himfafaryan, no lemacha, kontaréén hen toro hen anchi chuwa, ya kenontaran agé
hen anchi chuwa hen anchi toro. 53 Ya achicha agé mantetempoyug hen hen-anamma, ya
umat agé hen hen-ininna ya hen man-atoganga, te man-aheginnuracha amin."

Hen anchi achi mangenlasinan hen tatagu an Jesus
Mat. 16:2-3

54 Angkay hiyachi yag nampani ah Jesus hen anchichay chuaray tatagu way mangaliyén,
"No ilanyu way cha chumaghén hen funat, innilayu met way naway hen uchan, yag
ummuchan tot-owa. 55 Ya no lènéényu way ad lagud hen marpowan hen yawyaw,
ekatyuwén ongag ah wakas, yag ammag ommongag tot-owa. 56 Wat chàyu way senang
a-afurot, pakay no ilanyu hen lota yad uchu wat maelasinyu hen ma-ammaan ah wakas,
yag pakay achiayuwat agé makelasin hen sinyar mepanggép an haén."

Aligluwén hen achi man-ahekenna-awatan
Mat. 5:25-26

57 Entoroy Jesus way mangaliyén, "Pakay achiayu makahkahmà hen ammay way ma-
ammaan. 58 No gag-ara yag wachay mangempafasor an chàyu, pachasényu ah kafaelanyu
way mangaliglu ta mifanag ta achiayu koma mepasango hen uwis, te no looh chàyu
epasango hen uwis, awni yag idchatna chàyu hen polis yag imfarud chàyu. 59 Yag hen
ifagà an chàyu, achiayu angkay meparufus an nadchi ingganah fayachanyu hen aminay
kasosyu."

13

Hen anchi aggaégyat way halenonot hen fasor

1 Hen hiyachiy tempo agé, wachacha hen anchichay tatagu way cha manaphapet an
Jesus hen nangempapchitan gubérnador Pilato hen tapenay iGalilea hen chacha mang-
inchatonan hen animar an Apudyus. 2 Yag senongfatan Jesus chicha way mangaliyén,
"Pakay. Ay ammoh ekatyuwén gapo ta yachi hen inyatéycha yag kaskasen hen fasorcha
no hen amin anchichay tapenay iGalilea. 3 Faén tot-owa. Ngém hen ifagà an chàyu, no
achiyu manchùgan hen anchi laweng way a-ammayu, kaman agéhchi hen karaweng hen
iyatéyyu. 4 Ya pachongna agé hen natéyan hen anchichay hemporo ya waru hen neorofan
hen anchi akayyangay faréy ad Siloe, ay ammoh ekatyuwén yachi hen manot-owaan
way chicha hen kapararowan hen fasorna no hen aminay tapen anchichay ininggaw ad
Jerusalem. 5 Faén agé, ngém tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way no achiyu manchùgan
hen fasoryu, kaman agéhchi hen karaweng hen iyatéyyu."

Hen anoh Apudyus hen anchichay achi omafurot

6 Angkay hiyachi yag kasen nampani ah Jesus way mangaliyén, "Wacha ano hen ihay
tagu way lenomtà hen anchi away way fig hen anchi lotana. Yachi yag cha émé-éméy
way i mangoh-oh no wacha laway fungana, yag ammag maimaid. 7 Wat gapo ta ammag
achi mamunga, imfagana hen anchi chan amma hen lotana way mangaliyén, 'Ilangngén,
ma-atlo ad uwan ah tawén ah chà i mangoh-o-oh-ohan way i mangila hen fungan annay
awayanna yag ammag maid, wat longhontaat, te pakay annag papoletégtégén yanggay
hen lota.' 8 Ngém sommongfat hen anchi chan amma way mangaliyén, 'Apo, antag anohan
way mamannéd ah ihay tawén lawa ta iyà kaufan hen pongarna yag enafunuwà 9 ta éhéd
yag mamunga ah tawén. Yag no mamunga, ammay. Ngém mag-ay ta ammag achi chillu,
yachi hen manlonghanta.' "

Hen nangempagachangan Jesus hen anchi nayùoh, tàén ngilin

10 Angkay hen-argawan way Safachu way ngilin chillu, chan tudtuchu ah Jesus hen
anchi chacha ma-am-amongan way Judio. 11 Yag niyaphor way wacha agéhchi hen ihay
in-ina way nayùoh way térén hen acharna te ammag penekot hen ongtan yag émméy
ah hemporo ya waru way tawén way achin gachang way tomàchég. 12 Angkay innilan
Jesus hiya, yag annaat fagaan way mangaliyén, "Ina, ta maka-an hen annay saketno,"
13 yag annaat tad-én hiya. Yag hen hiyachi, ammag nanggachangat agé hen anchi acharna,
wat chinayawna ah Apudyus. 14 Ngém hen hiyachi, ammag ommaningarngar hen anchi
ponò hen anchi chacha ma-am-amongan, te ngilin paat hen nanga-anan Jesus hen anchi
saket, wat annaat ekat hen anchichay na-a-among way tataguwén, "Apayto, achi koma
mafalinto, te énémay ag-agaw met yanggay hen makachuminggu hen meparafus ah man-
ammaantaaw. Wat yachi koma hen umaliyanyu way mangempaka-an hen saketyu ta faén
paat hen ngilin way Safachu." 15 Yag senongfatan Jesus hiya way mangaliyén, "Chàyu
way ammag pàpàila yanggay hen afurotna, pakay tàén ngilinén chayu hamham-én hen
animaryu way chayu met ùfachan way i mempainum. 16 Yag ammoh maid hamhamàyu
hen antoy ganà paat Abraham way hemporo ya waruy tawén hen namaligatan Chumunyu
an hiya. Ay ammoh laweng no maka-an hen saketna hen antoy ngilin." 17 Yag hen yachi,
gapo hen anchi songfat Jesus, anchag nafiinan hen anchichay kommontara. Waman
hen anchichay lonay way tatagu, anchag laylayad gapon amin anchichay kahahaang way
enammaana.

Hen mepaniyan hen mantorayan Apudyus
Mat. 13:31-33; Mar. 4:30-32

18 Angkay hiyachi yag ekat Jesusén, "Nokay hen mepachongan hen mantorayan Apudyus
ah mangempaniyà. 19 Hen miyaligana, wat kaman hen chumakaran hen anchi ka-ak-
akkettoyan way fukar way i inmuran hen ihay tagu hen garchinna. Yag yachi way lenomtà
yag ammag ommaway way i hommòfotan hen kasole hen anchichay pangana."

[20] Yachi yag kasen agé nampani ah Jesus way mangaliyén, “Nokay hen manginyaligà
hen mantorayan Apudyus. [21] Yato, te kaman hen anchi tenòtò way mangempabnar hen
tenapay way inyipon hen fufae hen ihay awit way arina wat annag enpabnar amin.”

Hen anchi nalepet way hawang
Mat. 7:13-14, 21-23

[22] Angkay hiyachi way cha éméy ah Jesus ad Jerusalem, enengwana hen kafabréfabréy
hen charan way manudtuchu hen tatagu. [23] Yachi yag henanhanan hen ihay tagu an
hiya way mangaliyén, “Apo, ay ancha yanggay aket hen tatagu way mahara-an.” Yag
anat somongfat ah Jesus ah pani way mangaliyén, [24] “Kakaratényu way hénggép hen
anchi nalepet way hawang ah hénggépanyu ad uchu, te tot-owa hen ifagà an chàyu way
chuarcha angkay hen tatagu way safali hen ekamancha way mamachas way hénggép
ngém achicha makaghép. [25] Te hen anchi nangimfaréy, no loohna i umfan hen anchi
hawang wat mataynan way mataynan hen anchichay wacha ah chara. Wat uray anchag
tomatàchég way chan kogkokogkog ya chan apoapo way fùtamto te chàni, somongfat
hen anchi nangimfaréy way mangaliyén, ‘Tawwan te maid angkay innilà an chàyu no
chuud hen narpowanyu.’ [26] Yag uray iyà-aròcha way mangaliyén, ‘Chàni angkay hen
cham nèanèanan, yag ah fabréyni hen cham i nantudtuchuwan.’ [27] Ngém kasenna
chillu ifaga way mangaliyén, ‘Maid angkay innilà ah katataguyu ya ah narpowanyu wat
lomayaw-ayuwat, chàyu way ammag laweng hen a-ammana.’ [28] Yag hen mangil-ancha
hen anap-otaaw way cha Abraham an Isaac yah Jacob ya anat amin hen anchichay
profeta way netatappecha amin hen mantorayan Apudyus, anchag mankela ya magénén
nanngangalitféncha hen fub-acha te chicha hen anchi metatap-ar way achi mafalin
mètape. [29] Waman hen tatagu way nètape hen mantorayan Apudyus, maid achicha
narpowan te marpocha ah karotarota way uray hen anchichay faén Judiowén mètapecha
way mèlagsak. [30] Wat ilanyu ngén,” way ekat Jesus, “te hen anchichay nafafa ad uwan,
chicha hen anchi nangato no ah pegwana. Waman hen anchichay kaman nangato ad
uwan, chicha hen nafafa ah pegwana.”

Hen layad Jesus hen anchichay iJerusalem
Mat. 23:37-39

[31] Hen hiyachiy tempo, émméycha hen tapen anchichay Fariseo yag incha imfaga an
Jesus way mangaliyén, “Un-unnina ménat Apo no an-ag manakpos way lomayaw ahto te
ammag gagar-én angkay Are Herod way i mangempapchit an hea.” [32] Yachi yag nampani
ah Jesus way sommongfat, ekatnéén, “Inyu ifaga hen hay masilifanna way ad uwan ya
ah wakasat chà chillu eparyaparyaw hen nihuhurug way ongtan ya chà amin ka-aka-
anén hen saket hen tatagu, wat ah hin-uchum, ehènad-o hen chà ammaan. [33] Wat hiyaha,
masapor etoroy-o hen ayà ad uwan ya ah wakas ingganah hin-uchum, te ammoh wachay
safali ah matéyan hen profeta no faén chillu ad Jerusalem.”
[34] Yachi yag hemhemmà Jesus hen a-amman hen anchichay iJerusalem yag annaat
ekatén, “Anii lawa, chàyu way iJerusalem, ammag sigab hen hamhamào gapon chàyu,
te ammag chàyu hen namchit hen anchichay profeta, ya chàyu agé hen namuntò
hen anchichay hennag Apudyus way manudtuchu an chàyu. Hen laychê koma, an-
og hahallimunan yanggay chàyu way kaman hen anchi cha ekaman hen manò way
manahàufu hen anàna, ngém anyu ammag a-adchiyén. [35] Wat ad uwan, an-ayug egad te
taynan chàyu an Apudyus. Wat hen ifagà an chàyu, manepod ad uwan, maid kasen mangil-
il-anyu an haén ingganah pegwana way yachi hen mangaryanyuwén, ‘Chayawéntaaw hen
anchi ummale way hennag Apudyus.’ ”

14

Hen kasen nanga-anan Jesus hen saket hen tempon ngilin

[1] Angkay hen-argawan way Safachu way ngilin chillu, na-ayagan ah Jesus ah faréy hen
ihay nangato way Fariseo way i mèan an chicha. Ya hen anchichay tataguhchi, chacha i
sepsepotan hiya no henon ammaana [2] te wacha agéhchi hen ihay larae way natayyungaw.

[3] Yachi yag inimoh Jesus hen anchichay Fariseo ya hen anchichay cha mintudtuchu hen
orchin way mangaliyén, "Chàyu kay, ay marabseng hen orchintaaw no ka-anén hen saket
hen uray ngilin way Safachu." [4] Yag anchag achin ale. Wat inégnanan Jesus hen anchi chan
saket yag kena-anna hen saketna yag annaat ifaga way omanamot. [5] Yachi yag annaat agé
ekat hen anchichay chan sepsepotén, "Hamham-ényu ngén, te no mag-ah hen anàyu ono
uray lawa fakayu hen fito way netongpo hen ngilin, ay ammoh achiyu chillu i aran." [6] Wat
anchag netopò hen anchichay tatagu way achicha makasongfat.

Hen ekaman way mempafafa ah achar

[7] Angkay hiyachi, enlasin Jesus way hen tapen anchichay inimfitar hen anchi Fariseo,
chacha paat piliyén hen anchi am-ammay way tùchu ah tumùchuwancha. Wat tinugun
Jesus chicha amin way mangaliyén, [8] "No ma-ayaganta way mèlagsak, achita koma ammag
i tumùchu hen anchi kapatigan way tutùchuwan, te magat wachay na-ayagan ah nangat-
ngato no chita, [9] yag antag mafiinan way térén no umale hen anchi nangayag an chita yag
ekatnéén, 'Pasinsiya, a ta iyuyam hen antoy tummutùchuwam ta tumùchuwan hen anchi
nangato way tagu.' Wat ammag kaskasen hen kafiinan way man-aton way i tumùchu hen
anchi pengetna. [10] Wat hen ekaman koma, no ayagan chita way mèlagsak, anta lawa an
i pomepenget way tumùchu ta egad hen anchi nan-ayag way mangaliyén, 'Umaleahto
te antoyan hen am-ammayay tùchuwam.' No hiyachi hen mekaman, machayawta hen
sangwanan hen amin anchichay tapen hen naimfitar. [11] Te heno way mangempachayaw
hen acharna, ammag mepafafa chillu. Waman hen anchi mangempafafa hen acharna, hiya
hen machayaw."

[12] Angkay hiyachi yag ekat Jesus agé hen anchi nangayag an hiya way mangaliyén, "No
mamparteta way manlagsak, achi ammag cha ayagan yanggay hen anchichay inib-a ya
sosnod ya hen anchichay fafaknang way atògong, te chicha, érégcha way somofalet wat
kaman an mafayachan hen anchi enkaman an chicha. [13] Ta hen ekaman no manlagsakta,
ayagan hen anchichay maid mafalinna ya hen anchichay nan-appelay an cha nan-abfurag,
[14] te no yachi, wat antag mabindisyunan te achicha makasofalet, wat ah Apudyus hen
mangchat ah sofaletna hen anchi man-uchiyan hen ammayay tagu ah pegwana."

Hen anchichay na-ayagan way metape koma an Apudyus
Mat. 22:1-10

[15] Angkay hiyachi way chengngar hen ihay cha mèan an Jesus hen anchi intugunna,
annaat ekatén, "Amchan tot-owa hen layad hen anchichay mèlagsak hen mantorayan
Apudyus ad uchu." [16] Yag anat songfatan Jesus hiya ah pani way mangaliyén, "Hen-
argawan ano, wacha hen ihay tagu way ekatnéén ammaana hen ammag chakaray lagsak,
wat inimfitarna agé hen chuaray tatagu way umale koma way mèlagsak. [17] Angkay narpas
way nesagana amin hen egad, hennagna hen anchi alepanna way i mangimfaga hen
anchichay ini-imfitarna ta umalecha te nesagana hen egad. [18] Ngém hen anchichay nai-
imfitar, an ihéén nanlason ah achina ayan. Hen iha, ekatnéén, 'Wacha hen an-owat
lenàwan way lota yag masapor iyà paat ilan hen karotana, wat panga-asem paat ta
pasinsiyéénà.' [19] Yag hen iha agé, ekatnéén, 'Haén, an-owat lenàwan hen hemporo way
faka, wat éy-ochi way i mangila hen kafakacha, wat panga-asem paat ta pasinsiyéénà.'
[20] Yag hen iha agé, ekatnéén, 'Ana-at ommahawa wat yachi hen maid umale an haén.' "

[21] "Angkay hiyachi yag namfangad hen anchi alepan yag henaphapetna amin chachi hen
anchi apona. Yag ammag ommaningarngar hen anchi ap-apo, yag annaat ifaga hen anchi
alepanna way mangaliyén, 'Ag-aggagém ta éméy-aat hen kacharacharan ya hen korsa
hen antoy fabréy yag uray heno way ichaham, ayagam amin chicha ta umalecha way i
mèlagsak way uray hen anchichay maid mafalinna ya nan-abfurag ya nan-appelay.' "

[22] "Angkay narpaschi, yag kasen namfangad hen anchi alepan way mangaliyén, 'Apo,
na-ammaan tot-owa hen imfagam, ngém wacha chillu hen maggawan non an wachay
umale.' [23] Yag anat agé ekat hen anchi ap-apowén, 'Wat kasen-a éméy way uray hen
anchi anachawwéy way lugar ingganah penget chi lota, yag im à-aro-on paat hen tatagu

ta umalecha paat way i mèlagsak ta mapno koma hen antoy farév-o. [24] Te hen ifagà an
chàyu, maid angkay paat iha hen anchichay pés-éy naimfitar ah manemhem hen antoy
nesagana.' "

Hen kaligatan hen somorotan an Jesus
Mat. 10:37-38

[25] Angkay hen-argawan way anchag chuar hen anchichay tatagu way cha metnod
an Jesus, ammag nanhagong ah Jesus an chicha yag ekatnéén, [26] "Heno way tagu way
manlayad way mamfalin ah pasorot-o, masapor chakchakkar hen layadna an haén no
hen layadna hen chinàcha-arna ya ah ahawana ya hen a-anàna ya hen sosnodna ya
uray hen acharna, te no faén, achi mafalin way mampasorot-o. [27] Ya heno way tagu
agé way achina maetorochan hen aminay ligat hen somorotana an haén tàén yachi hen
iyatéyna, wat achi agé mafalin way mampasorot-o. [28] Yato hen kapaniyana," way ekat
Jesus. "Non an umat yag wachay manlayad way mangempa-amma ah chakaray farév,
ay ammoh achina ham-éham-én unna hen gastosna ta ilana no érégna hen pelakna ah
mangenhènad hen hiyachiy farév. [29] Te non an umat yag inlugina way manà-ad yag na-
aminat hen pelakna way achi makarpas, wat ammag am-amrangén amin hen anchichay
nangi-ila an hiya te korang hen mafalinna. [30] Yag penelohcha way mangaliyén, 'Hen
yatoy taguwat inlugina way mangamma ngém iggay peet makahènad.' [31] Ya hen ihay
panina agé," way ekat Jesus, "no wacha hen ihay Are way hemporoy lifu hen sorchachuna,
achina ammag iligwat way i mìgufat hen anchi ahen-arena way chuwamporo way lifu hen
sorchachuna, no achina ham-éham-én unna no érégna way maka-afà hen anchi kafusorna
ono achi. [32] Ngém no elasinna way achicha kafaelan way mangafà, homnag ah iha way i
mangentar-éd hen anchichay kafusorcha hen kawad-ancha ah achawwéy ta ifagana no
heno hen laychéncha ah mantetempoyugancha. [33] Wat pachongna agé," way ekat Jesus,
"way hen anchi mangaliyén somorot an haén, masapor manhamahamà unna, te achi
mafalin somorot hen anchi tagu an haén no achina iyanggayan hen amin way wacha an
hiya."

Hen mepaniyan hen anchi somorot an Jesus ah kaman ahin
Mat. 5:13; Mar. 9:50

[34] Kasen nampani ah Jesus ah miyaligan hen anchichay cha somorot an hiya ah kaman
ahin, ekatnéén, "Ammay met hen ahin te wacha hen kausarana. Ngém non an maka-
an hen kenapaketna, ammag maid én-énnén way kasen mangempapaket. [35] Wat ammag
maid sérfina te uray iyafunu wat achi mausar, wat an yanggay metap-ar. Chengngaryu
hen antoy chà ifaga te naingaan-ayu, wat ma-awatanyu koma hen laychénay aryén."

15

Hen anchi natarà way karnero
Mat. 18:12-14

[1] Angkay hen-argawan way incha mì-igngar an Jesus hen anchichay cha mangam-
among hen furor ya hen anchichay tapenay napepeloh way tatagu, [2] wat anchag
chan ngangayutongot hen anchichay Fariseo ya umat agé hen anchichay siguchay cha
mintudtuchu hen orchin Moses, ekatchéén, "Pakay hay taguwanna way ammag cha mì-
ib-ifun hen anchichay menangfasor ya cha amin mèan an chicha."

[3] Yachi yag anat mampani ah Jesus an chicha way mangaliyén, [4] "Chàyu ngay, non an
umat yag wacha an chàyu hen hinggasot chi karnerona yag natarà hen iha, ay ammoh
achina ngén taynan hen anchi siyamporo ya siyam ah péchag ta ina anapén hen anchi
ihay natarà ingganah ichahana. [5] Yag no ichahana ya gapoh laylayadna, annag fu-
uchun way mangenhàyat. [6] Yag yachi way enhàyatna, annag amongon hen anchichay
ifana ya atògongna way mangaliyén, 'Lomaylayadtaaw te inchahà hen antoy natarà
way karnerò.' " [7] Yag anat ekat Jesusén, "Pachongna agé way kaskasen hen layad hen
anchichay ini-inggaw ad uchu hen mamfafawiyan hen ihà-anay menangfasor no hen

layadcha hen anchichay siyamporo ya siyam way ammayay tatagu way achicha masapor way mamfafawi."

Hen anchi natarà way faletò

8 Entoroy Jesus way mampani, ekatnéén, "Yag non an umat yag wacha agéy ihay in-
ina way hemporo hen faletòna, yag non an gag-ara yag tenêchégna hen iha, ay ammoh
achina entég hen helaw yag annaat hagahagachan hen faréyna ah manganapana ingganah
ichahana. 9 Yag no inchahana agé, ayagana hen anchichay ifana ya atògongna way
mangaliyén, 'Antaaw ammag lomaylayad te antoy inchahà hen anchi faletò-o way natarà.'
10 Wat kaman agéhchi," way ekat Jesus, "hen lomaylaychan hen anchichay anghel Apudyus
hen mamfafawiyan hen uray ihà-anay menangfasor."

Hen anchi natarà way anà

11 Entoroy Jesus way mampani, ekatnéén, "Hen-argawan ano, wacha hen ihay am-
ama way chuwa hen anàna way pahig larae. 12 Yag ekat hen anchi uchichiyén, 'Ama,
idchatnowat koma ad uwan hen tawid-o.' Wat hiyachi yag nan-agwéén amacha hen kok-
owana wat empàchangna hen anchichay chuway anàna."
13 "Angkay hiyachi way nanlooh hen kamanay ag-agaw, enlaon hen anchi enawchi hen
aminay penakafingayna yag lommayaw way émméy ah achawwéy way lota, yag annag
lenamram amin hen laon hen kok-owana ah lenoroko. 14 Angkay hiyachi way na-amin hen
amin way wacha an hiya, niyaphor way nabtel hen hiyachiy lota way achi mawitwitan
wat nakorangan way térén. 15 Yachi yag ammag nepapelet way i mèlabfu hen ihay tagu
hen hiyachiy lota, wat piniyarcha hiya way i mampangpangan hen fafuy ah péchag. 16 Yag
gapoh henaangna, uray hen anchi fungan hen away way cha anén hen fafuyén laychénay
mangan non an mafalin, te ammag maid umidchat an hiya ah ma-an."
17 "Angkay na-awni way inumchah hen hamhamàna, yag annaat ekatén, 'Amin hen
anchichay chan labfu an Amaat homahawar hen chacha anén, yag antoyana-at ahto way
ammag tég-angay matéy ah henaangna. 18 Aẇ, ana-at chillu mamfangad an Ama ayong.'
Wat hen ifagà an hiya, ekat-owén, 'Ama, nakafasorà an Apudyus ya nakafasorà agé an hea,
19 wat uray no achì karébféngan way mifilang ah anàno, anà lawag aran ah mèlabrabfu an
hea.' 20 Yachi hen ekatna ah hamhamàna yag annaat iligwat way éméy an amana."
"Angkay hiyachi way niya-adchawwéy way cha-an chillu umchah ah fabréy, enlarasinat
agé amana way anàna peet hen anchi naway yag ammag naség-angan way nangila an
hiya. Wat anat managtag way i nanib-at yag finàwarna ah layadna. 21 Yachi yag anat man-
ale hen anchi anàna way mangaliyén, 'Ama, nakafasorà an Apudyus ya hea, wat achì tot-
owa karébféngan way mifilang ah anàno.' 22 Ngém chaat agé ekat amana hen anchichay
alepannéén, 'Aggagényu way manginyale hen anchi ka-am-ammayan way lumfong ah
ilumfong hen antoy anào. Yag iyaleyu agé hen anchi sapatos ta mansapatosna ya hen
sengseng ta mansengseng. 23 Yag anyuwat i aran agé hen anchi tabtafà-an way ubfu
yag penarteyu ah manlagragsakantaaw. 24 Te hen antoy anào, ekat-owat no natéy yag
natattagu peet, yag ekat-owat no tarànachi yag antoyan peet way nachahan. Yachi yag
inlugicha way manlagragsak.' "
25 "Angkay hiyachi, niyaphor way i hommepot hen anchi pangorowana. Yag yachi way
cha homàyat way cha homag-én ah faréycha, chengngarnaat agé hen anchichay chan
kankanta ya cha mamattong. 26 Yag annaat ayagan hen ihay alepancha way mangimoh an
hiya no heno hen anchi chacha ammaan. 27 Yag ekat hen anchi alepanén, 'Hommàyat hen
anchi enawchim wat empaparten amayu hen anchi tabtafà-an way ubfu ah laylayadna
hen hommàyatana way étégna peet way natattagu ya maid laweng ah nepasamak an
hiya.' 28 Yachi yag ammag penomtok hen anchi pangorowana yag nanggat wat ammag
achi hénggép ah faréy. Wat ginumhad ah amana way i nangà-arò an hiya. 29 Ngém annag
senongfatan ah amana way mangaliyén, 'Ilam ngén, ah kamanay tawén, anà yanggay
ammag kaman alepan an hea way chan amma-amma way maid amin lenabrabseng-o
ah imfagam, yag maid paat agé ekatnowén epartiyam haén ah uray lawa an anà chi

gancheng ah elagsak-o hen inib-à. [30] Ngém angkay hommàyat hen annay naroko way
anàno way annag lenamram amin hen kok-owam ah pota yag hiyaat agé hen empartiyam
hen anchi tabtafà-an way ubfu.' [31] 'Anào,' way ekat amana, 'hea, an-ag wawà-acha an haén
wat amin way wachan haén, awam amin. [32] Ngém ad uwan, masapor manlagsaktaaw ya
lomaylayadtaaw te gappiyana ah natagu peet hen annay enawchim way ekat-o nog natéy,
ya ammay te namfangad te ekat-owat agé nog tarànachi.' "

16

Hen enkaman hen anchi nasilib ah pagsaya-atan hen ataguwana

[1] Angkay hiyachi yag kasen nampani ah Jesus hen anchichay pasorotna, ekatnéén, "Hen-
argawan ano, wachan ihay faknang way tagu way nangimpiyar amin hen egad hen ihay
cha mèlabfu an hiya. Ngém chengngar hen anchi faknang way ammag cha lamramramén
peet hen anchi piniyarna hen kafinaknangna. [2] Wat empa-ayagna hiya yag annaat ekatén,
'Nokay ngata hen annay chà changrén way ekatchéén cham ammaan. Wat ayé ta elestam
amin hen enammaam mepanggép hen napiyaram te eparyaw-o angkay hea.' [3] Wat ammag
chan hamahamà hen taguwanchi ah ekamanna. Yag annaat ekatén, 'Nokay lawa hen
én-énnê way matagu hen antoy chaà eparyaw hen antoy apò, te nakapsotà met way
homepot ya afifiin met amin hen mampalemmos. [4] Yato uwa hen ammaà ta uray no
eparyawà hen chà mèlabfuwan, mafalin chillu way epaghépà ah tapen chi faréy.' [5] Yachi
yag annaat ayagan amin hen anchichay nakautang an apona, yag annaat ekat hen anchi
iséén, 'Kamana hen utangno hen anchi apò.' [6] Yag imfagana way hinggasot way lata way
lana. Wat anat ekat hen anchi neparyawén, 'Yato hen lestaan hen utangno wat pelmaam
ta antag késsayan ta an yanggay lemanporo way lata hen utangno.' [7] Yag imfagana agé
hen anchi iha way mangaliyén, 'Kamana agé hen utangno hen apò.' Yag imfagana way
henlifuy futong way fégah. Yachi yag ekat agé hen anchi neparyawén, 'Antoyan hen papel
hen utangno wat pelmaamat ta kàka-ananta ta an yanggay warunggasot hen fayacham.'
"

[8] "Angkay hiyachi way na-awni yag enlasin hen anchi ap-apo hen kenasilib hen anchi
neparyaw wat chinayawna hen kenaraengna way cha manginyanap ah pagsaya-atana
ah tapen chi ag-agaw." Yachi yag anat ekat Jesusén, "Tot-owa way hen anchichay achi
omafurot an Apudyus, kaskasen hen kenaraengcha mepanggép hen ekamancha hen antoy
ataguwan ad uwan no hen anchichay cha omafurot."

Hen tugun Jesus

[9] Entoroy Jesus way manugun an chicha, ekatnéén, "Hen itugun-o an chàyu, usarényu
hen kafinaknangyu hen antoy lota ah mangin-ifaanyu ah tapena ta no marpas hen
kausarana wat epaghép chàyu ad uchu."

[10] "Heno way natalek way mangchén hen anchi akettoy way nipiyar an hiya, wat matalek
agé way mangchén ah chakar. Ya pachongna agé hen anchi chan kétém ah uray aket,
kapeletan way mankétém agé ah chakar. [11] Wat no achiayu matalek way mangchén hen
pelak hen antoy lota, wat kaskasen agé way achiayu matalek way mangchén hen tot-oway
kafinaknang ad uchu. [12] Te no an-ayug achi matalek way mangchén hen kok-owan hen
tapena, ay ammoh wachay midchat an chàyu ah mankok-owayu ah pegwana."

[13] Yachi yag kasen nampani ah Jesus way mangaliyén, "Hen alepan, achi mafalin way
chuwa hen omapowana, te kapeletan way laylaychéna hen iha yag agorgorana agé hen iha.
Ya pelet way tàchégana hen iha yag penelohna agé hen anchi iha. Wat pachongna agé no
pelak hen napateg an hea, achi angkay agé mafalin way patigém hen laychén Apudyus."

[14] Hen nangngaran hen anchichay Fariseo hen anchi intudtuchun Jesus, anchag enam-
amrang hiya, te laylaychéncha paat hen pelak. [15] Wat anat ekat Jesus an chichéén, "Chàyu,
anyu yanggay an cha epàpàila hen kaenammayyu ah sangwanan hen tatagu, ngém inni-
ilan chillu Apudyus hen tot-owa way wachah hamhamàyu. Te hen anchi chayu patpatigén
paat way tatagu, wat ammag aggarémhachi an Apudyus."

[16] Entoroy Jesus way mangaliyén, “Hen orchin Moses ya hen ensorat hen anchichay
profeta, wat cha natongpar ingganah ummaliyan Juan way namfunfunyag. Yag yachi
way ummale ah Juan, cha mepagngar hen anchi ammayay chamag mepanggép hen
mantorayan Apudyus ya chuarcha hen mangempapelet way metape. [17] Ngém achiyu
ammag cha ekatén miyat-atob hen uray anchi ka-akettoyan way orchin Apudyus, te
narakrakaat agé hen antoy lota ya ad uchu ah maumah no hen anchi ka-akettoyan way
orchin Apudyus.”
[18] Yag ekat Jesus agéén, “Heno way larae way manginhiyan hen ahawana yag enahawana
hen safali, chagchagasnachi hen anchi inyatobna. Ya heno agé way mangahawa hen anchi
inhiyanna, wat chagchagasnachi agé.”

Hen anchi faknang yah Lazaro way publi

[19] Angkay hiyachi way cha etoroy Jesus way mantudtuchu, ekatnéén, “Hen-argawan
ano, wachan ihay tagu way ammag faknang ya a-anammay way térén hen lumfongna ya
ammag chan lamram-ay ah enag-agaw. [20] Yag wacha agéhchi hen ihay kapos way ammag
maid paat mafalinna ya ammag nagguligulid hen acharna way ah Lazaro hen ngachanna.
Ah Lazaro, enag-agaw way ammag i-inggaw hen anchi hawang hen faknang [21] way cha lawa
manhéhhéód no chichana yag wachay mag-ah ah fugtan hen anchi faknang ta wachay
manhah-aliwana ah henaangna. Ya uray agé hen anchichay ahowén, chacha hemotan
hen gulidna.”
[22] “Angkay hen-argawan yag natéy hen anchi maid mafalinna yag enlayaw hen an-
chichay anghel hiya, wat incha inchapat an Abraham way mèlagsak ad uchu. Yachi yag
natéy agé hen anchi faknang yag inlufùcha, [23] wat émméy ad Hades way iggaw hen natéy
way ammag cha mapap-aligatan way térén.”
“Angkay hiyachi way nantangad hen anchi faknang, enlasinna ah Abraham hen
achawwéy ya ah Lazaro way nichachapatat agé an hiya. [24] Yag anat man-ongaw way
mangaliyén, ‘Apo Abraham, ség-anganà paat ta epalem koma ah Lazarowanna ta uray lawa
annag esawsaw hen limanah chanum yag empatedtedna hen antoy tapào ah téménéngan
lawa hen chilà te anà ammag napàgang way térén hen antoy pétang hen apoy.’ [25] Ngém
ekat Abrahamén, ‘Anào, ay naliw-am hen natatagguwam hen lota way pahig ammay hen
wacha an hea. Waman hen natatagguwan Lazaro, ammag pahig lawa ligat hen wacha an
hiya. Ngém ad uwan, layyalayyad ah Lazaro ahto. Waman hea, an-ag cha mapap-aligatan.
[26] Yag faén agé anggaychi te maid chillu én-énnénni way umalehna, te annayan hen
chakaray téfang way nanohorchà an chitaaw, wat uray wachan manlayad way gumchang
ahna, achi chillu mafalin te maid ayéna. Ya umat agé hen heno way wachahna, achi
agé makadchang ahto.’ [27] Yachi yag anat ekat hen anchi faknangén, ‘Wat no yaha, Apo,
pangpanga-asem paat ta epééyno ah Lazaro ah faréy cha Ama [28] te wachacha hen lemay
sosnod-o, ta ina koma warnengén chicha ta falewancha hen a-ammacha ta achicha koma
mepalehto hen antoy iggaw hen amchanay ligat.’ [29] Ngém ekat Abrahamén, ‘Oo a, ngém
wà-acha met hen anchi ensosorat Moses ya hen anchichay profeta ah kawarnengancha
koma no ancha an changrén.’ [30] ‘Oo tot-owa Apo,’ way ekat hen anchi faknang, ‘ngém awni
yag achicha afurotonchi. Ngém non an paat wachay nan-uchi ah natéy ah i mangimfaga
an chicha, awni yag manchùgancha hen anchi lawengay a-ammacha.’ [31] Ngém ekat agé
Abrahamén, ‘No achicha afuroton hen ensorat cha Moses ya hen anchichay profeta, tàén
no wachay man-uchi ah natéyat achi chillu ma-awis hen hamhamàcha.’ ”

17

Mepanggép hen fasor
Mat. 18:6-7, 21-22; Mar. 9:42

[1] Angkay hiyachi yag ekat Jesus hen anchichay pasorotna way mangaliyén, “Wacha
tot-owa hen mekaman ah ma-awisan hen tatagu ah manùgancha an Apudyus. Ngém
ammag ka-as-ase way térén hen anchi tagu way ommawis ah fumasoran hen tapena, [2] te
wadwadcha hen machusaana ah pegwana no hen metàchan hen fato ah fagangna yag

netap-ar ah fayfay no hen anchi mangammaana ah fumasoran hen anchi uray nakapsot
hen afurotna. [3] Wat ar-arwachanyu paat hen chayu ammaan."
"No fumasor hen ihay tagu an chàyu, amhiwényu, yag no changréna, pakawanényu.
[4] Ya uray mangappitu hen fumasorana an chàyu hen ihay ag-agaw ya mangappitu agé hen
umaliyana way mangimfafawi, masapor pakapakawanényu chillu."

Mepanggép hen afurot

[5] Angkay hiyachi yag ekat hen anchichay aposel an Jesusén, "Apo, papegséém koma hen
afurotni." [6] Yag anat ekat Apo Jesusén, "No wachay afurotyu ah uray kaman hen kachakar
hen fukar hen mostasa, mafalin way ekatyu hen annay awayén, mahònot-a yag nimura-a
ah fayfay wat ma-ammaan tot-owa."

Hen fiyang hen alepan

[7] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Non an umat yag wacha an chàyu hen wachay
alepanna ah hommàyat way i nan-arachu ono i nan-achug ah karnero, ay ammoh ifagan
hen anchi nangen-alepan an hiya way umalea ta in-a mangan. [8] Faénchi met hen ifagana
te hen ifagana, ekatnéén, 'In-an urah yag senokatam hen lumfongno ta ammay hen man-
alekattowam ta panganénà unna yag an-aat mangan.' [9] Yag achi agé manyaman hen anchi
nangen-alepan hen nangammaana hen aminay empa-ammana. [10] Wat pachongna agén
chàyu no enammaanyu amin hen imfagan Apudyus, achiyu ekatén an-ayug machayaw ta
anyug ekatén, 'An-ani lawa an alepan way anni yanggay an enammaan hen fiyangni.' "

Hen nanga-anan Jesus hen konet hen hemporo way tatagu

[11] Angkay hiyachi way cha émé cha Jesus ad Jerusalem, chacha engwa hen namfattanan
hen provinsiyan hen Samaria ya Galilea. [12] Yag hen chacha homàyatan hen ihay fabréy,
hinib-atcha hen hemporo way tatagu way nakkonet amin. Omma-adchawwéy hen
anchichay hemporo way cha mangèngaw hen laychéncha, [13] ekatchéén, "Apo Jesus,
ség-angam koma paat chàni." [14] Yachi way innilan Jesus chicha yag ekatnéén, "Inyu
epàila hen acharyu hen anchichay papachi ah manot-owaana way naka-an tot-owa hen
annachay saketyu." Yag hen chacha manaranan way émé, ammag naka-anat agé hen
anchi saketcha. [15] Yag hen anchi iha, hen nangil-ana way naka-an hen saketna, ammag
nampangafangad paat way cha manakar hen alena way manayaw an Apudyus. [16] Yag
ammag nampalentomang hen henagong Jesus way chan yamayaman an hiya. Yag hen
hiyachi paat agé way tagu, wat faén Judio te eSamaria way pepellohon hen anchichay
Judio. [17] Yachi yag anat ekat Jesusén, "Ay faéncha ngén hemporo hen anchichay naka-an
hen saketna, wat chuudcha kay hen anchi siyam nò. [18] Ay anggay yanggay peet hen antoy
faén Judio hen namfangad way i manyaman an Apudyus." [19] Yachi yag annaat agé ekat an
hiyéén, "Tomàchég-a ta in-a, te gapon afurotno wat naka-an hen saketno."

Hen mekaman hen milugiyan hen mantorayan Apudyus
Mat. 24:23-28, 37-41

[20] Angkay hiyachi yag senarudsud hen anchichay Fariseo an Jesus no kamana hen
manginlugiyan Apudyus way mantoray. Yag anat ekat Jesusén, "Maid ustoh kail-an hen
manginlugiyan hen mantorayana. [21] Ya maid agé mangaliyén, 'Ilanyu ngén, te antoyan
hen mantorayan Apudyus ono anchiyan,' te hen mantorayan Apudyus, wat mantoray ah
hamhamà hen tatagu way maid mata ah makaila."
[22] Angkay hiyachi yag ekat Jesus hen anchichay pasorotna agéén, "Umchah hen tempo
way gapon ligat, anyug laychén way térén way mangila koma hen mamfangchà, haén
way Pangorowan hen Tatagu, ngém achiyu chillu ilan hen hiyachiy tempo. [23] Wat
no wachachay tatagu ah mangaliyén, 'In-ayuhchi te wachahchi,' ono 'umaleayuhto te
antoyan peet,' wat achiayu paat cha émé way i mangila. [24] Te hen mamfangchà way
Pangorowan hen Tatagu, ammag maid achi mangila an haén hen hiyachi, te kaman
yanggay koliyapyap way annag helawan amin hen egachay lota. [25] Ngém masapor unna
pap-aligaténà hen tatagu way cha matagu ad uwan way achiyà mangiggéén an chicha ya
anat umchah chachi. [26] Yag hen ekaman hen tatagu hen mamfangchà way Pangorowan hen

Tatagu, wat kaman hen nekaman hen tempon Noe. [27] Te hen anchi tempon Noe, anchag
cha mangmangan ya umin-inum ya chan ah-ahawa way maid kasen hamham-éncha
ingganah hinénggép cha Noe hen anchi papor way ammag maid ekat hen tataguwén
wachan mepasamak yag nap-ongat agé amin hen antoy lota yag naoforcha amin. [28] Yag
kaman agéhchi hen nekaman hen tempon Lot, te wéhchi agéén cha mangmangan ya cha
umin-inum ya chan ahelàràò, ya chacha agé manmumura ya man-am-amma ah faréy
[29] inggana hen anchi ag-agaw way lommayawan cha Lot hen fabréyanchi ad Sodoma. Yag
yachi way maid ekat hen tataguwén wachay mepasamak, yag ammag niyuchanat agé hen
apoy ya fummafara way asufre way narpod uchu, yag ammag neopoh amin hen egad.
[30] Wat kaman agéhchi hen mekaman way maid ekat hen tataguwén wachay mepasamak
yag namfangacha-at way Pangorowan hen Tatagu."

[31] "Hen hiyachiy ag-agaw, hen anchichay niyaphor way wachah chara, achicha hénggép
unna way mangalekam hen alekaméncha. Ya hen anchichay niyaphor way hommepot
agé, achicha agé hamham-én way homàyat ah fabréy. [32] Te yachi hen enkaman hen ahawan
Lot way annag hehemmà paat hen kok-owana wat anchiyat ammag namfalin ah ahin. Wat
achiyu cha ar-aliw-an hen nekaman an hiya."

[33] "Hen anchi tagu way mangempapangég hen ataguwana hen antoy lota, matéy chillu.
Waman hen anchi tagu way cha mangafurot an haén tàén yachin iyatéyna, midchat an
hiya hen mannanayun way ataguwana an Apudyus. [34] Hen ifagà an chàyu, non an umat
yag lafi hen mamfangchà yag wacha hen nanchachapat way nanasséy, wat ma-ara hen iha
ya mataynan hen iha. [35] Yag mag-ay agé no wachay chan fayu ah chuway fufae, wat ma-ara
agé hen iha yag nataynan agé hen iha. [36] Yag no chuwacha agé hen hommepot, wat ma-ara
hen iha yag nataynan agé hen iha."

[37] Yachi yag inimoh hen anchichay pasorotna way mangaliyén, "Chuud hen ma-ammaan
nahha, Apo." Yag anat mampani ah Jesus way mangaliyén, "Hen anchi iggaw hen natéy,
yachi hen ka-amongan hen anchichay kasole way mangissa hen natéy."

18

Hen anchi nà-amfaro way iggayna iyanggayan way manchawat

[1] Angkay hiyachi yag nampani ah Jesus hen anchichay pasorotna hen nangin-
tudtuchuwana way ancha komag chan luwaluwaru way achi koma cha machischismaya
hen hamhamàcha. [2] Ekatnéén, "Hen-argawan ano, wacha hen uwis hen ihay fabréy
way ammag maid égyatna an Apudyus ya maid agé ifiinna ah ahentaguna. [3] Yag hen
hiyachiy fabréy agé, wacha hen ihay nà-amfaro way ammag cha émé-éméy an Uwis way
i mampatorong way mangaliyén, 'Toronganà paat ta achiyà afaén hen anchi kakontarà.'
[4] Ammag nafayag way achi pagan-anon Uwis hiya. Angkay hen anongohna way ammag
nappég ah Uwis, ekatna ah hamhamànéén, 'Tàén maid égyat-o an Apudyus ya uray maid
iyafiin-o ah tatagu, [5] an-o chillug torongan hen annay fufaeyanna te ammag homaliwa yag
tenémpég agé ah cha umaleale.' "

[6] Angkay hiyachi yag ekat Apo Jesus way mangaliyén, "Tàén lawengay tagu hen anchi
uwis, hamham-ényu ngén hen anchi enkamanna. [7] Wat ah Apudyus way ka-a-ammayan,
ay achi kaskasen hen ekamanna way somofalet hen anchichay penelena way tatagu no
anchag iyar-argaw ya enlabraficha way manchawat an hiya. Ay ammoh mampanaag ah
Apudyus way manorong an chicha. [8] Hen ifagà an chàyu, ag-aggah yag tenoronganaat
chicha. Ngém ah pegwana way mamfangchà way Pangorowan hen Tatagu, ay nanggilah
wachay ichahà ah nangafurot an haén."

Hen nanluwaruwan hen anchi Fariseo ya hen anchi cha mangam-among hen furor

[9] Angkay hiyachi yag kasen nampani ah Jesus hen anchichay tatagu way anchag
nanapnek ah kaenammaycha ya chachaat agé peet pelohon hen tapena. [10] Ekatnéén, "Hen-
argawan ano, wachacha hen chuway tatagu way nane-ed ah Templo way i manluwaru
way hen iha, Fariseo, ya hen anchi iha, wat ihay cha mangam-among hen furor. [11] Angkay

ah faréy, i tommanig hen anchi Fariseo yag inlugina way manluwaru way mangaliyén,
'Apudyus, manyamanà te faénà kaman hen anchichay tapena way anchag cha gamgaman
hen heno ya nangéttémcha ya chacha amin chumagchagas. Ya manyamanà agé te faénà
laweng way kaman hen annay cha mangam-among hen furor. 12 Te haénat, chinuminggu
way manlanganà ah chuway ag-agaw way achi mangmangan, ya chà amin fayachan an
hea hen pagkaporon hen egachay wacha an haén.' "
13 "Angkay hen anchi cha mangam-among ah furor, oma-adchawwéy way tommatàchég
way achi paat mammuhmuhwat way mantangad te mafiinan, wat annag cha pagpagén
hen faro-ongna ah mamfafawiyana hen fasorna. Yag ekatnéén, 'Apudyus, anà ammag
ség-angan koma paat an hea te menangfasorà.' " 14 Yachi yag inyanongoh Jesus way
mangaliyén, "Hen ifagà an chàyu, hen anchi ammayén Apudyus wat hen anchi cha
mangam-among ah furor angkay, yag faénat agé hen anchi Fariseo. Te heno way tagu
way mangempachayaw hen acharna, ammag mepafiin chillu. Waman hen anchi tagu way
mangimpudnu hen karawengna, mepachayaw ah pegwana."

Hen namindisyunan Jesus hen ungunga
Mat. 19:13-15; Mar. 10:13-16

15 Angkay hiyachi yag wachacha hen anchichay cha manginyéy hen anàcha an Jesus ta
tad-éna koma way mamindisyun. Ngém hen nangil-an hen anchichay pasorotna, anchaat
agég cha amhiwén chicha. 16 Yag chaat chillu ayagan Jesus hen anchichay ungunga, yag
annaat ifaga hen anchichay ifana way mangaliyén, "Eparufusyu hen annachay ungunga
ta umalecha an haén, te hen anchichay kaman an chicha, wat chichachi hen metape hen
mantorayan Apudyus. 17 Te tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way uray heno way tagu way
achi mangempafafa hen acharna hen omafurotana an Apudyus way kaman hen kafafan
hen antochay ungunga, wat achi angkay mafalin way metape hen mantorayan Apudyus."

Hen anchi faknang way annag pawadwad-én hen kafinaknangna
Mat. 19:16-30; Mar. 10:17-31

18 Angkay hiyachi yag wacha hen ihay ponò hen Judio way émméy an Jesus way
mangaliyén, "Heay ammayay Apo, nokay hen ammaà ta mètaguwà an Apudyus ah ing-
inggana." 19 "Pakay ekatnowén ammayà," way ekat Jesus, "te maid met kasen ammay
no faén yanggay ah Apudyus. 20 Yag innilam met chillu hen orchin Apudyus way achita
cha chumagchagas ya achita cha pomatéy, achita cha mangakaw ya achi cha istiguwan
hen faén tot-owa, ya masapor rispituwén hen chinàcha-ar." 21 Yag sommongfat hen
anchi tagu way mangaliyén, "Oo ngén, tenongpar-o met amin chaha nanepod hen
kaong-ongà." 22 Angkay chengngar Jesus hen ekatna yag annaat ekatén, "An ihà-an peet
yanggay hen korangno way masapor ammaam, wat im elao amin hen kok-owam yag
inwarasno hen laona hen anchichay maid mafalinna, wat yachi hen marmuwan hen tot-
oway kafinaknangno ad uchu. Yag an-aat umale way somorot an haén." 23 Ngém hen
nangngaranan nadchi, ammag ngommehpéy te hen hiyachiy tagu, ammag faknang way
térén.
24 Hen nangil-an Jesus hen tenomkarana, annaat ekatén, "Ammag naligat way térén
hen metapyan hen faknang hen mantorayan Apudyus. 25 Te ammag narakrakaat agé hen
homroan hen kafayu hen matan hen chagum no hen metapyan hen faknang an Apudyus."
26 Yachi yag anat ekat hen anchichay nangngarén, "Wat no yahaat, ay nanggilah wacha
paat laway ihah metape an Apudyus." 27 Ngém ekat Jesusén, "Hen anchi achi mafalin
ammaan hen tatagu, mafalin chillu ammaan Apudyus."
28 Yachi yag anat ekat Pedro an Jesusén, "Ilam ngén chàni, te tenaynanni amin hen
fabréyni gapoh sommorotanni an hea." 29 "Oo tot-owa," way ekat Jesus, "yag hen ifagà
an chàyu, heno way manaynan hen fabréyna ya ahawana ya sosnodna ya hen chinàcha-
arna ya a-anàna ah manginwarawagana hen mepanggép hen mantorayan Apudyus, 30 wat
chùchùar hen midchat an hiya hen antoy matatagguwana no hen tenaynana. Ya ah
pegwana, mètagu agé an Apudyus ah ing-inggana."

Hen kasen nangimfag-an Jesus hen matéyana
Mat. 20:17-19; Mar. 10:32-34

31 Angkay hiyachi yag enet-én Jesus hen anchichay hemporo ya chuway pasorotna yag
imfagana way mangaliyén, "Changrényu ngén, te hen antoy chataaw ayan ad Jerusalem
wat ma-ammaan an haén way Pangorowan hen Tatagu hen aminay ensorat hen anchichay
profeta ad namenghan. 32 Te meporangà hen anchichay faén Judio way anà ammag sénsén-
én yag ininsortowà ya tenoppaanà, 33 henapratanà ya ana-at narég pédtén. Yag hen anchi
ma-atloy ag-agaw, man-uchiyà chillu." 34 Imfagan Jesus aminchi ngém hen anchichay
pasorotna, anchag iggay chillu ma-awatan hen imfagana te kaman paat netataro hen
laychénay aryén wat achi éméy ah hamhamàcha.

Hen nanga-anan Jesus hen finurag hen anchi ihay palemmos
Mat. 20:29-34; Mar. 10:46-52

35 Angkay hiyachi way cha homag-én cha Jesus ad Jerico, wacha hen ihay nabfurag way
tummutùchu hen penget hen korsa way chan pap-alemmos. 36 Yag hen nangngarana hen
chan lawhan hen anchichay chuar way tatagu, chana imohon no nokay hen cha ma-
ammaan. 37 Yag imfagacha way naway ah Jesus way eNazaret way manlooh. 38 Yag nan-
ongawat agé hen anchi nabfurag way mangaliyén, "Heay Jesus way ganà David, panga-
asem paat ta ség-anganà." 39 Yag hen anchichay tatagu way cha mamangpango, iningarcha
hiya way mangempaginang, yag chanaat chillu chakachakarén way man-ongaw way
mangaliyén, "Heay ganà David, panga-asem paat ta ség-anganà." 40 Wat entàchég Jesus
yag empa-ayagna hen anchi nabfurag. Yag yachi way hommag-én, ekat Jesusén, 41 "Nokay
hen laychém way ammaà an hea." Yag ekatnéén, "Apo ta makailaà koma." 42 Yag
anat ekat Jesusén, "Wat ta makaila-aat, te gapo ta manokchum haén wat maka-an hen
finuragno." 43 Yag hen hiyachi, nakailaat hen anchi nabfurag yag anat metnod an Jesus
way cha manayachayaw an Apudyus. Wat amin hen anchichay tatagu, chinayawcha agé
ah Apudyus hen nangil-anchan nadchi way na-ammaan.

19

Cha Jesus an Zakeo

1 Angkay hiyachi way enengwan cha Jesus ad Jerico, 2 yag wachahchi hen ihay tagu
way ah Zakeo hen ngachanna way hiya hen ap-apon hen anchichay cha mangam-among
ah furor, wat faknang. 3 Yag ah Zakeo, laychéna paat way mangila an Jesus no heno
paat hiya, ngém achi makaila gapon ka-attèna ya ah kachuar chi tatagu. 4 Yachi yag
nanagtag way mamangpango hen cha ayan cha Jesus yag ommayat hen ihay away ah
mangil-ana koma an Jesus no manlooh. 5 Yag yachi way nemamang ah Jesus hen anchi
awayanchi, ammag nantangad way mangaliyén, "Zakeo, gumhad-aat man ta intaaw te
masapor éméyà ah faréyyu ad uwan." 6 Yag ginumhachat tot-owa ah Zakeo way ammag
amchan hen laylayadna way manmangili an cha Jesus. 7 Ngém amin hen anchichay nangi-
ila, anchag chan ngangayutongot way mangaliyén, "Pakay ammag cha i mampamangili
hen faréy hen ihay nangakkaw."

8 Angkay hiyachi way wachacha ah faréy, tommàchég ah Zakeo yag ekatna an Jesusén,
"Apo, an-og idchat hen gudwan hen kok-owà hen anchichay maid mafalinna, yag heno
way lenokrokkò way nangara, mangempatê chubliyén ya an-owat ifangad." 9 Yachi
yag ekat Jesusén, "Chàyu way himfafaryan, hen hiyatoy ag-agawat nahara-an-ayu ah
ketapyanyu an Apudyus, ya chàyu hen ustoy ganà Abraham. 10 Te haén way Pangorowan
hen Tatagu, hen ummaliyà hen antoy lota, ta iyà anapén hen anchichay laweng way tatagu
ta hara-à chicha."

Hen nekaman hen anchichay wachan nipiyar an chicha
Mat. 25:14-30

11 Angkay hiyachi yag nampani ah Jesus hen anchichay mamangngar hen imfagana,
te tég-angaycha umchah ad Jerusalem yag hen ekat hen anchichay tatagu, milugi ad
uwan hen mantorayan Apudyus. 12 Wat ekat Jesusén, "Hen-argawan ano, wacha hen ihay

nangato way tagu way émméy ah achawwéy way lota way i mangara hen kena-arena, yag
no mamfangad, ilugina way mantoray. 13 Yachi way tég-angay lumigwat, enayagana hen
anchichay hemporoy alepanna yag enadchana chicha ah hen-ih-ay faletò way pelak way
mangaliyén, 'Ilanyu a, ta pachuarényuto hen kamaid-o.' 14 Ngém hen anchichay tapen
hen tatagu, anchag achi laychén hiya way térén, wat empaunudcha hen tapena way i
mangimfaga way achicha ano paat laychén way hiya hen man-arecha."

15 "Angkay hiyachi way innaran hen anchi nangato way tagu hen kena-arena, nam-
fangad, yag annaat epa-ayag hen anchichay alepanna way nangemporangana hen pelak
ta ilana no heno hen enkamancha. 16 Yachi yag ummale hen anchi iha yag ekatna way
mangaliyén, 'Apo Are, inyanà hen anchi ihay faletòno hen hemporo.' 17 'Usto paat hen
annay enkamanno,' way ekat Are, ẁat hea hen ammayay alepan yag gapo ta natalek-a
way nangchén hen anchi akettoy, ipiyar-o an hea ad uwan hen hemporoy fabréy ah man-
ap-apowam."

18 "Angkay hiyachi yag i nèsango agé hen anchi ihay alepanna yag imfagana way
mangaliyén, 'Apo Are, inyanà hen anchi ihay faletòno hen lema.' 19 Yag anat ifagan Are
an hiya way mangaliyén, 'Wat ipiyar-o agé an hea hen lemay fabréy ah man-ap-apowam.'
"

20 "Angkay hiyachi yag i nèsango hen anchi ihay alepanna agé way mangaliyén, 'Apo Are,
antoyan chillu hen anchi pelakno way enoppeopà yag enhahàfà, 21 te émé-égyatà paat an
hea te innilà way an-ag térén way tagu ya an-ag cha mèawa hen enlengatan hen tapena
way kaman paat annog cha fat-én hen anchi iggayno enhamar.' 22 Yachi yag anat ekat
Areyén, 'An-ag laweng way alepan, yag hen annay cham aryén hen cha mangchat ya kail-
an hen cham fumasoran te inni-ilam met way térénà way tagu way anà ammag cha mèawa
hen enlengatan hen tapena yag an-og cha fat-én hen anchi iggay-o enhamar. 23 Wat pakay
iggayno lawa i imbangko hen anchi pelak-o ta wacha laway aket ah anàna ah arà hen antoy
namfangchà.' 24 Yachi yag anat ifagan Are hen anchichay tommatàchég an nadchi way
mangaliyén, 'Aranyu hen anchi pelakna yag inidchatyu hen anchi nangchén ah hemporo.'
25 'Oo Apo,' way ekatcha, 'ngém wacha met hen hemporo an hiya.' 26 'Oo a,' way ekat Are,
'ngém hen ifagà an chàyu, hen anchi tagu way natalek way mangchén hen anchi wacha an
hiya, an mataptapyanchi. Waman hen anchi tagu way achi matalek way mangchén hen
wacha an hiya, ammag maunghor hen uray anchi ak-akettoy way wacha.' 27 Yachi yag anat
ekat Are agéén, 'Ya hen anchichay kafusor-o way achi manlayad way haén hen man-are,
iyaleyu chicha ahto ta mepapchitcha hen sangwanà.' "

Hen anongoh way ayan Jesus ad Jerusalem
Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Juan 12:12-19

28 Angkay hiyachi way narpas hen penanin Jesus, entoroycha way émé y ad Jerusalem.
29 Yag hen chacha homag-énan ad Betfage ya ad Betania way fabréy, entàchégcha hen
pénad hen anchi filig way ekatchéén "Olivo," yag hennag Jesus hen chuway pasorotna
way mangaliyén, 30 "Epangpangoyu hen fabréyanchi way chichinmangtaaw yag hen
homàyatanyu hen anchi fabréy, ichahanyu hen netatàéd way ubfun hen kafayu way cha-
an masaksakayan. Ùfachényu yag inyaleyuhto. 31 Yag mag-ay ta wachay mangaliyén pakay
ùfachénha, ifagayu way mangaliyén, 'Masapor hen apotaaw.' "

32 Angkay hiyachi way émméycha, inchahancha hen aminay imfagan Jesus. 33 Yag hen
chacha mangùfachan hen anchi ubfu, ekat hen anchi nangen-awa way mangaliyén, "Pakay
anyug cha ùfachénha." 34 Yag ekatchéén, "Masapor hen Apotaaw." 35 Yag inyéycha an Jesus
yag inyap-apcha hen agwan hen lumfongcha hen échég hen anchi ubfu yag empasakaycha
ah Jesus. 36 Yag hen cha ayan Jesus, enhapnà agé hen anchichay tapenay tatagu hen
lumfongcha hen korsa.

37 Angkay hiyachi way tég-angaycha umchah ad Jerusalem way chachan éhég hen anchi
filig way Olivo, inlugin amin hen anchichay chuaray cha somorot an Jesus way manayaw
an Apudyus ya manyaman amin an hiya. Yag chinakarcha hen alecha ah layadcha way
manayaw gapo hen aminay kaskascha-aw way innilacha way enammaan Jesus. Ekatchéén,

38 "Antaaw ammag chachayyawén hen antoy Aretaaw way hennag Apudyus. Te gapon
hiya, nètempoyugtaaw an Apudyus ad uchu, wat antaaw yanggay ammag chayawén ah
Apudyus."
39 Yachi yag nan-ale hen anchichay tapen hen Fariseo way niya-ahrang hen anchichay
tatagu, yag imfagacha an Jesus way mangaliyén, "Apo, paginangémat man hen annachay
pasorotno te ammoh hea hen hennag Apudyus." 40 Yag senongfatan Jesus chicha way
mangaliyén, "Hen ifagà an chàyu, machayawà ad uwan way machayaw, wat tàén no
guminangchaat pelet way uray hen annachay fato wat èngawcha way manayaw an haén."

Hen nangelaan Jesus hen anchichay iJerusalem

41 Angkay hiyachi way hommag-én ah Jesus ad Jerusalem way maila hen anchi fabréy,
annag kenelaan hen anchichay tataguhchi way mangaliyén, 42 "Chàyu way iJerusalem,
non anyu koma ma-awatan ad uwan way ag-agaw hen korangyu ah mètempoyuganyu
an Apudyus, ngém cha-anyu chillu elasin yag ammag looh nelooh. 43 Awniyat umchah hen
mangalekomkoman chàyu hen kafusoryu, yag enakopcha hen nanliwliwéh hen fabréyyu
way maid énnényu way omawid. 44 Ya ancha agég chachaelén hen antoy fabréy ya amin
agé way tatagu way ininggaw, wat ammag maid paat ihà-an ah matentenor-og way fato
ah mehàfa te metap-archa amin. Ma-ammaan amin cha nahha an chàyu te anyug achi
pagan-ano hen ummaliyan Apudyus way manorong an chàyu."

Hen nemparyawan Jesus hen anchichay chan elao ah Templo
Mat. 21:12-17; Mar. 11:15-19; Juan 2:13-22

45 Angkay hiyachi yag émméy ah Jesus hen fatawan hen anchi Templo yag inluginaat
way mangemparyaw hen anchichay chan elàrao. 46 Yag imfagana an chicha way man-
galiyén, "Nesosorat hen inyalen Apudyus way ekatnéén, 'Hen faréy-owat mausar ah
manluwaruwan hen tatagu an haén.' Yaha hen imfagan Apudyus, ngém chàyu, anyuwat
agég namfalinén hen antoy faréyna ah chayu i manlokowan hen ahentaguyu."
47 Yachi yag enag-agaw way cha émé-éméy ah Jesus ah Templo way i mantudtuchu. Yag
hen anchichay ap-apon hen papachi ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen
orchin ya anat agé hen anchichay ponò hen tatagu, ancha amin ammag cha iyana-anap
hen ekamancha way mamchit an hiya, 48 ngém maid én-énnéncha te amin hen anchichay
tatagu, laylaychéncha way térén way mamangngar hen chana itudtuchu.

20

Hen namistigarancha hen karébféngan Jesus
Mat. 21:23-27; Mar. 11:27-33

1 Angkay hen-argawan way wacha ah Jesus ah Templo way cha manudtuchu hen tatagu
way mangempagngar hen anchi ammayay chamag mepanggép an Apudyus, émméycha an
hiya hen anchichay ap-apon hen papachi ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen
orchin Moses ya anat agé hen anchichay anam-ama way ponò hen Judio, 2 yag finistigarcha
hiya way mangaliyén, "Henon pam i ammaan hen annay cham ammaan. Yag heno ay
paat agé hen nangidchat hen karébféngam way mangamma." 3 Yag sommongfat ah Jesus
way mangaliyén, "Wacha agé hen sarudsuchù an chàyu unna wat songfatanyu. 4 Heno
agé hen nangidchat hen karébféngan Juan way mamfunyag. Ay ah Apudyus ono ammag
tatagu." 5 Yachi yag chacha mahalifunuwan way man-a-atopàpà way mangaliyén, "Nokay
lawa hen ekattaaw, te no ekattaawén ah Apudyus hen nangidchat hen karébféngan Juan,
wat ma-afàtaaw te awni yag ifagan Jesus no pakay iggaytaaw afuroton hen intudtuchun
Juan mepanggép an hiya. 6 Yag no ekattaaw agéén ammag tagu hen nangidchat hen
karébféngan Juan way faén ah Apudyus, wat awniyat an chitaaw ammag funto-on hen
annachay tatagu te a-abfurotoncha paat way profeta ah Juan." 7 Yachi yag anchag
nanlason an Jesus way mangaliyén, "Tawwan te maid innilani no heno hen nangidchat
hen karébféngan Juan." 8 Yag anat ekat Jesus agéén, "Wat no yaha, achì agé ifaga an chàyu
no heno hen nangidchat hen karébféngà way mangamma hen chà ammaan."

Hen nempaniyan Jesus hen anchichay achi manlayad an hiya.
Mat. 21:33-46; Mar. 12:1-12

9 Angkay hiyachi yag nampani ah Jesus hen anchichay tatagu, ekatnéén, "Hen-argawan
ano, wacha hen ihay tagu way nanmura hen lotana ah greps way chacha fayahén, yag
annaat epa-afang hen anchichay tatagu yag anat lomayaw way émméy ah acha-achawwéy
way lota. 10 Angkay hiyachi way inumchah hen tempon hen namungaan hen anchi nimura,
hennagna hen ihay alepanna way i mangara hen penakafingayna. Ngém hen anchichay
cha mangafang hen lota, anchag penagoh hiya ya anchaat eparyaw way maid inidchatcha.
11 Yachi yag kasen agé hennag hen anchi nangenlota hen ihay alepanna, yag anchaat agég
penagoh yag finibfiincha hiya ya anchaat agé eparyaw way maid inidchatcha. 12 Tàén
chilluchi, yag kasen agé hennag hen anchi nangenlota hen anchi ma-atlo. Ngém ancha
agég fina-ag hiya yag entap-archa."

13 "Angkay hiyachi yag anat ekat hen anchi nangenlotéén, 'Nokay lawa hen én-énnê. Wat
yato hen ekaman-o, ta an-og hénagén hen antoy laylaychê way anào ta éhéd yag ifiincha
hiya te anào tot-owa.' 14 Ngém hen nangil-ancha agé hen anchi anàna, nan-a-atopàpàcha
way mangaliyén, 'Ayé, annayan tot-owa hen anchi ustoy mangentawid hen antoy lota,
wat antaawat pédtén ta chitaaw hen mangen-awa.' 15 Wat chinpapcha yag inilhincha hen
anchi arad way i mamchit."

Yachi yag ekat Jesus hen anchichay tataguwén, "Nokay ngata hen ekatyuwén ammaan
hen anchi nangenlota hen anchichay cha mangafang nò. 16 Kapeletan, a, way hiya paat
hen mamfangad way i mamchit an chicha yag annaat epa-afang ah safali." Yag ekat
hen anchichay nangngarén, "Hiyaat koma non an maid ma-ammaan ah pachongnaha."
17 Yag finéfétég Jesus chicha way mangaliyén, "Wat no achi ma-ammaanha, nokay hen
ekatyuwén metorongan hen anchi nesosorat ad namenghan nò way ekatnéén,

'Hen anchi fato way enachin hen anchichay chan sà-ad ah faréy way ekatchéén maid
sérfina, wat ammag yachiyat agé hen kapatpatigan ah mepégnad.'

18 Heno way tagu way màchég hen hiyachiy fato, ammag mapmaptén. Ngém no hen anchi
fato agé hen meposet hen ihay tagu, wat ammag matampò way kaman chapor."

19 Hen nangngaran hen anchichay ap-apon hen papachi ya hen anchichay cha
mintudtuchu hen orchin hen anchi penanin Jesus, anchag laychén way manelew an hiya
hen hiyachi, te enlasincha way chicha hen penanina. Ngém iggaycha chillu te chacha
émégyat hen anchichay chuaray tatagu.

Hen namachasancha way manlokop an Jesus mepanggép hen furor
Mat. 22:15-22; Mar. 12:13-17

20 Angkay hiyachi yag chacha anapén hen mawayaancha way manlokop an Jesus, wat
penasoksokancha hen tapen hen tatagu way i mangentot-owa way mansarudsud, te hen
laychéncha, mèfat koma ah Jesus ta wachay énnéncha way manginchérém hen anchi
gubérnador. 21 Wat émméy hen anchichay i mane-em an Jesus way mangaliyén, "Apo,
innilani way usto hen cham itudtuchu ya umat agé hen amin way cham aryén, ya
innilani agé way achim wahigén hen tatagu, tàén heno hen kasasa-adna, te cham yanggay
itudtuchu hen katot-owaan way laychén Apudyus an chitaaw way tatagu. 22 Wat hen
ifagani, ay achitaaw ngata labsengén hen orchintaaw way Judio no fayachantaaw hen
furor hen anchi Are ad Roma." 23 Ngém ah Jesus, enlasinna hen kenasilibcha yag annaat
ekatén, 24 "Iyaleyu kay chi ihah pelak ta ila-a." Yachi yag annaat ekatén, "Nokay hen
antoy nepepetchor an natto, ya nokay agé hen nangenngachan hen antoy nesosorat."
Yag ekatchéén, "Hen anchi Are met." 25 Yag anat agé ekat Jesusén, "Umpayat, no yaha, Are
chillu peet hen nangen-awa, wat idchatyu kagé an hiya hen para an hiya. Ngém ilanyu
agé ta idchatyu an Apudyus hen para an Apudyus."

26 Wat hen anchichay i manlokop an Jesusat, anchag netopò wat anchag nahahaang way
nangngar hen songfatna. Wat ammag maid én-énnéncha way mangamma ah omfatan
hen alena hen sangwanan hen tatagu.

Hen mepanggép hen man-uchiyan hen natéy
Mat. 22:23-33; Mar. 12:18-27

27 Angkay hiyachi yag wachacha hen tapen anchichay Judio way ekatchéén Saduceo
way achi mangafurot way man-uchi hen natéy ah pegwana. Yag émméycha an Jesus way
mangaliyén, 28 "Apo, hen anchi ensorat Moses ad namenghan way orchintaaw, ekatnéén,
'No wachay larae ah ommahawa yag natéy way maid anàna, masapor ahaw-én hen anchi
sonod hen natéy hen anchi fufae way nafaro ta no wachay anàcha, yachi hen kaman
penaka-anà hen anchi natéy ah metoroyan hen ganàna.' 29 Angkay hiyachi ano, wachacha
hen pituy larae way masosnod. Yag hen anchi pango, ommahawa ngém cha-ancha
ummanà yag natéy. 30 Wat hen anchi metéb, enahawana hen anchi nafaro, ngém cha-
ancha ummanà yag natéy agé. 31 Yag yaha agé hen nekaman hen anchi ma-atlo ingganah
amin hen anchi pitu way masosnod, wat natéycha amin way maid anàcha yag yachiy fufae
hen enahawacha amin way masosnod. 32 Yag hen anongohna, natéy agé hen anchi fufae.
33 Wat non an umat yag man-uchicha hen natéy ah pegwana, nokay hen ustoy mangen-
ahawa hen anchi fufae, te amincha met way pitu wat enahawacha amin hiya."

34 Yachi yag ekat Jesus an chichéén, "Hen tatagu hen antoy lota ad uwan, man-ah-
ahawacha. 35 Ngém hen anchichay mifilang ah karébféngana way man-uchi way éméy
ad uchu, achicha ma-ah-ahawa ahchi, 36 te komamancha hen anchichay anghel way achi
matmatéy ah ing-inggana. Wat chicha hen anà Apudyus te nan-uchiyéna chicha. 37 Yag
mepanggép hen man-uchiyan hen natéy, wacha hen niyale an Moses way tomot-owaan
hen man-uchiyan hen natéy. Te hen anchi nesosorat way na-ammaan hen nangil-ana hen
gummilafan hen away, ekatnéén, 'Ah Apudyus, hiya hen cha chayawén cha Abraham an
Isaac ya ah Jacob.' 38 Wat hen laychénay aryén, uray nan-atéy cha Abraham hen hiyachiy
tempo, é-éttégcha chillu way natattagu ad uchu, te pakay wachacha way cha manayaw an
Apudyus hen hiyachi nò."

39 Yachi yag hen tapen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin, ekatcha an
Jesusén, "Apo, ammay hen annay songfatno." 40 Yaha hen ekatcha te maid torodcha way
kasen man-imoh an hiya.

No henochi hen anchi Cristu
Mat. 22:41-46; Mar. 12:35-37

41 Angkay hiyachi yag ekat Jesus hen anchichay tataguwén, "Henon pacha ekatén, 'Hen
anchi epalen Apudyus hen antoy lota way Cristu wat hiyan ganà David.' 42 Te uray met ah
David, ensoratna hen anchi libnuna way Salmo way mangaliyén,

'Ah Apudyus way Ap-apo, imfagana hen anchi Ap-apò way mangaliyén, Tumùchua hen
antoy pachawanan-o 43 ingganah mangafaê hea hen amin anchichay kafusorno.' "
44 Entoroy Jesus way mangaliyén, "Wat no uray ah Are Davichén enawagana hen anchi
Cristu ah ap-apona, wat nokay agé hen énnéna way hiya hen ekatchéén ganà David."

Hen nanwarnengan Jesus mepanggép hen anchichay cha mempàpàila hen kaenammaycha
Mat. 23:5-7, 14; Mar. 12:38-40

45 Angkay hiyachi way chachan changar amin hen anchichay tatagu, tinugun Jesus
hen anchichay pasorotna way mangaliyén, 46 "Ar-arwachanyu ta achiayu komaman hen
anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin, te chicha, anchag laylaychén way
cha manginggégga-ay hen anchichay anammay way lumfongcha. Ya anchag chan
paraparamano hen u-umfunan hen tatagu ah mempàpàil-ancha way maririspitucha. Yag
no mìyamongcha hen anchi chacha ka-am-amongan, anchag laylaychén way tumùchu
hen anchi am-ammay paat way tùchuwan. Yag umat agé hen incha mèlagsakan wat hen
tùchun agé paat hen nangato hen tumùchuwancha. 47 Yag chacha agé usarén hen kenasa-
adcha ah manlokkowancha hen nà-amfaro ah mamréhancha hen kok-owana. Ya chachaat
i mampaspasekat way mangempa-anchu hen luwarucha. Wat anchag cha héphépén hen
kachusaancha an Apudyus."

21

Hen kenapateg hen aket no hen anchi chakchakkar
Mar. 12:41-44

1 Angkay hiyachi way nanlangranga ah Jesus, innilana hen anchichay nan-afaknang
way cha omentennag ah pelak hen anchi chacha mangententennagan hen pelak ah
Templo. 2 Yag annaat agé ilan hen ihay nà-amfaro way maid mafalinna way an yanggay
chuway sentemos hen entennagna. 3 Yachi yag ekat Jesusén, "Tot-owa hen antoy ifagà an
chàyu way ifilang angkay Apudyus ah chakchakkar hen anchi entennag hen anchi maid
mafalinna no hen anchi amin way entennag hen anchichay tapena. 4 Te hen anchichay
tapena, inidchatcha yanggay hen tapen hen hommawar an chicha. Waman hiya, anna
paat ammag enonghor way nangidchat hen amin way wacha an hiya ah usaréna koma ah
iyataguna."

Hen nimfag-an Jesus hen machachaelan hen anchi Templo ya hen mepachahan hen ligat
Mat. 10:17-18; 24:1-14; Mar. 13:1-13

5 Angkay hiyachi yag cha aryén hen tapen anchichay pasorot Jesus hen ka-ammay hen
anchi Templo, te ammag chachanakkar hen challug way nausar hen nangammaancha, ya
anat agé hen ka-ammay hen anchichay cha michaton ahchi. Wat ekat Jesusén, 6 "Umchah
hen ag-agaw way amin hen antoy mailayu wat machachael amin way ammag maid paat
mehàfa ah uray ihah matentenor-og ah fato te meorobcha amin."
7 Yachi yag ekat hen anchichay pasorotnéén, "Apo, kamana hen umchahan hen anchi
imfagam, ya nokay agé hen sinyarna no tég-angay mepachah."
8 Yachi yag ekat Jesusén, "Ar-arwachanyu paat ta achiayu marokop. Te fùnagcha angkay
hen chuaray tatagu way ammag mangemparang hen acharcha way chicha ano hen anchi
mamahhéód way hennag Apudyus way mantoray. Yag ekatcha agéén, 'Inumchahat ad
uwan hen tempona.' Ngém achiyu paat cha soroton chicha. 9 Ya achiayu agé cha émégyat
no changrényu way wachay chan gugufat ya chan guguru. Te masapor chillu ma-ammaan
cha nahha ngém cha-an chillu hen umchahan hen péppég chi ag-agaw."
10 Yag entoroy Jesus way mangaliyén, "Hen mekaman, manggugufatcha hen egachay
toray hen antoy lota. Ya hen ihay lomota agé, gufaténa hen henlomota. 11 Yag umchah
agé hen ammag amchanay lunig ya hen fitel ya anat agé hen chépar ah karotarota. Yag
wachacha agé hen mepàila ad uchu way aggaégyat way sinyar way omenpahaang."
12 "Ngém ta anat ma-ammaan amin cha nadchi, telewén chàyu ya pap-aligatén chàyu,
ya michérém-ayu agé hen anchichay cha ma-am-amongan hen tatagu yag imfarud chàyu.
Yag gapon ommafurotanyu an haén wat mepasangoayu hen a-are ya hen anchichay chan
totoray. 13 Yag yachiyat agé hen wayayu way mangimfaga hen anchi chamag mepanggép
an haén. 14 Papannohonyu hen hamhamàyu ad uwan ta achiayu cha machanagan ah
esongfatyu no umchahchi, 15 te haén hen mangidchat hen iyaleyu ya ah kenaraengyu
wat achicha makasongfat hen anchichay kafusoryu way anyug an afaén chicha amin
ta maid én-énnéncha way komontara. 16 Ngém hen hiyachiy tempo chillu, uray hen
chinàcha-aryu ya hen sosnodyu, hen a-anag-iyu ya hen anchichay ifayuwén inlémrém
chàyu way manginchérém. Wat wacha hen tapena an chàyu way mepapchit. 17 Yag an
chàyug agorgoran hen aminay tatagu gapoh afurotyu an haén. 18 Ngém tàénat achi chillu
taytaynan Apudyus chàyu te uray hen himféras way fuùyu wat achi lawhan Apudyus.
19 Wat epapateyu paat ta mètaguayu an Apudyus ah ing-inggana."

Hen ligat way umchah hen anchichay iJerusalem
Mat. 24:15-21; Mar. 13:14-19

20 Entoroy Jesus way mangaliyén, "No ilanyu way enalekomkom hen chuaray sorchachu
ad Jerusalem, ma-awatanyu way tég-angay hen machachaelana ya hen ma-afa-an hen
anchichay ininggaw. 21 Wat masapor omawidcha ah filig hen anchichay ininggaw hen
sakop hen Judea. Ya hen anchichay wacha ad Jerusalem, masapor mamfakwitcha. Ya
hen anchichay aminay émméy ah émméyana, achicha homàyat ah fabréy. 22 Te hen
hiyachiy tempo hen manusaan Apudyus hen egachay machusa ah tomot-owaan hen anchi

nesosorat ad namenghan. [23] Wat ammag ka-as-ase lawa hen anchichay nafufugi ya chan
pasoso hen hiyachiy tempo te ammag maid achi mepachah ah ligat hen hiyachiy tempo,
te yachin térén way manusaan Apudyus an chicha. [24] Wat mepapchitcha hen tapena ya
melayawcha hen tapena ah achawwéy way lota way i mifarud. Ya hen antoy fabréy hen
Judio paat ad Jerusalem, ammag a-abfaén hen anchichay faén Judio ingganah péppégén
Apudyus hen mantorayancha."

Hen sinyar hen mamfangchan Jesus
Mat. 24:29-31; Mar. 13:24-27

[25] "Hen hiyachiy tempo agé, aggaégyat hen mekaman hen init ya hen hérag ya umat
agé hen taraw. Ya hen antoy lota, maid mepaniyan hen égyat hen katagutagu te somafali
hen fayfay way ammag pomegsa hen challuyunna ya magénén chummakar hen usarna.
[26] Ammag matarà hen hamhamà hen tatagu ah égyatcha hen mamannéchancha no heno
hen kasen umchah hen antoy lota, te ammag makorkor agé hen egachay maila ad uchu.
[27] Yag hen hiyachiy tempo, haén way Pangorowan hen Tatagu, mamfangachà wat ilanà ah
katagutagu way iyalen hen funat way anà ammag humili ah kena-apudyus-o ya mamàila
agé hen mannakafalin-o. [28] Wat no elasinyu way cha milugi cha natto way ma-ammaan,
sésêmémyu ya papegséényu hen hamhamàyu te tég-angay hen kahara-anyu hen egachay
ligat."

Hen na-ar-an hen anchi away way fig ah pani
Mat. 24:32-35; Mar. 13:28-31

[29] Angkay hiyachi yag nampani ah Jesus an chicha way mangaliyén, "Ilanyu ngén hen
annay away way fig ya hen tapen hen away agé, [30] te no ilugicha way umutar, innilayu met
way tég-angay hen tiyargaw te yachi hen sinyarna. [31] Wat umat agé no ilanyu way cha
milugi way ma-ammaan hen anchichay imfagà, ma-awatanyu agé koma way tég-angay
umchah hen mantorayan Apudyus. [32] Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way achicha amin
matéy hen tatagu way cha matagu ad uwan wat ma-ammaan amin hen anchichay imfagà.
[33] Te uray maumah amin hen maila ad uchu ya hen antoy lota, achi chillu miyat-atob hen
antochay chà enale ah ing-inggana, te masapor ma-ammaan amin."

Mansasagganacha hen tatagu ta achicha looh melooh

[34] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Ar-arwachanyu paat ta achiyu pawadwad-én hen
manlagragsakanyu ya hen chayu mì-in-inuman, yag ilanyu agé ta achi marafus hen
chanagyu mepanggép hen problema hen antoy ataguwan ad uwan, te awni yag ekatyuwén
cha-acha-an hen mamfangchà yag an-ayug makarégnat. [35] Te hen mamfangchà, ammag
mepàrat hen aminay tatagu ah karotarota. [36] Wat anyug hihimnén paat ya chayu
chachawatén an Apudyus ta papegséénа hen hamhamàyu ta achiayu ma-afà hen amin
anchichay mepasamak, ya ta ammay hen mèsangowanyu an haén way Pangorowan hen
Tatagu."

[37] Hen hiyachiy tempo, enag-agaw way cha émé-éméy ah Jesus ah Templo way man-
tudtuchu. Wat no madhémén émméy hen anchi filig ad Olivo way i umiyan. [38] Ya amin
hen anchichay tatagu, anchag fumifiggat way éméy ah Templo way i mamangngar hen
chana itudtuchu.

22

Hen chacha manginyanapan hen ekamancha way mamchit an Jesus
Mat. 26:1-5; Mar. 14:1-2; Juan 11:45-53

[1] Angkay hiyachi yag tég-angay umchah hen tempon hen anchi lagsak way mangana-
ncha hen tenapay way cha-an fumnar way yachi agé hen anchi lagsak way ekatchéén
Manmanma-an hen nanlawhan hen anghel hen a-anà hen ganà Israel hen namchitana hen
a-anà hen anchichay Egipto. [2] Wat hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin
ya hen anchichay anap-apon hen pachi, chachan a-atopàpà no heno hen ekamancha
way mamchit an Jesus ah achi koma ma-ammuwan te émmégyatcha ah gumabforan hen
anchichay tatagu.

Hen nangenlàwan Judas an Jesus
Mat. 26:14-16; Mar. 14:10-11

3 Angkay hiyachi yag nihurug ah Chumunyu an Judas Iscariote way iha hen anchichay
hemporo ya chuway pasorot Jesus. 4 Wat i nètagépfar hen anchichay anap-apon hen
papachi ya hen anchichay kapetan hen guwarcha ah Templo ta itudtuchucha no henon
ekamanna way mangentochar an Jesus. 5 Wat anchag laylayad hen anchichay o-okom yag
nantotoragcha way mamfayad. 6 Wat enafunan Judas amin yag annaat ilugi way manganap
hen ekamanna way mangentochar an Jesus way achi koma ma-ammuwan hen tatagu.

Hen mesaganaan hen anongoh way manganan Jesus
Mat. 26:17-19; Mar. 14:12-16; Juan 13:21-30

7 Angkay hiyachi yag inumchah hen ag-agaw hen anchi lagsak way manganancha hen
anchi tenapay way cha-an fumnar way yachi agé hen mamartiyancha hen karnero way
missa hen anchi Manmanma-an. 8 Yachi yag hennag Jesus cha Pedro an Juan way man-
galiyén, "In-ayu ta inyu esagana hen manganantaaw hen antoy lagsak way Manmanma-
an." 9 Yag ekatcha an Jesusén, "Wat chuud hen laychém way intaaw manganan nò."
10 Yag annaat ekatén, "No an-ayuwat cha homàyat ah fabréy ad Jerusalem, hib-atényu hen
ihay larae way namfufu-ud ah nahahàchuwan way fanga, wat yachi hen umunuchanyu.
Yag hen anchi faréy way hénggépana, 11 ifagayu hen anchi nangimfaréy way mangaliyén,
'Hen imfagan hen aponi, chuud anohto hen anchi kowarto way mèanana an chàni way
pasorotna hen antoy lagsak way Manmanma-an.' 12 Wat epàilana an chàyu hen ihay chakar
way kowarto hen pegwan hen garachu hen faréyna way wacha hen aminay masapor, wat
yachi hen mangensaganaanyu hen manganantaaw."
13 Angkay lummigwat cha Pedro an Juan yag inchahancha tot-owa amin hen imfagan
Jesus, yag ensaganacha hen manganancha hen hiyachiy lagsak.

Hen anongoh way mèanan Jesus hen pasorotna
Mat. 26:20-25; Mar. 14:17-21; Juan 13:21-30

14 Angkay hiyachi way inumchah hen tempon hen manganancha hen hiyachiy lagsak,
nìtùchu ah Jesus hen anchichay hemporo ya chuway aposelna way mangan. 15 Yag
annaat ekat an chichéén, "An-og laychén paat way mèan an chàyu hen antoy lagsak ta
ana-at mapap-aligatan, 16 te hen ifagà an chàyu, achiyà kasen mèan hen antoy lagsak
way Manmanma-an ingganah umchah hen tomot-owaan hen kapaniyana ad uchu hen
mantorayan Apudyus."
17 Yachi yag innaran Jesus hen ihay tasa way fayah yag nanyaman an Apudyus yag annaat
ekatén, "Aranyuto ta mantebtebyananyu, 18 te hen ifagà an chàyu, wat manepod ad uwan,
achiyà kasen umin-inum ah fayah ingganah umchah hen mantorayan Apudyus."
19 Yachi yag innarana agé hen ihay tenapay yag nanyaman an Apudyus, yag annaat
petpet-angén yag inwarasna an chicha way mangaliyén, "Yato hen achar-o way michaton
ah mamarahe an chàyu. Wat chayu amma-ammaan hen antoy mekaman ah manmanma-
anyu an haén."
20 Angkay hiyachi agé way narpascha way nangan, inidchatna hen fayah an chicha way
mangaliyén, "Hen antoy fayah, yato hen sinyar hen anchi kà-amma way torag Apudyus,
wat hen charà hen matéyà, yachi hen manot-owaan hen anchi kà-amma way torag, te hen
charà, mifùfù para an chàyu."
21 "Ngém hen ifagà agé, wacha an chitaawanto way cha mèan hen mangentochar an
haén. 22 Haén way Pangorowan hen Tatagu, mepapchità te yachi chillu hen nifafagga way
ma-ammaan an haén, ngém ammag kaségség-ang lawa hen anchi ammag natorod way
mangentochar an haén."
23 Yachi yag anchaat ilugi way man-ahepennoot no heno an chicha hen mangamman
nadchi.

Hen tatagu way ifilang Apudyus ah nangato

24 Angkay hiyachi yag chachan sosongel hen anchichay pasorot Jesus no heno an chicha
hen kangatowan. 25 Wat tinugun Jesus chicha way mangaliyén, "Hen anchichay chan

toray hen antoy lota, sigsigurucha te chacha manchamancharén hen anchichay chacha
etorayan. Ya hen anchichay o-okom way wachan fiyangcha, anchag cha epachayaw hen
acharcha way mangaliyén chicha ano hen cha manorong hen tatagu. [26] Ngém chàyu,
achi koma mafalin way yahan inyu tot-orachén, te hen anchi nangatngato an chàyu,
masapor mamfalinéna hen acharna ah enawchin hen tapena ta hiya hen katorongancha.
Ya hen anchi man-ap-apo an chàyu, hiya hen fafà-arén hen tapena. [27] Nokay ngata hen
nangatngato ah hamhamàyu, hen anchi tumùchu way mangan ono hen anchi katorongna
way man-alekatto. Hen anchi tumùchu way mangan, a. Ngém haén, tàén haén hen ap-
apoyu, chà chillu ammaan hen katorongan hen tatagu, wat yachi hen torachényu."

[28] "Chàyu, anyu tot-owag ena-annohan aminay ligat-o. [29] Wat kaman hen nangidchatan
Amay Apudyus an haén hen lébféng-o way mantoray, kaman agéhchi hen mangidchatà an
chàyu hen lébféngyu way mantoray agé. [30] Ya metatappeayu an haén hen mantorayà ya
uray hen chà mangmanganan. Ya chàyu agé hen manguwis hen anchichay kacharaanyu
way Judio way ganà hen anchichay hemporo ya chuway anà Jacob way ekatchéén Israel."

Hen nangimfag-an Jesus hen mangenhootan Pedro an hiya
Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Juan 13:36-38

[31] Yachi yag ekat Jesus an Pedro way mangaliyén, "Simon changrénà paat te chinawat
Chumunyu hen parufus way mamachas amin an chàyu ta ilana no wacha an chàyu hen
mahenhen kaman hen mahenhenan hen chugi hen fégah. [32] Ngém inluwaruwà hea Simon,
ta achi matarà hen afurotno an haén. Yag no kasen-a manhagong an haén, epas-émno
hen afurot hen anchichay ifam." [33] Ngém ekat Pedrowén, "Apo, anà angkay ammag
nansasaggana way uray mifarud ya mìyatéy an hea." [34] Yag ekat Jesusén, "Oo a, ngém
ah katot-owana, Pedro, achi manollaò hen manò hen hiyatoy lafi yag empetlomat way
mangenhoot an haén."

Hen masapor etàtaen way i mantudtuchu

[35] Angkay hiyachi yag ekat Jesus hen anchichay pasorotnéén, "Hen nannagà an chàyu
way maid entàtaenyu ah pelak ya pah-eng ya uray hen mansokatanyu, ay nakorangan-ayu
ah masapor." Yag ekatchéén, "Cha-an-ani met." [36] "Ngém safali ad uwan," way ekat Jesus,
"te ad uwan, hen anchi wachan pelakna, masapor etàtaenna, ya masapor mampah-eng-
ayu. Yag no wacha an chàyu hen maid fangidna, masapor uray annag elao hen lumfongna
ah fangidna. [37] Te hen ifagà an chàyu, tomot-owa angkay ad uwan hen anchi nesosorat ad
namenghan mepanggép an haén way ekatnéén, metakorongà hen anchichay futangelo.
Ya tomoroychi te cha tomot-owa amin hen anchi nesosorat mepanggép an haén." [38] Yag
anat ekat agé hen anchichay pasorotnéén, "Ilam ngén Apo, antoyan kay hen chuway
fangid yà." "Aẇ anggay ud-ay," way ekat Jesus.

Hen nanluwaruwan Jesus ad Olivo
Mat. 26:36-46; Mar. 14:32-42

[39] Angkay hiyachi yag lomayaw ah Jesus ya hen anchichay pasorotna way émméy hen
anchi filig ad Olivo te yachi chillu hen chacha ay-ayan no madhém. [40] Angkay inumchahcha
ahchi, ekat Jesus an chichéén, "Manluwaluwaruayu ta achiayu ma-awis way fumasor
gapon annay tég-angay mepasamak." [41] Yachi yag émméy ah Jesus hen ê-éyna, yag
nampalentomang way manluwaru. [42] Ekatnéén, "Ama, no anno koma laychén, achim
koma epachah hen yatoy ligat way tég-angay mepasamak an haén. Ngém uray no yahan
chawatê, laychê chillu way ma-ammaan yanggay hen laychém." [43] Yachi yag ammag
émméy hen anghel way narpod uchu way i nanorong an hiya. [44] Ammag amchan way térén
hen hamhamà Jesus way kaman paat ommanay ah annag iyatéy yag ammag kaskasen hen
enkamanna way manluwaru. Yag hen lengatna, kaman chara way chan eheeh hen lota.

[45] Angkay hiyachi way narpas hen luwaruna, tommàchég yag namfangad hen iggaw
hen anchichay pasorotna yag inchahanaat agé chicha way nanasséy te kaman anchag

naungar mepo-on ah hamhamàcha. [46] Yag annaat ekat an chichéén, "Pakay peet nasséy-
ayu. Fangon-ayuwat ta manluwaru-ayu ta achiayu ma-awis way fumasor gapo hen annay
tég-angay mepasamak."

Hen nanelewancha an Jesus
Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-50; Juan 18:2-11

[47] Angkay hiyachi way é-éttég Jesus way chan ale, nawaychaat hen anchichay chuaray
tatagu. Wat hen anchi nange-etnod an chicha, wat ah Judas way iha hen anchichay
hemporo ya chuway pasorot Jesus. Wat émméy ah Judas way i nangentomò hen tapàna
hen apeng Jesus. [48] Yag ekat Jesusén, "Judas, ay hen annay sinyar chi layad peet hen annog
finalin ah sinyar chi tochar ah mangentocharam an haén way Pangorowan hen Tatagu."
[49] Angkay enlasin hen anchichay ifan Jesus hen ma-ammaan, anchaat ifaga an Jesus way
mangaliyén, "Apo, ay fuma-ag-ani." [50] Yag fumma-agat tot-owa hen iha an chicha yag
narungchanat hen awan hen ingan anchi alepan hen anchi kangatowan way pachi. [51] Ngém
empawan Jesus way mangaliyén, "Anggay, achiayu cha fuma-ag." Yag annaat aran hen
ingan hen anchi nafa-ag yag entò-opna.

[52] Yachi yag anat ekat Jesus hen anchichay ummale way mangara an hiya way anap-apon
hen pachi ya hen kakapetan hen guwarchan hen Templo ya hen anchichay anam-ama
way ponò hen Judio, ekatnéén, "Ay ammoh futangelowà ta masapor mamfafangngid-ayu
ya mampapang-or-ayu way i mangara an haén. [53] Ammag enag-agaw way miya-ahrangà
an chàyu ah Templo wat maid met ekatyuwén aranà. Ngém ad uwan hen tempon hen
mantorayan hen laweng, wat yachi hen meparufusanyu way mangamma hen ammaanyu."

Hen nangenhootan Pedro an Jesus
Mat. 26:57-58, 69-75; Mar. 14:53-54, 66-72; Juan 18:15-18, 25-27

[54] Angkay hiyachi way tenelewcha ah Jesus, inyéycha hiya hen faréy hen anchi
kangatowan way pachi. Yag ah Pedro, chinuchum-ang way cha umunud. [55] Yag hen
anchichay tatagu, nan-apoycha hen fatawan hen anchi faréyanchi way niyéyan Jesus wat
i nèanichu ah Pedro an chicha. [56] Yag hen nangil-an hen ihay motmotyu way fafarasang
an Pedro way chan anichu, menatmatana yag annaat ekatén, "Yaha ngata agé hen ihay
cha metmetnod an Jesusanchi." [57] Ngém enhoot Pedro way mangaliyén, "Heay fafarasang,
maid ay paat innilà hen taguwanna way ekatnowa."

[58] Angkay na-awni agé yag wacha hen ihay larae way nangenlasin an Pedro, yag
ekatnéén, "Hean samét hen iha an chicha agé." "Faénà ayé," way ekat agé Pedro.

[59] Angkay nanlooh hen ihay uras ménat yag wacha agé hen ihay larae way nangenlasin
an Pedro, yag empapeletna way mangaliyén, "Hea kayyà hen ihay ifan Jesus te afab-én
way iGalilea-a." [60] Ngém ekat Pedrowén, "Heay taguwanna, maid ay innilà hen annay cham
aryénanna." Yag hen hiyachi way chan ale ah Pedro, yag nanollaòat agé hen manò. [61] Yag
ah faréy, namfiliwit ah Jesus way nangila an Pedro, yag hemhemmà Pedro hen enalen
Apona ad annad way achi manollaò hen manò hen hiyahay lafi yag penetlonaat way
mangenhoot an hiya. [62] Wat lommayaw ah Pedro way ammag chan sigab hen hamhamàna
ya amchan chi kelana gapon enammaana.

Hen nanénsénaancha an Jesus
Mat. 26:67-68; Mar. 14:65

[63] Angkay hen anchichay chan guwarcha an Jesus, anchag cha sén-ésén-én hiyéén
lenopropagcha. [64] Yag anchaat fongoton hen matanéén lenopropagcha way mangaliyén,
"Ayé, ifagam kaya no henon nanlopag an hea." [65] Yag chuar hen enkamakamancha way
nanginsorto an hiya.

Hen nepasangowan Jesus hen anchi konsel
Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Juan 18:19-24

[66] Angkay pommaway, na-amongcha hen anchichay anam-ama way ponò hen Judio ya
hen anap-apon hen papachi ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin,
yag empasangocha ah Jesus hen anchichay konsel. [67] Yag ekatchéén, "Ifagam an chàni,

ay hea hen anchi Cristu way empopostan Apudyus way umale way mantoray." Yag
senongfatan Jesus way mangaliyén, "Tàén no ifagà, achiyu chillu afuroton, [68] yag no wacha
agéy sarudsuchù, achiyu agé songfatan. [69] Ngém no marpas chillu hen antoy ma-ammaan
ad uwan, haén way Pangorowan hen Tatagu, tumùchuwà hen pachawanan Apudyus
way mannakafalin." [70] Yag anchaat ekat aminén, "Wat ay ammoh hea hen anà Apudyus
tà." Yag annaat ekatén, "Oo, enaleyu met." [71] Yag ekatchaatén, "Ay ammoh masapor
kasentaaw man-anap ah fasorna, te chengngartaaw met amin hen enalena wat narégnachi
ah iyatéyna."

23

Hen nepasangowan Jesus an Pilato
Mat. 27:1-2, 11-14; Mar. 15:1-5; Juan 18:28-38

[1] Angkay hiyachi yag inligwatcha amin way manginyéy an Jesus hen anchi gubérnador
way Pilato. [2] Yag yachi way inumchahcha, inlugichaat way mangimfaga hen fasorna.
Ekatchéén, "Inchahanni hen yatoy tagu way chana subsufan hen anchichay tatagu ya
chana amin epawa ah mamfayachancha hen furor an Are. Yag chanaat agé ekatén hiya
ano agé hen Are way Cristu way empopostan Apudyus way umale way mantoray." [3] Yachi
yag senarudsud Pilato an Jesus way mangaliyén, "Ay hea ano hen Aren hen Judio." Yag
ekat Jesusén, "Oo, enalem met." [4] Yachi yag anat ifagan Pilato hen anchichay anap-apon
hen papachi ya hen anchichay chuaray tatagu way mangaliyén, "Maid met inchahà ah
fasor hen yatoy tagu ah érégna way iyatéy." [5] Ngém ammag cha ekaskasen hen anchichay
tatagu way mangempapelet way mangaliyén, "Chana angkay sinubsufan hen tatagu way
inlugina hen provinsiyan hen Galilea ingganad Judea, yag gapon chana intudtuchu wat
chacha magabfor amin hen tatagu, yag ad uwan, inumchah agéhto ad Jerusalem."

Hen nepasangowan Jesus an Herod

[6] Angkay chengngar Pilatochi yag annaat imohon no iGalilea peet ah Jesus. [7] Yag hen
nangngarana way narpo peet ah Jesus hen sakopon hen cha etorayan Herod, annaat epéey
ah Jesus an hiya te niyaphor way wacha ah Herod ad Jerusalem agé hen hiyachiy tempo.
[8] Yag ah Herod, ammag laylayad way mangila an Jesus te nafayag way annag laychén paat
way mangila an hiya gapon amin way chana chengngar. Yag hen laychéna paatat ilana
koma hen kaskascha-aw way ammaan Jesus. [9] Wat ammag maid achi inimoh Herod an
hiya, ngém ammag iggay somongsongfat ah Jesus. [10] Yag hen anchichay anap-apon hen
papachi ya hen anchichay cha mintudtuchu hen orchin agé, ammag narafus way térén hen
chacha ekaman way mangempafasor an hiya. [11] Yag chaat agé mèpeloh ah Herod ya hen
anchichay sorchachuna an Jesus yag senensenacha agé hiya. Ya anchaat eparumfong hen
ammag ammay way lumfong yag empafangadcha an Pilato. [12] Wat nanepod hen hiyachiy
ag-agaw, nanggayyém cha Herod an Pilato te nafayag way anchag mankokontara.

Hen nangimfag-ancha hen matéyan Jesus
Mat. 27:15-26; Mar. 15:6-15; Juan 18:38–19:16

[13] Angkay hiyachi yag empa-ayag Pilato hen anchichay anap-apon hen papachi ya hen
anchichay anam-ama way ponò ya anat amin hen tatagu, [14] yag annaat ekat an chichéén,
"Empasangoyu hen antoy tagu an haén te ekatyuwén chana subsufan hen tatagu. Wat
finistigar-o met hiya hen sangwananyu, ngém maid met inchahà ah enammaana ah
kaman hen chayu epafasor an hiya. [15] Yag umat agé ah Herod, maid agé inchahana te pakay
empafangadna an chàni nò. Wat yaha hen kail-ana way maid enam-ammaan hen yatoy
tagu ah narégna way iyatéy. [16] Wat an-og epahaprat yag emparufus-o." [17] Yachi hen ekat
Pilato gapo ta nigagangay way tenawénén wachan eparufusna way ihay farud no tempon
hen yachiy lagsak. [18] Ngém hen anchichay na-a-among way tatagu, anchag aheo-ongaw
way mangaliyén, "Pédtényuha ta ah Barabas hen eparufusyu," [19] way ah Barabasanchi,
sigud way farud te empataropana hen tatagu hen gubérno hen yachiy fabréy, ya wacha
amin hen pinchitna way tatagu.

[20] Ngém ah Pilato, laychéna koma way ah Jesus hen meparufus wat penachasna way
mangay-ayu hen tatagu. [21] Ngém anchag cha èngaèngaw way mangaliyén, "Anyug elansa
hiya hen koros, ta elansayu way elansa."
[22] Yachi way petlon hen namachasan Pilato way mangà-arò hen anchichay tatagu,
ekatnéén, "Pakay. Nokay paat hen enammaana ah laweng, te maid met inchahà ah
ustoh fasorna ah érégna way iyatéy. Wat an-og epahaprat yanggay yag emparufus-o."
[23] Ngém ammag cha èngaèngaw chillu hen tatagu way mangempapelet way melansa ah
Jesus ingganah ommafun ah Pilato. [24] Wat yachi yag anat eparufus Pilato way ma-ammaan
an Jesus hen chacha epapelet way chawatén. [25] Yag emparufusna hen anchi tagu way
nifafarud gapon pommatéyana ya hen nempataropana hen tatagu, te hiya hen laychéncha
way meparufus. Yag emporangna ah Jesus an chicha ta ammaancha an hiya hen heno way
laychéncha.

Hen nelansaan Jesus hen anchi koros
Mat. 27:32-44; Mar. 15:21-32; Juan 19:17-27

[26] Angkay hiyachi way chacha elayaw ah Jesus, lenapchùcha hen ihay tagu way niyaphor
way cha homàyat way i hommepot way ah Simon hen ngachanna way eCirene, yag
empafu-udcha an hiya hen anchi koros Jesus ta iyunudna.
[27] Yachi yag anchag chuar hen anchichay tatagu way cha umunud an Jesus, yag wachacha
agé hen anchichay finufae way chacha kelaan hiya ya chachan ifil amin. [28] Yachi yag
namfiliwit ah Jesus an chicha way mangaliyén, "Chàyu way finufae way iJerusalem, faén
koma haén hen kelaanyu ta hen acharyu hen kelaanyu ya hen a-anàyu. [29] Te umchah
way umchah hen ammag pararo way ligat ahto, wat ammag ekat hen tataguwén anchag
nagasat paat hen anchichay maid anàna way iggay umanà ya achichan pasoso. [30] Te
gapon kenapararon hen ligat hen hiyachiy tempo, wat ammag chawatén hen tatagu ta
uray hen filig ya tagéytéyén matébcha koma ah matagpénancha ta metarocha paat. [31] Te
ilanyu ngén, no hiyato hen ma-ammaan an haén ad uwan way maid paat fasorna, ay achi
kaskasen hen ma-ammaan an chàyu ya hen ganàyu way menangfasor."
[32] Angkay hiyachi yag wachacha agé hen chuway futangelo way inyéycha agé way
meparansa hen hiyachiy tempo. [33] Yag yachi way inumchahcha hen anchi lota way
ekatchéén "alintutugun chi uru," enlansacha ah Jesus hen away way koros, yag enko-
roscha agé hen ihay futangelo hen pachawigina ya hen iha ah pachawananna. [34] Narpaschi
yag anat man-ale ah Jesus way mangaliyén, "Ama, pakawaném chicha te maid innilacha
hen chacha am-ammaan."
Yachi yag anchaat manfunfunnot way manginyàchang hen lumfongna. [35] Yag hen
anchichay tatagu, anchag tommatàchég way chan fub-uya way mangi-ila no heno
hen mekaman. Ya hen anchichay ap-apon hen Judio, chachaat sén-ésén-én hiya way
mangaliyén, "Tenorongana hen tapena, wat torongana kagé hen acharna no hiya tot-owa
hen Cristu way penelen Apudyus." [36] Yachi yag sensennan agé hen anchichay sorchachu
hiya way manginchawchaw hen ommelém way fayah, [37] yag ekatchéén, "Ayé, no hea hen
aren hen Judio, wat pakay achim hara-an hen acharno nò."
[38] Angkay hiyachi yag enhabrotcha agé ah petchayan hen uruna hen nesosorat way
ekatnéén, "Yato hen Aren hen Judio."
[39] Angkay hiyachi yag nì-insorto agé hen ihay futangelo way nelaransa way mangale
an Jesusén, "No hea hen Cristu way empopostan Apudyus, wat pam achi hara-an hen
acharno ya chàni agé." [40] Ngém enamhew hen anchi iha way mangaliyén, "Ay ammoh maid
paat égyatno an Apudyus. Nelansataaw amin, [41] ngém chita, lébféngta way melansa te
chusan hen enammaanta, ngém hen yahay tagu, maid poros enam-ammaana ah laweng."
[42] Yachi yag annaat ekat agé an Jesusén, "Apo Jesus, hamham-énà koma no umchah hen
mantorayam." [43] Yag anat ekat Jesusén, "Tot-owa hen antoy ifagà an hea way hen hiyatoy
ag-agaw, mètapea an haén ad uchu."

Hen natéyan Jesus
Mat. 27:45-56; Mar. 15:33-41; Juan 19:28-30

44 Angkay hiyachi way ustoy nanggawa, yag ammag hommelangat agé amin hen lota
ingganah fummatangan way ammag iggay homelaw hen init. 45 Yachi agé yag ammag
nan-agwa hen anchi séchar way kortena way horchà hen iggaw Apudyus paat ah Templo.
46 Yag chinakarat agé Jesus hen alena way mangaliyén, "Ama, an-og eporang an hea hen
lennawà." Yachi hen ekatna yag natéyat.
47 Angkay hen nangil-an hen anchi kapetan hen sorchachu amin hen nekaman, annag
chinayaw ah Apudyus way mangaliyén, "Yato peet tot-owa hen ihay tagu way ammag
maid poros enammaanah laweng."
48 Ya hen anchichay chuachuar way tatagu agé way na-a-among way chan fub-uya,
innilacha amin hen nekaman, wat ancha ammag hommàyat way chan pagpag hen faro-
ongcha gapoh hamhamàcha. 49 Yag amin hen anchichay ifan Jesus ya hen anchichay
finufae way netnod an hiya way narpod Galilea, oma-adchawwéycha way nangi-ila hen
amin.

Hen nilufuan Jesus
Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Juan 19:38-42

50-51 Angkay hiyachi yag wachan ihay tagu way ah Jose hen ngachanna way ad Arimatea
hen fabréyna way sakopon hen provinsiyan hen Judea. Machayaw way tagu ah Jose te na-
ammuwan hen kena-ammayna, yag hiya agé hen ihay chan héhhéód hen milugiyan hen
mantorayan Apudyus. Ya tàén hiya hen iha hen anchichay anam-ama way konsel, iggay
chillu mètempoyug hen anchichay ifana hen nantetempoyugancha way mangamma hen
na-ammaan an Jesus. 52 Yachi yag émméy ah Joseyanto an Pilato way manawat hen achar
Jesus. 53 Yag yachi way neparufus, inna inpah hen achar hen anchi natéy way nelaransa
hen koros, yag finunifunana ah am-ammay way uroh yag ina inlufù hen anchi kà-amma
way lufù way an napasorag way natoktokan hen chéprah. 54 Hen alemana hen na-ammaan
nadchi way tég-angay malihnug hen init way yachi agén milugiyan hen ngilin hen Judio
way Safachu.
55 Angkay hen anchichay finufae way netnod an Jesus hen lummigwatana ad Galilea,
inunudcha ah Jose yag innilacha hen iggaw hen anchi lufù ya hen enkamanna way nangin-
lufù hen achar Jesus, 56 yag anchaat homàyat way incha inyam-amma hen anchichay
nankarakarase way fangfangru way metape way miyoppeop hen natéy. Yag nawakas way
Safachu, nantongawcha way man-inungar te yachi chillu hen orchin hen Judio.

24

Hen nan-uchiyan Jesus
Mat. 28:1-10; Mar. 16:1-8; Juan 20:1-10

1 Angkay hen anchi Chuminggu, nahapacha way térén hen anchichay finufae way lum-
migwat way éméy hen anchi lufù ta iyéycha hen anchichay fangfangru way ensaganacha.
2 Angkay inumchahcha yag ammag na-a-allinat agé hen anchi tépà way tangéb hen lufù,
3 wat henomròcha way i mangila, yag ammag maichat agé hen anchi natéy. 4 Wat anchag
naleletag, yag hen hiyachi, ammagat agég niyahad hen chuway larae way nètatàchég an
chicha way ammag cha humili hen lumfongcha. 5 Yag hen anchichay finufae, anchag
nanyongyong way mampalentomang ah égyatcha. Yag ekat hen anchichay larae an
chichéén, "Pakay chayu anapén hen anchi natattagu hen iggaw hen natéy. 6 Maid angkay
ahto te nan-uchi. Ay naliw-anyuwat peet hen anchi imfagana an chàyu hen kawad-ana
ad Galilea, 7 way masapor meporang hen anchi Pangorowan hen Tatagu hen anchichay
lawengay tatagu ya melansa hen away yag anat man-uchi chillu hen anchi petlon hen
ag-agaw." 8 Yachi yag hemhemmà tot-owa hen anchichay finufae hen enalena, 9 wat
lommayawcha hen anchi lufù way incha henaphapet aminchi hen anchichay hemporo
ya ihay pasorot Jesus ya anat agé hen anchichay tapena. 10 Hen ngachan hen anchichay
finufae, wat cha Maria way eMagdalena an Juana yah Maria way inan Jaime ya anat agé
hen anchichay tapena way chicha amin hen i nanaphapet hen anchichay aposel. 11 Ngém

hen anchichay aposel agé, ekatchéén, maid innilan hen anchichay finufae hen chacha ar-
aryén, te kamancha chan in-inép, wat anchag iggay afuroton chicha. [12] Ngém ah Pedro,
lummigwat way nanagtag way i paat mangila hen anchi lufù. Yag nan-eteng-ena paat
way nangila ad char-ém, yag ammag anggay hen anchi funifun ah wà-acha way ammag
maid ininggaw. Yachi yag anat homàyat way ammag nahahaang way cha manmamanmà
no nokay peet hen anchi nekaman.

Hen netnochan hen anchi chuwa an Jesus hen nanaranancha ad Emaus
Mar. 16:12-13

[13] Angkay hen hiyachiy ag-agaw, lummigwat hen chuwa hen anchichay cha somorot
an Jesus way éméy ad Emaus way nasorok ah hemporo ya chuway lometor hen ka-
achawwéyna ad Jerusalem. [14] Yag hen chacha manaranan, chachan tagtagépfaran hen
aminay na-ammaan.
[15] Angkay hiyachi way chachan ahepennoot ya chacha haphapetén hen anchi na-
ammaan, inchahan Jesus chicha yag netnod, [16] ngém chicha, tawwan no pakay iggaycha
elasin way ah Jesus peetchi. [17] Yachi yag anat ekat Jesusén, "Nokaychi hen chayu
aryénanna way cha manaran." Yag entàchégcha way ammag mamàila hen pararo way
tokarcha. [18] Yag anat ekat hen iha way ah Cleopas hen ngachannéén, "Ay kàéchah-a ménat
ad Jerusalem way hea yanggay ménat hen cha-an mangngar hen cha na-ammaan hen
hiyatoy tempo." [19] Yag anat ekat Jesusén, Henochi. Yag ekatchéén, "Hen anchi na-ammaan
an Jesus way eNazaret way hiya, na-ammuwan way profetan Apudyus way ririspituwén
Apudyus ya hen tatagu agé, ya nakafael way nangintudtuchu amin hen intudtuchuna ya
nangamma agé hen kaskascha-aw." [20] Entoroycha way mangaliyén, "Ngém hen anchichay
anap-apon hen pachitaaw ya hen anchichay ponòtaaw, anchag emporang hiya an Pilato
ah manginyurchinana hen matéyana, wat enlansacha hiya hen koros. [21] Waman chàni,
ekatniyén hiya koma hen anchi mangenharà an chitaaw way ganà Israel. Ngém ammag
solet peet te ad chin-argaw hen na-ammaan amin cha nahha an hiya. [22] Yag an-ani agég
nahngang hen anchi henaphapet hen anchichay tapen ifani way finufae, te fummigatcha
way émméy hen anchi lufù [23] yag maid ano hen anchi achar hen natéy, wat namfangadcha
way i nangimfaga way innilacha ano hen anghel, yag imfagan ano hen anchichay anghel
way nan-uchi ano ah Jesus. [24] Yachi yag émméycha agé hen tapen ifani way i nangila hen
anchi lufù, yag tot-owa peet hen henaphapet hen anchichay finufae ngém maid chillu
innilacha an Jesus."
[25] Angkay hiyachi yag nan-ale ah Jesus way mangaliyén, "Kaman-ayu paat hay chan
ligligummu, te pakay ammag naligat ah mangafurotanyu amin hen imfagan hen an-
chichay profeta ad namenghan. [26] Ay achiyu peet chillu ma-awatan way masapor mapap-
aligatan hen anchi empopostan Apudyus way Cristu yag anat umchah hen machayawana."
[27] Yachi yag anat esoplekar Jesus amin hen anchi nesosorat ad namenghan mepanggép an
hiya way inlugina hen anchi pés-éy ensorat Moses inggana hen amin way ensorat hen
anchichay profeta.
[28] Angkay hiyachi way tég-angaycha umchah hen anchi fabréy way ayancha, yag kaman
paat ichakpos Jesus way mangentoroy, [29] ngém entar-éd hen anchi chuwa hiya way
mangaliyén, "Panga-asem ta umiyantaaw te nanadhém chillu, te kaysan hen ag-agaw."
Wat enafunan Jesus yag nàyéy an chicha. [30] Yag yachi way tummùchucha way mangan,
innaran Jesus hen anchi tenapay yag nanyaman an Apudyus yag annaat petpet-angén yag
inidchatna an chicha. [31] Yag hen hiyachi, kaman nafùtan hen matacha yag enlasinchaat
way ah Jesus peetchi, yag ammag naumahat agé. [32] Hiyachi yag nan-ahepennootcha
way mangaliyén, "Ay ammoh faén kaman paat cha gumilab way apoy ah lènata hen
chana man-aryan hen charan hen chana nangintudtuchuwan hen anchi nesosorat ad
namenghan."
[33] Angkay hiyachi, lummigwatchaat hen hiyachiy uras way mamfangad ad Jerusalem,
yag inchahancha hen anchichay hemporo ya ihay pasorot Jesus ya anat hen anchichay
tapena agé way na-a-among. [34] Yag ekatat agé hen anchichay na-a-amongén, "Nan-uchi

angkay tot-owa ah Apotaaw te nampàila an Simon Pedro." [35] Yachi yag henaphapet agé
hen anchi chuwa hen anchi nekaman hen anchi nanaranancha ya hen nangenlasinancha
an Jesus hen namet-angana hen anchi tenapay hen chacha manganan.

Hen nampàil-an Jesus hen anchichay pasorotna
Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18; Juan 20:19-23; Apos. 1:6-8

[36] Angkay hiyachi way chacha haphapetén hen nekaman hen charan, ammag niyahachat
agé ah Apo Jesus way tommatàchég hen gawana, yag annaat ekatén, "Ta mapanoh hen
hamhamàyu." [37] Yag ancha ammag émmégyat way térén te ekatchéén fanig. [38] Yag annaat
ekat agéén, "Pakay cha-ayu émégyat ya pakay cha-ayun finfinafang mepanggép an haén.
[39] Ilanyu ngén hen antoy limà ya he-è te haénto, wat tad-énà ta mapnek-ayu. Te ay ammoh
wachay laman ya tongar chi fanig. Te laman ya tongar met hen achar-o." [40] Yaha hen
enalena yag empàilana agé hen limana ya hen he-ena. [41] Ngém kaman paat chillu achicha
afuroton, te ancha lawag naleletag ya tàén amchan hen laylayadcha, kaman paat chillu
faén kapapate. Yag anat ekat Jesusén, "Ay wachay enhàfayu ah ma-an ta manganà." [42] Wat
inchawchawcha hen nelopò way files, [43] yag innarana yag inissana hen sangwanancha
amin.

[44] Angkay hiyachi yag ekat Jesus an chichéén, "Amin hen anchi na-ammaan an haén,
chichachi hen chà imfagafaga hen chà netnonetnochan an chàyu, te masapor way tomot-
owa hen aminay nesosorat mepanggép an haén nanepod hen ensorat Moses ya hen
anchichay profeta ya anat agé hen anchi nesosorat hen anchichay kankanta way Salmo."

[45] Yachi yag kaman paat finùtan Jesus hen hamhamàcha ta ma-awatancha amin hen
anchi nesosorat ad namenghan. [46] Yag annaat esoplekar way mangaliyén, "Yato chillu
hen nesosorat mepanggép an haén way ekatnéén, 'Masapor chillu mapàpàgang hen
anchi epalen Apudyus way Cristu ya anat matéy ya anat man-uchi hen petlon hen ag-
agaw.' [47] Yag nesosorat agé way masapor mitudtuchu hen antoy chamag mepanggép hen
mamfafawiyan hen tatagu ta mapakawan hen fasorcha gapon haén. Wat mitudtuchuchi
hen aminay tatagu ah karotarota way milugi ahtod Jerusalem. [48] Yag chàyu paat hen
manàchég hen katot-owaan hen aminay nekaman. [49] Yag achi mafayag wat epalè an chàyu
hen anchi Espiritu way empopostan Ama chillu way mepale. Ngém masapor i-inggaw-ayu
ahtoh fabréy ingganah umchahchi an chàyu te hiya hen anchi mannakafael way marpod
uchu."

Hen émméyan Jesus ad uchu
Mar. 16:19-20; Apos. 1:9-11

[50] Angkay hiyachi yag enetnod Jesus chicha inggana ad Betania yag annaat etànang hen
limana yag binindisyunana chicha. [51] Yag hen chana mamindisyunan an chicha, chaat agé
matarok way éméy ad uchu way manaynan an chicha. [52] Yag chicha, chinayachayawcha ah
Jesus yag anchaat mamfangad ad Jerusalem way maid kepaniyan hen laylayadcha. [53] Yag
kankanayén way chacha émé-éméy ah Templo way manyaman an Apudyus.

Juan

Ah Juananto way ihay pasorot Jesus, narakay way térén hen nensoratanan natto way hen tawén way 90 ménat ono 95. Ya hen nanoratana, te inlugin hen tatagu way mangaliyén faén ano Apudyus ah Jesus. Wat nanorat ah Juan ah manot-owaancha hen kena-apudyus Jesu Cristu, ya chuar agé hen emparawagna mepanggép an Jesus no heno paat hiya. Yag ah Juan agé, ensoratna hen tapenay sorat ya "Hen Ma-ammaan ah Pegwana."

Hen anchi Ale way Tomagu

1 Hen anchi péspés-éyna way cha-an ma-ammaan hen antoy lota, nawawà-acha chillu
hen anchi na-awagan ah Ale way hiya hen mangempaka-ammu an Apudyus. Yag hen
yachiy na-awagan ah Ale, nelarammong an Apudyus, te hiya chilluh Apudyus 2 wat
nachachà-an way nelarammong hen anchi Ale an Apudyus. 3 Ya piniyar agé Apudyus hiya
way mangamma hen egachay wacha, wat maid kasen nangamma hen na-ammaan no faén
yanggay hiya. 4 Ya hiya agé hen lugin hen ataguwan hen egad. Ya hiya agé hen anchi Helaw
way cha manelaw hen hamhamà hen tatagu. 5 Yag helawan hen yachiy Helaw hen helang
way iggaw hen tatagu, yag hen anchi helang, ammag achi makachép an hiya.
6 Wacha hen ihay tagu way finaar Apudyus way ah Juan hen ngachanna. 7 Yag hen
namaaran Apudyus an hiya, ta ina haphapetén hen aminay katagutagu mepanggép hen
anchi na-awagan ah Helaw ta no changrén hen tatagu, omafurotcha koma. 8 Faén ah Juan
hen anchi manelaw hen hamhamà hen tatagu, te hiya hen anchi an yanggay an ummale
way mangimfaga mepanggép hen anchi Helaw. 9 Te wacha hen kasen umale way hiya hen
anchi tot-owa way Helaw way manelaw hen hamhamà hen aminay tatagu hen antoy lota.
10 Hen anchi na-awagan ah Ale way ekatcha agéén Helaw, gapon hiya wat na-ammaan
amin hen antoy lota ya hen ininggaw. Ngém angkay ummale hen antoy lota, ammag
iggayat agé elasin hen tatagu hiya. 11 Ya tàén hen anchichay tatagu ah fabréynéén anchag
achi mangiggéén hiya. 12 Ngém wachacha chillu hen tapena way nangimfilang an hiya yag
ommafurotcha. Wat chicha, namfalinén Apudyus chicha ah a-anàna. 13 Yag hen enkaman
Apudyus way nanganà an chicha, faén kaman hen cha ekaman hen tatagun antoy lota
no umanàcha te ah Apudyus, wachan enkamanna ta miyanà hen tatagu an hiya ta hiyan
man-amacha.
14 Angkay hen anchi na-awagan ah Ale, namfalin ah tatagu yag nì-iggaw an chitaaw.
Pahig tot-owa hen inyalena ya menangség-ang way tatagu. Yag chàni, innilani hen kena-
ammayna way ammag maid mepaniyana way yachi chillu hen ka-ammayna te hiya hen
anchi sissiguchay anà Apudyus.
15 Imfagan Juan hen mepanggép an hiya, ekatnéén, "Hiyaha hen anchi chà aryén hen
anchi nangaryaén, 'Hen anchi meparég an haén, ammag nangatngato no haén te hiya,
nawawà-acha chillu uray hen cha-an-o marmuwan.' "
16 Maid agé mepaniyan hen ség-angna an chitaaw way tatagu te annag séség-angan
chitaaw amin ya cha matapyatapyanchi ah ing-inggana. 17 Ah Moses hen nangimfaga hen
orchin Apudyus an chitaaw, ngém ah Jesu Cristu hen nangempàila hen ség-ang Apudyus
an chitaaw ya hen katot-owaan mepanggép an hiya. 18 Maid poros tagu ah nangila an
Apudyus, wat maid mangempaka-awat hen tatagu mepanggép an hiya. Waman hen
anchi sissiguchay anàna way kapachongna paat way nelarammong an hiya, wat hiya hen
nangempaka-awat hen tatagu mepanggép an Amana.

Hen imfagan Juan way chan funfunyag
Mat. 3:1-12; Mar. 1:1-8; Luc. 3:1-18

19 Angkay hen anchichay anap-apon hen Judio ad Jerusalem, hennagcha hen tapen
anchichay papachi ya hen tapen agé hen anchichay cha tomorong an chicha way i
mananhan an Juan no heno hen kasasa-adna. 20 Wat maid enhoot Juan te enlawagna
way mangaliyén, "Faénà angkay hen anchi Cristu way empopostan Apudyus way umale."

[21] "Wat nokay-a nò," way chacha ekat, "ono magat hea ah Elias way ekatchéén kasen
umale." Ngém ekatna agéén, "Faénà met." Yag anchaat agé ekatén, "Wat awni yag hea
ngata hen anchi profeta way chani hadhadchén." Yag ekat Juan chilluwén, "Faénà agé."
[22] "Wat no yaha, henoa kay peet nò. Ifagam ngarud ta wacha agéy haphapeténni hen
anchichay nannag an chàni no heno hen mangalem hen acharno." [23] Yachi yag ensongfat
Juan hen anchi ensosorat hen profeta way Isaias ad namenghan way ekatnéén, "Haén hen
anchi ini-inggaw hen anchi chanak way cha mangèngaw hen anchichay tatagu ta iyam-
ammacha hen engwan hen Ap-apo."
[24] Angkay hiyachi yag hen anchichay hennag hen anchichay Fariseo agé, [25] ekatcha an
Juanén, "Wat no faén hea hen anchi Cristu ya faén-a agé ah Elias ono hen anchi profeta
way chataaw hadhadchén, pakay cha-an funyag nò." [26] Yag anat somongfat ah Juan way
mangaliyén, "An yanggay chanum hen chà ifunyag an chàyu, ngém wacha an chàyu ad
uwan hen ihay tagu way cha-anyu elasin [27] way hiya hen meparég an haén. Yag tàén
an umunud an haén, ammag nangatngato chillu no haén, te uray lawa non anà an man-
alepan an hiyéén achì karébféngan."
[28] Amin hen anchichay nekamkaman, na-ammaan amin ad Betania way chumang hen
anchi wangwang way Jordan way yachi hen chan funfunyagan Juan.

Hen anchi karnero way michaton an Apudyus

[29] Angkay nafigat way innilan Juan ah Jesus way naway, ekatnéén, "Ilanyu ngén,
anchiyan hen anchi karnero way inidchat Apudyus way michaton ah mamayadna hen
fasor hen katagutagu hen antoy lota. [30] Hiya hen anchi chà aryén hen anchi nangaryaén,
'Wacha hen meparég an haén way nangatngato no haén, te hiya, nawawà-acha chillu uray
hen cha-an-o marmuwan.' [31] Yag uray haén, cha-an-o elasin hiya hen pés-éyna. Ngém hen
ganchat-o way mamunyag hen tatagu ah chanum, ta mepaka-ammu an chitaaw way ganà
Israel way hiya hen anchi hennag Apudyus."
[32-33] Yachi yag imfagan Juan agé way mangaliyén, "Hen anchi pés-éyna, maid tot-owa
enlasin-o an hiya, ngém ah Apudyus way nannag an haén way mangimfunyag ah chanum,
imfagana way hen anchi tagu way ilà hen émhépan hen Espirituna yag nì-iggaw, yachi
hen anchi mangimfunyag hen Espiritun Apudyus hen tatagu. Wat innilà tot-owa hiya ad
uwan te innilà hen enémhépan hen Espiritun Apudyus an hiya way kaman karopate yag
nì-iggaw. [34] Wat hiyachi, gapo ta innilà, tàchégà way hiya tot-owa hen anà Apudyus."

Hen anchichay pés-éy somorot an Jesus

[35] Angkay nawakas way nètatàchég ah Juan hen chuway pasorotna, [36] innilana ah Jesus
way chan looh, yag annaat ekatén, "Anchiyan hen anchi karnero way inidchat Apudyus
way michaton." [37] Hen nangngaran hen anchi chuway pasorot Juan an nadchi, chachaat
umunud an Jesus. [38] Yachi yag namfiliwit ah Jesus yag innilana chicha way cha umunud,
yag annaat ekatén, "Nokay hen chayu anapén." Yag sommongfatcha way mangaliyén,
"Rabbi, chokkay hen fabréyno." (Hen laychén hen anchi ale way Rabbi way aryénat Apo
Mistoro.) [39] Yag ekat Jesusén, "Intaaw kaỳ ta inyu ilan." Yachi yag netnodcha way incha
innila hen iggawna, yag nì-iyancha hen hiyachiy lafi te fummatangan chillu.
[40] Hen iha hen anchichay netnod an Jesus wat ah Andres way sonod Simon Pedro.
[41] Yag innaat nan-iyanap ah pangorowana way Simon yag imfagana way mangaliyén,
"Inchahanni angkay hen anchi Cristu." (Hen laychén hen anchi ale way Cristu way
aryénat hen anchi empopostan Apudyus way umale hen antoy lota way mantoray.)
[42] Yachi yag enetnodnaat hen anchi pangorowana way Simon an Jesus.
Angkay hiyachi way innilan Jesus hiya, ekatnéén, "Heay Simon way anà Juan, ngadnà
heah Cefas." (Hen anchi ngachan way Cefas, pachongna hen Pedro way hen laychénay
aryénat fato.)

Hen nangayagan Jesus an cha Felipe an Natanael

[43] Angkay nafigat way ekat Jesusén éméy hen provinsiyan hen Galilea, inchahana ah
Felipe yag ekatnan hiyéén, "Inta ta metnod-an haén." [44] Ah Felipeyanto, hiyan ihay

iBetsaida way yachi agé hen fabréy cha Andres an Pedro. [45] Yachi yag i enanap agé Felipe
ah Natanael, yag angkay inchahana, imfagana way mangaliyén, “Inchahanni angkay
hen anchi tagu way ensorat Moses hen nangensoratana hen orchin way hiya agé hen
anchi inyalen hen anchichay profeta ad namenghan, yag hen ngachannaat ah Jesus way
eNazaret way anà Jose.” [46] Yag sommongfat ah Natanael way mangaliyén, “Ay ammoh
wachay ammay ah tagu way marpod Nazaret tà.” Yag ekat Felipeyén, “Umalea ngén ta
inta ilan ya.”
[47] Angkay hiyachi way innilan Jesus ah Natanael way naway ekatnéén, “Antoyan hen
ihay onong way ganà Israel way maid tot-owa kétémna.” [48] Yag ekat Natanaelén, “Nokay
hen nangammuwam an haén.” Yag ekat agé Jesusén, “Inni-ilà hea way tummutùchu hen
pongar hen anchi away way fig hen cha-an mangchahan Felipe an hea.” [49] “Apo, hea peet
hen anà Apudyus,” way ekat Natanael, “ya hea agé hen anchi areni way nepoposta way
ganà Israel.” [50] Yag anat ekat Jesusén, “Ay anggay yanggay hen nangimfag-à way innilà
hea way tummutùchu hen pongar hen away yag enafurotnowat way haén hen Cristu.
Wat chùchùar angkay hen kaskascha-aw way mailayu no yaha.” [51] Yag imfagan Jesus
an chicha amin way mangaliyén, “Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way mailayu hen
mafùtana ad uchu ya hen mamfangchafangchan hen anchichay anghel Apudyus an haén
way Pangorowan hen Tatagu.”

2

Hen na-ammaan hen anchi kasar ad Cana

[1] Angkay hiyachi way nanlooh hen chuway ag-agaw, yag wacha hen mankasar ad Cana
way sakop hen Galilea, yag i nèkasar ah inan agé Jesus. [2] Ya naimfitar agé ah Jesus ya hen
anchichay pasorotna.
[3] Angkay hiyachi yag ammag na-amin hen anchi mainum way fayah, wat i imfagan inan
Jesus an hiya way mangaliyén, “Nokay hen mapoot te antoy na-amin hen anchi mainum.”
[4] Yag anat ekat Jesusén, “Ina, achi koma masapor ifagam hen ammaà ta egachà, te cha-an
umchah hen tempon hen mangempàil-à hen kafaelà.” [5] Ngém imfagan inana chillu hen
anchichay chan ap-apag way mangaliyén, “Anyug ammaan hen uray heno way ifagana an
chàyu.”
[6] Angkay hen anchichay Judio, gapo ta chuar hen liglamentocha mepanggép hen
ekamancha way man-urah wat wacha tot-owa hen éném way chachanakkar way arangfa
way na-ammaan ah fato way chacha mangig-iggaan ah chanum way ihaihéén malemaan
lataan. [7] Yachi yag ekat Jesus hen anchichay chan ap-apagén, “Ponowényu hen annachay
arangfa ah chanum.” Wat pennocha ingganah nanenep. [8] Yag anat agé ifagan Jesus
an chicha way mangaliyén, “Iyapagyu hen annay anyuwat henàchu way chanum, yag
inyu empahemhem hen anchi cha mangemponponò hen hiyatoy among.” Wat inyéycha
hen anchi chanum [9] yag namfalinat agé ah fayah yag henemheman hen anchi cha
mangemponponò. Yag gapo ta maid innilana hen narpowan hen anchi ammay way fayah,
te anggay hen anchichay chan ap-apag ah nangi-ila, wat annaat epa-ayag hen anchi larae
way omahawa, yag ekatnéén, [10] “Pakayto, te gagangay met way miwaras unna hen anchi
ammayay fayah ta no loohcha uminum hen tatagu yag anat eparég hen anchi faén unay
ammay. Ngém hea, safali hen enkamanno te annog inyanongoh hen antoy am-ammay.”
[11] Hen yahay enammaan Jesus, enammaana ad Cana way sakop hen Galilea way yaha
hen pés-éy kaskascha-aw way enammaana ah mangempàil-ana hen mannakafalinna. Wat
ommafurot hen anchichay pasorotna an hiya.
[12] Angkay narpaschi, émméy ah Jesus yah inana, ya hen anchichay sosnodna ya anat hen
anchichay pasorotna ad Capernaum, yag ininggawcha ahchi ah kamanay ag-agaw.

Hen nemparyawan Jesus hen anchichay chan elao ah Templo
Mat. 21:12-13; Mar. 11:15-17; Luc. 19:45-46

[13] Angkay hiyachi, gapo ta tég-angay umchah hen anchi lagsak hen Judio way
Manmanma-an hen iggay mapchitan hen a-anà hen ganà Israel ad Egipto, wat émméy

ah Jesus ad Jerusalem. [14] Yachi way émméy ah Templo, inchahana hen anchichay tatagu
way chan elao ah michaton an Apudyus way faka ya karnero ya karopate, ya wachacha agé
hen anchichay tummutùchu hen lamesa-ancha way chan soksokat ah pelak. [15] Wat ammag
ommamma ah Jesus ah ehapratna yag enadchugna amin hen anchichay faka ya karnero ah
Templo yag emparyawna chicha amin yag lenotwadna agé hen lamesa-an hen anchichay
chan soksokat ah pelak wat ammag nelòyag hen pepelakcha. [16] Yag menancharna agé hen
anchichay chan elaoh karopate way mangaliyén, "Elayawyuwat hen annachay chayu elao,
te ay ammoh anyug mamfalinén hen antoy faréy Ama ah market." [17] Hen nangil-an hen
anchichay pasorot Jesus hen anchi enammaana, hemhemmàcha hen anchi nesosorat way
alen Apudyus ad namenghan way ekatnéén, "Wacha tot-owa hen ammag ma-ammaan an
haén gapo ta anà ammag mararata way mangi-ila hen chacha ekaman way achi manrispitu
hen antoy faréyno, Apudyus."
[18] Yachi yag anat ekat hen anchichay ap-apo way toray hen Judio an Jesusén, "Heno
man paat hen kaskascha-aw way sinyar ah ammaam ah manot-owaanni way wachan
lébféngno way mangamma an nahhay enammaam." [19] Yag ekat Jesus way tenomfarén,
"No fakkasényu hen antoy Templo wat patàchégê chillu hen ma-atloy ag-agaw." [20] "Ayong-
ang," way ekat anchichay Judio, "ay an-ag mampahear ta an yanggay toroy ag-agaw yag
empatàchégnowat hen yatoy Templo way émméy ah opatporo ya éném way tawén hen
nangammaan hen anchichay nangamma."
[21] Ngém ah Jesus, faén peet anchi Templo way faréy hen chana aryén, te empanina hen
anchi Templo ah acharna. [22] Angkay hiyachiy na-awni way narpas hen nan-uchiyan Jesus,
hemhemmà anchichay pasorotna hen yachiy enalena yag am-améd hen ommafurotancha
hen anchi nesosorat way alen Apudyus ya anat agé hen enalena.

Hen innilan Jesus mepanggép hen kenatatagun hen tatagu

[23] Hen kawad-an Jesus ad Jerusalem hen tempon hen anchi lagsak way Manmanma-an,
chuar hen ommafurot an hiya gapo hen nangil-ancha hen anchichay kaskascha-aw way
enammaana. [24] Ngém iggay chillu mapnek ah Jesus hen ekatchéén ommafurotancha an
hiya, te inni-ilana hen hamhamà hen aminay tatagu. [25] Wat achi masapor way wachan
mangintudtuchu an hiya hen kenatatagun hen tatagu te inni-ilana chillu hen wachah
hamhamàcha.

3

Hen nangimfag-an Jesus an Nicodemo way masapor kasen miyanà

[1] Angkay hiyachi yag wachan ihay Fariseo way toray hen Judio way ah Nicodemo hen
ngachanna. [2] Angkay henlafiyan, émméy ah Nicodemo an Jesus way mangaliyén, "Apo,
innilani way ah Apudyus hen nannag an hea way mantudtuchu, te maid maka-amma hen
annachay kaskascha-aw way cham ammaan no maid ah Apudyus an hiya." [3] Yachi yag
sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Tot-owa hen antoy ifagà an hea way achi angkay
mafalin metape hen tagu hen mantorayan Apudyus no achi kasen miyanà." [4] Yag anat
ekat Nicodemowén, "Ay ammoh mafalin lawa kasen miyanà hen looh ommam-ama, te ay
ammoh manfangad ah poton inana yag anat kasen miyanà."
[5] Yag ekat Jesusén, "Tot-owa chillu hen antoy chà ifaga an hea way achi mafalin
metape hen tatagu hen mantorayan Apudyus no achi miyanà ah chanum ya hen Espiritun
Apudyus. [6] Te ilamat, hen anchi tagu way iyanà hen tatagu, anà met hen tataguchi. Waman
hen anchi tatagu way kasen miyanà way ah Espiritun Apudyus paat hen manginyanà
an hiya, hiya agé hen anà Apudyus. [7] Wat achia mahaang hen antoy mangimfag-à way
masapor kasen-a miyanà. [8] Hen miyaligana, kaman hen anchi yawyaw way egad hen
laychénay ayan hen chana manyawyawan. Yag tàén chachangréntaaw hen uswarna, maid
chillu innilataaw hen chana marpowan ya hen chana ayan. Wat kaman agéhchi hen
ekaman hen miyanà ah Espiritun Apudyus."
[9] Yag ekat Nicodemowén, "Henoay agén én-énnén nattowa way ammag achi ma-
awatan." [10] Yag anat ekat Jesus an hiyéén, "Pakay ammag nangatoa way chan tudtuchu an

chitaaway ganà Israel yag achim peet ma-awatanto. [11] Te tot-owa way hen chani aryénat
hen anchi tot-owa way innilani ya hen anchi chani haphapeténat hen anchi innilan paat
hen matani. Ngém anyug achi chillu afuroton. [12] Yag ilamat, no achiyu afuroton hen chà
ifaga mepanggép hen mekaman hen antoy lota, ay ammoh achi kaskasen no ifagà hen
mepanggép ad uchu. [13] Yag mepanggép ad uchu, maid poros tagu ah émméy ad uchu no
faén yanggay haén way Pangorowan hen Tatagu, te ahchid uchu chillu hen narpowà."
[14] Yachi yag penanin Jesus hen enkaman Moses, ekatnéén, "Ad namenghan, hen kawad-
an cha Moses hen anchi chanak, enammaana hen anchi gamfang ah finab-arakkan
yag enhabrotna ah managuwana hen tatagu, wat kaman agéhchi hen mehabrotà way
Pangorowan hen Tatagu. [15] Wat heno way mangafurot an haén, midchat an hiya hen
mannanayun way mètaguwana an Apudyus. [16] Te ah Apudyus, gapon anchi amchan way
layadna hen tatagu, empalena hen anchi ih-ihà-an way anàna hen antoy lota way matéy
ta heno way mangafurot hen anchi anàna, achi metap-ar te mì-iggaw an hiya ah ing-
inggana. [17] Iggay hennag Apudyus hen anàna hen antoy lota way i manusa hen tatagu,
te anna hennag ta wachay kahara-an hen tatagu. [18] Wat heno way omafurot an hiya,
achi machusa. Waman hen anchi achi omafurot, looh nifafagga hen machusaana gapon
achina mangafurotan hen anchi anà Apudyus way empalena. [19] Yag yato hen gapona ah
machusaan hen tatagu, te ummale hen anchi anà Apudyus hen antoy lota way manelaw
hen hamhamà hen tatagu, ngém hen tatagu, anchag achi laychén way mahelawan hen
hamhamàcha, te anchag laylaychén hen anchi helang. Ya hen manlaychéncha hen anchi
helang, te laweng hen a-ammacha. [20] Kapeletan way heno way tagu way cha mangamma
hen laweng, achina laychén hen paway ya achina agé laychén way homag-én hen anchi
iggaw hen helaw te maila hen kenarawengna. [21] Waman hen anchichay tatagu way cha
mangamma hen usto, chichachi hen manlayad way homag-én hen anchi helaw ya yachi
agé hen mail-ana way chacha ammaan hen anchi laychén Apudyus."

Hen henaphapet Juan mepanggép an Jesus

[22] Angkay narpaschi yag émméy ah Jesus ya hen anchichay pasorotna hen provinsiyan
hen Judea, yag ini-inggawcha ahchi way cha mamunyag hen tatagu. [23] Yah Juan agé way
chan funfunyag, wacha ad Enon way nehag-én ad Salem te chuar hen chanum ahchi wat
chana agé funyagan hen anchichay tatagu way cha éméy an hiya way mampafunyag. [24] Hen
hiyachiy tempo, cha-an mifarud ah Juan.
[25] Angkay hiyachi, wachacha hen tapen anchichay pasorot Juan way nèsongel hen
ihay kacharaancha way Judio mepanggép hen funyag. [26] Wat yachi agé yag émméy hen
anchichay pasorot Juan an Juan yag imfagacha way mangaliyén, "Apo, ay matancha-anam
hen anchi tagu way nan-ifam hen kawad-antaaw hen chumang hen antoy wangwang
ad Jordan way empachamagno an chàni, te cha angkay mamfunyag agé ad uwan, yag
hiyaat agé hen cha ayan amin hen tatagu." [27] Ngém sommongfat ah Juan way mangaliyén,
"Achiayu machanagan an nahha te maid chillu tatagu ah maka-amma hen ammaana
no achi eparufus Apudyus. [28] Yag chechengngaryu agé hen anchi chà imfagafaga way
faén chillu haén hen Cristu, ngém anà yanggay an namangpango way i mangimfaga hen
tatagu ta mansaganacha way omafurot an hiya. [29] Hen mepaniyana, kaman hen larae
way mangahawa hen fufae way hiya met hen manhagongan hen anchi fufae ta faén
agé hen anchi mamatfar. Ya hen anchi mamatfar, chachangréna hen ifagan hen anchi
larae, yag ammag laylayad hen mangenteponana an ahawana. Wat kaman haén hen
anchi i namatfar yag ana-at ammag laylayad way mangi-ila hen ayan hen tatagu an Jesus.
[30] Kapeletan way hiya, an cha ngomato, waman haén, anà an cha fumafa."

Hen anchi narpod uchu

[31] Entoroy Juan way mangaliyén, "Hen anchi narpod uchu, hiya hen kangatowan.
Waman hen anchi narpon antoy lota, an lawag tatagu yag hen antoy lota yanggay
hen péppég hen innilana. Waman hen anchi narpod uchu, nangatngato no hen amin
way ininggaw hen antoy lota. [32] Ya hiya, chana haphapetén hen amin way innilana

ya chengngarna ngém ancha chillu aket way mangafurot an hiya. [33] Yag hen anchi
mangafurotancha, yachi hen mangempàil-ancha way chacha agé afuroton way tot-owa
hen enalen Apudyus. [34] Yag hen anchi empalen Apudyus, maid kasen aryéna no achi
yanggay hen anchi inyalen Apudyus, te nawawà-acha hen Espiritun Apudyus an hiya.
[35] Ammag pararo hen layad Amay Apudyus hen anchi anàna wat impiyarna hen egad an
hiya. [36] Wat heno way mangafurot hen anchi anàna, mètagu an Apudyus ah ing-inggana.
Waman hen anchi achi omafurot an hiya, achi mètagu an Apudyus te an chuséén Apudyus
hiya ah ing-inggana."

4

Hen ommafurotan hen anchi in-ina way eSamaria

[1] Angkay hiyachi yag hen anchichay Fariseo, chengngarcha way chùchùar ano hen
sommorot an Jesus ya hen finunyagana no hen finunyagan Juan way chan funfunyag.
[2] Ngém ah katot-owana, maid finunyagan Jesus te hen anchichay pasorotna yanggay
hen namfunyag. [3] Ngém angkay na-awatan Jesus hen chacha aryén, lommayawcha hen
provinsiyan hen Judea way kasen émméy hen sakop hen Galilea. [4] Ya maid agé kasen màwa
no faén hen anchi provinsiyan hen Samaria.

[5] Angkay hiyachi way cha charanén cha Jesus hen sakopon hen Samaria, yag inum-
chahcha ad Sicar way ihay fabréy way nehahag-én hen anchi lota way inidchat Jacob an
anàna way Jose ad namenghan. [6] Yag yachi way nanggawa, tummutùchu ah Jesus hen
iggaw hen anchi chaghiyan way kenaufan Jacob te naungar way nanaran. [7-8] Waman hen
anchichay pasorotna, émméycha ah fabréy way i lommao ah anéncha.

Angkay hiyachi, yag émméy hen ihay fufae way eSamaria way i manàchu an nadchi, yag
imfagan Jesus an hiya way mangaliyén, "Ay mafalin ta uminumà hen annay henàchum."
[9] Yag ammag nascha-awat agé hen anchi fufae te hen anchichay Judio, chacha marémha
way mangusar hen tasan hen eSamaria. Wat annaat ekatén, "Pakay ad uwan yag man-
ochaw-a way Judio ah chanum an haén way eSamaria." [10] Yag sommongfat ah Jesus way
mangaliyén, "Non anno koma innila hen mafalin idchat Apudyus an hea, ya non anno
agé innila no henowà way chan ochaw ah chanum, wat hea hen man-ochaw an haén
yag idchat-o hen anchi chanum way no inumun, antag achi màmàwaw ah ing-inggana."
[11] Yag ekat hen anchi fufaeyén, "Oo Apo, ngém maid met uy-uyum ah iyaram hen annay
chanum yag adcharum agé hen antoy chaghiyan, wat nokay lawa hen kasenno i mangar-
an hen annay chanum way ekatnowén antag achi màmàwaw no inumun. [12] Te hen antoy
chaghiyananto, yato met hen finùan apotaaw way Jacob ad namenghan yag empatawidna
an chitaaw. Yag yato met agé hen nanagu an chicha way hen-anamma ya anat agé hen
anchichay animarna. Yag ekatnowat agéén nangatngatoa no hiya ta napatpateg hen
chanumno."

[13] Yachi yag anat ekat Jesusén, "Aminay tatagu way manginum hen chanum hen
yatoy chaghiyan, kasencha chillu màwaw. [14] Waman hen anchi manginum hen anchi
chanum way idchat-o, achi kasen màmàwaw ah ing-inggana te hen hiyachiy chanum way
idchat-o, mìyachar an hiya ah kaman fufun way achi matmatchù, yag idchatna agé hen
mannanayun way ataguwana an Apudyus."

[15] Yachi yag anat ekat anchi fufaeyén, "Apo, umpayat adchanà hen yahay chanum ta
achiyà màmàwaw ya ta achiyà agé cha umaleale ahto way manàchu." [16] Yag anat ekat
Jesusén, "Wat in-a ta im ayagan ah ahawam ta umaleayu ahto." [17] "Oo a, ngém maid met
ahawà," way ekat hen anchi fufae. Yag ekat agé Jesusén, "Tot-owa hen annay enalem
way ekatnowén maid ahawam, [18] te lemacha hen enahawam, ya hen anchi wacha an
hea ad uwan wat faén chillu ustoy ahawam. Wat tot-owa hen annay enalem way maid
ahawam." [19] Yag tenomfar hen anchi fufae way mangaliyén, "Apo, maelasin-o way profeta-
a peet. [20] Wat pakay uwa hen anchichay anap-oni ad namenghan wat hen yatoy filig hen
chacha nanayawan an Apudyus. Ngém chàyu way Judio, ekatyuwén ad Jerusalem paat
hen ustoy manayawan hen tatagu an Apudyus." [21] Yachi yag ekat Jesus hen anchi fufaeyén,

"Afurotom koma hen antoy ifagà way umchah hen tempo way faén hen yatoy filig ya faén
agé ad Jerusalem hen manayawan hen tatagu an Apudyus. [22] Chàyu way eSamaria, maid
innilayu an Apudyus way ekatyuwén chayu chayawén. Ngém chàni way Judio, innilani
hen chani chayawén te hen Judio hen fùnagan hen anchi manarà hen aminay tatagu.
[23] Yag inu-umchah hen tempona way manepod ad uwan, heno way manayaw an Apudyus
ah usto paat, masapor chayawéna hiya ah narpoh tot-oway hamhamàna ta faén yanggay
marpoh tapàna, te yachi hen laychén Apudyus way ekaman hen manayaw an hiya. [24] Te ah
Apudyus, hiya hen espiritu way achi maila, wat hen anchichay manayaw an hiya, faén ah
ancha an epàpàila te masapor marpo ah hamhamàcha paat te yachi hen marpowan hen
tot-owa way chayaw."

[25] Yachi yag ekat hen anchi fufaeyén, "Afurotò way ah tapen chi ag-agaw wat umale hen
anchi empopostan Apudyus way epalena way ekatchéén Cristu. Yag hiya, itudtuchuna hen
aminay maid innilataaw." [26] Yachi yag anat ifagan Jesus an hiya way mangaliyén, "Haén
way cha managépfar an hea, haén hen Cristu."

[27] Hen hiyachiyat agé inumchah hen anchichay pasorot Jesus yag anchag nahahaang way
nangchah an Jesus way cha mètagépfar hen anchi fufae. Ngém maid chillu nanarudsud
an chicha no heno hen masaporna ya pakay cha tagépfarén Jesus hiya.

[28] Angkay hiyachi yag tenaynan hen anchi fufae hen anchi idchanumanna yag hom-
màyat ah fabréy way i nangimfaga hen anchichay tatagu way mangaliyén, [29] "Intaaw ngén
ta intaaw ilan hen anchi tagu way nangimfaga hen angamin way enam-ammaà, te magat
hiya hen anchi empopostan Apudyus way Cristu." [30] Yachi yag naligwatcha amin hen
anchichay tatagu ah fabréy way i mangila an Jesus.

[31] Angkay hen anchichay pasorot Jesus, chacha à-aro-on hiya way mangaliyén, "Apo,
pakay achia mangan." [32] Ngém tenomfar ah Jesus way mangaliyén, "Oo a, ngém wacha
chillu hen enan-o way maid innilayu." [33] Yachi yag chachan ahepennoot way mangaliyén,
"Ay wacha ngatay nanginyale ah enanna." [34] Ngém an peet an chan pani ah Jesus, te
ekatnéén, "Hen chà anén way cha managu an haén wat hen chà mangammaan hen anchi
laychén Apudyus way nannag an haén, ya ta lopasê way mangamma hen anchi impiyarna
an haén."

[35] Entoroy Jesus way mampani, ekatnéén, "Wacha hen mangaliyén egad marpas hen
opatay furan yag anat ahebtà. Ngém hen ifagà an chàyu, ahebtà angkay ad uwan. Te
ilanyu ngén hen annachay tatagu way naway way mafalin omafurot an haén, te kamancha
yanggay pagéy way naggahén way masapor koma mabtà ad uwan. [36] Ya hen anchichay
tatagu way cha i mangintudtuchu hen omafurotan hen tapena, kamancha hen anchichay
i mamfatà, ya chicha, marabfuwancha. Ya faén agé anggayha, te mannanayun agé hen
anchi fat-éncha. Ya hen anchi i nanhamar, pachongna agé hen anchi i mamfatà te amchan
hen laylayadcha amin. [37] Te tot-owa hen anchi ekatchéén, 'Hen tapena, chicha hen i
manmura, ya hen anchichay tapena agé, chicha hen i mamfatà.' [38] Wat hénagê chàyu
way i mamtà hen anchi inmuran hen tapena way yachi hen chayu metapyan hen anchi
enammaancha."

[39] Angkay hiyachi yag chuar hen ommafurot way eSamaria an Jesus gapo hen
nanaphapetan hen anchi fufae way imfagan Jesus hen amin way enam-ammaana. [40] Wat
yachi way inumchahcha an Jesus, penaraudcha hiya ta homàyat koma ah fabréycha, wat
émméy cha Jesus yag ommargawcha ah fabréycha. [41] Yag chummùchùarcha agé hen
ommafurot hen nangngarancha hen intudtuchuna. [42] Yag imfagacha hen anchi fufae way
mangaliyén, "Ommafurot-ani met gapo hen nanaphapetam, ngém kaskasen ad uwan hen
nangngaranni paat an hiya wat sigurachuani way hiya tot-owa hen anchi hennag Apudyus
way mangenharà hen aminay tatagu."

Hen nanga-anan Jesus hen saket anchi anà hen okom

[43] Angkay hiyachi way ommargaw cha Jesus ahchi, lummigwatcha way émméy chillu
hen sakopon hen Galilea way chummakran Jesus. [44] Yag mepanggép hen ayanchahchi,
ekat Jesusén, "Uray heno way profetéén achi tot-owa mangiggéén hen kailiyana hiya."

45 Angkay inumchahcha hen provinsiyan hen Galilea, laylayadcha hen tatagu way mangila
an hiya, te chicha, nèlagsakcha ad Jerusalem yag innilacha amin hen anchichay kaskascha-
aw way enammaana ahchi.
46 Angkay hiyachi yag namfangad cha Jesus ad Cana way sakop hen provinsiyan hen
Galilea way ahchi agé hen anchi namalinana hen chanum ah fayah. Yag niyaphor way
wacha agéhchi hen ihay okom way chan saket hen anchi anàna ad Capernaum. 47 Angkay
chengngar hen anchi okom way wacha peet ah Jesus hen provinsiyan hen Galilea way
narpod Judea, ina enayagan ta émméy koma ad Capernaum ta ina ka-anén hen saket hen
anchi anàna way tég-angay matéy. 48 Yag ekat Jesus an hiyéén, "An-ayug achi tot-owa
omafurot no maid ilanyu ah sinyar ya kaskascha-aw." 49 Yag ekatat hen anchi okomén,
"Apo, panga-asemat man ta umaleaat te awni yag matéy hen anchi anào." 50 "Wat in-
aat," way ekat Jesus, "te naka-an hen saket hen anchi anàno." Yachi yag enafurot hen
anchi okom hen enalen Jesus yag lommayaw. 51 Yag hen chana homàyatan, hinib-atna
hen anchichay alepanna way naway way i mangimfaga way gumminang peet hen saket
hen anchi anàna. 52 Yachi yag senarudsudna no heno way uras hen gumminangan hen
saketna, yag ekatchéén, "Hen cha magéyéd ad ugga hen naka-anan hen saketna ya uray
hen pochotna." 53 Yachi yag hemhemmà hen anchi am-ama way yachi paatay uras agé
hen nangimfag-an Jesus an hiya way mangaliyén, "Naka-an hen saket hen anàno." Wat
amincha way himfafaryan, ommafurotcha amin an Jesus.
54 Hen anchi namfangchan cha Jesus hen provinsiyan hen Galilea way narpo ad Judea,
yachi hen anchi pegwan hen nangammaana hen kaskascha-aw.

5

Hen nanga-anan Jesus hen saket ad Betsaida

1 Angkay hiyachi way narpas amin chachi, émméy cha Jesus ad Jerusalem way i mèlagsak
hen ihay lagsak hen Judio. 2 Yag ahchid Jerusalem, wacha hen ihay po-ong way nehag-én
hen anchi fùnagan hen fabréy way chacha mangèwaan hen karnero way hen ngachan
hen anchi po-ong ah Henebreo wat Betsata. Ya wacha agé hen lemay kaman afong way
nampaliwéh hen anchi po-ong 3 way chacha mangempeengan hen anchichay chuaray
tatagu way nankarakarase hen saketcha, te wacha ay nabfurag ya nappelay ya napàroy
chi acharna. Ya i-inggawcha an nadchi way manmannéd hen omabfuaran ano hen
anchi chanum, 4 te no hen-argawanén wacha ano hen anghel Apudyus way émhép way
i mangehwar hen anchi po-ong, yag hen anchi pés-éy paat pomassong no maehwar, wat
maka-an ano hen anchi uray heno way saketna.
5 Angkay hiyachi yag wacha an nadchi hen ihay larae way émméy ah toronporo ya waru
way tawén hen nansaketana. 6 Angkay innilan Jesus hiya way enlasinna way nafayag hen
fummafàtachana yag annaat ifaga way mangaliyén, "Ay laychém way maka-an hen annay
saketno." 7 "Oo Apo," way ekat hen anchi chan saket, "ngém maid ampay manorong
an haén way mangempassong no omabfuar hen anchi chanum, yag gapo ta solet hen
ekaman-o way émméy, wat achiyà umchahén wachaat hen looh nampassong." 8 Yachi
yag anat ekat Jesus an hiyéén, "Wat fumangon-a yag leno-otno hen annay annapno te
makacharan-aat ad uwan." 9 Yag hen hiyachi, naka-anat tot-owa hen anchi saketna, wat
lenabtenna hen anchi annapna yag tommàchég way manaran.

Hen anchi ag-agaw way na-ammaan natto wat Safachu way yachi chillu hen anchi
siguchay ngilin hen Judio. 10 Wat hen anchichay anap-apon hen Judio, iningarcha hen
anchi anat naka-an hen saketna way mangaliyén, "Ammag ngilintaaw ad uwan yà. Wat
cham angkay labsengén hen orchintaaw hen annay nanlarabtenam hen annapno." 11 Yag
sommongfat hen anchi nansaket way mangaliyén, "Oo a, ngém hen anchi tagu way
nanga-an hen saket-o, hiya hen nangimfaga an haén way labtenê hen antoy annap-o yag
nanaranà." 12 Yag anchaat imohon way mangaliyén, "Nokay paat hen katatagun nahha
way nangimfagan nahha an hea." 13 Ngém hen anchi taguwanchi way anat naka-an hen

saketna, maid innilana no henoh nadchi hen anchi nanga-an hen saketna, te nekalliwat
ah Jesus te ancha chillug chuar hen anchichay tatagu.
[14] Angkay na-awni way inchahan chillu Jesus hiya ah Templo, ekatnéén, "Ilamat ammay
hen acharno ad uwan te naka-an hen saketno, wat etagayno way cha fumasofasor ta achi
am-améd hen kasen mepachah an hea."
[15] Angkay hiyachi yag lommayaw hen anchi taguwanchi yag ina henaphapet hen
anchichay anap-apon hen Judio way ah Jesus peet hen nanga-an hen saketna. [16] Wat hen
anchichay anap-apo, gapon nanga-anan Jesus hen saket hen tempon hen ngilin, anchag
inlugi way mangan-a an hiya. [17] Ngém senongfatan Jesus chicha way mangaliyén, "Ah
Amay Apudyus, maid man-in-inungarana way mangamma hen chana ammaan, wat yachi
agé hen ekaman-o." [18] Yachi yag ommam-améd hen aningarngar hen anchichay anap-
apo an Jesus wat anchag térnén paat way mamchit an hiya, te faén yanggay hen chana
manlabsengan hen ngilin, te hen iha, hen anchi chana mangempachongan hen acharna
an Apudyus hen anchi mangaryanéén, Amana ano ah Apudyus.

Hen fiyang Jesus way anà Apudyus

[19] Angkay hiyachi way entoroy Jesus hen chana ifaga an chicha, ekatna way mangaliyén,
"Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way haén way anà Apudyus, maid am-ammaà no anà
ammag anggay, te chà yanggay ammaan hen anchi i-illà way cha ammaan Ama. Wat
amin way cha ammaan Ama, yachi agé hen chà ammaan. [20] Te ah Ama, laylaychéna haén
way anàna, wat amin way chana ammaan, chana agé epàila an haén. Ya wacha agé hen
kasenna epa-amma an haén way wadwadcha way kaskascha-aw no hen anchi anyuwat
innila ta wachay kahaanganyu. [21] Te ah Ama, mafalin man-uchiyéna hen natéy. Wat umat
agé haén way anàna, mafalin agé taguwê hen anchichay tatagu way laychê way taguwén.
[22] Ya faén agé ah Ama hen manguwis hen tatagu, te piniyarna haén way manguwis hen
egachay tatagu, [23] ta way manayawan hen tatagu an haén way kaman hen manayawancha
an Ama. Wat heno way achi manayaw an haén, achina angkay agé cha chayawén ah Ama
way nannag an haén."
[24] "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way heno way tagu way mangngar hen chà
itudtuchu ya afurotona agé hen anchi nannag an haén, wat mètagu an Apudyus ah ing-
inggana. Ya achi agé machusachi te inlisiyana hen metap-arana way ad uwan, metatappe
an Apudyus. [25] Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way inu-umchah angkay hen tempona
way manepod ad uwan, hen anchichay kaman nanattéy an Apudyus, no changréncha hen
ifagà way anà Apudyus yag enafurotcha, wat taguwê chicha ta mètagucha an Apudyus
ah ing-inggana. [26] Ah Ama, hiya hen pongar hen ataguwan, yag piniyarna haén way
anàna ah pongar hen ataguwan agé. [27] Yag impiyarna agé an haén hen karébféngà way
manguwis hen tatagu te haén hen anchi Pangorowan hen Tatagu. [28] Achiayu mahaang
hen antoy chà ifaga way umchah way umchah hen tempona way uray hen anchichay
aminay nilurufù, changréncha hen alè, [29] wat man-uchicha amin. Wat hen anchichay
nangamma hen ammayén Apudyus, mètagucha an hiya ah ing-inggana. Waman hen
anchichay nangamma hen lawengén Apudyus, mètagucha agé ah ing-inggana hen anchi
kachusaancha."

Hen man-istigu an Jesus

[30] Yachi yag entoroy Jesus way mangaliyén, "Haén, ammaà yanggay hen anchi nipiyar
ah haén. Wat maid am-ammaà ah uray heno no iggay midchat hen karébféngà way
mangamma. Ya hen manguwisà hen tatagu, chà agé torachén hen imfagan Ama, wat
kapeletan nalimpiyu hen manguwisà hen tatagu te faén hen laychê hen chà ammaan te
hen laychén hen anchi nannag an haén."
[31] "No haén yanggay hen man-istigu hen achar-o, awni yag maid mangafurot an haén.
[32] Ngém wacha hen anchi iha way cha man-istigu an haén, ya innilà way ifagana hen tot-
owa mepanggép an haén te hiyah Apudyus. [33] Yag chàyu, wachacha agé hen anchichay
hennagyu way i mangimoh an Juan mepanggép an haén, yag imfagana hen tot-owa.

34 Ngém ah katot-owana, achì ekatén masapor-o hen tatagu ah man-istigu an haén, ngém
hen mangempahpahma-à an chàyu hen anchi enalen Juan ta omafurot-ayu koma ah
kahara-anyu. 35 Te hen miyaligan Juan, kaman helaw way napapasgichan way cha homelaw
yag lelenyadyu hen hommelawana hen hen-aketan te ammag hen-aketan yanggay hen
nanlaychanyu hen imfagana. 36 Angkay ad uwan, wacha hen cha man-istigu an haén way
wadwadcha no hen nanàchégan Juan an haén, way yachi hen anchichay chà ammaan
way impiyar Amay Apudyus way ammaà. Yag chichachi hen manot-owaan way hiya hen
nannag an haén hen antoy lota. 37 Ah Amay Apudyus way nannag an haén, chana agé
istiguwan haén. Ngém chàyu, maid chengchengngaryu hen alena ya maid agé innilayu
hen itchurana. 38 Ya ammag achi paat émtép ah hamhamàyu hen chana ifaga te anyug
achi afuroton haén way hennagna. 39 Chayu acha-acharén hen anchi nesosorat way alen
Apudyus te ekatyuwén yachi hen metapyanyu an hiya, ngém chichachiyat agé peet hen
cha mangimfaga hen mepanggép an haén. 40 Ngém uray no yaha, anyug achi chillu tot-
owéén haén ta idchat-o hen ketapyanyu an Apudyus."

41 "Haén, achì ammag cha anapén hen manayawanà ah tatagu. 42 Ngém innilà hen
kenatataguyu way maid angkay poros layadyu an Apudyus. 43 Haén, ummaliyà hen antoy
lota way ah Amay Apudyus paat hen namiyar an haén. Ngém anà ammag achi chillu
ifilang an chàyu. Ngém mag-ay ta wachay tagu way annag hemhemmà yag piniyarna hen
acharna, ammag hiyachiyat agé hen chayu ifilang. 44 Yag nokay chillu hen én-énnényu way
mangafurot an haén way anyug cha anapén hen mangammayan hen tatagu an chàyu yag
achiyuwat anapén hen mangammayan Apudyus an chàyu. 45 Ngém achiyu ekatén haén
hen mangempafasor an chàyu an Amay Apudyus, te ah Moses way chayu manchinlan,
hiya hen mangempafasor an chàyu te anyug achi afuroton hen ensoratna. 46 Te non anyu
an afuroton hen ensoratna, afurotonyu agé haén, te amin way ensoratna wat mepanggép
chillu an haén. 47 Ngém gapo ta achiyu afuroton hen ensoratna, kapeletan way achiyu agé
afuroton haén."

6

Hen namanganan Jesus hen nasorok ah lemanlifu way tatagu
Mat. 14:13-21; Mar. 6:30-44; Luc. 9:10-17

1 Angkay hiyachi yag ginchang cha Jesus hen anchi fayfay way Galilea way ekatcha
agéén Tiberias, 2 yag ammag chuar way tatagu hen cha umunud gapon nangil-ancha
hen kaskascha-aw way enammaana hen nanga-anana hen saket hen anchichay chan
sasaket. 3 Yachi yag ommabrat cha Jesus ya hen anchichay pasorotna hen ihay tagéytéy
yag intùchucha. 4 Hen hiyachiy tempo, anchag chuar hen tatagu te tég-angay hen anchi
lagsak hen Judio way ekatchéén, Manmanma-an hen iggay napchitan hen a-anà hen anap-
ocha ad Egipto. 5 Yachi yag nanlangranga ah Jesus yag innilana hen anchichay chuar
way tatagu way naway yag annaat ekat an Felipe way ihay pasorotnéén, "Chuud ngata
hen lomàwantaaw ah érégna ah anén hen annachay tatagu." 6 A-ammun Jesus chillu
hen ekamanna ngém hen nangimohana, ta ilana no nokay hen hamhamà Felipe. 7 Yag
sommongfat ah Felipe way mangaliyén, "Uray ay gastoson hen labfu ah makatawénat
achina ay chillu ummat ah uray lawa manemhemancha." 8 Yachi yag nan-ale ah Andres
way sonod Pedro way mangaliyén, 9 "Wacha hen ihay cha fumafaru way nanhangat ah
lemay tenapay ya chuway files, ngém ay ammoh ummat lawachi ah para hen annachay
lonay way tatagu."

10 Yachi yag anat ekat Jesus an chichéén, "Ifagayu hen annachay tatagu ta tumùchucha."
Yachi yag tummùchucha amin hen anchichay tatagu hen anchi pachinaroh wat émméy ah
lemanlifu hen filang hen anchichay lenarae yanggay.

11 Angkay hiyachi yag innaran Jesus hen anchi tenapay yag nanyaman an Apudyus
yag annaat epiyàchang hen anchichay tatagu. Yag yachi agé hen enkamanna hen anchi
files wat nangananangancha amin hen anchichay chuaray tatagu ingganah nagipohcha.
12 Angkay nagipohcha amin yag imfagan Jesus hen anchichay pasorotna way amongoncha

amin hen nafay-anan ta maid maramram. [13] Angkay enamongcha hen anchi finay-anan
hen tatagu, yag napnowat agé hen hemporo ya chuway awit way narpo hen anchi yanggay
lemay tenapay.
[14] Hen nangil-an hen anchichay tatagu hen anchi kaskascha-aw way enammaan Jesus,
ekatchéén, "Hiyato angkay hen anchi profeta way hahadchéntaaw way ekat Apudyusén
epalena hen antoy lota." [15] Yag yachi, gapo ta enlasin Jesus hen hamhamà hen anchichay
tatagu way tég-angaycha i peletén hiya way man-are, wat tenaynanaat chicha way i
ommanggay hen anchi tagéytéy way futaaw.

Hen nanaranan Jesus hen uhun hen chanum
Mat. 14:22-33; Mar. 6:45-52

[16] Angkay hiyachi way cha madhém, émméy hen anchichay pasorot Jesus hen anchi
penget hen fayfay, [17] yag hinénggépcha hen anchi fangka way gumchang way éméy
ad Capernaum te hommelang yag achi ihéh mamfangad ah Jesus. [18] Angkay hiyachi
way nanlurugancha hen anchi fangka yag ammag inumchah hen séréchay fali, wat
ammag chan hibhibyat hen anchi chanum. [19] Tàénchi yag chachaat ichuruchurun hen
anchi fangka. Wat angkay ommag-agginawacha way émméy ah énémay lometor ménat,
innilachaat agé ah Jesus way cha manaran hen uhun hen anchi chanum way cha homag-
én an chicha, yag chachaat agé émégyat way térén. [20] Yag anat man-aleh Jesus way
mangaliyén, "Haénto wat achiayu cha émégyat." [21] Wat laylayadcha way nangempaghép
an hiya, yag hen hiyachi agé, inumchahchaat peet hen anchi penget hen fabréy way
ayancha.

Hen nanganapan hen tatagu an Jesus

[22] Angkay hiyachi way nafigat yag enlasin hen anchichay tatagu way nataynan ad
chumang, way an ihà-an yanggay hen anchi fangka way wacha ad arubyan way yachi agé
hen nanluganan hen anchichay pasorot Jesus, yag innilacha agé way iggay mìlugan ah
Jesus. [23] Angkay hiyachi way inumchahcha hen tapen hen fangka way narpod Tiberias
yag tommàchangcha hen hag-én hen anchi namanganan Jesus hen anchichay chuaray
tatagu hen narpasan hen nanyamanana an Apudyus. [24] Yag yachi, gapo ta na-ammuwan
hen anchichay nataynan way tatagu way maid peet ah Jesus ya umat agé hen anchichay
pasorotna, wat anchag hinénggép hen anchichay fangka ta gumchangcha ad Capernaum
way i manganap an Jesus.

Hen anchi ma-an way iyatagu ah ing-inggana

[25] Angkay hiyachi way ginumchang hen anchichay tatagu, inchahancha ah Jesus yag
anchaat ekatén, "Apo, kamana peet hen ummaliyam ahto." [26] Yag ekat Jesus an chichéén,
"Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way maid kasen manganapanyu an haén no faén
yanggay hen anchi enammaà way mibhug way enanyu yag nabhug-ayu, yag faén ah gapo
ta na-awatanyu hen pontos hen anchi enammaà. [27] Faén koma hen anchi ma-an way
mibhug hen pa-amchanyu te mapéppég chilluchi. Ta hen pa-amchanyu koma, hen anchi
ma-an way mannanayun way yachi hen mangchat hen mètaguwan an Apudyus way maid
péppégna ah ing-inggana. Wat yaha hen anchi ma-an way idchat-on chàyu, haén way
Pangorowan hen Tatagu, te yachi hen impiyar Amay Apudyus an haén ah ammaà."
[28] Wat ekat hen anchichay tatagu an Jesusén, "Wat nokay hen ekamanni nò ta ammaanni
hen laychén Apudyus." [29] Yag sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Hen laychén
Apudyus way ammaanyu wat masapor afurotonyu haén te haén hen anchi hennagna."
[30] "Oo a," way chacha ekat, "ngém nokay hen ammaam way kaskascha-aw ta wachay
manot-owaanni ah mangafurotanni an hea. Wacha koma hen epàilam, [31] te ilamat, hen
anchichay anap-otaaw ad namenghan, wacha hen anchi manna way anchag cha anéanén
hen ini-inggawancha hen anchi chanak. Te hen anchi nesosorat met, ekatnéén, 'Hen anchi
ma-an way narpod uchu, yachi hen inidchatna an chicha.' "
[32] Yachi yag sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu
way hen anchi inidchat Moses, faén angkaychi hen anchi tot-oway ma-an way narpod

uchu. Te hen anchi cha idchat Amay Apudyus ad uwan, yachi hen anchi tot-owa way
ma-an way narpod uchu. [33] Ya hen hiyachiy ma-an way inidchatna way ad uchu paat hen
narpowana, wat yachi hen managu hen tatagu ah ing-inggana." [34] Yag anat agé ekat hen
anchichay tataguwén, "Apo, umpayat adchan chàni hen annay ma-an ta mawawà-acha an
chàni."
[35] Yachi yag anat lawrawagén Jesus hen anchi enalena way mangaliyén, "Haén hen anchi
ma-an way managu hen tatagu ah ing-inggana, wat hen miyaligana, heno way mangafurot
an haén, achin henhenaang, ya achi agé màmàwaw. [36] Ngém tot-owa hen anchi imfafaggà
an chàyu way tàén chayu ilailan hen chà ammaan, anyug achi chillu afuroton. [37] Ngém
amin hen anchichay tatagu way penelen Ama way omafurot an haén, wat omafurotcha
tot-owa. Ya aminay omafurot an haén, akseptarê chicha amin. [38] Te haén way narpo
ad uchu, iggayà chillu ummale hen antoy lota way i mangamma yanggay hen laychê te
ummaliyà way i mangamma hen laychén hen anchi nannag an haén. [39] Yag hen laychéna,
ta amin hen anchichay penelena way omafurot an haén, ammag maid poros mayagyag an
chicha, ya ta man-uchiyê agé chicha amin no umchah hen anchi anongoh chi ag-agaw.
[40] Ta epegwà way mangale hen laychén Ama, te hen laychéna, ta amin hen anchichay
mangafurot way haén hen anàna ya haén agé hen manokchuncha, mètagucha an haén
ah ing-inggana, te man-uchiyê chicha hen anchi anongoh chi ag-agaw."
[41] Hen nangngaran hen anchichay tatagu hen anchi enalen Jesus way hiya hen anchi
ma-an way narpod uchu, anchag chan ngangayutongot. [42] Yag chachan ahepennoot way
mangaliyén, "Ay ammoh faéntoh Jesus tà way anà cha Jose an Maria way innilataaw. Wat
pakay annag cha ekatén hiyaat narpod uchu nò." [43] Yachi yag sommongfat ah Jesus way
mangaliyén, "Achiayu chan ngayungayutongot, [44] te maid chillu omafurot no faén ah Ama
way nannag an haén hen manorong hen hamhamàna ah omafurotana. Wat hen anchichay
omafurot, chicha hen man-uchiyê hen anchi anongoh chi ag-agaw. [45] Wacha agé hen
ensorat hen profeta ad namenghan way ekatnéén, 'Tudtuchuwan Apudyus hen aminay
tatagu.' Wat hiyachi, heno way tagu way mangngar hen imfagan Ama yag enafurotna,
kapeletan way omafurot agé an haén. [46] Ngém achì ekatén wacha hen nangila an Ama ad
uchu, te haén yanggay hen nangila an hiya, te ahchi chillu hen narpowà. [47] Wat yachi,
tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way heno way tagu way omafurot an haén, mètagu an
Apudyus ah ing-inggana, [48] te haén hen anchi ma-an way mangchat hen mannanayun way
ataguwan hen tatagu. [49] Hamham-ényu ngén te faén angkay kaman hen anchi manna way
enan hen anchichay anap-otaaw ad namenghan hen ini-inggawancha hen anchi chanak,
te uray enancha hen yachiy ma-an way ekatchéén narpod uchu, natéycha chillu. [50] Ngém
heno way mangan hen anchi mannanayun way ma-an way yachin anchi tot-owa way
narpod uchu, achi matmatéy ah ing-inggana. [51] Yag haén hen anchi mannanayun way ma-
an way narpod uchu. Wat heno way mangan hen hiyachiy ma-an, mètagu an Apudyus ah
ing-inggana. Yag hen anchi ma-an way idchat-o an hiyaat achar-o way yaha hen midchat
ah managu hen aminay tatagu hen antoy lota."
[52] Angkay hiyachi way enalen Jesuschi, chachan sosongel hen anchichay tatagu way
mangaliyén, "Heno ay paat hen én-énnén hen annay taguwanna way mangempangan hen
acharna an chitaawa." [53] Yachi yag ekat Jesusén, "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way
no achiyu anén hen achar-o way Pangorowan hen Tatagu, ya no achiyu agé inumun hen
charà, wat achi angkay mafalin way mètaguayu an Apudyus. [54] Waman hen anchi tagu
way mangan hen achar-o ya manginum hen charà, yachi hen mètagu an Apudyus ah ing-
inggana ya man-uchiyê agé hiya hen anchi anongoh chi ag-agaw. [55] Te hen achar-o, yachi
hen tot-oway ma-an, ya hen charà, yachi hen tot-oway mainum way yachi hen managu
hen tatagu ah ing-inggana. [56] Wat heno way mangan hen achar-o ya manginum hen charà,
mì-i-iggaw an haén ya mì-i-iggawà agé an hiya. [57] Ah Ama way nannag an haén, sigud way
natattagu. Yag gapon hiyaat, nisissigud agé hen natatagguwà. Wat kaman agéhchi, heno
way mangan hen achar-o, matagu ah ing-inggana agé te haén hen managu an hiya. [58] Wat
hiyachi, haén hen anchi ustoy ma-an way narpo ad uchu way faén kaman hen anchi ma-an

way enan hen anchichay anap-otaaw yag natéycha chillu. Te heno way mangan an haén,
mètagu an Apudyus ah ing-inggana."
[59] Yachi hen intudtuchun Jesus hen nantudtuchuwana hen anchi sinagoga way cha ma-
am-amongan hen Judio ad Capernaum.

Hen anchi alen Jesus way managu hen tatagu ah ing-inggana

[60] Angkay hiyachi way chengngar hen anchichay sommorot an Jesus hen anchi annaat
intudtuchu, ammag chuar an chicha hen ngommaya hen hamhamàna yag ekatchéén,
"Nokay lawa hen cha i mangngar hen annay chana aryénanna way ammag naligat ah
hamham-én." [61] Ngém ah Jesus, ammuna hen chacha ngayutongotan yag annaat ekatén,
"Ay anggayha yag epangayana chàyu. [62] Wat nokay agé hen hamhamàyu non an umat yag
ilanyu haén way Pangorowan hen Tatagu way ammag matarok ad uchu way mamfangad
hen narpowà. [63] Te hen anchi narpowan hen mannanayun way ataguwan hen tatagu wat
hen Espiritun Apudyus way ammag maid sérsérfin hen aminay ammaan hen tatagu. Ya
hen anchichay chà imfaga an chàyu, yachi hen mangawatanyu hen Espiritun Apudyus
ya yachi agé hen managu an chàyu ah ing-inggana. [64] Ngém wachacha hen tapena an
chàyu way ammag achi chillu omafurot an haén." Enalen Jesuschi te nanepod hen anchi
laprapona, inni-ilana chillu no heno hen achi omafurot an hiya ya no heno agé hen
anchi mangenlao an hiya. [65] Wat yachi yag anat ekat Jesus agéén, "Yachi hen nangimfag-
à an chàyu way maid ihà-an ah omafurot an haén no faén ah Ama hen manorong hen
hamhamàna way omafurot."
[66] Nanepod hen hiyachi, chuar hen nangentagay way metnod an Jesus way anchag
nanchùgan hiya. [67] Wat ekat Jesus hen anchichay hemporo ya chuway pasorotnéén,
"Chàyu kay, ay etagayà agé an chàyu." [68] Yag sommongfat ah Simon Pedro way
mangaliyén, "Apo, nokay lawa hen kasenni i somorotan nò, te hea met yanggay hen cha
mangintudtuchu hen mannanayun way mètaguwan an Apudyus. [69] Wat sigurachu hen
antoy afurotni way hea hen anchi kapachong Apudyus way empalena hen antoy lota way
mantoray." [70] Yachi yag ekat Jesusén, "Haén, penelè chàyu way hemporo ya chuwa, ngém
wacha chillu hen iha way ena-awwan Chumunyu." [71] Enalen Jesuschi mepanggép an Judas
way anà Simon Iscariote te tàén hiya hen iha an chicha way hemporo ya chuwa, annag
enlao ah Jesus hen na-awni.

7

Hen hamhamà hen sosnod Jesus an hiya

[1] Nanepod hen hiyachi, achi i manggégga-ay ah Jesus hen provinsiyan hen Judea
te innilana way cha anapén hen anchichay anap-apon hen Judio hen ekamancha way
mamchit an hiya. Wat ammag hen provinsiyan hen Galilea hen chana i manggégga-ayan
yanggay.
[2] Angkay hiyachi way tég-angay hen tempon hen anchi lagsak hen Judio way ekatchéén
"Fawi," [3] yag ekat hen anchichay e-enawchin Jesus an hiya way mangaliyén, "Pa-a achi
lumigwat way i mèlagsak ad Jerusalem ta im epàila hen kaskascha-aw hen anchichay cha
somorot an hea. [4] Te ay ammoh wachay tagu ah mangentàlilig hen chana ammaan no
laychéna way mempaka-ammu hen acharna. Wat no kaskascha-aw hen cham ammaan,
epàilam kagé hen katagutagu." [5] Yaha hen enalen hen anchichay e-enawchin Jesus te uray
chichaat cha-ancha omafurot an hiya.
[6] Yachi yag ekat Jesus an chichéén, "Oo a, ngém cha-an met umchah hen anchi ustoy
tempo way mampàil-à. Waman chàyu, mafalin way farangna hen mampàil-anyu, [7] te achi
chàyu cha agorgoran hen tatagun antoy lota. Waman haén, anà ammag agorgoran an
chicha te chà ifaga hen karaweng hen a-ammacha. [8] Wat in-ayu ta in-ayu mèlagsak te
maid angkay éméy an haén te cha-an umchah hen ustoy mampàil-à." [9] Yachi hen enalen
Jesus yag anat mataynan hen provinsiyan hen Galilea.

Hen émméyan Jesus way mèlagsak

[10] Angkay hiyachi way lummigwat hen anchichay sosnod Jesus way i mèlagsak, entat-
allingéb Jesus way umunud. [11] Angkay ahchi, hen anchichay anap-apon hen Judio, chacha
anapén hiya way mangaliyén, “Chuud ngata ah Jesus aya.” [12] Ya ammag chuar agé hen cha
manginyut-utiyam hen anchichay tatagu mepanggép an hiya, te hen tapena, ekatchéén,
“Ammayay tagu ah Jesus.” Waman hen tapena, chachaat agé ekatén, “Faén angkay te
chana lokopon hen tatagu.” [13] Yaha hen chacha aryén ngém chacha etat-allingéb way
mangale te chacha émégyat ah mangngaran hen anchichay anap-apon hen Judio.

[14] Angkay hiyachi way agginawan hen anchi lagsak, émméy ah Jesus ah Templo way
i mantudtuchu. [15] Yag anchag nahahaang hen anchichay anap-apon hen Judio yag
ekatchéén, “Henoay hen nangacharan nahha hen kenaraengna way iggay met man-
uswila.” [16] Yag anat ekat Jesus an chicha way mangaliyén, “Hen anchi chà itudtuchu,
faén ammag hamhamào hen narpowana te narpon Apudyus way nannag an haén. [17] Yag
heno way tagu way manlayad way mangamma hen laychén Apudyus, maelasinna way
ah Apudyus tot-owa hen cha marpowan hen anchi chà itudtuchu ya faén fukod yanggay
hen hamhamào. [18] Te kapeletan, hen anchi tagu way cha mintudtuchu hen anchi narpoh
hamhamàna yanggay, anna an cha anapén hen kachayawana. Waman hen anchi cha
manganap hen machayawan hen anchi nannag an hiya, hiya hen anchi nalimpiyu way
maid kétkétémna. [19] Tot-owa way inidchat Moses hen anchi orchin Apudyus an chitaaw.
Ngém ammag maid angkay cha mangafurot an chàyu hen hiyachiy orchin, te pakay chayu
anapén hen mamchitanyu an haén nò.” [20] Yag sommongfat hen anchichay tatagu way
mangaliyén, “Ay an-a cha mattagar te heno ay hen tagu way cha manmanmà way mamchit
an hea.” [21] Yachi yag ekat Jesusén, “Anggay paat hen nanga-anà hen anchi saket hen
tempon hen ngilin yag an-ayu paat ammag nah-ag. [22] Ngém chàyuwat, chayu met agé
markaan hen a-anàyu no tempon hen ngilin no yachi hen miyaphorana te yahan imfagan
Moses way mekaman, ngém faén chillu ah Moses hen nanginlugi te an natawid hen
anchichay chanakkar. [23] Wat no mafalin way mepamarka hen anà hen tempon hen ngilin
way Safachu ta achi marabseng hen anchi inyurchin Moses, pa-ayu kay omaningarngar
gapo hen nanga-anà hen saket hen ihay tagu hen anchi tempon hen ngilin ah omammayan
paat hen ataguwana. [24] Achiyu ammag cha tenétnéén way laweng hen enammaà ta
anyuwat an anapén hen ka-ammayna.”

Hen cha manganapan hen tapena no narpoh Jesus an Apudyus

[25] Angkay hiyachi way chengngar hen anchichay tatagu ad Jerusalem hen cha aryén
Jesus, ekat hen tapenéén, “Ay faénha ngén hen anchi tagu way cha anapén hen anchichay
anap-apo ta pédténcha ano. [26] Yag pakay annayan nò way chan tudtuchu hen sangwanan
hen tatagu yag maid met ammaancha an hiya. Ono napnekcha ngata way hiya tot-owa hen
anchi Cristu way empopostan Apudyus way umale.” [27] “Oo a, ngém no umale hen anchi
Cristu, maid ano mangammu hen marpowana, ngém hen yahay tagu, innilataaw met hen
narpowana.”

[28] Angkay hiyachi way chan tudtuchu ah Jesus ah Templo, chinakarna way mangaliyén,
“Ay nanggila kay ta innilayu tot-owa hen narpowà ya hen kenatatagù. Te faén yanggay ah
hamhamào hen ummaliyà hen antoy lota te anà an hennag hen anchi katot-owaan. Ngém
chàyu, maid innilayu an hiya. [29] Waman haén, innilà hiya te hiya hen narpowà ya hiya agé
hen nannag an haén.”

[30] Hen nangaryan Jesus an nadchi, ammag laychén paat hen anchichay anap-apo way
manlapchù an hiya way manelew, ngém iggaycha chillu te cha-an umchah hen tempona.
[31] Ngém uray chillu yaha hen hamhamà hen tapena, chuarcha chillu hen ommafurot an
hiya wat ekatchéén, “Hiyaha man hen anchi Cristu way empopostan Apudyus, te ay
ammoh wachay maka-amma ah wadwadcha way kaskascha-aw no hen chana ammaan.”

Hen nannagancha hen i koma manelew an Jesus

[32] Angkay hiyachi way cha alengahén hen anchichay Fariseo hen cha aryén hen tatagu
mepanggép an Jesus, wat chicha ya hen anchichay anap-apon hen papachi, hennagcha

hen anchichay guwarcha way i manelew koma an hiya. [33] Yachi yag ekat Jesusén, "An
hen-aketan yanggay hen mì-iggawà an chàyu yag ana-at manfangad hen anchi nannag an
haén. [34] Wat uray anà ammag cha ana-anapén an chàyu, achiayu chillu makachah an haén
te achiayu maka-ale hen ayà." [35] Yachi yag chachan ahepennoot hen anchichay anap-apon
hen Judio way mangaliyén, "Chuud ngata hen ayana way achitaaw makachah an hiya. Ay
an émméy hen iggaw hen anchichay kacharaantaaw way niwa-at ah kafabréfabréy ta ah
awni yag tinudtuchuwana agé hen anchichay faén Judio. [36] Te pakay ekatnéén anapéntaaw
hiya, ya nokay ngata hen laychénay aryén hen annay ekatnéén achitaaw makachah an
hiya, ya achitaaw agé makaéy hen ayana."

Hen niyaligan hen Espiritun Apudyus ah chanum

[37] Angkay hiyachi way anongoh hen ag-agaw hen anchi lagsak way yachin térénay
lagsak, tommàchég ah Jesus yag chinakarna way mampani, ekatnéén, "Heno way nàwaw,
umale an haén ta painumê hiya, [38] te hen anchi nesosorat way alen Apudyus, ekatnéén,
'Heno way omafurot an haén, ammag fumufùnag an hiya hen anchi fufun way managu hen
tatagu ah ing-inggana.' " [39] Hen anchi enalen Jesus way chanum way ammag fumufùnag
hen tatagu, anna cha paniyén hen anchi Espiritu way epalen Apudyus way mìyachar hen
anchichay omafurot an hiya. Ngém hen hiyachiy tempo, cha-an mepale hen anchi Espiritu
te cha-an hen kachayawan Jesus way mamfangchana ad uchu.

Achi mapapchong hen hamhamà hen tatagu mepanggép an Jesus

[40] Hen nangngaran hen anchichay tatagu hen anchi anat enalen Jesus, ekat hen
tapenéén, "Hiyaha tot-owa hen anchi profeta way antaaw ammag hahadchén." [41] Yag
hen tapena agé, ekatchéén, "Hiyaha angkay tot-owa hen anchi Cristu way empopostan
Apudyus way umale." Waman hen tapena, ekatchéén, "Ay ammoh hen provinsiyan hen
Galileaat agé hen marpowan hen anchi Cristu. [42] Te nesosorat met hen anchi alen Apudyus
way hen Cristu, ganà David way ad Bethlehem hen miyana-ana, te yachi hen fabréy David."
[43] Wat ammag achin tetemfuruy hen hamhamà hen anchichay tatagu mepanggép an Jesus.
[44] Yag ammag laychén paat hen tapena way manelew an hiya, ngém maid chillu iha ah
nangempachah hen limana.

Hen anchi achi omafurotan hen anap-apon hen Judio

[45] Angkay hiyachi yag namfangad hen anchichay guwarcha, yag henanhanan hen
anchichay anap-apon hen pachi ya Fariseo way mangaliyén, "Payu iggay tenelew ta
inyaleyuhto nò." [46] Yag sommongfatcha way mangaliyén, "Oo a, ngém nanepod hen
nataguwanni, maid chengchengngarni ah nantudtuchu ah kaman an hiya." [47] Yag ekatat
agé hen anchichay Fariseowén, "Ay an-ayu peet agég narokop. [48] Arwachanyu te ay wacha
paat chi iha an chàniyanto way Fariseo ya anap-apo ah nangafurot hen annay taguwanna.
[49] Ya hen annachay chuaray tatagu, maid ay innilacha mepanggép hen orchin Moses, wat
yasa kaỳ ta etap-ar Apudyus chicha."

[50] Angkay hiyachi yag wachan iha hen anchichay Fariseo way ah Nicodemo hen
ngachanna way hiyan anchi émméy an Jesus hen anchi henlafiyan. Yag imfagana hen
anchichay ifana way mangaliyén, [51] "Sosnod, ay ammoh parufusun hen orchintaaw way
antaaw ammag epagchat way mempafasor hen ihay tagu no achitaaw unna fistigarén
no heno hen enammaana." [52] Yag senongfatan hen anchichay ifana way mangaliyén,
"Ay iGalileaat agé. Acharém man hen anchi nesosoratat ichaham way manepod hen
lugruginaat maid profeta ah narpod Galilea."

[53] Yachi yag nafuarcha way wéhchiyén homàyat.

8

[1] Ngém ah Jesus, émméy hen anchi filig way Olivo.

Hen napakawanan hen anchi fufae way nakafasor

[2] Angkay nawakas yag fummigatay térén ah Jesus way kasen émméy ah Templo, yag
enamongan amin hen anchichay tatagu hiya, wat intùchuna way manudtuchu an chicha.

[3] Yachi yag nawaycha hen tapen anchichay Fariseo ya siguchay cha mintudtuchu hen
orchin way chacha iyale hen ihay fufae way na-aphoran way nì-isséy hen faénna ahawa.
Yag empasangocha hen anchi fufae hen aminay tatagu, [4] yag anchaat ifaga an Jesus way
mangaliyén, "Apo, antoyan hen ihay fufae way na-aphoran way nì-isséy hen faénna
ahawa. [5] Wat inyurchin met Moses way mafuntò hen fummasor hen kaman hetoy fasor
ingganah matéy. Wat hea kaỳ, nokay hen ekatno nò." [6] Yachi hen enkamancha te
laychéncha way sepotan ah Jesus ta wachay mangempafasorancha an hiya. Ngém ammag
nanyongyong ah Jesus yag chana esorat hen gammatna hen anchi tapok. [7] Yag chachaat
hanéhanétan way mananhan no henon esongfatna. Yachi yag nammuhwat ah Jesus way
mangaliyén, "Oo, funto-onyu, ngém hen anchi tagu way maid fasfasorna, hiya hen pés-éy
mamuntò." [8] Yag anat kasen manyongyong way mansos-orat hen anchi tapok.

[9] Hen nangngarancha hen anchi enalen Jesus, anchag naéhhaéhha way lomayaw way
inlugrugin hen anchi makmakorang an chicha ingganah lommayawcha amin. Wat ammag
anggay ah Jesus ah nataynan ya hen anchi fufae way tommatàchég hen henagongna.
[10] Yachi, yag tommàchég ah Jesus way mangalen anchi fufaeyén, "Chuudcha hen anchichay
cha mangempafasor an hea way manusa an hea nò." [11] "Maidcha Apo," way ekat anchi
fufae, "te lommayawcha amin." Yag anat ekat Jesus agéén, "Uray haénat achì agé chuséén
hea, wat in-a, ngém achim cha epegpegwa way fumasor."

Hen miyaligan Jesus ah helaw

[12] Angkay hiyachi way kasen chan tudtuchu ah Jesus, ekatna way mampaniyén, "Haén
hen anchi helaw way cha manelaw hen tatagu hen antoy lota. Wat heno way somorot
an haén, achi inggaw hen helang te mahehellawan hen anchi helaw way tomagu, wat
mètagu an Apudyus ah ing-inggana." [13] Yag senongfatan hen anchichay Fariseo hiya way
mangaliyén, "Ay an-ag mampachinar ta annog cha tàchégan hen acharno. Wat ay ammoh
ma-afurot hen anchi manàchég hen acharna." [14] "Faénha," way ekat Jesus, "te uray no
tàchégà hen achar-o, tot-owa chillu hen chà aryén, te haén, innilà hen narpowà ya innilà
agé hen ayà. Waman chàyu, maid innilayu hen narpowà ya maid agé innilayu hen ayà.
[15] Yag ammag hen patinggan yanggay hen hamhamàyu hen chayu manguwisan an haén.
Waman haén, faén kaman hichi hen ekaman-o way manguwis hen tatagu. [16] Ngém non an
umat yag uwisê hen tatagu, uwisê chicha ah katot-owaan, te faénà ihà-an way manguwis,
te chuwa-ani an Ama way hiyan nannag an haén. [17] Yag nesosorat agé hen anchi orchin
Moses way no mantemfuruy hen aryén hen chuway tatagu, wat tot-owa hen chacha aryén.
[18] Wat haén hen iha way cha manàchég hen achar-o, ya chaà agé tàchégan an Ama way
nannag an haén."

[19] Yachi yag anchaat agé ekat an hiyéén, "Chuud ay paat ah Amam hena." Yag ekat
Jesusén, "Maid tot-owa innilayu an Ama ya maid agé innilayu no henowà, te non anyu
an innila no henowà, innilayu agé ah Ama."

[20] Chichachi hen enalen Jesus hen anchi nantudtuchuwana hen anchi iggaw hen chacha
mantentennagan ah pelak ah Templo. Yag tàén wachacha hen anchichay anap-apo, maid
chillu namachas way manelew an hiya te cha-an umchah hen tempona.

Hen achi makaéyan hen tapena hen ayan Jesus

[21] Angkay hiyachi yag wacha hen kasen imfagan Jesus an chicha way mangaliyén,
"Umchah hen lomayawà yag wacha hen manganapanyu an haén, ngém looh nelooh te
achiayu maka-ale hen ayà, wat an-ayug matéy way achi makàka-an hen fasoryu." [22] Yachi
yag nan-ahetennopà hen anchichay anap-apon hen Judio way mangaliyén, "Ay anna ngata
pédtén hen acharna, te pakay ekatnéén achitaaw makaéy hen anchi ayana nò." [23] Yag
ekat agé Jesusén, "Chàyu, an yanggay hen antoy lota hen narpowanyu ya hen antoy lota
agé hen patinggan hen innilayu. Waman haén, ad uchu hen narpowà wat faén yanggay
antoy lota hen péppég hen innilà. [24] Wat yachi hen nangimfag-à way matéy-ayu way achi
makàka-an hen fasoryu, te anchag metatàen ah ing-inggana, yag netap-ar-ayu no achiyu
afuroton way haén hen anchi chà aryén." [25] "Wat henoa kay paat agé nò," way ekatcha.

Yag sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Nanepod hen laprapona, chà met ifagafaga.
[26] Ya chuar agé koma hen ifagà mepanggép an chàyu ya chuar agé hen mangempafasorà
an chàyu, ngém an-o yanggay an cha ifaga hen tatagun antoy lota hen anchi chengngar-o
way imfagan chillu hen anchi nannag an haén, yag hiya, tot-owa amin hen chana ifaga."
[27] Angkay hen anchichay Judio, iggaycha ma-awatan way ah Apudyus hen cha aryén
Jesus way Amana. [28] Wat anat ekat Jesusén, "Haén way Pangorowan hen Tatagu, no etoochà
hen anchi koros, yachi hen menlasinanyu no henowà way haén hen anchi nawawà-acha,
ya yachi agé hen mangawatanyu way maid chà ammaan ah iggay mipiyar an haén, ya maid
agé chà aryén no faén ah Ama hen nangintudtuchu. [29] Yag achiyà iyanggayan hen anchi
nannag an haén, te hiya, mawawà-acha an haén, ya chà ammaan yanggay hen laychéna."
[30] Angkay hiyachi yag ommafurotcha hen chuaray tatagu an Jesus hen nangngarancha
hen anchichay enalena.

Hen alepan Chumunyu ya hen faén

[31] Angkay hiyachi yag imfagan Jesus hen anchichay cha omafurot an hiya way man-
galiyén, "No afurotonyu hen aminay intudtuchù an chàyu, wat chàyu hen tot-owa way
pasorot-o, [32] yag ma-awatanyu no heno hen tot-owa. Ya hen yachiy katot-owaan, yachi
hen mangemparufus an chàyu hen kena-alepanyu."
[33] Yachi yag sommongfatcha hen anchichay Judio way mangaliyén, "Oo a, ngém ganà
chàni an Abraham wat maid met nan-alepananni, wat nokay hen laychém way aryén hen
annay ekatnowén eparufus chàni hen kena-alepanni, te faén-ani met alepan."
[34] Yachi yag anat ekat Jesusén, "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way heno way tagu
way fumasor, hiya angkay hen alepan Chumunyu way pongar hen fasor. [35] Ya hen alepan,
gapo ta faén ahimfafaryan, wat mafalin meparyaw no ekat hen anchi nangen-alepanén
eparyawna. Waman hen anchi tot-oway anà, achi met meparyaw te hiya hen anà ah ing-
inggana. [36] Wat no hen anchi anà paat Apudyus hen mangemparufus an chàyu hen anchi
kena-alepanyu wat meparufus-ayu tot-owa. [37] Innilà way ganà Abraham chàyu, ngém gapo
ta ammag achi éméy ah hamhamàyu hen anchi chà itudtuchu chayuwat agé iyanap hen
ekamanyu way mamchit an haén. [38] Haén, chà ifaga an chàyu hen anchichay chengngar-o
an Ama ad uchu, ya pachongna agé an chàyu, te chayu agé ammaan hen chengngaryu an
Amayu."
[39] Yag ekatat agé hen anchichay Judiowén, "Maid ay kasen amani no faén yanggay
ah Abrahama." Yag ekat Jesusén, "No ganà chàyu tot-owa an Abrahamat torachényu
koma hen enammaana. [40] Te ilanyu ngén, maid kasen chà ifaga an chàyu no faén
yanggay hen anchi tot-owa way chengngar-o an Apudyus yag yachiyat agé hen gapona
ah manlaychanyu way mamchit an haén. Wat ay ammoh yachiyat agé hen enammaan
Abraham tà. [41] Ngém ah katot-owana, chayu torachén hen a-amman hen amayu." Yag
anchaat agég ekatén, "Ay ammoh an-ani ipos, te an ihà-an met hen amani te ah Apudyus
yanggay." [42] Yag ekat Jesus an chichéén, "Non an ah Apudyus tot-owa hen amayu,
lenyadyu koma haén te hiya hen narpowà yag ana-at umale hen antoy lota. Te faén
yanggay haén hen namiyar hen achar-o te anà hennag an hiya. [43] Wat pakay paat achiyu
ma-awatan hen antoy chà ifaga. Oo a, te anyug achi laychén way mangngar. [44] Te an-
ayug kaman an amayu way Chumunyu way hen laychéna, yachiyat agé hen laychényu.
Yag hiya, nanepod hen lapraponaat ammag pattéyan ya maid paat manhagongana hen
tot-owa te pahig silib hen wachan hiya. Wat mag-ay ta mankétém, anna cha ammaan
hen anchi nisissigud an hiya te hiya hen sigud way pongar chi kétém. [45] Waman haén,
pahig tot-owa hen chà ifaga an chàyu, yag yachiyat agé hen achiyu mangafurotan an
haén. [46] Yag heno chillu an chàyu hen mafalin mangentot-owa way wachay fasor-o. Maid
a, te maid met chillu fasor-o. Ngém pakay tàén chà ifaga hen tot-owéén achiyu chillu
afuroton nò. [47] Oo a, te chàyu, faén-ayu tatagun Apudyus, te hen anchichay tot-oway
tatagun Apudyusat, afurotoncha met hen alena."

Cha Jesus an Abraham

[48] Yachi yag senongfatan hen anchichay anap-apon hen Judio ah Jesus way mangaliyén,
"Ay faén tot-owa hen anchi ekatniyén eSamaria-a way kafusorni way Judio. An cha-a
peet tenagar hen ongtan." [49] Yag anat ekat Jesusén, "Achiyà cha mattagar te chà yanggay
pachayawén ah Amay Apudyus. Ngém chàyu, anyu an cha pelohon haén. [50] Ya haén, faén
agé hen kachayawà hen chà gamgaman, ngém wacha chillu hen cha mangamgam hen
kachayawà way hiya ah Apudyus, ya hiya, tàchégana agé haén. [51] Tot-owa hen antoy ifagà
an chàyu way heno way mangafurot hen antoy chà itudtuchu, ammag achi matmatéy ah
ing-inggana."

[52] Yachi yag ekat hen anchichay Judiowén, "Ilamat, cha-a tot-owa mattagar, te uray ah
Abrahamat natéy ya umat agé hen anchichay profetaat natéycha amin, yag heaat agé yag
ekatnowén, 'Heno way mangafurot hen cham itudtuchu wat achicha matmatéy.' [53] Ay
ammoh ekatnowén wadwadcha-a paat no ah Apotaaw way Abraham ya hen anchichay
profeta way nan-atéy ad namenghan. Henoa kay paat ah mangalem, aya." [54] Yachi yag
sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Non an umat yag haén hen cha mangempachayaw
hen achar-o, maid met sérfin nadchi way chayaw. Ngém ah katot-owana, ah Ama hen cha
mangempachayaw an haén, yag hiya agé hen ekatyuwén Apudyusyu. [55] Maid paat innilayu
an hiya. Waman haén, innilà hiya. Yag non an-og ekatén maid innilà an hiya, anà ammag
nangéttém way kaman agé an chàyu. Ngém ah katot-owana, innilà tot-owa hiya, ya chà
agé afuroton hen ifagana. [56] Yah apoyu agé way Abraham, pararo way térén hen layadna
ad namenghan hen nangammuwana way ilana hen umaliyà hen antoy lota. Yag ad uwan
way innilana tot-owa hen ummaliyà, wat kaskasen hen laylayadna." [57] Yachi yag ekat hen
anchichay Judiowén, "Ammag cha-an malemanporo hen tawénno yag annog ekatat agéén
innilam ah Abraham." [58] Yag ekat Jesusén, "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way cha-an
angkay marmu ah Abrahamat, nawawà-achaà." [59] Yag anchaat agég ommalekam ah fato
ta funto-oncha hiya. Ngém ah Jesus, entat-allingébna way lomayaw ah Templo.

9

Hen nanga-anan Jesus hen siguchay finurag hen ihay tagu

[1] Angkay hiyachi way cha manaran cha Jesus, innilacha hen ihay am-ama way nisissigud
hen finuragna nanepod hen natatagguwana. [2] Yag anat hanhanan hen anchichay pa-
sorotna way mangaliyén, "Apo, heno ngata hen fummasor ah gapoh nabfuragan nahhay
tagu, ay hiya ono hen chinàcha-arna." [3] Yag anat ekat Jesusén, "Faén chillu gapoh fasorna
ono fasor hen chinàcha-arna hen nabfuragana, te nabfurag ah mepàil-an hen kafaelan
Apudyus an hiya." [4] Yachi yag nampani ah Jesus mepanggép hen antoy natatagguwan
ya hen matéyan, ekatnéén, "Hen kawad-an hen ag-agaw, yachi hen wayataaw way
mangamma hen laychén hen anchi nannag an haén, te no umchah hen lafi, maid kasen
wayataaw way mangamman cha nadchi. [5] Wat hen kawad-à hen antoy lota, haén hen
helaw way manelaw hen hamhamà hen katagutagu hen antoy lota."

[6] Angkay enalen Jesuschi, yag annaat toppaan hen anchi lota yag penelotna yag
empalidna hen yachiy petà hen matan hen anchi nabfurag, [7] yag annaat ifaga way
mangaliyén, "In-a ta in-an char-op hen anchi po-ong way Siloe." (Hen laychén hen anchi
ngachan way Siloe way aryénat Nahnag.) Angkay hiyachi way émméy hen anchi nabfurag
way i nanchar-op, yag namfangad way naka-anat hen finuragna. [8] Yachi yag hen anchichay
atògongna ya hen anchichay nangila an hiya hen kenapalemmosna, chachan ahepennoot
way mangaliyén, "Ay ammoh faénto tà hen anchi tagu way ammag tumutùchu way chan
pap-alemmos." [9] Yag ekat hen tapenéén, "Hiyan sa met." Waman hen tapena, ekatchéén,
"Faén aya, te an yanggay kapadpachongna." Yachi yag anat man-ale hen anchi nabfurag
way mangaliyén, "Haén kayyà." [10] Yag anchaat imohon an hiya way mangaliyén, "Pakay
makaila-a ad uwan nò." [11] Yag annaat haphapetén way mangaliyén, "Wachan ihay tagu
way ah Jesus ano hen ngachanna way annag pen-ar hen petà yag empalidna hen matà ya
annaat ifaga ta iyà manchar-op ad Siloe. Yag yachi way émméyà way nanchar-op, ammag

naka-anat agé hen finurag-o." [12] Yag ekat hen anchichay tataguwén, "Wat chuud kay hen
anchi taguwanchi nò." "Tawwan, te maid innilà," way ekat agé hen anchi nabfurag.

Hen namistigaran hen anchichay Fariseo hen anchi nabfurag

[13] Angkay hiyachi yag inyéy hen anchichay tatagu hen anchi anat naka-an hen finuragna
hen iggaw hen anchichay Fariseo, [14] te niyaphor way hen nangammaan Jesus an nadchi
wat Safachu way siguchay ngilin hen Judio. [15] Yachi yag anat hanhanan hen anchichay
Fariseo no heno hen enkaman hen finuragna way naka-an. Yag annaat ekasen way
manaphapet way mangaliyén, "Annag empalid hen petà hen antoy matà, yag angkay
inurahà, nakailaa-at agé." [16] Yag anat ekat hen tapen anchichay Fariseowén, "Oo a, ngém
faén angkay ah Apudyus hen narpowan nahhay tagu, te pakay achina tongparén hen
ngilintaaw way Safachu nò." Yag cha agé ekat hen tapenéén, "Oo a, ngém ay ammoh maka-
amma hen menangfasor ah kaskascha-aw way kaman hichi." Wat ammag nanchuwa hen
hamhamàcha. [17] Yachi yag anchaat ekasen agé way mananhan hen anchi nabfurag way
mangaliyén, "Nokay hen manmàno hen yachiy tagu, te annay kena-anna hen finuragno."
Yag ekatnéén, "Profeta manchi."

[18] Ngém hen anchichay anap-apon hen Judio, anchag achi afuroton way sigud hen
finurag hen anchi taguwanchi yag anat makaila ad uwan wat empa-ayagcha hen anchi
chinàcha-arna, [19] yag henanhahanhanancha an chicha way mangaliyén, "Ay tot-owa way
yaton anàyu, yag ay tot-owa way nisissigud hen finuragna. Yag pakay makaila ad uwan
nò." [20] Yachi yag sommongfat hen anchichay chàcha-arna way mangaliyén, "Oo, tot-owa
way anànito, ya tot-owa agé way nisissigud hen finuragna. [21] Ngém hen enkaman hen
finuragna way naka-an, yachi hen maid innilani. Ya maid agé innilani no henoh nadchi
hen nanga-an. Ngém mafalin kay way sarudsuchunyu an hiya te ommam-ama met, wat
érégna way manongfat hen ifagayu." [22] Yaha hen enalen hen anchichay chàcha-arna te
émégyatcha hen anchichay anap-apon hen Judio, te chicha, loohcha imfafagga way heno
way mangaliyén ah Jesus hen anchi Cristu way empopostan Apudyusat meparyaw way
meparyaw hen anchi chacha ma-am-amongan. [23] Wat yachi hen nangaryan hen chinàcha-
arnéén egad hiya way somongfat.

[24] Angkay hiyachi yag kasencha agé enayagan hen anchi nabfurag, yag kasencha
inimoh an hiya way mangaliyén, "Ah Apudyusat man hen manyamanam, te innilani way
ammag menangfasor hen annay taguwanna." [25] Yag sommongfat hen anchi nabfurag
way mangaliyén, "Maid tot-owa innilà no menangfasorha way tagu ono faén, te hen
innilà yanggayat hen pés-éyna, nabfuragà, yag ad uwan, makailaà." [26] Yag chachaat
agé ekat an hiyéén, "No man paat hen enkamanna way nanga-an hen finuragno aya."
[27] Yag annaat agé ekatén, "An-og inyam-amma kay way nangimfaga an chàyu yà, yag
anyug achi chillu changrén. Yag pakay laychényu agéy kasen mangngar, ono anyu an
laychén agé way somorot an hiya." [28] Yachi yag ammag ininsorton hen anchichay Fariseo
hiya way mangaliyén, "Ammag heaat hen pasorotna yà, te chàniyat ah Moses paat hen
chani soroton, [29] te innilani way tenagépfar paat Apudyus ah Moses. Ngém hen annay
taguwannaat, maid ay nailah narpowana." [30] Yachi yag sommongfat hen anchi nabfurag
way mangaliyén, "Anà ammag nascha-aw a, te tàén chàyuwén maid peet innilayu ah
narpowan hen anchi mannakafael way manga-an hen finurag. [31] Te innilataaw amin met
way achi changrén Apudyus hen laweng way tatagu, te hen anchi yanggay manayaw an
hiya ya cha mangamma hen laychéna hen changréna. [32] Yag nanepod hen na-ammaan hen
antoy lota inggana ad uwan, maid chengchengngartaaw ah makaka-an hen nisissigud way
finurag. [33] Wat no faén ah Apudyus hen narpowana, maid koma kafaelana way manga-an
hen finurag." [34] Yag anchaat agég cha ichaggat way manongfat way mangaliyén, "Ay anno
cha tudtuchuwan chàni, hea way menangfasor nanepod hen nataguwam." Yag chachaat
eparyaw hiya way maméppég hen hénggépana hen anchi chacha ma-am-amongan.

Hen anchi finurag way faén mata hen nabfurag

35 Angkay hiyachi way chengngar Jesus hen anchi na-ammaan hen anchi nabfurag,
enanapna yag annaat ekatén, “Ay afurotom hen anchi Pangorowan hen Tatagu.” 36 Yag
ekat hen anchi nabfuragén, “Henoh nadchi, Apo, ta omafurotà an hiya.” 37 Yag ekat
Jesusén, “Inni-ilam hiya te hiya hen cha managépfar an hea ad uwananto.” 38 “Apo wat
afurotò hea,” way ekat hen anchi nabfurag an Jesus, yag chinayawna hiya.
39 Yachi yag entoroy Jesus way mangaliyén, “Hen ummaliyà hen antoy lota, ta uwisê hen
tatagu ta hen anchichay kaman nabfurag way manlayad way mangila wat maka-an hen
finuragcha yag makailacha. Waman hen anchichay mangaliyén makailacha ano te cha-
ancha mabfurag, wat chicha angkay hen nanabfurag.” 40 Yachi yag hen anchichay tapen
hen Fariseo way nehahag-én, hen nangngarancha an nadchi, anchaat ekatén, “Ay ammoh
anno ekatén nabfurag-ani.” 41 Yag sommongfat ah Jesus way mangaliyén, “Non anyu an
afunan koma way nabfurag-ayu, achì pafasoron chàyu, te achiayu makaila hen tot-owa ya
mafalin way maka-an hen finuragyu. Ngém gapo ta ekatyuwén makaila-ayu, wat é-éttég
hen fasoryu way yachi hen namufurag an chàyu.”

10

Hen nempaniyan Jesus hen acharna ah pastor

1 Angkay hiyachi yag nampani ah Jesus way mangaliyén, “Tot-owa hen antoy ifagà
an chàyu way hen anchi tagu way ammag mangayat hen arad way hénggép hen anchi
korongan hen karnero way faén hen anchi ustoy hawang hen ayéna, an i mangakawchi
ya chumachael. 2 Waman hen anchi cha mangéy hen anchi hawang, yachi hen anchi ustoy
pastor hen anchichay karnero. 3 Wat hen anchi chan guwarcha hen hawang, fùtana agé
hen anchi hawang no hen anchi ustoy pastor hen hénggép. Yag hiya, éh-éhhééna way
mamaga hen ngangachan hen anchichay karnero way mangighad an chicha, ya chicha,
féfênéncha hen alena. 4 Yag no ighad hen anchi pastor chicha agé, hiya hen mangempango
hen ayancha, wat umunudcha hen anchichay karnero te féfênéncha hen alena. 5 Achicha
unuchun hen safaliy tagu te fênéncha way faén alen hen ustoy apocha wat ancha an
omawid.”
6 Yato hen penanin Jesus hen anchichay tatagu, ngém iggaycha ma-awatan no heno hen
laychénay aryén.

Hen anchi ammay way pastor

7 Wat hiyachi, kasen nampani ah Jesus way mangaliyén, “Tot-owa hen antoy chà ifaga an
chàyu way haén hen anchi hawang hen korongan hen karnero. 8 Wat amin hen anchichay
namangpango no haén way nat-én hen chacha intudtuchu, chichachi hen cha chumachael
ya manga-akaw. Ngém chicha, iggay enafurot hen anchichay karnerò. 9 Haén hen anchi
hawang, wat heno way mangéy an haén, hahalla-à hiya, ya awway agé way hénggép
ya gumhad way i mangan. 10 Ngém hen anchi manga-akaw, maid kasen ganchatna no
achi an i umarah laychéna ya an i pomatéy ya an i chumachael. Waman haén, hen
ummaliyà, ta taguwê hen tatagu way idchat-o hen amma-ammay way ataguwancha
ingganah kapnekancha.”
11 “Haén hen anchi ammayay pastor, yag hen anchi ammayay pastor, annag iyanggayan
hen ataguwana ah manalimunana hen karnerona. 12 Faénà kaman hen anchi an marab-
fuwan way guwarcha way faén ustoy nangen-awa hen karnero. Te hiya, no umale hen
aggaégyatay atap way aho, annag iyanggayan hen chana pastoron yag ommawid. Wat
issan hen anchi aho hen issana yag anchag mahiyà hen anchichay tapena. 13 Ammag
omawid chillu hen anchi an marabfuwan te hen labfuna yanggay hen chana gamgaman te
achina tot-owa patigén hen karnero. 14-15 Waman haén, haén hen anchi ammay way pastor,
ya kaman hen nangammuwà an Ama ya hen nangammuwana an haén, wat kaman agéhchi
hen nangammuwà hen anchichay karnerò ya hen nangammuwancha agé an haén. Ya
haén, an-og iyanggayan hen ataguwà ah manalimunà hen karnerò. 16 Wachacha chillu agé
hen tapen hen karnerò way cha-ancha melamong hen antochay karnerò ah korongan.

Wat masapor ayagà chicha agé, yag no changréncha hen alè, wat umalecha ta éméhà-an
hen mateponancha amin ya ta an ihà-an agé hen mamastor an chicha.”
17 “Pararo hen layad Amay Apudyus an haén te idchat-o hen achar-o way matéy ah gapoh
mataguwan hen anchichay karnero yag uray matéyà, mataguwà chillu. 18 Maid makapréh
hen ataguwà no achì afunan, te haén hen mangemparufus hen katéyà. Wacha hen kafaelà
way mangemparufus hen matéyà, ya wacha agé hen kafaelà way mamangad hen ataguwà
te yachi hen impiyar Ama an haén.”
19 Hen nangngaran hen anchichay Judio hen enalen Jesus, anchag nan-agwa, 20 te chuar-
cha hen cha mangaliyén nattagar ano ya an nahurugan, wat pakay lawa chachangrén hen
anchi chana aryén. 21 Waman hen tapena, chacha agé ekatén, “Ay ammoh wachay alen chi
nahurugan ah umat hena. Ya ay ammoh kafaelan hen ongtan way manga-an hen finurag.”

Ammag achi mangiggéén hen anchichay okom ah Jesus

22 Angkay hiyachi way agiléd way tempon hen anchi lagsak way manmanma-an hen
niyam-ammaan hen anchi Templo ad Jerusalem, 23 yag cha manadchad-aran ah Jesus hen
anchi fangsar hen anchi Templo way ekatchéén fangsar Solomon. 24 Yachi yag enamongan
hen anchichay Judio hiya way mangaliyén, “An-anig nahédchan ya pasagchi ya achim
iméh lawrawagén an chàni no hea tot-owa hen anchi Cristu way empopostan Apudyus
way hahadchénni.” 25 Yag ekat Jesusén, “An-og cha ifagafaga an chàyu yà, ngém anyu
chillug achi afuroton. Yag amin way chà ammaan gapon namiyaranà an Ama, chichachi
koma hen manot-owaanyu way hiya hen narpowà. 26 Ngém anyug achi chillu afuroton,
te faén-ayu chillu karnerò. 27 Te hen karnerò, afurotoncha hen ifagà ya unuchuncha agé
haén yag innilà agé chicha, 28 wat idchat-on chicha hen mannanayun way ataguwancha an
Apudyus way achicha metap-ar ah ing-inggana. Ya maid poros agé makapréh an chicha,
te é-égnanà chicha ah ing-inggana. 29 Ya ah Ama way hiya hen nangidchat an chicha an
haén, maid nangatngato no hiya, wat maid makapréh an chicha an Ama, te a-ayyuwanana
chicha. 30 Haén ya ah Amay Apudyus, an-anig nampachong te ihà-an-ani.”
31 Hen nangaryan Jesus an nadchi, anchag nangalekam hen anchichay anap-apon hen
Judio ah fato ta funto-oncha yanggay hiya. 32 Yag nan-aleyat ah Jesus way mangaliyén,
“Chuar hen enammaà way anammay way kaskascha-aw an chàyu way empa-amman
Ama wat henon cha nadchi hen gapoh mamuntoanyu an haén nò.” 33 Yag sommongfat
hen anchichay anap-apo way mangaliyén, “Faén hen ammay way enammaam hen
mamuntoanni an hea, te hen mamuntoanni an hea, hen cham mamréhan hen kena-
apudyus Apudyus way an-a met lawa ammag tagu yag chamat agé mamfalinén hen
acharno ah Apudyus.” 34 Yag anat agé somongfat ah Jesus way mangaliyén, “Oo a, ngém
pakay nesosorat hen anchi orchintaaw way ekat Apudyusén, ‘Chàyuwat, apudyus-ayu
agé.’ 35 Yag inni-ilataaw met way tot-oway tot-owa amin hen anchi nesosorat. Wat hen
anchichay anap-otaaw ad namenghan way nangimfag-an Apudyus hen alena an chicha,
ngenadnana chicha ah Apudyus. 36 Wat yachi, haén way penepelen Apudyus ya hennagna
hen antoy lota, pakay ekatyuwén chà pérhén hen kena-apudyusna hen nangaryaén haén
hen anàna. 37 Wat non an umat yag maid enammaà ah kaskascha-aw way anggay yanggay
ah Apudyus hen maka-amma, uray ud-ay achiyà afuroton. 38 Ngém gapo ta yachi agé hen
chà ammaan, uray no achiyu laychén way mangafurot hen aryê, afurotonyu koma hen
chà ammaan, te yachi hen manot-owaanyu way wacha ah Ama an haén ya wachaà agé
an hiya.” 39 Yachi yag chacha agé kasen pachasén way manlapchù an Jesus, ngém annag
inlisiyan chicha yag lommayaw.
40 Angkay hiyachi yag kasen ginumchang ah Jesus hen anchi wangwang way Jordan
yag émméy hen anchi lugar way pés-éy namfunyagan Juan hen tatagu, wat ahchi
hen ininggawana. 41 Yag chuarcha agé chillu hen tatagu way ummunud an hiya, te
ekatchéén, “Ah Juan way chan funfunyag, maid empàilana ah kaskascha-aw, ngém amin
way imfagana mepanggép hen yahay tagu, tommot-owacha amin.” 42 Wat chuarcha agé
hen ommafurot an hiya ahchi.

11

Hen natéyan Lazaro

1-2 Angkay ad Betania, wachacha hen toroy masosnod way cha Maria an Marta ya
ah Lazaro. Ah Mariaanchi, hiya hen anchi nanginhiyat hen lana hen he-en Jesus yag
emponahna hen fuùna. Yachi yag nansaket ah Lazaro 3 wat imfilin cha Maria an Marta ah
Jesus way mangaliyén, "Apo, chan saket ah Lazaro way ifam way laylaychém." 4 Angkay
chengngar Jesuschi yag ekatnéén, "Faén matéy hen kahalenonotan hen anchi saket
Lazaro, te an kachayawan Apudyus way yachi agé hen machayawà way anàna."
5 Ah Jesus, laylaychéna tot-owa chicha amin way masosnod, 6 ngém hen nangngarana
hen nansaketan Lazaro, iggay chillu lumigwat hen hiyachi te egad nanlooh hen chuway
ag-agaw 7 yag annaat ifaga hen anchichay pasorotna way mangaliyén, "Intaaw ta kasen-
taaw éméy hen sakopon Judea." 8 "Oo Apo," way chacha ekat, "ngém tég-angay cha-a
funto-on hen anchichay Judio ahchi ad chin-argaw wat ay ammoh kasentaaw agé éméy."
9 Yachi, yag nampani ah Jesus agé way mangaliyén, "Hemporo ya chuway uras hen umi-
innitan hen init hen ihay ag-agaw, wat no manaran hen tatagu hen ag-agaw, achi mehagaw
te hehellawan hen init hen charanéna. 10 Ngém no lafi hen manaranana, kapeletan way
mehagaw te helang." 11 Enalen Jesuschi yag annaat ekat agéén, "Nanasséy hen anchi
ifataaw way Lazaro, wat intaaw ta iyà fangonon hiya." 12 Yag sommongfat hen anchichay
pasorotna way mangaliyén, "Oo a Apo, ngém no an nasséy, kapeletan way cha umun-
unnina hen saketna." 13 Ngém hen laychén peet Jesus way aryénat, an peet nanattéy
ah Lazaro, yag hen na-awatanchaat an nasséy. 14 Yachi yag anat lawrawagén Jesus way
mangaliyén, "An natéy ah Lazaro, 15 ngém ah pagsaya-atanyu, ammay te maichà hen
natéyana ta wachay mangafurotanyu an haén. Wat intaaw ta intaaw ilan hiya." 16 Yachi
yag nan-ale hen ihay ifacha way ah Tomas way kapel, yag ekatnan chichéén, "Antaaw
ammag màyéy amin an Apotaaw ta no pédténcha, yag nìyatéytaaw kagé amin an hiya."

Ah Jesus hen anchi managu hen tatagu ya hen mempauchi hen natéy

17 Angkay hiyachi way inumchah cha Jesus ad Betania, chengngarcha way looh nilurufù
ah Lazaro hen opatay ag-agaw. 18 Yag gapo ta an yanggay toroy lometor ménat hen ka-
achawwéy Betania ad Jerusalem, 19 wat chuarcha hen anchichay iJerusalem way émméy
way i mangay-ayu an cha Marta an Maria gapon natéyan hen sonodcha.
20 Angkay hiyachi way chengngar Marta way naway cha Jesus, ina hinib-at chicha.
Waman ah Maria, iggay gumhad. 21 Angkay inumchah ah Marta an cha Jesus yag ekatnéén,
"Apo, non an-a koma wacha wat iggay matéy hen sonodtaaw. 22 Ngém innilà chillu way
uray ad uwan, wat heno way ifagam an Apudyusat idchatna an hea." 23 Yachi yag ekat Jesus
an hiyéén, "Man-uchi hen annay sonodno." 24 "Oo, innilà way man-uchi," way ekat Marta,
"te afurotò way man-uchicha chillu hen aminay natéy ah pegwana." 25 Yag anat ekat Jesus
agéén, "Haén hen mangempauchi hen tatagu te haén hen managu an chicha. Wat heno
way mangafurot an haén, tàén matéyat taguwê hiya chillu. 26 Ya heno way natattagu, no
omafurot an haén, achi matéy ah ing-inggana. Ay afurotomto."
27 "Oo Apo, afurotòha," way ekat Marta, "ya afurotò agé way hea hen Cristu way anà
Apudyus way empopostana way umale hen antoy lota."

Hen nankelaan Jesus

28 Angkay hiyachi way enalen Martachi, yag ommanamot ah faréycha way i nanget-
én an Maria way mangaliyén, "Inumchah ah Apotaaw yag chana imohon hea." 29 Hen
nangngaran Mariahchi, enag-aggagna way ginumhad way i manib-at an Jesus, 30 te cha
Jesus, cha-ancha homàyat ah fabréy, te é-éttégcha hen anchi nanaynanan Marta an
chicha. 31 Yachi yag hen anchichay tatagu way inu-umfun ah faréy, innilacha hen
ginumhachan Maria wat ummunudcha, te ekatcha ah hamhamàchéén an ménat éméy
ah lufù way i mankela.
32 Angkay inumchah ah Maria hen anchi iggawcha, ammag nampalentomang hen
henagong Jesus way mangaliyén, "Apo cha-an angkay matéy hen anchi sonodtaaw non

an-a wachahto." [33] Yachi way innilan Jesus hen chana mankelaan ya hen anchichay netnod
way tatagu way ahekekela agé, yag naség-angan way térén yag ammag ommaghéy ah
hamhamàna, [34] yag annaat ekatén, "Chuud hen nanginlufuanyu an hiya." Yag ekatchéén,
"Ahchi Apo, wat intaaw ta intaaw ilan." [35] Yachi yag nankela agéh Jesus. [36] Wat ekat hen
anchichay tataguwén, "Ammag amchan tot-owa hen hamhamàna an Lazaro." [37] Ngém
ekat agé hen tapenéén, "Oo a, ngém no makaka-an hen finurag hen tatagu, wat pakay
emparufusna hen natéyan hen annay ifana nò."

Hen nan-uchiyan Lazaro

[38] Angkay hiyachi way chengngar Jesus hen anchi enalecha, ammag kaskasen way
nahéphép hen hamhamàna. Yag hiyachi way inumchahcha hen anchi lufù way liyang
way natangfan ah tépà, [39] yag anat ifagan Jesus way mangaliyén, "Ka-anényu hen annay
tangéb hen lufù." Ngém ommamhew ah Marta way mangaliyén, "Apo, man-agub angkay
ad uwan te apatna way ag-agaw hen natéyana." [40] Yag ekat agé Jesus an hiyéén, "Oo
a, ngém imfafaggà met an hea way no afurotona-at ilam hen machayawan Apudyus."
[41] Yachi yag kena-ancha hen anchi tangébna yag nantangad ah Jesus way mangaliyén,
"Ama, manyamanà an hea te cham changrén haén. [42] Inni-ilà chillu way chachangrénà,
ngém aryêto ah mangngaran hen antochay tatagu ta afurotoncha koma agé way hea hen
nannag an haén." [43] Yachi way enalen Jesuschi, yag annaat chakarén way mangaliyén,
"Lazaro, fùnag-a." [44] Yag ammag fummùnagat agé hen anchi natéy way napopottepotan
hen limana ingganah he-ena way naoppeopan amin hen uruna. Yag anat ekat Jesus hen
anchichay tataguwén, "Ùfachényu ta wachay én-énnéna way omanamot."

Hen nantetennopa-ancha ah mamchitancha an Jesus
Mat. 26:1-5; Mar. 14:1-2; Luc. 22:1-2

[45] Angkay hen anchichay Judio way i nì-ib-ifun an Maria, chuar an chicha hen om-
mafurot an Jesus hen nangil-ancha hen anchi enammaana. [46] Ngém wachacha chillu
hen tapena way i nanaphapet hen anchichay Fariseo hen anchi enammaana. [47] Yag hen
anchichay Fariseo ya hen anap-apon hen papachi, empa-ayagcha hen anchichay toray
way konsel, yag nan-a-atopàpàcha way mangaliyén, "Nokay lawa hen én-énnéntaaw hen
ihay taguwanna way ammag lonay hen chana ammaan way kaskascha-aw. [48] Te no antaaw
ammag igiginnang ta chana payépayéén, ah awni yag hiyaat agé hen somorotan hen
katagutagu. Yag no hiyachi hen mekaman, omaningarngarcha hen anchichay toray ad
Roma wat awni yag anchag chachaelén hen anchi Templotaaw yag kena-ancha agé hen
aminay mantorayantaaw." [49] Yachi yag nan-ale hen iha an chicha way ah Caifas hen
ngachanna way hiya hen anchi kangatowan way pachi hen hiyachiy tawén, ekatnéén, "Aẁ
ay ammoh ammag maid pèot chi hamhamàyu, [50] te ay ammoh achiyu peet elasin way un-
unnina hen ihà-an ah matéy ah sobfot hen kachuaran no hen machachaelantaaw amin
way Judio." [51] Hen hiyachiy enalen Caifas, faén ah hamhamàna hen narpowana te gapo ta
hiya hen kangatowanay pachi wat an empahmà Apudyus an hiya way masapor matéy ah
Jesus ah sokat hen aminay Judio. [52] Ya faén agé yanggay hen anchichay Judio hen masobfot
hen matéyan Jesus, te aminay tatagu way niwaras hen antoy lota way anaén Apudyusat
masobfotcha ah kateponancha amin.

[53] Nanepod hen hiyachi, inlugin hen anchichay anap-apon hen Judio way mantatagépfar
ah ekamancha way mamchit an Jesus.

[54] Wat yachi, ammag maid én-énnén Jesus way manggégga-ay hen kawad-an hen
chuaray Judio, wat inyapetna ad Efraim way fabréy way nehag-én hen anchi chanak, wat
ahchi hen ini-inggawancha.

[55] Angkay hiyachi way tég-angay umchah hen anchi lagsak hen Judio way Manmanma-
an, wat chacha ma-amoamong ad Jerusalem hen chuaray tatagu way narpoh kafabré-
fabréy, ta incha mampacharos ah Templo ya anchaat mèlagsak. [56] Yachi way nahibhib-
atcha ah Templo chacha langrangéén ah Jesus way manganap ya chachan ahepennoot
way mangaliyén, "Nokay ngata hen manmanmàyu, ay umale ngén ah Jesus way i mèlagsak

ono achi." [57] Hen anchichay Fariseo ya anap-apon hen papachi, imfilincha hen anchichay
tatagu ta no wacha hen mangila an Jesus, masapor ifagacha ta mepatelew.

12

Hen nanlanaan Maria an Jesus ad Betania
Mat. 26:6-13; Mar. 14:3-9

[1] Angkay hiyachi way énémay ag-agaw ya anat umchah hen anchi lagsak way
Manmanma-an, yag kasen émméy cha Jesus ad Betania way fabréy Lazaro way hiya hen
anchi nan-uchiyéna. [2] Yag ah layadcha, senaganacha cha Jesus hen yachiy nadhém way
ah Marta hen nan-alekatto yag wacha agé ah Lazaro way cha mèan an chicha. [3] Yag yachi,
wacha an Maria hen ihay futilya way natatarwan hen anchi kanginginaan way fangfangru
way lanan chi nardo. Wat innarana yag inhiyatna hen he-en Jesus yag annaat eponah
hen fuùna. Yag ammag cha homonohon hen anchi fangona ah faréy. [4] Yachi yag ammag
nanlili hen ihay pasorot Jesus way ah Judas Iscariote way hiya agé hen anchi mangenlao
an Jesus hen ma-awni, ekatnéén, [5] "Pakay achi an elao hen annay lanaanna ta wacha laway
midchat hen anchichay maid mafalinna, te awniyat éméy ah toronggasot hen laona." [6] Hen
nangaryan Judas an nadchi, faén gapoh hamhamàna hen anchichay maid mafalinna te
gapo ta anchu hen limana yag hiya hen mamangchén hen pelak ah chana mangak-akawan.
[7] Ngém ekat Jesus an Judasén, "Yasa man ta egad hiya, te enhàfanaha para hen milufuà no
matéyà. [8] Ya mepanggép hen anchichay maid mafalinna, sigud way mawawà-achacha an
chàyu ah tomoronganyu, ngém haén, achiyà mafayag an chàyu."

Hen nantetennopa-ancha way mamchit an Lazaro agé

[9] Angkay hiyachi way chengngar hen anchichay chuar way tatagu way wachah Jesus
ad Betania, wat anchaat éméy way i mangila an hiya. Ya faén agé yanggay ah Jesus hen
incha ilan, te ah Lazaro agé way nan-uchiyéna. [10] Yachi yag hen anchichay anap-apon hen
papachi, nan-ahetennopàcha ah ekamancha way mamchit an Lazaro agé, [11] te gapon hiya,
anchag chuar hen anchichay Judio way cha omafurot an Jesus way anchag nanchùgan
chicha.

Hen anongoh way ayan Jesus ad Jerusalem
Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Luc. 19:28-40

[12] Angkay nawakas, chengngar hen anchichay chuar way tatagu way i mèlagsak ad
Jerusalem way naway ah Jesus. [13] Wat anchag nan-échén amin ah arumfanga yag incha
hinib-at hiya way chacha èngaw way mangaliyén, "Ta machayaw ah Apudyus ya ta
chayawéntaaw agé hen antoy ummale way narpon Apudyus way hiya hen aretaaw way
ganà Israel."

[14] Ah Jesus, nansasakkay hen ubfun hen kafayu way inchahancha te nesosorat chillu hen
alen Apudyus way ekatnéén,

[15] "Chàyu way tatagu ad Jerusalem way manSion, achiayu cha émégyat te naway hen Areyu
way nansasakkay hen ubfun hen kafayu."

[16] Hen anchichay pasorot Jesus, iggaycha ma-awatan hen hiyachi hen anchichay cha
mekaman. Ngém angkay namfangad ah Jesus ad uchu, hemhemmàcha hen anchichay na-
ammaan an hiya, yag chichachiyat agé peet hen tommot-owaan hen anchichay nesosorat.

[17] Angkay hen anchichay tatagu way nangila hen nangempauchiyan Jesus an Lazaro
way annag finagaan yag fummùnag, chacha hapehapeténchi. [18] Wat yachi hen i nanib-
atan hen ammag chuar way tatagu an Jesus, te chengngarcha hen anchi kaskascha-aw
way enammaana. [19] Waman hen anchichay Fariseo, chachan a-atopàpà way mangaliyén,
"Nokay ngata hen ekamantaaw aya. Ammoh achitaaw peet makepaginang an hiya te
ilangngén, amin hen tatagu hen antoy lotaat chacha amin peet somorot an hiya."

Hen nanganapan hen anchichay Griego an Jesus

[20] Angkay hiyachi yag wachacha agé hen anchichay faén Judio way narpod Grecia way i
nèlagsak ad Jerusalem. [21] Yag émméycha an Felipe way iBetsaida way sakop hen Galilea yag

ekatchéén, “Apo, ay achi mafalin ta ini ilan ah Jesus ta changrénni hiya.” [22] Yachi yag anat éméy ah Felipe an Andres way i nangimfaga hen anchi imfagacha, yag anchaat éméy way chuwa way i mangimfaga an Jesus. [23] Yachi yag anat ekat Jesus ah mangngarancha aminén, “Haén way Pangorowan hen Tatagu, inumchah ad uwan hen tempon hen machayawà. [24] Wat hamham-ényu ngén, te tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way no ma-ayyuaan hen inilì ta achi mehamar, émé-éttég way ihà-an yag achi chumuar. Waman no mehamar way éméy hen lota yag nilufù, chumuar. [25] Pachongna agé hen antoy ataguwantaaw, te heno way tagu way annag ayyuaan hen ataguwana hen antoy lota way ammag hen pagsaya-atan hen acharna hen chana yanggay patpatigén, maid sérfina te matéy chillu. Waman hen anchi tagu way faén hen ataguwana hen antoy lota hen patigéna, mètaguchi an Apudyus ah ing-inggana. [26] Wat heno way manlayad way mangamma hen laychê, masapor sorotona haén. Wat yachi hen umunuchana hen ayà. Ya amin agé hen anchichay cha mangamma hen laychê, wat pachayawén agé Ama chicha.”

Hen nangimfag-an Jesus hen matéyana

[27] Angkay hiyachi yag ommaghéy ah Jesus way mangaliyén, “Ammag pararo hen antoy hamhamào, ngém nokay lawa hen ekat-o. Ay chawatê ngén, Ama, ta achi metoroy hen antoy mepachah an haén. Achi, te yato met chillu hen ganchat-o way ummale hen antoy lota.” [28] Yachi yag nanluwaru way mangaliyén, “Ama, ammaam hen ammaam ta maila hen kachayawam.” Yag wachaat agé hen nan-ale ad uchu way ekatnéén, “Oo, maila hen kachayawà gapon anchi enamma-ammaam, yag kasen agé mepàila gapon anchi tég-angay mepachah an hea.”

[29] Hen anchichay tatagu way tommatàchég an nadchi, chengngarcha hen anchi ale, ngém hen ekat hen tapena, an ommechor. Ya hen tapena agé, ekatchéén anghel way an nètagépfar an hiya. [30] Ngém sommongfat ah Jesus way mangaliyén, “Hen anchi ale way chengngaryu, faén angkay ah katorongà yanggay hen nepagngarana, te ah katoronganyu ta ma-awatanyu way chechengngarà an Apudyus. [31] Te cha milugi ad uwan hen kachusaan hen katagutagu hen antoy lota way achi omafurot, te ad uwan hen ma-afa-an Chumunyu way chan toray an chicha. [32] Yag haén, no metàépà hen anchi away yag tenoochà, yachi hen mangempa-anamotà hen tatagu hen karotarota an haén.” [33] Hen nangaryan Jesus way metàép hen anchi away yag natood, yachi hen chana mempaka-ammuwan hen ekamanna way matéy.

[34] Yachi yag sommongfat hen anchichay na-a-among way tatagu way mangaliyén, “Oo a, ngém hen ekat hen anchi nesosorat way orchintaaw, ekatnéén, ‘Ammag matattagu ah inggana hen anchi Cristu way epalen Apudyus.’ Wat pakay cham ekatén masapor metàép hen away hen anchi Pangorowan hen Tatagu nò. Yag heno ay agé chilluchi hen annay cham aryén way Pangorowan hen Tataguwa.”

[35] Yachi yag anat mampani ah Jesus way mangaliyén, “Haén hen anchi helaw way cha manelaw hen ayan hen tatagu ngém achi mafayag yag tenaynà chàyu. Wat u-unnuchunà koma ta achiayu kaman hen anchichay cha mahelngan, te chichachiy tatagu, maid pootoncha ah chacha ayan. [36] Ad uwan antoyanà way helaw, wat afurotonà koma ta mahehellawan-ayu way tatagu.”

Naligat hen omafurotan an Jesus

Angkay narpas way enalen Jesuschi yag anat lomayaw way i nantaro way iggay nam-pàila hen anchichay tatagu. [37] Te tàén ammag chuar hen kaskascha-aw way enammaan Jesus hen sangwanan hen anchichay tatagu, anchag achi chillu omafurot an hiya. [38] Wat yachi hen tommot-owaan hen anchi enalen Isaias way profeta ad namenghan way ekatnéén,

“Apo, ammag maid mangafurot hen chani ifaga, ya anchag achi agé pagan-ano hen anchichay kaskascha-aw way enammaam.”

[39] Wat yachi, ammag achi chillu mafalin way omafurotcha, te hen anchi ihay ensorat Isaias agé, ekatnéén,

[40] "Wat finurag Apudyus hen matacha ya empaknégna agé hen hamhamàcha ta achicha
elasin hen tot-owa, ya ta achicha agé ma-awatan hen mepanggép an hiya. Te non
an umat yag nanhagongcha an hiyaat kena-anna koma hen fasorcha."
[41] Yaha hen enalen Isaias te innilana hen kena-apudyus Jesus wat henaphapetna.
[42] Tàén yachi, chuarcha chillu hen ommafurot way ponò hen anchichay Judio. Ngém
anchag achi epadlaw hen ommafurotancha te émégyatcha ah mangemparyawan hen
anchichay Fariseo an chicha hen anchichay chacha ma-am-amongan way Judio. [43] Te
chacha pawadwad-én hen manayawan hen tatagu an chicha no hen manayawan Apudyus
an chicha.

Hen alen Jesus hen manusa hen tatagu

[44] Angkay hiyachi yag chinakar Jesus hen alena way mangaliyén, "Heno way mangafurot
an haén, faén yanggay haén hen chana afuroton te chana agé afuroton hen anchi nannag
an haén. [45] Ya heno way nangila an haén, innilanaat agé hen anchi nannag an haén.
[46] Haén, ummaliyà hen antoy lota way manelaw hen hamhamà hen tatagu wat heno way
omafurot an haén, mahelawan hen hamhamàna ta achi i-inggaw hen helang. [47] Ya heno
way mangngar hen chà itudtuchu yag achina chillu afuroton, faén haén hen manusa an
hiya. Te iggayà umale hen antoy lota way manusa hen tatagu, te hen ummaliyà, an-o i
hara-an hen tatagu. [48] Ngém hen anchi tagu way mangachi an haén ya achina agé afuroton
hen anchi chà itudtuchu, wacha chillu hen manusa an hiya ah pegwana, te hen anchi ena-
allè, yachi hen kail-an hen kachusaana. [49] Tot-owachi, te amin way enalè, faén ammag
hamhamào hen narpowana te narpon Ama way nannag an haén, te hiya hen nangimfaga
hen amin way aryê. [50] Wat hen chà yanggay aryénat hen anchi imfagan Ama way aryê, te
innilà way yachi hen mangidchat hen mannanayun way mètaguwan an hiya."

13

Hen nangurahan Jesus hen he-en hen anchichay ifana.

[1] Angkay hiyachi way mafigat wat lagsak way Manmanma-an hen iggay mapchitan hen
a-anà hen ganà Israel ad Egipto, yag innilan Jesus way inumchah hen tempon hen mam-
fangchana ad uchu an Amana. Yag ammag amchan hen layadna hen anchichay tatagu
way sommorot an hiya hen antoy lota way ammag maid mepaniyan hen manlaychana an
chicha, yag empàipàilana hen yachiy layadna ingganah natéyana.
[2] Angkay hiyachi way cha mangan cha Jesus ya hen anchichay pasorotna, loohat ena-
awis Chumunyu hen hamhamà Judas Iscariote way anà Simon way mangenlao an Jesus.
[3] Ah Jesus, a-ammuna way emporang Amana hen aminay egad an hiya, yag a-ammuna agé
way ah Apudyus hen narpowana ya hiya agé chillu hen mamfangchana.
[4] Yachi way chacha mangan, yag tommàchég ah Jesus yag kena-anna hen anchi agwan
hen lumfongna yag annaat elepat hen towarya hen awàna. [5] Yag tenarwana hen parangga
ah chanum yag annaat ilugi way mangurah hen he-en hen anchichay pasorotna way chana
eponah hen anchi towarya way enleleppatna ah awàna.
[6] Angkay hiyachi way empachahna an Simon Pedro, ekat Pedrowén, "Apo, ay ammoh
heaat agé hen mangurah hen he-è." [7] Yag ekat Jesusén, "Achim tot-owa ma-awatan ad
uwan hen antoy chà ammaan, ngém ma-awatam chillu ah awni." [8] Yag ekat agé chillu
Pedrowén, "Achi angkay poros mafalin way hea hen mangurah hen he-è." Yag anat ekat
Jesusén, "No achì urahan hen he-em, achi mafalin way mampasorot-o hea." [9] "Wat no
yaha peet Apo," way ekat Pedro, "faén yanggay hen he-è hen uraham ta uray agé hen
limà ya hen urù." [10] Ngém ekat Jesusén, "Hen anchi looh nan-améh, nachachallosan met,
wat achi masapor kasen maurahan amin hen acharna te manongad yanggay hen he-ena.
Yag chàyu, nau-ullahan-ayu amin, ngém wacha chillu hen anchi iha an chàyu way cha-an."
[11] Hen anchi nangaryan Jesusén wacha chillu hen iha way cha-an maurahan, enalenachi te
a-ammuna way wacha hen mangenlao an hiya.

12 Angkay hiyachi way narpas hen nangurahan Jesus hen he-echa, kasenna inigga hen
anchi lumfongna yag i tummùchu, yag ekatna way mangaliyén, “Ay na-awatanyu hen
anchi an-owat enammaan an chàyu. 13 Hamham-ényu ngén, te chayu ekatén haén hen
mistoroyu ya Apoyu, yag usto met hen annay chayu aryén te tot-owa. 14 Wat haén way
Apoyu ya mistoroyu, no haén hen mangurah hen he-eyu, masapor koma man-innurah-
ayu agé ah he-e. 15 An-og enammaanchi ta wachay torachényu ta hen anchi enammaà an
chàyu, yachi agé koma hen ammaanyu hen tapena. 16 Te tot-owa hen antoy ifagà an chàyu
way maid alepan ah nangatngato no hen apona, ya maid agé fafà-arén ah nangatngato
no hen anchi cha mamabfaar an hiya. 17 Wat gapo ta ma-awatanyu hen anchi laychê way
aryén, wat an-ayug lomaylayad no ammaanyu.”
18 Entoroy Jesus way mangaliyén, “Achì aryén chaha an chàyu amin, te innilà chillu
hen kenatataguyu way penepelè, ya innilà agé way wacha hen iha way achi metape
hen antoy chà aryén. Ngém masapor chillu tomot-owa hen anchi nesosorat way alen
Apudyus way ekatnéén, ‘Hen anchi iha way cha mèamèan an haén, hiyaat agé hen anchi
mangempapchit an haén.’ 19 Ifagàto an chàyu ad uwan ta anat umchah, ta no umchah, yaha
hen manot-owaanyu way haén tot-owa hen anchi empopostan Apudyus way umale. 20 Ya
tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way heno way tagu way mangimfilang hen anchichay
hénagê, chana agé ifilang haén. Yag no ifilangna agé haén, chana agé ifilang hen anchi
nannag an haén.”

Hen nangimfag-an Jesus no heno hen mangenlao an hiya
Mat. 26:20-25; Mar. 14:17-21; Luc. 22:21-23

21 Angkay hiyachi way enalen Jesus amin chachi, ammag lommaweng way térén hen
hamhamàna yag annaat elawag way mangaliyén, “Tot-owa hen antoy ifagà way wachan
iha an chàyu way mangentochar an haén ah matéyà.” 22 Yachi yag anchaat man-aheinnila
amin hen anchichay pasorotna te maid innilacha no henoh nadchi paat hen chana aryén.
23 Yag yachi, wachan ihay pasorot Jesus way laylaychéna way haénchi way Juan, yag
nichachapatà an hiya way tummutùchu. 24 Wat sininyaran Pedro haén ta hanhanà ano
an Jesus no henoh nadchi paat hen anchi chana aryén. 25 Wat nànàéyà way nehachag
paat an Jesus yag an-owat imohon way mangaliyén, “Apo, heno paat ah nadchi hen cham
aryén.” 26 Yag ekat Jesusén, “Hen anchi tagu way mangidchatà hen antoy tenapay way
esabfang-o wat hiyachi.” Yachi yag ensabfangna hen anchi tenapay yag inidchatna an
Judas way anà Simon Iscariote. 27 Yag yachi way innaran Judas hen anchi tenapay, yag
ammag nihurugat ah Chumunyu an hiya. Yag anat ekat Jesusén, “In-a ta ammaamat hen
annay cham hamham-én.” 28 Ngém chàniyanchi way cha mèan an hiya, iggayni ma-awatan
no pakay yachin enalen Jesus an Judas. 29 Yag gapo ta ah Judas hen nanangchén hen pelak,
ekat hen tapenéén an ménat cha hénagén Jesus hiya way i lomaoh masaporni hen hiyachiy
lagsak, no achi an i umidchat ah pelak hen anchichay maid mafalinna.
30 Angkay hiyachi way enawat Judas hen anchi tenapay, lommayawat. Yag lafi hen na-
ammaan amin cha nadchi.

Hen anchi kà-amma way orchin Jesus hen tatagu

31 Angkay hiyachi way lommayaw ah Judas, imfagan Jesus an chàni way tapena way
mangaliyén, “Haén way Pangorowan hen Tatagu, inumchah ad uwan hen tempon hen
kachayawà. Yag gapoh machayawà, machayaw agé ah Apudyus. 32 Wat no haén hen
mangempàila hen kachayawan Apudyus, wat epàilan Apudyus agé hen kachayawà way
Pangorowan hen Tatagu yag ad uwan hen ka-ammaana. 33 Chàyu way kaman a-anào, an
hen-aketan yanggay hen mì-iggawà an chàyu yag no ah awni, anapénà an chàyu. Wat hen
imfagà hen anchichay ponò hen Judio, hiya agé hen ifagà an chàyu way achiayu maka-ale
hen ayà. 34 Wat ad uwan, wacha hen kà-amma way orchin way iyurchin-o an chàyu way hen
hiyachiy orchin, masapor man-ahelennayad-ayu ta kaman hen enkaman-o way manlayad
an chàyu, yachi agé hen ekamanyu way man-ahelennayad. 35 Te no man-ahelennayad-ayu,
elasin amin hen tatagu way chàyu hen pasorot-o.”

Hen nangimfag-an Jesus hen menhootan Pedro an hiya
Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Luc. 22:31-34

36 Yachi yag nan-ale ah Simon Pedro way mangaliyén, "Oo Apo, ngém chuud peet hen
ayam nò." Yag ekat Jesusén, "Achiayu maka-ale hen anchi ayà ad uwan ngém umunud-
ayu chillu ah tapen chi ag-agaw." 37 Yag chaat chillu ekat Pedrowén, "Apo, pakay achiyà
makaunud an hea ad uwan, te nakasaganaà met way metnod an hea uray yachin iyatéy-
o." 38 Yachi yag anat ekat Jesusén, "Ay tot-owa way nansasaggana-a way mìyatéy an haén.
Te tot-owa hen antoy ifagà an hea, Pedro, way achi manollaò hen manò ah awni yag
penetlomat way mangenhoot an haén."

14

Ah Jesus hen charan way éméy ad uchu

1 Angkay hiyachi yag imfagan Jesus an chàni way pasorotna way mangaliyén, "Achi-
ayu machanagan ah uray heno, ta anyu yanggay ammag manokchun ah Apudyus ya
manokchunyu agé haén. 2 Te ammag nawaya hen iggawan ah faréy Ama, wat epangpangò
ta iyà esagana hen iggawanyu. Yag achì agé ammag cha aryén chato no faén tot-owa. 3 Yag
no éméyà way mangensagana hen iggawanyu, mamfangachà chillu agé way mangara an
chàyu ta hen iggawà, yachi agé hen iggawanyu. 4 Ya chàyu, innilayu met hen charan way
éméy hen yachiy ayà."

5 Yachi yag nan-ale ah Tomas way mangaliyén, "Apo, maid angkay innilani hen ayam wat
nokay lawa hen mangil-anni hen charan nò." 6 Yag anat ekat Jesus an hiyéén, "Haén hen
anchi charan way éméy an Apudyus, te maid makaéy an hiya no faén haén hen manginyéy.
Ya haén agé hen pongar hen tot-owa way ma-afurot, ya haén agé hen marpowan hen
mannanayun way ataguwan. 7 Wat no enlasinyu koma haén, elasinyu agé ah Ama. Yag
manepod ad uwan, enlasinyu tot-owa hiya te innilayu hiya."

8 Yachi yag nan-ale agé ah Felipe way mangaliyén, "Apo, epàilam koma ah Amam an
chàni ta mapnek-ani paat." 9 Yag sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Felipe, ammag
nafayag hen nì-i-iggawà an chàyu amin, yag ay cha-anno peet chillu elasin haén. Te
ilamat, hen anchi nangila an haén, innilana agé ah Ama. Yag pakay paat ekatno agéén
epàilà ah Ama an chàyu. 10 Te ay ammoh achiyu afuroton way nawawà-achaà an Ama
ya nawawà-acha agé ah Ama an haén. Te amin hen antoy chà enale an chàyu, faén
ah hamhamào hen narpowana te narpocha an Ama, ya amin hen chà enammaan, yachi
hen chana man-ancharan an haén. 11 Afurotonyu koma hen chà ifaga way nampachong-
anin Ama te nan-ahewacha-ani way chuwa. Yag no achi ummat hen antoy chà aryén ah
mangafurotanyu, afurotonyu koma chillu gapo hen anchichay chà ammaan."

12 "Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu way heno way omafurot an haén, mafalin
ammaana hen kaman hen chà enammaan. Ya chakchakkar agé hen halenonot hen
ammaana no hen enammaà te mamfangachà an Ama ah katoronganyu. 13 Yag heno
way chawatényu an Ama gapon afurotyu an haén, ammaàchi ah kachayawan Ama
way hen machayawana, gapon haén way anàna. 14 Wat uray heno way ifagayu gapon
ommafurotanyu an haén, ammaàchi way ammaan."

Hen nempostaan Jesus way wacha hen manokat an hiya

15 Angkay hiyachi yag entoroy Jesus way mangaliyén, "No tot-owa way laychényu haén,
kapeletan way ammaanyu hen ifagà. 16 Yag haén, ifagà agé an Ama ta epalena hen anchi
manokat an haén ta hiya hen anchi Tomotorong an chàyu way yachi hen Espirituna.
Ya ammag mìyachar an chàyu wat achi chàyu taytaynan ah ing-inggana. 17 Ya hiya agé
hen anchi mangempaka-ammu hen katot-owaan mepanggép an Apudyus. Achi mafalin
midchat hen Espiritun Apudyus hen anchichay tatagu way achi omafurot te achicha
chillu elasin hiya ya achicha agé ma-awatan hen mepanggép an hiya. Waman chàyu, ma-
awatanyu hen mepanggép an hiya wat mì-iggaw an chàyu te ammag mìyachar ah ing-
inggana."

[18] "Tàén lomayawà ad uwan, achì iyang-anggayan chàyu te mamfangachà agé chillu.
[19] Ngém achi mafayag wat achiyà kasen il-ilan hen anchichay tatagun antoy lota way achi
omafurot. Waman chàyu, kasenà chillu ilan te man-uchiyà. Yag gapo ta mannanayun
hen ataguwà, mannanayun agé hen ataguwanyu. [20] Yag no umchah hen ma-ammaan cha
nadchi, yachi hen mangenlasinanyu way wà-achaà an Ama. Ya kaman agéhchi an chitaaw,
te chàyu, wà-acha-ayu an haén ya wà-achaà agé an chàyu."
[21] "Heno way tagu way mangngar hen antoy chà ifaga yag enafurotna, yachi hen anchi
tot-owa way manlayad an haén. Yag hen anchi manlayad an haén, hiya hen laychén Ama.
Ya haén, laylaychê agé hiya wat epaka-awat-o an hiya hen amin way mepanggép an haén."
[22] Angkay hiyachi yag nan-ale ah Judas way faén Judas Iscariote yag ekatnéén, "Apo,
pakay ta chàni yanggay hen mangempaka-awatam hen mepanggép an hea yag faén hen
anchichay tatagu way cha-an omafurot." [23] "Oo," way ekat Jesus, "te hen anchichay tatagu
way manlayad an haén, kapeletan way afurotoncha hen ifagà, wat laylaychén Ama chicha,
yag chàni an Ama, an-anig mì-i-iggaw an chicha. [24] Waman hen anchichay tatagu way achi
manlayad an haén, maelasin te anchag achi afuroton hen chà ifaga. Yag amin hen antoy
chà agé ifaga, wat faén chillu ah hamhamào hen narpowana te narpon Ama way nannag
an haén."
[25] "Chà epacha-an amin chato hen antoy kawad-à an chàyu. [26] Ya hen anchi Tomotorong
way epalen Ama an chàyu way hiyan anchi Espiritu way manokat an haén, hiya hen
mintudtuchu an chàyu hen aminay cha-an mepaka-awat, ya epahpahmàna agé hen amin
way enalè."
[27] "Wat yachi, tàén lomayawà ad uwan, mapapanoh chillu hen hamhamàyu te idchat-
o an chàyu hen anchi kapanohan hen hamhamà way marpo paat an haén. Ya hen
amin antoy lota, maid makaidchat ah kaman hena way kapanohan chi hamhamà. Wat
achiayu machanagan ya achiayu amin émégyat. [28] Chengngaryu hen anchi imfagà way
lomayawà yag mamfangachà agé chillu. Wat no tot-owa hen anchi layadyu an haén, an-
ayu koma an lomaylayad gapon éméyà an Ama, wat achiayu koma an tomkar, te hiya
ahchi, nangatngato no haén ahto. [29] Empapadcha-an-o amin chato an chàyu ya anat ma-
ammaan ta no ma-ammaan, yachi hen manot-owaanyu hen afurotyu an haén. [30] Wat
manepod ad uwan, faén chuar hen mètagépfarà an chàyu te ah Chumunyu way chan
toray hen antoy lota, tég-angay hen mamachasana way mangafà an haén, ngém achi
chillu makafael. [31] Ngém tàén, ma-ammaan hen ammaana te masapor ma-awatan hen
katagutagu hen antoy lota way gapon layad-o an Ama wat an-og ammaan paat amin hen
imfagana."
Yaha hen enalen Jesus yag annaat ifaga an chàni way pasorotna way mangaliyén,
"Intaawat ta lomayawtaaw ahto."

15

Hen nempaniyan Jesus way hiya hen pongar hen mura

[1] Angkay hiyachi yag nampani ah Jesus way mangaliyén, "Haén hen kaman pongar hen
ihay mura yag ah Ama hen kaman cha manalimun hen hiyachiy mura. [2] Ya hen anchichay
tatagu way cha omafurot an haén, chicha hen kaman pengen hen anchi mura. Yag mag-ay
ta wachay pengena ah achi mamunga, porhan angkay Ama. Waman hen anchichay cha
mamunga way pengena, charocharosana ta anchag mamullifug ah funga. [3] Pachongna
agé an chàyu, te kaman-ayu nacharosan gapon anchi intudtuchù an chàyu. [4] Wat anyug é-
égnanan haén ah hamhamàyu ta ammay hen mì-i-iggawà an chàyu. Te kaman hen anchi
penge way no achi mepopoyot hen anchi pongarna, achi mamunga te hen anchi pongarna
hen marpowan hen ataguwana. Wat kaman agéhchi an chàyu, te no achiyu agé é-égnanan
haén ah hamhamàyu, achiayu mamunga te achiayu maka-amma hen ammayê."
[5] "Haén hen pongar hen mura ya chàyu hen anchichay pengena. Wat hen anchi tagu
way é-égnanana haén ah hamhamàna ya i-inggawà an hiya, hiya hen mamullifug ah funga
te ammaana hen chuar way ammayê. Ngém no maichà an chàyu, achiayu angkay poros

maka-amma hen ammayê. [6] Hen anchi tagu way achina é-égnanan haén ah hamhamàna,
hiya hen kaman hen anchi penge way metap-ar. Wat ammag marango yag na-among
yag nahèlan. [7] Wat no é-égnananyu haén ah hamhamàyu ya mimura an chàyu hen anchi
intudtuchù, wat mafalin chawatényu hen uray heno way chawatényu wat ma-ammaanchi
an chàyu. [8] No mamullifug-ayu ah funga, wat yachi hen machayawan Ama yag yachi agé
hen mangempàil-ana way chàyu hen tot-oway pasorot-o. [9] Haén, laylaychê chàyu way hen
manlaychà an chàyu, kaman hen manlaychan Ama an haén. Wat ifiinyu koma hen anchi
layad-on chàyu. [10] Yag no chayu afuroton hen intudtuchù, chayu tot-owa ifiin hen layad-
on chàyu, way kaman an haén way chà agé ifiin hen layad Ama an haén te chà afuroton hen
imfagana. [11] Chà ifaga chato an chàyu ta mèlaylayad-ayu hen layad-o ah achi komorangan
hen laylayadyu."

[12] "Yato hen iyurchin-on chàyu way masapor man-ahelennayad-ayu ta kaman hen
manlaychà an chàyu wat kaman agéhchi hen manlaychanyu hen ifayu. [13] Maid kasen
kachakkaran way layad no faén hen anchi layad hen ihay tagu way ammag mangidchat
hen acharna ta matéy ah katorongan hen ifana. [14] Ya chàyu hen tot-oway ifà no afurotonyu
hen chà iyurchin an chàyu. [15] Ad uwan, achì ekatén alepan-o chàyu, te hen alepan, maid
innilana hen pontos hen cha epa-amman hen apona an hiya. Ngém iyalig-o chàyu ah
ifà, te amin way imfagan Ama an haén, an-og imfaga amin agé an chàyu. [16] Yag faén agé
chàyu hen namele an haén ah omapowanyu, te haén hen namele an chàyu way omafurot
an haén, ya chinutokà chàyu ah i mamullifug ah funga. Ya ammag mannanayun agé hen
hiyachiy fungayu. Wat no hiyachi, amin way ifagayun Ama gapon haén wat idchatna an
chàyu. [17] Wat yato hen iyurchin-o an chàyu wat masapor man-ahelennayad-ayu amin."

Hen mangagorgoran hen anchichay achi omafurot hen ommafurot

[18] Yachi yag entoroy Jesus way mangaliyén, "Achiayu mahaang no agorgoran chàyu hen
tatagu hen antoy lota way achi omafurot, te anà chillug enagorgoran an chicha. [19] Te non
an nampachong hen hamhamàyu hen hamhamàcha, laylaychéncha chàyu. Ngém gapo
ta penelè chàyu way omafurot yag nafalewan hen hamhamàyu, wat yachi hen achicha
manlaychan an chàyu. [20] Ay cha-anyu aliw-an hen anchi imfagà an chàyu way maid
alepan ah nangatngato no hen anchi apona. Wat yachi hen achi mafalin way ilisiyanyu
hen anchi iggay-o ilisiyan. Wat gapo ta penaligatanà hen anchichay achi omafurot,
kapeletan way paligatén chàyu agé. Ya hen utopna agé, gapo ta wachan nangafurot hen
intudtuchù, kapeletan way wacha agé hen mangafurot hen itudtuchuyu. [21] Ngém amin
way ammaancha an chàyu, ammaancha gapon ommafurotanyu an haén te maid chillu
innilacha an Ama way nannag an haén."

[22] "Non an umat yag anà an iggay ummale hen antoy lota way manudtuchu an chicha,
maid matot-owaan hen fasorcha. Ngém gapo ta ummaliyà, maid manlasoncha hen
fummasorancha. [23] Te heno way tagu way achi manlayad an haén, achicha agé laychén
ah Ama. [24] Yag hen iha agé, non an umat way maid agé enammaà ah kaskascha-aw way
achi maka-amma hen tatagu, maid agé matot-owaan hen fasorcha. Ngém ah katot-owana,
innilacha met chachi ah manot-owaancha no henowà yag chachaat chillu agorgoran
chànin Ama. [25] Ngém ma-ammaan amin chilluchi ah tomot-owaan hen anchi nesosorat
way orchincha way ekatnéén, 'Anà ammag agorgoran an chicha ah maid lapona.' "

[26] Yachi yag anat ekat Jesus agéén, "Epalè an chàyu hen anchi Tomotorong way marpon
Ama way hiya hen Espiritun Apudyus ya hiya agé hen mangintudtuchu hen katot-owaan
an chàyu. Yag no umale, tàchéganà an hiya. [27] Ya uray agé chàyu wat tàchéganà an
chàyu te chàyu hen cha netnonetnod an haén nanepod hen lugrugin hen anchi chà
nantudtuchuwan."

16

[1] "Empacha-an-o amin cha natto an chàyu ta uray heno way mepasamak, achi koma
pomospos-aw hen afurotyu. [2] Te umchah angkay hen mangemparyawan chàyu hen
anchichay chayu ma-am-amongan. Ya am-améd te umchah agé hen tempo way no pédtén

chàyu, ekatchéén yachi paat ano hen chacha mangammaan hen laychén Apudyus. [3] Hen
mangammaan hen tatagu an cha nadchi an chàyu, te maid innilacha an Ama ya maid
agé innilacha an haén. [4] Ngém chà epacha-anchi an chàyu ad uwan ta no umchah hen
mangammaancha, haham-ényu koma way nepapadcha-an chillu."

Hen a-amman hen Espiritun Apudyus

Entoroy Jesus way mangaliyén, "Iggay-o ifaga cha natto an chàyu hen anchi pés-éyna
te wawà-achaà an chàyu. [5] Ngém imfagà ad uwan te tég-angay hen mamfangchà hen anchi
nannag an haén. Ngém ammag maid paat lawa mangempoot an chàyu no nokay hen ayà.
[6] Oo, te innilà way cha-ayu tomkar way térén gapo hen anchichay chà ifaga. [7] Ngém tot-owa
angkay hen antoy chà ifaga an chàyu way an angkay pagsaya-atanyu hen antoy lomayawà,
te no achiyà lomayaw, achi agé umale hen anchi Tomotorong way mìyachar an chàyu. Wat
yachi hen masapor éméyà ta epalè hiya. [8] Yag no umale, epaka-awatna hen tatagun antoy
lota way anchag enomfat, te enomfatcha mepanggép hen tot-oway cha fumasoran, ya hen
iha, no heno agé hen tot-owa way maid fasfasorna, ya anat agé hen mepanggép hen chusan
Apudyus. [9] Te ilanyu ngén, anchag enomfat hen anchichay achi omafurot mepanggép hen
tot-oway fumasoran, te hen tot-oway fumasoran, wat hen anchi achicha mangafurotan
an haén. [10] Yag ancha agég enomfat mepanggép no heno hen tot-oway maid fasfasorna,
te hen anchi maid fasfasornaat haén way hen matot-owaana, te man-uchiyà yag ana-at
manchakpos an Ama ad uchu way achiyà kasen ilan an chicha. [11] Yag enomfatcha agé
mepanggép hen kachusaan hen tatagu te looh nifafagga hen kachusaan Chumunyu way
hiyan anchi chan toray hen aminay achi omafurot."

[12] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Chuar koma hen ifagà an chàyu ngém innilà
way achiayu maka-ara ad uwan. [13] Ngém no umale hen anchi Espiritun Apudyus way
mangintudtuchu an chàyu hen katot-owaan mepanggép an Apudyus, wat itudtuchuna
agé hen anchi tot-owa way ma-afurot. Ya faén agé hamhamàna hen marpowan hen
itudtuchuna, te anna an aryén hen chengngarna. Yag epacha-anna agé hen ma-ammaan
ah tapen chi ag-agaw. [14] Ya hen Espiritun Apudyus agé, epachayawna haén te aminay
intudtuchù, nipiyarchachi an hiya way mangempaka-awat an chàyu. [15] Amin way wacha
an Ama, yachi agé hen wacha an haén, wat yachi hen mangaryaén hen Espiritu, haén hen
marpowan hen itudtuchuna an chàyu."

Hen layad ya hen tokar

[16] Angkay hiyachi yag entoroy Jesus way mangaliyén, "Achi mafayagat umchah hen
achiyu mangil-an an haén, yag achi agé mafayagat kasenyu agé ilan haén." [17] Yachi yag
wachan tapena an chàni way pasorotna way chan ahepennoot no nokay hen laychénay
aryén hen anchi enalena way achi mafayagat maid ilanni an hiya, yag achi agé mafayagat
kasenni ilan hiya, ya anat agé hen anchi enalena way "hen gapona, te éméy ano an
Amana." [18] Yag hen iha agé, no nokay hen laychénay aryén hen anchi ekatnéén "achi
mafayag," te iggayni ma-awatan no heno hen chana aryén.

[19] Angkay ah Jesus, a-ammuna way makaim-imoh-ani yag annaat ekatén, "Ay chayu
anapén no heno hen laychén hen anchi enalè way aryén way 'achi mafayagat maid ilanyu
an haén ya achi agé mafayagat kasenyu agé ilan haén.' [20] Tot-owa hen antoy ifagà an chàyu
way no umchahchi wat mankela-ayu ya an-ayug tomkar way térén. Waman hen anchichay
tatagun antoy lota way achi omafurot, anchaat an lomaylayad. Ngém chàyu way tomkar,
achi agé mafayagat masokatan hen tokaryu ah pararo way layad. [21] Hen miyaligana, kaman
hen fufae way chan pànot way chan totokar gapon sigab hen potona, ngém no fùnag anchi
onga, annag aliw-an hen anchi sigab gapoh layadna hen anchi onga. [22] Wat pachongna
an chàyu te uray tomkar-ayu ad uwan, achi mahen-awniyanat lomaylayad-ayu chillu te
kasentaaw man-aheinnila. Yag achi makàka-an hen hiyachiy layad way ichahanyu."

[23] "Yag no umchahchi way tempo, faén haén hen manchawatanyu, te ah Ama. Ya tot-
owa hen antoy ifagà an chàyu way heno way ifagayu an hiya gapon haén, idchatna an
chàyu. [24] Ingganad uwan maid imfagfagayu an Ama ah nanginyusaranyu hen ngachan-o,

ngém ad uwan, manchawat-ayu wat awatényu ta wachay sém-éman hen laylayadyu ah maid komok-orangana."

Hen na-afa-an hen anchi chan toray hen antoy lota

[25] Entoroy Jesus way mangaliyén, "Ammag panpani hen enkaman-o way nangimfaga amin an cha natto an chàyu, ngém umchah hen tempo way achiyà ammag mampanpani te an-og lawagén way mangimfaga hen mepanggép an Ama. [26] Yag no umchah hen hiyachiy tempo, manakchakposonyu way manchawat an Ama way mangusar hen ngachan-o, te achi masapor haén hen manginchawat para an chàyu, [27] te amchan hen layad Ama an chàyu gapo hen layadyu an haén ya gapon nangafurotanyu way hiya hen narpowà. [28] Te tot-owa way ummaliyà hen antoy lota way narpo an Ama, yag ad uwan, lomayawà hen antoy lota ta mamfangachà chillu an hiya."

[29] Yachi yag nan-aleaniyat way pasorotna, ekatniyén, "Ilamat, ma-awatanni ad uwan hen annay cham aryén te faén pani. [30] Yag ad uwan, sigurachuani way innilam hen egad way uray peet hen hehemmàni, wat achi masapor manhanhan-ani. Wat yachin mangafurotanni way ah Apudyus tot-owa hen narpowam." [31] Yachi yag ekat Jesus an chàni agéén, "Ay afurotonyu peet tot-owa, [32] te umchah angkay hen uras way an-ayug miwa-at way ammag wéhchiyén omanamot ah faréyna way ammag manaynan an haén. Ngém achiyà chillu mataynan te mawawà-acha ah Ama an haén. [33] Empapadcha-an-o hen antoy cha-an ma-ammaan ta mapapanoh hen hamhamàyu gapon afurotyu an haén, te paligatén angkay chàyu hen tatagu hen antoy lota. Ngém sém-ém koma hen hamhamàyu te ena-afào ah Chumunyu way chan toray hen antoy lota."

17

Hen nanginluwaruwan Jesus hen anchichay ommafurot an hiya

[1] Angkay hiyachi way imfagan Jesus cha nadchi, nantangad ad uchu yag nanluwaru way mangaliyén, "Ama inumchah tot-owa ad uwan hen tempona. Wat pachayawém haén way yachi chillu hen mangempachayawà an hea. [2] Impiyarno an haén hen lébféng-o way mangimfiyang hen egachay katagutagu, wat amin hen anchichay penelem way omafurot an haén, adchà agé chicha ah mannanayun way mètaguwancha an hea. [3] Yag hen mangawatancha hen yachiy mannanayun way ataguwan, te afurotoncha way hea yanggay hen tot-oway Apudyus, ya afurotoncha agé way haén hen Cristu way empopostam way umale hen antoy lota. [4] Empàilà hen kachayawam hen antoy lota Ama, te lempas-o way nangamma hen amin way empa-ammam an haén. [5] Wat ad uwan Ama, kasenno pachayawén haén hen sangwanam way kaman hen anchi pés-éy kachayawanta hen anchi cha-an ma-ammaan hen antoy lota."

[6] Entoroy Jesus way manluwaru, ekatnéén, "Hen antochay pasorot-o, iggaycha omafurot hen pés-éyna, ngém gapo ta penelem chicha way mangafurot an haén, wat empaka-awat-o an chicha hen mepanggép an hea yag enafurotcha hen imfagam. Tatagum chillu chicha, ngém annog inchat an haén. [7] Yag ad uwan, ma-awatancha way amin way wachan haénat hea hen nangidchat te hea hen narpowana. [8] Yag intudtuchù an chicha hen amin way imfagam an haén yag enafurotcha amin. Wat tenot-owacha way hea hen narpowà ya hea hen nannag an haén."

[9] "Wat hiyaha Ama, chawatê hen torongno an chicha. Achì cha iluwaruwan hen anchichay achi omafurot, te hen anchichay cha omafurot yanggay way inidchatno an haén hen iluwaruwà te tatagum chillu. [10] Te aminay tatagu way ommafurot an haén wat tatagum chicha amin, ya tatagù chicha agé. Ya chaà agé mepachayaw gapon chicha. [11] Yag ad uwan Ama, mamfangachà an hea way manaynan hen antoy lota, ngém mataynancha amin hen anchichay inidchatno an haén. Wat heay machayaw way Ama, usarém hen mannakafalinno way manalimun an chicha ta mantetempoyugcha way éméhà-an kaman hen nantempoyuganta. [12] Hen nì-iggawà an chicha, henahallimunà chicha way nangusar hen mannakafalinno way inidchatno an haén. Wat maid nayagyag an chicha

way manongad yanggay hen anchi mayayagyag chillu ah tomot-owaan hen anchi looh
nesosorat. [13] Yag ad uwan, ta anat umchah hen mamfangchà an hea, epapagngar-o an
chicha hen antoy chà ifaga an hea ta mèlaylayadcha hen antoy laylayad-o way maid
makorangana. [14] Intudtuchù an chicha hen aminay imfagam an haén, yag yachiyat agé
hen mangagorgoran hen anchichay achi omafurot an chicha. Ya hen ma-agorgoraancha,
te kamancha an haén way haén, an-og achi etempoyug hen hamhamào hen anchichay
achi omafurot. [15] Ama, achì ekatén aram chicha ah omachawwéyancha hen anchichay achi
omafurot hen antoy lota, te hen chawatê, ta anno komag hahallimunan chicha ta achicha
marokop an Chumunyu. [16] Te chicha, kaman hen hamhamào hen hamhamàcha way achi
kaman hen hamhamà hen anchichay achi omafurot. [17] Wat usarém hen inyalem way
katot-owaan way mangempapegsa hen hamhamàcha an hea ta a-ammaancha yanggay
hen imfagam. [18] Chà hénagén chicha way i mangintudtuchu hen alem hen tatagun antoy
lota way kaman hen nannagam an haén. [19] An-og idchat hen achar-o an hea way matéy
para an chicha ta chicha, midchatcha agé an hea."

[20] "Ama faén yanggay hen antochay cha omafurot ad uwan hen chà iluwaruwan, te
uray hen aminay omafurot ah pegwana gapon itudtuchucha. [21] Ya hen chà chawatén,
ta mantetempoyugcha way kaman chillu hen nantempoyuganta way wacha-a an haén
ya wachaà agé an hea. Wat kaman agéhchi koma way wachacha agé an chita. Te hen
mantetempoyugancha way éméhà-anat yachi hen mangafurotan hen katagutagu way hea
tot-owa hen nannag an haén. [22] Hen nangempachayawam an haén wat kaman agéhchi
hen mangempachayawà an chicha te éméhà-an hen hamhamàcha way kaman agé hen
hamhamàta. [23] Mawawà-acha-a an haén ya wawà-achaà agé an chicha ta matorongancha
way mantetempoyug, te yachi chillu hen mangil-an hen katagutagu hen antoy lota way
hea hen nannag an haén. Ya elasincha agé way laylaychém hen antochay cha omafurot
an haén way kaman hen manlaycham an haén."

[24] Entoroy Jesus way manluwaru, ekatnéén, "Ama, hen laychê paatat hen anchichay
penelem way omafurot an haén wat mì-i-iggawcha an haén ya ta i-illancha ah ing-inggana
hen kachayawà. Ya hen kachayawà, yachin manachayyawam an haén gapon layadno an
haén nanepod hen cha-an ma-ammaan hen antoy lota. [25] Ama way ka-ammayan, maid tot-
owa innilan hen anchichay achi omafurot an hea, ngém haén, innilà hea, ya hen antochay
cha omafurot an haén, innilacha way hea hen nannag an haén [26] te intudtuchù an chicha
hen mepanggép an hea. Ya an-og etotoroy agé way mangempaka-awat an chicha amin
hen mepanggép an hea ta hen ekamanno way manlayad an haén, yachi koma agé hen
ekamancha way man-ahelennayad ta mawawà-achaà an chicha."

18

Hen nanelewancha an Jesus
Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-50; Luc. 22:47-53

[1] Angkay hiyachi way narpas hen nanluwaruwan Jesus, netnod-ani way pasorotna an
hiya yag ginchangni hen anchi arug-ug ad Kidron way émméy hen anchi napodchokan
hen mura. [2] Yag ah Judas way nangenlao an Jesus, innilana agéchi way lugar te yachi chillu
hen chani manibhib-atan an Jesus. [3] Wat enetnod Judas hen anchichay sorchachu ya hen
anchichay guwarcha way hennag hen anap-apon hen papachi ya hen Fafariseo. Yag inna
inhib-at chicha an cha Jesus way anchag nan-a-armas ya nanhehelaw amin. [4] Yachi yag
gapo ta ena-ammun Jesus chillu hen aminay mepasamak an hiya, wat ammag i nihib-at
an chicha way mangaliyén, "Heno hen chayu anapén." [5] Yag ekatchéén, "Ah Jesus way
eNazaret." "Haén met," way ekat Jesus. Yag ah Judas way nangentochar, netatappe an
chicha. [6] Hen nangaryan Jesusén "haén met," anchag inyugnud yag narangadcha. [7] Yag
anat ekasen Jesus way mangaliyén, "Henoh nadchi hen chayu anapén." Yag ekatcha
agéén, "Ah Jesus man way eNazaret." [8] "Imfagà met way haén," way ekat Jesus. "Wat
no haén hen chayu anapén, achiyu cha etape hen antochay tapena." [9] Imfagan Jesuschi

ah tomot-owaan hen anchi imfagana an Amana hen nangaryanéén, “Maid mayagyag ah
uray ihà-an hen anchichay tatagu way inidchatno an haén.”
[10] Hen hiyachi, ah Simon Pedro way namfafangngid, nan-uhfùnaat yag fina-agna
hen anchi alepan hen anchi ap-apon hen pachi way ah Malco hen ngachanna wat
narongchan hen awan hen ingana. [11] Yag anat chégyayén Jesus ah Pedro way mangaliyén,
“Ichùchùnowat hen annay fangidno. Te ay ammoh ekatnowén achì eparufus hen antoy
hehemmà Ama chillu way ma-ammaan an haén.”

Hen nepasangowan Jesus an Anas

[12] Angkay hen anchichay sorchachu ya hen anchi komandércha ya anat agé hen
anchichay guwarcha way Judio, tenelewcha ah Jesus yag finarudcha. [13] Yag anchaat iyéy
an Anas way atogangan Caifas way ah Caifasanchi, hiya hen anchi kangatowan way pachi
hen hiyachiy tawén. [14] Ya hiya agé hen anchi nanugun hen anchichay ifana way Judio
way un-unnina no ihà-an hen matéy ah masobfotan hen chuar no hen machachaelan hen
amin.

Hen nenhootan Pedro an Jesus
Mat. 26:69-70; Mar. 14:66-68; Luc. 22:55-57

[15] Angkay hiyachi yag chàni an Simon Pedro way pasorot Jesus, inu-unnudni hiya. Yag
gapo ta am-ammuwà hen anchi ap-apon hen pachi, emparufusà way mì-ighép an Jesus
hen anchi fatawan hen faréy. [16] Waman ah Pedro, nehàfa ah lahin hen anchi arad. Yachi yag
namfangachà way i mètagépfar hen anchi fufae way cha mammam-at hen anchi hawang
ta paghépéna koma ah Pedro. [17] Yag yachi way hinénggép, ekat hen anchi fufae an hiyéén,
“Hean samet hen ihay pasorot Jesus agé.” “Faén aya,” way ekat Pedro.
[18] Angkay hiyachi, gapo ta tongnin, nan-apoycha hen anchichay alepan ya guwarcha
hen anchi fatawa yag naliubcha way man-anichu, wat i agé nèanichu ah Pedro.

Hen namistigaran hen anchi ap-apon hen pachi an Jesus
Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Luc. 22:66-71

[19] Angkay hiyachi yag ah Anas way kangatowan way pachi hen ar-argaw, finistigarna
ah Jesus mepanggép an chàni way pasorotna ya anat hen chana intudtuchu. [20] Yag
sommongfat ah Jesus way mangaliyén, “Aminay nantudtuchuwà, nantudtuchuwà met
hen sangwanan hen katagutagu hen anchichay chataaw ma-am-amongan ya anat ah
Templo way chataaw mahibhib-atan amin, wat maid entàtàlilig-o. [21] Wat pakay haén hen
mansarudsucham yag faén hen anchichay cha nangngar, te chicha, chengngarcha met
hen aminay intudtuchù an chicha.”
[22] Hen nangaryan Jesus an nadchi, ammag tenappet hen ihay guwarcha hiya yag
ekatnéén, “Apay yaha hen ekamanno way manongfat hen anchi ap-apon hen pachi.” [23] Yag
anat ekat Jesus agéén, “No wachay laweng ah enalè, eparawagno hen anchi karawengna,
ngém no usto hen enalè, pakay tappeténà.” [24] Angkay hiyachi yag empééy Anas ah Jesus
an Caifas way kangatowan way pachi hen hiyachiy tempo way é-éttégna way ammag
nakakanselan.

Hen kasen nenhootan Pedro an Jesus
Mat. 26:71-75; Mar. 14:69-72; Luc. 22:58-62

[25] Angkay hiyachi yag ah Pedro agé, é-éttégna way nèa-annichu ah fatawa. Yag anat
kasen agé hanhanan hen tapen hen anchichay tatagu way mangaliyén, “Ay ammoh
faén hea tà hen ihay pasorot Jesusanna.” “Faén aya,” way ekat agé Pedro. [26] Yachi yag
nan-ale hen ihay alepan hen anchi kangatowan way pachi way agin hen anchi fina-ag
Pedro yag ekatnéén, “Ayong-ang, ay ammoh faén agé hea hen ihay innilà hen anchi
papenodchok way nenetnod an Jesus.” [27] Yag ammag tenlén Pedro way mangenhoot chillu
yag nanollaoat hen manò.

Hen nepasangowan Jesus an Gubérnador Pilato
Mat. 27:1-2, 11-14; Mar. 15:1-5; Luc. 23:1-5

[28] Angkay hiyachi way figfigatay térén, enlayawcha ah Jesus ah faréy Caifas way
manginyéy hen anchi faréy hen anchi gubérnador way eRoma. Ngém hen anchichay
anap-apon hen Judio, iggaycha mì-ighép te marémhacha no hénggépcha hen faréy hen
faén Judio. Yag non an umat yag hénggépcha, achi agé mafalin way mèancha hen anchi
lagsak way Manmanma-an way tég-angay umchah. [29] Yag hen hiyachi, ginumhad ah
Gubérnador Pilato way i managépfar an chicha, yag ekatnéén, "Pakay anyug cha iyale
hen taguwannahto, no nokay hen epafasoryu an hiya." [30] Yag ammag nansongfatan
hen anchichay Judio way mangaliyén, "Ay ammoh annig cha iyale hiyahto non an maid
fasorna." [31] Yag anat ekat agé Pilatowén, "Umpayat egad-ayu, yag innarayu ta chàyu hen
manguwis ah manorotanyu paat hen orchinyu." "Oo a," way cha ekat hen anchichay
Judio, "ngém chàyu way eRoma, achiyu met parufusun chàni way mamchit hen tatagu."
[32] Yachi hen enkamancha an Jesus ah tomot-owaan hen anchi imfafaggana chillu
mepanggép hen ekamannay matéy.
[33] Angkay hiyachi yag kasen hinénggép ah Pilato ah faréy, yag annaat epa-ayag ah
Jesus, yag senarudsudna way mangaliyén, "Ay hea ano hen Aren hen Judio." [34] Yag
sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Ay laychém tot-owa way ma-awatan no henowà
ono annog an cha ar-aryénha te yahan chengngarno way cha aryén hen tatagu." [35] Yag
anat ekat Pilatowén, "Ammoh Judiowà ta innilà hen mepanggép an hea. Te hen annachay
kacharaam paat way Judio ya hen anchichay anap-apon hen papachiyu hen nanginchérém
an heahto, no henowat paat hen enammaam." [36] Yachi yag anat ekat Jesusén, "Haén, faén
kaman hen man-areyan hen tatagu hen antoy lota hen nan-areyà te non an umat yag anà
an man-are hen antoy lota, kapeletan way nèpatéycha hen anchichay pasorot-o ta achiyà
telewén hen anchichay anap-aponi way Judio. Ngém faén hen antoy lota hen iggaw hen
kena-arè." [37] "Wat area peet tot-owa no yaha," way ekat Pilato. Yag ekat agé Jesusén, "Hea
kagé ah mangalem. Te ah katot-owana, hen gagarà paat way ummale hen antoy lota way
miyanà ah tatagu, ta epaka-ammù hen katot-owaan. Ya heno way manlayad hen katot-
owaan, afurotona hen ifagà." [38] "Ay way nangila ah katot-owaan," way ekat agé Pilato.

Hen nangimfag-ancha hen matéyan Jesus
Mat. 27:15-31; Mar. 15:6-20; Luc. 23:13-25

Angkay hiyachi yag kasen ginumhad ah Gubérnador Pilato way i managépfar hen
anchichay tatagu, yag ekatnéén, "Maid met inchahà ah fasor hen annay taguwanna. [39] Wat
gapo ta wacha chillu hen gagangayyu way no umchah hen yatoy lagsak way Manmanma-
an, wachay wacha chillu hen ihay farud way eparufus-o, wat ay achiyu laychén ta
hen annay areyu way Judio hen eparufus-o." [40] Yachi yag anchag an heo-ongaw way
mangaliyén, "Faén hiya hen parufusum ta ah Bernabe." Yag ah Bernabeyanchi, ammag
futangelo.

19

[1] Angkay hiyachi yag empahaprat Pilato ah Jesus hen anchichay sorchachuna. [2] Yag hen
anchichay sorchachu, anchag finallengawngaw hen anchi pagat yag empahòrongcha an
hiya way yachi ano hen koronana te are, ya anchaat agé lumfongan ah chittakan way
kaman lumfong chi are. [3] Yag anchaat agé sénsén-én way mangaliyén, "Anhangén eman
hen Aren hen Judio." Aryén chachiyén chachaat agé tappetén hiya.
[4] Angkay hiyachi yag kasen agé ginumhad ah Pilato way i mangimfaga hen anchichay
tatagu way mangaliyén, "Epaghad-o hen annay taguwanna ah mangil-anyu way maid tot-
owa inchahà ah fasorna." [5] Yachi yag anchaat epaghad ah Jesus way étég hen pagat ah
uruna ya narurumfongan agé ah chittakan. Yag anat ekat Pilatowén, "Ilanyuto no cha-
an-ayu mapnek."
[6] Ngém hen nangil-an hen anchichay anap-apon hen papachi ya hen anchichay
guwarcha an Jesus, chachaat èngaw amin way mangaliyén, "Ekorosyuwat man hiya!"
Yag anat ekat agé Pilatowén, "Chàyu kaỳ yag enkorosyu ta egad-ayu te maid angkay
fasorna ah inchahà." [7] Yag nansongfatan hen anchichay tatagu way mangaliyén, "Ah

katongparan hen orchinni way Judiowat masapor matéyha way tagu way matéy te annag
enammaan hen acharna ah anà ano Apudyus." [8] Hen nangngaran Pilato an nadchi,
anat agég kommaskasen hen égyatna. [9] Yag annaat kasen agé epaghép ah Jesus yag
senarudsudna way mangaliyén, "No man paat tot-owa hen narpowam aya." Ngém ammag
achin ar-ale ah Jesus. [10] "Pakay achiyà songfatan," way ekat Pilato. "Ay ammoh maid
innilam way wachan kafaelà way mangemparufus an hea ya mangempakoros an hea."
[11] Yachi yag sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Hen karébféngam yanggay an haénat,
hen patinggan yanggay hen inidchat Apudyus an hea. Wat hen anchichay nangemporang
an haén an hea, chakchakkar hen fasorcha no hea."
[12] Hen nangngaran Pilato agé an nadchi, annag cha iyanap hen ekamanna way mangem-
parufus koma an Jesus. Ngém ammag cha hanétanat agé hen anchichay tatagu way
mangèngaw way mangaliyén, "No parufusum hiyaat, faén angkay ah Are Cesar hen cham
tàchégan te hen annay kafusorna. Te heno way mangaliyén hiya hen Are, kaman paat
taropa way anna an cha pérhén hen tùchun hen anchi Aretaaw ad Roma." [13] Angkay
hen nangngaran Pilato hen chacha agé èngaw, annag kasen empaghad agéh Jesus yag
annaat iyéy hen anchi chana mangu-uwwisan hen tatagu way am-ammay chi archatna
way hen ngachanna ah Henebreo wat Gabata, yag anat i tumùchu hen anchi tùchuna.
[14] Hen hiyachiy uras, tég-angay manggawa way hen mafigat, milugi hen anchi lagsak
way Manmanma-an. Yachi yag imfagan Pilato hen anchichay tatagu way mangaliyén,
"Aya, egad-ayu hen antoy Areyu te areyu chillu." [15] Yag anchaat ammag heo-ongaw way
mangaliyén, "Ekorosyuwat hiya ta matéy." Yag anat ekat Pilatowén, "Ay ammoh pédtê
lawa hen Areyu." Yag ekat hen anchichay anap-apon hen papachiyén, "Maid ay kasen
Areni no faén yanggay ah Cesar ad Roma." [16] Yachi yag emporang Pilato ah Jesus an chicha
ta egadcha way i mangenkoros.

Hen nelansaan Jesus
Mat. 27:32-44; Mar. 15:21-32; Luc. 23:26-43

[17] Angkay hiyachi way innarachah Jesus yag anchaat epafu-ud hen anchi korosna way
manginyéy hen anchi lugar way ekatchéén "alentutugun chi uru" way hen ekatchah
Henebreo wat Golgota, [18] yag enkoroscha hiya ahchi. Yag wachacha agé hen chuway
nekoros, wat nanggagaw-éncha ah Jesus. [19] Yachi yag wacha agé hen anchi empasorat
Pilato way empòatcha hen anchi koros Jesus way ekatnéén, "Yato ah Jesus way eNazaret
way Aren hen Judio." [20] Yag toroy karase way ale hen nesoratana te ah Henebreo ya ah
Latin ya anat ah Griego. Wat chuarcha hen tatagu way namasa, kaskasen te nehahag-én
ad Jerusalem hen anchi nekorosana. [21] Yachi yag émméycha hen anchichay anap-apon
hen papachi an Pilato way manlili, ekatchéén, "Faén komachi hen ensoratno way 'hiya
hen Aren hen Judio,' ta hen ensoratno koma wat 'annag cha ekatén hiya ano hen Aren
hen Judio.' " [22] Yag senongfatan Pilato chicha way mangaliyén, "Hen laychê way mesorat
wat yachi yanggay hen mesorat."
[23] Angkay hiyachi way enlansan hen anchichay sorchachu ah Jesus, innaracha hen
lumfongna yag nan-apaténcha ah màmàchangancha way opat. Yag anchaat agé aran hen
anchi akrangna way ammag nanlarayyun way maid naogotana, [24] yag nantatagépfarcha
way mangaliyén, "Achitaaw gissayénto way man-apatén ta antaaw an manfub-unnotan
ta ilantaaw no heno hen mangen-awa." Hen yachiy na-ammaan, na-ammaan ah tomot-
owaan hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén,
"Inyà changcha hen lumfong-o ya anchaat mamfub-unnotan hen akrang-o."
Wat yachi tot-owa hen enammaan hen anchichay sorchachu.
[25] Angkay hiyachi, tommatàchég-ani hen anchi hag-én hen koros Jesus, way wachacha
agé cha inana way hen-agi ya anat ah Maria way ahawan Cleofas, ya anat agé ah Maria
way eMagdalena. [26] Yag yachi way innilan Jesus ah inana ya anat haén way laylaychéna
way pasorotna way tommatàchég hen ê-éyna, ekatnéén, "Ina, ifilangno ah Juananna ah
anàno." [27] Yag annaat agé ekat an haénén, "Heay Juan, ah Inaanna wat Inam." Yag nanepod
hen hiyachi, nì-i-iggaw ah Inana an chàni.

Hen natéyan Jesus
Mat. 27:45-56; Mar. 15:33-41; Luc. 23:44-49

28 Angkay hiyachi way innilan Jesus way lempasna amin hen nipiyar an hiya, yag annaat
ekatén, "Nàwawà," way yachi agé hen enalena ah tomot-owaan hen anchi nesosorat way
alen Apudyus. 29 Yachi yag ensawsawcha hen anchi penapa-atcha way lopot hen anchi
elém yag inchawchawcha way mangempasosop an Jesus. 30 Angkay senosop Jesuschi yag
annaat ekatén, "Narpas amin," yag anat manyongyong yag étéynaatchi.

Hen nanootancha an Jesus

31 Angkay hiyachi yag hen anchichay anap-apon hen Judio, émméycha an Pilato way
mangimfaga ta maptén koma hen he-en hen anchichay nekokollos ta ag-aggah yag
natéycha ta mapahcha hen koros. Te hen kafigatana, yachi hen anchi lagsak way
Manmanma-an way térénay ngilin, wat achi koma mafalin way é-éttég hen anchichay
nekokollos. 32 Yachi yag émméy hen anchichay sorchachu way i mamtén hen he-en hen
anchichay nekokollos. Yag yachi way penténcha hen he-en hen anchi chuwa, 33 yag
ekatchéén eparégcha ah Jesus, yag innilachaat agé way looh peet natéy, wat iggaycha
pétnén hen he-ena. 34 Ngém tàén, enchootat hen ihay sorchachu hen say-angna hen
chinang-ilig Jesus, yag fummùnagat agé hen chara ya chanum. 35 Haén way nangensorat an
cha natto, innilan paat hen matà amin cha nadchi way na-ammaan, wat tàchégà way tot-
owa amin, ya tot-owa agé hen antoy chà ifaga. Yag hen chà manaphapetan ta omafurot-
ayu koma agé.
36 Na-ammaan amin cha nadchi ah tomot-owaan hen anchi nesosorat way alen Apudyus
way ekatnéén, "Maid paat maptén ah uray ihay tongarna." 37 Ya wacha agé hen ihay
nesosorat way ekatnéén, "Fub-uyééncha agé hen anchi chinootcha."

Hen nilufuan Jesus
Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Luc. 23:50-56

38 Angkay narpaschi yag wachan ihay iyAremateo way ah Jose hen ngachanna way
omma-abfurot an Jesus, ngém annag entataro hen afurotna gapoh égyatna hen anchichay
anap-apon hen Judio. Yachi yag émméy ah Joseyanchi an Pilato way i mangimfaga ta arana
hen achar Jesus. Angkay inyafun Pilato, émméycha 39 an Nicodemo way i mangpah. Ah
Nicodemowanchi, hiyan anchi émméy an Jesus hen henlafiyan. Hen hiyachi, ina-aran agé
Nicodemo hen lemanporo way kilo way fangfangru way mira ya aros ta wachay etapecha
hen anchi natéy way manginlufù. 40 Angkay hiyachi way impahcha hen anchi achar Jesus,
yag imfunifuncha hen anchi lopot way nasekparan ah fangfangru way yachi chillu hen
gagangayni way Judio no wacha hen ini ilufù. 41 Yachi yag wacha agé hen ihay kà-amma
way lufù way maid nilubrufù an nadchi way hen iggawna, hen gawan hen ihay podchok
way nehahag-én agé hen anchi nekorosan Jesus. 42 Yag gapo ta tég-angay milugi hen anchi
ngilin way Manmanma-an, yag gapo amin ta nehahag-én wat ammag yachi hen incha
nanginlufuan an Jesus.

20

Hen anchi lufù way maid ininggaw
Mat. 28:1-8; Mar. 16:1-8; Luc. 24:1-12

1 Angkay hiyachi way figfigat hen Chuminggu way chan penen-et, émméy ah Maria
way eMagdalena ah lufù. Yag yachi way inumchah, innilana way ammag nafufùtanat agé
hen anchi lufù. 2 Wat ammag nanagtag way ummaley mangimfaga an chàni an Pedro.
Yag ekatna way mangaliyén, "Enlayawcha angkay hen achar Apotaaw ah lufù yag maid
agé innilani no chuud hen nanginyéyancha." 3 Yag an-aniyat gumhad an Pedro way i
mangila hen anchi lufù. 4 Cha-ani managtag way chuwa yag gapo ta fifiahà noh Pedro,
wat haén hen pés-éy umchah. 5 Yag enteng-éy-o way nangila ad char-ém yag ammag
anggay hen anchi funifun ah natotòrong. 6 Cha-anà hénggép yag nawayat agé ah Simon
Pedro way cha umunud, yag ammag nahanorò ad char-ém. Yag innilana agé hen anchi
funifun way natotòrong, 7 ya anat agé hen anchi niyoppeop hen uruna way nakokoppen

yag nepapattang hen ê-éyna. [8] Yachi yag hinénggépà agé way i mangila. Yag hen nangil-à
hichi, yachi hen nangafurotà paat way nan-uchi ah Jesus. [9] Te hen hiyachiy tempo, cha-
anni chillu ma-awatan hen laychén hen anchi nesosorat ad namenghan way aryén way
masapor matéy ya anat man-uchi. [10] Yachi yag an-aniyat omanamot way chuwa.

Hen nampàil-an Jesus an Maria way eMagdalena
Mat. 28:9-10; Mar. 16:9-11

[11] Angkay ah Maria way eMagdalena, nantaynan hen anchi lufù way chan kelakela.
Yag hen chanan kelaan, enteng-éyna way mangila ad char-ém, [12] yag innilanaat agé hen
chuway anghel way nanlurumfongchah pokkawan way tummutùchu hen anchi nepabfé-
gan hen achar Jesus way hen iha, tummutùchu ah ulluwan ya hen iha, tummutùchu
ah hégnachén. [13] Yachi yag nan-alecha hen anchichay anghel way mangaliyén, "Pakay
mankela-a, sonod." Yag anat ekat Mariéén, "Okaỳ te enlayawcha hen achar hen anchi
Aponi yag maid innilà hen nanginyéyancha." [14] Yachi yag anat mantuwili yag innilanaat
agé ah Jesus way tommatàchég, ngém iggayna elasin way ah Jesuschi. [15] Yachi yag ekat
Jesus an hiyéén, "Pakay mankela-a, sonod, ya henokay ah nadchi hen cham anapén."
Hen ekat Maria ah hamhamàna, taguchi way cha mangil-ila hen anchichay mura hen
nanagépfar an hiya, yag annaat ekatén, "Panga-asem paat no hea hen nangenlayaw, ta
itudtuchum hen nangiggaam ta iyà koma aran." [16] Yag anat fagaan Jesus hen ngachanna
way mangaliyén, "Maria." Yag ammag nanhagongat ah Maria yag ekatna way nan-
aleh Henebreowén, "Raboni!" way hen laychénay aryén, Apo. [17] "Oo ngém achiyà cha
égnanan," way ekat Jesus, "te cha-anà émény an Ama ad uchu. Ngém in-a ta im ifaga hen
anchichay ifataaw way éméyà ad uchu an Amay Apudyus way hiya agé hen Amayu way
chayu chayawén." [18] Yachi yag ummale ah Maria way i nangimfaga an chàni amin way
pasorot Jesus way innilana ano tot-owa ah Apo Jesus. Yag henaphapetna agé hen amin
way imfagana an hiya.

Hen nampàil-an Jesus hen anchichay pasorotna
Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18; Luc. 24:36-49

[19] Angkay hiyachi way nadhém hen yachi chillu way ag-agaw way Chuminggu, na-a-
among-ani way pasorot Jesus ah faréy way nanchachaig te cha-ani émégyat hen anchichay
anap-aponi way Judio. Yachi yag ammag niyahachat agé ah Jesus way nètatàchég an chàni,
yag ekatna way mangaliyén, "Antoyanà, wat ta omammay hen hamhamàyu." [20] Yachi way
enalenachi yag annaat epàila hen limana ya hen chinang-iligna. Wat ammag pararo hen
laylayadni hen nangil-anni an hiya. [21] Yachi yag anat kasen ifagan Jesus an chàni way
mangaliyén, "Omammay paat hen hamhamàyu, yag hénagê chàyu way i mantudtuchu
way kaman hen enkaman Ama way nannag an haén." [22] Yachi yag annaat ehapod an
chàni way mangaliyén, "Ta ma-adchan-ayu hen Espiritun Apudyus. [23] Yag heno way fasor
hen tatagu way pakawanényu, wat mapakawanchi tot-owa. Yag heno agé way achiyu
pakawanén, achi chillu mapakawanchi."

Naligat hen ommafurotan Tomas

[24] Angkay ah Tomas way kapel way ihay ifani way pasorot Jesus agé, niyaphor way
maid hiya hen anchi pés-éy nampàil-an Jesus an chàni. [25] Wat yachi way henaphapetni
hen nangil-anni an Apo Jesus, annag ekatén, "Ay ammoh mafalinha tà. Achì angkay
afurotonha ingganah ilà paat hen filat hen lansa hen limana way manchà yag inggana
agéh epahrò-o hen limà hen chinang-iligna."

[26] Angkay hiyachi way kasen Chuminggu yag kasen-ani agé nanchachaig ah faréy way
na-a-among way pasorot Jesus, yag hen hiyachi, wacha tot-owa ah Tomas. Yachi yag
ammag niyahachat agéh Jesus an chàni yag ekatnéén, "Antoyanà agé wat omammay koma
hen hamhamàyu." [27] Yag annaat agé ekat an Tomasén, "Antoyan hen limà wat ilam yag
tenchàno hen antoy filatna, yag empahròno agé hen limam hen antoy chinang-ilig-o ta
éhéd yag afurotom ta achia koma chan finafinafang." [28] Yag anat ekat Tomasén, "Hea tot-
owa hen Apò way hea ah Apudyus." [29] Yag anat ekat Jesusén, "Ammay te cha-a tot-owa

omafurot gapoh nangil-anà, ngém mas am-ammay hen anchichay cha-an mangila an haén
yag chacha chillu omafurot."

Hen pontos hen yatoy libnu

30 Wacha chillu hen ammag lonay way tapenay kaskascha-aw way enammaan Jesus
hen sangwananni way pasorotna way cha-an-o esorat hen yatoy libnu. 31 Ngém ensorat-
o cha natto ah mangafurotanyu way ah Jesus hen anchi tot-oway anà Apudyus way
empopostana way umale. Yag no omafurot-ayu, mètaguayu an hiya ah ing-inggana.

21

Hen kasen nampàil-an Jesus hen tapen hen pasorotna

1 Angkay hiyachi yag wacha hen kasen nampàil-an Jesus an chàni way pasorotna hen
anchi fayfay way Tiberias way yato hen na-ammaan. 2 Hen hiyachi, niyaphor way wacha-
ani amin an cha Simon Pedro an Tomas way kapel ya ah Natanael way eCana way sakop
hen Galilea, ya anat chàni way chuwa way anà Zebedeo, ya hen kasen chuway ifani agé.
3 Yachi yag anat ekat Simon Pedrowén, "Ta éméyà lawa manafukora." Yag anniyat agé
ekatén, "Aẁ mìyaleani agé." Wat émméy-ani amin yag annig lenabrafi way namfafangka
way cha manafutafukor yag ammag poros paat chi innarani.
4 Angkay cha pomaway, wachan ihay tommatàchég hen anchi tarantag way ah Jesus
peet ngém cha-anni maelasin. 5 Yag ekatna an chàniyén, "Ay wà-achay ginachiwyu way
sosnod." "Maid umpay," way ekatni. 6 Yag annaat ekatén, "Wat eporwak hen annay
tafukoryu ah apet hen pachawananyu wat wachan aranyu." Yachi yag anniyat tot-owa
eporwak, yag ammag achianiyat agé makarapchù te ammag chuar hen nàna. 7 Haén,
enlasin-o way ah Jesus yag an-owat ekat an Pedrowén, "Ah Apotaaw angkaychi." Yag
hen nangngaran Pedro an nadchi, annag nan-igga hen lumfongna te nanlorohay yag
pommassong yag tumifù way éméy an Jesus. 8 Yag chàniy tapena, namfafangka-ani way
cha ummunud te chani lapchu-un hen anchi tafukor way nanapno ah gachiw. Ya faén
chillu achawwéy hen anchi tarantag te an ménat an hinggasot yanggay way metros.
9 Angkay hiyachi way tommàchang-ani hen anchi tarantag, yag innilani hen apoy way
fummafara ya hen gachiw way neloroppò ya anat hen ma-an. 10 Yag ekat Jesus an chàniyén,
"Uminyaleayu hen tapen annay ginachiwyu." 11 Wat hinénggép ah Pedro hen anchi fangka
yag ininatna hen anchi tafukor way mangentàchang way nanapno ah chachanakkar way
gachiw te émméy ah hinggasot ya lemanporo ya toro. Yag tàén hiyachi way ammag chuar,
iggay chillu nagissay hen anchi tafukor. 12 Yachi yag enayagan Jesus chàni way mangaliyén,
"Wayyu ta mangantaaw." An chàniyanchi, maid paat ihah nangimoh no hiya tot-owa ah
Jesus te innilani amin chillu way hiya. 13 Yachi yag innaran Jesus hen anchi ma-an, yag
inwarasna an chàni, ya umat agé hen anchi gachiw.
14 Yachi hen petlon hen nampàil-an Jesus an chàni way pasorotna nanepod hen nan-
uchiyana.

Hen imfagan Jesus an Pedro

15 Angkay hiyachi way narpas-ani way nangan, ekat Jesus an Simon Pedrowén, "Heay
Simon way anà Juan, ay wadwadcha hen layadno an haén no hen annachay tapena."
Yag ekat Pedrowén, "Apo, inni-ilam met way laylaychê hea." Yag anat ekat Jesusén,
"Wat tudtuchuwam hen anchichay karnerò way anat ommafurot an haén." 16 Yachi yag
empegwan Jesus way mangaliyén, "Simon way anà Juan, ay laychém tot-owa haén."
"Oo Apo," way ekat Pedro, "innilam kayyà way laylaychê hea." Yag anat ekat Jesus
agéén, "Wat halimunam ngarud hen anchichay karnerò way omma-abfurot an haén."
17 Yachi yag anat epetlon Jesus chillu way mangaliyén, "Simon way anà Juan, ay wacha
tot-oway layadno an haén." Yachi yag ngommehpéy hen hamhamà Pedro te empetlon
Jesus way nangalen nadchi, yag annaat ekatén, "Apo, innilam hen egad, wat innilam agé
way laylaychê tot-owa hea." Yag anat ekat Jesusén, "Wat tudtuchuwam hen anchichay
karnerò." 18 Yag entoroy Jesus way mangaliyén, "Tot-owa hen antoy ifagà an heay

Pedro way hen kafab-arum, an-ag egachén cha-an lumfong ya egad-ah cham ay-ayan ah
laylaychém. Ngém faénha hen mekaman no omawni, te hen marakayamat mamayachém
hen limam yag finarudcha-a way manginyéy hen achim laychén way ayan." [19] Enalen
Jesuschi ah mangempacha-anana hen ekaman Pedro way matéy ah kachayawan chillu
Apudyus. Angkay enalen Jesus amin cha nadchi, yag annaat ekat an Pedrowén, "Haén
yanggay hen sosollotom."

Hen imfagan Jesus mepanggép an Juan

[20] Yachi way nantuwili ah Pedro yag innilana haén way pasorot Jesus way laylaychéna
way cha umunud. Haén hen anchi nichachallangéy an Jesus hen anchi anongoh hen
nèanana an chàni way yachi hen nangimohà no heno hen anchi i mangenlao an hiya. [21] Yag
yachi way innilan Pedro haén, annaat ifaga an Jesus way mangaliyén, "Apo, wat nokay agé
hen mekaman an hiya nò." [22] Yag anat ekat Jesusén, "Egachà an hiya, te non an umat yag
laychê way manatagu an hiya ingganah kasen-o mamfangchan, faén chillu fiyangnochi.
Ngém hea ay, sosollotom paat haén." [23] Nanepod hen nangaryan Jesus an nadchi, ammag
niwarawagat agé hen anchichay ommafurot way achiyà ano matmatéy. Ngém faén metchi
hen enalen Jesus te hen imfagana, ekatnéén, "Non an umat yag laychê way manatagu an
hiya ingganah kasen-o mamfangchan, faén fiyang Pedrochi."

Hen anongoh hen antoy nesosorat

[24] Haén way nangensorat amin an cha natto, haén ah Juan way pasorot Jesus wat tàchégà
hen katot-owan hen amin antoy ensorat-o. Te inni-ilani amin way tot-owa hen antochay
ensorat-o. [25] Ya wachacha agé hen chuar chillu way tapen hen enammaan Jesus way cha-
an mesorat te non an umat yag mesorat amin ah libnu, wat ah hamhamàowat awni yag
achina érég hen amin antoy lota ah iggawancha.

Hen enkaman anchichay aposel Jesus

Hen yatoy libnu, toroyna hen anchi pés-éy ensorat Lucas hen anchi kapachongna way na-achar way faén Judio way hen hiyachiy tawénat wacha ménat chi 65 ono 75. Wat henaphapetna hen anchi pés-éy enkaman hen anchi ammayay chamag way niwarawag ah karotarota, ya anat hen nan-ancharan hen Espiritun Apudyus ah omafurotan hen tatagu. Yag entapena agé hen enkaman Pablo way ommafurot ya anat hen netnetnochana.

1 Hen anchi pés-éy sorat-o an heay Apo Teofilu, henaphapet-o hen aminay enammaan
Jesus ya hen intudtuchuna nanepod hen nanginlugiyana 2 inggana hen namfangchana
ad uchu. Yag hen anchi cha-anna namfangchan ad uchu, wacha hen impiyarna hen
anchichay penepelena way aposelna way hen anchi impiyarna, narpochi hen Espiritun
Apudyus. 3 Yag hen narpasan hen natéyana ya hen nan-uchiyana, ammag cha nampàipàila
an chicha hen unig hen opatporoy ag-agaw, ya chuar agé hen tapen hen enkamanna ah
manot-owaancha way nan-uchi tot-owa. Ya hen hiyachiy tempo agé, chana intudtuchu
an chicha mepanggép hen mantorayan Apudyus.
4 Hen-argawan way nìya-among ah Jesus an chicha, intugunna way mangaliyén,
"Achiayu cha lomaylayaw hen antoy fabréyanto way Jerusalem ingganah idchat Ama hen
anchi imfafaggà way idchatna an chàyu way yachi hen anchi Espirituna way empopostana.
5 Te ah Juan, finunyagan chàyu ah chanum, ngém achi mafayagat ifunyag Apudyus hen
Espirituna an chàyu way yachi hen umaliyana way mìyachar an chàyu."

Hen émméyan Jesus ad uchu

6 Angkay hiyachi way kasencha na-among, inimoh hen anchichay aposel Jesus an hiya
way mangaliyén, "Apo, ay faén ad uwan hen tempon hen ma-afa-an hen anchichay eRoma
way chan toray an chitaaw way Judio ta egadtaaw way mangentoray hen antoy lotataaw."
7 Yag sommongfat ah Jesus way mangaliyén, "Ah Amataaw way Apudyus yanggay hen
nangi-ila no kamana hen umchahan hen heno way ammaana te achi mepaka-ammu cha
nadchi an chàyu. 8 Ngém innilayu amin hen enammaà ya hen intudtuchù, wat no mìyachar
hen Espiritun Apudyus an chàyu, yachi hen mangidchatana hen chakaray kafaelanyu way
manàchég an haén. Wat yachi hen itudtuchuyu hen tatagu ahtod Jerusalem inggana hen
aminay sakopon hen Judea ya Samaria, ya ingganah péppég hen lota."
9 Angkay narpaschi way enalen Jesus yag ammag cha matarokat agé way émméy ad uchu
hen nangi-il-ancha an hiya ingganah nalengfan hen funat. 10 Yachi way é-éttégcha way
nantatangad way mangi-ila hen émméyana, ammag niyahad hen chuway anghel way
nètatàchég an chicha way nanlurumfong ah pokkawan, 11 yag ekatchéén, "Chàyu way
iGalilea, pakay an-ayug mantatangad way mangi-ila ad uchu, te ah Jesusanna way anat
émméy ad uchu wat mamfangad chillu ah tapen chi ag-agaw. Te hen annay enkamanna
way lommayaw, yaha agé hen ekamanna way mamfangad."

Hen anchi neparég an Judas

12 Angkay hiyachi yag lommayawcha hen anchichay Aposel hen anchi filig way Olivo
yag namfangadcha ad Jerusalem way ihay lometor hen ka-achawwéyna. 13 Yag hen
inumchahancha ad Jerusalem, émméycha hen anchi kowarto way ini-inggawancha way
chicha cha Pedro an cha Juan an Jaime, ah Andres, ah Felipe yah Tomas, ah Bartolome, ah
Mateo yah Jaime way anà Alfeo ya anat ah Simon way ekatchéén natorod yah Judas way
anà hen anchi safaliy Jaime. 14 Yag ammag kankanayén agé way cha mìyamoamong an
chicha hen anchichay sosnod Jesus ya ah inana way Maria ya anat hen anchichay tapenay
finufae way hen pontoscha amin way ma-among, ta incha manluwaru.
15 Angkay hen-argawan hen hiyachiy tempo way wacha ménat chi hinggasot ya chuwan-
poro hen anchichay na-a-among, tommàchég ah Pedro way mantudtuchu 16 yag ekatnéén,
"Sosnod, kapeletan way tomot-owa chillu hen anchi nesosorat way alen Apudyus ad
namenghan way empahpahmà hen Espiritun Apudyus an David hen nangensoratana hen

mekaman an Judas way hiya hen anchi nangetnod hen anchichay nanelew an Jesus. Yag
na-ammaan tot-owa amin hen anchi nesosorat, [17] te ah Judasanchi, hiya tot-owa hen iha an
chitaaw way napele way mèamma agé hen fiyangantaaw way aposel. [18] Ngém annag lenyad
way mangamma hen laweng ah marabfuwana paat ah pelak. Yag hen na-awni, nelao
hen anchi pelakanchi ah lota, yag ahchi agé hen namfit-arana ya nàchagana way ammag
finumtà hen acharna yag nifùfù amin hen fagisna. [19] Wat nanhemamagchi hen aminay
tatagu ad Jerusalem wat ngenadnancha hen anchi lota ah Aceldama way hen laychénay
aryénat 'nachar-an way lota.' [20] Te nesosorat chillu ad namenghan hen anchi libnu way
kankanta mepanggép an Judas, ekatnéén,
'Ta mapoh hen antoy tagu ya ta ammag fumaaw hen faréyna way maid inggaw.'
Ya hen ihay nesosorat agé, ekatnéén,
'Ta wacha hen meparég an hiya way mamiyang hen fiyangna.' "
[21-22] Entoroy Pedro way mangaliyén, "Wat gapo ta yachi hen nesosorat, masapor man-
anaptaaw ah sokat Judas ta mètape an chitaaw way manàchég hen nan-uchiyan Apo Jesus.
Masapor hiya hen ihay cha netnonetnod an chitaaw hen aminay kawad-an Apo Jesus
nanepod hen namunyagan Juan hen tatagu ingganah namfangchan Jesus ad uchu."
[23] Angkay hiyachi, imfagacha hen ngachan hen chuway larae way cha Mateo ya anat
ah Jose way hen agwan hen ngachanna, ah Barsabas way manJusto. [24] Yachi yag anchaat
manluwaru way mangaliyén, "Heay Apudyus way nangi-ila hen aminay hamhamà hen
tatagu, epàilam an chàni no heno hen penepelem hen antoy chuwa [25] ah manokat an
Judas way man-aposel te ah Judas, inyanggayana hen sa-adna yag émméy hen anchi
aggaégyat way lugar way émméyana." [26] Angkay narpas hen nanluwaruwancha yag
namfunfunnotcha ah mangil-ancha no heno hen mapele, wat ah Mateo hen nafunotan
way metape hen anchichay hemporo ya iha way aposel.

2

Hen pés-éy nìyacharan hen Espiritun Apudyus hen tatagu

[1] Angkay hiyachi way inumchah hen anchi lagsak way ekatchéén Pentecostes, na-
amongcha amin hen anchichay cha omafurot hen ihay faréy. [2] Yag hen hiyachi, wachaat
agé hen ammag nan-uswar ad uchu way kaman séréd way fali, yag uray ah faréy way ini-
inggawanchéén ammag chakar hen nagngarana. [3] Yachi yag wacha agé hen innilacha way
kaman gilab chi apoy way niwa-at yag nènèchang an chicha amin. [4] Yag hiyachiyat agé yag
wéhchiyén iné-égnanan hen Espiritun Apudyus hen hamhamàna yag inlugicha amin way
manginyale hen alen hen safaliy henlomota way egad hen inidchat hen Espiritun Apudyus
an chicha.
[5] Hen hiyachiy tempo, wachacha agé hen anchichay Judio way ammag chakar hen
hamhamàcha an Apudyus way fummabréy ad Jerusalem way maid achicha narpowan
ah tapen chi lota wat nankarakarase agé hen alecha. [6] Yachi way chengngarcha hen
anchi chakar way nan-uswar, anchag enamongan hen anchi faréy way ini-inggawan hen
anchichay cha omafurot an Jesus. Yag ancha amin ammag nascha-aw te wéhchiyén chana
changrén hen anchi sigud way alena way cha iyalen peet hen anchichay cha omafurot.
[7] Wat anchag nahahaang way térén yag chachan ahetennopà way mangaliyén, "Pakay
cha nahha. Ay ammoh faéncha iGalilea amin chaha. [8] Wat pakay wéhchin chitaawén
chana chillu changrén hen anchi sigud paat way alena way chacha iyale. [9] Te chitaawat
wacha ay narpod Partia yad Media, ad Elam yad Mesopotamia, ad Judea yad Capadocia,
ad Ponto yad Asia. [10] Ya wacha agé an chitaaw hen narpod Frigia, ad Pamfilia, ad Egipto
ya anat agé hen tapena way narpo hen sakop Libia way nan-apet ad Cirene. Ya hen
tapena an chitaaw agé narpod Roma [11] way siguchay Judio hen tapena ya faén Judio hen
tapena ngém incha tommepon hen anchichay Judio. Yag wachacha agé an chitaaw hen
narpod Creta yad Arabia. Wat uray ammag nankarakarase hen narpowantaaw, wéhchiyén
chana chillu changrén hen anchi siguchay alena hen antoy chacha manaphapetan hen
anchichay kahahaang way enammaan Apudyus." [12] Wat amin hen anchichay na-among,

ancha amin ammag nahaang way térén, yag chachaat agé epegwa way man-ahetennopà
way mangaliyén, "Nokay lawatoh cha ma-ammaan no henon laychénay aryén." [13] Ngém
wachacha agé chillu hen tapena way cha mameloh an chicha way mangaliyén, "Ancha an
nafutang lawa chaha."

Hen nensoplekaran Pedro mepanggép hen ummaliyan hen Espiritun Apudyus

[14] Hen hiyachi, tommàchég ah Pedro way nètàchégcha agé hen anchichay hemporo ya
ihay ifana way aposel, yag annaat chakarén way mangaliyén, "Chàyu way sosnod way
Judio ya chàyu amin way ininggaw ahtod Jerusalem, iyalenangnangyu ta papannaagényu
paat hen antoy aryê. [15] Te awni yag ekatyuwén an-ani an nafutang. Ngém cha-an-
ani angkay te ay ammoh wachay mafutang ah anat an cha mà-argaw. [16] Ngém na-
ammaanto ah tommot-owaan hen imfafaggan hen anchi profeta way Joel ad namenghan
hen nangimfag-ana hen alen Apudyus.

[17] Ekat Apudyusén, 'Yato hen ammaà no umchah hen tempon hen anongoh hen ag-agaw,
te an-og idchat hen Espiritù hen aminay tatagu hen antoy lota. Wat hen a-anàyu
way larae ya fufae, epagngarcha hen epahpahmào an chicha. Ya hen anchichay
finafallu, ilancha hen epàilà an chicha way kaman in-inép. Ya hen anchichay
manakkorang, in-inpéncha agé hen epain-inép-o an chicha. [18] Te amin hen
anchichay omma-abfurot an haén way larae man ono fufae, idchat-o hen Espiritù
an chicha amin hen hiyachiy tempo ah mangempagngarancha hen epahpahmào
an chicha.' [19] Ekat Apudyus agéén, 'Epàilà hen kaskascha-aw ad uchu ya umat agé
hen antoy lota way hen usarê way mangempàila an cha nadchi wat chara ya apoy
ya pararo way asok. [20] Yag ammag homelang hen init ya chumitak hen hérag way
kaman chara yag anat umchah hen anchi omenpahaang ya omenpaégyat way ag-
agaw way manguwisà hen aminay tatagu hen antoy lota.

[21] Ya umchah agé hen tempo way uray heno way tagu way manchawat an haén, wat hara-à
hiya ah achina metap-aran.'

Yachi hen ensorat Joel ad namenghan."

[22] Yachi yag entoroy Pedro way man-ale, ekatnéén, "Chàyu way kacharaà way ganà
Israel, papannaagényu koma hen antoy ifagà mepanggép an Jesus way eNazaret. Te
tenàchégan Apudyus hiya way ad uchu tot-owa hen narpowana way hen manot-owaanyu
te inidchat Apudyus hen kafaelana way mangamma hen anchichay omenpahaang way
kaskascha-aw. Yag innilayu met way enammaana chachi tot-owa, te enammaana hen
sangwanantaaw. [23] Ngém ah Apudyus, ah tomoroyan hen hemhemmàna chillu way
mekaman, wat emparufusna hen midchatan Jesus an chàyu hen nanelewanyu, wat chàyu
hen nempapchit an hiya te inidchatyu hiya hen anchichay lawengay tatagu ta elansacha
hen koros. [24] Ngém tàén natéy ah Jesus, nan-uchiyén Apudyus hiya chillu, wat annag
enafà hen matéyan te achi mafalin way mepagud ah Jesus gapon natéyana. [25] Yachi hen
laychénay aryén hen anchi ensorat David ad namenghan hen nangaryanéén,

'Inni-ilà way wawà-acha ah Apudyus an haén way anà ammag achi iyang-anggayan, wat
achiyà émég-égyat ah uray heno way mepasamak. [26] Wat anà ammag laylayad
gapon hiyachi, ya karaylayad agé hen chà iyale, te tàén matéyà, sigurachuwà
way kasenà chillu matagu. [27] Te innilà, Amay Apudyus, way achiyà iyanggayan
an hea ad Hades way kawad-an hen natéy, ya achim agé eparufus hen mabruan
hen achar-o, te haén, a-abfurotò hea. [28] Yag sigud way empaka-ammum an haén
way matattaguwà ah ing-inggana. Yag gapo ta wawà-acha-a an haén, pararo hen
laylayad-o.'

Yaha hen ensorat David ad namenghan."

[29] Yachi yag entoroy Pedro way mangensoplekar, ekatnéén, "Sosnod, iyam-ammà way
mangimfaga mepanggép hen ensorat apotaaw way David, te ilanyu ngén, tàén yachi hen
ensoratna, faén chillu acharna hen anchi inyalena, te natéy met ah David yag nilufù ad
namenghan wat étég hen anchi lufùna inggana ad uwan. [30] Ngém ah David, profeta way cha
mangempacha-an hen mekaman ah pegwana wat annag iné-égnanan hen anchi empostan

Apudyus an hiya, te ensapatan Apudyus an hiya way ah tapen chi ag-agaw, wacha hen
ganàna way mantoray way kaman agé hen kenatorayna. [31] Wat na-awatan David way
man-uchi hen anchi epalen Apudyus way mantoray wat yachi hen nangaryana hen anchi
enalena way achi miyanggayan hen Cristu ad Hades way kawad-an hen natéy, ya achi agé
mabrù hen acharna. [32] Wat hamham-ényu ngén," way ekat Pedro, "te hen annay tagu way
enalen David, hiya angkay ah Jesus way nan-uchiyén Apudyus. Yag tàchéganni amin way
nan-uchi tot-owa, te inni-ilan paat hen matani. [33] Yag ad uwan, empangaton Apudyus ah
Jesus way i tummùchu hen pachawananna, yag enawat agé Jesus hen anchi empopostan
Amana way Apudyus way Espirituna. Wat hen antoy cha ma-ammaan ad uwan way chayu
ilan ya chayu changrén, yato hen nangidchatan Jesus hen anchi Espiritun Apudyus an
chàni. [34] Yag mepanggép hen anchi i tummùchu hen pachawanan Apudyus ad uchu, tàén
ah David hen nangale, faén chillu acharna hen enalena, te enalenachi mepanggép an Jesus,
ekatnéén,
'Imfagan Apudyus hen anchi ap-apò way pangatowéna hiya way i tumutùchu hen
pachawananna [35] ingganah epa-afà Apudyus way térén hen aminay kafusorna.' "
[36] "Wat hiyachi," way ekat Pedro, "amin-ayu way sosnod way Judio, masapor ma-
awatanyu koma way ah Jesusanchi way enkorosyu, hiya angkay tot-owa hen anchi Cristu
way empopostan Apudyus ad namenghan way umale, yag hiya hen piniyarna way man-
ap-apon hen aminay egad."
[37] Hen nangngaran hen anchichay na-a-among way tatagu hen aminay enalen Pedro,
ammag nachoot hen hamhamàcha yag chachaat hanhanan an Pedro ya hen anchichay
tapenay aposel way mangaliyén, "Wat nokay hen én-énnénni nò." [38] Yag anat ekat
Pedrowén, "Wéhchin chàyuwén masapor manchùgana hen anchi lawengay a-ammana ya
anat mampafunyag ah mangafunana way ah Jesu Cristu hen omapowana, wat pakawanén
Apudyus hen fasoryu yag idchatna hen Espirituna agé an chàyu, [39] te yaha chillu hen
empopostan Amataaw way Apudyus way idchatna an chitaaw way Judio ya hen ganàtaaw
ya uray hen anchichay anachawwéy way tatagu, te idchatna hen Espirituna hen aminay
tatagu way penelena way omafurot."
[40] Chuar hen imfagan Pedro hen nanginyam-ammaana way nangensoplekar hen an-
chichay na-a-among, yag intugunna agé an chicha way mangaliyén, "Afurotonyuto ta
ilisiyanyu hen kachusaan hen anchichay lawengay tatagu." [41] Yachi yag anchag chuar
hen anchichay nangafurot hen imfagan Pedro, yag anchaat mampafunyag hen hiyachiy
ag-agaw, wat émméy ah toronlifu hen anchichay netape hen anchichay omma-abfurot
an Jesus. [42] Yag empapatecha way mangachar hen intudtuchun hen anchichay aposel,
yag nètempoyugcha hen anchichay cha omafurot way cha i mìluwaluwaru ya nan-ahe-
è-èancha hen manmanma-ancha hen natéyan Jesus.

Hen enkaman hen anchichay cha omafurot

[43] Hen yachiy tempo, chuar hen cha enammaan hen anchichay aposel way kaskascha-aw
ya sinyar, wat nahahaangcha hen aminay tatagu. [44] Ya amin hen anchichay cha omafurot,
anchag nantetempoyugun hen hamhamàcha, wat hen kok-owan hen ihéén kok-owacha
amin. [45] Te no elaocha hen lotacha ya kok-owacha, wat anchag iwaras hen laona hen
aminay ifacha way egad hen masaporcha. [46] Yag enag-agaw agéén chacha ma-amoamong
ah Templo way manayaw an Apudyus. Yag chacha agé man-ahe-è-èan ah afarfaryancha
te ammay hen hamhamàcha ya pararo hen laylayadcha, [47] ya chacha amin chayachayawén
ah Apudyus. Yag hen anchichay tapenay tatagu, chacha agé rispituwén chicha. Yag enag-
agaw agéén wachacha hen anchichay cha mahara-an way cha etapetapen Apudyus an
chicha.

3

Hen naka-anan hen penelay hen ihay tagu

[1] Angkay hen-argawan way fummatangan, cha mane-ed cha Pedro an Juan way éméy
ah Templo way i mìluwaru, te yachi chillu hen tempon hen manluwaruwan. [2] Yag hen

hiyachi, wacha agé hen ihay am-ama way nisissigud hen penelayna wat achi makacharan.
Wat enag-agaw way cha iyéy hen tatagu hiya hen iggaw hen anchi chakaray hawang hen
Templo way ekatcheen "ka-ammayan way hawang," way yachin annag tumutuchuwan
way chan pap-alemmos hen anchichay cha hénggép. [3] Angkay hiyachi way innilana cha
Pedro an Juan way cha hénggép ah Templo, chan ochaw ah eka-asecha an hiya. [4] Ngém
chicha, anchag finéfétég hiya yag anat ekat Pedrowén, "Ilam ngén chàni." [5] Yachi yag
finétégna te wachan namnamana way wachan idchatcha an hiya. [6] Ngém ekat Pedrowén,
"Maid tot-owa pelakni, ngém hen wacha an chàni, yachi hen etorongni an hea. Wat
gapo hen kafaelan Jesu Cristu way eNazaret, hen ifagani an hea, ta maka-an hen annay
penelayno, wat tomàchég-a yag nanaran-aat." [7] Yag anat égnan Pedro hen awanay limana
way mempatàchég, yag ammagat agég pommegsa hen he-en hen anchi nappelay [8] wat
ammag lommagtò way tomàchég yag nanaranat, yag anat mì-ighép ah Templo way chan
teptepor ya chan lagragtò way manayaw an Apudyus. [9] Yag amin hen anchichay tatagu
ah Templo, innilacha hiya way cha manaran ya cha manayaw an Apudyus. [10] Yag hen
nangenlasinancha way hiya peet hen anchi nappelay way palemmos way tummùtchu hen
anchi ka-ammayan way hawang hen Templo, anchag nahahaangay térén gapo hen anchi
na-ammaan an hiya.

Hen intudtuchun Pedro hen anchichay tatagu ah Templo

[11] Angkay hiyachi way ammag pommapaud hen anchi nappelay an cha Pedro an Juan ah
layadna, anchag hetatagtag hen anchichay chuaray tatagu ah haangcha way i mangamong
an chicha hen anchi chakaray fangsar hen Templo way ekatchéén "fangsar Solomon."
[12] Yag hen nangil-an Pedro hen chacha mangamongan an chicha, annaat ekaten, "Sosnod
way ganà Israel, pakay mahahaang-ayu mepanggép hen antoy na-ammaan. Ya pakay
anyug féféttékgén chàni. Ay ammoh ekatyuwén hen kafaelanni hen nanga-an hen
penelay hen antoy tagu ono gapoh kaenammayni. [13] Faén, te ah Apudyus hen nanga-an
way hiya hen chinayaw hen anap-otaaw way cha Abraham an Isaac yah Jacob ya amin
hen anchichay tapenay anap-otaaw ad namenghan. Yag ad uwan, kena-anna hen penelay
hen taguwanto ah mangil-anyu hen kena-apudyus hen anàna way Jesus. Ngém chàyu,
anyug empatelew hen hiyachiy anana hen anchichay o-okom yag incheremyu an Pilato,
yag tàén ekat Pilatowén laychéna way mangemparufus, an-ayug ommachi way iggay
mangimfilang an hiya. [14] Wat tàén ammag ammay way tagu ah Jesus way maid poros
fasorna, anyug iggay chillu mangiggéén te hen ihaat agéy pommatéy hen lenyadyu way
meparufus. [15] Wat anyug empapchit hen anchi pongar hen mannanayun way ataguwan
ngkm nan-uchiyén Apudyus chillu hiya. Yag chàni, tàchéganni way tot-owa amin chato
te innilan paat hen matani hiya hen nan-uchiyana. [16] Wat hen antoy nappelay way chayu
ilan way enlasinyu chillu, naka-an hen penelayna yag ommorhe gapo hen kafaelan Jesus,
wat amin way anyuwat innila way nekaman hen sangwananyu, na-ammaan yanggay gap0
ta chani manokchun ah Jesus, ya chani agé manchinlan hen kafaelana."

[17] "Ngém sosnod, innilani met chillu way amin way enammaanyu an Jesus ya umat agé
hen enammaan hen anchichay anap-otaaw, enammaanyu amin chachi yanggay gapo ta
iggayyu enlasin way hiya peet hen anchi empalen Apudyus. [18] Yag imfafaggan Apudyus
chillu ad namenghan way empaka-ammun hen anchichay profetana way masapor mapap-
aligatan ya mepapchit hen anchi epalena way Cristu. Wat hen enkamanyu, yachi hen
tommot-owaan hen anchi imfagan Apudyus. r [19] Wat ad uwan, masapor mamfafawiayu ya
manhagong-ayu an Apudyus ta pakawanena hen fasoryu. Yag no yachi agé, [20] papegséén
Apudyus hen hamhamàyu, yag kasenna agé chillu epale ah Jesus te hiya chillu hen anchi
chinuchuttokana way mantoray an chitaaw. [21] Ngém masapor i-inggaw ah Jesus ad uchu
ingganah umchah hen anchi tempon hen manginyam-ammaan Apudyus hen egad way
yachi chillu hen empasorat Apudyus ad namenghan hen anchichay profeta. [22] Te hen
ensorat apotaaw way Moses ad namenghan ekatnéén,

'Ah pegwana, epalen Apotaaw way Apudyus hen ihay profeta way kaman an haén way hiya
hen kacharaanyu way Judio. Yag masapor afurotonyu paat hen aminay ifagana.

[23] Yag heno way tagu way annag achi afuroton hen ifagan hen hiyachiy profeta
way epalen Apudyus, ammag mesena hen tatagun Apudyus yag netap-ar.'
Yachi hen ensorat Moses."
[24] Yachi yag entoroy Pedro agé way mangaliyén, "Amin hen anchichay profeta ad
namenghan, nanepod an Samuel inggana hen amin anchichay cha nan-eppaepparég
way profeta, imfafaggacha amin way ma-ammaan hen antochay cha ma-ammaan ad
uwan. [25] Yag amin way empopostan Apudyus way ensorat hen anchichay profetana,
nepoposta chachi amin an chitaaw way ganàcha. Wat chitaaw, meawataaw hen entorag
Apudyus hen anchichay anap-otaaw ad namenghan, kaman hen anchi imfagana an Apo
Abraham. Te hen imfagana an Abraham, ekatnéén, 'Hen ganano, hen mepàwaan hen
torong-o hen egachay tatagu hen antoy lota.' [26] Wat yaha, chitaaw way Judio hen pés-éy
nempaliyan Apudyus hen anàna way Jesus ah matorongantaaw ya ah mabindisyunantaaw
ta manchùgantaaw hen chataaw ammaan way laweng."

4

Hen nifaruchan cha Pedro an Juan

[1] Angkay hiyachi way é-éttég cha Pedro an Juan way chan tudtuchu hen anchichay
tatagu. inumchahchaat hen tapenay papachi ya Saduceo ya anat hen anchi ap-apon hen
guwarcha ah Templo. [2] Yag anchag ommaningarngar an cha Pedro te chacha itudtuchu
way nan-uchi ah Jesus way yachi ano agé hen manot-owaan hen man-uchiyan hen aminay
natéy ah pegwana. [3] Wat anchag tenelew chicha, yag gapo ta cha madhém, imfarudcha
chicha ingganah mawakas ta anchaat ano ichéreé. [4] Ngém uray hiyachi hen nekaman,
chuar chillu hen ommafurot hen anchichay nanangngar hen intudtuchun cha Pedro
mepanggép an Jesus. Wat hen filang hen anchichay larae yanggay way ommafurot wat
émméychah lemanlifu.
[5] Angkay nawakas, na-amongcha ad Jerusalem hen anchichay anap-apon hen Judio
ya anam-ama way ponò ya anat hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin
Moses. [6] Yag nìya-among agé hen anchi kangatowanay pachi way ah Annas ya anat
agé hen anchichay ahimfafaryanna way cha Caifas an Juan yah Alejandro ya hen
anchichay tapenay ahimfafaryanna agé. [7] Yachi yag empa-ayagcha cha Pedro an Juan
yag empasangocha way mamistigar way mangaliyén, "Heno ay paat hen nangchat hen
kafaelanyu way mangamma hen anchi enammaanyu, yag heno ay paat agé hen nangchat
hen lébféngyu way mangamma."
[8] Yachi yag sommongfat ah Pedro way iné-égnanan hen Espiritun Apudyus hen
hamhamàna yag ekatnéén, "Chàyu way anap-apo ya anam-ama way ponò, [9] ay hen
chayu mamistigaran an chàniyat gapo hen natorongan hen anchi nappelay ya hen
naka-anan hen penelayna. [10] Te no yachi, ma-awatanyu amin koma, ya ma-awatan
koma agé hen aminay tapen hen sosnodtaaw way ganà Israel way gapo hen kafaelan
Jesu Cristu way eNazaret, wat yachi hen naka-anan hen penelay hen annay tagu way
tommatàchéganna hen henagongyu. Te ah jesusanchi, hiya hen anchi emparansayu hen
nangempapchitanyu. Ngém nan-uchiyén Apudyus hiya chillu. [11] Ya hiya agé hen niyaligan
hen anchi nesosorat way enalen Apudyus way ekatnéén,
'Hen anchi fato way enachin hen anchichay chan sà-ad ah faréy way ekatchéén maid
sérfina, ammag hiyachiyat agé peet hen anchi kapatpatigan way mepégnad.'
[12] Yaha hen nesosorat, wat maid paat kasen makaharà an chitaaw no faén yanggay hiya, te
maid kasen empalen Apudyus hen antoy aminay lota ah makafael way manarà hen tatagu
ah achicha metap-aran no faén yanggay ah Jesus."
[13] Amin hen anchichay o-okom way konsel, anchag nahahaang way nangila hen
kenatorod cha Pedro an Juan, yag kaskasen hen nangawatancha way maid sa-adcha ya
iggaycha amin nan-us-uswila, wat yachi hen nangenlasinancha way chicha peet hen cha
netnonetnod an Jesus. [14] Wat ammag netopò hen cha aryén hen anchichay konsel way
maid kasencha minchur-ayan te wacha agéhchi hen anchi nappelay way nètatàchég an

cha Pedro way naka-an hen penelayna. [15] Wat hen enkamancha, empaghadcha cha Pedro
an Juan ya hen anchi anat naka-an hen penelayna, yag anchaat man-ahetoptopà way
mangaliyén, [16] "Nokay ngata hen ekamantaaw an chicha nò, te nanchinngar met hen
aminay tatagu ahtod Jerusalem hen anchi enammaancha way kaskascha-aw, wat achi
tot-owa mafalin way mahootan. [17] Wat hen ekamantaaw, ta achi koma komaskasen hen
mahaphapetan hen anchi nekaman, antaaw ammag warnengén chicha ta achicha kasen
epegpegwa way mangale hen ngachan Jesus hen uray heno way tatagu."
[18] Angkay hiyachi yag kasencha empa-ayag chicha yag imfagacha way masapor etagay-
cha paat way mangintudtuchu mepanggép an Jesus, ya achicha agé paat cha ar-aryén
uray hen ngachanna. [19] Ngém senongfatan cha Pedro an Juan chicha way mangaliyen,
"Oo a, ngém ifagayu kaỳ no heno hen laychén Apudyus, ay laychénay afurotonni chàyu
ono hiya hen afurotonni. [20] Te achi angkay mafalin way etmégni hen innilan hen matani
ya hen chengngarni mepanggép an Jesus."
[21] Yachi yag enkaskasen hen anchi konsel way manéngténg an chicha ta iginangcha yag
anchaat eparufus, te achicha maka-anap ah ustoy lason ah manusaancha an chicha, te
amin hen anchichay na-among way tatagu, chacha amin chayawén ah Apudyus gapo hen
anchi na-ammaan. [22] Yag hen anchi tagu way nappelay way nanepod hen nataguwana
ingganan naka-anan hen penelayna, nasorok ah opatporo hen tawénna.

Hen nanchawatan hen anchichay cha omafurot ah torod an Apudyus

[23] Angkay hiyachi way neparufus cha Pedro an Juan. namfangadcha hen anchichay
ifacha, yag henaphapetcha amin hen imfagan hen anchichay anap-apon hen pachi
ya anam-ama way ponò. [24] Wat hen nangngaran hen anchichay cha omafurot hen
henaphapet cha Pedro, émméhà-an hen hamhamàcha way manluwaru way mangaliyén,
"Heay Apudyus way Aponi, hea hen nangamma hen egachay wacha ad uchu ya hen antoy
lota ya hen fayfay, ya amin way ininggaw. [25] Ya hen Espiritum hen nangempahpahmà hen
anchi omma-abfurot an hea way Aponi way David hen nangaryanéén,

'Pakay hen anchichay faén Judio way anchag oma-anningarngar, ya umat agé hen
anchichay Judio way anchag manchinar way komontara an Apudyus ah maid
kawanwanina. [26] Ya hen anchichay a-are hen antoy lota age, nansasagganacha, wat
nètetempoyugcha amin hen anchichay toray te hen ekatcha, afaéncha koma ah
Apudyus ya hen anchi Cristu way empalena way mantoray.'

[27] Amani way Apudyus, tommot-owa hen anchi ensorat David ad namenghan te nìya-
amongcha ahtod Jerusalem cha Are Herod an Poncio Pilato yag netapecha hen anchichay
faén Judio ya anat agé hen anchichay ahentaguni way Judio. Wat niya-amongcha amin
way nètemfuruy way komontara an anàno way Jesus way maid fasfasorna way empalem
hen antoy lota way mantoray. [28] Yag amin way ekatchéén ammaancha, yaha peet hen
imfafaggam way ma-ammaan, te yaha hen hehemmàno chillu. [29] Wat ad uwan, heay
Apudyus way Aponi, changrém hen annay chacha iyég-égyat an chàni, yag idchatno an
chàni way chan sérfi an hea hen kaskasen way torodni way mangintudtuchu hen alem.
[30] Yag epàilam hen kafaelam way manga-an hen saket, ya ammaam agé hen kaskascha-
aw hen mangimfag-anni hen torong hen anchi mannakafael way anàno way Jesu Cristu
way maid fasfasorna." [31] Angkay hen hiyachi way narpas hen nanluwaruwancha, ammag
nanyuhawat agé hen anchi farèy way na-a-ammongancha, yag inégnanan hen Espiritun
Apudyus hen hamhamàcha wat anchag tommorod tot-owa way mangimfaga hen alen
Apudyus way maid ég-égyatcha.

Hen enkamancha way man-ahetennorong

[32] Angkay hiyachi, amin hen anchichay cha omafurot an Jesus, ammag napapchong hen
hamhamàcha amin way maid iha ah mangaliyén awana yanggay hen kok-owana te anchag
awa amin. [33] Ya hen anchichay aposel agé, inidchat Apudyus hen chakaray kafaelancha
way manàchég hen anchi nan-uchiyan Apo Jesus. Yag amincha, henahallimunan Apudyus
chicha amin. [34] Yag maid agé cha makok-orangan ah iha an chicha gapo ah masapor, te

hen anchichay wacha hen lotana ya faréyna, elaocha ayén inidchatcha hen laona [35] hen
anchichay aposel. Yag hen anchichay aposel agé, chacha epayàchang hen hiyachiy torong
hen heno way makasapor an chicha.
[36] Wacha hen ihay tagu way a h Jose hen ngachanna way niyanà ad Chipre way hiya hen
ihay ganà Levi, yag ngenadnan hen anchichay aposel hiya ah Bernabe way hen laychénay
aryén, "omenpas-ém." [37] Te ah Joseyanto, enlaona hen ihay lotana yag emporangna hen
aminay laona hen anchichay aposel.

5

Hen nangenhootan cha Ananias hen tot-owa

[1] Yag hen hiyachi, wacha agé hen ihay tagu way ah Ananias hen ngachanna ya anat
ah Safira way ahawana way nangenlao hen tapen hen lotacha. [2] Ngém cha Ananias,
nantempoyugancha way hen-ahawa way mangenhoot hen tapen hen laona, yag anchaat
iyéy hen anchi tapena hen anchichay aposel way yachi yanggay ano hen laon hen lotacha.
[3] Ngém ekat Pedro an hiyéén, "Pakay emparufusno ah Chumunyu way mangawis hen
hamhamàno ah mangétkétmam hen Espiritun Apudyus way mangenhoot hen tapen hen
laon hen anchi lotayu. [4] Te kok-owayu met hen anchi lotayu ya anyuwat elao. Yag yachi
way nelao, pelakyu chillu hen anchi laona. Wat pakay im ehoot hen anchi tot-oway
laona nò way pakay yaha hen hemhemmàno ah ammaam. Te faén angkay tatagu hen
nankétmam te ah Apudyus." [5] Yag hen nangngaran Ananias hen anchi enalen Pedro,
ammag narangad yag natéy. Wat ammag pararo hen égyat amin hen anchichay tatagu
way nangngar hen na-ammaan. [6] Yachi yag hinénggépcha hen anchichay finafallu way i
mangara hen anchi natéy yag finunifunancha yag anchaat i ilufù.
[7] Angkay nanlooh hen toroy uras ménat yag hinénggép ah Safira way ahawan hen anchi
natéy way cha-anna ma-ammuwan hen na-ammaan an ahawana. [8] Yag ekat Pedro an
hiyéén, "Ay anggay yanggayto hen enawatyu way laon hen anchi lotayu." "Oo, anggayha
hen laona," way ekatna. [9] Yag anat ekat Pedrowén, "Pakay inyu nantempoyugan way hen-
ahawa way mamadpachas way manlokop hen Espiritun Apudyus. Ilam ngén, annachayan
way naway hen anchichay i nanginlufù an ahawam, wat icha-a angkay ilufù agé." [10] Yag
chaat agé marangad way matéy. Angkay hiyachi way kasencha hinénggép hen anchichay
finafallu, innilacha way natéy agé ah Safira, yag anchaat iyéy way i manginlufù hen anchi
lufù ahawana. [11] Wat amin hen anchichay cha omafurot ya anat agé hen amin anchichay
tapena way cha nangngar, pararo hen égyatcha amin hen anchi na-ammaan.

Hen kaskascha-aw way enammaan hen anchichay Aposel

[12] Hen hiyachiy tempo, ammag chuar hen kaskascha-aw way cha enammaan hen
anchichay aposel ah mangil-an hen tatagu. Ya amin hen anchichay cha omafurot,
chacha ma-amoamong hen anchi chakaray fangsar hen Templo way ekatchéén "fangsar
Solomon." [13] Ngém hen anchichay tatagu way cha-an omafurot, tàén chacha rispituwén
hen anchichay cha omafurot, émégyatcha chillu way miyahrang an chicha. [14] Ngém
chacha chillu matapyatapyan hen anchichay cha omafurot an Apo Jesus, wat chacha
chumuachuar hen finufae ya lenarae. [15] Yag gapo hen cha ammaan hen anchichay
aposel, cha iyéy hen tatagu hen anchichay chan saket way mangempapabfég hen penget
hen korsa ah mangi-ihhéchancha hen manlawhan Pedro. Te hen ekatcha, uray lawa
ammag milichaw hen à-ahon Pedro wat maka-an hen saketcha. [16] Yag ummalecha
agé hen chuaray tatagu way narpo hen anchichay fabréy way sakopon hen Jerusalem
way chacha agé inyale hen anchichay chan sasaket ah mangempaka-anancha hen saket
ya ah mangempaparyawancha hen nihuhurug way ongtan. Wat amin way ummale,
natorongancha amin.

Hen napaligatan hen anchichay aposel

[17] Angkay hiyachi, hen anchi kangatowanay pachi ya anat hen amin anchichay ifana
way ekatchéén Saduceo, ancha ammag cha ma-apés hen anchichay aposel, [18] wat incha

empatelew chicha yag imfarudcha. [19] Ngém hen hiyachiy lafi, émméy hen ihay anghel
Apudyus hen anchi pagfaruchan yag finùtana hen anchi hawang, yag annaat etnod hen
anchichay aposel way lomayaw, yag annaat ifaga an chicha way mangaliyén, [20] "In-ayu
ta éméy-ayu ah Templo way i mangintudtuchu hen tataguhchi hen amin way mepanggép
hen anchi mannanayun way ataguwan way marpon Jesu Cristu." [21] Yachi yag enafurot hen
anchichay aposel hen nifaga an chicha. Wat yachi way pommaway, émméycha ah Templo
yag inlugicha way mantudtuchu.

Angkay hiyachi agé, hen anchi kangatowanay pachi ya hen anchichay ifana, empa-
ayagcha amin hen anchichay anam-ama way ponò hen Judio way ekatchéén konsel, yag
anchaat i epa-ara hen anchichay farud way aposel ah pagfaruchan ta uwiséncha koma
chicha. [22] Ngém hen émméyan hen anchichay i mangara an chicha, ammag maidchaat
agé hen anchichay farud. Wat namfangadcha yag henaphapetcha hen anchichay konsel
way mangaliyén, [23] "Hen inumchahanni ah pagfaruchan, ammag nau-umfan met ya nato-
torfekan agé hen anchi hawangna ya wawà-achacha amin hen anchichay chan guwarcha,
ngém yachi way finùtanni, ammag maid eng-engngawan chi tagu ah pagfaruchan." [24] Hen
nangngaran hen anchichay anap-apon hen papachi ya hen anchi ap-apon hen guwarcha
hen Templo hen yachiy na-ammaan, anchag cha anapén ah hamhamàcha no heno kay
hen émméyan hen anchichay nifafarud. [25] Yag hen hiyachi, inumchahat hen ihay tagu
yag imfagana way mangaliyén, "Wachacha angkay ah Templo hen anchichay tatagu way
imfarudyu way chacha tudtuchuwan hen anchichay cha ma-among way tatagu ahchi."
[26] Wat hiyachi yag enayagan hen anchi ap-apon hen guwarcha hen anchichay ifana yag
incha kasen innara hen anchichay aposel. Ngém inyam-ammacha way nangara an chicha,
te chacha émégyat hen anchichay tatagu, te awni yag wachay ma-akar yag finuntòcha
chicha.

[27] Angkay hiyachi way inighépcha hen anchichay aposel way mangempasango hen
anchichay konsel, inlugin hen anchi kangatowanay pachi way mamistigar an chicha,
ekatnéén, [28] "Apay henon chayu amma-ammaananna way anni met ammag tenlén paat
way mangempawa hen mangintudtuchuwanyu hen mepanggép hen anchi taguwanchi
yag chayuwat agé ichaggat ingganah nanchinngar amin ahtod Jerusalem. Ya am-améd
te chayu chagtén way mangaliyén chàniyat agé hen nangempapchit an hiya."

[29] Yachi yag sommongfat ah Pedro ya hen anchichay ifana way aposel way mangaliyén,
"Masapor afurotonni chillu hen laychén Apudyus, tàén faénchi hen laychén hen tatagu.
[30] Te ah Apudyus way chinayaw hen anchichay anap-otaaw ad namenghan, nan-uchiyéna
angkay ah Jesus way empapchityu hen nangemparansaanyu hen koros. [31] Ngém empanga-
ton Apudyus hiya way i nichapat ah pachawananna ad uchu way ah Jesusanchi, hiya hen
ap-apo ya omenharà. Enammaan Apudyus amin chaha ah mawayaantaaw way ganà Israel
way mamfafawi ah mapakawanan hen fasortaaw. [32] Yag chàni way aposel, tàchéganni
hen katot-owan amin chachi way yachi agé hen afunan hen Espiritun Apudyus, way hen
Espirituna, hiya hen idchat Apudyus way mìyachar hen heno way omafurot an hiya."

[33] Angkay hen nangngaran hen anchichay konsel hen enalen cha Pedro, anchag om-
maningarngar way térén wat maid kasen mamosposancha no achicha an pédtén chicha.
[34] Ngém hen hiyachi, wachan iha an chicha way ah Gamaliel hen ngachanna. Fariseo
ah Gamaliel way ihay siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses, ya ririspituwén hen
aminay tatagu hiya. Yachi yag tommàchég ah Gamaliel yag imfagana way mepaghadcha
hen anchichay aposel te wachan ifagana hen anchichay ifana way nan-angato. [35] Angkay
nighadcha hen anchichay aposel, yag anat mantugun ah Gamaliel way mangaliyén,
"Sosnod-o way ganà Israel, masapor angkay ar-arwachantaaw hen chataaw ekaman hen
annachay tatagu. [36] Ta paniyê hen inummat. Hamham-ényu ngén hen anchi ar-argaw way
wachan fummùnag way ihay tagu way ah Teudas hen ngachanna. Yag ah Teudasanchi,
emparangna hen acharna ah nangato wat sommorotcha an hiya hen opatgasot way
tatagu. Ngém yachi way na-awni, ammag napchit ah Teudas yag anchag nawawan amin
hen anchichay pasorotna, wat ammag maid tommoroyan nadchi. [37] Angkay narpas agéchi,

yag fummùnag agé ah Judas way iGalilea hen tempon hen nepalestaan hen tatagu. Yag ah
Judas agé, enawisna hen anchichay tatagu way sommorot an hiya agé. Ngém angkay na-
awni yag napchit agé, wat niwaràcha amin agé hen anchichay pasorotna. [38] Wat hiyachi,
hen itugun-o an chitaaw, yassa ud-ay ta uray maid ammaantaaw an chicha ta egadcha.
Te no an yanggay hamhamà hen tatagu hen narpowan hen anchi chacha ammaan ya
chacha itudtuchu, kapeletan way maumah way achi metoroy. [39] Ngém no ngay ah Apudyus
tot-owa hen narpowana, achitaaw angkay chillu maka-afà an chicha te ammoh wachay
mangontara an Apudyus."

Angkay hiyachi way enafunan hen anchichay konsel hen tugun Gamaliel, [40] yag anchaat
epa-ayag hen anchichay aposel yag empahapratcha yag anchaat térnén way mangempawa
hen kasencha mangintudtuchuwan hen mepanggép an Jesus, yag anchaat eparufus
chicha. [41] Yag hen anchichay aposel, ammag amchan hen laylayadcha hen lommayawan-
cha hen anchichay konsel te imfilang Apudyus chicha ah wachan karébféngan, way
mapàgang gapon Jesus. [42] Wat entoroycha chillu way enag-agaw way cha émé-éméy ah
Templo ya hen fafaréy hen tatagu way i mangintudtuchu hen anchi ammayay chamag
mepanggép an Jesus way hiya, ummale hen antoy lota way mantoray.

6

Hen anchichay pitu way nachutokan way tomorong hen anchichay Aposel

[1] Angkay hiyachi way chacha chumuar hen anchichay cha omafurot an Jesus, ammag
narmu hen chacha mansosongelan, te hen nekaman, hen anchichay Judio way Griego
hen alecha, chacha mè-esngel hen anchichay nachachà-an way Judio ad Jerusalem. Yag
hen lilicha, ekatchéén cha miyang-anggayan ano hen anchichay ifacha way nà-amfaro
hen cha miwarasan hen torong ah ka-arga-argaw. [2] Angkay hiyachi, nampametencha
hen anchichay hemporo ya chuway aposel, yag enayagancha amin hen anchichay cha
omafurot yag imfagacha way mangaliyén, "Achi koma mafalin way iyanggayanni way
mangempagngar hen alen Apudyus ta hen manginwarasan hen torong hen atenglénni.
[3] Wat hen ekamanyu sosnod, anyu komag chutokan hen pituy larae an chàyu way
matalekyu way innilayu way iné-égnanan hen Espiritun Apudyus hen hamhamàna ya na-
adchan agé ah kenaraeng, ta piyarénni chicha ta egadcha hen antoy problema, [4] ta chàni,
hen manluwaru ya manginwarawag hen alen Apudyus hen ang-angpelénni."

[5] Hiyachi yag enafunan amin hen anchichay cha omafurot hen imfagan hen anchichay
aposel, wat chinutokancha hen anchi pitu way hen iha, ah Esteban way chinumgat way
térén hen afurotna ya iné-égnanan hen Espiritun Apudyus hen hamhamàna. Ya hen
anchichay tapena way chinutokancha agé, wat cha Felipe, Procoro, Nicanor, ah Timon, ah
Parmenas ya anat ah Nicolas way iyAntiokia way faén Judio ngém an tommepon hen Judio.
[6] Yachi yag empasangon hen tatagu hen anchichay pitu hen anchichay aposel, yag hen
anchichay aposel, inchàépcha hen limacha hen anchichay nachutokan way manginluwaru
an chicha.

[7] Angkay hiyachi way cha mepagngapagngar hen alen Apudyus, wat chacha agé
chumuachuar hen anchichay cha omafurot ad Jerusalem way uray hen anchichay pachin
hen Judiowén chuarcha agé hen ommafurot an Jesus.

Hen nanelewancha an Esteban

[8] Angkay hiyachi, ah Esteban, binindisyunan paat Apudyus hiya ya inidchatna hen
kafaelana way mangamma hen kaskascha-aw hen chana manorongan hen tatagu. [9] Ngém
wachacha hen anchichay komontara an Esteban way chichachi hen anchichay Judio way
achi mangafurot an Jesus way sommorot hen ihay semfa-an hen Judio way ekatchéén
Libértin. Yag narpocha ah safaliy fabréy way eCirene hen tapena ya iyAlejandria hen
tapena. Wat chicha ya anat agé hen tapen hen Judio way narpo hen provinsiyan hen
Cilicia ya Asia, inlugicha way manngel an Esteban. [10] Ngém anchag achi makasokok
an hiya te inidchat hen Espiritun Apudyus hen kenaraengna way somongfat. [11] Wat
enaparancha hiya way incha penasoksokan hen tatagu ta ilémrémcha way mangaliyén,

"Chengngarni angkay hen annay taguwanna way chana kontaréén ah Apudyus ya ah
Moses way apotaaw." [12] Yachi yag ammag nasubsufan tot-owa hen hamhamà hen
anchichay tatagu way nangngar, ya umat agé hen hamhamà hen anchichay anam-ama
way ponò hen Judio ya hen anchichay siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses.
Wat incha tenelew ah Esteban way i mangempasango hen anchi konsel. [13] Yachi agé yag
empa-ayagcha hen anchichay mangempafasor ah kétém, wat anchag namparang way
mangaliyén, "Ammag achi somarcheng hen antoy tataguwanto way cha mangsomangsot
hen anchi na-apudyusan way Templotaaw ya hen orchintaaw way ensorat Moses. [14] Yag
chengngarni agé hen anchi enalena way chaelén ano Jesus way eNazaret hen anchi
Templotaaw ya falewana agé hen gagangaytaaw way intudtuchun Moses ad namenghan."
[15] Yachi way enalechachi, yag ammag finéfétég hen anchichay konsel ah Esteban, ya chaat
agé mamfalew hen féharna hen nangi-il-ancha, te ammag kommaman hen féhar hen
anghel.

7

Hen nangempacharanan Esteban hen enkaman Apudyus

[1] Angkay hiyachi yag ekat hen anchi kangatowan way pachi an Esteban way mangaliyén,
"Ay tot-owa hen annay chacha epafasor an hea." [2] Yag anat somongfat ah Esteban way
mangaliyén, "Chàyu way anap-apo ya sosnod, pangpanga-aseyu koma ta changrénà. Ad
namenamenghan hen kawad-an hen apotaaw way Abraham ad Mesopotamia way cha-
anna fumabréyan ad Haran, nampàila hen anchi machachayaw way Apudyus an hiya. [3] Yag
imfagana way mangaliyén, 'Lomayaw-a, Abraham, ya taynam hen annachay totorangno
ya hen annay lotam ta in-a fumabréy hen safaliy lota way itudtuchù an hea.' [4] Yachi
yag lummigwat tot-owa cha Abraham yag tenaynancha hen anchi lotacha ad Caldeo way
incha fummabréy ad Haran ingganah natéy ah amana. Yag angkay natéy ah amana, kasen
imfagan Apudyus way kasencha man-aton, wat yachi hen ummaliyancha hen antoy lota
way ini-inggawantaaw ad uwan. [5] Hen hiyachiy tempo, maid poros inidchat Apudyus
an cha Abraham ah uray lawa aket hen antoy lota, te anna yanggay an emposta way
man-awan Abraham ya hen anchichay ganàna hen amin antoy lota. Ngém hen anchi
nangempostaan Apudyus an nadchi an Abraham, maid pay anàna. [6] Ngém hen imfagan
Apudyus an Abraham, ekatnéén, 'Umchah hen tempo way mamfunagcha hen anchichay
ganàno ah achawwéy way lota way awan hen safaliy tatagu. Wat anchag mamfalin ah
alepan hen hiyachiy fabréy ya mapap-aligatancha ah opatgasot way tawén. [7] Ngém hen
karpasana, an-og uwisén hen anchichay mangen-alepan hen anchichay ganàno, wat yachi
hen lomayawancha ahchi yag kasencha mamfangad hen antoy lota ta ahto chillu hen
manayawancha an haén.' [8] Yaha hen imfagan Apudyus an Abraham, yag annaat ifaga
agé way masapor mamarkaancha hen larae ah kasinyarancha way chacha afuroton hen
anchi torag Apudyus an chicha. Yachi yag menarkaan tot-owa Abraham hen anchi anat
niyanà way anàna way ah Isaac hen anchi ma-awaru way ag-agawna. Yag kaman agéhchi
hen enkaman Isaac hen anchi anat niyanà way anàna way ah Jacob. Ya ah Jacob agé,
yachi agé hen enkamanna way nanmarka hen anchichay hemporo ya chuway a-anàna
way chichachi hen nanlapowantaaw."

[9] Entoroy Esteban way nangenpacharan hen chana aryén, ekatnéén, "Hen anchichay
anap-otaaw way a-anà Jacob, gapo ta amchan hen apéscha hen anchi enawchicha way
Jose, wat anchag enlao hiya ah para alepan hen anchichay iyEgipto. Ngém nawawà-acha
ah Apudyus an Jose, [10] yag henara-ana hiya hen aminay ligatna. Yag hen nepasangowana
hen anchi Are ad Egipto, tenorongan Apudyus hiya yag inidchatna agé hen kenaraengna
wat ammay hen enkamkamanna. Wat enlaychan Are hiya yag annaat chutokan hiya ah
manggubérnador hen aminay fabréy ad Egipto, yag empafiyangna agé an hiya way mangi-
ila hen aminay kok-owana."

[11] "Angkay hen hiyachiy tempo, nabtel hen aminay lota ad Egipto ya umat agé ad Canaan
way ininggawan hen anchichay anap-otaaw, wat napaligatancha way térén hen aminay

tatagu hen hiyachiy tempo, yag ammag maid manòmonan hen anchichay anap-otaaw
ah anéncha. [12] Yachi yag chengngar apotaaw way Jacob way wacha peet hen ma-an ad
Egipto wat empaligwatna hen a-anàna way i manòmon ahchi. Wat yachi hen anchi pés-éy
émméyan hen anap-otaaw ad Egipto."

[13] "Angkay hiyachi, hen anchi pegwan ayancha ad Egipto, empaka-ammun Jose hen
acharna hen anchichay papangorowana te cha-ancha enlasin hiya. Wat yachi hen
nangammuwan Are ad Egipto hen anchichay ahimfafaryan Jose. [14] Yachi yag anat epa-ayag
Jose ah amacha way Jacob ya hen sosnodna ya amin hen anchichay ahimfafaryancha, ta
umalecha amin way fumabréy ad Egipto, wat émméycha ah pitunporo ya lemay tatagu
amin. [15] Yachi yag émméy cha Jacob tot-owa ad Egipto yag ahchi hen ini-inggawancha
ingganah natéyancha. [16] Yag no ay matéy hen anchichay anap-otaawén, imfangad hen
a-anàcha hen acharcha ad Sikem way manginlufù way mangentape hen tongarcha hen
anchi lufù way lenàwan hen apotaaw way Abraham ah kamanay pelak hen anchichay a-
anà Hamor."

[17] "Angkay hiyachi way tég-angay hen mangammaan Apudyus hen anchi empopostana
an Abraham, anchag chummuar way térén hen anchichay ganàna way anap-otaaw ad
Egipto. [18] Yag hen hiyachiy tempo, tummùchu hen ihay Are way maid innilana hen
mepanggép an Jose ad namenghan. [19] Wat hiya, ammag nasilib hen aminay chana
ekamkaman, yag anna agég èmehan hen anchichay anap-otaaw way annag penap-aligat
chicha yag annaat peletén chicha way mangentap-ar hen anchichay anat niyanà way a-
anàcha ta matéycha. [20] Yag hen hiyachiy tempo hen niyana-an Moses way ammag am-
ammay way onga. Wat henalihalimunan hen chinàcha-arna hiya ah faréycha hen unig
hen toroy furan, [21] yag anchaat ighad way i mangentaro. Yag yachi hen nangchahan
hen anchi anà Are way fafarasang an hiya, yag innarana, wat annag henalimunan ah
nan-anàna. [22] Yachi yag intudtuchucha an Moses hen aminay kenaraeng hen anchichay
iyEgipto. Wat hen chummakrana, ammag hiyaat agé hen machayaw ad Egipto gapo hen
kenaraengna way man-ale ya mangamma hen ammaana."

[23] "Angkay hiyachi way opatporo hen tawén Moses, ekatnéén i mì-ib-ifun hen anchichay
inib-ana way ganà Israel ta ilana no henon én-énnéncha. [24] Yag innilanaat agé hen ihay
ifana way cha paligatén hen ihay iyEgipto. Wat annag i henara-an yag imfarésna way
namchit hen anchi iyEgipto. [25] Te hen ekat Moses ah hamhamàna, na-awatan chillu hen
anchichay ifana way hiya hen chinutokan Apudyus way mangenharà an chicha amin.
Ngém anchag iggay peet ma-awatan. [26] Te hen nawakas way inchahana hen chuway ifana
way chan patéy, ekatnéén ina koma forchaén chicha. Wat ommamhew way mangaliyén,
'Pakay chàyu way masosnod, way ammag yahaat agéy iyu ekaman.' [27] Ngém ammag achi
maingar hen anchi lommapo, wat intùyudna ah Moses way mangaliyén, 'Heno ay paat hen
lébféngno way man-ap-apo ta hea paat hen mangempanoh an chàni. [28] Ay anno agé pédtén
haén kaman hen namchitam hen anchi iyEgipto ad ugga.' [29] Yag hen nangngaran Moses
an nadchi, ammag émmégyat te na-ammuwan peet hen anchi enammaana, wat ommawid
way nanaynan ad Egipto yag i fummabréy hen anchi achawwéy way lota ad Midian, yag
ommahawa ahchi, wat chuwa hen anàna way pahig larae."

[30] "Angkay hiyachi yag émméy ah opatporo way tawén hen ini-inggawan Moses ad
Midian. Yag angkay hen-argawan, ammag niyahad hen anghel Apudyus an hiya hen
chana manaranan hen anchi chanak way nehag-én hen anchi filig ad Sinai. Yag innilana
hen ayéh-ép way away way ammag cha gumilab, yag wachaat agé hen anchi anghel way
nanggagawa hen anchi apoy. [31] Ammag nahahaang ah Moses hen nangil-ana wat i koma
homag-én way mangenmamad, yag chengngarnaat agé ah Apudyus way nan-ale, yag
ekatnéén, [32] 'Haén ah Apudyus way cha chayawén hen anap-om way cha Abraham an Isaac
yah Jacob.' Yag hen nangngaran Moses an nadchi, ammag nan-upop yag chan papayagpag
ah égyatna. [33] Yag anat kasen man-ale ah Apudyus way mangaliyén, 'Ka-aném hen annay
sapatosno te na-apudyusan angkay hen antoy lota way tommatàchégam te antoyanà.'
[34] Yag annaat agé ifaga way mangaliyén, 'Inni-ilà way ammag pararo way cha mapaligatan

hen anchichay tatagù ahchid Egipto yag chengngar-o hen paràcha ya hen harahagcha yag
ana-at umale way mangempaharà an chicha. Wat inta Moses ta epééy-o hea ad Egipto.'
Yaha hen imfagan Apudyus an Moses."

35 Yachi yag entoroy Esteban way manaphapet hen na-ammaan ad namenghan, ekat-
néén, "Ah Mosesanchi, iggay mangiggéén hen anchichay anap-otaaw hiya, te anchag
ekatén, 'Heno man paat hen nangidchat ah man-ap-apowam an chàni ta hea paat
hen i mangempanoh an chàni.' Ngém ah katot-owana, ah Moses peet hen penelen
Apudyus ah man-ap-apocha way manarà an chicha way tenorongan hen anchi anghel
way nampàila hen gawan hen anchi ammag cha gumilafay away. 36 Yachi yag enetnod
Moses hen anchichay anap-otaaw hen lommayawancha ad Egipto, yag enammaana
hen chuaray kaskascha-aw ahchid Egipto ya hen nangwaancha hen anchi fayfay way
ekatchéén 'Chittakan,' ya anat agé hen unig hen anchi opatporo way tawén way nange-
etnochana an chicha hen anchi pachinanak way lota. 37 Yag ah Moses, hiya agé hen
anchi nangintudtuchu hen anap-otaaw way ganà Israel way mangaliyén, 'Ah pegwana,
epafùnag Apudyus hen ihay profeta way ganàtaaw way kaman an haén.' 38 Yag ah Moses
hen anchi nawawà-acha hen anchichay anap-otaaw hen anchi ini-inggawancha hen anchi
pachinanak way hiya agé hen anchi nanagépfar hen anchi anghel hen anchi filig ad
Sinai. Ya hiya agé hen neporangan hen anchichay mannanayun way orchin Apudyus ah
mangimfag-ana an chitaaw way tatagu."

39 "Ngém hen anchichay a-anap-otaaw, anchag achi afuroton ah Moses, ya anchag achi
pagan-ano hiya, te ancha yanggay ammag laychén way mamfangad koma ad Egipto. 40 Wat
hen ini-inggawan Moses hen anchi filig ad Sinai way cha mètagépfar an Apudyus, anchag
imfaga an Aaron way mangaliyén, 'Omamma-a man ah mamàila way Apudyustaaw ta
wachay mangempangpango an chitaaw, te maid met innilataaw no heno hen na-ammaan
an Mosesanna way nangetnod an chitaaw hen lommayawantaaw ad Egipto.' 41 Yachi yag
anchaat ammaan hen finakafaka ta mamàila ah chayawéncha. Yag anchaat mamparte
ah ichatoncha ya anchaat manlagsak ah layadcha hen anchi enammaancha way man-
apudyuscha ano. 42 Wat ah Apudyus, annag nanchùgan chicha wat inyanggayana hen
anchichay anap-otaaw ta egadcha ah chayawéncha te uray hen taraw ad uchuwén chacha
chayawén. Wat yachi hen mangaryan Apudyus an chicha hen enalena way ensorat hen
profeta ad namenghan, ekatnéén,

'Chàyu way ganà Israel, amin hen anchi opatporo way tawén way nanarananyu hen
anchi pachinanak way lota, faén haén hen empartiyanyu ya faén agé haén hen
nanchatonanyu hen anchichay chayu inchaton. 43 Te anyug entatàen hen anchi
finab-alléy way ini-inggawan hen anchi enap-apudyusyu way Molok, yag hiya
hen chinad-ayawyu. Yag chinayawyu agé hen anchi tenat-araw way Refam way
nan-apudyusyu agé. Chichachi hen enammaanyu ah chayu chinayaw way faén
haén. Wat an-og eparyaw chàyu ah achawwéyay lota ingganah lomooh-ayu ad
Babilonia.'

Yachi hen enalen Apudyus hen anchichay a-anap-otaaw."

44 Cha etoroy chillu Esteban way man-ale hen anchichay konsel, ekatna agéén, "Hen
kawad-an hen a-anap-otaaw hen anchi chanak, entatàencha hen anchi torcha way faréy
hen torag Apudyus an chicha. Yag hen anchi torcha, an paat an na-ammaan hen
nanorachan Moses hen imfagan Apudyus te an empàilan Apudyus hen torachén Moses
hen mangammaana. 45 Angkay hiyachi way natéy ah Moses way neparég Josue, tenawid
hen anchichay a-anap-otaaw hen anchi torcha yag entatàencha hen ummaliyancha
ahtod Canaan. Wat tenorongan Apudyus chicha way nangemparyaw hen anchichay
nankarakarase way siguchay tatagu ahtod Canaan ta man-awan hen a-anap-otaaw hen
antoy lota. Wat hen anchi torcha way faréy Apudyus, é-éttégna ahto inggana hen tempon
hen nan-areyan David. 46 Wat ah Are David, ammag chakar hen layad Apudyus an hiya yag
chinawatna an Apudyus ta eparufusna koma hen mangammaana hen kasen faréy Apudyus

way am-ammay ta yachi hen chacha i manayawan way ganà Jacob an Apudyus. [47] Ngém
faén ah David hen nangamma hen hiyachiy faréy Apudyus te hen anàna way Solomon."
[48] "Ngém ah katot-owana, faén chillu faréy way enammaan hen tatagu hen i-inggawan
Apudyus way kangatowan, te hen ensorat hen ihay profeta ad namenghan, ekatnéén,
[49] 'Ad uchu hen tùchù,' way ekat Apudyus, ỳa hen antoy lota hen gumagattenà. Wat
henon ekamanyu way mangamma ah érégna ah mamfaréy-o ya chuud hen
mangiggaanyu, [50] te haén chillu hen nangamma amin hen egad way wachan antoy
lota yad uchu."
[51] Yachi yag entoroy Esteban way mangaliyén, "An-ayu ammag térén te tàén na-
markaan hen acharyu ta mantatagun Apudyus chàyu, ammag maid awanwani chillu
hen hamhamàyu way mangamma hen laychéna, te anyug achi changrén hen ifagana.
Yag chayuwat agé ekaman hen enkaman hen anchichay a-anap-otaaw ad namenghan
way anyug cha kontaréén hen Espirituna. [52] Ay ammoh wachay ihà-anay profeta ad
namenghan ah iggay pap-aligatén hen a-anap-otaaw. Maid met te ancha ammag pinchit
amin hen anchichay hennag Apudyus way i mangimfaga mepanggép hen umaliyan hen
anchi anàna way maid fasfasorna. Yag angkay ummale hen yachiy anàna, chàyuwat agé
hen nangentochar ya nangempapchit an hiya. [53] Achi koma mafalinchi, te chàyu paat
hen nanangchén hen anchi orchin Apudyus way intudtuchun hen anchi anghel, ngém
anyug achi peet cha afuroton." Yaha hen ensongfat Esteban hen anchichay konsel ya
kangatowan way pachi.

Hen nafuntoan Esteban

[54] Angkay narpas way chengngar hen anchichay konsel hen enalen Esteban, anchag
nanngalitfén hen fub-acha ah aningarngarcha. [55] Ngém ah Esteban way iné-égnanan
hen Espiritun Apudyus hen hamhamàna, nantangad ad uchu yag innilanaat agé hen
hummiliyan hen kaenammay Apudyus ya anat agé ah Jesus way tommatàchég hen
pachawanan Apudyus. [56] "Ilanyu ngén," way ekat Esteban, "te anchi nafùtan ad uchu
wat anchiyan ah Jesus way Pangorowan hen Tatagu way tommatàchég hen pachawanan
Apudyus." [57] Wat hen anchichay nanangngar, ancha ammag heo-ongaw yag chachaat
horatén hen ingacha, yag anchag nagyub [58] way i manlakrak an hiya way manginyéy
hen anchi fùnagan hen fabréy yag anchaat funfunto-on hiya. Wat hen anchichay
nangenlémrém an Esteban, emporangcha hen agwan hen lumfongcha hen ihay larae
way ah Saulo hen ngachanna. [59] Yag hen chacha mamunfuntoan an Esteban, chaat
manluwaru way mangaliyén, "Apo Jesus, aranà." [60] Yag nampalentomang way mangèngaw
way mangaliyén, "Apo, pakawaném koma chicha hen antoy chacha ammaan." Yachi hen
enalena yag natéyat.

8

[1-2] Yag ah Saulo, enafunana hen namchitancha an Esteban. Ngém wachacha hen tapena
way omma-abfurot an Apudyus, wat incha inlufù hen achar Esteban way amchan chi
nangelaancha an hiya.

Hen napaligatan hen anchichay cha omafurot

Hen hiyachi paat way ag-agaw way natéyan Esteban, nilugi hen ammag pararo way
mapaligatan hen amin anchichay cha omafurot ad Jerusalem, wat anchag niwa-at hen
kafabréfabréy hen provinsiyan hen Judea ya Samaria, wat anggay yanggay hen anchichay
aposel ah iggay lomayaw ad Jerusalem.
[3] Ngém ah Saulo, maid achina enammaan ah manepoana hen anchichay cha omafurot,
te annag cha tarontonon chicha hen fafaréy way ammag hénggépén lenakrakna chicha
way mangempafarud, fufae manha ono larae.

Hen nepagngaran hen alen Apudyus ad Samaria

[4] Hen anchichay niwa-at way cha omafurot, tàén heno way ayanchéén chachaat
itudtuchu hen mepanggép an Jesus. [5] Yag hen iha way ah Felipe, émméy hen ihay fabréy

hen provinsiyan hen Samaria way i mangintudtuchu hen tatagu way ah Jesus tot-owa hen
anchi Cristu way empopostan Apudyus way umale. 6 Wat chuarcha hen anchichay tatagu
way cha na-among way mangngar hen aryéna. Yag hen nangil-ancha hen kaskascha-aw
way chana ammaan, wéhchiyén penapannaagna way mamangngar hen chana itudtuchu.
7 Te chana eparyaw hen nihuhurug way ongtan hen chuaray tatagu way anchag man-
ongawén lommayawcha. Yag kena-anna agé hen penelay ya penàroy hen chuaray tatagu.
8 Wat ammag pararo hen laylayad hen anchichay tatagu hen hiyachiy fabréy ad Samaria.
9 Wacha agé hen hiyachiy fabréy hen ihay tagu way ah Simon hen ngachanna way
nafayag way annag cha empahaang hen anchichay eSamaria gapo hen chana ammaan,
te ah Simon, ommamta way chan saromangka, ya anna agég emparang hen acharna
ah ihay machayaw. 10 Yag aminay tatagu ahchi way uray hen anchichay kangatowan
man ya kafafaan, anchag papannaagén amin hiya te ekatchéén, "Wacha tot-owa hen
kafaelan Apudyus an hiya wat wacha hen mannakafalinna." 11 Hen mamannaagancha an
hiya, te nafayag way chana empàipàila hen saromangkana ah mahaangancha. 12 Ngém
hen nangngaran hen anchichay tatagu hen anchichay ammayay chamag mepanggép
hen mantorayan Apudyus way intudtuchun Felipe ya hen mepanggép agé an Jesu
Cristu, enafurotcha yag anchaat mampafunyag way larae man ono fufae. 13 Yag uray ah
Simonanchi, ommafurot agé. Yag yachi way nafunyagan, ammag nenetnod an Felipe
way ammag nahahaangay térén hen chana mangil-an hen aminay kaskascha-aw way cha
enammaan Felipe.
14 Angkay hiyachi way chengngar hen anchichay aposel ad Jerusalem way enafurot hen
tatagu ad Samaria hen alen Apudyus, anchaat hénagén cha Pedro an Juan way éméy ahchi.
15 Angkay inumchahcha, inluwaruwancha hen anchichay anat cha omafurot ta umale hen
Espiritun Apudyus way mìyachar an chicha agé, 16 te hen hiyachi, cha-an mìyachar hen
Espiritun Apudyus an chicha, te ancha an nafunyagan ah ngachan Apo Jesus yanggay
ah mifisaran hen ommafurotancha an hiya. 17 Yachi yag inchàép cha Pedro an Juan hen
limacha an chicha yag nìyachar hen Espiritun Apudyus.
18 Angkay hiyachi way innilan Simon way uray yanggay hen nancha-an hen aposel hen
anchichay cha omafurotén nìyacharat hen Espiritun Apudyus yag annaat ichawchaw hen
pelak way mangaliyén, 19 "Antoyan ta adchanà agé ah kafaelà ta uray heno way minchàépà
hen limà, mìyachar agé hen Espiritun Apudyus an hiya." 20 Ngém senongfatan Pedro
hiya way mangaliyén, "An-a man ammag metape hen annay pelakno way metap-ar ad
imférno, te ay ammoh ekatnowén maràwan ah pelak hen anchi libli way idchat Apudyus.
21 Ammag maid fiyangno hen antoy nipiyar an chàni te innilan Apudyus hen annay nat-én
way hamhamàno. 22 Wat masapor way ifafawim hen annay laweng way hamhamàno yag
chawatém an Apudyus ta pakawanéncha-a koma hen annay sabsafali way cham hamham-
én. 23 Te mailà way ammag pararo hen apésno ya achia makelisi hen annay kenarawengno."
24 Yachi yag anat ekat Simon an cha Pedro an Juan way mangaliyén, "Pangpanga-aseyu paat
ta iluwaruwanà ta achi koma ma-ammaan an haén hen annachay imfagayu."
25 Angkay hiyachi yag intudtuchun cha Pedro an Juan hen alen Apudyus hen anchichay
tatagu yag henaphapetcha agé hen innilan hen matacha mepanggép an Jesus. Yachi yag
anchaat lumigwat way mamfangad ad Jerusalem, yag hen chacha mamfangchan, chachan
chag-ochag-oh hen kafabréfabréy ad Samaria way mangintudtuchu hen anchi ammayay
chamag.

Hen ommafurotan hen anchi okom way iyEtiopia

26 Angkay hiyachi yag imfagan hen ihay anghel Apudyus an Felipe way lumigwat ta éméy
hen anchi korsa way nanligwat ad Jerusalem way éméy ad Gaza way hen hiyachiy korsa,
achi mausar ad uwan. 27 Yachi yag lummigwat tot-owa ah Felipe, yag hen chana manaranan
hen hiyachiy korsa, annag hinib-atat agé hen ihay tagu way nankakallesa way narpod
Jerusalem way cha homàyat ah fabréycha ad Etiopia way henlomota. Nangato way okom
hen anchi nanlurugan, te hiya hen napiyar way mamangchén hen kafinaknang hen anchi
are ad Etiopia way ah Candace hen ngachanna way fufae. An émméy hen yachiy tagu ad

Jerusalem way i nanayaw an Apudyus. Yag hen nanlurugganana hen anchi kalesana [28] way
homàyat, chana fasfaséén hen alen Apudyus way ensorat hen anchi profeta way Isaias.
[29] Yachi yag imfagan hen Espiritun Apudyus an Felipe way mangaliyén, "In-a ta in-a hag-
énén hen anchi kalesa." [30] Wat nanagtag ah Felipe yag hen inumchahana hen anchi kalesa,
chengngarna hen anchi cha fasséén hen anchi iyEtiopia way ensorat hen anchi profeta way
Isaias. Yag anat imohon Felipe way mangaliyén, "Ay ma-awatam hen annay cham fasséén."
[31] Yag ekatnéén, "Nokay lawa hen iyà ma-awatan no maid mangintudtuchu an haén." Yag
annaat agé ifaga an Felipe ta mìlugan. [32] Yag hen anchi nesosorat way finasana, ekatnéén,
"Hiya, ammag na-anoh way kaman hen karnero way innaracha way i mamarte. Ya
hen miyaligana agé, kaman hen anà hen karnero way achin ar-ale hen manga-
anancha hen chotchotna te yachi agé hen enkamanna hen namaligatancha an
hiya. [33] Anchag finibfiin hiya, ya ammag pahig kétém hen empafasorcha an hiya.
Ya maid matontonan ah ganàna te ammag attè hen nataguwana hen antoy lota."

[34] Angkay finasan hen anchi iyEtiopiachi yag annaat imohon an Felipe way mangaliyén,
"Heno man hen cha aryén hen anchi profeta an natto, ay acharna ono safaliy tagu." [35] Yachi
yag inlugin Felipe way mangensoplekar hen anchi anat nafasa way alen Apudyus ingganah
empachahna hen anchi ammayay chamag mepanggép an Jesus. [36] Yag yachi way chacha
émé-émèy, inchahancha hen chanum, yag anat ekat hen anchi iyEtiopiéén, "Anchiyan hen
chanum wat ay achi mafalin ta mafunyaganà." [37] Yag anat ekat Felipeyén, "Oo, mafalin no
afurotom paat hen aminay intudtuchù." "Oo, afurotò," way ekatna, "te afurotò way ah
Jesu Cristu hen anà Apudyus way empalena hen antoy lota."

[38] Yachi, yag empaginangna hen anchi kalesa yag ginumhadcha an Felipe way émméy
hen anchi chanum yag finunyagan Felipe hiya. [39] Angkay tommàchangcha, ammag
enlayawat agé hen Espiritun Apudyus ah Felipe way maid kasen nangil-an hen anchi
iyEtiopia an hiya, wat entoroyna chillu way émèy hen chana ayan way amchan hen
laylayadna. [40] Yag ah Felipe, ammag nanlangranga yag wachaat agé ad Azoto, yag cha
nanchag-ochag-oh hen kafabréfabréy way mangempagngar hen anchi ammayay chamag
inggana ad Cesarea.

9

Hen ommafurotan Saulo an Jesus
Apos. 22:6-16; 26:12-18

[1] Angkay ah Saulo, ammag achi komapoy hen anchi aggaégyat way chana ammaan hen
anchichay cha omafurot an Apo Jesus te hen laychéna yanggay, wat anchag mepapchit
amin. Yachi yag anat émèy ah Saulo hen anchi kangatowanay pachi [2] way i nampa-amma
ah sorat ta iyéyna hen anchichay anap-apo hen anchichay cha ma-am-amongan hen Judio
ad Damasco way hen yachiy sorat, kaman parufus ah manelewana hen heno way ichahana
way cha omafurot an Apo Jesus way uray fufae man ono larae, ta ifangadna chicha ad
Jerusalem way mangimfarud.

[3] Angkay hiyachi way chacha émèy ad Damasco way chacha homag-én ah fabréy, yag
ammag nahili ah Saulo hen kaman paat nangoleyapyap way helaw way narpod uchu. [4] Yag
ammag narangad yag annaat changrén hen nan-ale way ekatnéén, "Heay Saulo, pakay
cham pap-aligatén haén." [5] "Henoa Apo," way ekat Saulo. Yag sommongfat hen anchi
chan ale way mangaliyén, "Haén ah Jesus way cham pap-aligatén hen cham mamaligatan
hen anchichay cha omafurot an haén. [6] Wat fumangon-a ta homàyat-a ah fabréy te mifaga
an hea ahchi hen anchi masapor way ammaam."

[7] Hen anchichay tatagu way nenetnod an Saulo, entàchégcha way anchag chan hen-
henarnga te chengngarcha hen anchi nan-ale ngém maid innilacha ah tatagu. [8] Yachi
yag fummangon ah Saulo way manchiyat yag ammag maichat agé ilana te nabfurag.
Wat penachangcha way mangenhàyat ah fabréy. [9] Yag hen unig hen toroy ag-agaw way
nabfuragana, iggay poros nangnangan ya iggay umin-inum.

[10] Angkay ahchid Damasco, wacha hen ihay ommafurot an Jesus way ah Ananias hen
ngachanna. Yag nampàila ah Apo Jesus an hiya hen kaman in-inép way mangaliyén,
"Ananias." "Antoyanà Apo," way ekatna. [11] Yag anat ekat Apo Jesus agéén, "Lumigwat-
a Ananias, ta éméy-a ah faréy Judas way wacha hen iggaw hen anchi korsa way ekatchéén
'Gachang.' Yag imohom ahchi hen anchi tagu way manngachan ah Saulo way eTarso
te chan luwaru ahchi ad uwan. [12] Te empàilà an hiya ah kaman in-inép wat innilana
hen inumchahan hen ihay tagu way ah Ananias hen ngachanna. Yag innilana agé hen
manginchàépam hen limam ah maka-anan hen finuragna." [13] "Oo Apo," way ekat Ananias,
"ngém chuarcha hen tatagu way nanaphapet an haén mepanggép hen hiyachiy tagu ya
hen aminay laweng way enammaana hen anchichay tatagum ahchid Jerusalem. [14] Yag hen
ummaliyana ahtod Damasco agé, ta telewéna chàni amin way cha omapo an hea. Yag hen
anchi kangatowanay pachi agé, inidchatna hen karébféngana way manelew an chàni."
[15] Ngém ekat Jesus an hiyéén, "In-aat man, te chinutokà hiya ah mantatagù way mansérfi
an haén way i mangempagngar hen mepanggép an haén hen anchichay faén Judio ya hen
a-are ya uray agé hen kacharaam way ganà Israel. [16] Yag epàilà an hiya agé hen aminay
masapor anohana, te mapap-aligatan way térén gapon haén."

[17] Angkay hiyachi yag lummigwat ah Ananias way éméy ah faréy Judas yag inchahana
tot-owa ah Saulo. Yag inchàépna hen limana an hiya way mangaliyén, "Heay sonod way
Saulo, ah Apo Jesus paat hen nannag an haén way hiya hen anchi innilam hen charan ad
chin-argaw hen alem ahto. Hennagà way i manchà an hea ta mamfangad hen ilam ya ta
mìyachar hen Espiritun Apudyus an hea." [18] Yag hen hiyachi, lenènan Saulo way kaman
paat wachay naka-an ah hephep chi gachiw ah matana yag namfangachat hen ilana. Wat
fummangon yag i nampafunyag [19] yag anat mangan, wat kasen ommorhe.

Hen nanàchégan Saulo an Jesus ad Damasco

Angkay hiyachi yag nì-i-iggaw ah Saulo hen anchichay cha omafurot ad Damasco ah
kamanay ag-agaw. [20] Yag iggayna iyaw-awni yag émméyat hen anchichay sinagoga way
cha ma-am-amongan hen Judio way i mangintudtuchu way ah Jesus hen tot-owa peet
way anà Apudyus. [21] Wat ancha ammag nahahaang amin hen anchichay nanangngar, yag
chachan pennoot way mangaliyén, "Ay ammoh faénha hen anchi cha mangempapchit hen
anchichay cha omapo an Jesus ad Jerusalem tà. Yag ay ammoh faén hen ummaliyana ahto
wat hen ina manelewan an chicha ta iyéyna chicha ad Jerusalem way i mangempasango
hen anchichay ap-apon hen papachi."

[22] Ngém ah Saulo, anat agé an cha pomegsapegsa hen ekamanna way mangintudtuchu
hen mepanggép an Jesus. Wat hen anchichay ahentaguna way Judio ad Damasco,
anchag achi makasongfat hen manot-owaana way ah Jesus tot-owa hen anchi empopostan
Apudyus way umale way mantoray.

[23] Angkay émméy ah kamanay ag-agaw, yag anchag na-among hen anchichay kacharaan
Saulo way Judio way mantatagépfar no heno hen ekamancha way mamchit an hiya.
[24] Ngém wacha hen nangenlepot an Saulo hen planocha way ammag enag-agaw ano ya
lenafi way anchag ehahannéb hen aminay fùnagan hen fabréy ah manpapancha an hiya.
[25] Wat hen nekaman, ammag enetnod hen anchichay ifan Saulo hiya hen henlafiyan hen
anchi akop hen fabréy yag inluggancha hiya hen awit yag anchaat uy-uyun ah lahin hen
anchi akop.

Hen émméyan Saulo ad Jerusalem

[26] Angkay hiyachi yag émméy ah Saulo ad Jerusalem way ekatnéén i koma metape hen
anchichay pasorot Jesus, ngém anchag cha émégyatat agé amin an hiya te anchag achi
afuroton way cha omafurot an Jesus tot-owa ad uwan. [27] Ngém ah Bernabe way ihan
chicha, enetnodna hiya way nanginyéy hen sangwanan hen anchichay aposel, yag annaat
haphapetén hen nangil-an Saulo an Apo Jesus hen anchi korsa way éméy ad Damasco
ya hen nanagépfarana an hiya, ya anat agé hen torod Saulo way nangintudtuchu hen
mepanggép an Jesus ahchi. [28] Yachi yag nì-iggaw ah Saulo an chicha way maid ég-égyatna

way mangintudtuchu hen mepanggép an Apo Jesus hen uray heno way lugar ad Jerusalem.
[29] Yag senongfasongfatana agé hen anchichay Judio way Griego hen alecha ngém chicha,
anchag térén way anchaat agé cha anapén hen mamchitancha koma an hiya. [30] Wat
hen nangawatan hen anchichay cha omafurot an nadchi, enetnodcha ah Saulo ingganad
Cesarea ya anchaat epaligwat way éméy ah fabréyna ad Tarso.

[31] Hen hiyachiy tempo, netagtagay hen cha mapaligatan hen anchichay cha omafurot
ah kafabréfabréy hen provinsiyan hen Judea ya Galilea ya Samaria. Ya gapo hen torong
hen Espiritun Apudyus wat cha pomegsapegsa hen pammatecha amin, ya chacha agé
chumuachuar hen cha metapetape, ya chacha agé paat ifiin amin way manlabseng hen
laychén Apudyus.

Hen tommorongan Pedro hen tatagu ad Lidda yad Joppe

[32] Angkay ah Pedro, maid iggayna ayan way manudtuchu hen anchichay cha omafurot.
Yag hen-argawan, nan-éhég way i mangila hen anchichay tatagun Apudyus ad Lidda.
[33] Yag inchahana ahchi hen ihay tagu way ah Eneas hen ngachanna way ammag achi
makafangon hen unig hen waru way tawén te napàroy. [34] Yachi yag ammag ekat Pedro
an hiyéén, "Eneas, ka-anén Jesu Cristu hen annay saketno, wat fumangon-a yag leno-
otno hen annay annapno." Yag hen hiyachi, fummangonat tot-owa ah Eneas. [35] Wat amin
hen anchichay tatagu ad Lidda yad Sarona, hen nangil-ancha an Eneas way nakacharan,
anchag nanhagong amin an Apo Jesus.

[36] Angkay ad Joppe agé, wacha hen ihay in-ina way omma-abfurot an Jesus way ah Tabita
hen ngachanna way ekat hen alen hen Griegowén Dorcas way hen laychénay aryén, ugha.
Pètotorong ah Tabita ya pahig ammay hen chana enkaman hen anchichay maid mafalinna.
[37] Ngém yachi yag nansaket ah Tabita yag natéy, wat inméhcha yag empabfégcha hen
acharna hen anchi ma-agway garachu hen faréyna. [38] Yachi yag chengngar hen anchichay
cha omafurot way wacha peet ah Pedro ad Lidda way nehag-én ad Joppe, wat hennagcha
hen chuway tatagu way i mangayag an hiya ta ag-aggagéna paat way umale. [39] Yachi way
imfagacha yag nìligwatat ah Pedro an chicha. Yag hen inumchahana ah faréy hen anchi
natéy, enetnodcha hiya hen anchi kowarto way nepapabfégana. Yag enamongan amin hen
anchichay nà-amfaro ah Pedro way ahekekela way cha mangempàila hen anchi chuaray
lumfong way enogotna hen natatagguwana. [40] Yachi yag empaghad Pedro chicha amin
yag anat mampalentomang way manluwaru yag annaat hagongon hen anchi natéy way
mangaliyén, "Tabita, fumangon-a." Yag ammag nanchiyatat agé hen anchi natéy yag hen
nangil-ana an Pedro, tummùchu. [41] Yag pinchén Pedro hen limana way nangempatàchég
yag annaat ayagan hen anchichay nà-amfaro ya hen anchichay tapenay cha omafurot,
yag emporangna hen anchi natéy an chicha way kasen natagu. [42] Yachi yag ammag
nanhemamag hen anchi na-ammaan hen aminay tatagu ad Joppe, wat chuarcha hen
ommafurot an Apo Jesus gapon nadchi. [43] Wat ah Pedro, nafab-ayag ahchid Joppe way nì-
i-iggaw hen ihay chan el-elao hen anchichay chana ammaan way gadchang way ah Simon
hen ngachanna.

10

Hen émméyan Pedro an Cornelio

[1] Angkay hiyachi, wacha hen ihay tagu ad Cesarea way ah Cornelio hen ngachanna way
hiya hen kapetan hen ihay batalyun way sorchachun hen Roma way narpochad Italia.
[2] Yag tàén faén Judio cha Cornelio, omma-abfurotcha chillu way himfafaryan an Apudyus
wat chacha amin chayawén hiya. Ya chakar agé hen torongcha hen anchichay Judio way
makasapor ah torong, ya kankanayén way chachan luwaluwaru an Apudyus.

[3] Angkay hen-argawan way fummatangan, wacha hen empàilan Apudyus an Cornelio
way kaman in-inép way ammag narawag hen nangil-ana hen hinénggépan hen ihay
anghel Apudyus ah faréycha. Yag finagaan hen anchi anghel hiya way mangaliyén,
"Cornelio." [4] Yag ammag finéfétég Cornelio hen anchi anghel ah égyatna yag annaat

ekatén, “Oo Apo, haénto.” Yag anat ekat hen anchi anghelén, “Chechengngar Apudyus
hen luwarum ya innilana agé hen cham eka-ase hen anchichay Judio, wat achina aliw-an
cha nahha. 5 Wat hen ekamanno, homnag-a ah tatagu way éméy ad Joppe ta icha ayagan
hen ihay tagu ahchi way ah Simon Pedro hen ngachanna 6 way wacha ah faréy hen ihay
chan el-elao hen anchichay chana ammaan way gadchang way ah Simon hen ngachanna,
yag hen anchi faréyna, nehahag-én hen fayfay.” 7 Yachi way narpas hen enalen hen
anchi anghel yag lommayaw, yag anat ayagan Cornelio hen chuway alepanna ya hen ihay
sorchachu way katorongna way omma-abfurot an Apudyus agé. 8 Yag henaphapetna an
chicha amin hen nekaman yag annaat hénagén chicha ad Joppe.

9 Angkay nawakas way chacha manaran hen anchichay nahnag way chacha homag-én
hen fabréy ad Joppe, netongpo way chan luwaru ah Pedro hen anchi fangsar way uhun
hen anchi faréy. Yag ustoy nanggawa hen chanan luwaruwan, 10 wat ammag hommenaang
ah Pedro yag laychéna koma way i mangan ngém cha-an mauto hen anéncha. Yag hen
chana manmannéchan ah man-alekattowancha, wacha hen empàilan Apudyus an hiya
way kaman in-inép. 11 Yag innilana way nanta-ang ad uchu yag wacha hen kaman chakaray
uroh way nafufug-uy way cha mauy-uy way émhép hen antoy lota way nehahabrot hen
anchi opatay nanhepenget. 12 Yag maid achi wacha ah chan ì-iwi way ininggaw hen anchi
uroh, te wacha ay chan furoh ya wacha ay cha manaran ya wacha ay cha tomayap way amin
chachi, mapanyaw way achi mafalin issan hen Judio. 13 Yachi yag wacha hen nan-ale way
mangaliyén, “Pedro, fangon-a ta farangna ah partiyém ah issam.” 14 Ngém sommongfat
ah Pedro way mangaliyén, “Achì tot-owa Apo, te nanepod hen natatagguwa-at maid
tentenchào ah aggarémha way mapanyaw way epawan hen orchin Moses.” 15 Yachi yag
kasen agé nan-ale hen anchi chan ale ad uchu way mangaliyén, “Pedro, achim ekatén
panyaw ya aggarémha hen uray heno way missa way looh ekat Apudyusén ammay.”
16 Nametlo way na-ammaanchi ya anat ma-ara hen anchi uroh ad uchu.

17 Angkay hiyachi way chan hamahamà ah Pedro no heno hen laychén nadchi way aryén,
yag inumchahchaat agé hen anchichay tatagu way hennag Cornelio te inchahancha hen
anchi faréy Simon, wat wachachah chara 18 way cha mangimoh no wachay mangilina way
ah Simon Pedro hen ngachanna. 19 Yag ah Pedro, étégna way cha manmamanmà no heno
hen laychén hen anchi innilana way aryén. Yag imfaganat agé hen Espiritun Apudyus an
hiya way mangaliyén, “Pedro, wachacha ah chara hen toroy tatagu way faén Judio way
chacha-a anapén. 20 Wat gumhad-a ta in-a ilan chicha, ya achia machanagan way metnod,
tàén faéncha Judio, te haén hen nangempale an chicha.” 21 Yachi yag ginumhad tot-owa
ah Pedro way inna imfaga hen anchichay anat inumchah way mangaliyén, “Haén hen
anchi chayu anapén, wat nokay hen ifagayu.” 22 Yag sommongfatcha way mangaliyén, “Ah
Kapetan Cornelio hen nannag an chàni way hiya, ammay way tagu ya chachayyawéna
ah Apudyus ya ririspituwén amin hen kacharaam way Judio hiya. Yag imfagan hen ihay
anghel Apudyus an hiya way ayaganni ano hea ah faréycha ta changréncha ano no heno
hen itudtuchum.” 23 Angkay hiyachi way chengngar Pedro hen imfagan hen anchichay
nahnag, yag annaat epaghép chicha ta umiyancha.

Angkay nawakas nìligwat ah Pedro an chicha, yag nàyéycha agé hen tapen hen
anchichay cha omafurot way eJoppe. 24 Yag hen kafigatana, inumchahcha ad Cesarea
yag wachacha tot-owa cha Cornelio ya anat agé hen anchichay enayagana way anag-
ina ya inib-ana way chacha amin hadhadchén hiya. 25 Angkay cha hénggép ah Pedro ah
faréy, yag chaat agén palentomang ah Cornelio hen sangwanana way manayaw an hiya.
26 Ngém enamhew Pedro way mangaliyén, “Tomàchég-aat man te tataguwà kay agé yà way
kaman an hea.” 27 Yachi yag tommàchég ah Cornelio yag chachaat mantagtagépfar way cha
hénggép ah faréy, ya chuarcha peet agé hen anchichay na-a-among. 28 Yachi yag imfagan
Pedro an chicha amin way mangaliyén, “Chàyu way faén Judio, inni-ilayu amin met way
panyaw no mì-ib-ifun-ani way Judio hen uray heno way tatagu way faén Judio, ya uray
hen hénggépan ah fafaréyyuwén mepawa, te yaha hen ihay orchinni. Ngém empàilan
Apudyus an haén way achi mafalin ekat-owén aggarémha-ayu way faén Judio ya panyaw

hen mì-ib-ifunan an chàyu. [29] Wat yachi hen nìyaliyà hen antochay i nangayag an haén te
maid lason-o no pakay achiyà. Wat ifagayu no pakay empa-ayagyu haén."

[30] Angkay hiyachi yag inlugin Cornelio way manaphapet hen nekaman, ekatnéén, "Ma-
apatay ag-agaw ad uwan nanepod hen chà manluwaruwan ahtoh faréyni way kaman
agéhto way cha fumatangan, yag ammag niyahad hen ihay tagu hen henagong-o way
ammag cha humili hen lumfongna, [31] yag ekatnéén, 'Cornelio, chechengngar Apudyus
hen luwarum ya inni-ilana agé hen cham eka-ase hen tatagu, [32] wat homnag-ah tatagu ah
éméy ad Joppe ta icha ayagan hen ihay tagu ahchi way ah Simon Pedro hen ngachanna.'
Imfagana agé way wacha-a ano ah faréy hen anchi chan el-elao hen anchichay chana
ammaan way gadchang way ah Simon hen ngachanna, ya hen anchi faréyna, nehag-én
hen fayfay. [33] Angkay hiyachi, an-owat epaligwat hen anchichay i nangayag an hea, yag
ammay agé te nìyalea. Wat antoyan-ani way na-a-among ahto way i-illan Apudyus ta
changrénni amin hen ifagana way iyalem."

Hen intudtuchun Pedro

[34] Yachi yag inlugin Pedro way man-ale, ekatnéén, "Ma-awatà peet ad uwan way maid
tot-owa epohowan Apudyus ah tatagu, [35] te uray heno way karasen chi tagu hen antoy
lota, no anchaat an ifiin hiya ya ammaan hen usto, akseptaréna amin chicha. [36] Yag
chàyu, chengngaryu met agé hen anchi ammayay chamag way empachamag Apudyus
an chàni way ganà Israel way kasen nepatempoyug hen tatagu an Apudyus gapon Jesu
Cristu way ap-apon hen angamin. [37] Yag awniyat chengngaryu agé amin hen anchichay
napateg way nekamkaman hen amin antoy lota ad Israel way nilugi hen provinsiyan
hen Galilea hen hifat hen nantudtuchuwan Juan ya hen namfunyagana. [38] Wat innilayu
hen mepanggép an Jesus way eNazaret way ini-idchat Apudyus hen Espirituna an hiya
ya hen kafaelana. Wat uray heno way émméyana, enammaana hen ammay para hen
tatagu way henara-ana hen anchichay enèmehan Chumunyu te wawà-acha ah Apudyus
an hiya. [39] Yag chàni way aposel, inni-ilan paat hen matani hen aminay enammaan Jesus
hen kafabréfabréy way kawad-anni way Judio ya hen anchi kapatigan way fabréyni ad
Jerusalem. Yachi yag anchaat pédtén hiya way nangenlansa hen koros. [40] Ngém hen
anchi ma-atloy ag-agaw, nan-uchiyén Apudyus hiya chillu yag empàilana hiya hen tatagu.
[41] Ngém iggay ilan hen aminay tatagu ah Jesus hen nan-uchiyana te anggay-ani yanggay
ah nangila way chinutokan Apudyus way manàchég an hiya. Ya cha-ani angkay agé nèan
an hiya hen nan-uchiyana. [42] Yag imfagana an chàni way epagngarni hen anchi ammayay
chamag mepanggép an hiya hen aminay tatagu, ya ta tàchéganni agé way hiya paat hen
anchi chinutokan Apudyus way manguwis hen aminay tatagu ah pegwana way uray hen
anchichay looh natéy ya hen anchichay cha-an. [43] Hiya paat hen ena-allen hen amin
anchichay profeta hen nangaryanchéén, 'Gapo hen kafaelana wat heno way omafurot an
hiya, mapakawan hen fasorna.' "

Hen nìyacharan hen Espiritun Apudyus hen anchichay faén Judio

[44] Angkay hen cha manudtuchuwan Pedro hen anchichay na-a-among ah faréy Cornelio,
anchag na-adchan ah Espiritun Apudyus way nìyachar an chicha amin way cha mangngar.
[45] Yag hen anchichay cha omafurot way Judio way nenetnod an Pedro, ancha ammag
nahahaang te midchat peet hen Espiritun Apudyus hen uray faén Judio. [46] Ya maid amin
manchuwachuwaancha te chengngarcha chicha way chacha chayawén hen kenangaton
Apudyus way chacha agé iyale hen safaliy ale way iggaycha acharén. Hiyachi yag anat
ekat Pedro hen anchichay ifana way Judiowén, [47] "Hen antochay tatagu, nìyachar hen
Espiritun Apudyus an chicha way kaman an chitaaw, wat ay ammoh wachay mangempawa
ah mafunyagancha." [48] Yachi yag imfagan Pedro ta mafunyagancha ah mangempàil-ancha
hen nètempoyugancha an Jesu Cristu. Yachi yag imfagacha agé an Pedro ta no mafalin,
mì-iggaw koma an chicha ah kamanay ag-agaw.

11

Hen nensoplekaran Pedro hen ommafurotan hen anchichay faén Judio

1 Angkay hen anchichay aposel ya amin hen anchichay cha omafurot way Judio hen
provinsiyan hen Judea, chengngarcha amin way enawat hen anchichay faén Judio hen
alen Apudyus. 2 Wat angkay namfangad ah Pedro ad Jerusalem, ammag iningar hen tapen
anchichay cha omafurotay Judio hiya way mangaliyén, 3 "Ay an-a peet ammag hinénggép
hen fafaréy hen anchichay faén Judio way tàén cha-ancha mamarkaan yag nèan-aat an
chicha." 4 Yachi yag anat fatfatén Pedro way manaphapet hen anchichay nekamkaman,
ekatnéén, 5 "Hen chà manluwaruwan ahchid Joppe, wacha hen empàilan Apudyus an
haén way kaman hen chakar way uroh way nafufug-uy way nehahabrot hen anchi opatay
nanhepenget, ya cha mauy-uy way narpod uchu. Yag yachi way inumchah an haén,
6 enmamad-o way nangila no heno hen ininggaw yag ammag maid achi wacha ah man-ì-iwi
way nan-inahrang ah amu ya atap way wà-acha ay chan furoh ya wacha ay cha manaran,
wacha ay cha tomayap. 7 Yachi yag chengngar-o hen nan-ale way ekatnéén, 'Fangon-a,
Pedro ta farangna ah partiyém ah issam.' 8 Ngém ekat-o way mangaliyén, 'Achì angkay tot-
owa Apo, te nanepod hen nataguwà, maid paat tentenchào ah aggarémha ya mapanyaw
way epawan hen orchin Moses.' 9 Yachi yag kasen agé nan-ale hen anchi chan ale ad uchu
way mangaliyén, 'Achim ekatén panyaw ya aggarémha hen anchi looh ekat Apudyusén
ammay.' 10 Nametlo way na-ammaanchi an haén yag anat mamfangad hen anchi uroh
ad uchu. 11 Yag hen hiyachiyat agé, inumchahcha hen toroy tatagu hen anchi faréy way
ininggawà way nahnag way narpod Cesarea. 12 Yag imfagan hen Espiritun Apudyus an
haén way màyéyà ano an chicha way achiyà cha machanagan way metnod hen faén Judio.
Ya hen antochay éném way ifataaw agé way eJoppe, netnodcha an haén, wat émméy-
ani amin ah faréy Cornelio. 13 Angkay inumchah-ani, yag henaphapet Cornelio an chàni
hen nangil-ana hen niyahad way anghel ah faréycha, yag imfagan hen anchi anghel an
hiya way homnag ano ah tatagu ad Joppe way i mangayag an haén 14 ta itudtuchù anon
chicha hen mepanggép an Jesu Cristu ya hen kahara-ancha way himfafaryan. 15 Yag yachi
way inlugì way mangintudtuchu, anchaat agég na-adchan amin ah Espiritun Apudyus wat
nìyachar an chicha way kaman hen nìyacharana an chitaaw hen anchi laprapona. 16 Yag
hen nangil-à an nadchi, hemhemmào uwa hen anchi enalen Apo Jesus hen nangaryanéén,
'Imfunyag Juan hen chanum an chàyu ngém ah awni, mifunyag an chàyu hen Espiritun
Apudyus.' 17 Wat narawag way inidchat Apudyus hen Espirituna hen anchichay faén Judio
way kaman agé hen nangidchatana an chitaaw hen ommafurotantaaw an Apo Jesu Cristu,
wat ay ammoh lawa wachay mangempawa hen laychén Apudyus."

18 Hen nangngaran hen anchichay na-a-among hen imfagan Pedro, nang-épcha wat
entagaycha way mangingar an hiya yag chinayawcha ah Apudyus way mangaliyén,
"Wat no yaha, emparufus peet Apudyus hen wayan hen uray anchichay faén Judio way
mamfafawi ta midchat peet an chicha agé hen mannanayunay ataguwan."

Hen ommafurotan hen anchichay iyAntiokia

19 Nanepod hen napchitan Esteban, nahihiyancha amin hen anchichay cha omafurot an
Jesus ah manginlisiyancha hen mapaligatancha. Wat hen tapena, émméycha ingganad
Fenicia ya hen tapena, ingganad Chipre ya ingganad Antiokia. Yag hen heno way chacha
ayan, chacha haphapetén hen chamag mepanggép an Jesu Cristu, ngém hen anchichay
kacharaancha yanggay way Judio hen chacha mangimfag-an. 20 Ngém hen tapen hen
anchichay cha omafurot way narpod Chipre yad Cirene, émméycha ad Antiokia yag
empagngarcha hen anchi ammayay chamag mepanggép an Apo Jesus hen anchichay
faén Judio agé. 21 Wat natorongancha ah kafaelan Apudyus hen nantudtuchuwancha wat
ommafurotcha hen chuaray tatagu way nanhagong an Apudyus.

22 Angkay hiyachi way chengngar hen anchichay cha omafurot ad Jerusalem hen na-
ammaan ad Antiokia, hennagcha ah Bernabe way i mangila an chicha. 23 Yag yachi way
inumchah ah Bernabe yag innilana hen nanga-asiyan Apudyus an chicha, wat ammag

pararo hen laylayadna yag tinugutugunna chicha ta epapatecha paat way omafurot an
Apo Jesus ta chumgat hen hamhamàcha an hiya. [24] Ah Bernabeyanchi, ammayay tagu way
ammag napegsa hen pammatena an Apudyus ya iné-égnanan agé hen Espiritun Apudyus
hen hamhamàna, wat chuar hen ommafurot an Apo Jesus gapon hiya.
[25] Angkay hiyachi yag émméy ah Bernabe ad Tarso way i manganap an Saulo. [26] Angkay
inchahana, enayagana ad Antiokia wat nakatawéncha ahchi way cha mìyamoamong hen
anchichay cha omafurot, yag chuar hen tinudtuchuwancha. Ya ahchid Antiokia hen
péspés-éy nangadnan hen anchichay cha omafurot an Jesu Cristu ah Cristiano.
[27] Hen hiyachiy tempo, wachacha hen inumchah ad Antiokia way tapen hen profetan
Apudyus way narpod Jerusalem. [28] Yag hen iha an chicha way ah Agabo hen ngachanna,
tommàchég hen na-amongan hen anchichay Cristiano yag imfagana hen intudtuchun hen
Espiritun Apudyus an hiya way tég-angay ano umchah hen fitel hen amin antoy lota way
ammag achi mawitwitan. Yachi yag inumchah tot-owa hen anchi fitel hen nantorayan
Claudio. [29] Wat hen anchichay cha omafurot nan-ahetoptopàcha ah ekamancha yag
wéhchiyén ekatnéén torongana hen anchichay cha omafurot ad Judea ah patinggan hen
kafaelancha. [30] Wat enamongcha tot-owa hen anchi torongcha yag emporangcha an cha
Bernabe an Saulo way manginyéy hen anchichay cha mangemponponò hen anchichay
ommafurot ad Judea.

12

Hen napaligatan hen anchichay cha omafurot

[1] Angkay hen hiyachiy tempo agé, inlugin Are Herod way mamaligat hen tapen
anchichay cha omafurot. [2] Wat empahiwatna ah Jaime way sonod Juan. [3] Yag hen nangen-
lasinana way laylaychén peet hen anchichay Judio hen enammaana, yag enhorhoryadna
agé way mangempatelew an Pedro way netongpo hen anchi lagsak way manganancha hen
anchi tenapay way iggay fumnar. [4] Angkay natelew ah Pedro, empafarudna yag kennégcha
way nanguwarcha te mangempat way mansensennokat hen hen-op-at way sorchachu.
Yag hen ekat Are Herod, no marpas hen anchi lagsak way Manmanma-an, epafùnagna way
mangempapchit hen sangwanan hen anchichay Judio. [5] Yachi way nifafarud ah Pedro, yag
hen anchichay cha omafurot, chacha epapate way manginluwaru an hiya.

Hen kahahaang way nahara-an Pedro

[6] Angkay hiyachi way lafi way hen kafigatana koma hen mangempafùnagan Are
an Pedro, ammag nanasséy ah Pedro way nanggagaw-én hen chuway sorchachu way
nafafarud ah chuway kawad, ya wachacha agé hen anchichay chan guwarcha hen hawang
hen anchi pagfaruchan. [7] Hen hiyachi, ammag niyahachat agé hen ihay anghel Apudyus
yag ammag nahelawan hen anchi iggaw Pedro, yag inwagat hen anchi anghel ah Pedro way
namangon an hiya yag ekatnéén, "Aggagém man way fumangon." Yag nàchagat hen anchi
kawad way namarud hen limana. [8] Yag ekatna agéén, "Manlumfong-aat ya nansapatos-
a." Wat enafurot tot-owa Pedro yag anat ekat hen anchi anghel agéén, "Manchaket-a
ta unuchunà." [9] Yachi yag cha tot-owa umunud ah Pedro way gumhad, ngém achina
cha tot-owéén hen anchi cha ma-ammaan te hen ekatna, awni yag ammag in-inépna
yanggay. [10] Yachi yag lenawhancha hen anchi pés-éy guwarcha ya anat agé hen anchi
pegwan guwarcha, yag inumchahcha hen anchi chakar way énéb way gamà way lumhin
ah chara. Yag ammag an namfuat hen anchi hawang wat ginumhadcha yag enetnod hen
anchi anghel ah Pedro ah hen-aketan hen anchi charan yag anat agég naumah.
[11] Angkay hiyachi yag nalènan Pedro way tot-owa peet hen anchi cha ma-ammaan an
hiya, yag annaat ekatén, "Sigurachuwà ad uwan way empalen Apudyus hen anghelna way
mangenharà an haén hen kafaelan Are Herod ya hen laychén hen anchichay kacharaà way
Judio way ammaan an haén."
[12] Hen chana manam-aham-an hen anchi na-ammaan, émméy ah faréy cha Maria way
inan Juan Marcos. Yag niyaphor way ahchi hen na-a-ammongan hen chuaray tatagu way
cha manginluwaru an hiya. [13] Angkay inumchah ah Pedro, nankogkog ah chara yag émméy

hen ihay motmotyu way ah Roda hen ngachanna way i mangila no henochi hen anchi
chan kogkog. [14] Yag yachi way enlasinna way ah Pedro peet hen anchi chan ale ah chara,
annag naliw-an way mam-at hen anchi hawang ah laylayadna yag chaat managtag way
i mangimfaga hen anchichay tapena way wacha peet ah Pedro ah chara. [15] "Ay ammoh
nattagar-a," way ekatcha hen anchi fafarasang. Ngém annag epapelet way tot-owa yag
anchaat ekatén, "Awni yag magat hen anchi anghelna way mamafantay an hiya hen anchi
innilam."
[16] Angkay ah Pedro, étégna ah chara way chan kogkokogkog. Yag hen émméyancha way i
mangila, finùtancha hen anchi hawang yag ancha ammag nahahaang te ah Pedro peet tot-
owa. [17] Yachi yag sininyaran Pedro chicha ta guminangcha yag annaat haphapetén amin
hen enkaman Apudyus way nangenharà an hiya ah lommayawana hen anchi pagfaruchan.
Yachi yag imfagana ta haphapeténcha amin chachi an Jaime agé ya hen anchichay tapenay
cha omafurot, yag annaat taynan chicha way éméy ah safaliy lugar.
[18] Angkay pommaway, ammag nakorkor way térén hen hamhamà hen anchichay chan
guwarcha no pakay maid ah Pedro. [19] Yag nanmanchar ah Are Herod ta incha anapén,
ngém ammag maid chillu inchahancha. Yachi yag annaat fistigarén hen anchichay
nangguwarcha, yag annaat ifaga way mepapchitcha amin.
Angkay narpaschi yag lommayaw ah Herod ad Judea way i mì-iggaw ad Cesarea.

Hen anchi kaég-égyat way natéyan Are Herod

[20] Hen kawad-an Are Herod ad Cesarea, niyaphor way wacha hen na-ammaan wat
ommaningarngar hiya way térén hen anchichay tatagu ad Tiro yad Sidon. Yag ammag
aggaégyat tot-owa no omaningarngar ah Are an chicha te hen sakopon hen chana
etorayan hen chacha manòmonan ah anéncha. Yachi yag chacha ana-anapén hen
ekamancha way kasen koma tomempoyug an Are, wat enawischa ah Blasto ah man-ifacha
way hiya hen ap-apon hen anchichay katorongan Are. Yachi yag naramongcha way i
mèhagang an Are way mampangpanga-ase ta kasencha koma mètempoyug an hiya.
[21] Angkay hiyachi way inumchah hen anchi ag-agaw way imfagan Are way mantatagép-
farancha, yag nangang-angga ah Are hen anchi nan-angina way lumfong yag i tummùchu
hen anchi nangato way tùchu, yag annaat ilugi way man-ale hen sangwanan hen aminay
na-among way tatagu. [22] Yag hen narpasana, anchag nan-ongaw hen anchichay tatagu ah
manayawancha an hiya, ekatchéén, "Faén angkay tatagu hen annay nan-ale te hiya ah
Apudyus." [23] Yag hen hiyachi, gapo ta penléh Are hen machayawan Apudyus, pinchit hen
anghel Apudyus hiya wat ammag nafigsan hen acharna yag natéy.
[24] Ngém hen alen Apudyus, cha chillu metorotoroy way mepagngar wat chacha agé
chumuachuar hen anchichay cha omafurot.
[25] Angkay hiyachi yag cha Bernabe an Saulo, narpas hen fiyahicha ad Jerusalem yag
anchaat mamfangad ad Antiokia way entàtaencha ah Juan Marcos.

13

Hen napiyaran cha Saulo an Bernabe way i mantudtuchu

[1] Angkay hiyachi, wachacha hen niya-ahrang hen anchichay cha omafurot way cha ma-
am-among ad Antiokia way tapen hen anchichay cha mangempaka-ammu hen ifagan
Apudyus way ekatchéén profeta, ya anat agé hen anchichay cha mangintudtuchu hen alen
Apudyus. Hen ngachancha wat ah Bernabe ya ah Simeon way ngenadnancha ah Ngéttég,
ah Lucio way eCirene ya ah Manaen way nìyafaréy an Gubérnador Herod ah man-ifana
nanepod hen kaongana, ya anat ah Saulo.
[2] Angkay hen-argawan way cha chayawén hen anchichay cha omafurot ah Apudyus
ya nanlangancha way mangan hen manluwaruwancha, imfagan hen Espiritun Apudyus
an chicha way mangaliyén, "Piyarényu cha Bernabe an Saulo way i mangamma hen
anchi epa-ammà an chicha." [3] Yachi yag kasencha nanluwaru way nanlangancha agé way
mangan ya anchaat ichàép hen limacha hen anchi chuwa way mangempaligwat an chicha.

Hen émméyan cha Saulo ad Chipre

4 Angkay hiyachi yag lummigwat cha Bernabe an Saulo way empaligwat hen Espiritun
Apudyus. Yag émméycha ad Seleucia yag anchaat manlugan hen papor way éméy ad
Chipre way hen hiyachiy lota, ginagawan hen chanum. 5 Angkay inumchahcha ad Salam-
ina way fabréy ad Chipre, émméycha hen anchichay sinagoga way i mangintudtuchu hen
alen Apudyus. Yag nàyéy agé ah Juan Marcos way cha tomorong an chicha.
6 Angkay hiyachi way fummalincha hen hiyachiy lota, inumchahcha hen anchi fabréy
ad Pafo. Yag wachaat agé hen hinib-atcha way ihay Judio way ah Bar-Jesus hen ngachanna
way hiya hen ommamta way mangamma ah saromangka, yag annag emparang hen
acharna ah profetan Apudyus. 7 Yag hen yachiy senang profeta, gayyémna hen anchi
gubérnador ad Chipre way ah Sergio Paulo hen ngachanna. Naham-an way tagu ah
Gubérnador, yag empa-ayagna cha Bernabe an Saulo te laychéna paat way mangngar hen
alen Apudyus. 8 Ngém hen anchi senang profeta way ah Elimas hen ngachanna ah alen
hen Griego, annag kenontara cha Bernabe an Saulo way maid achina pachasén ah manlen-
galengna hen hamhamà Gubérnador ta achi koma omafurot an Jesus. 9 Angkay hiyachi yag
ah Saulo way mamPablo, iné-égnanan hen Espiritun Apudyus hen hamhamàna yag annag
finétég hen anchi senang profeta way mangaliyén, 10 "Heay pachong Chumunyu, wacha ay
hen ustowén cham kontaréén. An-ag naraeng way lomokop ya mangamma hen laweng,
ya annog achi etagay way mamalin hen anchi tot-owa way enalen Apudyus ah kétém.
11 Wat ad uwan, chusééncha-a an Apudyus wat an-ag mabfurag way achim elasin hen
uray paway ah kamanay ag-agaw." Hen hiyachi, ginìnan Bar-Jesus hen kaman ngéttégan
way funat way nanlengéb hen matana yag ammag poros chi ilana te nabfurag, wat chan
lapraporap way man-anap ah mamachang an hiya. 12 Hen nangil-an Gubérnador hen anchi
na-ammaan, ammag ommafurot te nahahaang hen anchi chacha i itudtuchu mepanggép
an Apo Jesus.

Hen nantudtuchuwan Pablo ad Antiokia way sakopon Pisidia

13 Angkay hiyachi yag ah Saulo way mamPablo ad uwan ya amin hen anchichay ifana,
nanlugancha hen papor way lommayaw ad Pafo yag émméycha ad Perge way sakopon hen
Pamfilia way yachi hen hummiyanan Juan Marcos an chicha way namfangad ad Jerusalem.
14 Yachi yag nanakposcha hen anchi safaliy Antiokia way sakopon hen Pisidia. Yag yachiy
Safachu way ngilin hen Judio chillu, émméycha hen anchi chacha ma-am-amongan way
sinagoga way i mìyachar. 15 Angkay nafasa hen tapenay orchin Moses ya hen tapenay
ensorat hen anchichay profeta, imfagan hen anchi ap-apon hen anchi sinagoga an cha
Pablo way mangaliyén, "Chàyu way sosnod, magat wacha hen itugunyu an chitaaw ah
sém-éman hen hamhamàtaaw, wat ifagayu kaỳ." 16 Yachi yag tommàchég ah Pablo, yag
entànangna hen limana yag annaat ilugi way man-ale, ekatnéén,
"Chàyu way kacharaà way ganà Israel ya anat chàyu way faén Judio way ummale
way mìchayaw agé an Apudyus, changrényu koma hen antoy ifagà. 17 Ah Apudyus way
chataaw chayawén way ganà Israel, hiya hen namele hen anap-otaaw ad namenghan ah
mantataguna yag empachuarna chicha hen kafunagcha ad Egipto. Yag empàilana agé
hen anchi chakar way kafaelana hen nanorongana an chicha ah lommayawancha ahchi.
18 Ya hen unig hen opatporo way tawén, henalimunana chicha ya enanohana hen chacha
enkamkaman hen chachan fangngafangngachan hen anchi chanak way lota. 19 Yag yachi
way namfangad hen anchichay anap-otaaw ad Canaan, empa-afà Apudyus an chicha hen
anchi pitu way toray ah mangen-awaancha hen hiyachiy lota 20 wat émméy ah opatgasot
ya lemanporo way tawén hen na-ammaan amin cha nadchi.
"Angkay hiyachi yag chinutokan Apudyus hen anchichay nampennapennarég way uwis
way mantoray hen anchichay anap-otaaw inggana hen tempon profeta way Samuel. 21 Yag
hen tempon Samuel, nanlilicha ta wacha komay arecha, wat chinutokan Apudyus ah Saulo
way anà Kis way ganà Benjamin ah man-arecha, yag nan-are ah Saulo ah opatporo way
tawén. 22 Angkay hiyachi agé way kena-an Apudyus ah Saulo, yag emparégna ah David
ah man-arecha. Yag hen ekat Apudyus mepanggép an David, ekatnéén, 'Ah David way

anà Jesse, hiya hen ihay tagu way laylaychê te chana ammaan paat hen heno way ifagà.'
[23] Yachi yag empostan Apudyus way ah tapen chi ag-agaw, miyanà hen ihay ganà David
way hiya hen anchi mangenharà an chitaaw way ganà Israel. Wat umma-ale tot-owa hen
hiyachiy ganà David way hiya ah Jesus. [24] Hen cha-an minlugiyan Jesus way mantudtuchu,
namangpango ah Juan way mangimfaga an chitaaw amin way ganà Israel way masapor
manchùgantaaw hen anchi lawengay a-ammataaw ya mampafunyagtaaw ah mimfisaran
way namfafawitaaw tot-owa. [25] Yag yachi way tég-angay marpas hen fiyang Juan, imfagana
hen tatagu way mangaliyén, 'Henowà ngata ah manmanmàyu, te faénà angkay hen anchi
nepoposta way hahadchényu, te hiya hen meparég an haén way haén, achì karébféngan
way uray lawa anà an man-alepan an hiya.' "

[26] Entoroy Pablo way mangaliyén, "Chàyu way sosnod way ganà Abraham, ya chàyu amin
agé way faén Judio way cha manayaw an Apudyus, empaka-ammun Apudyus an chitaaw
amin hen anchi chamag mepanggép hen kahara-an hen tatagu ah achicha metap-aran.
[27] Ngém hen anchichay inib-ataaw way Judio ad Jerusalem ya hen anchichay anap-apocha,
iggaycha peet ma-awatan way ah Jesus hen anchi empopostan Apudyus way mangenharà
an chitaaw, te anchag iggay na-awatan hen anchi chacha faséfaséén hen Senafachu way
ensosorat hen anchichay profeta ad namenghan. Ngém ammag chichaat agé peet hen
tommot-owaan hen anchi nesosorat te empapchitcha ah Jesus. [28] Yag tàén maid paat
inchahancha ah ustoh fasor ah mamchitancha an hiya, ancha chillug imfaga an Pilato
way epapchitna. [29] Angkay lempascha way nangamma amin hen anchi nesosorat chillu
way ma-ammaan an Jesus yag impahcha hen acharna hen anchi koros yag inlufùcha.
[30] Ngém ah Apudyus, nan-uchiyéna hiya chillu. [31] Yag émméy ah unig hen opatporo way
ag-agaw way nampàipàila ah Jesus hen anchichay ifana way cha netnonetnod an hiya ad
Galilea ingganad Jerusalem. Wat ad uwan, chicha hen cha mangentàchég hen katot-owaan
amin cha nadchi hen tatagu. [32] Wat yachi hen ummaliyannihto, ta epagngarni an chàyu
hen anchi ammayay chamag. Te hen anchi empopostan Apudyus hen anap-otaaw ad
namenghan, [33] wat tommot-owa an chitaaw way ganàcha way yachi hen ummaliyan Jesus
ya hen nan-uchiyana. Hen anchi nesosorat hen anchi pegwan Salmo way alen Apudyus,
chana aryén hen umaliyan Jesus hen nangaryanéén,

'Hen yatoy ag-agaw, namfalin-a ah anào ya haén, namfalinà ah amam.'

[34] Yag wacha agé hen ihay nesosorat way alen Apudyus way imfagana mepanggép hen
nanaguwan Apudyus an Jesus hen natéyana ta achi mabrù hen acharna ah ing-inggana,
ekatnéén,

'Hea hen kafud-asan hen amin anchichay empopostà an Are David, ya sigurachu way ma-
ammaan way ma-ammaan te enalè.'

[35] Ya wacha agé hen ihay nesosorat way ekatnéén,

'Hea way namepele an haén, innilà way achim eparufus hen mabruan hen achar-o no
matéyà.'

[36] Ngém faén met hen achar David hen anchi iggay mabrù, te ah katot-owana, hen
nangenhènachan David hen aminay impiyar Apudyus an hiya hen natatagguwana, wat
natéy yag nilufù way netape hen lufù hen anap-ona, yag nabrù agé hen acharna. [37] Waman
hen anchi nan-uchiyén Apudyus way ah Jesus, iggay tot-owa mabrù hen acharna te nan-
uchiyén Apudyus hiya."

[38] Yachi yag entoroy Pablo way mangempacharan hen chana ifaga, ekatnéén, "Sosnod,
anyu komag ma-awatan way gapo yanggay hen enammaan Jesus wat mafalin mapakawan
hen fasortaaw way tatagu. [39] Wat no omafurot-ayu an hiya, ilufus Apudyus chàyu hen
chusan hen fasoryu way achi kaman hen omafurotan hen anchi orchin Moses way maid
milufus ah fasor gapon omafurotan an nadchi. [40] Wat yachi, ar-arwachanyu ta achi koma
éméy an chàyu hen ensorat hen anchichay profeta way ekatchéén,

[41] 'Ar-arwachanyu, chàyu way cha pomeloh te an-ayu angkay ammag mahahaang yag
netap-ar-ayu. Te tàén wacha hen chà ammaan hen natatagguwanyu way tàén cha
mesoplesoplekar an chàyu, an-ayug térén way achiyu chillu afuroton.' "

[42] Angkay hiyachi way narpas hen enalen Pablo yag chacha gumhad an Bernabe
way lomayaw hen anchi sinagoga yag chachan pangpanga-ase hen anchichay tatagu ta
mamfangadcha koma ah kasen Safachu way kasen mantudtuchu.
[43] Angkay hiyachi way nafuarcha hen anchichay tatagu, chuarcha chillu hen cha
umunud an cha Pablo way Judio ya uray hen anchichay faén Judio way i netepon
hen pammaten hen Judio, wat tinugutugun cha Pablo chicha amin ta epapatecha way
mamangchén hen chengngarcha mepanggép hen ség-ang Apudyus.
[44] Angkay hen kasen Safachu, otonna yanggay hen cha-an mìyamong hen hiyachiy
fabréy way mì-igngar hen alen Apudyus. [45] Ngém hen nangil-an hen anchichay achi
omafurot way Judio hen kachuar hen tatagu way na-among, anchag na-apés yag anchaat
kontaréén hen cha aryén Pablo yag ininsortocha hiya. [46] Ngém tàén, natorod chillu cha
Pablo an Bernabe way mangimfaga an chicha way mangaliyén, "Masapor tot-owa way
mepagngar hen alen Apudyus an chitaaw way Judio unna. Ngém gapo ta anyug achi
afunanchi wat awahyu hen achiyu metapyan hen anchi mannanayun way ataguwan an
Apudyus. Wat ad uwan, manchùganni chàyu way Judio ta ini tudtuchuwan hen anchichay
faén Judio. [47] Te hen imfagan Apudyus an chàni chillu, ekatnéén,
'Piniyar-o chàyu way i mangintudtuchu hen anchichay faén Judio ah kahelawan hen
hamhamàcha ta aminay tatagu way ininggaw hen antoy lota, mafalin mahara-
ancha.' "
[48] Hen nangngaran hen anchichay faén Judio hen yachiy enalen Pablo, ammag pararo
hen laylayadcha, yag chachaat agé chayawén ah Apudyus gapon anchi chengngarcha way
alena. Wat ommafurotcha an Jesus amin hen anchichay nachuchuttokan way mètape hen
mannanayun way ataguwan an Apudyus.
[49] Angkay hiyachi yag nanchinngar hen anchi chamag mepanggép an Apo Jesus hen
aminay sakopon nadchiy lota. [50] Ngém hen anchichay térénay Judio way achi omafurot,
anchag sinubsufan hen o-okom hen hiyachiy fabréy ya anat agé hen tapen anchichay
nan-angato way finufae way tàén faéncha Judio, chacha chillu chayawén ah Apudyus
yag anchaat ilugi way mamaligat an cha Pablo an Bernabe yag emparyawcha chicha hen
yachiy fabréy. [51] Wat penòpòan cha Pablo hen anchi tapok hen he-echa ah mangempàil-
ancha hen tatagu way egadcha hen chacha ammaan way mangachi hen anchi chamag
mepanggép an Jesus, yag anchaat lomayaw ad Antiokia way fabréy ad Pisidia way éméy ad
Iconio. [52] Ngém hen anchichay cha omafurot ad Antiokiaanchi, iné-égnanan hen Espiritun
Apudyus hen hamhamàcha wat amchan agé hen laylayadcha.

14

Hen na-ammaan ad Iconio

[1] Angkay hiyachi way inumchah cha Pablo an Bernabe ad Iconio, nekaman agéhchi
hen anchi nekaman ad Antiokia te émméycha hen anchi sinagoga way cha ma-am-
amongan hen kacharaancha way Judio, yag gapo hen enkamkamancha way nangin-
tudtuchu mepanggép an Jesus, wat chuarcha hen ommafurot way Judio ya anat agé hen
anchichay faén Judio. [2] Ngém hen anchichay térén way Judio way achi chillu omafurot,
senubsufancha hen anchichay tapenay faén Judio ah lomawengan hen hamhamàcha hen
anchichay cha omafurot. [3] Ngém tàén yachi hen chacha ammaan, nafayag chillu cha
Pablo an Bernabe ad Iconio way maid ég-égyatcha way mangintudtuchu mepanggép an
Jesus. Yag inidchat agé Apudyus hen kafaelancha way mangamma hen kaskascha-aw ah
manàchégana hen katot-owan hen chacha itudtuchu mepanggép hen ség-angna. [4] Ngém
ancha chillug nan-agwa hen tatagu hen hiyachiy fabréy te hen tapena, tenàchégancha hen
anchichay achi omafurot way Judio. Ya hen tapena, tenàchégancha agé hen anchichay
aposel.
[5] Angkay hiyachi yag wachacha hen anchichay nan-ahetoptopà way Judio ya faén
Judio ya netape agé hen anap-apocha. Yag anchaat ekatén paligaténcha cha Pablo an
Bernabe ya funfunto-oncha chicha. [6] Ngém hen nangalengahan cha Pablo an nadchi,

anchag ommawid way éméy ad Listra ya anat ad Derbe ya hen tapenay fabréy agé way
sakopon hen Liconia. 7 Yag entoroycha way mangintudtuchu hen anchi ammayay chamag
mepanggép an Jesus.

Hen nangaryan hen tatagu ad Listra yad Derbe way Apudyus ano cha Pablo an Bernabe

8 Angkay hiyachi way wachacha ad Listra, wacha hen ihay am-ama way nappelay way
achi poros makacharan nanepod hen nataguwana. 9 Wat hen anchi am-ama, tummutùchu
way mamangngar hen anchi cha itudtuchun Pablo. Yag yachi, enlasin Pablo way afurotona
way makaka-an ah Apudyus hen penelayna. Wat finéfétég Pablo hiya 10 yag chinakarna
way mangaliyén, "Tomàchég-a." Yag hen hiyachi, ammag lommagtò hen anchi nappelay
way tommàchég yag nanaranat. 11 Wat hen nangil-an hen anchichay chuaray na-a-among
way tatagu hen enammaan Pablo, inlugicha way mangèngaw ah alecha way Linacaonia
way mangaliyén, "Antoyan peet hen apudyustaaw way anchag namfalin ah kaman tatagu
yag enémhépcha an chitaaw." 12 Yag ngenadnancha chicha ah ngachan hen apudyuscha
way ah Bernabe, hiya ano ah Zeus, yah Pablo, gapo ta hiya hen chan tudtuchu, hiya anoh
Hermes. Ngém cha Pablo an Bernabe, iggaycha ma-awatan hen chacha aryén, te alecha
hen chacha iyale.

13 Angkay hiyachi yag wacha hen anchi pachin hen apudyuscha way Zeus way hen semfa-
anna, wacha hen fùnagan hen fabréy. Wat ina innara hen anchichay faka way lae yag
enar-arkosana ah sabsafong yag inyéyna hen fùnagan hen fabréy, te hen ekatcha amin,
ichatoncha an cha Pablo an Bernabe te chicha ano hen apudyuscha.

14 Angkay hiyachi way na-awatan cha Pablo an Bernabe hen chacha peet ammaan,
anchaat ammag gisgissayén hen lumfongcha ah mempàil-ancha way achi koma mafalinha
ah ma-ammaan. Yag anchaat managtag way gumawa hen anchichay tatagu way man-
ongaw way mangaliyén, 15 "Pakay ammaanyuha te an-ani met yanggay an tatagu way
kapachongyu. Wat hen gagtàni paat way ummalehto, ta epagngarni an chàyu hen
anchi ammayay chamag mepanggép an Jesus ta manchùganyu koma hen antochay enap-
apudyus way chayu chayawén way ammag maid sérfina, ta manhagong-ayu hen anchi tot-
oway Apudyus way natattagu way hiya hen nangamma ad uchu ya hen antoy lota ya hen
fayfay ya aminay ininggaw. 16 Tot-owa way hen anchi kaysan way ag-agaw, emparufusna
hen katagutagu hen antoy lota way mangamma hen heno way lenyadcha. 17 Ngém tàén,
wachacha chillu hen chana enammaan ah manot-owaan koma hen tatagu mepanggép an
hiya, te chana chillu ichat hen ammay an chicha, te chana epale hen uchan ya chana
agé patufuwén hen mura ta way fat-éncha hen mamfat-ancha. Ya hiya agé hen cha
mangidchat hen iyatagun hen tatagu ya hiya agé hen cha mangemparaylayad an chicha."
18 Ngém uray hiyaha hen enalen cha Pablo, ammag naligat chillu ah nempasarchengancha
hen anchichay tatagu way manchaton an chicha.

19 Angkay hiyachi yag inumchahcha agé ad Listra hen tapen anchichay Judio way narpod
Iconio ya ad Antiokia way sakopon hen Pisidia, yag ancha agég sinubsufan hen chuar way
tatagu ad Listra. Yag anchaat funfunto-on ah Pablo yag lenakrakcha hiya way nemparhin
hen anchi fabréy, te hen ekatchaat natéy. 20 Ngém yachi way i enamongan hen anchichay
cha omafurot hiya, ammag fummangonat agé yag namfangadcha amin ah fabréy. Yag
angkay nawakas, lommayaw cha Pablo an Bernabe way éméy ad Derbe.

Hen namfangchan cha Pablo ad Antiokia way sakopon Siria

21 Angkay hiyachi way inumchah cha Pablo an Bernabe ad Derbe, empagngarcha
an chicha agé hen anchi ammayay chamag mepanggép an Jesus wat chuarcha hen
ommafurot. Angkay hiyachi, kasencha lumigwat way kasen nangwa ad Listra ya anat ad
Iconio ya ad Antiokia way sakopon hen Pisidia. 22 Yag chacha papegséén hen hamhamà
hen anchichay anat ommafurot an cha nadchiy fabréy. Ya tinugutuguncha chicha agé
way achicha iyang-anggayan hen afurotcha way uray no heno hen mepasamak an chicha
te kapeletan way chuar hen mapaligatan hen tatagu hen antoy lota ya anchaat metape
hen mantorayan Apudyus. 23 Aminay fabréy way enengwacha, chinutokan cha Pablo hen

mangemponponò hen anchichay cha omafurot. Yag hen nangemporangancha hen fiyang
an chicha, nanlangancha way mangan hen nangempapatiyancha way manluwaru, yag
imfagacha an chicha amin way mangaliyén, “Annig eporang chàyu amin an Apudyus way
chayu manokchun, ta hiya hen mangi-ila an chàyu.”
[24] Angkay hiyachi way enengwan cha Pablo hen sakopon hen Pisidia, inumchahcha
hen sakopon hen Pamfilia. [25] Yag angkay ahchi, intudtuchucha agé hen mepanggép
an Jesus ad Perge. Yachi yag anchaat éméy ad Atalia. [26] Yag ad Atalia, nanlugancha
hen papor way mamfangad ad Antiokia way yachi hen pés-éy nanligwatancha. Te hen
anchichay cha omafurot ahchi, chicha hen nangempaligwat an cha Pablo hen anchi pés-
éyna way nanginluwaru an chicha ta halimunan Apudyus chicha ya torongana chicha way
mangamma hen impiyarna. Wat yachi way lempascha hen anchi nipiyar an chicha, yag
anchaat homàyat.
[27] Angkay hiyachi way hommàyatcha ad Antiokia, empa-ayagcha amin hen anchichay
cha omafurot yag henaphapetcha amin hen enkaman Apudyus way nangusar an chicha
way nangamma hen laychéna. Yag henaphapetcha agé hen nangidchatan Apudyus hen
wayan hen anchichay faén Judio way omafurot agé. [28] Yachi yag nafayag cha Pablo an
Bernabe ad Antiokia way nì-i-iggaw hen anchichay cha omafurot ahchi.

15

Hen nansosongelancha gapon ommafurotan hen anchichay faén Judio ya hen metencha ad Jerusalem

[1] Angkay hen-argawan, wachacha hen émméy ad Antiokia way tapen hen anchichay
Judio way narpod Judea, yag inlugicha way mangintudtuchu hen anchichay cha omafurot
way mangaliyén, “Achiayu angkay mahara-an no achiayu mamarkaan ah matorachan hen
inyurchin Moses.” [2] Ngém ammag achi akseptarén cha Pablo an Bernabe hen hiyachi,
wat anchag chan sosongel. Wat ah mifanagana, hennagcha cha Pablo an Bernabe ya hen
anchichay tapena way iyAntiokia way éméy ad Jerusalem ta icha koma mantatagépfar hen
anchichay aposel ahchi ya hen anchichay tapenay cha mangemponponò mepanggép hen
anchi nansosongelancha.
[3] Yachi way empaligwat hen anchichay cha omafurot chicha yag enengwacha hen
sakopon Fenicia ya Samaria yag chacha haphapetén an chicha hen nanhagongan hen
anchichay faén Judio an Apudyus. Wat amchan hen laylayad hen amin anchichay cha
omafurot hen nangngarancha an nadchiy chamag. [4] Angkay inumchahcha ad Jerusalem,
amchan hen laylayad hen anchichay aposel way mangempaghép an chicha ya umat agé
hen anchichay cha mangemponponò ya amin hen anchichay cha omafurot way cha ma-
am-among ahchi. Yachi yag henaphapet cha Pablo hen amin way enkaman Apudyus way
nangusar an chicha. [5] Ngém hiyachi, tommàchégat hen tapen anchichay cha omafurot
way Fariseo, yag chachaat epapelet way mangaliyén, “Masapor angkay mamarkaan chillu
hen anchichay faén Judio no omafurotcha an Jesu Cristu, ya masapor agé maténgténgcha
way manorad amin hen anchi orchin way ensorat Moses.”
[6] Angkay hiyachi yag na-amongcha hen anchichay aposel ya hen anchichay cha
mangemponponò ta ifanagchachi. [7] Yag yachi way nafayag hen chachan hahapetan, yag
anat tomàchég ah Pedro way mangaliyén, “Sosnod, innilayu met way chinutokanà an
Apudyus hen anchi ar-argaw way i mangempagngar hen anchi ammayay chamag hen
anchichay faén Judio ta mawayaancha way mangngar ya omafurot agé an Jesus. [8] Yah
Apudyus way nangi-ila hen hamhamà hen egachay tatagu, empàilana hen layadna hen
ommafurotan hen anchichay faén Judio te inidchatna hen Espirituna way nìyachar an
chicha way kaman hen nangidchatana an chitaaw. [9] Wat maid nat-énana hen enkaman
Apudyus an chicha ya hen enkamanna an chitaaw te kena-anna hen fasorcha hen
ommafurotancha an Jesus way kaman agé hen nanga-anana hen fasortaaw. [10] Wat kaman
paat chayu gunggunnetén ah Apudyus hen annay chayu epapelet. Te ilanyu ngén, uray
chitaaw ya hen anchichay anap-otaaw ad namenghan, iggaytaaw amin makasorot hen

anchichay orchin Moses. Wat ay ammoh paligaténtaaw hen anchichay faén Judio ta
ekattaaw ad uwanén masapor torachéncha amin chachi. [11] Achi, te innilataaw way hen
kahara-antaaw way Judio, wat gapo yanggay hen ség-ang Apo Jesus an chitaaw hen
ommafurotantaaw an hiya. Wat yachi agé hen kahara-an hen anchichay faén Judio."
[12] Angkay hiyachi yag henaphapet cha Bernabe an Pablo mepanggép hen nangidchatan
Apudyus hen kafaelancha way nangamma hen kaskascha-aw hen nanudtuchuwancha
hen anchichay faén Judio, yag anchag tummiyém amin hen anchichay na-a-among way
mangngar hen chacha haphapetén. [13] Angkay hiyachi way narpas hen henaphapet cha
Pablo, yag nan-ale ah Jaime way mangaliyén, "Sosnod, changrénà koma. [14] Te anat
henaphapet Simon Pedro hen nanginlugiyan Apudyus way nangempàila hen ség-angna
hen anchichay faén Judio ta wachay omafurot an chicha ah mantataguna. [15] Ya hen yachiy
na-ammaan, nètemfuruy chillu hen anchi ensorat hen anchichay profeta ad namenghan
way ekatnéén,
[16] 'Ah tapen chi ag-agaw, mamfangachà an chàyu way Judio, way ekat Apudyus. Yag kasen-
o amongon chàyu way niwa-at way ganà David ya epafangad-o agé hen kena-arena.
[17] Yag hen hiyachi, marmu agé hen hamhamà hen anchichay safaliy tatagu an haén,
te anapénà hen anchichay faén Judio, wat an-og awatén chicha agé ah mantatagù.
[18] Yaha hen ekat Apudyus way nangempàila ad namenghan hen anchi sigud way
hehemmàna.' "
[19] Entoroy Jaime way mangaliyén, "Wat ah hamhamào, ammay no achitaaw koma
lengalengén hen manhagongan hen anchichay faén Judio an Apudyus. [20] Ta antaaw
yanggay esorat hen tuguntaaw an chicha way achicha mì-issa hen heno way nehnga hen
enap-apudyus ya ta achicha issa hen heno way naskar way iggay lommayaw hen charana,
ya ta achicha agé issa hen chara, ya ta achicha agé hòyongon hen faén ahawacha. [21] Yaha
hen ituguntaaw an chicha te nanepod ad maliyam, yachi hen looh nepagngapagngar hen
Senafachu hen anchichay sinagogataaw way Judio, wat maid fabréy ah iggay mafasaan
hen hiyachiy orchin Moses."

Hen nesorat hen anchichay faén Judio

[22] Angkay hiyachi yag nantatagépfar hen anchichay aposel ya hen anchichay cha
mangemponponò ya anat agé hen amin anchichay cha omafurot ad Jerusalem, wat
nanchutokcha ah chuway ifacha way màyéy an cha Pablo an Bernabe hen mamfangchan-
cha ad Antiokia. Chicha cha Judas way mamBarsabas yah Silas way ririspituwén amin hen
anchichay cha omafurot chicha. [23] Yag empa-aracha hen anchi soratcha way ekatnéén,
"Chàyu way sosnod way faén Judio ahnad Antiokia ya Siria ya Cilicia, antoyan hen
soratni an chàyu way cha omafurot an Jesus agé, ya chàni way nanorat an chàyu
wat a-aposel-ani ya cha mangemponponò ahtod Jerusalem. [24] Chengngarni way
ummalecha ahna ano hen tapenay ifani way Judio way narpohto, yag incha
kenorkor hen hamhamàyu gapo hen anchi intudtuchucha mepanggép hen orchin
Moses. Ngém faén angkay chàni hen nangempaligwat an chicha. [25] Wat yachi
hen na-amonganni way ekatniyén ammay no chutokanni hen penaka-acharni way
umalehna way metnod an cha Pablo an Bernabe way laylaychénni. [26] Ya kaskasen
hen manlaychanni an chicha te natorodcha way mangamma hen laychén Apo Jesu
Cristu tàén yachi hen iyatéycha. [27] Wat antoyan cha Judas an Silas way hénagénni
ta iyam-ammacha way manaphapet hen antoy ensoratni. [28] Te nètempoyug-ani
hen Espiritun Apudyus way achini paligatén chàyu ah chuaray orchin te hen
torachényu yanggay koma, [29] achiyu issa hen chara ya hen heno way nehnga hen
enap-apudyus, ya achiyu agé issa hen anchi naskar way iggay lommayaw hen
charana. Ya achiyu agé hòyongon hen faén ahawayu. Ammay no anohanyu way
manorad an cha natto. Wat yachi yanggay hen ifagani an chàyu way sosnodni, wat
sapay koma ta amma-ammay-ayu amin."
[30] Angkay hiyachi yag lummigwatcha hen anchichay éméy way empaligwat hen an-
chichay iJerusalem. Angkay inumchahcha ad Antiokia, empa-ayagcha hen anchichay

aminay cha omafurot yag inidchatcha hen anchi sorat way narpod Jerusalem ta faséénchа.
31 Angkay hiyachi way finasacha, lommaylayadcha ya seném-ém hen hamhamàcha. 32 Yachi
yag cha Judas an Silas way profeta chillu, chuar hen intuguncha hen anchichay cha
omafurot ah sém-éman hen hamhamàcha ya ah pomegsaan hen afurotcha. 33 Yag yachi
way émméy ah kamanay ag-agaw hen nì-iggawan cha Judas hen anchichay cha omafurot
ad Antiokia yag anchaat lumigwat way mamfangad hen narpowancha. Wat ammay hen
enkaman hen anchichay iyAntiokia way nangempaligwat an chicha. 34 Ngém ah Silas,
hemhemmàna way mantaynan ad Antiokia.
35 Angkay cha Pablo an Bernabe, nafab-ayagcha ad Antiokia way nètape hen anchichay
chuaray tapecha way cha mangintudtuchu hen anchi chamag mepanggép an Apo Jesus.

Hen nanhiyanan cha Pablo an Bernabe

36 Angkay hen-argawan, ekat Pablo an Bernabeyén, "Inta ta inta ilan hen anchichay
sosnodtaaw way cha omafurot ah kafabréfabréy way nangempagngaranta hen alen
Apudyus, ta inta ilan no heno hen chacha ekamkaman." 37 Yachi yag inyafun Bernabe yag
hen laychéna koma, etàtaencha ah Juan Marcos. 38 Ngém achi paat laychén Pablo gapo
ta hen kawad-ancha ad Pamfilia, ammag inyanggayan Juan Marcos chicha way iggayna
entoroy hen anchi nipiyar an chicha yag lommayaw. 39 Wat nansongel cha Pablo an
Bernabe mepanggép an nadchi, yag anchaat manhiyan. Wat enayagan Bernabe ah Juan
Marcos yag nanlugancha hen papor way éméy ad Chipre. 40 Waman ah Pablo, enayagana
ah Silas ah man-ifana wat inluwaruwan hen anchichay cha omafurot chicha ya anchaat
epaligwat ta egad ah Apudyus way mangi-ila an chicha ah heno way ayancha. 41 Yachi yag
émméycha ah kafabréfabréy ad Siria yad Cilicia way i mangempapegsa hen afurot hen
anchichay cha omafurot.

16

Hen netapyan Timoteo an cha Pablo an Silas

1 Angkay hiyachi yag émméy cha Pablo ad Derbe ya ad Listra way ahchid Listra, wacha
hen ihay cha omafurot an Jesus way ah Timoteo hen ngachanna way Judio ah inana way
ihay ommafurot agé, ngém faén Judio ah amana. 2 Yag amin hen anchichay ommafurot ad
Listra ya ad Iconio, ririspituwéncha amin ah Timoteo. 3 Yag ah Pablo, laychéna koma way
mangayag an Timoteo ah man-ifana hen heno way ayana. Ngém hen anchichay kacharaan
Pablo way Judio ah kafabréfabréy way laychénay ayan, gapo ta ammucha way faén Judio
ah aman Timoteo, wat empamarkan Pablo hiya ta maid manlili an chicha mepanggép hen
orchin Moses.
4 Angkay hiyachi way chacha émé-éméy ah kafabréfabréy, chacha agé hapehapetén
amin hen anchi imfanag hen anchichay aposel ya hen anchichay anam-ama way ponò ad
Jerusalem, yag imfagacha way yachi koma hen torachén hen aminay cha omafurot. 5 Wat
pommegsa hen afurot hen anchichay cha omafurot ah kafabréfabréy wat enag-agaw way
chacha chumuachuar.

Hen namaaran Apudyus an cha Pablo way éméy ad Macedonia

6 Angkay hiyachi, ammag nanchakpos cha Pablo hen sakopon Frigia yad Galacia, te
empawan hen Espiritun Apudyus hen mantudtuchuwancha hen hiyachiy provinsiyan hen
Asia. 7 Yag yachi way inumchahcha hen penget hen provinsiyan hen Misia, ekatchéén
éméycha koma hen provinsiyan hen Bitinia, ngém kasen empawan hen Espiritun Jesus
chicha. 8 Wat hiyachi, anchag nanchakpos way lumhin hen provinsiyan hen Misia yag
émméycha ad Troas. 9 Yag hen hiyachiy lafi way échahcha ad Troas, empain-inép
Apudyus an Pablo hen in-inépna way nangempàila hen ihay tagu way eMacedonia way
tommatàchég way chan pangpanga-ase way mangaliyén, "Umaleayu ahtod Macedonia
koma ta torongan chàni." 10 Wat hen hiyachi, gapo hen anchi empàilan Apudyus an
Pablo, nansagana-aniyat way lumigwat way éméy ad Macedonia te enlasinni way hen

tatagu ahchid Macedonia peet hen laychén Apudyus way mangempagngaranni hen anchi ammayay chamag.

Hen ommafurotan Lydia ad Filipos

11 Angkay hiyachi yag nanlugan-ani hen papor ad Troas yag inchakposni ad Samotracia.
Yachiy nafigat, inumchah-anid Neapolis yag ginumhad-ani hen anchi papor. 12 Angkay ad
Neapolis, nanaran-ani way éméy ad Filipos way yachi hen anchi kachakkaran way fabréy
hen sakopon Macedonia, yag hen anchichay eRoma hen chan toray hen yachiy fabréy.
Yachi yag ininggaw-ani ahchi ah kamanay ag-agaw. 13 Wat hen anchi Safachu way ngilin
chillu, émméy-ani hen anchi wangwang way lahin hen fabréy, te ekatniyén awniyat ahchi
hen i manluwaruwan hen Judio. Angkay inumchah-ani yag tummùchuani hen penget
hen anchi wangwang way cha mètagépfar hen anchichay na-a-among way finufae. 14 Hen
iha hen anchichay cha mangngar hen chani itudtuchu, wat ah Lydia hen ngachanna way
eTiatira, way hiyan ihay chan elàrào hen anchi kanginaan way chittakan way menetros.
Ah Lydia, way cha manayaw chillu an Apudyus, tenorongan Apudyus hen hamhamàna
wat penapannaagna hen intudtuchun Pablo. 15 Wat yachi yag nampafunyag ah Lydia ya
hen ahimfafaryanna yag annaat agé ayagan chàni way mangaliyén, "No ifilangà ah tot-
owa way cha omafurot an Apo Jesus, wat intaaw ta éméytaaw ah faréyni ta ahchi hen
iggawantaaw ingganah lomayaw-ayu." Yag nampangpanga-ase wat inyafunni.

Hen nifaruchan cha Pablo ad Filipos

16 Angkay hen-argawan way cha-ani éméy an cha Pablo hen anchi iggaw hen man-
luwaruwan, hinib-atni hen ihay fafarasang way alepan way ammag nahuhullugan ah
ongtan. Yag hen anchi nihuhurug, inidchatna hen kafaelan hen anchi fafarasang way
manchamet wat hen anchichay nangen-alepan an hiya, chacha fumaknang ah chacha ar-
aran gapon chana manchametan.
17 Angkay hiyachi yag hen anchi nahuhullugan, ammag cha umunu-unud an chàni an
cha Pablo way ammag cha mangèngaèngaw way mangaliyén, "Cha nattoy tatagu hen chan
sérfi hen anchi Kangatowan way Apudyus yag chacha itudtuchu hen kahara-an hen tatagu
ta achicha metap-ar." 18 Ammag yachiyachi hen chana ekamakaman ah kamanay ag-agaw
ingganah nappég ah Pablo. Yachi yag ammag nanhagong an hiya way mangale hen anchi
ongtanén, "Gapo hen kafaelan Jesu Cristu wat mancharê hea ta lomayaw-aat." Yag hen
hiyachi, lommayawat tot-owa hen anchi ongtan yag tenaynana hen anchi fafarasang.
19 Ngém hen nangenlasinan hen anchichay nangen-alepan way ammag lommayaw peet
hen anchi ongtan ya maid kasen namnamacha ah mangar-ancha ah arancha, anchag
lenapchù cha Pablo an Silas yag lenakrakcha chicha way manginyéy hen iggaw hen
anchichay toray hen fabréy. 20 Yag anchaat epasango chicha hen anchichay o-okom hen
Roma way mangempafasor way mangaliyén, "Hen antochay tatagu, Judiocha angkay way
anchag cha guruwén hen antoy fabréytaaw 21 te chacha itudtuchu hen ihay gagangay
way komontara hen orchintaaw way Roma. Romataaw met yanggay wat achi mafalin
way unuchuntaaw hen safaliy gagangay." 22 Yachi yag nasubsufancha hen anchichay
chuaray tatagu wat ommaningarngarcha amin an cha Pablo, wat ammag nan-elapchù hen
anchichay toray hen lumfong cha Pablo an Silas way nanga-an yag anchaat mamanchar
way mahapratan. 23 Yachiy narpas way penararocha way manaprat an chicha, yag anchaat
iyéy ah pagfaruchan yag imfagacha hen anchi chan guwarcha ta kénggéna paat way
mangi-ila an chicha. 24 Wat yachi way nifilin hen anchi chan guwarcha, inyéyna chicha
ahchih chugun hen pagfaruchan yag entaédna hen he-echa hen chakaray away.
25 Angkay hiyachi way gawan chi lafi, chachan luwaru cha Pablo an Silas, ya chacha agé
mankankanta an Apudyus, wat chachangrén hen anchichay tapen hen farud. 26 Yag hen
hiyachi, empàratna hen ammag pegsa way lunig yag niwagawagat hen anchi pagfaruchan
yag ammag nab-atan amin hen anchichay hawangna, yag naùfad amin hen farud hen
anchichay nakakawwachan. 27 Yachi yag fummangonat hen anchi chan guwarcha, yag
hen nangil-ana way nafufùtan hen amin way hawang hen anchi pagfaruchan, ekatna

ah hamhamànéén, “Ancha ménat ammag ommawid amin hen anchichay farud,” yag ah
égyatna hen mekaman an hiya yag annaat ammag inuhfù hen fangidna, te hen ekatna,
annag pédtén yanggay hen acharna. [28] Ngém nan-ongawat ah Pablo way mangaliyén,
“Achim cha patayén hen acharno, te antoyan-ani amin way maid lommayaw.” [29] Wat
hen hiyachi, inyara-ag hen anchi chan guwarcha hen helaw yag nanagtag way éméy
hen iggaw cha Pablo an Silas. Yag nampalentomang hen henagongcha way chan
papayagpag ah égyatna. [30] Yachi yag annaat ighad chicha ah chara way mananhan way
mangaliyén, “Sosnod nokay, paat man hen ammaà ta hara-anà koma agé an Apudyus.”
[31] Yag sommongfat cha Pablo way mangaliyén, “Afurotom yanggay ah Apo Jesus wat
mahara-an-a ya umat agé hen ahimfafaryanno.” [32] Yachi yag empacharan cha Pablo way
mangintudtuchu mepanggép an Apo Jesus an chicha amin way himfafaryan. [33] Yag hen
hiyachi agé way gawan chi lafi, i inurahan hen anchi guwarcha hen sugat cha Pablo ya
anat agé mampafunyag way nafunyagancha agé hen amin anchichay ahimfafaryanna.
[34] Angkay narpaschi yag inyéyna cha Pablo an Silas ah faréycha way i mamangan an
chicha. Yag ammag pararo hen laylayadcha amin way himfafaryan gapoh ommafurotan-
cha an Apudyus.
[35] Angkay nafigat, hennag hen anchichay toray way eRoma, hen poles way mangaliyén,
“Meparufus cha Pablo an Silas.” [36] Angkay hiyachi, émméy hen anchi chan guwarcha an
chicha way mangaliyén, “Imfilin hen anchichay toray way mafalin meparufus-ayu ano
wat egad-ayu yag lommayaw-ayu.” [37] Ngém imfagan agé Pablo hen anchichay poles way
mangaliyén, “Ay ammoh ammag naraka, te chàni angkay agéat tatagun hen Roma chàni.
Yag iggay chàni finistigar ah usto yag cha chàniyat epahaprat hen sangwanan hen chuaray
tatagu yag imfarud chàni. Wat ay ammoh mafalinha ah ma-ammaan hen tatagun hen
Roma. Yag ay ad uwanat agé yag etat-allingébyu chàni way mangemparyaw. Achi mafalin
te egad umale hen anchichay toray paat way i mangemparufus an chàni hen sangwanan
hen anchichay chuar way tatagu.”
[38] Angkay hiyachi way namfangad hen anchichay poles hen anchichay toray yag
henaphapetcha hen enalen cha Pablo, wat anchag cha émégyat hen nangngarancha way
tatagun peet agé hen Roma chicha. [39] Wat émméycha an cha Pablo way i mampakacha,
yag anchaat etnod chicha way mangighad hen anchi pagfaruchan yag imfagacha ta
lomayawcha koma hen yachiy fabréy. [40] Yag yachi way lommayaw cha Pablo an Silas hen
anchi pagfaruchan, émméycha ah faréy cha Lydia wat ahchi hen nanugutugunancha hen
anchichay cha omafurot yag anchaat lomayaw way nanaynan hen yachiy fabréy.

17

Hen nekamkaman ad Tesalonica

[1] Angkay hiyachi yag enengwan cha Pablo an Silas ad Amfipolis ya ad Apolonia way
émméy ad Tesalonica, ya ahchid Tesalonica, wacha agé hen ihay sinagogan hen Judio.
[2] Yachi yag hinénggépcha way i mangintudtuchu hen alen Apudyus te yaha chillu hen
chacha ekamkaman. Yag hen unig hen toroy Safachu, i nìchiskachiskas ah Pablo hen
anchichay tatagu [3] way chana imfisafisar hen anchi nesosorat way alen Apudyus hen
chana nangensoplekaran way masapor peet mapàgang hen anchi empopostan Apudyus
way Cristu yag anat mepapchit, yag no matéy agé, man-uchi chillu. Yachi yag ensoplekar
Pablo agé way mangaliyén, “Ah Jesusanchi way chà haphapetén, hiya angkay tot-owa hen
anchi Cristu way empopostan Apudyus ad namenghan way umaley mantoray.” [4] Yachi
yag wachacha hen tapen anchichay Judio way na-awis way nangafurot hen intudtuchun
Pablo, wat nètapecha an chicha. Yag umat agé hen chuar way nan-angato way finufae, ya
anat agé hen chuar way Griego way tàén faén Judio, chacha chillu chayawén ah Apudyus.
[5] Ngém hen anchichay Judio way ammag achi omafurot, anchag cha ma-apés, wat incha
enamong hen anchichay lawengay tatagu way furakfor yag gummabforcha hen anchi
fabréy wat anchag penelet way hinénggép hen anchi faréy hen ihay tagu way ah Jason
hen ngachanna, te hen ekatcha, awniyat wacha cha Pablo an Silas ahchi ta epafùnagcha

koma ta egad hen tatagu way mangamma ah ammaancha an chicha. [6-7] Ngém maid
inchahancha an cha Pablo an Silas te maidcha peet ahchi, wat anchag lenakrak ah Jason
ya hen tapen anchichay cha omafurot way manginyéy hen sangwanan hen anchichay
toray hen yachiy fabréy. Yag enèngawcha way mangempafasor way mangaliyén, "Ah
Jasonanto, annag empaghép hen anchichay tatagu way chani anapén way chichachi hen
anchichay cha mangorkor hen tatagu ah kamanay fabréy yag antoy inumchahcha ahtoh
fabréytaaw ad uwan. Yag chacha agé labsengén hen orchin Aretaaw te chacha ekatén
wacha ano agé hen safaliy Are way ah Jesus ano hen ngachanna." [8] Hen nangngaran hen
anchichay toray ya hen anchichay na-a-among way tatagu an nadchi, anchag nachanagan
yag ommaningarngarcha. [9] Wat anchag namfayachan cha Jason ya hen anchichay ifana
yag anchaat eparyaw.

Hen ommafurotan hen chuar ad Berea

[10] Angkay nadhém, empaligwatat hen anchichay cha omafurot cha Pablo an Silas way
éméy ad Berea. Angkay inumchahcha ahchi, émméycha chillu hen anchi cha ma-am-
amongan hen Judio way sinagoga way mantudtuchu. [11] Wat un-unnina hen cha ekaman
hen anchichay tatagu ad Berea no ad Tesalonica, te hen anchichay tatagu ad Berea, anchag
laylayad way térén way mamangngar hen anchi chamag mepanggép an Jesus, ya enag-
agaw agéy chacha epachopachong hen anchi cha itudtuchun Pablo hen anchi nesosorat
way alen Apudyus ad namenghan, ta ifisarcha no tot-owa hen anchi chana intudtuchu.
[12] Wat anchag chuar hen ommafurot way Judio yag ommafurotcha agé hen chuar hen
anchichay nan-angato way finufae ya larae way Griego.

[13] Ngém angkay hiyachi way chengngar hen anchichay cha komontara way Judio ad
Tesalonica way chan tudtuchu peet ah Pablo hen alen Apudyus ad Berea, wat anchag
émméy agé way i manubsub hen anchichay tatagu ta gabforoncha agé cha Pablo. [14] Wat
hen anchichay cha omafurot, empaligwatchaat ah Pablo hen hiyachi way éméy hen anchi
fabréy way penget hen fayfay. Waman cha Silas an Timoteo, nantaynancha ad Berea.
[15] Wat hen anchichay cha nangetnod an Pablo, enetnodcha hiya ingganad Atenas yag
anchaat mamfangad way i mangimfaga an cha Silas an Timoteo way ag-aggagéncha ano
way éméy ahchid Atenas agé te masapor Pablo chicha.

Hen intudtuchun Pablo hen anchichay na-achar ad Atenas

[16] Angkay hiyachi way chan héhhéód ah Pablo ad Atenas way mannéd an cha Silas
an Timoteo, ammag lommaweng way térén hen hamhamàna, te hen nanlangrangaana,
ammag maid achi wacha ah tenaggutaggu way cha chad-ayawén hen tatagu ah man-
apudyuscha. [17] Yachi yag cha émmé-émméy hen anchi sinagogan hen Judio way i
manudtuchu hen anchichay cha manayaw an Apudyus mepanggép an Jesus. Ya enag-
agaw agéy cha émmé-émméy hen iggaw hen anchi cha um-umfunan hen tatagu way
manudtuchu hen heno way wachahchi. [18] Ya wacha agéhchi hen anchichay chan tudtuchu
hen anchi ekatchéén Epicureo ya Estoico way cha agé mìchiskas an Pablo. Yag anat
ekat agé hen tapena an chicha way mangaliyén, "Nokay paat hen cha aryén hen annay
pàpàilaanna way ammag maid gutokna." Yag sommongfat hen tapena way mangaliyén,
"Kaman paat chana aryén hen nat-énay apudyus way tawwan chi narpowana." Yaha hen
enalen hen anchichay na-achar, te cha intudtuchun Pablo mepanggép an Jesus ya hen
nan-uchiyana.

[19] Angkay hiyachi yag enayagancha ah Pablo way i mìyamong hen anchi konselcha way
ekatchéén Areopago way yachi hen cha manaphahaphapetan hen anchichay na-achar
hen heno way laychénchay haphapetén. Yag imfagacha way mangaliyén, "Laychénni
koma way mangngar hen annay kadchachato way cham itudtuchu, [20] te kaman paat nat-én
hen annay cham itudtuchu, wat laychénni koma way ma-awatan no heno hen laychénay
aryén." [21] Yahan imfagacha an Pablo te amin hen anchichay iyAtenas ya umat agé hen
anchichay nìfabréy ahchi, maid kasen laychéncha no achi an i mì-ig-igngar hen anchi
kadchachato way chamag ono an i manaphapet hen kadchachato.

[22] Angkay hiyachi yag tommàchég ah Pablo hen sangwanan hen anchichay na-achar way
konsel way man-ale yag ekatnéén, "Chàyu way iyAtenas, enlasin-o way chayu tot-owa
epapate way mangafurot hen amin annachay chuaray apudyusyu, [23] te hen chà nanggégga-
ayan hen antoy fabréyyu, chuar hen innilà way finab-alléy way chayu manchatchatonan
hen anchichay nankarakarase way apudyusyu. Yag innilà amin hen anchi ihay chayu
manchatchatonan way wacha hen nesosorat an nadchi, ekatnéén, 'Yato hen manayawan
hen anchi apudyus way cha-an ma-ammuwan.' Wat hen anchi chayu chayawénanchi way
maid innilayu, yachi paat hen laychê way epagngar an chàyu ad uwan. [24] Te hiya hen
anchi Apudyus way nangamma hen antoy lota ya aminay ininggaw wat kapeletan way
achi ummat hen faréy way enammaan hen tatagu ah fumaryana. Te hiya hen ap-apon
hen egachay wacha hen antoy lota ya uray ad uchu. [25] Wat achina masapor hen torong hen
tatagu an hiya, te hiya ngarud hen cha marpowan hen egad ya hiya hen cha mangidchat
hen aminay masapor hen tatagu way uray hen fùfuohcha ya hen aminay iyatagucha.
[26] Ya hen enkaman Apudyus agé, enammaana hen ihà-anay tagu ah marpowan amin hen
katagutagu. Yag yachi way gummanaganà, empééyna chicha way fumabréy hen aminay
lugar hen antoy lota ah mamfalinancha ah nankarasey nasyun, te uray hen cha-an ma-
ammaan hen antoy lota, loohna imfafagga hen tempon hen heno way toray ya hen ustoy
iggawancha. [27] Hen ganchat Apudyus way nangenkaman an nahha, ta hamham-én koma
hen tatagu hiya ta éhéd yag anapéncha. Yag ah katot-owana, faén chillu achawwéy ah
Apudyus an chitaaw way tatagu. [28] Kaman hen ensorat hen ihay ifayu way ekatnéén,

'Gapo yanggay an hiya wat wacha hen ataguwantaaw ya hen man-ì-iwiyantaaw, ya umat
agé hen katatagutaaw.' "

Yag ekat Pablo agéén, "Émméy agé hen anchi ensorat hen tapen ifayu way pèsosorat way
ekatchéén,

'Enammaan Apudyus chitaaw ah man-anàna.'

[29] Wat no chitaaw hen anà Apudyus, ay ammoh mafalin way ekattaawén ah Apudyus,
kaman hen annachay tenaggutaggu way na-ammaan ah faletò ya gamfang ya fato way
an enammaan hen tatagu ah kenaraengcha ya patinggan hen hamhamàcha. [30] Hen anchi
ar-argaw, enanohan tot-owa Apudyus hen enkamkaman hen anchichay tatagu way maid
nangila an hiya. Ngém ad uwan, imfagana way aminay tatagu hen antoy lota, masapor
manchùgancha hen anchi lawengay a-ammacha. [31] Te loohna kenédchéngan hen anchi
ag-agaw way mangu-uwwisana hen aminay tatagu hen antoy lota. Ya chinuchuttokana
agé hen anchi nalimpiyu way uwis way manguwis hen angamin. Ya hen nangempàil-ana
hen egachay tatagu way hiya hen anchi tot-oway chinutokana, wat nan-uchiyéna hiya hen
natéyana."

[32] Angkay hen nangngaran hen anchichay na-a-among hen enalen Pablo mepanggép
hen man-uchiyan hen natéy, anchag pommeloh hen tapena. Waman hen tapena,
ekatchéén, "Laychénni paat way kasen mangngar mepanggép hen annay cham aryén."
[33] Yachi yag lommayaw ah Pablo ahchi [34] yag wachacha agé hen tapena way netnod an
hiya way yachiy na-awni yag ommafurotcha. Hen iha an chicha, wat ah Dionisio way
ihay ap-apon hen anchi konsel way Areopago, ya hen iha, ihay fufae way ah Damaris hen
ngachanna, ya anat agé hen tapena.

18

Hen nantudtuchuwan Pablo ad Corinto

[1] Angkay hiyachi way lommayaw ah Pablo ad Atenas, émméy ad Corinto [2] yag hinib-atna
ahchi hen hen-ahawa way cha Akila an Priscila. Judio ah Akila way niyanà ad Ponto yag
anchaat i fumabréy way hen-ahawa ahchid Roma way sakopon hen Italia. Ngém yachi way
inyurchin Are Claudio way masapor lomayawcha hen aminay Judio ad Roma, wat nan-
atoncha ad Corinto. Yachi yag i fummisita ah Pablo an chicha [3] yag anat mì-iggaw way
mèamma te niyaphor way nampachong peet hen chunun cha Pablo an Akila way chacha
usarén hen gadchang way mangamma ah torcha ah chacha elao. [4] Yag no Safachu ay

agéén émméy ah Pablo hen anchi sinagogan hen Judio way i manudtuchu hen anchichay
kacharaana way Judio ya umat agé hen anchichay faén Judio ta éhéd yag wachay ma-awis
way omafurot an Jesus.
[5] Angkay hiyachi way inumchah cha Silas an Timoteo ad Corinto way narpod Macedonia,
inlugin Pablo way mangang-angpel way mantudtuchu. Wat annag cha epachapacharan
way mangensoplekar hen anchichay kacharaana way ah Jesus tot-owa hen anchi em-
popostan Apudyus way umale. [6] Ngém yachi yag ammag cha kontaréén hen kachùran
hen anchichay Judio hiya, yag chacha amin agé us-ustan hiya. Wat annag inyagyag hen
lumfongna ah manginyanggayana an chicha yag annaat ekatén, "Egad-ayu no metap-ar-
ayu te achi mafalin way pafasoronyu haén te anyug achi changrén hen chà ifaga. Wat
manepod ad uwan, iyà tudtuchuwan hen anchichay faén Judio." [7] Yachi yag tenaynan
Pablo chicha yag nan-aton way i mantudtuchu ah faréy cha Tito Justo way faén Judio,
ngém chana chillu chayawén ah Apudyus. Ya hen faréyna, nichachapat hen anchi
sinagoga way cha ma-am-amongan hen Judio. [8] Yachi agé yag hen anchi ponò hen hiyachiy
sinagoga way ah Crispo hen ngachanna, ommafurot an Apo Jesus. Yag ommafurotcha
agé amin hen ahimfafaryanna. Ya chuarcha agé hen tapen anchichay eCorinto way
ommafurot hen nangngarancha hen intudtuchun Pablo yag nampafunyagcha amin.
[9] Angkay hiyachi way henlafiyan, nampàila ah Apo Jesus an Pablo ah kaman in-inép, yag
ekatna way mangaliyén, "Achia cha émégyat hen annachay tatagu Pablo, ta anno yanggay
ammag epapate way mangintudtuchu mepanggép an haén way achim iyanggayan [10] te
mawawà-achaà an hea wat maid maka-an-a an hea, te chuarcha chillu hen tatagu hen
antoy fabréy way omafurot an haén no wachay mangempagngar." [11] Hiyachi yag ini-
inggaw ah Pablo ahchi ah ihay tawén ya kagudwa way cha mangintudtutudtuchu hen alen
Apudyus hen anchichay tatagu.
[12] Angkay hiyachi way nasoktan hen anchi gubérnador ad Acaya way ah Galio hen tum-
mùchu, anchag nantetempoyug hen anchichay achi omafurot way Judio yag lenapchùcha
ah Pablo way i nanginchérém an hiya. [13] Yag ekatcha an Gubérnadorén, "Hen antoy
taguwanto, chana angkay awisén hen tatagu way manlabseng hen orchinni hen man-
ayawancha an Apudyus te nat-én hen chana itudtuchu." [14] Man-ale koma ah Pablo way
somongfat yag nan-aleyat agé ah Gubérnador Galio way mangaliyén, "Pakay chàyu way
Judio te non an umat yag mepanggép hen fasor ono laweng way enammaan hen antoy
tagu, kapeletan way anohà way mangngar hen liliyu. [15] Ngém gapo ta ammag sosongelyu
yanggay mepanggép hen pammateyu ya hen mangawaganyu hen tatagu ya anat agé hen
orchinyu, wat an-ayug egad te maid angkay paat cha mangngar an nahha an haén."
[16] Yachi yag emparyawat Gubérnador chicha. [17] Yachi yag hen anchichay faén Judio agé
way chan fub-uyan nadchi, anchaat agég lenapchù ah Sostenes way ponò hen anchi
sinagogaanchi yag anchag senobpasobpak hiya hen anchi fatawan hen u-uwwisan. Ngém
ammag iggay anawéén Gubérnador chicha.

Hen namfangachan Pablo ad Antiokia

[18] Angkay hiyachi way nafayag chillu hen nì-iggawan Pablo hen anchichay cha omafurot
ad Corinto, yag annaat taynan chicha yag enayagana agé cha Akila an Priscila yag
nanlugancha hen papor way émé y ad Siria. Angkay hen anchi chacha ayan ad Siria,
nanchag-oh hen anchi papor ad Cencrea yag i nampapokrang ah Pablo ahchi ah sinyar
way lempasna hen anchi empostana an Apudyus. [19-20] Yag angkay hiyachi agé way
kasencha nanlugan, yag kasen nanchag-oh hen anchi papor ad Efeso, yag ginumhad
cha Pablo way émméy hen anchi sinagoga way i mampangatudtuchu an chicha. Yag
anchaat agég nampanga-ase way mafab-ayag koma ah Pablo, ngém iggayna iyafun, te
hen enkamanna, tenaynana cha Akila an Priscila ahchi. [21] Yag yachi way cha lomayaw,
imfagana hen anchichay iyEfeso way mangaliyén, "Mamfangachà chillu ah tapen chi
ag-agaw no eparufus Apudyus." Yachi yag anat kasen manlugan hen anchi papor way
lomayaw ad Efeso.

22 Angkay hiyachi way inumchah hen anchi papor ad Cesarea, ginumhad ah Pablo yag
nanaran way émméy ad Jerusalem ta ina ilan hen anchichay cha omafurot ahchi yag anat
agé éméy ad Antiokia.
23 Angkay hiyachi way ininggaw ad Antiokia ah kamanay ag-agaw yag kasen agé
lummigwat yag enengwana hen anchichay kafabréfabréy hen sakopon hen Galacia ya
Frigia way cha manugutugun hen anchichay cha omafurot ah pomegsaan hen afurotcha
an Apudyus.

Hen enkaman Apolos ad Efeso yad Corinto

24 Angkay hiyachi yag niyaphor way wacha hen ihay Judio way émméy ad Efeso way ah
Apolos hen ngachanna way niyanà ad Alejandria. Mahapet ah Apolos ya ammag chuar
hen innilana mepanggép hen anchi nesosorat way alen Apudyus. 25 Yag gapo ta wacha
hen nangintudtuchu an hiya mepanggép an Apo Jesus wat ammag asés-ém hen chana
ekamkaman way mangintudtuchu hen enacharna, yag usto agé hen chana itudtuchu,
ngém an patinggan yanggay hen intudtuchun Juan hen chana namfunyagan hen tatagu
hen innilana.
26 Angkay hiyachi way cha tomorod ah Apolos way i mantudtuchu hen anchi sinagogan
hen Judio yag chengngar cha Akila an Priscila hiya, wat enayagancha ah faréycha yag
inyam-ammacha way mangensoplekar hen cha-anna changrén way mepanggép hen
enkaman Apudyus.
27 Angkay hiyachi yag ekat Apolosén éméy koma ad Acaya way i mangintudtuchu hen
alen Apudyus ahchi, wat tenorongan hen anchichay cha omafurot ad Efeso hiya, te
senoratancha hen anchichay cha omafurot ad Acaya yag imfagacha ta mangiliyéncha
ah Apolos. Angkay inumchah ah Apolos ahchi, ammag chakar tot-owa hen torongna
hen anchichay cha omafurot gapoh ség-ang Apudyus an chicha. 28 Chakar hen torongna
te ammag ammay hen enkamanna way mangensoplekar hen alen Apudyus wat anchag
nasokok hen anchichay kacharaana way Judio hen sangwanan hen tatagu. Te hen
enkamanna, annag inyafà an chicha hen anchi nesosorat way alen Apudyus way yachi
hen inyusarna hen nanot-owaana way ah Jesus tot-owa hen anchi empopostan Apudyus
way umale.

19

Hen nìyacharan hen Espiritun Apudyus hen anchichay iyEfeso

1 Angkay hiyachi hen kawad-an Apolos ad Corinto, enengwan Pablo hen nan-apet ad
chaya way éméy ad Efeso. Angkay ahchi, inchahana hen tapen anchichay cha somorot
an Jesus, 2 yag imfagana an chicha way mangaliyén, "Ay nìyachar hen Espiritun Apudyus
an chàyu hen ommafurotanyu." Yag sommongfatcha way mangaliyén, "Maid met
chengchengngarni no henochi hen cham aryén way Espiritun Apudyus." 3 "Wat no yaha,"
way ekat Pablo, "heno hen nafunyaganyu nò." Yag ekatchéén, "Nafunyagan-ani met hen
funyag Juan hen nangafurotanni hen intudtuchuna." 4 Yachi yag ensoplekar Pablo way
mangaliyén, "Hen anchi funyag Juan, yachi hen nangempàil-an hen tatagu way nanchù-
gancha hen anchi lawengay a-ammacha. Ngém wacha hen iha agé way intudtuchun Juan
hen anchichay ganà Israel way masapor afurotoncha hen anchi meparég an hiya way
hiyah Jesus."
5 Angkay hiyachi way chengngarcha hen ensoplekar Pablo, ommafurotcha yag kasencha
nampafunyag ah mangempàil-ancha way ommafurotcha an Apo Jesus. 6 Yachi yag inchàép
Pablo hen limana an chicha yag ummale hen Espiritun Apudyus way mìyachar an chicha,
yag inlugichaat way manginyale hen safaliy ale way cha-ancha enachar ya chachaat ifaga
hen cha epahpahmà Apudyus an chicha. 7 Émméycha ah hemporo ya chuwa way larae hen
nafunyagan hen hiyachiy tempo.
8 Angkay hen unig hen toroy furan, cha émé-éméy ah Pablo hen anchi sinagogan hen
Judio ahchid Efeso way cha mangintudtuchu mepanggép hen mantorayan Apudyus. Ya
ammag natorod way cha manongfat ya mangensoplekar hen anchichay tatagu ta éhéd yag

wachay ma-awis ah omafurot. [9] Ngém hen tapena, anchag térén chillu way achi omafurot,
ya tàén hen sangwanan hen anchichay chuaray tataguwén chachaat us-ustan hen anchi
mitudtuchu mepanggép an Jesus. Yachi yag lommayaw ah Pablo hen anchi sinagoga
yag annaat ayagan agé hen anchichay cha omafurot yag émméycha hen anchi uswila-an
Tirano wat enag-agaw way ahchi hen chana nantudtuchuwan. [10] Yachi hen nekaman hen
unig hen chuway tawén, wat amin hen anchichay tatagu hen sakopon Asia way Judio ya
uray hen faén Judio, chengngarcha amin hen anchi chamag mepanggép an Jesus.

Hen nekaman hen anchi pituy masosnod way anà Sceva

[11] Angkay hiyachi yag inidchat Apudyus hen kafaelan Pablo way mangamma hen ammag
omenpahaang way kaskascha-aw, [12] te uray hen panyuna ya lumfongna, no iyéychachi
hen ihay cha masaketén ammag maka-an hen saketna, yag no iyéychachi agé hen anchi
nahurugan ah ongtanén lommayawat agé hen anchi ongtan.

[13-14] Angkay hiyachi, wachacha agé hen tapen anchichay Judio way chan ga-aga-ay
way hen ganchatcha, incha ehapod no wachay nahurugan ah ongtan. Wat ekatcha ano
agéén pachaséncha way mangusar hen ngachan Apo Jesus hen mangemparyawancha
hen ongtan. Hen anchichay cha nangamman nadchi wat hen anchichay pitu way
masosnod way anà Sceva way hiyan ihay nangato way pachin hen Judio. Wat hiyachi, hen
enkamancha, imfagacha hen ihay nihuhurug way ongtan way mangaliyén, "Mancharénni
heay ongtan ta lomayaw-aat gapo hen kafaelan Jesus way cha empagngar Pablo." [15] Yag
ammagat agég sommongfat hen anchi ongtan way mangaliyén, "Innilà met ah Jesus ya
innilà met agéh Pablo, ngém chàyu, henoayu kay paat." [16] Yag ammag lommagtò hen anchi
nahurugan yag chinùmana hen anchichay pituy masosnod yag enafàna chicha way térén.
Wat anchag nayamchuaw way ommawid hen hiyachiy faréy way anchag nan-asugatan ya
nan-afarchancha amin.

[17] Wat amin hen anchichay tatagu ad Efeso way Judio ya anat agé hen anchichay faén
Judio, nanchinngar amin hen yachiy na-ammaan, wat anchag cha émégyat amin, yag
ammag kommaskasen hen rispitucha hen kafaelan Apo Jesus. [18] Yag gapon yachi agé,
chuar hen anchichay ommafurot way nangimpudnu hen sangwanan hen ifacha hen
anchi laweng way chacha enammaan ah nangimfafawiyancha. [19] Yag chuarcha agé hen
anchichay ommafurot way naka-amma hen kaskascha-aw gapo hen saromangkacha, wat
enamongcha agé hen anchichay libnun hen saromangkacha yag anchaat gébhén amin hen
sangwanan hen tatagu. Yag hen pasar hen anchi ginhébcha, wat émméy ah kalifulifu way
pelak.

[20] Angkay hiyachi, gapon anchichay cha nekaman wat kaskasen way nanchinngar hen
anchi chamag mepanggép an Apo Jesus ya hen kafaelana, wat chummuachuar agé hen
anchichay cha omafurot an hiya.

Hen nagabforan hen tatagu ad Efeso

[21] Angkay narpaschi, hemhemmà Pablo way mamfiyahi hen provinsiyan hen Macedonia
ya Acaya yag anat manchakpos way émé ad Jerusalem. Yag ekatna agéén no marpas
ahchi, masapor agé émé ad Roma. [22] Wat hen enkamanna, namangapangowéna ad
Macedonia hen anchi chuway cha tomorong an hiya way cha Timoteo an Erasto yag hiya,
nantaynan ad Efeso way sakopon Asia ingganah na-awni.

[23] Angkay hen hiyachiy tempo agé, nilugi hen pararo way guru ahchid Efeso gapo
hen ommafurotan hen tatagu an Apo Jesus way hen nekaman, [24] wachan ihay tagu way
ah Demetrio hen nangachanna way hiya hen anchi chan féhféhar ah kaman faletò ah
chana ammaan ah finab-alléy hen ihay apudyuscha ano way fufae way ah Artemis hen
ngachanna. Wat ammag chuaray pelak hen cha aran Demetrio ya hen anchichay cha
mèlabfu an hiya gapo hen garansiyan hen chacha elao.

[25] Angkay hiyachi yag empa-ayag Demetrio amin hen anchichay cha mèlabfu an hiya ya
anat agé hen anchichay tapenay tatagu way kaman agéhchi hen chunucha, yag imfagana
an chicha way mangaliyén, "Inib-à, innilayu met way hen antoy chunutaaw hen cha

karpowan hen mafalintaaw. [26] Ya ad uwanat agé, chataaw changrén hen anchi cha
itudtuchun Pablo way heno way enammaan hen tatagu, faén ano tot-owa way apudyus.
Yag annaat agég enawis hen ammag chuaray tatagu ahtod Efeso way mangafurot hen
chana intudtuchu, ya faén anggay yanggay ahto, te umat agé hen kafabréfabréy hen amin
antoy provinsiyan hen Asia. [27] Wat masapor man-ar-arwadtaaw te awni yag ma-ahoyan
hen antoy chunutaaw yag nafakas. Yag faén agé anggay yanggayha, te no cha émé-éméy,
ay ammoh achiyat agég fumaaw hen semfa-an hen anchi apudyustaaw way Artemis. Ya
ay nangila ta achi fumafa hen kenangatona agé way hiya met paat hen chachayyawén hen
aminay tatagu hen antoy provinsiyan hen Asia ya umat agé hen aminay lota."
[28] Hen nangngaran hen anchichay chuaray tatagu hen enalen Demetrio, anchag om-
maningarngar way térén, wat anchag heo-ongaw way mangaliyén, "Kangatowan chillu
ah Artemis ahtod Efeso!" [29] Yachi yag nanhemamagchi hen aminay tatagu ad Efeso yag
anchag nagabfor amin, wat chinpapcha hen anchi chuway ifan Pablo way cha Gayo an
Aristarco way eMacedonia. Wat nanagtagcha way nanlakrak an chicha ingganan anchi
plasa way cha ma-am-amongan hen tatagu. [30] Angkay ah Pablo, laychéna paat way
hiya koma hen i mèsango hen anchichay tatagu, ngém ammag empawan hen anchichay
ommafurot. [31] Yag uray agé hen tapen hen anchichay toray hen yachiy provinsiya way
gag-ayém Pablo, hennagcha agé hen ihay i mangimfaga way achi paat koma mampàpàila
ahchih plasa.
[32] Angkay hen anchichay na-among, ancha lawag nakorkor way chan temtemaà te safali
hen cha èngaw hen tapena ya safali agé hen cha èngaw hen tapena. Te hen kachùaran
an chicha, achicha ammu no pakay incha ma-among ahchi. [33] Wat ekat hen anchichay
tapenéén, "Awni yag ah Alejandro hen lugina." Yachin ekatcha gapo ta empasangon hen
anchichay Judio hiya ah sangwanancha. Wat tommàchég yag entànangna hen limana way
mangempaginang hen tatagu, yag annaat ilugi way mangensoplekar hen gapona. [34] Ngém
yachi way enlasin hen anchichay tatagu way Judio peet ah Alejandro, anchag enhorhoryad
way chan ongaongaw ah chuway uras way mangaliyén, "Kangatowan chillu ah Artemis
ahtod Efeso."
[35] Hen anchi sagitario hen hiyachiy fabréy, ammag paméh yag anat makepaginang hen
anchichay chan o-ongaw way tatagu. Yag yachi way ommalenanàcha, imfagana way
mangaliyén, "Inib-à way iyEfeso, maid tatagu hen antoy lota ah cha-an mangammu
way chitaaw way iyEfeso hen nanangchén hen semfa-an hen anchi kangatowan way
apudyus way ah Artemis, ya innilacha amin agé way chitaaw hen nanangchén hen anchi
nasantowan way fato way nepêchég way narpod uchu. [36] Maid makehoot an cha natto,
wat masapor iginangtaaw koma, te awni yag ma-anunuwan yag inumchah hen guru.
[37] Wat hamham-éntaaw ngén no pakayat chillu iyaleyuhto hen annay chuway tagu te maid
met penléhcha ah faréy apudyustaaw way Artemis, ya maid met agé nangsotancha an
hiya. [38] Yag non an umat yag wachay mangempafasoran Demetrio ya hen anchichay ifana
hen uray heno way tagu, wacha met hen uwistaaw ah mepasangwana ya wacha amin
agéy tempona, wat yachi koma hen mansensennongfatancha. [39] Yag no wachay safalih
liliyu agé ah tapenay tatagu, masapor hadchényu chillu hen anchi ustoy tempo way ma-
among hen tatagu ta yachi hen mifanagana. [40] Te hamham-ényu ngén, awni yag ekat
hen anchichay toraytaaw ad Roméén, 'Antaaw ammag cha gabforon chicha,' te maid
tot-owa ustoh lasontaaw hen antoy chataaw ekamkaman hen yatoy ag-agaw." [41] Angkay
narpaschi way enalen hen anchi ap-apo yag annaat eparyaw hen anchichay tatagu.

20

Hen kasen émméyan Pablo hen provinsiyan hen Macedonia ya Acaya

[1] Angkay hiyachi way narpas hen anchi guru, empa-among Pablo hen anchichay
ommafurot yag tinugutugunna chicha ah sém-éman hen afurotcha an Apudyus, yag
anat lomayaw way émméy hen provinsiyan hen Macedonia. [2] Yachi yag enengwana
hen kafabréfabréy ahchi way chuar hen intudtuchuna agé ah mangempas-éman hen

afurotcha. Yachi yag anat émméy agé hen provinsiyan hen Acaya, [3] yag ininggaw ahchi ah
toroy furan. Angkay hiyachi way chan sagana way i manlugan koma hen anchi papor
way émméy ad Siria, chengngarnaat agé way ehanéb ano hen anchichay kacharaana way
Judio hiya, wat iggayna etoroy way émméy ahchi te ekatnéén fangchéna ud-ay hen anchi
enengwana hen provinsiyan hen Macedonia way an manaran. [4] Ya hen anchichay ifan
Pablo way mangwa agé hen provinsiyan hen Macedonia wat cha Sopatro way iBerea
way anà Piro ya anat cha Aristarco an Segundo way eTesalonica, ah Gayo way iDerbe,
cha Tikico an Trofimo way narpo hen provinsiyan hen Asia ya anat agé ah Timoteo.
[5] Chicha, namangpangocha yag hihinnéd chàni an Pablo ad Troas. [6] Te inyaw-awnini ad
Filipos ingganah narpas hen anchi lagsak way manganan hen anchi tenapay way cha-
an fumnar. Angkay narpaschi yag an-aniyat manlugan hen papor way na-alemay ag-
agaw yag an-aniyat umchah ad Troas. Yag ad Troas, inchahanni hen anchichay ifani wat
nakachumingguani amin ahchi.

Hen nàchégan Eutico ad Troas

[7] Angkay nadhém hen Safachu, na-among-ani way ommafurot way mèan hen anchi
Manmanma-an hen natéyan Jesus. Yachi yag nantudtuchu ah Pablo yag gapo ta ekatnéén
ah wakas hen lumigwatana, annag cha payépayén hen chana itudtuchu ingganah gawan
hen lafi. [8] Wat penasgichanni hen chuar way helaw hen anchi kowarto way na-amonganni.
[9] Angkay hiyachi, yag wacha hen ihay fafaru way ah Eutico hen ngachanna way
tummutùchu hen pantaw. Yag yachi way cha epachapacharan Pablo hen chana aryén,
ammag chan chêyéchêyép ah Eutico yag nasséy. Yag ammag maid innilana yag nàchagat
agé ah chara way nanlugi hen anchi ma-atlo way garachu. Yag yachi way incha innara
yag nanattéy. [10] Yachi yag ginumhad agé ah Pablo way i mangila hen anchi natéy, yag
nanyùgong way namàwar an hiya, yag annaat ekat hen anchichay tataguwén, "Achiayu
cha machanagan te cha-an peet matéy." [11] Yachi yag namfangad-ani amin ah faréy way
i mangan yag anat mètagépfar ah Pablo hen anchichay eTroas ingganah pommaway yag
an-aniyat lumigwat. [12] Wat hen anchi fafaru way natêchag, enhàyatcha way ammag pararo
hen laylayadcha te natagu.

Hen émméyan cha Pablo ingganad Mileto

[13] Angkay hiyachi yag imfagan Pablo way mamangpangoani way tapena way manlugan
hen anchi papor way émméy ad Asson te hiya, an manaran ano ingganad Asson ya anat
mìlugan. [14] Angkay inumchah-ani ad Asson, nihib-at ah Pablo wat nanlugan-ani amin hen
anchi papor way émméy ad Mitilene. [15] Angkay inumchah-ani ad Mitilene, inchakposni way
émméy ingganah nawakas way inumchah-ani agé hen chumang Chio. Ya hen kafigatana
agé, inumchah-ani ad Samos, ya hen kasen figfigat, ad Mileto. [16] Yachi yag ekat Pablowén
achiani ano manchag-oh ad Efeso te awni yag mataktak-ani, ya chana amin ahoopan way
umchah ad Jerusalem ta no mafalin, ichahana koma hen anchi lagsak way Pentecostes.

Hen nanugunan Pablo hen anchichay ponò hen iyEfeso

[17] Angkay hiyachi way nanchag-oh hen anchi luganni ad Mileto, gapo ta iggayni engwa
ad Efeso wat empa-ayag Pablo hen anchichay cha mangemponponò hen anchichay cha
omafurot ahchi. [18] Angkay inumchahcha, imfagan Pablo an chicha way mangaliyén,
"Chàyu way sosnod, nanepod hen pés-éy ummaliyà hen antoy provinsiyan hen Asia ya
amin hen kawad-à an chàyu, wat innilayu hen aminay chà enkamkaman. [19] Wat iggayà
nampahih-iya hen chà nangammaan hen empa-ammaan Apudyus an haén, te anà lawa
an alepan Apudyus. Wat uray chaà nankela gapoh hamhamào no hen-argawan, ya tàén
penàgangà hen anchichay kacharaà way Judio gapon chaà nangenhanéhanéfan, chà chillu
entoroy way mangamma hen laychén Apudyus. [20] Tinudtuchuwà chàyu hen sangwanan
hen katagutagu ya anat ah fafaréyyu agé way maid poros enhoot-o an chàyu ah ammay
way tudtuchu ah katoronganyu. [21] Yag tenlén-o agé way manugun hen ahentagù way
Judio ya umat agé hen anchichay faén Judio way masapor manhagongcha an Apudyus
yag nanchùgancha hen anchi lawengay a-ammacha ya ta omafurotcha agé ah Apo Jesus.

22 Wat ad uwan, ah manorotà hen laychén hen Espiritun Apudyus wat éméyà ano ad
Jerusalem ngém maid innilà no heno hen mepasamak an haén ahchi. 23 Te hen innilà
yanggayat mafaruchà ya mapaligatanà ahchi, te uray heno way fabréy way ayàén yaha
hen cha empaka-awat hen Espiritun Apudyus an haén. 24 Ngém achì gayu-un hen
mataguwà hen antoy lota non an-owat ehènad paat hen impiyar Apo Jesus an haén way
masapor haphapetê hen anchi ammayay chamag mepanggép hen ség-ang Apudyus hen
katagutagu."
25 Entoroy Pablo way mangaliyén, "Maid iggay-o innayan ah nantudtuchuwà an chàyu
mepanggép hen mantorayan Apudyus. Yag manepod ad uwan, innilà way maid kasen
mangil-il-anyu an haén hen antoy lota. 26 Wat ma-awatanyu ad uwan way no wachay
metap-ar an chàyu ah pegwana, faén haén hen nangimfasor, 27 te maid paat enhoot-o an
chàyu ah tugun Apudyus te intudtuchù amin hen laychéna way ma-awatanyu. 28 Wat ar-
arwachanyu hen acharyu koma, ya i-illanyu agé hen anchichay ifayu way cha omafurot te
piniyar hen Espiritun Apudyus chàyu way mangemponponò an chicha. Kaman hen cha
ekaman hen pastor way manalimun hen karnerona, wat kaman agéhchi hen ekamanyu
way manalimun hen anchichay tatagun Apudyus te finayachan hen anàna chicha ah
charana hen natéyana. 29 Sosnod, inni-ilà way no lomayawà, umalecha way umale an chàyu
hen anchichay mangintudtuchu hen ammag chumachael way anchag kaman atapay aho
way i mamchit hen heno way na-amu. 30 Yag awni agé yag wacha hen fùnag an chàyu
paat ah tapen chi ag-agaw ah ammag mankétém ah mangawisana hen tapen anchichay
ommafurot ta wachay somorot an hiya. 31 Wat ar-arwachanyu paat ta achiayu marokop.
Ya achiyu agé koma aliw-an way hen unig hen toroy tawén wat tinudtuchuwà chàyu
way ammag lenafi ya enag-agawén iggay-o paat esarsarcheng way magénén chà ekela ah
hamhamào an chàyu."
32 "Wat ad uwan, an-og eporang chàyu amin an Apudyus ta hiya hen manalimun an
chàyu. Yag egad agé hen alena hen manorong an chàyu way yachi chillu hen cha
mangimfaga hen ség-angna an chitaaw, ya hen alena agé hen mangempapegsa hen
pammatetaaw. Ya yachi agé hen manot-owaantaaw hen empopostan Apudyus way
idchatna hen aminay tataguna. 33 Hen aminay kawad-à an chàyu, maid apés-o way
mangara ah pelakyu ya lumfongyu. 34 Te innilayu chillu way hen lengat-o hen narpowan
hen aminay masapor-o ah inyatagù ya hen aminay masapor hen anchichay inib-à. 35 Wat
ah aminay enkaman-o, yachi hen nangempàil-à an chàyu way masapor komagéttaaw way
man-amma ta wachay etorongtaaw hen anchichay makasapor ah torong. Ya achitaaw
agé koma aliw-an hen anchi enalen Apo Jesus hen nangaryanéén, 'Hen anchi umidchat,
kaskasen hen layadna no hen anchi omawat.' "
36 Angkay narpaschi way enalen Pablo hen anchichay ponò way narpod Efeso yag
nampalentomang way mìluwaru an chicha. 37 Yag anchaat agég cha masorsorchong
ya chachan kekela way mamàwar an hiya way mangempaligwat. 38 Ya kaskasen hen
hamhamàcha te hen anchi imfagana way maid kasen mangil-il-ancha an hiya. Yachi yag
enetnodcha hiya hen iggaw hen papor way manluganana.

21

Hen émméyan Pablo ad Jerusalem

1 Angkay tenaynanni hen anchichay iyEfeso ahchid Mileto, kasen-ani nanlugan hen
anchi papor way nanchakpos ad Coos. Yachiy nafigat, inumchah-ani ad Rodas ya anat
ad Patara. 2 Yag ad Patara, inchahanni hen ihay kasen papor way éméy ano ad Fenicia,
wat nanlugan-anin nadchi. 3 Angkay cha-ani émé-éméy yag innilani hen anchi lota
way nanggagawa hen fayfay way ekatchéén "Chipre," wat enengwani hen petlagudna
ingganah inumchah-ani hen provinsiyan hen Siria. Yachi yag tommàchang-ani hen anchi
fabréy ad Tiro way yachi chillu hen mangempaghachancha hen anchi kargan hen papor.
4 Angkay ad Tiro, inchahanni agé hen anchichay tapenay ommafurot wat nì-iggaw-
ani an chicha ah ihay chuminggu. Yachi yag empaka-ammun hen Espiritun Apudyus an

chicha hen mepasamak an Pablo no éméy ad Jerusalem, wat imfagacha way achina koma
etoroy. 5 Ngém entàénni chillu, te yachiy narpas hen ag-agawni, yag kasen-ani lummigwat.
Wat amin hen anchichay ommafurot way uray hen anchichay ahimfafaryancha way
hen-ininna, enetnodcha amin chàni anchi penget hen fayfay way iggaw hen papor ah
mempaligwatancha an chàni. Yachi yag nampalentomang-ani amin hen tarantag way
manluwaru, 6 yag an-aniyat mahihiyan, wat hinénggép-ani hen anchi papor, yag hen
anchichay ommafurot way eTiro, namfangadcha ah fabréy.
7 Angkay hiyachi way lummigwat-ani ad Tiro, nanlurugan-ani ingganad Tolemaida
yag an-aniyat gumhad way i mangila hen anchichay ommafurot way eTolemaida yag
ummiyan-ani ah fafaréycha.
8 Angkay nawakas, kasen-ani nanlugan ingganad Cesarea. Yag an-aniyat gumhad agé
way i nì-iggaw an Felipe way pìtutudtuchu hen mepanggép an Jesus way hiya agé hen iha
hen anchichay pitu way nachutokan ad Jerusalem way tomotorong. 9 Ya wachacha agé
hen anchi opatay a-anàna way pahig fafarasang way ancha agég profeta amin way cha
mangimfagfaga hen epahpahmà hen Espiritun Apudyus an chicha.
10 Angkay hiyachi way kamanay ag-agawni ahchih faréy cha Felipe, ummaliyat agé
hen ihay profeta way ah Agabo hen ngachanna way narpod Judea. 11 Yachi yag ammag
émméy yag ina innara hen sentoron Pablo yag annag imfédféd hen he-ena ya hen
limana yag annaat ekatén, “Hen imfagan hen Espiritun Apudyus an haénat hen anchi
nangensentoron an natto, yato hen ekaman hen anchichay kacharaana way Judio way
manelew an hiya ad Jerusalem yag anchaat agé eporang hiya hen anchichay faén Judio.”
12 Hen nangngaranni hen imfagana way mepasamak an Pablo, nampangpanga-aseani ya
umat agé hen anchichay tapena ta achi paat koma etoroy Pablo way éméy ad Jerusalem.
13 Ngém senongfatan Pablo chàni way mangaliyén, “Nokay lawaha ah chayu ekamkaman
an haén, te anyuwat agég cha héphépén hen antoy pararo way hamhamào hen annay
kelayu. Sosnod-o, nansasagganaà angkay way faén yanggay hen mafaruchà ahchid
Jerusalem, te uray agé no yato hen matéyà gapon Apo Jesus.” 14 Yag gapo ta achiani
makaparaud an hiya, an-anig gumminang yag anniyat ekatén, “Oo ngarud, ta ma-ammaan
yanggay hen laychén Apudyus ta faén hen laychénni.”
15 Angkay narpas hen kamanay ag-agawni ah faréy Felipe, ensaganani hen egad yag
lummigwat-ani way éméy ad Jerusalem 16 way nìyale agé hen tapen anchichay ommafurot
way eCesarea. Yag enetnodcha chàni ah faréy cha Manason way eChipre way nafayag hen
ommafurotana an Jesus yag ahchi hen ininggawanni.

Hen i nangil-an Pablo an Jaime

17 Angkay inumchah-ani ad Jerusalem, pararo hen laylayad hen anchichay ommafurot
way mangilan chàni. 18 Yag yachi way nafigat, nàyéy-ani an Pablo way i mangila an
Jaime, yag wachacha agé amin hen anchichay cha mangemponponò hen cha omafurot ad
Jerusalem. 19 Angkay empaghép chàni, nampakomosta ah Pablo an chicha yag annaat ilugi
way manginyam-amma way manaphapet amin hen enkaman Apudyus hen anchichay
faén Judio hen chana nanudtuchuwan an chicha. 20 Angkay chengngarcha amin hen
henaphapetna, anchag chinayaw ah Apudyus ah laylayadcha yag anchaat agé ifaga way
mangaliyén, “Ammay tot-owa te ommafurotcha agé hen anchichay faén Judio, Ngém hea
way sonodni way Pablo, wacha hen ifagani an hea way problemataaw. Te ilamat, innilam
chillu way émméy ah kamanay lifu hen anchichay kacharaantaaw way Judio way cha
omafurot an Jesu Cristu ad uwan. Yag amiamincha, epapatecha paat way manongpar
hen aminay orchin Moses. 21 Ngém wacha hen chengngarcha way cham ano intudtuchu
hen anchichay kacharaantaaw way i namfunag ah safaliy lota ta etagaycha ano hen anchi
orchin Moses, te cham ano itudtuchu way achicha markaan hen a-anàcha ya achicha ano
agé tongparén hen tapen hen gagangaytaaw way Judio. 22 Wat kapeletan way changréncha
agé way inumchah-ayu ahtod Jerusalem ad uwan, wat nokay lawa hen ekamantaaw nò, te
awni yag ammag laweng hen hamhamàcha an hea. 23 Wat yato hen ekatniyén mekaman
koma. Ilamat, wachacha ahto ad uwan hen opatay ifataaw way masapor icha lopasén

hen ensapatacha an Apudyus ah Templo. [24] Wat hen ekatni, ah mail-an way cham chillu
tongparén hen orchin Moses, ammay ménat no màyéy-a an chicha ah Templo way i
mètape way mangamma hen inyurchin Moses mepanggép hen macharosan hen tatagu an
Apudyus, yag anno agég fayachan amin hen gastoscha ta icha mampapokrang an pachi
ah mangammaancha hen gagangaytaaw. Yahan ammaamat elasin amin hen anchichay
kacharaantaaw way faén peet tot-owa hen anchi chengngarcha no ilancha hen cham
manongparan hen orchin Moses. [25] Ngém mepanggép agé hen anchichay faén Judio way
cha omafurot, maid met imfagataaw way masapor tongparénchachi, te hen tugun way
ensorattaaw an chicha, wat achicha koma issa hen heno way mehnga ya achicha agé issa
hen chara ya hen heno way naskar way cha-an lomayaw hen charana. Ya masapor agé
achicha mì-isséy hen faén ahawacha. Yaha met yanggay hen ensorattaaw an chicha."
[26] Angkay hiyachi way nawakas, enetnod Pablo tot-owa hen anchichay opat yag nètape
an chicha way nangamma amin hen ekat hen orchin Moses mepanggép hen mancharosan
an Apudyus. Yachi yag anat hénggép ah Templo way i mangimfaga hen ag-agaw way
marpasan hen chacha ammaan te no marpas, masapor wachan michaton an Apudyus para
hen ihaiha an chicha.

Hen nanelewancha an Pablo ah Templo

[27] Angkay hiyachi way tég-angay marpas hen anchi netotorag way pituy ag-agaw,
niyaphor way wacha hen nangila an Pablo ah Templo way tapen hen anchichay achi
omafurot way Judio way narpo hen provinsiyan hen Asia. Wat anchag sinubsufan
hen anchichay chuaray tatagu yag lenapchùcha ah Pablo [28] yag chachaat èngaw way
mangaliyén, "Sosnodni way ganà Israel, torongan chàni te antoyan peet hen anchi
tagu way cha mangintudtuchu hen aminay tatagu ta lawengéncha chitaaw way Judio
ya ta achicha agé afuroton hen orchin Moses. Ya chacha agé itudtuchu way achi agé
masapor rispituwén hen antoy Templotaaw. Ya kaskasen te empa-aggarémhana hen
antoy nasantowan way Templotaaw te annag empaghép hen tapen anchichay faén Judio."
[29] Yaha hen ekatcha way nangarkoro te innilacha hen netnochan Pablo hen anchi faén
Judio way ah Trofimo hen ngachanna way iyEfeso, wat hen ekatcha ah hamhamàcha, awni
yag empaghépna hiyah Templo.
[30] Hen nangngaran hen anchichay eJerusalem an nadchi, anchag ommaningarngar
amin, wat nanagtagcha way éméy ah Templo yag lenapchùcha ah Pablo yag lenakrakcha
way manginyéy ah chara, yag anchaat umfan hen anchi Templo. [31] Yag hen anchichay
chuar way tatagu, ancha yanggay ammag pédtén ah Pablo non achi wachan i nangenlepot
hen anchi Komandér hen sorchachun hen Roma, imfagana way mangaliyén, "Ancha
angkay ammag chan gagabfor hen tatagu ahtod Jerusalem." [32] Yachi yag anat ayagan
hen anchi Komandér hen tapenay sorchachuna ya hen anchichay kapetancha yag
nanagtagcha way éméy hen anchi chachan gagabforan. Yag hen nangil-an hen tatagu
an chicha, entagaychaat way mamagoh an Pablo. [33] Wat imfagan hen anchi Komandér
ta telewéncha ah Pablo ya kawachancha ah chuway kawad, yag annaat agé imohon hen
tatagu no heno ah Pablo ya heno hen enammaana. [34] Yag ammag maid mapoot ah chacha
ifaga te wachay èngaw hen ihéén safaliyat agé hen cha èngaw hen tapena. Wat achi
makelasin hen anchi Komandér no heno hen usto, wat anna ammag imfaga ta iyéy
hen sorchachu hiya ah barak. [35] Angkay inumchahcha hen anchi hégpan hen barak,
ammag nepapelet way anchag lenabten ah Pablo yag entoodcha te ammag forfor-iyén
yanggay hen anchichay tatagu hiya ah aningarngarcha. [36] Ya chacha agé èngaèngaw way
mangaliyén, "Pédtényu hiya."

Hen nanàchégan Pablo hen acharna

[37] Angkay hiyachi way inumchahcha ah barak way tég-angaycha epaghép ah Pablo, nan-
ale ah Griego way nanagépfar hen anchi Komandér way mangaliyén, "Ay achi mafalin ta
wacha hen ifagà an hea." Yag ekat hen anchi Komandérén, "Ay innilam peet hen aleni way
Giniriego. [38] Wat faén peet hea hen anchi iyEgipto way ap-apon hen anchichay tommaropa

hen anchi ar-argaw way nangetnod hen anchichay opatlifu way pattéyan way tatagu ah
chanak." 39 "Aẁ faénà," way ekat Pablo, "te haénat Judiowà way niyanà ad Tarso way
sakopon hen Seleucia, ya maid ménat tatagu ah cha-an mangngar ad Tarso way fabréy-o.
Wat ay achi mafalin ta wachay ifagà hen antochay kacharaà way Judio."
40 Angkay hiyachi way emparufus hen anchi Komandér, wat tommàchég ah Pablo hen
anchi hégpan yag entànangna hen limana way mangempaginang hen anchichay chuaray
tatagu. Yag yachi way gumminangcha, nan-ale ah Henebreo way yachi hen anchi chacha-
an way alen hen Judio, ekatnéén,

22

1 "Chinàcha-ar ya sosnod, changrénà koma ta ilanyu no wachay enammaà ah laweng."
2 Wat hen nangngaran hen anchichay tatagu way Henebreo peet hen inyalena, anchag
tummiyém. Yag ekat Pablowén, 3 "Haén hen ihay ifayu paat way Judio way niyanà ad Tarso
way sakopon hen Seleucia yag ahtod Jerusalem hen chummakrà ya nan-uswilaà way ah
Gamaliel paat hen nanudtuchu an haén. Wat maid iggay-o acharén ah liglamenton hen
anap-otaaw, yag anà agég nakagét way mangamma amin hen laychén Apudyus way kaman
agé an chàyu ad uwan. 4 Wat an-og penaligatan amin hen anchichay tatagu way sommorot
an Jesus way penatéy-o hen tapena. Yag empatelew-o hen tapena way nangimfarud, larae
manha ono fufae. 5 Ya mafalin agé tàchégan hen anchi kangatowanay pachi ya amin hen
anchichay toray way konseltaaw hen katot-owan hen chà aryén te chicha hen nangamma
hen sorat way nangidchat hen lébféng-o way manelew hen anchichay ommafurot an
Jesus. Wat inyéy-o hen anchi soratcha hen anchichay ifataaw way Judio ad Damasco way
hen gagtào, ta telewê hen anchichay ommafurot, yag imfangad-o chicha ahtod Jerusalem
way manusa."

Hen nanaphapetan Pablo hen ommafurotana
Apos. 9:1-19; 26:12-18

6 "Angkay hiyachi, hen anchi ustoy nanggawa way cha-ani éméy way tég-angay umchah
ad Damasco, anà ammag nahili ah pararo way helaw way narpod uchu. 7 Yag anà ammag
nàchég way nepetag hen lota yag an-owat changrén hen ale way mangaliyén, 'Heay Saulo,
pakay pap-aligatém haén.' 8 'Henoa Apo,' way ekat-o. Yag sommongfat way mangaliyén,
'Haén ah Jesus way eNazaret way haén angkay hen cham paligatén.' 9 Hen anchichay ifà,
innilacha hen anchi helaw ngém iggaycha changrén hen imfagan hen anchi nan-ale an
haén. 10 Yachi yag henanhanà way mangaliyén, 'Henon laychém way ammaà, Apo.' Yag
anat ekat Apo Jesusén, 'Tomàchég-a yag nanchakpos-a ad Damasco wat mifaga an hea
ahchi hen aminay hehemmà Apudyus way ammaam.' 11 Wat hiyachi, gapo ta nabfuragà
ah kahilin hen anchi pararo way helaw, penachangà hen anchichay ifà way homàyat ad
Damasco."
12 "Angkay ad Damasco, wacha hen ihay kacharaantaaw way ah Ananias hen ngachanna
way manotongpar hen aminay orchintaaw hen chana manayawan an Apudyus, ya
ririspituwén agé amin hen anchichay inib-ataaw ad Damasco hiya. 13 Yachi yag ummaleh
Ananias hen anchi faréy way ininggawà yag hommag-én an haén way mangaliyén,
'Heay sonod-o way Saulo, maka-an hen finuragno.' Yag hen hiyachi, namfangachat
tot-owa hen ilà yag innilà hiya. 14 Yag annaat ekatén, 'Ah Apudyus way chinayaw hen
anap-otaaw, chinutokana hea ta ma-awatam hen laychéna ya ta ilam paat hen anchi
nalimpiyu way anàna way ah Jesus, ya ta changrém agé hen anchi iyalena paat. 15 Ya hea,
masapor istiguwam hen aminay tatagu gapo hen anchichay innilam ya hen chengngarno
mepanggép an Jesus.' 16 Enalen Ananiaschi an haén yag annaat ekatén, 'Wat nokay paat
hen kasenta hadchén. Fumangon-aat ta mampafunyag-a yag nanchawat-a an Apo Jesus
ta macharosan amin hen fasorno.' "

Hen napiyaran Pablo way i manudtuchu hen faén Judio

17 Yachi yag entoroy Pablo way mangaliyén, "Angkay hiyachi, namfangachà ahtod
Jerusalem yag hen chà manluwaruwan ah Templo, wacha hen nepàila an haén 18 te

nampàila ah Apo Jesus way mangaliyén, ‘Lomayaw-aat ahtod Jerusalem te achi angkay
afuroton hen annachay tatagu hen mangistiguwam an haén, wat wachan ammaancha an
hea.’ [19] Yag sommongfatà way mangaliyén, ‘Oo a Apo, ngém awni yag afurotonà ménat
te ilamat, inni-ilan met hen aminay tatagu way haén paat hen anchi cha émmé-émméy
hen anchichay cha ma-am-amongan way cha i nanelew ya nangempapagoh hen heno way
ommafurot an hea. [20] Yag hen namchitancha agé hen anchi istigum way Esteban, wat
nawawà-achaà ahchi way haén paat hen ihay nanginyafun hen napchitana ya haén hen
anchi nangachug hen lumfong hen anchichay cha namchit.’ [21] Ngém senongfatan Jesus
haén way mangaliyén, ‘Lumigwat-aat way lumigwat te hénagê hea ah achawwéy way lota
ta im tudtuchuwan hen anchichay faén Judio mepanggép an haén.’ ”

[22] Hen anchichay na-a-among way Judio, gummiginnangcha way mamangngar hen
aminay cha aryén Pablo ingganah enalena hen mepanggép hen anchichay faén Judio,
yag anchaat agég ommaningarngar way térén, yag inlugicha way mangèngaw way
mangaliyén, “Pédtényuwat hiya ta macharosan paat hen antoy lota ah kaman an cha
nahhay tatagu.” [23] Yag chachan o-oleh way mangenhawad hen lumfongcha ya chachaat
agé ehapowà hen tapok gapoh aningarngarcha. [24] Yachi yag menanchar hen anchi
Komandér hen anchichay sorchachuna ta epaghépcha ah Pablo hen barak. Yag imfagana
agé ta haprahapratancha ta éhéd yag epudnuna no pakay ammag pararo hen aningarngar
hen anchichay Judio an hiya.

[25] Angkay hiyachi way finarufarudcha ah manapratancha koma, imfagan Pablo hen
anchi kapetan hen sorchachu way tommatàchég hen hag-énna, ekatnéén, “Ay ammoh
wachay karébfénganyu way manaprat hen ihay tagun hen Roma way cha-an mafistigar.”

[26] Hen nangngaran hen anchi kapetan way ihay tagun hen Roma peet ah Pablo, émméyat
hen anchi Komandér way manaphapet, ekatnéén, “Pakay lawatoh chataaw am-ammaan
te tagun angkay hen Roma peet ah Pablowanna.” [27] Wat émméy agé hen anchi Komandér
an Pablo way mangaliyén, “Ay tot-owa way hean ihay tagun hen Roma.” “Oo tot-owa,”
way ekat agé Pablo. [28] Yag anat ekat agé Komandérén, “Umat agé haén wat ammag chuar
hen imfayad-o ah nehafongà hen tagun hen Roma.” “Oo a,” way ekat Pablo, “ngém haén,
sissigud way Romaà te anà an niyanà way tagun hen Roma.”

[29] Wat hen anchichay sorchachu way i manaprat koma an Pablo, hen nangngarancha way
ihay tagun hen Roma peet hiya, anchaat agég nàéy. Ya uray agé hen anchi Komandérén
ammag émmégyat hen nangawatana way tagun peet hen Roma ah Pablo yag annaat agég
empakawad.

Hen namistigaran hen anchi konsel an Pablo

[30] Angkay hiyachi, laychén paat hen anchi Komandér way ma-awatan no heno hen
cha epafasor hen anchichay Judio an Pablo way kacharaana. Wat yachi way nawakas,
menetenna amin hen anchichay ap-apon hen papachi ya hen anchichay toray way konsel
hen Judio, yag annaat epaka-an hen kawad Pablo yag empasangona an chicha.

23

[1] Yachi yag finéfétég Pablo hen anchichay konsel ya anat man-ale, ekatnéén, “Sosnod
way ganà Israel, napnek angkay hen hamhamào way nanepod hen nataguwà, empapatè
way mangamma hen ekat-owén ammayén Apudyus.” [2] Yachi yag menancharat agé
hen anchi kangatowan way pachi way Ananias hen anchichay nètatàchég an Pablo ta
tappeténcha hen tapàna. [3] Yag anat ekat agé Pablo an hiyéén, “Ay ammoh achi agég
tappetén Apudyus hea way cha mangempàpàila hen kena-ammayno, te pakay ekatnowén
uwisém haén ah ammay way matorachan hen orchin Moses yag chamat agé labsengén
hen hiyachiy ammay way orchin.” [4] Wat hen anchichay tommatàchég hen hag-én Pablo,
ekatchéén, “Pakay ekatnohnay manginsorto hen anchi kangatowan way pachi.” [5] Yag
anat ekat Pablowén, “Sosnod, maid uwa enlasin-o way hiya peet hen anchi kangatowanay
pachi, te hen ekat anchi nesosorat way alen Apudyus, ‘Achiyu aryén hen laweng hen anchi
ap-apoyu.’ ”

[6] Angkay hiyachi, gapo ta hemhemmà Pablo way Saduceo uwa hen tapen hen anchichay
konsel ya Fariseo hen tapena, annag chinakar hen alena way mangaliyén, "Sosnod-o,
haénat Fariseowà agé way ganà paat hen Fariseo. Antoyanà ad uwan way chaà ichérém
gapo yanggay hen namnamà way man-uchicha hen natéy ah pegwana."
[7] Hen nangaryan Pablo an nadchi, inluginat agé hen anchichay Fariseo ya Saduceo way
mansosongel wat nagudwacha. [8] Te hen anchichay Saduceo, ekatchéén, "Achi paat man-
uchi hen natéy, ya maid anghel ya maid agé lennawa way achi maila." Waman hen
anchichay Fariseo afurotoncha amin chaha. [9] Wat anchag chan o-ongaw hen anchichay
konsel hen chachan sosongelan. Yachi yag anchaat tomàchég hen tapen anchichay
Fariseo way siguchay cha mintudtuchu hen orchin Moses yag tenàchégancha ah Pablo,
wat lommatokcha way man-ale, ekatchéén, "Maid angkay fasor hen yahay tagu, te awni
yag tot-owa way an wachay nanagépfar an hiya way achi maila no faén anghel hen
nanagépfar."
[10] Angkay hiyachi way cha omam-améd hen sosongel hen anchichay Fariseo ya Saduceo,
wat ammag nachanagan hen anchi Komandér te awni yag anchag forfor-iyén ah Pablo
ah aningarngarcha. Wat imfagana hen anchichay sorchachuna ta icha aran hiya way
nanggagawa hen tatagu yag anchaat kasen iyéy ah barak.
[11] Angkay hen hiyachiy lafi, nampàila ah Jesu Cristu an Pablo way mangaliyén, "Achia
cha émégyat Pablo, no wachay ekamancha an hea, te masapor chillu im istiguwan haén
ad Roma, kaman hen nangistiguwam an haén ahtod Jerusalem."

Hen planon hen anchichay Judio way mamchit an Pablo

[12-13] Angkay pommaway, wachacha hen na-among way nasorok ah opatporoy Judio way
incha nan-a-atopàpà no heno hen ekamancha way mamchit an Pablo. Yag achicha ano
poros mangmangan ya umin-inum ingganah pédténcha ah Pablo. [14] Yachi yag émméycha
way i managépfar hen anchichay ap-apon hen papachi ya hen anchichay anam-ama
way ponò hen Judio, yag imfagacha way mangaliyén, "Nansapata-ani way achi paat
mangmangan ingganah pédténni ah Pablo. [15] Wat hen ekamanyu, chàyu ya hen anchichay
konsel, hénagényu hen i mangimfaga hen anchi Komandér way laychényu koma way
kasen mepasango ah Pablo an chàyu ta iyam-ammayu way mamistigar an hiya. Ya ta
chàni, an-anig mansasaggana hen charan way mangenhahanméb an hiya ya anat umchah
an chàyu."
[16] Ngém hen anchi amonaén Pablo, chengngarna hen planon hen anchichay Judio, wat
émméy ah barak way i nangeslo an Pablo. [17] Angkay imfagana yag enayagan Pablo hen ihay
kapetan hen sorchachu way mangaliyén, "Etnodno hen antoy fafaru hen anchi Komandér
te wacha hen ifagana an hiya." [18] Yachi way enetnodna, imfagana way mangaliyén, "Hen
anchi farud way Pablo hen nangimfaga way iyalè hen antoy fafaru an hea te wacha ano
hen ifagana." [19] Yachi yag pinchén hen anchi Komandér hen limana way manginyéy hen
ê-éyna ta omanggaycha, yag annaat ekatén, "Nokay hen ifagam an haén." [20] Yachi yag
henaphapet hen anchi fafaru way mangaliyén, "Chengngar-o way nantetempoyugan hen
anchichay anap-apo way Judio way manawat an hea ta kasenno ano epasango ah oletég-
o way Pablo hen anchi konsel ah wakas. Yag hen lasoncha, ta iyam-ammacha ano way
mamistigar an hiya. [21] Ngém achim koma cha afurotonha, te wachacha angkay hen nasorok
ah opatporo way tatagu way nantataro hen charan way mangenhahanméb an hiya. Yag
nansapatacha amin way achicha ano paat mangmangan ya uray umin-inum ingganah
pédténcha. Loohcha angkay nansasaggana non paat anno afunan." [22] Yachi yag anat ekat
hen anchi Komandérén, "Achim paat cha haphapetén way eneslomto an haén." Yachi yag
ginumhad hen anchi fafaru.

Hen nangempayancha an Pablo an Gubérnador Felix

[23] Angkay hiyachi way lommayaw hen anchi fafaru, enayagan hen anchi Komandér hen
chuway kapetanna yag imfagana way mangaliyén, "Inyu esagana hen chuwanggasot way
sorchachu ya hen kasen chuwanggasot way mansasay-ang, ya anat agé hen pitunporo

way mankakabfayu. Mansasaggana-ayu amin ta no mahéhchém, lumigwat-ayu amin way
manginyéy an Pablo ad Cesarea. [24] Ya ilanyu agé ta wachay mansakayan Pablo. Ya masapor
ar-arwachanyu paat ta eporangyu hiya an Gubérnador Felix way maid mepaspasamak
an hiya." [25] Yachi yag anat manorat hen anchi Komandér an Gubérnador Felix way hen
ensoratna, ekatnéén,
[26] "Haén way Komandér Claudio Lisias, antoyan hen sorat-o an hea way machachayaw way
Gubérnador Felix. Sapay koma ta amma-ammay-ayu amin. [27] Antoyan hen ihay
tagu way ammag lenapchù hen anchichay kacharaana way Judio way tég-angaycha
pédtén. Ngém angkay chengngar-o way hiya peet hen ihay tagun hen Roma, wat
émméy-ani hen antochay sorchachu way i nanarà an hiya. [28] Yag yachi, gapo ta
laychê koma way ma-awatan no heno hen chacha epafasor an hiya, wat inyéy-o
hiya hen anchi konselcha way Judio. [29] Yag yachi hen nangenlasinà way maid peet
enam-ammaana ah érégna way mepapchit ya uray ah mifaruchana, te an yanggay
an mepanggép hen liglamenton hen orchincha way Judio hen nempafasorancha.
[30] Angkay hiyachi way neslo an haén way wacha hen nan-a-atopàpà hen anchichay
ahentaguna way mangenhanéb an hiya, yachi hen mangempaliyà an hea. Yag
imfagà agé hen anchichay cha mangempafasor an hiya way hen sangwanam koma
hen manginchérémancha. Anggaychi hen ifagà an hea."
[31] Angkay hiyachi yag tenongpar hen anchichay sorchachu hen aminay imfagan hen an-
chi Komandér an chicha. Wat hen hiyachiy lafi, inyéycha ah Pablo ingganad Antipatrisa.
[32] Yag yachi way nawakas, namfangadcha hen anchichay nanaran way sorchachu ah barak
wat anggaycha hen anchichay nankakabfayu ah nanginchakpos. [33] Angkay inumchahcha
ad Cesarea, inyéycha hen anchi sorat an Gubérnador yag emporangcha agé ah Pablo an
hiya. [34] Wat yachi way finasan Gubérnador hen anchi sorat, yag annaat sarudsuchun
an Pablo no heno hen provinsiya way niyana-ana. Yag imfagan Pablo way ad Seleucia.
[35] "Wat no yaha," way ekat Gubérnador, "asekasowê hea no umchahcha hen anchichay
cha mangempafasor an hea." Yachi yag annaat agé ifaga way maguwarchaan koma ah
Pablo ah faréy Are Herod.

24

Hen nempafasoran hen Judio an Pablo

[1] Angkay hiyachi way nanlooh hen lemay ag-agaw yag inumchah ad Cesarea hen anchi
kangatowan way pachi way ah Ananias, yag nìyalecha agé hen tapen anchichay anam-
ama way ponò hen Judio ya anat agé hen ihay apogachu way ah Tertulo hen ngachanna.
Yag incha nèsango an Gubérnador Felix way manginchérém an Pablo. [2] Angkay hiyachi
way empa-ayagcha ah Pablo, inlugin hen anchi apogachu way mangempafasor an hiya,
ekatnéén,
"Apo Gubérnador way machachayaw, gapo hen kenaraengno way mangentoray an
chàni way Judio, wat nafayag way natotornos-ani way maid gummug-uru. Ya gapon
hea, chuar agé hen cha na-ammaan ah pagsaya-atan hen aminay tatagu hen antoy
kawadni. [3] Wat enag-agaw ya heno way lugarén an-anig chan yaman gapon hea. [4] Wat
ad uwan, achini koma taktakén hea Apo, ngém panga-asem paat ta anoham koma chillu
way mangngar hen antoy aket way ifagani. [5] Te ilamat, hen annay taguwanna, hiya
hen ihay cha mangempaguru hen katagutagu, te cha émmé-émméy ah kafabréfabréy
way mangintudtuchu hen tomaropaan hen anchichay kacharaanni way Judio. Ya hiya
agé hen ihay ap-apon hen anchi sabsafali way tudtuchu way chacha soroton hen ihay
tagu way narpod Nazaret. [6] Ya chana agé penachas way mempa-aggarémha hen anchi
Temploni ad Jerusalem. Ngém ammayat te tenelewni hiya, yag ekatniyén chàni ud-ay hen
manguwis an hiya ah matorachan hen orchinni way Judio. [7] Ngém ammag ummaleyat agé
ah Komandér Lisias yag annag penléh way nangenlayaw. [8] Yag annaat ifaga way masapor
ano umaleani ahto ta hen sangwanam paat hen manginchérémanni an hiya. Ngém no
fistigarém hen annay taguwanna wat sigurachu way ichaham agé hen katot-owan hen

aminay chani aryén." [9] Yachi yag amin hen anchichay nìyéy way Judio, nètapecha way
mangempafasor an Pablo yag tenàchégancha way tot-owa paat hen enalen hen anchi
apogachu.

Hen nanongfatan Pablo hen anchichay nanginchérém an hiya

[10] Angkay narpaschi, yag sininyaran Gubérnador ah Pablo ta somongfat. Yag anat ekat
Pablowén,
"Apo Gubérnador Felix, innilà way nafayag hen nan-uwisam an chàni way Judio, yag
gapo hen hiyachi, nas-ém hen hamhamào way manàchég hen achar-o an hea. [11] Yag
mafalin agé ifisarno hen tatagu hen katot-owan hen antoy aryê way hen hemporo ya
chuway ag-agaw way kaysan, nane-echà way émméy ad Jerusalem way i manayaw an
Apudyus. [12] Maid ay agé nangila an haén way cha mè-esngel hen tatagu ahchih Templo,
ya maid ay agé nangchahanà ah chà mangempaguruwan hen tatagu ad Jerusalem ya uray
heno way chà innayan ya hen anchichay sinagogani way Judio. [13] Ya maid angkay agé
mimfisarancha way tot-owa hen annay chacha epafasor an haén te ancha yanggay an
penarang. [14] Ngém achì ehoot an hea way chà tot-owa soroton hen anchi cha mitudtuchu
mepanggép an Jesus way ekat hen annachay kacharaaén sabsafali way faén tot-owa.
Ngém yaha met hen chà ekaman way manayaw an Apudyus way chinayaw chillu hen
aminay anap-oni ad namenghan. Ya chà met agé afuroton hen aminay orchin Moses
ya hen aminay ensorat hen anchichay profeta. [15] Ya nampachong angkay agé hen chani
afuroton hen annachay cha mangempafasor an haén, te namnaméénni amin way man-
uchiyén Apudyus hen aminay natéy ah pegwana way amin hen anchichay ammayay
tatagu ya umat agé hen anchichay laweng. [16] Yag gapo hen yahay namnamà, empapatè
way mangamma hen usto ta maid koma fumasorà an Apudyus ya ta maid agé fumasorà
hen tatagu."
[17] "Yachi yag gapo ta maid ém-émméyà ad Jerusalem ah kamanay tawén wat émméyà
ad uwan te napiyarà way manginyéy hen pelak way etorongni hen anchichay ifani way
makasapor ah torong, ya ta iyà agé manchaton an Apudyus. [18] Wat yachi way wachaà
ah Templo way cha mangamma an cha nadchi way an-owat lempas hen tapena way
mepanggép hen kacharosan, yag ana-at ichahan. Ngém maid met chuar ah tatagu
ahchi hen hiyachi ya maid amin chan guguru, [19] te hen wacha yanggayat hen tapen
anchichay Judio way narpo hen provinsiyan hen Asia. Wat chicha koma hen umale way
mangempafasor an haén no wacha tot-oway epafasorcha te chicha hen nangi-ila. [20] Ono
faénchi, uray kay hen annachay tatagu, wat haphapeténcha no wachay nachahan ah fasor-
o hen nepasangowà hen anchi konsel ad Jerusalem, [21] manongad no pafasoronà hen anchi
nangèngawà hen sangwanancha hen nangaryaén, 'Chaà peet ichérém gapon mangafurotà
way man-uchicha hen natéy ah pegwana.' "
[22] Angkay hiyachi, gapo ta chuar chillu hen cha chengngar Gubérnador Felix mepanggép
hen somorotan an Jesus, annaat iyaw-awni hen anchichay Judio way mangaliyén, "Awni
ta umchah ah Komandér Lisias ta an-owat ifanag hen annay chérémyu." [23] Yachi yag
imfagana hen ihay kapetan hen sorchachu way fafantayancha chillu ah Pablo, ngém
lugarancha koma ah aket ya ta achicha agé epawa hen umaliyan hen anchichay ifana way
manorong an hiya ah heno way kasaporana.

Hen kasen nepasangowan Pablo an Gubérnador Felix

[24] Angkay hiyachi way nanlooh hen kamanay ag-agaw, yag kasen ummale cha Gubér-
nador Felix way hen-ahawa an Drusila way hiyaat ihay Judio. Yachi yag kasen empa-ayag
Gubérnador ah Pablo ta changréncha koma mepanggép hen omafurotan an Jesu Cristu.
[25] Yag yachi way cha enalealen Pablo mepanggép hen ammayay a-amma ya hen anchi achi
memparufusan hen achar way mangamma hen laweng, ya anat hen manusaan Apudyus
hen tatagu ah pegwana, ammag émmégyatat agé ah Gubérnador Felix yag annag ekatén,
"Anggay ud-ay ta in-aat ta awni tah kasen ta an-owat kasen epa-ayag hea no wachay

tempò." [26] Yaha hen enalen Felix, te hen ihay hamhamàna agé, ekatnéén ta pasoksokan
koma Pablo hiya, wat yachi hen pontosna way cha mampa-aya-ayag an hiya.
[27] Angkay narpas hen chuway tawén, wacha hen neparég an Felix way manggubérnador
way ah Porcio Festo hen ngachanna. Ngém ammag tenaynan Felix ah Pablo ah pag-
faruchan hen naka-anana ah gubérnador way maid kasen ganchatna no faén yanggay hen
mangammayan koma hen anchichay Judio an hiya.

25

Hen nepasangowan Pablo an Festo ya hen nangimfag-ana way mepasango ad Roma

[1] Angkay hiyachi yag émméy ah Festo ad Cesarea way tumùchu way manggubérnador
hen yachiy provinsiya. Yag hen anchi ma-atloy ag-agawna, lummigwat way mamfiyahi
ad Jerusalem. [2] Yag yachi way wachad Jerusalem, émméychaat agé an hiya hen anchichay
anap-apon hen papachi ya hen anchichay tapenay anap-apo way Judio, way i mangin-
lémrém an Pablo. Yag nampangpanga-asecha [3] ta no mafalin koma, pafangchéna ah
Pablo ad Jerusalem, te hen gagtàcha chillu, ta ehanébcha hiya hen charan. [4] Ngém hen
ensongfat Festo way kalluruwar way Gubérnador, ekatnéén, "Nifafarud chillu ah Pablo
ahchid Cesarea, ya tég-angay chillu hen mamfangchà. [5] Wat uray mìyalecha hen annachay
anap-apo ta ahchi hen minchérémancha an Pablo no wachay laweng ah enammaana."
[6] Yachi yag entot-oroy Festo way nì-iggaw hen anchichay Judio ad Jerusalem hen kasen
hemporo way ag-agaw no achi waru yag anat lumigwat way mamfangad ad Cesarea.
Angkay nafigat hen namfangchana, i tummùchu hen anchi cha mau-uwwisan hen
tatagu yag annaat epa-ayag ah Pablo way mepasango an hiya. [7] Angkay empaghépcha
ah Pablo, ammag liniufat hen anchichay Judio way anat narpod Jerusalem, yag ammag
maid achicha epafasor ah laweng way enammaana ano. Ngém ammag maid chillu ustoh
manot-owaancha ah uray heno way iyalecha. [8] Yachi yag tenàchégan Pablo hen acharna
way mangaliyén, "Maid angkay lenabrabseng-o ah orchintaaw way Judio, ya maid agé
enam-ammaà ah mangempa-aggarémha hen Templotaaw. Yag maid agé nangontaraà an
Aretaaw ad Roma." [9] Ngém ah Festo, gapo ta laychéna way komapétcha hen anchichay
Judio an hiya, imfagana an Pablo way mangaliyén, "Ay laychém ta iyéy-o hea ad Jerusalem
ta uray ahchi hen manguwisà an hea mepanggép hen annachay chacha epafasor an hea."
[10] Ngém senongfatan Pablo way mangaliyén, "Achì angkay laychén, te karébféngà chillu
way mauwis ahto hen sangwanam way gubérnador hen Roma. Te innilam met chillu way
maid tot-owa enam-ammaà ah laweng hen annachay kacharaà way Judio. [11] Yag non an
umat yag wachay enammaà tot-owa ah érégna way iyatéy-o, achì ekatén ilisiyà. Ngém
no maid katot-owaana hen chacha epafasor an haén, achi koma mafalin way chicha hen
manguwis an haén. Wat hen chawatê ngarud, ta mepasangowà an Are Cesar ad Roma ta
hiya hen mangimfanag." [12] Angkay hiyachi yag nètagépfar ah Festo hen anchichay ifana
way konsel yag annaat ekatén, "Chinawatno way mepasangoa an Are Cesar ad Roma wat
epéey-o hea ahchi."

Hen nepasangowan Pablo an Are Agripa

[13] Angkay hiyachi way cha-an mafayag yag wacha hen ihay Are way ah Agripa hen
ngachanna way émméy ad Cesarea way i mangila an Festo gapoh nasa-achana yag nàyéy
agé hen sonodna way fufae way ah Bernice. [14] Angkay nafab-ayagcha yag anat haphapetén
Festo an Are Agripa hen mepanggép an Pablo. Imfagana way mangaliyén, "Wacha hen
ihay farud ahto way tenaynan Felix hen naka-anana ah Gubérnador. [15] Yag yachi way
émméyà ad Jerusalem, ammag ummalechaat agé an haén hen anchichay anap-apon hen
papachi ya hen tapenay anap-apo way Judio, yag chachaat agé ifaga an haén hen fasorna
ano. Yag imfagacha ta kédchéngà ano agé hen matéyana. [16] Ngém imfagà an chicha way
chàni way toray hen gubérno way Roma, achi mafalin way kédchénganni hen uray heno
way tagu ingganah man-ahesennangocha hen anchichay mangempafasor an chicha, ta
wachay én-énnéna way manàchég hen acharna. [17] Angkay hiyachi way ummalecha ahtod

Cesarea, iggay-o iyaw-awni te yachiy nawakas paat yag iya-at tummùchu hen anchi u-
uwwisan yag empasangò ah Pablo. [18] Yag gapo hen enkamkaman hen anchichay cha
mangempafasor an hiya, ekat-owat agéén pararo ménat hen fasorna. Ngém ammag
maichat agé peet [19] te ancha yanggay ammag nè-esngel mepanggép hen pammatecha way
Judio, ya mepanggép agé hen ihay natéy way ah Jesus ano way ammag epapelet Pablo
way wacha ano way natattagu. [20] Yag gapo ta maid innilà ah ekaman-o way mamistigar
hen kaman an cha nadchi, imfagà an Pablo no laychéna way miyéy ad Jerusalem ta
ahchi koma hen mafistigarana. [21] Ngém achina agé laychén, te hen laychéna, mifafarud
ahto way mamannéd ano hen mangimfanagan Are Cesar ad Roma. Yachi yag imfagà ta
guguwwarchaancha hiya ingganah wachay wayà way mangempééy an Are Cesar."
[22] Hen nangngaran Are Agripa hen aminay henaphapet Festo, ekatnéén, "Uray haénat
laychê koma way mangngar hen aryén Pablowanna no mafalin." Yag ekat agé Festowén,
"Mafalin met, wat epasangò hiya ah wakas."
[23] Angkay nawakas, hinénggépcha cha Are Agripa way hen-agin Bernice hen anchi
u-uwwisan way nan-ang-anggacha ya chachan pàpàila way hénggép. Yag nì-ighépcha
agé hen anchichay anap-apon hen sorchachu ya hen anchichay nan-angato way okom
ad Cesarea. Yachi yag anat epa-ayag Festo ah Pablo. [24] Yag annaat ekatén, "Heay Are
Agripa ya amin-ayu way nìya-among an chàni ad uwan, antoyan hen anchi tagu way cha
pafasoron amin hen anchichay ahentaguna way Judio ahto ya umat agé ad Jerusalem
way chacha amin enèngaw way mepapchit koma. [25] Ngém hen namistigarà an hiya,
maid met inchahà ah ustoy fasorna ah érégnay iyatéy. Ngém gapo ta chinawatna
way mepasango paat an Aretaaw way Cesar ad Roma, an-og inyafun way mangempééy
ahchi. [26] Ngém hen problemà, maid usto ah esorat-o ah fasorna an Apo Cesar, wat yachi
hen mangempasangowà an chàyu amin ad uwan, am-améd an heay Are Agripa, ta no
fistigaréntaaw, wacha komay machahan ah esorat-o ah fasorna. [27] Te maid gutokna no
epééy-o hen ihay farud an Aretaaw ya maid agé ifagà ah ustoy fasorna."

26

Hen nanàchégan Pablo hen acharna an Are Agripa

[1] Angkay hiyachi yag ekat Are Agripa an Pablowén, "Aya, ta eparufus-o hea way
manàchég hen acharno." Yachi yag entànang Pablo hen limana yag annaat ilugi way
man-ale, ekatnéén, [2] "Heay Are Agripa, ammay te ummalea wat nagasatà tot-owa way
manàchég hen achar-o hen sangwanam mepanggép hen aminay empafasor hen annachay
kacharaantaaw way Judio an haén. [3] Kaskasen hen layad-o te innilà way ma-awatam
amin hen ugalitaaw way Judio ya hen chataaw mansosongelan, wat anoham koma way
mangngar hen antoy aryê an hea."
[4] "Amin hen anchichay ifataaw way Judio, innilacha hen katatagù nanepod hen kaongà
ah fabréyni ya umat agé hen ininggawà ad Jerusalem. [5] Yag innilacha agé non anchaat
an achi ehoot way nanepod hen laprapona, haén hen ihay Fariseo way kaestrektowan
paat way manorad hen afurottaaw way Judio. [6] Yag ad uwan, antoyanà way cha michérém
gapo ta sigurachuwà way ammaan Apudyus tot-owa way ammaan hen anchi empopostana
hen anap-otaaw ad namenghan. [7] Amintaaw way Judio way ganà hen anchichay hemporo
ya chuway kapo-on, chataaw amin chayachayawén ah Apudyus ah enag-agaw ya lenafi
ya chataaw agé amin namnaméén way mangawat hen anchi empopostan Apudyus
ad namenghan. Yag Apo Are, gapo ta afurotò way looh ummale tot-owa hen anchi
empopostan Apudyus, yaha hen chacha mempafasoran an haén. [8] Wat pakay chàyu amin
way nìyamong ahto ad uwanén ammag naligat hen mangafurotanyu way man-uchiyén
Apudyus hen natéy."
[9] Entoroy Pablo way mangaliyén, "Uray haén hen ar-argawat ekat-owén masapor epap-
atè way mangura amin hen mepanggép an Jesus way eNazaret. [10] Wat yachin enammaà
ad Jerusalem, te inidchat hen anchichay anap-apon hen papachi hen karébféngà wat
empafarud-o hen chuaray tatagun Apudyus. Yag no wachay mangaliyén mapchitcha

koma, haén agé hen nangafun hen natéyancha. [11] Wat kankanayén agé way chà empachusa
chicha hen anchichay chataaw ma-am-amongan, ya maid amin iggay-o enammaan way
mangempapelet an chicha ah mangentagayancha koma hen afurotcha an Jesus, ya gapoh
narafus hen aningarngar-o an chicha, anà ammag cha émmé-émméy hen anchichay
anachawwéy way fabréy way i mamaligat an chicha."

Hen nanaphapetan Pablo hen ommafurotana
Apos. 9:1-19; 22:6-16

[12] Entoroy Pablo way mangaliyén, "Wat gapo hen hiyato, émméyà ad Damasco way i
manginggagtà hen anchichay ommafurot an Jesus te piniyarà hen anchichay anap-apon
hen papachi ya inidchatcha agé hen karébféngà way i manelew an chicha. [13] Angkay
hiyachi way cha-ani émméy ad Damasco hen anchi ustoy nanggawa yag innilà hen anchi
ammag napegsay helaw way narpod uchu way kaskasen hen hilina no hen hilin hen
init. Wat an-anig nahili amin, haén ya hen anchichay ifà way netnod, [14] yag an-anig
nàchég amin yag an-owat changrén hen chan ale way Henebreo hen inyalena way ekatna
an haénén, 'Heay Saulo, pakay pap-aligatém haén te anno angkay cha pàpàgangén hen
acharno hen cham mamachasan way mangufat an haén te a-abfaê chillu hea.' [15] Yag an-
owat ekatén, 'Henoa Apo.' Yag ekatnéén, 'Haén ah Jesus way cham paligatén.' [16] Yachi
yag ekatna agéén, 'Tomàchég-a, te hen ganchat-o way mampàila an hea, ta chutokà hea
ah fafà-arê way i mangamma hen laychê. Wat masapor im haphapetén hen katagutagu
hen antoy nangil-am an haén ad uwan ya hen epàilà an hea ah tapen chi ag-agaw.'
[17] Yag entoroy Jesus agé way mangale an haénén, 'Hénagê hea way i mangintudtuchu
mepanggép an haén hen anchichay kacharaam way Judio ya hen anchichay faén Judio
agé, yag an-og hahalla-an hea ah heno way ammaancha an hea. [18] Tudtuchuwam chicha ta
ma-awatancha hen mepanggép an haén ah kahelawan hen hamhamàcha way yachi hen
manhagongancha an Apudyus, ya ta manchùgancha agé hen laweng, wat yachi agé hen
ma-afa-an hen kafaelan Chumunyu an chicha. Yag gapo hen omafurotancha an haénat
macharosan hen fasorcha yag nètapecha hen anchichay tapen hen tatagun Apudyus.'
Yaha hen imfagan Apo Jesus hen nampàil-ana an haén hen chà ayan ad Damasco."

Hen nanaphapetan Pablo hen enammaana

[19] Entoroy Pablo way manginyale an Are Agripa, ekatnéén, "Yachi, Apo Are, enafurot-o
tot-owa hen aminay imfagan Jesus hen nampàil-ana an haén. [20] Wat inlugì ad Damasco way
manudtuchu hen tatagu ya ana-at émméy ad Jerusalem ya anat agé hen aminay sakopon
hen Judea. Yag tinudtuchuwà agé hen anchichay faén Judio way hen intudtuchù an
chicha amin, masapor ifafawicha hen fasorcha ya manhagongcha an Apudyus ya anchaat
agé ammaan hen usto ah manot-owaan way namfafawicha. [21] Yag gapo ta yaha hen chà
ammaan, anà ammag lenapchù hen anchichay ifataaw way Judio ah Templo ta pédténà.
[22] Ngém inggana ad uwan, anà ammag tenotollongan an Apudyus way yaha hen gapona
ah tommàchégà hen sangwananyu ad uwan way manaphapet hen enkaman Apudyus
ah mangngaranyu paat way nan-angato way tatagu ya umat agé hen nan-afafa. Ya
maid kasen safalih chà haphapetén no faén yanggay hen anchi imfafaggan Moses ya
hen anchichay profeta way ma-ammaan. Yag na-ammaan amin cha nadchi tot-owa,
[23] te ilanyu ngén, imfafaggacha met way masapor mapap-aligatan hen anchi Cristu way
empopostan Apudyus ya anat mepapchit. Ya imfagacha agé way hiya hen pés-éy man-
uchi ah mangempaka-ammuwana ah kahara-an hen tatagu way Judio ya uray agé hen
anchichay faén Judio way yachi agé hen mahelawan hen hamhamàcha amin."

[24] É-éttég Pablo way chan ale hen chana manàchégan hen acharna, yag nan-ongawat
agéh Gubérnador Festo way mangaliyén, "Pablo, an-ag nattagar, te hen annay narafus
way enacharno hen cha managar an hea." [25] Ngém sommongfat ah Pablo way mangaliyén,
"Cha-anà mattagar, Apo Gubérnador, te tot-owa angkay paat amin hen antoy chà aryén.
[26] Ya manchinar agé hen hamhamào way manaphapet an cha natto an Are Agripa te innilà
way chechengngarna chillu, te iggay met ma-ammaanto hen helang. [27] Heay Are Agripa, ay

afurotom way tot-owa hen ensosorat hen anchichay profeta ad namenghan. Innilà angkay
way cham afuroton." [28] Yachi yag ekat Are Agripa an Pablowén, "Ay ammoh ekatnowén
uray hen emachén enawisnowat haén way manCristiano." [29] Yag ekat Pablowén, "Uray
hen-emad ono ammag mafayag, hen chawatê yanggay an Apudyus, ta no an mafalin koma,
uray hea ya hen amin annachay cha mangngar hen chà aryén, omafurot-ayu amin an Jesus
way kaman hen ommafurotà, ta komaman-ayu amin an haén way manongad yanggay hen
antoy nakakawwachà."
[30] Angkay hiyachi yag tommàchég ah Are Agripa ya ah Gubérnador Festo ya ah Bernice ya
anat hen amin anchichay tapena way nìtutùchu an chicha, [31] yag ginumhadcha amin way
chan tatagépfar way mangaliyén, "Maid peet tot-owa enammaan nahhay tagu ah érégnah
matéyana ya uray ah mifaruchana." [32] Yag ekat Are Agripa an Festowén, "Meparufus koma
non anna iggay imfaga way mepasango an Are Cesar ad Roma."

27

Hen chacha nanginyéyan an Pablo ad Roma

[1] Angkay hiyachi yag inumchah hen anchi ag-agaw way ekatchéén mepééy ah Pablo ya
hen tapen anchichay farud ad Italia way mepasango hen anchi kangatowanay Are way
Cesar. Wat emporangcha chicha an Julio way ihay kapetan hen sorchachun Are Cesar ta
hiya hen mangetnod an chicha. Ya haénay Lucas, nàyéyà agé, [2] ya wacha agé hen ihay
ifani way eMacedonia way narpod Tesalonica way ah Aristarco hen ngachanna. Angkay
hiyachi yag hinénggép-ani amin hen ihay papor way narpod Adrumeto way nesasaggana
way maligwat way manchag-ochag-oh hen kafabréfabréy hen anchi provinsiyan hen Asia.
[3] Angkay nafigat hen lummigwatanni, nanchag-oh hen anchi luganni ad Sidon, yag
ammag na-anoh eman ah Julio an Pablo te uray no filang way farud hiya, chana chillu
eparufus way mampangagéhad hen anchi papor way i mangila hen tapen anchichay ifana
ad Sidon ah manmangiliyancha an hiya.
[4] Angkay hiyachi way kasen lummigwat hen luganni, chaat agé fumab-ali way cha
mihib-at hen papor, wat nepapelet way enlekawni hen falin hen anchi lota way Chipre
ta machìligan-ani. [5] Yachi way nanlurugan-ani yag lenawhanni hen anchichay lota way
Cilicia ya Pamfilia ya an-aniyat umchah ad Melea way fabréy hen sakopon Licia. [6] Angkay
ad Melea, inchahan kapetan Julio hen ihay safaliy papor way narpod Alejandria way éméy
ano ad Italia, wat nan-aton-ani amin.
[7] Angkay hiyachi, gapo ta napegsa hen anchi fali, wat émméy ah kamanay ag-agaw
way ammag cha péy-apéy-an hen anchi papor way éméy. Wat napaligatan-ani yag an-
aniyat homag-én ad Ganido. Ngém gapo ta anni cha hib-atén hen anchi fali, iggayni
igachang way éméy te enengwani hen chinìligan hen anchi lota way Creta wat lenawhanni
hen anchi lota way hommeloheloan hen chanum way ekatchéén "Salmon." [8] Yachi yag
empengepengetni way éméy ya an-anig naligatan way térén ya an-aniyat narég umchah
hen anchi cha metàtàchan hen papor way ekatchéén "Kahàniyan hen Papor" way ahag-én
hen anchi fabréy ad Lasea.
[9] Angkay hiyachi yag nataktataktak-ani ad Kahàniyan way ingganah narpas hen anchi
lagsak hen Judio way Sosobfotan, wat looh inumchah hen anchi furan way aggaégyat
ah manaranan hen papor gapon fali. Wat tinugutugun Pablo chicha way mangaliyén,
[10] "Inib-a, enlasin-o way aggaégyat no etoroytaaw way éméy ad uwan. Te no ilurudtaaw,
sigurachu way matarà hen chuar way karga ya machachael agé hen antoy papor, yag awni
agé yag wachay maofor an chitaaw amin." [11] Ngém hen anchi kapetan, iggayna afuroton
hen enalen Pablo, te hen enalen hen anchi nangempapor ya hen anchi cha manmaneho
hen enafurotna. [12] Yag gapo agé ta faén ano ammay ah iggawan hen papor ad Kahàniyan
no agiléd, wat laychén hen anchichay chùchùar way nanlurugan way pachasénni koma
way manchakpos ad Fenicia no mafalin, te un-unnina ano ad Fenicia way sakopon hen
Creta te machichìligan hen anchi papor ahchi.

Hen nafaliyan hen anchi papor ah fayfay

13 Angkay hiyachi, kaman paat cha mafég-as hen fali te cha mane-ed hen yawyaw wat
ekat hen anchichay chan manehowén ammay ano, wat mafalin etoroyni way éméy ad
Fenicia. Yachi yag lenapchùcha hen anchi toy-on hen papor yag an-aniyat lumigwat way
cha mangempengepenget way mempa-aklep ad Creta. 14 Yachi yag ammag iggay mahen-
awniyan yag inluginaat hen anchi ammag manongod way fali way mihib-at way narpod
Creta way nan-apet ad chaya. 15 Yachi yag ammag teneweng hen anchi fali hen papor,
wat anchag achi makamaneho gapon anchi fali, wat anchag entachun ta egad hen fali hen
mempayana. 16 Yachi way nachìligan-ani ah aket hen nepachonganni hen anchi akettoy
way lota ad Cauda, yachin nawayaanni way nangempaghép hen anchi fangka way cha
gayuchun hen anchi papor, ngém nampaligat-ani chillu way nangempaghép. 17 Angkay
nepaghépchi yag anchaat fédféchén hen achar hen anchi papor ta achi mafarakyang. Yag
gapo ta émégyatcha no magat ammag ichagah hen anchi papor hen anchi pommepeled
way gahar way ahag-én ad Libia, empahcha hen anchi chakar way fanchila way cha
mangentorong hen anchi papor ta egad hen fali ah mempayana.

18 Angkay nawakas way ammag achi paat mafégfég-as hen anchi fali, inlugicha way
mangentap-ar hen anchi karga ah fayfay. 19 Yag angkay kasen nawakas agé way ammag
hiyahiya chillu, wat ancha agég entap-ar hen aminay marabten way lamentan hen anchi
papor. 20 Yachi yag émméy ah kamanay ag-agaw way ammag hommehellang ad uchu
way maid maila ah init ya umat agén taraw ya ammag séréd hen anchi fali, wat an-anig
nangenanggay amin te maid poros namnamani way matagu.

21 Angkay hiyachi way nafayag way anchag iggay nangnangan hen anchichay ininggaw
hen papor, tommàchég ah Pablo way mangamulid an chicha way mangaliyén, "Chàyu
way inib-à, non anyu koma enafurot hen enalè ta iggaytaaw lummigwat ad Creta, maid
angkay natarà ah kok-owa ya iggaytaaw amin maligatan. 22 Ngém tàén, pas-éményu paat
hen hamhamàyu, te maid angkay matéy an chitaaw te an yanggay hen antoy papor hen
machachael. 23 Innilàha te ad arubyan, ah Apudyus way nangen-awa an haén ya hiya
hen chà chayawén, empalena hen anghelna way mangimfaga an haén way mangaliyén,
24 'Achia cha émégyat Pablo, te achia matéy te masapor chillu mepasangoa an Are Cesar
ad Roma. Yag hen ség-ang Apudyus an hea, halimunana agé hen anchichay karuganno
ta maid agé matéy an chicha.' 25 Wat hiyachi, inib-à," way ekat Pablo, "émhép koma hen
hamhamàyu te manokchù met ah Apudyus way ammaana way ammaan hen imfagana an
haén. 26 Ngém hen mekaman, ichurun hen fali hen antoy papor hen ihay akettoy way lota
way nanggagawa hen fayfay."

27 Angkay hiyachi way émméy ah ustoy chuway chuminggu hen cha chillu mem-
pafangchafangchan hen anchi fali an chàni hen anchi fayfay way Adriatico, yag yachi
way gawan ménat chi lafi, yag lenènan hen anchichay chan maneho way cha-ani peet
homag-én hen lota. 28 Wat anchaat uy-uyun hen kamang ah mangamangancha hen ka-
adcharém hen chanum, yag chuwanporo way chupa hen ka-adcharémna. Angkay na-awni
way enkasencha, émméy yanggay ah hemporo ya lemay chupa. 29 Yachi yag émmégyatcha
te magat mesagud hen anchi papor hen anchi apehorhor, wat inuy-uycha hen opat way
toy-on hen emot hen anchi papor ta matoy-onan yag anchaat manluwaru ta pegpega paat
yag pommaway.

30 Angkay hen anchichay chan chunu hen papor, penachascha way mangentat-allingéb
way lomayaw, wat anchag inuy-uy hen anchi fangka way manluganancha koma way
lomayaw te hen lasoncha, icha ano igga hen tapenay toy-on hen hongad hen papor.
31 Ngém enlasin Pablo hen hamhamàcha, yag annaat ifaga hen anchi kapetan ya hen
anchichay sorchachuna way mangaliyén, "No taynan hen annachay chan chunu hen
antoy papor wat maid angkay namnamataaw way matagu." 32 Yachi yag senongpatat hen
anchichay sorchachu hen hilun hen anchi fangka wat na-anud.

33 Angkay hiyachi way tég-angay pomaway, enà-arò Pablo hen anchichay tatagu ta
mangancha koma, ekatnéén, "Ustoy chuway chuminggu ad uwan way maid poros

nangnangananyu gapoh hamhamàyu ya chanagyu. [34] Wat panga-aseyu paat ta mangan-
ayu ta omorheayu, te maid angkay matarà ah uray ihà-an an chitaaw." [35] Yachiy enalen
Pablochi yag annaat aran hen tenapay yag nanyaman an Apudyus hen sangwanan amin
hen anchichay tatagu ya annaat pet-angén yag inlugina way mangan. [36] Wat seném-ém
tot-owa hen hamhamà amin hen anchichay tapena yag anchaat agé amin mangan. [37] Hen
aminay ininggaw hen yachiy paporat, émméy ah chuwanggasot ya pitunporo ya éném
way tatagu. [38] Angkay nagipoh-ani amin, entap-archa ah fayfay amin hen anchi tapenay
karga way fégah ta yumagyagpaw hen anchi papor.

Hen nachachaelan hen anchi papor

[39] Angkay pommaway, wacha hen maila way lota, ngém maid innilan hen anchichay
chan ammah papor no henochi way lota. Ngém wachan innilacha way huyù hen fayfay
way ammay hen tarantagna te paginahar, wat ekatchéén pachaséncha no mafalin way
mempatàchang hen papor an nadchi. [40] Wat hen enkamancha, ginhatcha hen hilun hen
anchichay toy-on way manaynan ah fayfay yag inigsancha way nangùfad hen anchi
nigagallotan hen ipayna. Yag anchaat pasadsachén hen anchi fanchila way ininggaw hen
hongadna ta way én-énnén hen yawyaw way mangintùyud. Wat inlugin hen anchi papor
way màmàéy hen penget hen tarantag. [41] Ngém ammag nesaguchat agé hen hongadna
hen anchi pommepeled way gahar, yag ammag nelafù way achi màéy. Yag chaat agé
ichagachagah hen napegsa way challuyun hen anchi emotna, wat cha marakarak yag cha
metap-atap-ar hen anchi chengchengna.

[42] Angkay hen anchichay sorchachu, ekatchéén pédténcha koma amin hen anchichay
farud te awni yag tumifùcha way omawid. [43] Ngém ah kapetan Julio, empawana te achina
laychén way matéy ah Pablo. Wat imfagana way amin hen anchichay nangila way tumifù,
mampég-ahcha ah fayfay ta tumifùcha way mamangpango way tomàchang hen tarantag.
[44] Waman hen anchichay tapena, ancha an umunud ano way pomaud hen tabra ono
heno way nachael way away way narpon anchi papor. Wat yachi hen enkamanni way
tommàchang yag an-aniyat matagu amin.

28

Hen na-ammaan ad Malta

[1] Angkay hiyachi way tommàchang-ani amin, chengngarni way Malta peet hen ngachan
hen anchi lota way nanggagawa hen fayfay. [2] Yag am-ammay agé hen enkaman hen
anchichay eMalta an chàni. Yag gapo ta cha umuchan hen hiyachi ya ammag tongnin,
nan-apoycha ah man-anichuwanni. [3] Yag yachi way enamong Pablo hen himfatà way
pateng yag ammag na-agam-am peet hen ihay aggaégyat way farakkan, yag hen chana
mangentongwan, ammag naptangan ménat hen anchi farakkan yag fummùnag way
namngat hen liman Pablo way ammag nanhabrot. [4] Yachi way innilan hen anchichay
eMaltachi, nan-ahepennootcha way mangaliyén, "Magat ihay pommatéyha way tagu
te ilangngén, tàén iggay maofor ah fayfay, achi chillu eparufus hen omay-ayong way
matagu." [5] Ngém ah Pablo, annag empayagpag hen limana yag nàchég hen anchi farakkan
hen anchi apoy way iggayna ekenkeno hen namngatana. [6] Hen anchichay eMalta, anchag
hahadchén hen fumnarana ya hen matoachana way matéy. Ngém yachi way na-awni way
ammag maid peet ekatna, anchaat agég finalewan hen hamhamàcha yag ekatchéén hiya
ano agé hen ihay apudyus.

[7] Hen anchi hag-én hen tommatàchanganni ad Malta, wat wacha hen lotan hen anchi
toray hen tataguhchi way ah Publio hen ngachanna. Ya ammay agé hen enkamanna an
chàni te menangilina chàni ah toroy ag-agaw. [8] Yachi agé yag netongpo way nansaket
ah amana way amchan hen pochotna ya chan poto. Wat émméy ah Pablo way i
nangentam-ang an hiya yag inchàépna hen limana way manginluwaru yag naka-anat
agé hen saketna. [9] Angkay nanchinngar way na-ammaanchi yag anchaat umale amin
hen anchichay tapenay chan saket hen hiyachiy lota way i mempaka-an hen saketcha,
yag naka-an amin tot-owa. [10] Yachi yag chuar hen chacha inidchaidchat an chàni gapoh

layadcha. Yag yachiy lommayaw-ani, inidchatcha amin hen masaporni para hen kasenni manluganan hen papor.

Hen nentoroyancha way éméy ad Roma

[11] Angkay hiyachi way natoroy furan-ani ad Malta, kasen-ani lummigwat way nìlugan hen ihay papor way ini-inggaw ahchid Malta ingganah narpas hen agiléd. Ya hen yachiy papor, narpod Alejandria way nangadnan ah "Kapel way Apudyus." [12] Yachi way nanlugan-ani, inumchah-ani hen fabréy ad Siracusa, wat toroy ag-agawni agéhchi [13] yag an-aniyat kasen lumigwat way ummaled Regio. Angkay nawakas, ammay hen cha ekaman hen yawyaw, wat yachiy kasen nawakas, inumchah-ani ad Puteoli. [14] Hen kawadni ad Puteoli, inchahanni hen tapen anchichay ommafurot wat enayagan chàni. Yag yachi way nakachumingguani an chicha, yag an-aniyat lumigwat way manaran way éméy ad Roma. [15] Yachi yag hen anchichay ommafurot ad Roma, chengngarcha way naway-ani, yag anchaat lumigwat way i manib-at an chàni. Yag a-anachawwéy hen chinarancha te hinib-atni hen tapena hen anchi market ad Apia ya anniyat agé hib-atén hen tapena hen iggaw hen anchichay toroy faréy way chachag-ohan. Yag hen nangil-an Pablo an chicha, ammag nanyaman an Apudyus, te seném-ém way térén hen hamhamàna.

Hen nanagépfaran Pablo hen anchichay Judio ad Roma

[16] Angkay hiyachi way inumchah-anid Roma, neparufus ah Pablo way i-inggaw hen ihay faréy way faén pagfaruchan, ngém mawawà-acha chillu hen ihay sorchachu way manguguwwarcha an hiya.

[17] Angkay hiyachi way nanlooh hen toroy ag-agaw, empa-ayag Pablo hen anchichay anap-apon hen Judio ahchid Roma ta mantatagépfarcha. Angkay na-amongcha, ekatna an chichéén, "Chàyu way sosnod way anap-apo ahtod Roma, maid angkay enam-ammaà ah laweng hen uray heno hen anchichay sosnodtaaw way Judio, ya maid agé kenontarà hen gagangaytaaw way intudtuchun hen anap-otaaw ad namenghan. Ngém tàén chilluchi, anà ammag imfarud ad Jerusalem yag emporangà hen anchichay eRoma ahchi. [18] Angkay finistigarà, ekatchéén meparufusà koma te maid inchahancha ah fasor-o ah mamchitanà. [19] Ngém ammag achi poros laychén hen anchichay ifataaw way Judioha wat napeletà way mangimfaga hen mepasangowà an Are Cesar ta hiya hen mangimfanag, uray maid epafasor-o hen anchichay ifataaw. [20] Wat yachi hen nangempa-ayagà an chàyu ad uwan ta tagépfarê chàyu paat ya ta esoplekar-o an chàyu no pakay nifaruchà. Te ah katot-owana, nifaruchà gapo yanggay hen afurot-o way ah Jesus hen kafud-asan hen namnamataaw way Judio way empopostan Apudyus an chitaaw."

[21] Yachi yag ekatcha an Pablowén, "Maid met enawatni ah sorat way narpod Judea mepanggép an hea, ya maid amin henaphapet hen anchichay ifataaw way Judio way narpohchi way wachay laweng ah enammaam. [22] Ngém laychénni paat chillu way mangngar hen wachah hamhamàno mepanggép an Jesus, te hen ma-awatanni yanggayat uray heno way lotéén chacha kontaréén hen mepanggép an hiya way cham tàchégan."

[23] Angkay hiyachi way inumchah hen anchi ag-agaw way imfagacha way kasencha mantatagépfaran, ancha ammag chuar hen anchichay Judio way ummale hen anchi faréy way ininggawan Pablo. Wat nanlugi hen cha pomaway ingganah nadhém hen nanudtuchuwana an chicha way mangensoplekar hen mepanggép hen mantorayan Apudyus. Yag penachasna way mangempaka-awat an chicha mepanggép an Jesus way chana imfisafisar hen ensorat Moses ya hen anchichay profeta ta éhéd yag ma-awatancha koma. [24] Wat wachacha tot-owa hen tapena way nangafun hen intudtuchuna wat ommafurotcha. Ngém wachacha chillu hen tapena way ammag achi omafun. [25] Angkay hiyachi way cha madhém way chacha ilugi way mafuar, chachan sosongel mepanggép hen chengngarcha. Wat hen anongoh way enalen Pablo an chicha, ekatnéén, "Chàyu hen mafud-asan hen imfagan Apudyus hen anchichay anap-otaaw ad namenghan way empahpahmà hen Espirituna an Isaias. [26] Ekat Apudyusén, 'Im ifaga hen anchichay ahentagum way ekatnowén,

Tàén anyug cha changréchangrén hen aryê, achiyu chillu ma-awatan. Yag tàén anyug
féféttégén hen chà epaìla, achiyu chillu elasin no henochi. [27] Te hen mepaniyanyu
way tatagu, anyug kaman henohorot hen ingayu, ya anyug kenekemet hen
matayu. Te non an umat yag faén, makagngar-ayu hen chà ifaga, ya makaila-ayu
hen chà epaìla, yag ma-awatan hen hamhamàyu hen na-ammaan. Wat kapeletan
way yachi hen manhagonganyu an haén ah manga-anà hen fasoryu.'
Yaha hen ekat Apudyus." [28] Wat henalenonot Pablo agé way mangaliyén, "Wat ma-
awatanyu, chàyu way inib-à way Judio way ad uwan, mepagngar hen anchichay faén Judio
ah kahara-ancha an Apudyus, te chicha, mafalin chumngarcha."
[29] Angkay narpaschi way enalen Pablo, anchag chan sosongel hen anchichay Judio way
lomayaw.
[30] Angkay hiyachi yag ininggaw ah Pablo hen anchi faréy way chana afangan hen
unig hen chuway tawén, wat chana agé paghépaghépén hen aminay umale way mangila
an hiya. [31] Yag chana agé epagngapagngar mepanggép hen mantorayan Apudyus, ya
chana agé itudtutudtuchu hen mepanggép an Apo Jesu Cristu way ammag natorod hen
enkamkamanna ya maid agé nangempap-awa an hiya.

Hen sorat Pablo hen anchichay eRoma

Ah Pablo way aposel Jesu Cristu hen nangensorat hen yatoy sorat hen kawad-ana ad Corinto hen tawén way 57 ménat. Yag hen nangensoratana, ta ah mangemparawagana no heno paatchi hen anchi ammayay chamag way hen fégahnaat hen mimfilangan Apudyus hen tatagu ah maid fasorna an hiya. Yag hen mifilangan ah maid fasorat gapon afurot ya faén gapon manorachan hen orchin. Wat ah Jesu Cristu yanggay hen manchinlan ta mìyachar hen Espiritun Apudyus an chitaaw way yachin laprapon hen mangammaantaaw hen ammayén Apudyus. Yag enlawag agé Pablo way an inwalin Apudyus hen anchichay Judio ah katorongan hen faén Judio, ngém agamichéna chicha chillu ah tapen chi ag-agaw.

1 Haén ah Pablo way chan sérfi an Jesu Cristu, yag chinutokanà way man-aposel ya
piniyarà way i manginwarawag hen anchi ammayay chamag way narpon Apudyus 2 way
empopostana chillu ad namenghan te yachi hen ensorat hen anchichay profetana. 3 Yag
hen hiyachiy chamag, wat maid kasen no faén hen mepanggép hen anchi anà Apudyus
way Apotaaw way Jesu Cristu. Yag no mepanggép hen kenatataguna, niyanà way ganà
Arey David. 4 Yag mepanggép agé hen kena-apudyusna, wat nepàila way hiya hen anchi
mannakafael way anà Apudyus hen anchi nan-uchiyana hen natéyana.
5 Yag gapon Jesu Cristu, senég-anganà an Apudyus yag chinutokanà ah man-aposelna
way i manginwarawag mepanggép an hiya hen katagutagu hen antoy lota ah omafurotan-
cha. 6 Wat yachi hen netapyanyu agé, chàyu way cha omafurot ahnad Roma te penelen
Apudyus chàyu agé way omafurot an Jesus ah mantataguna.
7 Wat antoyan hen sorat-o an chàyu amin ahnad Roma way laylaychén Apudyus ya
penelena ah mantataguna.
Wat ta totollongan chitaaw amin an Amataaw way Apudyus yah Apotaaw way Jesu
Cristu, ya ta papannohoncha agé hen hamhamàtaaw amin.

Hen nanyamanan Pablo an Apudyus
1 Cor. 1:4-9; Efes. 1:15-23; Fili. 1:3-11; Col. 1:3-14

8 Wat ta an-owat an etoroy, manyamanà unna an Apudyus gapon Jesu Cristu te hen
iyaman-o, hen nanhemamagan hen afurotyu hen karotarota. 9 Yag inni-ilan Apudyus
way tot-owachi way hiya chillu hen anchi chà mansérfiyan ah péppég chi kafaelà
way mangintudtuchu hen anchi ammayay chamag mepanggép hen anàna. Wat no
manluwaruwaén 10 chà etape chàyu. Ya hen ihay chà agé chawatén an Apudyus no mafalin,
wat ta eparufusà koma way umale ahna way i mangilan chàyu. 11 Te an-og laychén paat way
mangila an chàyuhna, ta wachay iyà itudtuchu an chàyu way narpon Espiritun Apudyus
ah pomegsaan hen afurotyu. 12 Ya faén agé yanggay afurotyu hen mepas-ém gapon haén,
te uray agé haénat sém-ém hen hamhamào no ilà hen afurotyu.
13 Sosnod, ma-awatanyu koma way kankanayén way ekat-owén umaliyà ahna way
mangilan chàyu, ngém anà ammag cha mahalihaliwa. Te hen laychê paatat ta iyà
tudtuchuwan hen tapena ahnad Roma agé ah omafurotancha way kaman hen chà
manudtuchuwan hen anchichay faén Judio hen tapen hen fabréy. 14 Te yachi chillu hen
impiyar Apudyus an haén, yag songfatà an hiya no achì ammaan. Wat yachi hen iyà
manudtuchuwan hen katagutagu hen antoy lota way na-achar man ono cha-an, ya umat
agé hen anchichay machayaw ya hen anchichay achi. 15 Wat hiyachi hen an-og laychén
paat way i mangintudtuchu hen anchi ammayay chamag an chàyu ahnad Roma agé.

Hen kafaelan hen anchi ammayay chamag
1 Cor. 1:18, 24

16 Anà ammag sigurachu mepanggép hen anchi ammayay chamag, te yachi hen
mangimfaga hen kafaelan Apudyus way manarà hen uray heno way tatagu non anat an
omafurot way manepod an chàni way Judio ya anat agé hen anchichay faén Judio. 17 Te hen
anchi ammayay chamag, yachi hen mangimfaga hen ekaman Apudyus way mangimfilang

hen tatagu ah ammay an hiya. Ya maid kasen mangimfilangana hen tatagu ah ammay no achi yanggay gapo hen afurotcha. Te yachi chillu hen imfagan hen anchi nesosorat way alena ad namenghan way ekatnéén, "Hen anchi tagu way mifilang ah ammay gapon afurotna, hiyachi hen mètagu an Apudyus ah ing-inggana."

Hen kenaraweng hen tatagu
Apos. 14:17; 17:24-31

18 Looh nifafagga hen anchi pararo way aningarngar Apudyus hen anchichay menangfa-
sor way tatagu way ammag achi omafurot ya cha mangamma-amma hen laweng. Yag hen
anchi laweng way chacha ammaan, yachi agé hen mangempapawa hen mangafurotancha
hen katot-owaan. 19 Wat sigurachu way machusacha te narawag met an chicha hen
anchichay ma-ammuwan mepanggép an Apudyus te lenawarawagan Apudyus. 20 Te ilanyu
ngén, uray achi maila ah Apudyus, melarasin chillu hen kena-apudyusna ya hen anchi
mannakafalinna way maid péppégna. Te nanepod hen nangammaana hen antoy lota,
narawag mepanggép an hiya, te hen anchichay enammaana hen kail-an mepanggép an
hiya. Wat hiyachi hen ammag maid poros laslason hen tatagu ah achicha mangafurotan
an hiya. 21 Ngém uray ta innilan hen tatagu mepanggép an Apudyus, ancha chillug an
achi chayawén hiya, ya ancha agég achi manyaman an hiya. Wat ammag sommafali hen
hamhamàcha ah maid gutokna, yag ammag hommelahelang hen hamhamàcha ingganah
maid poros ma-awatancha mepanggép an hiya. 22 Hen ekatchaat naraengcha, ngém
anchaat agé peet an nawéngwéng. 23 Te chicha, anchag entagay way manayaw hen tot-
oway Apudyus way natattagu ah ing-inggana, yag chachaat agé chayawén hen anchichay
ammag enammaan hen limacha ah man-apudyuscha ano way tenaggutaggu hen tapena
ancha kenaskassole hen tapena ya enan-annimar ya finab-arakkan.
24 Wat gapon hiyachi, ammag winayaan Apudyus chicha way mangamma hen uray
heno way laweng way laychéncha, wat ammag maid achi wacha ah aggarémha ah chacha
ammaan ah mangusarancha hen acharcha. 25 Yag hen laprapon nadchi, te anchag achi
afuroton hen anchi innilacha way tot-owa mepanggép an Apudyus, yag anchaat agég
emparég way mangafurot hen kétém. Te anchag cha chayawén ya patigén hen anchichay
an lawag enammaan Apudyus yag faénat agé ah Apudyus paat way nangamma an cha
nadchi way hiya yanggay koma hen machachayaw ah ing-inggana. Amen.
26 Wat gapo ta yachi hen chacha ekaman, ammag winayaan Apudyus chicha way cha
mangamma-amma hen anchi ammag aggarémha ya afifiin way narpo hen laylaychén
hen achar. Wat uray hen anchichay tapenay finufaeyén chachan henhennòyong way
mangamma hen anchi aggarémha way achi koma mafalin way ma-ammaan. 27 Yag umat
agé hen tapen anchichay lenarae, te ammag faénat agé hen fufae hen ahaw-éncha te hen
pachongchaat agé way larae hen laylaychéncha. Wat ammag aggarémha ya afifiin way
térén hen chachan hòhòyongan. Wat awahcha hen kachusaancha gapon anchi sabsafali
way chacha ammaan.
28 Wat yachi, gapo ta anchag achi patigén ah Apudyus, yachi agé hen nanginyanggayana
an chicha, ta man-awacha hen anchi nenèfat way hamhamàcha ya hen anchi aggaukos
way a-ammacha. 29 Wat ammag maid achicha ammaan ah laweng te anchag man-ameam
ya achicha laychén hen ifacha. Ya ancha agég ma-apés ya pomatéy. Ya anchag chan
sosososongel way nan-asilibcha ya pèlorokopcha ya komakappotcha. 30 Yag ancha agég
cha ustan hen tapena ya anchag achi laychén ah Apudyus. Ya ancha agég pap-aliw-
an hen anchichay aggarayos way tatagu. Ya chachan pahih-iya ya mampaspasekat, yag
chachaat agé chillu anapén hen kaskasen way laweng ah ammaancha. Ya ancha agég achi
mangiggéén hen chinàcha-archa 31 ya ammag maid hamhamàchah ammay, ya ancha agég
achi matalek ya maid amin layadcha hen uray ahimfafaryancha, ya maid agé innilacha way
manég-ang ah uray heno. 32 Hen chichachiy tatagu, tàén no innilacha way chuchusséén
Apudyus ah ing-inggana hen anchichay mangamma hen kaman an cha nadchi, ancha
chillug cha ilurud way mangamma. Yag chachaat agé ammayén hen anchichay tapena
way cha mangamma hen kaman hichi.

2

Maid manginlisi hen chusan Apudyus
Mat. 7:1-5

1 Heay tagu way cha mangarkoro hen kenaraweng hen tapena, achim angkay ekatén
ilisiyam hen kachusaam an Apudyus, tàén henoay tagu. Te no aryém hen karaweng
hen tapena way yachiyat agé chillu hen cham ammaan, wat cham angkay ammaan hen
kachusaam an Apudyus. 2 Yag innilataaw met agé way nenènong hen ekaman Apudyus
hen manguwisana hen heno way mangamma ah laweng. 3 Wat hea way ammag cha
mangarkoro hen kenaraweng hen tapena yag pachongat agé peet hen cham ammaan, ay
ammoh ekatnowén ilisiyam hen kachusaam an Apudyus. 4 Ono magat lawa anno yanggay
ammag manchinlan hen kenaség-angna ya hen kena-anohna way ekatnowén ancha-ag
pasinsiyéén. Ay ammoh yaha hen manchinlam. Ay ammoh achim ma-awatan way hen
pontos hen anoh Apudyusat ah ma-à-aroan ah mangentagayan koma hen anchi laweng
way cha amma-ammaan. 5 Ngém an-ag térén way achin fafawi. Wat anno angkay an cha
héphépén hen kachusaam an Apudyus ah pegwana hen umchahan hen anchi nenènong
paat way manguwisana hen aminay tatagu hen antoy lota. 6 Te maid chuwachuwana
way ah Apudyus, idchatna hen aminay tatagu hen assong hen enammaancha. 7 Wat
hen anchichay tatagu way mangempapate way mangamma hen ammay way anchag
agawaan hen mangammayan Apudyus an chicha ya hen mèawaancha hen mannanayun
way ataguwan, wat chicha hen mangidchatan Apudyus hen mètaguwancha an hiya ah ing-
inggana. 8 Waman hen anchichay tatagu way anchag laylaychén yanggay hen laychéncha
way anchag achi iyafiin hen tot-owa te ancha cha ammaan hen heno way laweng way
laychéncha, wat chicha hen ammag mangempohoran Apudyus hen aningarngarna hen
manusaana an chicha. 9 Wat hiyachi hen mapaligatan ya mapàpàgangan hen egachay
tatagu way mangamma hen laweng way hen Judio unna ya anat agé hen anchichay faén Ju-
dio. 10 Ngém hen aminay tatagu way cha mangamma hen ammayén Apudyus, pachayawén
Apudyus chicha ya pangatowéna chicha ya papannohona agé hen hamhamàcha way
milugi hen Judio unna ya anat agé hen faén Judio. 11 Yachi hen ekaman Apudyus te hiya,
ammag papchong hen ekamanna way manguwis hen amin way maid wahwahigéna.
12 Hen anchichay faén Judio way maid anchi orchin Apudyus an chicha way ensorat
Moses, uwisén chillu Apudyus chicha gapon fasorcha, ngém faén hen anchi orchin hen
mimfisarana hen manguwisana an chicha, te maid innilacha an cha nadchi. Waman amin
hen anchichay Judio way nangila hen anchi orchin, yachiyat agé hen mimfisaran Apudyus
hen manusaana an chicha gapon nanlabsengancha. 13 Te achi ammag ammayén Apudyus
hen tatagu gapon chana mangngaran hen anchi orchin, te hen ifilangna ah ammayat hen
anchi manorad paat hen anchi orchin. 14 Maid innilan hen anchichay faén Judio hen anchi
orchin Moses, ngém mag-ay ta ammaancha chillu hen anchi usto way intudtuchun hen
anchi orchin, yachi hen mail-ana way elasincha chillu hen usto ah hamhamàcha, wat yachi
hen miyalig ah orchin way chacha agé soroton. 15 Wat hen hiyachiy chacha mangammaan
hen usto, yachi hen mangempàila way nimura peet ah hamhamàcha hen anchi usto way
intudtuchun hen anchi orchin. Ya hen manlènaan hen hamhamàcha, yachi hen manguwis
an chicha no laweng ono ammay hen enammaancha. 16 Wat yachi hen ekaman Apudyus
ah mauwisan hen katagutagu, te no umchah hen anchi ag-agawna, uwisén Jesu Cristu hen
aminay netataro way hehemmà hen katagutagu way yachi chillu hen empaka-ammun hen
anchi ammayay chamag way chà iwarawag.

Achi ilisiyan hen anchichay Judio hen chusan Apudyus gapon kenaJudiocha
Gal. 2:15-21; 3:1-14; 5:1-12

17 Chàyu way kacharaà way mangaliyén Judio paat way tatagun Apudyus, magat chayu
manchinlan hen nanangchénanyu hen anchi orchin Moses ah ketapyanyu an Apudyus
ya magat chayu agé epasekat hen nangammuwanyu paat hen tot-oway Apudyus. 18 Yag
innilayu agé hen laychén Apudyus way ammaanyu koma te wachan anchi orchinna way
cha manudtuchu an chàyu ah mangenlasinanyu hen ammayéna. 19 Yag gapon hiyachi,

magat sigurachu hen hamhamàyu way chàyu paat hen nangenlébféng way manudtuchu
hen anchichay kaman nabfurag way maid innilacha mepanggép an Apudyus yag kaman-
ayu ano agé paat helaw way manelaw hen anchichay helang hen hamhamàna. [20] Ya
magat ekatyuwén chàyu paat hen wachan karébféngana way mangamhew ya manugun
hen anchichay maid innilana way ammag kaman utteng, te wacha an chàyu paat hen
anchi orchin wat maid achiyu innila ah tot-oway ma-afurot. [21] Wat an-ayug naraeng
way manudtuchu hen tapena, ngém pakay achiyu etape hen acharyu way manudtuchu
nò. Te hen chayu mangintudtuchuwan way achita koma cha mangakaw, pakay cha-
ayuwat agé mangakaw nò. [22] Ya hen anchi chayu agé mangintudtuchuwan way achita
cha chumagchagas, ay maid tot-oway chagchagasyu. Yag ekatyu agéén aggaukos an
chàyu hen machayawan hen faén ustoy Apudyus, ngém pakay an-ayug natorod nò way
hénggép hen sesemfa-ancha way i mangakaw hen michaton an chicha. [23] Yag chayu agé
epasekat hen anchi orchin Apudyus way wacha an chàyu, ngém chayu met agé chillu
ammaan hen ka-ahoyan Apudyus hen chayu manlabsengan hen anchi orchinna. [24] Tot-
owa hen anchi nesosorat way alen Apudyus ad namenghan way ekatnéén, "Gapon chayu
ekamkaman way Judiowat ammag yachiyat agén cha mangsotan hen anchichay faén Judio
an Apudyus."

[25] Hamham-éntaaw ngén, chàyu way Judio, te no chayu tot-owa tongparén hen anchi
orchin Apudyus way ensorat Moses, wat wacha tot-owa hen sérfin hen anchi namarkaan
hen acharyu way yachi hen markayu ah nangentataguwan Apudyus an chàyu. Ngém no
anyu agég cha labselabsengén hen anchi orchinanchi, an angkay ammag maid sérfin hen
anchi namarkaanyu. [26] Yag umat agé hen anchichay faén Judio way cha-an namarkaan hen
acharcha, te no ammaancha chillu hen anchi usto way intudtuchun hen anchi orchin, wat
ifilang Apudyus chicha ah kaman namarkaan. [27] Wat yachi, hen anchichay faén Judio way
cha-an mamarkaan hen acharcha ngém chacha chillu ammaan hen anchi intudtuchun
hen orchin, chicha hen mangempàila way machusa-ayu way Judio. Te chàyu way tapena,
tàén namarkaan paat hen acharyu ya wacha agé hen anchi nesosorat way orchin an
chàyu, anyu chillug achi tongparénchi. [28] Te ilanyu ngén, faén angkay tot-oway Judio ah
matan Apudyus hen anchi an yanggay an niyanà paat way Judio ono namarkaan paat
hen acharna. [29] Te hen tot-oway Judio ah matan Apudyusat hen anchi nafalewan hen
katataguna way faén yanggay hen acharna hen namarkaan, te kaman namarkaan hen
hamhamàna. Yag hen ka-ammaan nadchiyat gapon nan-ancharan hen Espiritun Apudyus
an hiya yag faén gapon nan-ancharan hen anchi orchin. Yag hen hiyachiy tagu, uray achi
chayawén hen tatagu hiya, chayawén chillu Apudyus.

3

[1] Magat wachay mangaliyén, "Wat no yaha, nokay peet lawa hen sérfin hen kenaJudioni
nò, yag nokay agé hen sérfin hen namarkaanni agé." [2] Ngém achiyu ekat hena, te ah
katot-owana, chuar chillu hen sérfin hen kenaJudion hen Judio, te hen iha, chicha paat
hen nangemporangan Apudyus hen alena. [3] Ngém wachacha hen tapena way anchag
achi tomongpar hen hiyachiy enalena. Wat ay ammoh gapo ta anchag an achi matalek
hen tapena yag ekattaaw agéén achi matalek ah Apudyus. [4] Achi mafalinha, te ah
Apudyus, uray ta anchag nangéttém hen egachay tatagu hen antoy lota, achi chillu
mafalin mankétkétém ah Apudyus. Te hen anchi nesosorat way alena, ekatnéén,

"Heay Apudyus, mamàila way tot-owa ya nenènong hen aminay ifagam. Wat uray heno
hen ekaman hen tatagu way manginyanap ah nèfatam, maid chillu machahan, te
maid poros mèmèfatam."

[5] Magat wachay tatagu ah mamfilosopya way mangaliyén, "Ammay kayyà hen fuma-
soran hen tatagu te hen kenarawengcha, yachi hen mangemparawag hen kena-ammay
Apudyus." Yag awniyat ekatna agéén, "Laweng no chuséén Apudyus hen anchi fummasor
te hen anchi fasorna met agé hen cha mangemparawag hen kena-ammay Apudyus."

[6] Ngém ammag achi éméyha way hamhamà te no faén nalimpiyu ah Apudyus, nokayat
agé hen ekamanna way manguwis hen aminay tatagu nò.
[7] Awniyat wachan ammag sosomngel chillu way mangaliyén, "Oo a, ngém no
mankétémà yag yachi hen meparawagan hen kenanongnong Apudyus ya hen kenamaid
hen kétém an hiya, ay achi kaskasen hen kachayawana gapon mankétmà, wat achiyà
koma chuséén, a." [8] Wat hen fanag hen hiyachiy hamhama-at, uray kagé antaaw ammag
cha fumasofasor, te ammay peet chillu hen halenonotna. Ngém ammag maid gutok
nadchiy hamhamà te an omenparaweng. Ngém wachachaat ano agé hen cha mangsot
an haén way mangaliyén yaha ano hen chà itudtuchu. Wat chichachiy tatagu, awahcha
hen machusaancha.

Maid tagu ah iggay fumasor
1 Juan 1:8-10

[9] Magat wacha chilluy mangaliyén un-unnina chàni way Judio no chàyu way faén Judio.
Ngém faén angkaychi te looh-o imfaga way hen egachay tatagu way uray hen Judio ya
umat agé hen anchichay faén Judio wat menangfasortaaw amin. [10] Te yachi hen imfagan
hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén,
"Maid poros tagu ah ammay. [11] Yag an agég maid iha ah mangawat hen ammayén Apudyus,
te maid amin iha ah manlayad way manganap hen laychéna. [12] Yag nanchùgancha
amin ah Apudyus, wat anchag enomfat amin. Yag ammag maid poros iha ah
mangamma hen usto. [13] Ammag aggaukos hen alecha ya hen tapàcha way kaman
yanggay hen natotòafan way lufù. Ya ancha agég naraeng way mankétém ah
marokopan hen ahentagucha. Ya hen chacha mangsotan hen pachongchay tagu,
wat kaman paat agé hen fangat hen farakkan. [14] Ya an agég kae-ensorto hen alecha
way anchag nangedchot. [15] Ya ancha agég alesto way mamaligat hen tapena ya uray
hen pomatéy. [16] Yag uray heno way ayanchéén ginurucha hen tatagu ya wacha hen
chachaeléncha. [17] Ammag maid paat hamhamàcha way mangempatempoyug hen
tatagu. [18] Yag ammag maid paat innilacha way émégyat an Apudyus."
Yachi hen nesosorat.
[19] Ya innilataaw agé way amin hen anchi nesosorat way orchin Apudyusat para hen
anchichay mamangchén hen anchi orchinna. Wat gapon cha nadchiy orchin, netotoppò
hen manlasonan hen uray heno way tagu hen antoy lota ah achina kachusaan an Apudyus
te maid poros ihah iggay fummasor. [20] Wat ammag maid tatagu ah mifilang ah maid
fasorna an Apudyus gapon chana manongparan hen anchi orchin, te maid chillu tatagu
ah makatongpar amin hen anchi orchin. Te hen pontos chillu hen anchi orchin wat anna
an epàila hen tatagu no heno hen ekat Apudyusén fasor.

Hen mangimfilangan Apudyus hen tatagu ah maid fasorna an hiya
Gal. 3:1-14; Efes. 2:1-10

[21] Ngém ammay ad uwan te empàilan Apudyus hen ekamanna way mangimfilang hen
tatagu ah maid fasfasorna an hiya. Yag hen hiyachiy enkamanna, iggay agé mantaptape
hen anchi manorotan hen orchin way ensorat Moses. Manowat te imfafaggan hen anchi
orchin ya umat agé hen anchichay profeta mepanggép hen anchi ekaman Apudyus. [22] Te
hen mangimfilangana hen tatagu ah maid fasfasorna an hiya, wat gapo yanggay hen
afurotcha an Jesu Cristu yag anggay. Yag maid agé wahwahigén Apudyus [23] te an chillug
maid tagu ah iggay fummasor, wat maid awanwani hen mangammayan Apudyus an
chitaaw amin. [24] Ngém tàén no hiyachi, gapo yanggay hen anchi ség-ang Apudyusat
ifilangna chillu hen tatagu ah maid fasfasorna an hiya. Yag anna agég ilibli hen ség-angna
hen tatagu gapon enammaan Jesu Cristu way nanobfot an chitaaw. [25] Te ah Jesu Cristu,
empalen Apudyus hiya way matéy ta hen nifùfuan hen charana, yachi hen mamayadna
hen fasor hen tatagu ta henoy omafurot an hiya, mapakawan hen fasorna. Yachi hen
enkaman Apudyus ah mangempàil-ana hen kenanongnongna. Te hen anchi ar-argaw tot-
owa, annag an ena-annohan hen fummasoran hen tatagu gapon ség-angna wat iggayna
enan-ano. [26] Ngém ad uwan, ah mail-an hen kenanongnongna, masapor machusa hen

fasor, wat yachi hen nangempaleyana an Jesu Cristu way mamayad hen aminay fasor, ta
heno way omafurot an Jesus, ifilang Apudyus ah maid fasfasorna.
[27] Wat hiyachi hen maid mafalin mampasekatantaaw. Te ay ammoh mifilangtaaw ah
maid fasorna an Apudyus gapon nanongparantaaw hen orchin. Achi, te faén chillu gapo
hen ammayay a-amma hen mangakseptaran Apudyus an chitaaw te gapo yanggay hen
omafurotantaaw an Jesu Cristu. [28] Wat yachi, maila way hen mangimfilangan Apudyus hen
tatagu ah maid fasorna an hiya, wat gapo yanggay hen chana omafurotan an Jesu Cristu
way maid etor-ayna hen manongparana hen anchi orchin. [29] Te ah Apudyus, faén yanggay
chàni way Judio hen haham-éna te haham-éna agé hen anchichay faén Judio te enahapna
hen aminay katagutagu. [30] Te an ihà-an ah Apudyus, wat pachongna hen ekamanna hen
Judio ya hen faén Judio. Te hen mangammaana hen Judio ah maid fasorcha an hiya, wat
gapo hen omafurotancha an Jesu Cristu. Ya umat agé hen anchichay faén Judio, te egad
agé hen omafurotancha an Jesu Cristu. [31] Magat wachay mangaliyén, "Wat no yaha, ammag
maid sérfina hen anchi orchin." Ngém wacha angkay, te gapo hen chataaw omafurotan
an Jesu Cristu, wat yachi hen chataaw manot-owaan hen anchi orchin.

4

Hen nepaniyan Abraham
Gal. 3:16-29; 4:21-31

[1] Ammay ménat no ilantaaw ah Abraham way hiya paat hen nangingganà hen Judio. [2] Te
innilataaw met way faén gapo hen kena-ammay Abraham hen nangimfilangan Apudyus
an hiya ah ammayay tagu. Te non an umat yag maid tot-owa fummasorana, mafalin ménat
ichayawnachi. Ngém gapo ta wachan fasorna, maid mafalin epachayawna an Apudyus
ah uray heno way enammaana way ammay. [3] Te hen anchi nesosorat way alen Apudyus,
ekatnéén,

"Ena-abfurot Abraham way tot-owa hen anchi enalen Apudyus, wat yachi hen nangimfi-
langan Apudyus an hiya ah ammayay tagu."

[4] Non an umat yag ifilang Apudyus hen tatagu ah ammay an hiya gapon anchi ammay
way enammaancha, wat kaman an narabfuwan hen yachiy tatagu. Wat faén libli hen
midchat an hiya te kaman labfuna way inidnuna. [5] Ngém faén kaman hichi hen ekaman
Apudyus way mangimfilang an chitaaw ah ammay. Te ah Apudyus, gapo yanggay hen ség-
angnaat iliblina hen mangimfilangana hen tatagu ah maid fasorna an hiya. Wat achitaaw
manchinlan hen nangammaantaaw hen ammay ah mangammayan Apudyus an chitaaw,
te egad chillu manchinlantaaw ah Apudyus yag an chitaawat ifilang ah ammay. [6] Yag uray
met agéh Arey David ad namenghanat enalena hen laylayad hen anchi tagu way imfilang
Apudyus ah maid fasorna way gapon afurotna yanggay way faén gapo hen enammaana
way ammay. Hen anchi ensorat David, ekatnéén,

[7] "Amchan hen laylayad hen anchi tagu way penakawan Apudyus hen anchi laweng way
enammaana way annag kena-an hen fasorna. [8] Laylayad tot-owa te achi unongon
Apudyus hen fasorna, te annag imfilang hiya ah maid fasfasorna."

[9] Hen anchichay laylayad way tatagu way enalen David, ay chicha hen anchichay
Judio yanggay way namarkaan hen acharcha, ono entapena agé hen anchichay cha-
an namarkaan. Entapena, a, te hamham-éntaaw ngén. Hen nimfilangan Apudyus an
Abraham ah ammayay tagu, wat gapon chana nangafurotan yanggay way tot-owa hen
enalen Apudyus. [10] Yag hen hiyachiy tempo, cha-an met mamarkaan ah Abraham, te
cha-an umchah hen kamarkaan hen tatagu. [11] Te hen anchi marka, an ummunudchi
ah kaman sinyar way looh imfilang Apudyus ah Abraham ah ammayay tagu gapon
chana nangafurotan way tot-owa hen enalen Apudyus. Wat hiyachi hen na-awagan
Abraham ah penaka-aman hen aminay tatagu way ifilang Apudyus ah ammay gapon
chacha omafurotan hen imfagana, tàén cha-an mamarkaan hen acharcha. [12] Yag hiya agé
hen penaka-aman hen amin anchichay namarkaan way faén yanggay hen acharcha hen

namarkaan, te chacha agé afuroton way tot-owa hen enalen Apudyus way kaman chillu hen nangafurotan Abraham hen anchi cha-anna namarkaan.

Hen anchichay mangafurot an hiya hen mangemporangan Apudyus hen empopostana

[13] Wacha hen empostan Apudyus an Abraham ya hen anchichay ganàna way ah tapen chi ag-agaw, chicha hen manawid hen egachay wacha hen antoy lota. Yag hen nangempostaan Apudyus an nadchi an Abraham wat faén gapon nanongparana hen orchin, te gapon afurotna way tot-owa hen aminay inyalen Apudyus. Yag hen hiyachiy nanga-abfurotan Abraham, yachi hen nangimfilangan Apudyus an hiya ah ammay way tagu. [14] Te non an umat yag egad tongparén hen orchin yag anat awatén hen empostan Apudyus, ammag maid filang hen afurot te anggay yanggay hen a-amma ah mifilang. Yag hen iha, an agég achi tomoroy hen empostan Apudyus te maid met makatongpar amin hen anchi orchin. [15] Te hen anchi orchin, yachi hen mimfisaran way machusataaw way machusa gapon nanlabsengantaaw hen yachi. Ngém non an maid anchi orchin, maid lenabsengtaaw.

[16] Wat hiyachi, ma-awatantaaw way hen anchichay empostan Apudyus way idchatna, inliblina way mangidchat hen anchichay tatagu way cha mangafurot way tot-owa hen enalena. Yag hen nanginlibliyana hen empostana, ta wachay kail-an hen ség-angna, ya ah masigurachuwan way awatén amin hen anchichay tot-oway ganà Abraham. Yag hen anchichay mifilang ah tot-oway ganàna, faén yanggay hen anchichay Judio way mamangchén hen orchin, te uray heno way omafurot an Apudyus way kaman hen ommafurotan Abraham, te ah Abraham, hiya hen penaka-amataaw amin way cha omafurot. [17] Yag yachi agé chillu hen imfagan hen anchi nesosorat hen alen Apudyus way ekatna an Abrahamén, "Mamfalinê hea ah penaka-aman hen chuaray tatagu hen nansafasafaliy lota." Yaha hen ekat Apudyus te ah matan Apudyusat ganà Abraham hen uray heno way tagu no anat an omafurot way kaman hen ommafurotan Abraham. Ah Apudyus paat hen cha mangalehto way hiya hen makafael way managu hen natéy ya makafael way mangamma hen laychéna way uray annag ihugchay yag narmuwat way maid lugina.

[18] Ah Abraham, tàén kaman paat achi mafalin way ma-ammaan, anna chillug enafurot hen imfagan Apudyus an hiya way marmu hen anàna, yag narmu tot-owa. Wat hiyaat agé hen nangingganà hen chuaray tatagu hen karotarota way hen kachuarcha, kaman hen anchichay taraw ad uchu te yachi chillu hen imfagan hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ma-ammaan. [19] Yag uray ta narakay way térén ah Abraham, iggay chillu komapkapsot hen afurotna, uray hen nannanma-ana hen kenarakaycha way hen-ahawa an Sara. Te hen hiyachiy tempo, émméy ah hinggasot hen tawén Abraham yag maid anàna te lopat ah ahawana. [20] Ngém iggay chillu mamfinfinafang hen hamhamà Abraham mepanggép hen anchi empostan Apudyus an hiya, te anat an pommegpegsa hen afurotna yag ammag nanyayaman an Apudyus hen chana manayawan an hiya, [21] te annag sinigurachu way mafalin maka-amma ah Apudyus hen anchi empostana. [22] Wat yachi hen nangimfilangan Apudyus an hiya ah ammayay tagu, te enafurotna way tot-owa hen anchi empostan Apudyus an hiya. [23] Yag hen anchi niyale way ekatnéén, "Imfilang Apudyus ah Abraham ah ammayay tagu," iggay an nesoratchi way para an Abraham yanggay, [24] te nesosoratchi ah para agé an chitaaw amin ad uwan. Te uray chitaawat ifilang Apudyus chitaaw ah ammay way tatagu no antaawat an omafurot an hiya way hiya hen anchi nangempauchi an Apotaaw way Jesus hen natéyana. [25] Yag ah Jesu Cristuwanchi, inidchat Apudyus hiya way matéy ah fayad hen fasortaaw yag nepauchi ah mifilangantaaw ah maid fasorna an Apudyus.

5

Hen mangimfilangan Apudyus hen tatagu ah maid fasorna an hiya
Col. 1:21-23; Jai. 1:2-8; 2 Ped. 1:3-11

[1] Wat hiyachi, chitaaw way nifilang ah maid fasfasorna an Apudyus gapon afurottaaw,
empatempoyug chitaaw an Apudyus gapon enammaan Apotaaw way Jesu Cristu. [2] Yag
gapo agé hen afurottaaw an Jesu Cristu wat chataaw melak-am hen ség-ang Apudyus way
chataaw agé lènéén ad uwan. Wat antaaw ammag lomaylayad gapon anchi namnamataaw
way mètape hen kachayawan Apudyus. [3] Yag antaaw agég lomaylayad gapon chataaw ma-
ligatan, te innilataaw way no anohantaaw hen ligat, wat pomegpegsa hen hamhamàtaaw
ah achitaaw ma-afa-an no wachay kasen ligat. [4] Yag hen pomegsaan hen hamhamàtaaw,
yachi hen mangafunan Apudyus an chitaaw. Yag no afunan Apudyus chitaawat yachi agé
hen karmuwan hen namnamataaw way mèawa hen anchichay idchatna ah pegwana. [5] Yag
maid agé mekoyayos hen anchi wachay chana namnaméén an Apudyus, te pararo hen
layad Apudyus an chitaaw way hen mimfisarana, hen nangidchatana hen Espirituna way
mìyachar an chitaaw.

[6] Hen kail-an hen anchi pararoy layad Apudyus an chitaaw, te uray ta ammag poros
chi kafaelantaaw way manarà hen achartaaw gapon fasortaaw, natéy chillu ah Jesu Cristu
ah sobfottaaw way manangfasor hen inumchahan hen anchi ustoy tempona. [7] Naligat ah
wachay ammag manginyatéy ah kahara-an hen ihay ammayay tagu. Ngém mafalin ménat
way wachay mangentàén way manginyatéy ah kahara-an hen laylaychénay ifana. [8] Ngém
ah Apudyus, maid mepaniyan hen anchi layadna way empàilana an chitaaw, te uray ta
antaaw ammag larawweng way tatagu gapon fasortaaw, inidchatna chillu ah Jesu Cristu
way matéy ah sobfottaaw. [9] Wat hiyachi, no ifilang Apudyus chitaaw ah maid fasfasorna
an hiya gapon natéyan Jesu Cristu hen nifùfuan hen charana, ay faén agé sigurachu way
gapon Jesu Cristu wat mahara-antaaw hen kachusaan hen katagutagu ah pegwana. [10] Te
hamham-éntaaw ngén. Hen anchi pés-éyna, kafusor chitaaw tot-owa an Apudyus gapon
fasortaaw. Ngém uray ta yachi, finangad Apudyus chitaaw chillu ah man-ifana gapon
natéyan hen anchi anàna way Jesu Cristu. Wat gapo ta nifangadtaaw an Apudyus ad uwan,
ay achi kaskasen way sigurachu hen kahara-antaaw gapon kasen nataguwan hen anàna.
[11] Yag faén agé anggay yanggaychi te antaaw tot-owa ammag mamaryad way manyayaman
an Apudyus gapon enammaan Apotaaw way Jesu Cristu way hiya hen nangamma hen
namangchan Apudyus an chitaaw.

Hen niyaligan Jesu Cristu an Adam
1 Cor. 15:21-28

[12] Hen laprapona, an ihà-anay tagu hen fummasor way hiya hen anchi péspés-éy chi
tatagu way ah Adam. Yag hen halenonot hen anchi fasornaat hen natéyana. Yag hiyachi
hen na-ahapan hen aminay katagutagu hen antoy lota way matéy te maid ihà-an ah cha-
an fumasor. [13] Yag uray hen cha-an nangidchatan Apudyus hen orchinna an Mosesat
ancha chillug fummafasor hen tatagu, ngém maid mangaliyén fasorchachi te maid tot-
owa orchin ah mimfisaran way wacha hen chacha labsengén. [14] Ngém chacha chillu matéy
hen aminay tatagu nanepod an Adam ingganan Moses te tenawidcha hen katéyan way
uray ta iggay mepachong hen fasorcha hen fasor Adam.

Yag ah Adam, wachan anchi neparég an hiya way kapadpachongna way hiyah Jesu
Cristu. Te chicha way chuwa, wacha hen enammaancha way na-ahapan hen aminay
tatagu. [15] Ngém safali chillu hen halenonot hen anchi enammaancha way chuwa, te achi
mepachong hen fummasoran hen anchi iha ya hen anchi manga-anan hen fasor hen anchi
iha. Te ilanyu ngén, hen halenonot hen fummasoran Adam way an ihà-anay tagu, wat
annag enammaan hen matéyan hen egachay katagutagu. Ngém kaskasen hen kapegsan
hen ség-ang Apudyus te hen halenonot hen enammaan Jesu Cristu wat annag enammaan
hen maka-anan hen fasor hen aminay tatagu gapon ség-angna way yachi hen torong
Apudyus way iliblina hen tatagu. [16] Yag maila agé way nansafali tot-owa hen halenonot
hen fummasoran Adam no hen anchi libli way entorong Apudyus. Te hen inidchat hen
anchi ihà-anay fummasor an chitaaw wat hen kachusaantaaw amin. Waman hen idchat
hen anchi libli way entorong Apudyus an chitaaw, wat tàén ammag chuar hen fasortaaw,
ifilangna chillu chitaaw ah maid fasfasorna an hiya ah achitaaw kachusaan. [17] Wat hiyachi,

wadwadcha hen enammaan hen anchi ihà-an way Jesu Cristu no hen enammaan anchi ihà-an way Adam. Manowat te tot-owa way enahap hen anchi fummasoran Adam hen egachay katagutagu ah matéyancha amin. Ngém amin agéy tatagu way mangawat hen anchi pararo way ség-ang Apudyus ah kefilangancha ah ammayay tatagu, wat mètagucha an Apudyus ah ing-inggana ya mètoraycha agé an hiya.

18 Wat hiyachi, hen halenonot hen anchi ihà-anay fasor way enammaan Adam wat hen kachusaan hen aminay katagutagu. Waman hen halenonot agé hen anchi ihà-an way ka-a-ammayan way enammaan hen anchi Cristu, wat hen mimfilangan agé Apudyus hen katagutagu ah maid fasfasorcha way yachi hen mètaguwancha an hiya ah ing-inggana. 19 Wat hiyachi, maila way gapon anchi iggay ommafurotan hen anchi ihà-anay tagu wat yachin na-ahapan hen egachay katagutagu ah menangfasor. Ngém gapo agé hen ommafurotan hen anchi ihay tagu wat mafalin agéy mifilang hen aminay tatagu ah ammay an Apudyus.

20 Hen nangidchatan Apudyus hen anchi orchin, ta ah chumùchùaran hen makafasoran. Ngém uray ta cha matapyatapyan hen cha fumasoran hen tatagu, ammag kaskasen agé chillu way chakchakkar hen ség-ang Apudyus way manorong an chicha. 21 Te hen pés-éyna, fasor hen cha mangentoray hen tatagu way nangèmeh an chicha ingganah inyatéy-cha. Ngém ad uwan, hen anchi agé ség-ang Apudyus hen cha mangentoray way yachi hen mangimfilangan Apudyus an chitaaw ah ammayay tatagu gapon nelarammongantaaw an Apotaaw way Jesu Cristu way yachi agé hen mètaguwantaaw an hiya ah ing-inggana.

6

Hen nìyatéy an Jesu Cristu wat mètagu agén hiya
2 Cor. 5:14-15; Gal. 2:19-21; 3:26-27; Col. 2:11-15, 20–3:11

1 Tot-owa way maid mepaniyan hen ség-ang Apudyus an chitaaw. Wat nokay hen ekattaaw nò. Ay antaaw an cha etorotoroy way fumasor ta wachay kataptapyan hen anchi ség-angna an chitaaw. 2 Achi, a, te ay ammoh etoroy hen natéy hen anchi a-ammana hen cha-anna matéyan. Yag chitaaw way kaman nìyatéy an Jesu Cristu, wat ay ammoh etoroytaaw hen anchi tenaynantaaw. 3 Te innilataaw way yachi chillu hen laychén anchi nafunyagantaaw way isinyar. Te hen isinyarna métat hen anchi nelamongantaaw an Jesu Cristu hen anchi natéyana. 4 Wat hen anchi nafunyagantaaw, niyaligchi ah nelamongantaaw an Jesu Cristu hen anchi natéyana ya anat agé hen anchi nilufuana. Ya hen nekaman an nadchi, ta midchat an chitaaw agé hen anchi faru way ataguwan way kaman hen nekaman an Jesu Cristu hen nepauchiyana gapon mannakafalin Amataaw way Apudyus.

5 Wat gapo ta nelamongtaaw an Jesu Cristu hen anchi natéyana, sigurachu agé way melamongtaaw an hiya hen anchi nan-uchiyana, wat antaaw ammag kasen matagu way kaman hen nataguwana. 6 Wat ma-awatantaaw koma way hen anchi nachachà-an way kenatatagutaaw, yachi hen nìyatéy an Jesu Cristu hen anchi koros ta wachay ka-afa-an hen anchi laweng way nisissigud an chitaaw, ya ta achi chitaaw agé man-alepanén hen fasor. 7 Te no matéy hen tagu, yachi hen mailufusana hen kafaelan hen fasor way manoray an hiya.

8 Yag gapo agé ta nìyatéytaaw an Jesu Cristu, wat yachi hen mangafurotantaaw way mètagutaaw agé an hiya ah ing-inggana. 9 Yag innilataaw agé way gapon nan-uchiyan Jesu Cristu wat achi mafalin way kasen agé matéy te annag penéppég hen matéyan ah ing-inggana, way kaman paat enafàna. 10 Yag hen natéyanaat érégna hen anchi namenghan yanggay ah fayad hen fasortaaw ah ing-inggana. Yag ad uwan agé way nan-uchi, matattagu ah ing-inggana ah machayawan Apudyus. 11 Wat chitaaw agé, masapor antaaw ammag iyalig hen achartaaw ah kaman nanattéy mepanggép hen kafaelan hen fasor way mantoray an chitaaw. Ngém natattagutaaw chillu an Apudyus gapo hen nelarammongantaaw an Apotaaw way Jesu Cristu.

[12] Wat hiyachi sosnod, achitaaw koma epap-arufus hen mantorayan hen fasor hen antoy
achartaaw ta achitaaw ammag afuroton hen anchi laweng way laylaychén hen achar.
[13] Ya achitaaw agég iyuy-uya hen uray heno way parten hen achartaaw ah mausar way
mangamma hen laweng. Ta hen ekamantaawat antaaw ammag idchat hen amin antoy
achartaaw an Apudyus te hiya chillu hen nangidchat hen anchi faru way ataguwantaaw
ah achitaaw metap-aran. Yag antaaw ammag iyuya hen aminay parten antoy achartaaw
an hiya ta usaréna ah manlamentana way mangamma hen ammayéna. [14] Te achi koma
mafalin way hen fasor hen manoray an chitaaw ad uwan. Te hen anchi ség-ang Apudyus
hen anchi cha mangentoray an chitaaw ad uwan way faén hen anchi orchin.

Hen a-abfurotontaaw, hiya hen nangen-alepan an chitaaw
Rom. 8:1-17

[15] Magat wachay mangaliyén, "Wat no faén hen anchi orchin hen cha mangentoray
an chitaawat, uray ud-ay antaaw kagég cha fumasofasor ta egad kaỳ hen anchi ség-ang
Apudyus way man-anchar an chitaaw." Ngém térén way achi éméyha. [16] Te ay ammoh
achiyu ma-awatan way uray heno way manginyuyaantaaw hen achartaaw wat hiya hen
kaman nangen-alepan an chitaaw. Wat hiyachi, no ah Chumunyu hen manginyuyaantaaw
wat achi pay ammag hiyaat agé hen nangen-alepan an chitaaw way hen halenonotnaat
hen atéyan ya hen metap-aran. Waman no ah Apudyus hen manginyuyaantaaw, wat
hiya hen nangen-alepan an chitaaw way hen halenonotna agéat annag ifilang chitaaw
ah maid fasfasorna an hiya. [17] Wat antaaw ammag manyaman an Apudyus, te hen anchi
pés-éyna, kaman alepan Chumunyu chitaaw. Ngém ad uwan, chayu tot-owa epapate way
mangafurot hen anchi katot-owaan way nitudtuchu an chàyu. [18] Wat nilufus-ayu hen kena-
alepanyu hen fasor yag namfalinén Apudyus chàyu ah kaman alepanna way mangamma
yanggay hen usto.

[19] Chà usarén hen panpani mepanggép hen alepan ta narakah ma-awatanyu koma hen
antoy laychê way aryén. Te hen anchi ar-argaw tot-owa, kaman anyug inyuya hen aminay
acharyu ah kaman alepan way mangamma hen heno way laweng ya aggarémha way an cha
chumaggat. Wat ad uwan, masapor kaman koma agéhchi hen ekamanyu way manginyuya
hen aminay acharyu ah kaman alepan way mangamma hen usto way ammayén Apudyus.

[20] Hen anchi ar-argaw way alepan Chumunyu chàyu, wat maid poros hamhamàyu way
mangamma hen usto way ammayén Apudyus. [21] Yag nokay paat agé hen gunggunayu
way nangamma-amma an cha nadchi way ad uwan, cha-ayu mafiinan way uray hen
manmanma-anyu. Oo a, te hen fanag cha nadchiyat ammag hen atéyan ya hen mesenaan
an Apudyus ah ing-inggana. [22] Ngém ad uwan, nahara-an-ayu hen kena-alepanyu an
Chumunyu ta ah Apudyus hen nangen-alepan an chàyu. Yag hen anchi magunggunaanyu
an nadchiyat anna an namfalinén chàyu ah tatagu way ammayéna way hen fanag nadchi
agéat hen mètaguwanyu an hiya ah ing-inggana. [23] Te hen fayad hen fasorat hen atéyan
way mesena an Apudyus ah ing-inggana. Waman hen anchi iliblin Apudyusat hen anchi
mannanayun way mètaguwan an hiya gapo hen nelarammongantaaw an Apotaaway Jesu
Cristu.

7

Hen mihiyanantaaw hen anchi orchin
Rom. 7:13; Gal. 2:19-20

[1] Chàyu way sosnod, innilà way ma-awatanyu hen antochay chà ifaga te innilayu
met hen mepanggép hen orchin way hen anchi natatagguwan yanggay hen tatagu hen
manmancharana. Ngém mag-ay ta matéy hen anchi tagu, yachi hen mapéppégan hen
manmancharan hen anchi orchin an hiya te natéy met. [2] Te kaman hen hen-ahawa way no
ommahawa hen fufae, epawan hen orchin hen manginhiyanana an ahawana ah kasenna
mangahaw-an ah safali ingganah matéy. Ngém mag-ay ta matéy ah ahawana, nailibli hen
anchi fufae hen anchi orchinanchi, yag mafalin agé kasen omahawa no laychéna. [3] Ngém
mag-ay ta é-éttég hen anchi ahawana way natattagu yag wachan safali ah chana ayan,

yachi hen tot-oway ekatchéén cha chumagchagas. Ngém no natéy hen anchi ahawana,
achi man-anchar hen yachiy orchin an hiya te faén chagchagasna no kasen mangahawa.
4 Wat sosnod, kaman agéhchi an chitaaw, te kaman hen atéyan hen manhiyanan hen
hen-ahawa, wat kaman agéhchi way hen atéyan agé hen manginhiyanantaaw hen anchi
orchin. Te chitaaw, nìyatéytaaw met an Jesu Cristu hen anchi natéyana, wat maid mafalin
hen anchi orchin way manmanchar an chitaaw ad uwan. Te safali hen netapyantaaw te
antaaw an nelamong an Jesu Cristu way nepauchi hen natéyana. Wat ad uwan, naway-
ataaw way mangamma hen laychén Apudyus. 5 Ta achi kaman hen anchi pés-éyna way
antaaw ammag cha tenorad hen laylaychén hen achar. Te hen hiyachi, ammag henéphép
hen orchin hen layadtaaw way mangamma hen laweng, te uray heno way epawan hen
anchi orchinén yachiyat agé hen laylaychéntaaw way mangamma way hen halenonotnaat
hen atéyan way mesenaan an Apudyus ah ing-inggana. 6 Ngém ad uwan, nailiblitaaw hen
anchi orchin way nangen-alepan an chitaaw, te gapon nìyatéyantaaw an Jesu Cristu wat
inhiyan chitaaw hen anchi orchin. Wat ad uwan hen antoy mansérfiyantaaw an Apudyus,
faén hen anchi orchin hen chan manchar an chitaaw te hen anchi Espirituna.

Hen pontos hen orchinat eparawagna hen fasor
Gal. 2:15-21

7 Magat wacha agéy mangaliyén, "Wat no yaha, ammag laweng peet hen anchi orchin te
yachi hen nangamma hen fumasoran." Ngém faén chilluha. Te non an maid hen anchi
orchin, iggay-o angkay ma-awatan no heno hen fasor. Te no maid hen anchi orchin
way ekatnéén, "Achi cha ma-apés hen kok-owan hen ifa," iggay-o angkay enlasin hen
kenaraweng hen anchi apés way wacha an haén. 8 Ngém gapo ta fummùnag hen anchi
orchin way cha mangempawa hen apés, wat yachi hen namangon hen anchi apés way
wachan haén. Te hen kamaichan hen orchin, maid maelasin ah fasor. 9 Kaman hen
anchi cha-an-o nangammuwan hen anchi orchin, ekat-owat agéén ammayà way tagu
way maid fasor-o. Ngém angkay na-awatà hen imfagan hen anchi orchin, ma-awata-at
agé way menangfasorà peet, 10 yag karébféngà way mepapchit ya mesena an Apudyus ah
ing-inggana. Wat hen anchi orchin way chà manchinlan ah managu an haén, yachiyat
agé peet hen nangimfaga hen matéyà. 11 Wat anà ammag lenokop hen anchi fasor way
nigagangay an haén. Te yachin nangawis an haén way manlabseng hen anchi orchin way
hen halenonotna agéat hen atéyan way mesenaan an Apudyus.

12 Wat hiyachi, na-apudyusan met hen anchi orchin, te ammay ya usto hen itudtuchuna.
13 Wat ay ammoh pafasoròchi way hiya hen nangamma hen atéyà an Apudyus ah mesenaà
an hiya ah ing-inggana. Achi mafalin, a, te hen anchi fasor way wachan haén, yachi paat
hen nangamma ah mesenaà an Apudyus. Yag gapon nadchiyat imfagan hen anchi orchin
way masapor matéyà, te hen anchi orchin, yachi hen mangempaka-ammu no heno hen
fasor ya no kamana hen kenarawengna.

Maid tatagu ah maka-amma hen usto

14 Innilataaw way hen anchi orchin, na-apudyusan te ah Apudyus hen narpowana. Ngém
chitaaway tatagu, ammag nisissigud hen fasor an chitaaw way antaaw ammag kaman
alepan hen fasor. 15 Kaman an haén way an-og achi ma-awatan hen antoy achar-o, te hen
anchichay ammay way laychê way ammaan, ammag yachiyat agé hen achì cha ammaan.
Waman hen anchichay laweng agé way achì paat laychén way mangamma, ammag
chichachiyat agé hen chà ammaan. 16 Wat gapo ta achì paat laychén way mangamma hen
laweng, yachi hen manot-owaan way chà tàchégan hen kenauston hen anchi orchin. 17 Wat
hiyachi, mafalin ekat-owén faén haén hen cha mangamma hen anchichay laweng, te gapo
hen anchi fasor way looh nisissigud an haén, yachi hen chan manchar ah mangammaà hen
anchi laweng. 18 Te innilà way ammag maid ammay ah nisissigud hen antoy achar-o. Te
tàén no laychê paat way mangamma hen ammay, anà chillug achi maka-amma. 19 Te pakay
achiyà maka-amma hen anchichay ammay way laychê nò. Yag hen anchichay laweng agé
way achì paat laychénat ammag chichachiyat agé hen chà ammaan. 20 Wat no chà chillu

ammaan hen anchichay achì laychén way mangamma, kapeletan way faén ammag haén
hen cha mangamma, te hen anchi fasor way nisissigud an haén hen chan anchar.
21 Wat hen ma-awatà hen antoy natatagguwantaaw, an ngatag nigagangay way no
laychén way mangamma hen anchi ammay, ammag hen anchi lawengat agé chillu hen
cha ma-ammaan. 22 Ngém ammag pararo chillu hen layad hen hamhamào way mangamma
hen anchi laychén Apudyus, 23 ngém ammag maid mafalin-o. Te hen anchi fasor way
nisissigud hen antoy achar-o, ammag hiyaat agé hen cha mangufat hen antoy layad hen
hamhamào way mangamma hen laychén Apudyus. Wat kamanà farud way imfafarud hen
anchi fasor way chan toray an haén. 24 Wat anà ammag ka-as-ase, te nokay lawan makafael
way mangenharà an haén hen antoy kena-alepan-o hen fasor way yato met hen sigurachu
way mesenaà an Apudyus. 25 Ngém anà chillug manyayaman an Apudyus te hiya yanggay
paat hen makatorong an haén gapon enammaan Apotaaw way Jesu Cristu.

Wat hen wachan haén, uray no ammag chinuchumgat hen fumasoran hen antoy achar-
o, an-o chillug epapate ah hamhamào way mangamma hen laychén Apudyus.

8

Hen Espiritun Apudyus hen mamalew hen kenatatagun hen tatagu
Juan 3:1-8; Rom. 6:15-23; Gal. 5:16-26; Heb. 10:1-5

1 Wat ad uwan, amintaaw way nelarammong an Jesu Cristu wat sigurachu way achi-
taaw machusa. 2 Te hen Espiritun Apudyus hen chan toray an chitaaw ad uwan way
hiya, gapon nelarammongantaaw an Jesu Cristu wat finalewana hen ataguwantaaw hen
nangidchatana hen faru way ataguwan. Yag inlufusna agé chitaaw hen chan torayan hen
fasor ad uwan ya anat agé hen halenonotna way metap-aran. 3 Wat hiyachi, faén tot-owa
hen nanorotan hen anchi orchin hen nangamma hen kahara-an te gapon kenakapsottaaw
way tatagu, wat maid chillu makasorot an nadchi. Ngém ah Apudyus, hiya hen nangamma
hen kahara-antaaw way hen nekaman, empalena hen anchi anàna paat way namfalin ah
kapachongtaaw way tagu way menangfasor. Ngém hen karasena yanggay, te maid poros
fasfasorna. Yag ammag hiya hen chinusan Apudyus ah fayad hen fasortaaw way tatagu
ta achi koma mantoray hen fasor an chitaaw ad uwan. 4 Yahan enkaman Apudyus ta
masorot paat hen anchi orchin way nenongnong chillu hen nifaga. Yag enammaanachi
ah pagsaya-atantaaw, chitaaw way manorot hen laychén hen Espiritun Apudyus way
faén hen anchi laylaychén hen achar. 5 Te hen anchi tagu way ammag cha manorot hen
laylaychén hen acharna, maid kasen chan manchar an hiya no faén yanggay hen anchi
laylaychén hen acharna way nigagangay hen tatagu. Waman hen anchi tagu way cha
manorot hen laychén hen Espiritun Apudyusat, hen anchi Espiritu agé hen chan manchar
an hiya. 6 Yag no hen anchi laychén yanggay hen achar hen manmanchar an chitaaw, wat
antaaw ammag mesesena an Apudyus ah ing-inggana. Waman no hen Espiritun Apudyus
hen manmanchar an chitaaw wat ammag mapapanoh hen hamhamàtaaw ya mètagutaaw
an Apudyus ah ing-inggana. 7 Wat hen anchichay cha manorot yanggay hen laylaychén
hen acharcha, chicha hen ammag kafusor Apudyus te anchag achi soroton hen laychén
Apudyus. Ya ah katot-owana, achicha chillu makasorot an cha nadchi, 8 te hen anchi
tagu way annag cha afuroton hen laylaychén yanggay hen acharna, an chillu ammag achi
mafalin way ammaana hen mangemparaylayad an Apudyus.

9 Ngém safali an chitaaw te chitaaw, faén hen anchi laylaychén hen achar hen chan
toray an chitaaw, te hen Espiritun Apudyus hen chan toray no tot-owa way nìyachar
an chitaaw. Te heno way tagu way maid anchi Espiritun Cristu an hiyaat, faén angkay
tatagun Cristuchi. 10 Ngém no wacha tot-owah Cristu an chitaaw, uray no matéy hen antoy
achartaaw gapon fasor, matagutaaw chillu gapon Espiritun Apudyus te imfilang Apudyus
chitaaw ah maid fasfasorna an hiya. 11 Yag no nìyachar tot-owa hen Espiritun Apudyus
an chitaaw, wat ah Apudyus way nangempauchi an Jesu Cristu, wat pauchiyéna agé hen
antoy achartaaw gapon anchi Espirituna way nìyachar an chitaaw.

[12] Wat hiyachi, sosnod, masapor iyafiintaaw hen laychén Apudyus ta faén hen anchi
laylaychén hen achar hen chataaw amma-ammaan. [13] Te no ammag hen laylaychén hen
achar hen chataaw sorosoroton, wat antaaw ammag mesena an Apudyus ah ing-inggana.
Ngém no awaténtaaw hen torong hen Espiritun Apudyus ah mangentagayantaaw hen
laylaychén hen achar, wat mètagutaaw an Apudyus ah ing-inggana. [14] Te aminay tagu way
hen Espiritun Apudyus hen chan toray an chichaat, chicha hen tot-oway a-anà Apudyus.
[15] Yag hen anchi Espiritun Apudyus way inidchatna an chitaaw, achi chitaaw ammag
ammaan ah alepan way an émé-égyat an Apudyus, te annaat an mamfalinén chitaaw ah a-
anàna paat. Wat yachin mangawagantaaw an Apudyus ah Ama. [16] Yag hen anchi Espiritun
Apudyus agé, hiya hen cha mangempalèna an chitaaw way a-anà tot-owa chitaaw an
Apudyus. [17] Yag gapo ta a-anà Apudyus chitaawat sigurachu way mèawataaw agé hen
anchichay kaman tawid way idchatna hen anchichay tataguna. Ya mèawataaw agé hen
aminay inidchatna an Jesu Cristu. Te no melak-amtaaw hen ligat Jesu Cristu wat sigurachu
way melak-amtaaw agé hen kachayawana.

Hen anchi kachachayaw way awaténtaaw ah pegwana
2 Cor. 4:17-18; 2 Ped. 3:10-13

[18] No chà ay ham-éham-én, innilà way amiamin hen anchi chataaw maligligatan hen
antoy lota ad uwan, wat ammag hen ò-orongan yanggay no epachong-o hen anchi
kaenammay way mekaman an chitaaw ah pegwana. [19] Yag uray agé hen kangunun way
enammaan Apudyus hen antoy lotaat, kaman paat ancha yanggay ammag ahopan hen
anchi ag-agaw way mangemparangan Apudyus an chitaaw ah nenènong way a-anàna. [20] Te
hen aminay kangunun way enammaan Apudyusat cha-an chillu mafud-asan hen pontos
Apudyus way nangamma an cha nadchi te netakorongcha amin agé hen fummasoran
hen tatagu, te yaha chillu hen hehemmà Apudyus ah mekaman. Ngém wacha chillu
hen namnama [21] way ah tapen chi ag-agaw, omammay chi angamin ya mahara-ancha
agé hen katéyancha ya hen karopa-ancha. Ya mèawacha amin hen anchi am-ammay
way kataguwan way idchat Apudyus hen anchichay a-anàna. [22] Ngém cha-anchi, te
maila way ingganad uwanat kaman paat chachan inawid hen aminay kangunun way
enammaan Apudyus gapon ligat hen antoy lota way kaman hen chan pànotan hen ihay
cha maligatan way umanà. [23] Yag faén agé yanggay chachi hen kaman hichi, te uray agé
chitaaw way na-adchan ah Espiritun Apudyus ah manot-owaantaaw hen aminay tapena
way idchatna an chitaaw ah pegwana. Te chitaaw, kaman chataaw agé man-inawid hen
antoy mamannéchantaaw hen mangemparangan Apudyus an chitaaw ah nenènong way
a-anàna way yachi agé hen manokatana hen antoy achartaaw ah faru way achar way achi
kasen matmatéy. [24] Yag nanepod hen nangenhara-an Apudyus an chitaaw, chichachi hen
chataaw namnaméén an hiya. Ngém maid mangaliyén chana namnaméén way mangawat
hen anchi loohna ena-awat, te hen namnaméena yanggayat hen anchichay cha-anna
awatén. [25] Wat gapo ta cha-an umchah hen anchi chataaw namnaméén, masapor antaaw
yanggay ammag a-annohan way mamannéd.

[26] Yag hen anchi Espiritun Apudyus agé way wachan chitaaw, chana agé torongan
chitaaw hen kakenapsottaaw. Te uray hen manluwaruwantaawén maid innilataaw hen
ustoy ifagataaw an Apudyus. Wat no achitaaw makefaga hen mifaga gapon kachaghén
hen hehemmàtaaw, wat ammag hen Espiritun Apudyus hen cha mangempachakpos hen
anchi achitaaw makefaga. [27] Yag ah Apudyus way nangi-ila hen hamhamà hen tatagu,
ma-awatana agé hen chawat hen anchi Espirituna te hen anchi manginluwaruwan hen
Espirituna an chitaaw, epetnodna hen anchi laychén Apudyus chillu para an chitaaw.

[28] Wat chitaaw way manlayad tot-owa an Apudyus way penepelena chillu ah kafud-
asan hen planona, innilataaw way uray heno way mekaman an chitaawat halenonoton
Apudyuschi ah pagsaya-atantaaw. [29] Te nanepod hen lugrugin hen egad, looh inni-ilan
Apudyus chillu no heno hen omafurot an hiya, wat penepelena chicha way komaman an
Jesu Cristu way anàna, ta chuarcha way masosnod way ah Jesu Cristu hen pangorowancha
amin. [30] Wat aminay tatagu way penepelen Apudyusat enammaana hen omafurotancha.

Yag faén agé yanggaychi te amincha way ommafurotat, imfilangna chicha ah maid fasfasorcha an hiya. Ya amincha agé way mifilang ah maid fasorna an hiyaat mèawééna chicha hen kena-ammayna.

Hen layad Apudyus an chitaaw gapon Jesu Cristu
Efes. 3:14-21

31 Wat no yachi peet hen enkaman Apudyus para an chitaaw, nokay lawa hen kasentaaw aryén nò. Te no hiya hen cha manorong an chitaaw, ammag maid maka-afà an chitaaw. 32 Te hamham-éntaaw ngén ah Apudyus, te no uray hen anàna paatén iggayna inyachi para an chitaaw te annag inidchat way matéy ah sobfottaaw, wat ay ammoh inyachina lawa agé way mangidchat hen amin an chitaaw. 33 Yag no yaha agéat ammag maid mangempafasor an chitaaw way penelen Apudyus, te ah Apudyus met paat hen nangimfaga way maid fasortaaw an hiya. 34 Wat heno kay paat hen manusa an chitaaw nò. Ay ammoh ah Jesu Cristu. Faén, te hiya paat hen natéy ah para an chitaaw yag nan-uchi, ya wacha ad uwan way nichachapat an Apudyus ah kachayawana way mangentatàchég an chitaaw. 35 Yag ammag maid poros agé makaghat hen anchi layadna an chitaaw. Te uray no chuar hen ligattaaw ya maid achi mepachah ah cha malifokan hen hamhamà, ammag hihiyya chillu hen layad Jesu Cristu an chitaaw. Yag tàén no mapap-aligatantaaw, ya uray no makorangantaaw ah ma-an ancha lumfong, ya uray ta machachà-an hen mangan-a an chitaaw, yag uray agé pédtén chitaaw wat ammag achi chillu ma-at-atob hen hamhamà Jesu Cristu an chitaaw. 36 Manowat te mepasamak hen kaman an cha nadchi te hen anchi nesosorat way alen Apudyus ad namenghan, ekatnéén,

"Gapon sommorotanni an heaat, ammag inuras way nesasaggana-ani way matéy, te kaman anchag namfalinén chàni ah karnero way an maparte."

37 Ngém tàén no mepasamak amin chachi an chitaaw, manga-afàtaaw chillu gapon Jesu Cristu way manlarayyad an chitaaw.

38 Wat yachi, sigurachuwà way ammag maid makaghat hen layad Apudyus an chitaaw. Te tàén no matéytaaw ono natattagutaaw, laylaychén chitaaw chillu. Yag maid agé anghel ya uray ongtan ah makatepéd hen layadna an chitaaw. Ya uray heno way mepasamak an chitaaw ad uwan ya anat agé ah pegwana, an chillu ammag maid makaghat hen layad Apudyus an chitaaw. 39 Te uray heno way makafael way wachad uchu ya wachad char-ém way ma-ahap hen egachay wachaat ammag maid chillu makaka-an hen anchi layad Apudyus an chitaaw way hen hiyachiy layadnaat gapon Apotaaw way Jesu Cristu.

9

Hen mekaman hen anchichay Judio way penepelen Apudyus ah mantataguna
Rom. 2:28-29; Gal. 4:21-31

1 Chàyu way sosnod, tot-owa hen antochay chà ifaga, te gapon afurot-o an Jesu Cristu wat achiyà chan kétkétém. Yag napapanoh hen hamhamào ya inni-ilan agé hen Espiritun Apudyus hen kenatot-owan hen antoy chà ifaga 2 way hen ifagà, ammag pararo way térén hen sigab antoy hamhamào ya ammag amchan agé hen tokar-o 3 gapon anchichay kacharaà way Judio way ancha ammag achi mangiggéén ah Jesu Cristu. Te non an koma mafalin ta uray ud-ay haén hen mesena an Cristu ya machusa nonat paat an chicha hen mahara-an. 4 Te chichaat ganà paat Israel chicha way penepelen Apudyus ah man-a-anàna ya chicha paat agé hen nangempàil-ana hen humiliyan hen kena-apudyusna. Yag chicha agé hen nangentoragana hen anchichay entotoragna. Yag inidchatna hen orchinna an chicha yag intudtuchuna hen ustoy ekamancha way manayaw an hiya. Yag chicha agé hen nangempostana hen anchichay empopostana. 5 Ya chicha agé hen ganà hen anchichay napateg paat way tatagun Apudyus ad namenghan. Yag hen anchichay Judio paat agé hen niyana-an Jesu Cristu hen ummaliyana hen antoy lota way hiya hen ap-apon chi egad ya hiya agéh Apudyus way machachayaw ah ing-inggana. Amen.

6 Achì ekatén sayang hen amin anchichay empopostan Apudyus ad namenghan an chàni way Judio gapo hen anchi achi omafurotan hen kachùran. Te ah katot-owana, achi chillu

ifilang Apudyus amin hen anchichay ingganà Israel ah tot-oway tataguna. 7 Te kaman an
Abraham way iggay ifilang Apudyus ah ustoy tataguna hen amin anchichay ingganàna.
Te hen imfagan Apudyus an hiya, ekatnéén, "Ah anàno way Isaac yanggay hen fùnagan
hen anchichay empopostà ah ustoy ganàno." 8 Wat hen laychén nadchiy aryénat faén
peet anà Apudyus hen amin anchichay ganà Abraham. Te hen anchichay tatagu way
ifilang Apudyus ah ustoy a-anàna, wat hen anchichay niyanà ah tomot-owaan hen anchi
empostana. 9 Te hen empostan Apudyus an Abraham, ekatnéén, "Kasenà umale hen
kaman ahtoh tawén, wat iyanà ahawam way Sara hen anàyu way larae."

10 Yag hen iha agéy mangempaniyà, wat hen anchichay kapel way anà Apotaaw way Isaac
way cha Esau an Jacob way inyanà Rebecca way ahawana. 11-13 Te imfafaggan Apudyus an
hiya way mangaliyén, "Nangatngato hen anchi enawchi no hen anchi pango wat hen anchi
pango hen mansérfi hen anchi enawchina." Yag hen ihay nesosorat way imfagan Apudyus
agé, ekatnéén, "Ah Jacob hen laylaychê, ngém achì laychén ah Esau." Cha-an miyanà cha
Jacob an Esau hen nangaryan Apudyus an cha nadchi, wat maid met enam-ammaancha ah
ammay ono laweng ah nameleyan Apudyus ah laychéna. Ngém yachin enkaman Apudyus
ah mangempàil-ana way faén gapoh enammaan hen tatagu way ammay ya laweng hen
mameleyana an chicha. Te ah Apudyus, piliyéna hen laychéna way gapo yanggay ah
hamhamàna.

14 Magat wacha agéy mangaliyén, "Wat no yaha, faén peet nalimpiyu ah Apudyus
te chana wahigén hen piliyéna." Ngém achi koma mafalin way ma-aleha. 15 Te
imfafaggana chillu an Moses ad namenghan way mangaliyén, "Haén way Apudyusat
egachà way manég-ang hen ség-angà ya manlayad hen laychê." 16 Wat hiyachi, maila
way hen mameleyan Apudyus hen tatagu wat faén gapo hen laychén hen tagu ono hen
enammaana, te gapo yanggay hen ség-ang Apudyus. 17 Kaman hen anchi nekaman an
Are Faraon ad namenghan ad Egipto, te imfagan Apudyus an hiya way mangaliyén, "Hen
nangempangatowà an hea way man-are, wat ta wachay mangempàil-à hen kafaelà ya
ta mepachamag hen kena-apudyus-o hen karotarota." 18 Wat hiyachi hen kail-ana way
ah Apudyus, ség-angana hen anchichay laychénay ség-angan ya paknégéna agé hen
hamhamà hen anchichay laychénay epaknég.

Hen aningarngar Apudyus ya hen ség-angna

19 Magat wachay mè-esngel agé way mangaliyén, "Wat no yaha peetat achi koma mafalin
pafasoron Apudyus hen tatagu way cha fumasor te maid met chillu makakontara hen
laychéna." 20 Ngém achi agé koma mafalinhay ma-ale te antaaw lawa an tatagu, yag ay
ammoh mè-esngeltaaw an Apudyus way nangamma an chitaaw. Te hen anchi an na-
ammaan, ay ammoh liliyéna hen anchi nangamma no pakay paat yachi hen enkamanna
way nangamma. 21 Achi met, te hamham-éntaaw ngén hen anchi chan chuwin ah fanga,
wacha hen karébféngana way mangarase hen keyusaran hen anchi lota way machuwin ah
fanga. Te no ekatnéén chuwinéna hen gudwana ah guse ya anat hen gudwana ah an lawa
an hayugan, wat mafalin te egad met hen laychéna.

22 Wat pachongna agé hen enkaman Apudyus. Te laychéna way mangempàila hen
aningarngarna ya hen kafaelana way manusa hen anchichay cha mangempa-aningarngar
an hiya. Ngém tàén yag anna chillug cha anohan chicha way uray ta machudchusacha.
23 Yag laychéna agé way mangempàila hen anchi pararo way ség-angna way maid
mepaniyana, wat senéség-angana hen anchichay tatagu way penepelena chillu way
mangila hen anchi kachachayyawana. 24 Yag chitaawchi hen anchichay penepelena way
faén yanggay Judio hen penelena te uray agé hen anchichay faén Judio. 25 Te yachi chillu
hen ensorat Hosea ad namenghan way ekat Apudyusén,

"Hen anchichay faén tatagù hen pés-éyna, chicha hen piliyê ah mantatagù ad uwan. Wat
hen anchichay cha-an-o lenyad hen pés-éyna, chichaat agé hen laychê ad uwan."

26 Yag wacha agé hen ihay nesosorat way ekatnéén,

"Ya hen anchi lugar paat way wacha hen nangimfaga way faén tatagun Apudyus chicha,
ammag ahchiyat agé hen ma-awagancha ah a-anà Apudyus paat way hiya hen
anchi natattagu ah ing-inggana."
[27] Yag hen ensorat Isaias mepanggép hen anchichay ganà Israel way Judio, ekatnéén,
"Uray ancha ammag chuachuar hen anchichay ganà Israel way kaman ménat hen kachuar
hen anchi gahar hen penget hen fayfay, wat an chillug otonna hen mahara-an
hen chusan Apudyus. [28] Te sigurachu way umchah hen anchi ag-agaw way ammag
ekamakam Apudyus way manusa hen aminay tatagun antoy lota way ammag maid
milumidyuwana."
[29] Yag wacha agé hen anchi ihay ensorat Isaias way ekatnéén,
"Ah Apudyus way mannakafalin way man-ap-apo hen egad, no anna an chinusa chitaaw
amin way Judio way iggayna ség-angan hen tapenaat antaaw ammag natepò way
kaman hen anchichay tatagud Sodoma yag Gomora."

Iggay afuroton hen anchichay Judio hen anchi ammayay chamag

[30] Wat yato hen na-amongan hen aminay laychê way ifaga te hen anchichay faén Judio
way maid paat namnamacha way ifilang Apudyus chicha ah maid fasorcha an hiya,
ammag chichaat agé peet hen nifilang ah ammayay tatagu gapon ommafurotancha an
Jesu Cristu. [31] Wamanat agé hen anchichay Judio paat, anchag empapate way manorot
hen anchi orchin ah mangimfilangan Apudyus an chicha ah maid fasfasorcha an hiya.
Ngém ammag é-éttégnaat peet chillu hen anchi fasorcha. [32] Yag pa kagé umat hichi
peet nò. Oo a, te anchag manchichinlan hen chacha manorotan hen anchi orchin ah
mangimfilangan Apudyus an chicha ah maid fasorcha yag achichaat an manokchun ah
Jesu Cristu. Wat anchag enomfat way kamancha paat an nechongtor hen anchi fato way
cha mechongchongtoran hen tatagu. [33] Te yachi chillu hen laychén hen anchi nesosorat
way aryén way niyalig ah Jesu Cristu ah fato, ekatnéén,
"Ilanyu ngén, te wachan epafùnag-o ad Sion way fabréyyu way ihay kaman fato. Yag
hiyaat agé hen cha mechongchongtoran hen tatagu ah mag-ahancha. Ngém henoy
mangafurot an hiya, ammag maid man-a-amuyuwana te mahahalla-an."

10

[1] Sosnod, ammag maid paat kasen laylaychê way chà iluwaluwaruwan an Apudyus no
faén yanggay hen kahara-an koma hen anchichay kacharaà way Judio. [2] Manowat te
tàchégà way pararo way térén tot-owa hen chacha ekamkaman way manayaw an Apudyus,
ngém ammag nenèfat hen anchi chachan chinlan. [3] Te anchag achi mangiggéén hen
ekaman Apudyus way mangimfilang hen tatagu ah ammay way maid fasfasorna an hiya,
yag chachaat agé epapate paat way manorot hen anchi wachay hehemmàcha, yag anchag
achi paat iyafun hen anchi planon Apudyus. [4] Te ah katot-owana, ammag penéppég Jesu
Cristu hen keyusaran hen anchi orchin ah mifilangan hen tatagu ah ammay an hiya wat ad
uwan, egad omafurot hen tatagu an hiya yag anat mifilang ah ammay way maid fasfasorna.

Maid achi mafalin ah mahara-an
Efes. 2:1-10

[5] Hen ensorat Moses mepanggép hen keyusaran hen anchi orchin ah mifilangan hen
tatagu ah ammay an Apudyus, ekatnéén, "Heno way tagu way manorot hen anchi aminay
orchin way maid poros labrabsengéna, wat hiya hen mafalin mètagu an Apudyus." [6] Ngém
no mepanggép hen mifilangan hen tatagu ah ammay gapon afurotcha an Jesu Cristu,
wat maid naligat ah ma-ammaan. Te achi masapor way wacha hen émép ad uchu way
mangempale an Cristu hen antoy lota. [7] Ya achi agé masapor way wacha hen émép ad char-
ém way mangempauchi an Cristu. [8] Te hen ekat hen anchi nesosorat way alen Apudyusat
faén naligat hen anchi kahara-antaaw te chechengngartaaw met hen nekaman, wat
innilataaw ya mafalin agé haphapeténtaaw. Yag yachi chillu hen chani epagngapagngar
hen tatagu. [9] Te no haphapetén way ah Jesus paat hen Ap-apo, yag no afuroton paat agé
ah hamhamà way hiya hen empauchin Apudyusat yachi hen kahara-an. [10] Te hen anchi

omafurotantaaw paat an Jesu Cristu wat yachi hen mangimfilangan Apudyus an chitaaw
ah maid fasfasorna an hiya. Yag no haphapeténtaaw chachi hen tapena wat yachi hen
kahara-an hen kachusaantaaw. [11] Wat tot-owa hen anchi nesosorat way alen Apudyus
way ekatnéén, "Heno way mangafurot an Jesu Cristu wat maid man-a-amuyuwana."
[12] Yag hen yatoy na-ale, ahapéna hen egachay tatagu te maid epohowan Apudyus, wat
Judioa man ono faén, maid chillu nat-énana te ah Jesu Cristu hen ap-apon hen aminay
tatagu ya ammag menangség-ang way tomotorong ah heno way manchawat an hiya. [13] Te
yachi chillu hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén, "Heno way tagu way
manchawat ah torong Jesu Cristu wat mahara-an."

[14] Ngém nokay hen én-énnéncha way manchawat ah torong Jesu Cristu no cha-
ancha omafurot an hiya. Yag nokay agé hen én-énnéncha way omafurot no maid
chengchengngarcha mepanggép an hiya. Ya nokay agé hen én-énnéncha way mangngar
no maid i manginwarawag. [15] Yag nokay agé hen i manginwarawag no maid mahnag.
Ngém ah katot-owana, wachacha hen hennag Apudyus, wat tot-owa anchi nesosorat way
ekatnéén,

"Ammag araylayad hen umaliyan hen anchichay i manginwarawag hen anchi ammayay
chamag."

[16] Ngém hen karawengna, te ancha chillug chuar hen anchi achi mangafurot hen anchi
ammayay chamag, te kaman chillu hen anchi ensorat Isaias ad namenghan way ekatnéén,

"Apudyus, kaman paat ammag maid mangafurot hen anchi chani epagngapagngar."

[17] Ngém tàénat maid chillu kasen marmuwan hen omafurotan hen tatagu no achi yanggay
hen chacha mangngamangngaran hen anchi alen Apudyus, ya maid agé kasen mepagngar
no faén yanggay hen anchi chamag mepanggép an Jesu Cristu.

[18] Ngém pakay chillu achicha omafurot hen anchichay Judio nò. Ay ancha an cha-an
changrén. Faén, te chechengngarcha met, te nesosorat hen alen Apudyus way ekatnéén,

"Niwarawag hen alena ah karotarota wat nanhemamag hen tatagu hen kafabréfabréy
ingganah péppég hen lota."

[19] Wat no yachi, magat ancha an iggay na-awatan hen anchi chengngarcha. Ngém
sigurachu met way na-awatancha, ngém ancha chillug térén, te uray ad namenghanat
wachan ensorat Moses ah kaman ingar Apudyus an chicha way ekatnéén,

"Hagongò hen anchichay faén Judio way achiyu ifilang ah tatagu ta éhéd yag omapés-
ayu way tatagù, yag an-o agég ség-angan chicha way uray poros chi innilacha
mepanggép an haén ah omaningarngaranyu koma ta éhéd yag marmu agé hen
afurotyu."

[20] Yag wacha hen ihay ensorat Isaias agé way kaskasen way nangentorod way nangimfaga
hen anchi enalen Apudyus mepanggép hen anchichay faén Judio, ekatnéén,

"Anà ammag inchahan hen anchichay tatagu way achicha manganap an haén, yag uray
ta maid nangim-imohancha mepanggép an haén, an-o chillug tenorongan hen
hamhamàcha ah mangawatancha mepanggép an haén."

[21] Ngém hen mepanggép hen anchichay Judio way tataguna paat, ekat Apudyusén.

"Uray ta anchag songsongellan way achi omafurot, ammag enag-agaw chillu way an-
o paat ammag chachà-anén hen manhagongancha an haén, ngém anchag a-
adchiyén chillu."

11

Hen ség-ang Apudyus chillu hen anchichay Judio

[1] Wat gapo ta yachi hen enkaman hen anchichay Judio way anchag achi omafurot, magat
wachay mangaliyén entagay Apudyus amin hen anchichay chachà-an way tataguna.
Ngém iggayna angkay te pakay haén nò way Judiowà met paat agé way niyanà hen
ginana-an Benjamin way ganà Abraham. [2] Yag achi chillu etagay Apudyus hen anchichay
penepelena way tataguna. Te wachacha chillu hen ommafurot, kaman hen anchi

nesosorat way nanliliyan Elias an Apudyus mepanggép hen anchichay ahentaguna way
Judio, [3] ekatnéén,
"Apudyus, anchag pinchit amin hen anchichay profetam yag chinachaelcha agé hen amin
anchichay cha mepatpatngan hen michaton an hea. Wat ad uwan, ang-anggayà
ah nehàfa way cha manayaw an hea, yag uray agé haénat chacha iyanap hen
ekamancha way mamchit an haén."
[4] Yag yato hen songfat Apudyus an hiya, ekatnéén,
"Faén anggay yanggay hea hen nehàfa, te wachacha chillu hen pitunlifu way iné-égnanà
way cha-ancha paat chad-ayawén hen anchi enap-apudyus way Baal."
[5] Yachi hen nekaman ad namenghan, yag kaman agéhchi ad uwan, te uray no achicha
omafurot hen kachùran an chàni way Judio, wachacha chillu hen hennihnih-a way
ommafurot way penepelen Apudyus gapon ség-angna. [6] Yag hen nameleyana an chichaat
faén gapon nangammaancha hen ammay te gapo yanggay hen ség-angna. Te non an umat
yag wachan enammaancha ah karébféngancha way mapele, wat faén libli hen ség-ang
Apudyus an chicha.
[7] Wat nokay hen ma-awatantaaw nò. Hen ma-awatantaawat hen anchichay kachùran
way Judio way ganà Israelat iggaycha makachah hen anchi mangammayan Apudyus an
chicha way chacha ana-anapén. Te an yanggay an otonna hen nangchah way chicha chillu
hen penepelen Apudyus. Waman hen anchichay tapena, ancha yanggay ammag cha iyam-
améd way achi mangngar hen cha ifagan Apudyus. [8] Wat tommot-owa hen anchi nesosorat
ad namenghan way ekatnéén,
"Empaknég Apudyus hen hamhamàcha way ingganad uwan, anchag kaman nabfurag way
achi makelasin hen usto, ya ancha agég kaman nattorang way achi makagngar
mepanggép an hiya."
[9] Yag wacha agé hen ensorat Are David way ekatnéén,
"Yasa ta hen anchi chachan lagsaragsakan hen marokopancha ah kachusaancha. [10] Ya yasa
ta anchag kaman nabfurag way achi makelasin hen tot-owa, yag yasa ta ammag
mepapeog hen ligat an chicha ah ing-inggana."
Yahan ensorat David mepanggép hen anchichay ammag térén way achi omafurot.
[11] Wat gapo ta yachi hen enkaman hen anchichay kacharaà way Judio, magat wachay
mangaliyén, "Wat no yaha, entagay ngarud Apudyus chicha ah ing-inggana." Ngém faén
agéchi, te ilanyu ngén. Hen anchi achi omafurotan hen anchichay Judio, yachiyat agé
hen nangidchatan Apudyus hen wayayu way faén Judio way omafurot ah omapésan koma
hen anchichay Judio ah omafurotancha koma agé. [12] Wat namfalin peet hen anchi achi
omafurotan hen anchichay Judio ah pagsaya-atan hen aminay katagutagu hen antoy lota,
wat ay achi kaskasen hen pagsaya-atan hen tatagu hen karotarota no ancha an omafurot
hen anchichay Judio agé an Apudyus.

Hen kahara-an hen anchichay faén Judio
Efes. 2:11-22

[13] Ad uwan, wacha agé hen ifagà an chàyu way faén Judio way haén hen ihay piniyar
Apudyus ah man-aposelna way manudtuchu an chàyu. Yag an-og ichayaw hen anchi
nipiyar an haén, [14] ta éhéd yag omapéscha koma hen tapen anchichay kacharaà way Judio
ta omafurotcha koma agé ah kahara-ancha. [15] Te ilanyu ngén, hen anchi nanginwalinan
Apudyus hen anchichay Judio wat yachi hen nangagamichana hen anchichay tapenay
tatagu ah karotarota ah man-ifana. Wat ammag maid mepaniyan hen layad no mam-
fangchén Apudyus hen anchichay Judio an hiya, te kaman ménat hen layad hen anchi
man-uchiyan hen natéy.
[16] Gapo ta tatagun paat Apudyus cha Abraham an Isaac yah Jacob wat kapeletan way
tatagun Apudyus agé hen anchichay ganàcha. Kaman hen anchi tenapay way michaton
an Apudyus way no michaton hen anchi pés-éy nauto, enahapna hen amin anchichay
umunud. Ya umat agé hen ihay away, te no ah Apudyus hen nangen-awa hen lamotna wat
kapeletan way hiya agé hen nangen-awa hen anchichay pangana. [17] Ngém hen nekaman,

kaman paat hempà Apudyus hen tapen anchichay pangan hen anchi away way inmurana
way chichachi hen miyaligan hen Judio, yag annag enhoop hen pangan hen anchi safaliy
away way narpoh takap way yachi agé hen miyaliganyu way faén Judio. Wat ad uwan,
gapo ta nehoop-ayu, cha-ayu mèawa hen aminay ka-ammay hen anchi away way inmuran
Apudyus te cha-ayu mèawa hen aminay empopostan Apudyus an cha Abraham ya hen
anchichay ganàna. [18] Ngém chàyu way an nehoop, masapor ar-arwachanyu ta achiyu
ammag cha pelohon hen anchichay naphà. Te an-ayu yanggay an panga way faén chàyu
hen mamangchén hen anchi lamot te hen lamot hen mamangchén an chàyu.

[19] Yag achiayu koma agé mampahih-iya way pawadwadcha no hen anchichay Judio,
te awni yag anyug ekatén anchag naphà ta wacha paat chi kehoopanyu. [20] Manowat te
tot-owa way naphàcha gapoh achicha omafurotan. Yag hen nehoopanyu agé, gapoh
ommafurotanyu. Ngém achiayu an mampahih-iya ta an-ayuwat an man-ar-arwad. [21] Te
ilanyu ngénat, no iggay éng-éngangén Apudyus way mampà hen anchichay nachachà-
an way panga, ay ammoh achi kaskasen way naraka hen mampa-ana an chàyu way an-
ayu lawag nenep-at. [22] Wat yato hen mangil-antaaw hen kenaség-ang Apudyus ya hen
kenaestrektona. Te no mepanggép hen anchichay achi omafurot, estrekto paat way
manguwis. Waman no mepanggép an chitaaw way cha omafurot, an agé ammag séméség-
ang non antaawat an etotoroy hen afurottaaw way achitaaw an elayosan hen anchi
ség-angna. Te no elayosantaaw, hopaén chitaaw agé. [23] Yag kaman agé hen anchichay
achi omafurot way Judio, te non ancha an falewan hen anchi achicha omafurotan ta
omafurotcha agé, wat kasen chillu ehoop Apudyus chicha. Te ah Apudyus, wacha chillu
hen kafaelana way mangenhoop. [24] Te no mafalin way annag an aran chàyu way kaman
pangan hen away ah takap, yag enhoopna chàyu hen anchi ustoy murana yag nelomtà, ay
achi kaskasen way naraka hen mangenhoopana hen anchichay Judio way chachà-an way
pangana.

Séméség-ang ah Apudyus hen aminay tatagu
Efes. 3:1-13

[25] Chàyu way sosnod way faén Judio, wacha hen laychê way ma-awatanyu koma way cha-
an mepaka-ammu hen tatagu ta achiayu koma mampahih-iya te awni yag ekatyu lawéén
napatpateg-ayu no hen Judio. Hen ma-awatanyu koma, uray ta ammag an songsongellan
hen hamhamà hen tapen anchichay kacharaà way ganà Israel ah achicha omafurotan, achi
chillu mannanayunchi way hamhamà, te no looh ommafurot hen amin way faén Judio
way ekat Apudyus chilluwén omafurot ah makompeletowan hen filangcha, [26] wat yachi
agé hen tempon hen omafurotan hen egachay Judio way ganà Israel ah kahara-ancha. Te
nesosorat hen anchi alen Apudyus way ekatnéén,

"Fùnag hen anchi omenharà way marpo ad Sion, yag charosana hen aminay kenaraweng
hen anchichay Judio way ganà Jacob. [27] Yag hen hiyachiy tempo, ka-anéna hen
fasorcha ah tomot-owaan hen anchi empopostana an chicha."

[28] Gapo hen anchi achi omafurotan hen anchichay Judio hen anchi ammayay chamag
mepanggép an Jesu Cristu, wat kaman kafusor Apudyus chicha ah pagsaya-atanyu way
faén Judio. Ngém gapo ta penepelen Apudyus chillu hen anchichay anap-ocha ad
namenghanat papattigéna chillu chicha. [29] Te ah Apudyus, achi mafalin way falewana
hen loohna penele way tatagu ya hen ekatnéén bindisyunana. [30] Hen anchi pés-éynaat
chàyu way faén Judio hen iggay omafurot an Apudyus. Ngém ad uwan, chàyu hen senég-
angan Apudyus gapon iggay omafurotan hen anchichay Judio. [31] Wat kaman agéhchi hen
mekaman hen anchichay Judio, te uray achicha omafurot ad uwan gapon nanég-angan
Apudyus an chàyu, u-umchah chillu hen anchi ag-agaw way manég-angan Apudyus agé
an chicha ah omafurotancha way kaman chillu hen nanég-angana an chàyu. [32] Yaha hen
enkaman Apudyus ta wachay mepàil-an hen kafasoran hen aminay katagutagu ta wacha
agé hen ekamanna way mangempàila hen ség-angna hen aminay katagutagu.

Hen machayawan Apudyus

[33] Anà tot-owa ammag nahahaang way manmanmà hen kenaraeng Apudyus way ammag
maid mepaniyana, te ammag maid achina innila ya maid achina ma-awatan. Yag ammag
maid agé tatagu ah makahkahmà hen hehemmàna ya maid agé makesoplekar hen chana
ekamkaman. [34] Te kaman hen anchi nesosorat ad namenghan way ekatnéén,
"Ammag maid tatagu ah makahkahmà hen hamhamà Apudyus, wat ammag maid makatu-
gun an hiya. [35] Yag ammag maid agé idchat hen tatagu an hiya ah ina sofaletan."
Yachi hen nesosorat, [36] te ah Apudyusat hiya hen nangamma hen egachay wacha ya hiya
agé hen cha manalimun amin an cha nadchi way hen pontos amin cha nadchiyat, ah
kachayawana chillu. Wat antaaw yanggay ammag chachayyawén hiya ah ing-inggana.
Amen.

12

Hen ekaman way mansérfi an Apudyus
1 Cor. 12:4, 12; Efes. 4:1-16; 1 Tes. 5:12-22

[1] Wat hiyachi, sosnod, gapon anchi ammag chakar way ség-ang Apudyus an chitaaw,
masapor koma antaaw an eporang hen antoy natattagu way achartaaw an hiya ah man-
awana way an yanggay an mansérfi an hiya. Ta antaaw yanggay ammag machachallosan
way mangamma hen heno way laychéna, te yaha chillu hen anchi ustoy ekamantaaw way
manayaw an hiya. [2] Achitaaw cha tot-orachén hen a-amman hen anchichay achi omafurot
ta hen ekamantaaw, antaawat an eparufus ah Apudyus way cha mamalefalew hen
hamhamàtaaw ah omammayana. Te no yachi hen ekamanat, ma-awatantaaw hen laychén
Apudyus an chitaaw, ya anat agé hen aminay ammayéna ya hen anchi mangemparaylayad
an hiya.

[3] Yag gapo ta piniyarà an Apudyus way mantudtuchu, wat yato hen itugun-o an chàyu
amin. Masapor koma ihaihéén ilana ta achina ammag pangatowén hen acharna ah
hamhamàna, te masapor emamadna way manmanmà hen acharna way kaman annag
kamangén hen kachakar hen kafaelana way inidchat Apudyus an hiya gapon omma-
furotana. [4] Ta epanì hen achar hen tatagu. Te uray no an ihà-an hen anchi achar, chuar
chillu hen partena way nankarakarase ya achi agé mapapchong hen kausarancha. [5] Wat
kaman agéhchi an chitaaw way cha omafurot, te uray ta chuartaaw, ihà-antaaw chillu way
achar Cristu, yag nanhehennooptaaw amin tàén nankarakarasetaaw. [6] Yag gapoh torong
Apudyus an chitaawat nankarakarase hen inidchatna way kafaelantaaw, wat masapor
wéhchiyén usaréna hen hiyachiy ninidchat an hiya ah péppég hen kafaelana. Kaman
hen anchi nangchatana hen kafaelan way mangempaka-ammu hen mepaka-ammu,
masapor i-illana ta mètemfuruychi hen chataaw afuroton. [7] Yag hen anchi nangchatana
hen kafaelan way mansérfi hen tapena, masapor epapatena way mangamma. Ya hen
anchi mantudtuchu, masapor agé iyam-ammana way mantudtuchu. [8] Yag umat agé
hen anchi mangempas-ém ah pomegsaan hen afurot hen tapena, masapor hiyahiya
agé hen chana amma-ammaan. Yag no wachan inidchat Apudyus ah kafaelana way
tomorong, masapor achi ammag naimot. Yag hen anchi nangchatana hen kafaelan way
mangenmaneho hen cha omafurot, masapor emamadna way mangamma. Yag kaman agé
hen anchi i mangentam-ang hen anchichay cha maligatan, masapor layyalayyadcha agé
way mangamma.

[9] Masapor etot-owataaw hen layadtaaw hen ifa ta faén yanggay ammag tapà hen
mangar-ale. Ya masapor agé manchùgantaaw hen uray heno way laweng ta antaawat
an haham-én hen ammay. [10] Yag masapor agéy man-ahelennayadtaaw way kaman hen
manlaychan hen portoy way sonod. Yag antaaw agég ririspituwén paat hen ifa. [11] Ya
achitaaw agé mansadsachot way mangamma ah heno way ma-ammaan, ya antaawat
agé an sésêmén way mangamma hen ma-ammaan hen mansérfiyantaaw an Apo Jesu
Cristu. [12] Yag hen anchi chataaw namnaméén para ah pegwana, yachi koma agé hen
mangemparaylayad an chitaaw. Ya masapor agé a-annohantaaw hen aminay ligat, ya
epapatetaaw way chan luwaluwaru. [13] Yag no wacha agéy anà Apudyus ah makasapor

hen torong, masapor torongantaaw. Ya achitaaw agé mapmappég way manmangili hen
farangnay tatagu.
[14] Yag no wachay cha mamaligat an chitaaw, achitaaw an echotan ta antaawat an
chawatén an Apudyus ta bindisyunana hiya. [15] Ya antaaw agég mèlaylayad hen anchichay
laylayad, ya mètokar agé hen anchichay chan totokar. [16] Antaaw agég mètetempoyug hen
ifataaw ya achitaaw ammag mampahih-iya ta antaawat an ifilang hen anchichay nafafa.
Ya achitaaw agé mampaspasekat way kaman paat innila amin hen egad. [17] Yag mag-ay ta
wachay nangammah laweng an chitaaw, achitaaw agé ifarés ta antaawat an emamad way
mangamma hen anchi ammayén hen aminay tatagu. [18] Ya pachaséntaaw ah péppég hen
kafaelantaaw way achi mè-es-esngel hen tapena.
[19] Sosnod, ilanyu ta uray heno way mekaman an chàyuwén an-ayug achi cha fumab-arés
ta anyuwat an idchatchi an Apudyus ta egad hiya way mangimfarés. Te yachi chillu hen
nesosorat hen alena way ekatnéén,
"Haén hen nangimfiyang hen farés, wat haén way Apudyus hen mangimfarés."
[20] Ta hen enkamantaaw, antaaw an torachén hen anchi nesosorat way ekatnéén,
"No hommenaang hen kafusoryu, panganényu hiya, ya mag-ay ta nàwaw, painumanyu.
Te no yachin ammaanyu, chayu agé idchat hen fumiinana hen chana enammaan."
[21] Wat hiyachi, ilantaaw ta achitaaw ammag ma-afà gapon laweng way ma-ammaan an
chitaaw yag nan-ammataawat lawa agé ah laweng. Ta hen ekamantaawat koma, antaaw
an afaénchi ah ammay.

13

Masapor afuroton hen chan toray hen gubérno
Tit. 3:1; 1 Ped. 2:13-17

[1] Aminay tatagu, masapor afurotoncha hen anchi gubérno way chan toray an chicha
te ah Apudyus chillu hen nangidchat hen lébféng hen gubérno way mantoray. Wat
maid chan toray hen antoy lota ad uwan no faén ah Apudyus paat hen nangimpiyar
an chicha hen mantorayancha. [2] Wat heno way komontara hen anchichay chan toray,
chana angkay kontaréén hen imfilin Apudyus, yag chanaat agé ammaan hen kachusaana.
[3] Yag faén chillu aggaégyat hen anchichay chan toray non antaaw an ammaan hen
usto, te hen anchichay cha mangamma hen laweng yanggay hen émégyat an chicha.
Wat tapno maid émégyatanyu, anyug an ammaan yanggay hen usto wat yachi agé hen
manayawancha an chàyu. [4] Te hen anchichay toray, chicha hen kaman chan sérfi an
Apudyus ah pagsaya-atanyu. Ngém no laweng hen ammaanyu, yachi hen émégyatanyu,
te wachan karébféngancha way manusa an chàyu, te chacha chillu mansérfi an Apudyus
ah machusaan hen anchichay cha mangamma hen laweng. [5] Wat hiyachi, masapor
afurotontaaw hen anchichay totoray way faén yanggay ah manginlisiyantaaw hen chusan
Apudyus, te gapo chillu ta yachi hen nenènong way ma-ammaan.
[6] Wat yachi agé hen chataaw mamayachan hen furor, te masapor chillu marabfuwan hen
anchichay totoray way chan sérfi an Apudyus hen manalimunancha an chitaaw. [7] Wat
antaawg fayachan hen heno way inyurchin hen gubérno way fayachantaaw way furor
ancha aminay tapena way niyurchin way mafayachan. Yag masapor agé ririspituwéntaaw
hen anchichay karébféngana way marispitu.

Hen ekamantaaw hen ifataaw
Luc. 10:29-37; Gal. 5:14; 1 Tes. 5:5-8

[8] Masapor fayachantaawat hen aminay utang ta marpas way achitaaw cha iyawniawni,
ta an ihà-an yanggay hen anchi achi marpas way yachi hen chataaw mangempàil-an
hen layadtaaw hen ihaiha an chitaaw. Te hen anchi tagu way manlayad hen ifana,
chana angkay tongparén amin hen anchichay orchin Apudyus. [9] Te ilanyu ngén, no
tongparéntaaw hen anchi ihà-an way orchin way ekatnéén, "Masapor laylaychén hen ifa
way kaman hen manlaychan hen achar," anna angkay ammag ahapén amin hen anchichay
tapenay orchin way kaman hen anchi orchin way ekatnéén, "Achi cha chumagchagas ya

achi cha pomatéy, achi cha mangakaw, achi cha gamgaman hen kok-owan hen ifa," ya
anat agé hen anchichay tapena. [10] Te no wachay tot-oway layadno hen ifam, achi mafalin
way ammaam hen laweng an hiya. Wat hen manlaychantaaw hen ifaat yachi hen chataaw
manongparan hen egachay orchin Apudyus.

[11] Masapor chichachi hen ekamantaaw, te innilataaw way tég-angay tot-owa hen mam-
fangchan Jesu Cristu way mangara an chitaaw te ammag hommaghag-énchi ad uwan no
hen anchi antaawat ommafurotan. Wat hiyachi hen antaawat an emamad way mangamma
amin hen laychéna. Masapor kamantaaw fummafangon way mamah-ag. [12] Te tég-angay
tot-owa marpas hen antoy kaman lafi way ammag hommehellangan hen hamhamà hen
tatagu gapon fasor. Ya tég-angay hen pomawayana way umchahan hen mamfangchan
Jesu Cristu. Wat antaaw ammag epég-anan hen aminay laweng way nigagangay hen lafi
ta antaawat an iyarmas hen anchi ammay way mausar hen paway. [13] Antaaw ammag
emamad way mangamma hen usto way mètemfuruy chillu hen a-amman hen anchichay
nahelawan hen hamhamàna. Wat achi koma mafalin way anta lawag chan ufu-ufun ah
laweng way mamfutafutang, ya achi agé mafalin hen chumagchagas ya mangamma ah
lenoroko ancha mampapatéy ya man-apés. Ta antaawat an manchùgan amin chachi
[14] ta hen ammaantaaw, antaawat koma an torachén hen enkamkaman Apo Jesu Cristu ta
achitaaw cha pap-arufusun hen wayan hen antoy achartaaw way mangamma hen uray
heno way laychéna way laweng.

14

Achi ammag uwisén hen ifa
1 Cor. 8:1-13; 10:23-30; Col. 2:16-17

[1] Masapor ifilangtaaw ah ifataaw hen anchichay nakapsot hen afurotna. Ya achi-
taaw ammag songelén chicha mepanggép hen ma-awatancha, tàén no safali hen ma-
awatantaaw. [2] Kaman hen anchi tagu way gapon kenakapsot hen afurotna, annag
lawengén hen tapen hen missa way an yanggay hamchà hen mafalin issana. Waman hen
tapena, afurotoncha way mafalin issacha hen uray heno way missa. [3] Wat chàyu way cha
mangissa hen uray heno, achiyu cha pelohon hen anchi chan laweng hen tapen hen missa.
Yag umat agé chàyu way chan laweng hen tapen hen missa, achiyu agé ammag uwisén hen
anchichay cha mangissa hen uray heno, te enakseptar Apudyus chàyu amin. [4] Te heno ay
paat chillu hen atatagum way karébféngam way manguwis hen alepan hen tapena, te ah
katot-owana, alepan met Apudyus amin chitaaw. Wat egad hiya way nangen-alepan way
manguwis no usto ono faén hen cha ammaan hen ihaiha way alepanna. Yag wéhchin
chitaawén torongan chillu Apo Jesu Cristu chitaaw way mangamma hen laychéna.

[5] Magat wacha agéy tapena an chàyu way mamatpateg hen tapen hen ag-agaw no hen
tapena. Angkay agé hen tapena, anchag penapchong hen aminay ka-ag-a-ag-agaw way
maid napatpateg. Wat hen mekaman, masapor wéhchiyén mapnek hen hamhamàna no
heno hen sorotona. [6] Te hen anchichay mamatpateg hen ihay ag-agaw, chacha ammaanchi
ah manayawancha an Apo Jesu Cristu. Ya kaman agé hen anchichay cha mangissa hen
heno way missaat chacha issa chachi ah manayawancha an Apo Jesu Cristu way chacha
amin iyaman an hiya. Yag umat agé hen anchichay chan laweng hen tapen missa, te
hen pontoscha agéat hen manayawancha chillu an Apo Jesus way chacha agé iyaman hen
mafalin issacha.

[7] Maid iha an chitaaw way cha omafurot ah ammag mamukod way mangen-awa hen
acharna hen anchi natatagguwana ya umat agé hen matéyana. [8] Te hen pontos hen
antoy natatagguwantaaw wat ah machayawan Apo Jesu Cristu ya pachongna agé hen
matéyantaaw te ah machayawana chillu. Wat uray ta natattagutaaw ono matéytaaw, maid
kasen pontos cha nadchi amin no faén yanggay ah kachayawan Jesu Cristu way hiya hen
nangen-awa an chitaaw. [9] Te yachi chillu hen ihay pontosna way matéy ya anat man-uchi,
ta hiya hen man-ap-apo hen natattagu ya umat agé hen natéy.

[10] Wat no ah Jesu Cristu hen ap-apotaaw amin, maid karébféngantaaw way ammag
manguwis ya mameloh hen ihaiha an chitaaw. Te maid chillu iha an chitaaw ah achi
mepasango an Apudyus way mauwis. [11] Te wachan anchi nesosorat way alena way
ekatnéén,
"Haén way natattagu way Apudyus, hen ifagà wat ammag maid tagu ah achi mampalen-
tomang hen sangwanà ah mangafunana hen kena-apudyus-o ah machayawà."
[12] Wat hen hiyahay nesosorat hen manot-owaan way hen egachay tatagu, mepasangocha
an Apudyus amin ah incha manongfatan hen aminay enammaancha hen natatagguwan-
cha hen antoy lota.

Achitaaw lifokon hen afurot hen ifa
1 Cor. 8:9-13

[13] Wat hiyachi, masapor etagaytaaw way chan i-innuwis, ta antaawat an man-ar-arwad
ta achitaaw paat cha am-ammaan hen fumasoran hen tapena. [14] Manowat te haén, anà
ammag nanapnek way ah Apo Jesus hen manigurachu hen hamhamào way mafalin missa
hen uray heno way missa way ammag maid panyawén Apudyus. Ngém heno way tagu
way ah hamhamànaat panyaw hen tapen hen missa, wat panyaw angkay tot-owa para
an hiya. [15] Wat chàyu way cha mangissa ah heno, ilanyu ta achi oma-annig hen missa
yag chayu ammaan hen malifokan hen afurot hen ifayu, te no yachi hen ammaanyu,
chayu epàila way maid ustoh layadyu an hiya. Wat ilanyu ta achi oma-annig hen okrong
yag chayu lifokon hen afurot hen ifayu way uray met hiyaat inyatéy agé Jesu Cristu hen
fasorna. [16] Yag no wachan chayu ammaan ah ekatyuwén ammay ngém laweng peet ah
matan hen ifayu, etagayyuwat ud-ay ta maid kachumsekan hen anchi ammay way chayu
ammaan. [17] Te hen anchi mantorayan Apudyus an chitaawat faén napateg hen missa ya
hen mainum, te hen napatpategat hen mifilangantaaw ah maid fasorna an Apudyus, ya
anat hen mètetempoyugan hen ifa, ya anat agé hen anchi layad way idchat hen Espiritun
Apudyus. [18] Wat no chichachi hen patigéntaaw hen antoy mansérfiyantaaw an Jesu Cristu
wat chataaw eparaylayad ah Apudyus ya rispituwén chitaaw agé hen ahentagutaaw.
[19] Wat hiyachi, antaaw yanggay ammag epapate way mangamma hen anchichay
mangempatempoyug an chitaaw ya hen anchichay mangempapegsa hen afurottaaw.
[20] Yag antaawg ar-arwachan ta achi oma-annig hen missa yag chachaeléntaaw hen man-
ancharan Apudyus hen ifataaw. Te tàén ammay hen egachay missa, ammag laweng
chillu no anggay yanggay hen mangissaantaaw yag chataawat ammaan hen fumasoran
hen tapena. [21] Wat hen ekamantaaw koma, antaaw yanggay ammag achi ammaan hen
uray heno way manlifok hen afurot hen ifa way uray hen mangissaan hen karne ya
hen manginuman hen fayah no yachi hen malifokan hen afurotna. [22] Te uray no ma-
awatantaaw way maid laweng nadchi, yasa ta antaaw chillug iyuya ta egadtaaw an
Apudyus hen anchi ma-awatantaaw. Te laylayad tot-owa hen anchi tagu way maid
kachumsekan hen hamhamàna gapo hen chana enammaan. [23] Ngém non an umat yag
wachan chan chuwachuwa hen hamhamàna mepanggép hen kenauston hen mangissaana
hen issanaat, fasornachi no ilurudna way mangissa, te annag achi soroton hen afurotna.
Te tot-owa way uray heno way ma-ammaan, no chataaw manchuwachuwa mepanggép
hen kenaustonaat, fasor no ammaanchi.

15

Hamham-én hen katorongan hen ifa ta faén yanggay hen achar
Gal. 6:1-5

[1] Chitaaw way chinumchumgat hen afurotna, masapor fiyangantaaw hen kenakapsot
hen afurot hen anchichay tapena way kaman paat chataaw kargéén hen kenakorangcha
ta faén yanggay hen fukod hen achartaaw hen antaawg haham-én. [2] Ta antaawat an ham-
én hen pagsaya-atan hen anchi ifataaw ta wachay pomegsaan hen afurotna agé. [3] Te uray
ah Jesu Cristu wat faén yanggay acharna hen hehemmàna te yachi chillu hen laychén hen
anchi nesosorat way alen Apudyus way aryén way ekatnéén,

"Amin hen anchichay kae-ensorto way enalen hen tatagu an hea, wat haén hen nepohi-
gancha amin."
4 Amin hen anchichay nesosorat way alen Apudyusat nesoratcha amin ah katudtuchuwan-
taaw ya ah mepas-éman hen hamhamàtaaw way manganoh hen uray heno way
mepasamak ah chumgatan hen namnamataaw an hiya. 5 Wat hen chawat-o an Apudyus
way cha karpowan hen anoh ya sém-éman hen hamhamà, hiyaat koma non anna an idchat
an chàyu hen mantetempoyuganyu paat ta torachényu hen enkaman Apotaaway Jesu
Cristu. 6 Wat ta antaaw ammag éméhà-an way manayaw an Amana way Apudyus.

Hen ketapyan hen anchichay faén Judio an Apudyus

7 Yag kaman hen enkaman Jesu Cristu way nangimfilang an chitaaw, wat kaman agéhchi
koma hen ekamantaaw way mangimfilang hen ihaiha an chitaaw way cha omafurot,
te yachi hen machayawan Apudyus. 8 Te hen ummaliyan Jesu Cristu hen antoy lotaat,
ummale way mansérfi hen anchichay Judio ah mangil-ancha hen kenatalek Apudyus way
mamud-as hen anchichay empopostana hen anap-ocha ad namenghan. 9 Yag faén agé
yanggaychi, te ummale agé ah kahara-an hen anchichay faén Judio ah manayawancha an
Apudyus gapon ség-angna. Wat yachi hen laychénay aryén hen anchi nesosorat way alen
Apudyus way ekatnéén,
"Chayawê heay Apudyus way uray hen anchichay faén Judiowén mìchayawcha agé. Wat
ekankantani hen chayawni an hea."
10 Yag wacha agé hen ihay nesosorat way ekatnéén,
"Lomaylayad-ayu, chàyu way faén Judio, yag an-ayug mèlaylayad hen anchi layad hen
anchichay tatagun Apudyus."
11 Yag hen iha, ekatna agéén,
"Chàyu way faén Judio, chayawényu amin ah Apudyus, ta aminay katagutaguwat
chayawéncha amin hiya."
12 Yag wacha agé hen ensorat Isaias mepanggép hen ihay iganà hen anchichay Judio,
ekatnéén,
"Wacha hen fùnag way ganà David way anà Jesse way hiya hen i manoray hen anchichay
faén Judio. Yag hiya agé hen manchinlancha way mangenharà an chicha."
13 Hen chawatê an Apudyus way iggaw hen namnamataaw, ta anna yanggay ammag
eparaylayad chàyu ya ta papannohona agé hen hamhamàyu gapon ommafurotanyu, ya ta
pomegsapegsa agé hen namnamayu an hiya gapon kafaelan hen Espirituna way tomorong
an chàyu.

Hen pontos Pablo way manugun hen tatagu
2 Cor. 10:15-16

14 Sosnod, chaà tot-owa mapnek mepanggép hen afurotyu te innilà way nenènong hen
chayu ekamkaman ya chuar agé hen na-awatanyu way tugun Apudyus ya mafalin agé
way man-ahetinnudtuchuayu. 15 Ngém tàén, anà chillug natorod way mangensorat hen
antochay tapenay intugun-o, te tàén no innilayu chachi, ekat-owén ammay no ekasen-
o chillu epahpahmà an chàyu ah achiyu manliw-an paat. Ya achiyà chillu fumiin way
manugun an chàyu, te hen impiyar Apudyus an haén, 16 piniyarà way mansérfi an Jesu
Cristu ah katorongan hen aminay faén Judio. Te chà itudtuchu an chàyu way faén Judio
hen anchi ammayay chamag way narpon Apudyus ah ketapyanyu agé an hiya. Wat
anà, ammag kaman pachi way cha manginchaton an chàyu an Apudyus. Yag cha agé
akseptarén Apudyus chàyu te na-apudyusan-ayu gapon anchi Espirituna way wacha an
chàyu.
17 Yag gapo hen nelarammongà an Jesu Cristu wat mafalin ménat way ichayaw-o
hen aminay nansérfiyà an Apudyus. 18 Ngém maid kasen haphapetê no achi yanggay
hen anchichay enammaan Jesu Cristu hen nangusarana an haén ah omafurotan hen
anchichay faén Judio an Apudyus. Te hen ommafurotanchaat gapon intudtuchù ya
hen enkamkaman-o, 19 way anà an tenorongan hen kafaelan hen Espiritun Apudyus way
mangamma hen kaskascha-aw ya hen anchichay mangempahaang hen tatagu. Wat

nanlugi ad Jerusalem ingganad Ilirico, an-og inyam-amma way nangintudtuchu amin
hen anchi ammayay chamag mepanggép an Jesu Cristu hen katagutagu. [20] Te hen wacha
an haén chillu, wat achiyà éméy hen anchichay fabréy way looh nantudtuchuwan hen
tapena hen anchi ammayay chamag ta hen aya-at koma hen anchichay fabréy way maid
chengchengngarcha mepanggép an Cristu, ta achì an lotapan hen enammaan hen tapena.
[21] Te hen anchi nesosorat way alen Apudyus, ekatnéén,

"Hen anchichay maid chengchengngarna mepanggép an hiyaat changréncha, ya ta uray
maid innilacha mepanggép an hiyaat ma-awatancha agé."

Hen planon Pablo way éméy ad Roma

[22] Wat hiyachi sosnod, hen anchi chà émmé-émméyan way mangempagngar mepanggép
an Jesu Cristu wat yachi hen kaman cha manaktataktak hen anchi ekat-owén umaliyà
ahna. [23] Ngém ad uwan way lempas-o hen chunù hen kafabréfabréy ahto, ekat-owén
umaliyà ahna way mangila an chàyu, te émméy ah kamanay tawén way hiyachi chillu hen
an-og haham-én. [24] Wat hen chà hamham-én, ekat-owén manchag-ohà ahnad Roma hen
antoy ayà ad España ta epapastaaw way mansas-aliwa, yag ana-at epaligwat an chàyu way
mangentoroy way éméy ad España. [25] Ngém ad uwan, éy-ochi ad Jerusalem way manginyéy
unna hen antochay torong way para hen anchichay tatagun Apudyus ahchi. [26] Te hen
antochay cha omafurot hen antoy provinsiyan hen Macedonia ya Acaya, hehemmàcha
way mangamong hen etorongcha hen anchichay tatagun Apudyus way makasapor ah
torong ad Jerusalem. [27] Ammag gapo yanggay ah layadcha yag enamongcha, ngém ah
katot-owanaat, karébféngancha chillu way manorong hen anchichay Judio te maid chillu
kasen nangngaran hen anchichay faén Judio mepanggép an Apudyus no faén yanggay hen
anchichay Judio. Yag ad uwan, kamancha an somofalet way tomorong ah kasaporan hen
anchichay Judio. [28] Wat hiyachi, no marpas hen mangemporangà an chicha hen antoy na-
among, wat manchag-ohà ahna hen ayà ad España. [29] Yag sigurachuwà agé way no umaliyà
ahnaat lomaylayadtaaw amin gapon Jesu Cristu.

[30] Wat sosnod, wachan chawatê an chàyu, yag innilà chillu way changrényuto te ihà-an
hen hamhamàtaaw an Apotaaway Jesu Cristu ya chataaw amin man-ahelennayad gapon
Espiritun Apudyus. Wat hen chawatê, ta an-ayu komag metatappe an chànihto way
cha manginluwaluwaru an haén. [31] Epapateyu koma way manginchawat an Apudyus ta
mahara-anà ta achiyà an-anowén hen anchichay Judio way achi omafurot hen sakopon
hen Judea. Ya chawatényu agé ta hen anchichay tatagun Apudyus ad Jerusalemat
akseptaréncha koma hen antoy torong way narpo hen anchichay faén Judio. [32] Yag no
marpas amin chachi yag emparufus Apudyusat, umaliyà ahna way anà ammag laylayad
ya yumagyagpaw agé hen hamhamào. [33] Wat ta mawawà-acha ah Apudyus an chitaaw
amin way hiya hen pongar hen tornostaaw. Amen.

16

Hen nampakomostaan Pablo hen anchichay cha omafurot ad Roma

[1] Hen antoy in-ina way umalehnaat ah Febe hen ngachanna way hiya hen ihay
sonodtaaw way cha tomorong hen anchichay cha ma-am-among ad Cencrea. [2] Wat
epàilayu hen layadyu an hiya gapon afurottaaw an Apo Jesus way yaha chillu hen ekaman
hen tatagun Apudyus. Yag hen aminay katoronganaat toronganyu koma te chuar hen
tenorongana way tatagu, yag uray agé haénat chaà tenorongan an hiya.

[3] Pakomostéényu agé cha Akila an Priscila way hen-ahawa way inib-à way chan sérfi an
Jesu Cristu. [4] Te chicha, tég-angaycha iyatéy hen nanorongancha an haén, wat anà ammag
manyaman an Apudyus gapon chicha. Ya umat agé hen amin anchichay tatagu hen cha ka-
am-among hen faén Judiowat chacha agé manyaman amin an Apudyus gapon chicha.
[5] Ya pakomostéényu agé hen anchichay cha omafurot way cha ma-am-among ah faréycha.

Pakomostéényu agé hen anchi laylaychê way ah Epeneto way hiya hen anchi pés-éy
ommafurot hen provinsiyan hen Asia. [6] Ya etapeyu agé ah Maria way nangempapate way

manorong hen afurotyu, [7] ya umat agé cha Andronico an Junia way kacharaà way Judio way
nìfarud an haén. Ya chicha, namangpangocha way ommafurot no haén, ya ririspituwén
paat agé amin hen anchichay aposel chicha.
[8] Pakomostéényu agé hen anchi ifà way Ampliato way an-og laylaychén gapon Jesu
Cristu. [9] Ya umat agé ah Urbano way ihay ifani way chan sérfi agé an Jesu Cristu, ya
anat agéh Estakis way ihay laylaychê agé. [10] Ya etapeyu agé ah Apeles way ammag
napaligatan ah nail-an hen kenatot-owan hen afurotna. Ya pakomostéényu agé hen
anchichay ahimfafaryan Arestobulo, [11] ya ah Herodion way kacharaà way Judio ya anat
agé hen anchichay cha omafurot way ahimfafaryan Narciso.
[12] Pakomostéényu agé cha Trifeno an Trofimo way chan sérfi agé an Apo Jesu Cristu,
ya anat agé ah Persida way laylaychê way cha mangempapate way mansérfi an Apudyus.
[13] Pakomostéényu agé ah Rufo way machachamag hen afurotna an Jesu Cristu ya anat ah
inana way kaman agé inà. [14] Ya etapeyu cha Asincrito an Flegonte, ah Hermes, ah Patrobas,
ah Hermas ya anat amin hen anchichay sosnodtaaw way cha mìyamong an chicha. [15] Ya
pakomostéényu agé cha Filologo an Julia, ah Olimpas, ya ah Nereo ya hen anchi sonodna
way fufae, ya anat agé hen amin anchichay tatagun Apudyus way cha mìyamong an chicha.
[16] Wat amiamin-ayu, ihaihéén epàilana koma hen layadna hen ifana. Ya amin hen
antochay cha omafurot ahto way cha ma-am-among ah kafabréfabréy wat chacha amin
pakomostéén chàyu ahna.

Hen anongoh way intugun Pablo

[17] Wat hiyachi, sosnod, antoyan agé hen itugun-o an chàyu wat papannaagényu
koma. Ar-arwachanyu paat hen anchichay tatagu way cha mangempasena an chàyu
ah machachaelan hen tempoyugyu ya ah malifokan hen afurot hen tapena. Te anchag
cha kontaréén hen anchi tot-owa way nitudtuchu an chàyu yag safaliyat agé hen chacha
itudtuchu. Wat masapor manchùganyu chicha. [18] Te hen kaman an cha nadchiy tataguwat
faén ah Apotaaw way Jesu Cristu hen chacha mansérfiyan te an yanggay ammag hen
laylaychén hen acharcha hen chachan sérfiyan. Yag ah kenasilibcha, chacha ay-ayuwén
hen anchichay attè hen hamhamàna ah marokopancha.
[19] Anà ammag laylayad gapon chàyu te ammag nanhemamag tot-owa hen ke-
nanongnong hen afurotyu. Wat hen laychê yanggay, ta an-ayug lomaelaeng way
mangamma hen ammay ya usto ta anyu yanggay ammag aliw-an way mangamma hen
laweng, [20] te no yachiyat ammag achi mahen-awniyan yag ah Apudyus way cha mamanoh
hen hamhamàtaaw, annag torongan chàyu way mangafà an Chumunyu way kaman anyug
gupesén hiya.
Wat ta matotollongantaaw amin an Apotaaw way Jesu Cristu.
[21] Hen antoy ifà way ah Timoteo way cha mì-idnu an haén hen antoy chani mansérfiyan
an Jesu Cristu, chana agé pakomostéén chàyu way kaman agé hen antochay kacharaà way
Judio way cha Lucio an Jason yah Sosipater.
[22] Yag haén agé way Terico way cha mangensorat hen yatoy sorat Pablo, chà agé
pakomostéén chàyu way cha omafurot an Apotaaw way Jesu Cristu.
[23] Ya ah Gayo agé way cha manmangili an haénay Pablo way ahtoh faréyna agé hen cha
ma-am-amongan hen aminay cha omafurot, wat chana agé pakomostéén chàyu ya cha
chàyu agé pakomostéén an Erasto way toserero hen yatoy fabréy, ya anat ah Cuarto way
sonodtaaw agé.
[24] Wat ta totollongan chitaaw amin an Apotaaw way Jesu Cristu.

Machachayaw ah Apudyus
Juda 24-25

[25] Antaaw yanggay ammag chachayyawén ah Apudyus way mannakafalin way mangem-
papegsa hen afurottaaw ah mètemfuruyan hen anchi ammayay chamag mepanggép an
Jesu Cristu way chà chillu itudtuchu. Yag hen yachi agéy chamag, kaman an netataro
nanepod ad malimaliyam way ingganad uwan yag anat mepaka-ammu. [26] Yag ad uwan

agé way nepaka-ammu, ammag niwarawag hen karotarota way yaha chillu hen ensorat hen anchichay profeta ad namenghan way mekaman, te ah Apudyus way nawawà-acha ah ing-inggana, hiya hen nangimfilin hen miwarawagana ah omafurotan hen tatagu ah karotarota.

[27] Wat ah Apudyus way kararaengan, hiya yanggay hen machachayaw ah ing-inggana gapon Jesu Cristu. Amen. *Haén ah Pablo*

Hen pés-éy sorat Pablohen anchichay eCorinto

Ah aposel Pablo hen nangensorat hen yatoy sorat hen kawad-ana ad Efeso hen tawén way 54 ménat ono 56 (Aposel 19). Napateg way fabréy ad Corinto way faknang ya nangato ya na-achar hen tataguhchi, ngém ammag pararo agé hen lenorokocha. Wat hen pés-éy nangintudtuchuwan Pablo hen alen Apudyus an chicha, ininggaw ahchi ah ihay tawén ya kagudwa (Aposel 18:4). Wat hen yatoy nanoratana, ta ah matugunancha ya ah ka-amhewancha.

1 Haén ah Pablo way ah layad Apudyusat, piniyarà way man-aposel an Jesu Cristu,
ya antoyan agé ah Sostenes way ihay ifataaw. 2 Wat soratnito an chàyu amin way cha
ma-am-among ahnad Corinto way manayaw an Apudyus. Penelen Apudyus chàyu ah
mantataguna way ma-apudyusan gapon ommafurotanyu an Jesu Cristu, chàyu ya anat
agé hen amin anchichay tapenay tatagu hen karotarota way ommapo an Apotaaway Jesu
Cristu.
3 Wat ta totollongan chitaaw amin an Amataaway Apudyus yah Apotaaway Jesu Cristu
ya ta papannohoncha agé hen hamhamàtaaw.

Hen yaman Pablo gapon anchichay cha omafurot
Rom. 1:8-15; Efes. 1:15-23; Fili. 1:3-11; Col. 1:3-14

4 Anà ammag chan yamayaman an Apudyus gapo hen anchi chakaray torongna an
chàyu hen ommafurotanyu an Jesu Cristu. 5 Te gapon nelarammonganyu agé an Jesu
Cristu wat kaman paat fummaknang-ayu ah napateg, te natorongan-ayu way maka-
awat ya manaphapet mepanggép an hiya. 6 Yag maila agé way chinumgat hen anchi
intudtuchuni an chàyu mepanggép an Cristu. 7 Ya cha-an-ayu agé makok-orangan ah
uray heno way torong way narpo hen Espiritun Apudyus hen unig hen mamannéchanyu
hen mamfangchan Apotaaway Jesu Cristu. 8 Ya hahallimunan Apudyus agé chàyu ta
manichidcha hen afurotyu inggana hen anongoh hen ag-agaw ta maid kachumsekanyu
hen anchi mamfangchan Apotaaway Jesu Cristu. 9 Ya mafalin agé manchinlantaaw hen
aminay imfagan Apudyus gapon kenatalekna, te hiya agé hen namele an chitaaw way
mètempoyug an anàna way Jesu Cristu way Ap-apotaaw.

Hen nakorkoran hen tempoyug hen anchichay cha omafurot
1 Cor. 3:3-9

10 Sosnod, gapon Apotaaw way ah Jesu Cristu, wat chaà mampangpanga-ase paat an
chàyu ta mantetempoyug-ayu koma, ta achiayu chan tentenê-én. Ta anyu yanggay
ammag ihà-anén koma hen hamhamàyu ya hen pontosyu. 11 Yachin itugun-o an chàyu
way sosnod te wachacha hen nanaphapet an haén way ahimfafaryan Cloe way an-ayu anog
chan sososongel peet ahna. 12 Hen chengngar-o, namfinafinab-én hen chayu tàchégan, te
ekat ano hen tapeyuwén haén way Pablo hen chayu ano somorotan. Yag ekat agé hen
tapenéén ah Apolos hen chacha somorotan. Ya hen tapena, ah Pedro. Ya hen tapena
agéat ah Jesu Cristu paat. 13 Ay ammoh chuarcha hen Cristu ta nantenétené-én hen chayu
somorotan. Ay ammoh haén way Pablo hen nekoros way namayad hen fasoryu. Yag ay
ammoh nafunyaganyu ah mampasorot-o way faénat agé ah Cristu.
14 Ammayat te maid finunyagà an chàyu, ta manongad yanggay cha Crispo an Gayo
ah finunyagà, 15 ta maid mangaryanyuwén finunyagà chàyu ah mampasorot-o. 16 Ay
uwa, finunyagà agé cha Estefana way himfafaryan, ngém anggay cha nadchi yanggay ah
natancha-anà way finunyagà ya maid kasen. 17 Te iggayà chillu an piyarén an Jesu Cristu
way an mamfunfunyag, te anà an piniyar way i mangintudtuchu hen anchi ammayay
chamag mepanggép an hiya. Yag achì agé cha usarén hen anchi kenaraeng ya kenasilib
hen tatagu way mantudtuchu, ta hen ka-awisan yanggay hen tatagu way omafurot wat
hen natéyan Jesu Cristu hen koros hen namayachana hen fasor.

Ah Jesu Cristu hen kail-an hen mannakafalin Apudyus ya hen kenaraengna
1 Cor. 2:6-16; Jai. 3:13-18

18 Hen anchi mitudtuchu mepanggép hen natéyan Jesu Cristu hen anchi koros, ammag
maid gutok nadchi hen anchichay tatagu way metatap-ar chillu gapon achicha oma-
furotan. Waman chitaaw way cha mahara-an gapon chataaw omafurotan, ma-awatantaaw
way hen anchi natéyan Jesu Cristu, yachi hen fégah hen anchi kenamafalin Apudyus way
mangenharà an chitaaw. 19 Yachi hen laychénay aryén hen anchi nesosorat way enalen
Apudyus ad namenghan way ekatnéén,
"Afaê hen kenaraeng hen anchichay naraeng ya manahapet way tatagu hen antoy lota, te
maila way ammag maid sérfina hen na-awatancha way enacharcha."
20 Wat hiyachi, ammag maid metopa-an peet hen kenaraeng hen anchichay naraeng
ya na-achar. Ya umat agé hen anchichay manahapet ah egad hen antoy lota. Te
imfafaggan Apudyus way achina ifilangchi te maid etorong cha nadchi an hiya. 21 Te ah
kenaraeng Apudyus, iggayna parufusun hen tatagu way mangchah hen kahara-ancha
gapoh kenaraengcha. Te hen laychéna, mahara-an yanggay hen anchichay mangafurot
hen anchi chani itudtuchu way kaman paat maid gutokna ah hamhamà hen anchichay
achi omafurot. 22 Maid gutokna ah hamhamà hen anchichay Judio, te chicha, anchag
achi afuroton no maid mepàilah kaskascha-aw ah manot-owaancha. Yag umat agé hen
anchichay faén Judio, te achicha agé afuroton hen uray heno no achi mètemfuruy hen
kenaraengcha. 23 Ngém tàén no yaha, chani chillu itudtuchu way natéy ah Jesu Cristu hen
koros ah namayachana hen fasor hen tatagu. Wat ammag aggangaratchi hen anchichay
Judio no changréncha, ya an agég maid gutokna ah para hen anchichay faén Judio. 24 Ngém
hen amin way penelen Apudyus ah mantataguna way Judio man ono faén, ma-awatancha
amin way hen anchi nekorosan Jesu Cristu paatat yachi hen kafud-asan hen mannakafalin
Apudyus ya hen kenaraengna. 25 Wat hen anchi planon Apudyus ah kahara-antaaw way
tatagu way ekat hen tapenéén maid ano gutokna, wadwadchaat agéchi no hen kenaraeng
hen kararàengan way tatagu. Yag hen anchi natéyan agé Jesu Cristu hen koros way
ekatchéén sayang ya maid sérfina, yachiyat agé hen inya-afà Apudyus hen egachay kao-
orhiyan.
26 Sosnod, achitaaw koma cha aliw-an hen kenasasa-adtaaw hen nameleyan Apudyus
an chitaaw way omafurot, te manmano yanggay an chitaaw hen wachan kenaraengna ah
mangi-ilan hen tatagu. Ya manmano agé hen nasa-achan, ya hen wacha agéy mafalinna.
27 Te an ginagaran chillu paat Apudyus way namele hen anchichay ekat hen tataguwén
maid sérfina ya maid agé filangna. Te hen pontosna, ta ah pegwana, fumiincha way térén
hen anchichay cha mangempasekat hen kenafalincha ya hen kenaraengcha. 28 Ya hen ihay
nameleyana agé hen anchichay nafafa ya aggarayos, ta wachay mangempàil-ana way maid
gutok hen anchichay patpatigén paat hen tatagu hen antoy lota. 29 Wat hiyachi, maid
ihah tagu ah mafalin mampaspasekat hen sangwanan Apudyus te nokay paat chillu hen
epasekatna. 30 Te ah Apudyus met hen nangamma hen ketapyantaaw an Jesu Cristu way
hen enkamanna, empalena ah Jesus hen antoy lota ta matéy ah fayad hen fasortaaw ah
kahara-antaaw. Yag gapo hen enammaan Jesus wat nacharosantaaw ya mafalin ifilang
Apudyus chitaaw ah maid fasfasorna an hiya. Yag hen anchi tatagu way ifilang Apudyus
ah naraengat hen anchi tagu way cha omafurot an Jesu Cristu. 31 Wat tot-owa hen anchi
nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén,
"Henoa way manginyafà, iyafàno yanggay hen enammaan Jesu Cristu, ta achim cha iyafà
hen narpon kafaelam ono kenaraengno."

2

Faén hen ekaman way man-ale hen ka-awisan hen tatagu

1 Sosnod, hen anchi ummaliyà ahna way i nangintudtuchu hen alen Apudyus an chàyu,
an-o yanggay an inyam-amma way nangenlawag way iggay-o usarén hen anchi naunig
way ale ya hen kenaraeng way kaman hen kenaraeng hen anchichay manahapet way

tatagu. [2] Te an-og ginagara way nanginwalin hen egachay wachan haén ta maid kasen
epacharan-o way mangintudtuchu no achi yanggay mepanggép an Jesu Cristu ya hen
anchi natéyana hen koros. [3] Wat hen kawad-à ahna, anà ammag chan papayagpag ah
égyat-o gapo hen kenakapsot-o te magat lawa achiyà maka-amma hen anchi cha epa-
amman Apudyus an haén. [4] Yag iggay-o agé ar-arkosan hen intudtuchù ah naunig way
ale way kenaraeng hen tatagun antoy lota, te hen anchi nan-anchar yanggay an haénat
hen anchi mannakafalin hen Espiritun Apudyus. [5] Wat hen ommafurotanyu, gapo hen
kafaelan Apudyus way faén gapo hen kenaraeng hen tatagu.

Hen kenaraeng Apudyus
Rom. 11:33-36; 1 Cor. 1:18-31; Jai. 3:13-18

[6] Manowat te achì ekatén maid naunig ah mitudtuchu hen cha omafurot, te no
tudtuchuwanni hen anchichay chinuchumgat hen afurotna, naunig tot-owa hen chani
itudtuchu an chicha. Ngém hen hiyachiy kenaraeng, iggay mepachong hen kenaraeng
hen tatagu hen antoy lota ono hen kenaraeng hen anchichay nan-angato way toray way
mapépéppég. [7] Te hen anchi kenaraeng way chani itudtuchu, chichachi hen anchi naunig
way planon Apudyus mepanggép hen ekamanna way mangenharà an chitaaw way tàén
iggay empaka-ammun Apudyuschi hen tatagu ingganad uwan, hehemmàna chilluchi hen
cha-an ma-ammaan hen antoy lota. Ya hen halenonotna agéat hen kachayawantaaw ah
pegwana. [8] Ngém amin hen anchichay nan-angato way toray hen antoy lota, anchag iggay
poros ma-awatan hen anchi kenaraeng Apudyus. Te non ancha na-awatan, kapeletan way
iggaycha koma epakoros hen anchi kachachayaw way Apotaaw way Jesu Cristu. [9] Ngém
hen hiyachiy na-ammaan, yachi hen tommot-owaan hen anchi nesosorat ad namenghan
way ekatnéén,

"Hen anchi maid innilan hen tatagu ya hen anchi maid chengchengngarcha way achicha
agé makahkahmà, ammag hiyachiyat agé hen ensasagganan Apudyus para hen
anchichay manlayad an hiya."

[10] Wat hen anchichay iggay mepaka-ammu ad namenghan, empaka-ammun Apudyus an
chitaaw ad uwan way hen anchi Espirituna hen nangempaka-ammu te hiya, inni-ilana hen
amin way uray hen anchichay naunig mepanggép an Apudyus. [11] Yag hen alignaat maid
ihah tagu ah nangammu paat hen hamhamà hen ifana, te hen hiyachiy tagu yanggay hen
nangammu hen hehemmàna chillu. Wat kaman agé an Apudyus te maid nangammu ah
hamhamàna no faén yanggay hen Espirituna. [12] Yag chitaaw, empalen Apudyus hen anchi
Espirituna paat way mìyachar an chitaaw. Wat faén hen tatagun antoy lota hen karpowan
hen ma-awatantaaw te narpon Espirituna way inidchatna, wat mafalin ma-awatantaaw
mepanggép hen aminay cha etorong Apudyus an chitaaw.

[13] Wat amin hen anchi chani itudtuchu, faén hamhamàni ya kenaraengni hen nar-
powana, te hen Espiritun Apudyus paat hen narpowana. Wat chani esoplekar hen
anchi mitudtuchu mepanggép an Apudyus hen anchichay tataguna way nìyacharan
hen Espirituna. [14] Ngém hen anchichay tatagu way maid hen Espiritun Apudyus an
chicha, achicha ma-awatan hen narpon Espirituna te ammag maid gutokna an chicha,
te egad chillu mìyachar an chicha ya anchaat ma-awatan te hen Espirituna chillu hen
cha mangempaka-awat. [15] Waman hen anchichay tatagu way nìyacharan hen Espiritun
Apudyus, maelasincha hen kena-ammay ya kenaraweng hen egad. Waman hen anchi tagu
way maid hen Espiritun Apudyus an hiya, kapeletan way achina ma-awatan hen hamhamà
hen anchichay cha omafurot. [16] Te nesosorat chillu hen anchi alen Apudyus ad namenghan
way ekatnéén,

"Henoa paat way nangammu hen hamhamà Apudyus ta wachay makatugun an hiya."
Ngém chitaaw, wacha hen hamhamà Jesu Cristu an chitaaw, te nìyachar hen Espirituna an
chitaaw.

3

Hen ekaman way mansérfi an Apudyus
1 Cor. 1:10-17; Efes. 2:20-22; Heb. 5:11-14

1 Ngém sosnod, uray hen anchi chà nanudtuchuwan an chàyu, wat chuar hen iggay-
o itudtuchu way mitudtuchu koma hen anchichay chinumgat hen afurotna. Te kaman
paat hen laylaychényu hen chan maneho an chàyu way faén hen laychén hen Espiritun
Apudyus. Wat kaman-ayu ungunga way anyuwat cha ilugi way omafurot an Jesu Cristu.
2 Wat yachi hen iggay-o nangintudtuchuwan hen anchi naunig an chàyu, te hen hiyachi,
kaman-ayu utteng way chan soso way achi makahétà hen orhe. Yag ammag é-éttégna
peet ad uwan way kaman-ayu chillu utteutteng way achi chillu maka-awat hen tapena.
3 Te pakay chayu chillu eparufus hen laylaychényu way manmaneho an chàyu, te no
ammag é-éttég hen apésyu ya hen chayun sosongelan, wat ay ammoh faén-ayu kaman hen
anchichay achi omafurot, te chayu met ammaan hen chacha ammaan. 4 Kaman hen anchi
mangalen hen tapenéén haén ano hen chacha somorotan, yag ekat agé hen tapenéén
ah Apolos agé hen chacha somorotan. Wat ay achi yaha hen mangenlasinan way chayu
torachén hen a-amman hen anchichay achi omafurot.

5 Te henokay paat chillu ah Apolos yag nokayà agé paat way Pablo ah iyu mansosonge-
lan. Te an-ani met yanggay an alepan Apudyus way chan sérfi an hiya ah omafurotanyu
way ihaiha an chàniyén chana yanggay ammaan hen impiyar Apudyus an hiya. 6 Hen
kepaniyanaat kaman haén hen nanginmura hen anchi fukar ya ah Apolos hen anchi
cha manifug, ngém ah Apudyus chillu hen cha mangempatufu. Te haén hen pés-éy
nangintudtuchu hen alen Apudyus an chàyu yag anat i chagapchapén Apolos, ngém
ah Apudyus chillu hen nangempa-anchar ah omafurotanyu. 7 Wat faén met hen anchi
nanginmura hen napatpateg, ya faén agé hen anchi cha manifug te ah Apudyus chillu
way cha mangempatufu. 8 Ya maid agé nangatngato an chicha way chuwa way chan mura
ya chan sifug, te nampachongcha chillu hen mangilan Apudyus, ya ah pegwana, idchatna
agé hen anchi ustoy gunggunacha way mifisar hen enammaan hen ihaiha. 9 Wat chàni an
Apolos, an-ani chan tennorong way mangamma hen epa-amman Apudyus. Yag chàyu hen
kaman garchin Apudyus way chana epa-amma an chàni.

Ya hen ihay aligna agé, kaman-ayu faréy Apudyus way chana agé epasà-ad an chàni.
10 Yag gapo hen kafaelà way inidchat Apudyus, kamanà paat ommamta way cha manà-
ad hen hiyahay faréy. Te haén hen anchi kaman nangigga hen anchi to-odna ya
nanginggééb hen aromatangna. Yag hen anchichay tapen hen tatagu, chicha hen kaman
cha mangentoroy way mangamma hen anchi inlugì. Ngém wéhchiyén masapor ar-
arwachana paat hen chana ekaman way man-amma ta memènong way achi koma mèfat.
11 Te ilanyu ngén, looh chillu ninigga hen anchi kaman to-od ya aromatang way maid kasen
no faén yanggay ah Jesu Cristu ya achi agé mafalin way masoksoktanchi, te maid kasen
tumùchuwan hen afurot no faén yanggay hiya. 12 Ngém hen anchichay cha mangentoroy
way mangintudtuchu, achi mapapchong hen chacha ekaman. Te hen miyaligan hen
tapenaat, kaman chacha usarén hen faletò ya gamfang ya hen anchichay nan-angina
way fato ah mangammaancha hen yachiy faréy ta ammay ya mannanayun. Waman hen
tapena, anchag cha fafarangén way kaman paat yanggay away ya gurun ya chagami hen
chacha usarén. 13 Wat no mamfangad ah Jesu Cristu ah pegwana way manguwis hen egad,
yachi hen kail-an hen kenauston hen enammaan hen ihaiha hen anchichay nan-amma,
te ah mangempàil-ana, annag kaman gébhén amin ah mail-an hen mannanayun ya hen
achi. 14 Wat hen anchi tagu way achi maghéb hen enammaana, gunggunaan Apudyus hiya.
15 Waman hen anchi tagu way ammag meopoh hen enammaana, maid idchat Apudyus an
hiya ah gunggunana. Manowat te hara-ana chillu, ngém ammag kaman hen anchi naghéb
chi faréyna way acharna yanggay hen inyawidna.

16 Ay achiyu peet ma-awatan way chitaaw way cha omafurotat chitaaw hen kaman faréy
paat Apudyus te nìyachar hen Espirituna an chitaaw. 17 Wat heno way tagu way ammag

manachael hen faréy Apudyus wat ammag chachaelén agé Apudyus hiya, te na-apudyusan
hen anchi faréyna. Yag maid kasen kaman faréyna no faén chitaaw way cha omafurot.
18 Hiyachi sosnod, ilanyu ta achiyu lokopon hen acharyu. Te hen anchi manchinlana hen
kenaraengna way yachi agé hen kenaraeng way patigén hen anchichay achi omafurot,
hiya hen narokop. Wat masapor koma way annag epafafa hen acharna ta changréna
hen marpon Apudyus ah karmuwan hen tot-oway kenaraeng, tàén no cha pelohon hen
tatagu. 19 Te ammag maid sérfina an Apudyus hen anchi kenaraeng way patigén hen
anchichay achi omafurot. Kaman hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén,
"Hen anchi chan chinlan hen tatagu way kenaraengcha, usarénat agé Apudyuschi ah
mangafa-ana an chicha." 20 Yag hen ihay nesosorat agé, ekatnéén, "Innilan Apudyus
way ammag maid mantorongan hen hamhamà hen anchichay nan-araeng hen antoy
lota way achi omafurot." 21 Wat hiyachi, maid koma mangempasekat way wacha hen
anchi naraeng paat way tatagu way chana somorotan, te inidchat chillu Apudyus amin
chàni ah matoronganyu. 22 Yah katot-owanaat, maid achina inidchat ah katoronganyu, te
inidchatna haén way Pablo yah Apolos ya ah Pedro, ya umat agé hen amin way wachan
antoy lota, ya kaman agé hen chayu mataguwan ya uray agé hen atéyanyu, ya hen aminay
mepachah an chàyu ad uwan ya umat agé ah tapetapen chi ag-agawat ganchat amin
Apudyus chachi ah katoronganyu yanggay. 23 Te chàyu, para an Jesu Cristu, yah Jesu Cristu
agé, para agé an Apudyus.

4

Aposel Jesu Cristu cha Pablo

1 Anyu komag iyalig chàni way aposel ah alepan way chan sérfi an Jesu Cristu way an
emporang Apudyus an chàni hen mepaka-ammuwan hen anchi cha-an mepaka-ammu
ingganad uwan. 2 Ya hen anchi kenapateg hen alepan way wachan neporang an hiyaat
masapor paat matalek way mangamma hen aminay imfagan hen apona. 3 Wat gapo ta
alepanà an Jesu Cristu, achì pagan-ano hen manguwisanà an chàyu, ya uray hen heno
way tagu mepanggép hen chà mangammaan hen epa-amman Apudyus an haén. Ya uray
met agé haénat achì talekén hen manguwisà hen achar-o. 4 Te ilanyu ngén, tàén maid
tot-owa chà elasin ah ka-amhewà, faén chilluchi hen mangimfaga no wacha ono maid
te ay ammoh wachay nangila. Wat egad chillu ah Apudyus te hiya yanggay hen nangila.
5 Wat kaman agéhchi, masapor ar-arwachanyu ta achiyu agé cha arkorowén way manguwis
hen henoy tagu. Ta antaawat an hahadchén hen anchi ustoy tempon hen mauwisan hen
angamin hen anchi mamfangchan Apotaaway Jesu Cristu. Te hen hiyachi, epafùnagna hen
aminay netataro way a-amma ya hamhamà ya umat agé hen anchi tot-oway ganchat hen
hamhamà. Yag yachi hen manayawan Apudyus hen tatagu way ah egad hen patinggan
hen tot-oway enammaancha.
6 Sosnod, enalè amin chachi mepanggép an chàni an cha Apolos ah mangacharanyu
koma ta achiyu labsengén hen anchi nesosorat way alen Apudyus. Wat achiyu koma
etànang hen iha ah manupehanyu hen iha. 7 Te nokay chillu hen chayu mampasekatan. Te
no chùchùar hen ma-awatan hen iha, ay ammoh faén chillu ah Apudyus hen narpowana.
Te amin way kafaelantaaw wat ah Apudyus chillu hen nangidchat. Yag gapon hiyachi,
maid karébféngantaaw way mangempasekat ah uray heno.
8 Kaman paat an-ayug nanapnek ah hamhamàyu way maid kok-orang ah innilayu
mepanggép an Apudyus. Te kaman-ayu ngommato way namfalin ah ap-apo way achi
chàni masapor. Yag ammay koma non an-ayu tot-oway anap-apo, te no yachiyat mèap-
apoani agé an chàyu. 9 Te ah hamhamào, kaman paat namfalinén Apudyus chàni
way aposel ah kafafaan hen angamin. Te an-anig cha maustaustan way kaman farud
way nasentinsiyaan hen mepapchitancha ah fub-uyéén hen aminay tatagu ya uray hen
anchichay a-anghel. 10 Chàni, gapo hen ommafurotanni an Jesu Cristu wat ekatchéén an-
ani anog nawéngwéng. Ngém chàyu, ekatyuwén an-ayu peet ammag naraeng hen antoy
ommafurotanyu. Chàni, nakapsot-ani, waman chàyu, an-ayug nanapnek ah kafaelanyu.

Yag cha chàni agé èmehan hen tatagu, waman chàyu, an chàyu an cha rispituwén. [11] Yag
chàni, ingganad uwan an-anig makokollangan ah uray ma-an ya henoy masapor. Ya
ammag nagisgissay agé hen lumfongni, yag cha chàni agé pap-aligatén hen anchichay achi
omafurot, ya an agé lawag maid ustoh iggawanni. [12] Yag an-ani agég maungaungar way
mèlabfu ah masaporni. Yag no cha chàni ustanén chaniyat chillu ifaga hen katorongan
hen anchichay cha umsot. Yag uray agé no an chànig cha pàpàgangénén, anni chillug a-
annohan. [13] Yag no insortuwén agé chàniyén, chaniyat chillu songfatan ah ammay. Wat
ingganad uwan, an-ani lawag kaman paat garot way poros chi misérfiyana ah hamhamà
hen anchichay maid afurotna.

[14] Achì ekatén esorat-oto ah fumiinanyu, te hen nangensoratà an cha natto, ah
katugunanyu way an-ayug kaman yanggay a-anào way laylaychê. [15] Te hamham-ényu
ngén, uray no chuarcha hen anchichay cha manalimun hen afurotyu an Jesu Cristu, haén
yanggay chillu hen kaman penaka-amayu, te haén hen anchi pés-éy nangintudtuchu hen
anchi ammayay chamag an chàyu. [16] Wat haén way kaman amayu, mampangpanga-aseyà
paat an chàyu ta torachényu koma hen antoy chà ekaman way omafurot. [17] Wat yachi agé
hen nannagà an Timoteo way umalehna way hiya, kaman anào way laylaychê ya natalek
gapon afurotna an Apotaaw. Wat epahpahmàna an chàyu hen chà ekaman way manorot
an Jesu Cristu, ya yachi chillu agé hen chà itudtuchu hen amin anchichay cha omafurot
hen kafabréfabréy way chà ayan.

[18] Magat wachay pasigsiguru an chàyu way ammag mangaliyén achiyà ano umale way
mangilan chàyu. [19] Ngém tot-owa hen antoy ifagà way no parufusun Apudyus, wat achi
mafayagat umaliyà ahna. Yag yachi hen mangil-à hen annachay sigsiguru no wacha tot-
oway kafaelancha ono ammag tapàcha yanggay hen chan aleale. [20] Te hen mangimfaga
no ah Apudyus tot-owa hen chan toray an chitaawat faén hen cha ar-aryén hen tapà te
hen man-ancharan hen kafaelana an chitaaw. [21] Wat egad-ayu hen antoy umaliyà, no iyalè
hen haprat ono hen layad ya anoh, te no é-éttégna hen annay chayu ekamkaman, an-og
ingarén chàyu. Ngém no finalewanyu hen chayu ekamkamanat epàilà yanggay agé hen
layad-o ya anoh-o.

5

Ammag laweng hen enammaan hen ihay cha omafurot

[1] Wachan chengngar-o way cha ma-ammaan ahna way ammag aggarémhay térén, te
uray hen anchichay achi omafurotén maid chacha ammaan ah kaman hena. Te hen
chengngar-o, wacha ano hen iha an chàyu way namréh hen anchi ahawan amana way
nanoman an hiya. [2] Ammag yaha peet hen cha ma-am-ammaan an chàyuhna yag an-
ayuwat agég chan paspasekat ah kena-ammayyu. Ay an-ayug achi mafiinan way térén
gapon annay cha ammaan hen ihay ifayu. Yag pakay peet amin anyug achi eparyaw hiya
ta achi miya-ahrang an chàyu. [3-4] Te tàén no maichà ahna, kaman paat wachaà chillu way
netatappe an chàyu, te an-og haham-én chàyu. Wat gapo ta kaman paat wà-achaà an
chàyu, ya gapo agé hen lébféng-o way inidchat Apotaaway Jesu Cristu, looh-o hemhemmà
hen ekamanyu way manusa hen annay tagu way nangamma hen yahay na-ammaan. Wat
hen ekamanyu, chàyu way cha omafurot, ma-among-ayu way kamanà nìya-among an
chàyu, yag gapo agé hen kafaelan Jesu Cristu way nawawà-acha agé, [5] anyug eporang hen
yahay tagu an Chumunyu ta egad ah Chumunyu way mamaligat hen acharna ta éhéd yag
falewana hen a-ammana ta no mamfangad ah Jesu Cristu, mafalin way mahara-an chillu.

[6] Wat hen annay chayu mampaspasekatan way mangaliyén ustoayu, ammag yahaat agé
hen kail-an hen enomfatanyu way térén. Te innilayu met hen anchi ale way ekatnéén, "No
miyahrang hen uray aket way nadchagém hen anchi cha-an, wat annag alinan amin." [7] Wat
hiyachi, ka-anényuwat hen annay kaman chinagém way nangalin an chàyu amin ta kasen-
ayu macharosan an Apudyus, te yaha hen masapor an chàyu way omma-abfurot chillu an
Jesu Cristu way hiya, natéy ah nanobfotana an chitaaw way kaman hen anchi karnero
way nichaton an Apudyus hen tempon anchi lagsak way Manmanma-an. [8] Wat hen amin

antoy natatagguwantaaw, antaaw komag manchùgan hen aminay laweng way a-amma.
Yag antaaw koma yanggay ammag epapate way mangamma hen usto ya mamangchén
hen katot-owaan way maid sabsafali ah miyagwa ah hamhamà.
9 Hen anchi ihay sorat-o an chàyu, imfagà way achiayu paat miya-ahrang hen anchichay
cha manòyong hen faén ahawana. 10 Ngém achì ekatén achiayu cha miyahrang hen
anchichay achi omafurot way cha chumagchagas ya chan am-ameam ya cha mangakaw ya
cha amin manayaw hen faén ustoy apudyus. Te non an-ayu achi miyahrang an chichaat
egad taynanyu hen antoy lota, a. 11 Ngém hen laychê way aryén, achiayu paat koma cha
miyahrang hen anchichay mangaliyén cha omafurot yag chachaat chillu agé ammaan
hen laweng way kaman hen anchichay chan hòyong way faén hen-ahawa ya chan am-
ameam ya cha mìchayaw hen faén ustoy apudyus, ya anat agé hen anchichay pìu-usot
ya hen anchichay amfutangén ya nangakkaw. Te no ekatchéén chacha ano omafurot yag
chachaat agé ammaan chachi, uray hen mèanan an chichéén anyu ammag achiyén.
12-13 Maid met karébféngantaaw way manguwis hen anchichay tatagu way achi tot-owa
omafurot, te egad ah Apudyus way manguwis ya manusa an chicha. Ngém chitaaw way
cha omafurot, karébféngantaaw way manguwis ya mamahew hen ifa way cha mìyamong
an chitaaw. Te hen anchi nesosorat way alen Apudyus, ekatnéén, "Eparyawyuwat hen
annay ifayu way cha mangamma hen laweng."

6

Achi koma chan chichinnérém hen cha omafurot
1 Ped. 2:19-20; 3:8-17

1 Pakay paat no wachay mansosongelanyu way cha omafurotén in-ayu nanchichin-
nérém hen anchi uwis way maid afurotna yag faénat agé hen anchichay ifayu way cha
omafurot hen ayanyu ta chicha koma hen mangimfanag. 2 Ay ammoh achiyu ammu way
chitaaw way tatagun Apudyusat metapetaaw an Cristu way manguwis hen katagutagu hen
antoy lota ah pegwana. Wat no metapetaaw way manguwis hen katagutagu hen antoy
lota, ay ammoh achiyu kafaelan way mangimfanag hen annachay hen-ak-et way achiyu
mankenna-awatan. 3 Te ay ammoh achiyu agé ammu way chitaawat metapetaaw agé way
manguwis hen uray anchichay a-anghel ah pegwana. Wat no uray anghelén uwiséntaaw,
ay ammoh achi mafalin ta chàyu hen mangimfanag hen henoy problemayu hen antoy
lota. 4 Wat no wachay problemayu, pakay iyéyyu paatchi hen anchichay achi omafurot way
maid lébféngcha an chàyu. 5 Afifiin hen annay chayu am-ammaan, te ay ammoh maid paat
lawa ihà-an an chàyu way cha omafurot ah nahamham-an ah érégna way mangimfanag
hen problemayu. 6 Yag pakayat chillu in-ayun chichinnérém, yag kaskasen agé te hen
anchichay maid afurotna paat hen chayu i mangempafanagan.
7 Hen annay chayun chichinnéréman, yaha hen mangempàila way ammag fuwatna hen
annay afurotyu. Te ay achi un-unnina lawa no anyug an anohan hen chayu marokkowan
ya chayu marugiyan. 8 Ngém faénat te ammag chàyuwat agé hen chan lelennoko ya chan
lilinnugi, yag kaskasen agé te sosnodyu paat way cha omafurot hen chayu mangammaan.
9 Yag ay ammoh achiyu agé ammu way hen anchichay cha mangamma hen lenoroko
wat achicha metape hen mantorayan Apudyus. Wat ilanyu ta achiyu ammag cha lokopon
hen acharyu, te hen anchichay cha manòyong hen faén ahawacha ya hen anchichay
cha manayaw hen faén ustoy apudyus, ya umat agé hen anchichay cha manòyong hen
kapachongcha way larae ono fufae way cha mangamma hen anchi achi koma ma-ammaan,
achi mafalin way mètapecha an Apudyus. 10 Ya umat agé hen anchichay manga-akaw ya
hen anchichay chan am-ameam ya hen anchichay amfutangén ya hen anchichay naussot,
wat maid an cha nadchi hen mètape hen mantorayan Apudyus. 11 Yag ah katot-owana,
kaman hichi hen katatagun hen tapena an chàyu hen anchi ar-argaw. Ngém ad uwan,
nacharosan-ayu ah aminay fasoryu ya teten-én Apudyus chàyu ah mantataguna. Yag gapo
agé hen enammaan Apo Jesu Cristu ya hen kafaelan hen Espiritun Apudyusat mifilang-ayu
ah maid fasfasorna an Apudyus.

Usarén hen achar ah machayawan Apudyus
1 Tes. 4:1-12

12 Magat wachay mangaliyén mafalin ano ammaana hen henoy laychéna te faén met hen
anchi orchin hen ma-afurot ad uwan. Oo a, ngém tàénchi wat wacha hen ma-ammaan way
uray iggay epawan Apudyus, maid poros chillu maetorongna, te an chumachael. Wat tàén
no mafalin ammaà hen heno way laychê, an-og achi chillu te magat iluwam hen achar-o
yag achiya-at lawa makepépég-én. 13 Yag magat wacha agéy mangaliyén,
"Hen ma-an, enammaan Apudyus ah mapnekan hen poto, ya hen poto, na-ammaan agé
ah mangiggaan hen ma-an."
Oo a, ngém tàén yachin ekat hen anchi à-ale, umchah chillu hen maméppégan Apudyus an
cha nadchi amin. Yag achi chillu éméychi ah miyaligan hen achar way an ano na-ammaan
hen hòyong ah kapnekan hen laylaychén hen achar. Te hen antoy achar, na-ammaan
ah mansérfi paat an Apo Jesu Cristu way hiya, hahallimunana agé hen antoy achar. 14 Te
tàén no matéy hen antoy achartaaw, taguwén chillu Apudyus gapoh mannakafalinna way
kaman hen nanaguwana an Apotaaway Jesu Cristu.

15 Ay ammoh maid innilayu way no ommafurottaaw an Jesu Cristuwat tapen hen acharna
chitaaw. Wat ay ammoh mafalin ehooptaaw hen tapen hen achar Jesus hen pota. Ammag
achi poros mafalinchi. 16 Te ay ammoh maid peet innilayu way hen anchi tagu way
manòyong hen potaat namfalincha ah ihà-an way achar. Te yachi chillu hen imfagan
hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén, "Hen anchi chuway tagu way
chan hòyong, namfalincha ah ihà-anay achar." 17 Waman hen anchi agé enteteponna hen
hamhamàna an Jesu Cristuwat émméhà-an agé an hiya.

18 Wat hiyachi, achi ammag cha hòyongon hen faén ahawa. Te hen tapenay fasorat
achina ménat chachaelén hen achar. Waman hen anchi ammag cha manòyong hen faén
ahawana, yachi hen fasor way manachael hen achar. 19 Yag ay ammoh maid innilayu way
hen achartaawat faréy paat hen Espiritun Apudyus way inidchat Apudyus way mìyachar
an chitaaw. Wat faén chitaaw hen nangen-awa hen antoy achartaaw te ah Apudyus hen
nangen-awa 20 te lenàwana ah ammag napateg. Wat antaaw komag usarén hen antoy
achartaaw ah machayawana.

7

Mepanggép hen omahawa
1 Tes. 4:1-8

1 Ad uwan, songfatà hen anchichay chayu sarudsuchun hen nanoratanyu an haén.
Wat hen ekat-o, un-unnina ménat no achi ud-ay mangahawa hen tatagu. 2 Ngém gapo
ta anchag lonay hen cha manòyohòyong hen faén ahawacha, un-unninaat no aminay
larae ya fufaeyén wachay ahawana ta maid ka-awisanyu way mì-isséy hen faén ahawayu.
3 Ngém hen larae way wachan ahawana, masapor idchatna hen acharna an ahawana way
maid ehohhootna. Yag umat agé hen ahawana way fufae, wat masapor agé adchéna
hen acharna an ahawana way maid agé ehohhootna, ta mapnekcha way hen-ahawa.
4 Te hen fufae, faén hiya hen nangen-awa hen acharna te ah ahawana way larae hen
nangen-awa. Yag umat agé hen larae, faén agé hiya hen nangen-awa hen acharna te
ah ahawana agé way fufae hen nangen-awa. 5 Wat chàyu way hen-ahawa, achi mafalin
way iyachiyu hen acharyu an ahawayu, te egad yanggay hen man-ahe-ennafunanyu ah
mangempapatiyanyu way manluwaru. Ngém no marpas hen anchi ag-agaw way toragyu,
etoroyyu agé chillu hen ekamanyu way hen-ahawa ta maid ka-awisanyu an Chumunyu
way fumasor.

6 Hen ekat-owanchi, achì cha ekatén masapor paat omahawa-ayu, ngém enalè ta ma-
awatanyu way maid lawengna no omahawa-ayu. 7 Te ah katot-owana, laychê koma non
an mafalin ta kaman-ayu amin an haén way maid ahawana. Ngém naligat chillu ménat
te nankarakarase hen kafaelantaaw way inidchat Apudyus, te wacha hen inidchatna hen
tapena ya safali agé hen inidchatna hen tapena.

[8] Chàyu way cha-an omahawa ya nà-amfaro, yato agé hen tugun-o an chàyu way
un-unnina ménat no achiayu ud-ay mangahawa way kaman an haén. [9] Ngém mag-
ay ta achiayu makaippar, un-unnina ud-ay no mangahawa-ayu, te un-unnina hen
mangahawata no hen anchi achi guminang hen kaman inuwaw hen achar.
[10] Ya chàyu way na-ahaw-an, yato agé hen tugun-o an chàyu way faén agé ah hamhamào
hen narpowana te ah Jesu Cristu paat hen nangale. Wat hen fufae, achi mafalin way
ihiyanna hen ahawana. [11] Ngém non an umat yag taynana, masapor achi kasen mangah-
ahawa. Ngém no laychéna, mamfangad chillu an ahawana. Yag umat agé hen larae,
masapor achina agé ihiyan hen ahawana.
[12-13] Yag antoyan agé hen tugun-o an chàyu way tapenay hen-ahawa way cha-an
omafurot hen iha. Yag hen yatoy tugun, faén toroy hen anchi enalen Jesu Cristu te narpo
an haén. Wat no wacha hen iha an chàyu way cha omafurot ya cha-an omafurot hen
anchi ahawana, ngém laychén chillu hen anchi ahawana way mìfaréy an hiya, masapor
achina ihiyan hen anchi cha-an omafurot. [14] Te gapo hen anchi cha omafurot, ifilang
Apudyus hen anchi achi omafurot ah ustoy ahawana. Te non an umat yag achi, kamancha
ipos hen a-anàcha. Ngém gapo ta imfilang Apudyus hen anchi achi omafurot ah ustoy
ahawan anchi cha omafurot, faén ipos hen a-anàcha. [15] Ngém mag-ay ta laychén hen
anchi achi omafurot way manginhiyan an ahawana way cha omafurot, achi koma omachi
hen anchi cha omafurot ta annag afunan. Yag no yachi, miyalig hen anchi cha omafurot
ah maid ahawana. Yachi hen mekaman te hen laychén Apudyusat mao-ornos koma hen
hamhamàyu hen antoy natatagguwanyu. [16] Wat chàyu way cha omafurot, achiayu cha
somngel no ihiyan chàyu an ahawayu way achi omafurot, te ay ammoh wachay nangila
no omafurot chillu non an umat yag achiayun hiyan.

Achi masapor sokatan hen tagu hen sa-adna no omafurot

[17] Wéhchi hen cha omafurotén masapor koma etotoroyna hen anchi sa-adna way
inidchat Apo Jesu Cristu an hiya way hen laychê way aryén, etoroyna hen anchi sa-
adna way sa-adna hen anchi cha-anna omafurotan. Yachi hen chà ifilin hen aminay cha
omafurot way cha ma-am-among hen kafabréfabréy. [18] Wat non an umat yag namarkaan
hen acharno ah Judio hen anchi cha-anno omafurotan, wat achi masapor anapém ad uwan
hen ekamanno way manga-an hen markan hen kenaJudiom. Yag umat agé no faén-a
Judio way cha-an mamarkaan hen acharno, achim agé cha anapén hen kamarkaam hen
antoy ommafurotam. [19] Te namarkaan-a man ono iggay, faén chilluchi hen napateg, te
hen napategat hen mangammaantaaw hen imfagan Apudyus. [20] Wat heno way kasasa-
ad hen ihay tagu hen cha-anna omafurotan, achi masapor anapéna hen ekamanna way
manokat an nadchi gapon ommafurotana. [21] Wat mag-ay ta alepan-a hen cha-anno
omafurotan, uray ud-ay anno chillug etotoroy hen annay kena-alepanno. Manongad
no an-a meparufus way manaynan hen kena-alepanno, te no yachi hen mekaman yag
enafunamat kaỳ. [22] Te hen anchi alepan way cha omafurot, masapor ma-awatana way
inliblin Apudyus hiya hen kena-alepanna hen fasorna, wat kaman paat faén alepan ah
matan Apudyus ad uwan. Yag hen anchi agé faén alepan, no ommafurotat kaman paat
alepan chillu te alepan Jesu Cristu hiya. [23] Ngém achitaaw koma iyafun way man-alepan
hen tatagu. Te ammag nangina met paat hen nanlaon Jesu Cristu an chitaaw wat hiya
koma yanggay hen omapowantaaw. [24] Wat hiyachi, sosnod, heno way sa-ad way kawad-
anyu hen nameleyan Apudyus an chàyu way omafurot, anyuwat ammag etotoroychi way
mangentetempoyug hen hamhamàyu an Apudyus hen aminay chayu ammaan.

Tugun para hen cha-an omahawa ya hen anchichay nà-amfaro

[25] Antoyan agé hen itugun-o hen anchichay cha-an omahawa. Manowat te maid ustoh
imfagan Apo Jesu Cristu an haén mepanggép an cha nadchi, ngém gapon ség-angna
an haénat mafalin ménat talekénà way manugun an chàyu. [26] Wat gapo hen ligat hen
hiyatoy tempo ad uwan, ammag un-unninaat no achiayu ud-ay mangahawa, chàyu way
cha-an omahawa. [27] Ngém chàyu way looh ommahawa, achiyu agé cha hamham-én way

manginhiyan hen ahawayu. Ngém no maid ahawayu, un-unnina agé no achiayu ud-ay cha
i man-anap ah ahaw-ényu. [28] Ngém no omma-ahhawa-ayu chillu, faén met fasorchi, ngém
wacha chillu hen ligatna wat yachi hen mangaryaén achiayu ud-ay omahawa ta achiayu
koma mìligat hen ligat hen anchi wachan ahawana.
[29] Sosnod, hen mangaryà an cha natto an chàyu, te achi angkay mafayag hen iggawan-
taaw hen antoy lota. Wat hiyachi, chàyu way larae way wachan ahawana, epapateyu
koma way mangamma hen laychén Apudyus way kaman hen anchi maid ahawana. [30] Ya
uray agé chàyu way chan totokar ya naragsak hen hamhamàna, ilanyu agé ta faén chillu
agé chachi hen patigényu. Ya umat agé chàyu way cha lomàrao ya wachan kok-owana,
ilanyu paat ta faén agé chachi hen patigényu. [31] Wat uray heno way sa-ad ono fiyangyu
hen antoy ataguwan ad uwan, achiyu paat cha patigén chachi te achi mafayagat umchah
hen kapéppégancha amin.
[32] Hen laychê yanggay, achiayu koma mapoproblemaan mepanggép hen antoy
ataguwan hen antoy lota. Te ilanyu ngén, hen larae way maid ahawana, nawaya way
manganap hen anchi mangemparaylayad an Apudyus te maid safali ah chana ham-
éham-én. [33] Waman hen anchi wachan ahawana, maid achina hamham-én mepanggép
hen ataguwan hen antoy lota ah mangemparaylaychana an ahawana, [34] wat kaman paat
nagugudwa hen hamhamàna. Yag umat agé hen fufae. Te hen anchi maid ahawana, maid
agé safalih haham-éna no faén yanggay hen mangemparaylaychana an Apudyus te annag
laychén way man-awan paat Apudyus hen aminay acharna ya hamhamàna. Waman hen
anchi wachan ahawana, chuar hen chana ham-éham-én mepanggép hen ataguwana hen
antoy lota ah mangemparaylaychana an ahawana.
[35] Achì cha aryén chato ah mangempawaà ah omahaw-anyu, te chà yanggay aryén
chato ah pagsaya-atanyu koma yanggay. Te hen laychê, ammag memènong koma hen a-
ammayu ya mateteppor koma agé hen hamhamàyu way mangamma hen laychén Apudyus
way maid cha lomenglengaleng.
[36] Mepanggép hen anchichay looh nantotorag way man-ahawa, ngém ekatchéén uray
achicha ud-ay etoroy gapon ligat hen antoy lota, yachin ammay. Ngém no ah awni agé yag
achicha makaippar way anchag haham-én hen man-ahaw-ancha, maid met lawengna ya
faén agé fasor no man-ahawacha chillu. [37] Ngém non an umat yag wachay tagu ah nètorag
way omahawa, yag mafalin way makaippar hen acharna way maid kasen nangempapelet
an hiya te hiya yanggay hen nannanmà way achi masapor mangahawa, un-unninachi.
[38] Wat ammay hen omahawa, ngém un-unninaat chillu hen anchi achi.
[39] Hen anchi wachan ahawana, achi mafalin ihiyanna ah ahawana yag kasen nangahawa.
Ngém no natéy hen anchi ahawana, mafalin kasen mangahawa, ngém masapor chillu
hen anchi cha omafurot hen anchi ahaw-éna ta mètempoyug. [40] Ngém ah hamhamào,
un-unnina no achiyat ud-ay kasen mangahawa. Yag innilà way cha mètemfuruy hen
hamhamào hen hamhamà hen Espiritun Apudyus.

8

Mepanggép hen missa way nabniyan
Rom. 14; 1 Cor. 10:23-30

[1] Antoyan agé hen ifagà an chàyu mepanggép hen mangissaan hen anchi nabniyan way
nichaton hen anchichay tenaggutaggu way faén tot-oway apudyus.
Manowat te tot-owa way chitaaw way cha omafurot, ma-awatantaaw hen katot-owaan
mepanggép an cha nadchi. Ngém ar-arwachantaaw koma, te awni yag hen anchi
innilataaw hen man-anchar ah an tomangsetan hen hamhamàtaaw, ta hen anchiyat koma
layadtaaw hen ifa hen man-anchar. Yag no yachi, kapeletan way antaaw an anapén
hen katorongan hen afurotna. [2] Te hen anchi tagu way ammag cha mangempas-ém hen
acharna way chuar ano hen innilana, yachiyat angkay hen cha mangempàila way korang
hen innilana. [3] Waman hen anchi tagu way manlarayyad an Apudyus ya laylaychéna agé
way mangamma hen machayawana, yachi hen ifilang Apudyus.

4 Wat mepanggép hen mangissaan hen anchi nabniyan way nichaton hen anchichay
tenaggutaggu way cha chayawén hen tatagu, ammutaaw met way faéncha tot-oway
apudyus, te innilataaw way an chillu ih-ihà-an yanggay hen tot-oway Apudyus. 5 Te uray
no lonay hen chacha chayawén way ininggaw ad uchu ya kaskasen hen antoy lota way
chacha apudyusén ya ap-apowén, 6 innilataaw way an chillu ih-ihà-an yanggay hen tot-
oway Apudyus way hiya hen Amataaw way nangamma hen aminay egad ya hiya hen
pontos hen antoy atatagguwantaaw. Ya an ih-ihà-an agé hen Apotaaw way hiyah Jesu
Cristu way hiya hen nangamma hen egachay wacha. Ya hiya agé hen nangamma hen
mètaguwantaaw an Apudyus.

7 Ngém wachacha chillu hen tapen hen ifataaw way achicha chillu ma-awatan hen katot-
owan nadchi te chicha, anchag empae-engha hen anchichay enap-apudyus wat ammag
nimumura ah hamhamàcha way tot-oway kachayawan hen anchi chacha minchatonan.
Yag ah hamhamàcha, no issacha hen anchi nabniyanat chacha agé yanggay chayawén hen
anchi enap-apudyus. Wat gapon anchi nimumura ah hamhamàcha, fasorcha an Apudyus
no issachachi. 8 Ngém ah katot-owana, faén chillu missa hen mangempa-ammay ono
mangemparaweng hen hamhamà Apudyus an chitaaw. Te maid ekatna an Apudyus no
manhichataaw ono achitaaw, te maid chillu etorong hen missa hen afurot ya maid agé
chachaeléna ah afurot. 9 Ngém masapor chillu ar-arwachantaaw hen wayataaw, te uray
ma-awatantaaw way maid lawengna an Apudyus mepanggép hen issataaw, wacha chillu
hen lawengna no oma-annig hen missa yag chataaw lifokon hen afurot hen anchi ifa
way nakapsot hen afurotna. 10 Te ilanyu ngén, hen anchi nakapkapsot hen ma-awatana,
no ilana chàyu way kaman paat chùchùar chi ma-awatana, yag cha-ayu mì-issa hen
anchi nabniyan hen iggaw hen chacha manayawan hen enap-apudyus, magat yachi hen
maslatan hen hamhamàna, yag mì-issa agé way safali hen mangempàwana, wat ammag
yachiyat agé hen fumasorana an Apudyus. 11 Wat hen halenonot hen anchi chuar way
ma-awatanyu wat annag chinachael hen hiyachiy ifayu way uray agé hiyaat, inyatéy Jesu
Cristu hen fasorna. 12 Wat no yaha hen ammaantaaw way manachael hen afurot hen
anchi nakapsot chi afurotna, chataaw angkay fumasor an Jesu Cristu te antaaw ammag
enammaan hen fummasoran hen anchi ifaanchi. 13 Wat haén, no hen chà mangissaan hen
nabniyan hen fumasoran hen ifà, uray achì ud-ay is-issachi ah ing-inggana, non an-owat
an achi cha ammaan hen fumasoran hen ifà.

9

Hen lébféng hen aposel ya hen fiyangcha
2 Cor. 11:7-11; Fili. 4:15-18

1 Haénay Pablo wat haén hen ihay aposel Apotaaway Jesu Cristu te innilà paat hiya. Wat
maid nangenlébféng way manmanchar an haén no achi yanggay hiya. Yag chàyu way
cha omafurot ahna, chàyu hen fungan hen chà mangammaan hen laychén Apotaaw way
Jesu Cristu. 2 Wat uray no achiyà ifilang ah aposel hen tapenay tatagu, ifilangà koma an
chàyu te hen annay ommafurotanyu hen kafud-asan hen kena-aposel-o. 3 Wat chichato
hen songfat-o hen annachay cha mamistigar hen kena-aposel-o.

4 Wat ay maid ngata karébféngà way mapangan gapo hen antoy chà mantudtuchuwan.
5 Yag non an umat yag wachay ahawà, ay ammoh maid agé karébféngà way mangentatàen
an hiya hen heno way mamfiyahiyà way kaman chillu hen cha ekaman cha Pedro ya
hen anchichay tapenay aposel, ya anat agé hen anchichay e-enawchin Apotaaway Jesus.
6 Ono ay chàni an Bernabe yanggay hen chan sérfi an Jesu Cristu way maid lébféngna
way masoportaran ta an-anig egad way mèlabfu ah masaporni. 7 Hamham-ényu ngén,
te ay ammoh wachay innilayu ah sorchachu way ammag egad hiya way mamayad hen
kenasorchachuna. Ya ay ammoh wachay polestas agé ah manmura yag annag achi agé
anén hen fungan hen anchi inmurana. Yag ay ammoh wacha agéy innilayu ah pastor way
cha mepawa hen uminumana hen gatas hen anchichay chana gatasén hen chana pastoron.

[8] Ya faén agé yanggay hen anchichay penanì hen mimfisaran an nadchi, te yachi chillu
hen ekat hen anchi orchin Apudyus. [9] Te hen anchi orchin way ensorat Moses, ekatnéén,
"Achiyu cha fédféchén hen tapà hen anchi faka way chayun ilién ta yasa no omman hen
anchi chana mamfannugan." Wat ay ammoh faka yanggay hen laychén Apudyus way
aryén hen anchi enalena, [10] yag faénat agé chitaaw way tatagu. Chitaaw angkay, te ilanyu
ngén. Hen anchi tagu way chan ammaat namnamééna agé way wacha hen awaténa ah
namfannugana. Wat hen anchi chan chaychay ya umat agé hen anchi chan fatà, chacha
amin namnaméén way mèawa hen fungan hen anchi chacha iyamma. [11] Wat kaman
agéhchi an chàni, te chàni way nanginmura hen alen Apudyus an chàyu ah mètaguwanyu
an hiya, ay laweng ngata no fat-énni hen masaporni ah iyataguni ad uwan. [12] Te no
karébféngan hen annachay tapenay marabfuwan an chàyu, ay achi kaskasen chàni.

Ngém tàén karébféngannì way marabfuwan, achini chillu epapeletchi ta anni yanggay
ammag an anohan hen uray heno way ligat, ta maid manlasonyu way achi manlayad
way mangngar hen anchi ammayay chamag mepanggép an Jesu Cristu. [13] Yag awniyat
innilayu agé way hen anchichay chan amma ah Templo, wat maid kasen mangar-ancha
ah anéncha no faén hen anchi miyéy ah Templo way midchat an Apudyus. Yag umat agé
hen anchichay cha manghéb hen michaton an Apudyusat mìfingaycha agé hen tapen
anchi chacha gébhén. [14] Wat pachongna agé hen anchichay cha mangintudtuchu hen
anchi ammayay chamag, te imfagan Apotaaw way Jesus way maid kasen umar-ancha ah
iyatagucha no faén hen anchichay chacha tudtuchuwan.

[15] Ngém uray no yaha, cha-an-o chillu usarén hen yachiy karébféngà, ya achì agé an
cha esoratto ad uwan ta wachay manginlugiyanyu way manlabfu an haén. Te tàén no
matéyà ah henaang, achì chillu ifaga hen labfù te hen antoy manginlibliyà hen antoy
chà itudtuchu, yato hen cha mangemparaylayad an haén. [16] Manowat te achi mafalin way
mampasigsiguruwà mepanggép hen antoy chà mangintudtuchuwan hen anchi ammayay
chamag, te anà an napiyar way mangintudtuchu. Wat henowà lawa no achì itudtuchu.
[17] Te non an umat yag narpoh hamhamào yanggay hen iyà mangintudtuchuwan hen anchi
ammayay chamag, mafalin ménat way marabfuwanà. Ngém gapo ta ah Apudyus hen
nangimpiyar an nadchi an haén, an-og an ammaan way maid agé chà hamham-én way
marabfuwan. [18] Wat nokay ngata hen labfù nò. Hen labfù yanggayat hen anchi ammayay
hamhamào way chà ichayaw gapo ta chà ilibli hen anchi mangintudtuchuwà hen anchi
ammayay chamag, te achì epapelet hen karébféngà way marabfuwan gapon chà ammaan.

[19] Haén, maid tagu ah nangen-alepan an haén, ngém an-og namfalinén hen achar-
o ah alepan hen aminay tatagu ta éhéd yag chuar koma hen ma-awis-o. [20] Te non
an umat yag hen anchichay Judio hen mantudtuchuwà, an-og cha etachun hen chà
ekamkaman hen anchi gagangaycha ta wachay én-énnê way mangintudtuchu koma hen
omafurotancha. Wat uray no innilà way achi masapor soroton anchi orchin Moses, an-o
chillug cha esorot ta éhéd yag changréncha hen antoy chà itudtuchu mepanggép an Jesu
Cristu. [21] Yag kaman agé no mantudtuchuwà hen anchichay faén Judio, te an-o agég cha
iwalin hen anchi orchin Moses ah manginyanapà hen mangempatnochà hen chà ekaman
hen anchi gagangaycha ta éhéd yag afurotoncha agé hen chà itudtuchu mepanggép an
Cristu. Manowat te achì ekatén maid tongparê ah orchin Apudyus te chà chillu soroton
hen orchin Jesu Cristu. [22] Yag kaman agé no tudtuchuwà hen anchichay nakapsot hen
afurotcha, an-o agég mamfalinén hen afurot-o ah kaman nakapsot way maid am-ammaà
ah lawengéncha ta éhéd yag afurotoncha agé hen chà itudtuchu ah pomegpegsaan hen
afurotcha. Wat uray heno way karasen hen tatagu, an-og cha iyanap hen ekaman-o
way mangentachun hen gagangaycha ta éhéd yag wacha paat chi tapena ah marmu
hen layadna way mangafurot hen chà itudtuchu ah kahara-ana agé. [23] Yachiyachi hen
chà ekamakaman, te hen laychê yanggayat mepagngapagngar koma hen anchi ammayay
chamag ya ta mèawaà agé hen ehalenonotna.

[24] Ta epanì hen antoy ommafurotantaaw ah tagtagtag. Te innilataaw met way no wacha
hen tagtagtag, wat epapaten amin hen anchichay mètagtagtag way mangafà, ngém an

ihà-an chillu hen anchi mangafà ah magunggunaan. Wat chitaaw way cha omafurot, yachi
koma agé hen ekamantaaw way mangempapate hen afurottaaw ta wachay arantaaw ah
gunggunataaw. [25] Ngém masapor iyanggayantaaw hen uray heno way mangempakapsot
hen afurottaaw way kaman hen cha ekaman hen anchichay cha mèab-abfà. Te chicha,
anchag cha disiplinéén hen acharcha ah layadcha paat way mangara hen anchi gungguna
way hen hiyachiy gungguna agéat an lawag tufun chi away way ammag màrong. Waman
chitaaw way cha omafurot, ammag mannanayun hen anchi gungguna way chataaw
agawaan. [26] Wat hen chà ekaman, an-og epapate way mamanmà hen kahènachan hen
kaman anchi tagtagtag. Ya kamanà agé hen ihay foksenero way annag i-illan ta achina
cha è-èfat hen lopagna. [27] Ya hen chà agé ekaman, an-og cha afa-afaén hen laylaychén hen
achar-o ta faénchi hen afurotò te magat awni yag hen antoy chà manudtuchuwan hen
tapena ah kahara-ancha yag ammag haénat agé hen anchi miwalin.

10

Hen mitugunan hen anchichay na-ammaan ad namenghan
Rom. 14; 1 Cor. 8; Heb. 3:7-19

[1] Sosnod, ta epahpahmào an chàyu hen anchi na-ammaan hen anchichay anap-otaaw
ad namenghan hen lommayawancha ad Egipto hen nangetnochan Moses an chicha. Te
hen hiyachi, wéhchin chichéén nalenongan hen anchi cha màémàéy way funat way
ensasagganan Apudyus way mangintudtuchu hen ayancha. Ya wéhchi agéén chinaranna
hen gawan hen anchi fayfay way ekatchéén "Chittakan". [2] Wat hen anchichay anap-otaaw,
kamancha an nafunyagan hen anchi funat ya hen anchi fayfay ah kail-an way chacha
somorot an Moses. [3] Yag chicha amin agéat chacha enaenan amin hen anchi ma-an way
empafùnag Apudyus, [4] ya ininumcha amin agé hen anchi chanum way narpon Apudyus
way empafùnagna hen anchi fato ah uminumancha. Ya hen miyaligan agé hen anchi
fato wat ah Jesu Cristu way nawawà-acha an chicha hen aminay émméyancha. [5] Ngém
tàén no yachiyachi hen nanorongan Apudyus an chicha, anchag chuar chillu hen iggay
nangamma hen laychéna. Wat annag chinusa chicha, wat yachi hen chacha naténatéyan
ya nilufurufùan hen charan.

[6] Wat amin chachi way na-ammaanat, na-ammaan ah man-acharantaaw koma way
achitaaw ammag cha ma-awis way mangamma hen anchichay laweng way kaman hen
anchichay anap-otaaw ad namenghan. [7] Ya ta achitaaw agé chayawén hen faén tot-
oway apudyus way kaman hen enammaan hen tapena. Te hen anchi nesosorat way
enammaancha, ekatnéén,

"Anchag tumùchu way mangmanganén ummin-inum, yag anchag fumangonén chi-
nayawcha hen anchi faén tot-oway apudyus way ammag aggarémha hen enkamka-
mancha."

[8] Wat achi koma mafalin way antaaw ammag ekaman hen enammaancha way cha manòy-
ong hen faén ahawana. Te hen yachiy enammaanchaat anchag natéy hen chuwanporo ya
toroy lifu way tatagu hen ihay ag-agaw. [9] Wat achitaaw agé cha padpachasén hen kena-
apudyus Apudyus, te yaha agé hen enkaman hen anchichay tapena yag anchag nan-atéy
hen namngatan hen farakkan. [10] Ya achitaaw agé ammag chan ngayungayutongot gapon
heno way maligatantaaw way kaman hen enkaman hen anchichay tapena ad namenghan
agé, te hen nachusaancha, ammag pinchit hen anghel chicha.

[11] Amin cha nadchiyat na-ammaan amin an chicha ah mansarmengantaaw way tatagu
hen ekaman Apudyus way manusa hen laweng, yag nesoratcha agé ah man-acharantaaw
way cha matagu ad uwan ta mawarnengantaaw, te tég-angay hen mataposan hen egad.

[12] Wat hiyachi, heno way tagu way mangaliyén chinuchumgat chi afurotna, masapor
chillu man-ar-arwad ta achi fumasor. [13] Ngém ma-awatanyu koma agé way aminay
iyawis Chumunyu way cha mepachah an chitaawat yachi chillu hen nigagangay way cha
mepachah hen aminay tatagu. Ngém natatallek chillu ah Apudyus yag empopostana way
achina parufusun hen anchi ammag napegsa way awis way achitaaw maka-ara. Te no

umchah hen anchi awis an chitaaw, idchatna agé hen torod ya kafaelan way mangachi an
cha nadchi ta wachay én-énnéntaaw way manginlisi hen awis Chumunyu.
[14] Wat hiyachi, sosnod way laylaychê, anyu komag manchùgan hen manayawan hen
faén tot-oway apudyus. [15] Innilà met way naham-an-ayu wat haham-ényu koma hen
antochay chà ifaga. [16] Te ilanyu ngén, no mèantaaw hen anchi Manmanma-an an Apo
Jesu Cristu, ma-amongtaaw way manyaman an Apudyus yag antaawat mì-inum hen anchi
fayah ah mangafunantaaw hen melak-amantaaw hen nifùfuan hen charan Jesu Cristu
ah kacharosan hen fasortaaw. Yag umat agé hen anchi ma-an way penaka-acharna, te
no napetpet-ang yag nèantaaw, yachi agé hen mangimfaga way chataaw melak-am hen
acharna hen nekorosana. [17] Yag gapo ta an ihà-an hen anchi ma-an way hiyah Jesus,
wat uray ta chuartaaw, antaaw chillug kaman ihà-an way achar gapon anchi ihà-an way
enantaaw.
[18] Wat mafalin agéy epachongtaaw hen cha ekaman hen Judio, te no wachay mèan
hen anchi nichaton an Apudyusat yachi hen mangimfaga way chacha agé mètape way
manayaw an hiya.
[19] Wat nokay hen laychén anchi enalè way aryén. Hen laychénay aryénat, hen anchi
mèan hen anchi nabniyan, chana angkay chayawénchi. Manowat te achì ekatén wachay
kafaelan hen anchi tenaggutaggu way chacha chayawén, ya achì amin ekatén wachay
ammayna ono lawengna hen anchi karne paat way chacha ichaton. [20] Te hen laychê koma
way ma-awatanyu wat maid angkay kasen cha minchatonan hen anchichay achi omafurot
no faén yanggay ah Chumunyu yag faénat agé ah Apudyus. Wat yachi hen mangaryaén
achiayu cha mèan te achì laychén way mètempoyug-ayu an Chumunyu. [21] Te achi mafalin
way mèan-ayu ya mì-inum-ayu hen anchi Manmanma-an hen natéyan Apo Jesus yag cha-
ayuwat agé mèan ya cha mì-inum hen anchi michayaw an Chumunyu. [22] Te no ilurudyu,
anyu angkay cha pa-aningarngarén ah Apudyus. Yag ay ammoh or-orheayu no hiya ta
mafalin achina chuséén chàyu.
[23] Magat wacha hen mangaliyén, "Hen anchi cha omafurotat meparufus way
mangammah uray heno te faén met hen anchi orchin hen ma-afurot ad uwan." Oo
a, mafalin, ngém wacha chillu hen ma-ammaan way achi makatorong ah ifa te an
chumachael. Ya wacha agé hen ma-ammaan way achina papegséén hen afurot te anna
an pakapsoton. [24] Wat hen ekamantaaw koma, wéhchiyén haham-éna hen pagsaya-atan
hen ifana ta faén yanggay hen pagsaya-atan hen acharna.
[25] No wachay làwanyu ah market ah issayu, anyug làwan yag inissayu way achiyu cha
imohon no nabniyan ono cha-an, ta achi machisturfu hen hamhamàyu way mangissa. [26] Te
ekat hen alen Apudyusén, "Amin hen egachay ininggaw hen antoy lotaat awan Apudyus
te enammaana."
[27] Yag no ayagan chàyu hen anchichay achi omafurot way i mèan an chicha, éméy-ayu
no laychényu, yag aminay epasangocha, issayu way achi agé masapor way hanhananyu
no nabniyan ono cha-an ta ammay hen hamhamàyu way mangissa. [28-29] Ngém mag-ay ta
wachay mangaliyén nabniyan hen anchi chayu issa, achiyu ud-ay cha issa ah pagsaya-atan
hen anchi nangale. Te uray no ma-awatanyu way mafalin issayu te maid chillu idchatna
ah laweng hen achar, achiyuwat ud-ay cha issa te awni yag yachi hen machisturfuwan
hen hamhamà hen anchi ifayu way nangimfaga way nabniyan. Ngém awni yag wachay
mangaleh hamhamànéén, "Oo a, ngém pakay ammag oma-annig hen kakenapsot hen
hamhamà hen anchi ifa yag ammag yachi hen manepéd hen mangissaà hen anchi innilà
way mafalin way issà, [30] te no manyamanà met an Apudyusat ay ammoh chumsekénà lawah
mangissaà ah heno way inyaman-o."
[31] Ngém hen ifagà an chitaaw aminat amin koma way ekamantaaw, antaaw ammag
ammaan ah machayawan yanggay Apudyus way uray hen manganantaaw ya hen uminu-
mantaaw. [32] Ya antaaw an emamad hen ekamantaaw ta achitaaw cha ammaan hen
machismayan hen hamhamà hen tapena way Judio man ono faén, ya umat agé hen aminay
sosnodtaaw way cha omafurot an Apudyus. [33] Te yachi chillu hen chà ekamkaman way

hen aminay chà ammaan, chà paat ar-arwachan ta no mafalin, maid koma parawengê ah hamhamà hen uray heno way tagu. Wat faén hen anchi pagsaya-atà yanggay hen chà hamham-én, te an-o yanggay an cha anapén hen pagsaya-atan hen anchi chuar ta éhéd yag mahara-ancha koma agé.

11

1 Wat torachényu koma hen antoy chà ekamkaman te chà agé torachén hen enkaman Jesu Cristu.

Hen manhàfongan hen finufae no mìyamong way manayaw an Apudyus 1 Cor. 14:33-36

2 Ammay tot-owa hen annay chayu ekamkaman way manmanmà an haén ya hen chayu agé mangafurotan hen anchichay intudtuchù an chàyu. 3 Ngém wacha chillu hen ihay laychê way ma-awatanyu way ah Cristu, hiya hen penakaurun hen aminay larae. Ya hen penakaurun agé hen fufaeyat anchi ahawana way larae. Ya hen penakaurun agé Cristuwat ah Apudyus. 4 Wat no wachay larae ah i manluwaru ono mangempaka-ammu hen alen Apudyus no ma-among-ayu, masapor maid mehàhàfong ah uruna, te no wacha, kaman paat chana hàfongan hen mangen-ap-apowana an Cristu. 5 Waman hen fufae, no hiya hen manluwaru ono mangempaka-ammu hen alen Apudyus hen ma-amonganyu, masapor wacha komay mehàfong hen uruna, te no maid, kaman paat achina afunan hen penakaurun ahawana. Yag aggafiin chillu te nampachong hen kafiinan hen maid hàfongna hen anchi napokrangan. 6 Wat mag-ay ta ammag achi manhàfong hen fufae, un-unninaat no ammag i mampa-apollog. Ngém gapo ta afifiin no ma-apollogan hen fufae ono mapokrangan, un-unninaat chillu hen an manhàfong. 7 Ngém hen larae, achi koma manhàfong, te hiya hen mansarmengan hen kapadpachong Apudyus ya hen kena-ap-apona. Waman hen fufae, anna an mansarmengan hen kena-ap-apon hen larae. 8 Ya maila chillu hen kena-ap-apon hen larae te hen nangammaan Apudyus hen tatagu, faén fufae hen narpowan hen larae te hen larae hen narpowan hen fufae. 9 Ya iggay agé ammaan Apudyus hen larae ah man-ifan hen fufae, te enammaana hen fufae ah man-ifan hen larae. 10 Ya ah manot-owaan agé hen anchichay anghel ad uchu, masapor manhàfong hen fufae ah mangempàil-ana way larae hen penakauruna. 11 Ngém tàén hiyachi, chitaaw way cha omafurot an Apo Jesusat chataaw chillu man-ahetennorong way larae manha ono fufae, te hen larae, masaporna hen fufae, ya hen fufae, masaporna agé hen larae. 12 Te tàén no hen anchi larae hen narpowan hen fufae hen anchi pés-éyna, fufae agé chillu hen cha manginyanà hen larae ad uwan. Ngém ah Apudyus chillu hen narpowan hen angamin.

13 Ya chàyu ngay, ay ammoh ammay hen mangilayu hen fufae way chan luwaru an Apudyus hen chayu ma-am-amongan no maid hàfong hen uruna. 14 Yag nigangay agé chillu hen aminay tatagu way ammag aggaukos no anchuanchu hen fuù hen larae, 15 ngém ammag yachiyat agé hen cha mangempa-ammay hen fufae. Te hen fuùna chillu hen nidchat an hiya ah kaman hàfong hen uruna. 16 Wat no wacha chillu hen ammag sosomngel mepanggép hen antochay chà ifaga, maid safalih esongfat-o te yachi chillu hen chani amin itudtuchu way aposel. Yag yachi agé hen cha ekaman hen amin anchichay tapenay cha omafurot way cha ma-am-among ah kafabréfabréy.

Mepanggép hen Manmanma-an

17 Antoyan agé hen itugun-o an chàyu mepanggép hen annay chayu ammaan way faén usto, te hen chayu ma-am-amongan ano, chùchùar peet hen laweng way cha mafud-asan no hen ammay. 18 Te chengngar-o way no ma-among-ayu way manayaw an Apudyusat an-ayu anog chan tentenê-én way maid tempoyugyu. Yag kaman paat afurotò way tot-owachi. 19 Wat magat anga masapor tot-owaha way mantenê-én-ayu ah kail-an hen kenauston hen afurot hen tapena. 20 Te tawwan hen annay chayu ekamkaman, te no ma-among-ayu way mangan hen anchi Manmanma-an hen natéyan Apo Jesu Cristu, ammag faén peet hen anchi Manmanma-an hen pontosyu, 21 te hen mabhuganyu paat. Wat anchag cha mamangpango hen tapena way i mamfuhug hen anchi inyanamotcha, ya chacha i mamfutang hen tapena. Waman hen anchichay tapena way cha umunud, anchag

chan henaang. [22] Pakay lawaha ah chayu ekamkaman. Ay ammoh maid afarfaryanyu
ah mangananyu. Anyu peet ammag cha epàila way maid rispituyu hen anchichay cha
mìyamong way manayaw an Apudyus. Ya anyu agég achi ham-én hen anchichay maid
mafalinna way cha fumiin an chàyu. Wat ay ammoh ekatyuwén ammay hen hamhamào
hen annay chayu ekamkaman. Ammag laweng angkay tot-owaha.
[23] Ah Apotaaway Jesu Cristu hen nangintudtuchu an haén hen anchi intudtuchù chillu
an chàyu ah ekamanyu koma. Te hen nekaman hen anchi lafiyanchi way netocharana,
innarana anchi tenapay [24] yag inyamanna an Apudyus. Yag annaat petpet-angén way
manginwaras. Yag annaat ekatén, "Yato hen achar-o way idchat-o way paran chàyu, wat
manepod ad uwan, yato hen chayu amma-ammaan ah manmanma-anyu an haén." [25] Yag
yachi agé hen enkamanna hen narpasancha way nangan, te innarana hen anchi fayah yag
annaat ekatén, "Hen yatoy fayah hen mangempàila way wacha hen kà-amma way torag
Apudyus hen tatagu, yag hen mifùfuan hen charà hen matot-owaan hen yatoy toragan.
Wat no inumunyuto, anyu an cha ammaan ah manmanma-anyu an haén."
[26] Wat sosnod, hen laychén nadchiy aryénat no ommantaaw hen anchi ma-an ya
uminumtaaw hen anchi fayah, chataaw tàchégan hen natéyan Apo Jesu Cristu way
yachiyachi koma hen mekaman ingganah mamfangchana.
[27] Yaha hen laychén hen anchi Manmanma-an way aryén. Wat kapeletan no wachay
tagu ah ammag mamafarang way mèan ya mì-inum way achi manginyafiin hen achar Apo
Jesu Cristu hen natéyana ya hen nifùfuan hen charana, wat fasornachi an Apudyus. [28] Wat
hiyachi, ihaiha koméén masapor fistigaréna unna hen acharna yag anat mèan ya mì-inum.
[29] Te no achina hamham-én hen laychén amin cha nadchi way aryén yag nèan chillu, chana
angkay ammaan hen manusaan Apudyus an hiya. [30] Yag yaha agé hen gaponah ammag
chuar hen chan saket an chàyu ya chuar agé hen nakapsot, yag yaha amin agé hen inyatéy
hen tapena. [31] Ngém no fistigaréntaaw paat hen achartaaw unna, ta mampacharostaaw yag
antaawat mèan, wat achi chitaaw chuséén an Apudyus. [32] Yag no cha chitaaw agé fistigarén
an Apudyus ya disiplinéén an hiya, anna an cha ammaanchi ah mangintudtuchuwana an
chitaaw way mangenmamad hen ekamantaaw ta achitaaw metape hen anchi kachusaan
hen anchichay achi omafurot.
[33] Wat hiyachi sosnod, no ma-among-ayu way mangan hen anchi Manmanma-an an
Apo Jesu Cristu, masapor manhinnéód-ayu ta an-ayuwat mangan amin. [34] Yag mag-ay
ta wachay chan henaang, mangan unna koma ah faréyna ya anat maligwat way i mèan
hen anchi Manmanma-an ta achi chàyu disiplinéén an Apudyus no ma-among-ayu. Yag
mepanggép hen tapen hen ifagà an chàyu, awni ta umaliyà ahna ta an-owat ifaga.

12

Hen nankarakarase way kafaelan way idchat hen Espiritun Apudyus
Rom. 12:6-8; Efes. 4:11-15

[1] Wat ad uwan, sosnod, laychê koma way epaka-awat an chàyu mepanggép hen
anchichay nankarakarasey kafaelan way cha idchat hen Espiritun Apudyus an chitaaw ta
achiayu koma omfat. [2] Te innilayu met way hen anchi cha-anyu omafurotan an Jesu Cristu
wat narokop-ayu te anyug cha chinayaw hen anchichay enap-apudyusyu way tàén wachay
tapàchéén achicha chillu maka-ale, ngém an-ayu chillug na-awis an chicha. [3] Ngém ad
uwan, sommafali te cha-ayu omafurot an Jesu Cristu. Wat masapor koma ma-awatanyu
way hen anchi tagu way na-adchan ah Espiritun Apudyusat achina an echotan ah Jesus.
Ya maid agé tagu ah ammag mangaliyén ah Jesus hen omapowana no achi an epahpahmà
hen Espiritun Apudyus an hiya.
[4] Tàén nankarakarasecha hen anchichay cha midchat an chitaaw way kafaelan, an ihà-an
chillu hen chacha marpowan way hiya hen Espiritun Apudyus. [5] Ya tàén agé nankarakarase
hen ekamantaaw way mansérfi an Apudyus, an ihà-an chillu hen chataaw mansérfiyan
amin way hiyah Apo Jesu Cristu. [6] Ya tàén agé nankarakarase hen anchi kafaelan way
mangamma hen anchi laychén Apudyus, an ihà-an chillu hen anchi cha mangidchat hen

aminay pegsa hen aminay tatagu way hiyah Apudyus. [7] Hen ihaiha an chitaaw way cha
omafurotén wachay wacha hen kafaelan hen Espiritun Apudyus an hiya ah maetorongna
hen aminay tapena. [8] Te hen tapen hen cha omafurot, enadchan hen Espiritun Apudyus ah
kenaraeng way mangempacharan hen alen Apudyus ah manorotan hen tapena. Yag hen
tapena, na-adchan agé ah kenaraeng way mangawat an nadchi ah manudtuchuwancha
hen tapena. [9] Yag wachacha agé hen tapena way na-adchan ah napegsa way pammate. Yag
hen tapena, na-adchan ah kafaelan way manga-an hen saket. [10] Yag hen tapena, enadchan
hen Espiritun Apudyus ah kafaelan way mangamma hen kaskascha-aw. Ya hen tapena, na-
adchan ah kafaelan way mangempaka-ammu hen laychén Apudyus way mepaka-ammu.
Yag wachacha agé chillu hen tapena way na-adchan ah kenaraeng way mangenlasin no
ah Apudyus hen narpowan hen heno way kafaelan ono hen ongtan hen narpowana. Yag
enadchan agé hen Espiritun Apudyus hen kafaelan hen tapenay tatagu way maka-ale
ah safaliy ale way achicha ma-awatan ya iggaycha agé enachar. Yag na-adchan agé hen
tapena hen kafaelan way mangimfaga no heno hen laychén cha nadchiy ale way aryén.
[11] Amin cha natto way kafaelanat, hen anchi Espiritun Apudyus hen narpowancha amin
way maid safali yag idchatnachi agé hen ihaiha hen anchichay cha omafurot way egad
hiya agé way mamele no henochi hen idchatna.

Tàén nankarakarase hen parten hen achar, ihà-an chillu
Rom. 12:4-6; Efes. 4:11-16

[12] Hen achartaaw way tatagu, chuar hen partena ngém an ihà-an chilluchi way achar. Ya
kaman agéhchi an chitaaw way cha omafurot te tàén chuartaaw, kamantaaw an ihà-anay
achar way achar Jesu Cristu. [13] Te chitaaw way cha omafurotat wacha ay Judio ya faén
Judio, ya wacha ay alepan ya faén alepan, ngém nifunyag an chitaaw amin hen anchi ihà-
anay Espiritun Apudyus. Wat nafunyagantaaw ah ihà-an way achar Jesus, yag nìyachar
agé hen Espiritun Apudyus hen ihaiha an chitaaw.
[14] Ta mampaniyà ta ma-awatanyu. Hen anchi achar hen tatagu, chuar hen partena ta
wachay én-énnéna way mangamma hen ammaana. [15] Wat non an umat yag ekat hen
he-eyén, "Gapo ta achiyà maka-amma hen ammaan hen limaat magat faénà parten hen
anchi achar." Ngém ay ammoh mafalinha. Te tàén achi maka-amma hen he-e hen
ammaan hen lima, masapor chillu hen achar hen anchi he-e. [16] Yag umat agé hen inga,
no ngay agé ekatnéén, "Gapo ta achiyà makaila, faénà parten hen achar." Ngém ay
ammoh achi masapor hen achar hen inga. Masaporna met chillu. [17] Te non an umat
yag ammag pahig mata hen achar, nokayat agé hen mangngar hen magngar nò. Yag
no pahig agé inga, nokay agé hen manonghong hen mahonghong nò. [18] Ngém ammay
te iggay penahig Apudyus way nangamma hen achar te enammaana hen ihaihay partena
way egad paat chillu hen lelenyadna. [19] Te no ammag an ihà-an hen parten hen achar way
wacha, ay ammoh achar lawachi. [20] Faén, te hen achar, nankarakarase hen partena ta no
maramramongcha mamfalin ah ihay achar.
[21] Wat hiyachi hen achi mafalin way mampaspasekat hen mata way mangaliyén achina
ano masapor hen torong hen lima, te masaporna chillu. Ya umat agé hen uru, achi
agé mafalin way mampaspasekat way mangaliyén achina ano agé masapor hen he-e, te
masaporna chillu. [22] Yag hen anchichay parten hen achar way kaman kafafaan te kaman
paat maid unay etorongna, awnig yachiyat agé hen masasapor way térén. [23] Yag hen anchi
parten hen achar way ekattaawén maid unay sérfina, chataaw met chillu halimunan. Yag
kaskasen hen anchichay parten hen achar way mifiin way achi koma maila, wat chataaw
iyam-amma way manlumfong ta malengfan. [24] Waman hen anchichay parten hen achar
way ammay ah maila, achitaaw met cha lengfan. Ah Apudyus hen naneptepon hen
kaparteparten hen achar ta hen anchichay kaman faén napateg, chichaat agé paat hen
wadwadcha ah halimunan. [25] Yachi hen enkaman Apudyus ta mantetempoyugcha hen
parten hen achar ta ancha an man-ahetennorong. [26] Wat no masigfan hen ihay parten
hen achar, masigfancha amin. Yag umat agé no machayaw hen ihay parten hen acharat
mìyawacha amin hen yachiy chayawna.

[27] Maid kasen laychén hen anchi penanì way aryén no achi yanggay chitaaw way cha
omafurot, te chitaaw amin hen kaman achar Jesu Cristu way ihaiha an chitaawén ihay
partena. [28] Yag nantetempoyugun Apudyus chitaaw ah ihay achar way nankarakarase
hen empafiyangna an chitaaw. Te hen pés-éy chinutokana wat hen man-aposel. Yag hen
miyagwa, hen anchichay mamprofeta way cha i mangimfaga hen epaka-ammun Apudyus.
Yag anat hen miyatlo, chinutokan Apudyus hen i mangintudtuchu hen alena. Yag anat
agé hen anchichay na-adchan ah kafaelan way mangammah kaskascha-aw, ya anat hen
anchichay nidchat hen kafaelancha way manga-an hen saket. Ya anat hen tapena way
na-adchan ah kafaelan way tomotorong, ya anat hen kafaelan way mangemponponò hen
cha omafurot, yag anat agé hen anchichay na-adchan ah kafaelan way man-ale ah safaliy
ale way achicha ma-awatan. [29] Wat faén aposel hen aminay cha omafurot, ya faéncha agé
profeta amin ono tumututdtuchu. Ya achi agé makafael hen aminay cha omafurot way
mangamma hen kaskascha-aw [30] ya manga-an hen saket ya uray man-ale ah safaliy ale
way achicha ma-awatan, ono mangensoplekar hen hiyachiy ale. [31] Wat wéhchi koméén
agawaana hen anchi napateg way kafaelan way idchat hen Espiritun Apudyus an chitaaw.

Ngém wacha chillu hen ihay ifagà way napatpateg chillu ya mas am-ammay no hen
amin anchichay tapena, wat yachi koma hen agawaanyu way yachi hen tot-oway layad.

13

Hen layad hen kapapattigan hen aminay kafaelan way idchat hen Espiritun Apudyus
Juan 13:35; 1 Juan 3:11-18; 4:7-21

[1] Uray non an umat yag kafaelà way man-ale ah uray heno way alen hen tatagu ya uray
agé hen alen hen anghel, ngém no an chillug maid layad-o hen ahentagù, wat ammag
maid sérfin amin cha nadchi te kamanà yanggay hen anchi lata way chacha kangkangén
way an lawag hometang. [2] Yag uray agé non an umat yag sê-é-sê-ém hen ekaman-o way
mangempaka-awat hen alen Apudyus, yag uray agé no wachay kafaelà way mangimfaga
hen aminay cha-an ma-ammuwan hen antoy lota, ono wachay kafaelà ta ma-awatà hen
aminay hamhamà Apudyus, an chillug poros hen ma-arà an cha nadchi no maid layad-o
hen ahentagù. Ya tàén no ammag napegsa hen pammatè way mafalin an-og atonon paat
hen filig gapon luwarù, maid chillu sérfì no maid layad-o hen ahentagù. [3] Yag tàén agé non
an umat way an-og idchat hen aminay kok-owà hen anchichay maid mafalinna, yag tàén
agé an-og iyatéy way mangempapate way somorot an Apudyus, maid chillu etorongna an
haén no an chillug maid layad-o hen ahentagù.

[4] Ngém hen anchi tagu way wachan tot-oway layadna hen ahehtaguna, achi ammag
naraka way ma-amin hen anohna te an menangség-ang. Ya achi agé cha ma-apés ya
achi amin ammag chan paspasekat. [5] Hen anchi wacha tot-oway layadna, maid tangsetna
ya achi chan pahih-iya, ya achina agé ammag epapelet hen pagsaya-atan hen acharna.
Ya achi agég naraka ah omaningarngar. Ya achina agé ammag u-unnongon hen laweng
way na-ammaan an hiya. [6] Ya hiya agé, ammag laweng hen manmanmàna no ilana hen
chan amma ah laweng, ngém an lomaylayad no ilana hen cha mangamma ah ammay
ya usto. [7] Ya hen anchi tagu way usto hen layadna hen ahentaguna, annag anohan hen
aminay mepachah an hiya, yag anna agég epééy ah ammay hen pontos hen ifana, ya
namnamééna agé way ammaana hen usto, ya achi agé ngomayngaya hen hamhamàna
hen aminay maligatana.

[8] Achi mapéppéppég hen layad. Waman hen aminay kafaelan way cha idchat Apudyus
hen tatagu, mapépéppégcha amin. Te kaman hen anchi kafaelan way mangimfaga hen cha
epaka-ammun Apudyusat mapépéppég chachi te umchah hen tempona way achi masapor.
Ya hen anchi kafaelan agé way manginyale hen safaliy aleyat mapépéppég chachi agé,
te no ah awni, achi agé masapor chachi. Ya umat agé hen kenaraeng hen anchichay
mangawat hen chuarat mapépéppég chachi agé. [9] Te achi chillu ummat hen anchi nidchat
an chitaaw way kenaraeng ya umat agé hen kafaelantaaw way mangempaka-ammu hen

alen Apudyus. [10] Ngém no umchah an chitaaw hen anchi nenènong paat way maid kok-
orangna, miwalin amin hen anchichay achi ummat, te achi masapor chachi.
[11] Hen ihay miyaligana, hen kaong-onga, te hen kaong-ongà, an agég eno-onga hen chà
iyale ya hen hamhamào ya umat agé hen chà ekaman way mangasekaso hen ma-ammaan.
Ngém ad uwan way ommam-amaà, enhàfà amin hen anchichay eno-onga way a-amma te
innilà hen chà ekamkaman ad uwan.
[12] Hen ihay aligna agé, faén unay narawag hen ma-awatantaaw ad uwan, te kaman hen
anchi à-aho way maila hen anchi chan o-oraaw way sarmeng way anggay yanggay hen
tapena ah maila. Ngém ah tapen chi ag-agaw way antaaw paat an mèhagang an Apo Jesus,
wat ammag lomawag way térén hen mangil-antaaw an hiya. Ad uwan, an aket yanggay
hen innilataaw, ngém ah awni, marawag hen mangammuwantaaw hen angamin way hen
mepachongana, kaman hen kenarawag hen mangil-an Apudyus an chitaaw.
[13] Wat an yanggay toro hen mannanayun an chitaaw way maid péppégna. Hen iha
wat hen anchi afurottaaw paat an Apudyus, ya anat hen anchi namnamataaw gapon Jesu
Cristu, yag hen anchi miyatlo wat hen anchi layad way yachi hen kapapattigan an chicha
amin.

14

Mepanggép hen kafaelan way idchat hen Espiritun Apudyus

[1] Hiyachi, epapateyu paat way manlayad hen ahentaguyu. Ya agawaanyu koma agé
hen anchichay kafaelan way cha idchat hen Espiritun Apudyus, ya hen kaskasen way
agawaanyu paatat, hen anchi kafaelan way mangimfaga hen anchi laychén Apudyus way
mepaka-ammu. [2] Achiyu pawadwad-én hen kafaelanyu way man-ale ah safaliy ale way
achiyu ma-awatan, te no yachi hen chayu iyale, faén tatagu hen chayu tagépfarén te
ah Apudyus yanggay ya achi agé ma-awatan hen tatagu te hen anchi cha epa-alen hen
Espiritun Apudyus an chàyu wat achi makahkahmà hen tatagu. [3] Waman hen anchi
tagu way wachay kafaelana way mangimfaga hen laychén Apudyus way mepaka-ammu,
chakar hen torongna hen tatagu te ma-awatancha hen chana aryén. Wat mepapegsa hen
afurotcha ya mepas-ém agé hen hamhamàcha, ya matorongancha no wachan ligatcha.
[4] Waman hen anchi tagu way cha manginyale hen safaliy ale, ammag acharna yanggay
hen chana torongan. Waman hen anchi tagu way cha mangimfaga hen laychén Apudyus
way mepaka-ammu, chana torongan hen amin anchichay cha omafurot.
[5] Manowat te laychê no ihaihan chàyuwén wacha hen kafaelana way man-ale ah
safaliy ale, ngém kaskasen hen manlaychà no amin-ayu komaat wachay kafaelanyu
way mangintudtuchu hen anchi laychén Apudyus way mepak-ammu hen tatagu. Te
napatpateg chillu hen anchi kafaelan way mantudtuchu no hen anchi man-ale ah safaliy
ale. Manowat te ammaychi, ngém egad wachay mangensoplekar hen laychén hen anchi
ale way aryén ah katorongan koma hen aminay cha omafurot.
[6] Sosnod, nokay paat hen sérfin hen aliyà ahna no anà ammag chan aleale ah safaliy
ale way achiyu ma-awatan. Ay wacha laway etorong nadchi an chàyu. Ammag maid, te
inggana chilluh itudtuchù an chàyu hen anchichay empaka-ammun Apudyus an haén, ono
hen empaka-awatna, ono hen anchichay innilà way alena yag an-ayuwat matorongan.
[7] Kaman hen anchi farachong ono hen gitara, no ammag pa-aryén way achi iyam-amma,
ay ammoh elasin hen tatagu hen ayugna. [8] Ya kaman agé hen anchi tangguyub way chacha
isinyar no naway hen gufat. Te no achicha agé iyam-amma way mangempa-ale hen anchi
ustoy sinyar, achi ma-awatan hen anchichay sorchachu way masapor mansaganacha way
i mìgufat. [9] Wat pachongna an chàyu, no man-aleayu ah safaliy ale way achi ma-awatan
hen tatagu, nokay lawan én-énnéncha way mangawat hen laychényu way ifaga te kaman
paat yanggay ammag cha tomat-ayyap hen chayu aryén.
[10] Anchag lonay hen nankarakarase way ale hen antoy lota, yag amin cha nadchi way
aleyat ma-awatan hen anchichay nangen-ale te alecha. [11] Ngém no wachay chan ale ah
alecha way achì ma-awatan, an met ammag maid gutokna an haén ya an agég maid

gutok hen alè an hiya. [12] Wat gapo ta amchan hen layadyu way ma-adchan hen anchichay
kafaelan way cha idchat hen Espiritun Apudyus, agawaanyu paat koma hen anchi kafaelan
way tomorong hen afurot hen aminay ifayu way cha mìyamong an chàyu.
[13] Wat hen anchi tagu way wachan kafaelana way manginyale ah safaliy ale way achina
ma-awatan, masapor koma chawaténa an Apudyus ta idchatna agé hen kafaelana way
mangensoplekar hen laychén cha nadchi way aryén. [14] Kaman an haén, te no man-
luwaruwà way mangusar hen ale way achì ma-awatan, wat hen anchi Espiritun Apudyus
way wachan haén hen chan luwaru, ngém achi ma-aw-awatan hen hamhamào hen
laychén nadchiy aryén. [15] Wat nokay hen ekaman-o nò. Hen ekaman-o no manluwaruwà,
an-og iyale yanggay hen anchi ale way epahpahmà hen Espiritun Apudyus way ma-awatan
agé hen hamhamào. Yag umat agé no mankankantaà, kankantéê agé hen epahpahmà hen
Espiritun Apudyus way ma-awatan agé hen hamhamào. [16] Yag kaman koma agéhchi an
chàyu, te no chayawényu ah Apudyus yag inyusaryu hen anchi safaliy ale way achiyu
ma-awatan way inidchat hen Espiritun Apudyus, nokay hen én-énnén hen tapena way
mangafun hen manyamananyu an hiya nò. Te maid met innilacha no heno hen chayu
aryén. [17] Te uray no ammag amma-ammay hen chayu manyamanan an Apudyusat an
chillug maid etorongna hen anchichay tapena.
[18] Anà ammag manyaman an Apudyus te chakchakkar ménat hen kafaelà way man-ale
ah safaliy ale no hen kafaelanyu. [19] Ngém faén chilluchi hen chà iyale no mìyamongà hen
anchichay cha omafurot, te un-unnina no uray ancha ud-ay lemay ale hen aryê non anat
an ma-awatan paat hen tatagu no hen anchi man-aliyà ah kalifulifu way ale yag achicha
ma-awatan.
[20] Sosnod, faén koma eno-onga hen ekamanyu way manhamhamà. Ngém mepanggép
hen mangammaanyu hen laweng, yachi hen uray ud-ay an-ayug kaman utteng way
maid innilana, ta hen ekamanyu way manhamhamà, enonongnongyu koma way kaman
hamhamà chi am-ama. [21] Ya mepanggép hen kausaran hen anchi safaliy ale, wacha hen
nesosorat ad namenghan way alen Apudyus way ekatnéén,

"Hénagê hen anchichay tatagu way sabsafali hen alecha way i mangimfaga hen anchichay
tatagù hen anchi laychê. Ngém uray ta an-og epa-ale hen anchichay faén Judio ah
manginyale hen laychê, achiyà chillu changrén hen anchichay tatagù."

[22] Wat yachi hen manot-owaantaaw way empafùnag Apudyus hen anchi safaliy ale ah
para hen anchichay achi omafurot ah manmanma-ancha koma an hiya yag faén para hen
anchichay omma-abfurot. Waman hen anchi kafaelan way mangintudtuchu hen empaka-
ammun Apudyus, yachi hen para hen omma-abfurot ah katorongan hen afurotcha way
faén para hen anchichay achi omafurot. [23] Hamham-ényu ngén, te no ma-among-ayu
way man-achar, yag an-ayu amin ammag chan ale ah safaliy ale way achiyu ma-awatan,
yag niyaphor way wachay nì-ighép ah tapena way cha-an matudtuchuwan ono cha-an
omafurot, ay ammoh achichag ekatén an-ayu amin ammag nattagar. [24] Ngém no ichahan
chàyu way ihaihéén chana haphapetén hen laychén Apudyus way mepaka-ammu, magat
gapon chana changrénat yachi hen mangawatana way wachan fasorna. [25] Ya gapo agé ta
melawag hen aminay netataro ah hamhamàna, awni yag yachiyat agé hen mamfafawiyana
wat annag chayawén ah Apudyus way mangaliyén, "Wacha tot-owa ah Apudyus an
chàyu."

Hen kapanohan hen manayawan an Apudyus

[26] Sosnod, no ma-among-ayu way manayaw an Apudyus, yato koma hen ekamanyu.
Wacha ay chi chan kankanta ya wacha ay mangintudtuchu hen alen Apudyus. Ya wacha ay
mangimfaga hen empaka-ammun Apudyus an hiya. Ya wacha ay agéy chan ale ah safaliy
ale ya anat agé hen anchi mangensoplekar hen hiyachiy enalena. Ngém ilanyu ta amin
way ammaanyu, ammaanyu ah katorongan hen aminay cha omafurot. [27] Yag mag-ay ta
wachay man-ale ah safaliy ale way achi ma-awatan, ilanyu ta ancha toro yanggay ono
chuwa hen man-ale. Ya achicha agég magigsan ta ancha an man-ep-eparég. Yag masapor
agé wachay ihah mangensoplekar hen anchi chacha iyale. [28] Ngém mag-ay ta ammag maid

nangammu way mangensoplekar, achicha ud-ay man-ale, ta ancha an gumiginnang ta
hen hamhamàcha hen man-anchar ah mangngaran yanggay Apudyus. [29] Yag mepanggép
agé hen anchichay cha mangimfaga hen empaka-ammun Apudyus an chicha, ammay no
ancha toro yanggay ono chuwa agé hen man-ale. Yag hen anchichay tapena, ancha an
chachangrén ta elasincha no narpo tot-owa an Apudyus hen anchi chacha aryén. [30] Yag no
hen hiyachi yag wachay iha ah nìtutùchu an chàyu yag empaka-ammun Apudyus an hiya
hen laychénay ifaga, masapor iyuyan hen anchi chan ale ta meparég hen anchi iha. [31] Wat
yachi hen ekamanyu way an-ayun penpennarég ta amin-ayuwén wachan wayana way
manaphapet hen empaka-ammun Apudyus an hiya, ta wachay mangacharanyu ya mepas-
éman hen afurotyu amin. [32] Yag hen anchi tagu way wachan kafaelana way mangimfaga
hen laychén Apudyus way mepaka-ammu, wacha agé chillu hen kafaelana way mangihééd
hen anchi chana aryén. [33] Te ah Apudyus, achina laychén hen makorkor te hen laychéna
yanggayat hen napapanoh.

Hen cha mekamkaman ah kafabréfabréy, no ma-amongcha hen anchichay cha oma-
furot, [34] wat ancha an gumiginnang hen anchichay finufae. Wat kaman koma agéhchi an
chàyu te achi meparufus hen finufae way mantudtuchu, te masapor ifafacha hen acharcha
hen lenarae, te yaha chillu hen nesosorat hen anchi orchin. [35] Wat no wachay laychéncha
way ma-awatan, awni tah faréycha ta anchaat hanhanan an ahawacha, te afifiin no
manhapet hen fufae hen sangwanan hen anchichay na-a-among way cha omafurot.
[36] No achiyu afuroton cha natto, wat hamham-ényu kay no chàyu hen cha karpowan hen
alen Apudyus. Yag ay chàyu ngén yanggay hen nangidchatana an nadchi. [37] Wat no wacha
ay mangaliyén piniyar ano Apudyus hiya way mangempaka-ammu hen alena ono wacha
hen kafaelana way inidchat hen Espiritun Apudyus, masapor ma-awatana agé way amin
hen antochay chà ensoratat, yato hen inyurchin paat Apo Jesu Cristu. [38] Wat no achina
panaagén cha natto, anyu agég achi panaagén hiya.
[39] Wat hiyachi, sosnod, agawaanyu koma way mangintudtuchu hen empaka-ammun
Apudyus an chàyu, yag achiyu agé cha epawa hen manginyale ah safaliy ale. [40] Ngém ilanyu
agé ta hen aminay chayu ammaanat memènong ya mapapanoh.

15

Sigurachu way nan-uchi ah Jesu Cristu
Mat. 12:40; 28:16-17; Luc. 24:34; Apos. 9:3-6

[1] Sosnod, laychê way kasen mangempahpahmà an chàyu hen anchi ammayay chamag
way looh-o empachamag an chàyu way yachi hen enawatyu ya yachi agé hen lommamotan
hen afurotyu ad uwan. [2] Yag yachi agé way chamag hen kahara-anyu no kékénggényu way
mangafurot, manongad no anyu yanggay an enafurot ah pàpàila way maid katot-owaana.
[3] Intudtuchù an chàyu hen anchi napateg way térén way enachar-o an Apudyus way hen
yachiy tudtuchu, wat mepanggép hen natéyan Cristu ah fayad hen fasortaaw way yachi
chillu hen nesosorat ad namenghan hen alen Apudyus way ma-ammaan. [4] Yag angkay
nilufù, nan-uchi hen anchi ma-atlo way ag-agaw way yachi agé chillu hen ekat anchi
nesosorat ad namenghan. [5] Yag angkay nan-uchi, nampàila an Pedro ya anat agé hen amin
anchichay hemporo ya chuwa way pasorotna. [6] Yag anat agé mampàila hen anchichay
nasorok ah lemanggasot way na-a-among way cha omafurot. Manowat te natéycha hen
tapena ngém wachacha chillu hen kachùran an chicha way cha-an matéy. [7] Angkay
hiyachi yag nampàila an Jaime ya anat agé hen amin anchichay aposelna. [8] Yag hen
ommanongoh, nampàila agé an haén way ammag poros chi namnamana way omafurot.
[9] Te haén hen kafafaan hen aminay aposel te achì koma karébféngan way man-aposel
te an-og penàpàgang hen anchichay cha ma-am-among way cha omafurot an Apudyus.
[10] Ngém ammag gapo yanggay hen ség-ang Apudyus an haén yag ammag nafalewan tot-
owa hen kenatatagù, yag ad uwan, amin hen enammaà ya hen antoy kasasa-ad-o, wat
gapo yanggay hen torongna an haén. Yag iggay agé nasayang hen ség-angna te an-o
paat ammag epapate way mangamma hen laychén Apudyus. Yag kaskasen ménat hen

chà ekaman no hen cha ekaman hen amin anchichay tapenay aposel. Ngém faén chillu
ah kafaelà hen chà mangempapatiyan te gapo chillu hen torong Apudyus. [11] Wat hiyachi,
uray ta haén hen mangintudtuchu an chàyu ono hen anchichay tapenay aposel, hiya met
chillu amin hen chani itudtuchu way yachi agé hen chayu afuroton.

Sigurachu agé way man-uchicha hen tatagu
Apos. 5:12-19

[12] Chàni aminat yato amin hen chani itudtuchu way nan-uchi paat ah Jesu Cristu. Wat
pakay wachan chàyu hen mangaliyén achicha ano man-uchi hen natéy. [13] Te non an
tot-owa way achi man-uchi hen natéy, wat kapeletan way iggay agé man-uchi ah Jesu
Cristu. [14] Yag non an umat way cha-an man-uchi ah Cristu, wat ammag maid agé gutokna
hen chani itudtuchu ya maid agé gutok hen chayu omafurotan an hiya. [15] Yag faén agé
yanggayha, te non an cha-an tot-owa man-uchi ah Cristu wat an-ani ammag chan kétém
mepanggép an Apudyus way kaman paat anni an cha parangén hen enammaana. Te
chani met itudtuchu way nan-uchiyén Apudyus ah Cristu. Ngém no achi man-uchi hen
natéy, kapeletan way iggay agé man-uchiyén Apudyus ah Cristu. [16] Te non an umat yag
achi man-uchi hen matéy, iggay koma agé a man-uchi ah Cristu. [17] Yag no iggay agé
man-uchi ah Cristu, wat an agég maid poros sérfin hen chayu mangafurotan an hiya,
yag é-éttég hen fasoryu ah kachusaanyu chillu. [18] Yag kaman agé hen anchichay looh
natéy way ommafurot an Cristuwat ancha agég sayang amin. [19] Te non an umat yag hen
antoy natatagguwantaaw yanggay hen misérfiyan hen afurottaaw an Cristu way maid
kasen namnamataaw way man-uchi, ammag chitaaw way cha omafurot hen an lawag
kachagchagu hen aminay katagutagu.

[20] Ngém hen katot-owana, nan-uchi tot-owa ah Cristu way hiya hen pés-éy nan-uchi ah
achi kasen matmatéy. Wat yachi hen tomot-owaan hen man-uchiyan hen aminay tatagu.
[21] Te ilanyu ngén, no matéy amin hen tatagu gapon enkaman hen ihà-anay tagu, wat
mafalin agéy man-uchi hen aminay tatagu gapon enkaman hen anchi ihà-anay tagu agé.
[22] Te gapo ta maid tagu ah achi matéy gapon nelarammongan an Adam, wat kaman agéhchi
way man-uchi hen natéy gapo hen nelarammongan an Jesu Cristu. [23] Ngém nafafatéy
chillu hen mekaman te ah Cristu hen pés-éy nan-uchi hen aminay nan-atéy. Yag no ah
pegwana way mamfangad, yachi hen mepauchiyan hen aminay natéy way ommafurot an
hiya. [24] Hiyachi yag anat umchah hen anchi anongohna way yachi hen mangafa-an Cristu
hen egachay toray ya hen aminay wachan mannakafalinna, te yachi hen maméppégana
hen aminay kafaelan ya hen fiyang hen kafusorna. Yag no marpaschi, annaat agé eporang
hen angamin an Amana way Apudyus ah mantorayana. [25] Te hehemmà Apudyus chillu
way masapor mantoray ah Cristu ingganah afaéna hen amiaminay komontara an hiya.
[26] Yag no ma-afàcha amin, wat maid kasen matmatéy ah tatagu te yachi hen maméppégana
agé hen matéyan. [27] Te nesosorat chillu hen alen Apudyus ad namenghan way ekatnéén,
"Epa-afà Apudyus amin hen egad an Cristu ta ah Cristu hen mangentoray hen angamin."
Ngém narawag agé way iggay etapen Apudyus hen acharna hen anchi mangempatorayana
hen angamin an Cristu te ah Apudyus chillu hen anchi mangempatoray an hiya. [28] Yag no
ma-afà hen angamin way epa-afà Apudyus chillu an anàna way Cristu, wat yachi agé hen
mangemporangan Cristu hen torayna ya umat agé hen acharna an amana ta ah Apudyus
hen mangentoray hen amin.

[29] Yag hen iha agé, no achi tot-owa epauchin Apudyus hen natéy, pakay hen anchichay
tapena way cha ano mampafunyag para hen anchichay natéy way ifacha nò. Pakay
ammaanchachi no ekatchéén achi man-uchi hen natéy. [30] Ya chàni kay agé, non an tot-owa
way achi man-uchi hen tatagu, nokay lawan sérfin hen chani paat manginluruchan way
cha i mangintudtutudtuchu, tàén maid achi mepachah an chàni. [31] Te tot-owa angkay way
ammag inuras way an-og hihimnén hen matéyà. Ngém tàén, chà chillu anohan te chàyu
way sosnod hen cha mangempas-ém hen hamhamào gapon ommafurotanyu an Apotaaw
way Jesu Cristu. [32] Yag non an achi agén uchi hen natéy, nokay lawa hen ma-arà hen antoy
natatagguwan ad uwan way anà ammag kaman cha pehpehtén hen antochay tatagu ahtod

Efeso way kamanà paat cha mèpatéy hen layun. Ay achi un-unnina no antaaw ammag
tumutùchu way cha mangmangan ya umin-inum, te ah awniyat mamattéyta chillu yag
anggay.
33 Ngém achita cha marokop an cha nadchi te faén angkay tot-owachi. Ngém tot-owa
hen anchi ekatchéén, "No antag cha mì-ib-i-ib-ifun hen anchichay laweng, wat anta agég
ma-awis." 34 Wat pa-anamotonyu hen hamhamàyu yag entagayyu koma way cha fumasor.
Te wachacha peet hen tapena an chàyu way kaman paat maid innilacha an Apudyus. Yag
yachi hen umidchat ah ka-ahoyanyu way ammag afifiin.

Mepanggép hen anchi achar way man-uchi
2 Cor. 4:16–5:10; 1 Tes. 4:13-17

35 Magat wachay mananhan way mangaliyén, "Nokay lawa hen én-énnén hen natéy
way man-uchi, yag nokay agé hen itchuran hen acharna no man-uchi." 36 Nokay lawahah
sarudsud, te innilayu met hen mekaman hen fukar, te no mimuraat achi lomtà no achi
mapelà unna. 37 Yag hen anchi mimura agé way pagéy ono heno, safali met hen acharna
hen tumufuwana no hen acharna hen anchi nimur-ana, te an yanggay fukarchi hen nimur-
ana. 38 Ngém angkay no nimura, egad ah Apudyus way mangidchat hen anchi hehemmàna
chillu way ustoy acharna hen tumufuwana, te wéhchin anchichay nankarase way fukarén
nidchat hen karasen hen tumufuwana.
39 Ya kaman agé hen laman hen egachay chan ì-iwi hen antoy lota wat nankarakarasecha
amin. Te hen tatagu, safali hen laman hen acharna no hen laman hen animar. Ya hen
kasole, safali agé hen lamanna no hen laman hen gachiw.
40 Ya kaman agé hen anchichay enammaan Apudyus way wachad uchu ya anat hen
anchichay wachan antoy lota wat iggaycha agé mapapchong, te safali hen ka-ammay hen
anchichay wachad uchu ya safali agé hen ka-ammay hen anchichay wacha hen antoy lota.
41 Ya hen ka-ammay hen init, safali agé hen ka-ammayna no hen hérag. Yag safali agé hen
ka-ammay hen taraw way hen taraw, nankarakarase agé hen kaenammaycha te ancha
agég nansennasennafali.
42 Amin hen anchichay penanì wat mepanggép hen man-uchiyan hen natéy. Te hen
achartaaw hen antoy lotaat narakah matéy ya mabrù. Ngém no man-uchi hen achar,
ammag safali te achi kasen matmatéy ah ing-inggana. 43 Yag hen antoy achartaaw ad
uwanat ammag napose ya nakapsot. Ngém no man-uchi, an agég maid mepaniyan hen
kena-ammayna yag chakar agé hen kafaelana. 44 Hen antoy achartaaw ad uwan, para hen
antoy lota yag anggay. Ngém no man-uchi, para agé hen mètaguwan ad uchu. Wat gapo ta
wacha hen achar way para hen antoy lotaat sigurachu way wacha agé hen safali way achar
way para ad uchu. 45 Te nesosorat chillu hen anchi alen Apudyus way hen anchi pés-éy chi
tagu way ah Adam wat enammaan Apudyus hiya ah laprapon hen ataguwan hen antoy
lota way mapépéppég. Waman ah Jesu Cristu way na-awagan ah pegwan Adam, hiya agé
hen laprapon hen mannanayun way ataguwan way maid péppégna. 46 Yag elasinyu koma
agé way achi mamangpango hen anchi mannanayun way achar te masapor wacha unna
hen achar way para hen antoy lota ya anat meparég hen anchi mannanayun. 47 Ya hen
anchi pés-éy tagu way ah Adam agé, lota hen narpowana. Waman hen anchi neparég way
kaman pegwan Adam, ad uchu hen narpowana. 48 Yag hen aminay ganà hen anchi pés-
éy Adamat pachong hen acharcha hen acharna te narpo amin hen antoy lota. Waman
hen aminay tatagu agé way nelarammong an Cristu, wat kaman agé hen achar Cristu way
narpod uchu hen acharcha ah pegwana. 49 Wat hamham-ényu ngén, te no innarataaw hen
kapachong hen achar Adam gapo ta chitaaw hen ganàna, sigurachu agé way arantaaw hen
kapachong hen achar Cristu ah tapen chi ag-agaw, te netatappetaaw agé an hiya.
50 Hen laychê way ifaga an chàyu way sosnod wat hen antoy achartaaw way wachay
lamanna ya charana, achi poros mafalin metapeto hen mantorayan Apudyus te achi
mafalin miyahrang hen mabrù hen anchi achi.
51-52 Wat changrényu ngén hen antoy ifagà way cha-an mepaka-ammu hen tatagu
ingganad uwan. Te chitaaw way cha omafurot, wachan tapena an chitaaw way achi

melak-am hen matéyan. Te no mepa-ale hen anchi anongoh hen korneta, ammag achi
mahen-emad way antag achin em-em yag nasokatanat hen achartaaw amin. Te no mepa-
ale hen anchi kornetaat anchag man-uchiyat amin hen anchichay natéy way ommafurot
way achicha kasen matmatéy ah ing-inggana. Yag anat chitaaw way cha-an matéyat,
masokatan agé hen achartaaw ah faru way achar. 53 Te chitaaw way tatagu way mafalin
matéy, masapor kaman antaaw mahùrufan ah achar way ammag achi matmatéy, ta hen
anchi mapépéppég, mamfalin ah mannanayun way maid péppégnah ing-inggana. 54 Wat
no yachi hen mekaman way masokatan hen anchi matéy ah ammag mannanayun way achi
matmatéy, yachi hen tomot-owaan hen anchi nesosorat way alen Apudyus ad namenghan
way ekatnéén,

"Penéppég Apudyus hen matéyan ta maid kasen matmatéy. 55 Wat chuud hen mangafa-an
hen étéy hen tatagu nò. Ya maid agé kasen émégyatan hen tatagu ah matéyan."

Yachi hen ekat Apudyus. 56 Yag hen cha karpowan hen égyat hen tatagu hen matéyan wat
gapo hen fasor. Ya hen mangenlawag hen fasorat hen anchi orchin Apudyus way ensorat
Moses. 57 Ngém antaaw yanggay ammag manyayaman an Apudyus te gapo hen enammaan
Apotaaw way Jesu Cristu wat a-abfaéntaaw chillu hen aminay mamachas way mangafà an
chitaaw.

58 Wat hiyachiy sosnod way laylaychê, anyu yanggay ammag mannunuuchun hen
afurotyu way ammag mamangchén hen katot-owaan. Yag epapateyu paat agé way
mangamma hen laychén Apotaaw an chàyu, te innilataaw chillu way uray heno way
ammaantaaw ah para an Apudyusat achi masayang te wacha chillu hen mansérfiyana
amin an hiya.

16

Mepanggép hen ma-amongan hen etorong ah tapena
Rom. 15:25-26; 2 Cor. 9

1 Antoyan agé hen ifagà an chàyu mepanggép hen anchi chayu amongon way etorongyu
hen anchichay tatagun Apudyus ahchid Judea. Wat hen ekamanyu, kaman hen anchi
imfagà hen anchichay cha omafurot hen kafabréfabréy hen provinsiyan hen Galacia. 2 Wat
hen ekamanyu agé, ammay koma no chinuminggu way wéhchi an chàyuwén wachay
chana iwalin way mangimfisar hen makayana way chuar no chuar ya aket no aket.
Yag chayu amoamongonchi ta maid masengel no umaliyà. 3 Yag no umchachà, ammaà
hen sorat ta aran hen anchichay piliyényu way manginyéy hen annay enamongyu ad
Jerusalem ta wachay mangammuwancha hen pontos hen etorongyu. 4 Yag mag-ay ta maila
way masapor haén chillu hen manginyéy, uray mìyalecha hen anchichay piliyényu.

Hen planon Pablo
Apos. 19:8-10, 21

5 Masapor éméyà ad Macedonia yag an-owat engwahna hen mamfangchà. 6 Yag no
umchahà ahna, awniyat mafab-ayagà te mì-iggawà an chàyu inggana ménat ah marpas
hen agiléd. Yag no yachi, mafalin way chàyu hen mangempaligwat an haén way éméy hen
kasen-o ayan. 7 Te hen laychê koma no eparufus Apudyusat mafab-ayagà an chàyu te achì
laychén way ammag hen-emachén cha-at taynan chàyu. 8 Ngém achiyà chillu lumigwat
ahtod Efeso ingganah marpas hen anchi lagsak way Pentecostes. 9 Te tàén chuarcha hen
cha mangontara an haén ahto, ammag chakar chillu hen wayà way mantudtuchu te chuar
hen manlayad way mangngar.

10 Yag no umale ah Timoteo ahna, ilanyu agé ta iyam-ammayu way mangempàila hen
layadyu an hiya te hiya, chana agé ammaan hen cha epa-amman Apudyus an hiya way
kaman hen chà ekaman. 11 Yag ilanyu agé ta achiyu cha ongohan hiya ta anyuwat an
torongan ta ammay hen mamfangchana an haén ahto, te hahadchê hiya ya hen anchichay
cha mangetnod way sosnodtaaw.

[12] Ya ah Apolos way sonodtaaw agé, chaà mampangpanga-ase an hiya ta mìyale koma
hen anchichay tapenay sosnodtaaw hen umaliyancha ahna, ngém achi ano mafalin ad
uwan, ngém umale chillu ano no wachay wayana.

Hen anongoh way tugun Pablo

[13] Hen ifagà an chàyu way sosnod, an-ayug man-a-arwad yag mannunuuchunyu
paat hen afurotyu. Ya anyu agég papepegséén hen hamhamàyu ta tomorod-ayu way
mangamma hen laychén Apudyus. [14] Ya ilanyu agé ta hen aminay chayu ammaanat maila
koma hen layadyu hen ahentaguyu.

[15] Sosnod, awniyat innilayu way cha Estefana way himfafaryanat chicha hen pés-éy
ommafurot ahna hen provinsiyan hen Acaya. Yag innilayu agé way chacha paat epapate
way tomorong hen aminay tatagun Apudyus. Wat hen laychê paat an chàyu way sosnod,
[16] ta anyu koma an afuroton hen tatagu way kaman an cha nadchi, ya umat agé hen amin
anchichay tapena way cha mèamma an chicha hen chachan sérfiyan an Apudyus.

[17] Anà ammag laylayad hen ummaliyan cha Estefana an Fortunato yah Acaico way
nangila an haén, te nakàka-anan hen anchi amchan way enayù an chàyu hen nangil-à an
chicha. [18] Yag empas-émcha agé hen hamhamào way kaman agé hen nangempas-émancha
hen hamhamàyu. Wat anyu komag rispituwén hen kaman an cha nahhay tatagu.

[19] Amin hen antochay cha omafurot way cha ma-am-among ah kafabréfabréy hen antoy
provinsiyan hen Asia, chacha amin pakomostéén chàyuhna. Ya umat agé cha Akila way
hen-ahawa an Priscila ya amin hen anchichay cha omafurot way cha ma-am-among ah
faréycha, chacha amin agé pakomostéén chàyu way sosnod gapon Apotaaw. [20] Yag umat
agé hen amin antochay cha omafurot ahtod Efeso wat cha chàyu agé pakomostéén.

Wat chàyu, no man-aheinnila-ayu ay agéén chayu epàila koma hen man-
ahelennaychanyu.

[21] Haén way Pablo, limà hen nangensorat hen antoy anongohna way ekat-owén, "Sapay
koma agé ta an-ayug amma-ammay ahna." [22] No henoa ay way achi manlayad an
Apotaaway Jesu Cristuwat an yanggay an metatap-ar.

Wat anggaychi ta pegpegga paat koma yag namfangad ah Apotaaway Jesu Cristu.

[23] Wat ta totollongan chitaaw amin an Apotaaway Jesu Cristu. [24] Ya an-o agég laylaychén
chàyu amin gapon hiya. *Haén ah Pablo.*

Hen pegwan sorat Pablo hen anchichay eCorinto

Kasen nanorat ah Pablo hen tatagud Corinto hen kawad-ana ad Macedonia hen anchi tawén way 55 ménat. Yag gapo ta wachan nangura an hiya gapon anchi pés-éy soratna, tenàchégana hen kena-aposelna ya hen wachan hiya. Yag chakar agé hen yamanna hen kachùran an chicha gapon nanongparancha hen anchi pés-éy imfagana.

1 Haén ah Pablo way aposel Jesu Cristu gapoh layad Apudyus. Yag antoyan agéhtoh
Timoteo way sonodtaaw. Wat antoyan hen soratni an chàyu way cha ma-am-among
ahnad Corinto way manayaw an Apudyus ya anat agéh kafabréfabréy way sakopon hen
provinsiyan hen Acaya.
2 Wat hen chawatni, ta totollongan chitaaw amin an Amataaway Apudyus ya Apotaaway
Jesu Cristu, ya ta papannohoncha agé hen hamhamàtaaw amin.

Hen manorongan Apudyus an chitaaw

3 Antaaw yanggay ammag manyayaman an Apudyus way aman Apotaaway Jesu Cristu,
ya antaaw agég chachayyawén hiya te hiya agé hen ammag menangség-ang way Ama
ya menangtorong way Apudyus. 4 Te chana ayuayuwan chitaaw hen aminay chataaw
maligatan. Wat yachi agé hen ekamantaaw way manorong hen anchichay ifataaw way cha
maligatan ah heno way ligat. Te hen anchi chana ekaman way manorong an chitaaw, wat
yachi koma agé hen ekamantaaw way manorong hen anchichay ifataaw. 5 Te kaman hen
anchi chataaw mìligatan hen anchi pararo way nanligatan Jesu Cristu, wat kaman agéhchi
hen mèawaantaaw hen anchi chakaray torong Apudyus gapon hiya. 6 Yag chàni, no cha-ani
maligatan, annig cha etàén, te hen halenonotnaat hen katoronganyu ya ah kahara-anyu.
Ya cha agé epas-épas-ém Apudyus hen hamhamàni way hen halenonot nadchi agéat hen
katapyatapyan hen anohyu way manganoh hen uray heno way ligat way kaman hen chani
manganohan. 7 Wat an-anig sigurachu mepanggép an chàyu, te innilani way uray no cha-
ayu maligatan way kaman hen chani maligatan, wat torongan chillu Apudyus agé chàyu
way kaman hen chana ekaman way manorong an chàni.
8 Sosnod, laychénni way mangempaka-ammu an chàyu hen anchi nekaman an chàni
hen provinsiyan hen Asia, te ammag pararo way térén hen napaligatannihchi way ekatni
no ammag maid poros namnamani way matagu. 9 Te hen ekatni hen hiyachiyat an-
ani yanggay ammag matéy. Ngém an peet an na-ammaanchi ah mangacharanni way
achini koma manchinlan hen kafaelanni, ta anni yanggay an manchinlan ah Apudyus
way makafael way mangempauchi hen natéy. 10 Te annag tenorongan chàni hen hiyachiy
napaligatanni way ekatniyat no iyatéynichi, wat sigurachuani way totollongana chàni
chillu way uray heno hen mepasamak wat annig an cha manchinlan hiya. 11 Ya uray agé
chàyu, chayu agé torongan chàni hen luwaruyu. Yag no chuar hen manginluwaru an
chàni, wat ammag chuar agé hen manyaman an Apudyus hen manorongana an chàni hen
manongfatana hen luwaruyu.
12 Annig cha ichayaw ya sigurachu agé hen hamhamàni way hen aminay chani ekamka-
man hen katagutagu ya kaskasen an chàyu, wat nacharos amin way maid netat-aro ah
laweng. Yag faén agé hamhamà hen tatagu hen nangar-anni hen enkamanni te an
tenorongan Apudyus chàni gapon ség-angna. 13-14 Ya amin hen soratni an chàyu agé wat
maid netataro ah laychénchay aryén, te narawag hen chani ifaga ah ma-awatanyu paat
koma. Yag tàén cha-anyu unay ma-awatan hen wacha an chàni, sapay ta ma-awatanyu
way térén no ah awni, ta no umchah hen anchi ag-agaw way mamfangchan Apo Jesus,
mafalin koma way ichayawyu chàni way kaman hen manginchayawanni an chàyu.

Hen iggay metoroyan hen ayan Pablo ad Corinto

15-16 Yag gapo ta innilà chillu way patigényu haén wat yachi hen ekat-owén engwani
ahna unna ya an-aniyat manchakpos ad Macedonia ta kasenni agé engwahna hen

mamfangchanni way marpod Macedonia ta mamegwa hen manoronganni an chàyu ah
katapyatapyan hen sém-éman hen hamhamàyu. Ya hen iha, ekat-o agéén ta chàyu hen
tomorong way mangempaligwat an chàni hen ayanni hen sakopon hen Judea. 17 Ngém achi
gapo ta iggay natoroy hen planoni, achiyu koma ekat ah hamhamàyuwén ammag achi
matalek peet hen alè way kaman hen anchichay achi omafurot way uray maid achicha
afunan yag achicha chillu patigén way mangamma. 18 Ah kenatalek Apudyusat maid
kaman an cha nadchi an chàni, 19 te maid met agé kaman an nadchi an Jesu Cristu way anà
Apudyus. Te hiya, maid paat enab-afunana ah iggayna ammaan. Ya hiya met hen chani
i empagngar an chàyu, chàni an cha Timoteo an Silvanos. 20 Te hen egachay empopostan
Apudyusat ah Jesu Cristu hen nangempatoroy. Wat yachi hen chani manàchégan hen
kenatalekna hen aminay tatagu ah machayawan Apudyus. 21 Ya ah Apudyus, hiya hen
cha mangempaknég hen afurottaaw amin an Jesu Cristu. Yag piniyarna agé chitaaw way
mangamma hen epa-ammana. 22 Yag menarkaana agé chitaaw ah kail-ana way chitaaw
hen tataguna way hen enkamanna, inidchatna hen Espirituna way mìyachar an chitaaw
ah manot-owaantaaw way i-idchatna hen amin anchichay empostana way idchat.
23 Innilan Apudyus hen katot-owana way hen anchi ustoy lason-o hen iggay-o um-
maliyan ahnad Corinto, te achì laychén way mangemparaweng hen hamhamàyu hen
mangingarà an chàyu. 24 Te faén gagtàni way anni an mancharén chàyu mepanggép hen
afurotyu, te nenènong met hen afurotyu. Te hen laychénni yanggayat anni koma an i
taptapyan hen laylayadyu ah sém-éman hen hamhamàyu.

2

1 Wat hiyaha hen mangaryàén achiyà umale ad uwan te achì laychén way kasen
mangemparaweng hen hamhamàyu. 2 Te no ingarê chàyu ah lomawengan hen
hamhamàyu, nokayat agé hen mangemparaylayad an haén nò. Te chàyu met chillu
hen cha mangemparaylayad an haén. 3 Wat yachi hen nangensoratà hen anchi ammag
pararo way sorat-o an chàyu, ta iyam-ammayu koma hen chayu ekamkaman ta ana-at
umale, ta achiyà an umale way mangemparaweng hen hamhamàyu te chàyu koma hen
cha mangemparaylayad an haén. Yag innilà chillu way no lomaylayachà hen umaliyà,
kapeletan way lomaylayad-ayu agé. 4 Ya faén angkay naraka hen anchi nanoratà an chàyu,
te ammag sigab way térén hen hamhamào yag nankelaà amin way nannanmà hen chayu
am-ammaan. Yag hen pontos hen anchi sorat-o, faén ah lomawengan hen hamhamàyu,
te ah mangil-anyu koma hen kenapararon hen layad-o an chàyu.

Masapor pakawanén hen anchi ifa way fummasor
1 Cor. 5

5 Hen anchi ifayu way nangammah laweng, faén yanggay hen hamhamào hen empara-
wengna te uray agé chàyu ménatat nasigfan hen hamhamàyu agé. Ngém achì koma
laychén way manéphép hen kachusana, 6 te narégna ménat hen anchi enkamanyu an hiya.
7 Wat hen ekamanyu ad uwan, anyug pakawanén yag empas-émyu agé hen hamhamàna ta
achi tomkar way térén, te magat annag iyanggayan hen afurotna. 8 Yag masapor agé anyu
yanggay ammag epàila hen layadyu chillu an hiya. 9 Te hen ihay ganchat-o hen anchi
nanoratà an chàyu, ta ilà agé no afurotonyu tot-owa hen aminay chà itugun an chàyu, yag
chayu tot-owa ammaan. 10 Wat ad uwan, pakawanényu hiya. Te no pakawanényu hen ihay
tagu, pakawanê agé hiya. Yag innilan agé Apo Jesu Cristu way no wachan penakawan-o,
achì tot-owa kasen hamham-én hen anchi fasorna. Enammaàchi ah pagsaya-atanyu amin
ta wachay torachényu 11 ta achi chitaaw afaén an Chumunyu te innilataaw hen kenasilibna
ah manlokopana an chitaaw.

Hen cha omafurot hen kaman fangfangru an Apudyus
Apos. 20:1

12 Hen émméyà ad Troas way i nangintudtuchu hen anchi ammayay chamag mepanggép
an Cristu, anà ammag laylayad te winayaanà an Apudyus way nantudtuchu ahchi.
13 Ngém anà chillug nachanagan te maid inchahà hen anchi sonodtaaw way Tito ahchi ah

manamagà paat hen mepanggép an chàyu. Wat iggay mahen-awniyan yag tenaynà chicha
way i manganap an hiya ad Macedonia, yag inchahà tot-owa hiya.
[14] Wat hiyachi, anà ammag manyaman an Apudyus te gapon nelarammongantaaw an
Cristu wat tenorongan chitaaw way mangafà hen kafusorna. Yag inyusarna agé chàni
way manginwarawag hen anchi chamag mepanggép an Cristu hen aminay chani ayan
way hen yachiy chamag, kaman paat fangfangrun Apudyus way cha honghongon hen
katagutagu. [15] Yag uray agé chitaaw way cha omafurotat, kaman paat chataaw mamfango
an Apudyus way kaman paat wacha hen kenafangon Cristu an chitaaw ah manonghongan
hen aminay tatagu way uray hen anchichay mahara-an ya hen anchichay achi. [16] Wat ah
manonghongan hen anchichay achi mahara-anat antaaw ammag kaman chan agub way
pomchit. Waman ah manonghongan hen anchichay mahara-anat antaaw ammag kaman
chan fango way tomagu. Maid tot-owa karébféngan hen tatagu way mangchén hen kaman
an cha nadchi way fiyang no faén ah Apudyus hen namiyar an hiya. [17] Wat faén-ani tot-
owa kaman hen anchichay chuar way tapena way ancha yanggay ammag cha igégga-ay
hen alen Apudyus ah kaman tencha ah mangar-ancha yanggay ah pelak. Ngém chàni,
safali hen ganchatni te ah Apudyus paat tot-owa hen namiyar an chàni. Wat chani iyafiin
hiya ya i-illana agé chàni hen antoy chani mansérfiyan an Jesu Cristu.

3

Hen anchichay chan sérfi hen anchi kà-amma way torag Apudyus
Gal. 3:17-26

[1] Magat wachay mangaliyén anni ammag cha ichayaw hen acharni, ya magat wacha
agéy mangaliyén masapor wachay epàilani ah sorat an chàyu ah manot-owaanyu hen
kenaustoni way mantudtuchu. Ono chàyu agé hen mangammah sorat ah mangempàil-
anni hen tapena ah manot-owaan hen kenaustoni. [2] Ngém achini masapor cha nahha,
te maid kasen kaman sorat ah manot-owaan hen kenauston hen chani itudtuchu no achi
yanggay chàyu. Te no ilan hen tatagu chàyu way nafalewan hen a-ammana, wat yachi hen
mangammuwancha hen kenatot-owani agé, te chayu mansarmengan hen wachan chàni.
Ya naraka agé hen kaman mamasaancha an chàyu. [3] Te kaman paat chàyu hen sorat Cristu
way empa-ammana an chàni ah mamasaan hen katagutagu. Yag faén agé ammag lapes
hen nesorat te hen Espiritun Apudyus paat. Yag faén agé fato hen nesoratana te hen
hamhamàyu paat hen nesoratana.
[4] Hen nangaryanni an nadchi, te sigurachuani way akseptarén Apudyus hen chani
ammaan gapon Jesu Cristu. [5] Yag achini paat agé ekatén narpon chàni hen anchi kafaelanni
way mangamma hen antoy chani ammaan, te narpo chillu an Apudyus hen amin
antoy kafaelanni. [6] Te hiya hen nangidchat hen anchi kafaelanni way mangintudtuchu
mepanggép hen anchi faru way torag Apudyus ah kahara-an hen tatagu. Yag hen hiyachiy
kahara-an, faén gapoh mangafurotan hen anchi nesosorat way orchin, te gapo hen torong
hen Espiritun Apudyus. Te hen anchi nesosorat way orchin, anna yanggay an empaka-
ammu hen fumasoran way mangensena hen tatagu an Apudyus ah ing-inggana. Waman
hen Espiritun Apudyus, anna an epaka-ammu hen ekaman way mètagu an Apudyus ah
ing-inggana.
[7] Manowat te na-apudyusan tot-owa hen anchi orchin ad namenghan way nesosorat
hen anchi fato way nidchat an Moses, te ammag hummili way térén hen féhar Moses ah
kahilin Apudyus gapon hommag-énan Apudyus an hiya. Yag tàén cha machémachép hen
hilin hen féharna, ammag achi chillu makemamad hen anchichay ganà Israel way mangila
an hiya gapon kahilina. Wat no yachi hen kapegsan hen kena-ammay hen anchi orchin
way maid kasen fanagna no faén hen kachusaan hen tatagu, [8] ay ammoh achi kaskasen
hen kapegsan hen kena-ammay hen man-ancharan hen Espiritun Apudyus. [9] Wat no
machayaw way térén hen anchi orchin Apudyus way cha mangimfaga hen ketap-aran hen
heno way manlabseng, ay achi kaskasen agé hen kachayawan hen anchi planon Apudyus
way mamfalinéna chitaaw ah maid fasfasorna an hiya. [10] Ah kachayawan hen anchi planon

Apudyus ad uwan ya ah kenangatonaat, kaman paat achi maelasin hen kachayawan hen
anchi pés-éy planona. [11] Te no machachayaw hen anchi pés-éy imfagan Apudyus way
mapépéppég, ay achi kaskasen hen kachayawan hen anchi empafùnagna ad uwan way
maid péppégna ah ing-inggana.
[12] Yag gapo ta sigurachuani mepanggép hen anchi planon Apudyus, an-ani agég natorod
way mangintudtuchu [13] way maid chani etat-aro. Te faén-ani kaman an Moses way
annag lenengfan hen féharna ta achi koma madlaw hen anchichay kacharaana hen cha
kaumahan hen anchi hilina. [14] Ya pachongna agé hen anchichay kacharaana way ganà
Israel, te kaman paat nalelengfan agé hen hamhamàcha way ingganad uwan, anchag
kaman nabfurag. Te no faséécha hen anchi orchin Moses, anchag achi chillu ma-awatan
hen pontosna. Ngém yachi chillu hen mekaman te egad chillu omafurot hen tagu an
Jesu Cristu ya anat maka-an hen anchi kaman chàlig way manlelengngéb ah hamhamà.
[15] Wat ingganad uwan no faséén hen anchichay Judio hen anchi orchin Moses, kaman
paat é-éttégna chillu hen anchi manlelengngéb ah hamhamàcha. [16] Ngém nesosorat
hen alen Apudyus way no ancha an manhagong an Apotaaw wat maka-an hen anchi
nanlelengngéb ah hamhamàcha. [17] Yag hen anchi Apotaaw way chana aryénat hen
Espiritun Apudyus, te henoy tagu way nìyacharana, nailibli hen anchi orchin Moses. [18] Wat
amintaaw way cha omafurot, maid hen anchi kaman manlelengngéb hen hamhamàtaaw
te kamantaaw sarmeng way cha homaraan hen kena-ammay hen Apotaaway Espiritun
Apudyus. Yag gapo agé hen chana man-ancharan an chitaaw, wat chataaw mafalefalewan
ah komamanantaaw an hiya ta kaskasen hen mail-an hen kenangatona.

4

Hen anchi nafaror way ini-inggaw hen anchi ammag kafafaan
1 Cor. 2:6-16; 1 Tes. 2:1-16

[1] Ammag gapo yanggay hen ség-ang Apudyus yag piniyarna chàni way mangintudtuchu
mepanggép hen anchi anat na-ammuwan way planona. Wat yachi hen annig mangem-
papatiyan agé way achini paat engayngay-an. [2] Wat achini an cha silifan hen tatagu ah
marokopancha way omafurot. Te achini cha usarén hen natnat-én way taktek ah ka-
awisancha. Ya achini agé cha tekowén hen anchi laychén hen alen Apudyus way aryén te
afifiin amin cha nadchi. Te ah sangwanan Apudyusat anni yanggay an cha eparawag way
mangimfaga hen tot-owa yag kapeletan way cha agé elasin hen katagutagu hen wacha an
chàni. [3] Wat no wachay tagu ah achi maka-awat hen antoy ammayay chamag way chani
itudtuchu, achicha ma-awatan te chichachi chillu hen metatap-ar. [4] Te ah Chumunyu way
hiya hen chan toray hen tatagun antoy lota, annag lelengfan hen hamhamàcha ta achi
mafalin way mahelawancha hen anchi ammayay chamag mepanggép hen kachayawan
Jesu Cristu way kapachong paat Apudyus. [5] Wat chàni, faén hen kaenammayni hen chani
iwarawag, te annig enammaan hen acharni ah kaman alepanyu ah manginwarawaganni
an chàyu hen anchi kena-ap-apon Jesu Cristu. [6] Yag ah Apudyus way nangamma hen antoy
lota way hiya hen nangimfaga hen karmuwan hen helaw ta mahelawan hen helang, hiya
agé hen cha manelaw hen hamhamàtaaw ta ma-awatantaaw hen kaenammayna. Ya maid
kasen mangempàila hen kaenammay Apudyus no faén yanggay ah Jesu Cristu.
[7] Waman chàni way cha mangintudtuchu, kaman-ani yanggay an fanga way nangiggaan
Apudyus hen anchi nafaror way térén. Yachin enkamanna ah kail-ana way hen anchi
kafaelanni, iggay narpon chàni te an narpon Apudyus. [8] Wat hiyachi, tàén no maid achini
lak-amén ah ligat way kaman paat cha chàni pehpehtén, achiani chillu cha ma-afà. Yag
uray no umchah hen maid poros innilani ah ustoy ekamanni, achi chillu cha ngomaya hen
hamhamàni. [9] Yag uray no cha chàni agé pap-aligatén hen anchichay tatagu, achi chàni
chillu taytaynan an Apudyus. Yag uray no penàpàgang chàni, cha-an-ani chillu matéy.
[10] Ammag hiyahiya hen cha mepasamak an chàni, wat annig tatà-ayén hen matéyanni
way kaman agé hen anchi nekaman an Jesus. Ngém gapo ta achina parufusun hen
mapchitanni, yachiyat agé hen cha mangil-an hen tatagu way natattagu peet ah Jesus

way manahallimun an chàni. [11] Amin hen antoy matatagguwanni, annig tatà-ayén hen
matéyanni gapon chani mangammaan hen laychén Jesus. Ngém yachiyat agé hen kail-ana
way wawà-acha ah Jesus an chàni way cha manalihalimun hen antoy acharni way narakah
matéy. [12] Wat tàén no annig tatà-ayén hen matéyanni gapon anchi chani minwarawagan
hen anchi ammayay chamag, achi fali te hiyaatchi hen mètaguwanyu an Apudyus ah ing-
inggana.
[13] Wacha hen nesosorat way alen Apudyus ad namenghan way ekatnéén, "Afurotò hen
imfagan Apudyus, yag gapo ta enafurot-o, yachi hen manaphapetà."
Wat pachongna agé an chàni, te gapo agé hen nangafurotanni hen imfagan Apudyus
wat yachi agé hen chani manaphapetan. [14] Yag sigurachuani way ah Apudyus way
nangempauchi an Apotaaway Jesus, wat epauchina agé chàni ya umat agé chàyu gapo
hen chataaw omafurotan an Jesus, yag annaat agé aran chitaaw amin way melamong an
hiya. [15] Wat amin hen antoy chani maligatanat annig cha anohan ah katoronganyu, te
no chumuachuar hen tatagu way mangawat hen torong Apudyus ya hen ség-angna, wat
chumuachuar agé hen anchichay manyaman an hiya ah kachayawana.
[16] Wat hiyachi hen ammag achi ngomayngay-an hen hamhamàni, te tàén cha
komapsokapsot hen antoy acharni gapoh kenarotana, ammag enag-agaw agé way cha
pomegsapegsa hen afurotni an Apudyus. [17] Yag annig cha ifilang hen aminay ligatni ad
uwan ah ammag hen-ò-orongan te mapépéppég chillu, ya hen halenonotna agéat hen
mannanayun way a-anammay way maid kepachongana ya maid agé kepaniyana. [18] Wat
hiyachi hen achini paat cha agawaan hen anchichay maila hen antoy lota ad uwan, te hen
chani agawaan paatat hen anchichay achi maila way wacha ad uchu. Te hen anchichay
maila way wachan antoy lota, mapépéppégcha amin. Waman hen anchichay achi maila
way wachad uchu, chichachi hen maid kapéppégana.

5

Unnina hen ataguwan ad uchu no hen antoy lota
1 Cor. 15:50-55

[1] Innilataaw way tàén matéy hen antoy achartaaw way an yanggay ammag kaman
hen kafakasan chi afong wat wà-acha chillu hen anchi mannanayun way achar ah
fumaryantaaw ad uchu way idchat Apudyus. Ya faén agé tatagu hen nangamma te ah
Apudyus paat hen nangamma, wat ammag achi matmatéy ah ing-inggana te mannanayun.
[2] Ya magénén chataaw omaghéy ah ahoptaaw way fumaréy hen anchi faru way achar way
mafalin inggaw ad uchu. [3] Te no matéytaaw, faén ammag lennawa yanggay hen inggaw ad
uchu te wacha chillu hen achar way fumaryana. [4] Ngém hen antoy atatagguwantaaw ad
uwan hen antoy lota, kaman paat chataaw parapara-an ah kaligat hen cha mepasamak.
Manowat te faén hen atéyan hen chataaw ahopan, te hen laychéntaaw yanggayat ammag
masokatan koma hen antoy achar way narakah matéy ah mannanayun way achar way
achi matmatéy ah ing-inggana. [5] Yag ah Apudyus hen nannanmà way yachi hen midchat
an chitaaw. Yag inidchatna agé hen Espirituna way mìyachar an chitaaw ah manot-
owaantaaw hen mangidchatana an nadchi.
[6] Wat hiyachi, uray heno way mepasamak an chitaaw, achi chillu ngomayngaya hen
hamhamàtaaw te wacha hen Espiritun Apudyus an chitaaw ah manot-owaantaaw hen
anchi midchat ah pegwana way faru way achar. Yag innilataaw way hen kawad-antaaw
hen antoy lota way fummafaryan hen antoy achar, wat achawwéytaaw hen kawad-an
Apotaaway Jesu Cristu. [7] Wat hen antoy natatagguwantaaw hen antoy lota, hen anchichay
achi maila hen chataaw manchinlan way faén antochay mamàila. [8] Wat uray heno
way mepasamak, antaaw ammag sésêmén chillu, te achitaaw émég-égyat way matéy.
Te pawadwad-éntaaw chillu hen mì-iggawantaaw an Apo Jesus no hen ini-inggawan
hen antoy lota. [9] Ngém hen kaskasen way laychéntaaw, wat hen mangammaantaaw
hen mangemparaylayad an Apudyus way uray ad uwan hen antoy natatagguwantaaw
hen antoy lota ono hen mì-iggawantaaw an hiya ad uchu. [10] Te amintaaw way tatagu

wat mepasangotaaw way mepasango an Jesu Cristu ah mauwisantaaw. Yag wéhchiyén midchat an hiya hen assong hen chana enammaan hen antoy natatagguwana ad uwan way ammay no ammay ya laweng no laweng.

Hen mangin-ifaan Apudyus hen tatagu gapon Cristu
Col. 1:15-23

11 Wat hiyachi, gapo ta na-awatanni way ammag aggaégyat hen manguwisan Apo
Jesu Cristu hen tatagu, wat annig an epapate way cha mangimfagafaga hen tatagu ta
omafurotcha koma. Yag inni-ilan Apudyus way yaha yanggay hen wachah hamhamàni
way maid safalih ganchatni an chàyu. Yag sapay koma ta uray agé chàyu, innilayu way
yaha agé yanggay hen wachah hamhamàni. 12 Achì cha aryén chato ah manayawanyu
paat an chàni te hen chà mangaryan an cha natto, ta ma-awatanyu hen kenatot-owan
hen chani ammaan, ta wachay esongfatyu hen annachay tatagu way cha mangempasekat
hen kenasasa-adcha way ancha paat an cha patigén hen itchura way i-illan hen tatagu
yag achichaat pagan-ano hen kenalimpiyun hen hamhamà. 13 Wat no kaman paat an-
anig nattagar ah mangi-ilan hen tatagu, oo te chani ammaan yanggay hen kachayawan
Apudyus. Ngém no ekatchéén an-ani an naham-an, oo te ah katoronganyu. 14 Te hen anchi
pararo way layad Cristu an chitaaw, yachi hen chan kolle ah hamhamàni. Te narawag way
térén an chàni way natéy ah Cristu ah sobfot hen aminay tatagu. Wat uray an ihà-an hen
natéy, kaman paat nìyatéytaaw amin an hiya hen natéyana. 15 Yag gapo ta natéy ah para an
chitaaw, wat amintaaw way natattagu, faén koma hen pagsaya-atan hen achartaaw hen
patigén ta hen anchi laychén Jesu Cristu koma paat hen patpatigén te hiya hen natéy ya
nan-uchi ah kahara-antaaw.
16 Hen anchi ar-argaw, chani enarkoro hen kenatatagun hen tatagu way mangimfisar
hen kasasa-adcha ono kafinaknangcha way yachi chillu hen cha ekaman hen anchichay
achi omafurot. Yag uray ah Cristu hen anchi pés-éynaat yachi agé hen enkamanni an
hiya. Ngém faénchi hen chani ekaman ad uwan. 17 Te uray heno way tagu way omafurot
an Cristu, wat ammag mafalewan hen kenatataguna way maka-an hen anchichay siguchay
laweng way a-amma yag mesokat hen anchi faru way a-amma way ammay. 18 Ah Apudyus
hen cha mangamma amin an cha nadchi way hiya, gapo hen enammaan Cristu wat
imfangadna hen tatagu an hiya ah kasenna mangifaan. Yag impiyarna agé an chàni
hen katudtuchuwan hen tatagu mepanggép hen anchi mangimfangchana hen tatagu ah
man-ifana. 19 Wat hen chani itudtuchu way gapo hen enammaan Cristu, wat mafalin
ifangad Apudyus hen tatagu an hiya ah kasenna man-ifa way achina agé unongon hen
fummasorancha. Yag impiyarna hen yatoy chamag an chàni ah itudtuchuni hen aminay
tatagu.
20 Wat hiyachi, chàni hen penaka-achar Cristu way cha usarén Apudyus way mangà-
arò an chàyu. Wat pangpanga-aseyu ta gapon Cristu, eparufusyu ah Apudyus way
mangimfangad an chàyu ah man-ifana. 21 Te ah Apudyus, tàén ammag maid poros fasfasor
Cristu, anna chillug empohig hen egachay fasortaaw an hiya ta hiya hen machusa ah
kahara-antaaw. Yag gapon nelarammongantaaw an hiyaat yachi hen mèawaantaaw hen
kena-ammayna.

6

1 Wat chàni way cha mèamma an Apudyus, cha-anin pangpanga-ase an chàyu ta achiyu
ammag an mamfalinén hen anchi ség-ang Apudyus an chàyu ah kaman paat maid sérfina.
2 Changrényu ngén hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén,

"Chengngar-o hen anchi chinawatyu, te niyaphor way yachi hen ustoy tempon hen
manga-asiyà an chàyu, wat tenorongà chàyu te yachi chillu hen ustoy tempon hen
mangenhara-à an chàyu."

Yahan imfagan Apudyus. Wat changrényu ngén te ad uwan angkay hen anchi ustoy
tempon hen mangngaran Apudyus an chàyu, yag ad uwan agé hen ustoy tempon hen
kahara-anyu.

[3] Anni paat an cha ar-arwachan ta maid koma manumchumsek hen mangammaanni hen
antoy impiyar Apudyus an chàni ta maid manlasonan hen tapena ah achicha omafurotan.
[4] Yag ah kail-an way ah Apudyus paat hen chani mansérfiyan, wat annig an epapate way
manga-anoh hen aminay ligat way cha mepachah an chàni ya hen aminay aggaégyat
way cha mepasamak. [5] Namen-ano way an chànig cha penagopagoh ya imfarufarud. Ya
namen-ano agé way cha chàni ginabfor. Ya an-ani agég mau-ungar gapon chani ammaan.
Yag no hen-a-argawan ay agéén ammag maid én-énnénni way masséy ya an-ani amin
ammag chan henahenaang. [6] Yag ah mansérfiyanni an Apudyus agéat nachachallosan
hen a-ammani, ya nenènong hen nangawatanni hen alena, ya chani agé anoanohan hen
egad, ya anni agég a-annachan hen aminay chani ekaman. Ya wacha agé hen Espiritun
Apudyus an chàni, ya chani agé epàila hen tot-oway layadni hen katagutagu. [7] Ya ah
mansérfiyanni an Apudyus agéat pahig tot-owa hen aminay chani itudtuchu way hen
kafaelan Apudyus hen chan anchar an chàni. Yag hen nangimfilangan Apudyus an
chitaaw ah maid fasorna an hiya, wat yachi hen armasni ah chani manginyafà hen laweng
ya hen chani mangenhapar hen anchichay cha mangamma ah laweng an chàni. [8] Hiyachi,
tàén cha chàni pelohon ono an chàni an chayawén, anni chillug epapate way mangamma
hen laychén Apudyus. Ya uray agé no an chàni an ustan ono an chàni an ammayén,
yag uray no ekatchéén nangéttém-ani, chaniyat chillu aryén hen anchi yanggay katot-
owaan. [9] Tàén achi chàni ifilangén machachamag-ani chillu. Yag tàén matatà-ayan hen
matéyanniyén antoyan-ani chillu way natattagu. Ya uray cha chàni pap-aligatén ah
kadisiplinaanni an Apudyusén achi chàni chillu cha pédtén. [10] Yag uray agé ta lonay hen
cha mepachah way omenpatokarén an-ani chillug laylayad. Ya tàén agé an-anig publi,
chani chillu pafaknangén hen tatagu an Apudyus. Yag tàén maid tot-owa kok-owaniyén
kaman chillu annig awéén hen egad ah ing-inggana.
[11] Wat chàyu way sosnod ahnad Corinto, gapon layadni an chàyuwat imfagani hen
aminay hamhamàni an chàyu way maid enhohhootni. [12] Faén chàni hen kommorang ah
layad an chàyu, ngém magat chàyu hen korang hen layadna an chàni. [13] Wat hen ifagà an
chàyu way iyalig-o ah a-anào paatat papegséényu koma hen layadyu an chàni agé way
kaman hen chani ekaman an chàyu.

Achita cha ma-awis hen a-amman hen anchichay achi omafurot

[14] Chitaaw way cha omafurot, achi mafalin way mì-i-ibfataaw hen anchichay achi
omafurot, te achi poros mafalin miyahawa hen ammay hen anchi laweng. Te ay ammoh
mafalin manteponon cha paway an helang. [15] Ya achi agé mafalin way mantempoyug
cha Cristu an Chumunyu. Wat pachongna agé hen cha omafurot ya hen achi, te ammag
maid mantempoyugan hen hamhamàcha. [16] Te ay ammoh mafalin epaghépno hen enap-
apudyus ah ustoy faréy Apudyus. Te chitaaw met paat hen ustoy faréy hen anchi
natattagu way Apudyus gapo hen nìyacharan hen Espirituna an chitaaw. Te yachi hen
imfagan Apudyus hen anchi nesosorat way alena way ekatnéén,

"Iyà mìfaréy hen anchichay tatagù ta mì-iggawà an chicha, ta haén hen man-apudyuscha
way chayawéncha ya chicha agé hen mantatagù."

[17] Yag ekat Apudyus agéén,

"Achiayu cha mètempoyug hen anchichay achi omafurot te nat-én-ayu chillu. Wat tém-
én-ayu ta achiayu cha metape hen heno way laweng way chacha ammaan, wat
yachi hen mangempaghépà an chàyu, [18] ta haén hen man-amayu ya chàyu agé hen
man-a-anào."

Yahan imfagan hen anchi mannakafael way Ap-apo way ah Apudyus.

7

[1] Sosnod way laylaychê, chichachi hen empopostan Apudyus an chitaaw, wat antaaw
ammag etagay koma hen aminay laweng way mangempa-aggarémha hen achar ya umat
agé hen hamhamà. Ta antaaw paat an iyafiin ah Apudyus ya ta antaaw an agawaan paat
way machachallosan ah pomegpegsaan hen mangammaantaaw hen usto.

Hen laylayad Pablo uray no cha maligatan

2 Anyu koma an taptapyan hen layadyu an chàni te maid met enam-ammaanni ah
laweng an chàyu ya maid agé chinachaelni an chàyu ya maid met agé linugini an chàyu.
3 Achì cha aryén chato ah mangempafasorà an chàyu, te tot-owa chillu hen anchi imfafaggà
way ammag achi makàka-an hen layadni an chàyu, tàén matéy-ani. 4 Yag an-ani agég
sigurachu mepanggép an chàyu way ammaanyu hen usto wat annig cha ichayaw chàyu
hen tapena. Yag tàén chuar hen napaligatanni, mas-ém chillu hen hamhamàni gapon
chàyu wat an-ani ammag laylayad way térén.

5 Yag uray hen anchi inumchahanni ad Macedoniaén iggay maka-an hen ligatni te an
chànig nanggagaw-én hen chuaray ligat way ammag maid achi wacha ah komontara.
Yag cha-ani agé machanagan te magat ma-allilaw hen afurotyu. 6 Ngém ah Apudyus
way cha chillu mangemparaylayad hen hamhamà hen anchichay cha ngomehpéy hen
hamhamàna, emparaylayadna agé hen hamhamàni hen inumchahan Tito way narpohna
ah fabréyyu. 7 Yag faén agé yanggay hen anchi inumchahana hen nangemparaylayad
an chàni, te hen anchichay henaphapetna agé way enkamanyu way nangempas-ém hen
hamhamàna. Yag henaphapetna agé hen layadyu paat ano way mangila an haén, yag hen
namfafawiyanyu agé, ya hen chayu agé manàchégan an haén. Wat ammag kaskasen hen
laylayad-o.

8 Ah katot-owana, achiyà chan a-amuyu gapon anchi pés-éy sorat-o an chàyu, tàén
lommawengay térén hen hamhamàyu hen hiyachi. Manowat te nachanaganà hen anchi
pés-éyna tot-owa, ngém ammay te an hen-aketan yanggay yag naka-an hen anchi
lommawengan hen hamhamàyu. 9 Wat ad uwan, anà ammag lommaylayad yag faén
agé gapo hen lommawengan hen hamhamàyu, te gapo hen halenonot nadchi way yachi
hen namfafawiyanyu ah namalewanyu hen a-ammayu. Te inyusar tot-owa Apudyus hen
anchi lommawengan hen hamhamàyu ah pagsaya-atanyu, wat maid peet karaweng hen
anchi nanoratanni an chàyu. 10 Te hen halenonot chillu hen anchi lommawengan hen
hamhamà way usarén Apudyus, wat hen mamfafawiyan ah kafalewan chi hamhamà. Ya
hen halenonot nadchi agéat ah kahara-an. Yag maid met man-a-amuyuwan no mahara-
anta. Waman no wachay lommawengan hen hamhamà yag antag achi chillu mamfafawi,
wat hen halenonot nadchiyat hen mesenaan an Apudyus. 11 Ngém chàyu, emparufusyu
tot-owa ah Apudyus way mangusar hen anchi lommawengan hen hamhamàyu. Wat
hen halenonotna, anyuwat an ennongnong hen afurotyu way anyug kasen penateg hen
nenènong way a-amma, te enagorgoranyu hen enammaan hen anchi fummasor way
iggayyu paat laychén way metakorong, te laychényu paat way mangamma hen usto. Wat
tenlényu way nanusa an hiya ta achiayu mafiinan an Apudyus ya umat agé an chàni. Yag
hen ihay halenonot hen namfafawiyanyu agéat, anyu paat agég laychén way mangilan
haén. Wat maila way pahig usto hen enkamanyu mepanggép hen anchi fummasoranchi.

12 Wat hen nangensoratà hen anchi sorat-o an chàyu, faén yanggay ah kachusaan hen an-
chi tagu way fummasor, ya faén yanggay agé ah katorongan hen anchi nangammaana hen
laweng, te ensorat-ochi ah mangenlasinanyu amin hen kenatot-owan hen hamhamàyu an
chàni hen sangwanan Apudyus. 13 Wat gapon chayu enammaan, seném-ém tot-owa hen
hamhamàni.

Yag faén agé yanggay chàni hen nepas-ém hen hamhamàna, te uray agé ah Tito. Yag
ommam-améd agé hen lommaylaychanni hen nangil-anni hen layadna te ommammay
hen hamhamàna hen nangil-ana hen enkamkamanyu. 14 Te hen cha-anna umaliyan ahna,
chà inchayaw chàyu an hiya. Yag ammay te tommot-owa hen amin anchichay imfagà, wat
maid eman fumiinà. Te kaman hen anchi chani mangaryan hen pahig tot-owa an chàyu,
wat kaman agéhchi way pahig tot-owa agé hen aminay imfagani an Tito mepanggép
an chàyu. 15 Wat ammag ommam-améd hen hamhamàna an chàyu te achina aliw-an
hen layadyu way nangafurot hen imfagana, ya anat agé hen chanagyu no enammaanyu
hen usto ono iggay. 16 Wat ammag pararo hen laylayad-o agé te ad uwan, maid poros
chuwachuwà way matalek-ayu tot-owa.

8

Hen ekaman hen cha omafurot way umidchat ah etorongcha
2 Cor. 9; Fili. 4:10-20

1 Sosnod, laychénni way mangempaka-ammu an chàyu mepanggép hen man-ancharan
hen ség-ang Apudyus hen antochay cha omafurot way cha ma-am-among ah kafabré-
fabréy ahtod Macedonia. 2 Te hen antochay sosnodtaaw ahto, tàén anchag cha mapap-
aligatan way térén ya ammag chuar hen problemacha, ancha chillug laylayad. Wat
uray no publicha way térén, anchag kaman faknang way umidchat ah etorongcha hen
anchichay sosnodtaaw way makasapor ah torong ahchid Jerusalem. 3 Ya tàchégà agé way
faén yanggay patinggan hen kafaelancha hen chacha inidchat, te anchaat agég cha idchat
hen uray anchichay masaporcha. Yag maid met agé cha namelet an chicha, te gapoh
layadcha 4 anchag nampangpanga-ase ta parufusunni chicha way mètape way tomorong
hen anchichay tatagun Apudyus way cha maligatan hen provinsiyan hen Judea. 5 Yag an-
ani agég nascha-aw hen chacha enkaman way ummidchat. Te hen pés-éy inidchatcha, wat
hen acharcha ya hen hamhamàcha an Apudyus. Yachi yag anchaat agég cha idchat hen
acharcha way tomorong an chàni ah mangammaancha hen laychén Apudyus.

6 Wat gapo ta yachi hen na-ammaan ahtod Macedonia, ekatniyén ammay no etoroyyu
agé way mangamong hen anchi ekatyuwén etorongyu. Wat hen ekatni, epaleni ah Tito
ahna way tomorong an chàyu way mangamong, te hiya chillu hen pés-éy nangempah-
pahmà an nadchi an chàyu. 7 Tot-owa way chayu elahyan hen tapena hen aminay chayu
ekamkaman, te ammag napegsa hen afurotyu ya makafael-ayu agé way mantudtuchu
te chuar hen chayu ma-awatan mepanggép an Apudyus. Ya anyu agég epapate way
mangammah heno way ma-ammaan. Yag amchan agé hen layadyu an chàni. Wat chani
agé namnaméén way nawadwadwad hen ekamanyu way umidchat ah etorongyu hen
anchichay makasapor ah torong.

8 Achì cha haphapeténto ah mapeletanyu way mangamma hen antoy chà aryén. Ngém
an-o an cha epaka-ammu an chàyu hen layad hen antochay tapena way umidchat ah
torong ta wachay mail-an hen katot-owan hen layadyu agé hen ifayu. 9 Te innilataaw
met agé chillu hen anchi enkaman Apotaaway Jesu Cristu way tommorong an chitaaw,
te tàén no faknang ad uchu way maid achi wacha an hiya, annag tenaynan hen angamin
yag ummale hen antoy lota way ammag namfalin ah publi ah katorongantaaw. Yag hen
anchi pummubliyana, yachiyat agé hen mìfaknangantaaw an hiya.

10 Wat hen tugun-o an chàyu mepanggép hen anchi etorongyu, ammay ménat no
man-ehènadyu ad uwan hen anchi inlugiyu way nangamong ad tawén. Te chàyu chillu
hen pés-éy manlayad way umidchat ah torong, ya chàyu agé hen pés-éy nanginlugi
way mangamong. 11 Wat ilanyu ta man-ehènadyu, ta hen layadyu way nanginlugi,
kaman agéhchi koma hen layadyu way mangenhènad ah patinggan hen kafaelanyu way
umidchat. 12 Te no wachay layadyu way umidchat yag ummidchat-ayu ah kafaelanyu way
idchat, yachi hen mangemparaylayad an Apudyus. Yag hiya, achina ammag an sengelén
hen anchi achitaaw kafaelan way idchat.

13 Achì ekatén an-ayug cha umidchaidchat ah katorongan hen tapena ingganah chàyu
hen ma-awanan. 14 Te faénha hen laychê way aryén. Te hen laychê yanggayat antaaw an
man-ahetennorong amin. Yag gapo ta wachan sobrayu ad uwan, ammay no etorongyu
chachi hen cha makorangan hen tapena. Te non an umat yag ah tapen chi ag-agaw yag
chàyu hen makorangan wat hen sobracha agé hen maetorong an chàyu. Te no yachin
mekamanat maid ihah maligatan an chitaaw way cha omafurot. 15 Yag yachi chillu hen
laychénay aryén hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén,

"Hen anchi tagu way naka-among ah chuar, iggay chillu an lommafuschi te inidchatna
hen tapena. Ya umat agé hen anchi tagu way an yanggay aket hen enamongna,
iggay chillu makorangan te enadchan hen tapena."

Hen nanginyéyan cha Tito hen sorat ad Corinto

16 An-anig manyaman an Apudyus te inidchatna an Tito hen layadna way tomorong an
chàyu way kaman hen anchi layadni way manorong an chàyu. 17 Te hen nangimfag-anni
way hiya koma hen umalehna, anna tot-owag lelenyad, te loohna peet chillu hehemmà
way umalehna gapon layadna an chàyu. 18 Yag antoyan agé hen ihay epetnodni an hiya
way sonodtaaw way gapon chana ekaman way mangintudtuchu hen anchi ammayay
chamagat ammag ririspituwén hen aminay cha omfaurot way cha ma-am-among ah
kafabréfabréy. 19 Yag hiya agé hen chinutokancha amin ah man-ifani way manginyéy
hen anchi maetorongtaaw hen anchichay makasapor ah torong ad Judea. Ya maid kasen
pontos hen anchi maetorong no achi yanggay hen machayawan Apo Jesu Cristu ya ah
mangempàil-antaaw agé hen layadtaaw way tomorong. 20 Wat ammay ta hiya agé hen
ihay metnod an chàni te chani tot-owa arwachan hen chani ekaman way mangchén hen
antoy chakaray na-among ta maid koma ihah chumumsek gapon chani ekaman. 21 Te anni
paat an epapate way mangamma hen usto way faén yanggay hen ammayén Apudyus te
uray agé hen ammayén hen tatagu.

22 Yag antoyan hen iha agé way sonodtaaw way epetnodni ah man-ifan cha Tito way
umalehna. Yag hen mangi-ilani hen katataguna, maila way tomotorong way tagu, ya
amchan agé hen layadna way umalehna te chakar hen namnamana mepanggép an chàyu
agé. 23 Ya mepanggép an Tito, hiya paat hen ifà way cha mèamma an haén hen antoy chà
manorongan an chàyu. Yag hen antochay tapenay ifataaw way metnod an hiya, chicha
hen penaka-achar hen amin antochay cha omafurot hen kafabréfabréy ahto. Yag gapon
chicha, cha machayaw tot-owah Jesu Cristu. 24 Wat yaha, epàilayu hen rispituyu ya hen
layadyu an chicha hen sangwanan hen amin annachay cha omafurot ah kafabréfabréy
ahna ta wachay manot-owaancha hen anchichay chani ichayaw mepanggép an chàyu.

9

Mepanggép hen torong
1 Cor. 16:1-4; Fili. 4:10-20

1 Achi ménat masapor way manoratà an chàyu mepanggép hen chayu etorong hen
anchichay tatagun Apudyus ahchid Judea way makasapor ah torong, 2 te ammù way chakar
chillu hen layadyu way tomorong. Yag chà agé inchayaw chàyu hen amin antochay cha
omafurot ahtod Macedonia way imfagafagà way chàyu ahnah provinsiyan hen Acaya,
wat nanepod hen anchi kaysanay tawénat nansasaggana-ayu way tomorong. Yag gapon
layadyu wat narmu agé hen chakaray layadcha way tomorong. 3 Wat hen mangempaliyà
an cha Tito ahna ad uwan, ta mafud-asan koma hen anchi chani inchayaw mepanggép an
chàyu way ensasagganayu tot-owa hen etorongyu. 4 Te magat hen aliyà ahna yag wachay
metnod an haén hen tapen antochay cha omafurot ahtod Macedonia, yag non an umat yag
ichahanni chàyu way maid ensasagganayu, an-anig mafiinan way térén te sinigurachuni
chàyu. Yag kaman agé hen kafiinanyu. 5 Wat hen ekat-o ah hamhamào, un-unninaat no
mamangpangowê hen antochay ifataaw ta icha a-ammongon unna hen anchi empostayu
way adchényu, ta no umchah-ani, narpas koma way nesasaggana hen anchi etorongyu.
Yag yachi hen kail-ana way cha-ayu umidchat gapoh layadyu way tomorong way iggay-
ayu an napelet.

6 Hamham-ényu ngénto way hen anchi tagu way aket hen inmurana, aket agé hen fat-
éna. Waman hen anchi tagu way annag chinuar way manmura, ammag chuar agé hen fat-
éna. 7 Wat ihaiha an chàyuwén masapor ham-éham-éna no kamana hen laychénay idchat
ta hen umidchatana, wat gapo ah layadna ta achina an sigfan ya achi agé an mapelet.
Te ah Apudyus, laychéna hen anchi ammag mangchat ah layad. 8 Ya hiya agé, kafaelana
way mangidchat hen chuar an chàyu ingganah homawar ta mawawà-acha hen érégna ah
usarényu hen amin antoy matatagguwanyu, ya ta wacha agéy chuar ah etorongyu hen
anchichay makasapor ah torong. 9 Kaman hen anchi nesosorat way alen Apudyus way
ekatnéén,

"Annag cha ilibli way umidchat ah torongna hen anchichay publi, ya ammag mawawà-
acha ah ing-inggana hen anchi ammay way chana etorotorong."
[10] Ah Apudyus way cha marpowan hen fukar way imuran hen anchichay chan amma
way hiya agé hen cha mangempatufu an cha nadchi ta wachay anén hen tatagu, kafaelana
agé way umidchat ah chuar an chàyu ta chumuachuar agé hen chayu umidchatan ah
etorongyu. Ya chuar agé hen kaman mabtà gapon chayu uminlibliyan way mangchat. [11] Ya
pachuarén agé Apudyus hen aminay wachan chàyu ta wacha wachay chayu umidchatan
ah libli para hen tapena. Wat hen chayu mangchatan, yachi hen chumùrachùran hen
anchichay chan yaman an Apudyus. [12] Te hen hiyachiy a-ammaat faén yanggay ah
katorongan hen anchichay tatagun Apudyus way maid mafalinna, te chana agé parmuwén
hen layad hen chuaray tatagu way manyaman an hiya. [13] Yag yachi agé hen mangil-
an hen tatagu way chayu tot-owa fud-asan hen anchi afurotyu an Jesu Cristu way faén
yanggay ammag hen tapàyu hen cha mangale. Wat anchag chayawén ah Apudyus gapon
nadchi ya gapo agé hen chayu tomorongan an chicha ya hen tapena. [14] Yag an chàyu
agég cha iluwaluwaruwan way ammag chakar hen hamhamàcha an chàyu gapon anchi
nangenlasinancha hen anchi kaskascha-aw way nan-ancharan Apudyus an chàyu. [15] Wat
antaaw amin ammag manyaman an Apudyus gapon anchi kaskascha-aw way inidchatna
ah matorongantaaw way maid kasen no achih Jesu Cristu.

10

Hen nanàchégan Pablo hen anchi napiyarana

[1] Haén way Pablo way ekatchéén nangégyat ano way mangimfaga hen ifagana hen
sangwananyu, yag natorod yanggay ano no oma-adchawwéy an chàyu, wat antoyan
paat hen epangpanga-asè an chàyu yag iyanoh-o way mangimfaga way kaman hen
cha nanginyanohan Jesu Cristu. [2] Wat hen ifagà, panga-aseyu paat ta achiyu ammag
pa-aningarngarén haén ta no mafalin, achi koma masapor epàilà hen anchi tot-oway
kenatorod-o an chàyu. Te no umaliyà ahna, tot-owa angkay way epàilà hen kenatorod-
o hen amin annachay cha mangsot an chàni way mangaliyén ammag hen pagsaya-atan
hen acharni hen ganchatni way mangamma hen antoy chani ammaan. Ya ancha agég cha
epachong chàni hen tatagun antoy lota way maid afurotna. [3] Te tàén-ani tatagun antoy
lota, achini chillu cha ekaman hen chacha ekamkaman way mangufat hen anchichay cha
komontara. [4] Te hen anchi kaman armas way chani usarén way mangufat an Chumunyu
wat hen anchichay mannakafael way armas Apudyus yag faén hen anchichay armas way
narpon tatagu hen antoy lota. Yag érégna hen anchi narpon Apudyus ah manachaelni hen
anchi uray kapepegsaan way mangontara an hiya. [5] Wat yachi hen iyafàni hen kenaraeng
hen anchichay manasilib ya anat hen heno way pahih-iya way cha manepéd hen hamhamà
hen tatagu way mangafurot mepanggép an Apudyus. Yag anni agég epapate way mangafà
hen egachay hamhamà ta mafalewancha amin ah mètemfuruyancha hen laychén Jesu
Cristu. [6] Wat tétérnényu hen ommafurotanyu an Jesu Cristu, ta no umaleani ahnaat
chuséénni hen annachay ammag oma-adchi.
[7] An-ayu peet ammag cha ma-awis hen cha ilan yanggay hen matayu way achiyu
peneknekan hen katot-owaan. Te hen annachay tapen hen tataguhna way achi manlayad
an chàni yag chachaat agé ekatén chicha paat ano hen tatagun Cristu, masapor koma ham-
éham-éncha, te ammoh chàni yag faén-ani agé tatagun Cristu. [8] Magat wachay mangaliyén
narafus hen enkaman-o way manàchég hen lébféng-o way nangimfiyang an chàyu. Ngém
achiyà chillu mafiinan te ah Apudyus hen nangidchat hen lébféng-o ah katorongan hen
afurotyu ya faén agé ah machachaelan hen afurotyu. [9] Yag achiyu koma agé ekat ah
hamhamàyuwén chaà manorasorat ah mangég-égyat-o yanggay an chàyu. [10] Te magat
wachachay tapena ahna way mangaliyén anà anog natorod way ammag aggaégyat hen
sorat-o no oma-adchawwéyà, ngém anà ano agég nangégyat ya nàumud ah sangwananyu.
[11] Wat hen ifagà an cha nadchiy tatagu, ancha komag ma-awatan way hen aminay chani
ensorat an chàyu hen kamaichanni wat yachi agé hen ammaanni no umchah-ani.

[12] Manowat te maid tot-owa torodni way mangempachong hen acharni hen annachay
cha mangempachayaw hen acharcha ahna. Te chicha, anchag cha parangén hen
ekatchéén ammayén Apudyus, yag yachiyat agé hen chacha torachén. Wat anchag
nawéngwéng te anchag chan ahechinnayaw way mangamma hen anchi narpo yanggay
ah hamhamàcha. [13] Ngém chàni, achini ammag ichayaw hen iggay epa-amman Apudyus
an chàni, te ichayawni yanggay hen nangammaanni hen empa-ammaana, yag na-ahap-
ayu met agé an nadchi. [14] Wat yachi hen karébféngannì way manugun an chàyu ad uwan,
te chàni chillu hen péspés-éy nangintudtuchu an chàyu hen anchi ammayay chamag
mepanggép an Cristu. [15] Yag achini agég cha pérhén hen ichayaw koma hen tapena way
na-ammaan ah tapen chi fabréy. Ngém chàyu way sakopni, laychénni koma paat way
ammag cha pomegsapegsa hen afurotyu ta wachay katoronganni ya ta mawayaan-ani agé
way mangamma hen tapen hen cha epa-amman Apudyus an chàni. [16] Te hen laychénni
koma, ini iwarawag hen anchi ammayay chamag hen anchichay kafabréfabréy way ad-
achawwéy no chàyu. Te achini tot-owa ammag pérhén hen enammaan hen anchi tapena
ah kachayawanni. [17] Te no mepanggép hen anchi michayaw, wacha chillu hen nesosorat
way alen Apudyus way ekatnéén,

"Hen anchi manginchayaw hen nenènong way michayaw, maid kasen ichayawna no achi
yanggay hen anchi enammaan Apudyus."

[18] Achi tot-owa machayaw hen anchi tagu way cha manginchayaw hen acharna, te hen
anchi tot-oway machayawat hen anchi ichayaw Apudyus.

11

Ah Pablo ya hen anchichay senang a-aposel
Gal. 1:6-10; Fili. 4:15-18

[1] Anyu komag anohan hen antochay chà esorat way magat kamanà nawéngwéng te
ammag kaman maid fiin-o way manàchég hen achar-o. Ya achiayu koma mappég hen
antochay chà aryéaryén. [2] Te anà tot-owa ammag machanagan mepanggép an chàyu way
kaman ménat hen chanag Apudyus no magat ammag safali hen afurotonyu. Te hen laychê
yanggayat maid koma kasen manginyapetanyu no faén yanggay ah Jesu Cristu. Te kaman-
ayu hen anchi fafarasang way netotorag way mangahawa way achi koma mafalin way
annag iyapet ah safaliy larae. [3] Te uray ammag nenènong hen afurotyu an Cristu, anà chillu
ammag machanagan, te magat ammag ma-awis hen hamhamàyu ah safaliy tudtuchu yag
an-ayug matengew hen anchi ena-abfurotyu, yag ammag ma-allilaw hen layadyu an Jesus.
Te yachi hen nekaman an Eva way ammag lenokop hen anchi nangéttém way farakkan
way ah Chumunyu. [4] Te pakay ammag naraka hen chayu mangafunan hen uray heno way
umalehna way mangintudtuchu hen sabsafali mepanggép an Jesus way faén kaman hen
anchi intudtuchuni. Yag naraka peet agé hen mangafunanyu hen sabsafali mepanggép
hen Espiritun Apudyus, ya anat agé hen mepanggép hen kahara-an hen tatagu way achi
kaman hen enafurotyu hen anchi pés-éyna. [5] Wat ay napatpateg paat hen annachay chan
pahih-iya way senang a-aposel no haén. [6] Te tàén faénà naraeng way mangar-arkos hen
alè, innilà ménat mepanggép an Apudyus. Yag enlasinyu ménat hen katot-owana, te maid
achini empaka-ammu an chàyu hen chani nangintudtuchuwan.

[7] Yag hen anchi nangintudtuchuwà hen anchi ammayay chamag way narpon Apudyus
an chàyu, maid met senengel-o ah labfù, te an-og empafafa hen achar-o way man-amma
ah manginyanapà ah iyatagù. Wat ay ammoh enomfatà lawa an nadchi. [8] Yag hen chà
nanudtuchuwan an chàyu, chaà torongan hen anchichay cha omafurot ah tapetapen hen
fabréy, wat chicha hen kaman paat chà paligatén ta ah matoronganyu. [9] Te amin hen
anchi nì-i-iggawà an chàyu, no wachay kasaporà, maid met namfagfag-à an chàyu, te an
inidchat hen anchichay ifataaw way narpod Macedonia ta achiayu mapaligatan gapon
haén. Yaha hen enkaman-o yag yachi chillu hen chà ekaman te achì paat laychén way
mamap-aligat an chàyu. [10] Yag ah kenatot-owan hen nì-iggawan Cristu an haénat achi
mafalin mafab-alewan hen antoy chà ichayaw way maid ar-arà ah uray heno an chàyu

ahna hen provinsiyan hen Acaya. [11] Magat ekatyuwén yaha hen chà ekaman te achì
laychén chàyu. Ngém faén, te innilan Apudyus way laylaychê paat chàyu.
[12] Ngém hen chà mangenkamanan hena, ta metopòcha hen annachay wachahna way
ammag mangaliyén aposelcha ano. Yag anchag cha iyanap hen én-énnéncha way
manginchayaw hen acharcha way nampachong ano hen chacha ekaman hen chani
ekaman. [13] Te cha nahhay tatagu, faéncha angkay tot-oway aposel Cristu, te ancha yanggay
an senang a-aposel way anchag penap-arang hen napiyarancha ah karokopan hen tatagu.
[14] Yag achiayu agé mascha-aw ah kenasilibcha te ah Chumunyu hen ap-apocha. Yag ah
Chumunyu, mafalin mamfalinéna hen acharna ah kaman am-ammayay anghel Apudyus.
[15] Wat faén kahahaang no hen annachay chan sérfi an hiya, mafalin agé mamfalinéncha
hen acharcha ah kaman chan sérfi hen katot-owaan. Ngém hen kahalenonotan nadchi an
chichaat, haréméncha hen anchi aggaégyat way chusan hen aminay enam-ammaancha.

Hen napàpàgangan Pablo gapon ommafurotana
Gal. 1:11–2:10

[16] Epegwà way mangimfaga way achiyu koma ekatén nawéngwéngà. Ngém no yachin
ekatyu, anyu koma chillug anohan way mamangngar hen antoy chà manàchégan hen
achar-o, te chayu met peet agé anohan hen annachay tapena. [17] Manowat te faén tot-
owa ah Apo Jesus hen mangaliyén haphapetêto te egad kamanà nawéngwéng yag an-owat
etorod way manginchayaw an cha natto an chàyu. [18] Ngém gapo ta chuarcha ahna hen
cha manginchayaw hen wacha an chicha, kaman paat anà cha mapelet ta egad-ayu way
manmanmà. [19] Yag chàyu agé way ekatyuwén naham-an, ammag naraka met peet hen
chayu mangakseptaran hen nawéngwéng, wat akseptarénà koma agé. [20] Te pakay chayu
akseptarén hen annachay tatagu way an chàyug chan falinén ah kaman alepan nò. Te
tàén an chàyug cha lugiyén ya lokopon, ya cha chàyu ustan ya èmehan way uray anchag
natangsetén chayu chillu parufusun chicha. [21] Ngém chàni tot-owaat cha-ani mafiinan ya
achiani maketorod way mangamman cha nahha.

Ngém mag-ay ta wachay chacha ichayaw, maetorod-o agé way manginchayaw hen
achar-o. Manowat te kamanà yanggay nawéngwéng way mangamma ngém tàén, a, yag
haphapetê chillu. [22] No ichayawcha way chichaat Hebreocha way Judio, Hebreowà met
agé way Judio. Yag no ekatchéén chichaat, ganà paat Israel way penelen Apudyus ah
mantataguna. Oo a, ngém umat met agé haén. Yag no ganà Abraham chicha, gana-à met
agé an Abraham. [23] Yag no ekatchéén chachan sérfi an Cristu, wadwadcha met agé hen chà
mansérfiyan an hiya no chicha. Anà ammag kaman nawéngwéng way cha mangalehto,
ngém uray, a. Te ilanyu ngén, enlarahyà chicha way térén hen nangempapatiyà way
mansérfi an hiya. Ya ammag chuar hen napàpàgangà gapon nadchi. Te namen-ano
way chaà imfarufarud ya ammag achi agé mafilang hen chà nahaprahapratan gapon
Cristu. Ya namen-ano agé hen tég-angay-o mepapchitan gapon hiya. [24] Nangallema hen
chaà nanaprahapratan hen anchichay Judio way hentotlon poporo ya siyam way haprat
hen ihay filang. [25] Yag nampetlo agé hen chaà namagohan hen anchichay eRoma. Yag
hen namenghan, finunfuntoà. Ya nampetlo agé hen cha nalihéchan hen papor way
chà nìluganan. Yag wacha agén namenghan way anà ammag tommatap-aw hen anchi
fayfay ah ihay lafi ya ihay ag-agaw. [26] Yag maid agé iggay nepasamak an haén hen chà
namfiyafiyahiyan hen kafabréfabréy way i mangintudtuchu hen alen Apudyus. Te namen-
ano way chà ginchang hen cha mangab-afarug way wangwang, yag namen-ano agé way
tég-angayà kémmégén hen charan. Ya ancha agég chuar hen anchichay kacharaà way
Judio way manlayad way mamchit an haén, ya umat agé hen anchichay faén Judio. Ya
aggaégyat agé hen nekaman an haén hen chà nanluganan hen papor ya chuar agé hen
cha mangan-a an haén hen kafabréfabréy ya umat agé hen chanachanak way kaskasenat
agé hen enkaman hen anchichay ammag cha namarang hen afurotcha. [27] Pararo hen chà
naligligatan gapon antoy chà ammaan, te kankanayén hen ammag maid én-énnê way
masséy ya namen-ano agé way nanhenahenaangà ya chà nàwanàwawan. Ya namen-ano
agé way chaà nakorangan ah ma-an ancha lumfong, ya maid amin ustoh mampeengà.

[28] Yag faén agé yanggay chaha, te hen iha, ammag enag-agaw way ammag kaman chan finfinnat hen hamhamào ah kahalimunan hen amin anchichay cha omafurot way cha ma-am-among ah kafabréfabréy. [29] Te no komapsot hen pammaten hen ihéén ammag pararo hen hamhamào. Yag no wacha ay chi ma-awis ah fummasorén ammag amchan agé hen sigab hen hamhamào.

[30] Maid koma ichayaw-o ngém gapo ta chaà mapelet, faén ah kenasa-ad-o hen chà ichayaw te hen chà naligligatan ya hen kenakapsot hen achar-o ta maila paat hen torong Apudyus an haén. [31] Ya ah Apudyus way aman Apo Jesus way machachayaw ah ing-inggana, innilana way maid kétém hen antochay chà enale. [32] Wacha uwa agé hen nepasamak an haén hen anchi ininggawà ad Damasco, te hen anchi gubérnador way chinutokan Are Arestas, empaguwarchana hen aminay fùnagan hen fabréy ah mangenhanéfanà ano. [33] Ngém hen anchichay cha omafurot, inluggangcha haén hen anchi chakaray awit yag empàwaà hen anchi fintanan hen anchi topeng way arad hen yachiy fabréy, yag inuy-uyà ah lahin wat iggayà chinpap.

12

Hen anchichay empàilan Apudyus an Pablo

[1] Tàén maid gutokna hen cha manginchayaw hen acharna, masapor etoroy-o chillu way manginchayaw hen anchi na-ammaan an haén ah ketopoan hen annachay cha manginchayaw hen acharcha ahna. Wat haphapetê mepanggép hen anchichay kaman empain-inép Apo Jesu Cristu an haén ya hen anchichay empahelapna. [2] Wacha hen ihay omma-abfurot an Apudyus way hen anchi kaysanay hemporo ya opatay tawén, ammag na-ara ad uchu way iggaw paat Apudyus. Maid innilà no ammag hen lennawana yanggay hen émméy ono netape hen acharna, te ah Apudyus yanggay hen nangila. [3] Te hen innilà yanggayat ammag niyéy hen anchi amma-ammayay lugar. Ngém maid tot-owa innilà no anggay yanggay hen lennawana ah émméy ono netape hen acharna te ah Apudyus yanggay hen nangila. [4] Yag ahchi, wacha hen chengngarna way ammag achi poros eparufus Apudyus way mahaphapet, ya maid chillu tagu ah makefaga an cha nadchi. [5] Yag hen yachiy tagu way na-ara ad uchu, wat haénchi. Yag non an umat ta safaliy tagu, chayawê hiya, ngém gapo ta haén, achì ichayaw te an-o chillug ichayaw yanggay hen naligatà ah mail-an hen torong Apudyus an haén. [6] Non an-o laychén way manginchayaw hen achar-o, wat faénà ménat ong-ong te pahig tot-owa hen aminay aryê. Ngém achì chillu, te magat gapon nadchi yag yachin manayawan hen tatagu an haén. Yag faénchi hen laychê, te hen patinggan koma hen hamhamà hen tatagu an haénat egad koma hen ilancha way ammaà ya hen changréncha way aryê.

[7] Ah Apudyus, inlumidyuna ah achì mampaspasekatan gapo hen anchichay chuar way nakaskascha-aw way empàilana an haén, te inidchatna hen ammag pararo way ligat way kaman paat anghel Chumunyu hen cha mamaligat an haén ah achì mampaspasekatan. [8] Yag nametlò ichawat an Apo Jesus ta ka-anéna koma hen yatoy ligat-o. [9] Ngém hen aminay songfatna an haén, ekatnéén, "Érégna hen torong-o an hea way manganoh hen annay ligatno. Te hen kawad-an hen ligat way maid mafalinno, yachi hen térén way mangìnaam hen kafaelà". Yaha hen imfagana an haén, wat anà ammag laylayad gapon chà maligatan, te yachi hen chà mangìnaan hen kafaelan Cristu an haén. [10] Yag ah machayawanaat anà ammag laylayad gapon aminay ligat-o ya hen kakenapsot hen achar-o, ya uray heno way mepasamak an haén way tàén mainsortowà ya mapap-aligatanà, ya uray heno way problemà. Te no ammag chuar hen maligatà, yachi hen kail-an hen kafaelan Cristu way wachan haén.

Hen hamhamà Pablo hen anchichay eCorinto

[11] Kamanà ammag nawéngwéng gapon amin antoy enalè mepanggép hen achar-o, ngém kaman paat anyug penelet te an-ayug gumiginnang te chàyu koma hen manàchég an haén. Ta tàén maid filang-o, maid chillu nangenlahyan an haén hen uray iha hen

annachay cha mamarang hen kenangatocha way senang a-aposelyu ahna. [12] Te hen
anchi kawad-à ahna, enan-anohà hen aminay ligat yag empàilà amin an chàyu hen
anchichay sinyar ya kaskascha-aw way maid tataguh maka-amma, ya anat agé hen
anchichay omenpahaang way a-amma ta wachay manot-owaanyu hen kena-aposel-o.
[13] Wat amin way enammaà hen anchichay cha omafurot hen tapen hen fabréy, enammaà
agén chàyu way manongad yanggay hen anchi ihà-an way iggayà igastosan an chàyu. Wat
pakawanénà koma no lawengchi.

[14] Chà saganéén hen antoy petlon hen aliyà ahna way mangilan chàyu, yag achiyà
angkay chillu mamfagah torongyu, te faén hen pelakyu hen agawaà te chàyu paat hen
laychê. Te chàyu hen kaman paat a-anào, yag faén met anà hen marpowan hen masapor
hen chinàcha-ar, te hen chinàcha-ar hen marpowan hen masapor hen anà. [15] Yag haén,
anà ammag laylayad way uray ud-ay an-og gastoson hen aminay wachan haén way uray
agé hen achar-o nonat paat an-ayu matorongan. Wat ay omak-aket hen layadyu an haén
gapo ta ommam-améd hen layad-o an chàyu.

[16] Awniyat afunanyu amin way iggay-o nanggastoson chàyu, ngém magat wacha chilluy
mangaliyén ah kenasilib-o wat wacha chillu hen chà nanlugiyan an chàyu way anyu an
cha-an masepotan. [17] Ngém nokay lawa hen enkaman-o way nanlugi an chàyu. Ay ammoh
linugì chàyu hen anchichay chà hennag way ummalehna way tomorong an chàyu. [18] Te
haén hen nannag an Tito way umalehna, ya anat agé hen anchi ihay sonodtaaw. Yag ay
ammoh linugicha chàyu ahna. Cha-an met tot-owa, te nampachong chillu hen pontosni
yag nampachong agé hen chani ekaman way mangamma hen nipiyar an chàni.

[19] Magat chayu agé ekat ah hamhamàyuwén anni cha ar-aryén amin chato ah mangem-
pachayawanni yanggay hen acharni. Ngém faén, te chani yanggay aryén hen laychén Jesu
Cristu way aryénni. Yag inni-ilan Apudyus agé way maid kasen ganchatni no faén yanggay
hen matoronganyu, chàyu way laylaychénni. [20] Ngém chaà machanagan te no umaliyà
ahna, magat ichahà chàyu way cha mangamma hen anchi achì laychén. Wat kapeletan
way no yachi, ammaà agé hen anchi achiyu laychén, te ingarê chàyu no ichahà chàyu
way chan sosongel ya chan e-ennapés ya narakay pomochot hen u-uruyu. Yag magat
é-éttégna agé hen chan am-ameam ya hen chan i-innusot ya hen chan kekennapot ya
hen anchi chan pahih-iya way ammag maid tornosyu. [21] Tawwan hen hamhamào no gag-
ara yag ichahà chàyu way é-éttégna way wachay cha-an mangimfafawi hen fasorna way
anchag cha-an entagay way cha mì-isséy hen faén ahawacha ya chachan fàrafàrang ah
uray heno way laweng way laylaychén hen achar. Te no yachi hen ichahà an chàyu hen
kasen-o umaliyan, an ngata ammag pararo hen fumiinà an Apudyus, wat anà ngata ammag
mankela hen sangwananyu amin.

13

Hen anongoh way tugun Pablo

[1] Petlò tot-owa ad uwan way umalehna way mangilan chàyu, wat no ichahà hen
tapena an chàyu way é-éttégna hen chana fumasoran, kapeletan way machusa. Ngém
masapor wacha chillu hen toro ono chuway tatagu ah mangistigu hen anchi laweng
way enammaana, te yaha chillu hen ekat anchi nesosorat way alen Apudyus. [2] Hen
anchi pegwan ummaliyà ahna, winarnengà hen annachay cha fumasor ta etagaycha,
te no achicha, sigurachu way anchag machusa hen antoy petlon umaliyà, wat yachin
nanwarnengà an chàyu amin. Yag hen antoy kamaichà an chàyu, kasen-o agé warnengan
chàyu way achì ségség-angan hen uray heno way cha fumasor. [3] Wat chàyu way cha
mangimfaga ah manot-owaanyu no ah Jesu Cristu tot-owa hen cha karpowan hen lébféng-
o, wat yachi hen mangil-anyu hen mandisiplinaà an chàyu. Te faén met nakapsot ah Jesu
Cristu way mangamma hen ammaana an chàyu, te chakar hen kafaelana. [4] Manowat te
kaman paat nakapsot ah Cristu hen anchi natéyana hen koros. Ngém ad uwan way nan-
uchi, maila way wacha tot-owa hen mannakafalin Apudyus an hiya. Yag chàni, kaman paat
nakapsot-ani agé, te cha-ani mè-awa an Cristu hen anchi nanligligatana. Ngém cha-ani

agé mèawa hen anchi natatagguwana, wat wacha an chàni agé hen mannakafalin Apudyus
way mandisiplina an chàyu.
[5] Ihaiha koman chàyuwén chana uwisén hen acharna ta ilana no tot-owa way cha
omafurot, ta acharna koma paat hen chana fistigarén ta faén chàni. Te ay ammoh
maid innilayu way wà-achah Cristu an chitaaw no ommafurottaaw tot-owa. Te no
maid ah Cristu an chitaaw, cha-antaaw peet tot-owa omafurot. [6] Yag yachi agé hen
mangenlasinanyu way wà-acha ah Jesu Cristu an chàni agé.
[7] Hen chani chawatén an Apudyus, ta maid koma chayu am-ammaan ah laweng. Ya
hen manlaychanni an nadchi, faén ah kachayawanni way cha manudtuchu an chàyu, te
uray ud-ay maid maila ah penakamafalinni non anyuwat an ammaan yanggay hen anchi
usto. [8] Te achi masapor way pa-ancharénni hen penakamafalinni no anyuwat cha ammaan
hen usto ta egad hen anchi achi mangafun hen tot-owa. [9] Yasakay ud-ay no achi mepàila
hen penakamafalinni no anat an napegsa hen afurotyu. Te hen laychénni way chani
paat chawachawatén an Apudyusat, ta an koma an pomegsa hen afurotyu an hiya. [10] Wat
hen ganchat-o way mangensorat hen antoy térén way tugun-o an chàyu, ta matugun-
ayu hen antoy kamaichà ta no umaliyà, achi koma masapor way pararo hen ekaman-o
way mandisiplina an chàyu. Ngém ah katot-owanaat wacha chillu hen karébféngà way
mandisiplina an chàyu te ah Apo Jesus hen nangidchat hen penakamafalin-o way hen
pontosna agé, wat faén ah kachaelanyu te ah katoronganyu.
[11] Wat hiyachi, sosnod, yaha yanggay hen ifagà an chàyu, wat sapay koma ta amma-
ammay-ayu amin ahna, ya ta anyu yanggay ammag cha iyamma-amma hen chayu
ekamkaman, ya anyu agég é-égnanan yanggay hen anchichay intugun-o an chàyu. Ya
mantetempoyuganyu agé hen hamhamàyu ta matornos-ayu. Ta mì-i-iggaw ah Apudyus
an chàyu way hiya chillu hen pongar chi layad ya tornos.
[12] Ya anyu agég cha epàipàila hen layadyu hen ifayu.
[13] Amin hen antochay tatagun Apudyus ahto, chacha amin pakomostéén chàyuhna.
[14] Wat ta hahallimunan chitaaw amin an Apo Jesu Cristu, ya ta lelènééntaaw agé hen
layad Apudyus, ya ta man-ahetetempoyugtaaw amin gapo hen Espirituna way wachan
chitaaw. *Haén ah Pablo.*

Hen sorat Pablohen anchichay
iGalacia

Ah aposel Pablo paat hen nintudtuchu hen pés-éy ommafurotan hen tatagu hen provinsiyan hen Galacia hen nangwana ahchi hen tawén way 51 ménat (Aposel 16:6, 15, 23). Yag kasenna agé enengwa hen narpasan hen toroy tawén. Ngém angkay yachi, yag neparég agé hen anchichay Judio way narpod Jerusalem way nempapelet way masapor ano torachén paat hen orchin Moses ya mamarkaan hen achar yag antaat mahara-an. Yag empapeletcha agé way faén tot-oway aposel ah Pablo, wat yachi anon nèfatan hen intudtuchuna.

Wat yachin nanoratana hen tatagud Galacia hen anchi tawénay 54 ménat ono 57. Yag tenàchégana agé hen kena-aposelna yag empacharanna way faén hen manongparan hen orchin hen metapyan an Apudyus te hen omafurotan an Jesu Cristu yanggay, te hen anchi orchinat an peet sarmeng way mempàila hen fasor yag maid met én-énnéna way manga-an hen fasor.

[1] Haén ah Pablo way nachutokan paat way man-aposel way faén tatagu hen nanutok ya namiyar an haén te ah Jesu Cristu paat yah Amana way Apudyus way nangempauchi an hiya hen natéyana. [2] Wat antoyan hen sorat-on chàyu ahna hen provinsiyan hen Galacia. Haén ya amin hen antochay ifataaw way cha omafurot ahto, chani amin pakomostéén chàyu way cha ma-am-among way manayaw an Apudyus ah kafabréfabréy ahnad Galacia.
[3] Wat ta totollongan chitaaw amin an Amataaw way Apudyus yah Apotaaw way Jesu Cristu, ya ta papannohoncha agé hen hamhamàtaaw.
[4] Ya ah Apotaaw way Jesu Cristu, inidchatna hen acharna way matéy ah fayad hen fasortaaw ta wachay milufusantaaw hen anchi laweng way cha ma-ammaan hen antoy lota. Yag hen nangammaan Jesu Cristu an nadchi wat ah tommot-owaan hen laychén chillu Amataaw way Apudyus. [5] Wat ta machachayaw ah Apudyus ah ing-inggana. Amen.

An ihà-an hen anchi ammayay chamag ah kahara-an hen tatagu
2 Cor. 11:1-4; 1 Tim. 1:3-7

[6] Anà ammag nahahaang way térén an chàyu te ammag naraka peet hen chayu manùgan an Apudyus way namele an chàyu ah metapyanyu an hiya gapon ség-ang Jesu Cristu. Yag an-ayuwat agég chan hagong hen anchi sabsafaliy tudtuchu way ekatyuwén ammayay chamag ah kahara-anyu ano. [7] Ngém ah katot-owana, maid angkay chillu safali ah ammayay chamag way mitudtuchu ah kahara-an no faén yanggay hen anchi chani intudtuchu. Ngém wachacha peet anohna hen safali way cha mangorkor hen hamhamàyu way anchag cha pachasén way minyatob hen anchi ammayay chamag mepanggép an Jesu Cristu. [8] Ngém achi angkay mafalin way miyatobchi. Te uray heno paat way mangintudtuchu hen safaliy kahara-an way uray chàni ono anghel paat way marpo ad uchu, no itudtuchuna hen safali way achi kaman hen anchi loohni intudtuchu, sigurachu way ammag metap-ar ad imférno. [9] Imfafaggani chilluchi an chàyu hen anchi ar-argaw ngém kasen-o agé epegwa way no wachay mangintudtuchu ah safaliyay ketapyan an Apudyus no hen anchi pés-éy enafurotyu, ammag etap-ar Apudyus chicha ad imférno.
[10] Wat no hiyachiyat, nokay hen hamhamàyu an haén ad uwan nò. Ay ammoh ekatyuwén chà anapén hen manayawanà hen tatagu ya faén hen manayawanà an Apudyus. Te non an umat agé yag an-o cha gamgaman hen manayawanà hen tatagu, achì koma térnén hen antoy chà iyale an chàyu. Yag no yachi agé, kapeletan way faénà ah ihay chan sérfi an Jesu Cristu.

Hen nekaman an Pablo way man-aposel
Apos. 9:1-32

[11] Sosnod, masapor ma-awatanyu way hen anchi ammayay chamag way chà intudtuchu, faén angkay hamhamà hen tatagu hen narpowana, [12] ya faén agé tatagu hen nangacharà te ah Jesu Cristu paat hen nangempaka-ammun cha nadchi an haén.

[13] Awniyat chengngaryu hen enkamkaman-o hen pés-éyna way an-og empapate paat
hen afurotni way Judio. Te an-og penalipaligatan hen anchichay cha omafurot an
Jesu Cristu ah katepoancha. [14] Wat haén hen ammag aw-awah no hen amin anchichay
apapchongà hen chà manorachan hen afurotni way Judio way an-og empapate paat way
mamangchén hen anchichay gagangay hen anap-oni.
[15] Ngém tàén no yachi hen enammaà, anà ammag senéség-angan chillu an Apudyus te
loohà penepele peet an hiya way uray hen anchi cha-an-o miyana-an ah mangammaà hen
laychéna. Yag gapon ség-angna, chinutokanà way mangamma hen antoy chà ammaan
ad uwan. [16] Yag angkay hiyachi way inumchah hen tempo way ekat Apudyusén epaka-
awatna an haén hen mepanggép an anàna way Jesus ta itudtuchù an chàyu way faén Judio,
wat iggay-o i etoptopà hen tatagu hen ammaà. [17] Yag iggayà amin émméy ad Jerusalem
way i nangentopà paat hen anchichay namangpango way aposel, te hen enammaà,
nanidchiwéhà ad Arabia ya ana-at mamfangad chillu ad Damasco.
[18] Yag yachi way narpas hen toroy tawén yag ana-at éméy ad Jerusalem way i mètagépfar
an Pedro, yag nì-iggawà an hiya ah nasorok ah chuway chuminggu. [19] Ngém maid met
innilà hen anchichay tapen hen aposel te anggay yanggay ah Jaime way enawchin Apo
Jesus.
[20] Tot-owa amin antoy chà esorat an chàyu ya innilan Apudyus way faén kétém-o cha
natto.
[21] Angkay hiyachi agé yag émméyà hen anchichay senakop hen Siria ya Cilicia. [22] Ngém
hen hiyachiy tempo, cha-anà chillu ilan hen anchichay cha omafurot hen senakop hen
Judea. [23] Te ancha yanggay an chengngar way hen anchi tagu way namàpàgang hen
anchichay cha omafurot, ammag hiyaat agé hen cha manginwarawag hen anchi ma-afurot
way ekatnéén tepo-ona hen anchi pés-éyna. [24] Wat anchag chachayyawén ah Apudyus
gapon haén.

2

Hen nangafunan hen anchichay tapenay aposel hen kena-aposel Pablo
Apos. 15:1-21; 2 Cor. 11:16-33

[1] Angkay nanlooh agé hen hemporo ya opatay tawén, kasenà émméy ad Jerusalem
yag nìyale agé cha Bernabe an Tito. [2] Yag hen émméyà ahchi, te empahpahmà Apudyus
way masapor. Yag yachi way inumchah-ani, émméyà hen anchichay aposel way cha
memponponò yag enet-énni way nantatagépfar yag an-owat haphapetén an chicha amin
hen anchi ammayay chamag way chà intudtuchu hen anchichay faén Judio ta changén
hen anchichay memponponò hen chà enkamkaman. Te masapor koma tàchéganà agé an
chicha ta achi mamaid hen antoy chà itudtuchu ya hen anchichay intudtuchù agé. [3] Wat
enafunancha way usto amin, yag uray agé hen anchi ifà way Tito way faén Judio, wat
iggaycha met peletén hiya way mamarkaan hen acharna ah markan chi Judio. [4] Manowat
te wachachan tapena way cha mangempapelet way ma-ammaan way chicha, chicha hen
anchichay senang a-afurot way ancha peet an i nìyamong way i manchangchangar no
pakay chitaaw way ommafurot an Jesu Cristu wat inlisiyantaaw hen anchi orchin Moses.
Yag chachaat agé peletén chàni way manorot hen yachiy orchin. [5] Ngém iggay-aniyat
nanguy-uya an chicha ta achi paat miyat-at-atob hen katot-owaan hen anchi ammayay
chamag ta memènong koma hen ketudtuchuwana an chàyu way faén Judio.
[6] Yag ilanyu ngén, uray hen anchichay nan-angato way kaman ap-apohchi wat maid
met enam-amhewcha hen chà intudtuchu ya maid met agé entaptapecha ah safali. Ya
hen mangaryaén kaman ap-apo, te achì chillu patigén hen kena-ap-apocha, te achi chillu
epohowan Apudyus hen tatagu gapon kasasa-adna. [7] Yag chicha agé, anchag enafunan
amin hen enalè te enlasincha way piniyar Apudyus haén way minwarawag hen anchi
ammayay chamag hen anchichay faén Judio way kaman agé hen namiyarana an Pedro
way manudtuchu hen anchichay Judio. [8] Ya maila way ah Apudyus way namgah hen
nanudtuchuwan Pedro hen Judio, hiya agé chillu hen namgah hen nanudtuchuwà hen

faén Judio. [9] Yachi yag hen anchichay anap-apocha way cha Jaime an cha Pedro an Juan, na-
awatancha way ah Apudyus hen namiyar an haén, wat lenamanocha chàni an Bernabe ah
mempàil-ancha way ifacha chàni. Yag nan-a-afunanni amin way chàni hen i manudtuchu
hen faén Judio yag chicha agé hen i manudtuchu hen Judio. [10] Yag hen imfagacha yanggay
an chàni, ta achini koma aliw-an way tomorong hen anchichay maid mafalinna way cha
omafurot ahchid Jerusalem way yachi chillu hen hehemmàni way ma-ammaan.

Hen nangamhewan Pablo an Pedro ad Antiokia

[11] Angkay hen-argawan way ummaleh Pedro ad Antiokia, an-o tot-owag enamhew
hiya hen sangwanan hen anchichay tatagu te narawag way ammag enomfat hen anchi
enkamkamanna, [12] te yato hen nekaman. Hen inumchahan Pedro ad Antiokia, cha met
nèofo-ofong hen anchichay faén Judio way cha omafurot. Ngém angkay hiyachi yag
wachacha hen inumchah way nanligwat an apo Jaime ad Jerusalem way térénay Judio
way papattigéncha paat hen anchi orchin Moses. Yag ah Pedro, gapon pangégna way
lawengéncha hiya, annag entagay way mèofong hen anchichay faén Judio. [13] Yag hen
anchichay tapen hen Judio way cha omafurot agéhchi, anchag na-awawit an hiya. Yag
uray agé ah Bernabeyén nètemfuruy. [14] Ngém yachi way enlasin-o way ammag iggay
mètemfuruy hen anchi chacha enammaan hen anchi katot-owaan way intudtuchun hen
anchi ammayay chamag, an-og nan-ingar hiya hen sangwanancha amin, ekat-owén,
"Heay Pedro, tot-owa way Judioa, ngém anno met ammag entagay way manorot hen
gagangay hen Judio. Yag ad uwanat agé way entagayno, yag cham peletén hen anchichay
faén Judio way manorot hen anchichay gagangay."

Nampachong hen kahara-an hen Judio ya hen faén Judio
Rom. 6:5-6; 7:4-13; 9:30-33; Efes. 2:8-9

[15] Entoroy-o way mangempacharan, ekat-owén, "Ilam ngén, chitaaw hen tot-oway
Judio te niyanàtaaw way tenten paat way Judio way faéntaaw kaman hen anchichay
faén Judio way maid innilacha hen laychén Apudyus. [16] Ngém innilataaw met way faén
chillu hen manorotan hen anchi orchin Apudyus way ensorat Moses hen mangamma hen
tatagu ah maid fasorna an Apudyus, te hen omafurotan an Jesu Cristu yanggay. Wat
uray chitaaw way Judiowat hen nangafurotantaaw an Jesu Cristu hen nangimfilangan
Apudyus an chitaaw ah maid fasorna an hiya ya faén paat hen chataaw nanorotan hen
orchinanchi. Te achi chillu mafalin way ifilang Apudyus hen tatagu ah maid fasfasorna an
hiya gapon manorotana hen orchin. [17] Wat yachi hen mangawatantaaw way uray chitaaw
way Judio wat menangfasortaaw met agé way kaman hen anchichay faén Judio. Ngém ay
ammoh mafalin ekattaawén, ah Cristu hen nangamma an chitaaw ah menangfasor gapon
ninwalinantaaw hen orchin hen ommafurotantaaw an hiya. Faén, a. [18] Te ilanyu ngén,
no fangchê hen anchi orchin way niwawallin, kaman chà ongohan hen anchi enammaan
Jesus ah manga-an hen fasor-o, wat kapeletan, fasorchi an Apudyus. [19] Yag mepanggép
agé hen anchi orchin, na-awa-awatà way heno way manlabseng an nadchiyat mepapchit.
Wat yachi hen nanginyanggayà te maid poros manchinlà ah katorongà mepanggép hen
anchi orchinanchi. Yag ah Jesu Cristu chillu paat hen chà manchinlan way manorong an
haén way mangamma hen laychén Apudyus. [20] Te kamanà nìyatéy an hiya hen nekorosana
way yachin natéyan hen anchi nachachà-an way hamhamào. Wat ad uwan, faén haén hen
chan maneho hen hamhamào hen antoy natatagguwà hen antoy lota te ah Jesu Cristu way
nìyachar an haén. Ya chà manchinlan hen torongna way hiyan anà Apudyus way gapon
layadna an chitaaw, annag inidchat hen acharna way matéy ah sobfottaaw. [21] Wat sosnod,
achi koma mafalin way ammag iwalin hen ség-ang Apudyus, te hamham-ényu ngén. Non
an umat yag ifilang Apudyus hen tatagu ah maid fasorna an hiya gapon nanorotancha hen
orchin, achi pay ammag maid paat sérfin hen natéyan Jesu Cristu."

3

Achi mètemfuruy hen manorotan an Jesu Cristu hen manorotan hen anchi orchin
Rom. 8:1-17

1 Chàyu way iGalacia, pakay an-ayug kaman naong-ong. Nokay hen nan-at an chàyu
ta ammag naraka hen ommafurotanyu hen safali. Ay ammoh faén narawag hen
nangintudtuchuwanni an chàyu mepanggép hen natéyan Jesu Cristu hen anchi koros.
2 Wat antoyan hen sarudsuchù an chàyu. Ay ammoh nìyachar hen Espiritun Apudyus an
chàyu gapo hen nanorotanyu hen anchi orchin yag faén gapon ommafurotanyu an Jesu
Cristu hen nangngaranyu hen anchi ammayay chamag. 3 Kaman-ayu naong-ong a. Te
ilanyu ngén, no hen Espiritun Apudyus hen tommorong an chàyu ah nanhagonganyu
an Apudyus, ay ammoh ongohanyuchi ta masapor taptapyanyu ah manorotanyu hen
anchi orchin. 4 Ay ammoh anyug achi papayanén hen aminay chayu ginìna gapon
ommafurotanyu an Jesu Cristu. Papayanényu koma. 5 Ya hamham-ényu ngén agé, te hen
nangidchatan Apudyus hen Espirituna an chàyu ya hen nangempàil-ana hen kaskascha-
aw, faén met gapon nanorotanyu hen anchi orchin, te gapon ommafurotanyu hen anchi
ammayay chamag mepanggép an Jesu Cristu.
6 Ta paniyê hen nekaman an Apotaaw way Abraham. Nesosorat hen alen Apudyus
way ah Abraham, enafurotna hen imfagan Apudyus yag gapon afurotna, wat enakseptar
Apudyus hiya ah ammayay tagu. 7 Wat hiyachi, ma-awatanyu koma way hen mifilang
ah tot-oway ganà Abrahamat hen anchichay ammag mangafurot way tot-owa hen
imfagan Apudyus. 8 Te imfafaggan chillu hen anchi nesosorat way alen Apudyus way
umchah hen anchi ag-agaw way ifilang Apudyus hen uray anchichay faén Judio ah
maid fasorcha an hiya no anchaat an omafurot. Yag yachi hen anchi ammayay chamag
way imfagan Apudyus an Abraham hen nangaryanéén, “Gapon hea, matorongancha
amin hen katagutagu hen antoy lota.” 9 Wat ilanyu ngén. Tenorongan Apudyus ah
Abraham gapo hen ommafurotana an hiya. Wat umat agé hen uray heno way tagu, no
anchaat an omafurot an Apudyus wat mèawacha agé hen torong Apudyus way kaman
hen nanorongana an Abraham.
10 Ngém heno way tagu way annag manchinlan way akseptarén Apudyus hiya gapon
chana manorotan hen anchi orchin Apudyus way ensorat Moses, machudchusa chillu, te
nesosorat hen anchi alen Apudyus way ekatnéén, “Heno way tagu way manlabseng hen
uray an ihà-an hen anchi nesosorat way orchinat machusa yag netap-ar.” Yaha hen tot-
oway enalen Apudyus, yag ay ammoh wachay taguh maid poros lenabrabsengnah orchin.
11 Wat yachi, sosnod, narawag way achi mafalin way ifilang Apudyus hen tatagu ah maid
fasorna gapon manorotancha hen orchin. Te hen ihay nesosorat agé, ekatnéén, “Ifilang
Apudyus hen tatagu ah maid fasorna an hiya no manokchuncha hiya, yag chichachi agé
hen mètagu an hiya.” 12 Waman hen anchi orchin, safali hen ka-aryana, te maid ekatnéén
manokchun, te anna an ekatén, “Hen anchi mangamma amin hen anchi inyurchin hen
orchin way maid paat ihah lenabsengna, wat hiya hen anchi achi machusa ya mètagu an
Apudyus.” 13 Ngém gapo ta maid taguh maka-amma, wéhchiyén machusa koma. Ngém
senobfot Jesu Cristu chitaaw te enkarona hen chusataaw way imfafaggan hen anchi
orchin way mepachah koma an chitaaw. Yachi hen laychén hen ihay nesosorat way alen
Apudyus way aryén way ekatnéén, “Heno way mehabrot hen away, yachi hen kail-an
hen anchi térén way chusan Apudyus an hiya.” 14 Wat yachi hen nekaman an Jesu Cristu
ta mafalin mèawa-ayu way faén Judio hen anchi empostan Apudyus an Abraham, te ad
uwan matorongan-ayu agé non an-ayuwat an omafurot an Jesu Cristu. Te ad uwan, no
omafurottaaw an Jesu Cristu, wat mìyachar hen Espiritun Apudyus an chitaaw amin te
yachin empopostana.

Nansennafali hen anchi empopostan Apudyus ya hen anchi orchin
Rom. 4:1-22; Heb. 6:13-15

15 Sosnod, ta kasenà mampani ta ma-awatanyu koma. No wachay nantoragan hen
chuway tagu yag penelmaanchachi, achi mafalin maichén ya falewan hen safaliy tagu

hen anchi toraganchi. [16] Wat yato hen ayan hen anchi penanì. Ah Apudyus, wacha hen
entoragna an Abraham way iluwar hen ihay ganàna. Yag elasinyu koma way iggayna
agé ekatén iluwar hen anchichay chuar way ganàna, te hen ekatna, iluwar hen anchi
an ihà-an way ganàna yanggay. Ya hen hiyachiy ganàna, hiyachi ah Jesu Cristu. [17] Wat
hiyachi, wawà-acha hen anchi entotorag Apudyus an Abraham way empopostana way
ma-ammaan, tàén cha-an midchat hen anchi orchin, te ingganah émméy ah opatgasot
ya toronporoy tawén yag anat ifagan Apudyus hen anchi orchinna an Moses. Wat ay
ammoh lawa mafalin iwalin hen anchi orchinanchi hen anchi empopostan Apudyus an
Abraham way an met ummunud hen anchi orchin. Achi mafalin. [18] Te nokay peet hen
sérfin hen nempostaan Apudyus hen empostana nò no ammag egad soroton hen anchi
an ummunud way orchin ya anat awatén hen anchi empostana. Ngém ah katot-owana,
inidchat Apudyus hen inidchatna an Abraham gapo yanggay ta empostana.

Hen kausaran hen anchi orchin
Rom. 7:7-13; 11:32; Efes. 2:1-10; Col. 3:11

[19] Magat ekatyuwén, "Wat nokay lawa hen kausaran hen anchi orchin nò." Changrényu
ngén. Te hen kausaran hen anchi orchin way empaunud Apudyus, ta wachay mangen-
lasinan hen tatagu hen kenaraweng hen chacha ammaan. Yag hen hehemmà Apudyus,
wat masapor masorotchi ingganah umchah hen anchi ihay ganà Abraham way kafud-asan
hen empopostana. Ya napatpateg chillu hen anchi empopostan Apudyus no hen anchi
orchin, te ilanyu ngén. Hen nangimfag-an Apudyus hen anchi orchin, anna an hennag
hen anghel way kaman aron way i mangimfaga an Moses ya anat agé ifagan Moses hen
anchichay tatagu. [20] Waman hen anchi empopostan Apudyus an Abraham, maid met aron
ah ina hennag te ah Apudyus paat hen émméy way i nètorag an Abraham.

[21] Awni yag wacha agéy mangaliyén, "Wat no yaha, ammag mankennontara peet hen
anchi orchin Apudyus hen anchi empopostana." Ngém achi angkay, te ilanyu ngén. Non
an umat yag wachay orchin ah mannarég ah managu hen tatagu an Apudyus, wat ifilang
Apudyus chicha ah maid fasorna an hiya non anchaat an soroton. [22] Ngém achi ummat
hen anchi orchin ah managu hen tatagu an hiya te imfafaggan hen anchi nesosorat hen
alena way maid tatagu ah iggay fummasor, te aminay tatagu, wat fummasorcha amin. Wat
hiyachi hen masapor omafurotcha an Jesu Cristu ta anat mafalin idchat Apudyus an chicha
hen anchi empopostana ah kahara-ancha.

[23] Hen cha-an umaliyan Jesu Cristu wat kaman paat imfafarud chitaaw hen anchi orchin
te yachin nanguguwwarcha an chitaaw. Wat annag imfafarud chitaaw ingganah nepaka-
ammu mepanggép hen omafurotan an Jesu Cristu. [24] Wat hen anchi orchin hen kaman
nanangchén an chitaaw way nanguguwwarcha inggana hen ummaliyan Jesu Cristu. Te
egad ummale ah Jesu Cristu ya anat mafalin ifilang Apudyus chitaaw ah maid fasfasorna
an hiya. [25] Yag ad uwan way inu-umchah hen omafurotan an Jesu Cristu, faén anchi orchin
hen mamangchén an chitaaw te ah Jesus yanggay.

[26] Wat gapo hen afurottaaw, yachi hen nangana-an Apudyus an chitaaw te
nanokchuntaaw ah Jesu Cristu, [27] yag nafunyagantaaw amin agé gapon ommafurotantaaw
an hiya. Wat hiyachi, innarataaw hen hamhamàna ah manhamhamàtaaw. [28] Wat hiyachi
ad uwan, Judio man ono faén ya alepan man ono faén, larae man ono fufae, napapchong
amin hen mangi-il-an Apudyus gapon nangafurotan an Jesu Cristu. [29] Wat no ah Jesu
Cristu hen mamangchén an chitaaw, tàén faén-ayu Judiowat cha-ayu chillu mifilang
ah tot-oway ganà Abraham ya an-ayu agég mèawa hen amin anchichay empopostan
Apudyus an Abraham.

4

[1] Wachan kasen-o paniyén an chàyu mepanggép hen orchin. Hen anà hen tatagu, tàén
tawichéna amin hen kok-owan amana, ammag kaman chillu hen anchichay alepan amana
gapoh kaongana. [2] Te masapor afurotona amin hen ifagan hen anchichay piniyar Amana
way manalimun an hiya ingganah umchah hen anchi tempo way imfafaggan amana

way hiya hen egad. [3] Wat pachongna an chitaaw te hen anchi cha-antaaw omafurotan,
kamantaaw alepan way enafurottaaw amin hen gagangay way narpon tatagu hen antoy
lota. [4] Ngém angkay inumchah hen anchi tempo way hehemmà Apudyus chillu, hennagna
hen anchi anàna hen antoy lota way namfalin ah tatagu way inyanà hen ihay fufae. Yag
senorotna amin hen anchichay orchin hen Judio [5] ta wachay én-énnéna way manobfot hen
aminay kaman alepan hen yachiy orchin. Wat yachi hen namalinéna an chitaaw ah anà
paat Apudyus. [6] Yag hen nangempàil-an Apudyus way enanàna chitaaw tot-owa, empalena
hen Espiritun Jesu Cristu way mìyachar an chitaaw way hiya hen mangintudtuchu hen
manginhugchayantaaw way Ama ah Apudyus. [7] Wat ad uwan, faéntaaw alepan te a-anà
paat chitaaw an Apudyus. Yag gapo agé ta anàna chitaaw, mèawataaw agé hen aminay
idchatna hen a-anàna.

Hen chanag Pablo hen anchichay iGalacia
Col. 2:16-19

[8] Hen anchi pés-éyna way cha-anyu ma-awatan mepanggép an Apudyus, an-ayu tot-
owag alepan hen anchichay enap-apudyus way chan manchar an chàyu. [9] Ngém ad uwan
way innilayu hen anchi tot-oway Apudyus way hiya hen nangimfilang an chàyu ah a-
anàna, wat pakay paat ta inyu agé laychén way kasen mamangad way mampa-alepan hen
anchi chachà-an way gagangayyu way maid poros etorongna ah kahara-anyu. [10] Te pakay
chayu ano kasen ngilinén hen anchichay chayu nginilin hen pés-éyna way ag-agaw ya
furan ya tawén. [11] Anà ammag machanagan way térén gapon chàyu. Kaman paat yanggay
maid sérfin hen anchi chà nanfanfannugan way nanudtutudtuchu an chàyu.
[12] Sosnod, pangpangnga-aseyu paat ta kasenyu torachén haén. Te faén chillu hen anchi
orchinni way Judio hen chà manchinlan ah kahara-à, te anà ammag kommaman an chàyu
way maid chana soroton ah orchin. Ya ammay met agé hen aminay enkamkamanyu an
haén hen anchi kawad-à an chàyu. Wat mamfangchényu koma hen hiyachiy hamhamà.
[13] Ya cha-anyu ménat agé aliw-an hen anchi pés-éy nangintudtuchuwà hen anchi ammayay
chamag an chàyu hen anchi nahorcha-à ah fabréyyu gapon nansaketà. [14] Yag tàén
napaligatan-ayu gapon anchi pararo way saket-o, iggay-ayu chillu marémha an haén way
anyu chillug enanohan ya iggayyu amin etagtagay haén. Te anyuwat an menangili haén
way kaman ménat hen manmangiliyanyu hen ihay anghel Apudyus ono ah Jesu Cristu
paat non an umat yag hiyan ummale. [15] Te anyu an empàila hen pararo way laylayadyu
an haén ahchi way non an mafalin, anyug enokat hen matayu ah nan-atyu hen matà.
Wat nokay peet hen sommafaliyan hen hamhamàyu an haén ad uwan nò. [16] Te ay ammoh
mafalin ta hen nangimfag-à hen tot-owa an chàyu hen mamusoranyu ah haén.
[17] Hen annachay tataguhna way safali hen chacha itudtuchu, manowat te chacha
epàila hen chakar way layadcha an chàyu. Ngém nat-én angkay hen gagaracha te hen
laychénchaat kompét-ayu an chicha ta manchùganyu agé chàni ya hen intudtuchuni ta
chichaat agé hen laylaychényu. [18] Achì ekatén laweng no wachay tatagu ah mangempàila
hen tot-oway layadna an chàyu non an maid koma laweng ah ganchatna ya nonat anna
mangachidchéén way uray maichà ono wachaà. [19] Chàyu way a-anào way laylaychê, anà
ammag cha maligatan gapon hamhamàon chàyu way kaman ménat hen cha ekaman anchi
chan pànot way maligatan, te chà esaket way mamannéd hen chumgatan hen afurotyu an
Jesu Cristu. [20] Non an koma mafalin ta wachaà paat ahna ad uwan ta an-owat paat an iyam-
amma way managépfar an chàyu, te maid tot-owa innilà hen ekaman-o.

Hen miyaligan hen anchi manorot hen orchin ya anat hen anchi omafurot an Jesu Cristu
Rom. 9:6-9; Heb. 11:11

[21] Chàyu way manlayad paat way manorot hen anchi orchin way ensorat Moses, ay ma-
awatanyu hen imfagan hen yachi paat way orchin. [22] Te nesosorat hen yachiy orchin way
chuwa hen anà Abraham way lenarae way hen anchi iha, hiya hen inyanà hen anchi alepan
Abraham. Waman hen anchi iha, yachin inyanà hen anchi ustoy ahawana. [23] Wat hen anchi
anà Abraham way inyanà hen anchi alepanna way ah Agar, kaman hen marmuwan hen
tatagu hen narmuwana. Waman hen anchi iha way inyanà hen ustoy ahawana, narmuchi

gapo yanggay hen nangempopostaan Apudyus. [24] Wat arà hen anchi chuway fufae ah pani
way hen miyaligancha, kaman hen anchi chuway torag way entorag Apudyus. Te hen
anchi ihay alepan way ah Agar way na-ahap agé hen aminay ganàna, iyalig-o hiya hen
anchi orchin way imfagan Apudyus an Moses hen anchi filig ad Sinai way sakopon hen
Arabia. [25] Yag émméy chillu hen antoy panì te hen anchi agwan hen ngachan hen anchi
filigat Agar. Wat aminay tatagu way cha manorot hen anchi orchin, kamancha yanggay
alepan te kaman paat ganà Agar chicha way na-ahap agé hen anchichay tatagud Jerusalem
ad uwan. [26] Ngém hen anchi ustoy ahawan Abraham way ah Sara way faén alepan, iyalig-o
hiya hen anchi ihay Jerusalem way fabréy ad uchu. [27] Te hiya hen tommot-owaan hen anchi
nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén, "Heay lopat, an-ag lomaylayad te uray maid
nampànotam, an-a chillug lomagsak ah laylayadno, te tàén tenaynancha-a an ahawam,
mamfangad way chùchùarat agé chillu hen ganàno no hen anchi mì-i-iggaw an ahawana."
[28] Wat yaha sosnod, chitaaw hen miyaligan Isaac way inyanà cha Abraham gapon empostan
Apudyus, te chitaaw agéat niyanàtaaw an Apudyus gapon anchi empostana. [29] Ya hen anchi
anà way niyanà gapon gagangay, annag penap-aligatan hen anchi anà way niyanà gapon
Espiritun Apudyus. Yag kaman agéhchi ad uwan an chitaaw te hen anchichay kaman
alepan hen anchi orchin, chacha agé pap-aligatén hen anchichay chan chinar an Jesu
Cristu. [30] Ono iggayyu ma-awatan hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén,
"Eparyawno hen anchi alepan way hen-ina te achi mafalin mètawid hen anà hen alepan
hen anà hen anchi faén alepan." [31] Wat yachi, sosnod, ma-awatanyu koma hen laychén cha
natto way aryén way chitaaw, faéntaaw ganà hen anchi alepan te ganà chitaaw hen anchi
faén alepan.

5

Faén koma hen anchi orchin hen manmanchar hen tatagu ta ah Jesu Cristu
Rom. 2:25-29; 4:9-12; 1 Cor. 7:18-20

[1] Sosnod, faéntaaw alepan te inlufus Jesu Cristu chitaaw hen kena-alepantaaw hen anchi
orchin. Wat antaaw yanggay an é-égnanan hen anchi enammaana, yag achiyu paat agé
cha epap-arufus hen anchi mamachas way mamangad hen kena-alepanyu hen orchin.

[2] Haénay Pablo way ifayu, an-og elawag paat way mangimfaga an natto an chàyu ta
changrényu. Te no manokchunyu hen kamarkaan hen acharyu ah kahara-anyu, chayuwat
angkay ammaan hen natéyan Jesus ah maid sérfina an chàyu. [3] Wat papannaagényu
hen antoy ifagà ta epegwà. No ekatyuwén masapor masorot paat hen anchi orchin
mepanggép hen kamarkaan hen achar wat masapor angkay sorotonyu agé amin hen
anchichay tapenay liglamenton hen orchin. [4] Hen annachay mangaliyén sorotoncha hen
orchin ah mangimfilangan Apudyus an chicha ah maid fasorna an hiya, ancha angkay
ammag empahiyan hen acharcha an Jesu Cristu, te anchag enlahyan hen ség-angna.
[5] Ngém chitaaw, chataaw namnaméén hen mangimfilangan Apudyus an chitaaw ah maid
fasorna an hiya gapon kafaelan hen Espirituna way chan anchar an chitaaw gapo hen
ommafurotantaaw an Jesu Cristu. [6] Te no tot-owa way nelarammong hen hamhamàtaaw
an Jesu Cristu, ammag maid etorong hen anchi namarkaan hen achar ya hen cha-an
namarkaan, te hen masapor yanggayat, hen mangafurotantaaw paat an hiya way hen kail-
ana wat hen anchi man-ahelennaychantaaw.

[7] Usto met hen anchi chayu enkaman way ommafurot hen pés-éyna, wat heno ngatan
nangamma ah anyug sommenaan hen anchi tot-owa ad uwan nò ono henon inyawischa
an chàyu. [8] Te faén angkay ah Apudyus way namele an chitaaw hen narpowan nadchi.
[9] Um-at ta wacha an chàyu hen kaman anchi tenòtò way tàén akettoy, empapaketna amin
hen anchi niyipowana. Te kaman agéhchi hen nitudtuchuwan hen anchi nèfat an chàyu.
[10] Ngém sésém-ém chillu hen hamhamào mepanggép an chàyu, te manchinlà ah Apo Jesus
way manorong hen hamhamàyu ah achiyu mangafunan hen anchi nat-én way chana
itudtuchu. Ya hen yachiy tagu way cha mangorkor hen hamhamàyu, no henoh nadchiyat,
ichahana angkay hen kachusaana.

11 Yag sosnod, mepanggép an haén agé non an umat yag tot-owa hen chacha aryén way
chà ano itudtuchu way masapor mamarkaan hen achar ah kahara-an, wat pakay paat
chaà mapaligatan nò. Te maid met esaket hen anchichay kacharaà way Judio mepanggép
hen natéyan Jesu Cristu hen koros non an-owat an etape hen anchi orchin Moses. 12 Wat
hen laychéat yanggay koma, no anchag humiyan hen annachay cha mangorkor hen
hamhamàyu ta no epapeletcha hen kamarkaan, un-unninaat no ancha an gichahén.
13 Sosnod, penelen Apudyus chitaaw ta achi masapor sorotontaaw hen anchi orchin
te inlufus chitaaw an nadchi. Ngém achi mafalin elasonyuchi ah kawayaanyu way
mangamma ah heno way laylaychén hen achar, ta hen masapor ekamantaaw, antaaw
ammag totollongan hen ifa gapon chataaw man-ahelennaychan. 14 Te amin hen anchi
orchin Apudyus, henaém hen anchi iha way ekatnéén, "Masapor laylaychéntaaw hen
ifataaw way kaman hen manlaychantaaw hen achartaaw." 15 Ngém ar-arwachanyu
te non an-ayug chan sososongel ya man-ahe-ennakés, an-ayu angkay ammag man-
ahechinnachael.

Safali hen laychén hen Espiritun Apudyus no hen laychén hen gagangay hen tatagu
Rom. 7:14-25; 8:1-17

16 Yato hen tugun-on chàyu. Anyu komag eparufus hen Espiritun Apudyus way
manmaneho hen hamhamàyu yag enafurotyu hen laychéna, te no yachi, kapeletan way
achiyu ammaan hen anchi laweng way laylaychén hen achar. 17 Te ilanyu ngén, an angkay
cha kontaréén hen anchi laylaychén hen achar hen anchi laychén hen Espiritun Apudyus.
Ya umat agé hen anchi laychén hen Espiritu, anna agég cha kontaréén anchi laychén hen
achar. Wat hen antoy chuwa, anchag chan kennontara ah hamhamà, wat antaawat agég
achi maka-amma hen innilataaw way ammay. 18 Yag no hen anchi Espiritun Apudyus
hen chan maneho an chitaaw wat maid mafalin hen anchi orchin way mamangchén an
chitaaw.
19 Ya an agég narawag hen laylaychén hen achar way nigagangay hen tatagu, te hen
laychéna, an mì-isséy hen faén ahawana ya laychéna agé hen laweng ya aggarémha way
a-amma, 20 ya hen manayawan hen enap-apudyus, ya hen mangusar hen mannakafalin
way faén Apudyus hen narpowana. Ya hen tapena agé way manligwat hen laylaychén
hen achar wat hen gumuru ya mè-esngel ya umat agé hen apés ya hen aningarngar, ya
hen mangamgam hen ammay ah pagsaya-atana yanggay. Ya hen halenonot hen laychén
hen achar wat humihiyyan way maid tempoyug, 21 te akés yanggay hen wacha, ya umat agé
hen mamfutangan ya hen manlokkowan hen tapena, ya anat agé hen tapenay lawengay
a-amma. Imfafaggà an chàyu ngém kasen-o chillu ifaga way heno way cha mangamma an
cha nadchi, achi angkay metape hen mantorayan Apudyus.
22 Ngém safali tot-owa hen kafud-asan hen man-ancharan hen Espiritun Apudyus an
chitaaw. Te hen ifungana wat hen man-ahelennaychan, ya hen lomaylaychan agé hen
hamhamà ya hen kapanohana. Ya antaaw agég omanoh ya suméség-ang ya malilimpiyu
ya matatallek, 23 ya na-annad ya epafafataaw agé hen achartaaw. Wat no chichachi hen
wacha an chitaaw, maid orchin ah chataaw labsengén. 24 Yag aminay tatagu way netatappe
an Jesu Cristu, ancha yanggay ammag achiyén hen laylaychén hen achar te kaman paat
nèlansachi way hamhamà an hiya hen anchi natéyana hen koros.
25 Yachi, sosnod gapo ta Espiritun Apudyus hen nanagu an chitaaw an Apudyus wat
masapor a-abfurotontaaw koma hen laychéna hen antoy natatagguwantaaw ad uwan. 26 Ya
achitaaw agég mampahih-iya te maid kasen epafùnag nadchi no faén yanggay hen apés
ya hen lawengay hamahamà.

6

Hen ekaman way man-ahetennorong
Rom. 15:1-6

1 Sosnod, no mag-ay ta elasinyu way fummasor hen ifayu ono an nèfat, chàyu way
tinudtuchuwan hen Espiritun Apudyus, iyam-ammayu way i mamagfaga an hiya ah

katorongan hen hamhamàna ta ichahana hen usto. Ngém ar-arwachanyu agé ta achiayun
paspasekat te magat ma-awis-ayu way fumasor. [2] Masapor man-ahetennorongtaaw te
yachi hen chataaw manorotan hen inyurchin Jesu Cristu. [3] Yag no ay wachay ihah tagu
ah ammag mangaliyén egad ano hiya yag enammaana hen usto way achina ano masapor
hen tugun ifana, chana angkay lokopon hen acharna, te maid met tagu ah achi manapor
hen tugun. [4] Wat wéhchiyén masapor emamadna hen chana ammaan ta ilana no usto,
ta no usto, yachi koma hen lomaylaychana ta achina an epachong hen enammaana hen
enammaan hen tapena ah minchayawana hen acharna hen tatagu. [5] Te wéhchiyén wachan
kakenapsotna way yachi koma hen haham-éna ta faén hen kakenapsot hen ifana.

[6] Ya hen ihay ifagà agé, heno way cha matudtuchuwan hen alen Apudyus, masapor koma
ifingayana hen anchi cha manudtuchu an hiya ah mafalinna.

[7] Achiayu marokop, sosnod, te achi angkay marokop ah Apudyus. Te uray heno
way ammaan hen tatagu, ichahana angkay hen fégah hen enammaana. Te kaman hen
manmura way heno way inmuran hen tatagu, yachi agé hen fat-éna. [8] Wat no ammag
ammaan hen tagu hen laylaychén hen acharna, ichahana hen fungan hen hiyachiy
enammaana way an machusa ah ing-inggana. Waman hen anchi tagu way mangamma hen
laychén hen Espiritun Apudyus, ichahana agé hen anchi ammay way marpon Espiritun
Apudyus way yachi hen mètaguwan an hiya ah in-inggana. [9] Wat antaaw komag achi
mappég way cha mangamma-amma hen ammay te no achitaaw iyanggayan, umchah hen
tempona way mangchahantaaw chillu hen gunggunan hen amin anchi enammaantaaw
way ammay. [10] Hiyachi, sosnod, hen kawad-antaaw hen antoy lota, antaaw ammag epapate
way mangamma hen ammay hen aminay tatagu, kaskasen hen anchichay ifataaw way cha
omafurot.

Hen anongoh way tugun Pablo

[11] Haén hen nangensorat hen antoy anongoh hen alè an chàyu, wat ilanyu hen kachi-
nakkar hen antoy chà ensorat. [12] Hen annachay cha mangempapelet way mamarkaan hen
acharyu ah somorotanyu hen orchin, ancha angkay an cha omamma ah kachayawancha.
Ya hen ganchatcha agé, ta achicha koma mapaligatan gapo ta nanchinlancha hen natéyan
Jesu Cristu hen anchi koros. [13] Ngém ah katot-owana, uray hen anchichay namarkaan hen
acharchaat, cha-ancha angkay chillu soroton amin hen anchi orchin, ya hen ganchatcha
agé way mangempapelet an cha nadchi an chàyu, ta wachay epasekatcha way enafurotyu
chicha paat. [14] Ngém haén, faén angkay hen kachayawà hen chà anapén, te maid chillu
kasen chà ichayaw no faén yanggay hen nekorosan Apotaaw way Jesu Cristu. Yag gapon
natéyana, wat naka-an hen layad-o hen uray heno way nigagangay hen tatagun antoy
lota te ammag maid paat sérfin cha nadchi an haén ad uwan. [15] Wat hiyachi, ammag
maid nat-énana hen namarkaan hen acharna ya hen iggay, te hen masasapor yanggayat
hen kafalewan hen hamhamà. [16] Wat chàyu way cha somorot hen yatoy intugun-o, ta
mapapanoh hen hamhamàyu ya ta totollongan chàyu way yachi chillu hen mekaman an
chitaaw amin way tot-oway tatagun Apudyus.

[17] Wat manepod ad uwan, maid koma mè-es-esngel an haén mepanggép hen antoy chà
itudtuchu. Te an-o met ammag inlurud way nangamma hen laychén Apo Jesu Cristu way
nangen-alepan an haén. Ya an agég nafilafilatan hen antoy achar-o ah kail-an hen katot-
owana.

[18] Wat hiyachi sosnod, ta totollongan chitaaw amin an Apotaaw way Jesu Cristu. *Haén
ah Pablo.*

Hen sorat Pablo hen anchichay iyEfeso

Nampegwa ah aposel Pablo way i nantudtuchu ad Efeso way kachachakkaran way fabréy hen provinsiyan hen Asia. Ya hen anchi pegwanaat nachuway tawén ahchi (Aposel 18:19-20:38). Angkay na-awni yag anat manorat an chicha hen anchi tawén way 61 hen nifafalluchana ad Roma, te chengngarna way wachan achicha man-ahekenna-awatan. Wat imfagana hen mepanggép hen kenakascha-aw Jesu Cristu ya anat hen kasaporan hen mantetempoyugan hen cha omafurot way hen miyaliganchaat hen parteparten hen achar way uray no lonaycha, ihà-ancha chillu.

1 Haén ah Pablo way ah Apudyus hen nanlayad way man-aposel an Jesu Cristu. Wat antoyan hen sorat-on chàyu way tatagun Apudyus ahnad Efeso way napiyar hen afurotna an Jesu Cristu. 2 Ta totollongan chitaaw amin an Amataaw way Apudyus yah Apo Jesu Cristu, ya ta papannohoncha agé hen hamhamàtaaw amin.

Kahahaang hen ekaman Apudyus hen ommafurot an Jesu Cristu

3 Antaaw ammag manyayaman an Apudyus way Aman Apotaaw way Jesu Cristu te gapon ommafurotantaaw an Jesu Cristu wat ini-idchatna an chitaaw hen aminay ammay way narpod uchu way empàwana hen Espirituna. 4 Te ilanyu ngén hen enammaana. Hen cha-anna mangammaan hen antoy lota, loohna penepele chitaaw ah man-anàna hen ketapyantaaw an Cristu. Ya imfafaggana agé way ma-apudyusantaaw ya maid fasfasortaaw an hiya way maid kasen po-on hen yachiy enammaana para an chitaaw no faén yanggay hen layadna an chitaaw. 5 Ya nachachà-an agé hen hamhamà Apudyus way manganà an chitaaw gapo hen natéyan Jesu Cristu. Hehemmàna way yachi hen ma-ammaan te hiyachi hen laychéna chillu. 6 Wat antaaw ammag chachayyawén hiya gapon anchi ség-angna an chitaaw way maid mepaniyana way yachi hen nangempaliyana hen anchi papattigéna way anàna way ah Jesu Cristu. 7 Ya gapo agé hen natéyan Jesu Cristu way nifùfù hen charana, nasobfottaaw yag penakawan Apudyus hen fasortaaw. Wat ammag maid mepaniyan hen ség-ang Apudyus 8 way annag inlibli an chitaaw. Yag ah kenaraeng Apudyus ya ah kenanongnongna, 9 wat empaka-ammuna an chitaaw hen anchi nachachà-an way planona way iggay ma-ammuwan ingganad uwan way yachi hen mepanggép an Jesu Cristu. 10 Yag hen planona, ammaana ah Jesu Cristu ah man-apon amin hen egad no umchah hen anchi ustoy tempona way hehemmàna chillu. Wat amin hen wachad uchu ya hen antoy lota, manteteponon Apudyus chicha amin way ah Jesu Cristu hen omapowancha.

11 Hen egachay ma-ammaan hen antoy lotaat ma-ammaan te yachi hen hehemmà Apudyus chillu ya yachi agé hen laychénay ma-ammaan. Wat yachi hen namepelliyan Apudyus an chitaaw ah mantataguna way metatappe an Jesu Cristu te yachi chillu hen hehemmàna nanepod hen laprapon hen egad. 12 Wat kaskasen chàni way nachachà-an hen namnamana way umale hen anchi empopostan Apudyus way umale, wat anni yanggay ammag chachayyawén hen kaenammay Apudyus.

13 Yag ad uwan, chàyu agé way tapena, enammaan Apudyus chàyu agé ah mantataguna hen nangngaranyu hen anchi tot-oway alena ah kahara-anyu way yachin anchi ammayay chamag. Yag hen nangafurotanyu agé an Jesu Cristu, wat inidchat Apudyus hen Espirituna way mìyachar an chàyu agé way yachi chillu hen empopostana ah katot-owaan way chitaaw amin hen tataguna. 14 Te hen anchi nìyacharan hen Espiritun Apudyus an chitaaw, yachi hen manot-owaantaaw way idchat Apudyus way idchat hen aminay empostana an chitaaw ah pegwana ya aran chitaaw agé ad uchu. Wat antaaw yanggay ammag chachayyawén hen kaenammay Apudyus.

Hen ninluwaruwan Pablo hen anchichay ommafurot
Rom. 1:8-15; 1 Cor. 1:4-9; Fili. 1:3-11; Col. 1:3-14

15 Nanepod hen pés-éy nangngarà way cha-ayu omafurot an Apo Jesus ya chakar agé hen
layadyu hen amin anchichay tatagun Apudyus, 16 wat ammag maid péppég hen yaman-
o an hiya gapon chàyu. No manluwaruwaén chà ichawat chàyu 17 an Amataaw way
machachayaw way Apudyus way Aman agé Apotaaw way Jesu Cristu. Hen chà chawatén,
ta idchatna koma an chàyu hen kenaraeng way marpon Espirituna ya ta epaka-ammuna
agé an chàyu hen amin way mepanggép hen kena-apudyusna ta ma-awa-awatanyu way
térén. 18 Ya chà agé chawatén ta hehellawan Apudyus hen hamhamàyu ta lomawag hen
mangenlasinanyu no henochi hen chataaw namnaméén way awatén ah pegwana gapon
nameleyana an chitaaw, ya ta ma-awatanyu agé hen kachuar ya hen kaenammay cha
nadchi way idchatna hen tataguna. 19 Ya ta ma-awatanyu koma agé hen kenachakar hen
mannakafalin Apudyus way chana etorong an chitaaw way cha omafurot te ammag maid
mepaniyan hen kafaelan hen mannakafalinna. Hen yachiy mannakafalinna hen chan
anchar an chitaaw way yachi chillu agé hen anchi mannakafalinna way empàilana 20 hen
nangempauchiyana an Jesu Cristu hen natéyana ya hen nangempatùchuwana an hiya hen
anchi kachachayaw way pachawananna ad uchu. 21 Wat nanepod hen laprapona ya ah ing-
inggana, maid kepachongan hen kenangaton Jesu Cristu te hiyan kangangatowan no hen
aminay mannakafael way toray way wachan antoy lota ya uray ad uchu, te kangatowan
hen egachay ap-apo ya hen egachay chumunyu ya ongtan ya uray heno way cha aryén hen
tatagu. 22 Te empangaton Apudyus ah Jesu Cristu ah man-ap-apon hen egad ya enammaana
agé hiya ah penakaurutaaw way cha omafurot. 23 Wat hiyachi, ah Jesu Cristu hen uru,
ya hen aminay cha omafurot an hiyaat chicha hen penaka-acharna. Yag hen amin way
wachan Jesu Cristu way uru, melak-amtaaw agé way acharna.

2

Hen nanaguwan Apudyus hen anchichay kaman nanattéy an hiya
Rom. 3:21-31; Col. 2:8-15

1 Hen anchi pés-éyna, ammag maid namnamayu way metape an Apudyus te an-ayug
kaman nanattéy an hiya gapon fasor ya hen iggayyu omafurotan an Jesu Cristu. 2 Yag hen
hiyachi, tenoradyu hen gagangay hen anchichay achi omafurot, yag chayu agé enafurot
hen laychén chumunyu way hiya hen anchi cha mangentoray ad uwan hen anchichay
mannakafael way achi maila ya umat agé hen amin anchichay achi omafurot. 3 Ya uray
agé chàni way Judio, wat yachi agé hen enkamanni hen cha-anni omafurotan an Jesus,
te enammaanni agé hen heno way laylaychén hen acharni ya heno way cha umchah ah
hamhamàni. Wat maid nat-énana te uray chàni way Judiowén lébféngni agé way machusa
way kaman hen kachusaan hen aminay achi omafurot.
4 Ngém ah Apudyus, ammag maid mepaniyan hen layadna an chitaaway tatagu ya maid
agé mepachongan hen ség-angna 5 te tàén kamantaaw nanattéy an hiya hen kamaichan
hen afurottaaw, tenaguna chitaaw chillu gapon Jesu Cristu. Wat hen nangenhara-
ana an chitaaw, gapo chillu hen ség-angna. 6 Te entapen Apudyus chitaaw an Jesu
Cristu hen nanaguwana an hiya yag inidchatna hen mannanayun way ataguwantaaw.
Wat ad uwan, gapo ta nètapetaaw an Jesu Cristu, empangaton Apudyus chitaaw agé
way mètoray an hiya ad uchu hen kenangatona. 7 Yaha hen enammaan Apudyus ah
mangempàil-ana ah ing-inggana hen kachakar hen layadna an chitaaw ya hen ség-angna
way ammag maid mepaniyana. Ya hen po-on cha nadchiyat ah Jesu Cristu. 8 Wat
ammag anggay yanggay hen ség-ang Apudyus yag entapena chitaaw an hiya yag gapo
yanggay hen ommafurotantaaw an Jesu Cristu way ammag faén gapon anchi ammay way
enammaantaaw, te ammag inliblin Apudyus hen ketapyantaaw an hiya. 9 Wat hiyachi hen
achi mafalin way mampachinar hen uray heno way tagu way mangaliyén enammaana
ano hen ammayat metape an Apudyus. 10 Te ah Apudyus yanggay hen nangamma hen
ketapyantaaw an hiya hen ommafurotantaaw an Jesu Cristu. Ya senafalina agé hen
hamhamàtaaw ta maka-ammataaw hen ammayéna way yachi chillu hen gagarana way
nangamma an chitaaw ya hehemmàna chillu way yachi koma hen ammaantaaw.

Hen masosnochan gapon Jesu Cristu
1 Cor. 3:9-15; Gal. 2:15-21

11 Chàyu way faén Judio, achiyu koma aliw-an way niyanà-ayu way faén tot-owa tatagun
Apudyus, ya chàni agé way Judio, annig penepeloh chàyu te maid markan Apudyus an
chàyu. Ngém ah katot-owana, faén chillu ah Apudyus hen cha mangamma hen hiyachiy
marka, te tatagu yanggay. 12 Wat hen anchi pés-éyna, maid poros innilayu mepanggép an
Jesu Cristu ya iggay-ayu agé mifilang an chàni way ganà Israel way penelen Apudyus. Yag
maid agé nèawaanyu hen entorag Apudyus an chàni way empostana way idchatna. Ya
maid agé paat namnamayu way matorongan an Apudyus hen antoy ataguwanyu te maid
innilayu an hiya. 13 Ngém ammag safaliy térén ad uwan, te tàén maid innilayu an Apudyus
hen anchi ar-argaw, netapeayuwat agé an hiya ad uwan gapon nifùfuan hen charan Jesu
Cristu hen natéyana. 14 Wat ah Jesu Cristu hen nangamma hen nantetempoyugantaaw way
Judio ya faén Judio ah umahà-anantaaw way annag enammaan chitaaw ah masosonod
te kena-anna hen namfufussorantaaw. 15 Hen enkamanna, penéppégna hen anchi orchin
Moses ya hen liglamentona te hen anchi orchin hen nangamma hen namfufussorantaaw,
yag hen nanga-anna, wat hen natéyana. Wat ad uwan, chàniy Judio ya chàyu way faén
Judio, tàén chuway karasey tatagu, enammaan Jesu Cristu chitaaw ah ihà-an way karasey
tatagu te ad uwan, masosonodtaaw amin gapon netapyantaaw an hiya. Wat yachi hen
nantetempoyugantaaw. 16 Wat hen natéyan Jesu Cristu hen anchi koros hen naneponana
hen Judio ya hen faén Judio ah umahà-anancha ya ah maka-anan hen namfinnusorancha
yag namfangchéna chicha amin an Apudyus. 17 Wat hen ummaliyan Jesu Cristu, ta
itudtuchuna an chitaaw amin hen mantetempoyugantaaw an Apudyus way uray chàyu
way faén Judio way maid awanwani an Apudyus, ya umat agé chàni way Judio way na-
awagan ah tatagun Apudyus. 18 Yag ad uwan, amintaaw way Judio man ono faén Judio,
torongan hen Espiritun Apudyus chitaaw amin way metape an Apudyus gapon enammaan
Jesu Cristu.
19 Wat hiyaha, chàyu way faén Judio, tàén faén ahimfafaryan Apudyus chàyu hen anchi
ar-argaw, ahimfafaryan chàyu ad uwan te enanà Apudyus chàyu agé ya chana agé ifilang
chàyu ah tataguna, wat nètapeayu hen amin anchichay tapenay ommafurot. 20 Hen panina,
kaman chitaaw amin hen faréy Apudyus way i-inggawan hen Espirituna. Wat ah Jesu
Cristu hen kaman tummùchuwan hen anchi faréy, ya hen anchichay profeta ya aposel hen
kaman to-odna te chicha hen pés-éy nangempaka-ammu hen mepanggép an Jesus, 21 ya
anat hen aminay ommafurot, kaman chicha hen enà-aran hen anchi faréy. Wat ah Jesu
Cristu hen mamangchén ah mehohoopan hen amin anchichay enà-ara ah masà-achan
hen ihà-an way na-apudyusan way faréy. 22 Wat gapo hen netapyanyu an Jesu Cristu wat
chàyu agé hen kaman enà-ara way cha usarén hen Espiritun Apudyus way mangamma
hen fumaryan Apudyus.

3

Hen nanudtuchuwan Pablo hen faén Judio
Col. 1:24–2:5

1 Wat haén way Pablo way chan sérfi an Apudyus, anà ammag nifafarud gapon chà
nanudtuchuwan an chàyu way faén Judio ah katoronganyu. 2 Yag awniyat chengngaryu
way empafiyang Apudyus an haén way mangempaka-ammu an chàyu mepanggép hen
ség-angna ah pagsaya-atanyu. 3 Te ilanyu ngén, nanepod hen laprapona, iggay na-
ammuwan hen ketapyanyu way faén Judio an Apudyus, te egad ad uwan yag anat
epàilan Apudyus hen nangempàil-ana an haén way chichato hen chà esorat an chàyu
hen yatoy sorat. 4 Wat no faséényuto, acharényu hen anchi ma-awatà mepanggép hen
anchi iggay ma-ammuwan way planon Apudyus mepanggép an Jesu Cristu. 5 Te nanepod
ad malimaliyam, maid tagu ah nangammu hen anchi planon Apudyus te egad ad uwan
yag anat epaka-ammun hen Espiritun Apudyus chachi an chàni way penelena way man-
aposelna ya profetana. 6 Wat yato hen anchi planona way cha-an ma-ammuwan way

ad uwan, chàyu way faén Judio, melak-am-ayu peet hen aminay idchat Apudyus an
chàni way Judio ya mifilang-ayu agé ah achar Jesu Cristu, ya an-ayu agég mèawa hen
aminay empopostan Apudyus gapon Jesu Cristu. Wat yachi hen nekaman an chàyu gapon
ommafurotanyu hen anchi ammayay chamag.
7-8 Haén ménat hen kafafaan way tatagun Apudyus, ngém tàén, enammaana chillu haén
ah mansérfi an hiya way i mangintudtuchu hen anchi ammayay chamag an chàyu amin
way faén Judio yag senég-anganà agé te inidchatna hen kafaelà way i mangintudtuchu.
Ammag maid gapona yag yachi hen emporang Apudyus an haén. Wat hiyachi hen chà
minwarawagan an chàyu hen anchi ség-ang Jesu Cristu way maid mepaniyana. 9 Ya hen
ihay imfagan Apudyus agé, ta epaka-awat-o hen aminay katagutagu hen ekaman Apudyus
way mangempacharan hen anchi planona way cha-an ma-ammuwan ingganad uwan. Te
ah Apudyus way nangamma hen angamin, iggayna empakpaka-ammu hen yachiy planona
ingganad uwan. 10 Wat uray hen aminay mannakafael way toray ad uchu way achi mailéén
maid innilacha hen anchi kahahaang way kenaraeng Apudyus, te ingganad uwan ya
anchaat cha ilan chachi. Te hen hehemmà Apudyus chillu wat chitaaw way cha omafurot
an Jesu Cristu hen mangil-ancha hen yachiy kenaraeng Apudyus way maid mepaniyana.
11 Nachachà-an chillu hen anchi hehemmà Apudyus way ma-ammaan, yag ah Apotaaw way
Jesu Cristu hen nafud-asan amin cha nadchi. 12 Wat ad uwan, gapon ommafurotantaaw an
Jesu Cristu ya hen nelarammongantaaw an hiyaat achitaaw émégyat way mangimfaga an
Apudyus ah heno way ifagataaw. 13 Wat panga-aseyu ta achiayu koma tomkar gapon antoy
chà mapaligatan mepanggép hen anchi chà itudtuchu an chàyu, te chà anohan aminto ah
katoronganyu.

Hen layad Jesu Cristu hen tatagu
Rom. 8:31-39

14 No hamham-ê amin hen anchi enkaman Amay Apudyus, anà ammag chan palen-
tomang way manayaw an hiya 15 way hiya hen pongar hen egad ya hiya agé hen penaka-
aman hen amin. 16 Ya hen chà chawatén an hiya way kangatowan way maid makahkahmà
hen mannakafalinna, ta papegséena koma hen hamhamàtaaw amin gapon Espirituna. 17 Ya
ta mawawà-acha ah Jesu Cristu ah hamhamàtaaw gapon afurottaaw an hiya. Ya chà agé
chawatén ta ammag mimura koma ah hamhamàtaaw hen man-ahelennaychantaaw 18 ta
éhéd yag wachay kafaelantaaw way mangawat hen kapegsan hen layad Jesu Cristu an
chitaaw. Ya faén agé yanggay chitaaw te uray aminay tatagun Apudyus wat ma-awatancha
koma amin hen anchi layad Jesu Cristu way maid mepaniyana. 19 Tàén achitaaw ménat
chillu tot-owa makahkahmà hen kapegsan hen layadna an chitaaw, chawatê chillu way
matapyatapyan koma hen ma-awatantaaw ingganah ammag migagangay an chitaaw hen
gagangay Apudyus.
20 Antaaw ammag chayawén ah Apudyus te uray heno way ifagataaw an hiyéén maka-
amma chillu hen chùchùar no hen imfagataaw te maid péppég hen kafaelana, te uray
hen anchi achitaaw makahkahmà wat kafaelana chillu. Ya hen yachiy mannakafalinna
agé, wat chan anchar an chitaaw ah katorongantaaw. 21 Wat amintaaw way cha omafurot,
antaaw amin ammag chachayyawén ah Apudyus ah ing-inggana way maid péppégna
gapon Jesu Cristu ya hen ketapyantaaw an hiya. Amen.

4

Hen mantetempoyugan hen aminay ommafurot
Rom. 12:6-8; 1 Cor. 12:12-26

1 Haénay Pablo way nifafarud gapon chà mangammaan hen laychén Apo Jesu Cristu,
wat hen eténgténg-o paat an chàyu, ta iyafiinyu paat ah Apudyus way namele an chitaaw.
2 Te hen ekamantaaw, masapor epafafataaw hen achartaaw ta achitaaw mampasigsiguru
ya masapor agé man-ahe-ennanohtaaw te yachi hen mangempàil-antaaw hen man-
ahelennaychantaaw. Yag antaaw ammag anohan hen mèfatan hen ifa ya achi aw-awniyén
hen mamakawanan an hiya. 3 Ya epapatetaaw paat agé way mangamma hen laychén hen

Espiritun Apudyus ta achitaaw chachaelén hen anchi tempoyugtaaw way narpo chillun
hiya. [4]Te ilanyu ngén, an ihà-an met hen achar Jesus way chitaawchi, ya ay ammoh wachay
ihà-anay achar ah achi man-ahekenna-awatan. Ya an ihà-an agé hen Espiritun Apudyus
way nìyachar an chitaaw amin. Ya an ihà-an agé hen anchi chataaw amin namnaméén
way awatén ah pegwana gapon nameleyan Apudyus an chitaaw way yachin mannanayun
way ataguwan. [5]Yag uray chuartaaw, an ihà-an chillu hen Apotaaw way hiyah Cristu. Ya
an ihà-an agé hen charan way ma-afurot ah metapyantaaw an Apudyus. Ya ihà-an agé hen
sinyar an chitaaw way yachi hen funyag. [6]Ya an ihà-an ah Apudyus way hiya hen ap-apon
hen aminay egad, ya hiya agé hen Aman hen aminay ommafurot. Ya hiya, wawà-acha agé
an chitaaw amin ya cha agén anchar an chitaaw amin.

Nankarakarase hen inidchat Apudyus ah katorongantaaw
1 Cor. 12:4-11

[7]An ihà-an tot-owa hen chataaw afuroton way hiyah Jesu Cristu. Ngém faén an ihà-anay
karase way kafaelan hen inidchatna an chitaaw way ommafurot, te wéhchin chitaawén
wachay wacha hen inidchat Jesu Cristu way kafaelan hen ihaihay tagu. [8]Nifafaggachi hen
anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén,

"Hen namfangchana ad uchu, chuar hen entàtaenna way farud, yag wacha agé hen
inidchatna way kafaelan hen aminay tatagu."

Yachi hen empasorat Apudyus ad namenghan. [9]Yag nokay agé hen laychénay aryén hen
anchi ekatnéén "namfangad ad uchu." Wat kapeletan way an ummale unna hen antoy lota
te pakay ekatnéén "namfangad ad uchu" nò. [10]Wat maid kasen nangamman nadchi no faén
yanggay ah Jesu Cristu way hiya hen anchi ummale hen antoy lota yag anat mamfangad
ad uchu-uchu. Wat hen halenonot nadchiyat, heno way lugarén nawawà-acha hiya.
[11]Ya chuar agé hen inidchatna way kafaelan hen tatagu ah katorongan hen ommafurot
an hiya, te enammaana hen tapena ah man-aposel, ya anat hen kafaelan hen tapena way
mangimfaga hen alen Apudyus way ekatchéén profeta. Ya inidchatna agé hen kafaelan
way i manginwarawag hen anchi ammayay chamag ya anat hen kafaelan way manalimun
hen anchichay ommafurot ya manudtuchu an chicha. [12]Hen gagaran Jesu Cristu way
nangidchat hen anchichay nankarakarasey kafaelan, ta wéhchin anchichay ommafurotén
wachay érégna way mangamma hen laychén Apudyus ah katorongan hen afurot hen
ihaiha amin hen anchichay kaman acharna. [13]Ta hen mekaman koma, matapyatapyan hen
innilataaw mepanggép hen anà Apudyus ingganah mapapchong koma hen afurottaaw
amin ya ta matang hen hamhamàtaaw ta komamantaaw amin an Jesu Cristu way antaaw
amin ammag aran hen anchi nenènong way hamhamàna. [14]Te no yachi hen mekaman
an chitaaw, faéntaaw tot-owa kaman ungunga way ammag naraka way ma-awis. Wat
achitaaw ammag cha ma-awis ah heno way kadchachato way mitudtuchu, ya achitaaw
agé ammag cha marokop hen anchichay manasilib way sabsafali hen chacha itudtuchu.
[15]Te hen ekamantaaw, antaaw ammag aryén yanggay hen katot-owaan hen anchichay
tatagu way ammag maid koma kétkétém ah miyahrang, yag achitaaw agé iyaningarngar
way mangimfaga ta antaawat an epàila hen layadtaaw. Te masapor komamantaaw an Jesu
Cristu hen aminay ekamantaaw te hiya hen urutaaw. [16]Ya hiya hen cha mangenmaneho
an chitaaw way penaka-acharna ta mehohoop hen aminay parten hen hiyachiy achar way
hen anchichay urat hen mamangchén. Wat no wéhchin parten hen acharén ammaana
hen ustoy fiyangna, pomegsa ya chumakar hen yachiy achar. Wat yachi koma hen
ekamantaaw way achar Jesus ta pomegsa hen tempoyugtaaw ya hen afurottaaw gapon
chataaw man-ahelennaychan.

Hen kafalewan hen ataguwan hen ommafurotan an Jesu Cristu
Rom. 6:1-14; Col. 3:5-17

[17]Wat hiyachi, hen itugun-o an chàyu way imfagan Apo Jesu Cristu an haén, masapor
achitaaw koma cha unuchun hen a-amman hen anchichay achi omafurot te chicha,
chacha torachén yanggay hen wachah hamhamàcha way maid poros sérfina [18]te ammag
helang hen hamhamàcha. Ya achicha agé mèawa hen ataguwan way idchat Apudyus te

achicha ma-awatan hen mepanggép an hiya. Yag hen achicha mangawatan, te anchag
cha epapelet way mangamma yanggay hen wacha an chicha. [19] Wat ammag naka-an hen
aminay fiincha ya chachaat agé iyuya hen heno way laychén hen acharcha way ammaan
way anchag pommasag ah heno.
[20] Ngém chàyu, faén metchi hen enacharyu mepanggép an Jesu Cristu. [21] Te chengngaryu
met hen mepanggép an hiya ya chayu agé torachén hen tot-owa way intudtuchuna. [22] Wat
yachi, masapor manchùganyu amin hen anchi laweng way gagangay way tenoradyu hen
cha-anyu omafurotan, te yachi hen karokopan hen acharyu ya hen manachael an chàyu.
[23] Ta ad uwan, masapor mafalewan hen hamhamàyu [24] way aranyu hen anchi ammayay
hamhamà way narpon Apudyus way kaman-ayu kasen niyanà ah fummuru way tatagu
way kommaman hen hamhamà Apudyus. Te hen anchi narpon Apudyus, nachachallos ya
nalilimpiyu.
[25] Wat hiyachi, masapor achitaaw chan kétkétem ta hen anchi tot-owa yanggay hen
iyale, te wéhchin chitaawat parten hen achar Jesus. [26] Yag no wachay omaningarngaran,
arwachan ta achi mamfalinchi ah fumasoryan. Ya achi agé mafalin unongon hen
aningarngar ingganah madhém ta achi koma mahen-awniyan yag naka-an. [27] Ya achitaaw
eparufus hen wayan Chumunyu way man-anchar an chitaaw. [28] Yag mag-ay ta wachay
manga-akaw, masapor etagayna ta anat an i mèlabfu ah ustousto ta wachay iyarana
ah masaporna yah etorongna hen anchichay makasapor ah torong. [29] Achitaaw agé
cha ar-aryén hen laweng ta hen aryéntaaw yanggayat hen anchi makatorong hen
anchichay mangngar ta achitaaw héphépén hen laweng ta an pomegsa hen hamhamàcha
mepanggép hen usto. [30] Ya achitaaw agé ammaan hen mangempatokar hen Espiritun
Apudyus, te hen Espiritun Apudyus way nìyachar an chitaaw, hiya hen markan Apudyus
way mangimfaga way enawan Apudyus chitaaw. Ya heno way tagu way wacha hen
Espiritun Apudyus an hiya, sigurachu hen kahara-ana ah pegwana. [31] Masapor achitaaw
unongon hen lommawengan hen hamhamà ya umat agé hen nanggatan. Etagaytaaw
agé hen aningarngar ya sosongel. Ya achi koma agé mafalin way mankapkapot ya
lawrawengén hen ifa [32] ta hen ekamantaaw koma, antaaw an man-ahe-ennanoh ya man-
ahesennég-ang ta hen ammay yanggay hen ammaantaaw hen ifataaw. Ya masapor agé
man-ahepennakawantaaw kaman hen namakawanan Apudyus an chitaaw gapon Jesu
Cristu.

5

Hen ekaman hen anchi nahelawan hen hamhamàna
Gal. 5:16-26; Fili. 2:12-18; Col. 3:5-17

[1] Chitaaw hen a-anà Apudyus way laylaychénay térén, wat hiyachi, masapor torachén-
taaw hen aminay hamhamàna te hiyan Amataaw. [2] Ya masapor agé man-ahelennayadtaaw
way kaman hen manlaychan Jesu Cristu an chitaaw. Te hiya, gapon layadna an chitaaw,
inidchatna hen acharna way matéy para an chitaaw way yachin ninchatonana hen
acharna an Apudyus yag naraychan tot-owa ah Apudyus hen hiyachiy enammaan Jesus.
[3] Gapo ta chitaaw hen tatagun Apudyus, achi koma mafalin way wacha hen man-am-
ameam ya hen mangammah laweng way chumagchagas ya aminay lenoroko way uray
hen mahaphapetan cha nadchi wat achi koma mafalin an chàyu. [4] Ya achitaaw koma agé
chan ale ah aggarémha way ale ya hen anchi nat-én hen mepayana ya umat agé hen maid
gutokna ya hen narafus way sos-oro, ta hen epaenghataaw koma, hen manyamanantaaw
an Apudyus. [5] Te hen anchichay tatagu way aggaisaw ya lenoroko hen a-ammacha,
sigurachu way achicha metape hen mantorayan Apudyus way hen-ama an Jesu Cristu.
Ya umat agé hen anchichay man-am-ameam ah egad te chicha, ancha cha apudyusén hen
kok-owa way yachin patigéncha yag faénat agé ah Apudyus. [6] Ilanyu ta achi chàyu cha
lokopon hen anchichay nan-asilib way mangaliyén faén tot-owa hen antoy imfagà. Te
gapo angkay hen hiyahay a-amma, wat harémén angkay hen anchichay achi omafurot hen
chusan Apudyus. [7] Wat achiayu cha miyah-ahrang hen kaman an cha nadchiy tatagu. [8] Te

ilanyu ngén, hen anchi ar-argawat helang agé hen hamhamàtaaw way maid innilataaw an
Apudyus. Ngém ad uwan, nahehellawan hen hamhamàtaaw gapon ommafurotantaaw an
Apo Jesus. Wat masapor iyafiintaaw hen nahelawan hen hamhamàtaaw [9] way hen kafud-
asanaat ammag nalimpiyu hen hamhamàtaaw ya hen mangammaantaaw hen tot-owa way
ammayén Apudyus. [10] Ya antaaw an acharén hen anchi mangemparaylayad an hiya ta
yachin ammaantaaw. [11] Ya achitaaw agé mètemfuruy hen a-amman hen anchichay tatagu
way achi omafurot way maid fanag hen chacha am-ammaan, ta antaaw an ammaan hen
usto ah kahelawan hen anchi laweng way a-ammacha. [12] Ya hen hiyachiy laweng way
chacha etaro way mangamma, wat uray hen mangaryanéén ammag afifiin way térén.
[13] Wat no mahelawan hen anchi laweng way chacha ammaan, kapeletan way achi metat-
aro yag narawag koma hen mangenlasinancha hen kenarawengna ta falewancha koma.
[14] Yag yachi agé hen cha itugun hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén,

"Chàyu way kaman nanasséy, fumangon-ayu
te kaman-ayu nanattéy, wat man-uchiayu
ta helawan Cristu hen hamhamàyu agé."

[15] Wat ar-arwachantaaw hen chataaw ekamkaman ta achitaaw ekaman hen anchichay
achi maka-awat hen usto te chitaaw, na-awatantaaw met hen usto. [16] Yag no wachay way-
ataaw way mangamma hen ammay, ammaantaawat ta achi pomegpegsa hen anchi laweng
way cha omam-améd hen chana ka-ammaan ad uwan. [17] Wat achitaaw wéwéngwéngén ta
antaaw an emamad way manganap hen laychén Apudyus.

[18] Achitaaw agé eparufus hen achar way mamfutang te ammag chumachaelchi. Ta
hen ekamantaaw, antaaw an eparufus hen Espiritun Apudyus way mamangchén hen
hamhamàtaaw. [19] Yag no man-ub-ufuntaawén chataawat agé iyale hen alen Apudyus ya
mankankanta agé ah manayawantaaw an hiya ya ah mangar-antaaw ah tugun. Ya antaaw
an laylayad way mankankanta way chataaw agé ham-éham-én hen laychénay aryén. [20] Yag
gapon Apo Jesu Cristu, antaaw agég manyayaman an Amataaw way Apudyus, uray heno
way ma-ammaan.

Hen mitugun hen hen-ahawa
Col. 3:18-19; 1 Ped. 3:1-7

[21] Wéhchiyén masapor epafafana hen acharna hen ifana te yachi hen mail-an hen
mangempafafaantaaw hen achartaaw an Jesu Cristu. [22] Chàyu way finufae, masapor
epafafayu hen acharyu hen anah-ahaw-anyu way kaman hen chayu mangempafafaan
hen acharyu an Apo Jesus. [23] Te hen larae, hiya hen urun hen ahawana way kaman
hen nan-uruwan Jesu Cristu hen aminay ommafurot, ya ah Jesus, henara-ana amin hen
anchichay ommafurot way niyalig ah acharna. [24] Wat hiyachi, kaman hen mangafurotan
hen ommafurot an Jesu Cristu, wat kaman koma agéhchi hen mangafurotanyu way finufae
hen anah-ahaw-anyu.

[25] Ya chàyu agé way lenarae, masapor laylaychényu hen anah-ahaw-anyu way kaman
hen nanlaychan Jesu Cristu an chitaaw way ommafurot an hiya, te ah Jesus, anggay hen
layadna an chitaaw, inidchatna hen acharna way matéy [26] ta mamfalinéna chitaaw ah maid
fasfasorna an Apudyus way gapon nangurahana hen fasortaaw hen nangafurotantaaw
hen enalena. [27] Enammaan Jesu Cristuchi ah mangen-awaana an chitaaw way ammag maid
fasfasortaaw ya maid amin guhguhawtaaw ta ammag ammay hen mangil-ana an chitaaw
ya hen mangar-ana an chitaaw. [28] Wat chàyu way larae, masapor kaman agéhchi hen
manlaychanyu hen anah-ahaw-anyu way kaman chillu hen manlaychanyu hen acharyu,
te hen ahawayu hen kaman pétén hen acharyu. Wat heno way manlayad hen ahawana,
chana agé laychén hen acharna, [29] ya maid ménat chillu tagu ah achi manlayad hen
acharna, te pakay chana panganén ya chana halimunan nò. Yag yachi agé chillu hen cha
ekaman Jesus way annag hahallimunan chitaaw way acharna ya laylaychéna chitaaw [30] te
chitaaw hen parteparten hen acharna. [31] Yachi hen fanag hen anchi nesosorat way alen
Apudyus way ekatnéén,

"No omahawa hen larae, taynana hen chàcha-arna yag enteponna hen ahawana way yachi
hen mamfalinancha ah ihà-an way achar."
32 Chakar hen laychén nadchiy aryén ya naunig te hen ma-awatà, ahapéna agé ah Jesu
Cristu ya amin hen anchichay ommafurot an hiya. 33 Ngém wacha chillu hen keyaryana hen
hen-ahawa hen antoy lota, te hen larae, masapor laylaychéna hen ahawana way kaman
hen manlaychana hen acharna. Ya hen fufae agé, masapor iyafiinna hen ahawana.

6

Hen mitugun hen a-anà ya hen chinàcha-ar
Mar. 7:10; Col. 3:20-21

1 Chàyu way a-anà, masapor afurotonyu hen chinàcha-aryu te yachi hen nenènong way
a-amman hen anchi ommafurot an Apo Jesus. 2 Ya yachi chillu hen inyurchin Apudyus
way ekatnéén, "Masapor rispituwényu hen chinàcha-aryu." Ya yachi paat agén anchi pés-
éy orchin Apudyus way wacha hen gungguna no afuroton 3 te empostan Apudyus way
mangaliyén, "No afurotonyuchi, ammay hen ataguwanyu hen antoy lota ya marakay-ayu
ya an-ayuwat matéy."
4 Chàyu way chinàcha-ar, achiyu ammag cha pa-aningarngarén hen a-anàyu hen
manugunanyu an chicha, ta anyu an amhiwén chicha ya disiplinéén chicha. Ngém hen
ekamanyu, kaman hen cha ekaman Apo Jesus an chitaaw.

Hen mitugun hen alepan ya hen nangen-alepan
Col. 3:22–4:1

5 Chàyu way alepan, masapor iyam-ammayu way mangafurot paat hen anchichay
nangen-alepan an chàyu ya iyafiinyu agé chicha way hen ekamanyu, afurotonyu chicha
way maid lawraweng ah hamhamàyu way kaman ah Jesu Cristu paat hen chayu afuroton.
6 Ya faén agé yanggay hen mangi-il-ancha an chàyu hen mangammaanyu hen usto te no
yachi, an yanggay hen machayawanyu hen chayu anapén. Ta hen ekamanyu koma, anyu
an ammaan hen acharyu ah kaman alepan Jesu Cristu way ahelaylayad way mangamma
hen laychén Apudyus. 7 Ya layyalayyad-ayu koma agé way mangamma hen heno way
mepa-amma an chàyu te hen katot-owana, faén yanggay tatagu hen nangen-alepan an
chàyu te ah Apo Jesu Cristu agé. 8 Yag innilataaw met way heno way ammay way ammaan
hen tatagu way uray alepan ono faén, gunggunaan Apudyus amin.
9 Ya chàyu agé way nangen-alepan, masapor e-ènongyu agé hen ekamanyu. Achiyu cha
ég-égyatén hen anchichay alepanyu. Te innilayu chillu way chitaaw amin way uray alepan
ono ap-apo, an ihà-an hen Apotaaw ad uchu. Ya hiya, achina angkay epohowan hen tatagu,
uray heno hen kasasa-adna.

Hen anchi armas way idchat Apudyus
Rom. 13:12; Col. 1:13; 1 Tes. 5:8; Heb. 4:12

10 Hen anongoh way ifagà an chàyuwat masapor epapatetaaw way mangamma amin
hen laychén Apudyus way hen kafaelantaaw way mangamma, faén chillu chitaaw hen
marpowana te marpo hen mannakafalin Apo Jesu Cristu way wawà-acha an chitaaw. 11 Ya
masapor iya-armastaaw hen amin anchichay armas way ini-idchat Apudyus ta wachay
ekamantaaw way mangafà an Chumunyu way ammag narokkop. 12 Te ah katot-owana,
faén tatagu hen kafusortaaw te hen anchichay egachay chumunyu ya ongtan ya hen amin
anchichay achi maila way wachan mannakafalinna, te chicha hen cha mangentoray hen
tatagun antoy lota way ammag ngéngét hen hamhamàcha. Chichachi hen kafusortaaw
way chataaw gufatén. 13 Wat hiyaha hen masapor iya-armastaaw hen amin anchichay
kaman armas way ini-idchat Apudyus an chitaaw. Ya usaréntaaw chachi way mangufat
hen kafusortaaw ta achitaaw paat ma-afà no umchah hen laweng, ta no marpas hen anchi
gufat, manga-afàtaaw chillu.
14 Wat antaaw ammag mansasaggana way kaman sorchachu way hen sorchachu,
wat masaporna hen kénégay sentoron. Wat hen kaman esentorontaawat hen anchi
mangaryantaaw hen ammag tot-owa paat way maid kétkétém. Ya hen iha agé, masapor

hen sorchachu hen hapar hen paragpagna. Wat hen kaman ehapartaawat hen a-
ammataaw way ammay ya nalimpiyu. [15] Yag hen kaman esasappatostaaw agéat hen
mansasagganaantaaw way mangimfaga hen anchi ammayay chamag mepanggép hen
mètempoyugan an Apudyus. [16] Yag masapor agé é-égnanantaaw hen afurottaaw an Jesu
Cristu te yachi hen kaman arahagtaaw. Te no manokchuntaaw hiya, mahaparantaaw
hen heno way aggaégyat way eposet Chumunyu an chitaaw way kaman cha gumilab
way say-ang. [17] Ya hen kaman agé helmettaawat hen nanara-an Jesu Cristu an chitaaw,
te yachi hen mahaparan hen hamhamàtaaw. Ya antaaw agég ehehèat hen anchi fangid
way inidchat hen Espiritun Apudyus way hiyachi hen alen Apudyus. [18] Masapor agé
way chataaw manluwaluwaru way uray heno way mekamanén chataawat manchawat
ah torong Apudyus way chataaw agé torachén hen itudtuchun hen Espirituna hen
manluwaruwantaaw. Yag antaaw agég epapate way manginluwaluwaru hen aminay
ommafurot. [19] Yag etapeyu agé haén hen manluwaruwanyu ta epahpahmà Apudyus hen
ustoy aryê no mawayanà way man-ale. Ya chawatényu agé ta achiyà émég-égyat way
mangimfaga hen anchi ammayay chamag way iggay ma-ammuwan ingganad uwan. [20] Te
yachi chillu hen chà enkamkaman way penaka-achar Apudyus yag yachiyat agé hen
nifaruchà. Wat iluwaruwanà koma ta anà ammag cha tomorotorod way mangentoroy hen
anchi impiyar Apudyus an haén.

Hen anongoh way imfagan Pablo

[21] Yachi yanggay hen ifagà, ngém achi fali te naway way umalehna ah Tikico way napateg
way sonodtaaw te natalek way mansérfi an Apo Jesus. Wat egad hiya way manaphapet an
chàyu amin hen mepanggép an haén. [22] Yachi paat hen gagarà way mangempale an hiya
ahna, ta haphapeténa hen mepanggép an chànihto ya ta epas-émna agé hen hamhamàyu
amin.

[23] Wat hiyachi, chàyu way sosnod way ommafurot, hen chawatê an Amay Apudyus ya
Apo Jesu Cristu, wat ta papannohoncha hen hamhamàtaaw amin ya ta pomegsapegsa hen
afurottaaw ya umat agé hen chataaw man-ahelennaychan. [24] Wat ta totollongan chitaaw
amin an Apudyus, amintaaw way maid péppég hen layadna an Apo Jesu Cristu. *Haén ah
Pablo.*

Hen sorat Pablohen anchichay
iFilipos

Nifafarud ah aposel Pablo ad Roma (Aposel 28:30) hen nanoratana hen tatagud Filipos hen anchi tawén way 62 way hen antoy Filipos, fabréy ad Macedonia way yachin nanginyapetan Pablo gapon empahelap Apudyus an hiya (Aposel 16:9-40). Wat nametlo hen émméyan Pablohchi way i nantudtuchu ya chuar hen ommafurot way napegsa agé hen afurotcha. Ya amchan agé hen layad Pablo an chicha te tàén anchag publi way térén, chachaat chillu epéépééy hen etorongcha an hiya. Yag hen nangngarancha hen nifaruchana, kasencha agé empééy hen torongcha.

Wat hen pontos hen yatoy sorat wat yaman gapon torongcha ya hen sém-éman hen afurotcha.

1 Haén ah Pablo ya antoyan agéh Timoteo way chàni hen chan sérfi an Jesu Cristu. Wat antoyan hen soratni way metongpar an chàyu amin way tatagun Apudyus ahnad Filipos gapo hen ommafurotanyu an Jesu Cristu ya umat agé chàyu way cha memponponò ya chàyu agé way cha manorong an chicha.
2 Wat ta totollongan chitaaw amin an Amataaw way Apudyus yah Apo Jesu Cristu, ya ta papannohoncha agé hen hamhamàtaaw.

Hen chawat Pablo para hen anchichay iFilipos
Rom. 1:8-15; 1 Cor. 1:4-9; Efes. 1:15-23; Col. 1:3-14

3 Anà ammag manyaman an Apudyus hen aminay chà manmanma-an an chàyu,
4-5 te nanepod hen pés-éy ommafurotanyu an Jesu Cristu ingganad uwan, anyug cha
torotorongan haén way manginwarawag hen anchi ammayay chamag. Wat amin hen
manginluwaruwà an chàyuwén ammag amchan hen laylayad-o. 6 Ya sigurachuwà agé
way halenonoton Apudyus hen afurotyu, te hiya chillu hen nangempahpahmà hen pés-
éy ommafurotanyu. Wat annag etotoroychi ingganah kahènachan hen mamfangchan Jesu
Cristu.
7 Nenènong way yachi chillu hen hamhamào an chàyu te napateg-ayu paat an haén way
an-ayug cha melak-am hen aminay torong Apudyus an haén. Te cha-ayu mìligat hen antoy
nifafalluchà ya kaman agé hen anchi nawawayyaà way manàchég hen anchi ammayay
chamag ya hen chà nangempapegsaan hen afurot hen tapena. 8 Innilan Apudyus hen ka-
amchan hen enayù an chàyu ya hen layad-on chàyu, te kaman ménat hen layad Jesu Cristu
an chitaaw.
9 Wat hen chawatê an Apudyus, ta an komag pomepegsa hen ekamantaaw way man-
ahelennayad, ya ta matapyatapyan agé hen ma-awatantaaw mepanggép an Apudyus,
ya antaaw agég lomaeng way mangenlasin hen aminay tot-owa. 10 Te no hiyachi,
kapeletan way afunantaaw hen anchi nenènong paat, ya achi chitaaw agé pafasoron hen
mamfangchan Jesu Cristu te ichahan chitaaw way nachachallos. 11 Wat antaaw an ammaan
yanggay hen anchi usto way ammayén Apudyus way ah Jesu Cristu yanggay hen gapona
ah ka-ammaan cha nadchi, ya hen kahalenonotanaat hen kachayawan Apudyus ya hen
mepàil-an hen kaenammayna.

Ah Jesu Cristu chillu hen pontos hen antoy ataguwan
1 Cor. 4:16–5:10

12 Chàyu way sosnod, awni yag ekatyuwén magat matepéd hen miwarawagan hen anchi
ammayay chamag gapon amin antoy nepasamak an haén. Ngém masapor ma-awatanyu
way faénat angkay, te an cha tomorongchi hen miwarawagana. 13 Te ilanyu ngénat,
nanchinngar amin hen antochay sorchachun Are ya umat agé hen amin antochay tapen
hen tatagu way maid kasen nifaruchà no faén yanggay hen chà mansérfiyan an Jesu
Cristu. 14 Ya gapo agé hen antoy nifafalluchà wat ammag senésém-ém hen hamhamà hen
kachùran hen anchichay sosnodtaaw an Apo Jesus yag naka-an hen égyatcha yag chachaat
agé tomorod way manginwarawag hen alen Apudyus.

[15] Manowat te hen katot-owana, nat-én hen ganchat hen tapena, te ah apéscha yanggay
an haén hen chacha mangempagngaran hen mepanggép an Cristu, te laychénchay men-
lahyan an haén. Ngém wachacha chillu hen tapena way ustousto paat hen ganchatcha, [16] te
chicha, gapon layadcha an haén ya anchaat iwarawag, te na-awatancha way emparufus
Apudyus hen antoy nifaruchà ah manàchégà an hiya ahto. [17] Waman hen anchichay
tapena, nat-én tot-owa hen ganchatcha mepanggép an Cristu, te hen machayawancha
yanggay hen chacha anapén. Ya hen ekatcha agé, ta an koma machismaya hen hamhamào
ahtoh pagfaruchan hen chà mangngaran hen chacha ammaan. [18] Ngém haén, ana-at
angkay ammag laylayad. Te tàén ud-ay laweng ono usto hen ganchatcha non anchaat paat
cha iwarawag ah Jesu Cristu te yachi chillu paat hen cha mangemparaylayad an haén.
[19] Yag chaà chillu lomaylayad te innilà way gapon luwaruyu ya hen torong hen Espiritun
Jesu Cristu wat ah pagsaya-atà chillu hen halenonot amin hen antoy na-ammaan an haén.
[20] Ya hen manlaychà paat way manchinlà ah Apudyus, wat ta maid koma am-ammaà
ah kafiinà an hiya, kaskasen ad uwan, ya ta ammag humihiyya koma hen torod-o way
mangempachayaw an Jesu Cristu, tàén matéyà ono matataguwà non anat paat hiya hen
machayaw gapon haén. [21] Te maid chillu kasen pontos hen matatagguwà no faén yanggay
hen kachayawan Jesu Cristu. Yag non an umat yag anà an matéy, kaskasen hen ammayna
te éméyà paat an hiya. [22] Waman no matataguwà, mafalin agé etoroy-o hen antoy nipiyar
an haén. Wat nokay lawa hen piliyê nò, ay hen matéyà ono hen matatagguwà. Achiyà
chillu makefaga no heno hen am-ammay, [23] te an-og laychén amin. Te ilanyu ngén, hen
laychê paatat taynà hen antoy lota ta éméyà an Jesu Cristu way yachi chillu hen ka-a-
ammayan. [24] Ngém ah pagsaya-atanyu te kasaporanyu haén, un-unnina ménat no anà an
matatagu ta achiyà matéy ad uwan. [25] Wat gapon chàyu, sigurachuwà way achiyà matéy
te masapor mì-i-iggawà an chàyu ta matapyatapyan hen afurotyu ya ta omam-améd hen
laylayadyu. [26] Yag no umaliyà ahnaat kapeletan way komaskasen hen manayawantaaw an
Jesu Cristu.
[27] Ngém sosnod, uray heno way mekaman an haén, masapor koma iyafiinyu hen anchi
chataaw afuroton mepanggép an Jesu Cristu. Ta uray no maka-aliyà ahna ono achiyà,
changrê koma way an chillug chinuchumgat hen afurotyu yag nantetempoyug-ayu amin
way mangempapate way manàchég hen anchi ammayay chamag way chataaw afuroton.
[28] Achiayu agé cha émégyat hen anchichay cha komontara an chitaaw, te hen anchi achiyu
émégyatan an chichaat yachi hen manot-owaancha way ma-afàcha ya machusacha. Te
chàyu, mangafà-ayu te ah Apudyus chillu hen manatàchég an chàyu. [29] Te ilanyu ngén,
ninidchat an chitaaw hen wayataaw way omafurot an Jesu Cristu ah kachayawana.
Ngém faén yanggay hen ommafurotanyu hen ninidchat, te uray hen mapaligatanyu ah
kachayawana agé. [30] Wat cha-ayu tot-owa metape an haén way mapaligatan gapon Jesu
Cristu way yachi chillu hen anchi innilayu way napaligatà hen anchi ar-argaw, ya chayu
agé chillu changrén way yachi hen cha mekaman ad uwan.

2

Hen kenangaton Jesu Cristu ya hen anchi nampafafaana
Rom. 15:1-4; 2 Cor. 8:9; 1 Ped. 5:5-7

[1] Sosnod, hen nelarammongantaaw an Jesu Cristu, wat yachi hen cha mangempas-
ém hen hamhamàtaaw, ya hen layadna an chitaaw, yachi agé hen cha mangay-ayu an
chitaaw. Ya gapo agé hen nètempoyugantaaw hen Espiritun Apudyusat chataaw man-
ahelennayad ya chataaw agé man-ahesennég-ang. [2] Wat gapo ta ma-awatanyu amin
cha natto, tapyatapyanyu koma hen layad-o way hen ekamanyu, anyug tétérnén way
mantetempoyug ya man-ahelennayad way an umahà-an koma agé hen hamhamàyu. [3] Yag
uray heno way ammaanyu, faén koma ah mepangatowan hen acharyu ono ah mampahih-
iyaanyu. Ta hen ekamanyu koma, wéchiyén epafafana hen acharna ta ihaihéén ifilangna
hen ifana ah nangatngato no hiya. [4] Wat antaaw anapén hen pagsaya-atan hen ifa ta faén
yanggay hen pagsaya-atan hen achar.

[5] Antaaw ammag torachén hen anchi hamhamà Jesu Cristu ah manhamhamàtaaw [6] way hiya,
Tàén no kapachongnah Apudyus, iggayna chillu epapelet way mamangchén hen kena-
apudyusna, [7] te annag enhàfa hen kenangatona yag namfalin ah tatagu way kaman
an chitaaw ya annag enammaan hen acharna ah fafà-arén Apudyus. [8] Yag angkay
namfalin ah tatagu, empafafana hen acharna way manga-abfurot an Amana, tàén
yachin inyatéyna hen nelansaana hen koros. [9] Wat yachi hen nangempangatowan
Apudyus an hiya ah kangatowan way ad uwanat maid mepachongan hen kenan-
gatona. [10] Wat umchah hen ag-agaw way amin hen egad way ini-inggaw ad uchu
ya hen lota, uray hen anchichay natéy ya hen cha-an, ya uray hen anchichay maila
ya hen anchi achi, maid achi mampalentomang hen henagong Jesus way manayaw
hen kenangatona. [11] Yag maid agé achi mangimpudnu way ah Jesu Cristu hen Ap-
apon hen egad ah machayawan Amataaw way Apudyus.

Epapate hen afurot an Apudyus
Mat. 5:14-16; Efes. 5:1-20; 1 Juan 1:5-7

[12] Hiyachi, chàyu way sosnod way laylaychê, tot-owa way anyug ena-abfurot hen aminay intugun-o hen nì-iggawà an chàyu, wat kaskasen koma ad uwan hen antoy kamaid-o way masapor mangachidchéényu. Ta anyu yanggay ammag epapate way mangamma amin hen laychén Apudyus way ririspituwényu hiya ya émég-égyat-ayu way manlabseng hen laychéna ah kahara-anyu. [13] Wat wawà-acha chillu ah Apudyus way man-anchar an chàyu ya mangidchat hen layadyu ya hen kafaelanyu way mangamma hen laychéna.

[14] Sosnod, uray heno way chataaw ammaan, antaaw ammag ammaan way achitaaw chan ngayutongot ya achitaaw agé chan sosongel [15] ta antaaw ammag amma-ammay way maid koma wayan hen tatagu way mangempafasor an chitaaw ya ta maid kachumsekantaaw way a-anà Apudyus, tàén niya-ahrangtaaw hen tatagun antoy lota way ammag amchan hen kenarawengna. Ta kamantaaw hen cha homelaw way taraw way cha manelaw hen tatagu hen antoy lota. [16] Te hen anchi alen Apudyus way chataaw iwarawag, yachi hen managu an chicha ah ataguwancha ah ing-inggana. Wat no kaman hichi hen chayu ammaan, anà ammag laylayad ah pegwana no umchah hen mamfangchan Jesu Cristu, te chàyu hen kail-an hen kenasérfin hen anchi aminay chà enammaan.

[17] Yag non anà an pédtén ahto ad uwan, anà ammag laylayad way mangidchat hen ataguwà an Apudyus ta etapèchi hen afurotyu way kaman chayu ichaton an hiya. Te anà ammag laylayad gapon chàyu. [18] Ya chàyu, cha-ayu agé koma mèlaylayad an haén, tàén no matéyà.

Hen mepaligwatan cha Timoteo an Epafrodito
Apos. 16:1-4

[19] Hen ekat-o, no eparufus Apo Jesusat achi mafayag yag empalè ah Timoteo ahna way i mangila an chàyu, ta chamagê koma no henon én-énnén hen afurotyu ah sém-éman hen hamhamào, [20] te ah Timoteo, hiya yanggay hen cha mamateg an chàyu way kaman hen antoy chà mamatigan an chàyu. [21] Te amin hen antochay tapena, hen pagsaya-atancha yanggay hen chacha hamham-én way anchag inwalin hen ma-ammaan way para an Jesu Cristu. [22] Waman ah Timoteo, innilayu met hen kenapategna an haén, te an-anig kaman hen-ama way chan tentennorong hen chani manginwarawagan hen anchi ammayay chamag. [23] Wat hen ekat-o, no maila hen mifanagà, epaligwat-o hiya. [24] Yag cha-at chillu namnaméén way gapon Apo Jesus, meparufusà ta achi koma mafayag yag uray agé haénat umaliyà ahna.

[25] Yag antoyan agé hen sonodtaaw way ah Epafrodito way empaleyuhto way i manorong an haén ah heno way masapor-o. Kaman tot-oway sonod-o hiya te ifà way kaman agé sorchachun Apudyus. Ngém hen hamhamào, ekat-owén ammay ménat no epahàyat-o hiya ad uwan [26] te amchan hen enayuna an chàyu amin, ya kaskasen te chengngaryu ano hen nansaketana. [27] Ya amchan tot-owa hen senaketna te tég-angay matéy. Ngém kena-asiyan Apudyus hiya yag kena-asiyanà agé te gumminang hen saketna. Te non an natéyat

ammag nahéphép hen hamhamào ya hen ligat-o. [28] Wat gapon hiyachi, kaskasen hen
layad-o way mangempahàyat an hiya ad uwan ta ilanyu paat ta kasen lomaylayad hen
hamhamàyu. Te no lomaylayad-ayu, yumagpaw hen manhamham-à ya anà agé ammag
lomaylayad. [29] Wat epadchayu hen layadyu an hiya no homàyat te sonodtaaw chillu gapon
Apo Jesus. Yag masapor chillu antaaw ammag ifiin hen aminay tatagu way kaman an hiya.
[30] Te hiya, tég-angayna iyatéy hen chana mangammaan hen laychén Jesu Cristu, te annag
inyanggayan hen ataguwana ah manorongana an haén way yachi chillu hen enkamanyu
way tommorong non an chàyu hen wacha.

3

Hen tot-oway ammayén Apudyus
Rom. 2:28-29; 3:28; 1 Cor. 15:9-10; 2 Cor. 11:18-31

[1] Wat hiyachi sosnod, hen ifagà an chitaaw aminat, antaaw ammag lomaylayad gapon
nelarammongantaaw an Apo Jesu Cristu. Achì solsoletan way kasen mangimfaga an cha
natto an chàyu te masapor paat ma-awa-awatantaawto. [2] Masapor ar-arwachanyu paat
hen anchichay ammag térénay tatagu way cha mangempapelet way egad ano mamarkaan
paat hen achar ya antaawat ano metape an Apudyus. Te chichachiy lawengay tatagu,
ancha yanggay an laychén way fuma-ag. [3] Yag faén chilluchi hen sinyar hen tot-oway anà
Apudyus. Wat faén chicha hen tot-oway anàna te hen tot-oway anà Apudyusat chitaaw
way cha manayaw an hiya gapon torong hen Espirituna, chitaaw way cha manginchayaw
an Jesu Cristu ya chataaw agé manokchun hiya yanggay way achitaaw manokchun hen
anchi pàpàila way a-amma ah manorachan hen orchin. [4] Te non an umat yag wachay
mangaliyén manokchuna hen nanorachana hen orchin, an-o angkay ammag enlarahyan
hiya, te maid iggay-o enammaan. [5] Te ilanyu ngénat haén, gana-à paat an Jacob way
nan-Israel way ommapet an Benjamin. Ya hen anchi ma-awaru way ag-agaw-o way
niyanà, wat namarkaan agé hen achar-o wat anà ammag tenten way Judio way Judio amin
hen anap-ò. Ya mepanggép hen manorachan hen orchin Apudyus, haén met agé hen
ihay Fariseo way kaestrektowan way manorad hen amin. [6] Ya ah nangempapatiyà way
nanorot hen gagangayni way Judio, chuar hen penap-aligatà hen anchichay nanaynan
an nadchi way ommafurot an Jesus. Ya maid agé nepafasorà mepanggép hen orchin
Moses te maid lenabrabseng-o. [7] Ngém ad uwan, amin hen anchichay chà nanchinlan hen
anchi ar-argaw, na-awatà way ammag maid peet etot-orongna ah metapyà an Apudyus,
wat an-og inyanggayan amin chachi ah manhagongà yanggay an Jesu Cristu. [8] Ya faén
agé yanggay anggaychi hen inyanggayà te uray hen aminay napateg an haén hen anchi
pés-éyna, te wadwadcha way térén hen antoy neteponan hen hamhamào an Jesu Cristu
ya hen nangapowà an hiya. Wat an-o yanggay ammag ifilang ah nifasora hen aminay
enammaà hen anchi ar-argaw ah somorotà an Jesu Cristu ad uwan [9] ta melarammongà
yanggay an hiya. Wat ad uwan, achì manchinlan hen kaenammay-o gapo hen nanorachà
hen orchin Moses. Te hen kaenammay-o ad uwan, yachi hen inidchat Apudyus an haén
gapo hen ommafurotà an Jesu Cristu. Te yachi chillu hen idchat Apudyus hen heno way
omafurot an Cristu. [10] Wat hen laychê paat ad uwan, ta ma-awa-awatà paat amin hen wacha
an Jesu Cristu ah komamanà an hiya, ya ta malènà koma agé hen mannakafalinna way
nepàila hen nan-uchiyana. Ya hen hamhamào ad uwan, uray mapàgangà way kaman hen
napàgangana, ya uray matéyà way kaman hen inyatéyna, non ana-at paat komaman an
hiya, [11] ta éhéd yag man-uchiyà agé way kaman hen nan-uchiyana ta mètaguwà agé an
hiya.

Masapor epapate way omafurot ah ing-inggana
Apos. 20:24; Heb. 12:1-2; 2 Tim. 4:7-8

[12] Sosnod, achì ekatén anà ammag ammay way looh nepachong hen hamhamào hen
hamhamà Jesu Cristu. Ngém chà pachasén paat ah kafaelà way mangamma hen laychéna
te yachi chillu hen ganchatna way namele an haén ah mantataguna. [13] Sosnod, achì agé
ekatén enammaà amin hen anchi laychén Jesu Cristu, ngém hen chà ammaan, an-og

cha aliw-an amin hen anchi narpas way na-ammaan ta umahà-an hen hamhamào way
mangamma hen anchi cha-an. [14] Wat an-og epapate way mangamma hen laychén Apudyus
te yachi met hen kagunggunaan ya hen anchi gunggunaat hen mètaguwan an hiya ad uchu
gapo hen enammaan Jesu Cristu.
[15] Wat amintaaw way chinuchumgat hen hamhamàna an Jesu Cristu, kaman agéhchi
koma hen hamhamàtaaw. Ngém mag-ay ta wachay achi mangafun ah tapena, awniyat
torongan Apudyus hen hamhamàna ta tomepon chillu. [16] Ngém uray ta yachi, masapor
chillu ihaihéén ammaana paat hen innilana way laychén Apudyus an hiya.
[17] Sosnod, anyu komag torachén haén. Ya elasinyu koma agé hen anchichay cha
manorad an haén ta hen chani ekaman, yachi koma agé hen ekamanyu. [18] Te tot-owa
angkay hen anchi imfagafagà chillu an chàyu hen anchi ar-argaw, ya anà ammag chan
luruwa way kasen mangimfaga way wachacha hen tapena way anchag cha ammaan hen
acharcha ah kafusor Jesu Cristu gapon chacha ekamkaman, te anchag cha lakrakéén
hen natéyana hen koros. [19] Wat chicha, ancha angkay ammag metap-ar, te ammag hen
laylaychén hen acharcha yanggay hen chacha afuroton. Yag heno agé way afifì-inén
yachiyat agé hen laychéncha paat way epàila. Yag hen antoy lota yanggay agé hen
péppég hen chacha hamham-én. [20] Waman chitaaw, ad uchu hen ustoy fumabréyantaaw
ya chataaw agé ahopan hen mamfangchan Apotaaw way Jesu Cristu way nangenharà an
chitaaw, te umale way marpod uchu way i mangayag an chitaaw. [21] Yag hen hiyachi,
mamfalinéna hen antochay kaségség-ang way achartaaw ah kaman hen kaenammay hen
acharna. Ya kafaelana agé way mangamma, te ah mannakafalinnaat maid achi mafalin an
hiya, te uray hen man-ap-apowana hen egachay wachéén mafalinna.

4

Hen tapen hen intugun Pablo
Mat. 6:25-34; Col. 3:1-2; 1 Tes. 5:16-18; Col. 3:1-2

[1] Wat hiyachi, chàyu way sosnod way laylaychê, wat chàyu hen cha mangemparaylayad
an haén. Ya chàyu agé hen chà ichayaw hen tapena, ya an agég pararo hen enayù an chàyu.
Wat anyu paat ammag epapate way mangamma amin hen laychén Apo Jesu Cristu.
[2] Chàyu way inin-ina way cha Erodias an Sintike, panga-aseyu paat ta mankenna-
awatan-ayu te masosnodtaaw chillu gapo hen ommafurotantaaw an Apo Jesus. [3] Ya
hen ifagà agé an heay ifà paat way cha mèamma an haén hen antoy alen Apudyus,
torongam paat chicha te ancha tot-owag empapate way tommorong an haén hen chà
nanginwarawagan hen anchi ammayay chamag way kaman agé an Clemente ya umat
agé hen anchichay tapena. Yag tàén cha-an-o engadnan chicha amin hen antoy sorat-
o, ensosorat chillu Apudyus chicha amin hen anchi libnuna way mangimfaga hen mètagu
an hiya ah ing-inggana.
[4] Hen ifagà an chàyu amin, antaaw ammag lomaylayad ah ing-inggana gapon nelaram-
mongantaaw an Apo Jesu Cristu. Wat ta epegwà agéy mangimfaga way antaaw yanggay
ammag lomarayyad.
[5] Masapor epàilataaw hen anoh hen egachay tatagu te tég-angay tot-owa hen mam-
fangchan Apo Jesus. [6] Ya achitaaw agé cha machanchanagan ah uray heno, ta antaawat
iyam-amma way mangimfaga hen amin an Apudyus way manginya-agwa agé hen yaman-
taaw an hiya. [7] Te no yachiyat, panohon Apudyus hen hamhamàtaaw way maid kepaniyan
hen ekamanna way mamanoh. Ya maid agé makachachael hen hiyachiy napanohan hen
hamhamàtaaw gapon Jesu Cristu.
[8] Wat hen anongoh hen esorat-o an chàyu way sosnod, wat mepanggép hen hamham-
éntaaw. Masapor arantaaw yanggay hen tot-owa ah manhamhamàtaaw ya hen anchi
ammay ya hen anchi nalilimpiyu. Ta hen anchi i-inggaw ah hamhamàtaawat hen
anchi nacharos ya hen anchi ifilang Apudyus ah usto ya hen anchi omenparaylayad.
Achiyu haham-én hen laweng ta hen anchi omenpa-ammay ah hamhamà, chichachi hen
haham-ényu. [9] Ya amin way enacharyu an haén way innilan man hen matayu ono hen

chengngaryu, yachi koma hen chayu amma-ammaan. Yag ah Apudyus way mamapanoh hen hamhamàtaaw, achina agé iyang-anggayan chitaaw.

Hen yaman Pablo gapon torongcha
2 Cor. 8:1-15; 9:1-15; 11:9; 12:10

10 Pararo hen laylayad-o ya chaà agén yaman an Apo Jesus te tàén nafayag, kasenyu
inidchat hen torongyu ah mangempàil-anyu hen layadyu an haén. Manowat te achì
ekatén naliw-anyu haén, te an yanggay maid wayayu way mangempàila hen hiyachiy
layad. 11 Ya achì agé cha aryénto ah lilì gapon kenakorang hen masapor-o te ah katot-
owana, inluwam-o way ammag mamapnek ah uray heno way wacha an haén. 12 Napachas-
o amin hen egad way uray hen makorangan ya hen sommobraan hen egad way masapor
hen tatagu. Wat ad uwan, uray heno way mekaman an haén, anà chillug mamapnek, tàén
hommehennaangà ono anà an nanabhug. Wat maid agé lilì, tàén ammag maid masapor-
o ono an homahawar. 13 Maka-anohà ah uray heno gapo hen torong Jesu Cristu way cha
mangempapegsa an haén. 14 Ngém saramat paat chillu te chakar hen torongyu hen antoy
ligat-o.
15 Chàyu way iFilipos, innilayu way chàyu yanggay hen nanorong an haén hen anchi
layaw-o hen anchi provinsiyan hen Macedonia hen anchi pés-éy nangintudtuchuwà
hen anchi ammayay chamag. Iggayà torongan hen anchichay ommafurot hen tapenay
fabréy, te chàyu yanggay hen nangidchat hen aminay masapor-o ah nìyammaanyu an
haén. 16 Ya namegwayu agé empale hen torongyu an haén hen kawad-à ad Tesalonica.
17 Mampasaramatà hen aminay torongyu an haén, ngém faén chilluchi hen chà agawaan
an chàyu, te an kaskasen hen layad-o te gunggunaan chàyu an Apudyus gapon cha nadchi.
18 Wat ad uwan, gapo hen amin way empa-arayu an Epafrodito, maid nakorangà te an
hommawar. Yag hen hiyachiy inidchatyu, faén yanggay haén hen nangidchatanyu te
kaman inchatonyu aminchi an Apudyus wat nemparaylayad agéchi an hiya. 19 Ya ah
Apudyus, maid mepachongan hen kafinaknangna, wat gapon Jesu Cristu, annag ilibli way
mangidchat an chàyu hen aminay masaporyu. 20 Wat antaaw ammag chachayyawén ah
Amataaw way Apudyus ah ing-inggana way maid péppégna.
21 Wat pakomostéényu amin hen annachay tatagun Apudyus ahna way cha omafurot an
Jesu Cristu. 22 Ya amin hen antochay cha omafurot ahtod Roma, kaskasen hen anchichay
wachah faréy Are Cesar, chacha amin pakomostéén chàyu ahna.
23 Wat ta totollongan chitaaw amin an Apo Jesu Cristu. *Haén ah Pablo.*

Hen sorat Pablohen anchichay
eColosas

Nifafarud ah aposel Pablo ad Roma (Aposel 28:30) hen nanoratana hen tatagud Colosas hen anchi tawén way 61. Yag tàén maid innilan Pablo an chicha te ah Epafaros hen nangintudtuchu hen ommafurotancha, nanorat chillu. Te wachacha hen émméy way senang tutudtuchu way mangaliyén, chuar ano hen nan-atoatònad way machayaw ya anat ah Apudyus, yag ah Jesus hen an yanggay iha an chicha way faén tot-oway Apudyus paat ano. Wat hen pontos hen antoy sorat wat ah mempàil-ana hen kena-apudyus Jesus yah melawagan hen tapenay nèfat.

1 Haén ah Pablo way ah Apudyus hen nanlayad way man-aposelà an Jesu Cristu. Ya
antoyan agéhto ah Timoteo way sonodtaaw. 2 Wat antoyan hen soratni an chàyu way
sosnodni ahnad Colosas, chàyu way tatagun Apudyus way napiyar hen afurotna an Jesu
Cristu.

Wat ta totollongan chitaaw amin an Amataaw way Apudyus ya ta papannohona agé hen
hamhamàtaaw.

Hen luwarun Pablo hen anchichay cha omafurot
Rom. 1:8-15; 1 Cor. 1:4-9; Efes. 1:15-23; Fili. 1:3-11

3 No iluwaruwanni chàyuwén an-anig chan yamayaman agé an Apudyus way Aman
Apotaaw way Jesu Cristu, 4 te chengngarni hen chayu ekaman way mangafurot an Jesu
Cristu ya hen chayu ekaman way mangempàila hen layadyu hen aminay sosnodtaaw way
tatagun Apudyus agé. 5 Kapeletan way yaha chillu hen chayu ekamkaman te nanepod hen
nangngaranyu hen anchi tot-owa mepanggép an Jesu Cristu wat chayu namnaméén way
mangawat hen anchi enhàfan Apudyus ad uchu para an chitaaw. 6 Ya hen anchi paat
tot-owa way chayu afuroton, yachi chillu hen anchi ekatchéén ammayay chamag way
cha miwarawag hen karotarota ya cha mimura ah hamhamà hen tatagu way kaman hen
nimur-ana ah hamhamàyu. Te uray heno way omafurotén nafalewan hen hamhamàna
way kaman agé hen nafalewan hen hamhamàyu hen nangafurotanyu way tot-owa hen
anchi ség-ang Apudyus. 7 Hen chengngarni way pés-éy nangintudtuchu an cha nadchi
an chàyu, wat ah Epafaros way ammag natalek chillu way mansérfi an Jesu Cristu. An-
og laylaychén hiya way ifataaw te kaman penaka-achar-o way chan tudtuchu. 8 Yag hiya
agé hen nanaphapet an chàni hen chayu ekamkaman way manlayad hen ifayu way narpo
chillu hen anchi Espiritun Apudyus.

9 Yachi, nanepod hen nangngaranni hen ommafurotanyu, annig cha iluwaluwaruwan
chàyu way hen chani chawatén, ta torongan koma hen Espiritun Apudyus chàyu ah
katapyatapyan hen ma-awatanyu mepanggép hen laychén Apudyus an chàyu. 10 Te no
yachiyat, kapeletan way iyafiinyu paat ah Apo Jesu Cristu hen antoy atatagguwanyu yag
anyu agég enongnong way mangemparaylayad an hiya. Yag no yachi agéat ammaanyu
hen chuar way ammay ya matapyatapyan agé hen ma-awatanyu mepanggép an Apudyus.
11 Ya chani agé chawatén ta hen anchi mannakafalin Apudyus way maid mepaniyana,
yachi koma hen mangempapegsa hen afurotyu ta maka-anoh-ayu hen uray heno way
mepasamak an chàyu ya ta achi agé paat lomamramhet hen layadyu. 12 Wat uray
heno way umchah an chàyuwén an-ayu chillug manyayaman an Amataaw way Apudyus
te enadchan chitaaw ah karébféngan way mèawa hen anchi am-ammay way idchatna
hen aminay tataguna way metape hen anchi pap-awwayan way mantorayana. 13 Te
ah Apudyus, henara-ana chitaaw hen anchi helang way mannakafalin Chumunyu yag
entapena chitaaw hen anchi mantorayan hen anàna way laylaychéna 14 way hen anchi
anàna, senobfot chitaaw ah maka-anan hen fasortaaw.

Hen enammaan Jesu Cristu ya hen kena-apudyusna
Juan 1:3; 2 Cor. 5:18-21; Efes. 1:10-21; Fili. 2:5-11

15 Ah Jesu Cristu, hiya hen kail-an hen kena-apudyus Apudyus way achi maila te hiya
hen kapachong Apudyus. Ya nawawà-acha agé ah Jesu Cristu way namapangpango no
hen egad ya napatpateg no hen uray heno way na-ammaan. 16 Yag emporang Apudyus
an Jesu Cristu way mangamma hen egachay wachan antoy lota yad uchu ya hen aminay
maila ya hen achi. Wat uray hen anchichay mannakafalin way anghel ya hen anchichay
mannakafalin way ongtanén hiya hen nangamman chicha amin way uray hen anchichay
anap-apo ya hen totoray ya hen anchichay wachay lébféngna. Wat amiamin cha nadchiyat
na-ammaancha amin gapon Jesu Cristu ya ah kachayawana. 17 Cha-an ma-ammaan hen
aminay heno wat nawawà-acha chillu ah Jesu Cristu, yag hiya hen namapanoh ya hen
nanangchén hen egad. 18 Ya ad uwan agé, hiya hen penakaurutaaw way cha omafurot way
chitaaw hen kaman acharna. Ya hiya agé hen po-on hen mètaguwantaaw an Apudyus. Ya
hiya hen kapapattigan way na-awagan agé ah anà Apudyus. Ya hiya hen nangenlaprapo
hen man-uchiyan way achi kasen matmatéy. Wat yachi hen kail-an way hiya hen
kangangattowan hen amin. 19 Ya hehemmà Apudyus way aminay wachan hiya way Amaat
wacha agéchi an anàna wat naéhà-an hen kena-apudyuscha. 20 Ya hen hehemmà Apudyus
agé, ta ammaan Jesu Cristu hen kasen mantetempoyugan hen aminay egad hen antoy
lota yad uchu an hiya way hen nangempatempoyugana, wat hen nifùfuan hen charana
hen natéyana hen koros.

21 Te ilanyu ngén, uray chitaaw hen anchi ar-argawat ammag maid awanwani ah
hamhamàtaaw an Apudyus way kaman kafusorna gapon anchichay laweng way chataaw
enammaan ya hen chataaw enkaman way manmanmà. 22 Ngém ad uwan, enammaan
Apudyus chitaaw ah man-ifana gapon anchi natéyan hen anàna hen anchi koros. Te
gapon natéyanaat mafalin epaghép chitaaw hen sangwanan Apudyus way maid poros
fasfasortaaw an hiya ya maid amin kachumsekantaaw ya maid mangempafasor an
chitaaw an Apudyus. 23 Ngém masapor ar-arwachantaaw ta achitaaw epég-anan hen
afurottaaw ta antaaw yanggay an epapate. Ya achitaaw agé eparufus hen ka-awisan
hen hamhamàtaaw way manginyanggay hen anchi namnamataaw way hen laprapon
nadchiyat hen nangngarantaaw hen anchi ammayay chamag. Ya hen yachiy chamag,
nepapagngarchi hen egachay karotarota ya haén way Pablo hen ihay cha manginwarawag.

Hen nepa-amma an Pablo ah pagsaya-atan hen ommafurot
Efes. 3:1-13

24 Tàén chaà mapaligatan gapon antoy chà manudtuchuwan an chàyu way faén Judio,
anà ammag laylayad chillu te hen antoy chà mapaligatan, kaman paat chà iyanongoh way
manginligat hen anchi tapen hen ligat way inligatan Jesu Cristu para an chitaaw amin
way cha omafurot way na-awagan ah acharna. 25 Ya piniyarà an Apudyus way mansérfi
an hiya ah katorongan hen aminay ommafurot, kaskasen an chàyu way faén Judio, ta
epaka-awat-o an chàyu hen aminay planon Apudyus. 26 Te nanepod ad malimaliyam,
maid tataguh nangila hen anchi ekat Apudyusén ammaana way planona te entatarona.
Ngém ad uwan, empaka-ammunachi an chitaaw way tataguna. 27 Ya maid mepaniyan hen
anchi kakaskascha-aw way planon Apudyus way hehemmàna para hen egachay tatagu,
te hen anchi planona, ta mìyachar paat ah Jesu Cristu an chitaaw way yachi agé hen
namnamataaw way metape an Apudyus ah kachayawana. 28 Wat ah Jesu Cristu hen chani
iwarawag hen aminay katagutagu way chani tugutugunun ya chani agé tudtuchuwan ah
patinggan hen kenaraengni, ta no mafalin, wéhchiyén chumgat koma hen afurotna way
annag é-égnanan hen laychén Jesu Cristu. 29 Yaha hen chà mempapatiyan way mangamma,
tàén naligat. Ya hen kafaelà way mangamma, gapo chillu hen torong Jesu Cristu way cha
manorong an haén.

2

1 Chàyu way sosnod ahnad Colosas ya ad Laodicea, ya uray chàyu amin way tapena
way cha-an mangila an haén, achiyà makefaga hen kenapararon hen hamhamàon chàyu.

[2] Te hen laychê paat para an chàyu amin, ta mamàrét koma hen afurotyu ya sésém-
ém hen hamhamàyu, ya ta komaskasen hen mantetempoyuganyu gapo hen chayu man-
ahelennaychan. Ya ta matapyatapyan hen ma-awatanyu mepanggép an Apudyus ah
masigurachuwan hen hamhamàyu an hiya. Te no yachi agé, lomawarawag hen ma-
awatanyu mepanggép an Jesu Cristu way hiya hen planon Apudyus way iggay ma-am-
ammuwan ingganad uwan. [3] Ya ah Jesu Cristu, hiya yanggay hen neteteppon an hen
aminay hamhamà Apudyus way naliméd ya hen kenaraengna way maid péppégna. Wat
hiya yanggay agé hen ma-afuketketan cha nadchi an chitaaw way tatagu.

[4] Hen chà mangimfag-an amin an cha natto an chàyu, ta achiayu koma marokop hen
anchichay nan-asilib way omawis gapon kenaraengcha way man-ale. [5] Te tàén maichà an
chàyu, kaman paat wà-achaà chillu te ammag achi maka-an hen hamhamào an chàyu. Yag
laylayachà agé te chengngar-o hen nantetempoyuganyu way mamangchén hen afurotyu
an Jesu Cristu way napegsa chillu.

Nenènong hen ataguwan hen omafurot an Jesu Cristu
Rom. 6:1-14; Gal. 3:13-14

[6] Tenot-owataaw way ah Jesu Cristu hen ap-apotaaw gapon ommafurotantaaw wat
ad uwan, masapor iyafiintaaw paat hen netapyantaaw an hiya. [7] Te kaman hen
lommamoramotan hen ihay away hen lota ah kémnégana, kaman agéhchi koma hen
lomamotan hen afurottaaw an Jesu Cristu. Wat antaaw an acha-acharén hen wacha an
hiya ta pomegsapegsa hen anchi afurot way nitudtuchu an chitaaw. Ya ilantaaw agé ta
antaaw an chan yamayaman an Apudyus ah uray heno.

[8] Masapor ar-arwachantaaw hen anchichay tatagu way manlayachay mangawis an
chitaaw ah sabsafaliy tudtuchu, te chicha, menamalliyam yanggay hen hamhamàcha way
hen kenaraengcha, ammag lokopchi way maid fanagna, ya hen narpowana, narpo yanggay
hen tatagun antoy lota ya hen anchichay achi maila way ongtan way chan toray way iggay
marpochi an Jesu Cristu. [9] Te ah Jesu Cristu way namfalin ah tatagu, netetepon an hiya hen
aminay kena-apudyus Apudyus. [10] Wat ammag memènong hen ataguwantaaw no wacha
paat hiya an chitaaw te maid komorangana. Te hiya hen kachachakran hen kafaelana no
hen egachay toray way achi maila ya anat agé hen tapenay mannakafael.

[11] Yag gapo agé hen ommafurotantaaw an Cristu wat kaman paat namarkaantaaw ah
manot-owaan way tatagun Apudyus chitaaw. Ngém hen anchi marka, faén kaman hen
markan hen Judio way tatagu hen nanmarka hen acharcha, te hen enmarkan Jesu Cristu an
chitaawat, hen nanga-anana hen layadtaaw way mangamma hen laweng. [12] Wat hen anchi
nafunyagantaaw, yachi hen nanginsinyar way nìyatéytaaw an Jesu Cristu ya nìlufùtaaw ya
nìyuchitaaw an hiya. Te gapoh nanchichinlantaaw hen anchi mannakafalin Apudyus way
yachi chillu hen nempauchi an Jesu Cristu wat nekoros ya nilufù hen anchi nachachà-
an way hamhamà way nigagangay an chitaaw. Ya nìyuchitaaw an hiya ah faru way
ataguwan way yachi hen nafalewan hen hamhamàtaaw. [13] Hen cha-antaaw omafurotan,
kamantaaw nanattéy an Apudyus gapon fasortaaw, yag chàyu agé way faén Judio, gapo
agé ta maid markan Apudyus an chàyu. Ngém ad uwan, tenagun Apudyus amin chitaaw
way annag entape chitaaw hen ataguwan Jesu Cristu gapon ommafurotantaaw an hiya
yag penakawanna amin hen fasortaaw. [14] Te uray lenarabsengtaaw tot-owa hen anchichay
orchinna, penakawan Apudyus chitaaw chillu gapo hen natéyan Jesu Cristu hen anchi
koros, te yachi hen nanginwalinan Apudyus hen anchi orchin way nangimfaga hen
kachusaantaaw. [15] Ya hen natéyan Jesu Cristu hen koros, yachi agé hen annag manga-
abfa-an hen mannakafalin hen anchichay egachay laweng way achi maila way chan toray
way o-ongtan ya chuchumunyu. Te enafà Jesus chicha hen sangwanan hen egad, wat maid
achi nangila hen na-a-abfa-ancha.

[16] Wat hiyachi, sosnod, achiyu paat cha ab-afunan hen anchichay chacha epapelet
an chàyu mepanggép hen missa ya hen mainum ya hen ekatchéén masapor ano way
matongpar way ngilin ya fista way maninchinuminggu ya manentenòwar. [17] Te amin
cha nadchiyat ancha yanggay ammag na-ammaan ah panpanni way mangintudtuchu hen

mepanggép an Jesu Cristu hen cha-anna umchahan. Ngém yachi way omma-ale ah Jesu
Cristu, wat achi masapor hen mepaniyana, te inu-umchah met hen anchi katot-owana.
18 Wat hiyachi, achiyu paat cha ab-afunan hen anchichay tatagu way cha mangempapelet
way enlarahyan chàyu te wacha ano hen empain-inép Apudyus paat an chicha. Te
anchaat peet an cha epasekat way mangempàpàila way empafafacha ano hen acharcha, ya
chacha agé epapelet way masapor anogu chayawén hen anchichay a-anghel, ngém maid
ustoy lason ah mampasekatancha te narpo yanggay ah kenasilib hen hamhamàcha. 19 Te
anchag inyanggayan ah Jesu Cristu way penakaurutaaw way cha omafurot. Te ah Jesu
Cristu hen urutaaw ya chitaaw hen penaka-acharna. Ya hen anchi uru, yachi paat hen
mangempapegsa ya mangennongnong hen parteparten hen achar, te hen anchi uru hen
marpowan hen aminay masapor hen anchi achar ah homeénana way yachi hen laychén
Apudyus.

Hen mìyatéyan an Jesu Cristu ya hen mìyataguwan an hiya
Gal. 2:19-20

20 Chitaaw way cha omafurot, kaman paat nìyatéytaaw an Jesu Cristu, yag yachi paat hen
nanginlibli an chitaaw hen kafaelan hen anchichay mannakafalin way aggaégyat way achi
maila way chan toray hen antoy lota ah achitaaw mangab-afurotan an chicha. Wat pakay
paat agé ta chayu ab-afuroton hen chacha itudtuchu way menamaliyam nò. Te pakay
papalliwényu hen anchichay mapanyaw way ekatchéén 21 achi mismissa ya achi mat-
matchà. 22 Te ah katot-owana, enammaan Apudyus amin hen anchichay chacha epawa ta
usarén hen tatagu way yachi chillu hen péppég hen misérfiyancha. Wat ammag hamhamà
hen tatagu yanggay hen nangamma hen anchichay kapanyapanyaw. 23 Manowat te cha
nahhay liglamento, kaman paat nenènongcha tot-owa hen chacha mempapeletan way
manayaw hen a-anghel hena ya hen mangempafafaan ya mangempapàgangan hen achar.
Ngém maid chillu sérfin cha nadchi, te achina falewan hen lawengay hamhamà ya hen
laylaychén hen achar.

3

1 Ngém chitaaw, sosnod, gapo hen ommafurotantaaw wat nìyuchitaaw an Jesu Cristu
way wawà-acha ad uchu way cha mètoray an Apudyus. Wat masapor antaaw ammag
papattigén hen anchi laychéna te mannanayunchi. 2 Yachi hen papattigéntaaw ta faén
agé hen anchi mepanggép hen antoy ataguwan hen lota ad uwan, te mapéppég chachi
chillu. 3 Hen aligna, kamantaaw nanattéy hen mepanggép hen laylaychén hen ataguwan
hen antoy lota, ngém natattagutaawat chillu te nìya-awwataaw hen ataguwan Jesu Cristu
way hen hiyachiy ataguwan, achi maila ad uwan te tenetengngel Apudyus ad uchu. 4 Ngém
no mampàila ah Jesu Cristu ah pegwana way hiya hen kawad-an hen anchi térén way
ataguwantaaw, yag epàila chitaaw agé way antaaw ammag humili ah kaenammayna.

Hen ekaman hen anchi nafalewan hen hamhamàna
Gal. 5:16-26; Efes. 4:17-32; 5:3-20

5 Wat hiyachi, antaaw ammag térnén way mangachi hen anchi laweng way niluruwwam
hen tatagun antoy lota way kaman hen anchi mì-isséy hen faén ahawana ya hen omaray-
ay way pommasag. Achitaaw agé ab-afunan hen uray heno way laweng way laylaychén
hen achar ya umat hen man-am-ameam, te no yachi, an angkay cha apudyusun hen kok-
owa, te yachi met hen patpatigén way faénat agéh Apudyus. 6 Yag gapon cha nadchiyat
epachah Apudyus hen anchi aggaégyat way chusan hen anchichay cha mangamma. 7 Ya
uray chitaaw hen anchi cha-antaaw omafurotanat nètemfuruytaaw amin an cha nadchi
way yachi agé hen nanmaneho an chitaaw. 8 Ngém ad uwan hen antoy ommafurotantaaw,
masapor etagaytaaw amin chachi. Wat antaaw ammag ehàfa hen aningarngar ya hen
usot, ya hen kapot ya hen man-ar-aryan ah laweng ya aggaisaw. 9 Ya achitaaw agég
chan ahekennétém te entagaytaaw met hen anchi nachachà-an way hamhamà ya hen
anchichay laweng way nigagangay an chitaaw, 10 yag enawattaaw hen anchi faru way
hamhamà way narpon Apudyus. Ya hen antoy faru way hamhamà, cha matapyatapyan

ah chumùrachùran hen ma-awatantaaw mepanggép an Apudyus ah komamanantaaw an
hiya. [11] Wat ad uwan, maid ekatna an Apudyus no Judioa man ono faén, ya uray no
namarkaan hen acharno man ono cha-an. Te napapchong an hiya hen na-achar ya hen
anchi cha-an, ya umat agé hen ap-apo ya hen anchi alepan. Te hen anchi masapor an
Apudyus yanggayat hen mìyacharan Jesu Cristu hen tatagu. Ya ah Jesu Cristu, mìyachar
hen heno way omafurot an hiya.
[12] Chinuchuttokan Apudyus chitaaw ah mantataguna way laylaychéna, wat masapor
ammaantaaw hen laychéna way antaaw ammag menangség-ang ya omalestotaaw way
mangamma hen ammay ah ifa. Antaaw agég epafafa hen achartaaw way achin pasigsiguru
ta antaawat an man-ahe-ennanoh way achi cha sugsugatan hen ifa. [13] Ya antaaw agég
anohan hen omfatan hen ifa ya achitaaw unongon hen fummasorana an chitaaw ta
antaawat an pakawanén hiya. Te hen enkaman Apo Jesu Cristu way namakawan an
chitaaw, wat masapor yachi agé hen ekamantaaw way mamakawan hen tapena. [14] Ya hen
kapatigan an chitaaw wat hen man-ahelennaychantaaw te yachi hen pongar hen ustoy
mantetempoyugan way maid komorangana. [15] Antaaw agég afunan way mangamma hen
anchi idchat Jesu Cristu way katornosan hen hamhamà, te yachi chillu hen nameleyan
Apudyus an chitaaw ta mapapanoh hen ihaihan chitaaw way parten hen anchi achar
Jesu Cristu. Ya achitaaw agé ar-aliw-an way manyaman an Apudyus. [16] Antaaw yanggay
ammag imumura ah hamhamàtaaw hen intudtuchun Jesu Cristu ya hen enalena te chakar
hen torong nadchi. Ya ah patinggan hen kafaelantaaw, antaaw an mantinnudtuchu ya
man-ahetinnugun. Ya antaaw agé mankankanta hen manayawantaaw an Apudyus ya ah
mangngarantaaw hen tugun. Ya antaaw agég ekankanta hen yamantaaw an hiya. [17] Ya
emamadtaaw paat agé hen aminay chataaw aryén ya hen chataaw ammaan ta iyafiintaaw
paat ah Apo Jesu Cristu, ya chataawat agé manyamayaman an Amay Apudyus gapon Apo
Jesus.

Hen tugun Pablo hen himfafaryan
Efes. 5:21–6:9

[18] Hen ifagà an chàyu way finufae, masapor epafafayu hen acharyu hen ah-ahaw-anyu
te yaha chillu hen masapor ammaan hen cha omafurot an Apo Jesu Cristu.
[19] Ya chàyu agé way lenarae, masapor laylaychényu hen ah-ahaw-anyu ya man-anoh-
ayu an chicha way achiayug fumufungat way man-ale.
[20] Chàyu way a-anà, masapor afurotonyu amin hen ifagan hen chàcha-aryu te yachi hen
mangemparaylayad an Apudyus.
[21] Yag chàyu agé way chinàcha-ar, achiyu lafusun way mangingar hen a-anàyu ta achi
lomaweng hen hamhamàcha way mangamma hen usto.
[22] Hen ifagà an chàyu way a-alepan, masapor afurotonyu hen amin way ifagan hen
anchichay nangen-alepan an chàyu. Ya faén agé yanggay hen mangi-il-ancha an chàyu
hen mangammaanyu hen laychéncha way ma-ammaan ah manayawancha an chàyu,
ta anyuwat an etot-owa koma ah hamhamàyu way mangamma hen chacha epa-amma
ah manginyafiinanyu an Apo Jesus. [23] Wat uray heno way ammaanyuwén epapateyu
way mangamma ah patinggan hen kafaelanyu way kaman paat ah Apo Jesus hen cha
mangempa-amma an chàyu way faén tatagu. [24] Ya sigurachu way wachan am-ammay way
gungguna way adchéna an chàyu, te ah katot-owana, hiya chillu hen chataaw mèlabfuwan.
[25] Ya heno agé way mangamma ah laweng, wacha agé hen labfuna way assong hen anchi
enammaana way laweng, te maid wahigén Apudyus ah tatagu hen manguwisana.

4

[1] Ya chàyu agé way wachay alepanna, masapor nalimpiyuayu ya nenènong koma agé
hen ammaanyu hen anchichay alepanyu, te a-ammuyu met way wacha agé hen ap-apoyu
ad uchu way nangen-alepan an chàyu.

Hen tugun Pablo
1 Tes. 5:15-25

[2] Ya hen ifagà an chàyu amin, anyug epapate way manluwaru way achiayu cha
mapmappég. Ya emamadyu hen chayu aryén ya cha-ayuwat agé manyaman. [3] Ya chayu
koma agé iluwaruwan chàni, ta idchat Apudyus hen wayani way manginwarawag hen
anchi ammayay chamag mepanggép an Jesu Cristu way iggay ma-ammuwan ingganad
uwan, te yachi chillu hen gapona ah nifaruchà ad uwan. [4] Wat iluwaruwanà ta toronganà
koma an Apudyus way mangenlawag hen anchi chà itudtuchu.
[5] Masapor emamadtaaw agé hen chataaw ekamkaman hen anchichay cha-an omafurot
ta éhéd yag omafurotcha agé. Ya ilantaaw agé ta achitaaw koma saysayangén hen waya
way mangimfaga hen mifaga an chicha. [6] Ya ilantaaw agé ta aminay man-aryantaaw wat
memamad ya wachay pontosna. Ya masapor agé wachay ustoh esongfattaaw hen heno
way mansarudsud mepanggép hen chataaw afuroton.

Hen nanpakomostaan hen tapenay ommafurot

[7] Wat hiyachi, anggaychi ah ifagà te naway way umalehna hen anchi napateg way
sonodtaaw way Tikico way hiya, natalek way mangamma amin hen epa-amman Apudyus
an hiya ya epapatena agé way cha mìyamma an haén. Wat egad hiya way manaphapet
mepanggép an haén. [8] Yachi chillu hen gagarà way mempale an hiya ahna ta wachay
manaphapet hen mepanggép an chànihto ah mepas-éman agé hen hamhamàyu amin.
[9] Mìyale agé hen anchi napateg ya natatallek way sonodtaaw way ah Onesimo way ifayu
chillu way eColosas. Wat egadcha way chuwa way manaphapet amin hen cha mekaman
an chànihto.
[10] Ah Aristarco way nìfafarud an haén, chana pakomostéén chàyu, ya umat agé ah Mar-
cos way apenghan Bernabe. Ah Marcosanto hen anchi imfafaggà way no umalehna, anyu
paat an iyam-amma way manmangili an hiya. [11] Ah Josias Justo, chana agé pakomostéén
chàyu. Yag hen amin antochay cha omafurot way Judio way wachahto, wat chichato
way toro yanggay hen cha tomorong an haén way manginwarawag mepanggép hen anchi
mantorayan Apudyus. Wat chakar tot-owa hen nempas-émancha hen hamhamào.
[12] Ah Epafaras way ihay chan sérfi agé an Jesu Cristu way tapeyu agé chillu way eColosas,
chana agé pakomostéén chàyu. Ya annag epapate paat way minluwaru an chàyu way cha
manginchawachawat ta chumgat ya pomegsa hen afurotyu ta maid koma chuwachuwana
way anyug cha ammaan amin hen egachay laychén Apudyus an chàyu. [13] Mailà tot-owa
hen kenakagétna way mangamma hen ammaana ah pagsaya-atanyu yah pagsaya-atan agé
hen anchichay cha omafurot ad Laodicea yad Hierapolis. [14] Ah Lucas way laylaychéntaaw
way choktor ya anat ah Demas, cha chàyu agé pakomostéén.
[15] Yag epakomostayu agé haén hen anchichay ifataaw way cha omafurot ahchid
Laodicea, ya umat agé cha Nimfas ya hen anchichay cha ma-am-among ah faréycha.
[16] No faséényu hen antoy sorat-o, epééyyu komad Laodicea ta fasééncha agé. Yag aranyu
agé hen anchi sorat-on chicha ad Laodicea ta faséényu agé ahnad Colosas. [17] Wacha uwa
hen mifaga an Arkipo wat itugunyu an hiya way masapor nongnongona ya man-ehènadna
paat hen anchi impiyar Apo Jesus an hiya.
[18] Haénay Pablo, limà paat hen nangensorat hen antoy anongohna. Wat hiyaat non
an-ayu amma-ammay amin ahna ya achiyà koma agé ar-aliw-an an chàyu hen antoy
nifafalluchà.
Wat ta totollongan Apudyus chitaaw amin. *Haén ah Pablo.*

Hen pés-éy sorat Pablohen anchichay eTesalonica

Ah aposel Pablo hen pés-éy natudtuchu hen ommafurotan hen tatagud Tesalonica, ngém hen-aketan yanggay hen ininggawana ahchi te wachan nangemparyaw an hiya. Yag ancha agég penap-aligatan hen anchichay ommafurot (Aposel 17:5-10), wat ammag amchan hen nachanagan Pablo mepanggép hen afurotcha. Wat yachin nanoratana an chicha hen kawad-ana ad Corinto hen anchi tawén way 51 ménat. Yag hen pontosna, ta epapegsana hen afurotcha ya ta elawagna heniggaycha ma-awatan mepanggép hen mamfangchan Jesus.

1 Haén ah Pablo, ya antochayan agé hen ifà way cha Silas an Timoteo, wat antoyan hen
soratni way metongpar an chàyu amin way cha omafurot way cha ma-am-among ahnad
Tesalonica, chàyu way ena-awwan Amay Apudyus ya Apo Jesu Cristu.
Hen chawat-o, ta totollongan chitaaw amin ya ta mapapanoh agé hen hamhamàtaaw.

Hen afurot hen anchichay eTesalonica

2-3 Hen aminay chani manluwaruwan, an-ani agég chan yamayaman an Apudyus gapon
chàyu. Te no manluwaruani an Amataaw way Apudyusén chani etape chàyu way achi
manliw-an hen aminay chayu ammaan gapon ommafurotanyu an Jesus ya hen kagétyu
way cha mangamma-amma an cha nadchi gapoh layadyu an Apudyus, ya achini agé aliw-
an hen kapegsan hen namnamayu way mamannéd hen mamfangchan Apotaaw way Jesu
Cristu.
4 Sosnodni way laylaychén Apudyus, innilani way penepelen Apudyus chàyu, 5 te hen
matot-owaana, hen anchi enkamanyu way nangafurot hen anchi ammayay chamag way
empagngarni an chàyu. Te faén yanggay hen enkamanni way nan-ale hen omma-
furotanyu, te nan-anchar hen kafaelan hen Espiritun Apudyus an chàyu wat napnek-ayu
ah katot-owan hen intudtuchuni. Yag hen nì-iggawanni an chàyuhna agé, innilayu hen
enkamanni way amin hen enammaanniyat ah pagsaya-atanyu yanggay. 6 Yag chàyu agé,
tenoradyu hen enkamanni ya hen enkaman Apo Jesu Cristu agé. Te tàén napaligatan-
ayu gapon chayu mangafurotan hen anchi nitudtuchu an chàyu, an-ayu chillug laylayad
te cha chàyu eparaylayad hen anchi Espiritun Apudyus. 7 Wat gapon chayu ekamkaman,
chàyuwat agé hen cha torachén amin hen anchichay cha omafurot hen annay provinsiyan
hen Macedonia ya umat agé ad Acaya. 8 Yag gapo agén chàyu, nanchinngar hen anchi
chamag mepanggép an Apo Jesu Cristu hen kafabréfabréy way faén yanggay hen annay
provinsiyayu way Macedonia ya anat agé ad Acaya, te hen aminay fabréy way chani ayanat
nanchinngarancha amin hen afurotyu an Apudyus. Wat uray maid chani haphapetén
mepanggép hen chayu ekamkaman, 9 chichaat agé hen cha manaphapet an chàni hen
enkamanyu way nangawat an chàni hen ummaliyannihna, ya hen nangentagayanyu way
manayaw hen anchichay enap-apudyus hen nanhagonganyu hen anchi katot-owaanay
Apudyus way natattagu yag hiyaat agé hen sommorotanyu ad uwan. 10 Yag henaphapetcha
agé way chayu hadhadchén hen mamfangchan hen anàna way Jesu Cristu way marpod
uchu way hiya hen anchi nan-uchiyén Apudyus ya hiya agé hen anchi mangenharà an
chitaaw hen manusaan Apudyus hen katagutagu ah pegwana.

2

Hen enkaman cha Pablo ad Tesalonica
2 Cor. 4:1-15

1 Sosnod, innilayu way chakar hen namfanagan hen ummaliyanni ahnah fabréyyu way
nanudtuchu an chàyu. 2 Yag chengngaryu agé hen anchi na-ammaan an chàni ad Filipos
yag an-aniyat umale ahna way an chànig penàpàgang ya an chàniyat insoinsortuwén.
Ngém tàén yachin nekaman, empas-ém Apudyus chillu hen hamhamàni, wat inlurudni
chillu way umalehna way i mangintudtuchu an chàyu hen anchi ammayay chamag way

narpon hiya tàén anchag chuar hen kommontara. [3] Yag hen nantudtuchuwanniyat maid
paat sabsafali ah gagarani te hen anchi katot-owaan yanggay hen pontosni, maid agé
chani hamham-én ah manlokop an chàyu. [4] Te ah katot-owaanat anni yanggay cha aryén
hen anchi mangemparaylayad an Apudyus. Te imfilang chàni ah matalek wat impiyarna
hen anchi ammayay chamag an chàni ah epagngarni. Ya achini agég cha anapén hen
mangammayan hen tatagu an chàni, te anni yanggay an cha epapate way mangintudtuchu
hen anchi laychén Apudyus way hiya chillu hen cha mangila hen egachay gagtà way
wachah hamhamà. [5] Yag innilayu agé way iggayni ammag enar-arkosan hen aleni way
mangammay an chàyu ah ma-awisanyu ono ah manlengfanni hen léhép, te maid chillu
ganchatni way i mangara ah uray heno way wachan chàyu. Yag inni-ilan Apudyus way tot-
owa chachi amin. [6] Yag iggayni agé ammag enanap hen machayawanni an chàyu ya uray
heno way tatagu, [7] tàén wacha hen karébféngannì way marispitu koma gapo hen kena-
aposelni an Jesu Cristu. Te hen enkamanni, an-anig nan-an-anoh an chàyu way kaman
hen anoh hen ihay ina way manahallimun hen a-anàna. [8] Yag gapo ta pararo hen layadni
an chàyu, faén yanggay hen anchi ammayay chamag way narpon Apudyus hen chani
empagngar, te anni agég inyanggayan hen ataguwanni ah mangngaranyu hen hiyachi.
Yachi hen enkaman hen hamhamàni ah layadni an chàyu.

[9] Sosnod, cha-anyu ménat aliw-an hen anchi chani enkamakaman way nan-ammahna
hen anchi chani nangintudtuchuwan hen anchi ammayay chamag way narpon Apudyus.
Te enag-agaw ya lenafi way cha-ani nan-amma-amma ah iyarani ah heno way masaporni
te achini laychén way oma-annig-ani yag napaligatan-ayu way manmà an chàni. [10] Wat
innilayu ya inni-ilan agé Apudyus way maid kachumsekan hen enkamkamanni an chàyu
way cha omafurot ahna, te anni yanggay ammag inyam-amma way nangamma hen
laychén Apudyus wat maid makepafasor an chàni. [11] Yag innilayu agé way kaman hen cha
ekaman hen am-ama hen a-anàna hen enkamanni hen ihaiha an chàyu. [12] Yag empas-épas-
émni hen hamhamàyu ya chani agé intugutugun an chàyu way masapor iyafifiintaaw ah
Apudyus hen antoy natatagguwantaaw ta ammaantaaw paat hen mangemparaylayad an
hiya, te hiya hen namele an chitaaw way mèlam hen mantorayana ya hen machayawana.

[13] An-ani agég chan yamayaman an Apudyus te hen anchi nangempagngaranni hen
anchi alena an chàyu, chengngaryu ya enafurotyu way maid ekatyuwén an penarang hen
tataguchi, te tenot-owayu way alen Apudyus paat chi. Yag hen hiyachiy alena agé hen
chan anchar an chàyu way cha omafurot. [14] Yag hen anchichay na-ammaan an chàyu way
sosnod, ammag nampachong peet hen anchi na-ammaan hen anchichay tatagun Apudyus
way cha omafurot an Jesu Cristu hen provinsiyan hen Judea. Te uray agé chàyuwén cha
chàyu pap-aligatan hen anchichay kacharaanyu way kaman agé an chicha way penap-
aligatan hen anchichay kacharaancha way Judio. [15] Yag hen anchichay Judio, chicha hen
nangempapchit an Apo Jesus ya anat agé hen anchichay profetan Apudyus, ya chicha agé
hen namaligat an chàni. Wat anchag cha amma-ammaan hen anchi achi paat laychén
Apudyus yag chachaat agé agorgoran hen katagutagu, [16] ya ancha agég cha pachapachasén
way mangempawa hen mangintudtuchuwanni hen alen Apudyus an chàyu way faén Judio
ah kahara-anyu. Wat anchag cha tapyatapyan hen fasorcha inggana ad uwan wat anchag
inchahan hen anchi aggaégyat way chusan Apudyus.

Hen manlaychan Pablo way kasen mangila hen anchichay eTesalonica
Apos. 17:15

[17] Chàyu way sosnod, nanepod hen anniyat lommayawan ahna wat ammag amchan
hen enayuni an chàyu. Manowat te wawà-acha-ayu ah hamhamàni, tàén nan-ahe-
ennachawwéytaaw, ngém laychénni paat chillu way mangilan chàyu. [18] Chani ana-anapén
hen ekamanni, kaskasen haén way Pablo, te kaman-o iligwatén ammag cha homalla
ah Chumunyu. [19] Sosnod, laychénni paat way mangila an chàyu te faén yanggay hen
anchichay tapena hen cha mangemparaylayad an chàni te chàyu agé. Te chàyu agé hen
manchinlanni way enammaanni tot-owa hen laychén Apudyus, ya gapon ommafurotanyu
wat achiani fumiin way mèsango an Apotaaw way Jesus hen mamfangchana, te ichayawni

chàyu way chàyu hen kafud-asan hen enammaanni. [20] Wat an-ani tot-owag laylayad way
cha manginchayaw an chàyu.

3

[1] Wat gapo ta achiani maka-ara hen enayuni an chàyu, ekatniyén uray ud-ay mehàfa-
ani an Silas ad Atenas, [2] yag hennagni ah sonodtaaw way Timoteo ahna te hiya chillu
hen ihay cha mèamma an chàni hen chani mangammaan hen laychén Apudyus way
mangintudtuchu hen anchi ammayay chamag mepanggép an Jesu Cristu. Wat hen
nannaganni an hiya ahna, ta papegsééna hen afurotyu ya ta epas-épas-émna hen
hamhamàyu [3] ta maid koma iha an chàyu ah manginyanggayan hen afurotna gapon chayu
maligatan. Ngém a-ammuyu way mepachah chillu hen ligat an chitaaw, [4] te uray hen ini-
inggawannihna, empacha-anni way maligatantaaw gapon afurottaaw. Yag chayu tot-owa
ma-awatanchi ad uwan, te yachi tot-owa hen nekaman an chitaaw amin. [5] Wat hiyachi
paat hen nannagà an Timoteo ahna, te pararo hen hamhamào an chàyu gapon napap-
aligatanyu, yag laychê paat way ma-ammuwan no heno hen cha mekaman hen afurotyu
te chaà émégyat no awni lawa yag wachay enawis Chumunyu an chàyu yag ammag sayang
lawa hen naungaranni way nantudtuchu.

[6] Wat angkay ad uwan way namfangad ah Timoteo, pararo hen laylayadni gapon
anchi henaphapetna way napegsa chillu hen afurotyu ya umat agé hen chayu man-
ahelennaychan. Yag imfagana agé way chakar hen hamhamàyu an chàni ya laychényu
paat agé way mangilan chàni way kaman agé hen manlaychanni way mangila an chàyu.
[7] Wat hiyachi sosnod, tàén chuar hen cha mepasamak an chàni way ligat ahto, an-anig
layyalayyad chillu ya sésém-ém agé hen hamhamàni mepanggép an chàyu te chinumgat
tot-owa hen afurotyu. [8] Wat ammag ommammay tot-owa hen hamhamàni ad uwan gapon
chayu mempapatiyan hen afurotyu an Apo Jesu Cristu. [9] Ya ammag maid agé mepaniyan
hen yamanni an Apudyus gapon chàyu, te no manluwaruaniyén annig malèna hen layadni
gapon chàyu. [10] Wat enag-agaw ya lenafi, chani ichawachawat an Apudyus ta no mafalin,
meparufus koma hen umaliyannihna way i mangilan chàyu, ta taptapyanni hen heno way
chadcha-anyu ma-awatan mepanggép hen afurottaaw an Jesu Cristu.

[11] Wat hen chawatni an Amataaw way Apudyus yah Apotaaw way Jesus ta maid
koma kapas-ewan hen kasentaaw man-aheil-an. [12] Ya ta mepa-am-améd koma agé hen
chayu man-ahelennaychan ya umat agé hen manlaychanyu hen aminay tatagu, ta hen
ekamanyu koma way manlayad hen tapenaat kaman hen antoy amchanay manlaychanni
an chàyu. [13] Ya chani agé chawatén ta papegséén Amataaw way Apudyus hen hamhamàyu
way mangamma hen laychéna paat, te no hiyachi, maid fumasfasoranyu an hiya, ya
maid amin kachumsekanyu hen sangwanana hen mamfangchan Apotaaw way Jesus hen
mangentàtaenana hen aminay tataguna.

4

Hen ekaman way mangemparaylayad an Apudyus
1 Cor. 6:15-20

[1] Wat hiyachi sosnod, enacharyu an chàni hen ekamantaaw way matagu ah mangem-
paraylaychantaaw an Apudyus, yag yachi agé hen chayu ekamkaman. Wat ad uwan,
chani epangpanga-ase way mangintugun an chàyu hen anchi paat laychén Apo Jesus way
anyu yanggay ammag cha tapyatapyan hen annay chayu ekamkaman. [2] Yag a-ammuyu
chillu hen anchichay intugunni an chàyu way impiyar Apo Jesus an chàni ah mangimfag-
anni an chàyu [3] way hen laychén Apudyus, ta antaaw ammag komaman an hiya way
achi fumasfasor. Wat masapor maid manhòhòyong ah faén hen-ahawa. [4] Ya masapor
agé wéhchin chàyu way lenaraeyén emamadna koma hen ekamanna way mangahawa
ah kachayawan Apudyus ta maid afifiin ah ma-ammaan. [5] Ya achiyug eparufus hen
anchi ammag laylaychén hen achar way mangenmanchar an chàyu ah ekamkamanyu,
te yachi hen cha ammaan hen anchichay maid afurotna an Apudyus. [6] Wat ilanyu ta maid

manlokkowanyu ah ifayu mepanggép hen hiyachiy a-amma. Intugutugunni chillu chachi
an chàyu hen anchi ar-argaw, yag imfafaggani agé way chuchusséén Apudyus hen heno
way mangamman cha nadchi. 7 Te hen nameleyan Apudyus an chitaawat ta komamantaaw
an hiya yag iggayna piliyén chitaaw way mangamma hen laylaychén hen achar. 8 Wat
henoa ay way achi mamapannaag hen antochay chani ifaga, faén angkay an yanggay
alen hen tatagu hen chana labsengén, te chana angkay agé labsengén hen anchi enalen
Apudyus paat way nangchat hen Espirituna an chitaaw.
9 Ya mepanggép hen chayu manlaychan hen anchichay sosnodtaaw way cha omafurot,
achi masapor way wachay itugunni ah ekamanyu te intudtuchun Apudyus an chàyu
way masapor man-ahelennayadtaaw. 10 Yag ammay agé te chayu tot-owa epàila hen
ustoy layadyu hen amin annachay sosnodtaaw ahna way provinsiyan hen Macedonia.
Ngém tàén, anni chillug cha ichawat an chàyu ta anyu yanggay ammag cha tapyatapyan
hen hiyachiy layadyu. 11 Ya ilanyu agé ta anyug agawaan yanggay hen katornosan
hen antoy ataguwan. Ya achiyu agég cha fiyangan hen fiyang hen ifa way faén ah
fiyangyu. Ya komagét-ayu agé ta egad-ayu hen aminay masaporyu te chichachi chillu
hen intugutugunni an chàyu. 12 Te no hiyachiyat achi masapor way inta man-ochaw ah
masapor ya ririspituwén chitaaw agé hen uray anchichay achi omafurot.

Hen mamfangchan Jesu Cristu hen antoy lota
1 Cor. 15:51-55

13 Sosnod, laychénni way mangempaka-ammu an chàyu mepanggép hen anchichay
natéy way ifataaw way omma-abfurot ta achiayun totokar way kaman hen anchichay
tapena way maid namnamacha an Apudyus. 14 Te ilanyu ngén, gapo ta afurotontaaw
way nan-uchi ah Jesus hen natéyana, wat yachi agé hen chataaw namnaméén way man-
uchiyén Apudyus hen anchichay natéy way omma-abfurot an Jesus. Yag epetnod Apudyus
chicha an Jesus hen mamfangchana hen antoy lota.
15 Ah Apo Jesus hen nangintudtuchu hen antoy chani ifagan chàyu mepanggép hen
mekaman. Te chitaaw way natattagu hen anchi tempon hen mamfangchan Apo Jesu
Cristu, maid manlahyantaaw no hen anchichay natéy way i manib-at an hiya, te chicha
hen mamangpango. 16 Wat yato hen mekaman. Hen anchi ustoy émhépan Apo Jesus hen
antoy lota way marpod uchu wat man-ongaw way mamangon hen natéy, yag man-ongaw
agé hen anchi ap-apon hen anghel, yag chaat agé mepa-ale hen anchi kornetan Apudyus.
Wat hen hiyachi, fumangoncha hen anchichay nan-atéy way omma-abfurot an Jesu Cristu
way chicha hen pés-éy man-uchi. 17 Yag chitaaw way natattagu hen hiyachiy tempo,
antaaw ammag matarok way i mìhib-at agé an Apo Jesus hen anchi iggaw hen funat. Wat
mì-i-iggawtaaw an hiya ah ing-inggana. 18 Wat hiyaha, chayu haphahaphapeténto ta way
sém-éman hen hamhamàyu.

5

Masapor hihimnén hen mamfangchan Jesu Cristu
Mat. 24:42-44; 2 Ped. 3:10-13

1 No mepanggép hen tempon hen ma-ammaan nadchi ya hen ag-agawna, achi masapor
esoratni an chàyu way sosnod, 2 te a-ammuyu chillu way maid nangammu hen ag-agaw
way mamfangchan Apo Jesus, te kaman hen anchi i mangakaw hen lafi way ammag achi
mapòpo-otan hen umaliyana. 3 Te no umchahchi way tempo, cha ekat hen tataguwén
natotornos hen egad yà ya maid ano amin mepaspasamak yag hen hiyachiyat agé,
inumchahat hen machusaancha. Yag maichat agé mangenlasat hen hiyachi, te kaman
hen ihay nafugi way ammag pàrat way mampànot yag maid makepasarcheng.
4 Ngém chàyu way sosnod, no umchahchi way tempo, achiayu tot-owa mahngang way
kaman hen anchichay achi omafurot. Te chicha, kaman helang hen ini-inggawancha, wat
yachi hen mahngangancha way kaman hen mahngangan hen anchi nanasséy no umchah
hen mangakaw. 5 Waman chitaaw, kaman ag-agaw hen ini-inggawantaaw te nahehellawan
hen hamhamàtaaw, wat faén kaman lafi way helang hen iggawtaaw. 6 Wat hiyachi,

masapor antaaw ammag hihimnén hen mamfangchan Apo Jesus ya antaaw ammag man-
a-annad ta achitaaw kaman hen anchichay maid afurotna way anchag kaman nanasséy.
7 Hamham-éntaaw ngén, te lafi hen cha masmasséyan hen tatagu ya lafi agé hen chan
futfutngan hen tatagu. 8 Ngém chitaaw, faén lafi hen i-inggawantaaw te hen ag-agaw.
Wat antaaw yanggay ammag man-a-annad way hen anchi kaman ehahapartaaw wat hen
anchi afurottaaw ya hen anchi chataaw man-ahelennaychan. Ya hen anchi namnamataaw
way henahalla-an Apudyus chitaawat, yachi hen kaman helmettaaw. 9 Te iggay piliyén
Apudyus chitaaw ah anna i chuséén, te anna penele chitaaw ah ina taguwén ah ing-
inggana gapon Apotaaway Jesu Cristu 10 way ah Jesu Cristu, natéy ah sobfottaaw ta uray no
nanattéy hen achartaaw hen mamfangchana ono an natattagu, mafalin chillu mètagutaaw
an hiya ah ing-inggana. 11 Wat hiyachi, masapor chayu haphahaphapeténto ah sém-éman
hen hamhamàyu ya ah man-ahetennoronganyu agé ah afurot way yachi chillu hen chayu
ekamkaman.

Hen anchi anongoh way tugun Pablo

12 Hiyachi sosnod, hen ifagani an chàyuwat masapor ririspituwényu paat hen anchichay
cha mangempapate way mangintudtuchu an chàyu mepanggép an Apudyus te chicha hen
cha mangemponponò ya manugun an chàyu. 13 Masapor iyafiinyu paat chicha ya epàilayu
agé hen layadyu an chicha gapon chacha ammaan.

Ilanyu agé ta man-aherinnispituayu amin ta mantetempoyug-ayu.

14 Ya hen tugunni an chàyu agé way sosnod, masapor ingarényu hen anchichay nasachot,
ya epas-émyu hen hamhamà hen anchichay cha ngommehpéy hen hamhamàna, ya
toronganyu agé hen anchichay nakapsot hen afurotna, yag masapor man-anoh-ayu hen
aminay tatagu. 15 Ya ilanyu agé ta achiyu cha ifab-arés hen laweng way cha ma-ammaan
an chàyu ta anyuwat yanggay an agawaan way mangamma hen ammay hen anchichay
ifayu ya umat agé hen aminay tatagu.

16 Lomaylayadtaaw ah ing-inggana. 17 Ya chataaw agé manluwaluwaru way antaaw
ammag achi iyang-anggayan. 18 Yag uray heno way mekaman an chitaawén antaaw chillu
ammag manyaman an Apudyus te yachi chillu hen laychén Apudyus an chitaaw amin way
cha omafurot an Jesu Cristu.

19 Achitaaw agég pasarchengén hen man-ancharan hen Espiritun Apudyus an chitaaw.
20 Ya achitaaw agég an pelohon hen anchichay tatagu way ekatchéén narpon Apudyus
hen chacha ifaga, 21 ta antaawat an paneknekan hen egad. Ya é-égnanantaaw hen anchi
nenènong, 22 ya antaaw agég achiyén hen uray heno way laweng.

23 Hen chawatni an Apudyus way pongar hen aminay tornos, wat ta totollongan chitaaw
way komaman an hiya ah aminay ekamantaaw, ya ta hahallimunana hen hamhamàtaaw
ya hen achartaaw ya umat agé hen lennawataaw ta maid fasfasortaaw hen mamfangchan
Apotaaway Jesu Cristu. 24 Sigurachu way ammaan Apudyusto te hiya hen namele an
chitaaw, yag no wachan imfaganaat ammaana te matatallek hiya.

25 Chàyu way sosnod, chayu agé koma iluwaruwan chàni.

26 Ya pakomostéényu hen annachay ifataaw ahna yag ifagayu agé hen layadni an chicha.

27 Yag innilan Apo Jesus way napateg hen antoy imfagà an chàyu wat masapor
epagngaryu hen antoy sorat-o hen amin annachay cha omafurot ahna.

28 Wat ta totollongan chitaaw amin an Apotaaw way Jesu Cristu. *Haén ah Pablo.*

Hen pegwan sorat Pablohen anchichay eTesalonica

É-éttég aposel Pablo ad Corinto hen nangensoratana hen antoy pegwan soratna hen anchichay tatagud Tesalonica hen tawén way 52 ménat. Te gapo ta nat-én hen anchichay nangawat hen tapena hen anchi pés-éy soratna mepanggép hen anchi mamfangchan Jesu Cristu, wat anchag entagay way man-amma ah mamannéchancha hen mamfangchana. Yag yachi way chengngar Pablo, nan-esoratnaat hen hiyatoy sorat ah manugunana an chicha ya ah mangenlawagana chillu mepanggép hen mamfangchan Jesus.

1 Haén ah Pablo, ya antochayan agé hen ifà way cha Silas an Timoteo, wat antoyan
agé hen soratni way metongpar an chàyu way cha omafurot an Jesu Cristu way cha ma-
am-among ahnad Tesalonica, chàyu way ena-awwan Amataaway Apudyus ya Apo Jesu
Cristu. 2 Hen chawat-o, ta totollongan chitaaw amin an Apudyus yah Apo Jesu Cristu, ya
ta papannohoncha agé hen hamhamàtaaw amin.

Hen anchi machusaan hen tatagu hen mamfangchan Jesus

3 Sosnod, henokay lawan kasen ekamanni no achi ammag chan yamayaman an Apudyus
gapon chàyu, te cha pomegsapegsa tot-owa hen afurotyu ya umat agé hen chayu man-
ahelennaychan. 4 Wat anni agég cha ichayaw chàyu hen amin anchichay cha omafurot
way cha ma-am-among hen kafabréfabréy way chani ayan, te uray chuar hen chayu lak-
amén way ligat gapon ommafurotanyu, anyu chillug a-annohan aminchi ya anyu agég
epapate chillu hen afurotyu.
5 Amin hen cha mekamananna an chàyu, yachi hen manot-owaan hen kenanongnong
Apudyus, te chana usarén hen amin annachay ligatyu ah pomegsaan hen afurotyu, yag
hen halenonot amin cha nadchi wat hen metapyanyu hen mantorayana way yachi chillu
hen chayu iligligatan. 6 Ya ah kenalimpiyun Apudyus agé wat annag ifarés way mamaligat
hen anchichay cha mamaligat an chàyu. 7 Waman chàyu way cha maligatan ya umat
agé chàni, paginangén Apudyus hen ligattaaw amin hen mamfangchan Apo Jesus way
marpod uchu way manlurumfong ah kaman cha gumilab way apoy yag entàtaenna agé
hen anchichay mannakafael way anghelna. 8 Yag hen hiyachiy tempo agé, chuséena
amin hen anchichay ammag mangachi an Apudyus way ammag achi mangafurot hen
anchi ammayay chamag mepanggép an Apotaaw way Jesus. 9 Yag hen chusachaat
anchag metap-ar ah ing-inggana way mesesena an Apo Jesus hen anchi kachayaw way
mannakafalinna. 10 Ngém amintaaw way tataguna way omma-abfurot, antaaw yanggay
ammag chachayyawén hiya hen anchi ag-agaw way mamfangchana way maid mepaniyan
hen kaenammay hen hiyachiy machayawana. Yag chàyu, metapeayu agé hen hiyachi te
enafurotyu hen anchi intudtuchuni.
11 Wat hiyachi, annig cha iluwaluwaruwan chàyu ta mamfalinén Apudyus chàyu ah
tataguna way maka-amma hen mangemparaylayad an hiya ta mètemfuruy hen a-ammayu
hen anchi ganchatna way namele an chàyu. Ya chawaténni ta torongana agé chàyu
ah mannakafalinna way mangamma amin hen anchichay ammay way laychényu way
ammaan gapon ommafurotanyu an Jesu Cristu. 12 Yag no yachi amin hen mekaman,
chayawén hen tatagu ah Apotaaw way Jesus gapon chàyu, ya machayaw-ayu agé gapo
ta hiya hen Apoyu. Ma-ammaan amin chachi gapon ség-ang Apudyus ya Apotaaw way
Jesu Cristu.

2

Hen mekaman ya anat mamfangad ah Jesu Cristu
Mat. 24:3-44; 1 Tes. 4:15-17

1 Sosnod, wacha hen laychénni way ma-awatanyu paat mepanggép hen mamfangchan
Apotaaw way Jesu Cristu ya hen meteponantaaw an hiya. 2 Ya mepanggép an nadchi,

achi komag naraka way makorkor hen hamhamàyu ya achiayu amin machanagan gapon
cha mangaryan hen tapen hen tataguwén inu-umchah ano hen anchi ag-agaw way
mamfangchana, te cha-an angkay. Wat tàén no wachay mangaliyén ah Apudyus paat
hen nangempaka-ammu an chicha, ono ekatchéén wachacha ano hen nangintudtuchu
an chicha, ono ekatchéén soratni paat ano hen nangngarancha, achiyu chillu ammag
cha afuroton. [3] Ilanyu ta achiayu koma ammag cha marokop ah uray heno way chacha
pap-arangén, te achi chillu umchah hen anchi ag-agaw way mamfangchan Jesu Cristu no
achi chumuar unna hen anchichay komontara an Apudyus ah kaman manaropaancha an
hiya. Yag yachi, fùnag agé hen anchi ammag amchan hen kenarawengna way maid kasen
kafanagana no faén yanggay hen metap-arana ad imférno. [4] Ya hiya, annag kontaréén ah
Apudyus ya uray heno way chan chinlan hen tatagu ah ekatchéén wachay kafaelana ya
aminay chacha chad-ayawén, ya annag pangatowén agé hen acharna ah nangatngato no
hen amin an cha nadchi way na-ale. Yachi yag ammag i tumùchu agé hen anchi Templon
Apudyus way i manginwarawag way hiya paat ano hen tot-oway Apudyus.

[5] Awniyat cha-anyu aliw-an way imfafaggani chato an chàyu hen kawad-anni ahna. [6] Yag
innilayu agé no pakay cha-an fùnag hen yachi paatay lawengay tagu way hen anchi achina
fùnagan, te wawà-acha chillu hen anchi cha mangempawa hen fùnagana. Yag innilayu
agé no heno hiya way cha mangempawa way hiya paat hen Espiritun Apudyus. Ngém no
umchah hen anchi ustoy tempo, meparufus chillu hen fumùnagana. [7] Ngém uray cha-an
fumùnagchi ad uwan, niluruggi chillu hen anchi lawengay a-ammana way achi maelasin
hen tatagu. Ngém achi chillu mafalin way fùnag hen anchi paat amchan chi kenarawengna
ingganah lomayaw hen anchi cha mangempawa hen fùnagana. [8] Yag no lomayaw hen
anchi cha mangempawa, wat yachi hen fùnagana. Ngém no mamfangad ah Apo Jesusat
uray annag hapochan hiyaat matéy, te hen humiliyan hen mamparanganaat yachi hen
mangafà an hiya ah metap-arana.

[9] Yag no fùnag agé hen anchi amchan chi kenarawengna, wacha hen kafaelan Chumunyu
an hiya wat maid achina ammaan ah kaskascha-aw ya sinyar ah manlokopana hen tatagu
ah mangafurotancha hen kétémna. [10] Wat ah kenasilibna, ammaana hen nankarakarasey
omenpahaang ah karokopan hen anchichay tatagu way metatap-ar chillu, te anchag achi
laychén way mangafurot hen anchi katot-owaan ah mahara-ancha. [11] Wat hen ekaman
Apudyus an chicha, annag eparufus hen marokopan hen hamhamàcha ta afurotoncha hen
anchichay kétém [12] ta machusacha amin, te ammag lommaranoh hen chacha nangammaan
hen laweng, yag anchag enachi way mangafurot hen anchi katot-owaan.

Hen penelen Apudyus way metape an hiya

[13] Ngém chàyu way sosnodni way laylaychén Apudyus, an-ani tot-owa ammag chan
yamayaman an Apudyus gapon chàyu. Te nanepod hen lugrugin hen egad, chinuchut-
tokan Apudyus chàyu ah mahara-an gapon nanarosan hen Espiritun Apudyus an chàyu
hen ommafurotanyu hen katot-owaan. [14] Penelen Apudyus chàyu ah omafurot hen anchi
intudtuchuni way ammayay chamag mepanggép an Jesu Cristu. Yag penelena agé chàyu
way mèawa hen machayawan Apotaaw way Jesu Cristu. [15] Wat yachi, sosnod, epapateyu
paat hen afurotyu way anyug é-égnanan hen anchichay intudtuchuni an chàyu way anni
an inyale hen tapena ya ensoratni hen tapena.

[16] Ah Apotaaw way Jesu Cristu yah Amataaw way Apudyus, anchag laylaychén chitaaw,
ya gapoh ség-angcha, maid kapéppégan hen mangempas-émancha hen hamhamàtaaw
ya sigurachu agé hen anchi ammay way chataaw namnaméén. [17] Wat hen chawatni, ta
epas-épas-émcha chillu hen hamhamàtaaw ya ta totollongan chitaaw way manginyale
hen pahig ammay ya mangamma agé hen pahig ammay.

3

Masapor iluwaruwan hen anchichay cha mantudtuchu

[1] Hen anongoh way ifagani an chàyu way sosnod, chayu koma iluwaluwaruwan chàni
ta aggah ah miwarawagan hen alen Apo Jesus, ya ta omafurotcha agé hen tatagu way
kaman hen enkamanyu way ommafurot ah machayawan Apudyus. [2] Yag chawatényu agé
ta mailisiyanni hen cha ekaman hen anchichay lawengay tatagu, te chuarcha chillu hen
achi omafurot. [3] Ngém tàén yachi, matatallek chillu ah Apo Jesu Cristu wat epapegsana hen
afurottaaw amin ya guguwwarchaana agé chitaaw ta achi chitaaw an-één an Chumunyu.
[4] Ya gapo hen namnamani hen torong Apo Jesus an chàyu, sigurachuani way chayu
ammaan amin hen anchichay intugunni an chàyu, yag innilani way anyu agég etotoroy
way mangamman cha nadchi.
[5] Hen chawat-o, ta torongan Apo Jesus hen hamhamàyu ta mataptapyan hen ma-
awatanyu mepanggép hen layad Apudyus an chàyu, ya ta komaskasen hen anohyu way
kaman hen anoh Jesu Cristu.

Masapor achitan sadsachot
1 Tes. 2:9

[6] Sosnod, antoyan agé hen eténgténgni an chàyu ad uwan way ah Apotaaw way Jesu
Cristu hen narpowana, wat masapor achiayu paat cha makàkaila hen anchichay sosnod
way ammag nan-asachot way man-amma ya anchag achi laychén way manorot hen
anchichay chani intudtuchu an chàyu. [7] Te innilayu met hen anchi chani enkamkaman
hen kawad-annihna, wat yachi koma hen sorotonyu. Te iggay-anin sadsachot [8] ya maid
inar-arani ah iggayni fayachan te hen enkamanni, an-anig nan-amma-amma ah enag-
agaw ya lenafi ah manginyar-anni ah masaporni ta achiani oma-annig yag nagastosan-
ayu. [9] Hen nangenkamananni an nadchi, faén gapoh maid karébfénganni way mamfaga ah
torongyu, te karébfénganni met tot-owa way mamfagah torongyu. Ngém yachi chillu hen
enkamanni ta wachay torachényu. [10] Yag uray hen ini-inggawannihna wat imfagafagani
an chàyu way heno way achin amma, achi agé ma-adchan ah anéna. [11] Hen minyaryanni an
natto, te chengngarni way wachacha anohna hen tapena an chàyu way ammag nasachot
way i man-ammah chunucha yag nakagétchaat agé way i mìfiyang hen fiyang hen tapena.
[12] Wat hen emancharni hen kaman an cha nahha way tatagu, wat narpon Apo Jesu
Cristu way masapor koma anchag komagét way man-amma ta egadchah iyatagucha ya
ta achichag haliw-én hen tapena. [13] Wat yachi, sosnod, achiayu koma cha mapmappég
way cha mangamma-amma hen ammay.
[14] Yag mag-ay ta wachay iha ahna ah achi mangafurot hen antoy ensoratni, ilanyu no
nokay ahnadchi ta achiyu cha i ub-ufunun ta éhéd yag fumiin koma. [15] Ngém achì ekatén
anyug iyalig hiyah kafusor, te anyu an ekaman hiya ah sonodyu way mangamhew.

Hen luwarun Pablo

[16] Wat hiyachi, hen chawat-o an Apo Jesu Cristu way pongar paat chi tornos, wat ta
totornosona hen hamhamàtaaw amin ta uray heno way umchahat mapapanoh chillu hen
hamhamàtaaw, ya ta mawawà-acha hiya agé an chitaaw amin.
[17] Haén way Pablo, limà paat hen nangensorat hen antoy anongoh hen mesorat, wat
sapay koma ta amma-ammay-ayu amin ahna. Yaton menlasinanyu way sorat-o tot-owa,
te yaton chà emarka hen sorat-o.
[18] Wat ta totollongan chitaaw amin an Apotaaw way Jesu Cristu. *Haén ah Pablo.*

Hen pés-éy sorat Pablo an Timoteo

Hen nangengwaan aposel Pablo ad Listra way mantudtuchu, yachin ommafurotan cha Timoteo way hen-ina ya anat apona (Apos. 16:1-4). Yachi yag inlugin Timoteo way metnometnod an Pablo hen chana mantudtuchuwan, wat imfilang Pablo ah Timoteo ah anàna paat. Yag angkay hen-argawan, tenaynan Pablo ah Timoteo ad Efeso way mantudtuchu, wat ahchi hen ini-inggawana hen antoy nanoratan Pablo an hiya hen anchi tawén way 58 no achi 64 ménat. Ya hen pontos Pablo way nanoratat ah mepas-éman Timoteo ya ah matugunana ah ekamanna gapon kachadcha-anna, ya wacha agén intugunna way para hen aminay cha omafurot.

[1] Haén ah Pablo way aposel Jesu Cristu way ah Apudyus paat way nangenharà an chitaaw
hen nangimfaga hen kena-aposel-o ya ah Jesu Cristu way pongar hen namnamataaw.
[2] Antoyan hen sorat-o an heay Timoteo way anào tot-owa gapo hen ommafurotam an Jesu
Cristu.
Hen chawat-o an Amataaw way Apudyus ya Apotaaway Jesu Cristu, wat ta totollongan
chitaaw ya séség-angan chitaaw ya ta papannohoncha agé hen hamhamàtaaw.

Tugun mepanggép hen anchichay cha mangintudtuchu hen faén tot-owa
2 Ped. 2; Juda 8-13

[3] Hen laychê an heay anào way Timoteo, an-ag inggaw ahnad Efeso way yachi chillu
hen intugun-o an hea hen anchi éy-o ad Macedonia, te wachacha ahna hen tapen hen
tatagu way faén usto hen chacha itudtuchu wat masapor ifagam an chicha ta iginangcha.
[4] Ifagam ta etagaycha hen annachay hudhuhudhud hena ya hen annachay un-u-un-un
te cha nadchi, an yanggay ammag omenpafùnag ah sosongel ya maid etorongna ah ma-
awatan hen tatagu hen anchi laychén Apudyus way machahan yanggay no manokchun
hiya. [5] Hen ganchat-o way mangintugun an cha natto an chàyu amin, ta epahmàna koma
an chàyu hen anchi ustoy layad way marpo hen anchi nacharos way hamhamà way maid
koma agé miyah-ahrang ah safaliy ganchat, ya ta ammag mapahig yanggay hen anchi
tenten way afurot an Apudyus. [6] Te ilamat, wachacha hen tapena way ammag nangentagay
an cha natto way an lawag chan sayasayasay way maid maetorongna. [7] Yag anchag laychén
paat way mifilang ah mantudtuchu hen orchin Apudyus, ngém ancha chillug achi ma-
awatan hen chacha iyale, ya chachaat agé epappapelet hen hehemmàcha way ekatchéén
tot-owa.
[8] Innilataaw way ammay hen anchi orchin Apudyus non an faén safali hen mepàwaana.
[9] Ngém achitaaw koma aliw-an way hen na-ammaan hen orchin, wat faén para hen
anchichay ammay way tatagu te na-ammaan hen orchin ah para hen anchichay achi ma-
aryan way tatagu ya hen anchichay futangelo, ya hen anchichay maid hamhamàna ya
afurotna an Apudyus, ya hen aminay menangfasor, chichachi hen makasapor hen orchin.
Ya umat agé hen anchichay cha mameloh mepanggép an Apudyus ya hen anchichay cha
mamchit hen chinàcha-archa, ya hen anchichay cha pomatéy, [10] ya hen anchichay cha
manòyong hen faén ahawana ono hen kapachongna way larae ya fufae, ya hen anchichay
cha mangenlao hen tatagu, ya hen anchichay nangéttém ya hen anchichay ammag cha
omenlémrém, chichachi amin hen makasapor hen orchin, ya umat agé hen aminay tatagu
way cha mangamma hen tapen hen komontara hen anchi tot-owa way mitudtuchu. [11] Te
hen anchi tot-owa way mitudtuchu, yachi hen anchi mètemfuruy hen anchi ammayay
chamag way nipiyar an haén way mangempanggar way maid kasen narpowana no faén
hen anchi ka-a-ammayan way Apudyus way kangatowan.

Maid mepaniyan hen ség-ang Apudyus
Apos. 8:3; 9:3-19

[12] Anà ammag manyaman an Apotaaw way Jesu Cristu way nangidchat hen kafaelà
way mangamma hen anchi impiyarna an haén, te imfilangna haén ah ihay natalek yag
chinutokanà way mangamma hen laychéna. [13] Te uray inustà hen anchichay ommafurot

an hiya hen anchi ar-argaw yag penaligatà ya lenaweng-o chicha amin, anà chillu ammag
senég-angan an Apudyus te hen hiyachi, cha-anà omafurot wat iggay-o ma-awatan hen
chà enammaan. 14 Ngém ammag chakar hen ség-ang Apudyus an haén te inidchatna hen
afurot-o an Jesu Cristu ya hen layad-o hen ahentagù way hen karmuwan cha nadchi, hen
mètempoyugan an Jesu Cristu. 15 Wachan ihay niyale way ammag tot-owa way afuroton
koma amin hen tatagu, ekatnéén, "Ummale ah Jesu Cristu hen antoy lota way mangenharà
hen menangfasor." Wat tot-owato, te haén paat hen anchi ka-amchanan hen fasorna.
16 Ngém anà ammag senég-angan an Apudyus way hen ganchatna, ta wachay mempàil-
an Jesu Cristu hen kena-anohna hen anchi kararawwengan way tatagu, ta yachi hen
sém-éman hen hamhamà hen anchichay umunud way omafurot way mafalin midchat
an chicha agé hen mannanayun way mètaguwan an Apudyus. 17 Wat antaaw ammag
chayawén hen anchi tot-oway Apudyus ah ing-inggana way tàén achi maila, hiya yanggay
chillu hen Are way maid péppégna, Are way ammag matattagu ah ing-inggana way achi
mafalin matmatéy. Amen.

18 Hiyachi, anào way Timoteo, piyarê hea way mangintudtuchu hen antoy intugun-
o, te yachi chillu hen imfafaggan hen anchi profeta mepanggép an hea hen anchi ar-
argaw. Yag hen anchi imfafaggacha, yachi koma hen mangempas-ém hen hamhamàno
way mangufat hen laweng. 19 Tétérném hen afurotno ya ammaam amin hen innilam ah
hamhamàno way laychén Apudyus. Te wachacha angkay hen tapena way gapo yanggay
hen nangentagayancha way mangamma hen innilacha way usto wat ammag na-ahap hen
afurotcha yag ammag namaid. 20 Wat yachi angkay hen nekaman an cha Himeneo an
Alejandro way an-og emporang chicha an Chumunyu ah manhamham-ancha ta achicha
chan ay-ayaman ah Apudyus.

2

Mepanggép hen manluwaruwan ya hen mantudtuchuwan
1 Ped. 3:1-7

1 Wat hen ihay tugun-o, masapor iluwaruwantaaw amin hen tatagu way antaaw
manchawat ah para an chicha ya manyamantaaw an Apudyus gapon chicha, 2 kaskasen
hen anchichay chan toray ya umat agé hen aminay wachan fiyangna. Iluwaruwantaaw
chicha ta ammay hen ataguwantaaw way maid gug-uru, ta wachay én-énnéntaaw way
mangamma hen laychén Apudyus ya hen aminay usto. 3 Te yachi chillu hen anchi ustoy
ekaman way mangemparaylayad an Apudyus way nangenharà an chitaaw. 4 Te hen
laychén Apudyus, ta omafurotcha koma hen aminay tatagu ya ta ma-awatancha hen tot-
owa way mepanggép an hiya. 5 Te an ihà-an chillu hen Apudyus ya an ihà-an agé hen
anchi aron hen tatagu ah kefanagancha an Apudyus way hiyah Jesu Cristu way namfalin
ah tatagu. 6 Te ah Jesu Cristu, inidchatna hen acharna ah sobfot hen aminay tatagu ta
mafalin éméycha an Apudyus. Wat yachi hen kail-an hen layad Apudyus way mahara-an
koma hen aminay tatagu, yag na-ammaan tot-owa chachi hen anchi ustoy tempona way
hehemmà Apudyus chillu way ka-ammaana. 7 Yag yachi agé hen nanutokanà ah aposel,
ta iyà itudtuchu hen anchi chamag mepanggép an Apudyus hen anchichay faén Judio ya
ta an-o agég iwarawag hen ekamancha way mangafurot hen anchi katot-owaan. Achiyà
ammag chan kétém te tot-owa hen antoy chà ifaga.

8 Ya hen amin koma way cha ka-am-amongan hen anchichay cha omafurot an Apudyus,
laychê koma way hen anchichay lenarae hen manluwaru, larae way nacharos hen
hamhamàna an Apudyus way faén napottok ya songel. 9 Ya hen finufae agé, masapor
ilancha koma ta usto hen ekamancha way manlumfong ta man-a-annadcha ya innilacha
koma hen ekamancha way fumiin. Ya ta achicha agé paat ammag patpatigén hen
ammayay fuù ya umat agé hen chacha iyarkos way faletò ya haleppon ya nan-angina way
lumfong. 10 Te hen mangimfaga hen kaenammay hen fufae, wat hen anchi ammay way a-
ammana te yachi hen manot-owaan way tot-owa hen afurotna an Apudyus. 11 Ya masapor
agé igiginnang hen anchichay finufae ta papannaagéncha hen anchichay chan tudtuchu

way ancha komag epafafa hen acharcha. [12] Achì eparufus hen fufae way manudtuchu ya
manoray hen larae te masapor gumiginnangcha [13] way hen lason, te hen anchi pés-éy
enammaan Apudyus wat ah Adam way larae ya anat ah Eva way fufae. [14] Ya faén agé ah
Adam hen narokop te ah ahawana way fufae hen narokop yag lenabsengna hen imfagan
Apudyus. [15] Ngém tàén, matorongan chillu hen umana-ana no annaat an epapate way
mangafurot an Apudyus ya wachay layadna hen ahentaguna ya chana agé ammaan hen
laychén Apudyus ya agummuna way fumiin.

3

Hen katatagun hen anchi mangemponò hen ommafurot
Tit. 1:6-9

[1] Tot-owato way ekatchéén no wachay tagu ah manlayad way mangemponponò hen
anchichay cha omafurot, wat penelena hen anchi ammag ammay ya napateg way chunu.
[2] Ngém hen anchi mangemponponò, masapor maid kachumsekana ya an ihà-an yanggay
hen ahawana, ya masapor na-annad ya achina cha afunan hen laylaychén hen achar, ya
naham-an, ya masapor manmamangngili hen uray heno way tatagu, ya masapor wacha
agé hen kafaelana way mantudtuchu. [3] Achi mafalin hen amfutangén ya hen gumugullu,
te masapor hen anchi na-anoh way achi ammag songel, ya achi agé mafalin hen anchi
ammag pelak yanggay hen chana gamgaman. [4] Masapor agummuna way mangemponò
hen ahimfafaryanna way a-abfuroton hen a-anàna hiya ya rispituwéncha agé hiya. [5] Te
no maid innilan hen ihay tagu way mangemponò hen ahimfafaryanna, ay ammoh achi
kaskasen hen anchichay ommafurot an Apudyus way cha ma-am-among. [6] Ya masapor
hen anchi nannuud hen afurotna way faén hen anchi anat an ommafurot te awni yag
annag epasekat hen chana am-ammaan yag ichahanaat hen kachusaana way kaman hen
nachusaan Chumunyu. [7] Ya hen anchi mangemponponò agé, masapor way uray hen
anchichay cha-an omafurotén iyafiincha hiya ta achi ma-ahoyan ya achi amin marokop
an Chumunyu.

Hen katatagun hen anchi tomorong hen anchichay mangemponò

[8] Hen anchichay tomorong hen anchichay mangemponponò, masapor agé maid laweng
ah a-ammacha, ta ancha ammag na-annad ya achicha agég chan chinuwwéén hen
aryéncha, ya achicha amin lafusun way uminum ya achicha gamgaman hen pelak. [9] Ya
masapor agé é-égnanancha hen anchichay katot-owaan way chataaw afuroton way nifaga
an chitaaw, ya achicha koma ammag cha ahrangan hen hamhamàcha ah laweng. [10] Yag
masapor agé ilailan chicha unna no usto hen chacha ekamkaman ta anchaat karébféngan
way tomorong. [11] Ya hen ah-ahaw-ancha agé, masapor na-annadcha way achichan
kapkapot, ya masapor matalekcha ya achicha ammag cha afunan hen laylaychén hen
achar. [12] Ya hen anchichay tomorong agé, masapor an ihà-an yanggay hen ahawacha ya
masapor agummucha agé way mangemponò hen ahimfafaryancha. [13] Wat hen anchichay
nènong hen chacha ekamkaman way tomorong, mifilangcha ah nangato ya maid iyag-
agarcha way manaphapet mepanggép hen ommafurotancha an Jesu Cristu.

Hen anchi maid mepaniyana way empaka-ammun Apudyus

[14] Hen antoy chà manoratan, chà chillu hamham-én way achi mafayagat umaliyà koma
way mangila an hea. [15] Ngém mag-ay ta mataktakà, hen antoy ensorat-o hen mangempaka-
awat hen ekamantaaw way matagu, chitaaw way netatappe hen ahimfafaryan Apudyus
way chitaaw hen iggawan Apudyus way natattagu ah ing-inggana, te chitaaw hen kaman
to-od ya fatangan way tumùchuwan hen anchi katot-owaan. [16] Maid mepaniyan hen
kaunig ya kapateg hen chataaw afuroton way egad ad uwan yag anat mepaka-ammu, te
hen kafud-asan hen afurottaawat ah Jesu Cristu way
Namfalinéna hen acharna ah tatagu ta maila,
yag tenàchégan hen Espiritun Apudyus hen kaenammayna,
ya innilan agé hen anchichay anghel hiya.

Yag nepagngar agé hen mepanggép an hiya hen karotarota,
ya enafurot hen tapen tatagu hiya hen antoy lota,
yag anat ma-ara ad uchu.

4

Hen anchichay enomfat hen chacha itudtuchu
1 Tim. 1:3-11; 2 Ped. 2; Juda 8-13

1 Narawag hen imfagan hen Espiritun Apudyus way umchah hen tempo way iwalin
hen tapen hen tatagu hen anchi ustoy afurotcha an Jesu Cristu ya papannaagéncha hen
kétém way cha itudtuchun hen anchichay chumunyu ya ongtan. 2 Yag hen anchichay cha
mangintudtuchu an cha nadchi, anchag nangéttém way ancha yanggay cha epàpàila hen
afurotcha ya achicha ligligatén hen uray heno way laweng way chacha ammaan. 3 Cha
nattoy tatagu, itudtuchucha way laweng hen mangahawa ya laweng agé hen tapen hen
missa. Ngém ah katot-owana, enammaan Apudyus hen egachay missa ta issataaw way
tatagu way hen mekaman, chitaaw way ommafurot an Apudyus way nangawat hen tot-
owa, manyamantaaw ya antaawat issa hen uray heno way missa. 4 Te amin hen egachay
enammaan Apudyusat pahig ammay way maid paat ma-achi non anat an manyaman hen
anchi mangan. 5 Wat gapo ta yachin imfagan Apudyus ya gapo agé hen anchi yaman, wat
maid maraweng ah ma-an.

Hen mitugun hen anchichay chan sérfi an Jesu Cristu
2 Tim. 2:14-26

6 Heay Timoteo, no itudtuchum amin chato hen anchichay sosnodtaaw way ommafurot,
ammag memènong hen cham mansérfiyan an Jesu Cristu ya matapyatapyan agé hen ma-
awatam mepanggép hen anchi katot-owaan way nitudtuchu an hea way yachi chillu hen
pomegsaan hen afurottaaw. 7 Ngém anào, ilam ta achim cha changrén hen annachay
hudhuhudhud hena way maid sérfina te maid paat maetorongna hen afurot an Apudyus.
Ta hen ekamanno, annowat epapate way mandisiplina hen acharno way mangamma
hen laychén Apudyus. 8 Manowat te wachan sérfina no matudtuchuwan hen achar
ta omorhe way mangamma ah ammaana, ngém ammag kaskasen hen misérfiyana no
matudtuchuwan hen hamhamà way mangamma hen laychén Apudyus, te faén yanggay
hen ataguwan ad uwan hen misérfiyana te hen ataguwan agé ah pegwana. 9 Tot-owa
angkay hen anchichay enalè wat afuroton koma hen aminay tatagu. 10 Wat hiyachi, antaaw
ammag epapate way mangamma hen laychén Apudyus, tàén chataaw maligatan, te
chataaw manchinlan ah Apudyus way natattagu ah ing-inggana way hiya hen nangenharà
hen aminay tatagu, kaskasen hen anchichay ommafurot an hiya.

11 Hiyachi Timoteo, itudtuchum amin hen antochay intugun-o an hea. 12 Ya ilam ta
maid kapeloham gapo hen kachadcha-anno. Ta annowat an ammaan hen acharno ah
mantorachan hen tapena way hen ekamanno, a-annacham hen aryém ya hen cham
ekamkaman ya hen layadno hen ahentagum, ya é-égnanam hen afurotno ya achim ab-
afunan hen anchi laylaychén hen achar. 13 Yag hen ekamanno ingganah aleyà, annog
ang-angpelén way cha mangimfasafasa hen alen Apudyus hen tatagu ta yachi hen cham
itudtutudtuchu an chicha. 14 Ya achim agé cha iyang-anggayan hen anchi inidchat
Apudyus way kafaelam hen nangempatchongan hen anchichay profeta an hea ya hen
nanginchàépan hen anchichay mangemponponò hen limacha an hea. 15 Annog haham-
én hen antochay intugun-o an hea ya cham paraparaktesén way mangamma ah amin way
kafaelam ah mangil-an hen tatagu way cha omam-améd hen afurotno. 16 Ar-arwacham
hen acharno ya umat agé hen cham itudtuchu. Te no epapatem way mangamma an cha
nadchi, wat hara-ancha-a an Apudyus ya mahara-ancha agé hen anchichay mangngar an
hea.

5

Hen fiyang hen tatagu hen ifacha way ommafurot
Tit. 2:1-15

[1] No wachay ma-amhew hen anchichay chanchanakkar, achi ammag cha ingarén ta an
iyam-amma ah kaman hen ekaman way mètagépfar hen chinàcha-ar. Ya hen anchichay
ung-ungunga, ekaman chicha ah e-enawchi. [2] Ya hen anchichay natnatang way finufae,
ekaman chicha ah ina ya hen anchichay fafarasang agé, an ekaman chicha ah sonod way
maid hamhamà ah manloko.

[3] Ya antaaw agé ammag halimunan hen anchichay nà-amfaro way maid kasen manal-
imun an chicha. [4] Ngém mag-ay ta wachan anà hen anchi nà-amfaro ono apona, tugunum
chicha way fiyangcha way manalimun an hiya, ta ah faréycha hen mempàil-ancha hen
ekamancha way mangamma hen laychén Apudyus, ta somofaletcha hen enkaman hen
chinàcha-ar ya anap-o an chicha, te yachin laychén Apudyus. [5] Ngém masapor toronganyu
hen anchichay nà-amfaro way ammag maid manalimun an chicha way maid kasen
manamnamacha way tomorong no faén ah Apudyus, te chachan luwaluwaru ya chan
chawachawat ah torongna ah ka-arga-argaw ya karafilafi. [6] Ngém mag-ay ta wachay nà-
amfaro way ammag cha i manligligawad, kaman paat natéychi an Apudyus tàén natattagu
hen acharna. [7] Wat hiyato hen itudtuchum hen anchichay ommafurot ta maid ka-ar-
aryancha. [8] Ngém non umat yag wachay achi manalimun ah totorangna ya kaskasen hen
anchi ahimfafaryanna, anna angkay cha kontaréén hen afurottaaw, ya wadwadcha hen
karawengna no hen anchi maid afurotna.

[9] Hen anchichay nà-amfaro way elestayu ah érégna way matorongan, wat hen anchichay
narakay way mantawén ah énémporo way iggay kasen ommahawa. [10] Ya masapor agé na-
ammuwan way ammay hen enkamkamanna way nanalimun hen a-anàna ya nanmangili
hen tapen hen tatagu way kaskasen hen anchichay ommafurot. Ya masapor na-ammuwan
agé way usto hen enkamanna way nanorong hen anchichay napaligatan way nakasapor
ah torong yag ennongnongna paat agé way nangamma hen uray heno way ammay, wat
chichachi hen toronganyu.

[11] Ngém achiyu ud-ay elesta hen anchichay nà-amfaro way cha-an marakay te awni
yag afaén hen layadcha way kasen mangahawa hen layadcha an Jesu Cristu. [12] Wat
makafasorcha te achicha ammaan hen anchi empostacha an Apudyus way ammaancha.
[13] Ya ah awni agé yag anchag epaengha way manlenglengaleng hen chacha am-ammaan
way anchag cha i mantarotaronton ah kafaréfaréy. Ya achi yanggay anggaychi, te awniyat
yag epaenghacha agé way cha i mankapokapot ya cha i manchangchangar ya cha i
manaphapet hen anchi maid fiyangcha. [14] Wat hen itugun-o hen anchichay nà-amfaro
way chadcha-an marakay, unninaat no kasencha mangahawa ta umanàcha ta wachay
halimunancha way himfafaryan te no yachi, maid énnén hen anchichay achi manlayad an
Apudyus way manumsek an chitaaw. [15] Te ah katot-owana, wachachaat angkay hen tapena
way loohchaat peet nanhagong an Chumunyu. [16] Wat hiyachi, heno way ommafurot way
wacha hen nà-amfaro an chicha way himfafaryan, masapor chicha hen manalimun ta faén
hen anchichay tapen hen ommafurot ta hen halimunan hen anchichay tapena, hen anchi
ammag poros chi manalimun an chicha.

[17] Ya mepanggép agé hen anchichay cha mangemponponò way nènong hen chacha
ekaman, masapor mataptapyan hen labfucha, ya kaskasen hen anchichay cha mangem-
papate way mangintudtuchu hen alen Apudyus. [18] Te hen anchi nesosorat way alen
Apudyus ekatnéén, "Achiyu cha fédféchén hen hongad hen anchi faka way chayun ilìén,
te lébféngna way mangan hen tapen hen chana ilìén." Ya hen anchi iha agé ekatnéén,
"Masapor marabfuwan hen anchi chan amma." [19] Ya achiyu agég cha afuroton hen
chacha mempafasoran hen anchichay mangemponponò no faén toro ono chuwa hen
manàchég way mangaliyén fasorna tot-owa. [20] Yag mag-ay ta tot-owa, amhiwényu hiya
hen sangwananyu amin way tatagu ta émégyatcha hen tapena way mangamma.

[21] Hen ifagà an heay anà way Timoteo, masapor afurotom paat amin hen antochay
intugun-on hea way maid wahwahigém ya maid agé epohowam, te chechengngar
Apudyus ya Jesu Cristu ya hen anchichay na-apudyusan way anghel amin hen antochay
imfagà an hea. [22] Achim ahopan way chumutok ah man-ap-apo hen anchichay ommafurot
te awni yag magat fumasor yag nìfasor-a. Wat masapor a-annacham ta achia omfat.
[23] Ilam uwa, Timoteo, ta faén yanggay chanum hen inumum te masaporno hen aket
way fayah ta guminang hen sigab hen potom ya ta ma-agahan hen annachay tapen hen
saketno.
[24] Ya mepanggép hen anchichay machutokan, achim cha aliw-an way hen tapen tatagu,
mamadlaw hen fasorcha wat mamàila way machusacha. Waman hen tapena, achi
maelasin hen fummasorancha ngém no ma-awni, ma-ammuwan chillu. [25] Ya kaman
agéhchi hen madlawan hen anchi ammay way ammaan hen tapena. Ya uray agé hen
anchichay achi unay maelasin way ammay, awniyat mepadlaw chillu.

6

[1] Ya mepanggép hen anchichay ommafurot way alepan hen tatagu, wat masapor
rispituwéncha hen anchi nangen-alepan an chicha ta achi ma-ahoyan ah Apudyus ya
umat agé hen chataaw itudtuchu. [2] Ya hen anchichay alepan way omma-abfurot hen
apocha agé, achicha ammag cha elayosan hen apocha gapon masosnochancha mepanggép
hen afurotcha, ta hen ekamanchaat koma, masapor wadwadcha hen ekamancha way
mangamma hen laychén hen apocha, te hen anchi apocha way cha mangawat hen
torongcha, chichachi hen ifacha way ommafurot way masapor laylaychéncha.

Hen mintudtuchu hen sabsafali ya hen manlayad ah pelak
Jai. 5:1-6

Timoteo, masapor itudtuchum chato way annog elawag. [3] Ya heno way tagu way i mang-
intudtuchu hen sabsafali way ma-afurot way achi mètemfuruy hen anchi intudtuchun
Apotaaway Jesu Cristu ya hen tot-oway ma-afurot, [4] hiya hen ammag chan pahih-iya
way maid innilana ya anna peet an laylaychén yanggay way i mè-esngel ya chumuychuy
mepanggép hen faén napateg. Wat hen mamfanagan cha nadchiyat apés ya gura ya usot
ya hen lawengay arkoro mepanggép ah ifa. [5] Ya ammag maid agé mantetempoyugan hen
anchichay tatagu way ammag kenokomsaw hen hamhamàcha, te anchag achi mangiggéén
hen anchi tot-owa. Te chicha, ekatcha ah hamhamàchéén hen pammatecha ano hen
fumaknangancha. [6] Manowat te wachan katot-owana way omenpafaknang hen anchi tot-
oway pammate an Apudyus non antaaw an mapnek hen nawawà-acha way kok-owa, ngém
safalichi way kafinaknang. [7] Te hamham-éntaaw ngén, te hen niyana-antaaw, maid poros
imfùnagtaaw hen antoy lota. Yag no matéytaaw, maid agé etàtaentaaw. [8] Wat no wachay
érégna ah anén ya ilumfong, mapnektaaw koma. [9] Waman hen anchichay mangamgam ah
fumaknangancha, maid héranéén na-awischa way fumasor, te narakacha way marokop
te anchag achi madlawén finàrangchaat peet hen laweng ya hen lenoroko, yag yachiyat
agé hen manachael an chicha way hen halenonotnaat anchag metap-ar. [10] Te hen layad ah
pelak, yachi hen pongar hen ammag chuar way laweng. Yag wachacha tot-owa hen tapena
way gapoh layadcha ah pelakat anchag nanchùgan hen afurotcha an Apudyus, wat maid
achicha chaponon ah ligat.

Hen anongoh way tugun Pablo

[11] Ngém heay Timoteo way ihay tagun Apudyus, annog achiyén amin hen kaman
an cha nadchi ta hen ammaam, epapatem way mangamma hen anchi ammay way
laychén Apudyus. Ya epapatem way mangempapegsa hen afurotno ya hen layadno hen
ahentagum ya hen anohno. [12] Ya térném way mangincharan hen anchi afurottaaw way
kaman cha-a mìyab-abfà, wat magunggunaan-a ah mannanayun way ataguwan. Te hen
yachiy ataguwan chillu hen ganchat Apudyus para an hea nanepod hen ommafurotam
hen sangwanan hen chuaray tagu.

[13] Wachan ifagà an hea Timoteo hen sangwanan Apudyus way nangidchat hen ataguwan
hen amin way natagu ya ah Jesu Cristu way nangemparawag hen katot-owaan hen
sangwanan Poncio Pilato. Wat hen ifagà an hea [14] masapor afurotom paat hen aminay
nitudtuchu an hea way maid matmat-én ah itudtuchum inggana hen anchi ag-agaw way
mamfangchan Apotaaw way Jesu Cristu. [15] Te no umchah hen anchi ustoy tempona wat
eparang Apudyus ah Jesu Cristu hen antoy lota. Ya ah Apudyus, hiya yanggay hen ka-a-
ammayan way mannakafalin way mantoray, ya hiya hen Aren amin hen egachay are ya
Ap-apon hen egachay ap-apo. [16] Hiya paat yanggay hen ammag achi matmatéy ah ing-
inggana, ya maid agé mepaniyan hen kahilin hen ininggawana, wat maid makahag-én
an hiya. Yag nanepod hen laprapona, maid tatagu hen antoy lota ah nangila an hiya, ya
maid agé chillu makaila an hiya ah ing-inggana. Wat antaaw ammag chayawén hiya ah
ing-inggana te maid kepachongan hen kenafalinna.
[17] Ifagam hen anchichay wachan mafalinna ta achicha cha epasekat hen kok-owacha te
chichachiyat narakah matarà wat faén komachi hen mangiggaancha hen namnamacha ta
ah Apudyus koma, te ah Apudyus, libli hen chana mangidchatan an chitaaw hen aminay
masapor ah kapnekan ya lomaylaychantaaw hen antoy natatagguwantaaw. [18] Yag ifagam
ta ammaancha hen ammay ta ancha koma an fumaknang ah ammayay a-amma ya ta
achicha naimot, yag alestocha koma agé way tomorong ah tapena. [19] Te no yachi hen
ammaancha, ad uchu hen mangamongancha hen mannanayun way kafinaknang way
mausar ah pegwana hen anchi ataguwan way maid péppégna way yachi hen anchi térén
way ataguwan.
[20] Timoteo, masapor ayuwanam paat amin hen anchichay impiyar Apudyus an hea. Ya
achim cha changrén hen anchichay chan aleale way an lawag maid fanagna hen anchi
chachan hahahapetan way ekatchéén yachi anon kenaraeng ngém enomfatchaat peet.
[21] Te wachacha hen tapena way gapo yanggay hen anchi ekatchéén kenaraengcha yag
yinagyagchaat peet hen afurotcha an Apudyus.
Wat ta totollongan chitaaw amin an Apudyus. *Haén ah Pablo.*

Hen pegwan sorat Pablo an Timoteo

Nifafarud ah aposel Pablo ad Roma hen naoratana hen antoy anongoh paat way soratna hen anchi tawén way 65 ménat. Yag gapo ta innilana way tég-angay hen mepapchitana, wat anna paat ammag tinugutugun ah Timoteo way laylaychénay térén ta achina iyang-anggayan hen afurotna, tàén heno way mepasamak an hiya, ya ta tudtuchuwana agé hen tapena ta maesorowancha agé way mantudtuchu. Yag hen ekatcha ano mepanggép hen natéyan Pablo wat hiniwat hen anchichay eRoma hiya ah matepowan koma hen mitudtuchuwan hen alen Apudyus, ngém antoyan chillu way cha miwarawarawag.

1 Haén ah Pablo way aposel Jesu Cristu, wat antoyan agé hen sorat-o an heay Timoteo
way anào way laylaychê. Ah Apudyus hen nanlayad an haén ah man-aposel wat hennagna
haén way i mangempagngar hen anchi mannanayun way ataguwan way empostana hen
anchichay mètempoyug an Jesu Cristu.
2 Hen chawat-o an Amataaw way Apudyus ya Apotaaw way Jesu Cristu, wat ta totollon-
gan chitaaw ya ta séség-angan chitaaw ya papannohoncha agé hen hamhamàtaaw.

Hen nanyamanan Pablo gapon Timoteo ya hen nempas-émana hen hamhamàna

3 Anà ammag manyaman an Apudyus gapon heay Timoteo te hiya hen chà afuroton way
kaman hen nangafurotan hen anchichay anap-ò ad namenghan way maid safalih ganchat
hen hamhamào. Chaà manyamayaman an hiya hen chà manginluwaluwaruwan an hea
ah ka-ag-a-ag-agaw ya karafilafi. 4 Yag cha-an-o agé aliw-an hen anchi nanluruwaam
hen nanhiyananta wat laychê paat way kasen mangila an hea ta lomaylayachà. 5 Ya achì
agé ar-aliw-an hen anchi nangempapatiyam way mangafurot an Apudyus way kaman
chillu hen afurot anchi apom way Loida ya ah inam way Eunice, yag innilà way yachi agé
hen wacha an hea ad uwan. 6 Wat hiyachi, epahpahmào an hea ta achim cha ar-aliw-an
hen anchi inidchat Apudyus an hea hen nanchongà an hea. 7 Te hen anchi Espiritu way
inidchat Apudyus an chitaaw, achina an cha paégyatén chitaaw te anna cha papegséén
hen hamhamà. Yag idchatna agé hen annad ya hen layad hen ahentagu.
8 Wat yaha hen achita cha mafiinan way mangentàchég an Apotaaw way Jesu Cristu,
ya achia agé cha mafiinan mepanggép an haén way nifafarud gapon hiya. Ta anno
yanggay ammag anohan way mèlak-am hen ligat way lak-amén chillu hen heno way
mangempagngar hen anchi ammayay chamag, te papegséén chillu Apudyus chitaaw
way manganoh amin an cha nadchi. 9 Te ah Apudyus, henara-ana chitaaw amin yag
penelena chitaaw ah mantataguna, yag hen nameleyana, achi gapoh wachan ammay way
enammaantaaw te gapo ta hehemmàna chillu ya gapo agé hen ség-angna. Te hen yachiy
ség-ang, nawawà-acha chillu hen cha-an ma-ammaan hen antoy lota gapon Jesu Cristu,
10 ngém iggay meparang an chitaaw inggana ad uwan way ummale hen antoy lota hen
anchi omenharà an chitaaw way ah Jesu Cristu. Yah Jesu Cristu, penéppégna hen matéyan
yag inwarawagna hen anchi ammayay chamag way yachi hen mangimfaga hen anchi
mannanayun way mètaguwantaaw an Apudyus.
11 Haén, piniyarà an Apudyus ah man-aposelna way i mangintudtuchu hen anchi am-
mayay chamag. 12 Yag yachi hen gapona ah chà mapap-aligatan ad uwan. Ngém sésêmén
chillu hen hamhamào te a-ammù ah Apudyus, wat manokchù hiya ya sigurachuwà
agé way hahallimunanà hen chà mangammaan amin hen impiyarna an haén ingganah
umchah hen manguwisana hen egad hen anchi anongoh hen ag-agaw. 13 Wat hen tugun-o
an heay anào way Timoteo, annog an é-égnanan hen anchi tot-owa way intudtuchù an
hea, ya achim cha engayngay-an way omafurot an Apudyus ya manlayad hen ahentagum
te yachi koma chillu hen ekaman hen anchi looh nètempoyug an Jesu Cristu. 14 Ya hen
anchi Espiritun Apudyus way niya-adchar an chitaaw, totollongancha-a way manga-
annad hen anchichay napateg way nipiyar an hea.

15 Awniyat chinamagno way inyanggayanà hen amin antochay tatagu way ininggaw
hen yatoy provinsiyan hen Asia, te uray cha Figelo an Hermogenes wat inyanggayanà
agé. 16 Anggay yanggay ah Onesiforo ah cha-an, wat ta séség-angan koma Apotaaw way
Apudyus amin hen ahimfafaryanna te kankanayén way cha ummale way mangempas-ém
hen hamhamào. Yag iggay amin mafiinan gapon nifaruchà 17 te hen échahna paat ahtod
Roma, annag nanhàyatan way i manganap an haén ingganah inchahanà. 18 Ya innilam agé
amin hen nanorongana an haén ad Efeso. Wat ta séség-angan koma Apudyus hiya hen
anchi anongoh way ag-agaw hen manguwisana hen aminay tatagu.

2

Hen matalek way sorchachun Jesu Cristu

1 Hea way anào, sésêmém hen afurotno an Apudyus te chakar chillu hen torongna an
chitaaw gapon nètempoyugantaaw an Jesu Cristu. 2 Ya amin way chengngarno an haén
way intudtuchù hen sangwanan hen chuar way tatagu, wat ipiyarno chachi agé hen
anchichay tatagu way matalekno way mafalin agé mangintudtuchu hen tapena.
3 Annog anohan hen uray heno way ligat way umchah an hea te yachi chillu hen
harémén hen anchi ustoy mansérfi an Jesu Cristu te chicha hen kaman sorchachuna. 4 Yag
hen anchi ustoy sorchachu, achi mafalin way mètemfuruy hen hamhamàna hen anchi
hehemmà hen anchi sifilyan te masapor ammaana yanggay hen mangemparaylayad hen
anchi namele an hiya ah sorchachuna. 5 Ya hen ihay miyaligan hen anchi mansérfi an Jesu
Cristu agé, wat kaman hen ihay tagu way cha i mìyab-abfà hen tagtagtag, te achi mafalin
magunggunaan no achina tongparén hen lentég hen hiyachiy tagtagtag. 6 Ya kaman agé
hen ihay polestas way nangempapate way man-amma, wat hiya hen pés-éy mangara hen
anchi pés-éy mabtà. 7 Haham-ém hen antochay chà imfaga te ammùat torongancha-a an
Apudyus way mangawat amin an cha natto.
8 Achim paat cha ar-aliw-an ah Jesu Cristu way ganà David way natéy ya anat man-
uchi way yachi hen anchi ammayay chamag way chà itudtuchu. 9 Yag gapo hen chà
mangintudtuchuwan hen anchi ammayay chamag, anà ammag cha mapap-aligatan yag
imfaruchà agé way kamanà yanggay paat futangelo. Ngém uray ammag nifafarud hen
antoy achar-o, achi chillu mafalin way mifarud hen alen Apudyus. 10 Yag an-og a-
annohan hen uray heno way mepachah an haén ah pagsaya-atan hen anchichay tatagu
way chinuchuttokan Apudyus, ta mahara-ancha agé gapon Jesu Cristu way yachi hen
mèlamancha hen anchi ka-ammayan way mètaguwan an Apudyus. 11 Tot-owa hen anchi
cha ma-ale way ekatnéén,

"No nètapetaaw an Jesu Cristu hen natéyana, mètapetaaw agé an hiya hen matatag-
guwana.
12 Yag no a-annohantaaw hen ligat gapon hiya, antaaw agég mètoray hen mantorayana.
Waman no ehoottaaw hiya, kapeletan way annag ehoot agé chitaaw. 13 Ngém uray
no achitaaw matalek, matatallek chillu ah Apudyus, wat ammaana chillu hen
imfagana te achi mafalin mankétména hen acharna."

Manchùgan hen lawengah mamangchénan hen tot-owa
1 Tim. 4:6-16; 6:3-10; Tit. 3:8-11

14 Ammay no epahpahmàno chachi hen annachay cha omafurot ahna, ya itugunno paat
an chicha agé way mangimfisar hen laychén Apudyus ta achicha koma chan sosongelan
mepanggép hen anchichay faén napateg, te maid poros etorong cha nadchi te an yanggay
an chumachael ah hamhamà hen anchichay mamangngar. 15 Yag hea, epapatem paat way
mangamma hen anchi mangemparaylayad an Apudyus. Ya ilam ta maid om-omfat hen
cham ekamkaman way mangintudtuchu hen anchi alena way katot-owaan, te hiyachi ya
anat maid kafiinam. 16 Achim cha changchangrén hen anchi ammag cha hapehapetén hen
tatagu way ammag maid fanagna te ammag héméphépchi way mangempa-achawwéy hen
hamhamà hen tatagu an Apudyus. 17 Te hen kaman ahnay tudtuchu, wat kaman paat saket
way konet way annag cha fur-un hen achar yah awniyén ommalen. Yachi hen kaman hen

anchichay cha ammaan cha Himeneo an Fileto, [18] te anchag tenaynan hen anchi tot-owa,
ya anchag cha korkoron hen afurot hen tapena te ekatchéén looh narpas hen nan-uchiyan
hen tatagu. [19] Ngém tàén, uray heno way aryéncha, ammag achi chillu makorkor hen
tot-owa mepanggép an Apudyus, te kaman paat yanggay challug way achi miwagat. Ya
mepanggép hen anchichay ustoy ommafurot, wacha hen nesosorat way ekatnéén, "Inni-
ilan chillu Apudyus hen amin anchichay tot-owa way ommafurot an hiya." Yag ekatna
agéén, "Heno way mangaliyén 'ommapo an Jesu Cristu,' masapor iyanggayana hen amin
way laweng."
[20] Hen anchi faréy hen faknang, chuar hen ininggaw, te wachacha hen napateg ya
wachacha agé hen arohaeh. Te wà-acha ay na-ammaan ah faletò ya hen tapenay
nan-angina. Ya wà-acha ahnay na-ammaan ah an lawag away ya lota. Wat napateg
hen mausaran hen tapena ya faén hen anchichay tapena. [21] Hen miyaligana, chitaaw.
Wat no laychéntaaw way napateg hen mangusaran Apudyus an chitaaw, masapor
manchuchùgantaaw hen laweng ta kamantaaw nichachaton an Apotaaway Apudyus ya
nesasagganataaw way mausar ah heno way ammayéna.
[22] Ar-arwacham ta manchùgam hen anchichay kapegsaan way laylaychén hen achar hen
finafallu, ta annowat an epapate way mangamma hen ammayén Apudyus ya hen mètem-
poyugam ah ahentagum. Ya papegséém agé hen afurotno ya hen layadno hen ahentagum.
Ta etemfuruyno hen hamhamàno hen anchichay tatagu way cha chumawat ah torong
an Apudyus way maid safalih pontos chi hamhamàcha. [23] Achita cha mìchischiskas hen
anchichay maid chillu sérfina te maid fanagna. Ya innilam agé way maid chillu kasen
mifanagan cha nadchi no faén ammag ah sosongel. [24] Te hen anchi tagu way chan sérfi
an Apudyus, achi koma mafalin way mè-esngel te masapor ammay hen ekamanna hen
aminay tatagu, ya masapor agé innilana way mantudtuchu ya masapor agé na-anoh. [25] Te
no iyam-ammana way pomahew hen anchichay safali hen hamhamàna, magat idchat
Apudyus hen wayacha way mamfafawi ya mangawat hen anchi tot-owa mepanggép an
hiya, [26] wat yachi hen omanamotan hen hamhamàcha ah kahara-ancha hen anchi silib
Chumunyu way hiya hen nangawis an chicha way mangamma hen laychéna.

3

Hen ekaman hen tatagu no umchah hen anongoh hen ag-agaw
1 Tim. 4:1-5; Juda 17-23

[1] Papadcha-anémto Timoteo way no tég-angay hen anongoh hen ag-agaw ammag
chumuar hen laweng hen antoy lota. [2] Te ammag somafali hen hamhamà hen tatagu way
ammag hen acharcha yanggay hen haham-éncha ya hen pelak. Anchag mampaspasekat
ya mampahih-iya ya anchag in-insortuwén hen tapena, ya ancha agég achi afuroton
hen chinàcha-archa. Ya ammag maid amin manyamanancha ya achicha amin iyafiin ah
Apudyus. [3] Hen tatagu hen hiyachiy tempo agé, maid hamhamàcha hen ahentagucha, ya
anchag u-unnongon hen lawengay cha na-ammaan, ya ustancha hen ifacha ya anchag
natangset, ya ancha agég èmehan hen ahentagucha ya anchag agorgoran hen anchichay
cha mangamma hen usto. [4] Ya tàén hen ifachéén anchag lokopon. Maid annadcha te
anchag mansékar way anchag ammaan hen laylaychéncha way maid paat hamhamàcha
hen laychén Apudyus. [5] Anchag epàpàila way wachan afurotcha ngém anchag achi eparu-
fus hen man-ancharan Apudyus an chicha ah kafalewan hen hamhamàcha. Timoteo,
achia cha miyah-ahrang hen tatagu way kaman an cha nadchi. [6] Ya hen tapecha agé,
ah kenasilibcha, anchag hégpén hen fafaréy hen tatagu, yag no omeng-enghachéén
lenokopchaat hen anchichay finufae way naraka ah ma-awis way looh kenorkor hen fasor
hen hamhamàcha ya maid agé achicha finàrang ah laylaychén hen achar. [7] Ya hen kaman
an cha nadchiy finufae, maid achicha i manchangchangaran ta wacha komay acharéncha,
ngém anchag achi chillu elasin hen anchi tot-owa mepanggép an Apudyus. [8] Ya hen
anchichay cha mangawis hen kaman an cha nadchi agé, anchag cha kontaréén hen anchi
tot-owa mepanggép an Apudyus way kaman an cha Janes an Jambres ad namenghan way

nangontara an Moses. Te chicha agé, ammag nat-én hen ekamancha way manhamhamà
ya nèfat ah solet hen afurotcha an Apudyus. [9] Wat ma-ammaan an chicha hen kaman hen
na-ammaan an cha Janes an Jambres way achi mautopan hen chacha ammaanén enlasinat
amin hen tatagu hen nèfatancha.

Hen tapen hen tugun Pablo
1 Ped. 4:12-19

[10] Ngém heay Timoteo, faén kaman hichi hen wachan hea, te hea, cham torachén hen
intudtuchù ya hen chà enkamkaman. Yag innilam amin hen wachan haén way hen afurot-
o ya hen layad-o hen ahentagù, ya hen anoh-o hen uray heno. [11] Yag innilam agé amin hen
na-ammaan an haén ad Antiokia ya ad Iconio ya ad Listra way anà ammag napap-aligatan
way térén ngém henara-anà chillu an Apudyus. [12] Te ah katot-owana, heno way tagu way
manlayad way mangamma hen laychén Apudyus gapon nètempoyugana an Jesu Cristu
wat mapap-aligatan chillu. [13] Waman hen anchichay lomorokkop ya cha mangamma hen
laweng, ammag an omam-améd hen karawengcha way anchag cha lokopon hen tatagu
yag chachaat agé marokop.

[14] Ngém hea, Timoteo, é-égnanam hen anchi nitudtuchu an hea ya a-abfurotom chillu,
te innilam hen kenatatagun hen anchichay nangintudtuchu an hea. [15] Yag nanepod
agé hen kaongam, chechengngarno chillu hen anchi nesosorat way alen Apudyus way
yachi hen cha mangempahpahmà hen tatagu way omafurot an Jesu Cristu ah kahara-
ancha. [16] Ya amin hen anchi nesosorat way alen Apudyus, ah Apudyus chillu hen
nangempahpahmà hen nesoratana. Wat miyusar ah katudtuchuwantaaw ya ah ka-
amhewantaaw ya ah katugunantaaw mepanggép hen ekaman way mangamma hen usto
hen antoy matatagguwantaaw. [17] Yachi hen kasérfiyan hen alen Apudyus, ta chitaaw way
manlayad an hiya, maid achi wacha ah masaportaaw way mangamma hen aminay ammay.

4

Hen tugun Pablo ya anat matéy

[1] Hen antoy chà itugun an hea Timoteo, wat chà ifaga hen sangwanan Apudyus ya
Jesu Cristu way hiya, kasen umale way mantoray ya manguwis hen aminay katagutagu
way uray hen natattagu ya hen nan-atéy. [2] Hen ifagà an hea, wat masapor epagngarno
amin hen anchi chamag mepanggép an hiya way tempona man ono faén. Epapatem
way mangempagngar hen tatagu way annog téngtéténgténgén chicha ya amhiamhiwén
chicha, ya pas-épas-émén agé hen hamhamàcha. Yag masapor agé chakar chillu hen
anohno way mantudtuchu. [3] Te umchah hen tempo way ammag achiyén hen tatagu
hen anchi katot-owaan way mepanggép an Apudyus ta anchi yanggay laylaychén hen
acharcha hen sorotoncha. Wat anchaat an man-among ah chuar way mangintudtuchu
hen anchi umis an chicha way yachiyat chillu hen laylaychén hen ingacha way mangngar.
[4] Wat anchag inyanggayan way mangngar hen anchi tot-owa ta hen papannaagéncha
paatat, hen anchi an lawag naparang way haphapet. [5] Ngém hea, masapor mangachid-
chéém hen hamhamàno ta annog anohan hen uray heno way ligat way mepachah an hea,
ya epapatem way manginwarawag hen anchi ammayay chamag, ya annog ammaam amin
hen anchi nipiyar an hea.

[6] Yag mepanggép an haén, tég-angay ménat umchah hen tempon hen manaynà hen
antoy lota te awniyat pédténà. [7] Empapatè ah aminay kafaelà way nangamma hen laychén
Apudyus, ya an-og ena-abfurot hiya way nangamma amin hen impiyarna an haén. [8] Wat
wacha hen nesasaggana ad uchu way para an haén way ammayay gunggunà way yachi hen
idchat hen anchi nalilimpiyu way uwis way ah Apo Jesu Cristu no umchah hen anchi ag-
agaw way manguwisana hen tatagu. Yag faén agé yanggay haén hen mangara an nadchi
te amin hen anchichay tatagu way manlayad way mangila an hiya hen mamfangchana.

Hen probleman Pablo

[9] Timoteo, mahaphapa-a koma way umalehto no mafalin, [10] te inyanggayanà an Demas
te annag pawadwad-én hen antoy ataguwana ad uwan wat émméy ad Tesalonica. Yah
Cresente agé, namfiyahi way émméy ad Galacia, ya ah Tito, émméy ad Dalmacia. [11] Wat
anggay yanggay ah Lucas ah antoyan ahto. Wat chag-ohom ah Marcos te masapor-o hen
torongna hen antoy chataaw ammaan. [12] Maid agé ah Tikico te hennag-o hiya ad Efeso.
[13] Yag no umaleayu, aranyu hen anchi chaket-o way enhahàfà an Carpo ad Troas. Yag
aranyu agé hen anchichay libnu, kaskasen hen anchichay senosollatà way torak te yachi
hen masasapor-o paat.
[14] Hen anchi chan féhféhar way ah Alejandro, ammag chuar hen enammaana an haén
way laweng, wat egad ah Apudyus way mangidchat hen assong hen anchichay chana
enammaan. [15] Yag arwachanyu agé hiya te annag agorgoran way térén hen anchi chataaw
itudtuchu.
[16] Hen anchi pés-éy nepasangowà hen uwis, ammag maid ifà ah nangentàchég an haén te
anchag ommawid amin. Ngém hen chawatê, ta pakawanén koma Apudyus chicha. [17] Ngém
iggayà chillu iyanggayan an Apudyus te empapegsana hen hamhamào ya tenotollonganà
way mangimfaga amin hen anchi ammayay chamag ah mangngaran hen anchichay faén
Judio, yag anà agég henara-an hen mapchità hen hiyachiy tempo. [18] Ya sigurachuwà agé
way hahalla-anà chillu an Apudyus hen uray heno way laweng way mepachah ingganah
aranà ad uchu way metape hen mantorayana. Wat hiya chillu hen machachayaw ah ing-
inggana. Amen.
[19] Epakomostam haén an cha Priscila an Akila ya hen anchichay ahimfafaryan Onesiforo.
[20] Ah Erasto uwa, nataynan ad Corinto, ya hen lommayawà ad Mileto, nansaket ah Trofimo
wat tenaynà hiya ahchi. [21] Pachasém paat way umalehto ta anat an omagiléd.
Cha Eubulo an cha Pudente an Lino ya ah Claudia ya umat agé hen amin anchichay
tapenay sosnodtaaw, chacha amin pakomostaan hea.
[22] Wat ta mawawà-achah Apo Jesu Cristu an chitaaw ya ta totollongan chitaaw amin an
Apudyus. *Haén ah Pablo.*

Hen sorat Pablo an Tito

Ah Tito, faén Judio ngém ommafurot an Jesu Cristu hen nangngarana hen intudtuchun Pablo. Yag nanlugin hiyachi, chakar hen torongna an Pablo te netnonetnod an hiya yag hiya agé hen hennahennag Pablo hen tapenay fabréy way manaptape hen anchi intudtuchuna. Wat hen émméyancha ad Creta, tenaynan Pablo hiya ahchi. Yag yachi way nifafarud ah Pablo ad Roma, nanorat an Tito hen anchi tawén way 64 ménat, yag yatoy sorat hen intugunna an hiya.

1 Haén ah Pablo way aposel Jesu Cristu way chan sérfi an Apudyus. Wat antoyan hen
sorat-o an heay Tito way anào tot-owa gapon ommafurotantaaw an Jesu Cristu.
Haén, piniyarà way i mangempapegsa hen afurot hen anchichay tatagu way chinuchut-
tokan Apudyus, ya ta epaka-awat-o agé an chicha hen anchi tot-owa ah komamanancha
an hiya. 2 Te yachi hen manamnamataaw way mangawat hen anchi mannanayun way
ataguwan way empopostan Apudyus hen anchi uray cha-an ma-ammaan hen antoy lota,
yag innilataaw agé way ah Apudyus, maid kétkétémna. 3 Ngém egad ad uwan yag annaat
epagngar hen yachiy ammayay chamag an chitaaw. Yag impiyarnachi an haén, wat yachi
hen chà iwarawarawag te yachi hen imfilin Apudyus way nangenharà an chitaaw.
4 Hen chawat-o, ta totollongan chitaaw an Amataaw way Apudyus yah Jesu Cristu way
nangenharà an chitaaw, ya ta papannohoncha agé hen hamhamàtaaw amin.

Hen ammaan Tito ad Creta
1 Tim. 3:1-13

5 Hen nanaynà an hea ahnad Creta, ta ehènadno koma amin hen anchichay cha-an
marpas ya ta chumutok-a ah mangemponponò hen kafabréfabréy ahna. Wat achim cha
aliw-an hen anchi intugun-o mepanggép hen machutokan, 6 te hen mangemponponò,
masapor maid ahoyna ya an ihà-an hen ahawana, ya masapor agé ommafurotcha hen
anchichay a-anàna way achichag natangset ya achichag chan fab-arakfor. 7 Ya gapo ta
hiya hen napiyar way manalimun hen anchichay ommafurot an Apudyus, wat masapor
maid kachumsekana ya achi ammag natangset ya achi agé narakah pomtok, ya faén
agé amfutangén ya achi agég gumugullu ya achi agég chan gamgam ah pelak. 8 Ya
hen mangemponponò agé, masapor manmamangngili ya patigéna paat hen ammay.
Masapor na-annad ya nalimpiyu ya patigéna hen laychén Apudyus, ya achinag cha afunan
hen laylaychén hen achar. 9 Ya masapor é-égnanana hen anchi nitudtuchu an hiya
way yachi paat hen ma-afurot, ta usto hen itudtuchuna hen tapena ah mepas-éman
hen hamhamàcha ya ta wachay mepàil-an hen neh-awan agé hen anchichay safali hen
hamhamàna.
10 Hen mangimfag-à an natto an hea, te chuarcha hen tatagu ahna way ammag
natangset, kaskasen hen tapen anchichay Judio way tommepon an chàyu way ammag
kenokomsaw hen chacha aryén ah manlokopancha hen tapena. 11 Wat masapor pagi-
nangém chicha te chacha lifokon hen afurot hen tapen hen himfafaryan gapon anchi
enomfat way chacha itudtuchu, yag hen gagaracha paat agéat ah umar-ancha ah pelak.
12 Ad namenghan, wacha hen ihay kailiyancha way eCreta way kaman profeta yag uray
hiyéén annag cha etanong way mangaliyén, "Anchag nangéttém hen aminay eCreta way
anchag laweng way térén, ya nasachot way man-amma ngém alestocha mepanggép ah
mangan." 13 Yachi hen imfagana yag tot-owa angkay. Wat hiyachi, masapor eleletagno way
mangamhew an chicha ta éhéd yag usto hen ekamancha way mangafurot an Apudyus, 14 ya
ta achichag chachangrén hen annachay hudhuhudhud hen anchichay Judio ya achicha
agég cha afuroton hen anchichay orchin way ammag cha penarang hen tatagu way
nangachi hen anchi tot-owa.
15 Hen anchi tagu way chinarosan Apudyus hen hamhamàna, maid makachachael hen
anchi ammay way wacha an hiya te maid panpanyawna. Waman hen anchi tagu way cha-
an macharosan hen hamhamàna way ammag achi omafurot, maid achi mangemparaweng

an hiya te maid achina panyawén. [16] Chicha anchag ekatén ommafurotcha an Apudyus,
ngém hen chacha ammaan, yachi hen manot-owaan way maid tot-owa afurotcha, te
anchag laweng ya natangset way maid paat innilacha way mangamma hen usto.

2

Hen anchi ustoy ma-afurot
1 Tim. 2:8-12; 3:2-13; 5:1-25

[1] Ngém hea, Tito, masapor itudtuchum hen anchi mètemfuruyan hen anchi tot-
owa way ma-afurot mepanggép an Apudyus. [2] Ifagam hen anchichay anam-ama ta
achicha cha afunan hen anchi laweng way laychén hen achar ya ta man-annadcha.
Masapor epapatecha hen afurotcha ya hen manlaychancha hen ifacha. Ya masapor man-
anohcha. [3] Ya umat agé hen anchichay natnatang way finufae, ifagam ta enongnongcha
hen ekamancha way mangamma hen laychén Apudyus ta achicha chan kapkapot ya
mamfutfutang. Ya masapor itudtuchucha hen ammay [4] ta matudtuchuwan hen anchichay
ung-ungunga way finufae ta laylaychéncha hen ahawacha ya hen a-anàcha, [5] ya ta man-
annadcha agé ya ta nacharos hen hamhamàcha way mangennongnong way mangamma
amin hen karébféngan hen fufae way ammaan. Ya itudtuchucha agé way masapor man-
anohcha ya afurotoncha hen ahawacha. Te no yachi hen ammaancha wat achi maustan
hen mitudtuchu mepanggép an Apudyus.

[6] Téngténgém paat agé hen anchichay finafallu ta achicha cha afunan hen heno way
laweng way laychén hen achar. [7] Ya heay Tito, ilam ta mènomènong amin hen ammaam ta
wachay torachén hen tapena. Ya emamadno hen ekamanno way mantudtuchu ya epàilam
ah a-ammam hen kenapategna. [8] Ya iyam-ammam way mangintudtuchu hen pahig tot-
owa ta maid machumsekana, ta anchag fumiin hen anchichay cha komontara te achicha
makachah hen manlawengancha an chitaaw.

[9] Ifagam hen anchichay a-alepan way masapor afurotoncha hen apocha ya ammaancha
amin hen laychéncha. Achicha cha me-esngel [10] ya achicha cha etàlilig way mangara hen
heno way ilancha. Ta hen ekamancha, ancha yanggay ammag ammaan hen ammay ah
kail-an hen mapiyarancha te no yachi hen ammaanchaat machayaw ah hamhamà hen
tatagu hen anchi chataaw itudtuchu mepanggép an Apudyus way nangenharà an chitaaw.

[11] Inu-umchah hen nangempàil-an Apudyus hen anchi ség-angna hen aminay tatagu
way yachi hen kahara-antaaw. [12] Yag no iyafiintaaw hen hiyachiy ség-angna, ma-
awatantaaw way masapor antaaw ammag iyanggayan hen heno way achi laychén Apudyus
ya hen anchi laweng way laychén hen achar. Masapor man-annadtaaw ya nalimpiyutaaw
way mangamma hen laychén Apudyus hen kawad-antaaw hen antoy lota. [13] Yaha hen
ekamantaaw ah chataaw manmannéchan hen mamfangchan Jesu Cristu way pongar hen
namnamataaw way hiya hen anchi kangatowan way Apudyus way nangenharà an chitaaw
way an agég maid mepaniyan hen kaenammayna. [14] Te hiya, inidchatna hen acharna
way matéy ta wachay kafaelantaaw way manginwalin hen anchi lawengay a-amma, ya
ta mafalin macharosantaaw ah mantataguna paat way helarayyad way mangamma hen
ammay.

[15] Wat chichato hen itudtuchum hen tatagu ah péppég hen karébféngam way manugun
ya mangamhew an chicha. Yag ilam agé hen ekamanno ta maid kapeloham.

3

Hen ekaman hen ommafurot
2 Tim. 2:14-26

[1] Itugutugunno agé hen anchichay tatagu ahna ta afurotoncha hen anchichay o-okom
hen gubérno way chan toray an chicha ya ta masasagganacha koma way mangamma hen
uray heno way ammay. [2] Ifagam agé ta achicha ustan hen uray heno way tagu ya ta
achicha chan sosongel ta ancha an man-anoh way mangenmamad hen ekamancha hen
aminay tatagu. [3] Te uray chitaaw amin, hen anchi ar-argawat antaaw ammag enomfat

way maid innilataaw hen usto mepanggép an Apudyus wat maid afurottaaw an hiya te
an narokop hen hamhamàtaaw way kaman paat chitaaw hen alepan chi laweng way cha
mangamma-amma hen heno way laylaychén hen achar. Ya ah ka-ag-a-ag-agaw, ammag
laweng ya apés hen wacha an chitaaw wat antaaw ammag achi laychén hen tatagu ya
achi chitaaw agé laychén an chicha. [4] Ngém angkay hiyachi way nepaka-ammu hen ség-
ang Apudyus an chitaaw ya hen layadna hen tatagu, [5] wat henara-ana chitaaw. Ya faén
agé gapo ta wacha hen ammay ya usto way enammaantaaw te an yanggay gapo hen ség-
angna ya an chitaawat hara-an. Wat chinarosana amin hen fasortaaw way kamantaaw
kasen niyanà te finalewan hen Espiritun Apudyus hen hamhamàtaaw. [6] Yag gapo hen
anchi enammaan Jesu Cristu way nangenharà an chitaawat pararo agé hen layad Apudyus
way nangidchat hen Espirituna an chitaaw [7] ta wachay mangimfilangana an chitaaw ah
maid fasfasorna. Yag gapo agé hen nan-ancharan hen ség-angna wat metawid an chitaaw
hen anchi mannanayun way ataguwan way chataaw namnaméén.

[8] Ammag tot-owa amin hen antochay cha na-ale.

Hen laychê koma Tito, ta annog epapate way mangintudtuchu an cha natto hen
annachay ommafurot an Apudyus ahna, ta enongnongcha paat way mangamma hen usto
ya ammay, te yachi hen katorongan hen aminay tatagu. [9] Ngém annog manchùgan hen
sosongel way maid kafanagana ya hen un-u-un-un hena, ya achia agé cha me-esngel
mepanggép hen orchin Moses te maid paat etorong cha nadchi ya maid amin sérfina.
[10] Yag heno way tagu way manachael hen tetempoyugyu way an chàyug manhihiyanén,
wat masapor amhiwényu. Yag no achina changrén, enkasenyu. Yag no annag a-adchiyén
chillu, anyug manchùgan hiya. [11] Te maila way ammag looh chinumgat hen anchi laweng
way wachan hiya, ya hen yachiy laweng hen manot-owaan hen eno-omfatana.

Hen anongoh way aryén Pablo

[12] No faén ah Artemas hen hénagê way umalehna, ah Tikico. Wat no umchah,
mahaphapa-ayu koma way umale way mihib-at an haén ahchid Nicopolis te ekat-owén
ahchi hen inggawà hen antoy agiléd. [13] Ilam ta torongam paat cha Zenas way apogachu an
Apolos hen lumigwatancha way mamfiyahi ta wacha koma hen amin way masaporcha.
[14] Yag tugunum hen annachay ifataaw ta enongnongcha way mangamma hen usto ya
ammay ta wachay katorongan hen anchichay makasapor ah torong ya ta wacha koma hen
sérfin hen ataguwantaaw hen antoy lota.

[15] Amin hen antochay ifataaw ahto, chacha amin pakomostaan hea. Ya pakomostéém
agé hen amin annachay ifataaw way cha omafurot ahna.

Wat ta totollongan chitaaw amin an Apudyus. *Haén ah Pablo.*

Hen sorat Pablo an Filemon

Nifafarud ah aposel Pablo ad Roma hen nangensoratana an natto an Filemon hen anchi tawén way 62 ménat. Ah Filemon wat eColosas way wacha agén mafalinna yag ommafurot gapon Pablo. Yag hiya, wachan ihay alepanna way ammag ommawid yag émméy ad Roma. Yag niyaphor way ad Roma, chengngarna hen intudtuchun Pablo yag ommafurot agé. Yag gapon ommafurotana, masapor mamfangad koma an apona, ngém gapo ta nigagangay way mapchit koma hen ommawid way alepan, wat yachin nanoratan Pablo an Filemon ta ség-angana koma hiya.

1 Haén ah Pablo way nifafarud gapon chà mangintudtuchuwan hen omafurotan an Jesu
Cristu, ya antoyan agéhto ah Timoteo way sonodtaaw.
Wat antoyan hen soratni an heay ifani way Filemon way laylaychénni way cha agé
mangintudtuchu hen alen Apudyus. 2 Ya soratni agéto an heay sonod way Apia yah Arkipo
agé way kaman sorchachun Jesu Cristu way kaman agén chàni, ya anat agé chàyu amin
way cha omafurot way cha ma-am-among ahnah faréy cha Filemon.
3 Hen chawatni, wat ta totollongan chitaaw amin an Amataaw way Apudyus yah Apo
Jesu Cristu, ya ta papannohoncha agé hen hamhamàtaaw amin.

Hen enkaman hen afurot Filemon
Col. 1:4

4 Hen aminay chà manginluwaruwan an heay sonochay Filemon, anà ammag chan
yaman an Apudyus 5 gapon chà changrén way afurotno an Apo Jesus ya hen cham ekaman
way mangempàila hen layadno hen aminay tatagun Apudyus. 6 Yag hen chà agé chawatén,
ta gapon anchi cham mangimfag-an hen tapena mepanggép hen afurottaaw wat an
mataptapyan hen ma-awatanyu amin mepanggép hen anchichay ammay way midchat an
chitaaw gapon ommafurotantaaw an Jesu Cristu. 7 Heay sonod, anno tot-owag cha epas-
ém hen hamhamào, te gapon cham ekaman way manlayad hen anchichay cha omafurot
ahnaat nepas-ém hen hamhamàcha, yag yachiyat agé hen cha mangemparaylayad an
haén.

Hen chawat Pablo an Filemon

8 Gapon afurottaaw an Cristu way yachi hen nansonochanta, wat mafalin ménat way
matorochà way mangempapelet an hea hen antoy ifagà way ammaam koma. 9 Ngém
gapo hen chatan ahelaychan, un-unnina no anà an mampangpanga-ase. Wat haén
way Pablo way narakay way nifafarud ad uwan gapon chà mangintudtuchuwan hen
omafurotan an Jesu Cristu, 10 wacha paat hen chawatê an hea mepanggép hen antoy
alepanno way Onesimo way omma-awwid an hea. Te ad uwan, kamanat agé yanggay anào
ah Onesimowanto, te intudtuchù an hiya hen ommafurotana an Jesu Cristu hen antoy
kawad-o ah pagfaruchan. 11 Manowat te hen anchi ar-argawat maid tot-owa sérfin natto
way tagu an hea, ngém ad uwan, chakar peet hen mansérfiyana an hea ya umat agé an
haén. 12 Wat hen ekaman-o, epahàyat-o koma hiya an heahna, tàén sigab hen hamhamào
hen lomayawana an haén. 13 An-owat komag laychén paat way mì-iggaw an haén ta anà an
torongan an hiya ah kaman penaka-acharno way tomorong hen antoy nifafalluchà gapon
chà mangintudtuchuwan hen anchi ammayay chamag. 14 Ngém achì epagud hiya no achim
iyafun unna te achì laychén way mamelet an hea gapon kaenammayno way tomorong an
haén, te hen laychê komaat ammay no ah hamhamàno paat hen marpowana.
15 Awniyat hen fanag hen ommawichana an hea ah hen-aketan, wat ta no mamfangad
ah katot-owana, ammag mì-i-iggaw an heah ing-inggana. 16 Yag ad uwan, faén agé
yanggay ammag alepan, te gapon ommafurotanaat namfalin ah sonodtaaw paat way
laylaychéntaaw. An-og patigén paat hiya, yag awniyat kaskasen agé hea, te faén yanggay
alepanno ad uwan te sonodno agé gapon ommafurotana an Apo Jesu Cristu.

[17] Wat hen chawat-o paat an hea, no iyaligno haén ah tot-oway ifam, epàilam hen
layadno an hiya way kaman hen mangempàil-am hen layadnon haén non an umat yag
haén hen umale. [18] Yag no wachay enammaana ah laweng an hea ono wachay utangnan
hea, annog ifilangchi ah utang-o ta uray ud-ay haén hen mamayad. [19] Haén way Pablo,
limà paat hen nangensorat an natto way fayachà paat amin hen utangna an hea. Ngém
hamham-ém koma agé hen anchi kaman utangno an haén way achim koma ekatén an-
o cha iyapéh hen antoy mangempahpahma-à an hea, te hen anchi kaman utangno an
haénat hen mètaguwam an Apudyus te non anà an maid, iggay-a ménat omafurot. [20] Wat
hiyachiy sonod, gapon Apo Jesu Cristu wat eparaylayadno koma haén way annog ammaan
paat koma hen antoy chà chawatén ah sém-éman hen antoy hamhamào te mansonodta
chillu gapon Jesu Cristu.
[21] Hen manoratà an hea, te sigurachuwà chillu way faén yanggay hen antoy chawat-o
hen ammaam, te innilà way chùchùar chillu hen ammaam.
[22] Yag hen ihay ifagà agé, esaganayu koma hen iggawà te chà namnaméén way gapon
luwaruyu wat eparufusà ah pagfaruchan, wat awniyat umaliyà ahna.
[23] Antoyan agéh Epafaras way nìfafarud an haén gapon afurotna an Jesu Cristu, wat
chana agé pakomostéén chàyuhna. [24] Ya umat agé hen antochay tapena way cha
mangintudtuchu hen alen Apudyus ahto way cha Marcos an Aristarco, ah Demas yah
Lucas wat chacha amin agé pakomostéén chàyu.
[25] Wat ta totollongan chitaaw amin an Apo Jesu Cristu. *Haén ah Pablo.*

Hen nesorat hen anchichay
eHebreo

Nesoratto way sorat hen anchi tawén way 68 no achi 67 ménat way maid nangammu no henon nangensorat. Yag netongpar hen anchichay Judio way cha omafurot an Jesu Cristu ngém gapon chacha mapap-aligatan, chacha engay-an hen afurotcha an Jesus yag magat mamfangadcha hen anchi orchin Moses. Wat emparawag hen antoy sorat an chicha way ah Jesus hen kafud-asan paat hen aminay torachén hen anchichay Judio te hiya paat hen namayang hen egad ya nangatngato agé no hen anchichay anghel ya profeta ya uray ah Moses yah Abraham way pongarcha paat way Judio.

Ah Jesu Cristu hen nangempaka-ammu hen alen Apudyus
Juan 1:1-18

1 Ad namenghan, kankanayén way empaka-ammun Apudyus hen alena hen anchichay
profetana way maid agé achina enkaman way nangempaka-ammu an chicha ta chicha
hen mangimfaga hen anchichay anap-otaaw way Judio. 2 Ngém ad uwan, ah Jesu Cristu
way anà Apudyus paat hen nangempaka-ammu an chitaaw hen alen Apudyus way ah Jesu
Cristuwanchi, hiya hen anchi nangempafiyangan Apudyus way nangamma hen egachay
wacha, ya hiya agé hen nangimpiyarana way mangen-awa hen angamin. 3 Yag hiya agé
hen mangil-antaaw hen aminay kaenammay Apudyus way maid mepaniyana te hiya hen
kapachongna paat, te hen egachay wacha an Apudyus, wà-acha agéchi an Jesu Cristu. Ya
hiya agé hen manetengngel hen angamin gapoh mannakafalin hen alena. Yag angkay
narpas hen namayachana hen kacharosan hen fasortaaw way tatagu, namfangad chillu
ad uchu way i tummùchu hen pachawanan hen anchi kangatowanay Are way Apudyus
way mètoray an hiya.

Nangatngato ah Jesu Cristu no hen anghel

4 Nangatngato ah Jesu Cristu no hen anchichay a-anghel way hen kail-ana, te napatpateg
chillu hen ngachanna way inidchat Apudyus an hiya. 5 Te maid imfagfagan Apudyus hen
uray heno way anghelna way mangaliyén,
"Ad uwan, hea hen anào te haén hen namfalin ah amam."
Yag faén agé anghel hen nangaryan Apudyus hen anchi ekatnéén,
"Ad uwan, mamfalinà ah amana yag hiya, mamfalin ah anào."
6 Yag hen anchi agé tég-angay mangempaliyan Apudyus hen anchi kachachayaw way
anàna hen antoy lota, imfagana hen anchichay anghel way mangaliyén,
"Amin-ayu way a-anghel-o, masapor chayawényu hiya."
7 Waman hen mepanggép hen anchichay a-anghelna, imfagan Apudyus way man-
galiyén,
"Hen anchichay a-anghel-o, chichachi hen alepan-o way fafà-arê. Yag ah mangammaan-
cha hen epa-ammà an chichaat mafalin agé mamfalinê chicha ah kaman yawyaw
ono apoy."
8 Waman agé hen anchi anàna, ekat Apudyus an hiyéén,
"Heay Apudyus, ammag maid péppég hen mantorayam ah ing-inggana, ya ammag
memènong ya malilimpiyu hen ekamanno way mantoray. 9 Yag achim paat
laychén hen laweng te hen anchichay usto ya ammay yanggay hen laychém. Wat
gapon hiyachi, haén way Apudyus, emparaylayad-o hea yag empangatò hea ah
nangatngato no hen amin anchichay tapenay nan-angato."
10 Yag wacha agé hen ihay enalen Apudyus hen anchi na-awagan ah anàna, ekatnéén,
"Hen anchi péspés-éyna, heay Apudyus hen anchi nangamma hen antoy lota ya umat
agé hen egachay wachad uchu. 11 Yag uray ta mapéppég amin cha nadchi way
enammaam ya maumahcha, an-a chillug achi, te mawawà-acha-a ah ing-inggana

way maid péppégno. Waman hen anchichay enammaamat umchah hen maropa-
ancha way kaman hen maropa-an hen lumfong. [12] Wat annog kaman kopenén
cha nadchi ah mamargam ah faru way kaman hen mangopenam hen lumfong.
Ngém hea, ammag maid kapargam, te an-ag hihiyya ah ing-inggana way uray ah
katawétawénén, ammag maid péppég hen ataguwam."

[13] Ya maid agé imfagan Apudyus ah uray heno way anghelna ah kaman hen anchi imfagana hen anchi anàna way ekatnéén,

"Mìtutùchua an haén hen antoy kachachayaw way pachawanan-o ta an-og epa-afà an hea
hen egachay kafusorno ah kaman annog mampapattorawan chicha."

[14] Wat maid kaman ancha nadchi ah enar-alen Apudyus hen uray heno way anghelna, te hen anchichay anghelna, ancha yanggay chan sérfi an Apudyus way kamancha alepanna way fafà-aréna way i tomorong hen anchichay tatagu way napele way mahara-an.

2

Hen kahara-an hen tatagu

[1] Wat no yachi hen kenangaton Jesu Cristu, ammag kaskasen way masapor epapatetaaw way mamangchén hen anchi loohtaaw chengngar ta achi matengew hen afurottaaw. [2] Te kaman hen anchi orchin Apudyus way empaka-ammun hen anghel an Mosesat masapor ma-afurot paat gapoh kenatot-owana, yag heno way nanlabrabsengat sigurachu hen kachusaana ah assong hen lenabsengna. [3] Wat no yachi hen cha nekaman mepanggép hen imfagan hen anhel, ay ammoh achi kaskasen hen kachusaan no achitaaw pagan-ano hen anchi tot-oway kahara-an way ah Apo Jesu Cristu paat hen nangimfaga. Te ah Apo Jesu Cristu met hen pés-éy nangempaka-ammu hen anchi kahara-antaaw, yag hen anchichay nanangngar an hiyaat, chicha agé hen nanàchég hen kenatot-owana an chitaaw. [4] Yag uray agéh Apudyusat tenàchégana hen kenatot-owan nadchi hen anchi nangempàil-ana hen kahahaang way sinyar ya hen nankarakarase way kaskascha-aw. Yag annaat agé adchan hen chichachiy tatagu ah kafaelancha way narpon Espirituna way hen nangempàchangana an cha nadchiyat, egad hen laychéna ah kafaelan hen iha ya iha.

Ah Jesu Cristu hen nafud-asan hen kahara-an hen tatagu

[5] Hen anchi chani epaka-ammu an chàyu wat mepanggép hen anchichay mantoray hen anchi faru way lota ah pegwana. Yag faén agé hen anchichay anghel hen piniyar Apudyus way mantoray te hen tatagu. [6] Te yachi hen laychén anchi nesosorat way alena way aryén way ekatnéén,

"Apudyus, ammag kahahaang hen wachan hea, te nokay paat lawan sérfin hen tatagu
way annog haham-én chicha. Yag henocha agé paat ah annog hahallimunan. [7] Te
enammaam chicha ah nafabfafa no hen anchichay anghel yag achiyat agé mahen-
awniyan yag empangatom chicha way kaman hen kenangaton hen are way am-
ammay ya machachayaw. [8] Yag annowat agé ammaan chicha ah mantoray hen
egachay enammaam."

Yahan nesosorat, yag gapo ta imfafaggan Apudyus way maid achi etorayan hen tatagu, wat ma-awatantaaw way umchahchi way etorayancha hen egad. Ngém ah katot-owana, cha-an mepachahchi te ingganad uwan, maid met innilataaw ah tatagu way ammag cha mangentoray hen egachay enammaan Apudyus. [9] Ngém wacha chillu hen ihay tagu way nafud-asan amin cha nadchi way hiya ah Jesus. Te hen nekaman an hiyaat, na-ammaan ah tatagu ah hen-aketan way nafabfafa no hen anchichay anghel. Yag na-ammaanchi gapo yanggay hen ség-ang Apudyus ta mafalin matéy ah fayad hen fasor hen aminay tatagu. Wat ad uwan, gapon anchi nangidchatana hen acharna way mapàpàgang ya matéy, ammag nepangato agé hiya way machachayaw.

[10] Ah Apudyus way nangempa-amma hen angamin ah machayawana, laychéna way ammag chuar hen mamfalin ah anàna ta mèawacha agé hen kaenammayna. Wat hiyachi,

nenènong ya nalilimpiyu hen anchi nangemparufusana hen mapàgangan Jesus ah ka-
ammaan nadchi. Te hen anchi napàgangan Jesus, yachi hen kail-an hen térén way
kaenammayna way maid chumsekna, yag hiya hen fumùnagan hen kahara-antaaw. [11] Wat
ah Jesus hen anchi nanaros hen fasortaaw way tatagu.

Wat chitaaw way nacharosan hen fasorna ya anat agé ah Jesus way nanaros, an ihà-
an hen Amataaw amin way hiyah Apudyus. Yag gapon hiyachi, achi fumiin ah Jesus way
mangimfilang an chitaaw ah e-enawchina. [12] Kaman hen anchi nesosorat ad namenghan
way ekatnéén,

"Heay Apudyus, epachamag-o hen mepanggép an hea hen antochay e-enawchì ya
ekankantà agé hen chayaw-o an hea hen chà mìyamongan an chicha."

[13] Yag hen ihay inyalen Jesus agé, ekatnéén,

"Haén agéat manchinlà ah Apudyus."

Yag anat agé hen iha way ekatnéén,

"Antoyanà ya antoyancha agé hen a-anà Apudyus way emporangna an haén."

[14] Yag hen anchichay a-anà way cha aryén Jesu Cristu, wat chitaawchi way tatagu way
wachan acharna way mafalin matéy. Wat yachi hen nangar-an Cristu hen acharna way
kaman hen achartaaw ta mafalin agé matéy. Te hen anchi natéyana, yachi hen nangafa-
ana an Chumunyu way po-on hen matéyan hen tatagu ah mesenaancha an Apudyus.
[15] Yag hen nangafa-an Jesu Cristu an Chumunyu, yachi agé hen kaman nanga-anana hen
égyattaaw way tatagu way matéy, te nanepod hen natatagguwantaaw wat kaman paat
finafarud Chumunyu chitaaw te antaaw ammag émé-égyat way matéy. [16] Wat hiyachi,
narawag way amin hen enkaman Jesu Cristu wat faén ah nanorongana hen anchichay
anghel te ah nanorongana paat an chitaaw way tatagu way mifilang ah ganà Abraham.
[17] Wat yachi hen kasaporan Jesus way mamfalin ah tatagu way kapachongtaaw paat way
sosnodna, ta lènééna agé hen aminay chataaw lènéén way tatagu. Wat ad uwan, hiya hen
menangség-ang way kangatowan way pachi way arontaaw an Apudyus, ya natalek way
manàchég an chitaaw te hiya hen namayad hen fasortaaw way tatagu. [18] Yag gapo ta narak-
amna paat hen ligat hen tatagu ya umat agé hen cha ekaman Chumunyu way mangawis
hen tatagu, wat innilana hen ekamanna way manorong hen heno way cha mapap-aligatan
ya hen cha mapachas way ma-awis.

3

Nangatngato ah Jesus no ah Moses

[1] Hiyachi, chàyu way sosnod way cha omafurot way chinutokan agé Apudyus ah
mantataguna, antaaw ammag haham-én paat ah Jesusanchi way pongar hen afurottaaw,
te hiya hen hennag Apudyus ah kangatowan way pachi way i mangaron an chitaaw. [2] Yag
ah Jesus agéat natatallek paat te ena-abfurotna ah Apudyus way namiyar an hiya way
kaman agé hen kenatalek Moses way nangamma hen aminay nipiyar an hiya. Ya ah
Moses, napiyar way mansérfi hen anchichay anap-otaaw ad namenghan way na-awagan
ah ahimfafaryan Apudyus. [3] Ngém nangatngato chillu ah Jesus no ah Moses way hen
aligna, nangatngato chillu hen anchi tagu way nangamma hen faréy no hen anchi faréy
way enammaana. [4] Yag aminay faréy, wacha tot-owa hen nangamma. Yag hen anchi
nangamma hen angaminat ah Apudyus way hiya chillu hen nangamma hen tatagu. [5] Yag
ah Moses, ammag natalek tot-owa way nangamma hen aminay imfagan Apudyus ah
kaman alepanna way mansérfi hen anchichay tataguna way chicha, na-awagancha ah
faréyna. Te ah Moses, imfagafagana hen empaka-ammun Apudyus way ma-ammaan ah
tapen chi ag-agaw. [6] Yag kaman agé ah Jesu Cristu, te ammag natatallek agé, ngém faén an
alepan te anà paat Apudyus hiya way hiya paat hen ap-apon hen hiyachiy faréy Apudyus.
Yag chitaaw way cha omafurotat, chitaaw hen anchi kaman faréyna non antaawat an
epapate hen afurottaaw way achitaaw iyang-anggayan hen namnamataaw an Jesu Cristu
way yachi agé hen chataaw ichayaw.

Hen man-inungaran hen tatagun Apudyus

7 Wat hen ekamantaaw, antaaw yanggay ammag papannaagén hen anchi nesosorat way
intugun hen Espiritun Apudyus hen nangaryanéén,
"Hen anchi mangngaranyu hen ifagan Apudyus an chàyu, afurotonyuwat koma hen
hiyachi. 8-9 Ta achiayug an songsongellan way kaman hen anchichay anap-oyu ad
namenghan hen anchi kawad-ancha hen anchi chanak way ammag nangachi hen
laychén Apudyus. Te tàén émméy ah opatporo way tawén hen nangi-il-ancha hen
enkaman Apudyus way tommorong an chicha, ancha chillug cha pachapachasén
hen kenatot-owan hen enalena. 10 Wat yachi hen ammag ommaningarngaran
Apudyus an chicha te anchag térnén way mangamma hen wachan chicha way
anchag achi anapén no heno hen laychén Apudyus. 11 Wat ensapatan Apudyus ah
aningarngarna way mangaliyén, 'Achì pagpaghépén chicha ah ing-inggana way
mì-inungar an haén hen antoy lugar way ensasagganà para koma an chicha.' "

12 Wat hiyachi, chàyu agé way sosnod way cha omafurot, masapor agé maid koma an
chàyu hen laweng way hamhamà way ammag mangachi hen mangafurotan an Apudyus.
Te hen halenonot nadchiy hamhama-at annag manchùgan ah Apudyus way natattagu ah
ing-inggana. 13 Ta hen ekamantaawat koma, ammag enag-agaw way ingganah kapéppégan
hen ag-agaw, antaaw yanggay ammag man-ahetennorong ah afurot ta maid koma
marokop an chitaaw way mangammah laweng ah mangenlaprapowan hen somngelan
hen hamhamàna. 14 Te sigurachu way mètatappetaaw amin an Jesu Cristu no antaawat
an epapate way mangentoroy hen anchi ustoy afurottaaw inggana hen anongoh hen ag-
agaw. 15 Yachi hen laychén hen anchi nesosorat way aryén way ekatnéén,
"Hen anchi mangngaranyu hen ifagan Apudyus an chàyu, afurotonyuwat koma hen
hiyachi, ta achiayug an songsongellan way kaman hen anchichay anap-oyu ad
namenghan way ammag nangachi hen laychén Apudyus."

16 Wat hamham-ényu ngén no henocha hen anchichay nanangngar hen imfagan
Apudyus yag ancha chillug achiyén. Ay faéncha hen anchichay anap-otaaw ad namenghan
way enetnod Moses hen nangenlayawana an chicha hen kena-alepancha ad Egipto. 17 Yag
henocha agé hen anchichay nangempa-aningarngar an Apudyus ah opatporo way tawén
no faén ammag chicha chillu way anchag cha fummasofasor yag nan-atéycha amin ah
chanak gapon fasorcha. 18 Yag henocha agé hen anchichay tatagu way nangensapataan
Apudyus way achina epagpaghép hen anchi lota ah man-inungarancha koma. Maid kasen
no faén chillu hen anchichay anap-otaaw way ammag achi omafurot. 19 Wat mailataaw
way gapo hen anchi achicha mangafurotan hen imfagan Apudyusat yachi hen iggaycha
mepaghépan hen anchi lugar way empopostana ah man-inungarancha koma.

4

1 Ngém tàén no hiyachi, é-éttégna chillu ad uwan hen anchi empopostan Apudyus
way mì-inungaran an hiya. Wat masapor ar-arwachantaaw te magat wacha an chitaaw
agé hen ammag achi makaghép. 2 Te chitaaw, chengngartaaw met hen anchi ammayay
chamag way kaman agé hen nangngaran hen anchichay anap-otaaw ad namenghan.
Ngém chicha, maid sérfin hen nangngarancha te iggaycha chillu afuroton. 3 Yag chitaaw,
gapon ommafurotantaawat yachi hen mepaghépantaaw hen anchi man-inungaran way
empopostan Apudyus. Ngém mepanggép hen anchichay achi omafurot, imfagan hen
anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén,
"Anà ammag cha ma-aningarngar an chicha hen anchi achicha omafurotan, wat ensapatà
way achì pagpaghépén chicha ah ing-inggana way mì-inungar an haén."
Yachin imfagan Apudyus, tàén loohna ensasaggana hen anchi man-inungaran nanepod
hen nangammaana hen antoy lota. 4 Te lempas Apudyus hen egachay enammaana hen
unig hen énémay ag-agaw, yag anat man-inungar hen anchi ma-apitu way ag-agaw way
yachin imfagan hen anchi nesosorat way ekatnéén,

"Hen anchi ma-apitu way ag-agawat nan-inungar ah Apudyus te lempasna hen aminay
enammaana."
[5] Wat uray no nanarpas hen anchi enammaana way man-inungaran, imfagana chillu hen
anchichay anap-otaaw way ah ing-ingganaat, achi mafalin way hénggépcha way mì-
inungar an hiya. [6] Te chicha, tàén chengngarcha hen anchi ammayay chamag, anchag
iggay chillu afuroton, wat yachin achicha mepaghépan. Ngém wachacha chillu hen
tapenay tatagu way mafalin mepaghép. [7] Yag hen ka-ammuwana, te imfagan Apudyus way
wacha hen kasen mì-inungaran an hiya way hen yachiy tempo, na-awagan "ad uwan."
Wat hen nekaman hen nangimfag-ana, émmé-émméy ah kamanay tawén nanepod hen
anchichay ammag songsongellan way tatagu way iggay mepaghép, yag anat ifagan
Apudyus an Are David hen anchi an-owat ensorat way ekatnéén,
"Hen anchi mangngaranyu hen ifagan Apudyus, afurotonyuwat koma hen hiyachi, ta
achiayug an songsongellan."
[8] Yag faén agé ad Israel way nangetnochan Josue hen a-anà hen anchichay anap-otaaw
hen anchi lugar way cha aryén Apudyus way man-inungaran. Te non an umat yag yachi
hen anchi man-inungaran way chana aryén, iggayna koma agé ifaga hen na-awni way
wachan kasen man-inungaran. [9] Ngém ah katot-owana, wacha chillu hen nesasaggana way
man-inungaran ah para hen tatagun Apudyus way kaman agé hen anchi nan-inungarana
paat hen anchi ma-apituy ag-agaw. [10] Yag hen anchichay mì-inungar an Apudyusat, yachi
hen man-inungrancha hen anchi chacha amma-ammaan way kaman hen nan-inungran
Apudyus. [11] Wat hen ekamantaaw koma, antaaw yanggay ammag epapate hen afurottaaw
ta makaghéptaaw hen hiyachiy man-inungaran. Yag ar-arwachantaaw agé ta achitaaw
ekaman hen enkaman hen anchichay anap-otaaw way gapon achicha mangafurotan hen
enalen Apudyus wat anchag iggay makaghép.
[12] Wat antaaw ammag afuroton hen cha aryén Apudyus, te hen alenaat ammag chakar
hen kafaelana way mangempàila hen aminay wacha an chitaaway tatagu. Te hen
anchi alena, kaman tadtachém no hen anchi fangid way namfinélin hen ngarabna. Te
magénén annag cha chooton hen hamhamàtaaw, yag finokselana hen egachay netataro
way hamhamà, te uray heno way achi maila way gagtà ya planon hen hamhamaén
chinochootna chillu. [13] Wat uray heno way egachay wachaat ammag maid maketaro an
Apudyus te nepapallang hen angamin ah matana. Yag hiya hen manongfatantaaw hen
aminay enammaantaaw ya uray hen hehemmàtaaw.

Ah Jesus hen anchi kangangatowan way pachi

[14] Wat hiyachi, antaaw yanggay ammag mannunuuchun hen anchi afurottaaw te ah
Jesus way anà Apudyus, hiyan anchi kangatowan way pachi way kaman arontaaw way
émméy an Apudyus ad uchu way manàchég an chitaaw. [15] Yag hen anchi kangatowan way
pachitaaw, ma-awatana agé hen aminay kakenapsottaaw, te hen egachay ekamkaman
Chumunyu way mangawis an chitaawat, napachasana agé amin. Ngém hiya, iggayna
chillu iyuy-uya hen hamhamàna way mangamma hen laweng, wat maid fasfasorna. [16] Wat
hiyachi, ammag sésém-ém koma hen hamhamàtaaw way manluwaru an Apudyus way
kangatowan te hiya, menangség-ang, yag yachi agé hen mangchahantaaw hen ség-angna
ya hen torongna hen uray heno way kasaporantaaw.

5

[1] Yag mepanggép hen anchichay kangatowanay pachi an chitaaw way Judio, wat an
machutokan hen iha an chitaaw ah penaka-achar hen aminay ahentaguna an Apudyus.
Ngém hiya, an yanggay ammag tagu way napele way manginchaton hen heno way
michaton an Apudyus gapon fasor. [2] Yag mafalin agé anohana amin hen cha mèfatan hen
ahentaguna ya hen anchi achicha ma-awatan, te uray agé hiyaat gapoh kenatataguna,
an agég nakapsot ya cha agé meh-aw. [3] Yag gapo agén kenakapsotna ya hen chana meh-
awan, wat faén yanggay ah kalengfan hen fasor hen tatagu hen manginchatonana hen
ichatonna, te masapor wacha agé hen ichatonna ah kalengfan agé hen fasorna.

[4] Ya maid agé tatagu ah ammag manutok hen acharna way mansérfi hen anchi
kachachayaw way sa-ad way kangatowanay pachi, te ah Apudyus yanggay hen mamele
way kaman hen nekaman an Aaron way pés-éy chi pachi ad namenghan. [5] Yag pachongna
agé an Cristu, te faén hiya hen nangempachayaw hen acharna way mansérfi ah kan-
gatowan way pachi, te ah Apudyus hen namele an hiya hen anchi nangimfag-ana way
mangaliyén, "Ad uwan, hea hen anào te haén hen namfalin ah amam." [6] Yag wacha agé hen
ihay nesosorat way ekat Apudyusén, "Kaman hen kenapachin Melkisedek ad namenghan
way maid nangila ah péppégna, wat kaman agéhchi hen kenapachim way maid péppégna
ah ing-inggana."
[7] Hen anchi kawad-an Jesus hen antoy lota, magénén chana eparà way mankela hen
chana manluwaruwan an Apudyus te hiya yanggay hen makaharà an hiya hen matéyana.
Yag chengngar agé Apudyus hen luwaruna, te inyu-uyan Jesus hen hamhamàna hen
heno way laychén Apudyus. [8] Te uray no hiya hen anà paat Apudyusat penachasna hen
kapàpàgangan hen omafurotan. [9] Wat yachi hen nifisaran hen kenanongnongna way ad
uwan, hiya hen po-on hen mannanayun way kahara-an hen aminay omafurot an hiya.
[10] Yag imfafaggan Apudyus agé way hiya hen kangatowanay pachi way hen kenapachinaat,
kaman hen kenapachin Melkisedek.

Hen mitugun hen anchichay cha mangentagay hen afurotna

[11] Ammag chuar koma hen laychê way ifaga an chàyu mepanggép an cha nadchi, ngém
naligat hen mangimfag-à te kaman paat ammag kenémnég hen hamhamàyu way achiyu
ma-awatan. [12] Te uray ammag nafayag hen chayu omafurotan way narégyu koma ad
uwan way manudtuchu hen tapena, ammag chàyuwat agé peet hen makasapor ah kasen
mangintudtuchu hen anchichay po-on hen alen Apudyus. Te kaman paat é-éttégyu way
chan soso way achiayu makahétà hen orhe. [13] Yag heno way tagu way soso hen chana
iyatagu, wat étégna way utteutteng way maid unay innilana mepanggép hen ammay ya
hen laweng. [14] Waman hen anchi tatagu way makahétà hen orhe, kapeletan way homeén
ya naham-an te ma-awatana hen anchi naunig mepanggép an Apudyus, yag enacharna
way mangenlasin no heno hen usto ya hen faén.

6

[1] Wat hen ekamantaaw, antaawat koma an acharén hen anchichay naunig way mepang-
gép an Jesu Cristu ah homènan hen afurottaaw, ta achitaaw ammag i-inggaw hen anchi
lugrugin hen omafurotan way yachi hen mangimfafawiyan hen laweng ya hen ekaman
way omafurot an Apudyus. [2] Ya enacharyu met agé hen mepanggép hen funyag ya hen
manginchàépan hen lima hen anchichay iluwaruwan, ya umat agé hen man-uchiyan hen
natéy ya hen manguwisan Apudyus hen anchichay achi omafurot ah kachusaancha ah ing-
inggana. Wat gapo ta enacha-achartaaw amin chachi, wat achitaaw koma masapor way
cha epegwapegwa. [3] Ta hen ekamantaaw koma no eparufus Apudyus, antaaw an acharén
hen tapena.
[4] Ngém non an umat yag wachan ihay tagu way annag manchùgan hen afurotna, ammag
achi mafalin way kasen mamfangadchi an Jesu Cristu. Te hen anchi ommafurotanaat
nahelawan met hen hamhamàna, yag napachasana hen anchi libli way torong Apudyus,
ya anat agé hen kafaelan hen Espirituna. [5] Yag napachasana agé hen kaenammay hen alen
Apudyus ya anat agé hen mannakafalin Jesu Cristu way meparang ah pegwana. [6] Wat hen
hiyachiy tagu, no annag manchùgan hen afurotna, achi mafalin way kasen manhagong an
Jesu Cristu way mamfafawi, te kaman paat chana sénsén-én hiya way anà Apudyus hen
sangwanan hen katagutagu, te kamanna cha pasoragén way kasen mangenlansa an hiya
hen anchi koros.
[7] Ta epanì hen laychê way aryén way hen minyaligà an chitaaway tatagu wat lota. Te no
cha mauchauchanan hen anchi lota yag empatufuna hen anchi mura way wachan sérfina,
wat yachi hen lota way mansérfi hen anchi nangenlota. [8] Waman hen anchi lota way
ammag uray ta cha mauchauchanan yag an chillug charoh ya pagat hen chana epatufu,

ammag maid sérfin nadchiy lota. Yag ammag maid kasen fanagna no achi an maghéb.
Wat yachi agé hen ma-ammaan hen anchi tagu way annag cha ay-ayamén hen afurotna
an Apudyus.
9 Ngém uray no yahan chani aryén, sosnod, maid chillu chanagni mepanggép an chàyu
te innilani way nafégahan hen afurotyu ah kahara-anyu. 10 Yag nalimpiyu agé ah Apudyus
wat achinag aliw-an hen anchichay chayu enammaan ah machayawana ya hen layadyu
an hiya way hen kafud-asana, hen chayu nanorotorongan hen anchichay sosnodtaaw
way cha omafurot. Te nanepod hen pés-éyna ya ingganad uwan wat yachi hen chayu
amma-ammaan. 11 Wat hen laychénni koma, ta ihaiha an chàyuwén yachiyachi chillu hen
chana ekamkaman way mangempapate hen afurotna ingganah matéyana, ta awatényu
amin hen anchichay chataaw namnaméén an Apudyus. 12 Yag achiayu agé cha mapmappég
ta hen ekamanyu koma, anyuwat an torachén hen enkaman hen anchichay tapena way
gapon afurotcha, anchag enanohan way mamannéd hen mangidchatan Apudyus hen
empopostana an chicha.

Sigurachu hen empostan Apudyus

13 Hamham-éntaaw ngén hen nangempostaan Apudyus hen empostana an Abraham.
Te ah Apudyus, annag ensapata way ammaana hen anchi empostana. Yag gapo ta maid
nangatngato ah mansapataana, ammag hen acharna hen nansapataana 14 hen nangaryana
an Abrahamén, "Tot-owa way tot-owa way bindisyunà hea ya pachuarê agé hen ganàno."
15 Yachi yag ammag enan-anohan Abraham way mamannéd an nadchi ingganah nidchat
tot-owa hen anchi empostan Apudyus an hiya.
16 Hen anchi tagu way mangempàila hen kenatot-owan hen aryéna, wat annag esapata
way mamaga hen nangatngato no hiya. Yag yachi hen mangempàila way ammaana
way ammaan hen imfagana ah kapéppégan hen aminay ma-ale. 17 Wat yachi agé hen
enkaman Apudyus te gapo ta laychéna way masigurachun paat hen tatagu mepanggép
hen kenatot-owan hen empostana an chicha, wat annag ensapata ah manot-owaancha
way achi masoksoktan hen planona ya hen anchichay chana imfaga. 18 Wat hiyachi,
gapo ta maid poros kétkétém Apudyus, ya gapo agé ta achi mafalin mafab-alewan hen
anchi empopostana, wat chitaaw way cha omafurot an hiya ah kahara-antaaw, ammag
sésém-ém koma hen hamhamàtaaw mepanggép hen namnamataaw te sigurachu way
awaténtaawchi. 19 Yag hen hiyachiy namnamataaw, yachi hen kaman nangempapagud
hen afurottaaw ta achitaaw manchuwachuwa. Yag kaman paat enlossotna agé chitaaw
hen anchi horchà ah hénggépantaaw ad uchu hen anchi kowarton Apudyus paat 20 way
yachin namangpangowan Jesus way penaka-achartaaw ah ina manàchégan an chitaaw an
Apudyus, te hiyan anchi kangatowanay pachitaaw ah ing-inggana way hen kenapachinaat
kaman hen kenapachin Melkisedek ad namenghan.

7

Hen kenapachin Melkisedek

1 Ah Melkisedekanchi, wat hiya hen aren hen anchi fabréy ad Salem ya pachi agé way
penaka-achar hen anchichay tatagu an Apudyus way kangatowan. Angkay hen-argawan
way chengngarna way cha homàyat cha Abraham way i nangufat ya namchit hen an-
chichay a-are way nanginyawid an cha Lot, wat ina hinib-at hiya yag binindisyunana. 2 Yag
ah Abraham agé, inidchatna an Melkisedek hen pagkaporon hen aminay henamhamcha.
Yag hen anchi are way ah Melkisedek, hen laychén anchi ngachanna way aryénat, "Are
way Maid Fasorna an Apudyus." Yag gapo agé ta hiya hen are ad Salem, wat na-awagan
ah "Are way Cha Mangempatornos hen Tatagu", te hen laychén anchi ngachan way Salem
way aryénat "Tornos". 3 Ya ah Melkisedekanchi agé, maid nesosorat ah ngachan amana ya
inana ya umat agé hen a-anap-ona. Ya iggay agé nesorat hen niyana-ana ya natéyana. Wat
kaman paat chan pachi ah ing-inggana way yachi hen miyaligana ah kaman an Jesu Cristu
way anà Apudyus way maid tot-owa laprapon hen nataguwana ya maid agé péppégna.

[4] Maila hen kenangaton Melkisedek, te ah Abraham way narpowantaaw paat way Judio,
wat inidchatna an Melkisedek hen pagkaporon hen henamhamcha. [5] Yag hen inyurchin
Apudyus mepanggép hen pagkaporo, wat hen anchichay ganà paat Levi yanggay way chan
pachi hen wachan karébféngana way mangawat hen pagkaporon hen ahenJudiocha, tàén
napapchongcha way ganà Abraham. [6] Ngém safali an Melkisedekanchi, te hiya, faén met
ganà Levi way ganà Abraham. Ngém tàén, enawatna chillu hen pagkaporon Abraham
yag annaat bindisyunan agé hiya way ah Abrahamat, hiya paat hen nangempopostaan
Apudyus hen anchichay empostana. [7] Wat hamham-éntaaw ngén, te narawag met an
chitaaw amin way hen anchi tagu way bumindisyunat nangatngato no hen anchi tagu
way bindisyunana. [8] Ya hen iha agé, amin hen anchichay papachi way ganà Levi way cha
mangawat hen pagkaporo, wat matéycha amin agé te tatagucha. Waman ah Melkisedek
way nangawat hen pagkaporon Abraham, kaman natattagu te maid met nesorat hen alen
Apudyus ah natéyana. [9] Yag hen namayachan agé Abraham hen anchi pagkaporo an
Melkisedek, wat kaman paat nìfayad agé ah Levi way ganàna hen ommawni way ah Levi,
hen ganàna koma hen mangawat hen pagkaporon hen ahenJudiocha. [10] Te hen nanib-atan
Abraham an Melkisedek, wat cha-an chillu marmu ah Levi, wat kaman paat é-éttég Levi
ah achar apona way Abraham hen namayachana hen anchi pagkaporo an Melkisedek.

Hen anchi kasen pachi way kaman an Melkisedek ngém nangatngato

[11] Hen anchichay pachi way ganà Levi, wat chicha hen cha mangempa-anchar hen
anchi orchin way ensorat Moses. Ngém non an umat yag narégna hen kenapachicha way
manga-an hen fasor, wat achi koma masapor mepafùnag hen safaliy pachi way kaman hen
kenapachin Melkisedek way faén kaman hen kenapachin Aaron way ganà Levi. [12] Ngém
gapo ta senokatan Apudyus hen kenapachin hen mampachi, wat kapeletan way masapor
masokatan agé hen anchi orchin way chacha icharan. [13-14] Yag amin hen antoy cha miyale,
wat maid kasen ayana no faén ah Apotaaw way Jesu Cristu way hiya hen sokat hen amin
anchichay tapenay pachi. Yag hiya, faén agé ganà Levi te na-ammuwan way hiyaat ganà
Juda. Wat yachi hen kail-an way niwalin hen anchi pés-éy torag, te maid met imfagfagan
Moses way wachay mampachi hen anchichay ganà Juda ya maid agé safaliy ganà Juda ah
nampadpachi.

[15] Wat hiyachi, narawag way senokatan Apudyus hen mekaman te empafùnagna hen
safaliy pachi way hen kenapachina, kaman hen kenapachin Melkisedek. [16] Yag hen
nampachiyana, faén gapo ta tenawidna hen liglamenton hen nangingganà, te hiya,
nampachi gapon mannakafalinna te maid makapéppég hen ataguwana. [17] Yag hen anchi
nesosorat chillu mepanggép an hiya, ekatnéén, "Kaman hen kenapachin Melkisedek way
maid nangila hen péppégna, wat kaman agéhchi hen kenapachim way maid péppégna
ah ing-inggana." [18] Wat yachi hen niwalinan hen anchi pés-éy orchin way nangahap hen
kenapachin Aaron, te ammag nakapsot ya maid kafaelana way managu hen tatagu. [19] Te
ammag maid chillu kafaelan hen anchi orchin Moses way manaros hen fasor hen tatagu.
Ngém ad uwan, wacha ah Jesu Cristu way hiya hen sokat hen anchi pés-éy orchin, yag hiya
hen karmuwan hen wadwadcha way namnamataaw te hiya hen mangentape an chitaaw
an Apudyus.

[20] Yag wacha agé hen kasen karasen hen kenapachin Jesu Cristu no hen kenapachin
hen anchichay tapena, te hen ninlugiyan Jesu Cristu way mampachi wat wacha hen
ensapatan Apudyus. Ngém maid met ensapatana hen ninlugiyan hen uray henoy tapena
way mampachi. [21] Te hen nampachiyan Jesu Cristu, wat gapon ensapatan Apudyus way
ekatnéén,

"Haénay Apudyusat, esapatà way hea hen pachi ah ing-inggana, ya achi mafalin mafab-
alewan hen anchi enalè."

[22] Wat hiyachi, kapeletan way ah Jesus hen manigurachuwantaaw way wacha hen mas am-
ammay way entorag Apudyus hen tatagu no hen anchi pés-éy entoragna.

[23] Wacha agé hen ihay kasen karasen hen kenapachin Jesus no hen anchichay ganà Levi,
te hen anchichay papachi way ganà Levi, anchag chuar way nampenapenarég te an chillug

maid tomoroyan hen nampachiyancha te anchag nan-in-inunud way matéy. [24] Waman ah
Jesus, ammag hihiyya hen kenapachina, te ammag maid péppég hen ataguwana. [25] Wat
yachi hen kafaelana ad uwan ya ah ing-inggana way mangenharà hen uray heno way
manhagong an Apudyus gapon hiya, te ah Jesus, ammag mawawà-acha ah ing-inggana
hen sangwanan Apudyus way manatàchég an chicha.
[26] Wat ah Jesu Cristu hen anchi kangatowan way pachi way masaportaaw paat ah man-
arontaaw an Apudyus, te hiya, na-apudyusan paat way maid fasfasorna ya maid agé
enom-omfatana, te achi kaman an chitaaw way tatagu way menangfasor. Yag hiya agé,
maid mepaniyan hen nepangatowana ad uchu. [27] Yag ah Jesu Cristu agé, faén kaman
hen anchichay tapenay pachi te hiya, achi masapor way ammag enag-agawén wachan
ichatonna ah kalengfan hen fasorna way kaman hen anchichay tapen hen papachi. Te
chicha, enag-agaw way masapor wachay ichatoncha ah kalengfan hen fasorcha unna
yag anchaat ichaton hen michaton ah kalengfan hen fasor hen anchichay tapen hen
ahentagucha. Waman ah Jesus, an namenghan hen nanginchatonana hen inchatonna an
Apudyus way yachi hen acharna, yag narégnachi ah ing-inggana ah fayad hen egachay
fasor hen aminay tatagu. [28] Hen anchichay tatagu way nachutokan ah kangatowanay pachi
ah matorachan hen orchin Moses wat ancha yanggay an tatagu way menangfasor. Ngém
angkay na-awni way looh nan-anchar hen anchi orchin, wachan ensapatan Apudyus way
chutokana ah kangatowanay pachi way yachin anàna paat, yag hiya, ammag poros chi
fasfasorna ah ing-inggana.

8

Ah Jesus hen kangatowanay pachi way arontaaw an Apudyus

[1] Hen pontos hen amin antoy chani aryénat wacha hen mannanayun way kangatowanay
pachitaaw way hiyah Jesu Cristu way arontaaw an Apudyus. Yag hiya, nìtutùchu way
cha mètoray an Apudyus ad uchu way kangatowanay Are. [2] Yag hen anchi mansérfiyan
Jesu Cristu ah kangatowanay pachi, wat hen anchi ustoy faréy Apudyus ad uchu way ah
Apudyus paat hen nanga-amma way achi kaman hen anchi Templon antoy lota way tatagu
hen nangamma.
[3] Hen fiyang hen anchi kangatowanay pachi an chitaaw way Judio wat napiyar way
mangehnga hen heno way michaton an Apudyus ya hen aminay midchat an hiya. Yag
pachongna agé an Jesus, te gapo ta hiya hen anchi kangatowanay pachitaaw wat kapeletan
way masapor wacha agé hen ichatonna an Apudyus. [4] Manowat te non an umat yag wachah
Jesus hen antoy lota ad uwanat achi tot-owa mafalin way mampachi te wachacha chillu
hen looh napiyar way mampachi hen antoy lota way cha manginchaton hen anchichay
inyurchin Moses way michaton an Apudyus. [5] Ngém chicha, an yanggay ammag pani hen
amin anchichay chacha ammaan way an agé kaman à-ahon hen anchi katot-owaan way
wacha ad uchu way iggaw paat Apudyus. Te kaman hen anchi torcha way enammaan
Moses ah fumaryan koma Apudyusat kaman à-aho agéchi hen anchi tot-oway faréy
Apudyus ad uchu, te hen tég-angay manà-achan Moses an nadchi, imfagan Apudyus an
hiya way mangaliyén, "I-illam ta aminay ammaamat torachém paat hen itchuran hen
anchi katot-owaan way empàilà an hea hen kawad-am hen anchi filig." [6] Ngém ad uwan,
napatpateg hen chan pachiyan Jesus no hen nampachiyan hen anchichay namangpango,
te ah Jesus hen aron hen anchi faru way torag Apudyus hen anchichay tataguna. Ya
napatpateg chillu hen anchi faru way torag Apudyus no hen anchi pés-éy toragna, te
kaskasen hen kaenammay hen empostana hen anchi faru way torag.
[7] Hamham-ényu ngén, te non an umat yag nannarégna hen anchi pés-éy entorag
Apudyus ah kahara-antaaw, wat achi koma masapor hen kasen toragna. [8] Ngém ah katot-
owana, gapo ta innilan Apudyus hen kakenapsot hen tatagu way achicha makasorot hen
anchi orchin way pés-éy netorag, wat yachi hen nangimfag-ana way mangaliyén,
"Umchah hen ag-agaw way haénay Apudyus, etorag-o hen faru way torag hen ganà Juda
ya hen anchichay tapena way ganà Israel ah mangakseptarà an chicha. [9] Yag hen

yachiy kasen-o etorag, achi kaman hen anchi pés-éy entorag-o hen anchichay
anap-ocha ad namenghan hen nangenlayawà an chicha ad Egipto. Te hen hiyachi,
anchag iggay soroton hen anchi entorag-o, wat an-o agég nanchùgan chicha. [10] Wat
yato hen anchi faru way planò way etorag-o hen anchichay ganà Israel way no ah
tapen chi ag-agaw wat an-og imumura hen tugun-o ah hamhamàcha ta anchag an
lomaylayad way manga-abfurot. Yag no hiyachiyat haén hen man-apudyuscha ya
chicha agé hen mantatagù. [11] Yag hen hiyachiy tempo, achi masapor way wachay
ihah manudtuchu hen iha ya manugun an hiya ah mangammuwana an haén way
Apudyus, te uray hen anchi kafafaan way tatagu inggana hen kangatowanat a-
ammucha amin haén. [12] Yag hen hiyachiy tempo agé, pakawanê hen aminay
fasorcha way achì un-unongon hen anchichay laweng way enammaancha."
Yaha hen enalen Apudyus. [13] Wat hen anchi nangimfag-ana hen anchi ekatnéén "faru way
etoragna," yachi hen naméppégana hen anchi pés-éy entoragna te narpas hen kausarana.
Yag innilataaw met agé way heno way narpas hen kausaranaat ammag miwalin ah ing-
inggana.

9

Hen nekaman hen anchi pés-éy torag ya anat ad uwan

[1] Hen anchi pés-éy torag Apudyus way yachin anchi orchin way ensorat Moses,
wachacha hen liglamenton hen manayawan hen tatagu an hiya, ya wacha agé hen
enammaancha way faréy ah manchayawancha. [2] Yag hen hiyachiy faréyat, torcha
way chuwa hen kowartona. Yag hen anchi pés-éy kowarto, yachin ngenadnancha ah
"Machachayaw way Kowarto". Yag hen ininggaw an nadchiyat hen anchi helaw ya
anat hen anchi lamesa-an way cha mepatpatngan hen anchi tenapay way michaton an
Apudyus. Yag wacha agé hen kortena hen hawangna. [3] Yag umat agé hen anchi meagwa
way kowarto, te wacha agé hen kortenan hen anchi hawangna. Yag yachi hen anchi
kowarto way ngenadnancha ah "Kachachayawan way Kowarton Apudyus". [4] Yag hen
ininggaw hen hiyachiy kowarto wat hen anchi chacha mangmanghéfan hen fangfangru
way na-ammaan ah faletò. Yag wacha agé hen anchi kason way nagétpan ah faletò way
ekatchéén, "Faréy hen Torag" way yachi agé hen niniggaan hen anchi fanga way faletò
way natarwan hen anchi ma-an way manna way yachin enan hen anchichay ganà Israel
hen kawad-ancha hen anchi chanak. Yag wacha agé hen anchi hor-od Aaron way ammag
tummufu hen natatagguwana, ya anat agé hen anchi chuway tépà way nesosollatan
hen anchi inyurchin Apudyus. Chichaha hen ininggaw hen anchi kason. [5] Yag hen
anchi uhun agé hen kason, wachan chuway tenaggutaggu way ekatchéén Cherubim way
chichachi hen kail-an hen kachayawan Apudyus. Yag nafifitfit agé hen payàcha way
penapayyongancha hen uhun hen anchi kason way yachi hen ekatchéén manga-anan
Apudyus hen fasor, te yachi hen cha mepàpa-an hen chara ah kalengfan hen fasor hen
tatagu. Ngém faén cha nadchi hen esoplekar-o ad uwan.

[6] Wat yachi hen napanohan hen aminay egad way wachan anchi faréy way manayawan
hen tatagu an Apudyus. Ngém an yanggay hen anchi pés-éy kowarto hen cha aya-ayan hen
anchichay papachi ah kafigafigat way i mangamma hen fiyangcha. [7] Te maid makaghép
hen anchi pegwan hen kowarto no achi yanggay hen anchi kangatowanay pachi. Ya an
agé yanggay ammag mamenghan hen makatawén hen hénggépana. Yag achi agé mafalin
way ammag hénggép no maid ighépna ah chara ah ichatonna an Apudyus ah kalengfan
hen fasorna ya anat agé hen fasor hen anchichay ahentaguna way cha-an mangenlasin
hen fummasorancha. [8] Wat amin hen anchichay cha mekamkaman, an yanggay ammag
panpani way cha usarén hen Espiritun Apudyus way mangemparawag an chitaaw way
gapon anchi pés-éy kowarto ya hen anchichay liglamentona, wat achi mafalin way ammag
mèsango hen farangnay tatagu an Apudyus. [9] Wat amin cha nadchi way nekamkaman,
wachan itudtuchuna an chitaaw ad uwan way hen laychénay aryénat, uray no kamana hen
a-animar way ehngan hen anchi manayaw an Apudyus, ya uray no heno way ichatonna an

hiyaat ammag achi chillu ummat chachi ah kacharosan hen fasorna ah omammayan hen
hamhamàna. [10] Te amin chachi way cha ma-ammaan ah manayawancha an Apudyus wat
nampatingga yanggay hen antoy achar hen antoy lota, te mepanggép hen ma-an yanggay
ya hen mainum ya anat hen anchichay karasey ekaman way mangurah hen aggarémhéén
Apudyus. Ngém tàén, masapor masosorotcha amin chillu ingganah sokatan Apudyus ah
safali way masorot way hiyah Jesu Cristu.
[11] Yag ad uwan, umma-ale tot-owa ah Cristu way kangatowan way pachi way arontaaw
an Apudyus, wat hiya hen nangempafùnag hen anchi mas am-ammay way katorongan-
taaw. Te hiya, hinénggép paat hen anchi tot-oway faréy Apudyus ad uchu way mangamma
hen kenafiyang hen pachi, yag wadwadcha paatchi no hen anchi hénggépan hen torcha
hen antoy lota way an yanggay tatagu hen nangamma. [12] Yag hen enkaman Jesu Cristu
wat an yanggay ammag namengpenghan way hinggépna hen anchi "Kachachayawan way
Kowarton Apudyus" ad uchu. Yag hen inyéyna an Apudyus way ina inchaton, wat faén
charan chi gancheng ya faka, te hen charana paat way yachi hen imfayadna hen fasortaaw,
wat narégnachi ah kahara-antaaw ah ing-inggana. [13] Wat hamham-éntaaw ngén hen
kenapateg hen anchi na-ammaan. Te hen intudtuchun hen orchin, wat no napanyaw hen
tatagu an Apudyus, masapor epapchitna hen gancheng ono faka no achina an epaghéb
hen ubfu. Yag no iwagsè hen anchi pachi hen charan nadchi hen anchi tagu ono anna
an ehapowà hen yachiy chapor an hiya, wat yachi hen kacharosan hen napanyawana
an Apudyus. [14] Wat no oma-annig hen charan hen animar ah manaros hen napanyawan
hen achar, ay ammoh achi kaskasen hen kafaelan hen charan Cristu way manga-an hen
fasortaaw. Te ah Cristu way maid fasfasorna ya gapon torong hen anchi mannanayun
way Espiritun Apudyusat, inidchatna hen acharna way michaton an Apudyus ah fayad hen
fasortaaw ah kacharosan hen hamhamàtaaw, ta ammay hen mansérfiyantaaw an Apudyus
way natattagu ah ing-inggana.
[15] Wat hiyachi, ah Cristu hen aron hen anchi faru way torag Apudyus hen tatagu ta amin
hen anchichay namfalinén Apudyus ah a-anàna, wat mafalin awaténcha hen anchichay
mannanayun way empopostana. Yag maid kasen mangawatancha an cha nadchi no achi
yanggay gapo ta wacha hen natéy ah kacharosan hen fasorcha hen nanlabsengancha hen
anchi pés-éy torag.
[16] Wat ta epanì hen tawid, te non an umat yag wachay tagu ah mepatawid hen
kok-owana, wat masapor wacha unna hen manot-owaan way natéy tot-owa hen anchi
nangenkok-owa yag anat miwaras. [17] Te hen anchi torag mepanggép hen mepatawid,
achi man-anchar ingganah matéy hen anchi nangenkok-owa yag anat man-anchar. [18] Yag
kaman agéhchi hen anchi pés-éy torag Apudyus way yachin anchi orchin, te achi agé man-
ancharchi ingganah wachay chara ah manot-owaan way wacha hen natéy. [19] Te ilanyu
ngén agé hen nekaman hen pés-éyna, te empaka-awat Moses hen amin anchichay orchin
Apudyus hen anchichay tatagu way ganà Israel. Yachi yag annaat chanman hen charan
hen anchichay faka way nepapchit yag inwagsèna hen anchi libnu way nesosollatan hen
anchichay orchin ya anat agé hen amin anchichay tatagu. Yag hen enkamanna, empa-atna
hen anchi chittakan way chotchot hen karnero hen anchi charoh way ekatchéén hisop,
yag annaat esawsaw hen anchi nachanman way chara yag inwagsèna. [20] Yag hen chana
manginwagsean, chana agé ekatén, "Hen antoy chara hen matot-owaan hen anchi torag
Apudyus way inyurchinna way masapor sorotontaaw paat." [21] Yachi yag anat agé wagsean
Moses ah chara hen anchi torcha way faréy way chacha manayawan an Apudyus, ya anat
agé hen aminay lamentana way cha mausar hen manchayawancha. [22] Te hen nesosorat
chillu hen anchi orchin, imfagana way magat aminay egad wat achi macharosan an
Apudyus no achi machar-an, te hen chara yanggay hen manaros hen karaweng hen egad
an Apudyus. Yag maid agé mapakawan ah fasor no maid mifùfù ah chara ah kacharosana.

Hen nichatonan Jesu Cristu hen kacharosan hen fasor

[23] Amin hen anchichay mausar hen manayawan an Apudyus hen antoy lotaat kamancha
yanggay an à-ahon hen anchi katot-owaan way wacha ad uchu. Yag hen anchichay

nawagsean ah charan hen animar way nichaton an Apudyus, wat ah kacharosan hen napanyawancha an hiya. Ngém hen anchichay katot-owaan way wachad uchu, achi ummat hen charan hen animar te masapor hen charan paat hen anchi napatpateg way chaton. [24] Wat hiyachi, faén hen anchi torcha hen antoy lota way enammaan hen tatagu hen hinggép Cristu te hen hinggépna paatat hen anchi katot-owaan ad uchu way iggaw paat Apudyus te hen anto chilluy na-ammaan ad uwanat an yanggay an à-ahon hen anchi katot-owaan ad uchu. Yag ah Cristu, wawà-acha agéhchi ad uwan hen sangwanan Apudyus ah katorongantaaw amin. [25] Wat hiya, faén kaman hen anchi kangatowanay pachi hen antoy lota way ammag tenawén way ighépna hen charan hen animar hen anchi Kachachayawan way Kowarton Apudyus. Te ah Cristu, achi ammag kankanayén hen chana minchatochatonan hen charana. [26] Te non an yachi way ammag tenawén hen manginchatonana hen charana, wat masapor kankanayén agé hen matéyana way nanepod hen na-ammaan hen antoy lota. Ngém faén metchi hen nekaman, te hen nekaman, egad tég-angay hen anongoh hen tempo yag anat umale ah Cristu hen antoy lota way nanginchaton hen acharna paat an Apudyus ah mamayadna hen fasor hen katagutagu ah ing-inggana ya achi kasen mepegpegwachi. [27] Te kaman an chitaaw way tatagu, te nifafagga way ihaihéén ammag mamenghan yanggay hen matéyana yag anat mauwis. [28] Wat kaman agé an Cristu, te ammag namenghan agé hen natéyana ah kacharosan hen fasor hen katagutagu. Yag no kasen umale, faén agé mepanggép hen fasor hen ina asekasowén, te umale way mangara paat hen anchichay mamannéd an hiya.

10

[1] Hen anchi orchin Moses, an yanggay panpanichi way kaman à-ahon hen anchi am-ammay way katot-owaan way cha-an mepachah hen hiyachi. Te ah matorachan hen anchi orchinat ammag tenawén way cha mepegwapegwa hen michatonan hen animar an Apudyus. Ngém ammag achi chillu ummatchi ah manga-an hen fasor hen anchichay cha manayaw an hiya. [2] Te non an umat way érégnachi ah maka-anan tot-owa hen fasor hen anchichay cha manayaw an hiyaat achi koma masapor way ammag cha mepegwapegwa hen manchatonancha te mapnek koma hen hamhamàcha way napakawancha, yag nongham komachi ah chacha ichatochaton. [3] Ngém ah katot-owana, achi ka-anén nadchi hen fasorcha, te hen anchichay chacha ichaton an Apudyusat, anna yanggay an cha epahmapahmà hen anchag cha fumasofasoran ah katawétawén. [4] Te ammag achi chillu mafalin way oma-annig hen charan hen faka ya gancheng yag ka-anéna hen fasor.

[5] Wat hiyachi hen nangimfag-an Cristu an Apudyus hen tég-angayna aliyan hen antoy lota way mangaliyén,

"Faén hen anchichay a-animar way cha michatochaton an hea hen cham anapén, ya kaman agé hen anchichay tapena way chacha idchaidchat. Wat yachi hen namalinam an haén ah tagu ta wachay mannarégna ah michaton an hea. [6] Te achia tot-owa mapnek hen anchichay a-animar way chacha gébhégébhén ya hen anchichay tapena way cha michatochaton ah kalengfan hen fasor. [7] Wat antoyanà, Apudyus way mamparang way mangamma hen kapnekam te yaha chillu hen nesosorat ad namenghan hen anchi orchinno way mepanggép an haén."

[8] Yachi hen enalen Cristu an Apudyus way faén anchichay cha mehnga way a-animar ya hen anchichay tapena way cha michaton an hiya hen chana anapén, ya faén agé anchichay chacha gébhén hen mapnekana, ya uray hen anchichay tapen hen cha ma-ammaan ah kalengfan hen fasor. Yachin inyalen Jesus, tàén chichachi hen niyurchin way masapor ma-ammaan. [9] Wat yachi hen nangaryan Jesusén, "Antoyanà Apudyus way mamparang way mangamma hen kapnekam." Yag yachi agé hen nanginwalinan Apudyus hen amin anchichay pés-éy niyurchin way mepanggép hen michaton an hiya yag ensokatna hen michatonan Cristu paat. [10] Yag gapo ta enammaan Jesu Cristu hen anchi laychén Apudyus ah kapnekana, wat yachi agé hen naka-anan hen fasortaaw, te hen anchi namengpenghan

way nanginchatonana hen acharna, wat nannarégnachi ah egachay katagutagu ah ing-
inggana way achi kasen mepegpegwa.
[11] Amin hen anchichay papachi way chan sérfi hen orchin, ammag enag-agaw way
hiyahiya hen chacha amma-ammaan way chacha epegwapegwa way cha mangincha-
tochaton hen animar an Apudyus. Ngém ammag achi chillu mafalin way ka-anén cha
nadchi hen fasor hen tatagu. [12] Waman ah Cristu, an yanggay ammag namenghan hen
nanginchatonana hen acharna an Apudyus ah fayad hen fasor, yag nannarégnachi ah
ing-inggana. Yachi yag anat tumùchu hen pachawanan Apudyus ah machayawana [13] way
mamannéd hen ka-afa-an hen aminay kafusorna. [14] Wat gapon anchi an ihà-an way
inchaton Jesu Cristu way acharna, wat ammag maid fasfasortaaw an Apudyus ah ing-
inggana, amintaaw way nacharosan hen fasorna gapon ommafurotantaaw an hiya.
[15] Yag hen Espiritun Apudyus agéat, chana tàchégan hen kenatot-owan nadchi, te hen
anchi nesosorat way enalena, ekatnéén,
[16] "Wat yato hen anchi faru way torag-o hen anchichay ganà Israel way ah tapen chi ag-
agaw, wat an-og imumura hen tugun-o ah hamhamàcha ta anchag an lomaylayad
way manga-abfurot."
[17] Yag annaat agé etoroy way mangaliyén,
"Yag an-o agég aliw-an hen anchichay fasorcha way achì un-unongon hen anchichay
laweng way enammaancha."
[18] Wat no yachi hen ekaman Apudyus way mamakawan hen fasor wat ammag maid tot-owa
kasen masapor ah michaton an hiya ah kaka-anancha te nanarpas amin.

Tomorodtaaw way manhagong an Apudyus

[19] Wat hiyachi, sosnod, gapo hen natéyan Jesus way nifùfù hen charana, wat kaman paat
mafalin hénggéptaaw ad uwan hen anchi Kachachayawan way Kowarton Apudyus way
mètagépfar an hiya. [20] Mafalinchi te hen anchi natéyan Jesu Cristu hen kaman nangissay
hen anchi nanohorchà hen hénggépan hen iggaw paat Apudyus. Wat hiya hen anchi
faru way màwa way émey an Apudyus ah mètaguwan an hiya ah ing-inggana. [21] Yag ah
Jesu Cristu agé hen anchi mannakafael way pachi way chan ap-apo hen aminay tatagun
Apudyus. [22] Wat hiyachi, antaaw yanggay ammag manchachakposon hen hamhamàtaaw
an Apudyus way ammag maid sensenang ah hamhamà ya maid agé chuwachuwan hen
anchi chinartaaw an hiya. Te sigurachu way chinarosan Jesus hen amin anchichay laweng
way nimumura an chitaaw way kaman paat nawagseantaaw hen charan Jesus yag nau-
ullahantaaw agé hen anchi nacharos way chanum. [23] Wat antaaw yanggay ammag é-
égnanan hen anchi chataaw namnaméén an Apudyus way maid manchuwachuwaan chi
hamhamà, te ah Apudyus, natatallek way mangamma hen aminay empostana. [24] Yag
antaaw agég anapén hen ekamantaaw way mangempa-am-améd hen manlaychan hen
ihaiha hen ifana, ya ta man-ahepennas-ém agé hen hamhamàtaaw amin way mangamma
hen ammay. [25] Ya achitaaw agég etagtagay way cha mìyamoamong way manayaw an
Apudyus way achi kaman hen cha ekaman hen tapena. Ta hen ekamantaawat, antaaw an
man-ahetinnugun ah sém-éman hen afurottaaw, kaskasen te innilataaw way cha homag-
én tot-owa hen mamfangchan Apotaaw way Jesu Cristu.
[26] Ngém ar-arwachanyu, te no mag-ay wachay tagu ah na-awatana hen anchi katot-
owaan ah kahara-ana, yag anna chillug gagar-én way fumasor, wat maid angkay kasen
michaton ah kaka-anan hen anchi fasorna. [27] Yag maid agé kasenna cha hadhadchén no
faén yanggay hen anchi aggaégyat way manusaan Apudyus an hiya te an etongon Apudyus
hen anchichay aminay komontara an hiya hen anchi aggaégyat way apoy. [28] Wat hamham-
éntaaw ngén, te hen anchi tagu way nanlabseng hen orchin Moses, no wachay toro
ono chuwa ah mangistigu hen nanlabsengana, wat ammag achi mapasinsiya te ammag
mepapchit yanggay way mepapchit. [29] Wat ay achi kaskasen hen chusan hen anchi tagu
way annag an elayosan hen anchi anà paat Apudyus ya annag an man-ay-ayaman hen
charana way yachi met hen tommot-owaan hen anchi faru way torag Apudyus ah fayad
hen fasor hen katagutagu. Yag anna agég an cha insortuwén hen anchi Espiritun Apudyus

way cha mangempaka-awat mepanggép hen ség-ang Apudyus an chitaaw. Wat kaskasen
hen chusan nadchi, 30 te ammoh aggailataaw hen wacha an Apudyus way ekatnéén, "Haén
hen fumarés, wat chuséê amin hen anchichay cha mangamma hen laweng." Yag wacha
agé hen ihay nesosorat way ekatnéén, "Ah Apudyusat uwiséna hen tataguna." 31 Wat
ammag aggaégyat way térén tot-owa hen anchi tagu way manlak-am hen chusan hen
anchi natattagu way Apudyus.
32 Wat hiyachi, achiyu koma ar-aliw-an hen enkamanyu hen anchi lugrugin hen
ommafurotanyu, te yachi way nahelawan hen hamhamàyu, wat anyug ena-annohan hen
pararo way ligat yag iggay-ayu agé na-ab-afà, 33 tàén no hen-a-argawanén ininsorto chàyu
ya penap-aligatan chàyu hen sangwanan hen chuaray tatagu. Yag uray no faén chàyu
paat hen napaligatan, an-ayu chillug nìligat hen anchichay ifayu way napaligatan. 34 Yag
chayu agé kena-asiyan hen anchichay ifayu way nifafarud. Yag hen nangop-opancha hen
kok-owayu, an-ayu chillug laylayad. Oo, te innilayu way wacha chillu hen napatpateg way
kok-owayu ad uchu way ammag mannanayun ya maid agé paat makapréh. 35 Wat hiyachi
hen achiyu koma ngomayngay-an ad uwan gapon ligat, te chakar hen gunggunéényu no
anyu yanggay ammag epapate. 36 Ya masapor koma agé chakar hen anohyu ta ammaanyu
yanggay hen laychén Apudyus ah mangar-anyu hen empopostana an chitaaw. 37 Te wacha
chillu hen nesosorat way alena way ekatnéén,

"Achi mafayagat umale hen anchi hahadchényu, te umale way umale ya achina agé iyaw-
awni hen umaliyana. 38 Ya hen anchichay nacharosan hen fasorcha gapon chacha
omafurotan, wat chicha hen mètagu an haén. Ngém no wachay manchu-ug an
haénat maid layad-o an hiya."

39 Ngém chitaaw, faéntaaw kaman hen anchichay tapena way chachan chùgan ah Apudyus
way ancha yanggay ammag metap-ar, te chitaaw, antaaw é-égnanan hen afurottaaw ah
kahara-antaaw.

11

Hen matorad way afurot

1 Wat nokay hen laychén hen anchi ale way afurot way aryén. Hen laychén hen afurot
way aryénat sigsigurachuwéntaaw way mangawat hen anchichay chataaw namnaméén.
Te sigurachutaaw mepanggép hen aminay imfagan Apudyus way uray achi makaila hen
mata. 2 Te kaman hen anchichay tatagu ad namenghan way gapo hen afurotchaat yachi
hen nangammayan Apudyus an chicha.
3 Yag chitaaw agé, gapo hen chataaw mangafurotan hen kenatot-owan hen enalen
Apudyus wat na-awatantaaw way ammag nan-ale ah Apudyus yag narmuwat amin hen
egachay wacha. Wat aminay maila, narpocha amin hen anchichay achi maila.
4 Ah Abel ad namenghan, ammag gapon afurotnaat nenènong hen inchatonna an
Apudyus way faén kaman hen enkaman anchi sonodna way Cain. Yag gapo agé hen
hiyachiy afurotna, yachi hen nangimfilangan Apudyus an hiya ah ammayay tagu way hen
nail-anaat hen nangafunan Apudyus hen anchi inchatonna. Wat uray ta natéy ah Abel
wat chakar chillu hen chana itudtuchu an chitaaw ad uwan.
5 Yag kaman agén Enoc, te gapo agé hen afurotnaat ammag innaran Apudyus hiya ad
uchu way natattagu. Yag uray enanap hen tatagu hiya, maid chillu inchahancha te an
innaran Apudyus. Yag nesosorat agé mepanggép an Enoc way hen anchi cha-an mangar-
an Apudyus an hiyaat anna paat ammag emparaylayad ah Apudyus. 6 Yag ah katot-owana,
achi mafalin way eparaylayad hen uray henoy tagu ah Apudyus no maid afurotna. Te hen
anchi manlayad way metape an Apudyus, masapor afurotona paat way wacha tot-owah
Apudyus, ya afurotona agé way epaka-ammun Apudyus hen kena-apudyusna an hiya.
7 Yag umat agéh Noe, te gapon afurotnaat penapannaagéna hen anchi imfagan Apudyus
mepanggép hen mepasamak ah tapen chi ag-agaw way yachi hen maid tagu ah nangi-ila.
Wat yachi hen nangafurotana an Apudyus yag enammaana hen anchi papor ah nahara-
ancha way himfafaryan. Yag gapon anchi afurotna, yachi hen nangimfilangan Apudyus an

hiyah maid fasorna, yag yachi agé hen nail-an hen machusaan hen anchichay ahentaguna
te maid afurotcha.
8 Yag ah Abraham agé hen iha way gapo yanggay hen afurotnaat annag enammaan
hen imfagan Apudyus an hiya way i fummabréy hen safali way lota way ekat Apudyusén
epatawidna an hiya. Wat ammag lummigwat way maid innilana no heno hen torongona.
9 Yag angkay inumchah hen anchi lota, wat gapon afurotna, annag entàén way an lawag
kommampo way kaman funag way achi kaman hen ekaman koma hen anchi ustoy
nangenlota. Yag kaman agéhchi hen nekaman an anàna way Isaac ya uray ah apona way
Jacob way tàén netatappecha amin hen anchi empostan Apudyus, wat hehennédcha chillu
amin hen mangempatawichan Apudyus hen anchi empostana way epatawidna an chicha.
10 Te ah Abraham, nenamnamana chillu way fumabréy hen anchi mannanayun way fabréy
way ammag nemamad hen na-ammaana way ah Apudyus paat hen nangamma.
11 Yag gapo agé hen afurot Abraham wat ummanàcha chillu way hen-ahawa an Sara,
te tàén ammag narakay ah Abraham ya naméppég ah Sara, wat an chillug nanchinlan
Abraham ah Apudyus way mangamma hen imfagana. 12 Wat hiyachi, tàén tég-angay matéy
ah Abraham ah kenarakayna, hiya chillu hen nangingganà hen ammag chuaray tatagu way
ammag maid makafilang, te kaman hen kachuar hen taraw ad uchu ono hen kachuar hen
gahar ah fayfay.
13 Wat amin cha nadchiy tatagu, nan-atéycha amin way iggaycha ilan hen tommot-
owaan hen anchichay empostan Apudyus hen natatagguwancha. Ngém iggaycha chillu
iyang-anggayan hen afurotcha, te iné-égnanancha way ichahancha chillu ah tapen chi ag-
agaw. Yag ancha agég enafunan way ancha yanggay ammag kaman funag hen antoy lota,
te faén chilluhto hen ustoy iggawancha. 14 Ya umat agé hen aminay tatagu way mangafun
way ancha yanggay ammag funag hen antoy lotaat yachin mangenlawagancha way wacha
agé hen safaliy ayancha way napatpateg no ahto way yachi hen chacha namnaméén ah
fumabréyancha. 15 Te non an umat yag hen anchi fabréy way tenaynan cha Abraham hen
ekatchéén napatpateg, wat wacha met hen wayacha way mamfangad ahchi. 16 Ngém faén
chilluchi hen hehemmàcha, te hen laylaychéncha paat way fumabréyan wat hen anchi
am-ammay way fabréy way wacha ad uchu. Yag gapo ta yachi hen hamhamàcha, achi agé
mafiinan ah Apudyus way ma-awagan ah Apudyuscha, te pakay enammaana hen fabréy
ad uchu ah iggawancha nò.
17-18 Ah Abraham, empopostan Apudyus an hiya way paganaéna hiya gapon anchi ihà-
anay anàna way ah Isaac. Ngém angkay na-awni hen namachasan Apudyus an hiya, wat
gapo yanggay hen afurotnaat iggay omad-achi way mamchit hen yachiy ihà-an way anàna
ah ichatonna an Apudyus, tàén hiya hen empostan Apudyus ah engwan hen ganàna.
19 Te ena-abfurot Abraham way kafaelan Apudyus way mangempauchi an Isaac, uray
matéy. Yag kaman paat tot-owa empauchin Apudyus ah Isaac hen natéy, te hen hamhamà
Abrahamat matéy way matéy hen anchi anàna, te maid met kasen ayan hen anchi fangid
way mamchitna.
20 Yag umat agé ah Isaac, te gapon afurotna way ammaan paat Apudyus hen imfagana,
wat binindisyunana hen a-anàna way cha Jacob an Esau, yag imfagana way wachan idchat
Apudyus an chicha ah tapen chi ag-agaw.
21 Yag umat agé hen afurot Jacob, te hen anchi tég-angayna matéyan, tommàchég way
pommapaud hen anchi hor-odna way manayaw an Apudyus, yag gapo ta enafurotna way
tot-owa paat hen enalen Apudyusat, binindisyunana agé hen anchi chuway apona way
anà Jose hen nangimfag-ana hen mekaman an chicha.
22 Yag kaman agé hen afurot Jose, te annag enafurot way ammaan Apudyus hen aminay
imfagana, wat hen anchi tég-angayna matéyan, yachin nangimfag-ana hen anchichay
sosnodna way ganà Israel way umchah hen tempo way mangenlayawan Apudyus hen
ganàcha ad Egipto. Yag annaat ifaga agé way no umchahchi way tempo, masapor
etàtaencha agé hen anchi tongarna ta milufù hen anchi lota way ayancha.

[23] Yag gapo agé hen afurot hen anchichay chinàcha-ar Moses wat anchag entorod way i
mangentaro hen anchi anat niyanà way anàcha ah unig hen toroy furan way ammag maid
ég-égyatcha hen anchi inyurchin Are, te innilacha way ammag ammay hen anchi onga.
[24] Yag umat agé hen anchi afurot Moses, te hen chummakrana, wat annag enachi way
mangina hen anchi anà arey Faraon. [25] Te penatpategna hen metapyana hen anchichay
sosnodna way tatagun Apudyus way uray mìligat an chicha, no hen anchi mèlamram-
ayana ah faréy Are way maid afurotcha, te hen kaginanas cha nadchiyat an yanggay hen-
aketan. [26] Te hen ekat Moses, pawadwad-éna hen uray an maustan gapon namnamana
hen anchi empopostan Apudyus way epalena no hen mangen-awaana hen uray egachay
kafinaknang ad Egipto. Te hen hehemmà Moses chillu wat hen anchi epagunggunan
Apudyus ah tapen chi ag-agaw.
[27] Wat hiyachi, gapon afurot Moses, ammag lommayaw ad Egipto way iggayna ég-
égyatan hen aningarngar hen anchi are. Yag uray ammag naligat, annag empapate chillu
te kaman paat i-illana yanggay hen anchi achi maila way hiyah Apudyus. [28] Yag gapo agé
ta ena-abfurotna hen imfagan Apudyus, wat intudtuchuna hen anchichay sosnodna way
pàpa-ancha hen anchi hawang hen fafaréycha ah charan hen karnero, ta no umale hen
anchi anghel way mamchit hen pangon chi a-anà ad Egipto, wat lawhana hen anchichay
faréy way napàpa-an ah chara ta maid matéy an chicha way ganà Israel.
[29] Yag gapo agé hen afurot hen anchichay ganà Israelat ginchangcha hen anchi fayfay
way nangadnan ah "Chittakan" way ammag nan-agwa hen anchi chanum yag chinarancha
hen anchi gawana way ammag at-attér-ag. Waman hen anchichay cha manégchég an
chicha way iyEgipto, anchag naofor amin te ammag kasen nan-umot hen anchi chanum
hen chacha gumchangan.
[30] Yag umat agé hen anchichay i nangufat hen fabréy ad Jerico, te gapo agé yanggay hen
afurotchaat ammag neorob hen anchi topeng way hichil hen yachiy fabréy hen anchi ma-
apitu way ag-agaw hen nanliwahan hen anchichay ganà Israel. [31] Yag gapo agé hen afurot
Rahab way pota hen hiyachiy fabréyat, iggay mepapchit hen napchitan hen anchichay
kailiyana way iggay omafurot. Te hiya, annag tenorongan hen anchichay hennag Moses
way i mane-em hen yachiy fabréy.
[32] Narégna ménatchi ah ma-awatanyu mepanggép hen afurot, te ammoh laso no
haphapetê hen afurot hen anchichay tapena way kaman an cha Gideon an Barak, ya
ah Samson yah Jefte, ah David yah Samuel ya anat agé hen anchichay profeta. [33] Te
chicha, gapon afurotchaat anchag enafà hen aminay ginufatcha. Yag wacha agé hen
tapena way gapo ta nalilimpiyu hen enkamancha, wat enawatcha hen empostan Apudyus.
Yag hen tapena agé, gapon afurotchaat ammag iggay nata-ang hen tapà hen anchichay
aggaégyat way layun way mangissa an chicha. [34] Yag hen tapena agé, iggaycha ma-
at-atongan hen netongowancha hen anchi pararo way apoy. Ya umat agé hen tapena
way ammag gapon afurotcha an Apudyusat anchag inlisiyan hen mepapchitancha. Yag
wachacha agé hen tapena way tàén nakapsotcha, anchag na-adchan ah kenaorhe. Yag
wachacha agé hen ammag tommorod way mìgufat. Ya hen tapena, anchag chinégchég hen
kasorchasorchachun hen anchichay kafusorcha. [35] Yag gapo agé hen afurot hen tapenay
inin-ina wat wacha hen nepauchi way ahimfafaryancha way natéy. Na-ammaan amin
chachi gapon afurotcha an Apudyus.
Manowat te wachacha agé hen tapena way gapon afurotcha, wat napàpàgangcha
ingganah natéyancha, te anchag achi manchùgan ah Apudyus way uray yachi hen
milufusancha non an umat, te ancha chillug nanchinlan hen mepauchiyancha way mètagu
an Apudyus. [36] Wachacha hen tapena agé way gapo chillu hen afurotcha, wat magénén
nasénsénacha ya nahaprahapratancha, ya wachacha agé hen ammag nakawachan yag
imfarudcha. [37] Ya maid agé achicha inyatéy gapon afurotcha, te wacha hen nafunfuntò, ya
wachacha agé hen ammag naragachi way magénén nan-agwa hen acharcha ya wachacha
agé hen nafàfà-ag. Yag hen tapena, anchag pummubli way térén gapon afurotcha way
an yanggay gadchang chi gancheng ono karnero hen inlumfongcha, te ammag korang

chi egad an chicha. Yag ammag pararo agé hen napaligatancha ya nèmehancha. [38] Ya
wachacha agé hen ammag neparyaw hen fabréycha wat ancha lawag cha i man-atta-
attagaw ah filig ya hen katakatakap way fumaréy hen liyang. Yachi hen nekaman hen
anchichay ommafurot an Apudyus way ah mangi-ilan hen anchichay achi omafurotat
ammag maid sérficha. Ngém ah katot-owana way ah mangi-ilan Apudyusat ammag achi
ummat hen ka-a-ammayan hen antoy lota ah midchat an chicha.
[39] Amin cha nadchiy tatagu ad namenghan, wat ammag nanhemamag hen afurotcha.
Ngém uray no yachih nekaman, cha-an chillu mepachah an chicha hen anchi empopostan
Apudyus way idchatna. [40] Te loohna hemhemmà hen mas am-ammay way mekaman
an chitaaw way tatagu ad uwan, wat yachi hen ammag mamannéchan hen anchichay
namangpango, ta mìyawacha agé hen anchi mas am-ammay way midchat an chitaaw.

12

Hen kena-aman Apudyus

[1] Hen anchichay chuaray tatagu way nanchinngar hen afurotcha, kamancha paat
chan fub-uya hen antoy chataaw omafurotan ad uwan. Wat masapor antaaw ammag
etagay hen heno way homaliwa hen afurottaaw ya umat agé hen anchichay fasor way
ammag inluwam hen achar, ta antaawat an emamad way mangamma hen laychén
Apudyus way kaman antaawg epapate way mètagtagtag hen tagtagtag. [2] Ya antaaw agég
epapate way mamanmà an Jesus way hiya chillu hen pongar hen afurottaaw ya hiya agé
hen kahalenonotana. Wat antaaw ammag torachén hen hamhamàna way hiya, annag
enanohan hen aminay ligat way uray hen anchi afifiin way natéyana hen anchi koros,
te anna paat ammag hehemmà hen anchi kahalenonotana way lomaylaychana. Yag ad
uwan, nepachayaw ah Jesusanchi te wacha way tummutùchu hen pachawanan Apudyus
ad uchu way mantoray.
[3] Wat antaaw yanggay ammag haham-én hen enkaman Jesus way nanganoh hen amin
anchichay ammag pararo way laweng way enammaan hen anchichay achi omafurot an
hiya, ta achitaaw ammag machismaya way manginyanggay hen afurot gapon ligat. [4] Te ah
katot-owana, maid met ammag napchit an chàyu ah nangempapattiyana way mangachi
hen laweng. [5] Wat pakay kaman paat cha-ayu ma-afà mepanggép hen ligat. Achiyu koma
ar-aliw-an hen anchi intugun Apudyus hen aminay awagana ah a-anàna. Te hen imfagana
ah mepas-éman hen hamhamàtaaw amin, ekatnéén,

"A-anào, papannaagényu koma hen mangamhewà an chàyu. Ya achiayu agé an ngomaya
hen mandisiplinaà an chàyu. [6] Te haén way Apudyusat, disiplinéê hen aminay
tatagu way laylaychê ah pagsaya-atancha, ya chà agé iyamhew hen ligat hen
aminay namfalinê ah a-anào ta wachay mangacharancha hen usto."

[7] Wat sosnod, anyu yanggay ammag anohan hen ligat way cha usarén Apudyus ah kadisi-
plinaanyu te yachi hen mangempàila way chana iyalig chàyu ah tot-oway a-anàna, te ay
ammoh wachay anà ah achi disiplinéén hen amana. [8] Te non an umat yag an-ayug achi
cha madisiplina, wat magat faén-ayu tot-oway a-anàna yag magat agé safali hen nangen-
anà an chàyu, te amin chilluy a-anà Apudyusat madisiplinacha. [9] Wat hamham-éntaaw
ngén, te hen kachadcha-antaaw aminat, cha chitaaw disiplinéén hen chinàcha-artaaw yag
chataaw met chillu rispituwén chicha. Wat ay achi kaskasen koma hen ekamantaaw way
mangakseptar hen disiplinan Amataaw ad uchu ah mètaguwantaaw an hiya. [10] Te hen
chinàcha-artaaw hen antoy lota, an hen-aketan yanggay hen nanisiplinaancha an chitaaw,
te anggay hen kaen-enekkattaaw yag ah patinggan agé yanggay hen ma-awatancha way
ammay. Waman ah Apudyus, hen chana manisiplinaan an chitaaw, wat ah tot-oway
pagsaya-atantaaw ta mafalin mèawataaw paat hen kaenammayna. [11] Manowat te kaman
paat faén ammay hen disiplina hen mepachahana te ammag sigab. Ngém no ma-awni, ta
iyoyongyong hen anchi nadisiplinaan, wat elasinna hen kena-ammayna te ifungana hen
kapanohan hen hamhamà ya hen ammay ya ustoy a-amma.

Tugun ya warneng

[12] Wat hiyachi, sosnod, uray no kaman achiayu maka-ara hen ligatyu, anyu yanggay
ammag sésêmén ya mannunuuchun hen afurotyu. [13] Yag epapateyu paat hen anchi usto
ta hen anchichay tapena way kapkapsot hen afurotnaat, mepapegsa hen afurotcha hen
mangil-ancha an chàyu way achi an mahéphép hen kakenapsotna.
[14] Anapényu hen patinggan hen kafaelanyu way mètempoyug hen aminay tatagu no
mafalin. Ya anyu agég agawaan way mangamma hen ammayén Apudyus, te maid metape
an hiya ah achi mangamma hen ammayéna. [15] Masapor ar-arwachanyu agé ta maid iha an
chàyu ah ammag mangachi hen torong Apudyus. Ya ilanyu agé ta achiyug u-unnongon
hen laweng, te hen halenonot nadchiyat ammag kaman gamot way an chumachael, yag
an agég chuar hen metakorong. [16] Yag ilanyu agé ta maid mangidchat hen acharna
hen anchi achina karébféngan way midchatan ya achina agég fafarangén hen patigén
Apudyus way kaman hen enkaman Esau. Te ah Esau, annag ensokat ah ammag ihay
pennangan hen anchi penakalébféngna way pango way anà. [17] Yag innilayu agé way hen
na-awni, wat ammag amchan hen layadna way mamangad hen hiyachiy penakalébféng
ah kabindisyunana an amana, ngém ammag achi mafalin, tàén magénén nankela way
mangimfafawi, te ammag looh nelooh, yag achi mafalin way mepafangad hen anchi looh
na-ammaan.
[18] Sosnod, hen manayawantaaw an Apudyusat faén aggaégyat way kaman hen nekaman
hen anchichay anap-otaaw ad namenghan way hen hommag-énancha an hiya ad Sinai
wat wacha hen ammag pararo way cha gumilab way apoy ya anat hen anchi helang ya
ngéngét ya an agég cha fumali. [19] Yag nepa-ale agé hen korneta ya anat magngar hen anchi
nan-ale. Yag hen anchichay anap-otaaw way nangngar hen imfagana, ammag nahéphép
hen égyatcha yag chachaat mampangpanga-ase ta etagayna way mangimfaga hen anchi
chana ifaga, [20] te achicha maka-ara hen anchi chana imfaga way mangaliyén, “Ah gapon
na-apudyusan hen hiyatoy filigat heno way manchà hen yatoy lugar way tàén animarén
masapor mafunfuntò ingganah matéy.” [21] Yag gapoh ka-aggaégyatnaat uray agéh Mosesat
ammag nampapayagpag ah égyatna.
[22] Ngém safali an chitaaw ad uwan te ad uwan, maid aggaégyatna hen homag-
énantaaw an Apudyus ah manayawantaaw an hiya way natattagu ah ing-inggana. Te
hen mepaniyanaat, kaman paat émméytaaw hen anchi filig way Sion way iggaw hen
anchi faru way fabréy ad Jerusalem way wachad uchu way iggaw agé hen anchichay
kalifulifu way anghel. [23] Yag kaman paat chataaw agé metape hen anchi lagsak way ka-
amongan hen amin anchichay a-anà Apudyus way nelelesta hen ngachancha ad uchu, ya
wachacha agé hen amin anchichay natéy way omma-abfurot way imfilang Apudyus ah
maid fasfasorcha an hiya. Ya chataaw agé metape an Apudyus paat way hiya hen uwis
hen aminay katagutagu. [24] Yag chataaw agé metape an Jesus way hiyan anchi aron hen
anchi faru way torag Apudyus ah kahara-antaaw, te kaman paat niwagsè hen charana an
chitaaw hen nanarosana hen fasortaaw. Wat ammag chakar hen entorong hen charana
way achi kaman hen anchi charan Abel way an namfaga ah farésna.
[25] Wat anyu yanggay ammag ar-arwachan ta papannaagényu paat hen cha ifagan
Apudyus ta achiyu an achiyén. Te hamham-ényu ngén hen nekaman hen anchichay
anap-otaaw ad namenghan, te gapo ta iggaycha panaagén hen imfagan Moses way an
yanggay ammag tatagu hen antoy lota, wat ammag chinusan Apudyus chicha. Wat ay
ammoh achi kaskasen hen kachusaantaaw no achitaaw panaagén hen imfagan Apudyus
paat way wachad uchu. [26] Te ad namenghan ahchid Sinai, ammag nanlunig hen antoy lota
hen anchi nan-aryana. Ngém imfafaggana way no kasen, faén yanggay hen antoy lota
hen miwagat te uray agé ad uchu. [27] Yag hen anchi nangaryan Apudyusén, “No kasenat
miwagat hen egad,” hen laychén nadchiy aryénat anna yanggay ammag akyaén hen
egachay enammaana ta metap-ar amin hen anchichay achi mannanayun ta hen anchichay
mannanayun yanggay hen mehàfa way yachi yanggay hen achi mafalin way miwagat.
[28] Wat hiyachi, antaaw yanggay ammag manyayaman an Apudyus te entatappena
chitaaw hen anchi mannanayun way mantorayana way yachi hen ammag achi mafalin

way miwagwagat. Ya antaaw ammag emamad hen ekamantaaw way manayaw an hiya
ah mangemparaylaychantaaw an hiya ya antaaw agég iyafiin ya rispituwén hiya. [29] Te ah
Apudyus way chataaw chayawén, wadwadcha hen ekamanna way manusa hen chusééna
no hen pararo way apoy.

13

Hen ekamantaaw way mangemparaylayad an Apudyus

[1] Masapor antaaw yanggay ammag etotoroy way mangempàila hen layadtaaw hen
ifataaw way kaman hen maporportoy way masosonod. [2] Yag achitaaw agég ilisiyan way
manmangili hen uray anchichay maid innilataaw way tatagu, te wachacha hen inummat
way maid innilacha yag ammag anghelat agé peet hen chacha menangili. [3] Ya achitaaw agé
aliw-an hen anchichay ifataaw way nifafarud, ta torongantaaw chicha way kamantaaw agé
nìfafarud an chicha. Ya umat agé hen anchichay cha mapap-aligatan, antaaw agég mìligat
an chicha way kaman yanggay hen achartaaw hen cha mapaligatan.

[4] Masapor agé iyafiinyu paat hen anah-ahaw-anyu way maid manlabrabseng hen
inidchat Apudyus way lébféng yanggay hen hen-ahawa. Te ah Apudyus, chusééna way
chuséén hen anchi chumagchagas ya heno way manòyong hen faén ahawana.

[5] Arwachanyu way arwachan ta faén ammag pelak hen agawaanyu hen antoy matatag-
guwanyu, ta an-ayug mamapnek koma hen anchi wà-achan chàyu. Te hen ekat Apudyus
an chitaaw, ekatnéén, "Achì etagtagay chàyu, ya achì agé manchùgan chàyu." [6] Wat
hiyachi, sésém-ém koma hen hamhamàtaaw way mamanmà way mangaliyén,
"Ah Apudyus hen anchi manotorong an haén, wat achiyà émég-égyat ah uray heno way
mepasamak."

[7] Achiyu agé cha ar-aliw-an hen anchichay nangintudtuchu hen alen Apudyus an chàyu
hen anchi ar-argaw, ta hamham-ényu hen halenonot hen natatagguwancha ta torachényu
koma agé hen enkamancha way ommafurot. [8] Te ammag achi mafab-alewan ah Jesu Cristu,
wat hen anchi hamhamàna hen ar-argaw, yachi agé chillu hen hamhamàna ad uwan ya
umat agéh ing-inggana. [9] Yag ilanyu agé ta achiayu ammag cha ma-awis hen anchichay
sabsafali way tudtuchu ah matengewan hen afurotyu. Ya masapor ma-awatanyu way
hen mangempapegsa hen pammatetaaw wat hen torong Apudyus way faén hen anchi
achi mangissaan hen mapanyaw way missa, te maid chillu tagu ah matorongan gapon
nanongparana an cha nadchi.

[10] Wat chitaaw way cha omafurot an Jesu Cristu, innilataaw way hiya hen nichaton ah
fayad hen fasortaaw. Ngém hen anchichay é-éttégna way chan sérfi hen orchin Moses,
wat achicha metape an chitaaw. [11] Manowat te hen cha ekaman hen anchi kangatowanay
pachi way manginchaton hen ichatonna an Apudyusat iyéyna hen charan nadchi hen
anchi Kachachayawan way Kowarton Apudyus ta ichatonna an hiya ah kalengfan hen
fasor hen tatagu. Yag hen anchi achar hen anchi inchatonna, melayaw way miyéy hen
anchi lahin hen fabréy ta ahchi hen manghéfancha. [12] Yag ah Jesusat agé hen tommot-
owaan amin cha nadchi, te inilhincha hiya hen anchi fabréy yag anchaat pédtén way
yachin nifùfuan hen charana ah kacharosan hen fasor hen katagutagu. [13] Wat hiyachi,
masapor koma agé u-unnuchuntaaw paat ah Cristu way kaman agé chataaw mì-ilhin an
hiya hen anchi fabréy way melak-am agé hen namibfiinancha an hiya. [14] Te faén chillu
hen antoy lota hen ustoy i-iggawantaaw, te chataaw yanggay namnaméén hen anchi
mìfabréyantaaw an Apudyus ah pegwana. [15] Yag hen kaman chataaw ichatochaton an
Apudyus ad uwanat hen anchi yamantaaw an hiya way ah Jesu Cristu hen gapona way
yachi chillu hen ustoy ekaman hen anchi mangentatàchég an Jesus. [16] Yag achitaaw agé
cha etagtagay way mangamma hen ammay hen ifataaw, ya masapor agé totollongantaaw
hen anchichay makasapor ah torong, te chichachi way a-amma hen kaman chatontaaw
an Apudyus way cha mangemparaylayad an hiya.

[17] Afurotonyu hen tugun hen anchichay cha mangemponponò an chàyu ya iyafiinyu agé
chicha, te chicha hen piniyar Apudyus way manahallimun hen afurotyu ah pomegsaana.

Yag chacha agé emamad hen chacha ekamkaman te innilacha way masapor songfatancha
an Apudyus hen aminay nipiyar an chicha. Wat afurotonyu chicha ta wachay lomaylay-
chan hen hamhamàcha way mangamma hen fiyangcha, te no achiyu afuroton chicha ta
anchag tomkar way mangamma, wat an agég chàyu hen ma-awanan ah torong.
18 Etotoroyyu agé koma way cha manginluwaru an chàni te ingganad uwan, nanapnek
hen hamhamàni way usto hen chani ammaan, yag maid chillu kasen laychénni way
ammaan no achi yanggay hen usto. 19 Yag epapateyu paat agé way manginluwaru an haén
ta ag-aggah koma yag umaliyà ahna way mangila an chàyu.

Hen manayawan an Apudyus

20-21 Antaaw ammag chachayyawén ah Apudyus way nangempauchi an Apotaaway
Jesus way hiya hen kangangatowan hen aminay kaman pastor way cha manalimun hen
cha omafurot, te hiya hen nangidchat hen acharna way matéy way hen nifùfuan hen
charanaat yachi hen tommot-owan hen anchi faru way torag Apudyus ah ing-inggana.
Wat hen chà chawatén paat an Apudyus way pongar hen tornos, ta idchatna an chitaaw
hen amin anchichay masaportaaw ah mangammaantaaw hen laychéna. Ya ta torongana
agé chitaaw amin way mangamma hen mangemparaylayad an hiya way maid kasen
mangempàwana hen anchi torongna no faén yanggay ah Jesu Cristu. Wat antaaw ammag
chachayyawén ah Jesu Cristu ah ing-inggana.

Hen anongoh way tugun

22 Sosnod, pangpanga-aseyu ta papannaagényu paat hen antoy tugun-o an chàyu ah
mepas-éman koma hen hamhamàyu, uray ta attè hen antoy ensorat-o an chàyu. 23 Yag
hen ihay laychê uwa agé way epaka-ammu an chàyu wat hen mepanggép an Timoteo way
ifataaw, te hiyaat neparufus ah pagfaruchan. Yag no achi mafayag yag ummalehto, wat
hiya hen man-ifà way umalehna way mangila an chàyu.
24 Wat pakomostéényu hen annachay cha mangemponponò an chàyu ahna, ya umat agé
hen amin annachay tapenay cha omafurot. Ya amin hen antochay ifataaw ahtod Italia,
wat chacha agé amin pakomostaan chàyu.
25 Wat ta totollongan chitaaw amin an Apudyus.

Hen sorat
Jaime

Ah Jaime way sonod Juda ya enawchin agé Jesus, hiya hen nangensorat an natto hen tawén way 51 ménat. Yag ah Jaime, ap-apon hen amin anchichay mangemponponò ad Jerusalem (Aposel 15:13; 21:18). Wat senoratana hen aminay ommafurot ta eparawagna an chicha way uray ta faén hen a-amma hen kahara-an wat hen a-amma chillu hen mangempàila hen kahara-an. Te maid chillu sérfina hen cha mangar-aryén hen afurot no achi mafalewan hen a-amma.

1 Haén ah Jaime way chan sérfi an Apudyus ya Apotaaw way Jesu Cristu. Wat antoyan
hen sorat-o an chàyu way tatagun Apudyus way namfunag hen karotarota. Wat ta amma-
ammay-ayu amin koma.

Pakay kasaporan hen ligat
Rom. 5:3-5; 2 Cor. 12:9-10; 1 Ped. 1:6-9

2 Sosnod-o, antaaw yanggay ammag manyaman an Apudyus no umchah hen
namfinafinab-én way ligat an chitaaw way achitaaw an lawengénchi, te para angkay ah
pagsaya-atantaaw. 3 Te innilataaw way no ma-anohantaaw chachiy ligat, wat yachi hen
chumgatan hen afurottaaw. 4 Wat hiyachi, masapor anohantaaw hen ligat ta mannuud hen
afurottaaw ah maid komorangana way mangamma hen aminay laychén Apudyus. 5 Yag
mag-ay ta wachay ihah maid innilana ah ustoy chana ekamkaman, masapor chawaténa
koma an Apudyus wat epahpahmàna hen usto, te ah Apudyus, ammag libli hen ekamanna
way mangidchat hen tatagu hen chawaténcha way achi mapmappég. 6 Ngém hen
anchi manchawat, masapor afurotona way idchat Apudyus hen chawaténa ya achin
chuwachuwa. Te hen anchi tagu way chan chuwachuwa, hiya hen kaman hen anchi
chanum hen fayfay way chan fangchéfangchén hen yawyaw way maid ustoh inggawana.
7-8 Wat hen tagu way kaman hichi way chan chuwachuwa way ammag maid manongnong
ah hamhamàna, achi ammag manchinar way wachan idchat Apudyus an hiya te uray aket
wat maid.

Hen mangemparaylayad hen anchi publi ya anchi faknang
1 Tim. 6:6-10, 17-19

9 Chàyu way sosnod way maid mafalinna, an-ayug lomaylayad te imfilang paat Apudyus
chàyu. 10 Ya umat agé chàyu way wachay mafalinna, an-ayu agég lomaylayad no pelohon
chàyu gapon afurotyu te faén chillu hen kafinaknangyu hen mimfilangan Apudyus an
chàyu. Te hen kafinaknang, naraka way maumah way hen miyaligana, kaman hen
maragragan hen fùfùyag hen charoh. 11 Te no fumùnag hen init way ammag somanelsel,
màrong hen anchi charoh yag naragrag hen sabsafongna yag naka-anat hen kena-
ammayna. Yag kaman agéhchi hen mekaman hen anchi faknang, te ammag hen-awniyan
yag napéppég hen anchi chana manapyatapyan hen kenafaknangna.

Hen ma-awisan ya marokopan hen tatagu
1 Cor. 10:13; 2 Tim. 2:22-23

12 Ammag laylayad hen anchi tagu way achi manginyang-anggayan an Apudyus uray
heno way ligat way mepachah, te no marpas hen anchi ligat way namachas an hiya yag
iggayna inyanggayan, wat magunggunaan ah mannanayun way ataguwan way yachin
empopostan Apudyus way idchatna hen anchichay manlayad an hiya. 13 Ngém non an
umat yag wachay tagu ah ma-awis way fumasor gapo hen ligat, achi mafalin way ekatnéén
ah Apudyus hen nangawis an hiya, te ah Apudyus, achina poros laychén hen laweng ya
achi mafalin way ma-awis way fumasor, ya achina agég cha awisén hen tatagu ta fumasor.
14 Te hen anchi mangawis hen tatagu way fumasorat hen anchi laylaychén hen acharna way
achi koma mafalin way ma-ammaan. 15 Yag no iyuyan hen hamhamà way mangamma hen
anchi laychén hen achar, yachi hen fasor, yag hen halenonot hen fasorat, hen mesenaan
an Apudyus ah ing-inggana.

16 Wat yaha way sosnod way laylaychê, achiayu marokop way ammag cha mangempafa-
sor an Apudyus. 17 Te ah Apudyus ad uchu, hiya hen narpowan hen aminay ammay ya usto
way midchat an chitaaw. Ya hiya agé hen nangamma hen egachay cha homelaw ad uchu.
Ngém tàén no mafab-alewan chachi, achi chillu mafalewan ah Apudyus. 18 Yag ah layadna,
annag enanà chitaaw hen nangafurotantaaw hen alena way katot-owaan wat chitaaw way
enanàna hen kapatigan hen aminay enammaana.

Maid sérfin hen mangngaran hen alen Apudyus no achi ammaan
Luc. 6:46-49

19 Sosnod way laylaychê, changrényuto. Masapor alestotaaw way mangngar ngém
iyalenangnangtaaw ya antaawat man-ale, ya naligat koma agé hen omaningarngaran-
taaw. 20 Te hen aningarngar, anna yanggay an lengalengén hen mangammaantaaw hen
anchi laychén Apudyus. 21 Wat antaaw ammag ehàfa hen aminay laweng way wacha
ah hamhamàtaaw ya amin hen anchi laweng way empaenghataaw, ya tumungyutaaw
an Apudyus yag enafurottaaw hen anchi alena way cha mitudtuchu an chitaaw, te no
mimurachi ah hamhamàtaaw, yachi hen kahara-antaaw.

22 Ya achitaaw agé cha marokop way an yanggay cha mangmangngar hen alen Apudyus
te achi angkay ummatchi, te masapor ammaan hen imfagana. 23 Te hen anchi tagu way
anna yanggay an cha changchangrén hen alen Apudyus yag achinaat ammaan, hiya
hen kaman hen ihay tagu way ina senarmengan hen féharna yag innilana hen katot-
owana. 24 Yag angkay nanchu-ug, naliw-anaat hen anchi innilana. 25 Wat hen ekamantaaw
koma, antaaw ammag epapate way mangachar hen filin Apudyus ta papannaagéntaaw ya
achitaaw ar-aliw-an hen chengngartaaw, ta ammaantaaw hen imfagana. Yag hen anchi
tagu way mangamman nadchi wat bindisyunan Apudyus hiya te hen anchi filin Apudyus,
yachi hen manginlisi an chitaaw hen fasor.

26 Heno way tagu way mangaliyén chana tongparén hen laychén Apudyus ngém
achinaat téppéran hen chana iyale way laweng, chana angkay lokopon hen acharna te
maid sérfin hen chana manongparan hen tapena. 27 Te hen anchi ifilang Amay Apudyus
ah ammay way cha manongpar tot-owa hen laychéna, wat hen anchi tagu way cha
mangamma hen ammay, kaman hen anchi nangila way manég-ang hen anchichay ulila
ya nà-amfaro no wachay ligatcha, ya achina agég cha torachén hen anchi laweng way cha
ammaan hen tatagu hen antoy lota way maid innilana an Apudyus.

2

Achi epohowan hen tapena
Rom. 12:3-5; 14:1-23

1 Sosnod, gapo hen ommafurotantaaw an Apotaaw way Jesu Cristu way ka-a-ammayan,
achi mafalin way wachay epohowantaaw ah tatagu. 2 Te ilanyu ngén, non an umat yag
wacha hen hénggép hen chataaw ma-am-amongan way ihay tagu way anammay hen
lumfongna ya nansesengseng ah faletò, yag wacha agéy kasen hinénggép way ammag
publi way nagisgissay hen lumfongna, 3 wat no antaaw ammag asekasowén paat hen anchi
anammay hen lumfongna way manginyéy hen anchi ammay paat way tùchu, ya antaaw
agég iwalin hen anchi nagisgissay chi lumfongna ta yasa ta i tomatàchég hen pengetna
ono i tumùchu hen anchi chit-ar, 4 no yaha hen ammaantaaw, wat ay ammoh achitaaw
cha epohowan hen tapena way an peet ammag eno-omfat hen chataaw ekaman way
mangarkoro.

5 Hamham-éntaaw ngén, sosnod, te hen anchichay tatagu way publi hen antoy
natatagguwan ad uwan, chicha met agé hen penelen Apudyus ah kaman faknang an hiya,
te gapo hen ommafurotancha wat metapecha hen mantorayana way yachi chillu hen
empopostana hen aminay manlayad an hiya. 6 Ngém chitaaw, no chataaw epohowan hen
anchichay faknang, kaman paat chataaw ustan hen anchichay maid mafalinna. Yag hen
anchichay faknangat met agé hen cha mangenlayos an chitaaw ya cha manginchérém an

chitaaw. [7] Ya ay faén agé chicha hen cha mangsot an Apotaaw way Jesu Cristu way chataaw
omapowan.
[8] Wat no chataaw tongparén hen anchi kapatigan way orchin Apudyus way ekatnéén,
"Masapor laychén hen ahentagu kaman hen manlaychan hen achar," yachi hen chataaw
mangammaan hen usto. [9] Ngém no antaaw ammag epohowan hen tapena, chataaw
fumasor te chataaw labsengén hen anchi orchin Apudyus. [10] Yag heno way manlabseng
hen uray ihà-anay orchin wat enahapna amin hen tapena. [11] Te ilanyu ngén, ah Apudyus
way nanginyurchin way achitaaw chumagchagas, imfagana agé way achitaaw pomatéy.
Wat tàén iggaytaaw pomatéy, no chummagchagastaaw, wat lenabsengtaaw chillu hen
anchi orchinna. [12] Ngém no tongparéntaaw hen laychén Apudyus, yachi hen milisiyantaaw
hen kena-alepantaaw hen fasor, yag yachi agé hen anchi orchin way iyuwis Apudyus an
chitaaw ah pegwana. Wat hiyachi, antaaw ammag a-annachan hen chataaw ekamkaman
ya chataaw ar-aryén. [13] Te ah Apudyus, achina ség-angan hen anchi tagu way achi agé
manég-ang ah ahentaguna. Waman hen anchi manéség-ang hen tapena, ség-angan agé
Apudyus hiya hen manguwisana hen tatagu.

Hen mail-an hen tot-oway afurot
Juan 15:1-5; 1 Juan 3:18

[14] Sosnod, nokay hen sérfina no wachay mangaliyén ommafurot an Apo Jesu Cristu
yag maid ammaana ah mangempàil-ana hen yachiy afurotna. Te ay ammoh érégna hen
mangaryana way wachan afurotna ah kahara-ana an Apudyus. [15] Kaman agé, non an umat
yag wachay ihah ifayu way korang hen lumfongna ya hen anéna. [16] Wat nokay hen sérfina
no ekatyu an hiyéén, "Ta bindisyunan Apudyus hea, ya sapay koma ta mannarégna hen
lumfongno ya hen aném." Nokay hen sérfin nadchiy ale no achiyu torongan hiya way
mangidchat ah masaporna. [17] Ya kaman agéhchi hen afurot, te no antaaw yanggay ammag
cha aryén way maid chataaw ifunga ah a-amma, wat ammag maid sérfina.
[18] Awni yag wachacha hen mangaliyén, "Haén, érégna hen afurot-o an Apudyus ah
metapyà an hiya." Waman hen iha, ekatnéén, "Érégna hen mangammaà hen ammay
hen ahentagù ah metapyà an Apudyus." Wat hen songfat-on cha nadchi, nokay hen én-
énnényu way mangempàila hen afurotyu no achiyu ammaan hen usto ya ammay hen
ahentaguyu, te hen manot-owaantaaw hen afurottaaw, wat hen mangammaantaaw hen
usto hen ifa. [19] Magat wacha agéy iha ah ammag nanapnek hen nangafurotana way an
ihà-an ah Apudyus. Ammay metha ngém ay ammoh érégnachi ah kahara-an, te uray
met hen anchichay chumunyu wat afurotonchachi, yag chachaat agé mampapayagpag ah
égyatcha te innilacha way machusacha chillu. [20] Ammag naong-ong hen anchi tagu way
mangalehchi. Wat ta fud-asà way maid paat sérfin hen anchi mangaryanéén afurotona ah
Apudyus no achina ammaan hen usto ya ammay. [21] Ilanyu ngén ah Abraham way apotaaw
ad namenghan. Nokay hen nangimfilangan Apudyus an hiya ah maid fasorna no achi
hen anchi nangammaana hen imfagan Apudyus way empatangna hen anchi anàna way
Isaac hen anchi fato way manginchaton an hiya. [22] Wat yachi hen mangil-antaaw way
nètempoyug hen afurotna hen enammaana, te hen anchi manot-owaana way ommafurot
tot-owa wat hen anchi nangammaana hen imfagan Apudyus an hiya. [23] Yag yachi hen
tommot-owaan hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén, "Enafurot Abraham
ah Apudyus, yag gapon ommafurotana, yachi hen nangimfilangan Apudyus an hiya ah
ammayay tagu." Wat yachi hen na-awagan Abraham ah ifan Apudyus. [24] Wat hiyachi,
ma-awatantaaw way achi ummat hen mangaryanén ommafurottaaw ah Apudyus, te hen
ifilang Apudyus ah ammayay tagu, wat hen anchi mangamma hen imfagana way faén
yanggay ammag hen tapàna hen cha mangale.
[25] Pachongna agé an Rahab ad namenghan way cha mangenlao hen acharna. Te imfilang
Apudyus hiya ah ammayay tagu gapo hen anchi enammaana way annag empaghép
hen anchichay hennag Josue yag intudtuchuna an chicha hen safaliy charan ah achicha
madpapan hen lommayawancha.

[26] No maid fùfuoh hen ihay tagu, nanattéychiy tagu. Ya pachongna agé no wachay
mangaliyén ommafurot an Apudyus ya maid agé ammaana ah manot-owaana hen anchi
enalena, te maid sérfin hen yachiy enalena, te ammag maid fégahna, wat kaman yanggay
nanattéy.

3

Ammag chumachael hen tapà
Efes. 4:29; Tit. 3:2

[1] Sosnod, achitaaw koma gamgaman way mamfalin ah mantudtuchu, te wadwadcha
hen kachusaancha no meh-awcha. [2] Manowat te chataaw amin fumasor chillu te hen-
awniyanén chataaw meh-aw hen chataaw ammaan. Ngém non an umat yag wachay tagu
ah makatepéd hen tapàna way achin ar-ale ah laweng, wat hen hiyachiy tagu, makatepéd
agé hen acharna ah maid fumasfasorana. [3] Ta mampaniyà. Hen kafayu, wacha hen anchi
akettoy way gamà way mepasaksak hen tapàna way no epasaksakchi, afurotona chita
way éméy hen heno way laychén way mempayan way gapo yanggay hen anchi akettoy
way nepasaksak hen tapàna. [4] Ya umat agé hen chakar way papor, te tàén napegsa hen
yawyaw, éméy chillu hen heno way laychén hen anchi cha mangenmaneho way ayana
gapo yanggay hen anchi akettoy way ipayna. [5] Wat kaman agéhchi hen tapà, te tàén
akettoy, ammag chakar chillu hen kafaelana. Ya kaman agé hen anchi akettoy way apoy
way anat cha gumilab te ah awni yag henèlana hen ammag chakar way pagpag. [6] Wat hen
tapà, kaman agé hen apoy way ammag maid achina chaelén, te yachi hen karpowan hen
egachay makafasoran hen tatagu way yachi agé hen mangemparaweng hen ataguwan, ya
ah Chumunyu hen karpowan hen karaweng hen tapà.
[7] Hen tatagu, mafalin epa-amucha hen egachay wachan antoy lota, te wachacha tot-
owa hen tatagu way cha nangempa-amu hen tanan way animar ya kasole ya uray hen
farakkan ya heno way wacha hen fayfay. [8] Ngém ingganad uwan maid paat tatagu ah
nangempa-amu hen tapàna, te ammag hen awniyanén enalena hen laweng. Ya hen
lawengna, kaman gamot way cha manachael hen tatagu. [9] Yag hen anchi tapà way chataaw
usarén way manayaw an Amataaw way Apudyus, yachi agé peet hen chataaw usarén way
mangechot hen ahentagutaaw way enammaan Apudyus ah kapadpachongna. [10] An ihà-
an hen anchi tapà, ngém chana iyale hen chayaw ya chana agé iyale hen echot. Sosnod,
achi koma mafalinchi ah cha am-ammaan. [11] Hen miyaligana, ay ammoh wachay fufun
ah mangempafùnag ah tolleng ya kenefor. [12] Achi mafalin, te maid ma-ara ah tolleng hen
anchi fùnagan hen nakefor. Ya pachongna agé hen away, te ay ammoh wachay lubfan ah
mamunga ah fungan hen ngayafat. Ya ay ammoh wachay agit ah mamunga ah fungan
chi lubfan. Wat achi koma agé mafalin way iyalen hen ihà-anay tapà hen ammay ya hen
laweng.

Hen anchi kenaraeng way narpon Apudyus
1 Cor. 1:18-31; 2:6-16

[13] No wachay tatagu way mangaliyén naraeng ya naham-an way ma-awatana hen
egad, masapor epafafana hen acharna way mangamma hen usto ya ammay te yachi
hen manot-owaan hen naham-ana ya hen kenaraengna. [14] Ngém no mag-ay ta ammag
ma-apés ya mampahih-iya way ammag hen acharna yanggay hen haham-éna, ammag
mampadpachinar peetchi way mangaliyén naham-an ya naraeng, te faén tot-owa. [15] Te
hen kenaraeng way kaman hichi, faén ah Apudyus hen narpowana te hen antoy lota
yanggay ya ah Chumunyu. [16] Yag no wachay apés ya kolenot, epafùnagna agé hen guguru
ya maid achi ma-ammaan ah laweng. [17] Te hen anchi kenaraeng way narpon Apudyus way
midchat an chitaaw, wat epacharosna hen hamhamàtaaw ah mantetempoyugantaaw, yag
epahmàna an chitaaw way man-anoh ya mangu-uya, ya menangség-ang ta maid achitaaw
ammaan ah ammay. Ya maid agé wahigéntaaw ah tapena ya achitaaw agé mankétém
ah pàpàila. [18] Yag no chataaw man-ahetetempoyug ya chataaw patempoyugén agé hen
tapena, kaman paat chataaw imura hen tempoyug, yag maid achina ifunga ah ammay.

4

Achitaaw cha mètempoyug hen anchichay achi manlayad an Apudyus
Rom. 6:6-14, 19

1 Pakay cha-ayun sosongel way tapena ya cha-ayun guguru way nokay hen lapon cha
nadchi. Ay faén gapo ta wéhchiyén chana ammaan hen heno way laychén hen acharna.
2 Yag gapo agé ta wachay laychényu way aran yag achiayu maka-ara, wat anyuwat agég
laychén way pomatéy ah mangar-anyu paat. Yag an-ayu agég oma-apés ngém gapo ta
achiayu chillu maka-ara, an-ayug chan sososongel ya cha maguruguru. Ngém ah katot-
owana, achiayu maka-ara hen anchi laychényu te achiyu cha chawatén an Apudyus. 3 Yag
uray agé no wachay chayu chawatén, achi chillu idchat Apudyus te laweng hen ganchatyu
way manawat, te ah manlamram-ayan yanggay hen acharyu. 4 Yag ammag maid agé
talekyu te achiyu peet iyafiin hen afurotyu an Apudyus. Te ay achiyu ma-awatan way no
cha-ayu mètemfuruy hen a-amman hen tatagun antoy lota way laweng, wat achi mafalin
way mètemfuruy-ayu an Apudyus, te anyug cha ammaan hen acharyu ah kafusorna. Te
heno way mètemfuruy hen a-amman hen tatagun antoy lotaat hiya hen kafusor Apudyus.
5 Ay anyug mamfalinén hen anchi enalen Apudyus ah maid sérfina way ekatnéén, "Hen
laychén paat hen anchi Espiritun Apudyus way nìyachar an chitaaw, wat laychéna way
ah Apudyus yanggay hen laylaychéntaaw." 6 Ngém chakar hen torong Apudyus an
chitaaw way mangafà hen aminay laweng way laylaychén hen achar te yachi chillu hen
ekat hen anchi nesosorat way alen Apudyus way ekatnéén, "Séség-angan Apudyus hen
anchichay tatagu way cha mangimfafa hen acharna ngém annag kontaréén hen anchichay
tatagu way ammag natangset hen hamhamàna." 7 Yaha hen antaaw ammag iyuya hen
hamhamàtaaw an Apudyus yag tenléntaaw way omachi an Chumunyu, te no yachiyat
omawid ah Chumunyu way manaynan an chitaaw. 8 Hahaggongontaaw ah Apudyus wat
hagongon chitaaw agé. Chàyu way cha fumasor, etagayyu hen fasoryu. Ya chàyu agé
way chan chuwachuwa hen afurotna, manggadngényu hen hamhamàyu an Apudyus. 9 Ta
anyuwat etokar hen fasoryu ya mankela gapon yachi ya anyug sokatan hen amrangyu ah
kela ya hen layadyu ah tokar. 10 Te no epafafayu hen acharyu an Apudyus wat pangatowéna
chàyu.

Achitaaw arkorowén hen fasor hen ifa
Mat. 7:1-5; Rom. 14

11 Sosnod-o, achitaaw chan ahekennapot, te heno way tagu way cha mangapot hen
ifana ono annag cha arkorowén hen karaweng hen tapena, chana angkay laraesén hen
anchi orchin Apudyus te chana uwisén no heno hen afurotona ya hen achina. Wat faén
hiya hen ihay cha mangafurot hen orchin, te hiyaat agé hen chan uwis no heno hen ma-
afurot. 12 Ngém achi mafalinha, te ah Apudyus yanggay hen mangimfaga hen orchin yag
hiya yanggay agé hen manguwis. Te hiya yanggay hen wachay kafaelana way managu ya
mamchit, arana ad uchu ono anna etap-ar ad imférno. Wat hiyachi, chitaaw way tatagu,
maid karébféngantaaw way mangarkoro hen karaweng hen ifa.

Achitaaw chan paspasekat
Mat. 6:34

13 Changrényu ngénto, chàyu way chan paspasekat way mangaliyén, "Ad uwan ono ah
wakas, éméy-ani ah safaliy fabréy yag ininggaw-ani ahchi ah ihay tawén way manlàrao
ah chumùran paat hen pelakni." 14 Hamham-éntaaw ngén, ay ammoh innilataaw hen
ma-ammaan ah wakas. Te hen ataguwantaawat kaman asok way uray wacha ad uwan,
achi mahen-emad yag naumah. 15 Wat hen aryéntaaw koma, ekattaawén, "No eparufus
Apudyus, wat matagtagutaaw ya ammaantaaw hen ammaantaaw." 16 Ngém hen chayu
ekaman, anyug cha epaspasekat way mangamma hen laylaychényu paat. Ammag laweng
angkayha.

17 Wat hiyachi, achitaaw ar-aliw-an way heno way tagu way nangilaila hen ustoy ma-
ammaan ya annag achi chillu ammaan way annag igiginnang, wat fasornachi an Apudyus.

5

Hen tugun Apudyus hen anchichay faknang
1 Tim. 6:6-10, 17-19

1 Wacha agé hen ifagà an chàyu way fafaknang. Ilugiyuwat way mankela ya mamparà
gapon anchi amchan way ligat way mepachah an chàyu. 2 Te awniyat ammag maropà hen
kafinaknangyu yag nabfufù hen lurumfongyu. 3 Ya an agég lomate hen faletòyu ya hen
pelakyu. Yag hen hiyachiy late, yachi hen manot-owaan way faén usto hen enkamanyu
way nangusar hen kafinaknangyu. Wat chuséén Apudyus chàyu te anyug an ena-among
yanggay hen kafinaknangyu hen antoy anongoh chi tempo, 4 ya anyug iggay idchat hen
ustoy labfun hen anchichay nan-amma hen lotayu. Wat hen anchi lilin hen anchichay
nèlabfu an chàyu, nàtad an Apudyus way Aren hen amin. 5 Chàyu, an-ayug chan lamram-
ay way matagu hen antoy lota ad uwan way maid achi wacha an chàyu, ngém yaha hen
kaman paat chayu mangempatafaan hen acharyu way mesagana ah manusaan Apudyus.
6 Anyug cha empafasor hen anchichay maid fasorna ya chayuwat agé pédtén chicha way
maid én-énnéncha way mangempaginang an chàyu.

Masapor man-anohtaaw
Luc. 24:25-26

7 Ngém hen ifagà an chitaaw way sosnod, antaaw amin ammag anohan hen heno way
ma-ammaan an chitaaw ingganah mamfangchan Apo Jesu Cristu. Kaman hen anchichay
chan mura way cha manganoh way mamannéd hen uchan ta manmuracha ya mamannéd
agé hen kaggahanan hen fungan hen inmuracha ya anchaat fat-én. 8 Wat kaman agéhchi
hen manganohantaaw way mamannéd hen mamfangchan Apotaaw way Jesus. Wat
sésêméntaaw te tég-angay hen mamfangchana.
9 Sosnod, achitaaw agé chan ahelennaweng ta achi chitaaw chuséén an Apudyus, te
tég-angay tot-owa hen manguwisana hen tatagu. 10 Hamham-éntaaw ngén agé hen
anchichay nangimfaga hen alen Apudyus ad namenghan way profeta, ta torachéntaaw
hen enkamancha way nanganoh hen aminay nepachah an chicha. 11 Yag innilataaw way
laylayadcha tot-owa ad uwan gapo hen nanganohancha hen ligat te iggaycha iyang-
anggayan. Kaman an Job way annag ena-annohan tàén amchan hen ligatna. Yag
chengngartaaw amin hen enkaman Apudyus an hiya hen anongohna, te ah Apudyus,
ammag menangség-ang chillu ya menanglayad ah tatagu.
12 Sosnod, no mantotorag-ayu, masapor achiayu chan sapsapata way mangensapata an
Apudyus ya uray heno way wachan antoy lota, te érégna no ekatyuwén "Oo" no oo, ya
"Achi" no achi. Yachi hen ammaanyu ta achiayu machusa an Apudyus.

Masapor antaaw an manluwaru

13 Mag-ay ta wacha hen tapena an chàyu way cha maligatan, masapor koma manchawat
an Apudyus. Ya hen anchichay laylayad, ancha koma an ekankanta way manayaw an
Apudyus. 14 Ya mag-ay ta wacha hen chan saket an chàyu, epa-ayagna koma hen anchichay
cha mangemponponò ta icha lanéén hen anchi chan saket ya iluwaruwancha hiya way
manchawat gapo hen ngachan Apotaaway Jesu Cristu. 15 Yag gapon luwarucha way anchag
manchinlan ah Apudyus, wat guminang hen anchi chan saket te ka-anén Apudyus hen
saketna ya pakawanéna agé hen fasorna. 16 Wat hiyachi, amin-ayu, man-ahepinnudnuayu
ah fasor ya man-ahelinnuwaruayu ta maka-an hen saket no wachay chan saket an chàyu.
Te napegsa tot-owa hen luwarun hen anchichay mangafurot paat an Apudyus, te afuroton
agé Apudyus hen luwarucha. 17 Kaman an Elias ad namenghan way profeta way hiya,
pachongtaaw agé way tagu. Yag angkay annag tenlén way nanawat an Apudyus ta achi
koma umuchan, iggay tot-owa umud-uchan ah toroy tawén ya kagudwa. 18 Yachi yag
annaat agé chawatén ta umuchan, yag ummuchan tot-owa yag anchaat kasen lomtà hen
minura hen antoy lota.
19 Chàyu way sosnod, no wachay iha an chàyu way cha mangentagtagay way mangafurot
an Apudyus yag wacha agéy iha ah mangawis an hiya ta mamfafawi yag namfangad chillu,

[20] wat hiya hen nanagu hen anchi nakafasoranchi ta achi metap-ar. Ya gapo agé hen torongnaat pakawanén Apudyus amin hen fasor hen anchi fummasor, tàén chuar. Wat yaha hen haham-ényu. *Haén ah Jaime*

Hen pés-éy sorat
Pedro

Ah aposel Pedro hen nensorat an natto hen tawén way 64 ono 58 ménat. Yag senoratana hen anchichay cha omafurot way ommawid way namfunag hen safasafaliy fabréy gapon napaligatancha. Wat tinugutugunna chicha ta epapatecha hen afurotcha, tàén heno way maligatancha te ammag chakar hen ifùnagna ah pegwana.

1 Haén ah Pedro way aposel Jesu Cristu, wat antoyan hen sorat-o an chàyu way napepele
way tatagun Apudyus way i namfunag ah kafabréfabréy hen anchichay provinsiyan hen
Ponto yad Galacia, ad Capadocia, ad Asia yad Bitinia. 2 Penepelen Amay Apudyus chitaaw
ah tomot-owaan hen hehemmàna chillu. Yag namfalinén hen Espirituna chitaaw ah na-
apudyusan way tatagu ah oma-abfurotantaaw an Jesu Cristu ta macharosantaaw gapon
nifùfuan hen charana.
Wat ta totollongan chitaaw amin an Apudyus ya ta papannohona agé hen hamhamà-
taaw.

Sigurachu hen namnamataaw ya kaman agé hen mapaligatantaaw
2 Tes. 2:13-17; Jai. 1:2-8; 1 Ped. 4:12-13

3 Antaaw yanggay ammag manyayaman an Apudyus way Aman Apotaaw way Jesu
Cristu te gapon anchi pararo way ség-angna, niyanàtaaw an hiya ah kafalewan hen
ataguwantaaw way hen kafalinan nadchiyat gapo hen nan-uchiyan Jesu Cristu hen
natéyana. Wat yachi hen manigurachuwantaaw hen anchi chataaw namnaméén 4 way
mìyawa hen amin anchichay enhahàfan Apudyus ad uchu way para an chitaaw way
tataguna. Ya hen nangenhàfana ad uchu, ta maid manachael ya ta achi agé lomawraweng
ya achi amin mamfab-alew ah ing-inggana. 5 Man-awataaw amin chachi, chitaaw way
chan chinar hen mannakafalin Apudyus way manahallimun an chitaaw inggana hen
mangempàil-ana hen halenonot hen kahara-antaaw hen anchi anongoh hen ag-agaw.
6 Wat hiyachi, kapeletan way antaaw ammag lomaylayad chillu, tàén chataaw mapap-
aligatan way térén ad uwan ah chuar way ligat. 7 Te hen anchi chuar way ligat way
cha mepachah an chitaaw, wat yachi hen kail-an hen kenatot-owan hen afurottaaw. Te
ilanyu ngén, uray hen faletò way an yanggay para hen antoy lotaat ma-apoyan ah kail-an
hen kenafaletòna. Wat kaskasen hen kenapateg hen afurottaaw no hen faletò, yag hen
mapaligatan agé ah ligat, wat yachi hen kail-an hen kenatot-owana. Yag gapon anchi tot-
oway afurottaawat machayawtaaw ya pangatowén chitaaw agé hen anchi mamfangchan
Jesu Cristu. 8 Yag ah Jesu Cristu, tàén no cha-anyu ilan hen acharna paatat laylaychényu
chillu hiya, yag tàén maid maila an hiya ad uwanat chayu chillu manokchun hiya. Wat an-
ayug laylayad way térén way ammag maid mepaniyan hen laylayadyu. 9 Te hen halenonot
hen anchi afurottaawat hen kahara-antaaw ah achitaaw melak-aman hen manusaan
Apudyus hen katagutagu.
10 Hen anchichay profetan Apudyus ad namenghanat tàén no chicha paat hen
nangimfaga mepanggép hen anchi kahara-antaaw, chachaat chillu ana-anapén no heno
hen laychénay aryén te anchag iggay chillu ma-awatan hen antoy ség-ang Apudyus an
chitaaw ad uwan. 11 Wat anchag cha ana-anapén no nokay hen tempon hen ka-ammaan
nadchi ya heno agé hen kelasinana. Te hen Espiritun Cristu way wachan chicha, empaka-
ammuna hen mapap-aligatan hen anchi hénagén Apudyus way Cristu ya anat agé hen
mepachayawana. 12 Yachi yag nepaka-ammu agé an chicha way faén peet hen tempocha
hen ka-ammaan nadchi te ingganan antoy tempotaaw. Wat na-ammaan tot-owa ad uwan
an chitaaw, te yachi paat hen fégah hen anchi ammayay chamag way chengngaryu hen
nangintudtuchuwan hen anchichay tatagu way tenorongan hen Espiritun Apudyus way
hiya hen anchi nepale hen antoy lota way narpod uchu. Yag non an mafalin, uray hen
anchichay anghel way fafà-arén Apudyusén laychéncha paat way mangachar mepanggép
an cha nadchi.

Hen ammayén Apudyus way a-amma
Rom. 12; 1 Cor. 3:16-17

13 Wat hiyachi, antaaw ammag haham-én way mangafurot paat an Apudyus ya antaaw
agég man-a-annad. Yag é-égnanantaaw agé hen anchi chataaw namnaméén way idchat
Apudyus an chitaaw hen mamfangchan Jesu Cristu. 14 A-anà chitaaw an Apudyus,
wat masapor a-abfurotontaaw paat hiya way achitaaw epap-arufus hen ma-awisan hen
hamhamàtaaw way kasen mangamma hen anchichay laweng way chataaw enammaan hen
cha-antaaw nangammuwan hen anchi katot-owaan. 15 Ta hen ekamantaaw komaat antaaw
yanggay ammag ammaan hen anchi nacharos te nachachallos chillu ah Apudyus way
namele an chitaaw. 16 Te nesosorat chillu hen anchi alena way ekatnéén, "Nachachallosà
wat masapor nacharos-ayu agé."
17 Chataaw awagan ah Apudyus ah Amataaw hen chataaw manluwaruwan wat hiyachi,
masapor iyafiintaaw paat hiya hen antoy atatagguwantaaw hen antoy lota te maid
wahigéna hen manguwisana hen katagutagu, te ichatna hen ihaiha hen assong hen
enammaana. 18 Yag innilataaw agé hen kenapateg hen fayad hen anchi nehara-antaaw
hen anchichay gagangay way tenawidtaaw hen anap-otaaw way cha nadchiy gagangayat
poros paat chi etorongna an chitaaw. Yag hen ensobfot Apudyus an chitaawat faén ammag
faletò ono pelak way mafab-alewan hen kenapategna, 19 te hen ensobfotnaat, hen anchi
kapapattigan way Cristu way nifùfù hen charana hen natéyana way kaman hen anchi
karnero way chacha epapchit ah michaton an Apudyus way maid poros paat kachum-
sekana. 20 Nanepod chillu hen cha-an ma-ammaan hen antoy lotaat hehemmà Apudyus
way yachin ma-ammaan, ngém ammag inggana ad uwan way tempotaaw ya annaat tot-
owa epachah ah katorongantaaw amin. 21 Wat gapon enammaan Jesu Cristu, chataaw
manokchun ah Apudyus way nempauchi an hiya hen natéyana ya nangempachayaw agé
an hiya. Wat chinumgat hen afurottaaw an Apudyus ya hen chataaw namnaméén an hiya.
22 Yag chitaaw agé, gapo hen nangafurotantaaw hen katot-owaan wat nacharosan hen
hamhamàtaaw way yachi hen karpowan hen manlaychantaaw hen ifataaw. Wat hen ifagà,
masapor man-ahelennayadtaaw ah katot-owana way faén yanggay ah tapà, 23 te hen anchi
ommafurotantaaw hen anchi alen Apudyusat kasentaaw niyanà way faén agé kaman hen
niyana-an hen tatagu way matéy chillu, te niyanàtaaw an Apudyus way ammag achi
matmatéy ah ing-inggana ya an agég mawawà-acha hen anchi enalena ah ing-inggana.
24 Kaman hen anchi nesosorat way alena way ekatnéén,

"Hen aminay tatagu, anchag kaman yanggay hen anchi charoh way narakah màrong yag
natéy, yag hen kaenammaycha agé, kaman yanggay hen fùfùyag hen anchi charoh
way no màrong anchi charoh, ammag maya-ayà agé hen fùfùyagna yag namaid.
25 Waman hen enalen Apudyusat yachi hen ammag mawawà-acha ah ing-inggana."

Yag hen yachiy alen Apudyus, yachi hen anchi ammayay chamag way nepapagngar an
chàyu.

2

Hen niyaligan Jesu Cristu ah fato
Mat. 21:42; Rom. 9:33; 10:11; 1 Cor. 3:10-17

1 Wat hiyachi, gapo ta niyanàtaaw an Apudyusat masapor etagayyu hen aminay laweng.
Wat achi koma mafalin way wacha hen kétém ya lokop an chàyu ya umat agé hen apés
ya hen usot. 2 Ta hen ekamanyu koma, kaman hen manlaychan hen anchi utteng way
chan sosososo, wat kaman agéhchi koma hen manlaychanyu way mangacha-achar hen
alen Apudyus ah homèheénan hen afurotyu inggana hen ketapyanyu an hiya, 3 te loohyu
chillu henemheman hen kaenammay Apudyus.
4 Wat antaaw ammag iyu-uya hen achartaaw an Apo Jesu Cristu way karpowan hen
mannanayun way ataguwan. Yag hen miyaligana, wat kaman hen anchi fato way
enachin hen anchichay chan topeng yag hiyaat agé hen kapapattigan way penelen
Apudyus ah pégnad. 5 Wat gapo ta tenagun Apudyus chitaaw, antaaw ammag iyuya hen

antoy achartaaw an hiya ah kaman fato way mausar ah mangammaana hen faréyna ah
machayawana. Ya namfalinén agé Apudyus chitaaw ah kaman pachi way mansérfi an hiya
way hen ichatontaaw an hiyaat hen yaman ya chayaw. Yag akseptarén agé Apudyus hen
hiyachiy chataaw ammaan gapon Jesu Cristu. [6] Ya hen anchi nesosorat mepanggép an Jesu
Cristu, ekatnéén,
"Wacha hen penepelè way epafùnag-o ad Sion way fabréyyu way hiya hen kaman anchi
kapapattigan way fato te hiyachi hen mepégnad paat. Wat heno way mangufurot
an hiya, ammag maid man-a-amuyuwana ah ing-inggana."
[7] An chitaaw way cha omafurot, napateg tot-owa hen anchi na-awagan ah fato. Waman
hen anchichay achi omafurot, safali, te chicha hen tommot-owaan hen anchi nesosorat
way ekatnéén,
"Hen anchi fato way ammag enachin hen anchichay chan sà-ad ah faréy way ekatchéén
maid sérfina, ammag yachiyat agé peet hen kapapattigan way mepégnad."
[8] Ya hen ihay nesosorat agé, ekatnéén,
"Wat hen hiyachiy fato agé hen cha mechongchongtoran hen tatagu ah mag-ahancha."
Ngém hen nichongtorancha, te anchag achi afuroton hen enalen Apudyus way yachi chillu
hen nepaparad an chicha.
[9] Waman chitaaw, chitaaw hen penepelen Arey Apudyus ah mampachina way mansérfi
an hiya. Yag chinarosana agé chitaaw ah tém-énantaaw hen anchichay tapena ah
mantataguna. Wat chitaaw way ininggaw hen anchi helang hen pés-éyna, enatonna
chitaaw hen anchi paway ah kahelawantaaw ta chitaaw hen manginwarawag hen kena-
ammay hen enammaana. [10] Hen anchi pés-éyna, faén tatagun Apudyus chitaaw, yag
maid agé innilataaw hen ség-angna. Waman ad uwan way nantataguna chitaaw, wat cha
chitaaw agé ség-angan an hiya.

Hen ekaman way mansérfi an Apudyus
Rom. 13:1-7; Tit. 3:1-11

[11] Sosnod, chitaaw hen ammag kaman fisita way antaaw chan chagchag-oh hen antoy
lota te ad uchu hen ustoy fumabréyantaaw. Wat hiyachi, masapor antaaw paat ammag
achi am-ammaan hen anchichay laweng way laylaychén hen achar te chichachi hen
manachael hen afurottaaw. [12] Ya antaaw agég emamad hen ekamantaaw hen anchichay
achi omafurot ta uray chacha epafasor hen laweng an chitaaw, mamàila chillu hen
anchichay ammay way chataaw ammaan, wat yachi hen mapeletancha way manayaw an
Apudyus hen umaliyana way manguwis hen katagutagu.
[13] Ah machayawan paat Apo Jesusat antaaw agég afuroton hen aminay okom. Wat
masapor afurotontaaw hen anchi kangatowanay toray, [14] ya umat agé hen anchichay
gugubérnador way piniyarna way manusa hen anchichay cha mangamma hen laweng ya
cha manayaw agé hen anchichay cha mangamma hen usto. [15] Te hen laychén Apudyusat
antaaw yanggay ammag ammaan hen ammay ah fumiinan hen anchichay ammag chan
alealeh laweng way maid innilana an Apudyus. [16] Yag chitaaw, gapo ta emparufus
Apudyus chitaaw hen kena-alepantaaw hen fasor wat maid nangen-alepan an chitaaw.
Ngém achitaaw agég manlasonchi ah mangammaantaaw hen heno way laylaychén hen
achar, tàén laweng, ta antaaw chillug iyalig hen achartaaw ah alepan Apudyus ah
mangammaantaaw hen laychéna. [17] Masapor rispituwéntaaw hen aminay tatagu, ya
laylaychéntaaw paat hen aminay ifataaw way cha omafurot. Ya masapor iyafiintaaw paat
ah Apudyus ya émégyattaaw way mangamma hen achina laychén ya rispituwéntaaw agé
hen anchi chan toray.

Torachéntaaw hen anoh Jesu Cristu
Efes. 6:5-8; Col. 3:22-25; 1 Juan 3:13-18

[18] Chàyu way a-alepan, masapor afurotonyu hen ifagan hen apoyu ya rispituwényu agé
chicha way faén yanggay hen anchichay na-anoh way ap-apo te uray agé hen anchichay
nan-auyong. [19] Te ammayén Apudyus hen anchi tagu way gapon layadna an Apudyus yag
annag anohan hen chana mapaligatan way maid gapona. [20] Ngém maid tagu ah machayaw

way gapon nanganohana hen napaligatana no tot-oway enammaana hen laweng. Ngém
no ammaantaaw hen usto yag cha chitaaw chillu pap-aligatén yag a-annohantaawchi, wat
yachi hen mangammayan tot-owa Apudyus an chitaaw. [21] Te yachi chillu hen laychén
Apudyus an chitaaw way cha omafurot way antaaw ammag anohan hen ligat. Te uray
ah Jesu Cristu wat ena-annohana way napap-aligatan gapon chitaaw. Wat antaaw ammag
torachén koma hen enkamanna way nanganoh. [22] Te ah Jesu Cristu, maid poros fasfasorna,
ya maid amin enar-alena ah faén tot-owa. [23] Ya hen anchi agé nangin-insortowancha an
hiyaat maid agé ensongsongfatna ah laweng. Yag hen namap-aligatancha agén hiyaat
iggay agé man-ed-echot te anna yanggay ammag nanokchun ah Apudyus way nalilimpiyu
way uwis. [24] Yag ah Jesu Cristu, enagamidna hen aminay fasortaaw hen natéyana hen koros
ta wachay én-énnéntaaw way maméppég hen chataaw fumasoran ya ta maka-ammataaw
agé hen anchi ammayéna. Te hen anchi nafigachana, yachi hen nangammayan Apudyus
an chitaaw. [25] Te hen anchi pés-éyna, antaaw ammag kaman natarà way karnero. Ngém
ad uwan, finangad chitaaw an Jesu Cristu way hiya hen kaman pastor way cha manalimun
an chitaaw.

3

Hen tugun Pedro hen hen-ahawa
Efes. 5:21-33; Col. 3:12-19; 1 Tim. 2:8-15

[1] An chàyu agé way na-ahaw-an way finufae, masapor epafafayu hen acharyu hen ah-
ahaw-anyu ta no mag-ay wachay iha an chicha way cha-an mangafurot hen alen Apudyus,
oma-annig hen anchi ammay way chayu ekamkaman wat omafurotcha. Wat achi masapor
anyug cha tugutugunun chicha [2] te i-illancha hen kenanongnong hen chayu ammaan
ya hen rispituyu, wat yachin ma-awisancha. [3] Ya faén agé hen mangiggaanyu hen ang-
anggayu hen mangempàila hen kena-ammayyu way finufae, ya umat agé hen chayu
mamisngafisngayan hen fuùyu. [4] Te hen mangempàila hen tot-oway kena-ammayyu wat
hen anchi mangemmamachanyu hen a-ammayu way kaman hen anohyu ya annadyu.
Te yachi hen mannanayun way kena-ammay way patigén Apudyus. [5] Yag yachi agé hen
enkaman hen anchichay ommafurot way finufae ad namenghan hen nangempàil-ancha
hen kena-ammaycha, te anchag nanokchun ah Apudyus yag empafafacha hen acharcha
hen ah-ahaw-ancha. [6] Te kaman an Sara way annag ena-abfurot ah ahawana way Abraham
yag inyaligna hiyah ap-apona. Wat uray agé chàyu ad uwanat miyalig-ayu ah ganà Sara
no ammaanyu hen usto ya achiayu ammag nangégyat.

[7] Ya pachongna agé an chàyu way na-ahaw-an way lenarae. Te masapor agé hahal-
limunanyu hen ah-ahaw-anyu ya man-anoh-ayu ya ma-awatanyu koma hen gagangay
hen fufae, te an-anorheayu tot-owa no chicha. Ya masapor agé ririspituwényu chicha te
mèawacha agé hen anchi mannanayun way ataguwan. Yahan ekamanyu ta achi mahaliwa
hen luwaruyu an Apudyus.

Ammaan chillu hen usto, tàén chata mapap-aligatan
1 Cor. 6:1-11; 1 Ped. 4:12-16

[8] Hen tapen hen ifagà an chitaaw way cha omafurot, wat masapor mantetempoyu-
guntaaw hen hamhamàtaaw way kamantaaw maporportoy way masosnod way man-
ahelennayad ya man-ahesennég-ang. Ya masapor agé man-ahe-ennanohtaaw way
wéhchiyén epafafana hen acharna hen ifana. [9] Yag no wachay mangamma ah laweng an
chitaaw, achitaaw agég cha ifarés ah laweng. Ya kaman agé no iyaryan chitaaw ah laweng,
achitaaw agé cha songfatan ah laweng. Ta hen ekamantaaw, antaawat an sofaletan chicha
ah ammay, te yachi chillu hen nameleyan Apudyus an chitaaw, ta ammaantaaw hen
ammay ah manawichantaaw agé hen ammay. [10] Yag hen anchi chilluy nesosorat way alena,
ekatnéén,

"Heno way tagu way manlayad way ammay hen ataguwana ya naragsak, masapor
ipparna hen tapàna way mangale ah laweng ya achi agé mankétkétém. [11] Ya
masapor manchùgana hen laweng ta hen ammay hen hagongona, ya epapatena

agé way manganap hen katornosan hen tatagu. [12] Te ah Apudyus, halimunana
hen anchichay cha mangamma hen ammay ya papannaagéna agé hen luwarucha.
Ngém annag kontaréén hen anchichay cha mangamma hen laweng."

[13] Maid ménat mangan-aancha an chitaaw no antaaw ammag epapate way mangamma
hen usto. [14] Ngém non an umat yag cha chitaaw chillu pap-aligatén, tàén chataaw
ammaan hen ammay, antaaw yanggay ammag lomaylayad. Ya achitaaw agé cha émégyat
hen ammaan hen tatagu ya achitaaw amin machanchanagan, [15] ta antaaw yanggay
ammag é-égnanan hen nangen-ap-apowantaaw an Jesu Cristu ya ta iyafiintaaw hiya. Ya
antaaw agég mansasaggana way manongfat hen heno way mananhan mepanggép hen
afurottaaw. [16] Ngém masapor antaaw chillu an iyam-amma ah mail-an hen rispitutaaw
an chicha. Ya ar-arwachantaaw agé ta maid metat-aro ah laweng ah hamhamàtaaw, ta
machachallosantaaw koma. Te no yachi, anchag mafiinan hen anchichay cha mangsot
hen anchi ammay way chataaw ammaan gapon afurottaaw an Cristu. [17] Te un-unnina no
an chitaaw pàpàgangén gapon nangammaantaaw hen ammay nonat yachi hen laychén
Apudyus, no hen an chitaaw pàpàgangén gapon nangammaantaaw hen laweng. [18] Te
kaman an Jesu Cristu way poros chi fasfasorna ngém gapon fasortaaw, ammag napap-
aligatan ingganah natéy ah nanobfotana an chitaaw way menangfasor. Yag ah ing-
inggana, érégnachi ah manginyéyana an chitaaw an Apudyus. Ngém tàén pinchitcha
hen acharna, natattagu chillu hen lennawana. [19] Yag hen anchi lennawana, émméy
way i nanudtuchu hen anchichay nifafarud way lennawan [20] hen anchichay nan-atéy ad
namenghan way chicha hen anchichay cha-an omafurot an Apudyus hen tempon Noe way
hehennéd Apudyus hen omafurotancha hen unig anchi tempon hen cha mangammaan
Noe hen anchi papor. Te hen nahara-an yanggay hen hiyachiy tempo way nadlunan hen
lotaat ancha yanggay waru. [21] Yag hen keyaligan hen anchi nahara-ancha hen chanum wat
kaman hen anchi funyag way yachi hen kahara-antaaw. Ngém faén agé anchi kàpatan hen
achar way maurahan hen lugit hen chà aryén ah makaharà an chitaaw, te hen chataaw
manchawatan an Apudyus ta urahana hen fasortaaw. Te hen tommot-owaan hen kahara-
antaaw wat hen nan-uchiyan Jesu Cristu hen natéyana. [22] Yag yachi way nan-uchi ah
Jesu Cristu, émméy ad uchu way nawawà-acha ad uwan ah pachawanan Apudyus way
chana etorayan hen egachay anghel ya hen egachay toray ya amin agé hen anchichay
mannakafael.

4

Hen pontos hen ligat
2 Cor. 5:14-21

[1] Ah Jesu Cristuwat napap-aligatan hen anchi natatagguwana hen antoy lota, wat uray
chitaaw, masapor papegsééntaaw agé hen hamhamàtaaw te yachi agé hen mekaman an
chitaaw. Te hen anchi mapaligatan hen acharna, yachi hen maka-anan hen layadna way
fumasor. [2] Wat manepod ad uwan ingganah matéyanyu, masapor anyu komag epapate
way mangamma hen laychén Apudyus ta faén hen anchi laylaychén hen achar. [3] Ta
anggay komachi ah manorachanyu hen a-amman hen anchichay maid afurotna way
kaman hen enkamanyu hen anchi ar-argaw hen cha-anyu omafurotan. Te hen hiyachi,
an-ayug pommasag ya cha i mamfutafutang ya cha i manlokoroko way maid lenawhanyu
ah laweng way laylaychén hen achar. Ya afifiin agé hen enkamanyu way nanayaw hen
anchichay enap-apudyus. [4] Ngém ad uwan, anchag mascha-aw hen anchichay pés-éy
ifayu gapon nangentagayanyu way metape an chicha hen chacha mangammaan an cha
nadchi. Wat hiyachiyat agé hen chacha mangensortuwan an chàyu. [5] Ngém yasa ud-ay te
umchah chillu way umchah hen anchi ag-agaw way masapor songfatancha an Apudyus
hen egachay chacha amma-ammaan, te ah Apudyus, senasagganana way manguwis hen
egachay tatagu way uray hen natéy ya uray hen cha-an. [6] Wat yachi agé hen nepagngaran
hen anchi ammayay chamag hen anchichay nan-atéy ad namenghan ta uray no natéy hen

acharcha way yachi chillu hen netatawid hen aminay tatagu gapon fasor, wat mafalin ma-
adchancha ah mannanayun way ataguwan way kaman hen ataguwan Apudyus.

Ammaantaaw hen nipiyar an chitaaw
Rom. 12:3-13; 1 Cor. 12:4-11; Efes. 4:11-16

7 Tég-angay hen kapéppégan hen ag-agaw wat masapor emamadtaaw hen chataaw
ekamkaman ya man-a-annadtaaw ta maid kahaliw-an hen manluwaruwantaaw. 8 Ya
hen kapatigan paat way wachan chitaaw koma, masapor man-ahelennayadtaaw ah
katot-owana, te hen manlaychan hen ifa, yachi hen anchi achi mangunongan hen
chana fumasoran. 9 Ya epaenghataaw koma agé way manmangili hen tatagu way maid
manngayutongotan chi hamhamà. 10 Yag gapo ta wéhchiyén wacha hen inidchat Apudyus
ah kafaelan way maetorongna hen ifana, wat masapor koma matalek way mangusar an
cha nadchi ah matorongan hen tapena. 11 Wat hen anchi nangchatana hen kafaelan way
mantudtuchu, masapor itudtuchuna hen anchi tot-owa way enalen Apudyus. Ya hen
anchi nangchatana hen kafaelan way tomorong, masapor agé tomorotorong ah patinggan
hen kafaelana way inidchat Apudyus an hiya. Yachi hen mekaman ta hen amin way ma-
ammaanat ah Apudyus yanggay hen machachayaw gapon Jesu Cristu te hiya chillu hen
anchi mannakafael way nenènong hen machayawana ah ing-inggana.

Mapap-aligatan chillu hen cha omafurot
Rom. 8:17-30; 1 Cor. 4:10-16; 6:1-11; 2 Tim. 3:12-17

12 Inib-à way laylaychê, achiayug cha mascha-aw no pakay pararo hen chayu mapap-
aligatan, te yaha chillu hen mekaman hen aminay cha omafurot an Apudyus ah kail-an
hen kenatot-owan hen afurottaaw. 13 Ta hen ekamantaaw koma, antaaw yanggay ammag
lomaylayad gapon chataaw mìligatan hen napap-aligatan Cristu, te ah awni, kaskasen
hen mèlagragsakantaaw an hiya hen meparangan hen kachayawana. 14 Wat antaaw
yanggay ammag lomaylayad no cha chitaaw insortuwén gapon sommorotantaaw an hiya,
te yachi hen mangempàila way wachan anchi kachachayaw way Espiritun Apudyus an
chitaaw. 15 Ngém masapor ar-arwachantaaw ta no mapap-aligatantaaw, faén koma gapon
laweng way enammaan way kaman hen pomatéy ya mangakaw ya ammag mìfiyang
hen faén fiyangna. 16 Ngém non an umat yag pap-aligatén chitaaw gapo chillu hen
ommafurotantaaw an Cristu, wat achitaaw cha mafiinan ta antaawat an manyaman an
Apudyus gapon nelarammongantaaw an hiya.

17 Inu-umchah hen manginlugiyan Apudyus way manguwis hen tatagu way hen eka-
manna, pangpangowéna hen a-anàna. Wat no ammag uray chitaaw way cha omafurotén
uwiséna, ay ammoh achi kaskasen hen mekaman hen anchichay achi mangafurot hen
anchi ammayay chamag way narpon hiya. 18 Te wacha hen nesosorat way alen Apudyus
way ekatnéén,

"No ammag naligat hen kahara-an hen anchichay ammayay tatagu, ay achi kaskasen hen
mekaman hen anchichay cha mangamma hen laweng way maid hamhamàna an
Apudyus."

19 Wat hiyachi, chitaaw way cha mapap-aligatan gapo ta yachi chillu hen laychén Apudyus,
wat antaaw an pa-annongan way mangamma hen usto ya antaaw agég eporang hen
achartaaw an Apudyus way natatallek te hiya chillu hen nangamma an chitaaw.

5

Hen tugun Pedro hen anchichay cha mangemponponò
Fili. 2:1-18

1 Antoyan agé hen itugun-o an chàyu way cha mangemponponò hen anchichay cha
omafurot. Ya karébféngà ménat way manugun an chàyu te haén way ifayu way ihay cha
mangemponponò agé, innilà paat hen napap-aligatan Jesu Cristu, yah pegwana, melak-
amà agé hen kachayawana hen meparangana. Wat hen itugun-o an chàyu, 2 masapor
paat hahallimunanyu hen anchichay cha omafurot way chayu eponò way anchag kaman
karneron Apudyus. Ya hen mangammaanyu hen fiyangyu, wat faén koma ah an-ayu an

cha mapelet ta gapoh layadyu yanggay, ya faén agé gapoh pelak ta gapo ta laychényu
paat way mansérfi an Apudyus. [3] Ya achitaaw agég pangatowén hen achartaaw way an
chan manchamanchar hen anchichay karnero, ta antaawat an ammaan hen achartaaw ah
ustoy torachéncha. [4] Yachi hen ekamantaaw ta no mamfangad ah Apotaaway Jesu Cristu
way kaman kangatowan way pastor, wat idchatna hen ammag napateg way gunggunataaw
way kachachayaw ya mannanayun.

[5] Ya hen tugun-o agé an chàyu way ung-ungunga, masapor iyuyayu hen hamhamàyu
hen anchichay natnatang no chàyu. Ya masapor chillu way wéhchiyén epafafana hen
acharna hen ifana, te hen imfagan hen anchi nesosorat way alen Apudyus, ekatnéén,

"Kokontaréén Apudyus hen anchi mangempangato hen acharna ngém totollongana hen
anchi mangempafafa hen acharna."

[6] Wat antaaw an mampakomfafa an Apudyus way mannakafalin ta egad hiya way
mangempangato an chitaaw no umchah hen anchi ustoy tempona. [7] Ya antaaw agég
eporang hen aminay problemataaw an hiya te hiya chillu hen manahallimun an chitaaw.

[8] Ilanyu ta man-a-annad-ayu ya man-ar-arwad-ayu te hen anchi kafusortaaw way
Chumunyu, ammag kaman hen anchi chan toor way layun ya chan hamuy way man-ilah
anéna, te annag laychén paat way manachael an chitaaw. [9] Wat antaaw an mannunuuchun
hen afurottaaw ta antaaw ammag achiyén hen chana iyawis. Te innilataaw chillu way
aminay sosnodtaaw way cha omafurot hen karotarotaat chacha amin harémén hen ligat
way kaman hen chataaw harémén. [10] Ngém no marpas hen anchi hen-aketan way mali-
gatantaawat ah Apudyus way séméség-ang, totollongan chitaaw chillu ya papaknégéna
ya papapegsééna hen afurottaaw ah achitaaw ma-afa-an an Chumunyu. Te hiya chillu
hen namele an chitaaw way metape hen anchi mannanayun way kachayawana gapon
nelarammongantaaw an Cristu. [11] Wat hiya hen machachayaw ah ing-inggana te maid
péppég hen mannakafalinna.

Hen nampakomostaan Pedro hen tatagu

[12] Hen antoy attè way sorat-on chàyu, empasorat-o an Silas way an-og ifilang ah natalek
way sonod paat. Ya hen ganchat-o way manorat paat an chàyu, wat ah mepas-éman hen
hamhamàyu ya hen mangistiguwà hen kenatot-owan hen anchi torong Apudyus ya hen
ség-angna. Wat anyug é-égnan chachi.

[13] Hen antochay cha omafurot ahtoh fabréy way kaman ad Babilonia way chinuchut-
tokan agé Apudyus chicha ah mantataguna, wat chacha amin pakomostéén chàyuhna.
Ya umat agéh Marcos way kaman anào, wat chana agé pakomostéén chàyu. [14] Wat man-
ahepennaila-ayu agé ah layad.

Wat ta papannohon Apudyus hen hamhamàtaaw amin way cha omafurot an Cristu.
Haén ah Pedro.

Hen pegwan sorat
Pedro

Tég-angay hen mepapchitan aposel Pablo hen nangensoratana hen antoy pegwan soratna hen anchichay cha omafurot way i namfunag hen safasafaliy fabréy way hen tawén wat 65 ono 64. Yag hen pontosna way manorat, te wachacha hen tapenay cha omafurot way cha ma-awis hen anchichay senang tutudtuchu, wat emparawagna hen kenatatatagucha yag imfagana mepanggép hen mamfangchan Jesu Cristu ya no heno hen chana hadhadchén ya anat mamfangad.

1 Haén ah Simon Pedro way ihay aposel Jesu Cristu way chan sérfi an hiya.

Wat antoyan agé hen sorat-o an chàyu amin way cha omafurot way gapon ke-
nanongnong Apudyus yah Jesu Cristu way nangenharà an chitaaw wat ninidchat an chàyu
hen pammateyu way kaman agé hen pammateni.

2 Wat ta omam-améd hen katorongantaaw ya hen kapanohan hen hamhamàtaaw gapo
hen na-awatantaaw mepanggép an Apudyus yah Apotaaway Jesus.

Hen ammaan hen cha omafurot
Gal. 5:22-25

3 Ah Apudyus, gapon mannakafalinna wat ini-idchatna an chitaaw hen aminay mas-
aportaaw way mangamma hen aminay laychéna hen antoy matatagguwantaaw. Ya wacha
hen kafaelantaaw way mangamma te innilataaw ah Jesu Cristu way hiya hen namele an
chitaaw way mèawa hen anchi kenachayawna ya hen kena-ammayna. 4 Yag hen anchi
nangidchatan Apudyus hen anchichay napatpateg ya a-anammay way empopostana an
chitaaw, ta mafalin way mèawataaw hen anchi nigagangay an hiya. Ya ta wachay mangar-
antaaw agé ah kafaelan way mangachi hen anchichay laweng way laylaychén hen achar
way an yanggay peet an manachael hen tatagu. 5 Wat gapo ta yachi hen enkaman Apudyus
an chitaawat achitaaw ammag mapnek gapo hen ommafurotantaaw, te masapor chillu
epapatetaaw way mangamma hen anchi nenènong paat hen antoy chataaw omafurotan.
Ya achitaaw agég mapnek hen nenènong way a-amma, te masapor agé epapatetaaw way
mangachar hen alen Apudyus ah lomaengantaaw mepanggép an hiya. 6 Yag achitaaw agég
mapnek hen chataaw lomaengan, te masapor agé annachén hen achar. Yag achitaaw agég
mapnek hen annad, te masapor agé hen anoh ta anohantaaw hen egachay ligattaaw. Yag
achitaaw agég mapnek hen anoh ta antaaw agég torachén hen nigagangay an Apudyus.
7 Ya achi agé ummat chachi, te masapor antaaw agég ifilang hen anchichay cha omafurot
ah sonod paat ah manlaychantaaw an chicha. Yag faén agé yanggaychi, ta antaaw agég
epapate way mangempàila hen layadtaaw ah uray henoy tagu. 8 Wat no matetepon amin
chachi way a-amma an chitaaw ya chacha agé omam-améd, wat antaaw ammag kaman
mamullifug ah funga way chakar hen halenonot hen ommafurotantaaw an Apotaaw way
Jesu Cristu. 9 Waman hen heno way tagu way mangaliyén cha omafurot yag annag achi
patigén chachi, kaman ammag nabfurag te annag naliw-an hen nacharosan hen fasorna
hen ar-argaw.

10 Wat hiyachi, sosnod, antaaw ammag epapate paat way mangamma hen laychén
Apudyus ta wachay tomot-owaan hen nameleyana an chitaaw. Te no ammaantaaw chachi,
kapeletan way achi mayagyag hen afurottaaw an hiya ah ing-inggana. 11 Yag laylayad
agéh Apudyus way mangempaghép an chitaaw way mètape hen anchi mannanayun way
mantorayan Apotaaway Jesu Cristu way nangenharà an chitaaw.

12 An-og cha epegwapegwa way mangempahpahmà an cha natto an chàyu, tàén
a-ammuyu chillu ya tàén agé nimumura hen anchi katot-owaan an chàyu, 13 te ah
hamhamào, an chillug ammay no chà epahmapahmà chachi an chàyu hen kawad-à
hen antoy lota. 14 Te innilà way tég-angay hen matéyà te yachi chillu hen imfafaggan
Apotaaway Jesu Cristu way mekaman an haén. 15 Wat chà pachasén ah patinggan hen

kafaelà way mangimfaga an cha nadchi an chàyu ta uray no matéyà yag achiyu chillu cha
ar-aliw-an.

Innilan Pedro hen kenachayaw Jesu Cristu
Mat. 17:1-8; 1 Juan 1:1-4

16 Hen aminay intudtuchuni an chàyu mepanggép hen mamfangchan Apotaaway Jesu
Cristu ya hen mannakafalinna, faén ammag hudhud way narpoh kenaraeng hen tatagu,
te innilan paat hen matani hen hummiliyan hen kena-apudyusna. 17 Te wawà-acha-
ani paat hen nangempachayawan Amay Apudyus an hiya ya hen nangempàil-ana hen
kenangatona. Yag chengngarni agé hen imfagan hen anchi kangatowan way Apudyus hen
nangaryanéén, "Yato hen anchi laylaychê way anào way chana agé eparaylayad haén."
18 Chengngarni paatchi way ale way narpod uchu te hen hiyachiy tempowat netatàen-ani
an Jesu Cristu hen anchi filig way ekatchéén na-apudyusan.
19 Wat gapon anchi chengngarni ya innilani, kaskasen hen nanigurachuwanni hen
kenatot-owan hen ensosorat hen anchichay profeta ad namenghan mepanggép an Jesu
Cristu. Wat ammay no papannaagényu agé hen anchichay ensoratcha, te chichachi
hen kaman helaw way manehelaw hen helang inggana hen pomawayan hen ag-agaw ya
inggana hen fùnagan hen anchi fatakagan way taraw, way hen miyaligan cha nadchiyat
hen mamfangchan Jesu Cristu. 20 Ngém masapor chillu ma-awatanyu way maid tagu ah
mafalin way annag ma-awatan hen laychén hen anchichay nesosorat way alen Apudyus
way aryén no achi epaka-awat hen Espirituna an hiya. 21 Te amin hen anchichay nesosorat,
iggaycha narpo ah hamhamà hen tatagu te narpocha an Apudyus way intudtuchun hen
Espirituna hen nangensoratan hen anchichay profeta.

2

Hen anchichay senang tutudtuchu
1 Tim. 1:3-11; 4:1-5; 6:3-10; 2 Tim. 4:3-5; Juda 8-13

1 Ngém wachacha chillu ad namenghan hen senang poprofeta way ammag namparang
way mangaliyén profetan Apudyus chicha ano. Wat kaman agéhchi ad uwan, te awniyat
wachacha agé hen anchichay ammag mamparang way senang tutudtuchu way anchag
itudtuchu hen chumachael way faén tot-owa. Ya té-énén achicha mangiggéén ah
Jesu Cristu ah ap-apocha way hiya hen nanobfot an chitaaw, wat yachiyat agé hen
mangawatancha hen ammag mepàrat way kachusaancha. 2 Ngém tàén chilluchi wat chuar
hen somorot an chicha way mèamma agé hen anchichay laweng way chacha ammaan.
Wat gapon chichaat ammag maustan hen anchi katot-owaan mepanggép an Jesu Cristu.
3 Yag gapo agéh chachan ameameaman, maid achicha eparang ah itudtuchucha an chàyu
ah mangar-ancha ah pelak. Ngém looh nifafagga hen kachusaancha ya nafayag way
ensasagganan Apudyuschi.
4 Machusacha way machusa te ilanyu ngén, uray hen anchichay anghel paat way
fummasorat, iggay met pasinsiyéén Apudyus chicha te entap-arna chicha ad imférno
way nakakawwachan hen anchi ngéngét ah manmannéchancha hen anchi ag-agaw way
manguwisan Apudyus hen egad. 5 Yag umat agé hen anchichay ammag lawengay tatagu
ad namenghan hen tempon Noe, wat iggay agé ammag pasinsiyéén Apudyus chicha hen
fummasorancha, te annag pen-ong hen lota wat naoforcha amin. Wat ancha yanggay
waru hen nahara-an way cha Noe way himfafaryan. Te ah Noeanchi, hiya yanggay hen
cha nangintudtuchu hen ammayén Apudyus. 6 Wat pachongna agé hen nekaman hen
anchichay fabréy ad Sodoma yad Gomora way ammag ginhéb Apudyus ah nanusaana hen
fasor hen anchichay tataguhchi. Yag hen nenkamanan Apudyus hichi, ta ah mangempàil-
ana ah kachusaan hen anchichay achi mangafurot an hiya. 7 Ngém hen nanghéfana
hen anchichay fabréy, henara-ana chillu ah Lot te hiyaat ammayay tagu ya an agég
laweng hen hamhamàna way nangi-ila hen anchi pararo way lenoroko way cha enammaan
hen anchichay kailiyana. 8 Wat ah Lot, ammag enag-agaw way nì-i-iggaw an chicha,
yag ammag achi mapanoh hen hamhamàna gapon anchichay laweng way i-illana ya

chachangréna way cha ma-ammaan. [9] Wat hen enkaman Apudyus an chicha amin
ahchi, yachi hen manot-owaantaaw way innilana way mangenharà hen anchichay cha
omafurot hen chacha maligatan, ya innilana agé way mangensagana hen anchichay achi
omafurot ah kachusaancha hen anchi anongoh hen ag-agaw way manguwisana hen egad.
[10] Yag kaskasen agé hen chusan hen anchichay ammag cha manorot hen laylaychén hen
acharcha ya anchag natangset way maid rispituwéncha.

Hen chichachi way senang tutudtuchu, anchag natangset ya natorod way magénén
chachaat agé ustan hen uray anchichay kachachayaw way wachan mannakafalincha ad
uchu. [11] Waman hen anchichay anghel way chakchakkar way térén hen kafaelancha no
hen anchichay senang tutudtuchu, wat maid met us-usotcha hen chacha mempafasoran
an chicha an Apudyus. [12] Ngém hen anchichay senang tutudtuchu, ancha yanggay ammag
kaman aggaégyat way tanan way animar way maid kasen fanag hen niyana-ancha no achi
yanggay hen madpapancha ya hen mepapchitancha. Ya ancha agég kaman aho way maid
poros fiincha, ya heno way achicha ma-awatanén chachaat ustan. Wat hen kafanagancha,
hen metap-arancha [13] ah mangchahancha hen anchi aggaégyat way mapàpàgangancha
way assong hen chacha penàgapàgang. Yag chicha agé, anchag cha gangganasén paat
way mangamma hen uray heno way afifiin way laylaychén hen acharcha, tàén ag-agaw
manha ono hen sangwanan hen tatagu. Wat anchag cha ammaan hen ka-ahoyanyu no
mìyamongcha way mèan an chàyu, yag chachaat agé gangganasén hen chachan lokopan
an chàyu. [14] Yag no ilancha hen fufaeyén maid kasen hamham-éncha no faén hen
manòyongancha an chicha te anchag achi mapnek way cha fumasofasor. Ya naraengcha
agé way mangawis hen anchichay ammag naraka way ma-awis. Ya ammag nimumura
hen gamgam ah hamhamàcha. Wat ammag chuchusséén yanggay Apudyus chicha. [15] Te
chicha agé, anchag entagay hen anchi ustoy ma-afurot yag ammag safaliyat agé hen
chacha unuchun ingganah maid pootoncha hen usto. Wat anchag kaman an Balaam ad
namenghan way anà Beor way uray heno way lawengén enammaana non an wacha paat
chi pelak. [16] Ngém un-unnina ah Balaam te ammag nampa-aryén Apudyus hen anchi
kafayuna way nangingar an hiya, yag yachiyat agé hen nangentagayana way mangamma
hen anchi kenarokona.

[17] Hen miyaligan agé hen anchichay senang tutudtuchu wat anchag kaman fufun way
natchù, ya ancha agég kaman hen nanggìchém way funat way ammag maid sérfina te
ammag emparooh hen fali way maid empêchagnah uchan. Wat ammag ensasagganan
Apudyus hen kachusaancha hen anchi ammag ngéngét way lugar. [18] Te chicha agé, anchag
cha epasekat hen chacha aryén way ammag maid paat etorongna. Ya ah kenasilibcha agé,
chacha usarén hen anchi laylaychén hen achar ah mangawischa hen anchichay anat cha
mangentagay hen chacha fumasoran ta mamfangadcha chillu hen anchi entagaycha. [19] Te
itudtuchucha way uray heno way metape an chichaat awwaycha ano way mangamma
hen heno way laylaychén hen achar. Ngém ah katot-owana, chichaat agé hen ammag
alepan hen laweng, te achicha maketagay hen anchi inluwam hen acharcha way cha
manachael an chicha. Te tot-owa way heno way a-amma way achi maketagay hen anchi
tagu way nangen-a-amma, wat ammag yachiyat agé hen nangen-alepan an hiya. [20] Heno
way tagu way ommafurot an Apotaaw way Jesu Cristu way omenharà yag entagayna hen
anchichay laweng way cha manachael hen tatagu, yag ah awni yag kasen chillu na-awis
way mamfangad hen anchi entagayna, ammag kaskasen angkay hen kenarawengna no
hen pés-éyna. [21] Wat un-unninaat non anna an iggay koma na-awatan hen anchi ammayén
Apudyus no hen anchi na-awatana yag ah awni yag anna chillug nanchùgan hen hiyachiy
nitudtuchu. [22] Wat chicha hen tomot-owaan hen anchi chacha aryén way ekatnéén, “Hen
aho, kasenna anén hen anchi inyutlàna, ya hen nàméh way fafuy, ammag kasen chillu i
manludludcharud hen petà.”

3

Sigurachu way ma-ammaan hen imfagan Apudyus
Apos. 1:11; 1 Tes. 5:1-11; Heb. 9:28

1 Inib-à way laylaychê, yato hen pegwan hen sorat-o an chàyu way hen ganchat-o
way mangensorat hen chuway sorat, ta an-o komag cha epahmapahmà an chàyu hen
anchichay loohyu enachar ta ammag mimurachi koma ah hamhamàyu. 2 Te hen laychê
paatat ta achiyu ar-aliw-an hen anchichay intudtuchun hen anchichay profetan Apudyus
ad namenghan ya umat agé hen anchichay imfilin Apo Jesu Cristu way nangenharà an
chitaaw way chichachi hen intudtuchun hen anchichay aposelna an chàyu. 3 Yag masapor
koma agé ma-awatanyu way no tég-angay umchah hen anongoh hen ag-agaw, fùnagcha
hen anchichay tatagu way ammag maid kasen manmanchar an chicha no faén yanggay
hen laylaychén hen acharcha. Yag ancha agég sénsén-én chàyu way mangaliyén, 4 "Chuud
ay paat hena hen ekatyuwén mamfangad ah Jesu Cristuwa, te nanepod met hen natéyan
hen anap-otaaw ad namenghanat ammag hihiyya chillu hen egad way kaman chillu hen
laprapon hen antoy lota." 5 Hen anchichay cha mangalehchi, anchag cha pasoragén way
achi mangafurot hen anchi enkaman Apudyus ad malimaliyam hen anchi pés-éyna way
anna yanggay ammag enale yag na-ammaanat ad uchu ya hen antoy lota. Te annag inyale
yag narmuwat hen antoy lota way an agég chanum hen inyusarna ya chanum agé hen
nanaguna hen egachay natagu. 6 Yag angkay na-awni agé way enalena, yag chanumat
agé hen nanlun way nanachael amin hen antoy lota ah nanusaana hen tatagu. 7 Wat
pachongna agé ad uwan, te ena-allen Apudyus way ensasagganana ad uchu ya hen antoy
lota way kasen machachael. Ya hen manachaelana, wat ah manguwisana ya manusaana
hen anchichay achi omafurot an hiya. Ngém hen anchi kasen manachaelanaat ammag
apoy hen man-anchar.

8 Inib-à way laylaychê, achiyu koma agé ar-aliw-an way ah mangi-il-an Apudyusat
nampachong angkay hen ka-anchun hen ihay ag-agaw hen ka-anchun hen henlifu way
tawén. Yag hen henlifu way tawén agé, ammag kaman ihay ag-agaw an Apudyus. 9 Wat
faén angkay ammag nakkonchuy ah Apudyus way mangamma hen anchi imfagana way
kaman hen anchi cha aryén hen tapena. Te anna yanggay an cha an-anohan way
mamannéd hen mamfafawiyan hen tatagu ah manhagongancha koma an hiya, te achina
laychén way metap-ar hen uray lawa an ihà-an, te hen laychéna, ta mamfafawicha koma
amin.

10 Ngém umchah chillu way umchah hen mamfangchan Apo Jesu Cristu, ya ammag
achi agé masepotan hen tatagu te hen miyaligana, kaman hen anchi cha ekaman hen
i mangakaw way achi masepotan yag inu-umchahat. Yag hen anchi mamfangchana,
ammag maumahat ad uchu way ammag chakar hen man-uswarana te anchag maghéb
amin hen anchichay maila ad uchu ya hen antoy lota ya hen egachay ininggaw, te anchag
maumah amin.

11 Wat gapo ta yachi hen mekaman hen egachay maila ad uchu ya hen antoy lota, wat
nokay ngata hen ekamantaaw way matagu ad uwan nò. Masapor antaaw yanggay ammag
epapate way mangu-unnud hen laychén Apudyus way hiya yanggay hen man-ap-apo ah
hamhamàtaaw. 12 Ya hen unig hen antoy mamannéchantaaw hen anchi ag-agaw way
mamfangchana, antaaw agég komagét way mangamma hen laychéna ta ag-aggah koma
yag inumchah. Te yachi agé hen anchi ag-agaw way maghéfan hen uray aminay ininggaw
ad uchu te ammag umahén hen apoy hen angamin. 13 Ngém chitaaw, chataaw manchinlan
hen empopostan Apudyus way lumuwéna hen faru way lota ya uchu ah iggawantaaw way
anggay yanggay hen ammay ah man-anchar ahchi.

14 Wat hiyachi, inib-à, antaaw yanggay ammag pa-annongan way mangamma hen
laychén Apudyus hen mamannéchantaaw hen hiyachiy ag-agaw, ta no umchah, ichahan
chitaaw way nachachallos ya napapanoh hen hamhamàna te maid netat-aro ah fasor. 15 Ya
ma-awatantaaw agé way hen antoy manginya-awniyan Apudyus hen mamfangchanaat
anna an cha wayaan hen omafurotan hen tapena ah kahara-ancha way yachi chillu

hen cha aryén sonodtaaw way Pablo hen nanoratana an chàyu hen nangimfag-ana hen
intudtuchun Apudyus an hiya. [16] Te yachi chillu hen chana ifaga hen amin anchichay
soratna hen chana mangimfag-an mepanggép hen mamfangchan Jesu Cristu. Manowat
te wacha hen tapen hen ensoratna way naligat ah ma-awatan way ammag cha tekowén
hen anchichay maid innilana way naraka hen cha ka-awisan hen hamhamàcha. Ngém
yachi chillu hen chacha ekaman hen tapen hen alen Apudyus agé, te ammag safali hen
chacha mangempàwaan. Wat anchag cha ammaan hen kachusaancha.
[17] Ngém chàyu way inib-à, nifafagga chilluchi an chàyu, wat ar-arwachanyu ta achiayu
cha marokop hen nèfatan hen anchichay chan kétém, ta achiyu paat manchùgan
hen anchi usto way chayu soroton. [18] Ta hen ammaantaawat koma, antaaw yanggay
ammag agawaan way cha mangacha-achar mepanggép an Apotaaw way Jesu Cristu way
nangenharà an chitaaw, ta matapyatapyan agé hen ma-awatantaaw mepanggép hen ség-
angna an chitaaw.
Wat ta ammag hiya yanggay hen machachayaw ad uwan ya ah ing-inggana way maid
patinggana. Anggaychih ifagà. Amen. *Haén ah Pedro.*

Hen ihay sorat
Juan

Lommakay way térén ah aposel Juan hen nangensoratana an nattoy sorat hen kawad-ana ménat ad Efeso hen anchi tawén way 95 ono 90. Yag loohcha nan-atéy amin hen anchichay ifana way aposel way nangila paat an Jesus. Ya hen anchichay senoratana agéat, maid innilacha an Jesus. Wat hen pontos Juan way nanorat an chichaat ta eparawagnay térén koma hen kena-apudyus Jesus ya hen namfalinana ah tatagu, ya ta masigurachucha mepanggép an hiya.

Hen anchi Ale way tomagu
2 Ped. 1:16-18

1 Antoyan hen sorat-o an chàyu way hen antoy chà esorat, wat mepanggép an Jesu Cristu
way na-awagan ah Ale way hiya hen managu hen tatagu ah ing-inggana ya hiya agé, looh
nawawà-acha hen laprapon hen egad. Inni-ilan paat hen matani hiya ya chengngarni
hen alena. Menatmataanni paat hiya ya tenchàni hen acharna, 2 way hiya, nachachà-
an an Amataaway Apudyus uray hen cha-an ma-ammaan hen antoy lota. Yag yachi
way inumchah hen nampàil-ana hen antoy lota, wat innilani paat hen acharna, yag
yachi hen manaphapetanni an chàyu ta changrényu agé mepanggép hen karpowan hen
anchi mannanayun way ataguwan an Apudyus way nifaga an chàni. 3 Wat hiyachi, hen
innilani ya hen chengngarni, yachi agé hen epagngarni an chàyu ta metapeayu agé hen
tommempoyuganni an Amataaw way Apudyus ya hen anàna way Jesu Cristu. 4 Yag hen
mensoratà an natto agé an chàyu, ta komaskasen hen lomaylaychantaaw.

Kaman helaw ah Apudyus
Juan 1:4; 8:12; 9:5; 12:46; Rom. 3:10-20

5 Hen chengngarni an Jesu Cristu way anà Apudyus, wat yachi hen epaka-ammuni an
chàyu agé way hen imfagana, ekatnéén, "Homehelaw ah Apudyus ya ammag maid poros
helang an hiya te maid paat akettoy ah karawengna." 6 Wat hiyachi, no mag-ay ekattaawén
tommempoyugtaaw an hiya yag chataawat agé ammaan hen laweng, chataaw angkay
mankétém, te iggay nètemfuruy hen chataaw aryén hen chataaw ammaan. 7 Ngém no
mahehellawan hen hamhamàtaaw hen anchi siguchay helaw, wat mantetempoyugtaaw
amin ya cha macharocharosan agé hen aminay fasortaaw gapon natéyan hen anàna way
Jesu Cristu way nifùfù hen charana ah macharosan hen fasortaaw.
8 Ngém no mag-ay ta ekattaawén maid ano fasfasortaaw, chataaw angkay lokopon hen
achartaaw te chataaw maichén hen anchi tot-owa. 9 Ngém no ifagataaw hen fasortaaw
an Apudyus, pakawanéna te natalek way mangamma hen imfagana ya nalimpiyu agé wat
charosana hen amin way laweng way enammaantaaw. 10 Ngém no ekattaawén iggaytaaw
fumasfasor, chataaw angkay mamfalinén Apudyus ah nangéttém te chataaw maichén hen
alena.

2

Ah Jesu Cristu hen manàchég an chitaaw
Jai. 2:14-19

1 Hen ganchat-o way mangensorat an cha natto an chàyu way a-anào, ta achiayu koma
fumasor. Ngém mag-ay ta wacha hen fummasor, wacha hen anchi nesasango an Amataaw
way Apudyus way cha manàchég an chitaaw way hiyah Jesu Cristu way maid fasfasorna.
2 Ya mafalin way tàchégana chitaaw te hiya paat hen nangenkaro hen fasortaaw. Ya faén
yanggay hen fasortaaw hen enkarona te hen fasor hen egachay katagutagu hen antoy lota.
3 No afurotontaaw hen imfagan Apudyus, yachi hen manot-owaan way innilataaw tot-
owa hiya. 4 Ngém mag-ay ta wachay mangaliyén innilana ano ah Apudyus, yag achinaat
agé afuroton hen imfagana, cha angkay mankétémchi te chana maichén hen anchi tot-
owa. 5-6 Waman hen anchi mangafurot hen imfagan Apudyus, yachi hen anchi tagu way
nafégahan tot-owa hen layadna an hiya. Yag heno agé way mangaliyén nelarammong

hen hamhamàna an Apudyus, masapor torachéna hen enkaman Jesus hen kawad-ana hen antoy lota, te maid kasen mangenlasinan hen tommempoyugantaaw an Apudyus no achi hen mangafurotantaaw hen imfagana.

Hen anchi kà-amma way orchin
Juan 13:34-35

7 Chàyu way inib-a way laylaychê, faén kà-amma hen antoy orchin way chà esorat an
chàyu te yato hen anchi chachà-an way orchin way nifafagga an chàyu chillu nanepod hen
ommafurotanyu an Jesu Cristu. Wat chechengngaryu hen antoy chachà-an way orchin
hen anchi ar-argaw way hen hiyachiy orchinat masapor man-ahelennayadtaaw. 8 Yag uray
ekat-owén faén kà-amma hen antoy orchin, kaman paat kà-amma chillu te ah Jesu Cristu
hen nangempàila hen kafud-asana ya uray agé chàyu, te chayu agé torachén hen yachiy
layad. Te ad uwan, cha maka-an hen anchi helang ah hamhamàyu te cha mahelawan.
9 Heno way tagu way mangaliyén nahehellawan hen hamhamàna yag achinaat agé
laychén hen ifana, iggay angkay mahelawan hen hamhamàna te nahehellangan chillu.
10 Waman hen anchi tagu way manlayad hen ifana, nahehellawan tot-owa hen hamhamàna
ya achina agé ammaan hen fumasoran hen tapena. 11 Ngém hen anchi tagu way achi
manlayad hen ifana, ammag helang chillu hen hamhamàna te maid innilana hen laychén
Apudyus. Yag kaman paat chan laprapporap te hen anchi fasorna hen nangchat hen anchi
finuragna.
12 Chaà manorat an chàyu way a-anào te napakawan hen fasoryu gapon Jesu Cristu.
13 Ya chaà agé manorat an chàyu way apapchongà way nan-arakay te a-ammuyu ah Jesu
Cristu way nawawà-acha hen uray cha-an ma-ammaan hen antoy lota. Ya chàyu agé way
mamattò, chaà manorat an chàyu te enafàyu agé ah Chumunyu. 14 Esoratà chàyu way a-
anào te innilayu ah Amataaw way Apudyus. Ya chàyu way apapchongà, esoratà chàyu te
innilayu hen anchi sigud way nawawà-acha, uray hen laprapon hen egad. Ya esoratà agé
chàyu way mamattò, te napegsa hen afurotyu an Apudyus, ya nimumura hen alena ah
hamhamàyu ya enafàyu ah Chumunyu.
15 Hen ifagà an chàyu amin, ilanyu ta achiyu ammag patpatigén hen uray heno way ma-
awa hen antoy lota. Te no yachi, maid tot-oway layadyu an Amataaw way Apudyus. 16 Te
hen agawaan hen tatagu way napépéppég hen hamhamàcha hen antoy lotaat, hen anchi
laylaychén yanggay hen achar way faén usto, ya anat hen anchi cha somaelo way ilan hen
ihay tagu yag ginamgamana ya anat agé hen cha mangempasekat hen katataguna. Amin
cha nadchiyat iggaycha marpo an Apudyus ad uchu te nanligwatcha hen hamhamà hen
tatagu hen antoy lota. 17 Ngém mapéppég hen antoy lota ya umat agé hen aminay agawaan
hen tatagu hen antoy lota. Ngém heno way mangamma hen laychén Apudyus, chichachi
hen matattagu ah ing-inggana way maid péppégna.

Hen anchi kafusor Jesu Cristu
2 Tes. 2:1-12

18 A-anào, tég-angay angkay umchah hen péppég hen antoy lota. Te ilanyu ngén,
chengngaryu met way ah tapen chi ag-agaw, fùnag hen anchi senang Cicristu way hiya
hen anchi kafusor paat Jesu Cristu. Ngém ah katot-owana, loohcha angkay fummufùnag
ad uwan hen chuar way kafusor Jesus, wat yachi hen manot-owaantaaw way tég-angay
hen péppég hen antoy lota. 19 Ya chichachiy tatagu way kafusor Jesu Cristu, manowat te
narpocha an chitaaw ngém sommenacha te iggaycha chillu mètemfuruy hen hamhamà-
taaw. Te non an umat yag nepachong hen hamhamàcha hen hamhamàtaaw, iggaycha
koma somena. Ngém ah nelawagana way faéncha tot-owa tapetaaw, te sommenacha.
20 Ngém chitaaw, inidchat Jesu Cristu hen Espiritun Apudyus an chitaaw wat yachi hen
mangenlasinantaaw hen tot-owa. 21 Wat hen manoratà an chàyu, te sigurachuwà way
innilayu hen katot-owaan way achì ekatén maid innilayu. Ya innilataaw amin agé way
maid kétém ah marpo an Jesu Cristu way katot-owaan.
22 Wat hen anchi nangéttém paatat, hiya hen anchi mangaliyén faén ah Jesus hen anchi
Cristu way empopostan Apudyus way umale. Te hen mangalehchi, wat hiya hen anchi

senang Cicristu way kafusor Jesu Cristu te anna angkay ammag cha maichén ah Apudyus
ya anat agé hen anàna. [23] Te heno way achi mangimfilang an Jesus ah Cristu, achina angkay
agé ifilang ah Apudyus. Waman hen anchi mangafurot way ah Jesus hen anchi Cristu,
chana agé afuroton ah Apudyus.
[24] Wat hen tugun-o an chàyu, epapateyu paat way mamangchén hen anchi nitudtuchu
an chàyu mepanggép an Apudyus nanepod hen ommafurotanyu. Te no é-égnananyu
chachi, metetepon hen hamhamàyu an Amataaw way Apudyus ya hen anàna way Jesu
Cristu. [25] Ya hen empopostan Jesu Cristu an chitaaw wat mètagutaaw an hiya ah ing-
inggana.
[26] Hen mangensoratà an natto an chàyu te wachacha hen anchichay cha i mamachas way
manlokop an chàyu. [27] Ngém chàyu, wacha hen inidchat Jesu Cristu way Espirituna way
nìyachar an chàyu, yag gapo ta hiya hen wachan chàyu, achiyu masapor hen tatagu ah
mangintudtuchu an chàyu te wawà-acha hen anchi Espirituna way cha mangintudtuchu
hen amin. Ya pahig tot-owa hen chana itudtuchu way maid faén tot-owa. Wat anyug
afuroton hen itudtuchuna ta metetepon hen hamhamàyu an Jesu Cristu.
[28] Wat yaha a-anào, ilanyu ta metetepon hen hamhamàyu an Jesu Cristu ta no mamfan-
gad ah tapen chi ag-agaw, achitaaw émégyat ya achitaaw amin fumiin way mèsango an
hiya. [29] Na-a-awwatantaaw way maid fasfasor Jesu Cristu, wat ma-awatantaaw agé koma
way heno way cha mangamma hen usto, hiya agé hen anà Apudyus.

3

Hen anchichay a-anà Apudyus

[1] Ammag maid mepaniyan hen layad Amataaw way Apudyus an chitaaw te ilanyu ngén,
gapon anchi amchan way layadna an chitaawat imfilang chitaaw ah a-anàna, wat anàna
chitaaw tot-owa. Ngém achi chitaaw ifilang hen kachùran hen tatagu hen antoy lota, te
achicha chillu ifilang ah Apudyus. [2] Inib-a way laylaychê, ad uwananto, chitaaw hen anà
Apudyus. Ya uray faén narawag ad uwan hen mamfalinén hen achartaaw ah pegwana,
innilataaw chillu way hen mamfangchan Jesu Cristu, antaaw ammag mepachong an
hiya te ilantaaw paat hiya way usto. [3] Wat amin way tatagu way yachi hen chacha
namnaméén, ar-arwachancha ta nacharos koma amin hen chacha am-ammaan, kaman
hen kachachallos Jesu Cristu.
[4] Heno way cha fumasorat, chana labsengén hen orchin Apudyus, te no achi torachén
hen orchinnaat yachi hen makafasoran. [5] Ngém innilataaw way hen ganchat Jesus way
ummale hen antoy lota, ta ka-anéna hen fasor hen tatagu, ya hiya, maid poros fasfasorna.
[6] Wat kapeletan way heno way tatagu way tommetepon hen hamhamàna an hiya, achi
ammag cha fumasofasor te hen anchi tagu way cha fumasofasor, maid angkay innilana an
Jesu Cristu ya iggay amin ommafurot an hiya.
[7] Chàyu way a-anào, ilanyu ta achiayu koma cha marokop. Te heno way tagu way cha
mangamma hen ammay ya usto, hiya hen ammayay tagu way kaman agé an Jesu Cristu.
[8] Waman hen anchi tagu way cha mangamma hen laweng, hiya hen tagun Chumunyu, te
ah Chumunyu, sigud way pahig laweng hen a-ammana nanepod hen laprapon hen egad.
Wat hiyachi hen ummaliyan hen anchi anà Apudyus hen antoy lota, ta ina chachaelén hen
aminay a-amman Chumunyu.
[9] Heno way tagu way enanà Apudyus, achi mafalin way ammag cha fumasofasor te
wacha hen kena-apudyus Apudyus an hiya ya ah Apudyus hen amana, wat faén naraka
hen fumasorana. [10] Yato hen kail-an no heno hen anà Apudyus ya hen anà Chumunyu, te
hen anchi cha mangamma-amma hen laweng ya annag achi laychén hen ifana, chichachi
hen anà Chumunyu way faénchah anà Apudyus.

Masapor man-ahelennayadtaaw
1 Cor. 13; 1 Ped. 2:20-25

[11] Hen anchi chengngaryu way nifafagga an chitaaw chillu nanepod hen ommafurotan-
taaw, wat masapor man-ahelennayadtaaw. [12] Wat achitaaw cha torachén hen anchi

enammaan Cain, te ah Cain, tatagun Chumunyu hiya wat annag pinchit hen enawchina
way Abel. Yag pakay pinchitna. Oo te gapo yanggay ah apés, te hiya, enomfat hen
enammaana. Waman hen anchi enawchina, nènong hen enammaana. [13] Wat hiyachi inib-
a, no yachi hen na-ammaan hen masosnod gapoh apés, achitaaw koma mahaang no cha
chitaaw agorgoran hen tatagu hen antoy lota.
[14] Hen anchi pés-éyna, sommesenataaw an Apudyus, ngém ad uwan, sigurachutaaw
way mètagutaaw an hiya ah ing-inggana. Ya hen matot-owaana, te laylaychéntaaw hen
ifataaw. Waman hen anchi tagu way achi manlayad hen ifana, sommesena angkaychi an
Apudyus, [15] te heno way tagu way achi manlayad hen ifana, hiya hen ihay pomapattéy. Ya
innilataaw way maid pomapattéy ah midchatan hen anchi mannanayun way mètaguwan
an Apudyus.
[16] Hen mangacharantaaw hen tot-owa way layad, wat hen anchi enammaan Jesu Cristu.
Te hiya, inidchatna hen acharna way matéy para an chitaaw. Wat chitaaw, masapor koma
idchattaaw agé hen achartaaw para hen ifataaw, tàén yachi hen iyatéytaaw. [17] Wat mag-
ay ta wachay tagu ah wachay mafalinna yag innilana hen ifana way cha makorangan yag
annag achi chillu ség-angan, achi mafalin way ekatnéén wachan layadna an Apudyus. [18] A-
anào, achi ummat hen ammag tapà yanggay hen mangaliyén laychén hen ahentagu, te
masapor epàila hen tot-oway layad way hen mepàil-anaat, hen anchi ammay way a-amma.

Sém-ém hen hamhamà hen anchi tagu way manokchuna ah Apudyus

[19] Wat hiyachi, no epàilataaw hen layadtaaw hen ifataaw, yachi hen manot-owaan
way hen anchi tot-oway Apudyus hen nangen-awa an chitaaw, ya sém-ém agé hen
hamhamàtaaw way mepasango an hiya. [20] Wat no maid tarnan hen hamhamàtaaw gapon
anchi nanarpas way fasor, achitaaw chillu machanagan te chakchakar hen kafaelan
Apudyus way manga-an hen fasor no hen hamhamàtaaw. Wat sém-émtaaw koma chillu
te maid achi innilan Apudyus, ya nang-ép mepanggép hen nafayachan hen fasortaaw.
[21] Wat hiyachi inib-a way laylaychê, no natarna hen hamhamàtaaw way penapakkawan
Apudyus hen anchichay narpas way fasor, wat ammay hen mangimfag-antaaw an hiya
hen heno way ifaga. [22] Yag idchatna agé hen heno way chawaténtaaw te chataaw afuroton
hen inyurchinna ya chataaw amin ammaan hen laychéna. [23] Yag yato hen inyurchinna
way masapor afurotontaaw hen anàna way Jesu Cristu ya masapor man-ahelennayadtaaw
way yachi chillu hen inyurchin Jesu Cristu an chitaaw. [24] Wat heno way tagu way
cha mangafurot hen inyurchin Apudyus, netetepon hen hamhamàna an Apudyus ya
netetepon agé hen hamhamà Apudyus an hiya. Yag hen mangil-antaaw way netetepon
ah Apudyus an chitaaw, wat gapon anchi Espirituna way inidchatna way mìyachar an
chitaaw.

4

Hen anchi tot-oway Espiritun Apudyus ya hen faén

[1] Inib-a, achitaaw ammag cha afuroton amin hen mangaliyén wacha ano hen Espiritun
Apudyus an chicha. Te masapor emamadtaaw paat way mangenlasin unna no ah Apudyus
tot-owa hen narpowan hen chacha aryén ono safali hen narpowana, te chummuarcha
hen tatagu hen antoy lota ad uwan way ammag chan parang ah intudtuchun ano hen
Espiritun Apudyus. [2] Wat hen menlasinantaaw way narpo hen Espiritun Apudyus hen
chacha itudtuchu, wat no afunancha way narpo ah Jesu Cristu an Apudyus ad uchu yag
ummale hen antoy lota way namfalin ah tatagu, yachi hen manot-owaan way narpon
Espiritun Apudyus hen chacha itudtuchu. [3] Ngém no safali hen mangalecha mepanggép
an Jesus, iggay marpon Espiritun Apudyus hen chacha aryén, te yachi hen hamhamà hen
anchi kafusor Jesu Cristu way chengngaryu way umale hen antoy lota, yag ah katot-owana,
looh chan anchar hen kaman hichi way hamhamà.
[4] Chàyu way a-anào way ena-awwan Apudyus, enafàyu hen anchichay ammag cha
mamarang hen alen Apudyus. Yag hen nangafa-anyu an chicha, te chakchakar hen
kafaelan hen Espiritun Apudyus way wachan chàyu noh Chumunyu way wacha an chicha.

[5] Hen anchichay ammag cha mamarang hen ekatchéén enalen Apudyus, naraengcha way
mangintudtuchu mepanggép hen antoy lota ya papannaagén agé hen tatagun antoy
lota chicha te nètemfuruy chillu hen hamhamàcha hen hamhamà hen tatagun antoy
lota. [6] Waman chitaaw way nètetemfuruy hen hamhamàna hen hamhamà Apudyus,
papannaagén chitaaw hen anchichay nangilan Apudyus, ngém achi chitaaw panaagén hen
anchichay maid innilana an Apudyus. Wat yachi hen manot-owaan hen anchi tot-owa way
narpo hen Espiritun Apudyus ya hen anchi nèfat way narpon Chumunyu.

Hen layad Apudyus an chitaaw way tatagu
1 Cor. 13

[7] Inib-à way laylaychê, masapor man-ahelennayadtaaw, te hen manlaychan hen ifa,
yachi hen hamhamà way narpo an Apudyus. Wat hen anchi tagu way wachay layadna ah
ifana, hiya hen tot-oway anà Apudyus ya na-awatana agé hen laychén Apudyus. [8] Waman
hen anchi tagu way annag achi laychén hen ifana, achina angkay ma-awatan ah Apudyus
te ah Apudyus, laylaychéna met hen tatagu. [9] Yag hen nempàil-an Apudyus hen chakar
way layadna an chitaaw way tatagu, wat hen nangempaliyana hen anchi sissigud way
anàna hen antoy lota ta wachay énnéntaaw way mètagu an hiyah ing-inggana. [10] Yag
hen kafud-asan hen anchi tot-owa ya nènong way layad, wat faén agé hen ekamantaaw
way manlayad an Apudyus te hen enkaman Apudyus way nanlayad an chitaaw hen
nangempaliyana hen anchi anàna hen antoy lota way matéy ta wachay mapakawanan hen
fasortaaw. [11] Inib-a, no yachi hen enkaman Apudyus way manlayad an chitaaw, masapor
agé man-ahelennayadtaaw.
[12] Maid paat tagu ah nangila hen achar Apudyus, ngém no man-ahelennayadtaaw,
wat metetepon ah Apudyus an chitaaw, yag matapyatapyan agé hen layadtaaw ah
mepachongan hen layadna.
[13] Hen manot-owaantaaw way netetepon ah Apudyus an chitaaw ya netetepontaaw agé
an hiya, te wacha hen anchi Espirituna way inidchatna way mìyachar an chitaaw.
[14] Ya chàni, innilan tot-owa paat hen matani ah Jesus wat tàchéganni way hennag
Amataaw way Apudyus hiya hen antoy lota way mangenharà hen tatagu. [15] Yag heno
way mangentàchég way ah Jesus hen anà Apudyus, netetepon hen hamhamàna an
Apudyus ya netetepon agé hen hamhamà Apudyus an hiya. [16] Wat hiyachi, chitaaw amin,
na-awatantaaw way laylaychén Apudyus chitaaw ya chataaw manchinlan hen hiyachiy
layadna an chitaaw.
Laylaychén Apudyus hen tatagu wat no laychéntaaw hiya ya umat agé hen ifataaw,
mawawà-acha ah Apudyus an chitaaw ya mawawà-achataaw agé an hiya. [17] Yag no mema-
mad hen layadtaaw, wat sésém-ém hen hamhamàtaaw ta achitaaw émégyat hen tempon
hen kachusaan hen katagutagu te nètemfuruy hen ekamantaaw hen enkamkaman Jesus
hen kawad-ana hen antoy lota. [18] Yag no nènong hen layadtaaw an Apudyus, kapeletan
way achitaaw émégyat an hiya te hen anchi chakar way layad, yachi hen manga-an hen
égyat te afaén hen layad hen égyat, te hen karpowan hen égyat chillu, wat hen hamhamà
ah kachusaan. Wat heno way émégyat, kapeletan way nakapoy hen layadna an Apudyus.
[19] Laylaychéntaaw ah Apudyus te lelenyad chitaaw chillu. [20] Ngém mag-ay ta wachay
tagu ah mangaliyén laychéna ano ah Apudyus ngém achina agé laychén hen anchi ifana,
kétémnachi. Te achinaat laychén hen ifana way mamàila ta gimuraat ah Apudyus way achi
maila. [21] Te hen inyurchin Jesu Cristu an chitaaw chillu, ekatnéén, "Heno way manlayad
an Apudyus, masapor laychéna agé hen ifana."

5

Hen mangafa-an hen tatagu hen karaweng hen antoy lota

[1] Heno way tagu way mangafurot way ah Jesus hen anchi Cristu way empopostan
Apudyus way umale, wat hiya hen anà Apudyus. Ya heno way manlayad hen anchi
amana, kapeletan way laychéna agé hen a-anàna. [2] Ya hen mangempàil-antaaw way
laychéntaaw hen anchichay a-anà Apudyus, wat hen manlaychantaaw an hiya ya hen

mangafurotantaaw hen inyurchinna. [3] Te hen mempàil-antaaw way laychéntaaw ah
Apudyus wat hen mangammaantaaw hen inyurchinna. Ya faén agé ammag naligat
hen anchi inyurchinna an chitaaw, [4] te amintaaw way enanà Apudyus, wat wachan
kafaelantaaw amin way mangafà hen kenaraweng hen antoy lota. Ya maid agé kasen
iyafàtaaw no faén hen anchi afurottaaw an Jesu Cristu. [5] Wat ma-awatantaaw koma way
maid kasen maka-afà hen kenaraweng hen antoy lota no faén yanggay hen anchi tagu way
cha mangafurot way ah Jesus hen anà Apudyus.

Hen mangistigu an Jesu Cristu

[6] Ah Jesu Cristu, hiya hen anchi narpo an Apudyus yag ummale hen antoy lota way
hen manot-owaan an hiya, hen anchi nafunyagana ah chanum ya anat agé hen anchi
chummaraana hen natéyana hen koros. Faén yanggay hen nafunyagana hen manot-
owaan an hiya, te hen anchi natéyana agé. Ya tatàchégan hen Espiritun Apudyus hen
kenatot-owan nadchi way hen Espiritun Apudyus, hiya hen pongar hen tot-owa. [7] Wat
torocha hen mangistigu an Jesu Cristu [8] way hen iha, hen anchi nafunyagana ya hen anchi
ma-agwa, hen anchi nifùfuan hen charana hen natéyana, ya hen anchi ma-atlo, hen anchi
Espiritun Apudyus. Wat torocha, ngém ihà-an chillu hen laychéncha way aryén way
ah Jesus, hiya hen anà Apudyus. [9] Ma-afurot met hen istigun hen tatagu no wacha hen
istiguwancha, wat ay achi kaskasen way ma-afurot no ah Apudyus hen mangistigu. Yag
ah Apudyus paat hen mangistigu an anàna. [10] Wat hiyachi, heno way mangafurot hen
anchi anà Apudyus, maid manchuwachuwana mepanggép hen mangistiguwan Apudyus
an anàna. Waman hen anchi tagu way ammag achi mangafurot an Apudyus, annag cha
mankétmén hiya te annag achi afuroton hen imfagana mepanggép hen anàna. [11] Yag hen
imfagan Apudyus, ekatnéén idchatna an chitaaw hen mannanayun way mètaguwantaaw
an hiya way hen yachiy mannanayun way ataguwan, narpo yanggay hen anchi anàna.
[12] Wat heno way tagu way wachan anchi anà Apudyus an hiya, looh nidchat hen anchi
mannanayun way mètaguwana an Apudyus. Waman hen anchi tagu way maid anchi anà
Apudyus an hiya, maid agé anchi mannanayun way mètaguwana an Apudyus.

Mepanggép hen mannanayun way ataguwan

[13] Hen mangensoratà an natto an chàyu way ommafurot hen anà Apudyus, ta masigu-
rachuyu way mètaguayu an Apudyus ah ing-inggana, te looh ninidchat an chàyu hen anchi
mannanayun way ataguwan. [14] Ya ta sésém-ém agé hen hamhamàtaaw way manchawat
an Apudyus te sigurachutaaw way changréna hen chataaw chawatén no mètemfuruychi
hen anchi laychéna. [15] Ya gapo ta sigurachutaaw way chana changrén hen ifagataaw,
sigurachutaaw agé way idchatna hen anchi chawaténtaaw.

[16] No ilanyu hen fummasoran hen ifayu way hen halenonot hen yachiy fasorat faén
hen metap-arana, chawatényu koma an Apudyus ta pakawanéna ya taguwéna hen yachiy
fummasor. Ngém wacha hen fasor way hen halenonotna, etap-ar Apudyus hen anchi
fummasor, wat achì itugun an chàyu way manginchawat ah mapakawanana. [17] Amin
way laweng way ma-ammaanat fasor aminchi, ngém wacha hen fasor way mafalin
mepakawan ta achi metap-ar hen anchi fummasor. [18] Innilataaw way achi ammag cha
fumasofasor hen anchichay tatagu way tot-oway enanà Apudyus, te hen anchi siguchay
anàna, hahallimunana chicha ta achi mafalin way afaén Chumunyu chicha.

[19] Innilataaw way ah Apudyus hen nangen-awa an chitaaw. Waman hen amin anchichay
tapen hen tatagu hen antoy lota, cha etorayan Chumunyu chicha.

[20] Innilataaw agé way umma-ale hen anà Apudyus hen antoy lota yag empaka-awatna
agé an chitaaw hen anchi tot-oway Apudyus. Yag netetepon hen hamhamàtaaw hen anchi
tot-oway Apudyus te netetepon hen hamhamàtaaw hen anchi anàna way Jesu Cristu way
hiya paat hen anchi tot-oway Apudyus ya hiya yanggay hen karpowan hen mannanayun
way ataguwan.

[21] A-anào, ar-arwachanyu ta achiyu ammag cha apudyusun hen safali. *Haén ah Juan.*

Hen miyagwa way sorat
Juan

Ah aposel Juan way narakayay térén hen nangensorat an natto hen kawad-ana ad Efeso hen anchi tawén way 90 ménat. Ya magat hen anchichay cha ma-am-among ah ihay fabréy hen enawagana ah in-ina. Yag tinugutugunna chicha mepanggép hen senang tutudtuchu.

1 Haén ah Juan way ponò hen ommafurot, wat antoyan hen sorat-o an hea way in-ina
way penepenelen Apudyus ya hen annachay a-anàno way laylaychê agé. Ya faén yanggay
agé haén hen manlayad an chàyu, te uray hen amin way cha mangafurot hen katot-owaan,
laylaychén chàyu agé. 2 Te hen anchi katot-owaan way wacha an chitaaw ad uwan, wat
mawawà-achachi an chitaaw ah ing-inggana. 3 Hen chawat-o, wat ta totollongan chitaaw
an Amataaw way Apudyus yah anàna way Jesu Cristu, ya ta séség-angan chitaaw ya ta
papannohoncha agé hen hamhamàtaaw amin. Yag hen mangawatantaaw an cha nahha,
hen mamangchénantaaw hen katot-owaan ya hen chataaw man-ahelennaychan.

Mepanggép hen tot-owa ya hen layadyu

4 Amchan hen laylayad-o way nangila hen tapen hen a-anàno way cha mangafurot
hen tot-owa way yachi chillu hen inyurchin Amataaw way Apudyus. 5 Wat hiyachi, hen
anchi itugun-o an hea ad uwan, ta antaaw ammag man-ahelelennayad. Yag faén agé
kà-amma way orchin hen antoy chà ifaga, te yachi chillu hen anchi inyurchin Apudyus
an chitaaw nanepod hen anchi pés-éy ommafurotantaaw an hiya. 6 Ya hen mangempàil-
antaaw ah layadtaaw an Apudyusat hen mangafurotantaaw hen inyurchinna. Yag hen
anchi inyurchinna way chechengngartaaw chillu nanepod hen pés-éyna, wat masapor
man-ahelennayadtaaw.

7 Ad uwan, fummufùnagcha hen chuaray tatagu way i nanorsor hen antoy lota way an-
chag cha lokopon hen tapena, ya achicha agé afunan way ummale ah Jesu Cristu hen antoy
lota way namfalin ah tatagu. Wat hen kaman hichi way tatagu, anchag lommorokkop way
chicha hen kafusor Cristu. 8 Wat ar-arwachanyu ta payan hen kommakamméchanyu hen
afurot ya ta aranyu amiamin hen gunggunayu way ensasagganan Apudyus para an chàyu
ad uchu.

9 Heno way tagu way ammag mangempàfat hen intudtuchun Jesu Cristu yag enhoopna
hen safali, maid angkay ah Apudyus an hiya. Waman hen anchi mamangchén hen
intudtuchun Jesu Cristu, wawà-acha ah Amataaw way Apudyus an hiya, ya umat agé hen
anchi anàna way Jesu Cristu. 10 Wat hiyachi, no wachay umale an chàyu way sabsafali
hen chana itudtuchu, achiyu cha paghépén hiya, ya achiayu amin cha mì-ib-ifun an hiya.
11 Te heno way mangempaghép an hiya, cha angkay mètape hen anchi laweng way chana
ammaan.

12 Chuar koma hen ifagà an hea, ngém naligat no an esorat amin. Wat hen ekat-o,
umaliyà koma ahna way i mangila an chàyu ta ammay hen mantatagépfarantaaw way
mahaghaggang ta mamapnektaaw amin.

13 Hen antochay a-anà hen anchi sonodno way penepenelen Apudyus agé, cha chàyu
pakomostéén ahna. *Haén ah Juan.*

Hen miyagwa way sorat
Juan

Ah aposel Juan way narakayay térén hen nangensorat an natto hen kawad-ana ad Efeso hen anchi tawén way 90 ménat. Ya magat hen anchichay cha ma-am-among ah ihay fabréy hen enawagana ah in-ina. Yag tinugutugunna chicha mepanggép hen senang tutudtuchu.

1 Haén ah Juan way ponò hen ommafurot, wat antoyan hen sorat-o an hea way in-ina
way penepenelen Apudyus ya hen annachay a-anàno way laylaychê agé. Ya faén yanggay
agé haén hen manlayad an chàyu, te uray hen amin way cha mangafurot hen katot-owaan,
laylaychén chàyu agé. 2 Te hen anchi katot-owaan way wacha an chitaaw ad uwan, wat
mawawà-achachi an chitaaw ah ing-inggana. 3 Hen chawat-o, wat ta totollongan chitaaw
an Amataaw way Apudyus yah anàna way Jesu Cristu, ya ta séség-angan chitaaw ya ta
papannohoncha agé hen hamhamàtaaw amin. Yag hen mangawatantaaw an cha nahha,
hen mamangchénantaaw hen katot-owaan ya hen chataaw man-ahelennaychan.

Mepanggép hen tot-owa ya hen layadyu

4 Amchan hen laylayad-o way nangila hen tapen hen a-anàno way cha mangafurot
hen tot-owa way yachi chillu hen inyurchin Amataaw way Apudyus. 5 Wat hiyachi, hen
anchi itugun-o an hea ad uwan, ta antaaw ammag man-ahelelennayad. Yag faén agé
kà-amma way orchin hen antoy chà ifaga, te yachi chillu hen anchi inyurchin Apudyus
an chitaaw nanepod hen anchi pés-éy ommafurotantaaw an hiya. 6 Ya hen mangempàil-
antaaw ah layadtaaw an Apudyusat hen mangafurotantaaw hen inyurchinna. Yag hen
anchi inyurchinna way chechengngartaaw chillu nanepod hen pés-éyna, wat masapor
man-ahelennayadtaaw.

7 Ad uwan, fummufùnagcha hen chuaray tatagu way i nanorsor hen antoy lota way an-
chag cha lokopon hen tapena, ya achicha agé afunan way ummale ah Jesu Cristu hen antoy
lota way namfalin ah tatagu. Wat hen kaman hichi way tatagu, anchag lommorokkop way
chicha hen kafusor Cristu. 8 Wat ar-arwachanyu ta payan hen kommakamméchanyu hen
afurot ya ta aranyu amiamin hen gunggunayu way ensasagganan Apudyus para an chàyu
ad uchu.

9 Heno way tagu way ammag mangempàfat hen intudtuchun Jesu Cristu yag enhoopna
hen safali, maid angkay ah Apudyus an hiya. Waman hen anchi mamangchén hen
intudtuchun Jesu Cristu, wawà-acha ah Amataaw way Apudyus an hiya, ya umat agé hen
anchi anàna way Jesu Cristu. 10 Wat hiyachi, no wachay umale an chàyu way sabsafali
hen chana itudtuchu, achiyu cha paghépén hiya, ya achiayu amin cha mì-ib-ifun an hiya.
11 Te heno way mangempaghép an hiya, cha angkay mètape hen anchi laweng way chana
ammaan.

12 Chuar koma hen ifagà an hea, ngém naligat no an esorat amin. Wat hen ekat-o,
umaliyà koma ahna way i mangila an chàyu ta ammay hen mantatagépfarantaaw way
mahaghaggang ta mamapnektaaw amin.

13 Hen antochay a-anà hen anchi sonodno way penepenelen Apudyus agé, cha chàyu
pakomostéén ahna. *Haén ah Juan.*

Hen sorat
Juda

Ah Juda way sonod Jaime ya enawchin agé Jesu Cristu hen nangensorat an natto hen tawén way 70 ménat. Yag hen pontosna, ta elawagna hen egachay cha omafurot mepanggép hen senang tutudtuchu.

1 Haén ah Juda way enawchin Jaime way ihay chan sérfi an Jesu Cristu. Wat antoyan hen
sorat-o an chàyu amin ahna way penepelen Amay Apudyus ya laylaychéna agé, chàyu way
hahallimunan Jesu Cristu. 2 Wat hen chawat-o, ta séség-angan chitaaw amin an Apudyus,
ya ta papannohona agé hen hamhamàtaaw ya ta ma-awa-awatantaaw hen kapegsan hen
layadna an chitaaw.

Hen senang tutudtuchu
Rom. 16:17-19; 1 Tim. 1:3-11; 2 Tim. 3:1-9; 2 Ped. 2

3 Sosnod way laylaychê, hen anchi pés-éyna, ekat-owén manoratà koma an chàyu
way mangempacharan mepanggép hen anchi kahara-antaaw. Ngém yachiyat agé yag
enlasin-o way masapor peet manorata-at way manugun an chàyu, ta anyug tétérnén way
mamangchén hen anchi chataaw afuroton, te yachi paat hen imfafaggan Apudyus hen
tataguna way achi chillu mafalin ma-at-atob. 4 Wat tugun-oto an chàyu te maid peet
enlasinyu way annachayan hen ammag nan-asilib way niya-ahrang an chàyu way ammag
maid ustoh afurotcha an Apudyus. Te anchag cha epàfat hen ség-angna way anchag cha
ekatén uray no ammaancha hen lenoroko wat achicha chillu ano machusa te an anog
séség-angan Apudyus hen menangfasor ya laylaychéna chicha. Ya hen iha agé, anchag
achi mangiggéén ah Jesu Cristu way hiya yanggay hen ap-apotaaw way ma-afurot paat.
Hen chichachiy tatagu, nesosorat ad namenghan way machuchussacha chillu.

5 Wat tàén no chechengngaryu hen antochay chà paniyén way nekaman ad namenghan,
kasen-o chillu epacha-an an chàyu ah manhamham-antaaw. Te ilanyu ngén ah Apudyus,
wat tàén henara-ana amin hen anchichay ganà Israel hen lommayawancha ad Egipto,
anna chillug pinchit hen tapen anchichay henara-ana te anchag iggay afuroton hiya.
6 Ya kaman agé hen tapen anchichay anghel Apudyusat, gapo ta iggaycha patigén hen
fiyangcha ad uchu way anchag tenaynan, wat anchag nakawachan ah mannanayun way
kawad hen anchi ammag ngéngét way lugar ingganah umchah hen anchi aggaégyat way
ag-agaw way mauwisan hen amin. 7 Ya kaman agé hen anchichay tatagu ad Sodoma yad
Gomora ya hen anchichay tapenay nehag-én way fafabréy, te hen kenaraweng hen fasor
cha nadchi, wat kaman agéhchi hen kenaraweng hen fasor hen anchichay a-anghel. Te
ammag aggarémha hen enkamancha way maid iggaycha hòyongon way magénén tàén
hen kapachongcha way larae. Wat ammag ginhéb Apudyus chicha ah mansarmengantaaw
hen ekamanna way manusa hen menangfasor hen iggaw hen anchi mannanayun way
apoy.

8 Wat kaman agéhchi angkay hen cha ekaman hen annachay nan-asilib ahna way
nelarammong an chàyu, te chacha agé ammaan hen anchichay aggarémha way térén
way henelapcha ano. Yag maid paat agé iyafiincha ah ap-apo. Ya chacha agé ustan hen
anchichay kachachayaw way anghel Apudyus. 9 Ancha ammag natorod, te pakay uray
hen anchi ap-apon paat hen anghel way ah Miguelat maid met paat inustana. Te hen
anchi nèsongelana an Chumunyu mepanggép no heno hen mangara hen achar Moses,
wat iggayna ilurud way mangensongfat ah laweng an Chumunyu te anna yanggay ammag
ekatén, "Egad ah Apudyus way mangingar an hea." 10 Waman cha nahhay tatagu, anchag
nat-énay térén te anchag an cha ustan hen uray heno way achicha ma-awatan. Yag ancha
agég kaman aho way uray heno paat way laychén hen acharchéén enammaanchaat. Yag
yachiyat agé hen cha mangammah metap-arancha.

11 Anchag ka-as-ase way tatagu way ammag aggaégyat hen machusaancha, te ancha peet
ammag cha torachén hen kenaraweng Cain ad namenghan. Ya gapo agé hen gamgamcha

ah pelakat, chacha agé ilurud way mangamma hen kaman hen enammaan Balaam ad namenghan. Ya ancha agég cha guréén ah Apudyus way kaman agé hen enkaman Core ad namenghan, wat sigurachu way machusacha agé way kaman hen nachusaan Core.
[12] Cha nahhay tatagu, ammag maid paat iyafiincha an chàyu ya uray ah Apudyus. Te no mìyamongcha an chàyu way mèan hen anchi Manmanma-an, anchag cha ammaan hen ka-ahoyanyu, te maid kasen hamham-éncha no faén yanggay hen laylaychén hen acharcha. Wat poros chi kesérfiyancha, te anchag kaman hen anchi funat way an lawag cha etat-ayap hen yawyaw way maid epêchagnah uchan. Ya kamancha agé hen anchichay fayyén way away way achi mamunga, ya ancha agég kaman hen nanattéy way away way nahohònot. [13] Ya ancha agég kaman hen anchichay aggaégyat way challuyun hen fayfay, te hen anchichay afifiin way chacha ammaan, kaman hen anchi chan agub way cha henhenén hen challuyun ah tarantag. Ya kamancha agé hen anchi nattafaw way taraw way nèfat hen chana ayan. Wat ensasagganan Apudyus hen anchi ngéngét way lugar way para an chicha ah kachusaancha ah ing-inggana.
[14] Uray ah Enoc ad namenghan way ma-aném hen ganà Adamat, imfafaggana hen kachusaan hen kaman an cha nahhay tatagu, ekatnéén,
"Ilanyu te umale ah Apudyus way mangentàtaen hen kalifulifu hen anchichay anammay way anghelna [15] way ina uwisén hen egachay katagutagu hen antoy lota, wat chuséénа amin hen anchichay tatagu way cha nangamma ah laweng ya cha nangale ah laweng ya aminay paket way ale mepanggép an Apudyus."
[16] Hen cha nahhay tatagu agé, maid achicha chumsekén ya chacha agé ihlig ah tapena. Ya ancha agég cha torachén hen heno way laychén hen acharcha paat. Anchag chan paspasekat, ya chachaat agé ay-ayuwén hen tapena ah mangar-ancha hen heno way laychéncha.
[17] Wat hiyachi, sosnod, achiyu cha ar-aliw-an hen imfagan hen anchichay aposel Jesu Cristu way Apotaaw way ekatchéén, [18] "No tég-angay hen anongoh hen ag-agaw wat fùnagcha hen anchichay ammag pèséénséna way tatagu way maid kasen man-anchar ah hamhamàcha no faén yanggay hen anchi laweng way laylaychén hen acharcha." [19] Cha nadchiy tatagu hen cha mangamma hen chan sosongelan hen tapena ah maid mantetempoyugancha, ya hen antoy lota yanggay hen péppég hen hamhamàcha te maid Espiritun Apudyus an chicha.
[20] Ngém chitaaw way sosnod, hen ekamantaaw koma, antaaw ammag epapate way mangempapegsa hen afurotaaw. Ya eparufustaaw hen manorongan hen Espiritun Apudyus an chitaaw hen chataaw manluwaruwan. [21] Ya antaaw agég manchichinlan hen layad Apudyus an chitaaw hen antoy mamannéchantaaw hen mangidchatan Apotaaw way Jesu Cristu an chitaaw hen anchi mannanayun way ataguwan way yachi hen kafud-asan hen ség-angna an chitaaw.
[22] Ah ség-angtaaw, antaaw ammag eharoharochàchà way manudtuchu hen anchichay chan chuwachuwa hen afurotna. [23] Ya hen tapena, antaaw an tudtuchuwan chicha ah omafurotancha way kamantaaw lenapchù chicha hen chacha metongowan. Ya hen tapena, antaaw an tudtuchuwan chicha ah ka-asetaaw, ngém man-unigartaaw gapo hen anchichay aggarémha way fasorcha ah achitaaw paat melak-aman.
[24] Antaaw ammag manyaman an Apudyus te wacha tot-owa hen kafaelana way manahal-limun an chitaaw ta achitaaw fumasor, ya wacha agé hen kafaelana way mangemparang an chitaaw hen anchi kachachayaw way sangwanana way maid poros fasfasortaaw an hiya ya maid agé kepaniyan hen layadtaaw. [25] Maid kasen ah kaman an Apudyus way hiya yanggay hen tot-oway Apudyus, wat antaaw ammag chachayyawén yanggay hiya way hen nakaharà an chitaaw gapon enammaan Apotaaw way Jesu Cristu. Te hiya agé hen kachachayyawan way Are ya kangatowan hen aminay mannakafael. Ya hiya hen ap-apon hen egad way nanepod hen lugrugina ingganad uwan ya ah ing-inggana chillu way maid péppégna. *Haén ah Juda.*

Hen nepaka-ammu an Juanway mekaman ah tapen chi ag-agaw

Narakayay térén ah aposel Juan hen nangensoratana an natto way wacha agé hen ensoratna way toroy a-anattè way sorat ya anat agé hen anchi Ammayay Chamag mepanggép an Jesu Cristu. Yag hen nangensoratana an natto wat hen anchi tawén way 95 ménat hen kawad-ana ad Patmos way neparyawana gapon afurotna. Angkay ad Patmos, wacha hen empahelap Apudyus an hiya ah kaman in-inép way yachin ensoratna. Wat kaman pani aminchi ah mangammuwantaaw hen mepasamak ah pegwana ya ah manot-owaantaaw way chuséén Apudyus way chuséén hen laweng.

1 Hen yatoy nesorat, yato hen narpon Apudyus way empaka-ammun Jesu Cristu an Juan
ta mafalin ma-awatan amin hen anchichay chan sérfi an hiya hen ma-ammaan ah tapen
chi ag-agaw, te amin chato wat achi mahen-awniyan yag nepasamakat. Yag ah nempaka-
ammuwan Jesu Cristu an cha natto, wat anna an hennag an Juan way chan sérfi an hiya
hen anghelna. 2 Yag ah Juan, henaphapetna amin hen innilana ya chengngarna. Wat hen
yatoy nesorat hen nanaphapetana hen imfagan Apudyus way tenàchégan agé Jesu Cristu.
3 Wat laylayad hen anchi tagu way mamasa hen yatoy nesorat yag ancha agég laylayad no
papannaagéncha ya afurotoncha paat hen chana ifaga, te achi mafayag wat umchah amin
chatoy paspasamak.

Hen nanoratan Juan hen anchichay cha omafurot hen pituy fabréy

4-5 Haén way Juan, hiyaton esorat-o an chàyu way cha omafurot way cha ma-am-among
hen annachay pituy fabréy hen provinsiyan hen Asia.

Ah Apudyus, ammag nawawà-acha hen laprapon chi egad ya é-éttégna ad uwan, ya
ammag mawawà-acha chillu ah ing-inggana. Ya hen anchi Espirituna way pituy karase
hen chana man-ancharan, ini-inggaw hen sangwanan Apudyus way chan toray. Ya ah
Jesu Cristu, an chillug natatallek way nangempàila hen aminay wacha an Apudyus yag
na-awagan agé ah pés-éy chi anà, te hiya hen anchi nangempango hen man-uchiyan hen
natéy, ya hiya agé hen aren hen egachay toray hen antoy lota.

Wat ta totollongan chitaaw amin an chicha ya ta totornosoncha agé hen hamhamàtaaw
amin.

Ah Jesu Cristu agé, ammag pararo hen layadna an chitaaw, wat natéy way nifùfù hen
charana ah nanginlufusana an chitaaw way kaman imfafarud hen fasor. 6 Yag entapena agé
chitaaw hen mantorayana, ya namfalinéna agé chitaaw ah pachi way mansérfi an Amana
way Apudyus. Wat antaaw yanggay ammag chachayyawén ah Jesu Cristuwanchi way hiya
hen mannakafael way mantoray ah ing-inggana.

7 I-illanyu te kasen agé umale ah Jesu Cristu way manggagaw-én hen funat. Yag maid
tagu ah achi mangila an hiya hen hiyachi, te uray hen anchichay nanodyok paat an
hiya hen namchitanchaat ilancha agé. Yag hen aminay tatagu ah karotarotaat anchag
mampapayagpag amin ah égyatcha hen umaliyana te yachin machusaancha. Wat ma-
ammaanchi way ma-ammaan.

8 Wat ah Apudyus way nawawà-acha chillu hen péspés-éyna ya é-éttégna ad uwan way
ammag mawawà-acha agéh ing-inggana way hiya yanggay hen anchi mannakafael way
Apudyus, ekatnéén, "Haén hen lugrugin hen egad ya haén agé hen péppég hen egad."

Hen nampàil-an Jesu Cristu an Juan

9 Haénay Juan way sonodyu, ifà paat chàyu hen chataaw manganohan hen chataaw ma-
ligatan gapon chataaw omafurotan an Jesu Cristu, ya ifà agé chàyu hen metatapyantaaw
hen mantorayan Apudyus. Wat haén way sonodyu, anà ammag neporwak hen antoy lota
way nanggagawa hen fayfay way ekatchéén Patmos, gapon chà manginwarawagan hen
alen Apudyus ya hen anchi katot-owaan way empaka-ammun Jesus. 10 Yag angkay hen-
argawan way ag-agaw hen Chuminggu, anà ammag pinchén hen Espiritun Apudyus, yag
wachan chengngar-o way chakaray ale way kaman alen chi tangguyub way nemamamang

hen nanchuchùgà. [11] Yag hen imfagana an haén, ekatnéén, "Esoratno amin hen mepàila
ya mepagngar an hea, ta epééynochi hen anchichay cha omafurot way cha ma-am-among
hen anchichay pituy fabréy way ad Efeso yad Esmirna, ad Pergamo, ad Tiatira, ad Sardis,
ad Filadelfia, ya ad Laodicea."
[12] Angkay hiyachi way namfiliwità way mangila koma hen anchi cha managépfar an
haén, yag innila-at agé hen pituy cha mepatpatngan hen helaw way pahig faletò. [13] Yag
wacha hen ihay nanggagaw-éncha way kaman tatagu way cha magayagay hen lumfongna
ya nasesentoronan hen paragpagna ah faletò. [14] Ya hen fuùna agé, ammag pokkawan way
kaman kapes. Yag hen matana, ammag tachém way kaman agé hen anchi cha gumilab way
apoy. [15] Ya hen he-ena agé, ammag chan seselap way kaman hen anat nabhar way na-ad-
a-ad-ad way gamfang. Yag kaman agé hen alenaat, ammag kaman ésar chi cha mangab-
afarug way chanum. [16] Ya hen awanna agé, iné-égnanana hen pituy taraw. Ya hen anchi
tapàna, fummufùnag hen tachém way fangid way namfinalin chi ngarabna. Ya hen anchi
féharna agé, ammag cha humili way kaman hilin chi init hen kapegsana.
[17] Angkay hen nangil-à an hiya, anà ammag narangad hen sangwanana way kamanà
natéy ah égyat-o. Yag annag tenchéat agé haén way mangaliyén, "Achia cha émégyat te
haén hen anchi lugrugin chi egad, ya haén agé hen anchi péppég chi egad. [18] Ya haén agé
hen anchi ammag matattagu ah ing-inggana way tàén natéyà ad namenghan, nataguwà
chillu way anà ammag mawawà-achah ing-inggana way maid péppégna. Yag haén agé hen
anchi mamangchén hen atéyan hen katagutagu ya haén agé hen mangimfaga no heno
hen ayancha no matéycha. [19] Wat ayé, ta esoratno hen aminay mepàila an hea way hen
tapena, mepasamak ad uwan, ya hen tapena, egad ah pegwana ya anchaat mepasamak.
[20] Yag mepanggép hen antochay i-illam way pituy taraw way iné-égnanan hen awan-o ya
anat agé hen antochay pituy faletò way cha mepatpatngan hen helaw, epaka-ammù an
hea hen laychénchay aryén way maid nangam-ammu. Te hen anchichay pituy tarawat,
chichachi hen miyaligan hen anchichay pituy ap-apo way kaman anghel way mangi-ila
hen anchichay cha ma-am-among hen anchichay pituy fabréy. Ya hen anchichay pituy
cha mepatpatngan hen helaw agéat, chichachi hen miyaligan hen anchichay tatagu way
cha omafurot hen anchichay pituy fabréy."

2

Hen mitugun hen anchichay iyEfeso way ammag kommapsot hen layadcha an Apudyus ya hen ifacha

[1] Yachi yag annaat agé etoroy way mangimfaga hen esorat-o hen anchi kaman anghel
way mangi-ila hen anchichay cha omafurot ad Efeso, ekatnéén,
"Yato hen ifagà an chàyu ahnad Efeso way haén ah Jesu Cristu way nanangchén hen
anchi pituy taraw ah awan-o, ya haén agé hen anchi nanggagawa hen anchi pituy cha
mepatpatngan hen helaw way faletò. Wat hiyato hen ifagà an chàyu. [2] Innilà hen aminay
a-ammayu ya hen cha mepasamak an chàyu way chayu met anohan hen aminay chayu
harémén. Ya innilà agé way achiyu laychén hen anchichay lawengay tatagu, ya chayu
agé paneknekan hen kenatot-owan hen anchichay ammag mangaliyén aposelcha ngém
faénchaat. [3] Wat an-ayu tot-owag na-anoh ya napaligatan gapon afurotyu an haén way
anyu chillug achi iyang-anggayan. [4] Ammay met amin chaha, ngém wacha chillu hen
lawengê an chàyu, te ammag an kommapsot hen chayu manlaychan an haén ya umat agé
hen ifayu way achi kaman hen anchi pés-éyna way ammag napegsa hen layadyu. [5] Wat
hiyachi, hamham-ényu koma hen anchi layadyu hen péspés-éyna ta mamfafawiayu yag
finalehwatyu chillu hen anchi pés-éy enkamanyu. Te no achiayu, wat anà angkay ammag
umale yag kena-an-o hen anchi helaw way wachan chàyu way an-og tepowén chàyu way
cha omafurot ahna. [6] Ngém wacha agé uwa hen ihay ammayê an chàyu, te anyug achi agé
laychén hen a-amman hen anchichay Nicolaita way achì agé laychén."
[7] "Wat yaha, naingaan-ayu met, wat changrényu koma hen cha ifagan hen Espiritun
Apudyus, chàyu amin way cha omafurot ah kafabréfabréy."

"Yag hen anchichay tatagu way manga-afà hen lawengat idchat-o hen karébféngancha way mèan hen fungan hen anchi away way wacha ad uchu hen iggaw Apudyus way yachi agé hen mangchat hen mannanayun way ataguwan."

Hen mitugun hen anchichay iyEsmirna way cha mapàpàgang

8 Angkay narpaschi yag imfagana agé hen esorat-o hen anchi kaman anghel way mangi-ila hen anchichay cha omafurot ad Esmirna, ekatnéén,

"Yato hen ifagà an chàyu ahnad Esmirna way haén hen anchi lugrugin hen egad ya hen péppég agé hen egad, ya haén agé hen anchi natéy yag nan-uchi. 9 Innilà amin hen chayu mapàpàgangan ya hen kenapubliyu. Ngém ah katot-owana, an-ayu angkay ammag fafanaknang ad uchu gapon afurotyu an haén. Yag innilà agé hen cha ekamkaman hen annachay cha mangsomangsot an chàyu way cha mangaliyén tatagun Apudyus chicha gapon kenaJudiocha, ngém faénat agé te chicha hen tatagun Chumunyu. 10 Wat hen ifagà an chàyu, achiayu cha émég-égyat hen anchichay ligat way tég-angay mepachah an chàyu, te annayan tot-owa ah Chumunyu way mamachas way manga-an hen afurotyu way magénén ammaana hen mifaruchanyu way tapena. Ngém an yanggay hemporo way ag-agaw hen mapap-aligatanyu yag anggay. Wat anyu yanggay ammag kakamchén chillu hen afurotyu, tàén no yachin iyatéyyu, wat gunggunaà chàyu ah pegwana ah kaman korona way yachi hen mannanayun way ataguwan."

11 "Wat yaha, naingaan-ayu met, wat changrényu koma hen antoy cha ifagan hen Espiritun Apudyus, chàyu amin way cha omafurot ah kafabréfabréy."

"Yag hen anchi tagu way manga-afà hen lawengat achi metape hen anchi kachusaan way ma-awagan ah pegwan chi atéyan."

Hen mitugun hen anchichay ePergamo way anchag a-abfunan hen anchi achi koma ma-afunan

12 Angkay narpas agéchi yag imfagana hen esorat-o agé hen anchi kaman anghel way mangi-ila hen anchichay cha omafurot ad Pergamo. Hen imfagana, ekatnéén,

"Yato hen ifagà an chàyu ahnad Pergamo way haén ah Jesu Cristu way nangimfangid hen anchi tachémay fangid way namfinalin hen ngarabna. 13 Innilà hen annay iggawyu way ammag kaman paat fabréy Chumunyu te hiya hen chan toray ahna. Ngém ammay te anyu chillug epapate hen afurotyu an haén way iggayyu paat iyang-anggayanchi, uray hen anchi namchitan hen kailiyanyu hen anchi ifayu way Antipas way ihay natatallek way cha nempaka-ammu mepanggép an haén. 14 Manowat te ammay amin chachi, ngém wachacha chillu hen tapen hen lawengê an chàyu way hen iha, annachayan hen tapenay ifayu way cha manorad hen intudtuchun Balaam ad namenghan way hiya, intugunna an Balak hen ekamanna way mangawis hen anchichay ganà Israel ah fumasorancha. Te intudtuchuna hen mangissaancha hen anchi nichaton hen faén tot-oway Apudyus, ya hen cha mangammaan hen lenarae ya finufae hen lenoroko. 15 Ya kaman agéchi hen wachan chàyu, te wachacha peet hen tapeyu agé way cha manorad hen intudtuchun hen anchichay Nicolaita. 16 Wat etagayyu koma cha nadchi, te no achiyu, anà angkay ammag umale yag ginufat-o cha nadchiy tatagu way usarê hen antoy fangid way fummufùnag ah tapào."

17 "Wat yaha, naingaan-ayu met, wat changrényu koma hen antoy cha ifagan hen Espiritun Apudyus, chàyu amin way cha omafurot ah kafabréfabréy."

"Yag hen anchi tagu way manga-afà hen lawengat, wachan idchat-o an hiya way entatarò way ma-an way ekatchéén manna. Ya idchat-o agé hen ihay pokkawan way fato way nasosollatan ah faru way ngachan way maid kasen nangammu an nadchi no faén yanggay hen anchi midchatana."

Hen mitugun hen anchichay eTiatara way anchag cha parufusun hen anchi achi meparufus

18 Angkay hiyachi way narpas agéchi yag imfagana agé hen esorat-o hen anchi kaman anghel way mangi-ila hen anchichay cha omafurot ad Tiatira. Hen imfagana, ekatnéén,

"Yato hen ifagà an chàyu ahnad Tiatira way haén hen anà Apudyus way ammag tachém chi matana way kaman cha gumilab way apoy, ya ammag chan seselap hen he-ena way

kaman na-ad-a-ad-ad way gamfang. [19] Innilà amin hen a-ammayu ya hen kenapegsan
hen layadyu ya hen kenatalekyu. Ya innilà agé way chayu tot-owa epapate way mansérfi
an haén ya chayu agé anohan hen uray heno way ligat. Yag innilà agé way chùchùar
hen chayu ammaan way ammay ad uwan no hen pés-éyna. [20] Ngém wacha chillu hen
lawengê an chàyu, te anyug cha parufusun hen mantudtuchuwan hen annay fufaeyanna
way kaman an Jezebel way annag emparang hen acharna ah profeta ano, yag chanaat
agé lokopon hen anchichay chan sérfi an haén ah fumasorancha. Te chana itudtuchu
hen mangamaan hen lenarae ya finufae hen lenoroko, ya anat agé hen mangissaan hen
nichaton hen faén tot-oway Apudyus. [21] An-og hehennéd hen mamfafawiyana, ngém
annag a-adchiyén te achina laychén way mangentagay hen anchi aggarémha way chana
ammaan. [22] Wat hen ekaman-o, an-og ammaan hen pararo way mansaketana ah achina
makafangonan, yag kaman agéhchi hen mekaman hen anchichay nèloko an hiya. Wat
ammag pararo hen mamaligatà an chicha amin no achicha ifafawi way mangentagay hen
anchichay laweng way chacha ammaan. [23] Yag an-o agég pédtén amin hen anchichay cha
somorot an hiya ta wachay mangil-an hen aminay cha omafurot ah kafabréfabréy way
haén, innilà hen egachay netataro way hamhamà hen tatagu ya hen gagtàcha. Yag idchat-
o agé hen assong hen a-amman hen aminay tatagu way ammay no ammay ya laweng no
laweng."

[24] "Ngém chàyu way tapena ahnad Tiatira way iggay somorot hen intudtuchun hen hiy-
achiy fufae yag iggayyu agé acharén hen anchichay naunig way intudtuchun Chumunyu,
wat maid kasen ifagà an chàyu ah kahéphépan hen ligatyu. [25] Te hen ifagà yanggay an
chàyuwat, anyug mannunuuchun hen afurotyu inggana hen umaliyà."

[26-28] "Te hen anchichay tatagu way manga-afà hen laweng way ancha yanggay ammag
epapate way mangamma hen laychê ingganah matéyancha, wat idchat-o an chicha hen
anchi taraw way fatakagan ya anat agé hen fiyangcha way mantoray hen karotarota
way kaman hen nangidchatan Ama hen fiyang-o agé way mantoray. Yag mantorayê
agé chicha way ammag estrekto hen ekamancha way maid maka-afà an chicha yag amin
hen anchichay achi manguyaat, machusacha way anchag kaman fanga way mapagoh yag
nabnabtà."

[29] "Wat yaha, naingaan-ayu met, wat changrényu koma hen antochay cha ifagan hen
Espiritun Apudyus, chàyu amin way cha omafurot ah kafabréfabréy."

3

Hen mitugun hen anchichay eSardis way ammag korang hen afurotcha

[1] Angkay narpaschi yag imfagana agé hen esorat-o hen anchi kaman anghel way mangi-
ila hen anchichay cha omafurot ad Sardis, ekatnéén,

"Yato hen ifagà an chàyu ahnad Sardis way haén ah Jesu Cristu way nelarammongan
hen Espiritun Apudyus way pituy karase hen chana man-ancharan. Ya haén agé hen
anchi nanangchén hen anchi pituy taraw. Wat innilà amin hen a-ammayu, ya innilà
agé way nanhemamag way mètaguayu ano an Apudyus. Ngém ah katot-owana, an-ayug
kaman nanattéy an hiya te ah tapàyu yanggay hen iggaw hen afurotyu. [2] Yag kaman-ayu
agé nanasséy wat fumangon-ayu ta iyam-ammayu hen annay aket way afurotyu ta achi
paat maonghor. Te hen inchahà an chàyu, wat ammag cha-an mènong an Apudyus hen
annay chayu am-ammaan. [3] Wat hamham-ényu hen anchichay nitutudtuchu an chàyu
way chengngaryu hen pés-éyna, ta yachin afurotonyu yag imfafawiyu hen annay chayu
ekamkaman. Te no achiyu falewan chachi, anà angkay ammag umale way manusa an
chàyu way achiyu mapòpootan yag umma-aliya-at way kaman hen umaliyan hen ihay
cha mangakaw. [4] Ngém wachacha chillu hen tapena an chàyu ahnad Sardis way cha-an
netape hen fummasoran hen kachùran, wat kaman cha-ancha lagtan hen lumfongcha.
Wat chichachi hen marumfongan ah pokkawan ya metnodcha agé an haén te wachan
karébféngancha gapon kenauston hen afurotcha."

5 "Ya aminay tatagu way manga-afà hen laweng, wat kaman agéhchi hen marumfongan-
cha ah pokkawan. Ya achì agé kàka-anén hen ngachancha hen anchi libnu way nelelestaan
hen ngangachan hen anchichay aminay mètagu an Apudyus ah ing-inggana, te an-owat
an ifaga hen sangwanan Ama ya hen anchichay a-anghelna way chicha hen tatagù paat."
6 "Wat yaha, naingaan-ayu met, wat changrényu koma hen antochay cha ifagan hen
Espiritun Apudyus, chàyu amin way cha omafurot ah kafabréfabréy."

Hen mitugun hen anchichay iFiladelfia way tàén aketcha, ammaancha chillu hen chakar

7 Angkay narpas agéchi yag imfagana hen esorat-o agé hen anchi kaman anghel way
mangi-ila hen anchichay cha omafurot ad Filadelfia, ekatnéén,
"Yato hen ifagà an chàyu ahnad Filadelfia way haén ah Jesus way na-apudyusan ya
katot-owaan. Ya haén agé hen anchi mamangchén hen torfek hen mantorayan Apudyus
ad uchu way niyalig ah faréy David. Wat no haén hen mam-at, maid makànéb. Yag no
haén agé hen mangnéb, wat maid agé makab-at. 8 Wat innilà hen aminay a-ammayu, yag
innilà agé way an yanggay agég aket hen kafaelanyu. Ngém anyu chillug epapate way
nangamma hen imfagà way maid nanginyang-anggayanyu an haén. Wat kaman paat an-
og finùtan hen hawang an chàyu way maid makànéb ta ah kawayaanyu way mangamma
hen laychê."
9 "Wat ilanyu hen ekaman-o hen annachay nangéttém way tatagu way ammag man-
galiyén tatagun Apudyus chicha gapon kenaJudiocha, ngém faénat agé te ammag tatagun
Chumunyu chicha. Wat wachan ammaà an chicha ah mampalentomangancha hen
henagongyu ah manayawancha an chàyu, yag yachi hen mangenlasinancha way laylaychê
chàyu way tatagù. 10 Yag gapo ta ena-abfurotyu hen imfagà yag enan-anohanyu hen ligat
way nepachah an chàyu, wat hahalla-à chàyu hen anchi amchanay ligat way mepachah
hen aminay tatagu hen antoy lota ah kail-an hen kenatatagun hen aminay tatagu. 11 Tég-
angay tot-owa hen mamfangchà, wat anyug mannunuuchun paat hen annay afurotyu an
haén ta maid makapréh hen anchi gunggunayu way mannanayun way ataguwanyu an
Apudyus."
12 "Yag hen anchichay tatagu way manga-afà hen laweng, wat ammaà chicha ah kaman
to-od hen anchi Templon Apudyus way achicha taytaynan ah ing-inggana. Yag esorat-
o agé an chicha hen ngachan Apudyus ya hen ngachan hen anchi fabréyna way yachin
anchi faru way Jerusalem way mepaghad way marpon Apudyus ad uchu. Ya esorat-o agé
an chicha hen anchi faru way ngachan-o."
13 "Wat yaha, naingaan-ayu met, wat changrényu koma hen antochay cha ifagan hen
Espiritun Apudyus, chàyu amin way cha omafurot ah kafabréfabréy."

Hen mitugun hen anchichay eLaodicea way ammag achin anchar hen afurotcha

14 Angkay narpas agéchi yag imfagana hen esorat-o agé hen anchi kaman anghel way
mangi-ila hen anchichay cha omafurot ad Laodicea, ekatnéén,
"Yato hen ifagà an chàyu ahnad Laodicea way haén ah Jesus way nangadnan ah Tot-owa
ya Natatallek, te haén hen nangempaka-ammu hen amin way mepanggép an Apudyus.
Ya haén agé hen narpowan hen angamin way enammaan Apudyus. 15 Wat innilà hen
aminay a-ammayu way ammag maid paat maetorong hen afurotyu te kaman-ayu chan
finfinafang ah atong ya ténéng. Ngém hen laychê paat, ta gìnéê koma hen kena-atongyu
ono hen kenaténéngyu. 16 Ngém gapo ta an-ayug chan finafang ah atong ya ténéng, kaman
an-ayug aggautlà an haén wat an-og etoppa chàyu. 17 Te ilanyu ngén, anyug cha ekatén
maid mankoranganyu te wacha amin hen masaporyu, ya ah hamhamàyu, an-ayu amin
ammag faknang. Ngém maid peet innilayu way ah katot-owanaat chàyu hen ammag
kapupubliyan ya kaséség-angan te kaman-ayu yanggay namfafallad ya nabfurag. 18 Wat
hen itugun-on chàyu, lomaoayu koma an haén hen anchi tenten paat way faletò way
hiyachi hen ustoy afurot, ta yachi hen kaman tot-oway fumaknanganyu. Ya lomaoayu an
haén agé hen anchi pokkawanay lumfong ah karumfonganyu ta maka-an hen kafiinanyu
way nafafarchan. Yag umara-ayu an haén agé hen agah ah ka-agahan hen annay finuragyu

ta makaila-ayu. [19] Aminay tatagu way laylaychê, wat amhiwê ya hapratà chicha ah
madisiplinaancha. Wat papannaagényu paat hen antoy itugun-o ta ifafawiyu hen annay
chayu am-ammaan. [20] Changrényu ngén, te antoyanà way kaman tommatàchég way chan
togtotogtog hen hawang hen hamhamàyu. Yag heno way tagu way mangngar an haén
yag finùtana hen hamhamàna way mangempaghép an haén, wat hénggépà tot-owa ta mì-
i-iggawà an hiya, ya hiya, mì-i-iggaw agén haén."

[21] "Yag amin hen anchichay manga-afà hen laweng wat patùchuwê chicha way mìchapat
an haén way mantoray way kaman agé hen enkaman Amay Apudyus an haén gapon
nanga-abfa-à an Chumunyu."

[22] "Wat yaha, naingaan-ayu met, wat changrényu koma hen antochay cha ifagan hen
Espiritun Apudyus, chàyu amin way cha omafurot ah kafabréfabréy."

Chichachi hen empasorat Jesu Cristu an haén.

4

Hen machayawan hen anchi tummutùchu way chan toray ad uchu

[1] Angkay narpas amin chachi way nantangachà ad uchu yag innila-at agé hen ihay
hawang way nafufùtan. Yag kasen-o agé chengngar hen alen hen anchi pés-éy nanagépfar
an haén way ammag kaman tangguyub hen alena. Yag hen imfagana, ekatnéén,
"Umaleahto ta epàilà an hea hen masapor mepasamak ah tapen chi ag-agaw." [2] Yag hen
hiyachi, pinchénà hen Espiritun Apudyus yag wachaa-at ad uchu. Yag angkay ahchi,
innila-at agé hen ihay tùchu way tùchun chi Are yag wacha agé hen tummutùchu. [3] Yag
hen itchuran hen anchi tummutùchu, ammag chan moseleng way kaman hen moseleng
hen anchi nan-anginay fato way haspe ya karnelia. Ya wacha agé hen nanliwéh hen
anchi tummutùchuwana way chan laranhi way telag way kaman hen laranhin hen anchi
fusel way fato way esmeralda. [4] Yag wachacha agé hen kasen chuwanporo ya opatay
tùchu way nampaliwéh hen hiyachiy tùchu way chichachi hen tummutùchuwan hen
anchichay chuwanporo ya opatay mangemponponò. Yag chicha, narurumfongancha
ah pokkawan ya nahohòrongancha ah korona way faletò. [5] Yag wacha hen cha marpo
hen anchi tummutùchuwan paat hen Are way ammag cha mangolekoleyapyap ya chan
uswar ya wacha agé hen cha magagsegagse-et way echor. Ya hen henagongna agé,
wachacha hen pituy cha gumilab way kaman penatod way chichachi hen anchichay pituy
karasen hen man-ancharan hen Espiritun Apudyus. [6] Ya hen sangwanan agé hen anchi
tummutùchuwana, wacha hen anchi chan kolenawnaw way fayfay way ammag tolleng
way ammag kaman yanggay sarmeng.

Yag wachacha agé hen nampaliwéh hen anchi tummutùchuwan Are way opatay
parsowa way ammag pahig mata hen échégcha ya umat agé hen henagongcha. [7] Hen
anchi iha, ammag kaman layun hen itchurana, ya hen anchi miyagwaat kaman agé faka.
Yag hen anchi miyatlo, kaman tatagu hen féharna, yag hen anchi miyapat wat ammag
kaman agé hen anchi angaw way cha tomayap. [8] Yag amin hen anchichay opatat hen-én-
ém hen payàcha way an agég nanlènop ah mata, ya umat agé hen acharcha. Ya ammag
enag-agaw ya nelafi way anchag chan kantakanta way ammag maid somarsarchengan hen
kankantacha way mangaliyén,

"Maid mepaniyan hen kaenammay hen anchi mannakafael way Apotaaw way Apudyus
te hiya hen ka-a-ammayan. Ya hiya, looh nawawà-acha hen laprapon chi egad
ya é-éttégna ad uwan, ya ammag mawawà-acha chilluh ing-inggana way maid
péppégna."

[9] Yag hen anchichay opatay parsowa, chacha agé ekantakanta hen kaenammay hen
anchi tummutùchu way Are way chacha chayachayawén ya chachan yamayamanan
way hiya hen anchi natattagu ah ing-inggana. Yag no mankankantacha hen anchi
opatay parsowéén [10] anchag mampalentomang agé hen anchichay chuwanporo ya opatay
mangemponponò hen sangwanan hen anchi tummutùchu way manayaw an hiya way
natattagu ah ing-inggana way maid péppégna. Yag anchaat agé ka-anén hen anchi

koronacha way mangimfalletang hen sangwanana, yag chacha ekantakanta way mangaliyén,

11 "Heay Apudyus way Aponi, karébféngam way machayaw gapon kaenammayno ya hen mannakafalinno, te hea hen nangamma hen angamin. Yag gapo yanggay ah layadno wat narmu hen egachay wacha way hea hen narpowan hen kenawachacha."

5

Hen anchi naroro-ot way papel ya hen anchi Karnero way nangenlébféng way mamasa

1 Angkay hiyachi yag wacha agé hen innilà way naroro-ot way papel way iné-égnanan hen awan hen anchi tummutùchuwanchi. Yag hen anchi papelanchi, nasoratan hen namfinalin way ammag nangappituy nep-at ah achina kafùtan. 2 Yag wacha agé hen innilà way ammag orhe way anghel way chinakarna way mangaliyén, "Henokay an chàyu hen wachay karébféngana way mam-at hen antoy sorat yag enokradna way mamasa." 3 Ngém ammag maid nachahan ah wachan karébféngana way mangokrad hen anchi naroro-ot way papel. Te maid paat poros makafael hen amin anchichay ininggaw ad uchu ya hen antoy lota ya umat agé hen anchichay natéy way wacha ah kawad-ancha. 4 Wat anà ammag namnga way nankela gapo ta maid nachahan ah wachay karébféngana way mangokrad hen anchi sorat way mamasa. 5 Ngém yachi yag nan-ale hen iha hen anchichay mangemponponò way mangaliyén, "Etagayno way mankela te anchiyan kayyà hen anchi na-awagan ah Layun way hiya hen anchi nangato paat way ganà David way ganà agé Juda. Yag ena-afàna ah Chumunyu wat hiya hen makafael way mam-at hen anchi sorat way nangappituy nep-at, wat okrachéna yag finasana."

6 Yachi yag wachaat agé hen innilà way Karnero way tommatàchég hen iggaw hen anchi tùchun Are way liniliub hen anchichay opatay parsowa ya hen anchichay mangemponponò. Yag hen anchi Karnero, mamàila hen filat hen nepapchitana. Ya wacha hen pituy hàgudna ya hen pitu agéy matana way chichachi hen miyaligan hen anchichay pituy chan ancharan hen Espiritun Apudyus way nahnag hen egachay lugar hen antoy lota.

7 Yachi yag émméy hen anchi Karnero way i nangara hen anchi naroro-otay papel way iné-égnanan hen awan hen anchi tummutùchu way Are. 8 Yag yachi way innarana hen anchi papel, anchag nampalentomang amin hen anchichay opatay parsowa ya hen anchichay chuwanporo ya opatay mangemponponò hen sangwanana way manayaw an hiya. Ya ihaihan anchichay mangemponponòén nan-é-édchéncha ah kaman gitara way inya-agwacha hen chuyug way faletò way nanapno ah cha omasok way fangfangru way yachin miyaligan hen luwarun hen aminay tatagun Apudyus. 9 Yag chacha agé kankantéén hen anchi faru way kankanta an hiya way mangaliyén,

"Hea yanggay hen wachan karébféngana way mangara hen annay naroro-ot way papel way nangappituy nep-at, ya hea agé yanggay hen wachan lébféngna way mam-at ya mamasa, te hea hen anchi nepapchit yag nifùfù hen charam hen natéyam, yag yachi hen ensobfotno hen tatagu ta mantatagun Apudyus chicha. Ya hen anchichay senobfotno, narpochah egachay kapo-opo-on chi tatagu hen kafabréfabréy ah karotarota way wachacha agé hen narpoh egachay karasen chi ale. 10 Yag entapem agé chicha hen mantorayam, ya namfaliném agé chichah pachi way mansérfi an Apudyus. Wat chicha hen mantoray hen antoy lota ah pegwana."

11 Angkay hiyachi way kasenà nanlangranga yag innilà agé hen ammag chuaray anghel way achi mafilang te ammag kalifulifuna, yag liniliubcha hen anchi tummutùchuwan Are ya hen anchi opatay parsowa ya hen anchichay mangemponponò. 12 Yag chinakarcha way mankankanta way mangaliyén,

"Hen antoy Karnero way nepapchitat lébféngna way mepangato ya machayaw, te hiya yanggay hen mannakafael, ya maid agé mepachongan hen kafinaknangna ya hen kenaraengna ya umat agé hen mannakafalinna ya hen kaenammayna."

[13] Yachi yag chengngar-owat agé hen nankankantaan hen egachay chan ì-iwi, te netape
hen egachay wachad uchu ya umat agé hen antoy lota, ya hen egachay iniggaw hen fayfay
ya umat agé hen anchichay aminay ininggaw hen kawad-an hen natéy. Wat chacha amin
mèkankanta way mangaliyén,
"Hen anchi tummutùchu way Are ya hen anchi Karnero, ancha yanggay ammag
machachayaw ah ing-inggana ya mepagngapagngar yanggay hen kaenammaycha
ya hen kenangatocha ya hen mannakafalincha ah ing-inggana way maid pép-
pégna."
[14] Yag tenomfarcha agé hen anchichay opatay parsowa way mangaliyén, "Oo, eman." Yachi
yag nampalentomangcha agé hen anchichay mangemponponò way manayaw hen anchi
Karnero ya hen anchi Are.

6

Hen nab-atan hen anchichay nangappituy nep-at way sorat

[1] Angkay hiyachi yag innilà hen anchi Karnero way chana hinnihnih-één way mam-
at hen anchi pituy nangep-at hen anchi naroro-otay papel. Wat hen nam-atana hen
anchi pés-éy nep-at, chengngar-o hen alen hen iha hen anchi opatay parsowa way ammag
kaman echor hen alena way mangaliyén, "Fùnag-a!" [2] Yag hen hiyachi, innila-at agé hen
pokkawanay kafayu way fummùnag way wacha hen nansasakkay way nan-é-édchén ah
pana way ina igufat. Yachi yag anat ma-adchan agé ah koronan chi are, wat lummigwat
way i mangafà hen amin anchichay kafusorna te an chillug manga-afà.
[3] Yachi yag fin-atan agé hen anchi Karnero hen anchi miyagway nep-at, yag chengngar-
o agé hen alen hen anchi miyagwa way parsowa way mangaliyén, "Fùnag-a!" [4] Yag
fummùnagat agé hen anchi chittakan way kafayu way hen anchi nansasakkay agé, na-
adchan ah ammag chakaray fangid ya hen kafaelana way manachael hen tempoyug hen
tatagu hen antoy lota ta anchag mampepennatéy hen katagutagu.
[5] Yachi yag finùtan agé hen anchi Karnero hen anchi miyatloy nep-at, yag chengngar-
o agé hen alen hen anchi miyatloy parsowa way mangaliyén, "Fùnag-a!" Ila-at agé yag
fummùnag hen ihay ammag ngéttégan way kafayu way hen anchi nansasakkay agé, iné-
égnanana hen pagkilowan. [6] Yag chengngar-o hen kaman chan ale way cha marpon anchi
iggaw hen anchi opatay parsowa way ekatnéén, "Mabtel hen antoy lota wat makilo hen
egad, wat hen laon hen ihay kilo way fégahat pasar hen labfun hen ihay ag-agaw way
yachi agé hen mekaman hen hensarép way fa-aw. Ngém achi ma-atob hen laon hen fayah
ya hen manteka."
[7] Yachi agé yag anat fùtan hen anchi Karnero hen anchi ma-apatay nep-at, yag
chengngar-o agé hen alen anchi ma-apatay parsowa way mangaliyén, "Fùnag-a!" [8] Yag
innila-at agé way fummùnag hen kafayu way hen chotchotna, kaman pommopohrat ah
kapokawna, yag hen ngachan agé hen anchi nansasakkayat ah Étéy. Ya chaat agé umun-
unud hen anchi nangenngachan ah Hades way yachi hen iggawan hen natéy. Yag na-
adchancha ah kafaelan way mamchit hen pagkapat hen tatagu hen antoy lota way hen
mekaman, mapchit hen tapena ya matéy ah henaang hen tapena ya matéy ah saket hen
tapena, ya pédtén hen aggaégyatay animar hen tapena.
[9] Yachi agé yag fin-atan hen anchi Karnero hen anchi ma-alemay nep-at, yag innilà agé
hen anchi selok hen chacha mangmanghéfan hen michaton an Apudyus. Yag innila-at
agé hen lennawan hen anchichay tatagu way napchit gapon chacha nanginwarawagan
hen alen Apudyus ya hen nanàchégancha hen kenatot-owana. [10] Yag anchag enèngaw
amin way mangaliyén, "Heay Apudyus way Ap-apo way ammag maid maka-afà ya maid
mepaniyan hen kaenammayno way an-a agég matatallek way mangamma hen imfagam,
antoyan hen sarudsuchunni an hea. Wat kamana kay nò hen umchahan hen manguwisam
hen tatagu hen anchi lota ah manusaam an chicha gapon namchitancha an chàni."
[11] Yachi yag na-adchancha amin ah pokkawanay lumfong, yag anat ifagan Apudyus an
chicha way mangaliyén, "Man-ihéédyu paat ah hen-aketan ta ingganah magichahcha

amin way mapchit hen anchichay ifayu way chan sérfi agé an haén way kaman agé hen napchitanyu".
[12] Yachi yag fin-atan agé hen anchi Karnero hen anchi ma-aném way nep-at. Yag anat agég nanlunig ah ammag napegsa, ya ammag nachép hen anchi init way ammag ngémmétég way kaman hen ngéttéganay lopot. Ya ammag chummitakat agé hen anchi hérag way kaman kachitak chi chara. [13] Yag hen anchichay taraw agé, anchag cha maya-ayà way màchag hen antoy lota way kaman hen chan ya-aya-an hen anchi fungan hen away no séréchay fali. [14] Wat ammag nepàleng ad uchu way kaman ammag naro-ot way annap. Ya aminay kafilifilig ya umat agé hen anchichay lota way nanggagaw-én hen fayfay wat anchag na-atob amin. [15] Hiyachi yag anchag ommawid hen egachay katagutagu hen antoy lota way incha amin nantaro hen kaliyaliyang, ya incha nesokep hen kafatofato hen kafilifilig. Yag uray agé hen amin anchichay toray hen karotarota ya hen egachay o-okom ya hen anchichay anap-apon hen kasorchasorchachu ya hen anchichay fafaknang, incha amin nantaro ya kaman agé hen anchichay anorhe ya umat agé hen amin anchichay tapena way nasa-achan ya maid sa-adna. [16] Ya ancha agég heo-ongaw way mangaliyén, "Matéb-ayu way filig an cha challug ta matagpénan-ani ta achi chàni koma ilan hen anchi tummutùchu way Are ad uchu, ya ta achi agé koma mepachah hen manusaan hen anchi Karnero an chàni. [17] Te inumchah tot-owa hen manusaancha hen katagutagu hen antoy lota, wat ammag maid makakontara an nadchi."

7

Hen anchichay hinggasot ya opatporo ya opatay lifu way ganà Israel

[1] Angkay hiyachi way narpas chachi yag innilà agé hen opatay anghel way tommatàchég way ancha agég nèchanèchang hen anchi opatay hòyun hen lota. Yag tetempapcha hen yawyaw ta achi mayawyawan hen uray heno way lugar hen antoy lota ya fayfay ya uray heno way away. [2] Yag yachi agé, innilà hen ihay anghel way cha marpo hen anchi cha fùnagan hen init way iné-égnanana hen anchi markan hen anchi natattagu way Apudyus. Yag wachan enèngawna hen anchichay opatay anghel way piniyar Apudyus way mangan-a hen lota ya hen fayfay. [3] Yag imfagana an chicha way mangaliyén, "Awni ta anyuwat an an-anowén hen anchi lota ya fayfay ya hen anchichay ka-awa-away ta ingganah markaantaaw unna hen etong hen anchichay chan sérfi an Apudyus." [4] Yag chengngar-o agé hen kachuar hen anchichay mamarkaan, wat émméycha ah hinggasot ya opatporo ya opatay lifu, yag narpocha amin hen ganà hen anchi hemporo ya chuway anà Israel. [5-8] Te émméy ah hemporo ya chuway lifu hen namarkaan hen ihaiha hen anchichay hemporo ya chuway kapo-on Israel. Wat hemporo ya chuway lifu hen namarkaan hen ganà Juda, ya umat agé hen ganà Ruben ya hen ganà agé Gad ya Aser, ah Neftali yah Manasse, ah Simon, ah Levi yah Isacar, ah Zabulon yah Jose yah Benjamin. Wat ah lamramongcha amin, émméycha ah hinggasot ya opatporo ya opatay lifu.

Hen anchichay ammag lonayay way tatagu way nanlumfong ah pokkawan

[9] Angkay narpaschi way kasenà agé nanlangranga, yag innilà hen ammag chuaray tatagu way ammag maid makafilang an chicha ah kachuarcha. Yag maid agé achicha narpowan, te wachacha hen narpo hen egachay kapo-opo-on chi tatagu ah karotarota yah kafabréfabréy way wacha hen egachay karasen chi ale. Wat amiamincha, tom-matàchégcha hen sangwanan hen anchi tummutùchu way Are ya hen anchi Karnero yag narumfongancha agé amin ah pokkawan ya nan-é-édchéncha amin ah arumfanga ah manayawancha an chicha. [10] Yag chacha amin agé chakarén way man-ale way mangaliyén, "Ta machachayaw hen anchi tummutùchu way Arey Apudyus ya hen anchi Karnero te maid kasen nangenharà an chàni no faén yanggay chicha." [11] Yachi yag hen anchichay anghel way nanliliub hen anchi tummutùchu way Are ya hen anchichay mangemponponò ya hen anchi opatay parsowa, anchag nampalentomang amin way manayaw agé an Apudyus way tummutùchu. [12] Yag chinayawcha hiya way mangaliyén, "Yato tot-owa hen mekaman te heay Apudyus, lébféngno way machachayaw te hea hen kangangatowan ya

kararaengan, ya hea agé hen mannakafael way maid achi mafalin an hea. Wat an-anig manyayaman an hea ya chachayyawénni hea gapoh kaenammayno ah ing-inggana way maid péppégna. Amen."

[13] Yachi yag hen iha hen anchichay mangemponponò, tenagépfarna haén way mangaliyén, "Ay innilam no nokaycha hen anchichay narumfongan ah pokkawan, ya no nokay hen narpowancha." [14] Yag ekat-o way tenomfarén, "Maid tot-owa innilà, apo, ngém awniyat hea chillu hen nangila." Yag annaat ifaga way mangaliyén, "Chichachi hen anchichay omma-abfurot way ammag napap-aligatan hen anchi maid mepaniyanay ligat hen lota. Yag inu-ullahancha hen lumfongcha hen charan hen anchi Karnero way hiyachi hen nangempapokaw. [15] Wat hiyachi hen nì-i-iggawancha ad uwan hen sangwanan Apudyus way tummutùchu way Are way mansérfi an hiya hen anchi Templo ah enagagaw ya lenafi. Yah Apudyus agé way tummutùchu way Areat hahallimunana chicha te mawawà-acha an chicha. [16] Wat achicha kasen homenhenaang ah ing-inggana, ya ammag maid kasen màmàwawancha, ya achicha agé kasen lomenglengat ya main-initan. [17] Te hen anchi Karnero way ini-inggaw hen anchi tummutùchuwan hen Are, hiya hen kaman pastorcha way manahallimun an chicha, wat hiya hen manginyéy an chicha hen iggaw hen anchi mainum way fufun way mangidchat hen mannanayun way ataguwan. Yachi yag pònahan agé Apudyus hen aminay luwacha ta maid kasen maproblemaancha."

8

Hen nab-atan hen anchi ma-apituy nep-at hen anchi naroro-otay papel

[1] Angkay hiyachi way fin-atan hen anchi Karnero hen anchi ma-apituy nep-at hen anchi naroro-ot way papel, yag anchag natéméman hen egachay wacha ad uchu ah kagudwan ménat chi uras. [2] Yachi yag an-owat agé ilan hen anchichay pituy anghel way tommatàchég hen sangwanan Apudyus, yag anchaat ma-adchan ah hinnih-a way tangguyub.

[3] Yachi yag ummale agé hen ihay anghel way nan-é-édchén ah chuyug way faletò way cha migmiggaan hen fangfangru, yag i tommàchég hen iggaw hen anchi chacha mangmanghéfan hen michaton an Apudyus. Yachi yag anat agé ma-adchan ah chuaray fangfangru ta elaokna hen luwarun hen anchichay tatagun Apudyus, ta ichatonnachi hen anchi cha manchatchatonan way na-ammaan ah faletò way iggaw hen sangwanan hen anchi tummutùchuwan hen Are. [4] Yag hen anchi asok hen anchi fangfangru, cha melaokchi hen luwarun hen anchichay tatagun Apudyus yag chacha amin matood way marpon anchi iné-égnanan hen anchi anghel way tommatàchég hen sangwanan Apudyus. [5] Yachi yag anat ponowén hen anchi anghel hen anchi chuyug ah apoy way innarana hen iggaw hen anchi chacha mangmanghéfan hen chaton, yag annaat agég empetlà hen antoy lota. Wat ammag ommechor ya wachan nan-uswar ya ammag cha mangolekoleyapyap ya nanlunig.

Hen empafùnag hen anchichay pituy tangguyub

[6] Angkay hiyachi yag nansaganacha hen anchichay pituy anghel way mangempa-ale hen tangguyubcha.

[7] Yachi yag empa-alen hen anchi pés-éy anghel hen tangguyubna yag ammag niyuchanat agé hen churaro ya apoy way na-ahrangan ah chara. Wat ammag naghéb hen pagkatlon hen antoy lota ya hen pagkatlon agé hen aminay away way netape agé hen egachay kabras hen charoh.

[8] Yachi agé yag empa-alen hen anchi miyagway anghel hen tangguyubna, yag wacha hen kaman ammag chakaray filig way cha gumilab way ammag nepetlà hen fayfay. Wat ammag namfalin ah chara hen pagkatlon hen anchi fayfay. [9] Yag natéycha hen pagkatlon hen aminay ini-inggaw hen fayfay, ya ammag nelémnéd agé hen pagkatlon hen aminay papor way wacha ah fayfay.

[10] Angkay hiyachi yag neparég agé hen anchi miyatloy anghel way nangempa-ale hen anchi tangguyubna, yag chaat agé màchag hen anchi chakaray taraw way ammag cha

gumilab way kaman penatod, yag neposet hen pagkatlon hen aminay wangwang ya hen
fufun. [11] Yag hen ngachan hen anchi tarawat Paket, te empapaketna hen aminay chanum
way neposetana. Wat yachi hen pommaketan hen pagkatlon hen chanum hen antoy lota,
yag ammag chuar hen tatagu way natéy gapon nanginumancha hen anchi pommaket way
chanum.
[12] Angkay hiyachi yag empa-alen agé hen anchi miyapat way anghel hen tangguyubna,
yag ammag nachép hen pagkatlon hen init ya hen pagkatlon hen hérag ya umat agé hen
pagkatlon hen aminay taraw. Wat yachi hen ammag maid init hen pagkatlon hen ag-agaw
ya maid agé homelaw hen pagkatlon hen lafi.
[13] Yachi yag innila-at agé hen ihay angaw way cha tomayap ad uchu way chana
èngaw way mangaliyén, "Ammag kachugchugucha lawa hen amin anchichay tatagu way
ininggaw hen lota way manopon hen manangguyufan hen anchichay toroy anghel way
anongoh."

9

[1] Yachi agé yag nanangguyub hen anchi ma-alemay anghel, yag innilà hen anchi looh
nanàchég hen antoy lota way kaman taraw way narpod uchu hen anchi pés-éyna. Yag
nidchat an hiya hen torfek hen hawang hen anchi fito way ammag maid péppég chi ka-
adcharémna. [2] Angkay finùtana hen anchi fituwanchi, yag fummùnagat agé hen ammag
amchanay asok way kaman hen asok hen chakaray lakob, wat ammag hommelang hen lota
te lenengfan hen anchi pararo way asok hen init. [3] Yachi yag wacha agé hen imfùnag hen
anchi asok way kaman chuchun way cha émhép hen lota, yag na-adchancha ah kafaelan
way sumilud way kaman hen cha fangtén hen gayyaman. [4] Yag nitugun an chicha way
achicha an-anowén hen charoh ya hen away ya uray heno way cha tumufu, ta hen an-
éénca yanggayat hen anchichay tatagu way maid markan Apudyus hen etongcha. [5] Ya
iggay agé neparufus hen anchichay chuchun way mamchit hen tatagu te ancha yanggay
an pàpàgangén chicha ah lemay furan way hen anchi sigab hen apàpàgangancha, wat
kaman hen fangtén hen gayyaman. [6] Yag hen hiyachiy tempo, ammag iyanap hen tatagu
hen atéyancha, ngém anchag achi matéy, te uray laychéncha paat way matéy, wat ancha
chillug achi.
[7] Hen itchuran hen anchichay chuchun, wat anchag kaman kafayu way nesasaggana
way i mìgufat. Ya kaman paat nahohòrongancha agé ah faletò way koronan chi are. Ya
hen féharcha, kaman agé féhar chi tatagu. [8] Ya hen fuùcha agé, kaman fuù chi fufae. Yag
hen fub-acha, kaman fub-an chi layun. [9] Yag hen paragpagcha, ammag nahephepan ah
kaman gamà way manapar an chicha. Yag no tomayapcha agé, anchag chan uswar way
kaman hen chan uswaran hen ammag chuaray kalesa way cha etagtag hen kafayu way i
mìgufat. [10] Yag wacha agé hen iposcha way ammag amchan chi siluchuna way kaman hen
cha fangtén chi gayyaman. Yag hen anchi iposcha agé hen iggaw hen kafaelancha way
mamàpàgang hen tatagu ah lemay furan. [11] Ya wacha agé hen arecha way cha mangentoray
an chicha way hiya hen anchi anghel way nangimfiyang hen anchi fitu way maid péppég
chi ka-adcharémna. Yag hen ngachanna ah alen chi Hebreo wat ah Abaddon, ya ah alen chi
Griego wat ah Apolion way hen laychénay aryénat hen anchi pìchachael way chumunyu.
[12] Wat yachi hen narpasan hen anchi pés-éy kaé-égyatan way ligat, ngém wacha chillu
hen chuwa way cha-an.
[13] Angkay hiyachi yag nanangguyub hen anchi ma-aném way anghel, yag chengngar-o
hen ale way kaman paat narpo hen anchi opatay hòhòyun hen anchi chan chatchatonan
way faletò way ininggaw hen sangwanan Apudyus. [14] Yag hen anchi nan-ale, imfagana hen
anchi ma-anémay anghel way nanangchén hen tangguyub way mangaliyén, "Ùfachém
hen anchichay opatay anghel way nafafarud hen iggaw hen anchi chakaray wangwang
ad Eufrates." [15] Yag yachi yag inùfadna tot-owa hen anchi opatay anghel way chicha,
nesasagganacha way maùfad hen hiyato paatay uras ya ag-agaw ya yato agé paatay furan
ya tawén ta pédténcha hen pagkatlon hen egachay katagutagu hen antoy lota. [16] Yag

imfagacha an haén hen kachuar hen sorchachucha, wat émméy ah chuwanggasot way
milyun. [17] Yag nepàila agé an haén hen anchichay sorchachu, yag nankakabfayucha
amin, ya wacha agé hen netatàép ah paragpagcha way gamà ah mahaparancha way hen
chitakna, kaman kachitak hen faran hen apoy, ya hen laranhina, kaman ad uchu, ya hen
kachudchurawna, kaman hen asufre. Ya hen anchichay kafayucha agé, kaman urun chi
layun hen urucha, ya wacha agé hen cha fùnag ah tapàcha way apoy ya asok ya hen
cha gumilab way asufre. [18] Wat ammag napchit hen pagkatlon hen egachay katagutagu
hen antoy lota way hen namchit an chichaat hen anchi apoy ya hen anchi asok ya anat
hen anchi cha gumilab way asufre way cha fùnag ah tapà hen anchichay kafayu. [19] Te
hen kafaelan hen anchichay kafayu wat ini-inggaw ah tapàcha ya hen iposcha, te cha
pomàgang agé hen iposcha way kaman farakkan way nauruwan way cha mamngat hen
tatagu.

[20] Ngém hen anchichay nafay-anan way tatagu way cha-an pédtén hen chichachiy ligat,
anchag achi chillu etagay hen anchi laweng way chacha ammaan, te anchag achi paat
etagtagay way manayaw hen anchichay chumunyu ya hen anchichay enap-apudyus way
enammaan hen limacha way na-ammaan ah faletò ya gamfang an cha gamà ya fato ya
away. Yag chichachi hen chacha chayawén way ammag achi makaila ya achi makagngar
ya achi amin lawa makaì-iwi. [21] Yag hen chichachiy tatagu agé, anchag iggay chillu ifafawi
hen pommatéyancha ya hen namfuniyancha way nanchangar ya nansaromangka, ya
hen nangakawancha ya hen nangammaancha hen lenoroko mepanggép hen lenarae ya
finufae, te anchag cha etorotoroy chillu.

10

Hen anchi ak-akettoyay libnu way iné-égnanan hen anchi anghel

[1] Angkay narpaschi yag wacha hen kasen-o innila way anghel way ammag orhe way cha
émhép way narpod uchu way nafufunnafunan ah funat ya nahohòrongan ah telag. Ya hen
féharna agé, ammag kaman yanggay init, yag hen he-ena wat ammag kaman hen natotood
way apoy. [2] Yag iné-égnanana agé hen anchi ak-akettoy way libnu way nafufùyag. Yag
yachi way inémhép, nansékang way ginagattenan hen awanna hen fayfay ya hen anchi
igidna hen anchi lota. [3] Yag annaat chakarén way man-ongaw way ammag kaman toor
chi layun hen ongawna. Yag anat agé somongfat hen anchi pituy echor. [4] Yag yachi
way narpas hen ommechoran hen anchi echor, yag chà ilugi way mangensorat koma hen
anchi imfagacha. Ngém hen hiyachi agé, chengngar-o hen anchi nan-ale ad uchu way
mangempawa, ekatnéén, "Achim cha esos-orat hen anchi enalen hen anchi pituy echor
te achi mepaka-ammuchi."

[5] Yachi yag hen anchi anghel way innilà way tommatàchég hen anchi fayfay ya hen
lota, entànangna hen awanay limana ad uchu [6] way nangensapata way narpon Apudyus
paat hen ifagana way ah Apudyus, hiya hen anchi natattagu ah ing-inggana ya hiya hen
nangamma ad uchu ya hen lota ya umat agé hen fayfay ya hen egachay ininggaw an cha
nadchi. Yag ensapatan hen anchi anghel way mangaliyén, "Maid kasen hahadchén, te
achi miyaw-awni hen ka-ammaana, [7] te no umchah hen manangguyufan hen anchi ma-
apituy anghel, wat yachi hen mangammaan Apudyus hen anchi cha-an ma-ammuwan
way planona way imfafaggana chillu hen anchichay profeta way nansérfi an hiya ad
namenghan."

[8] Yachi yag kasen nan-ale hen anchi chan ale ad uchu, yag imfagana an haén way
mangaliyén, "In-a ta im aran hen anchi ak-akettoy way libnu way nafufùyag way iné-
égnanan hen anchi anghel way gummagaten hen fayfay ya hen lota."

[9] Wat émméyà hen anchi anghel way i mangimfaga hen anchi libnu, yag annaat ekat
an haénén, "Anto, aram yag enanno. Yag awniyat umis ah fagangno way kaman yanggay
chilu, ngém pomaket no émméy ah potom." [10] Wat enawat-o hen anchi libnu hen anchi
anghel yag enan-o. Yag tot-owa way ammag umis ah fagang-o way kaman chilu. Ngém
angkay inùmun-o, ammag pommaket ah potò. [11] Yachi yag wacha hen nangimfaga an

haén way mangaliyén, “Masapor chillu way etoroyno way mangempagngar hen imfagan Apudyus way mekaman hen egachay kapo-opo-on chi tagu ah karotarota ya katoratoray ya kafabréfabréy ya hen aminay narpon egachay karase way ale.”

11

Hen anchi chuway sistigun Apudyus

1 Angkay hiyachi yag na-adchanà ah kamang way kaman hor-od, yag imfagan hen anchi nangidchat an haén way mangaliyén, “In-a ta im kamangén hen anchi Templo way faréy Apudyus ya hen anchi chacha mangmanghéfan hen cha michaton an hiya. Yag filangém agé hen anchichay tataguhchi way cha manayaw an hiya. 2 Ngém achim cha kamangén hen anchi fatawana te yachi hen meporang hen anchichay tatagu way faén tatagun Apudyus. Yag chicha, meparufuscha way mangenlayos hen anchichay tatagu hen anchi na-apudyusan way fabréy ad Jerusalem hen unig hen opatporo ya chuway furan.” 3 Yag entoroy hen anchi chan ale way mangaliyén, “Ngém hen hiyachiy tempo way unig hen henlifu ya chuwanggasot ya énémporo way ag-agaw, wat epééy-o agéhchi hen anchi chuway sistigù way i mangempagngar hen laychén Apudyus way mepagngar. Yag ah kapararon hen hamhamàcha gapon fasor hen tatagu wat anchag manlurumfong ah sako.”

4 Hen anchichay chuway sistigu, chicha hen miyaligan hen anchi chuway away way olivo ya anat agé hen anchi chuway helaw way i-inggaw hen sangwanan hen anchi ap-apo hen antoy lota way ah Apudyus. 5 Yag no wacha agé hen mangempachas way mangan-a an chicha, ammag fùnag hen apoy ah tapàcha way manghéb an chicha, wat ammag yachi hen iyatéy hen heno way mangempachas way mangan-a an chicha. 6 Yag wacha agé hen kafaelancha way ammag maméppég hen uchan ta achi umud-uchan ah unig hen mangempagngarancha hen alen Apudyus. Ya kaman agé hen aminay chanum, te kafaelancha agé way mamalin hen chanum ah chara. Ya wacha agé hen kafaelancha way ammag mamaligat hen tatagu ah uray heno way ligat way egad ah laychéncha.

7 Ngém angkay no marpas hen mangempagngarancha hen epagngarcha, yachi hen fùnagan hen anchi ammag aggaégyat way kaman atap way animar way marpo hen anchi fitu way maid péppég chi ka-adcharémna. Yag annag i gufatén way mangafà ya mamchit an chicha. 8 Yag hen acharchaat mifafalletang hen korsan hen anchi chakaray fabréy way yachi chillu hen nekorosan hen anchi ap-apocha way hen ihay miyaligana agé wat ammag kaman ad Sodoma onod Egipto gapon anchi laweng way na-ammaan ahchi. 9 Wat éméy ah toroy ag-agaw ya kagudwa hen cha mamub-ufub-uyaan hen tatagu hen anchi chuway natéy way anchag achi epap-arufus hen milufuancha. Wat ammag fub-uyéén hen egachay kapo-opo-on chi tatagu hen karotarota yah kafabréfabréy way maid marawhan ah egachay karase way ale ah achi mamub-uya an chicha. 10 Yag anchag laylayad hen tatagun antoy lota gapon natéyancha wat magénén manlagragsakcha ya man-aheid-idchatcha ah idchatcha gapon pararo way layadcha hen natéyan hen anchi chuwa, te hen chichachiy chuway profetan Apudyus, anchag penaligatanay térén hen tatagu hen antoy lota.

11 Ngém angkay marpas hen toroy ag-agaw ya kagudwa, idchat Apudyus hen kasen mamfùfuohan hen anchi chuwa wat anchag fumangon way ammag maid kepaniyan hen égyat hen anchichay chan fub-uya. 12 Yachi agé yag wacha hen changrén hen anchi chuwa way chakaray ale way marpod uchu way mangaliyén, “Wayyuhtod uchu.” Yag hen mangi-il-an hen amin anchichay kafusorcha, anchag matarok way iyéy hen funat ad uchu. 13 Yag hen hiyachi agéat ammag manlunig ah napegsa yag ammag miyurob hen pagkaporon hen hiyachiy fabréy, wat matéycha hen pitunlifu way tatagu. Yag amin hen anchichay tapenay tatagu, wat anchag émégyatay térén yag anchag chayawén hen kenangaton Apudyus ad uchu.

14 Wat yachi hen karpasan hen anchi miyagway kaég-égyat way ligat. Ngém cha mesarunu chillu hen anchi miyatlo.

Hen anchi anongoh way tangguyub

15 Yachi yag empa-alen hen anchi ma-apituy anghel hen tangguyubna, yag chinakar
hen anchichay nan-ale ad uchu way mangaliyén, "Manepod ad uwan, maid kasen
mantoray hen lota no faén yanggay ah Apotaaw way Apudyus ya hen anchi hennagna
hen antoy lota way ah Cristu, wat hiyan mantoray ah ing-inggana way maid péppégna."
16 Yachi yag hen anchichay chuwanporo ya opatay mangemponponò agé way tummutùchu
hen sangwanan Apudyus, anchag nampalentomang amin way manayaw an hiya way
mangaliyén,
17 "Heay Apudyus way Ap-apo way nawawà-acha nanepod hen laprapon chi egad ya
ingganad uwan way an-a agég mannakafalin, an-ani yanggay ammag manyayaman
an hea, te ad uwan, empàilam hen mannakafalinno yag inlugim way mantoray.
18 Wat ammag maid mepaniyan hen aningarngar hen anchichay faén tatagum
te inumchahat tot-owa hen manusaam an chicha. Yag inumchah agé hen
manguwisam hen aminay natéy. Yag ad uwan agé hen mangunggunaam hen
anchichay cha nansérfi an hea way profetam, ya anat agé hen aminay tatagum
way nanginyafiin an hea way uray hen anchichay nafafa ya hen nan-angato. Yag
inumchah agé ad uwan hen manachaelam hen aminay cha nanachael hen antoy
lota gapon kenarawengcha."
19 Angkay hiyachi yag ammag nafùtanat agé hen anchi Templo ad uchu, yag nailaat
ah faréy hen anchi kason way niniggaan hen anchi nesosorat way torag Apudyus ad
namenghan. Yag hen hiyachi agé, ammag cha mangolekoleyapyap ya cha omechoechor
ya wachan chan uswar yag ammag nanlunig ya chacha màchag agé hen chachanakkar way
churaro.

12

Hen anchi fufae ya hen anchi ammag chakaray amoraga

1 Angkay hiyachi yag wacha hen nepàila ad uchu way ammag omenpahaang way sinyar
way isinyarna hen ma-ammaan ah tapen chi ag-agaw way hen hiyachi, ihay fufae way
tommatàchég hen anchi hérag ya narurumfongan ah hilin hen init, ya nahohòrongan agé
ah korona way hemporo ya chuway taraw. 2 Yag hen anchi fufae, nafugi way chan pànot,
ya chan inawid ah sigabna.
3 Yachi yag wacha agé hen kasen nepàila ad uchu way ihay omenpahaang way sinyar
way hen hiyachi, ammag chakaray térén way amoraga way chittakan hen acharna ya pitu
hen uruna ya hemporo agé hen hàgudna. Ya ihaihan anchichay urunéén nahòrongan ah
koronan chi are. 4 Yag ammag henapratan hen iposna hen pagkatlon hen aminay taraw
ad uchu yag empêchagna hen antoy lota. Yag anat i mehagang hen anchi fufae way chan
pànot ta no fùnag hen anchi ongaat issana. 5 Yachi yag ummanà hen anchi fufae yag larae
hen inyanàna way hiya hen anchi mangentoray hen egachay karotarota hen antoy lota ah
pegwana way ammag estrekto hen ekamanna way mantoray. Ngém hen hiyachi, ammag
narapchù hen anchi onga yag niyéy an Apudyus ad uchu hen iggaw hen tummutùchuwana
paat. 6 Yag hen anchi fufae, an agég ommawid ah chanak way émméy hen anchi lugar
way ensasagganan Apudyus chillu ah mantarowana ta mahahallimunan ahchi ah unig hen
henlifu ya chuwanggasot ya énémporo way ag-agaw.
7 Angkay hiyachi yag ammag finumta-at agé hen gufat ad uchu. Wat ah Miguel way ap-
apon chi anghel, emponòna hen anchichay tapen hen anghel way mangufat hen anchi
amoraga. Yag hen anchi amoraga agé, ya hen anchichay a-anghelna, chacha agé mèpatéy,
8 ngém ancha chillug na-afà amin, wat maid mafalin ah mì-iggawancha ad uchu. 9 Wat
ammag netap-ar hen anchi chakaray amoraga ya hen anchichay a-anghelna hen antoy
lota. Yag hen anchi amoraga agé, hiya hen anchi farakkan ad namenghan way ap-apon
hen chumunyu way ekatcha agéén Satanas way hiya agé hen anchi nanlokop hen egachay
katagutagu hen antoy lota.
10 Yachi yag chengngar-o hen anchi chakaray ale ad uchu way mangaliyén,

"Ad uwan hen tommot-owaan hen anchi térén way mangenhara-an Apudyus hen tatagu,
te ad uwan hen mepàil-an hen mannakafalinna way mantoray. Ya ad uwan agé
hen mepàil-an hen karébféngan hen anchi penepelena way Cristu way mantoray,
te na-afà hen anchi ap-apon hen chumunyu yag netap-ar way hiya hen anchi
cha nangempafasofasor hen anchichay sosnodtaaw way annag cha pafasofasoron
chicha an Apudyus ah ka-ag-a-ag-agaw ya karafilafi. [11] Ya hen anchichay sosnod-
taaw, enafàcha chillu hiya gapon nifùfuan hen charan hen anchi Karnero ya gapo
agé hen anchi chacha nanginwarawagan hen mepanggép hen anchi Karnero, tàén
hiyachi hen chacha inyatéy way iggaycha igayù hen ataguwancha. [12] Wat amintaaw
way wacha ahtod uchu, antaaw ammag lomaylayad te netap-ar ah Chumunyu.
Ngém anchag kachugchugu amin hen anchichay ininggaw hen lota yah fayfay
te ahchi hen netap-aran Chumunyu. Yag ammag pararo agé hen aningarngarna
te innilana way ammag akettoy hen tempona way mangamma hen laychénay
ammaan."

[13] Angkay hiyachi way enlasin hen anchi amoraga way netap-ar yag nepêchag hen antoy lota, annaat agég cha chégchéchégchégén hen anchi fufae way nanginyanà hen anchi ongay larae. [14] Ngém hen anchi fufae, ammag na-adchan ah chuway payà way kaman payà chi napegsay angaw ah tomayapana way omawid hen anchi farakkan way ap-apon hen chumunyu, yag émméy hen anchi chanak way mahalimunan ahchi hen unig hen toroy tawén ya kagudwa. [15] Wat hen anchi amoraga, annag inyutlà hen ammag kaman wangwang way chanum ah manganuchana koma hen anchi fufae, [16] ngém ammag tommorong agé hen antoy lota te ammag nanta-ang way nangùmun amin hen anchi chanum way narpon tapà hen anchi amoraga. [17] Yachi yag ammag ommam-améchat agé hen aningarngar hen anchi amoraga hen anchi fufae, wat annaat ammag i gufatén hen anchichay tapen hen a-anàna way chichachi hen anchichay cha mangafurot hen imfagan Apudyus ya nangempapate way mamangchén hen anchi tot-owa way intudtuchun Jesus. [18] Yachi yag i tommatàchég hen anchi amoraga hen anchi penget hen fayfay way manhéhééd.

13

Hen anchi aggaégyat way animar way narpo hen fayfay

[1] Angkay yachi yag innilà way wachan fummùnag hen anchi fayfay way ammag aggaégyatay térén way animar way pitu hen uruna ya hemporo agé hen hàgudna. Yag ihaihan anchi pituy urunéén nasosollatan ah ngachan way mangsot an Apudyus. Ya hen anchichay hemporoy hàgud agé, nahohòrongancha ah kaman koronan chi are. [2] Yag hen itchuran hen anchi animar way innilà, wat kaman leopardo way ammag cha fumurfur-i. Yag hen he-ena, ammag orhe way kaman hen he-en chi bear. Ya hen tapàna agé, ammag aggaégyat way kaman tapà chi layun. Yag hen anchi amoraga, anna agég enetchong hen anchi animar hen mannakafalinna ya hen mantorayana ya hen kenarébféngna. [3] Yag hen anchi ihay urun hen anchi aggaégyatay animarat wachan ammag chakaray figadna way magat inyatéyna ngém an chillug napéy-anan yag kasen natagu. Wat yachi hen nahahaangan hen aminay katagutagu hen antoy lota ya hen sommorotancha amin an hiya. [4] Yag ancha amin agég chachayyawén paat hen anchi amoraga gapon nangchatana hen kafaelana hen anchi aggaégyatay animar. Yag chachayyawéncha agé hen anchi aggaégyatay animar way mangaliyén, "Ammag maid kepadpachongan hen yahay animar ya maid agé makasango an hiya."

[5] Yag hen anchi aggaégyatay animar, nawayaan way tomangset ya mangsot an Apudyus ya naparufusan agé way mantoray ah unig hen opatporo ya chuway furan. [6] Wat inlugina way ammag cha mangsomangsot an Apudyus ya umat agé hen anchi ngachanna ya hen anchi faréyna ad uchu ya anat agé hen anchichay aminay ini-inggaw ahchi. [7] Yag nawayaan agé hen anchi animar way mangufat hen anchichay tatagun Apudyus ah mangafa-ana an chicha, yag nidchat agé hen wayana way mangentoray hen egachay kapo-opo-on chi tatagu hen kafabréfabréy ah karotarota way maid narawhan hen egachay nankarakarasey

ale. [8] Wat aminay katagutagu hen antoy lota, ancha amin ammag cha chayawén hiya way
manongad yanggay hen anchichay tatagu way nelelesta hen ngachancha hen anchi libnun
hen anchi Karnero way nepapchit. Te nanepod hen lugrugin hen egad, looh nelelesta
hen yachiy libnu hen kangachangachan hen anchichay ma-adchan ah mannanayun way
ataguwan an Apudyus.
[9] Naingaan-ayu wat masapor changrényuto. [10] Te hen anchichay tatagu way nang-
inggasat way mifarud wat mifarudcha tot-owa. Yag hen anchichay nanginggasat way
mepapchit, wat ancha agég mapchit tot-owa. Wat hiyachi, chàyu way tatagun Apudyusat
masapor mannunuuchunyu hen afurotyu ya manokchunyu yanggay ah Apudyus, tàén
heno hen mepasamak an chàyu.

Hen agwan hen anchi aggaégyatay animar way narpon lota

[11] Angkay hiyachi yag wacha hen kasen-o innila way aggaégyatay animar agé way ad
char-ém hen antoy lota hen narpowana. Ahnachi, chuwa yanggay hen hàgudna way
kaman hàgud hen anà chi karnero, ngém aggaégyat chillu hen alena te kaman alen chi
amoraga. [12] Yag hen aminay kafaelan hen anchi pés-éy animar, wacha agé aminchi an
hiya te hiya hen kaman paat penaka-acharna. Yag annag cha peletén hen katagutagu
hen antoy lota way manayaw hen anchi pés-éy animar way napéy-anan hen anchi pararo
way figadna way érégna komah iyatéyna. [13] Ya hen anchi metéb way animar, empàilana
hen ammag omenpahaang way kaskascha-aw, te magénén empapêchagna hen apoy way
marpod uchu ah mangi-ilan hen tatagu. [14] Wat neparufus way manlokop hen aminay
katagutagu hen antoy lota gapon anchi nangammaana hen anchichay kaskascha-aw way
enammaana gapon kafaelan hen anchi pés-éy animar. Yag hen anchi metéb way animar
agé, enmancharna hen tatagu ta omammachah enan-animar ah manmanma-ancha hen
anchi pés-éy animar way pararo hen figadna way nafa-ag ah fangid ngém natagu chillu.
[15] Yag neparufus agé hen mannakafalin hen anchi metéb way animar way mangenhapod
hen fùfuoh hen anchi enan-animar ta mafalin way maka-ale ya makapchit agé hen heno
way achi manayaw an hiya. [16] Ya hen anchi metéb way animar agé, annag penelet
hen egachay katagutagu way mamarkaan hen etongcha ono hen awan way limacha ah
markan hen anchi pés-éy animar. Wat namarkaan hen aminay tatagu way manepod hen
kangatowan inggana hen anchichay arohaeh, ya uray hen fafaknang ya hen publi, ya hen
anchichay nasa-achan ya hen anchichay cha-an. [17] Te no achi mamarkaan hen tatagu ah
ngachan hen anchi pés-éy animar ono hen numeron hen ngachanna, ammag uray hen
incha lomàwan ya hen inchan elàwan wat achi mafalin.
[18] An yanggay hen anchichay naham-an way tatagu hen maka-awat an cha natto. Wat
hen anchi naham-an, elasinna koma hen miyaligan hen anchi numeron hen anchi pés-
éy animar te hen hiyachiy numero, wat ifagana hen ngachan hen ihay tagu way hen
numeronaat énémgasot ya énémporo ya éném.

14

Hen anchi Karnero ya hen anchichay henara-ana way hinggasot ya opatporo ya opatay lifu

[1] Angkay hiyachi way nanlangrangaà yag innila-at agé hen anchi Karnero way tom-
matàchég hen anchi filig way ekatchéén Sion. Ya wachachaat agé way nelarammong
an hiya hen anchichay hinggasot ya opatporo ya opatay lifu way tatagu way nasoratan
hen etongcha ah ngachanna ya hen ngachan Amana. [2] Yag chengngar-o agé hen chan ale
ad uchu way ammag chakar hen alena te kaman hen uswar hen cha mangab-afarug way
chanum ya kaman agé hen alen hen cha magagseet way echor, ngém kaman agé chillu
hen kankantan hen chuaray chan gitgitara. [3] Yag hen anchichay hinggasot ya opatporo
ya opatay lifu way tatagu, henahagangcha hen anchi tummutùchu way Are ya hen anchi
opatay parsowa, ya anat agé hen anchichay mangemponponò. Ya chacha agé kankantéén
hen anchi faru way kankanta way maid chillu kasen maka-achar no faén yanggay chicha,
te chicha hen anchichay senobfot hen anchi Karnero hen ininggawancha hen lota. [4] Ya

chichachi agé way hinggasot ya opatporo ya opatay lifu way tatagu, pahigcha omma-
abfurot way nangar-arwad hen afurotcha ya maid agé enam-ammaancha ah lenoroko hen
fufae. Yag memetnodcha agé paat hen anchi Karnero hen uray heno way ayana, te chicha
agé hen anchichay nafafayyachan hen fasorna way kaman ten-én Apudyus chicha hen
amin anchichay tapenay tatagu ah pés-éy paat michaton an hiya ya hen anchi Karnero.
5 Ya an agég maid nankétkétmancha ya ammag maid agé fasfasorcha an Apudyus.

Hen empachamag hen anchi toroy anghel

6 Angkay yachi yag innilà agé hen ihay anghel way cha tomayap ad uchu-uchu way
cha mangempagngar hen katagutagu hen anchi ammayay chamag way achi ma-at-
atob ah ing-inggana. Yag chana iwarawagchi hen egachay kapo-opo-on chi tatagu hen
kafabréfabréy ah karotarota way netape agé hen egachay karasen chi ale. 7 Yag chinakarna
way mangaliyén, "Iyafiinyu paat ah Apudyus ya chachayyawényu hen kaenammayna te
inumchah hen manguwisana hen katagutagu. Wat anyu yanggay ammag chachayyawén
hiya, te hiya chillu hen nangamma hen angamin way uray ad uchu ya hen lota ya anat agé
hen fayfay ya hen egachay fufun."

8 Yachi yag wacha agé hen ihay miyagway anghel way cha umunud way mangaliyén,
"Ammag nachachael way térén hen anchi nanchinamag way fabréy ad Babilonia ah
kachusaana way hen anchichay tataguna, kaman paat anchag empainum hen anchi
paketay fayahcha hen egachay katagutagu hen antoy lota, te anchag enawis chicha amin
way mèamma hen amin anchichay ammag laweng way chacha enammaan."

9 Angkay hiyachi yag neparég agé hen anchi miyatloy anghel, yag chinakarna way
mangaliyén, "Changrényu hen mekaman hen aminay tatagu way cha manad-ayaw hen
anchi aggaégyatay animar ya hen anchi enan-animar way manmanma-an an hiya, ya
changrényu agé hen mekaman hen anchichay aminay nangempamarka hen etongcha ya
limacha ah ngachanna. 10 Te an agég epainum Apudyus an chicha hen anchi ammag paket
way ligat way maid makatempara an nadchi way yachin anchi térén way manusaana an
chicha gapon fasorcha. Wat amincha, anchag mapap-aligatanay térén ah apoy ya hen
anchi cha gumilab way asufre hen sangwanan hen anchichay anghel Apudyus ya hen
anchi Karnero. 11 Yag hen anchi apoy agé way cha mamaligat an chicha, ammag maid
madmachépana te ammag gumigilab ah ing-inggana way maid tomagayan hen asokna.
Wat ammag maid poros metortorngangan hen chacha mapaligatan, te ammag enag-
agaw ya lenafi wat anchag maliliggatan, te chicha hen anchichay nanayaw hen anchi
aggaégyat way animar ya hen anchi enan-animar way manmanma-an an hiya, yag ancha
agég namarkaan ah ngachan hen anchi animar.

12 "Wat yachi, chàyu way tatagun Apudyus way cha mangamma hen imfagana ya cha
omafurot an Jesus, masapor mannunuuchunyu hen afurotyu ta achiayu ma-aw-awis, tàén
heno hen mepasamak an chàyu."

13 Yachi yag chengngar-o agé hen nan-ale ad uchu, yag imfagana an haén way
mangaliyén, "Esoratnoto way manepod ad uwan, ancha yanggay ammag laylayad hen
anchichay cha omafurot an Apotaaw no matéycha." Yag tenomfar agé hen anchi Espiritun
Apudyus way nangafun, ekatnéén, "Oo, tot-owaha way laylayadcha, te hen matéyancha,
yachi hen man-inungarancha hen anchi naligat way chunucha, yag ichahancha agé hen
anchi halenonot hen anchichay ammay way enammaancha."

Hen nabta-an hen anchichay achi omafurot way miyalig ah mura hen antoy lota

14 Angkay hiyachi yag wachaat agé hen innilà way pokkawanay funat, yag wacha agé
hen tummutùchu an nadchi way kaman tatagu way nahohòrongan ah faletò way koronan
chi are ya nan-é-édchén agé ah tachém way kompay. 15 Yachi yag innilà agé hen ihay
anghel way fummùnag way narpon anchi Templo ad uchu, yag enngawana hen anchi
tummutùchu hen funat way mangaliyén, "Ehawadno hen annay kompayno ta fat-ém
hen anchi lota, te inumchah ad uwan hen mabta-ana, te kamancha naggéhén amin hen

anchichay ininggaw." [16] Wat hen anchi tummutùchu hen anchi funat, enhawadna tot-owa
hen anchi kompayna yag fintànaat amin hen lota.
[17] Yachi yag wacha hen kasen-o innila way ihay anghel way fummùnag agé way narpon
anchi Templo ad uchu, yag nan-é-édchén agé ah tachémay kompay.
[18] Yachi yag fummùnag hen iha agé way narpon anchi chacha mangmanghéfan hen
michaton an Apudyus way hiya hen nangimfiyang hen apoy. Yag enngawana agé hen
anchi iha way nan-é-édchén ah tachémay kompay way mangaliyén, "Ehawadno hen
annay kompayno ta éghatém hen egachay fungan hen wa-ar way greps way nimura hen
lota te nar-umcha amin." [19] Wat enhawad tot-owa hen anchi anghel hen kompayna hen
lota yag fintànaat hen aminay fungan hen anchi greps, yag annaat agé epénpén hen anchi
chakaray faliwés Apudyus way yachi hen kaman anchi pararo way aningarngarna way
manusa hen tatagun antoy lota. [20] Yag hen iggaw hen nafaliwésan hen anchichay nabtà,
wat hen anchi lahin hen fabréy. Yag hen anchi chara way fummùnag hen anchi faliwés,
wat ammag omminarwang ah nasorok ah torongggasot ya chuwanporo way lometor way
hen ka-adcharémna agéat ihay metros ya kagudwa.

15

Hen mangempachahan hen anchichay anghel hen anchi anongoh way pituy ligat

[1] Angkay hiyachi yag wacha agé hen kasen nepàila ad uchu way omenpahaangay térén
way sinyar. Te hen innilà, wat pituy anghel way nanangchén hen anchi anongoh way
pituy ligat way mepachah hen antoy lota, te chichachiy ligat hen péppég hen manusaan
Apudyus hen tatagu.
[2] Yachi yag innilà agé hen anchi kaman chan kolenawnaw way fayfay way ammag kaman
sarmeng way na-ahrangan ah apoy. Yag innilà agé hen anchichay tatagu way nangafà
hen anchi aggaégyatay animar gapon anchi anchag ommachiyan way manayaw an hiya
ya hen anchi enan-animar way kapadpachongna, ya iggaycha amin nampamarka hen
anchi numeron hen ngachanna. Wat chicha, tommatàchégcha hen penget hen anchi
fayfayanchi way aheéd-échén ah kaman gitara way inidchat Apudyus an chicha. [3] Yag
chacha agé kankantéén hen anchi kankantan Moses way nansérfi an Apudyus way yachi
agé hen kankantan hen anchi Karnero. Yag ekatcha way nankankantéén,

"Heay Apo way Apudyusat mannakafael-a way mangamma ah uray heno, wat kahahaang
ya kachachayaw hen aminay cham ammaan.
Ya hea hen Aren hen aminay tatagu hen karotarota way ammag nalentég ya pahig tot-owa
hen aminay cham am-ammaan.
[4] Ammag maid achi émégyat an hea ad uwan, ya maid agé achi mangimpudnu hen
kenangatom te ammag maid chillu mepachongan hen kaenammayno.
Wat hen aminay katagutagu ah karotarotaat umalecha amin way manayaw an hea te na-
awatancha amin hen kenanongnong hen aminay a-ammam."

[5] Angkay narpaschi yag innila-at agé way nafùtan hen anchi Templo ad uchu way nailà
agé hen anchi Kachachayawan way Kowarton Apudyus. [6] Yachi yag fummùnagcha hen
anchi pituy anghel way narpochan anchi Templo way nanangchén hen anchichay pituy
ligat. Yag amincha, nanlurumfongcha ah pokkawanay térén way maid manmansana,
ya nasesentoronan agé hen paragpagcha ah faletò. [7] Yachi agé yag émméy hen iha hen
anchichay opatay parsowa yag en-enchangna hen anchichay pituy anghel ah chuyug way
faletò way nanapno ah chusan Apudyus way hiyan anchi natattaguh ing-inggana. [8] Wat
ammag chan funoong agéh asok hen amin anchi Templo ad uchu ah kaman longahaw hen
kaenammay Apudyus ya hen mannakafalinna. Wat ammag maid makaghép an nadchi
ingganah marpas hen anchi pituy ligat way epachah hen anchichay pituy anghel.

16

Hen miwàwa-an hen anchi pituy chuyug way nanapno ah chusan Apudyus

[1] Angkay hiyachi yag chengngar-o agé hen anchi ale way narpon anchi Templo way
chana ongawan hen anchichay pituy anghel way mangaliyén, “In-ayu ta inyu ihiyat
hen anchi lota hen annachay ligat way ininggaw hen annay pituy chuyugyu way yahan
manusan Apudyus hen tatagu.”

[2] Wat yachi yag émméy hen anchi pés-éy anghel way i nanginhiyat hen ininggaw hen
anchi chuyugna, yag hen lota paat hen nanginhiyatana. Wat ammag amin hen anchichay
namarkaan hen markan hen anchi aggaégyatay animar ya hen anchichay nanayaw hen
anchi enan-animar way kapadpachongna, anchag nan-aggulid amin ah ammag chan agub
way gulid way ammag pararo hen sigabna.

[3] Yachi yag émméy agé hen anchi miyagway anghel way i nanginhiyat hen ininggaw hen
anchi chuyugna, yag hen anchi fayfay paat hen nanginhiyatana. Wat ammag namfalin hen
anchi chanum ah kaman charang chi natéy, yag aminay chan ì-iwi hen fayfayat anchag
nan-atéy amin.

[4] Yachi yag émméy agé hen anchi miyatloy anghel way i nanginhiyat hen ininggaw
hen chuyugna, yag hen egachay wangwang ya fufun hen nanginhiyatana. Wat ammag
namfalin ah chara hen aminay chanum an cha nadchi. [5] Yachi yag chengngar-o agé hen
imfagan hen anchi anghel way nangenlébféng hen chanum, ekatnéén, “Heay Apudyus
way nawawà-acha nanepod hen laprapona ya mawawà-acha-a agé ad uwan way ammag
maid mepachongan hen kaenammayno, ammag nenènong ya nalilimpiyu hen cham
manusaan hen tatagu. [6] Te chicha, anchag pinchit hen anchichay tatagum ya hen
anchichay profetam way kaman paat ancha agég inhiyat hen characha. Wat awahcha hen
cham mangempainuman hen chara an chicha ad uwan ah assong hen enammaancha.”
[7] Yachi yag chengngar-o agé hen tenomfar way narpo hen anchi iggaw hen anchi chacha
mangmanghéfan hen michaton an Apudyus way mangaliyén, “Oo tot-owa, heay Apo way
Apudyus way mannakafael, nenènong ya nalilimpiyu tot-owa hen aminay cham ekaman
way manusa hen tatagu.”

[8] Angkay hiyachi yag émméy agé hen anchi ma-apatay anghel way i nanginhiyat hen
ininggaw hen chuyugna, yag ammag hen anchi init agé hen nanginhiyatana. Wat ammag
pommegsa way térén hen umminitana ingganah anchag cha ma-atongan hen tatagu ah
pétangna. [9] Wat hen anchichay tatagu, tàén chacha ma-atongan hen anchi pararoy pétang
hen init, chachaat chillu echotan ah Apudyus way mannakafael an cha nadchiy ligat. Ya
ancha agég achi etagay hen fummasorancha ah manayawancha hen kenangaton Apudyus.

[10] Angkay hiyachi yag émméy agé hen anchi ma-alemay anghel way i nanginhiyat hen
chuyugna, yag hen anchi tummutùchuwan paat hen anchi chan toray way aggaégyatay
animar hen nanginhiyatana. Wat ammag hommelang way térén hen aminay chana
etorayén way tatagu, yag magénén chachan ngangalitfén hen fub-acha yag chacha agé
hétaén hen chilacha ah kenasigab hen anchi cha mepasamak an chicha. [11] Ngém maichat
agé ta ancha an etagay hen anchichay lawengay a-ammacha, anchaat agé an cha echotan
ah Apudyus ad uchu way gapo hen chan sigfan hen acharcha ya hen nan-aggulichancha.

[12] Angkay hiyachi agé yag émméy hen anchi ma-anémay anghel way i nanginhiyat
hen anchi chuyugna, yag hen anchi chakaray wangwang way ekatchéén Eufrates hen
nanginhiyatana. Wat ammag napet-agan hen hiyachiy wangwang ah makadchangan
hen anchichay nan-angato way toray way i mìgufat way marpo hen ommapet hen cha
fùnagan hen init. [13] Yachi yag an-owat agé ilan hen toroy chumunyu way kaman tokak
chi itchuracha way hen iha, narpoh tapà hen anchi amoraga. Ya hen iha, narpoh tapà
hen anchi pés-éy aggaégyatay animar. Yag hen anchi miyatlo, narpo agéh tapà hen
anchi senang profeta way penaka-achar hen animaranchi. [14] Wat hen anchichay toroy
chumunyu, chicha hen anchichay maka-ammah kaskascha-aw way i agé mangamong
hen egachay toray ah karotarota ya hen sorchachucha ta incha gufatén hen anchi
mannakafalin way Apudyus. Ngém hen hiyachiyat agé way ag-agaw hen mangafa-an
Apudyus hen egachay kafusorna.

[15-16] Yag hen ngachan hen anchi lugar way nangamongan hen anchichay chumunyu an chicha, yachi hen nangadnan ah Armegedon ah Henebreo way alen hen anchichay Judio.

Wat yachin mangaryan Jesu Cristuwén, "Papannaagényu paat hen antoy ifagà, te ammag maid pootonyu hen mamfangchà te kaman hen ekaman hen anchi mangakaw way maid mapòpootan yag inumchahat. Wat ammag laylayad hen anchi tagu way nansasaggana way mamannéd an haén way kaman hen anchi nanlurumfong way achi masmasséy, te hiya, achi machahan way namfafallad ah kafiinana."

[17] Angkay hiyachi yag neparég agé hen anchi ma-apituy anghel way i nanginhiyat hen ininggaw hen anchi chuyugna, yag hen yawyaw hen nanginhiyatana. Yag hen hiyachi, wachaat agé hen chakaray ale way narpon tummutùchuwan paat Apudyus ah Templo way mangaliyén, "Ammag narpas hen angamin ad uwan." [18] Yag chaat mangolekoleyapyap ya wachaat hen anchi chan uswar yag cha agé omechoechor yag nanlunig ah ammag napegsay térén way nanepod hen laprapon hen tatagun antoy lotaat, maid kepachongan hen kenapegsana. [19] Wat ammag nan-atlo way napetpet-ang hen anchi nanchinamag way fabréy ad Babilonia, yag ancha agég nachachael hen egachay chakaray fabréy ah karotarota. Wat iggay tot-owa aliw-an Apudyus way manusa hen anchichay tatagu ad Babilonia, te ah nanusaana, kaman annag empainum an chicha amin hen anchi pararoy paket way fayahna ingganah maid nehàfa ah uray hen tedted way hiyachi hen anchi pararo way aningarngarna. [20] Wat ancha agég nan-alihéd amin hen anchichay lota way nanggagaw-én hen fayfay ya kaman agé hen kafilifiligat anchag nagnagchay way nantanap amin. [21] Yag ammag niyuchan agé hen chachanakkaray churaro way magénén leman poroy kilo hen kachaghénna way anchag chan ya-ayà way manégtég hen tatagu. Yag hen anchichay tatagu agé, ancha chillug cha echotan ah Apudyus gapon anchi aggaégyatay churaro te ammag amchanchi way ligat.

17

Hen anchi fufae way nanchinamag hen kenapotana way nansasakkay hen anchi aggaégyatay animar

[1] Angkay hiyachi yag ummale hen iha hen anchichay pituy anghel way nan-é-édchén ah chuyug yag ekatna an haénén, "Umalea ngén ta inta ta iyà epàila an hea hen ekaman Apudyus way manusa hen anchichay tatagun anchi fabréy way nehag-én hen anchichay chuaray wangwang way hen miyaligan hen anchi fabréyat ihay fufae way ammag nanchinamag chi kenapotana. [2] Hen hiyachiy fufae, kaman annag inyisséy hen aminay toray hen antoy lota, te nìfasorcha amin an hiya. Ya hen egachay katagutagu hen antoy lota agé, anchag kaman amin nafutang hen nanginumancha hen anchi fayahna way chana empainum."

[3] Angkay hiyachi yag pinchénà hen Espiritun Apudyus yag inyéyà hen anchi anghel hen pachinanak. Angkay émméyà ahchi, innilà hen ihay fufae way nansasakkay hen ihay aggaégyatay chittakan way animar way pitu hen uruna ya hemporo agé hen hàgudna. Yag ammag nalèmot agé hen acharna way nasoratan ah chuaray ngachan way pahig usot an Apudyus. [4] Yag hen anchi fufae agé, nanlurumfong ah lumfong chi are way chittakan ya ngéttégan, ya nan-ang-angga agé ah faletò ya perlas ya hen anchichay nan-angina way fato way cha somelap. Yag iné-égnanana agé hen ihay tasa way faletò way chana iyawis ya an agég nanapno ah aggarémha way chana enamma-ammaan way chichachi hen halenonot hen chagchagasna. [5] Yag wacha agé hen ihay nesorat ah etongna way ngachan way cha-an ma-ammuwan hen laychénay aryén way ekatnéén, "Hen anchi nanchinamag way fabréy ad Babilonia, hiya hen inan hen aminay pota ya hiya agé hen pongar hen egachay aggarémha way a-amma hen amin antoy lota." [6] Yag hen nangi-ilà hen anchi fufaeyanchi, wat ammag nafutang peet way hen anchi imfutangnaat hen charan hen anchichay tatagun Apudyus way napchit gapoh pammatecha an Jesus.

Wat anà tot-owa ammag nahahaang way térén hen nangil-à an hiya. 7 Yag anat ekat hen
anchi anghel an haénén, "Pakay mahaang. Changrém ngén ta ifagà hen anchi cha-an ma-
ammuwan way miyaligan hen anchi fufae ya hen miyaligan agé hen anchi aggaégyatay
animar way nansasakkayana way pitu hen uruna ya hemporo hen hàgudna. 8 Te hen
anchi aggaégyatay animar, natattagu hen anchi ar-argaw hen antoy lota ngém namaid
ad uwan. Ngém kasen chillu fùnag ah tapen chi ag-agaw way marpon anchi fito way
maid péppég chi ka-adcharémna. Ngém hen halenonot hen fùnagana agéat hen metatap-
arana chillu. Yag anchag mascha-aw amin hen anchichay tatagu hen antoy lota way iggay
melesta hen ngachanna hen anchi libnu way nanepod hen lugrugin hen antoy lotaat,
yachi hen nelelestaan hen kangachangachan hen aminay na-adchan ah mannanayun way
ataguwan. Wat anchag mahaang way mangila hen anchi aggaégyatay animar way wacha
hen ar-argaw ya anat agég namaid yag antoyanat agé way kasen nepafùnag."
9 "Ammag naligatto ah ma-awatan, wat egad hen naham-an way tatagu hen maka-awat
heto. Te hen anchichay pituy uru, wat chichachi hen pituy tagéytéy way tummutùchuwan
hen anchi fufae. Ya faén agé yanggaychi te miyaligcha agé ah pituy are 10 way napéppég
hen nan-areyan hen anchichay lema, ya chan toray ad uwan hen anchi ma-aném, ya hen
anchi ma-apitu wat cha-an umchah hen mantorayana. Ngém no umchah agé, an yanggay
hen-aketan hen mantorayana. 11 Yag mepanggép agé hen anchi aggaégyatay animar way
natagu hen ar-argaw yag namaid ad uwan, hiya hen kaman ma-awaru way are, ngém iha
chillu hen anchi pituwanchi way hen halenonotna, ammag metap-ar."
12 "Yag hen miyaligan agé hen anchichay hemporo way hàgud, chichachi hen kasen
hemporoy are way cha-an umchah hen mantorayancha. Ngém no umchah hen karébfén-
gancha way mantoray, mètoraycha hen anchi aggaégyatay animar ah hen-aketan te
kaman yanggay an ihay uras hen mantorayancha. 13 Ngém an yanggay ihà-an hen
pontoscha amin, te ancha an eporang hen aminay kafaelancha ya hen aminay lébféngcha
hen anchi animaranchi 14 ta ancha ammag éméhà-an way mangufat hen anchi Karnero.
Ngém hen anchi Karnero ya hen anchichay natatallek way penepelena way somosorot an
hiya, a-abfaéncha chillu amin chicha te hen anchi Karnero, hiya chillu hen ap-apon hen
egachay ap-apo, ya hiya agé hen aren hen egachay are."
15 Yachi yag anat agé ekat hen anchi anghel an haénén, "Hen miyaligan hen anchi
chuaray wangwang way innilam way tummutùchuwan hen anchi pota, chichachi hen
egachay kapo-opo-on chi tatagu ah karotarota yah kafabréfabréy way wacha hen egachay
karasen chi ale."
16 "Yag hen anchichay hemporoy hàgud way innilam ya hen anchi aggaégyatay ani-
marat, umchah hen tempo way mamusorancha hen anchi fufae, wat anchag aran hen
aminay kok-owana way ingganah mafarchan hen acharna, yag anchaat agé issa hen
lamanna ya gébhéncha hen mafay-anan. 17 Yag hen mangammaancha amin an cha nadchi,
te ah Apudyus paat hen mangempahpahmà ah katoroyan hen planona, te hiya chillu
hen nangempahpahmà hen nantetempoyugan hen hamhamà hen anchichay hemporo ah
incha mangemporangan hen lébféngcha hen anchi animaranchi way mantoray. Ya hen
ka-ammaan amin cha nadchiyat ah tomot-owaan hen aminay imfagan Apudyus chillu way
ma-ammaan."
18 "Yag hen anchi fufae way innilam, hiya hen miyaligan hen anchi nanchinamag way
fabréy way cha mangentoray hen aminay karotarota hen antoy lota."

18

Hen machachaelan anchi fabréy way Babilonia

1 Angkay narpaschi yag innilà agé hen ihay anghel way cha marpod uchu way ammag
chakar hen kafaelana ya ammag cha machilangan hen lota ah kenafuselna. 2 Yag
enèngawna way mangaliyén,
"Ammag nachusa ad uwan ya nachachaelay térén hen anchi nanchinamag way fabréy way
Babilonia. Wat ammag namfalin ah fumabréyan hen egachay kachumuchumunyu

ya ongtan ya an agég homòfotan hen egachay laweng ya aggarémha way kasole.
[3] Te hen hiyachiy fabréy, annag enawis hen aminay tatagu ah katoratoray hen
antoy lota way somorot hen anchi kenarawengna, te kaman paat annag empainum
hen anchi paketay fayahna hen aminay katagutagu ah kafutangancha amin. Ya
hen anchichay chan totoray hen kafabréfabréy agé, kaman paat ancha amin
ammag chinagchagas hiya. Ya amin agé hen anchichay chan tetencha hen antoy
lota, ancha amin ammag fummaknang gapon pommasagan hen hiyachiy fabréy
way niyalig ah fufae."

[4] Angkay narpas way enalen hen anchi anghelchi, yag an-owat changrén hen kasen nan-
ale ad uchu way mangaliyén,

"Chàyu way tatagù, lomayaw-ayuwat an nahhay fabréy te magat mìfasor-ayu hen fasorna,
yag magat metapeayu agé hen machusaana. [5] Te ammag maid mepaniyan hen
kachuar hen fasorna te magénén nihùchud ad uchu ah kachuarna. Yag cha-an
aliw-an Apudyus hen amin anchichay lawengay a-ammana. [6] Wat hen mekaman
an hiya, ammag amin hen anchi laweng way enammaana hen tapenaat, mifarés
agéchi an hiya way ammag machubli hen ma-ammaan an hiya. Wat hen anchi
tasa way pennona ah paket way empainumna hen tapena, matarwanchi ah mas
pakpaket way mepàinum agé an hiya. [7] Yag hen kenachuar hen nanlamram-ayana
ya nangempachayawana hen acharna, yachi agé hen kachuar hen ligat ya tokar
way mepaharém an hiya. Te hen yachiy fabréy way niyalig ah fufae, ekatna
ah hamhamànéén, 'Kamanà yanggay hen chan toray way haén, faénà ah nà-
amfaro wat maid mepadpachah an haén ah ligat way kaman hen nafaro.' [8] Ngém
hen hiyachiyat, ammag magigsan way mepachah hen nankarakarasey ligat hen
hiyachiy fabréy te machusa ah saket ya étéy ya fitel, ya anat agé maghéb. Ma-
ammaan amin chachi te ah Apudyus way manusa an hiyaat hiya hen mannakafael
way ap-apo."

Yaha hen ekat hen anchi nan-ale ad uchu.

[9] Yachi yag amin hen anchichay chan toray hen antoy lota way nìchagchagas ya
nèlamram-ay hen hiyachiy fabréy way niyalig ah pota, ancha amin ammag kelaan ya
ifilan hen hiyachiy fabréy hen mangil-ancha hen asok hen maghéfana. [10] Ya ancha
agég oma-adchawwéy te émégyatcha ah ketapyancha hen kachusaana. Wat anchag
hekekela way mangaliyén, "Kachugchugu lawa hen anchi nanchinamagay fabréy way
Babilonia. Ammag mannakafaelchi way fabréy yag pakay lawa ammag ihay uras yanggay
yag namaichat ah nachusana."

[11] Ya kaman agé hen anchichay chan tetencha hen karotarota, wat ancha agég kelaan
ya ifilan hen hiyachiy fabréy, te no maghéfat maid kasen lomao hen tenchacha. [12] Wat
maid lomàrao ah tenchacha way na-ammaam ah faletò an cha kantar, ya hen anchichay
nan-anginay fato ya perlas way cha ma-ammaan ah haleppon. Yag maid agé lomao hen
anchichay nan-anginay lopot way pokkawan ya chittakan ya ngéttégan ya anat agé hen
anchichay sida. Ya maid agé lomao hen anchichay anammay way chan fango way away,
ya anat agé hen anchichay henoy na-ammaan ah fàgit chi elefante ya nan-angina way
away, ya anat agé hen na-ammaan ah gamfang ya gamà ya hen anammayay fato. [13] Yag
maid agé lomao hen anchi chacha etencha way nankarakarase way omenpafango ah ma-
an ya hen anchichay fangfangru way frankensens ya mira ya anat hen tapena. Ya maid
agé lomao hen chacha elao way fayah ya lana an cha arina an cha pagéy, ya umat agé
hen faka ya karnero ya kafayu ya hen kalesa. Ya maid agé lomao hen anchichay tatagu
way anchag cha elao ah alepan. [14] Wat ammag ekat hen anchichay chan tetencha agéén,
"Sayang lawahay fabréy, te ammag namaid hen anchichay patpatigéna way a-anammay
ah manlamram-ayana te anchag neopoh amin. Wat amin hen anchichay kafinaknangna
way cha mangempachayaw an hiya, ancha amin ammag namaid ah ing-inggana way achi
mafalin kasen mifangad."

15 Wat amin hen anchichay chan tetencha way fummaknang gapon chacha nangen-
làwaràwan hen tenchacha hen hiyachiy fabréy, wat ancha agég oma-adchawwéy te
émégyatcha way metakorong hen kachusaana. Ngém ancha chillug hekekela ya hei-ifil
way mangaliyén, 16 "Ammag kachugchugu lawa hen hiyahay nanchinamag way fabréy te
ammag kaman eman fufae way nanlumfong ah kanginaan way chittakan ya ngéttégan ya
nan-ang-angga agé ah faletò an cha perlas ya hen nan-angina way fato. 17 Ngém ammag
an yanggay ihà-anay uras yag namaichat hen egachay kafinaknangna."

Yag kaman agé hen amin anchichay chan maneho hen papor ya hen anchichay chan
chunu hen papor ya anat agé hen anchichay chan fiyahi hen papor ya umat agé hen
aminay tatagu way chan chunu hen fayfay, wat ancha amin ammag oma-adchawwéy,
18 yag anchag heo-ongaw no ilancha hen anchi asok way cha matood hen hiyachiy fabréy.
Yag mankelacha way mangaliyén, "Anggay-a te nokay lawa hen mepadpachongan nahha
way nanchinamag way fabréy." 19 Yag magénén chacha chapchaporan hen urucha ah
chan sigfan hen hamhamàcha hen yachiy fabréy, yag hekekelacha ya hei-ifilcha way
mangaliyén, "Ammag kachugchugu lawaha way nanchinamag way fabréy. Te ammag hen
kafinaknangna eman hen fummaknangan hen egachay wachan paporna way chana ifiyahi
hen yahay fabréy. Yag ad uwanat agé yag ammag iggay éméy ah ihay uras yag ammag
namaichat hen egachay kafinaknangna."

20 Ngém chàyu way wachad uchu, an-ayu yanggay ammag lomaylayad. Ya umat agé
chàyu way tatagun Apudyus ya hen aposelna ya hen profetana, lomaylayad-ayu amin te
imfarés Apudyus chàyu way hen nanusaana hen hiyachiy fabréy, wat gapon enammaana
an chàyu.

21 Yachi yag wacha hen ihay ammag orhe way anghel way annag lenabten hen ihay
chakaray challug yag empetlàna ah fayfay way mangaliyén, "Yato agé hen mekaman
hen anchi nanchinamag way fabréy way Babilonia way permi hen machachaelana ta
achi kasen mail-ila ah ing-inggana. 22 Wat ammag maid kasen magmagngar ah ing-
inggana hen hiyachiy fabréy ah henoy mankankanta ya chan gitgitara ya cha mamab-
arachong ya mangorkorneta. Yag ammag maid agé machahan ahchi ah ing-inggana ah
heno way manchunu way kaman hen anchichay chan féhféhar ya chan ab-afar. Yag
maid agé magmagngar ah ing-inggana ah uray lawa an mamfayu. 23 Ya maid agé kasen
homeh-elawan chi helaw ahchih ing-inggana ya maid agé kasen magmagngar ah umus-
usengaran hen chan kasar. Wat uray ta hen anchichay nantetencha hen hiyachiy fabréy
hen kafafaknangan hen amin antoy lota, yachi chillu hen kachusaancha. Yag yachi agé
hen kachusaan hen amin anchichay wachan kafaelana ahchi way kaman hen anchichay
mamfuni ya manchangar ya mansaromangka, te anchag lenokop hen katagutagu hen
antoy lota ah kenasilibcha."

24 Wat nachusa hen hiyachiy fabréy way Babilonia, te hen tataguhchi hen namchit hen
anchichay profetan Apudyus ya anat agé hen anchichay tapenay tataguna, ya uray heno
way tagu way napchit hen antoy lotaat natéycha amin gapon yachiy fabréy.

19

Hen laylayad hen anchichay wachad uchu

1 Angkay narpas agéchi yag chengngar-o hen chachanakkar way ale way kaman alen
hen ammag chuaray tatagu ad uchu way chacha ekatén, "Antaaw yanggay ammag
chachayyawén ah Apudyus te hiya yanggay hen makaharà hen tatagu ya hiya yanggay
hen mannakafael ya ka-a-ammayan. 2 Ya nalilimpiyu ya nenènong agé hen chana ekaman
way manguwis hen tatagu way ammag hen katot-owaan yanggay hen é-égnanana. Wat
chinusana hen anchi fufae way nanchinamag hen kenapotana way hiya hen nangawis
hen katagutagun antoy lota way mìfasor hen fasorna. Yag chinusana agé hiya gapon
namchitana hen anchichay nansérfi an hiya."

[3] Yachi yag anchaat agé èngaw way mangaliyén, “Antaaw yanggay ammag chachayyawén
ah Apudyus te ammag gumigilab ya oma-assok ah ing-inggana hen anchi nanchinamag
way fabréy ah nachusaana.”
[4] Yag hen anchichay chuwanporo ya opatay mangemponponò ya hen anchi opatay
parsowa, nampalentomangcha amin way manayaw agé an Apudyus way tummutùchu way
chan toray, ekatchéén, “Oo eman, ta ah Apudyus yanggay hen machachayaw.”

Hen mankasaran hen anchi Karnero

[5] Yachi yag chengngar-o agé hen ale way narpo hen iggaw hen anchi tummutùchuwan
Apudyus way mangaliyén, “Anyug chachayyawén ah Apudyus, amin-ayu way chan sérfi
an hiya, ya amin-ayu way cha manginyafiin an hiya way uray nangato man ono nafafa,
chayawényu amin hen anchi Apotaaw way ah Apudyus.”
[6] Yag hen hiyachi, chengngar-o agé hen anchi kaman alen chi chuaray tatagu way kaman
agé ésar chi mangab-afarug way chanum ya kaman agé hen gagseet chi echor, yag
ekatcha way mangaliyén, “Antaaw ammag chachayyawén ah Apudyus way hiya yanggay
hen mannakafael way Ap-apotaaw ya hiya yanggay agé hen mantoray hen angamin.
[7] Wat antaaw ammag lomaylayad ya manlagsaragsak ya chachayyawéntaaw hiya way
kangangatowan. Te ad uwan, inumchah hen tempon hen mankasaran hen anchi Karnero,
ya nansasaggana agé hen anchi ahaw-éna [8] te ninidchat an hiya hen anchi ammag am-
ammay way lumfong way pokkawanay térén way poros chi manmansana.” (Yag hen
miyaligan hen anchi am-ammayay lumfongat hen anchichay ammay way enammaan hen
anchichay tatagun Apudyus.)
[9] Angkay hiyachi yag anat ekat hen anchi anghel an haénén, “Esoratnoto way ancha
yanggay ammag lomaylayad hen anchichay ma-ayagan way mèkasar hen kasar hen anchi
Karnero.” Yag annaat agé epaunud way mangaliyén, “Tot-owachi te yachi hen enalen
Apudyus paat.” [10] Wat anà ammag nampalentomang way manayaw koma hen anchi
anghelanchi, ngém ekatnéén, “Aẁ, achim cha ekat hena te haénat ihaà agé way chan sérfi
an Apudyus way kaman an chàyu ya hen anchichay ifayu way chitaaw, é-égnanantaaw
amin hen anchi tot-owa way intudtuchun Jesus. Wat ah Apudyus yanggay hen machayaw
way maid safali.”
Hen nangaryanan nadchi, te hen anchi empaka-awat hen anchichay profeta, wat yachi
chillu hen intudtuchun Jesus.

Hen nangafa-an hen anchi nansasakkay ah pokkawanay kafayu

[11] Angkay hiyachi yag innila-at agé way ammag nafùtan ad uchu yag fummùnag
hen anchi ammag pokkawan way kafayu, yag hen anchi nansasakkayat, nangadnan ah
“Katalekan ya Katot-owaan.” Te hiya, ammag nalilimpiyu paat hen manguwisana hen
uwiséna, ya umat agé hen mangufatana hen gufaténa. [12] Yag hen anchi matana, ammag
tachém way kaman hen anchi gilab hen apoy. Ya hen uruna, nahohòrongan ah chuaray
koronan chi are. Yag hen acharna, nasoratan agé ah ngachan way maid poros nangila
no heno hen laychénay aryén no achi yanggay hiya. [13] Yag hen anchi lumfongna agé,
ammag nadcharachara way kaman nesawsaw ah chara. Yag hen ngachan way niyawag
an hiyaat “Hen Alen Apudyus”. [14] Yag amin hen anchichay sorchachu ad uchu, anchag
memetnod an hiya way nanlurumfongcha amin agé ah ammag pokkawan way lumfong, ya
nansasakkaycha amin agé ah pokkawanay kafayu. [15] Ya hiya agé, wacha hen fummufùnag
ah tapàna way ammag tachémay fangid way yachi hen iyafàna hen tatagu ah katoratoray
way achi omafurot an hiya. Wat annag etorayan amin chicha way ammag estrekto
hen ekamanna way maid maka-afà an hiya. Yag epàilana agé hen kenapararon hen
manusaana hen tatagu, te ah mannakafalinna way Apudyusat annag gupesén hen heno
way achi manguya way kaman hen mangpesan hen faliwés hen heno way gupeséna. [16] Yag
nasoratan agé hen lumfongna ya umat agé hen orpona ah ihay ngachan way hen hiyachiy
ngachanat “Aren hen egachay Are ya Ap-apon hen egachay Ap-apo.”

[17] Angkay hiyachi yag innila-at agé hen ihay anghel way tommatàchég hen anchi init
way chana ongawan hen anchichay kakasokasole way chan tayyatayyap ad uchu way
mangaliyén, "Wayyu way kakasokasole, ma-among-ayu ta issayu hen anchi ammag chuar
way partiyén Apudyus ah issayu. [18] Wat umaleayu ta issayu hen a-achar hen anchichay
chan totoray ya hen anchichay sosorchachu ya hen anchichay kakapetancha agé, ya umat
agé hen a-achar hen anchichay kafayu ya hen anchichay nansasakkay an cha nadchi. Ya
ta issayu hen a-achar hen aminay tatagu way nan-angato manha ya nan-afafa ya hen
anchichay wachan sa-adna ya hen maid."

[19] Yachi yag innila-at agé hen anchi aggaégyatay animar ya hen anchichay i nìyamong
an hiya way amin hen chan totoray hen antoy lota ya hen aminay sorchachucha. Wat
chacha amin ma-among way i mangufat hen anchi nansasakkay hen anchi pokkawanay
kafayu ya hen anchichay sorchachuna. [20] Ngém hen hiyachiyat agé, ammag nadpap
hen anchi aggaégyatay animar ya umat agé hen anchi senang profeta way penaka-
acharna way hiya hen anchi nangamma-amma hen anchichay kaskascha-aw. Yag hen
anchichay kakaskascha-aw way enammaana, chichachi hen narokopan hen egachay
tatagu way namarkaan ah markan hen animaranchi ya hen egachay tatagu agé way
nanayaw hen anchi enan-animar way kapachongna. Yag yachi way nadpapcha hen
anchi chuwa, anchag netap-ar way étégchay natattagu hen anchi iggaw hen kaman
fayfay way hen chanumnaat ammag pararo way apoy way ammag gumigilab way asufre.
[21] Yag hen aminay sorchachucha, napchitcha amin agé way pinchit hen anchi fangid way
fummufùnag ah tapà hen anchi nansasakkay hen anchi pokkawanay kafayu. Wat yachin
inibhug hen amin anchichay kakasokasole.

20

Hen mifaruchan Chumunyu ah henlifu way tawén

[1] Angkay hiyachi yag innilà agé hen ihay anghel way cha émhép way narpod uchu yag
iné-égnanana hen torfek hen anchi fito way maid péppég chi ka-adcharémna ya anat
agé hen ammag chakaray kawad. [2] Yachi yag annag chinpap hen anchi amoraga way
hiyan anchi farakkan ad namenghan way ekatchéén Satanas way ap-apon hen aminay
chumunyu, yag annag kenawwachan hiya yag imfarudna ingganah marpas hen henlifuy
tawén. [3] Annag finarud yag entap-arna hiya hen anchi fito way maid péppég chi ka-
adcharémna, yag annaat iyam-amma way mangnéb yag annaat sellaan yag enep-atna ta
maid kasen waywayana way manlokop hen tatagu ah katoratoray hen antoy lota ingganah
marpas hen anchi henlifuy tawén. Manowat te no marpas hen anchi henlifuy tawén,
masapor kasen chillu meparufus ngém ammag hen-aketan.

[4] Yachi yag an-owat ilan hen anchichay tùchun hen a-are, yag hen anchichay tum-
mutùchu an cha nadchi, wat nidchat an chicha hen karébféngancha way man-uwis. Yag
innilà agé hen lennawan hen anchichay napchit gapon chacha ninwarawagan hen alen
Apudyus ya hen katot-owaan mepanggép an Jesus. Te chicha hen anchichay ammag
nangachi way manayaw hen anchi aggaégyatay animar ya hen anchi enan-animar way
kapadpachongna, yag iggaycha agé epamarka hen etongcha ya hen limacha hen markana.
Wat amin cha nadchi, nan-uchicha amin hen hiyachi yag nètoraycha an Jesu Cristu hen
anchi henlifuy tawén. [5] Wat yachi hen anchi pés-éy man-uchiyan hen natéy. Waman hen
anchichay tapen hen natéy, achicha mepauchi ingganah marpas hen anchi henlifu way
tawén ya anchaat agé mepauchi. [6] Ammag pararo hen laylayad hen anchichay tatagu way
metape hen anchi pés-éy man-uchiyan hen natéy te chicha hen tatagun Apudyus, yag
achicha paat melak-am hen anchi ligat way ekatchéén pegwan chi atéyan. Yag chicha
agé, anchag mansérfi ah kaman pachi an Apudyus yah Jesu Cristu, yag mètoraycha agé an
hiya hen anchi henlifuy tawén.

Hen ma-afa-an Chumunyu ya hen metap-arana

7 Angkay no marpas hen anchi henlifu way tawén, meparufus agé ah Chumunyu hen
anchi nekorongana 8 yag fumùnag way i manlokop hen tatagu hen katoratoray ingganah
pengepenget chi lota. Yachi yag amongona amin chicha way na-awagan agé ah Gog ya
Magog, yag esaganana chicha way i mìgufat, ya maid makafilang hen kachuarcha te kaman
hen kachuar hen gahar ah fayfay. 9 Wat anchag miyap-ap amin hen antoy lota yag incha
agé alekomkomon hen anchi kommampowan hen anchichay tatagun Apudyus ya umat
agé hen anchi fabréy way laylaychéna. Ngém hen hiyachi, ammag mepêchagat agé hen
apoy way marpod uchu ah maghéfancha amin. 10 Yachi yag ah Chumunyu way nanlokop an
chicha, ammag metap-ar agé hen anchi pararo way apoy way ammag gumigilab way asufre
way yachi chillu hen netap-aran hen anchi aggaégyatay animar ya hen anchi penaka-
acharna way senang profeta. Yag ancha amin ammag mapàpàgang ahchi ah ing-inggana
way enag-agaw ya lenafi way maid péppégna.

Hen anongoh hen kauwisan hen tatagu

11 Angkay hiyachi agé yag innilà hen anchi chakar ya pokkawan way tùchun chi Are
way wacha agé hen tummutùchu. Yag gapon kenawà-achana, ammag naumah amin hen
antoy lota yad uchu ah maid kasen mail-il-ancha. 12-13 Yachi yag innilà agé hen amin
anchichay nan-atéy way tatagu way nepasangocha amin hen anchi tummutùchu. Wat
wacha amin hen nan-angato ya hen nan-afafa, ya uray agé hen anchichay cha natéy
ah fayfay, te nepafùnagcha amin. Wat amin hen anchichay nan-atéy way tatagu way
ininggaw ad Hades way kawad-an hen natéy, nepafùnagcha amin ta wéhchiyén mauwis
way mifisar hen enammaana hen anchi natatagguwana. Yag yachi way tommatàchégcha
hen sangwanan hen anchi tummutùchu, nafùtan hen anchichay lilibnu way nesosollatan
hen aminay enammaan hen katagutagu. Yachi yag anat agé mafùtan hen anchi ihay
libnu way nelelestaan hen kangachangachan hen anchichay mì-iggaw an Apudyus ah ing-
inggana. Yachi yag nauwischa amin hen anchichay tatagu way nan-uchi way nifisar hen
anchichay nesosorat way enammaancha hen natatagguwancha, te nesorat aminchi hen
anchichay lilibnu. 14 Yag hen hiyachi, amin hen anchichay natéy way narpod Hades, netap-
archa amin hen anchi cha gumilagilab way apoy way kaman yanggay fayfay. Ya hen anchi
fayfayanchi, yachi hen anchi ekatchéén pegwan chi atéyan way yachin anchi térén way
mesenaan an Apudyus ah ing-inggana. 15 Wat heno way tagu way maid ngachanna hen
anchi libnu way nelelestaan hen ngachan hen anchichay mì-iggaw an Apudyus, wat chicha
hen metap-ar hen anchi apoy way kaman fayfay.

21

Hen anchi faru way lota ya uchu

1 Angkay hiyachi yag innilà agé hen anchi faru way uchu ya faru way lota te anchag
naumah amin hen anchi pés-éy uchu ya hen pés-éy lota ya umat agé hen anchi fayfayna.
2 Yag innilà agé hen anchi cha émhépan hen anchi fabréy Apudyus way narpon hiya ad
uchu way yachin anchi faru way Jerusalem. Yag ammag am-ammay hen anchi fabréyanchi
te kaman yanggay hen ka-ammay hen ihay fufae way nanlurumfong ah am-ammay way
lumfong ah para hen mèkasarana.

3 Yachi yag chengngar-o agé hen anchi chakaray ale way narpon anchi tummutùchuwan
Are way ekatnéén, "Inumchah ad uwan hen mìfaryan Apudyus hen tatagu, wat mì-i-iggaw
an chicha ta mantataguna chicha, yag hiya, mawawà-acha an chicha ta hiya yanggay hen
chachayyawéncha. 4 Yag pònahana agé hen aminay luwacha. Wat maid kasen matmatéy
ya maid agé kasen mankek-ela ya man-ib-ifil ya maid agé kasen maligligatan, te amin hen
anchichay cha nepasamak hen anchi pés-éy lotaat, anchag namaid amin."

5 Yachi yag nan-ale hen anchi tummutùchu way chan toray way mangaliyén, "Ad
uwanat an-og sokatan hen egachay pés-éy enammaà ta fumaru hen angamin." Yag
annaat agé ekat an haénén, "Esoratno hen antochay an-owat enale te tot-owa chato ya
sigurachu way ma-ammaan." 6 Yachi yag annaat agé ekatén, "Narpas amin wat haén way

nangalehto, haén hen anchi nawawà-acha hen laprapon hen egad way mawawà-achaà
agé hen karpasancha, te haén hen nanginlugi hen egad ya haén agé hen péppég hen
egad. Wat heno way tagu way mangaliyén nàwaw, painumù hiya hen anchi chanum way
cha marpon anchi fufun way cha mangidchat hen mannanayun way ataguwan, ya achì
agé mamfayachén hiya. 7 Chichachi hen epatawid-o hen heno way tagu way mangafà an
Chumunyu ya mamfalinê agé hiyah anào ta haén agé hen man-amana. 8 Ngém ammag
safali hen mepatawid hen anchichay tapena way ammag nangemparufus an Chumunyu
way mangafà an chicha, kaman hen anchichay nangégyat way manàchég an haén ya hen
anchichay annag nanchùgan haén ya umat agé hen anchichay cha mangamma hen ammag
afifiin ya hen anchichay pattéyan ya hen anchichay cha manòyong hen faén ahawacha.
Ya kaman agé hen anchichay chan funi ya chan changar ya chan saromangka ya uray hen
heno way cha manayaw hen faén tot-oway apudyus, ya umat agé hen anchichay ammag
nangéttém. Te amin cha nadchiyat an-og etap-ar hen anchi ammag kaman fayfay way
hen chanumnaat ammag apoy ya asufre way gumigilab way yachin ekatchéén pegwan chi
atéyan."

Hen anchi faru way Jerusalem way narpod uchu

9 Angkay hiyachi yag ummale an haén hen iha hen anchichay pituy anghel way i
nanginhiyat hen ininggaw hen anchi pituy chuyug way nanapno ah anongoh chi ligat, yag
ekatnéén, "Waynohto ta epàilà an hea hen anchichay tatagun anchi Karnero way niyalig
ah ahawana." 10 Yachi yag anà ammag pinchén hen anchi Espiritun Apudyus, yag inyéy
hen anchi anghel haén hen anchi tongtongetong hen ammag akayyang way filig, yag
empàilana an haén hen cha émhépan hen anchi fabréy Apudyus way yachin anchi faru
way Jerusalem way cha marpon hiya ad uchu. 11 Yag ammag cha humili agé hen anchi
fabréy ah kaenammay Apudyus te kaman yanggay ammag narawag way sarmeng. Ya
hen kenaselapna agé, kaman hen selap hen anchi nanginay fato way ekatchéén haspe.
12 Yag na-arachan agé hen anchi fabréy ah akayyang way topeng way hemporo ya chuwa
hen hawangna. Ya wachacha agé hen hemporo ya chuway anghel way nènèchang hen
anchichay hawang way penakaguwarcha. Ya nasosollatan agé hen anchichay hawang ah
ngachan hen anchichay hemporo ya chuway a-anà Israel way nanginggana hen aminay
Judio. 13 Yag hen anchichay hawangna, toro hen ommapet hen cha fùnagan hen init ya toro
agé hen ommapet hen chana malihnugan, ya anat agé hen toro way ommapet ad chaya
ya toro agé hen ommapet ad lagud. 14 Yag hen anchi topeng way arachat hemporo ya
chuwa agé hen pégnadna way nangempapaknég. Yag hen anchichay hemporo ya chuway
pégnad, nasosollatancha agé ah ngachan hen anchichay hemporo ya chuway aposel hen
anchi Karnero.

15 Hen anchi anghel way cha managépfar an haén, nan-é-édchén ah kamang way faletò
ta ina kamangén hen yachiy fabréy ya hen anchichay hawangna ya hen anchi aradna.
16 Wat hen anchi fabréy, ammag napapchong hen ka-anchuna ya hen anchi kachakarna
ya umat agé hen ka-akayyangna. Te angkay kenamang hen anchi anghel, wat émméy
ah chuwanlifu ya opatgasot way lometor hen ka-anchuna way yachi agé hen kachakarna
ya umat agé hen ka-akayyangna. 17 Yachi yag emparég hen anchi anghel way mangamang
hen anchi aradna, yag hen ka-akayyangna agé, nasorok ah énémporo ya éném way metros
way yachi hen metros hen tatagu way inyusar hen anchi anghel chillu.

18 Hen anchi fabréy, ammag tunig way faletò way chan kolenawnaw way kaman ammag
narawag way sarmeng. Yag hen anchi aradna agé, ammag napahig hen anchi nangina
way fato way ekatchéén haspe. 19 Ya hen anchichay hemporo ya chuway pégnad hen anchi
topeng, anchag na-ar-arkosan amin ah nankarakarase way cha somelap way nan-anginay
fato.

Hen anchi pés-éy pégnachat na-ar-arkosan ah fato way haspe. Ya hen anchi miyagwa,
na-ar-arkosan agéh fato way safiro. Hen anchi miyatlo agé, na-ar-arkosan ah
kalsedonia. Ya hen anchi miyapatat na-ar-arkosan ah esmeralda. 20 Hen anchi

miyalemaat na-ar-arkosan ah fatoy sardonika, ya hen anchi miyanémat na-ar-arkosan agéh fato way karnelia. Hen anchi miyapitu agé, na-ar-arkosan ah fato way krisolito. Ya hen anchi miyawaruwat na-ar-arkosan ah fato way berilo. Hen anchi miyasiyamat, topasio hen ar-arkosna. Ya hen anchi miyaporowat krisoprasio hen ar-arkosna. Ya hen anchi miyaporo ya iha, na-ar-arkosan agéh fato way hasinto. Ya anat agé hen anchi miyaporo ya chuwaat, na-ar-arkosan ah fato way amatista.

21 Ya hen anchichay é-énéb hen anchichay hemporo ya chuway hawang, hen-ih-ay ammag chinakkar way perlas way haleppon. Yag hen anchi korsan agé hen anchi fabréy, wat ammag tunig way faletò way chan kolenawnaw way kaman ammag narawag way sarmeng.

22 Ngém maid innilà ah Templo hen hiyachiy fabréy te nawawà-acha paat ah Apudyus way mannakafalin way Ap-apo ya hen anchi Karnero, wat chicha hen kaman Templo ahchi way machachayaw. 23 Ya hen hiyachiy fabréy agé, achina masapor hen init ya hen hérag ah kahelawana, te ammag machichillangan ah kenafusel Apudyus ya mahehellawan ah kahelaw hen anchi Karnero, 24 wat aminay katagutagu hen antoy lotaat mahehellawancha amin ah kenahilina. Yag amin agé hen anchichay toray hen antoy lotaat iyéycha agé hen kafinaknangcha hen hiyachiy fabréy. 25 Ya hen anchichay hahawangna, wat anchag mafufùatan ah ka-ag-a-ag-agaw way achicha maum-umfan ah ing-inggana, te maid chillu lomafiyana ahchi. 26 Yag amin agé way kafinaknang ya chayaw hen karotarota wat miyéycha amin hen hiyachiy fabréy. 27 Ngém ammag achi mafalin hénggép hen uray heno way cha mangam-amma hen laweng way kaman hen anchichay mankétém ya cha mangamma hen afifiin. Te hen makaghép yanggayat, hen anchichay nelelesta hen ngachancha hen anchi libnun hen anchi Karnero way yachi hen nelelestaan hen kangachangachan hen amin anchichay mì-iggaw an Apudyus ah ing-inggana.

22

1 Angkay hiyachi yag empàilan agé hen anchi anghel an haén hen anchi chan kolenawnaw way wangwang way ammag chan aletaggaw hen chanumna way yachin cha managu hen tatagu. Yag hen niyuuchan hen anchi wangwang wat hen iggaw paat hen tummutùchuwan Arey Apudyus ya hen anchi Karnero. 2 Yag hen chana agé omayohan paatat hen gawan hen anchi korsan hen anchi fabréy. Yag hen nampenenget hen anchi wangwang, wachacha agé hen neloromtà way away way cha agé managu hen tatagu. Ya ammag mangemporo ya chuwa hen mamungaana hen ihay tawén te finuranén namunga. Yag hen tufucha agéat agahchi way cha mangagah hen aminay tatagu ah katoratoray hen antoy lota. 3 Ya an agé ammag maid machahan hen hiyachiy fabréy ah uray heno way achi laychén Apudyus.

Yag hen hiyachiy fabréy agé hen tummutùchuwan paat Apudyus ya hen anchi Karnero way mantoray, ya ahchi agé hen manachayyawan hen amin anchichay chan sérfi an chicha. 4 Wat aminchaat ilancha paat hen féhar Apudyus ya masosollatan agé hen etongcha ah ngachanna. 5 Ya ammag maid agé lafi ahchi wat anchag achi masapor hen helaw ya uray hen init te mawawà-acha ah Ap-apocha way Apudyus way hiya hen manehelaw an chicha. Wat ancha yanggay ammag ekaman hen cha ekaman hen a-are way mantoray ah ing-inggana way maid péppégna.

Hen mamfangchan Jesus

6 Angkay hiyachi yag ekat agé hen anchi anghel an haénén, “Tot-owa hen amin antochay nifaga an hea wat sigurachu way ma-ammaancha, te ah Apotaaway Apudyus way nangidchat hen Espirituna hen anchichay profetana, hiya agé hen nannag an haén way anghelna way i mangempaka-ammu an chàyu way chan sérfi an hiya hen aminay masapor mepasamak way achi mahen-awniyan yag nepasamakat.”

7 Yag ekat agé Jesusén, “Changrényu ngén, te achi mahen-awniyan yag mamfangachaat. Yag anchag lomaylayad hen amin anchichay cha mangafurot hen aminay nesosorat hen antoy libnu.”

[8] Haénay Juan, haén hen anchi nangngar ya nangila paat hen amin an cha nadchi.
Yag angkay narpas way chengngar-o ya innilà amin, anà ammag nampalentomang hen
sangwanan hen anchi anghel way manayaw koma an hiya gapon empàilana an haén.
[9] Ngém chinagyayana-at agé way mangaliyén, "Aẁ, achim cha ekat hena, te haénat ihaà
agé way chan sérfi an Apudyus way kaman agén chàyu ya hen anchichay ifayu way profeta
ya umat agé hen amin anchichay mangafurot hen nesosorat hen antoy libnu. Wat antaaw
amin ammag chachayyawén ah Apudyus way maid safali."
[10] Yag annaat agé etoroy way mangalen haénén, "Achim paat cha ilimliméd hen
antochay ensoratno hen antoy libnu mepanggép hen mepasamak, te tég-angay hen
mepasamakancha. [11] Yag hen hiyachiy tempo, amin hen anchichay cha mangamma
ah lawengat ammag hen laweng chillu hen chacha amma-ammaan. Yag kaman agé
hen anchichay cha mangamma hen aggarémha, wat ammag agga-aggarémha chillu agé
hen chacha amma-ammaan. Waman hen anchichay cha mangamma hen ammay, wat
ammag amma-ammay agé hen chacha amma-ammaan, ya kaman agé hen anchichay cha
mangamma hen laychén Apudyus, te yachi agé hen etotoroycha way mangamma."
[12] "Changrényu ngén," way ekat Jesus, "te achi mahen-awniyan yag namfangacha-at.
Yag etàtaen-o agé hen igunggunà hen aminay tatagu way assong hen chacha enamma-
ammaan. [13] Haén hen anchi nawawà-acha hen laprapon hen egad ya mawawà-achaà agé
hen marpasancha amin, te haén hen nanginlugi hen angamin ya haén agé hen péppégna."
[14] Ammag pararo hen lomaylaychan hen anchichay nangurah hen lumfongcha te chicha
hen wachan karébféngana way omman hen anchi fungan hen anchi away way cha managu
hen tatagu, ya karébféngancha agé way hénggép hen anchi am-ammayay fabréy. [15] Ngém
ammag achi poros mepaghép hen anchichay cha mangamma ah afifiin ya hen anchichay
chan funi way manchangar ya mansaromangka, ya hen anchichay cha manòyong hen faén
ahawacha ya hen anchichay pattéyan ya hen anchichay cha manayaw hen faén tot-oway
apudyus ya uray agé hen anchichay chan kétém mepanggép ah ale ya hen a-amma. Wat
maid an cha nadchi ah makaghép hen anchi am-ammayay fabréy.
[16] Yachi yag nan-ale agéh Jesus way mangaliyén, "Haén ah Jesus way nannag hen anchi
anghel-o way i mangimfaga an cha natto an hea ah mangempaka-ammuwam agé hen
aminay cha omafurot way cha ma-am-among ah kafabréfabréy. Wat haén hen anchi
mamahhéód way ganà paat Are David, ya haén agé hen anchi chan afusengseng way
fatakagan way taraw."
[17] "Wayyuwat ta metapeayu," way ekat hen anchi Espiritun Apudyus ya hen anchichay
niyalig ah ahawan hen anchi Karnero. "Oo, wayyuwat amin," way ekat agé hen amin
anchichay nangngar an cha natto. Chacha amin omayag ta amin-ayu way nàwaw,
umaleayu koma, te heno way manlayad, mafalin mì-inum hen anchi chanum way managu
hen tatagu way maid fab-ayadna.
[18] Changrényu ngénto te haénay Juan, epacha-an-o an chàyu amin way nangngar hen
antochay nifaga way nesosorat hen antoy libnu, te no wacha ay ammag manum-un an
cha natto, an angkay agég hum-unan Apudyus hen chusana way mangentape hen amin
anchichay ligat way na-ale hen yatoy libnu. [19] Yag no wacha ay ammag manga-an agé ah
uray heno hen antochay nesosorat, wat ka-anén agé Apudyus hen fingayna hen anchi
fungan hen anchi away way managu hen tatagu ya ka-anéna agé hen lébféngna way
hénggép hen anchi fabréy Apudyus way na-ale hen yatoy libnu.
[20] Yag ah Jesus way nangempaka-ammu amin an cha natto, ekatna agéén, "Tot-owa
way achi mahen-awniyan yag namfangacha-at." Yag ekat-o agé way sommongfatén, "Oo,
umalea, Apo Jesus."
[21] Hen chawat-o, wat ta totollongan chitaaw amin an Apo Jesus. *Haén ah Juan.*